This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

WIDENER LIBRARY
HX JUMS K

Corrides
I

Harvard College Library

FROM

John Osborne Sargent
New York

DEPOSITED IN
CLASSICAL DEPARTMENT,
HARVARD HALL.
June 13, 1902.

Q. HORATII FLACCI

OPERA

ILLVSTRAVIT

CHRIST. GVIL. MITSCHERLICH

PROFESSOR PVBL. ORDIN. IN ACADEMIA GOTTINGENSI

TOMVS PRIMVS

LIPSIAE, MDCCC

SVMTIBVS SIEGFRIED LEBRECHT CRVSII

Lh 8.260

1895, Nov. 6.

Gift of

John [illegible]

([illegible])

VIRIS

ILLVSTRISSIMIS GENEROSISSIMIS
EXCELLENTISSIMIS

CHRISTIANO LVDOVICO AVGVSTO
L. B. DE ARNSWALDT

ET

GEORGIO AVGVSTO
L. B. DE STEINBERG

MAGNIS GEORGII III. AMICIS

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

CVRATORIBVS ET MVSAGETIS

SAPIENTISSIMIS

Duros labores Martis et aſperae
Virtutis oeſtro praetrepidos duces,
Quos blanda naſcentes Enyo
Sustulit, indomitum Melanta,

Craiique robur, Nelſonaque horridum
Tridente rapto, et vim Suorovii
Deſaevientis fortiori
Ingeminet ſidibus tumultu

Heroa teſtudo: hic levioribus
Imbelle mecum, Melpomene, ſonis
Molire carmen, quale quondam
Aeolio modulata Flacco es.

Echus anhelae vox recinat Viros
Late togatis laudibus inclutos,
Quos alta ſepoſtos eburnis
Gloria per populos et urbes

Vehit quadrigis tempora civica
Lauru coruſcos; quos prope Guelfias
Miratur, exundante frugum
Laetitia decorata cornu.

Vos copiam, Vos redditis aureae
Beata venae tempora; Veſtra ope,
Arnswalde Steinbergique, noſtris
Finibus exitioſa belli

Defenſa nubes, quae populos gravi
Inceſtat umbra. Pierides iugis
Pindi relictis hic ſilentes
Propter aquas referunt omiſſos,

Veſtro feroces praeſidio, choros:
Quas inter alta fronte Georgia
Auguſta procedit fluenti
Syrmate, quam ſequitur priorum

Caterva vatum, laeta quibus novam
Adflavit auram, Maeonides gravis
Sceptri potitus, Pliadamque
Antevolans graviore niſu

Dux, hoſpitalem Caſtaliis Linam
Mutans fluentis, Pindarus, et, pium
Qui duxit Aenean per ignes
Per maria Auſonias ad oras,

Maro iuventa turgidus: hoc minor
Gaudens videri pone ſubit novo
Decusque virtutesque Veſtras
Flaccus avens celebrare plectro.

O longa Muſis mitibus otia
Praeſtetis, almi! Sic precibus piis
Votisque tutelare Sidus
Vltima Vos veneretur aetas.

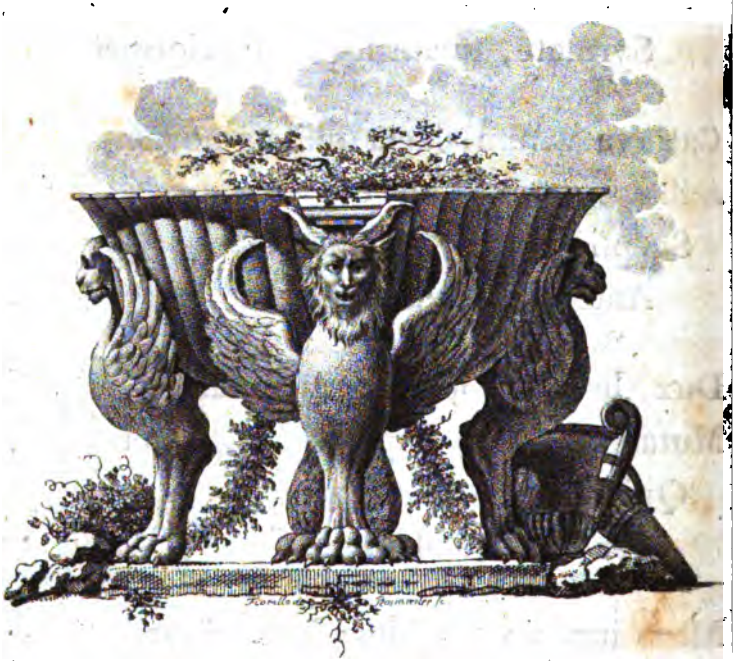

PRAEFATIO.

Quod homines, longinquum iter ingreſſi, facere ſolent, ut, ubi paullo longius profecti, et in peregrina loca delati aliud coeli momentum verti aliamque rerum ſcenam ſuccedere animadvertunt, aliquantisper ſubſiſtant, et quidquid ſeu confragoſae ac deviis commeantium erroribus abruptae, ſeu occurſu ſilvarum coarctatae, nunc latioribus campis explicitae viae, quod a tergo relictum eſt, cum animo ſuo exputent ac plane remetiantur, ſeque hac ipſa difficultatum, quas eluctati fuerint, haud iniucunda retractatione ad ulteriora, ſi quae forte ante, quam optatam metam contingant, impedimenta emerſura ſint, exſuperanda accingant, ſuscitatoque ita ſpiritu ac Bonum Eventum rite prius apprecati audacter pergant; eodem fere egomet ipſe, quidni enim ingenue fatear, profligata qualitercunque vaſti atque

 im-

impediti operis, cuius perficiundi aliquot abhinc annis publice nomen profeſſus ſum, dimidia parte, eodem, inquam, me conſtitutum loco, eodemque affectu me intime pertentari ſentio. Atque huic quidem tanto excuſatius indulgere mihi licere arbitror, quo potiori iure a me poſtulari poſſe intelligo, ut abſoluta operum Horatii, quae Lyricis continentur, parte collocatae meae in illuſtrandis iis operae modum ac rationes in iſtorum fronte diligenter exponam ac praefiniam. Cui quidem tanto prolixiori animo concedo, quo facilius me ita effecturum ſpero, quod ſane prudentes atque idoneos aeſtimatores ipſa res monet, ut vel iis indignatiunculas ſuas excutiam, tardationemque meam approbem, qui ex ſuo ingenio, quo ipſi calide coepta calidius deproperare aſſolent, rem nimis lente trahi opinarentur, atque adeo in incili haerere ſubinde clamitarent. Quibus equidem clamoribus tantum abeſt, ut ab inſtituta via deturbari me paſſus ſim, aut conſilii mei rationes confundi, ut potius, quo longius procede-

rem

rem, tanto penſiculatius pedem movere, atque circumſpectius agere decreverim. Quamquam enim iam tum, quum edendi Horatii provinciam, a Iani ſatis prudenter adminiſtratam, eiusdemque praeſtantiſſimi viri morte, quae bonis omnino literis, maxime Noſtro et Velleio, quibus ſe totum dediderat, ſane quam gravis accidit, vacuefactam Summorum Virorum hortatu et auctoritate ulterius ornandam ſuſciperem, probe admodum mihi perſpicere videbar, quot et qualia ea eſſent, quibus ſatisfactum oporteret, ſi facilitatem meam, in capienda illa oſtenſam, a temeritatis culpa apud aequos et intelligentes rei arbitros redemtam cuperem, iſtaque cogitatio animum ſolicitius haberet; in ipſo tamen operis progreſſu, quum in medium rerum actum deferrer, ac difficultates partim agmine facto me circumſilirent, partim ex inſidiis necopinum opprimerent, ſolicitudinem iſtam mirifice augeri intendique magno cum moleſtiae ſenſu expertus ſum. Quas quidem difficultates minime affectatas aut remiſſioris ſtudii patrocinia a me

prae-

praetexi facile ſibi cordatiores perſuadebunt, ſi me non translaticie munere interpretis defuncturum olim, quum, quas partes mihi in curando hoc negotio agendas tuendasque deſtinaſſem, ſpecimine aliquo evulgato explicare anniterer, publice profeſſum meminerint. Quam profeſſionem, cum iuſtam operae, Horatio, doctiſſimo poetae, a me impendendae, deſcriptionem expromat, hic reponendam iudicavi, quo luculentius inde ſimul appareat, quanto ſtudio ei re ipſa fidem adſtruere allaboraverim.

Igitur quamquam is, qui poetae alicuius verba ac ſenſum commode atque perſpicue explicat, boni omnino interpretis partes ſuſtinuiſſe videri debet; in Horatio tamen maiorem campum, in quo ſeſe exerceat, apertum ſibi exiſtimare debet, quumque Horatius is ſit, per quem Romanae poeſeos maieſtas ſteterit, qui linguam ſuam, Ennii, Lucretii aliorumque conatibus tantum exaſciatam, feliciſſimi ingenii lima perpoliverit, eamque ad Graecae poeſeos genium inflectendo informandoque novis

novis et exquisitis sermonis poetici augmentis locupletaverit, adeo, ut tota Romanorum poesis novam inde eamque laetam ac satis liberalem induerit faciem, quam quidem, tanquam exemplar consummatissimum seriores, qui aliquid sibi videri vellent, poetae sibi proponerent contemplandam, exprimendamque unice allaborarent; maius ei opus movendum, qui omnes Horatianae poeseos virtutes cognoscere, cognitasque atque curate perspectas aliis ita tradere cupiat, ut Horatii lectio inde perspicua existat atque iucunda.

Atque omnium quidem primam ei virtutem, qui Horatium recte interpretari velit, hanc inesse oportere arbitror, ut ingenium afferat graecorum latinorumque poetarum lectione tritum atque expolitum, quod ipsum, phantasmatum sublimium capax, poetam in altos nubium tractus tendentem nisu haud impari sequi audeat, utque adeo ipsi sit *mens divinior atque os magna sonaturum.* Non igitur, ubi magnarum rerum obiectis a poeta ideis incendi atque exaestuare debet, cum misello

ſello Baxtero lectorem frigore feriet; aut ubi inter Deos res agi, Deorum conſortio poetam frui, eos videre, alloqui ſentiet, fidem eius rei eodem auctore Apellae Iudaeo, qui hoc credat, transmittet: ſed eodem contactus afflatusque ſpiritu eundem commotioris animi ſenſum et in aliis excitare conabitur. Et quum tria potiſſimum interpres Horatianus in quovis carmine ſpectare debeat, inventionem, tractationem, elocutionem; primam impoſitam ſibi cenſebit curam in exponendo carminis argumento, diſpicietque, num primae eius ab ipſo ductae ſint lineae, an praecipua inventi laus graeco alicui poetae deferenda ſit, et, ſi graecum exemplar ante oculos habuerit, num id, quod imitandum ſibi propoſuerat, aſſecutus ſit, vel ornatiore orationis habitu, aut ſubtiliori tractationis artificio ſuperarit, an omnino inferior diſceſſerit, diiudicabit. Mox rei pertractatae rationem expoſitionisque virtutes accurate exponet, et in expediendo ſententiarum nexu docebit, quae pedeſtris, et quae poetica eius ſit ratio. Tum ad ipſam carminis

inter-

interpretationem delatus, ſermonis poetici naturam atque indolem, doctrinam, ornatum, pulchritudinem cum cauſſis declarabit, eumque ad vulgarem loquendi normam revocando orationis amplificatae atque exornatae ſemina atque origines indagabit. Quo in genere ut rectum de poetae virtute ferri poſſit iudicium, ſedulo inquiret, quid ipſius fecundum extuderit ingenium, quidve ab aliis acceperit, acceptumque quibus ornamentis nobilitaverit. Adponenda adeo, ſi ſuperſint, graecorum poetarum, quorum flores *apis Matinae more modoque* legiſſe, et ad quos totum ſeſe compoſuiſſe conſtat, ea loca, quorum vel ſenſum expreſſerit, vel unde prima comtioris dictionis ſtamina deduxerit, omninoque iuncturam, flexionem, collocationem verborum graecam diligenter notabit. Neque vero in his ſubſiſtet, ſed et eos, quoscunque Latium ipſi ſubpeditarit loculos, excutiet, et quid inde in ſuos uſus depromſerit, depromtumque qua arte excoluerit, ſuumque prorſus fecerit, inveſtigabit, ac diſpiciet. Neque leve interpretatio-

tationis ſubſidium ex eorum, quos ſua aetas vidit, quosque ſerior protulit, poetarum carminibus petet, enotandisque, quae colorem ſuum ex Horatio duxiſſe videntur, locis ipſi haud parum lucis adfundet; quo ipſo dubitandum non eſt, quin liberalioris ingenii iuvenibus multum delectationis allaturus ſit. Neque tamen laborem ſuum extendi ac paene dicam effundi in hoc patietur, ut ſententiarum vulgarium locorumque communium ſtruem inde coacervet, iisque poetam obruat: ſed in his circumſpecte verſabitur, eaque tantum adferet, quae, eodem orationis colore delineata, utique ex Horatio ducta videri poſſunt.

Praeterea, quum Horatii lectione iuvenilis inprimis aetas teneri ſoleat, interpres non tantum in difficilioribus poetae locis, aut ubi forte doctam aliquam et exquiſitiorem obſervationem, quam in penu habet, depromendi, aut ſeveram in alios ſtricturam exercendi occaſionem ſibi datam putet, ambitioſe morabitur, ſed adoleſcentum utilitati, quam ſemper in oculis ferre debet, multo magis conſulet, ſi con-

continua adnotatione poetae lectionem adiuvet, partium inter se iunctarum artem atque consensum, phantasmatum vim, elocutionis virtutes plano ordine retextas perspicuis verbis illustret; unde erectioris indolis iuvenes ingenium ad humanitatis sensum fingere, ac poeticarum notionum, quas et ad alios poetas intelligendos cum fructu transferant, copiam sibi parare, omninoque veram interpretandi artem addiscere queant.

Inter haec omnia subtilitatem adhibebit criticam, deque sententiarum veritate, quaeve sub veri tantum specie adblandiantur, fucatoque colore mentem teneant, quid recte vel secus, quid ambigue poeta eloquutus sit, ubi in medio volatu defectus viribus lassatisque alis magnis ausis exciderit, diligenter monebit; circumspecte tamen de his pronuntiabit, cavebitque sedulo, ne sensu hoc, ut ita dicam, critico, minuatur atque obrigescat sensus poeticus. —

Atque haec fere sunt, quae in Horatio interpretando maxime spectari oportere iudicavi,

quaeque hac nova editione assequi studui. Quo igitur Horatii carmina cum sensu aliqui ad lyricum spiritum attemperato legi possent, unaque ista opera felicioris indolis adolescentibus ingenium fingendi, pulchritudinisque sensu imbuendi copia fieret, in eo potissimum mihi elaborandum intellexi, ut virtutem poetae lyricam, h. universum cuiusque carminis habitum et incessum expedirem, dispositionis artem enodarem, celerem ac liberiorem ingenii motum ac praecipitem adeo impetum, quo argumentum suum subinde devolvit poeta, persequerer, eundemque enthusiasmum in generosioris venae ingeniis excitarem et inflammarem, phantasmatum vim ac rationem, ne incerta fluitarent, animumque obscura tantum aut omnino vana specie, umbrarum tactum refugientium instar, deluderent, sollerter explanarem; tum singularum partium adornationem et tractationem excuterem, earumque iustam cum inter se tum cum primario carminis argumento convenientiam ostenderem; denique sermonis lyrici vim et indolem ita de-

declararem, ut ornatus eius, verborum delectu, dignitate et copia, exquisitiore eorundem structura et collocatione, docta sententiarum inversione, amplificatione caet. quaesiti semina et caussae patescerent. Quae quidem omnia ut rite assequerer, nihil prius atque antiquius habui, quam ut Horatium cum in argumentis tum in singulis carminum partibus mihi plane graecum fingerem ac repraesentarem, fontesque, si quos bona fortuna nobis feciſſet reliquos, circumspicerem, seduloque investigarem; defectum autem istorum communi Graecorum loquendi usu ad partes vocato supplerem. Etenim satis exploratum est, Romanos, maxime poetas, ad graeca ingenia sese prorsus composuisse, graecaque exempla aut plane expressisse aut imitando adumbrasse; tum Horatium, qui novum lyrici carminis genus e Graecia Latio inferret, ad graecos Lyricos exprimendos se applicuisse, etiamsi nulla istorum, quae rei fidem adstruerent, fragmenta supereſſent, neque ipse aperte, unde profeciſſet, fateretur, ipsa tamen plurium carmi-

num, qua argumenti indolem enuntiationisque vim plane graecam, ratio iſtud abunde comprobat. Quo in genere admodum probabile eſt poetam ita verſatum eſſe, ut, quum aſſidua poetarum graecorum, maxime lyricorum, lectione bene penitus ſeſe in eorum familiaritatem dedidiſſet, graecorumque verſuum tentaminibus ingenium ad eos plane conformaſſet, primum, quo ſermo latinus, horridus adhuc ac praefractae aſperitatis emolliretur rotundiorque exiſteret, iis ad verbum vertendis inſudaret, tum liberiore imitatione ſpiritum Graiae Camenae excipere, inventaque eius ſua facere conaretur, donec tandem aſſidua hac contentionis aſperitate vires perfectas conſtitutasque nactus operi ſuo ita ſufficeret, ut, quum ad argumentum, ut ita dicam, Romanum deferretur, non tam a Graecis lumen ſuum accendiſſe, aut ab iis tantum defluxiſſe, quam omnes ex ſeſe virtutes expromſiſſe videretur. Hocce autem modo poetae progreſſum eſſe ſtudium, profectusque eius adoleviſſe, dubitare vix licet, ſi ipſorum car-

carminum diverſum habitum ac formam curatius introſpicias. Sunt enim in iis, quae preſſe ac paene ad verbum ex graecis exemplis, etiamſi nullum eorum veſtigium ſupereſſet, ducta eſſe praeter argumenti rationem affectatior loquendi ratio enataque inde obſcuritas abunde arguit; tum etiam, quae, quum primum ſuis ipſe pennis niti vellet, iuvenilem redundantiam, immodicum translationum uſum, earundemque diverſiſſimarum copulationem, orationem calamiſtratam, verbo, nondum plane ſubactum poetae iudicium manifeſtant; plurima denique in ſummo perfectionis faſtigio collocata, ad quod poetam non niſi per gradus eniti potuiſſe apparet. Atque inde maxime divini eius ingenii vim cenſendam eſſe iudico, quod non uni aut alteri poeſis lyricae generi adhaeſerit, in eoque ſolo maturitatem quandam aſſidua exercitatione duxerit, ſed fere omnia delibando parem h. maximam ex iis laudem abſtulerit. Ita, quem nunc Anacreontea ἀφελείᾳ ad luſus et iocos deſcendere, aut remiſſiore Sapphus laſcivia

dulciores affectus fidibus committere, aut Simonidea aequalitate ac ſermonis proprii iucunditate quadam, lenis ac puri fontis ritu, decurrere animadvertas, eundem nunc ſancta ac gravi oratione Deorum atque heroum laudes perſequi, ſententiis denſum et grandem, ſibi ſemper inſtantem, concitatoque ſpiritu, torrentis inſtar, effundi ac debacchari videas, adeo quidem, ut Alcaei bellicum, Steſichoream gravitatem, Pindarique μεγαληγορίαν ac dithyrambicam audaciam congenitam ei exiſtimes. Neque minor eius virtus in illo genere exſplendeſcit, in quo numeros animosque Archilochi ſequutus liberrimae indignationis ſenſum prodidit, vipereoque veneno infecta tela ipſis hominum, a quibus vel irritatus eſſet, vel quos ultro adverſarios ſibi depoſceret, iugulis intendit.

Expoſita, quantum fieri potuit, poetae doctrina alterum hoc mihi datum cenſui negotium, ut artificium eius in tractando illuminandoque argumento ſuo oſtenſum, contextumque cuiusque carminis, Arachnaea ſubinde

ſub-

subtilitate oculos paene fallentem, resolverem atque explanarem. Quo quidem me hoc simul consequutum esse arbitror, ut iis tandem aliquando fides derogetur, qui, quas virtutes lyricas spiritus poetici inopia sequi intellectu haud potuerint, eas in vitiis reponerent, ac vel plane nexum in quibusdam carminibus desiderarent, vel amoeniorem et in multos flexus recedentem ingenii incessum graviter reprehenderent. Sermonem denique poeticum ut iusto modo ac perspicue declararem, id vero vix aliter me adsequuturum esse intellexi, quam ut eum, detersо omni colore poetico, in pedestrem formam dissingerem, et ubique claras notiones substituerem. Atque in hoc nimiam curam quam defectum, quippe adolescentibus, opem desiderantibus, molestiorem, malui reprehendi.

Ex his omnibus satis intelligi opinor, me in tractando hoc opere rationes ita instituisse, ut non tam aliorum, qui eandem viam trivissent, vestigia sequerer, adminiculaque, ad quae adniterer, circumspicerem, quam ut ipse

mihi viam ſternerem, meôque potiſſimum Marte ſtarem. Quo minus enim me in commentariorum, ſeu, ut antiquiores interpretes haud inepte indigitant, commentorum vaſtitates immitterem, cum infinita eorum copia, tum maxime ipſa commentandi ratio abſterruit. In antiquioribus enim quum, aetatis quidem iſtius vitio, ſola fere doctrina ſcholaſtica, omni venuſtatis poeticae ſenſu eiurato, regnet, recentiores autem plerique interpretes in vulgaribus diſerti lectorem, ubi opem deſideret, fere deſtituant, captandisque inſuper acuminibus, dilogiis, et quae id genus ſunt, verum ſenſum poeticum perdant, ac ſpeciolis commentis varie illudant; facile praevidebam, generoſiorem mentis impetum lectionis moleſtia atque taedio ſufflaminatum, animique iudicium plane obtuſum iri. Rite igitur praeparatis omnibus acceſſi ad hanc provinciam, tanquam a nemine dum occupatam, eamque ad praeſcriptam a me ſuperius formulam ita quidem regundam ornandamque ſtatui, ut ad meum prorſus ſenſum quodvis carmen excute-

rem

rem, artemque eius in inveniendis tractandisque rerum argumentis proditam, ac sententiarum elocutionisque virtutes explorarem. Atque tum demum, ne omnia ante me ad illustrandum Horatium allata fastoso supercilio aspernatus viderer, in consilium adhibui aliquot melioris notae interpretes, ac primo quidem loco vetustissimos, Acronem et Porphyrionem *), in quorum scholiis inter plures in-

*) De Acrone, Porphyrione deperditisque C. Aemilii, Iulii Modesti, et Q. Terentii Scauri scholiis vid. Fabric. Praef. ad ed. suam a. 1555. et, qui sua inde hausit, Iani Proleg. p. XLII. tum Ian. Parrhas. de rebus per epistolam quaesitis p. 14 seq. Reines. Defens. Var. Lect. p. 107. et Pet. Nannii Miscell. I. et II. 16. Praeter istos extat farrago Scholiorum, a Cruquio e Codd. Blandd. excerpta, et ab eodem Commentatoris nomine insignita, non unius aetatis ac pretii. Sunt enim in iis nonnulla bonae admodum frugis, e deperditis antiquiorum Grammaticorum scholiis haud dubie depromta, plurima ex Acrone et Porphyrione, et ipsis truncatis, constipata, alia denique recentissimae aetatis. Sic, ut utriusque generis exemplum apponam Serm. II. 5. 92. Davi *obstipum caput* illustratur *Scauri* scholio: *inclinatum in alterum humerum*; uti quoque Cicero Arati λοξὸν interpretatur in fragm. Arateis init. *Obstipum caput et tereti cervice reflexum.* Tum Serm. II. 4. 81. *Hic*

tationis ſubſidium ex eorum, quos ſua aetas vidit, quosque ſerior protulit, poetarum carminibus petet, enotandisque, quae colorem ſuum ex Horatio duxiſſe videntur, locis ipſi haud parum lucis adfundet; quo ipſo dubitandum non eſt, quin liberalioris ingenii iuvenibus multum delectationis allaturus ſit. Neque tamen laborem ſuum extendi ac paene dicam effundi in hoc patietur, ut ſententiarum vulgarium locorumque communium ſtruem inde coacervet, iisque poetam obruat: ſed in his circumſpecte verſabitur, eaque tantum adferet, quae, eodem orationis colore delineata, utique ex Horatio ducta videri poſſunt.

Praeterea, quum Horatii lectione iuvenilis inprimis aetas teneri ſoleat, interpres non tantum in difficilioribus poetae locis, aut ubi forte doctam aliquam et exquiſitiorem obſervationem, quam in penu habet, depromendi, aut ſeveram in alios ſtricturam exercendi occaſionem ſibi datam putet, ambitioſe morabitur, ſed adoleſcentum utilitati, quam ſemper in oculis ferre debet, multo magis conſulet, ſi con-

continua adnotatione poetae lectionem adiuvet, partium inter se iunctarum artem atque consensum, phantasmatum vim, elocutionis virtutes plano ordine retextas perspicuis verbis illustret; unde erectioris indolis iuvenes ingenium ad humanitatis sensum fingere, ac poeticarum notionum, quas et ad alios poetas intelligendos cum fructu transferant, copiam sibi parare, omninoque veram interpretandi artem addiscere queant.

Inter haec omnia subtilitatem adhibebit criticam, deque sententiarum veritate, quaeve sub veri tantum specie adblandiantur, fucatoque colore mentem teneant, quid recte vel secus, quid ambigue poeta eloquutus sit, ubi in medio volatu defectus viribus lassatisque alis magnis ausis exciderit, diligenter monebit; circumspecte tamen de his pronuntiabit, cavebitque sedulo, ne sensu hoc, ut ita dicam, critico, minuatur atque obrigescat sensus poeticus. —

Atque haec fere sunt, quae in Horatio interpretando maxime spectari oportere iudicavi,

O longa Muſis mitibus otia
Praeſtetis, almi! Sic precibus piis
Votisque tutelare Sidus
Vltima Vos veneretur aetas.

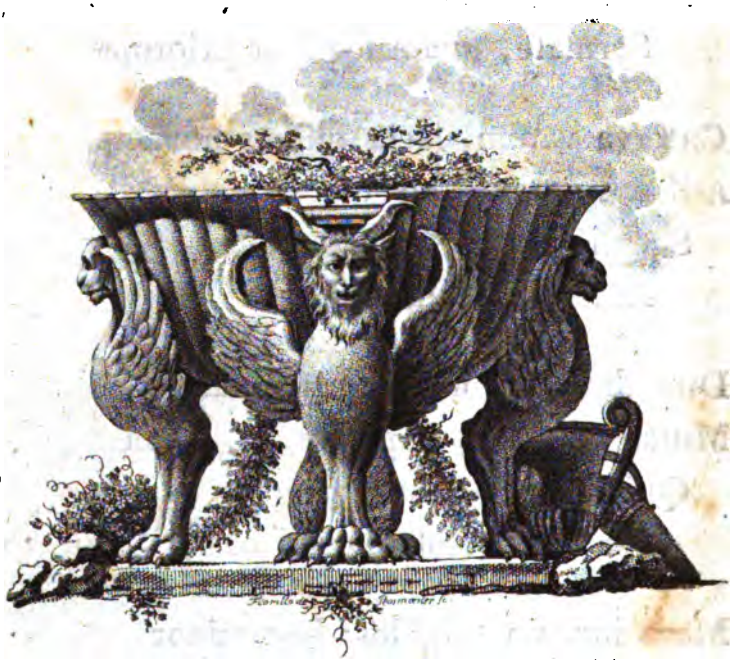

PRAEFATIO.

Quod homines, longinquum iter ingreſſi, facere ſolent, ut, ubi paullo longius profecti, et in peregrina loca delati aliud coeli momentum verti aliamque rerum ſcenam ſuccedere animadvertunt, aliquantisper ſubſiſtant, et quidquid ſeu confragoſae ac deviis commeantium erroribus abruptae, ſeu occurſu ſilvarum coarctatae, nunc latioribus campis explicitae viae, quod a tergo relictum eſt, cum animo ſuo exputent ac plane remetiantur, ſeque hac ipſa difficultatum, quas eluctati fuerint, haud iniucunda retractatione ad ulteriora, ſi quae forte ante, quam optatam metam contingant, impedimenta emerſura ſint, exſuperanda accingant, ſuscitatoque ita ſpiritu ac Bonum Eventum rite prius apprecati audacter pergant; eodem fere egomet ipſe, quidni enim ingenue fatear, profligata qualitercunque vaſti atque

 im-

impediti operis, cuius perficiundi aliquot abhinc annis publice nomen profeſſus ſum, dimidia parte, eodem, inquam, me conſtitutum loco, eodemque affectu me intime pertentari ſentio. Atque huic quidem tanto excuſatius indulgere mihi licere arbitror, quo potiori iure a me poſtulari poſſe intelligo, ut abſoluta operum Horatii, quae Lyricis continentur, parte collocatae meae in illuſtrandis iis operae modum ac rationes in iſtorum fronte diligenter exponam ac praefiniam. Cui quidem tanto prolixiori animo concedo, quo facilius me ita effecturum ſpero, quod ſane prudentes atque idoneos aeſtimatores ipſa res monet, ut vel iis indignatiunculas ſuas excutiam, tardationemque meam approbem, qui ex ſuo ingenio, quo ipſi calide coepta calidius deproperare aſſolent, rem nimis lente trahi opinarentur, atque adeo in incili haerere ſubinde clamitarent. Quibus equidem clamoribus tantum abeſt, ut ab inſtituta via deturbari me paſſus ſim, aut conſilii mei rationes confundi, ut potius, quo longius procederem

rem, tanto penſiculatius pedem movere, atque circumſpectius agere decreverim. Quamquam enim iam tum, quum edendi Horatii provinciam, a Iani ſatis prudenter adminiſtratam, eiusdemque praeſtantiſſimi viri morte, quae bonis omnino literis, maxime Noſtro et Velleio, quibus ſe totum dediderat, ſane quam gravis accidit, vacuefactam Summorum Virorum hortatu et auctoritate ulterius ornandam ſuſciperem, probe admodum mihi perſpicere videbar, quot et qualia ea eſſent, quibus ſatisfactum oporteret, ſi facilitatem meam, in capienda illa oſtenſam, a temeritatis culpa apud aequos et intelligentes rei arbitros redemtam cuperem, iſtaque cogitatio animum ſolicitius haberet; in ipſo tamen operis progreſſu, quum in medium rerum actum deferrer, ac difficultates partim agmine facto me circumſilirent, partim ex inſidiis necopinum opprimerent, ſolicitudinem iſtam mirifice augeri intendique magno cum moleſtiae ſenſu expertus ſum. Quas quidem difficultates minime affectatas aut remiſſioris ſtudii patrocinia a me

prae-

praetexi facile ſibi cordatiores perſuadebunt, ſi me non translaticie munere interpretis defuncturum olim, quum, quas partes mihi in curando hoc negotio agendas tuendasque deſtinaſſem, ſpecimine aliquo evulgato explicare anniterer, publice profeſſum meminerint. Quam profeſſionem, cum iuſtam operae, Horatio, doctiſſimo poetae, a me impendendae, deſcriptionem expromat, hic reponendam iudicavi, quo luculentius inde ſimul appareat, quanto ſtudio ei re ipſa fidem adſtruere allaboraverim.

Igitur quamquam is, qui poetae alicuius verba ac ſenſum commode atque perſpicue explicat, boni omnino interpretis partes ſuſtinuiſſe videri debet; in Horatio tamen maiorem campum, in quo ſeſe exerceat, apertum ſibi exiſtimare debet, quumque Horatius is ſit, per quem Romanae poeſeos maieſtas ſteterit, qui linguam ſuam, Ennii, Lucretii aliorumque conatibus tantum exaſciatam, feliciſſimi ingenii lima perpoliverit, eamque ad Graecae poeſeos genium inflectendo informandoque novis

novis et exquisitis sermonis poetici augmentis locupletaverit, adeo, ut tota Romanorum poesis novam inde eamque laetam ac satis liberalem induerit faciem, quam quidem, tanquam exemplar consummatissimum seriores, qui aliquid sibi videri vellent, poetae sibi proponerent contemplandam, exprimendamque unice allaborarent; maius ei opus movendum, qui omnes Horatianae poeseos virtutes cognoscere, cognitasque atque curate perspectas aliis ita tradere cupiat, ut Horatii lectio inde perspicua existat atque iucunda.

Atque omnium quidem primam ei virtutem, qui Horatium recte interpretari velit, hanc inesse oportere arbitror, ut ingenium afferat graecorum latinorumque poetarum lectione tritum atque expolitum, quod ipsum, phantasmatum sublimium capax, poetam in altos nubium tractus tendentem nisu haud impari sequi audeat, utque adeo ipsi sit *mens divinior atque os magna sonaturum.* Non igitur, ubi magnarum rerum obiectis a poeta ideis incendi atque exaëstuare debet, cum misello

ſello Baxtero lectorem frigore feriet; aut ubi inter Deos res agi, Deorum conſortio poetam frui, eos videre, alloqui ſentiet, fidem eius rei eodem auctore Apellae Iudaeo, qui hoc credat, transmittet: ſed eodem contactus afflatusque ſpiritu eundem commotioris animi ſenſum et in aliis excitare conabitur. Et quum tria potiſſimum interpres Horatianus in quovis carmine ſpectare debeat, inventionem, tractationem, elocutionem; primam impoſitam ſibi cenſebit curam in exponendo carminis argumento, diſpicietque, num primae eius ab ipſo ductae ſint lineae, an praecipua inventi laus graeco alicui poetae deferenda ſit, et, ſi graecum exemplar ante oculos habuerit, num id, quod imitandum ſibi propoſuerat, aſſecutus ſit, vel ornatiore orationis habitu, aut ſubtiliori tractationis artificio ſuperarit, an omnino inferior diſceſſerit, diiudicabit. Mox rei pertractatae rationem expoſitionisque virtutes accurate exponet, et in expediendo ſententiarum nexu docebit, quae pedeſtris, et quae poetica eius ſit ratio. Tum ad ipſam carminis

inter-

interpretationem delatus, ſermonis poetici naturam atque indolem, doctrinam, ornatum, pulchritudinem cum cauſſis declarabit, eumque ad vulgarem loquendi normam revocando orationis amplificatae atque exornatae ſemina atque origines indagabit. Quo in genere ut rectum de poetae virtute ferri poſſit iudicium, ſedulo inquiret, quid ipſius fecundum extuderit ingenium, quidve ab aliis acceperit, acceptumque quibus ornamentis nobilitaverit. Adponenda adeo, ſi ſuperſint, graecorum poetarum, quorum flores *apis Matinae more modoque* legiſſe, et ad quos totum ſeſe compoſuiſſe conſtat, ea loca, quorum vel ſenſum expreſſerit, vel unde prima comtioris dictionis ſtamina deduxerit, omninoque iuncturam, flexionem, collocationem verborum graecam diligenter notabit. Neque vero in his ſubſiſtet, ſed et eos, quoscunque Latium ipſi ſubpeditarit loculos, excutiet, et quid inde in ſuos uſus depromſerit, depromtumque qua arte excoluerit, ſuumque prorſus fecerit, inveſtigabit, ac diſpiciet. Neque leve interpretatio-

tationis ſubſidium ex eorum, quos ſua aetas vidit, quosque ſerior protulit, poetarum carminibus petet, enotandisque, quae colorem ſuum ex Horatio duxiſſe videntur, locis ipſi haud parum lucis adfundet; quo ipſo dubitandum non eſt, quin liberalioris ingenii iuvenibus multum delectationis allaturus ſit. Neque tamen laborem ſuum extendi ac paene dicam effundi in hoc patietur, ut ſententiarum vulgarium locorumque communium ſtruem inde coacervet, iisque poetam obruat: ſed in his circumſpecte verſabitur, eaque tantum adferet, quae, eodem orationis colore delineata, utique ex Horatio ducta videri poſſunt.

Praeterea, quum Horatii lectione iuvenilis inprimis aetas teneri ſoleat, interpres non tantum in difficilioribus poetae locis, aut ubi forte doctam aliquam et exquiſitiorem obſervationem, quam in penu habet, depromendi, aut ſeveram in alios ſtricturam exercendi occaſionem ſibi datam putet, ambitioſe morabitur, ſed adoleſcentum utilitati, quam ſemper in oculis ferre debet, multo magis conſulet, ſi con-

continua adnotatione poetae lectionem adiuvet, partium inter se iunctarum artem atque consensum, phantasmatum vim, elocutionis virtutes plano ordine retextas perspicuis verbis illustret; unde erectioris indolis iuvenes ingenium ad humanitatis sensum fingere, ac poeticarum notionum, quas et ad alios poetas intelligendos cum fructu transferant, copiam sibi parare, omninoque veram interpretandi artem addiscere queant.

Inter haec omnia subtilitatem adhibebit criticam, deque sententiarum veritate, quaeve sub veri tantum specie adblandiantur, fucatoque colore mentem teneant, quid recte vel secus, quid ambigue poeta eloquutus sit, ubi in medio volatu defectus viribus lassatisque alis magnis ausis exciderit, diligenter monebit; circumspecte tamen de his pronuntiabit, cavebitque sedulo, ne sensu hoc, ut ita dicam, critico, minuatur atque obrigescat sensus poeticus. —

Atque haec fere sunt, quae in Horatio interpretando maxime spectari oportere iudicavi,

tationis ſubſidium ex eorum, quos ſua aetas vidit, quosque ſerior protulit, poetarum carminibus petet, enotandisque, quae colorem ſuum ex Horatio duxiſſe videntur, locis ipſi haud parum lucis adfundet; quo ipſo dubitandum non eſt, quin liberalioris ingenii iuvenibus multum delectationis allaturus ſit. Neque tamen laborem ſuum extendi ac paene dicam effundi in hoc patietur, ut ſententiarum vulgarium locorumque communium ſtruem inde coacervet, iisque poetam obruat: ſed in his circumſpecte verſabitur, eaque tantum adferet, quae, eodem orationis colore delineata, utique ex Horatio ducta videri poſſunt.

Praeterea, quum Horatii lectione iuvenilis inprimis aetas teneri ſoleat, interpres non tantum in difficilioribus poetae locis, aut ubi forte doctam aliquam et exquiſitiorem obſervationem, quam in penu habet, depromendi, aut ſeveram in alios ſtricturam exercendi occaſionem ſibi datam putet, ambitioſe morabitur, ſed adoleſcentum utilitati, quam ſemper in oculis ferre debet, multo magis conſulet, ſi con-

continua adnotatione poetae lectionem adiuvet, partium inter se iunctarum artem atque consensum, phantasmatum vim, elocutionis virtutes plano ordine retextas perspicuis verbis illustret; unde erectioris indolis iuvenes ingenium ad humanitatis sensum fingere, ac poeticarum notionum, quas et ad alios poetas intelligendos cum fructu transferant, copiam sibi parare, omninoque veram interpretandi artem addiscere queant.

Inter haec omnia subtilitatem adhibebit criticam, deque sententiarum veritate, quaeve sub veri tantum specie adblandiantur, fucatoque colore mentem teneant, quid recte vel secus, quid ambigue poeta eloquutus sit, ubi in medio volatu defectus viribus lassatisque alis magnis ausis exciderit, diligenter monebit; circumspecte tamen de his pronuntiabit, cavebitque sedulo, ne sensu hoc, ut ita dicam, critico, minuatur atque obrigescat sensus poeticus. —

Atque haec fere sunt, quae in Horatio interpretando maxime spectari oportere iudicavi,

quaeque hac nova editione aſſequi ſtudui. Quo igitur Horatii carmina cum ſenſu aliquo ad lyricum ſpiritum attemperato legi poſſent, unaque iſta opera felicioris indolis adoleſcentibus ingenium fingendi, pulchritudinisque ſenſu imbuendi copia fieret, in eo potiſſimum mihi elaborandum intellexi, ut virtutem poetae lyricam, h. univerſum cuiusque carminis habitum et inceſſum expedirem, diſpoſitionis artem enodarem, celerem ac liberiorem ingenii motum ac praecipitem adeo impetum, quo argumentum ſuum ſubinde devolvit poeta, perſequerer, eundemque enthuſiaſmum in generoſioris venae ingeniis excitarem et inflammarem, phantasmatum vim ac rationem, ne incerta fluitarent, animumque obſcura tantum aut omnino vana ſpecie, umbrarum tactum refugientium inſtar, deluderent, ſollerter explanarem; tum ſingularum partium adornationem et tractationem excuterem, earumque iuſtam cum inter ſe tum cum primario carminis argumento convenientiam oſtenderem; denique ſermonis lyrici vim et indolem ita de-

declararem, ut ornatus eius, verborum delectu, dignitate et copia, exquisitiore eorundem structura et collocatione, docta sententiarum inversione, amplificatione caet. quaesiti semina et caussae patescerent. Quae quidem omnia ut rite assequerer, nihil prius atque antiquius habui, quam ut Horatium cum in argumentis tum in singulis carminum partibus mihi plane graecum fingerem ac repraesentarem, fontesque, si quos bona fortuna nobis fecisset reliquos, circumspicerem, seduloque investigarem; defectum autem istorum communi Graecorum loquendi usu ad partes vocato supplerem. Etenim satis exploratum est, Romanos, maxime poetas, ad graeca ingenia sese prorsus composuisse, graecaque exempla aut plane expressisse aut imitando adumbrasse; tum Horatium, qui novum lyrici carminis genus e Graecia Latio inferret, ad graecos Lyricos exprimendos se applicuisse, etiamsi nulla istorum, quae rei fidem adstruerent, fragmenta superessent, neque ipse aperte, unde profecisset, fateretur, ipsa tamen plurium carmi-

num, qua argumenti indolem enuntiationisque vim plane graecam, ratio iſtud abunde comprobat. Quo in genere admodum probabile eſt poetam ita verſatum eſſe, ut, quum aſſidua poetarum graecorum, maxime lyricorum, lectione bene penitus ſeſe in eorum familiaritatem dedidiſſet, graecorumque verſuum tentaminibus ingenium ad eos plane conformaſſet, primum, quo ſermo latinus, horridus adhuc ac praefractae aſperitatis emolliretur rotundiorque exiſteret, iis ad verbum vertendis inſudaret, tum liberiore imitatione ſpiritum Graiae Camenae excipere, inventaque eius ſua facere conaretur, donec tandem aſſidua hac contentionis aſperitate vires perfectas conſtitutasque nactus operi ſuo ita ſufficeret, ut, quum ad argumentum, ut ita dicam, Romanum deferretur, non tam a Graecis lumen ſuum accendiſſe, aut ab iis tantum defluxiſſe, quam omnes ex ſeſe virtutes expromſiſſe videretur. Hocce autem modo poetae progreſſum eſſe ſtudium, profectusque eius adoleviſſe, dubitare vix licet, ſi ipſorum car-

carminum diverſum habitum ac formam curatius introſpicias. Sunt enim in iis, quae preſſe ac paene ad verbum ex graecis exemplis, etiamſi nullum eorum veſtigium ſupereſſet, ducta eſſe praeter argumenti rationem affectatior loquendi ratio enataque inde obſcuritas abunde arguit; tum etiam, quae, quum primum ſuis ipſe pennis niti vellet, iuvenilem redundantiam, immodicum translationum uſum, earundemque diverſiſſimarum copulationem, orationem calamiſtratam, verbo, nondum plane ſubactum poetae iudicium manifeſtant; plurima denique in ſummo perfectionis faſtigio collocata, ad quod poetam non niſi per gradus eniti potuiſſe apparet. Atque inde maxime divini eius ingenii vim cenſendam eſſe iudico, quod non uni aut alteri poeſis lyricae generi adhaeſerit, in eoque ſolo maturitatem quandam aſſidua exercitatione duxerit, ſed fere omnia delibando parem h. maximam ex iis laudem abſtulerit. Ita, quem nunc Anacreontea ἀφελείᾳ ad luſus et iocos deſcendere, aut remiſſiore Sapphus laſcivia

dulciores affectus fidibus committere, aut Simonidea aequalitate ac ſermonis proprii iucunditate quadam, lenis ac puri fontis ritu, decurrere animadvertas, eundem nunc ſancta ac gravi oratione Deorum atque heroum laudes perſequi, ſententiis denſum et grandem, ſibi ſemper inſtantem, concitatoque ſpiritu, torrentis inſtar, effundi ac debacchari videas, adeo quidem, ut Alcaei bellicum, Steſichoream gravitatem, Pindarique μεγαληγορίαν ac dithyrambicam audaciam congenitam ei exiſtimes. Neque minor eius virtus in illo genere exſplendeſcit, in quo numeros animosque Archilochi ſequutus liberrimae indignationis ſenſum prodidit, vipereoque veneno infecta tela ipſis hominum, a quibus vel irritatus eſſet, vel quos ultro adverſarios ſibi depoſceret, iugulis intendit.

Expoſita, quantum fieri potuit, poetae doctrina alterum hoc mihi datum cenſui negotium, ut artificium eius in tractando illuminandoque argumento ſuo oſtenſum, contextumque cuiusque carminis, Arachnaea ſubinde

ſub-

ſubtilitate oculos paene fallentem, reſolverem atque explanarem. Quo quidem me hoc ſimul conſequutum eſſe arbitror, ut iis tandem aliquando fides derogetur, qui, quas virtutes lyricas ſpiritus poetici inopia ſequi intellectu haud potuerint, eas in vitiis reponerent, ac vel plane nexum in quibusdam carminibus deſiderarent, vel amoeniorem et in multos flexus recedentem ingenii inceſſum graviter reprehenderent. Sermonem denique poeticum ut iuſto modo ac perſpicue declararem, id vero vix aliter me adſequuturum eſſe intellexi, quam ut eum, deterſo omni colore poetico, in pedeſtrem formam diffingerem, et ubique claras notiones ſubſtituerem. Atque in hoc nimiam curam quam defectum, quippe adoleſcentibus, opem deſiderantibus, moleſtiorem, malui reprehendi.

Ex his omnibus ſatis intelligi opinor, me in tractando hoc opere rationes ita inſtituiſſe, ut non tam aliorum, qui eandem viam triviſſent, veſtigia ſequerer, adminiculaque, ad quae adniterer, circumſpicerem, quam ut ipſe

mihi viam ſternerem, meoque potiſſimum Marte ſtarem. Quo minus enim me in commentariorum, ſeu, ut antiquiores interpretes haud inepte indigitant, commentorum vaſtitates immitterem, cum infinita eorum copia, tum maxime ipſa commentandi ratio abſterruit. In antiquioribus enim quum, aetatis quidem iſtius vitio, ſola fere doctrina ſcholaſtica, omni venuſtatis poeticae ſenſu eiurato, regnet, recentiores autem plerique interpretes in vulgaribus diſerti lectorem, ubi opem deſideret, fere deſtituant, captandisque inſuper acuminibus, dilogiis, et quae id genus ſunt, verum ſenſum poeticum perdant, ac ſpeciosis commentis varie illudant; facile praevidebam, generoſiorem mentis impetum lectionis moleſtia atque taedio ſufflaminatum, animique iudicium plane obtuſum iri. Rite igitur praeparatis omnibus acceſſi ad hanc provinciam, tanquam a nemine dum occupatam, eamque ad praeſcriptam a me ſuperius formulam ita quidem regundam ornandamque ſtatui, ut ad meum prorſus ſenſum quodvis carmen excute-

rem

rem, artemque eius in inveniendis tractandisque rerum argumentis proditam, ac sententiarum elocutionisque virtutes explorarem. Atque tum demum, ne omnia ante me ad illustrandum Horatium allata fastoso supercilio aspernatus viderer, in consilium adhibui aliquot melioris notae interpretes, ac primo quidem loco vetustissimos, Acronem et Porphyrionem *), in quorum scholiis inter plures in-

*) De Acrone, Porphyrione deperditisque C. Aemilii, Iulii Modesti, et Q. Terentii Scauri scholiis vid. Fabric. Praef. ad ed. suam a. 1555. et, qui sua inde hausit, Iani Proleg. p. XLII. tum Ian. Parrhas. de rebus per epistolam quaesitis p. 14 seq. Reines. Defens. Var. Lect. p. 107. et Pet. Nannii Miscell. I. et II. 16. Praeter istos extat farrago Scholiorum, a Cruquio e Codd. Blandd. excerpta, et ab eodem Commentatoris nomine insignita, non unius aetatis ac pretii. Sunt enim in iis nonnulla bonae admodum frugis, e deperditis antiquiorum Grammaticorum scholiis haud dubie depromta, plurima ex Acrone et Porphyrione, et ipsis truncatis, constipata, alia denique recentissimae aetatis. Sic, ut utriusque generis exemplum apponam Serm. II. 5. 92. Davi *obstipum caput* illustratur *Scauri* scholio: *inclinatum in alterum humerum*; uti quoque Cicero Arati λοξὸν interpretatur in fragm. Arateis init. *Obstipum caput et tereti cervice reflexum.* Tum Serm. II. 4. 81. *Hic*

ineptias et quisquilias, aliunde forte ingestas, multas bonas observationes reperiri noveram, tum praeter Lambinum, doctum et accuratum virum, Cruquium et Torrentium, itidem doctos, sed sensus poetici ac multo magis spiritus lyrici plane expertes, et interdum, maxime Cruquium, absonis opinationibus et argutiis valde molestos; e recentioribus autem hinc inde ad partes citavi Dacerium et Sanadonum venustatis poeticae intelligentes, sed subinde nimis argutos; tum Iani, elegantissimi iudicii virum ac de Horatio meritissimum; denique, qui partem tantum carminum pro instituti scholastici, cui destinata erant, ratione illustrandam suscepere, duumviros praestantissimos, Koeppenium, summa mihi, dum viveret, familiaritate coniunctum, cuius recordatione adhuc fruor iucundissima, poeticarum Venerum acerrimum indagatorem, eundem-

scobis et haec scobes dicitur rasura serrarum, graece πρίσμα: Theotisca lingua urpora; quod haud dubie Nostrum *Bohr* est, quod adeo latiorem olim significatum habuit.

demque haud vulgaris doctrinae laude conſpicuum, et Boettigerum: cuius operam ſi Horatio tam feliciter ceſſiſſe dicam, ut, eidem plane ſatisfactum dici poſſet, ſi omnia carmina ab eo perpolita teneremus; haud temere me pronuntiare, aut amicitiae cuidam quidquam me dediſſe fatebuntur omnes, qui profundos multiplicis doctrinae receſſus amoeniſſimique eius ingenii vim noverint. Atque hic cum cura a me praedicanda venit inſignis Heynii, Viri de me meisque ſtudiis egregie meriti, humanitas, qua quidem mihi, tam grave ac difficile opus molienti, dexter ſtetit, conſiliisque ſuis, poetae fructuoſiſſimis, nunquam defuit; cuius quidem beneficii memoriam ita colam, ut gratiſſimo illud homini praeſtitum bonus quisque intelligat.

In textu poetae repraeſentando vulgatam fere ſequutus ſum recenſionem, ad Codicum fidem ſatis probabiliter conſtitutam; neque facile diſceſſionem ab ea faciendam iudicavi, niſi ubi Codicum auctoritatem temere poſthabitam,

ineptias et quisquilias, aliunde forte ingestas, multas bonas observationes reperiri noveram, tum praeter Lambinum, doctum et accuratum virum, Cruquium et Torrentium, itidem doctos, sed sensus poetici ac multo magis spiritus lyrici plane expertes, et interdum, maxime Cruquium, absonis opinationibus et argutiis valde molestos; e recentioribus autem hinc inde ad partes citavi Dacerium et Sanadonum venustatis poeticae intelligentes, sed subinde nimis argutos; tum Iani, elegantissimi iudicii virum ac de Horatio meritissimum; denique, qui partem tantum carminum pro instituti scholastici, cui destinata erant, ratione illustrandam suscepere, duumviros praestantissimos, Koeppenium, summa mihi, dum viveret, familiaritate coniunctum, cuius recordatione adhuc fruor iucundissima, poeticarum Venerum acerrimum indagatorem, eundem-

scobis et haec scobes dicitur rasura serrarum, graece πρίσμα: Theotisca lingua urpora; quod haud dubie Nostrum *Bohr* est, quod adeo latiorem olim significatum habuit.

demque haud vulgaris doctrinae laude conſpicuum, et Boettigerum: cuius operam ſi Horatio tam feliciter ceſſiſſe dicam, ut, eidem plane ſatisfactum dici poſſet, ſi omnia carmina ab eo perpolita teneremus; haud temere me pronuntiare, aut amicitiae cuidam quidquam me dediſſe fatebuntur omnes, qui profundos multiplicis doctrinae receſſus amoeniſſimique eius ingenii vim noverint. Atque hic cum cura a me praedicanda venit inſignis Heynii, Viri de me meisque ſtudiis egregie meriti, humanitas, qua quidem mihi, tam grave ac difficile opus molienti, dexter ſtetit, conſiliisque ſuis, poetae fructuoſiſſimis, nunquam defuit; cuius quidem beneficii memoriam ita colam, ut gratiſſimo illud homini praeſtitum bonus quisque intelligat.

In textu poetae repraeſentando vulgatam fere ſequutus ſum recenſionem, ad Codicum fidem ſatis probabiliter conſtitutam; neque facile diſceſſionem ab ea faciendam iudicavi, niſi ubi Codicum auctoritatem temere poſthabitam,

bitam, et coniecturis correctionibusque virorum doctorum non admodum gravibus de cauſſis indultam animadvertiſſem. Sicubi tamen lectionem aliquam, omnibus pravitatis indiciis oppreſſam, exturbandam iuberent artis criticae regulae, et ab aliquo docto viro ſatis probabile medicinae experimentum factum deprehenderem, hanc, reclamantibus licet omnibus libris, poetae admovere non dubitavi. Multo magis mihi licere putavi in interpunctione facienda, quae quidem exactius inſtituta dici vix poteſt, quantum ſubinde ad expediendam ſententiam adiumenti adferat. Sed de his curatius agendi locus erit in ſingulari Volumine, quod criſin in omnia Horatii opera complectetur, quam quidem ut plane ab interpretatione ſeiungerem, pluribus de cauſſis inductus ſum. Praeter iſtud autem, ut verbo ſaltem externam operis, quod reliquum eſt, formam indicem, ſequentur duo alia Volumina, quorum prius Sermones et Epiſtolas, poſterius Artem cum Indice uberrimo continebit.

Co-

Codicum et Edd. elenchum, Iani maxime induſtria concinnatum huic praefationi ſubiungere placuit, ſatisque habui, hinc inde, maxime in antiquis editionibus, a quibus inſtructior eram, nonnulla refingere, ſupplere atque emendare: quod ipſum mihi interdum ſatis moleſtiae attulit; quamquam vel ſic Horatiani textus hiſtoriam minime ad liquidum perductam eſſe ipſe probe intelligam. Tum vitam poetae, a Maſſono ampla doctrina inſtructam, ab eodem autem Iani ſcite in compendium redactam ſubieci; quae vel ſola argumentorum affatim ſuppeditat, quam infirma omnino Bentleii temporum ſit ratio, qua Horatium primum, idque annis aetatis ſuae XXVI—XXXIII., Sermonibus, poſtea biennio Epodis, deinde ſeptem annis tribus prioribus Carminum libris, tum Epiſtolarum libro I., inde Carminum Libro IV. et Saeculari, denique Arti et Epiſtolarum Libro II. uni vacaſſe demonſtrare conatus eſt. Denique cum fructu, antequam ad ipſam Horatii poeſin animus convertatur, legi poterit libellus R. van Om-

Ommeren, Gymnasii, quod Amstelodami floret, Rectoris nuper meritissimi, lingua Belgica scriptus, in quo poetae nostri virtutes ita expendit, ut aliorum conaminibus, eidem impensis, facile carere possimus. Dignus sane is liber est, qui veste latina ornatus in plurium notitiam perveniat.

Ante autem, quam praefationi huic finem imponam, non possum, quin publice Cel. C. C. Wendlero, doctissimo atque Reizianae plane accurationis Viro, animum meum gratissimum profitear, quod in plagulis a sphalmatis typographicis defendendis operam suam mihi commodare voluerit, eaque sane quam molesta perfecerit, ut, si paucissima imbecillitatis utique humanae argumenta excipias, tersa omnia ac nitida appareant. Scr. Gottingae M. Novembri MDCCXCIX.

ELEN-

ELENCHVS CODICVM MSS.

AD QVOS HORATIVS ADHVC EXACTVS EST.

De Codd. Horatii in genere monendum, omnes, quos hodie habemus, e recenſione *Vettii Agorii Baſilii Mavortii*, qui quidem Conſul fuit ſine collega anno poſt Chriſtum DCCXXVII. et *Felicis*, oratoris Vrbis, fluxiſſe. Ita enim in antiquioribus Codicibus, Leidenſi, Reginenſi aliisque, uti Bentleius in praef. teſtatur, poſt Epodos litteris maiusculis ſcriptum fertur:

VETTIVS AGORIVS BASILIVS MAVORTIVS V. C. ET INL. EXCOM. DOM. EXCONS. ORD. LEGI ET VT POTVI EMENDAVI. CONFERENTE MIHI MAGISTRO FELICE ORATORE VRBIS ROMAE.

h. *Vir clariſſimus et inluſtris, Excomite Domeſtico, Exconſule Ordinario*, eodem Bentl. interprete. Cf. Relandi Faſt. Conſul. p. 696. Ac librorum quidem MSS., qui ſuperſunt, etſi paene infinitus in bibliothecis numerus reperiatur, paucos tamen, qui Saec. X. attingant, pauciſſimos vero, qui illud probabiliter antevertant, inveniri, ſatis conſtat. Vti autem exiguam admodum iſtorum partem critico acumine excuſſam, et emaculando poetae admotam eſſe res ipſa fidem facit, ita bona fortuna accidit, ut iis, qui ad emendandum textum ſtudia ſua conferrent, optimae fere quosque notae libros MSS. inſpiciundi copia facta ſit, ut adeo de reliquis perveſtigandis ſeduloque excutiendis non tantopere laborandum videatur. Atque

haec quidem fortuna Triumviris potiſſimum Horatii Cenſoribus, rite, ſi qui alii, creatis, Lambino, Cruquio ac Bentleio contigit, Codd. Vaticanorum, Blandinianorum, Graeviani, Reginenſis ac Leidenſis ope inſignem ac novam prorſus ei lucem praeferentibus.

Quo autem rectius intelligatur, quousque conatus Virorum doctorum, qui talibus praeſidiis inſtructi criſin in Horatio exercuerunt, proceſſerint, quaeque amplius de eo bene merendi ſuperſit materies; brevem Codicum, ad quos Horatius adhuc recenſus eſt, elenchum ſubiicere viſum eſt; nam pleniorem et accuratiorem, quam quidem res poſtulare videbatur, quandoquidem e critica eorum notatione lectionum pendet auctoritas, notitiam dare non licuit, quum ipſi, qui eos tractaverint, de iis ſubtilius diſpiciendi ſuperſederint, ſatisque habuerint, eos certis nominibus aut ſignis diſtinguere.

CODD. ALDI ET MVRETI.

Muretus quidem paſſim *veteres libros* crepat, nullum tamen diſerte nominat aut deſcribit; quo minus tamen exiſtimes, antiquiores edd. ab eo deſignari, vetat lectionum, inde allatarum, diſcrepantia; v. c. I. 23. 5. Praeter hos laudat

Codicem Bernardini Lauredani, et

Codicem Achillis Statii perbonum ac perveterem, ut ipſe ait.

Vid Praefat. ad ed. a. 1555. et ad I. 1. extr. et paſſim.

Neque Aldus uspiam diſerte tradit, quibus Codd. uſus fuerit. Satis habet, Codd. *manu* ſcriptos ab *impreſſis* diſtinguere. Laudat quidem ad III. 12. Codicem Viennenſem antiquum *Stanislai* cuiusdam *Zaur*, ex quo illud carmen conſtituit; ſed hanc ſolam notitiam de eo acceperat ab amico; ipſe adeo nunquam manibus tractavit, aut lectiones inde enotatas habuit.

CODD.

CODD. DIONYSII LAMBINI.

Lambinus cum Franciſco Turnonio Cardinali Romam profectus, ibique eam, quam diu expetiſſet, veterum librorum copiam nactus, multos Horatii Codd. MSS. inſpexit. Ii ſunt;

Codices Vaticani quinque, quos antiquiſſimos vocat, nec tamen pluribus deſcribit.

Codex Donati Iannoctii Florentini, ad quem teſtamento Rodolphi Cardinalis pervenerat.

Codex Gabrielis Faërni.

Codex Ludovici Vrſini, Farneſiorum conſobrini, ab Hannibale Caro ipſi donatus; in quo deſiderabantur Sermones.

Liber Rainutii Farneſii Card. typis quidem excuſus, ſed cum antiquiſſimis atque optimis codd. comparatus atque ex iis plurimis locis emendatus.

Codex Ioannis Torneſii, typographi Lugdunenſis, Lambino ex Italia reverſo, commentariisque iam abſolutis, nec opinanti oblatus; quem ille vetuſtiſſimum cenſet.

Tum ad ultimam editionem adornandam Lutetiae ſex aliis codd. etiam uſus eſt. Ii ſunt

Codex Clerici, quem nactus eſt ab haeredibus N. Clerici.

Codices Ruſſardini duo, accepti a Lud. Ruſſardo, iuris doctore Avarici Biturigum.

Codices Nicotiani tres, dati ei a Io. Nicotio, legatione apud Luſitaniae regem functo.

Codex Colombinus, donatus ei a Io. Colombino Monſtrolienſi.

CODICES IACOBI CRVQVII.

Codices Blandinii ſeu *Blandiniani quatuor*, ex bibliotheca Blandinia, h. PP. Benedictinorum S. Petri

in monte Blandinio Gandavi, quo Roma perlati erant. Sed illa bibliotheca, una cum Dunensi, a Belgis tumultuantibus, templaque et coenobia vastantibus (unde εἰκονοκλάσας Cruquius vocat ad Serm. I. 1.), anno MDLXVIII plane perdita et exusta est. Hos codd. cum omnes venerandae vetustatis esse et ad Saeculum IX referendos iudicat vir intelligentissimus (Append. ad lectorem), eosque omnibus suis reliquis praefert; tum unum eorum, quem cum virtute *Blandinium antiquissimum* dicere solet, et sic ultra Saec. IX etiam reiicit, omnium maximi aestimat; quem eumdem Vir κριτικώτατος Cuningamius (praefat. Horat. et animadv. c. 16. p. 297.) omnium qui exstant, codicum Horatianorum emendatissimum, optimumque pronuntiat. Mentionem eius facit etiam Muret. praefat. ad edit. 1555. Descriptionem ampliorem Blandiniorum codd. in Cruquio frustra quaeras, nisi quod ad Serm. II. 7. 64. *barbarissimos* eorum *characteres* vocat: ex quo tamen non multum sumi possit.

Codex Divaei, cui etiam magnum pretium statuit vir doctissimus.

Codex Silvius, qui Gualteri Silvii erat. Cruqu. ad Serm. I. 3. 5.

Codex Buslidianus, e bibliotheca Gymnasii Buslidiani trilinguis Lovanii, quem a vetustate commendat ad Epist. I. 1. 57. Apparet autem, mutilum fuisse.

Codex alius *Buslidianus* laudatur e. g. ad Epod. II. 69. cuius autem, cum fere modo unius Buslidiani mentio sit, exigutum tantum fragmentum fuisse suspicor.

Codex Carrionis, itidem mutilus.

Codex Martinius s. *Martinii*.

Codex Tonsanus ex bibliotheca Tonsana, qui solos Sermones continuisse videtur.

Codex Maldeghemius, qui solas odas videtur habuisse, quemque Cruquio commodasse puto Iacobum a Claerhout D. de Maldeghem, cuius mentio ad Serm. I. 2. 106.

quam-

quamquam ibidem etiam memoratur Iudocus Maldeghem D. de Leiſchot.

CODICES GE. FABRICII.

Ge. Fabricius vetuſtis et optimae notae quibusdam codicibus mſſ. et in Italia, et in Germania conquiſitis, uſus eſt, e quibus inprimis ab eo commemorantur

Codex Anhaltinus, miſſus ad eum a Georgio principe Anhaltino et Aſcanienſi: quem a vetuſtate et bonitate lectionum maxime commendat, eumque ſibi Lydii lapidis loco fuiſſe ait, cuius beneficio emendarit ac reſtituerit loca plurima, et Acronem multo habitiorem et nitidiorem in palaeſtram literariam produxerit. vid. Praef. ad edit. 1555.

Codex Saxonicus, communicatus cum eo a Laurentio Scradaeo.

Codex Thuringicus, miſſus ei ab Wolfgango Werthero, Equite Thuringo, ſed non integer.

GE. BERSMANNVS

ſex codd. MSS. uſus eſt, quos acceperat a Poſthio, Iacobo Monavio et Io. Cotteritio.

CODICES THEOD. PVLMANNI.

1. *Codex Auguſtini Hunnaei*, quem hic illi dono dederat, cuique ipſe ſummum ab antiquitate et emendatione pretium ſtatuit. Deſignare eum ſolet littera H.

2. *Codex Collegii Gemblacenſis*. G.

3. Alter *Codex Gemblacenſis*. E.

4. *Codex Belleri*, a quo illi donatus. B.

5. Fragmentum *Codicis Antonii Dieſthemii*, quod continebat libros III et IV carminum, ſed mutilos; item carmen ſaeculare. A.

6. *Codex Plantini*, Sermones tantum exhibens. F.

7. *Codex Cornelii Gualtheri*, fragmentum, continens librum II Epiſtt. et libri I Sermonum eclogas tres cum dimidia. C.

8. *Codex* vetus, Artem poëticam complectens. T.

9. *Codex* alter *Plantini*, Ars poëtica. P.

10. *Codex Victoris Giſelini*, Ars poëtica, Epiſtolarum liber II, et Sermonum liber II. V.

11. Fragmentum *Caroli Cluſii*, pars Epiſtolarum. K.

CODICES L. TORRENTII.

Torrentius inſignes multos codd. quos inprimis Romae collegiſſet, ad recenſendum Horatium adhibuit, in quibus maximum pretium ſtatuit *Codici Laurentiano*; vid. ad Carm. IV. 1. Sed neque hunc, neque ceteros accuratius deſcriptos usquam in eius editione reperias: haud dubie, quod ipſe eam non curavit.

CODICES TALBOTI.

1. *Cod. Galei*, cui inſerta ſunt *Horatii Opera*, cum ſcholiis ad marginem ſcriptis.

2. *Cod. Galei* vetuſtus, continens *H. Epiſtolas*, cum ſcholiis et gloſſa interlineari.

3. *Cod. MS. Cardin. Bembi*, continens *H. opera*, in Bibl. Coll. Regal. ſervatus. Vid. Codd. Bentl. n. 12.

4. *Cod. MS. Coll. Petrenſis*, cui inſertae ſunt *H. Odae, Satirae et Epiſtolae*, cum ſcholiis et gloſſa interlineari.

5. *Cod. MS. Coll. Trinit. Cantabr.* qui habet *H. Epiſtolas.*

6. *Cod. Bodl. I.* continens *Odas H.* nitide ſcriptas.

7. *Cod. Bodl. II. H. Odas* habens, olim liber *Ge. a Turre*, Profeſſ. Med. Patav.

8. *Cod. Bodl. III.* papyrac. contin. *H. Odas* et l. *de Arte poetica* a. 1463. per *Iohannem de Munti* finitus.

9. *Cod. Bodl. IV.* tenens *H. de A. P.*

10. *Cod. Colleg. Magd. Oxon.* continens *H. Opera.*

11. *Cod. eiusd. Colleg.* contin. *H. Satiras, Epp. et Artem poeticam.*

12, *Cod. Colleg. Reginal. Oxon.* continens *H. Opp.*

13. Habuit insuper varietatem lectionis, editioni Muretinae a. 1559. e cod. Michaelis Bonae Raguf. adscriptam, tum

14. Varias lectiones, quas Pithoeus ex MSS. ed. Basil. 1580. adleverat.

CODICES R. BENTLEII.

1. *Codex Graevianus*, vetustissimus, annorum DCC, cui tamen Epistolarum et Sermonum pars magna deerat. Erat is a Graevio ad Bentleium missus; post cuius obitum cum reliqua illius supellectile libraria in bibliothecam Electoris Palatini concessit. Eiusdem Graevïani codicis collationem, cum ed. Ascensiana a. 1529. a Iano Broukhusio institutam asservat Bibl. Bodlej. Vid. Catal. Bibl. Bodlej. impress. libr.

2. *Leidensis Codex*, eiusdem aetatis, in bibliotheca academiae Lugduno-Batavae.

3. *Codex Zulichemianus*, annorum DC. Huius et Leidensis varietatem a N. Heinsio enotatam interpositis propriis coniecturis a P. Burmanno nactus est.

4. *Codex Vossianus*, quem non inferiorem prioribus illis censet.

5. *Codex Markianus*, qui epistolas modo habet. Huius et Vossiani lectiones in Batavia ab Abrahamo Frankio descriptae erant.

Ex Britannicis, quos ipse omnes inspexit,

6. *Codex collegii Reginensis* Oxonii, qui caeteris palmam aufert, annorum DCC, et ab omni parte integer.

7. *Codex* e bibliotheca *Regiae Societatis* Londini.

8. *Codex Petrensis* domus Cantabrigiae, D annorum.

9. *Codex collegii Magdalenensis* Oxonii.

10. *Codex Rogeri Galei.*

11. *Codex* episcopi *Eliensis*, sub initium typographiae scriptus.

12. *Codex collegii Regii* Cantabrigiae, ab eadem manu. Perperam *Bembinus* dicitur Talboto. Vid. eius Codd. n. 3.

13. *Codex Battelianus*, e muſeo *Io. Battely*. Deſunt in eo Epiſtolae, et Sermones aliquot libri II.

14. *Codex Regius*, Sermones et Epiſtolas Artemque complexus.

15 — 17. *Codices tres ex collegio Trinitatis*, Sermones, Epp. et Artem P. continentes.

18. 19. *Codices duo Bodleiani*, in quibus Carmina et Epodon liber.

20. *Codex Vigornienſis*, Ars poëtica.

21. *Codex Digbeanus* Oxonii, Ars poëtica.

22. *Codex Moreti*, a N. Heinſio collatus, etiam artem poët. continens.

23. *E Codice Colbertino* et

24. *Franequerano* etiam excerptas lectiones habuit, ſed pauculas, et levi cura.

25. *Codex Magdalenenſis* alter, Sermones, Epiſtolae et Ars, ab eodem librario, a quo ſupra n. 14.

26. Acronis exemplar ſcriptum, quod olim erat Bilibaldi Pirkheimeri, in bibl. Reg. Societ. aſſervatum.

Duos libros manu exaratos adhibuit DAN. HEINSIVS; vid. Not. ad I. 7. 15. ed. 1629. p. 24. Codicibus etiam MSS. quibusdam ſe uſos dicunt ALEX. CVNINGAMIVS et IO. IONES; ſed eos non ulterius deſcribunt. Item HENR. STEPHANVS paucos quosdam codd. et excerpta habuit. Vid. eius diatr. II.

CODICES GESNERI.

Codex Gottingenſis, in bibliotheca academica, charta-ceus, eleganter ſcriptus, recentior quidem, ſed optimas plerumque lectiones habens. Scholiis inſtructus eſt marginalibus et gloſſa interlineari. Fuit quondam ex libris *Congregat. S. Mauri* Rom. quod alterum eius folium teſta-

teſtatur. Sermones ſubiectos habet Epiſtolis, quae librum claudunt.

Codicum Hannoveranorum duorum, ex bibliotheca regia, fragmenta membranacea, 8 min. Vnum charactere Longobardico, ſed tenui et eleganti, nec tamen ſine vocum compendiis, ſcriptum, continet Serm. I. 1 — 2. 121. tum I. 4. 4 — II. 4. 50. porro II. 6. 14 usque ad finem libri. Alterum, litteris minutiſſimis Longobardicis, habet Epiſt. I. 3. 27 — I. 18. 13.

Collatio Saxiana h. e. variantium lectionum ſylloge, a Chriſto. Saxio deſcriptarum partim de exemplo Cuningamianae editionis, cui eas adleverat Cortius ex uno cod. Lipſienſi, et uno Vinarienſi, partim de alio Maettarianae editionis, cui docta manus IV Codicum lectiones adſcripſerat. Ex ea ſylloge, ſibi miſſa, pro conſilio ſuo quaedam enotavit Geſnerus, quae ſyllaba *Sax.* deſignantur.

Codex Io. Brodaei, cuius collationem adſcriptam exemplo Torrentianae editionis habuit Geſnerus. Ex iis, quae in fine codicis ſunt, apparet, eum eſſe e ſaeculo XIV. Lectiones quasdam exhibet memorabiles; multas optimas, ut Carm. II. 10. 10.

CODICES IANI

Codices Deſſauienſes duo, ex Italia eo perlati, quorum *primus*, membranaceus, in folio minori, laceratus et mutilus. Manipuli, quorum ſinguli integri habent IV plagulas complicatas, numeris romanis, ab alia manu additis, certe reparatis, ſignantur, et progrediuntur ad XXII. Paginae nec numerum nec cuſtodem habent. Textus totus eſt ab eadem manu, palleſcente Longobardico charactere, praeter initiales verſuum quadratas, eleganter et ad lineas inſtrumento ferreo impreſſas, ſcriptus. Litterae initiales maiores deſunt, nec niſi rarius ſuppletae ſunt a manu ſecunda. Semper *ſ* longum in fine; *i* fere ſine apice; vocum compendia ſemper eadem; correctio-

nes a manu prima, quae scribam doctum prodant. Scholia; tam interlinearia, quam marginalia, quam plurima, lectu difficillima, sed et praeter ea, quae in Scholiastis iam legimus, parvi pretii. Habet codex multas lacunas: 1) a libri I carm. 13. 19 — II. 9. 16. 2) a l. III. 2. 29 — 4. 15. tum a 5. 27 — 7. 12. item a 9. 4 — 16. 2. denique a 19. 1 — IV. 14. 52. 3) a l. V. 1. 1 — 2. 50. tum a 5. 71 — 17. 27. 4) Epistolarum libri I deest ultimus versus; in libro II autem 1 — 2. 65. 5) a Sermonum lib. II. 5. 45 — 90. tum a 6. 26 — fin. item a 7. 46 — 91 et ab 8. 65 — fin. Titulus ab alia manu, haud dubie eadem, quae manipulos numeris instruxit, exhibet post indicem operum Horatii hanc notam: *Sanctae Dei genetricis Mariae Sanctique Cipriani episcopi et martyris in Nigenburga. Reparatus* (h. vel emtus, vel renovatus) *anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo.* Si omnia haec et inpr. etiam scripturam recensionemque codicis expendamus, probabile sit, illum e Saeculo XIV esse, sed ex vetusto admodum et bono exemplari descriptum.

Codex secundus, membranaceus, in forma octava, rudi filo et glutine (recentius fortasse) compactus, Longobardicis litteris minutissimis, saepe negligenti et fugitiva manu, et pallido atramento scriptus. Manipulos habet IX, quorum ultimus V, ceteri VIII folia continent, sine numeris et custode. In odis singulae paginae in binas sectiones divisae. Initiales maiores rubrae, virides, atrae. Versuum initiales paullum eminent, sed eiusdem et manus et characteris cum textu, nisi quod nonnullae sunt quadratae minores. Semper *ſ* in fine longum et *i* sine puncto. Vocum compendia semper diversa, versuum ordinandorum frequens neglectus, correctiones vel negligentes, vel perversae, commutationes litterarum, ut *d* et *t*, *b* et *v*, scribam declarant rudem et imperitum. Quantum e scriptura ceterisque argumentis assequi possis, videatur hic codex paullo recentior priori.

Codex

Codex Menteliamus, e Saeculo XI, qui olim in bibliotheca Io. Iac. Mentelii fuit, cuius lectiones Marquardus Gudius exemplo editionis Mureti, Venet. 1582. 8. adleverat, unde adſcriptae ſunt exemplo editionis Deſprezianae, quod in illuſtri bibliotheca academiae Lipſienſis ſervatur. Adſcripta eſt eidem huic exemplari Deſpreziano (ſic tamen, ut diligenter diſtinguatur a lectionibus Codicis illius) varietas editionis nitidae Pariſienſis, ex officina Vaſcoſani. Ex his emendanda ſunt, quae in Fabricii biblioth. lat. (ed. nov.) T. I. p. 409. traduntur; ubi et dicitur ille codex Mentelianus Lambini olim fuiſſe, quod falſum eſt. I. 28. 6: 31. 18: 37. 28. II. 3. 11.

Codices Lipſienſes quatuor, qui in bibliotheca ſenatoria Lipſiae aſſervantur; quorum *primus* (pulpit. I. n. 6.), membranaceus, fol. complectens CX folia, nec numeris nec ſignis diſtincta, quorum octona videntur manipulum efficere. Singula folia interdum a bibliopego permutata ſunt. Scripſit totum cod. una manus, ſed illa ſibi non conſtans, nunc maiores nunc minores pingens litteras, quae non quidem plane rudes, at neque elegantes dicendae. Sunt eae, etiam initiales verſuum, minuſculae, magis latinae quam gothicae. Initiales carminum, more in MSS. conſulto, plerumque deſunt, et leviter tantum ſunt deſignatae. Compendia vocum crebra. Atramentum temporis diuturnitate fuſcum factum. In primi et ultimi folii columna priori fic deletae litterae, ut legi vix poſſint; quare primos XI verſus odes I ſerior penna denuo induxit. Ex omnibus his, aliisque, probabile, codicem Saec. XIII aut XIV in Italia ſcriptum eſſe. Duabus quaſi partibus conſtat, in quarum prima, quae Odas, Epodos et Carmen ſaec. continet, ſingulae paginae in binas ſectiones diviſae ſunt, lineaeque ductae tam transverſae XXVIII, quam ab utraque parte ad perpendiculum, quibus initiales litterae et longitudines linearum definirentur. Nec libri, nec ſingula carmina numerata. Paucae inſcriptiones, rubrae illae et a ſeriori manu. Vt

ante

ante artem poëticam: *Incipit liber poëticae.* Ars poëtica ſtatim ſequitur Epodos. Scholia in prima parte pauciſſima, in altera plura, etiam a prima manu; a qua et codicis inſcriptio eſt: *Opa Oracy: item poëtria.*

Codex ſecundus (pulpit. I. n. 38.), membranaceus, in 4. folia habens CXV; nam primum folium deperditum eſt, ut nunc codex incipiat a v. 38 odes II. Folia non ſignata; quaedam et a bibliopego permutata. Octonis conſtant manipuli, praeter XIII et XV, qui habent ſena. Eos manipulos ſerior manus in infima prima pagina ſignavit, I°. II° cet. Ab una manu totus codex eſt, ſed negligentior ſaepe ſcriba proditur, verbis aut integris verſibus omiſſis, poſt ab alio ſuppletis. Nec litterae ſibi conſtant, neque atramentum. Vocum compendia plurima. Diphthongi plures, quam in ceteris tribus, geminatae litterae pauciores. Quae omnia, coniuncta inprimis cum ſcripturae ſpecie, ſuadent codicem ad ſaeculum XII referre, et habere pro antiquiſſimo Lipſienſium quatuor. Lineae in ſingula pagina ductae XXXIV. Initiales verſuum alterne rubrae et atrae; illae carminum et librorum pictae, ſed arte rudi. Nulla librorum diviſio, nulli numeri. Pro inſcriptionibus carminum ſolius metri deſignationes ſunt, minio ſcriptae, ſed lectu difficiles, ſaepe etiam falſae. Scholia paſſim adſunt, ſed pauca, nec multi momenti. Ars poëtica eſt inter Odas et Epodos, Epiſtolae ante Sermones. Folia quaedam ab initio et in fine ſitu et vermibus admodum corrupta ſunt.

Codex tertius (pulpit. I. n. 39.), membranaceus, in 4. Fuit olim Nicolai Heinſii, (Vid. eius Catal. P. II. p. 89.) e cuius bibliotheca redemit Fr. Bened. Carpzovius (quod hic ipſe notavit), unde in biblioth. ſenat. pervenit. Habet codex LXXXII folia, ſuperne numeris 1, 2, 3, cet. ſignata (quamquam XVIII ultima elegiam continent ſcriptoris recentioris, cui in fine additum: *Explicit Yronia Gaufridi*); quorum octonis conſtant manipuli: quos non ſolum in ima pagina litteris *a, b, c* cet. ſignavit primi librarii

librarii manus, ſed etiam folia ſinguli manipuli appoſitis numeris, a^1, a^2, a^3 cet. In fine manipuli cuiusque cuſtos eſt. Membrana adhuc ſatis nova, atramentum nigrum, licet palleſcens. Quae omnia, praeter ductus characterum, codicem admodum recentem arguunt. Eſt ille litteris gothicis eleganter et cum cura ſcriptus. Vocabulorum compendia in eo plurima. Initiales carminum admodum minuto charactere deſignantur. Continet liber IV libros Odarum, librum Epodorum et carmen ſaeculare, ſine librorum diviſione et titulis: niſi quod inter ſingulas odas una linea vacua relicta eſt, in qua ſerior manus quibusdam odis inſcriptionem poſuit; quae et omiſſa a librario ſupplevit, vitiaque emendavit. Lectiones interdum memorabiles habet, ut Carm. II. 4. 20. Scholia pauciſſima ſunt.

Codex quartus (pulp. I. n. 40.), chartaceus, in 4. Fuit olim, ut docet emblema a fronte inſertum, Io. Chriſto. Wagenſeilii, et conſtat foliis LXXXVIII, quorum IV prima vacua ſunt, VI ultima nil praeter pauca de metris odarum, eaque nullius momenti, paginis ſex exhibent. Foliis numeros dedit prima manus, usque ad 55. Manipuli quatuor priora, cum ſeptimo, habent folia X, quintus XII, ſextus XVI, octavus IV. In cuiusque fine cuſtos eſt. Characteres admodum ſimiles hodiernis Italorum. Compendia vocum valde multa ac impedita. Omnia produnt codicem admodum recentem. Atramentum ſatis nigrum adhuo, licet iam inclinans ad rubicundum colorem. Nec libris nec odis numeri dati; plerumque tamen unius lineae ſpatium inter has relictum. Continet codex odas, epodos et carmen ſaeculare; et eſt valde vitioſe exaratus: habet tamen lectiones interdum vix alibi obvias; e. g. Carm. I. 14. 13. Scholia paſſim panca adſunt.

Codices Altorfini duo, in bibliotheca academica, quorum deſcriptionem et lectiones Cl. Nagelius inde ab a. 1766 octo plagulis ſingulis edidit, quorum

primus

primus, membranaceus, in 4. non adeo antiquus, M. D. Omeiſii, cuius olim fuit, iudicio, in fronte libri adſcripto. Eſt is minutiore litterarum charactere, ſed negligenter et vitioſe admodum a ſcriba valde indocto exaratus. Attamen e bono et nunc ignoto antiquo codice exſcriptus videtur; habet enim lectiones multas egregias et elegantes, quae vel raro vel nusquam alias reperiantur, nec profecto ex ingenio ſtupidi fraterculi venerint. Continet codex omnia Horatii, ſed cum magna lacuna, a Serm. I. 5. 57 — II. 1. 49. Ars poëtica ſequitur ſtatim carmen ſaeculare. Initiales carminum multo auri levigati nitore ſplendent. Lectionum eius ſpecimen dedit *Ch. Theoph. de Murr* in Memorabil. Biblioth. Norimberg. P. III. p. 77 ſqq.

Codex ſecundus, chartaceus, in volumine, quod et Ciceronis de officiis libros, item Claudiani de raptu Proſerpinae carmen, carmen de littera Y (quod alias Virgilio tribui ſolet), Virgilii moretum, et partem batrachomyomachiae Homeri, CLIV latinis hexametris expreſſam, continet. Satis eleganter ſcriptus eſt Horatii codex, multisque interpunctionibus diſtinctus. Magna in illo etiam librarii ignorantia proditur, in Graecis praeſertim. Veluti arti poëticae ſubſcripſit: Τελὸς Φήνης. Το θεο χαρις. Ars poëtica inter Sermones et Epiſtolas collocata eſt. Quamvis recentior hic quoque codex haud dubie ſit, forte e Saeculo XIV exeunte, tamen idem ob lectiones non ſolum bonas plerumque, ſed et proprias ipſi quasdam, easque elegantes et memorabiles, e bono et vetuſto libro deſcriptus et emendatus videtur. Nam emendatorem ceterum indoctum hominem fuiſſe apparet. Vid. v. c. ad I. 15. 35: 21. 13. II. 12. 8. et 21. Cf. *de Murr* lib. laud. p. 108 ſq.

Codex Franequeranus, in bibliotheca academica aſſervatus, venerandae antiquitatis, cuius et Bentleium lectiones habuiſſe vidimus; ſed pauciſſimas et negligenter excerptas. Tum quoque Lamb. Bos in animadverſſ. ad Ho-

Horatium (quae eius animadverſionibus ad ſcriptores quosdam Graecos, Franequ. 1715. 8. ſubiectae ſunt) nonnullas illius lect. commemorat. Pleniorem eius lectionum recenſum accepit Iani ab Herbellio, qui a. 1770, cum Franequerae verſaretur, codicem iſtum cum Cruquiani Horatii editione anni 1593 docte diligenterque contulit. Eſt codex membranaceus, forma, quae *in folio* vocatur, oblonga; habetque ſcholiorum ineditorum inſignem copiam. Vid. et Gutberleth. de Saliis, p. 9.

Codex Helmſtadienſis, formae maximae, chartaceus et levigatus, litteris minuſculis ſatis elegantibus ſcriptus. Vocum compendia pauca; ſemper fere ſ longum et *u* pro *v*; ſcripturae errores crebri, inprimis in verbis, quae a Graecis ſunt. Initiales librorum variis coloribus pictae et deauratae; in ſingulorum carminum initiis alternant rubrae et caeruleae. Incipit Ars poëtica, ſequuntur Sermones, Epiſtolae, denique carmina. Librarius ſe appellat *Mariam Ieronimum*. Saeculo XIV exeunte ſcriptum eſſe codicem, omnia ſuſpicari iubent. Sed diligentiſſime tamen ad antiquiorum librorum, nobis nunc ignotorum, fidem emendatus eſſe videtur. Habet certe lectt. quasdam ſingulares, et memorabiles, ut I. 12. 35: 26. 10 et 11: 37. 28. Scholia etiam non pauca adſcripta. Fuiſſe et hic et ceteri libri mſſ. bibliothecae Helmſtadienſis traduntur olim in Hungariae regis Corvini theſauro. Lectionis varietatem cum eo communicavit Henkius, V. S. R.

CODEX BARTHII.

Commemorat Vir doctiſſimus, Adverſ. XXXV. 2. codicem, ut ait, venerandae vetuſtatis, DCCCC annorum, atque ex eo profert quaedam; ſed neque amplius illum deſcribit, nec urbem quidem, ubi eum viderit, nominat. Facilis nimium erat Barth. in conſtituenda codicum aetate. vid. Ill. Heyn. elench. codd. Virg. Tom. I. p. XXXII.

CODD.

CODD. CAR. COMBII.

Delectum habuit Combius Codd. Harleianorum, in Muſeo Britannico adſervatorum, ex iisque ſequentes melioris notae libros adhibuit, ita ab eo deſignatos

A. N. 2725. ſaec. X.
B. — 3534. — XII.
C. — 2724. — XIII.
D. — 3754. — XV.
E. — 2609. — XV.
F. — 4862. — XV.
G. — 2621. — XIII.

Editionem inſuper principem, in Bibliotheca Regia aſſervatam, perlegit, et lectiones varias inde enotavit.

CODD. IOS. NIC. DE AZARA.

Interioris notae Codd. aliquot, ad quos textum typis Bodonianis exprimendum exigeret, ad manum habuit Eques illuſtriſſimus, e bibliotheca ampliſſima eademque lectiſſima Chiſiana depromtos; *quinque* nimirum *Odarum*, *tres Epiſtolarum*, *Artis poeticae* et *Sermonum*, quorum duo ex eodem theſauro acceſſere: tertium Zeladiana Bibliotheca ſuffecit. Lectiones, quas in iis deprehendit, ſcitas doctasque idem vocat in doctiſſima, eleganterque ſcripta Praefat. p. X. ut adeo maximopere dolendum ſit, lectionum exquiſitiorum ſilvulam in calce libri non adiectam fuiſſe.

CODD. OBERLINI.

Quatuor Codd. MSS. Argentoratenſibus uſus eſt Oberlinus, vir humanitatis pariter atque exquiſitioris doctrinae laude florentiſſimus, e quibus in uſum critices extantiora in calce ſplendidiſſimae ſuae editionis adiicienda curavit. Ita vero accuratiſſime eos deſcribit:

Cod. A. Formae quartae ſaeculo X. tribuendus videtur, quod frequentior diphthongorum, ſeparatis literis ſcripta-

ſcriptarum uſus et rariora vocum compendia docent, ut alia argumenta taceam. Continebat Odas, Epiſtolas atque Satiras, ex quibus varia ſuperſunt. Statim vero deeſt folium primum, adeoque incipit codex ab Odes II. L. I. v. 2. hinc pergit ad v. 1. odes XXIX. ubi lacuna occurrit ad verſum usque 16. odes XXXI. inde procedit ad v. 31. Od. II. L. III. Tum adſunt folia duo, quae fragmenta exhibent Epiſt. II. L. II. ſcilicet a v. 112 ad 152. item a v. 193 ad finem. Cui ſubiectae leguntur Satirae ordine conſueto, ubi tamen exciſum folium unum abstulit partem Satirae II. et III. L. II. a v. 132 Sat. II. ad v. 75. Sat. III. Deſinit codex v. 94. Sat. V. Liber de Arte poetica ex eo plane exulat. Satis accurate caeterum ſcriptus eſt, et a vitiis immunis. In vocibus compoſitis et accuſativo plurali in *is* exeunte frequens antiquam formam ſervat, quod idem et de ſequente codice valet. (Extat in Bibl. Academica.)

Cod. B. Formam cum primo eandem obtinet, eiusdem cum eo ſaeculi putandus eſt. Scriptura eſt nitida et ſollicite curata; argumenta rubro colore ſunt tincta. Innotuit olim *Caſp. Barthio*, qui mentionem eius facit in Adverſariis L. XXXVI. c. 14. Leguntur hic *odae*, et quidem ab initio ad verſ. 29. odes XXXV. L. I. Tum pergunt v. 19. odes XIII. L. II. unde continua ſerie procedunt ad finem libri IV. poſt quem videtur in codice, ex quo hic noſter deſcriptus eſt, ſecutus Liber de Arte poetica. Ita enim rubrum habet: *Q. H. F. de Arte poetica explicit, incipit Epodon*, et gloſſa adiecta in margine iſta addit: *finitis quatuor libris carminum et poetria Horatius a Mecoenate rogatus, ut, ſi aliquod genus metri apud Graecos inveniret, id Latinis oſtenderet* etc. Neque vero in noſtro codice inſerta fuit Ars poetica; ſequitur enim illud rubrum ſtatim *Liber Epodon* in eodem quaternione ab initio ad Odes X. v. 8. ubi deficit, tum rurſus pergit ad Odes XIV. v. 12. ad finem Epodon, cui ſubiicitur carmen ſaeculare. Scholiis abundat hic codex,

aeque ac prior; de quibus alibi forsan aperietur dicendi locus. (Bibl. Acad.)

Codex C. Folio oblongo. Spectat ad saec. XI. aut initium XII. Rariſſimas habet diphthongos ſeiunctim pictas; hinc inde vocalis tertia duplicata gemino accentu inſignitur. Caeterum in medio diverſa literarum forma diverſorum librariorum manum arguit. Complectitur *Artem poeticam*, *Satiras* et *Epiſtolas*, et omnia quidem haec opera integra. Scholia habet rariora. Mendis hinc inde ſcatet. (*Io. Iac. Gambſii.*)

Codex D. Formae quartae. Saec. XI. vel XII. hunc quoque adſignandum puto. Minorem librarii curam frequentiora vitia, ſcripturae inaequalitas et paſſim ruditas produnt. Habet librum de *Arte poetica*, *Epiſtolas* et *Satiras*. Scholia pauciora margini viſuntur adlita. Eſt, ubi credas, ad dictata recitantis verba excepiſſe ſcribam; ſic L. I. Sat. X. v. 50. habet *addixi* pro *at dixi*. Sed idem in Cod. C. nonnumquam obſervare licet; ſic L. II. Sat. VI. v. 54. *ad omnes Dii* pro *at omnes Dii*. (*Franc. Phil. Louis.*)

Hactenus de Codicibus, quorum auctoritate Horatii lectio ſtabilita eſt. Iam, quo melius perſpiciatur, quam exiguum omnino illud ſit, ſi numeri ratio habeatur, quod in poetam noſtrum e Codd. redundarit adiumenti atque commodi, et qui fructus amplius inde ſperandi ſint; librorum MSS., maximam partem nondum excuſſorum, copiam, per cultiorem Europae partem ſparſam, ſub unum conſpectum hic adducere et tanquam in tabula repraeſentare viſum eſt: quamquam ex notitiis, quas bibliographi de iis ſuppeditant, parum accuratis ac ſubtilibus, quem uſum criticum praeſtituri ſint, omnino parum tuto ſtatui poſſe ipſe ſentiam. Alphabeticum autem in terris, quae iſtos theſauros reconditos ſervant, percenſendis tenebimus ordinem. Primum igitur

In

In *Anglia* et quidem *Londini* aſſervatur in biblioth. Regia:

Horatii Ars poetica, Sermones et Epiſtolae. Vid. Dav. *Casley* Catal. of the MSS. of the Kings Library p. 240. Eſt Bentl. n. 14.

In Eccleſ. *Weſtmonaſterienſi.*

n. 1116. *Horatii* Opera.
n. 1117. *H. Epiſtolae* quaedam et *Ars poetica.*
n. 1118. *H. Odae*, cum vet. commentatoris notis. Ib. p. 27.

In bibl. *Iſaaci Voſſii*

n. 2492. *Horatius*, cum expoſitione interlineari, et Scholiis antiquis.
n. 2622. *Horatius*, cum expoſ. interlin. et notis marginalibus.

Ibidem exempl. Horatii Plantinianum extat, *Caſauboni* manu notatum, n. 2790.

In Muſeo *Britannico* Codd. *Harleiani*

n. 2581. *Q. H. Fl. de Arte poetica, Saturarum Libri* II. *Epiſtolarum libri* II.
n. 2609. *Q. H. Fl. Carminum libri* IV. *et Vita.* Deſunt in fine duo folia. Saec. XIII. Iuxta Comb. ſaec. XV.
n. 2621. *De Arte Poetica liber, Epiſtolarum libri* II. et poſt alia interiecta *Saturae octo priores.* ſaec. XIII.
n. 2632. *Carminum* ſive *Odarum* libri IV. cum *vita Horatii. Epodon liber* et *carmen ſaeculare.* ſaec. XV.
n. 2642. *Carminum ſeu Odarum Libri* IV. ſaec. XV.

n. 2688. *Epodwv* IX *poſtremae:* cum expoſitione — *carmen ſaeculare: Epiſtolarum primi libri et pars ſecundi.*

n. 2699. *De Arte poetica liber: Sermonum ſive Satyrarum libri* II.

n. 2710. *Carminum Libri* IV.*: Epodwv libellus: carmen ſeculare.* Cod. ſcriptus per Angelum Arimineſem, Romae 1443.

n. 2724. *Opera omnia* cum Scholiis hoc ordine: *Carminum libri* IV. *de Arte poetica*: *Epodwv liber: Carmen ſeculare: Epiſtolarum libri* II. *Sermonum libri* II. *Vita.* Saec. XIII.

n. 2725. *Opera,* eodem ordine. Deeſt Sermonum lib. II. Saec. X.

n. 2734. *Opera.* Saec. XV.

n. 3510. *Opera.* Saec. XV.

n. 3534. *Opera.* Saec. XII.

n. 3754. *Opera.* Saec. XV.

n. 3892. *De Arte Poetica,* liber: *Epiſtolae* IV libri I. Saec. XV.

n. 3997. *Opera.* Saec. XV.

n. 4079. *Opera* et *Vita.* Saec. XV.

n. 4862. *Odae, ſermones, Epiſtolae* et *Ars poetica.* Scribebat Ferrariae Ioh. Carpenſis. A. D. 1461.

n. 5303. *Opera.* Saec. XV.

n. 5413. *Opera.* Saec. XVI. Denique

n. 2752. *Scholiaſtes* in Horatium. Saec. XIII.

In bibl. *Bodleiana*

n. 1657. *Horatius de Arte poetica* (Catal. Librorum MSS. Angliae et Hiberniae (Oxon. 1697.) p. 79. T. I.)

In bibl. *Norfolciana*

n. 2961. *Horatius,* cum commentario Acronis Grammatici.

n. 3126.

n. 3126. H. ode VII. L. IV. ſubiecta Ciceronis de Off. libris, unde coniecturam ducas, Schoefferum editionem ſuam inde deſcripſiſſe.

n. 3130. *H. Opera*, cum notis interlin. et margg.

In bibl. *Franc. Bernardi*

n. 3605. *Horatii Epiſtolae.*

In bibl. *Thomae Galei*

n. 6032. *Horatii Epiſtolae*, liber valde antiquus, cum gloſſis interl. et commentariis.

n. 6120. *Horatius* integer, cum commentariis.

In bibl. *Edwardi Bernardi*

n. 7443. *Horatius.*

n. 7444. *Idem.*

n. 7453. *Idem* cum gloſſis.
Ibidem tria Horatii exempla extant, cum vett. libris collata.

In aedibus *Iacobaeis*

n. 8621. *H. de Arte poetica*, et eiusdem *Sermones* cum Scholiis.

In bibl. *Io. Mori*

n. 9193. *Horatius* integer, eleganti charactere exaratus. Cod. membran. in 12.

Oxonienſes

Oxonii in Collegio Reginenſi:

n. 938. Cod. membran. 4. *Horatii Opp.* cum Scholl. hoc ordine exhibens: Carminum Libri IV. Ars poetica: Liber Epodon: Carmen ſaeculare: Sermones, Epiſtolae. (T. I. P. II. p. 50.)

ante artem poëticam: *Incipit liber poëticae.* Ars poëtica ſtatim ſequitur Epodos. Scholia in prima parte pauciſſima, in altera plura, etiam a prima manu; a qua et codicis inſcriptio eſt: *Opa Oracy: item poëtria.*

Codex ſecundus (pulpit. I. n. 38.), membranaceus, in 4. folia habens CXV; nam primum folium deperditum eſt, ut nunc codex incipiat a v. 38 odes II. Folia non ſignata; quaedam et a bibliopego permutata. Octonis conſtant manipuli, praeter XIII et XV, qui habent ſena. Eos manipulos ſerior manus in infima prima pagina ſignavit, I°. II°. cet. Ab una manu totus codex eſt, ſed negligentior ſaepe ſcriba proditur, verbis aut integris verſibus omiſſis, poſt ab alio ſuppletis. Nec litterae ſibi conſtant, neque atramentum. Vocum compendia plurima. Diphthongi plures, quam in ceteris tribus, geminatae litterae pauciores. Quae omnia, coniuncta inprimis cum ſcripturae ſpecie, ſuadent codicem ad ſaeculum XII referre, et habere pro antiquiſſimo Lipſienſium quatuor. Lineae in ſingula pagina ductae XXXIV. Initiales verſuum alterne rubrae et atrae; illae carminum et librorum pictae, ſed arte rudi. Nulla librorum diviſio, nulli numeri. Pro inſcriptionibus carminum ſolius metri deſignationes ſunt, minio ſcriptae, ſed lectu difficiles, ſaepe etiam falſae. Scholia paſſim adſunt, ſed pauca, nec multi momenti. Ars poëtica eſt inter Odas et Epodos, Epiſtolae ante Sermones. Folia quaedam ab initio et in fine ſitu et vermibus admodum corrupta ſunt.

Codex tertius (pulpit. I. n. 39.), membranaceus, in 4. Fuit olim Nicolai Heinſii, (Vid. eius Catal. P. II. p. 89.) e cuius bibliotheca redemit Fr. Bened. Carpzovius (quod hic ipſe notavit), unde in biblioth. ſenat. pervenit. Habet codex LXXXII folia, ſuperne numeris 1, 2, 3, cet. ſignata (quamquam XVIII ultima elegiam continent ſcriptoris recentioris, cui in fine additum: *Explicit Yronia Gaufridi*); quorum octonis conſtant manipuli: quos non ſolum in ima pagina litteris *a, b, c* cet. ſignavit primi librarii

librarii manus, ſed etiam folia ſinguli manipuli appoſitis numeris, a^1, a^2, a^3 cet. In fine manipuli cuiusque cuſtos eſt. Membrana adhuc ſatis nova, atramentum nigrum, licet palleſcens. Quae omnia, praeter ductus characterum, codicem admodum recentem arguunt. Eſt ille litteris gothicis eleganter et cum cura ſcriptus. Vocabulorum compendia in eo plurima. Initiales carminum admodum minuto charactere deſignantur. Continet liber IV libros Odarum, librum Epodorum et carmen ſaeculare, ſine librorum diviſione et titulis: niſi quod inter ſingulas odas una linea vacua relicta eſt, in qua ſerior manus quibusdam odis inſcriptionem poſuit; quae et omiſſa a librario ſupplevit, vitiaque emendavit. Lectiones interdum memorabiles habet, ut Carm. II. 4. 20. Scholia pauciſſima ſunt.

Codex quartus (pulp. I. n. 40.), chartaceus, in 4. Fuit olim, ut docet emblema a fronte inſertum, Io. Chriſto. Wagenſeilii, et conſtat foliis LXXXVIII, quorum IV prima vacua ſunt, VI ultima nil praeter pauca de metris odarum, eaque nullius momenti, paginis ſex exhibent. Foliis numeros dedit prima manus, usque ad 55. Manipuli quatuor priora, cum ſeptimo, habent folia X, quintus XII, ſextus XVI, octavus IV. In cuiusque fine cuſtos eſt. Characteres admodum ſimiles hodiernis Italorum. Compendia vocum valde multa ac impedita. Omnia produnt codicem admodum recentem. Atramentum ſatis nigrum adhuo, licet iam inclinans ad rubicundum colorem. Nec libris nec odis numeri dati; plerumque tamen unius lineae ſpatium inter has relictum. Continet codex odas, epodos et carmen ſaeculare; et eſt valde vitioſe exaratus: habet tamen lectiones interdum vix alibi obvias; e. g. Carm. I. 14. 13. Scholia paſſim pauca adſunt.

Codices Altorfini duo, in bibliotheca academica, quorum deſcriptionem et lectiones Cl. Nagelius inde ab a. 1766 octo plagulis ſingulis edidit, quorum

primus

primus, membranaceus, in 4. non adeo antiquus, M. D. Omeiſii, cuius olim fuit, iudicio, in fronte libri adſcripto. Eſt is minutiore litterarum charactere, ſed negligenter et vitioſe admodum a ſcriba valde indocto exaratus. Attamen e bono et nunc ignoto antiquo codice exſcriptus videtur; habet enim lectiones multas egregias et elegantes, quae vel raro vel nusquam alias reperiantur, nec profecto ex ingenio ſtupidi fraterculi venerint. Continet codex omnia Horatii, ſed cum magna lacuna, a Serm. I. 5. 57 — II. 1. 49. Ars poëtica ſequitur ſtatim carmen ſaeculare. Initiales carminum multo auri levigati nitore ſplendent. Lectionum eius ſpecimen dedit *Ch. Theoph. de Murr* in Memorabil. Biblioth. Norimberg. P. III. p. 77 ſqq.

Codex ſecundus, chartaceus, in volumine, quod et Ciceronis de officiis libros, item Claudiani de raptu Proſerpinae carmen, carmen de littera Y (quod alias Virgilio tribui ſolet), Virgilii moretum, et partem batrachomyomachiae Homeri, CLIV latinis hexametris expreſſam, continet. Satis eleganter ſcriptus eſt Horatii codex, multisque interpunctionibus diſtinctus. Magna in illo etiam librarii ignorantia proditur, in Graecis praeſertim. Veluti arti poëticae ſubſcripſit: Τελος Φήνης. Το θεο χαρις. Ars poëtica inter Sermones et Epiſtolas collocata eſt. Quamvis recentior hic quoque codex haud dubie ſit, forte e Saeculo XIV exeunte, tamen idem ob lectiones non ſolum bonas plerumque, ſed et proprias ipſi quasdam, easque elegantes et memorabiles, e bono et vetuſto libro deſcriptus et emendatus videtur. Nam emendatorem ceterum indoctum hominem fuiſſe apparet. Vid. v. c. ad I. 15. 35: 21. 13. II. 12. 8. et 21. Cf. *de Murr* lib. laud. p. 108 ſq.

Codex Franequeranus, in bibliotheca academica aſſervatus, venerandae antiquitatis, cuius et Bentleium lectiones habuiſſe vidimus, ſed pauciſſimas et negligenter excerptas. Tum quoque Lamb. Bos in animadverſſ. ad Ho-

Horatium (quae eius animadverſionibus ad ſcriptores quosdam Graecos, Franequ. 1715. 8. ſubiectae ſunt) nonnullas illius lect. commemorat. Pleniorem eius lectionum recenſum accepit Iani ab Herbellio, qui a. 1770, cum Franequerae verſaretur, codicem iſtum cum Cruquiani Horatii editione anni 1593 docte diligenterque contulit. Eſt codex membranaceus, forma, quae *in folio* vocatur, oblonga; habetque ſcholiorum ineditorum inſignem copiam. Vid. et Gutberleth. de Saliis, p. 9.

Codex Helmſtadienſis, formae maximae, chartaceus et levigatus, litteris minuſculis ſatis elegantibus ſcriptus. Vocum compendia pauca; ſemper fere *ſ* longum et *u* pro *v*; ſcripturae errores crebri, inprimis in verbis, quae a Graecis ſunt. Initiales librorum variis coloribus pictae et deauratae; in ſingulorum carminum initiis alternant rubrae et caeruleae. Incipit Ars poëtica, ſequuntur Sermones, Epiſtolae, denique carmina. Librarius ſe appellat *Mariam Ieronimum*. Saeculo XIV exeunte ſcriptum eſſe codicem, omnia ſuſpicari iubent. Sed diligentiſſime tamen ad antiquiorum librorum, nobis nunc ignotorum, fidem emendatus eſſe videtur. Habet certe lectt. quasdam ſingulares, et memorabiles, ut I. 12. 35: 26. 10 et 11: 37. 28. Scholia etiam non pauca adſcripta. Fuiſſe et hic et ceteri libri mſſ. bibliothecae Helmſtadienſis traduntur olim in Hungariae regis Corvini theſauro. Lectionis varietatem cum eo communicavit Henkius, V. S. R.

CODEX BARTHII.

Commemorat Vir doctiſſimus, Adverſ. XXXV. 2. codicem, ut ait, venerandae vetuſtatis, DCCCC annorum, atque ex eo profert quaedam; ſed neque amplius illum deſcribit, nec urbem quidem, ubi eum viderit, nominat. Facilis nimium erat Barth. in conſtituenda codicum aetate. vid. Ill. Heyn. elench. codd. Virg. Tom. I. p. XXXII.

CODD.

CODD. CAR. COMBII.

Delectum habuit Combius Codd. Harleianorum, in Muſeo Britannico adſervatorum, ex iisque ſequentes melioris notae libros adhibuit, ita ab eo deſignatos

A. N. 2725. ſaec. X.
B. — 3534. — XII.
C. — 2724. — XIII.
D. — 3754. — XV.
E. — 2609. — XV.
F. — 4862. — XV.
G. — 2621. — XIII.

Editionem inſuper principem, in Bibliotheca Regia aſſervatam, perlegit, et lectiones varias inde enotavit.

CODD. IOS. NIC. DE AZARA.

Interioris notae Codd. aliquot, ad quos textum typis Bodonianis exprimendum exigeret, ad manum habuit Eques illuſtriſſimus, e bibliotheca ampliſſima eademque lectiſſima Chiſiana depromtos; *quinque* nimirum *Odarum*, *tres Epiſtolarum*, *Artis poeticae* et *Sermonum*, quorum duo ex eodem theſauro acceſſere: tertium Zeladiana Bibliotheca ſuffecit. Lectiones, quas in iis deprehendit, ſcitas doctasque idem vocat in doctiſſima, eleganterque ſcripta Praefat. p. X. ut adeo maximopere dolendum ſit, lectionum exquiſitiorum ſilvulam in calce libri non adiectam fuiſſe.

CODD. OBERLINI.

Quatuor Codd. MSS. Argentoratenſibus uſus eſt Oberlinus, vir humanitatis pariter atque exquiſitioris doctrinae laude florentiſſimus, e quibus in uſum critices extantiora in calce ſplendidiſſimae ſuae editionis adiicienda curavit. Ita vero accuratiſſime eos deſcribit:

Cod. A. Formae quartae ſaeculo X. tribuendus videtur, quod frequentior diphthongorum, ſeparatis literis

ſcripta-

ſcriptarum uſus et rariora vocum compendia docent, ut alia argumenta taceam. Continebat Odas, Epiſtolas atque Satiras, ex quibus varia ſuperſunt. Statim vero deeſt folium primum, adeoque incipit codex ab Odes II. L. I. v. 2. hinc pergit ad v. 1. odes XXIX. ubi lacuna occurrit ad verſum usque 16. odes XXXI. inde procedit ad v. 31. Od. II. L. III. Tum adſunt folia duo, quae fragmenta exhibent Epiſt. II. L. II. ſcilicet a v. 112 ad 152. item a v. 193 ad finem. Cui ſubiectae leguntur Satirae ordine conſueto, ubi tamen exciſum folium unum abstulit partem Satirae II. et III. L. II. a v. 132 Sat. II. ad v. 75. Sat. III. Deſinit codex v. 94. Sat. V. Liber de Arte poetica ex eo plane exulat. Satis accurate caeterum ſcriptus eſt, et a vitiis immunis. In vocibus compoſitis et accuſativo plurali in *is* exeunte frequens antiquam formam ſervat, quod idem et de ſequente codice valet. (Extat in Bibl. Academica.)

Cod. B. Formam cum primo eandem obtinet, eiusdem cum eo ſaeculi putandus eſt. Scriptura eſt nitida et ſollicite curata; argumenta rubro colore ſunt tincta. Innotuit olim *Caſp. Barthio*, qui mentionem eius facit in Adverſariis L. XXXVI. c. 14. Leguntur hic *odae*, et quidem ab initio ad verſ. 29. odes XXXV. L. I. Tum pergunt v. 19. odes XIII. L. II. unde continua ſerie procedunt ad finem libri IV. poſt quem videtur in codice, ex quo hic noſter deſcriptus eſt, ſecutus Liber de Arte poetica. Ita enim rubrum habet: *Q. H. F. de Arte poetica explicit, incipit Epodon*, et gloſſa adiecta in margine iſta addit: *finitis quatuor libris carminum et poetria Horatius a Mecoenate rogatus, ut, ſi aliquod genus metri apud Graecos inveniret, id Latinis oſtenderet* etc. Neque vero in noſtro codice inſerta fuit Ars poetica; ſequitur enim illud rubrum ſtatim *Liber Epodon* in eodem quaternione ab initio ad Odes X. v. 8. ubi deficit, tum rurſus pergit ad Odes XIV. v. 12. ad finem Epodon, cui ſubiicitur carmen ſaeculare. Scholiis abundat hic codex,

aeque ac prior; de quibus alibi forsan aperietur dicendi locus. (Bibl. Acad.)

Codex C. Folio oblongo. Spectat ad saec. XI. aut initium XII. Rariſſimas habet diphthongos ſeiunctim pictas; hinc inde vocalis tertia duplicata gemino accentu inſignitur. Caeterum in medio diverſa literarum forma diverſorum librariorum manum arguit. Complectitur *Artem poeticam*, *Satiras* et *Epiſtolas*, et omnia quidem haec opera integra. Scholia habet rariora. Mendis hinc inde ſcatet. (*Io. Iac. Gambſii.*)

Codex D. Formae quartae. Saec. XI. vel XII. hunc quoque adſignandum puto. Minorem librarii curam frequentiora vitia, ſcripturae inaequalitas et paſſim ruditas produnt. Habet librum de *Arte poetica*, *Epiſtolas* et *Satiras*. Scholia pauciora margini viſuntur adlita. Eſt, ubi credas, ad dictata recitantis verba excepiſſe ſcribam; ſic L. I. Sat. X. v. 50. habet *aldixi* pro *at dixi*. Sed idem in Cod. C. nonnumquam obſervare licet; ſic L. II. Sat. VI. v. 54. *ad omnes Dii* pro *at omnes Dii*. (*Franc. Phil. Louis.*)

Hactenus de Codicibus, quorum auctoritate Horatii lectio ſtabilita eſt. Iam, quo melius perſpiciatur, quam exiguum omnino illud ſit, ſi numeri ratio habeatur, quod in poetam noſtrum e Codd. redundarit adiumenti atque commodi, et qui fructus amplius inde ſperandi ſint; librorum MSS., maximam partem nondum excuſſorum, copiam, per cultiorem Europae partem ſparſam, ſub unum conſpectum hic adducere et tanquam in tabula repraeſentare viſum eſt: quamquam ex notitiis, quas bibliographi de iis ſuppeditant, parum accuratis ac ſubtilibus, quem uſum criticum praeſtituri ſint, omnino parum tuto ſtatui poſſe ipſe ſentiam. Alphabeticum autem in terris, quae iſtos theſauros reconditos ſervant, percenſendis tenebimus ordinem. Primum igitur

In

In *Anglia* et quidem *Londini* aſſervatur in biblioth. Regia:

Horatii Ars poetica, Sermones et Epiſtolae. Vid. Dav. *Casley* Catal. of the MSS. of the Kings Library p. 240. Eſt Bentl. n. 14.

In Eccleſ. *Weſtmonaſterienſi.*

n. 1116. *Horatii* Opera.
n. 1117. *H. Epiſtolae* quaedam et *Ars poetica.*
n. 1118. *H. Odae*, cum vet. commentatoris notis. Ib. p. 27.

In bibl. *Iſaaci Voſſii*

n. 2492. *Horatius*, cum expoſitione interlineari, et Scholiis antiquis.
n. 2622. *Horatius*, cum expoſ. interlin. et notis marginalibus.

Ibidem exempl. Horatii Plantinianum extat, *Caſauboni* manu notatum, n. 2790.

In Muſeo *Britannico* Codd. *Harleiani*

n. 2581. *Q. H. Fl. de Arte poetica, Saturarum Libri* II. *Epiſtolarum libri* II.
n. 2609. *Q. H. Fl. Carminum libri* IV. *et Vita.* Deſunt in fine duo folia. Saec. XIII. Iuxta Comb. ſaec. XV.
n. 2621. *De Arte Poetica liber, Epiſtolarum libri* II. et poſt alia interiecta *Saturae octo priores.* ſaec. XIII.
n. 2632. *Carminum* ſive *Odarum* libri IV. cum *vita Horatii. Epodon liber* et *carmen ſaeculare.* ſaec. XV.
n. 2642. *Carminum ſeu Odarum Libri* IV. ſaec. XV.

n. 2688. *Epodwv* IX *poſtremae:* cum expoſitione — *carmen ſaeculare: Epiſtolarum primi libri et pars ſecundi.*

n. 2699. *De Arte poetica liber: Sermonum ſive Satyrarum libri* II.

n. 2710. *Carminum Libri* IV.*: Epodwv libellus: carmen ſeculare.* Cod. ſcriptus per Angelum Arimineníem, Romae 1443.

n. 2724. *Opera omnia* cum Scholiis hoc ordine: *Carminum libri* IV. *de Arte poetica: Epodwv liber: Carmen ſeculare: Epiſtolarum libri* II. *Sermonum libri* II. *Vita.* Saec. XIII.

n. 2725. *Opera,* eodem ordine. Deeſt Sermonum lib. II. Saec. X.

n. 2734. *Opera.* Saec. XV.

n. 3510. *Opera.* Saec. XV.

n. 3534. *Opera.* Saec. XII.

n. 3754. *Opera.* Saec. XV.

n. 3892. *De Arte Poetica,* liber: *Epiſtolae* IV libri I. Saec. XV.

n. 3997. *Opera.* Saec. XV.

n. 4079. *Opera* et *Vita.* Saec. XV.

n. 4862. *Odae, ſermones, Epiſtolae* et *Ars poetica.* Scribebat Ferrariae Ioh. Carpenſis. A. D. 1461.

n. 5303. *Opera.* Saec. XV.

n. 5413. *Opera.* Saec. XVI. Denique

n. 2752. *Scholiaſtes* in Horatium. Saec. XIII.

In bibl. *Bodleiana*

n. 1657. *Horatius de Arte poetica* (Catal. Librorum MSS. Angliae et Hiberniae (Oxon. 1697.) p. 79. T. I.)

In bibl. *Norfolciana*

n. 2961. *Horatius,* cum commentario Acronis Grammatici.

n. 3126. H. ode VII. L. IV. ſubiecta Ciceronis de Off. libris, unde coniecturam ducas, Schoefferum editionem ſuam inde deſcripſiſſe.

n. 3130. *H. Opera*, cum notis interlin. et margg.

In bibl. *Franc. Bernardi*

n. 3605. *Horatii Epiſtolae.*

In bibl. *Thomae Galei*

n. 6032. *Horatii Epiſtolae*, liber valde antiquus, cum gloſſis interl. et commentariis.

n. 6120. *Horatius* integer, cum commentariis.

In bibl. *Edwardi Bernardi*

n. 7443. *Horatius.*

n. 7444. *Idem.*

n. 7453. *Idem* cum gloſſis.
Ibidem tria Horatii exempla extant, cum vett. libris collata.

In aedibus *Iacobaeis*

n. 8621. *H. de Arte poetica*, et eiusdem *Sermones* cum Scholiis.

In bibl. *Io. Mori*

n. 9193. *Horatius* integer, eleganti charactere exaratus. Cod. membran. in 12.

Oxonienſes

Oxonii in Collegio Reginenſi:

n. 938. Cod. membran. 4. *Horatii Opp.* cum Scholl. hoc ordine exhibens: Carminum Libri IV. Ars poetica: Liber Epodon: Carmen ſaeculare: Sermones, Epiſtolae. (T. I. P. II. p. 30.)

n. 2688. *Epodwv* IX *poſtremae:* cum expoſitione — *carmen ſaeculare: Epiſtolarum primi libri et pars ſecundi.*

n. 2699. *De Arte poetica liber: Sermonum ſive Satyrarum libri* II.

n. 2710. *Carminum Libri* IV.: *Epodwv libellus: carmen ſeculare.* Cod. ſcriptus per Angelum Arimineníem, Romae 1443.

n. 2724. *Opera omnia* cum Scholiis hoc ordine: *Carminum libri* IV. *de Arte poetica: Epodwv liber: Carmen ſeculare: Epiſtolarum libri* II. *Sermonum libri* II. *Vita.* Saec. XIII.

n. 2725. *Opera,* eodem ordine. Deeſt Sermonum lib. II. Saec. X.

n. 2734. *Opera.* Saec. XV.

n. 3510. *Opera.* Saec. XV.

n. 3534. *Opera.* Saec. XII.

n. 3754. *Opera.* Saec. XV.

n. 3892. *De Arte Poetica,* liber: *Epiſtolae* IV libri I. Saec. XV.

n. 3997. *Opera.* Saec. XV.

n. 4079. *Opera* et *Vita.* Saec. XV.

n. 4862. *Odae, ſermones, Epiſtolae* et *Ars poetica.* Scribebat Ferrariae Ioh. Carpenſis. A. D. 1461.

n. 5303. *Opera.* Saec. XV.

n. 5413. *Opera.* Saec. XVI. Denique

n. 2752. *Scholiaſtes* in Horatium. Saec. XIII.

In bibl. *Bodleiana*

n. 1657. *Horatius de Arte poetica* (Catal. Librorum MSS. Angliae et Hiberniae (Oxon. 1697.) p. 79. T. I.)

In bibl. *Norfolciana*

n. 2961. *Horatius,* cum commentario Acronis Grammatici.

n. 3126. H. ode VII. L. IV. ſubiecta Ciceronis de Off. libris, unde coniecturam ducas, Schoefferum editionem ſuam inde deſcripſiſſe.

n. 3130. *H. Opera*, cum notis interlin. et margg.

In bibl. *Franc. Bernardi*

n. 3605. *Horatii Epiſtolae.*

In bibl. *Thomae Galei*

n. 6032. *Horatii Epiſtolae*, liber valde antiquus, cum gloſſis interl. et commentariis.

n. 6120. *Horatius* integer, cum commentariis.

In bibl. *Edwardi Bernardi*

n. 7443. *Horatius.*

n. 7444. *Idem.*

n. 7453. *Idem* cum gloſſis.
Ibidem tria Horatii exempla extant, cum vett. libris collata.

In aedibus *Iacobaeis*

n. 8621. *H. de Arte poetica*, et eiusdem *Sermones* cum Scholiis.

In bibl. *Io. Mori*

n. 9193. *Horatius* integer, eleganti charactere exaratus. Cod. membran. in 12.

Oxonienſes

Oxonii in Collegio Reginenſi:

n. 938. Cod. membran. 4. *Horatii Opp.* cum Scholl. hoc ordine exhibens: Carminum Libri IV. Ars poetica: Liber Epodon: Carmen ſaeculare: Sermones, Epiſtolae. (T. I. P. II. p. 30.)

In Collegio *Magdalenenſi*

n. 2156. *Horatius* cum Scholiis aliquot. (Ibid. p. 72.)

n. 2185. *H.* de *Arte poetica*, eiusdem *liber Satirarum et Epp.* cum Scholiis. (Ibid. p. 73.)

Cantabrigiae in Colleg. *S. Trinitatis*

n. 446. *Horatii Epiſtolae* (Ibid. T. I. P. III. p. 99.)

In domo *S. Petri*

n. 1929. *Horatius;* liber ex parte imperfectus. (Ibid. p. 155.)

Vigorniae in Eccleſia Cathedrali

n. 822. *Horatii Carminum* et *Epodωv* libri. Carminum libri II. priores deperditi ſunt. (Ibid. T. II. p. 20.)

n. 902. *H. de Arte poetica*, cum notis. Ib. p. 21.

In *Batavis* oris et quidem *Lugduni*

In bibl. *Academica*

n. 27. *Horatii* varia opera, quae finiunt in Satira: Vt Naſidieni iuvit te coena beati, cum variis gloſſis inter verſus aut ad margines adſcriptis. Cod. membr. vetuſtiſſimus. *Catal. Bibl. Lugd. Bat.* p. 326.

Ibidem inter *Voſſianos*

n. 21. *Horatii Carmina*, cum Scholiis denſis et antiquis, ubi etiam Sermones dividuntur in Eclogas. Codex egregius in membr. 4. Colligata eſt *Ars* eiusdem *poetica*. Adhaeret *Ovidii* Ibis in charta. *Catal.* p. 378.

n. 6. *Horatii* Flacci Venuſini moraliſſimi *Epiſtolarum* liber. Item *Odarum* libri et de *Arte poetica;* Vita Horatii et Ars metrica Odarum eius. Item ars metrica Boetii Severini Torquati. In ipſo Horatio

ratio ſunt Scholia interlinearia et marginalia. Cod. membran. rec. 8. *Catal.* p. 386.

In eadem bibl. extant exempla Dionyſ. Voſſii et Caſauboni manu notata. Vid. Catal. p. 266.

In *Belgio:* in bibliotheca *Marchianenſi*

Oratii carmina, cum explanatione.

V. *Sander* Bibl. Belg. MSS. (Inſulis 1641.) p. 60.

In *Dania* et quidem *Hafniae* in bibliotheca Regia:

Carminum libri in membrana nitide exarati, 4.

Carminum Lib. II. cum Scholiis, cod. chartac.

Ars poetica et Epiſtolarum Libri II. cum commentario Zach. Lundii autographo.

Vid. Ioh. Erichſen *Vdſigt over den gamle Manuſcript-Samling i det Kongel. Bibliothec.* (*Kobenh.* 1786.) p. 68.

In *Galliis* et quidem in *Pariſienſi* bibliotheca publica:

n. 6098. *Horatii Epiſtolarum* Libri II. cum Scholiis margg. et gloſſis interlin. Codex chartac. ſaec. XV. olim de Noailles.

n. 6102. *H. de Arte poetica: carminum libri* IV. *Epodon liber*, et *carmen ſaeculare.* Cod. chartac. ſaec. XV.

n. 7369. *H. Ars poetica*, cod. membran. a. 1471. exaratus, olim Mazarinaeus.

n. 7892. *H. de Arte poetica*, cod. membran. ſaec. XV. exaratus. Olim Puteanus.

n. 7900. a. *H. carminum libri* QVINQVE, cum Acronis commentario: Epp. liber I. Cod. membran. ſaec. X. olim Puteanus.

n. 7971. *H. opp. omnia*, cum gloſſis inter lineas et ad marginem; in calce annotatt. de variis metrorum Hor. generibus cum eiusdem Vita. Cod. membr. ſaec. X.

n. 7972. *H. Opp.* cum gloſſis et Scholiis, cod. membr. ſaec. X. olim Mentellianus.

n. 7973. *H. Carmina, ars poet. epodon liber, carm. ſeculare, Satirarum l. I. et ſecundi duae priores.* Cod. ſaec. X. membr. primum Petri Danielis Aurel. poſtea Colbertinus.

n. 7974. *Opp. cum Scholiis.* Ad calcem ſubiic. de metris H. et eius vita. Cod. membr. ſaec. XI. olim Puteanus.

n. 7975. *Opp. cum Scholiis.* Cod. membr. ſaec. XI.

n. 7976. *Opp. cum Scholiis.* Cod. membr. ſaec. XII.

n. 7977. *Opp. cum Scholiis.* Cod. membr. ſaec. XII. olim Magiſtri Nicolai de Clamengiis, poſtea Colbertinus.

n. 7978. *Ars poetica* et *Epiſtolae* V. poſtremae L. I. Hae ſaec. XIV. illa ſaec. XII. exarata. Cod. membran.

n. 7979. *Carmina, ars poet., et Satirae cum gloſſis.* Cod. membr. ſaec. XII. exaratus. Olim Colbert.

n. 7980. *Ars poetica, Satirae et Epp. cum Scholiis.* Cod. membr. ſaec. XIV.

n. 7981. *Ars poetica, Epp. et Satirae cum Scholl.* Cod. membr. ſaec. XIV. primum Thuani, poſtea Colbert.

n. 7982. *Ars poetica et Epp. cum Scholiis.* Cod. membr. ſaec. XIV. olim Tellerianus.

n. 7983. *Opp.* deeſt ep. 2. L. II. Cod. chartac. ſaec. XV. olim Mazarin.

n. 7984. *Opp. cum gloſſis.* Cod. membr. ſaec. XV. primum Thuani, poſtea Colbert.

n. 7985. *Acronis commentarii in Horatii carmina, librum Epodon, et carmen ſaec. — Anonymi* Expoſitio in eiusdem A. P. et Satiras. Cod. ſaec. XV. chartac. olim Mentellianus.

n. 7986. *Acronis commentarii.* Cod. chartac. ſaec. XV. olim Mentell.

n. 7987. *Pomponii Porphyrionis comment. in H.* Cod. membr. ſaec. XV.

n. 7988. *Pomp. Porphyrionis comm. in H. — Acronis comm. in eiusdem Carmina, epodon librum* et *c. ſaeculare.* Cod. membr. ſaec. XV.

n. 8072. *Carminum libri III. priores, cum gloſſis et Scholiis.* Cod. membran. ſaec. X. olim Thuani, poſt Colbert.

n. 8074. *Ars poet., et Epp. cum gloſſis et Scholl.* Cod. membr. ſaec. XIV. primum Thuani, poſtea Colbert.

n. 8212. *Opp.* Cod. membran. ſaec. XII. olim Mazarinaeus.

n. 8213. *Opp.* Cod. membr. ſaec. XII. olim. Mazar.

n. 8214. *Opp. cum gloſſis et Scholl.* in fine ſubiectas habet annotatt. de Horatii numeris et eiusdem Vitam. Cod. membr. ſaec. XII. olim Colbert.

n. 8215. *Opp.* (deeſt L. I. init.) Cod. ſaec. XIII. membr. olim Bigotianus.

n. 8216. *Opp.* Cod. ſaec. XIII. in membrana. Olim Colbertinus.

n. 8217. *Opp.* (deſiderantur L. II. Serm. et A. P.) *cum Scholl. et gloſſis.* Cod. membr. ſaec. XIII. olim Colbert.

n. 8218. *Ars poet., Epp. et Satirae.* Cod. membr. ſaec. XIII. olim de Noailles.

n. 8219. *Opp.* (L. II. Sat. et Epp. deſiderantur) Cod. ſaec. XIV. membran. Olim Lud. de Targny.

n. 8220. *Epp. Libri* II. ad Calc. ſubiic. *Anonymi* Annotatt. in Odas H. manu recentiore. Cod. ſaec. XIV. membran.

n. 8221. *Epp.* L. I. (finis deſideratur.) Cod. membr. ſaec. XIV. Mazar.

n. 8222. *Ars poet. et Epp.* Cod. membr. ſaec. XIV.

n. 8223. *Opp. cum gloſſis et Scholl.* Cod. membr. ſaec. XV. Colbert.

n. 8224. *Carmina et Epp.* Cod. chartac. a. 1463. exaratus.

n. 8225. *Carmina cum Scholl.* Cod. chartac. ſaec. XV. olim Mazar.

n. 8226. *Carmina et Ars poetica.* Cod. chart. ſaec. XV.

n. 8227. *Carmina:* Cod. chartac. ſaec. XV. Mazarin.

n. 8228. *Epp. et Carmina:* Cod. membr. ſaec. XV.

n. 8229. *Ars poetica cum gloſſis.* Cod. ſaec. XV. chartac. olim Baluzianus.

Argentorati

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri cum gloſſa. Cod. chartac. fol. in bibl. S. O. Hieroſolymit. Vid. *Witter* Catal. Codd. MSS. biblioth. iſtius Ordinis p. 13.

In *Germania*, et quidem

Dresdae, Horatii Opera. Codex chartac. ſaec. XV. fol. Notatae in margine eius Var. Lectt., Emendationes et Obſervationes manu *Ge. Fabricii*, ad quem olim pertinuiſſe putatur. Vid. *Goetzii* Memorabb. Bibl. Dresd. P. I. p. 515.

Erlangae, in bibl. Academica, Cod. chartac. ſaec. XIV. (1386.) *Horatii Epiſtolas* complexus. Vid. *Pfeiffer* Beytr. zur Kenntniſs alter Bücher und Handſchr. Hof. 1783. *Hirſching* Beſchr. der Bibl. T. II. p. 304.

Ibidem *Odas Horatii* in membranis, cum diverſitate lectionis et Scholiis in margine aſſervari, ſatis locuples auctor eſt Cl. Harleſ. Notit. Script. Lat. T. II. p. 370. qui paucas ſingulares et a vulgatis diverſas lectiones in iſto codice deprehendit.

Franco-

Francofurti ad M. H. Fl. *Epiſtolarum moralium* L. I. Cod. MS. ſaec. XV. Uffenbach. Nonnullae Anonymi notis uberrimis inſtructae ſunt.

Vid. Catal. bibl. Vffenbach. P. II. p. 220.

Gaybaci in Franconia ápud Illuſtriſſimos Comites de Schönborn:

Horatii Epiſtolae, cod. membran. ſcriptus a. 1532.

Horatii Carmina et *Odae* cum gloſſa marginali et interlineari.

Vid. Cl. *Degen* Beytrag zu Nachrichten von alten Handſchriften Anſp. 1785. *Hirſching* T. I. p. 134. et T. II. 333.

Gothae

Horatii Sermones et Carmina.

Ex Cypriani bibl. Goth. laudat Montfauc. I. p. 600.

Gottingae

Praeter Cod. chartaceum, a Geſnero iam ſubinde ad partes vocatum alium Bibliotheca academica poſſidet Cod. membranaceum, *Q. Oratii Flacci Sermones et Epiſtolas* complexum. Eſt is nitidiſſime ſcriptus, caeterisque ornamentis librariorum ſatis liberaliter inſtructus, ſed vix ultra typographicae incunabula adſurgit, ac vulgares fere lectionum diſcrepantias offert. Ad noſtras terras perlatus eſt inde ab ultima Heſperia a Cel. *Tychſenio* a. 1784.

Ipſe poſſideo fragm. *Artis poeticae*, in membrana exaratum, et ipſum ſaeculi XV. neque ulla memorabili lectionis varietate inſigne.

Noribergae

Plures ibi Codd. extare, qui vel integra Horatii opera, vel ſingulares eius libellos complectantur, qui tamen non ultra ſaec. XIV. adſurgant, tradit *Hirſching*. Zuſätze p. 262.

Pragae

Pragae

In bibl. Principali Furſtenbergia: *Horatii Opera*, Cod. membran. ſaec. XIV. 4. olim Ducis de la Valliere. Adjectas habet Lectt. diſcrepantias.

Ibidem: *H. Opp.* itidem Lectt. varietate inſtructa. Cod. membr. ſaec. XIII. vel XIV. 4. Vid. *Hirſching Beſchreib. der Biblioth. Deutſchlands.* T. III. *Zuſätze* p. 287.

In bibl. Capitul. quae in aede S. Viti aſſervatur:

Horatii Epiſtolae et Poetria. fol.
Eiusdem Carmen ſaeculare. fol.
Eiusd. Carmina. 4.
Hirſching l. l. T. III. P. I. p. 210, 211.

In bibl. *Clementina*, ſ. Academica:

Horatii Sermones ſaec. XIII.
Iidem ſaec. XIV.
Iidem ſaec. XV.
Hirſching l. l. p. 257.

Ratisbonae in bibliotheca Monach. O. S. Benedicti ad S. Emmeranum

Opera: Cod. MS. n. 337. in Catal. bibl. T. II. p. 56. Alius Cod. MS. membr. ſaec. XI. n. 824. Ibid. p. 137.

Carmina: *Liber Odarum* in membrana, n. 834. In eodem volumine: diverſa Horatii carmina ſaec. XIII. Ibid. p. 139. *Carmina*, in fine et initio mutila, cod. membran. ſaec. XI. n. 830. Ibid. p. 139. et *Hirſching* Beſchr. der Biblioth. Deutſchl. III. p. 583.

Ibidem reperitur *Oratius Flaccus de Diverſis* (ſ. *Satirae*) n. 845. ſaec. XI. Ibid. p. 141.

Vima-

Vimariae

Codex unus *Horatii*.

Hirſching Zuſätze zu ſeiner Bibliothekengeſchichte Deutſchlands p. 171.

Vindobonae

n. 141. Philol. *Horatii Opp.* Cod. membran. fol. min. eleganter ſcriptus a. 1448. (finitus d. VI. Febr.) ut in calce operis librarius monuit, literis maioribus artificioſe pictis. Fuit olim Io. Sambuci. Continet Horatii poemata antiquo ordine.

n. 187. *Ars poetica* cum Scholiis marginalibus.

n. 201. Cod. membran. fol. min. ſaec., ut videtur, XIII. ſcriptus. Continet *poetriam* et *Sermones*, Scholiis interlinearibus et marginalibus inſtructos.

n. 204. *Ars poetica*, *Satirae*, *cum Scholiis*, et *vita Horatii*.

n. 214. Cod. membran. ſaec. XVI. nitidiſſime ſcriptus (in 4.) literis maioribus dexterrime pictis, auroque ſubinde obductis. Fuit olim Io. Sambuci, qui paſſim lectionis varietatem in margine adnotavit.

n. 463. Cod. chartac. fol. *Epiſtolas cum gloſſis* complexus. Vid. Lambec. T. II. p. 927. ed. Kollar. Denique

n. 244. Cod. membran. ſaec. XIII. in 4. crebris vocum compendiis et pallido atramento ſcriptus. Continet foll. 17. Scholia *anonymi* cuiusdam auctoris in Horatii artem poeticam, cuius initium: *In hoc libro eſt intentio Oratii tractare de poetica arte* caet. et

n. 282 et 283. (Apogr. eiusdem exempli) Cod. chartac. in 4. ſaec. XVII. Continet incerti auctoris (in Catal. bibl. Palat. „qui Franc. Tonner a Trubach eſſe videtur) Scholia in H. XVIII. priores Epp., et in nonnulla eiusdem carmina lyrica.

Accu-

Accuratiorem horum Codd. notitiam debeo doctiſſimo Medico Car. *Weigelio*, Aetii futuro Soſpitatori.

In *Helvetia* et quidem in bibl. *Bernenſi*

A. 60. *Horatii Ars poetica.* Codex chartac. ſaec. XV. 4.

n. 21. *H. Odarum libri IV. Ars poetica, Epodon, Epiſtolarum libri II. Sermonum libri II.* Cod. membran. ſaec. X. fol. Olim Petri Danielis (Aurelianenſis). Sermones mutili ſunt a medio Sat. VIII. L. II. et deſinunt v. 89. *Et leporum avulſos ut multo ſuavius armos.*

n. 223. *In Horatii Carmina et Epodon commentarius Acronis.* Cod. membr. ſaec. XV. fol.

n. 266. *Scholia in Horatii Artem poeticam, Sermones et Epiſtolas.* Cod. membran. ſaec. XIII. fol.

n. 308. *Horatii Carmina* (Opp.), eodem ordine, quo in cod. n. 21. membran. ſaec. X. 4. Mutilus eſt a Sat. I. L. II. v. 13. *Cupidum pater optime vires.* Additae ſunt paucae et levis momenti notae in marg.

n. 327. *H. Ars poetica, Epiſtolae et Sermones; praemiſſa argumenta odarum et Scholia in Artem poeticam.* Cod. membran. ſaec. XII.

n. 398. *Horatii Odarum* fragmentum ab oda XXIII. L. III. usque ad finem Odarum. Additae ſunt *Ars poetica, Satirae* III. L. I. *et Epiſtolae.* Cod. membran. ſaec. XI. 4.

n. 487. *Horatii Epiſtolarum* fragmentum a I. Epiſt. L. I. v. 68. usque ad Ep. X. v. 41. *Serviet aeternum* caet. Cod. membran. ſaec. XII. 4. Varia in eo extra ordinem poſita.

n. 516. *In Horatium Porphyrionis et Acronis commentarii.* Cod. chartac. ſaec. XV. 4. „Scripſit Petrus Marſus Viterbi 1472."

n. 520.

n. 520. *H. Odarum Libri IV. cum Scholl. marginalibus.* Cod. membr. ſaec. XV. 4. Olim Bongarſii.

n. 542. *H. Odarum Libri IV. Epodon, Ars poetica, Satirarum Libri II. Epp. Libri II.* Cod. membr. ſaec. X. 4. initio Artis poet. mutilus, et Sat. 2. l. I. in duas dividit a verſu *regibus hic mos eſt* - caet.

n. 619. *H. Satirae et Epiſtolae cum Gloſſis marginalibus.* Cod. membr. ſaec. XI. 8. Incipit a L. I. Sat. 9. Tum Sat. 10. praefixos habet vv. *Lucili* caet.

n. 622. *Scholia in H. Artem poeticam, et Epp. ex Acrone conſcripta.* Cod. membr. ſaec. XIII. 8.

n. 648. *Scholia in Horatii Odas, Artem poet., Satiras et Epp.* Cod. membran. ſaec. XIII. 8. Olim Bongarſii.

(*Sinner* Catal. Codd. MSS. bibl. Bernenſis T. I. inde a pag. 477. Idem T. III. p. 282. ibidem aſſervari ait *Hadr. Iunii* in Odarum Horatii libros II. priores Commentarium, cuius etiam ſpecimen cum praefatione eius adpoſuit.)

In *Italia*, et quidem

Caeſenae in bibl. Fratrum minorum

Codex Horatii ſaec. XII. cum Scholiis, quae tamen ſaec. XV. demum exarata videntur, judice Mucciol. Catal. bibl. Malateſt. T. II. p. 163. qui et Acronis pleniorem commentarium ibi aſſervari tradit.

Florentiae

I. In Bibl. Laurentiana Medicea Plut. XXXIV.

n. 1. Codex membran. ſaec. XII. 4. correctiſſimae atque caſtigatiſſimae lectionis, dignus adeo, qui accuratiſſime exploretur. Gloſſas interlineares habet et Scholia in margine uberrima, ab eadem manu exarata. Praecedunt Vitae Horatii III. quarum duae prio-

priores tantum editae sunt. Opera ita sunt disposita: Carminum libri IV. De Arte poetica liber unus. Eiusdem Epodon ad Mecoenatem (in his Ep. II. in duas divisa est, altera incip. a v. 23. *Libet iacere* caet. Idem factum in Epod. IX. ubi altera incipit a v. 27. cum epigraphe: *De fuga Antonii.*) Carmen saeculare: Epistolarum libri II. (Ep. XV. L. I. in duas dividitur. Altera incipit a v. 26. cum titulo: *Ad Moenium Scurram.* Item Ep. II. L. II. desinit v. 108. et nova incipit v. 109. apposito: *Lex poematis.*) Sermonum Libri II. ubi Sermo 2. Libri I. in duos dividitur, inchoante altero a v. 86. Item Sermo 2. Libri II. ubi alter incipit a v. 53. cum titulo: *Corripit sordidos sub Ofelli nomine.* Item Serm. 3. qui desinit v. 167. et v. 168. novus incipit, inscriptus: *Contra ambitiosos et avaros ecloga* V. Franc. Petrarchae fuisse hunc Codicem testatur subscriptio eius autographa: *Liber Francisci Petrarce laureati, qui post obitum eius remaneat penes heredem suum. Emptus Ian.* 1347. *Novembris* 28. In eius integumento legitur, Ant. Cocchium hunc cod. contulisse mense Febr. 1731. Constat foliis 141.

n. 2. Cod. membranac. saec. XV. 4. nitidissimus, vulgarem servat opp. ordinem.

n. 3. Cod. membranac. saec. XV. 8. In hoc *Ars poetica* inter *Sermones* et *Epp.* relata est.

n. 4. Cod. membr. in 4 minori oblongo saec. XIII. a pag. 41 ad 50. nova manu suppletus. Glossas et Scholia habet in margine diversa manu exarata. Ars poetica antiquum locum tenet.

n. 5. Cod. membranac. saec. XIII. ineuntis, in 4 minori oblongo. Complectitur *Artem poeticam*, *Sermones et Epistolas*, *cum Scholiis in margine exaratis.* Initio legitur: *Antonii Petrei* Canonici Florentini

n. 69.

n. 6.

n. 6. Cod. membran. ſaec. XIV. in 4. 'Continet *Artem poeticam et Epiſtolas.* In fine rubris literis ſubnotatum eſt: *Iſte liber eſt Franc. Ioh. Vannicelli populi Sancti Felicis in Platea,*' *quem ipſe fecit ſcribi anno Dom.* MCCCLXXIX *de menſe Februarii.*

n. 7. Cod. membran. ſaec. XII. in 4 minori, binis columnis exaratus. Poſt praecepta Grammatica, rationem metricam et Muſarum nomina ſequuntur argumenta in omnia poemata, hoc praefixo titulo ſatis poetico: *Sucus odorifer florentiſſimi et aprici libri Odarum Horatii.* In fine auctoris nomen indicant duo hi verſiculi:

Haec ego Furlanus Daniel quaeſita coegi,
Vtque vides, celeri ſcripta fuere manu.

n. 8. Cod. membran. ſaec. XV. 4. nitidiſſimus, in quo Ars poetica ante Epodon librum ſcripta eſt, et Sermones libri I. primo et ultimo excepto, Eclogae audiunt.

n. 9. Cod. membran. ſaec. XV. 4. Continet *Carminum libros* IV. *Epod., carmen ſeculare et ſermonum Libros* II. quorum alter deſinit in S. V. v. 52.

n. 10. Cod. membran. ſaec. XIII. ineuntis in 4 minori oblongo. Exhibet *Carmina cum gloſſis et Scholiis, Epod., carmen ſec.,* et reliqua.

n. 11. Cod. chartac. in 4 min. ſaec. XV. complectens *H. Opp.* antiquo ordine.

n. 12. Cod. membran. ſaec. XIII. ineuntis in 4 min. obl. Ars poetica inſtructa eſt Scholl. marg. et gloſſis interlin. et in fronte habet monſtrum illud, quod initio deſcribitur, rudi calamo delineatum. Reliqua deſtituta ſunt Scholl.

n. 13. Cod. membran. ſaec. XII. in 8 obl. Continet *Opp.* antiquo ordine, cum gloſſis et Scholiis, alia manu adiectis.

n. 14. Cod. membran. ſaec. XIII. in 8. hoc ordine: *Ars poetica*, *Sermonum Libri* II. *Epiſtt. libri* II. *Carminum libri* IV. *Epodon liber unus*; *carmen ſeculare*, quod gloſſas et Scholia habet, a varia manu allita. Tum ſequuntur argumenta Sermonum et Epp., verſibus heroicis expreſſa.

n. 15. Cod. membran. ſaec. XIII. ineuntis in 8 min. habens tantum *Sermonum ſeu Satyrarum libros* II. *cum gloſſis et Scholiis brevibus.*

n. 16. Cod. membran. ſaec. XV. 8. *Epiſtolas* exhibens.

n. 17. Cod. membran. ſaec. XV. 8 obl. *Carmina*, *Epodon librum* et *carmen ſaeculare* continens.

n. 18. Cod. membran. ſaec. XIV. 8. tenens *Carmina cum gloſſis* et *Scholiis*; *Epodon librum* (qui inſcribitur LIBER *V.*) et *carmen ſeculare.*

n. 19. Cod. chartac. ſaec. XV. 8. habet *Carmina*, *Epod. carmen ſeculare*, *artem poeticam* et *initium primae Satirae* usque ad v. 51.

n. 20. Cod. membran. ſaec. XIV. 4. *Artem poeticam et Epp. cum gloſſis et Scholiis exhibens.* In fine:

Explicit, expliciat, ludere ſcriptor eat.

n. 21. Cod. membran. ſaec. partim XII. partim XIII. fol. complectens *Artem poeticam cum gloſſis et Scholiis Epiſt.* I. Lib. I. ſaec. XV. exaratum, et Perſium. In fine inſcite:

Clauſit Dane (Danaen) *pater, cui iungitur aureus imber* caet.

n. 22. Cod. membran. ſaec. XIV. ineuntis, fol. habet *Artem poeticam et Epp. cum gloſſis.* In fine:

Qui ſcripſit ſcribat, ſemper cum Domino vivat.

n. 23. Cod. membran. ſaec. XIII. 8. *Ars poetica et Epp. cum gloſſis.* In fine:

Manus ſcriptoris ſalvetur omnibus horis,
Qui me ſcripſiſti, ſias ovis in grege Chriſti.

Iſte

Iſte liber eſt Giorgii Ghezzi, morantis in ſcholis magiſtri Franciſci Doctoris grammatici ac poitae. Deo gratias. Amen.

(*Bandini Catal. Bibl. Laurent.* T. II. p. 143—153.)

In eiusdem bibl. Plut. XXXVII.

n. 24. Cod. membran. ſaec. XIII. 8. *H. Ars poetica et Epp. cum gloſſis et Scholiis. Bandini* II.

Plut. XXXVIII.

n. 27. Cod. membran. ſaec. XIII. in 4 maiori, contin. *Carmina, Artem poeticam, Epod., carm. ſeculare* (quod patrimi et mamae cantabant ad chorum puerorum), *Epp., Sermones*, quorum III. Lib. II. in tres partes diviſa legitur, cum titulo primae: *Diſceptatio Damaſippi cum Horatio;* ſecundae: *Contra ambitioſos et avaros;* tertiae: *Contra luxurioſos et inſanos.* Bandini II. 275. digniſſimum hunc. cod. iudicat, qui pro editione iſtius poetae adornanda conſulatur.

Plut. LXXXXI. Sup. (*Bandini* III. 756.)

n. 21. Cod. membran. ſaec. XV. 8. *Carmina, epod., et carmen ſeculare* continens.

n. 22. Cod. chartac. ſaec. XV. in 4 minori, *Eclogas* (Sermones), *Carmina, Epodon lib. et Carmen ſaeculare cum Scholiis*, quae valde docta Bandini dicit, continens. In calce:

Scriptori (Scribae) *det munus, qui regnat ternus et unus*
Vivat in caelis Bartolomeus nomine felix.

Plut. LXXXXI. inf. (Bandini IV. p. 7.)

n. 12. Cod. chartac. ſaec. XV. 8. *Horatii Opp.* praeter Epp. complectens.

Plut. XXIII. bibl. S. Crucis (Laurent. illatae) a dextera p.

n. 11. Cod. membran. saec. XIII. 4. *Artem poeticam et Epp. cum Scholl.* habens. In calce:

Qui me furatur (vel) reddat, vel suspendatur.

Bandini IV. p. 677. Denique

Plut. LXXXXI. sup. (*Bandini* III. p. 757.)

n. 23. servatur Cod. *Acronis expositionem super Epistolas et Sermones H.* continens, vulgata plenior, et

Plut. XXXIII. (*Bandini* II. 105.)

n. 21. Cod. chartac. saec. XV. in 4 min. *Acronis commentarium in Horatii carmina* complexus. Ex vv. subiectis patet, Petrum de Cenninis Acronem istum fideliter (*error si quis inest, exemplar semina sevit*) ex antiquo cod. descripsisse.

II. In bibl. *Riccardiana.* (Vid. *Lamii* Cat. p. 237.)

Plut. M. III.

n. 11. Cod. chartac. in fol. tenet *Horatii Opera cum commentariis Acronis.* In fine: *Explicit liber Acronis super odas Oratii a me Ricardo Lunensi, Blasii filio Lunensi, a. D. MCCCCLVII. et die quarto mensis Maii et hora prope XXIII. et die Mercurii. S. Expletus Florentiae.*

n. 14. Cod. chartac. in 4. *H. Opp. cum Scholiis et glossis.*

Plut. M. IV.

n. 3. Cod. chartac. in 4. *H. Opp.* In fine: Explicit liber Oratii Venusini, scriptus per me, Benedictum Andreae Gini: finitum autem est die XV. mensis Augusti 1470.

n. 4. Cod. membranac. in 4. saeculi, ut videtur, XII. *H. Opp.* continens. In fine legitur: *Hic liber mei est*

eſt Fr. Chriſtophori Lucenſis Ord. Min. Et alibi: *Preſbyteri Franciſci Ser Philippi de Bonagratiis de Piſcia.*

n. 5. Cod. membranac. 4. ſaec. XIII. initio mutilus, continet *Horatii Opp. cum Scholiis.*

n. 6. Cod. membran. in 4. *H. Opp.* In prima pag. legitur: *Barptolomei Fontii.*

n. 7. Cod. membran. in 4. ſaec. XIII. *H. Opp.* continens.

n. 8. Cod. chartac. in 4. *Opera H.* complexus. In prima pag. legitur: *Giraldi de Giraldis Franciſci filii.* In fine Artis poet. ſcriptum eſt: *Finit die V. Aprilis* 1475. et in fine Cod.: *Index Odarum finit ſexto Kal. Auguſti* 1476.

Plut. L. IV.

n. 13. Cod. membran. in 4. ſaec. XIII. contin. *Artem poet. Sermones et Epiſtolas.* In fronte legitur: *Liber Georgii Antonii Veſpucci.*

n. 22. Cod. chartac. 4. compl. *Carmina* et *ſermones.*

n. 26. Cod. chartac. 4. habet *Opp. cum ſchol. Porphyrionis.* Olim *Bartol. Fontii.*

n. 30. Cod. membran. in 4. *Poeticam et Epp.* complexus. In fine: Iſte liber eſt Franciſci Altobranci de Albertis de Florentia poſuit hoc manu propria V. Nov. 1433. Tum: Hunc librum ego Landinus a Franc. Altobranci dono accepi die VI. Aug. 1443.

n. 33. Cod. membran. 4. *Epiſtolas* habet.

n. 34. Cod. chartac. 4. *Satiras cum gloſſis.*

n. 35. Cod. membran. 8. *Epiſtolas.* Denique Plut. N. III. n. 29. tenet Cod. chartac. 4. *Acronis ſcholia in A. P.* Plut. M. IV. n. 2. *Commentar.* in Horatium, chartac 4. Plut. IV. n. I. *Porphyrionis comm. in Hor.* in chart. 4. N. I. n. 9. *Explanationem Porfirionis ſuper H. Fl. Poetica.* cod. ch. 4. tandem Pl. M. IV. n. 8. *Vitam Horatii* chartac. 4.

III. In bibl. Monaſterii Camaldulenſium B. Mariae de Angelis *Horatii Carmina* extare tradit Montfauc. in Diario Ital. 354.

Mediolani

In bibliotheca Ambroſiana

Horatii Lyrica cum notis. Cod. membran.
Eiusdem Epiſtolae item cum notis. Cod. membran.
Eiusdem Poetica cum annotatt. Cod. membran.
Eiusdem Odae, item cum notis.
Montfauc. T. I. p. 516.

Neapoli

In bibl. Olivetanorum

Horatii Codd. II. integra opera exhibentes.
Eiusdem *Sermones*, *Epp.* et *de Arte poetica*, cod. membran. rec. *Montfauc.* I. p. 230.

Patavii

In bibl. S. Antonii *Horatii poetica*, Vid. Phil. Tomaſini de Bibliothh. Patavinis p. 53. et inde Montfauc. B. B. T. I. p. 486.

In bibl. O. Eremitanorum: *Odae*. cod. membran. 4. Tomaſini l. l. p. 76.

In bibl. ſeu muſeo Pignorii: *H. carmina* ſcripta characteribus Langobardicis (ex munere Nicolai Graſſi). Tomaſini p. 85. Montfauc. I. 487. Tranſiit cum caeteris Pignorii MSS. in Dominici Molini Veneti bibliothecam ex teſtamento.

In bibl. Candorum (Franciſci et Antonii) *H. Odae* cod. chart. 4. Tomaſini p. 89. Montfauc. I. 487.

In bibl. Io. Rhodii: *H. Odae*, cod. membran. 4. charact. Longobard. Tomaſini p. 139. Montf. I. 489.

Romae

Romae

In bibl. Vaticana inde a

n. 2765 usque ad 2777. tum a
n. 3252 ad 3261. Codd. XLI. Tum

In bibl. reginae Sueciae, quae ibidem aſſervatur,

n. 1663 — 1673. Codd. XI.

In bibl. Petavii, ibidem repoſitae

n. 43. 60. 429. 888. 965.
Vid. *Montfauc.* bibl. MSS. T. I. p. 4. 52. et 91.

Taurini Codex membranaceus, conſtans foliis LXXXIV. ſaeculi XIII., additas habet intra textum et in margine adnotationes, plerumque ad Etymologiam verborum ſpectantes. V. *Catal. Codd. MSS. bibl. regii Taurinenſis Athenaei* I. II. p. 297. Montfauc. II. p. 1398.

Venetiis

Epiſtolae, Cod. ſaec. XV. in 4. n. 692. Cod. eſt pulcherrimus, cum brevibus poſtillis Graecis et Latinis characteris minutiſſimi et manus ſynchrona textui; teſte *Mittarelli* in *biblioth. Codd. MSS. S. Michaelis Venetiarum* p. 509.

Ars Poetica, ſaec. XIII. extat cum Iuvenale et Ovidio in Cod. 188. teſte eodem *Mittar.* l. l. Idem p. 912. laudat cod. chartaceum in fol. ſaec. XV. n. 45. (p. 54.) inſcriptum *Poetica varia*, qui continet illuſtrationem Carminum Horatii, qua occaſione afferuntur plures verſus Virgilii, Lucani, Terentii, Plauti, Statii, Iuvenalis. Incipit Codex: *Horatius Flaccus, libertino patre natus* caet. Hactenus Mitarelli.

Ibidem in bibliotheca Naniana

n. 110. Q. H. Fl. *Satyrae et Epiſtolae.* Cod. chartac. ſaec. XV. 8.

n. 111. *Acronis commentarius in Horatii carmina.* Vid. Iac. Morellii Cat. Codd. MSS. lat. bibl. Nanianae p. 151.

Cracoviae in biblioth. Zaluſciana

n. 422. *Q. horacij flacci de arte poetica* duo Codd. membranacei perexiguis characteribus conſcripti. 8.

Vid. *Ianozki* Spec. Catal. Codd. MSS. bibl. Zaluſcianae 1752. 4.

Denique in *Suecia*

Vpſaliae eſt Codex Horatii membranaceus, formae, quae in folio vocatur, minoris, integer praeter lacunam ab Epod. III. 8. usque ad Carmen Saec. v. 26. quam alia manus ſupplevit. Folia habet CXVII. quorum octonis manipuli conſtant; praeter VII. qui ſex, et XV. qui ſeptem folia habet. Nec libri, nec carmina diſtincta, niſi unius literae ſpatio. Inſcriptiones nullae: initiales carminum grandes et pictae. Numeravit alia manus Odas usque ad Epod. III. cui adſcriptus numerus 108. Carmen VII. L. I. in duo diviſum. Odas ſequitur Ars poetica cum titulo: *horacij flaccj publij QnTI LIBertinI lib. Eplarum jncipit.* Tum ſermones non diviſi in duo libros; unde ultimae eclogae (II. 8) ſubſcriptum: *Horatij. flacci. liber. ſermonum. explicit.* Quae ſequuntur Epiſtolae, etiam non diſcretae in libros. Eſt codex minuſculis litteris ſ. Langobardicis ſcriptus, immixtis tamen paſſim maiuſculis. Vocum compendia creberrima, diphthongi rarae; *i* conſtanter ſine apice, in fine fere *ſ* longum; plurima ſoloeca et archaica; diſtinctionum ſigna a prima manu nulla, niſi punctum, ſed id ſaepe vix commatis vim habens. Membrana non craſſa, ſatis candida; atramentum praeter manipulum VII, quo illa lacuna expletur, admodum pallidum. Conveniunt characteres cum ſcriptura

ſcriptura ſaec. XI. aut XII. apud Mabillon. et auctores novi Tr. diplom. Scatet liber mendis apertis, transpoſitionibus, raſuris, correctionibus. Fuit olim Seb. Miegii, poſt Io. Schefferi, unde in biblioth. acad. venit.

Aurivill. in Act. Nov. Societ. Reg. Vpſal. T. I. p. 110 ſqq.

DE
HORATII EDITIONIBVS.

Quum praeſtantiores fere ſcriptores veteres, ad quos illuſtrandos emendandosque Viri docti inde ab inventa arte typographica certatim ſtudia ſua contulere, ſingulis propemodum annis plura praela exercuerint, fieri vix poſſe exiſtimo, ut lectionis ſeu textus, quem vocant, origines ac fontes plane indagentur, nedum rivuli omnes inde deducti, Maeandrique inſtar ludentes, expediantur. Fere enim quisque, ut alias cauſſas taceam, novando interpolandoque pedum veſtigia, vulpeculae inſtar, delere ſtudebat, novumque iter ingreſſus videri cupiebat. Quamquam igitur editionum ſtirpes, familias et cognationes deducere ac diſtinguere difficillimum ſit; tamen, quum fata ac viciſſitudines contextus, per tantum temporis tractum, ad quem fere caligat viſus, propagati rationem mutationesque noſſe perquam iucundum, ad criſin autem recte inſtituendam admodum neceſſarium ſit, committere nolui, ut opera iſta in Horatio prorſus deſideraretur. Experturus igitur, quousque in hoc negotio progredi liceret, ſimulque pleniores accuratioresque editionum huius poetae annales confecturus non tantum edd. congeriem a VV. DD. rem literariam augentibus hucusque adgeſtam, amplasque, quas bibliotheca Academica Gotting. aſſervat, copias perluſtravi diligenterque excuſſi, ſed etiam libros, de rei librariae primordiis exponentes, ac bibliothecarum inſigniorum catalogos, aliosque, in quibus edd. Horatii notitiam aliquam occurrere memineram, inſpexi,

ſpexi, ac, ſumma quamvis cum taedii moleſtia pervolvere haud gravatus ſum. Atque ita demum de nonnullis certiora exploratioraque afferre licuit, ſimulque, Hiſtoriam textus Horatiani a Iani ſatis próbabiliter et accurate concinnatam fuiſſe intellexi. Hanc igitur tanquam tabulam, in quam referrentur reliqua, a me leviter raſam atque deterſam praemittendam duxi, ſatis habens, de ſingulis, ubi opus eſſe putarem, ſuo loco monere.

Ex edd. ſaec. XV. paucae admódum, neque ſatis accurate a Viris doctis exploratae ſunt, ut adeo, quaenam ex iis principes habendae ſint, quaeque ex aliis deſcriptae ſint, certo definiri vix poſſit. Priores quidem Mediolanenſes ab una ſtirpe ſatae videntur usque ad Mediolanenſem a. 1508. quae quidem ad Venetas alterius recenſionis transfugit. Nam et ipſae Venetae non unam eandemque textus deſcriptionem habent. Primae illae 1477. 1478. 1479. tum Zarottiana 1492, et 1498. e Mediolanenſi exemplo aliquo anteriori ductae ſunt, lectione ſubinde ad veterem aliquem librum refícta; nam illas fere cum Mediol. 1477, quae ad manus fuit conſpirare vidi: tum novam familiam ducunt, quae editae ſunt cum Landini commentario, qui primum prodiit Flor. 1482. Vnde pendent Venetae 1483. 1484. 1486. Harum lectionem immutarunt paſſim edd. Venetae a. 1490, quae a Io. Fr. Philomuſo curata eſt, et 1492. apud Pincium, quas fere ſecutas deprehendi Venetas 1494. 1495. 1497. 1498. 1499. 1509 caet. De Neapolitana a. 1474. et Patavina Raph. Regii a. 1481. quod nemo adhuc diſpexerit, tanto aegrius ferendum, quo probabilior ſuſpicio eſt, illam e codd. omnino fluxiſſe, hanc critica cum cura factam eſſe. Lipſienſes edd. fere ſunt ex recenſione Io. Honorii Criſpi Cubitenſis, dignae utique, quae accuratius inſpiciantur.

Inde

Inde a principio Saec. XVI. usque ad Lambinum primaria quasi tria editionum stemmata erant: *Aldinae, Iuntinae et Ascensianae* editiones (plane ut in Virgilio); quae omnes cum et a superioribus et a se iuvicem manifesto discederent, tum suam quaeque familiam et quasi propaginem editionum secutarum habuit; licet subinde ab una familia ad alteram transfugisse videantur editores. *Aldina prima* prodiit 1501. Eam secutae tres aliae, 1509, 1519, 1527. quae nihil in textu novasse videntur; sed quarum tamen emendatissima putatur 1519. Repetierunt Aldinum textum plures aliae, ut Basil. 1520. item fere, Venetae 1540. 1573. Parisinae quaedam ut H. Stephani I. 1513. cet. Contra Aldi iunioris editiones, quibus *Muretus* praefuit, in multis a priscis Aldinis discedunt, novamque recensionem constituunt. Earum prima fuit 1551, saepius deinceps repetita; etiam cum scholiis I. M. Bruti 1561. 1570. cet. Expresserunt hanc iuniorem Aldinam s. Muretinam etiam Rouilliana 1559. Lugdunenses 1566. 1610. cet. Paullus autem Manutius a. 1566. et 1568. Lambinianam repetiit.

Iuntina prima, a Phil. Iunta expressa est a. 1503. quam secutae ex eius officina duae aliae, 1514 et 1519. Inter emendatissimas habendae Iuntinae, nimiumque neglectae sunt ab editoribus; quamquam non defuerunt, qui eas sequerentur.

Ascensiana, h. Iodoci Badii Ascensii commentariis instructa, *prima* prodiit a. 1503; quam secutae (1505. 1506.) 1511. 1516. 1519 et 1529. Si verum dicendum, respectu ad textum universum habito Ascensianae ab antiqua recensione, quam habet Veneta 1492 et eius familia, non multum discedunt; in singulis lectionibus quaedam omnino aliter exhibent. Sed in his ipsis etiam editt. 1519. 1529 a prioribus saepius dissentiunt; nam lectiones ex Ascensianis 1503. 1511. 1516. laudatas reperias, quae non sint in illa 1519. Scilicet in hac subinde

inde Aſcenſio Matth. Bonfinis impoſuit. Tranſcriptae autem ex Aſcenſianis complures Venetae, ut 1536. 1543. 1558. Lugdunenſes, ut 1519. Pariſinae, ut 1528. 1543. inprimis ex Aſcenſiana ultima 1529 expreſſae ſunt editt. Pariſinae Roignii, Vaſcoſani et Richardi. Vid. Cuning. Animadv. c. VIII.

Maxime memorabilis et inter claſſicas referenda eſt editio Lugdunenſis a. 1511. et ſummae raritatis, et emendatae ſanaeque lectionis nomine. Sed quis ei vir doctus praefuerit, non certo conſtat; quamquam probabile eſt, Simonem Carpentarium fuiſſe. Id apertum, diligentem accurataeque doctrinae virum fuiſſe. Fundamentum editionis eſt textus Aldinus, ſed multa ex antiquis libris editor in eo correxit. Ducta haud dubie ex hac Argentinenſis ex aedibus Matth. Schurerii, qua Horatii opera ſeparatim prodierunt, annis 1514—1517; quod facile intelligatur ex inſcriptione tomi IV an. 1517. comparata cum inſcript. Lugdunenſis.

Ge. Fabricius, Chemnicenſis, exemplo Iuntino, ut videtur, pro fundamento poſito, codices etiam mſſ. in ſubſidium vocavit, deditque Horatium cum argumentis et caſtigationibus, Lipſiae 1570. quae editio poſt ſaepiſſime repetita eſt. Inprimis autem unus omnium maxime promeritus eſt Fabricius de antiquis Horatii Intpp. vel Scholiaſtis, non Acrone et Porphyrione ſolum, ſed et, quorum pauca tantum fragmenta exſtant, C. Aemilii, Iulii Modeſti et Terentii Scauri; in quibus reſtituendis ac emendandis operam per multos annos aſſiduam poſuit; cuius fructus publici uſus fecit editio *Henricopetrina* 1555. inter praeſtantiſſimas, ſed et rariſſimas numeranda.

Glareani prima editio 1523 fere ducta eſt ex Aldina 1519, ſic tamen, ut ipſe nonnulla, audaciori interdum conatu, correxerit. Repetita ſaepius.

Editio-

Plut. XXIII. bibl. S. Crucis (Laurent. illatae) a dextera p.

n. 11. Cod. membran. saec. XIII. 4. *Artem poeticam et Epp. cum Scholl.* habens. In calce:

Qui me furatur (vel) reddat, vel suspendatur.

Bandini IV. p. 677. Denique

Plut. LXXXXI. sup. (*Bandini* III. p. 757.)

n. 23. servatur Cod. *Acronis expositionem super Epistolas et Sermones H.* continens, vulgata plenior, et

Plut. XXXIII. (*Bandini* II. 105.)

n. 21. Cod. chartac. saec. XV. in 4 min. *Acronis commentarium in Horatii carmina* complexus. Ex vv. subiectis patet, Petrum de Cenninis Acronem istum fideliter (*error si quis inest, exemplar semina sevit*) ex antiquo cod. descripsisse.

II. In bibl. *Riccardiana.* (Vid. *Lamii* Cat. p. 237.)

Plut. M. III.

n. 11. Cod. chartac. in fol. tenet *Horatii Opera cum commentariis Acronis.* In fine: *Explicit liber Acronis super odas Oratii a me Ricardo Lunensi, Blasii filio Lunensi, a. D. MCCCCLVII. et die quarto mensis Maii et hora prope XXIII. et die Mercurii. S. Expletus Florentiae.*

n. 14. Cod. chartac. in 4. *H. Opp. cum Scholiis et glossis.*

Plut. M. IV.

n. 3. Cod. chartac. in 4. *H. Opp.* In fine: Explicit liber Oratii Venusini, scriptus per me, Benedictum Andreae Gini: finitum autem est die XV. mensis Augusti 1470.

n. 4. Cod. membranac. in 4. saeculi, ut videtur, XII. *H. Opp.* continens. In fine legitur: *Hic liber mei est*

eſt Fr. Chriſtophori Lucenſis Ord. Min. Et alibi: *Preſbyteri Franciſci Ser Philippi de Bonagratiis de Piſcia.*

n. 5. Cod. membranac. 4. ſaec. XIII. initio mutilus, continet *Horatii Opp. cum Scholiis.*

n. 6. Cod. membran. in 4. *H. Opp.* In prima pag. legitur: *Barptolomei Fontii.*

n. 7. Cod. membran. in 4. ſaec. XIII. *H. Opp.* continens.

n. 8. Cod. chartac. in 4. *Opera H.* complexus. In prima pag. legitur: *Giraldi de Giraldis Franciſci filii.* In fine Artis poet. ſcriptum eſt: *Finit die V. Aprilis* 1475. et in fine Cod.: *Index Odarum finit ſexto Kal. Auguſti* 1476.

Plut. L. IV.

n. 15. Cod. membran. in 4. ſaec. XIII. contin. *Artem poet. Sermones et Epiſtolas.* In fronte legitur: *Liber Georgii Antonii Veſpucci.*

n. 22. Cod. chartac. 4. compl. *Carmina* et *ſermones.*

n. 26. Cod. chartac. 4. habet *Opp. cum ſchol. Porphyrionis.* Olim *Bartol. Fontii.*

n. 30. Cod. membran. in 4. *Poeticam et Epp.* complexus. In fine: Iſte liber eſt Franciſci Altobranci de Albertis de Florentia poſuit hoc manu propria V. Nov. 1433. Tum: Hunc librum ego Landinus a Franc. Altobranci dono accepi die VI. Aug. 1443.

n. 33. Cod. membran. 4. *Epiſtolas* habet.

n. 34. Cod. chartac. 4. *Satiras cum gloſſis.*

n. 35. Cod. membran. 8. *Epiſtolas.* Denique Plut. N. III. n. 29. tenet Cod. chartac. 4. *Acronis ſcholia in A. P.* Plut. M. IV. n. 2. *Commentar.* in Horatium, chartac 4. Plut. IV. n. I. *Porphyrionis comm. in Hor.* in chart. 4. N. I. n. 9. *Explanationem Porfirionis ſuper H. Fl. Poetica.* cod. ch. 4. tandem Pl. M. IV. n. 8. *Vitam Horatii* chartac. 4.

III. In bibl. Monaſterii Camaldulenſium B. Mariae de Angelis *Horatii Carmina* extare tradit Montfauc. in Diario Ital. 354.

Mediolani

In bibliotheca Ambroſiana

Horatii Lyrica cum notis. Cod. membran.
Eiusdem Epiſtolae item cum notis. Cod. membran.
Eiusdem Poetica cum annotatt. Cod. membran.
Eiusdem Odae, item cum notis.
Montfauc. T. I. p. 516.

Neapoli

In bibl. Olivetanorum

Horatii Codd. II. integra opera exhibentes.
Eiusdem *Sermones*, *Epp.* et *de Arte poetica*, cod. membran. rec. *Montfauc.* I. p. 230.

Patavii

In bibl. S. Antonii *Horatii poetica*, Vid. Phil. Tomaſini de Bibliothh. Patavinis p. 53. et inde Montfauc. B. B. T. I. p. 486.

In bibl. O. Eremitanorum: *Odae.* cod. membran. 4. Tomaſini l. l. p. 76.

In bibl. ſeu muſeo Pignorii: *H. carmina* ſcripta characteribus Langobardicis (ex munere Nicolai Graſſi). Tomaſini p. 85. Montfauc. I. 487. Tranſiit cum caeteris Pignorii MSS. in Dominici Molini Veneti bibliothecam ex teſtamento.

In bibl. Candorum (Franciſci et Antonii) *H. Odae* cod. chart. 4. Tomaſini p. 89. Montfauc. I. 487.

In bibl. Io. Rhodii: *H. Odae*, cod. membran. 4. charact. Longobard. Tomaſini p. 139. Montf. I. 489.

Romae

Romae

In bibl. Vaticana inde a

n. 2765 usque ad 2777. tum a
n. 3252 ad 3261. Codd. XLI. Tum

In bibl. reginae Sueciae, quae ibidem aſſervatur,

n. 1663 — 1673. Codd. XI.

In bibl. Petavii, ibidem repoſitae

n. 43. 60. 429. 888. 965.
Vid. *Montfauc.* bibl. MSS. T. I. p. 4. 52. et 91.

Taurini Codex membranaceus, conſtans foliis LXXXIV. ſaeculi XIII., additas habet intra textum et in margine adnotationes, plerumque ad Etymologiam verborum ſpectantes. V. *Catal. Codd. MSS. bibl. regii Taurinenſis Athenaei* I. II. p. 297. Montfauc. II. p. 1398.

Venetiis

Epiſtolae, Cod. ſaec. XV. in 4. n. 692. Cod. eſt pulcherrimus, cum brevibus poſtillis Graecis et Latinis characteris minutiſſimi et manus ſynchrona textui; teſte *Mittarelli* in *biblioth. Codd. MSS. S. Michaelis Venetiarum* p. 509.

Ars Poetica, ſaec. XIII. extat cum Iuvenale et Ovidio in Cod. 188. teſte eodem *Mittar.* l. l. Idem p. 912. laudat cod. chartaceum in fol. ſaec. XV. n. 45. (p. 54.) inſcriptum *Poetica varia*, qui continet illuſtrationem Carminum Horatii, qua occaſione afferuntur plures verſus Virgilii, Lucani, Terentii, Plauti, Statii, Iuvenalis. Incipit Codex: *Horatius Flaccus, libertino patre natus* caet. Hactenus Mitarelli.

Ibidem in bibliotheca Naniana

n. 110. Q. H. Fl. *Satyrae et Epiſtolae.* Cod. chartac. ſaec. XV. 8.

n. 111. *Acronis commentarius in Horatii carmina.* Vid. Iac. Morellii Cat. Codd. MSS. lat. bibl. Nanianae p. 151.

Cracoviae in biblioth. Zaluſciana

n. 422. *Q. horacij flacci de arte poetica* duo Codd. membranacei perexiguis characteribus conſcripti. 8.

Vid. *Ianozki* Spec. Catal. Codd. MSS. bibl. Zaluſcianae 1752. 4.

Denique in *Suecia*

Vpſaliae eſt Codex Horatii membranaceus, formae, quae in folio vocatur, minoris, integer praeter lacunam ab Epod. III. 8. usque ad Carmen Saec. v. 26. quam *alia* manus ſupplevit. Folia habet CXVII. quorum octonis manipuli conſtant; praeter VII. qui ſex, et XV. qui ſeptem folia habet. Nec libri, nec carmina diſtincta, niſi unius literae ſpatio. Inſcriptiones nullae: initiales carminum grandes et pictae. Numeravit alia manus Odas usque ad Epod. III. cui adſcriptus numerus 108. Carmen VII. L. I. in duo diviſum. Odas ſequitur Ars poetica cum titulo: *horacij flaccj publij QnTI LIBertinI lib. Eplarum jncipit.* Tum ſermones non diviſi in duo libros; unde ultimae eclogae (II. 8) ſubſcriptum: *Horatij. flacci. liber. ſermonum. explicit.* Quae ſequuntur Epiſtolae, etiam non diſcretae in libros. Eſt codex minuſculis litteris ſ. Langobardicis ſcriptus, immixtis tamen paſſim maiuſculis. Vocum compendia creberrima, diphthongi rarae; *i* conſtanter ſine apice, in fine fere ſ longum; plúrima ſoloeca et archaica; diſtinctionum ſigna a prima manu nulla, niſi punctum, ſed id ſaepe vix commatis vim habens. Membrana non craſſa, ſatis candida; atramentum praeter manipulum VII, quo illa lacuna expletur, admodum pallidum. Conveniunt characteres cum ſcriptura

ſcriptura ſaec. XI. aut XII. apud Mabillon. et auctores novi Tr. diplom. Scatet liber mendis apertis, transpoſitionibus, raſuris, correctionibus. Fuit olim Seb. Miegii, poſt Io. Schefferi, unde in biblioth. acad. venit.

Aurivill. in Act. Nov. Societ. Reg. Vpſal. T. I. p. 110 ſqq.

DE
HORATII EDITIONIBVS.

Quum praeſtantiores fere ſcriptores veteres, ad quos illuſtrandos emendandosque Viri docti inde ab inventa arte typographica certatim ſtudia ſua contulere, ſingulis propemodum annis plura praela exercuerint, fieri vix poſſe exiſtimo, ut lectionis ſeu textus, quem vocant, origines ac fontes plane indagentur, nedum rivuli omnes inde deducti, Maeandrique inſtar ludentes, expediantur. Fere enim quisque, ut alias cauſſas taceam, novando interpolandoque pedum veſtigia, vulpeculae inſtar, delere ſtudebat, novumque iter ingreſſus videri cupiebat. Quamquam igitur editionum ſtirpes, familias et cognationes deducere ac diſtinguere difficillimum ſit; tamen, quum fata ac viciſſitudines contextus, per tantum temporis tractum, ad quem fere caligat viſus, propagationem mutationesque noſſe perquam iucundum, ad criſin autem recte inſtituendam admodum neceſſarium ſit, committere nolui, ut opera iſta in Horatio prorſus deſideraretur. Experturus igitur, quousque in hoc negotio progredi liceret, ſimulque pleniores accuratioresque editionum huius poetae annales confecturus non tantum edd. congeriem a VV. DD. rem literariam augentibus hucusque adgeſtam, amplasque, quas bibliotheca Academica Gotting. aſſervat, copias perluſtravi diligenterque excuſſi, ſed etiam libros, de rei librariae primordiis exponentes, ac bibliothecarum inſigniorum catalogos, aliosque, in quibus edd. Horatii notitiam aliquam occurrere memineram, inſpexi,

ſpexi, ac, ſumma quamvis cum taedii moleſtia pervolvere haud gravatus ſum. Atque ita demum de nonnullis certiora exploratioraque afferre licuit, ſimulque, Hiſtoriam textus Horatiani a Iani ſatis próbabiliter et accurate concinnatam fuiſſe intellexi. Hanc igitur tanquam tabulam, in quam referrentur reliqua, a me leviter raſam atque deterſam praemittendam duxi, ſatis habens, de ſingulis, ubi opus eſſe putarem, ſuo loco monere.

Ex edd. ſaec. XV. paucae admódum, neque ſatis accurate a Viris doctis exploratae ſunt, ut adeo, quaenam ex iis principes habendae ſint, quaeque ex aliis deſcriptae ſint, certo definiri vix poſſit. Priores quidem Mediolanenſes ab una ſtirpe ſatae videntur usque ad Mediolanenſem a. 1508. quae quidem ad Venetas alterius recenſionis transfugit. Nam et ipſae Venetae non unam eandemque textus deſcriptionem habent. Primae illae 1477. 1478. 1479. tum Zarottiana 1492. et 1498. e Mediolanenſi exemplo aliquo anteriori ductae ſunt, lectione ſubinde ad veterem aliquem librum reficta; nam illas fere cum Mediol. 1477, quae ad manus fuit conſpirare vidi: tum novam familiam ducunt, quae editae ſunt cum Landini commentario, qui primum prodiit Flor. 1482. Vnde pendent Venetae 1483. 1484. 1486. Harum lectionem immutarunt paſſim edd. Venetae a. 1490, quae a Io. Fr. Philomuſo curata eſt, et 1492. apud Pincium, quas fere ſecutas deprehendi Venetas 1494. 1495. 1497. 1498. 1499. 1509 caet. De Neapolitana a. 1474. et Patavina Raph. Regii a. 1481. quod nemo adhuc diſpexerit, tanto aegrius ferendum, quo probabilior ſuſpicio eſt, illam e codd. omnino fluxiſſe, hanc critica cum cura factam eſſe. Lipſienſes edd. fere ſunt ex recenſione Io. Honorii Criſpi Cubitenſis, dignae utique, quae accuratius inſpiciantur.

Inde

Inde a principio Saec. XVI. usque ad Lambinum primaria quasi tria editionum stemmata erant: *Aldinae, Iuntinae et Ascensianae* editiones (plane ut in Virgilio); quae omnes cum et a superioribus et a se invicem manifesto discederent, tum suam quaeque familiam et quasi propaginem editionum secutarum habuit; licet subinde ab una familia ad alteram transfugisse videantur editores. *Aldina prima* prodiit 1501. Eam secutae tres aliae, 1509, 1519, 1527. quae nihil in textu novasse videntur; sed quarum tamen emendatissima putatur 1519. Repetierunt Aldinum textum plures aliae, ut Basil. 1520. item fere, Venetae 1540. 1573. Parisinae quaedam ut H. Stephani I. 1513. cet. Contra Aldi iunioris editiones, quibus *Muretus* praefuit, in multis a priscis Aldinis discedunt, novamque recensionem constituunt. Earum prima fuit 1551, saepius deinceps repetita; etiam cum scholiis I. M. Bruti 1561. 1570. cet. Expresserunt hanc iuniorem Aldinam s. Muretinam etiam Rouilliana 1559. Lugdunenses 1566. 1610. cet. Paullus autem Manutius a. 1566. et 1568. Lambinianam repetiit.

Iuntina prima, a Phil. Iunta expressa est a. 1503. quam secutae ex eius officina duae aliae, 1514 et 1519. Inter emendatissimas habendae Iuntinae, nimiumque neglectae sunt ab editoribus; quamquam non defuerunt, qui eas sequerentur.

Ascensiana, h. Iodoci Badii Ascensii commentariis instructa, *prima* prodiit a. 1503; quam secutae (1505. 1506.) 1511. 1516. 1519 et 1529. Si verum dicendum, respectu ad textum universum habito Ascensianae ab antiqua recensione, quam habet Veneta 1492 et eius familia, non multum discedunt; in singulis lectionibus quaedam omnino aliter exhibent. Sed in his ipsis etiam editt. 1519. 1529 a prioribus saepius dissentiunt; nam lectiones ex Ascensianis 1503. 1511. 1516. laudatas reperias, quae non sint in illa 1519. Scilicet in hac subinde

inde Aſcenſio Matth. Bonfinis impoſuit. Tranſcriptae autem ex Aſcenſianis complures Venetae, ut 1536. 1543. 1558. Lugdunenſes, ut 1519. Pariſinae, ut 1528. 1543. inprimis ex Aſcenſiana ultima 1529 expreſſae ſunt editt. Pariſinae Roignii, Vaſcoſani et Richardi. Vid. Cuning. Animadv. c. VIII.

Maxime memorabilis et inter claſſicas referenda eſt editio Lugdunenſis a. 1511. et ſummae raritatis, et emendatae ſanaeque lectionis nomine. Sed quis ei vir doctus praefuerit, non certo conſtat; quamquam probabile eſt, Simonem Carpentarium fuiſſe. Id apertum, diligentem accurataeque doctrinae virum fuiſſe. Fundamentum editionis eſt textus Aldinus, ſed multa ex antiquis libris editor in eo correxit. Ducta haud dubie ex hac Argentinenſis ex aedibus Matth. Schurerii, qua Horatii opera ſeparatim prodierunt, annis 1514—1517; quod facile intelligatur ex inſcriptione tomi IV an. 1517. comparata cum inſcript. Lugdunenſis.

Ge. Fabricius, Chemnicenſis, exemplo Iuntino, ut videtur, pro fundamento poſito, codices etiam mſſ. in ſubſidium vocavit, deditque Horatium cum argumentis et caſtigationibus, Lipſiae 1570. quae editio poſt ſaepiſſime repetita eſt. Inprimis autem unus omnium maxime promeritus eſt Fabricius de antiquis Horatii Intpp. vel Scholiaſtis, non Acrone et Porphyrione ſolum, ſed et, quorum pauca tantum fragmenta exſtant, C. Aemilii, Iulii Modeſti et Terentii Scauri; in quibus reſtituendis ac emendandis operam per multos annos aſſiduam poſuit; cuius fructus publici uſus fecit editio *Henricopetrina* 1555. inter praeſtantiſſimas, ſed et rariſſimas numeranda.

Glareani prima editio 1523 fere ducta eſt ex Aldina 1519, ſic tamem, ut ipſe nonnulla, audaciori interdum conatu, correxerit. Repetita ſaepius.

Editio-

Editiones *Sim. Colinaei* 1528. 1531. 1533. cet. preſſe ſequuntur Aldina exempla; de fonte *Gryphianarum* 1530. 1533. cet. nihil adfirmare auſim; niſi quod Gryphianae 1559. 1566. 1567. ex Muretinis ductae videntur.

Robertum Stephanum I in editione prima 1539, iisque, quae ſecutae ſunt, Iuntinum exemplum operis imitandum dediſſe, ſuſpicor. Multo plus adiumenti Horatio attulit *Henricus Stephanus* II. dum in conſilium adhibuit lectiones codd. Lambini, Cruquii, Fabricii, Mureti; deinde et paucula, quae aliunde habuit, ſive codices, ſive excerptas lectiones, conſuluit, magnumque ſe et generoſum, ſed modeſtum quoque, in emendando criticum praeſtitit. Sunt editt. 1577. 1588. 1592. 1600. Denique *Ro. Stephanus III.* a. 1613 editionem minorem evulgavit, cum notis I. Rutgerſii, in quibus multa utilia, inprimis ad criſin. Textus expreſſus eſt fere ex edit. D. Heinſii, etiam cum plerisque illius emendationibus.

Baſileenſium primariae ſunt tres ex officina Valentini Curionis (quibus praefuit Michaël Bentinus), 1524. 1527. 1531. ex Iuntino exemplo, ut arbitror, ductae, ſed adhibito etiam vetuſto codice Io. Sichardi, ut Bentinus in praefatione teſtatur. Has ex impreſſis emendatiſſimas eſſe iudicabat Fabric. ad Carm. I. 6. *Henricopetrina* prima, 1545, ſequitur editt. Curionis. Secunda eſt Fabriciana 1555, ex qua etiam textus repetitus eſt in tertia 1570 et quarta 1580; quarum utraque variorum Intpp. commentariis onerata atque obruta eſt; quod iam in prima factum erat.

Antverpienſes, ex officina Mart. Nutii, duae, 1557 et 64, cum Theod. Pulmanni notis, ex Aldino textu ductae, ſed ob emendationes Pulmanni, et collatos ab eo codd. admodum utiles. *Plantinianae* non unius generis ſunt. Prima fuit cura Raphelengii 1558, ex Aldino exem-

exemplo, recusa 1575. 1590 et 1608. Tum ex recensione Pulmanni, 1566. recusa deinceps 1577. 80. 82. 87. 1610. 77. Hinc ex ea prodierunt Heinsiana 1606. item Cruquianae 1573. 1578. 1586. 1678. Ex officina Plantiniana Raphelengii Lugd. Bat. prodiere Cruquianae 1593. 1597. 1603. 1604. 1611 et 1620. seu ultima; et minores editiones, 1594. 1604. tum Heinsianae 1605. 1610. 1709.

Dionysii Lambini, magni illius Horatii sospitatoris, a quo novam aetatem editionum ordiri fas est, editio prima, ad fidem decem codd. MSS. emendata, prodiit a. 1561; altera et ultima, ab ipso quidem accurata, a. 1567. In hac adornanda VII aliis etiam codd. mss. usus est, et quaedam in textu novavit. Cum certatim utraque editio per Galliam, Germaniam et Italiam repetita est; in quibus princeps est illa a. 1605. ob adiecta Turnebi et Marcilii commentaria: tum recensio Lambini in multas Venetas, innumerasque alias editt. est illata.

Iacobus Cruquius ad undecim codd. MSS., in quibus omnium, qui noti sunt, praestantissimi quidam, Horatium recensuit et commentario illustravit. Prima editio prodiit 1578 apud Plantinum, postquam iam a. 1565 librum IV carminum, et 1573 Sermones seperatim ediderat. Saepius ea recusa est; sed in editione 1597 primum accessit ineditus Scholiastes, vel, ut Cruquius dicit, Commentator, hoc est, sylloge scholiorum, quae ille ex codicum Blandd. margine et interlineari spatio laboriosissimo studio eruit. Fuerunt (in his Barthius et T. Faber), qui huic commentatori exiguum admodum pretium statuerent; nam nihil in eo esse, quod non in Acrone et Porphyrione iam legatur. Quod licet negari non possit, confluxisse quasi videri ex illis scholiasten Cruquianum, tamen is quaedam subinde addit, alia aliter, luculentius etiam interdum, exponit, atque hactenus sua ei dignitas relinquenda est. Deinde huic edit. Cruquianae etiam adnexus

nexus est Iani Dousae, patris, commentariolus, quem huc usque non ita, ut opus erat, inspexere Intpp. Horatii. Repetita autem est haec editio a. 1603. 1611. quae classica est, sed admodum rara, tum 1620 et 1678.

Greg. Bersmanni prima Lipsiae prodiit a. 1602. cum variis lectt. sex codicum; et saepius sub praelum est revocata.

Ex officina Plantiniana Raphelengii primum exiit a. 1605. Horatius ex recensione et cum notis *Dan. Heinsii*. Repetita est in eadem officina a. 1610 et 1709. Tum apud Elzevir. a. 1612, animadversionibus auctioribus et cum libro de Satyra longe praestantissimo; item 1628 et 1629 quae classica est), et forma minore sine notis 1653. Denique, sine notis etiam, Amstel. 1676. 1696. et Edinb. 1704. Ex Heinsiana autem ductae Rutgersiana 1613 (ut vidimus), item haud dubie Schrevelianae, et quaedam aliae.

Laevinus Torrentius Horatium, subiecto textu vulgato, emendavit et recensuit ad fidem aliquot codicum. Prodiit prima editio a. 1608 ex officina Plantiniana; et est numeranda inter principes: repetita a. 1620. 1708.

Tanaquillus Faber Horatium recensuit et castigavit, sed e solo ingenio, a. 1671. Heinsium inprimis acriter in notulis suis insectatus, sed eo ipse saepe non continentior. Expressus ex eius recensione est textus Dacerii.

Petrus Burmannus edidit Horatium primum a. 1699. cum Rutgersii lectt. Venusinis, doctis et ad crisin utilissimis; deinde 1713 emendatum ad fidem codd. MSS. et ad Bentleii editionem, a qua tamen, ubi ille audacior est, recedit. Vtraque editio ad usum criticum praeclara.

Prodiit anno 1699 etiam Cantabrigiensis editio *Iac. Talbot*, cum a splendore, tum a diligentia recensionis, et variarum lectt. elencho commendanda. Recusa est 1701, et repetita a Io. Pine, qui aeneis tabulis incidit Horatium 1733.

Wil-

Willielmi Baxteri prima editio exiit a. 1701. Nullis ille codd. MSS. uſus eſt, ſed, vulgata lectione pro fundamento poſita, ex commentatorum animadverſſ. interdum et ex ingenio, textum conſtituit. Excerpta e Scholiaſtis dedit, et in his ipſis etiam quaedam emendavit. In editione altera 1725 quae acceſſerunt, tantum non omnia contra Bentleium ſunt. Repetiit hanc Geſnerus in Germania; ut mox dicetur.

Sed clariſſimam huius ſaeculi haud dubie editionem dedit *R. Bentleius*, qui Horatium tam ex codd. MSS. quos plurimos habuit, quam ex ſuſpicione, amplius DCCC locis emendavit. Plurimum ſane ei debet Horatius, eſtque hic, etiam ubi errat, ab ingenii doctrinaeque magnitudine ſemper admirabilis ac venerandus. Prodiit prima eius editio a. 1711. notis ad calcem libri ſubiectis: emendatior, et cuivis paginae ſubſtratis notis, repetita Amſtel. a. 1713. 1728. item Lipſiae 1764. Londini 1765. Recuſa etiam eſt, ſed notis in compendium miſſis, Cantabr. 1713. cura Th. Bentleii. Nactus eſt Bentl. adverſarios plurimos. Fuit eorum primus anonymus, cuius exſtat *Ariſtarchus ampullans in curis Horatianis, auctore Philargyrio Cantabr.* Londin. 1712. 8. Secutus eſt *Richardi Iohnſoni Ariſtarchus Antibentleianus*, Nottingham. 1717. 8. Fuit in hoc viro maior adverſus Bentleium acerbitas, quam doctrina.

Omnium doctiſſime in hoc caſtigando verſatus eſt *Alexander Cuningamius*, qui a. 1711 (Hagae Com.) non ſolum edidit *Horatium, ex antiquis Codd. et certis obſervationibus* (quas inprimis ex codice Blandinio antiquiſſimo Cruquii et Pierio Valeriano ſibi informaſſet) *emendatum*, cum variis lectt. ſed ſubiecit etiam huic editioni *Animadverſiones in Bentleii notas et obſervationes*, doctiſſimas illas, et unde eximios fructus capere poſſit critices ſtudioſus. In Londinenſi eiusdem anni edit. accedunt *obſervationes criticae* textui ſubiectae. Amplius

nexus est Iani Dousae, patris, comment ... Bent-
huc usque non ita, ut opus erat, inspe ... verum
ratii. Repetita autem est haec editi ... n est illius
quae classica est, sed admodum rara, ... entleianam
videri velit,

Greg. Bersmanni prima Lipsi ... daget. Quos
variis lectt. sex codicum; et s ... pareat Bentleia-
vocata. ... potest invidiam

Ex officina Plantinian ... atendum est omnium
1605. Horatius ex recen ... s, saepe, si ad leges artis
Repetita est in eadem ... nice veris lectionibus haben-
apud Elzevir. a. 161 ... minor in iis, quam in Bentleia-
cum libro de Satyr ... illa melior profecto aliorum indocta
1629 quae class ...
Denique, sine ...
1704. Ex H ... tempus a. 1720. apparuit etiam editio
vidimus), i ... *Hamel*, in universitate Parisina professoris,
La ... 1750 et 1764. Is Horatii textum et ad codd.
gato, ... fidem et multis locis ex ingenio audacius correxit.
Pro ... indocta est eius arrogantia, impar talibus ausis; quo
es ... nomine subinde eum castigat Sanadonus.

Sanadonus in contextu Horatii constituendo cum Lambinum, Cruquium, Torrentium, aliosque, qui codd. MSS. usi sunt, consuluit, tum multas Bentleii emendationes sibi vindicavit; sed omnium maxime Cuningamium secutus est, etiam, ubi is ultra lineas processit. Attamen et multae emendationes ipsi propriae sunt. Repetiit eius recensionem novissima Patavina 1774.

Horatii Carminum libros V a. 1731 recensuit *Ge. Wade*, qui ea ad certissimas artis criticae regulas quam plurimis locis ex vetustis exemplaribus, editionibus et commentariis emendasse se profitetur. v. Iourn. des Sav. 1731. Aout, p. 561. Nobis ea non est visa.

Londini a. 1736 prodiit editio *Ioannis Iones*, qui se MSS. quibusdam usum ait, emendavit quaedam (sed an-

…atis), ſubiecitque notas ſuas, tum var. …turas viror. DD. denique indicem edi… …llum e Fabricio totum tranſcriptum. …inferior Ioneſius eſt Cuningamio …n in multis, quae illi propria

…eteret *I. M. Geſnerus*, a. …axteriano mutavit quaedam, …t. antt. varietatem lectionum, at … et accuratam, dedit. Recuſa eſt … editio nuper a. 1772.

…que a. 1770 prodibat Pariſiis Horatius ad fidem …VI codicum, curante Abbate *Ioſ. Valartio*. Quod non accipiendum de numero Codd. quos inſpexerit; nam forte nullum omnino vidit: ſed de iis, ad quos adhuc Horatius a viris doctis recenſus eſt. Sic itaque hoc intelligendum, ut eum in textu conſtituendo principes editt., quamquam parum accurate, contuliſſe putemus.

Qui Horatii editionem a. 1777 evulgavit, *Lud. Poinſinet de Sivry*, cum ſatis multas criticorum emendationes in contextum recepit, tum ipſe, inprimis in diſtinctionibus, quaedam novavit, quae vereor ut probari viris doctis poſſint. Maxime improbandus eſt eius conatus, quo tam multas Horatii odas, inp. I. 4: 7: 9: 27: 36. II. 11. III. 8: 14: IV. 6: 12. in binas diviſit. duas autem, II. 2. III. 19. in ternas adeo.

Sivrio maiori cum laude ſucceſſit *Chr. Dav. Iani*, qui quidem fundamentum poſuit vulgatam lectionem, a qua tamen diſcedendum ſibi putavit, ubi immutandam lectionem ſuaderent artis criticae regulae. Quem in finem non Codicum ſolum, quos Lambinus, Cruquius caeterique Horatii editores contuliſſent, quosque ipſe nactus eſſet, varietatem enotavit, ſed et edd. veteres, quae ad manus ipſi erant, diligenter conſuluit, indeque, quae

nexus est Iani Dousae, patris, commentariolus, quem huc usque non ita, ut opus erat, inspexere Intpp. Horatii. Repetita autem est haec editio a. 1603. 1611. quae classica est, sed admodum rara, tum 1620 et 1678.

Greg. Bersmanni prima Lipsiae prodiit a. 1602. cum variis lectt. sex codicum; et saepius sub praelum est revocata.

Ex officina Plantiniana Raphelengii primum exiit a. 1605. Horatius ex recensione et cum notis *Dan. Heinsii*. Repetita est in eadem officina a. 1610 et 1709. Tum apud Elzevir. a. 1612, animadversionibus auctioribus et cum libro de Satyra longe praestantissimo; item 1628 et 1629 quae classica est), et forma minore sine notis 1653. Denique, sine notis etiam, Amstel. 1676. 1696. et Edimb. 1704. Ex Heinsiana autem ductae Rutgersiana 1613 (ut vidimus), item haud dubie Schrevelianae, et quaedam aliae.

Laevinus Torrentius Horatium, subiecto textu vulgato, emendavit et recensuit ad fidem aliquot codicum. Prodiit prima editio a. 1608 ex officina Plantiniana; et est numeranda inter principes: repetita a. 1620. 1708.

Tanaquillus Faber Horatium recensuit et castigavit, sed e solo ingenio, a. 1671. Heinsium inprimis acriter in notulis suis insectatus, sed eo ipse saepe non continentior. Expressus ex eius recensione est textus Dacerii.

Petrus Burmannus edidit Horatium primum a. 1699. cum Rutgersii lectt. Venusinis, doctis et ad crisin utilissimis; deinde 1713 emendatum ad fidem codd. MSS. et ad Bentleii editionem, a qua tamen, ubi ille audacior est, recedit. Vtraque editio ad usum criticum praeclara.

Prodiit anno 1699 etiam Cantabrigiensis editio *Iac. Talbot*, cum a splendore, tum a diligentia recensionis, et variarum lectt. elencho commendanda. Recusa est 1701, et repetita a Io. Pine, qui aeneis tabulis incidit Horatium 1733.

Wil-

Willielmi Baxteri prima editio exiit a. 1701. Nullis ille codd. MSS. uſus eſt, ſed, vulgata lectione pro fundamento poſita, ex commentatorum animadverſſ. interdum et ex ingenio, textum conſtituit. Excerpta e Scholiaſtis dedit, et in his ipſis etiam quaedam emendavit. In editione altera 1725 quae acceſſerunt, tantum non omnia contra Bentleium ſunt. Repetiit hanc Geſnerus in Germania; ut mox dicetur.

Sed clariſſimam huius ſaeculi haud dubie editionem dedit *R. Bentleius*, qui Horatium tam ex codd. MSS. quos plurimos habuit, quam ex ſuſpicione, amplius DCCC locis emendavit. Plurimum ſane ei debet Horatius, eſtque hic, etiam ubi errat, ab ingenii doctrinaeque magnitudine ſemper admirabilis ac venerandus. Prodiit prima eius editio a. 1711. notis ad calcem libri ſubiectis: emendatior, et cuivis paginae ſubſtratis notis, repetita Amſtel. a. 1713. 1728. item Lipſiae 1764. Londini 1765. Recuſa etiam eſt, ſed notis in compendium miſſis, Cantabr. 1713. cura Th. Bentleii. Nactus eſt Bentl. adverſarios plurimos. Fuit eorum primus anonymus, cuius exſtat *Ariſtarchus ampullans in curis Horatianis, auctore Philargyrio Cantabr.* Londin. 1712. 8. Secutus eſt *Richardi Iohnſoni Ariſtarchus Antibentleianus*, Nottingham. 1717. 8. Fuit in hoc viro maior adverſus Bentleium acerbitas, quam doctrina.

Omnium doctiſſime in hoc caſtigando verſatus eſt *Alexander Cuningamius*, qui a. 1711 (Hagae Com.) non ſolum edidit *Horatium, ex antiquis Codd. et certis obſervationibus* (quas inprimis ex codice Blandinio antiquiſſimo Cruquii et Pierio Valeriano ſibi informaſſet) *emendatum*, cum variis lectt. ſed ſubiecit etiam huic editioni *Animadverſiones in Bentleii notas et obſervationes*, doctiſſimas illas, et unde eximios fructus capere poſſit critices ſtudioſus. In Londinenſi eiusdem anni edit. accedunt *obſervationes criticae* textui ſubiectae. Amplius

CCCC locis emendatiorem esse suam recensionem Bentleiana affirmat Cuningamius, superbior iusto, si verum dicendum, et in Bentleium acerbior. Tantum est illius adversus hunc odium, ut, si lectionem Bentleianam amplectatur, eam numquam Bentleio debere videri velit, sed semper studiose alios quosvis fontes indaget. Quos ubi non reperit, quamvis ei placere appareat Bentleianam, aliam adoptare mavult; ita non potest invidiam vincere. Emendationes autem eius fatendum est omnium doctissimas esse ac ingeniosissimas, saepe, si ad leges artis criticae excutiantur, pro unice veris lectionibus habendas. Saepius tamen non minor in iis, quam in Bentleianis, audacia est, sed illa melior profecto aliorum indocta modestia.

Sub idem tempus a. 1720. apparuit etiam editio *Ioannis du Hamel*, in universitate Parisina professoris, repetita 1730 et 1764. Is Horatii textum et ad codd. MSS. fidem et multis locis ex ingenio audacius correxit. Sed indocta est eius arrogantia, impar talibus ausis; quo nomine subinde eum castigat Sanadonus.

Sanadonus in contextu Horatii constituendo cum Lambinum, Cruquium, Torrentium, aliosque, qui codd. MSS. usi sunt, consuluit, tum multas Bentleii emendationes sibi vindicavit; sed omnium maxime Cuningamium secutus est, etiam, ubi is ultra lineas processit. Attamen et multae emendationes ipsi propriae sunt. Repetiit eius recensionem novissima Patavina 1774.

Horatii Carminum libros V a. 1731 recensuit *Ge. Wade*, qui ea ad certissimas artis criticae regulas quam plurimis locis ex vetustis exemplaribus, editionibus et commentariis emendasse se profitetur. v. Iourn. des Sav. 1731. Aout, p. 561. Nobis ea non est visa.

Londini a. 1736 prodiit editio *Ioannis Iones*, qui se MSS. quibusdam usum ait, emendavit quaedam (sed an-

audacter etiam satis), subiecitque notas suas, tum var. lectiones et coniecturas viror. DD. denique indicem editionum Horatii, sed illum e Fabricio totum transcriptum. Doctrina critica longe inferior Ionesius est Cuningamio et Bentleio. Sanadonum in multis, quae illi propria sunt, sequitur.

Baxteri editionem cum repeteret *I. M. Gesnerus*, a. 1752, non solum in textu Baxteriano mutavit quaedam, sed etiam e Codd. et editt. antt. varietatem lectionum, at illam minus plenam et accuratam, dedit. Recusa est Gesneriana haec editio nuper a. 1772.

Denique a. 1770 prodibat Parisiis Horatius ad fidem LXXVI codicum, curante Abbate *Ios. Valartio*. Quod non accipiendum de numero Codd. quos inspexerit; nam forte nullum omnino vidit: sed de iis, ad quos adhuc Horatius a viris doctis recensus est. Sic itaque hoc intelligendum, ut eum in textu constituendo principes editt., quamquam parum accurate, contulisse putemus.

Qui Horatii editionem a. 1777 evulgavit, *Lud. Poinsinet de Sivry*, cum satis multas criticorum emendationes in contextum recepit, tum ipse, inprimis in distinctionibus, quaedam novavit, quae vereor ut probari viris doctis possint. Maxime improbandus est eius conatus, quo tam multas Horatii odas, up. I. 4: 7: 9: 27: 36. II. 11. III. 8: 14: IV. 6: 12. in binas divisit. duas autem, II. 2. III. 19. in ternas adeo.

Sivrio maiori cum laude successit *Chr. Dav. Iani*, qui quidem fundamentum posuit vulgatam lectionem, a qua tamen discedendum sibi putavit, ubi immutandam lectionem suaderent artis criticae regulae. Quem in finem non Codicum solum, quos Lambinus, Cruquius caeterique Horatii editores contulissent, quosque ipse nactus esset, varietatem enotavit, sed et edd. veteres, quae ad manus ipsi erant, diligenter consuluit, indeque, quae

Horatio aptae dignaeque eſſet lectiones, eruit, atque in contextu repoſuit. Ipſe coniecturis numquam fere indulſit, aliorumque raro admodum nec niſi graviſſimis de cauſſis ita rationem habuit, ut ipſi poetae textui ingereret.

Iuſtae quoque recenſionis inſtar habenda eſt editio, a *Gilb. Wakefield*, acutiſſimo Critico, parata, interpunctione ſolicitius facta, delectuque lectionum memorabilis; quamquam eum coniecturis cum aliorum tum ſuis, quarum quidem feraciſſimum habet ingenium, nimium pretium ſubinde ſtatuiſſe animadvertas.

(1470.) *).

Horatii editio princeps fere habetur, quae nullam editoris, loci, temporis expreſſam notationem habet, ne titulum quidem ſ. indicem. *Maittaire* quidem (*Annal. typogr.* T. I. p. 292.) eam Mediolani ex *Antonii Zarotti*, Parmenſis, (Vid. de eo *Affo Saggio ſu la tipogr. Parmenſe* p. III.) typographia a. 1470. prodiiſſe inde auguratur, quod Ant. Zarottus libros anno iſto Mediolani excudere coeperit, et typi cum aliis, quos idem excudit, fere conveniant. Eidem Zarotto iſtam adſignant *Orlandi* (*Origine e progreſſi della ſtampa.* 1722.) p. 101. *Saxius* (Hiſt. typogr. Mediol.) p. 556. et *Debure* (*Bibliographie inſtructive, belles Lettres*) T. I. p. 311. 12. *Morellius* tamen, Vir rei intelligentiſſimus, in *Bibliotheca Maphaei Pinelli* T. II. p. 324. aegre ac difficulter in hanc ſententiam concedit, quod a Zarotti typis cum quoad characterem, qui plane idem ſit, quem Plutarchi Apophthegmata a Philelpho latine reddita, Florus et Lucanus, absque ulla nota impreſſi praeferant, tum quoad chartae genus liber

*) Edd. quae ſtellulis notatae ſunt, habet Bibliotheca Academica Gottingenſis.

liber iſte haud leviter diſſidere videatur. Conf. *G. W. Panzeri* Annal. typogr. T. II. p. 143. et 354. Primum iſta editio ad partes vocata eſt a Geſnero, qui eam ita deſcribit: Literae ſunt eius formae, quam Ienſonius adhibuit, ſed paullo minus cultae et incompoſitae, ut appareat, neque matrices fuiſſe ita perfectas, ut fuere Ienſonianae, neque ita accuratam verſuum dirigendorum rationem. Porro literae nullae initiales, ſaepe ſ longum in fine vocis poſitum etc. Volumen conſtat quinternionibus, i. e. quinque plagulis duplicatis, ut oriantur denorum foliorum libelli. Folia ipſa non ſignata neque literis neque numeris, cuſtodes nulli, nullum regiſtrum, literae ſaepe transpoſitae, infantia denique artis et operarum ruditas undique apparet. Voces vel omiſſae, vel cum ipſius metri pernicie permutatae, fidem faciunt, non praefuiſſe editioni Grammaticum, ſed ſimpliciter exemplum ſuum, i. e. manu ſcriptum Codicem, ſecutos eſſe typographos. Vnde illud conſequitur, ut, quae bonae ſunt lectiones, eas ab antiquo codice, non ab ingenio correctoris eſſe intelligamus. Ad finem adduntur hi verſus:

Hoc quicunque dedit Venuſini carmen Horati
Et ſtudio formis correctum effinxit in iſtis
Vivat et eterno ſic nomine ſecula vincat
Omnia cum nunquam numeris abolebitur autor.

Poſt Geſnerum adhibuit eam *Car. Combe*, exempli eius, quod in bibliotheca Regis Britanniarum aſſervatur (pervenit eo e biblioth. Aſkew), copia ei facta.

Sermones Oratii, absque loci nota charactere gothico f. 1470.

Vid. *Maittaire* T. I. p. 296. *Orlandi* p. 346. *Debure Bibliogr.* T. I. p. 311. et *Panzer* T. IV. p. 3. De hoc libro nihil plane liquet, qui ab uno Orlando inſpectus videtur.

(1471.)

Q. H. Fl. Opuſcula, Romae ex officina Iohannis Philippi de Lignamine.

Quamquam parum exploratum ſit, num Opuſcula iſta anni nota inſignita ſint, necne; ad hunc tamen vel adeo praecedentem 1470. annum editionem iſtam referri oportere ex ipſiusmet Io. Ph. de Lignamine Epiſtola, operi *Dominici Cavalcae, Pungilingua* (*Tractato contra el peccato della lingua, ditto Pongie lingua*) inſcripto, ac Romae 1472 a ſe edito, praefixa cognoſcitur. Ibi enim dicit, ſe iam *ſecundum* annum Romae agere, et ab eo impreſſum eſſe Quintilianum, Suetonium, Leonis P. M. ſermones, Lactantium, Ambroſium de Officiis, Laurentii Elegantias, *Horatii Opuſcula* caet. Cf. omnino *Audiffredi* Catal. hiſtorico-criticum Romanarum editionum ſaeculi XV. p. 84. 85. et p. 112 ſqq. ubi de *Io. Phil. de Lignamine* fuſe diſputat. Adde *Laire* Spec. p. 187.

Eodem anno Horatium Neapoli apud Iodocum Hoenſtein 4. prodiiſſe, eiusque exemplum in bibliotheca civica Argentinenſi aſſervari dubia admodum fide tradit *Giuſtiniani* Saggio ſulla tipogr. di Napoli p. 46. Eſt haud dubie a. 1474.

(1472.)

Ad hunc vel proximum annum *Debure Bibliogr. inſtruct.* T. I. p. 312. editionem referendam iudicat, quae ſine loci, anni, et typographi nomine in folio excuſa eſt, hoc ſolo ductus argumento, quod exemplum eius, quod in *Ducis de la Valliere* bibliotheca eſſet, cum editione Catulli, Tibulli, et Propertii principe a. 1472. fol. compactum fuiſſet, illudque integumentum ad ipſa iſta tempora ſpectare videretur, tum quod Horatius iisdem fere typis exſcriptus eſſet, quos Catullus et reliqui haberent. Quae utraque quam levis ratio ſit, facile rei intelligens

telligens perſpiciet. Niſi utique extremo illud exemplum deſtitutum eſt folio (quae res paſſim fraudem fecit VV. DD.), e verbis, Satirarum fini ſubſcriptis: *Q. H. Fl. Satirarum, non indiligenter correctarum et impreſſarum finis*, haud plane abſurde colligas, ex eadem *A. Zarotti* officina iſtum librum prodiiſſe, quum Zarottum et alibi (vid. vel a. 1474.) hac formula uſum eſſe conſtet. In corrigendis autem libris, quos Zarottus evulgavit, *Petr. Iuſtinum Philelphum* operam ſuam contuliſſe, ſatis conſtat. Vid. *Orlandi* p. 101. — Eiusdem editionis exemplum itidem *Catulli* caet. editioni principi annexum in bibliotheca Corſiniana cum notis MSS. A. Politiáni extare teſtatur *Laire* (in Spec. typogr. Romanae, Rom. 1778. 8.) p. 186. qui quidem in Catullo caet. *Vlrici Han* characteres agnoſcit. *Maitt.* autem (p. 767.) huius Horatianae editionis characterem ad eum accedere ait, quo Catull. Tibull. Propert. et Statii Silvae Venet. 1475. apud Io. de Colonia et Io. Manthen de Gherretzen excuſae fuerint. Idem duas huius Horatii editiones ſe vidiſſe perhibet adeo ſimiles, ut, qui non attente contulerit, unam facile putaverit; et in altera epiſtolas, in altera Satiras librum claudere, atque illam hac longe correctiorem eſſe.

1474.

Q. H. Fl.: *per Antonium Zarottum Parmenſem: Mediolani* f. 1474.

In fine: *Anno a natali Chriſtiano* 1474. *die XVI. Martii divo Galeazio Maria Sforcia Vicecomite, Inſubrium, Ligurumque quinto duce feliciter regnante Antonius Zarothus Parmenſis cuncta opera Quinti Horatii Flacci non indiligenter emendata. S. carminum libros IIII. Epodon. Carmen ſeculare. De Arte poetica librum I. Sermonum libros II. Epiſtolarum libros II. eleganter atque fideliter impreſſit. Quisquis haec coemerit, nunq poenitebit.* Ita accurate deſcripſit *Laire* (*Ind. Librorum*

ab inventa typogr. ad a. 1500. *Senon.* 1791.) T. I. p. 540. Cf. *Maitt.* I. p. 336. *Orlandi* p. 101. *Pinelli* T. I. p. 325. *Debure Bibl. inſtr.* T. I. p. 314. *Bibl. Smith.* p. CCXXX. et inprimis *Sax.* p. 561.

Eodem anno idem Zarottus Acronis Scholia primum edidit cum hoc lemmate: *Acronis commentatoris egregii in Quinti Horatii Flacci opera expoſitio*; et in fine: *Acronis viri quam doctiſſimi commentaria quam diligenter emendata in Q. Horatii Flacci opera, per Antonium Zarothum Parmenſem Mediolani impreſſa Idibus Sextilibus* f. 1474.

Perperam ſtatuunt, qui textum Horatii his Acronis ſcholiis a Zarotto adiectum ponunt, v. c. *Debure Bibl. inſtr.* p. 316. et plerique, qui elenchos edd. Hor. concinnarunt, *Douglas*, *Neuhaus*, *Iani*, *Bipontini*. Vtrumque librum habet bibl. Guelpherbyt.

Q. H. Fl. per Antonium Zarottum, Mediolani 1474. 4.

Laudat eam *Douglas* Catal. Edd. Horatii, et recenſet *Morellius* in libris Pinellianis n. 4568.

Q. H. Fl. Carmina, Neapoli 1474. 4.

In fine Odarum haec habet: *Completum eſt opus Oratii in odis per Arnaldum de Bruxella, Neapoli anno Domini* 1474, *die vero quindecima menſis novembris. Sequuntur Satyrae et Epiſtolae* (in quarum fine verſus extat: *Qui dedit expleri, laudetur mente fideli*) *cum Arte poetica.* Eximiae raritatis haec editio, Maittairio aliisque bibliologis plane ignorata, ſolique Morellio viſa. Vid. *Panzer* Annal. typogr. II. p. 155. Vberius eam deſcribit *Giuſtiniani* Saggio iſtorico-critico ſulla tipografia di Napoli (1793.) p. 46.

Q. H. Fl. Opera, per Auguſtinum Carnerium: Ferrariae 1474. 8.

In

In fine:

Ferrariae impreſſit regnante ſub Hercule Divo
Regia quo gaudet nunc Lionora viro.
Carnerius puer Auguſtinus: cui dedit almam
Bernardus lucem Bibliopola bonus.

h. Auguſtinus Carnerius, Bernardi C. filius. Male plerique *Carnerium* praenomen et *Auguſtini* (*Agoſtini*) nomen gentile habent; in quo errore etiam eſt *Orlandi* p. 137. qui patrem *Bernardo Agoſtini* vocat. Fraudem VV. DD. fecit metri neceſſitas, quamquam ambiguitati iſti facile ita occurri poterat: *Ferrariae impreſſi — — Auguſtinus ego Carnerius: huic* etc. Sole clarius id pateſcit ex inſcriptione, quae eſt in fronte carminis Lod. Marii Paruti Ferrarienſis in auctoris laudem, quod ultimo folio libri: *Omniboni Leoniceni de VIII. partibus orationis* Ferrariae 1474 (v. *Audiffredi* p. 194.) excuſi legitur: *Paruti in Omniboni grammaticam carmen per Auguſtinum Carnerium Ferr. Bernardi Carnerii bibliopolae filium impreſſam*, ubi tamen Cannerius audit. Aliunde patrem Ferrariam immigraſſe, admodum probabile eſt; e Belgio oriundum cenſebat *Baruffaldi* (*Tipograf. Ferrareſe p.* 60.), quamquam parum firmo argumento innixus. Idem hanc eius Horatii editionem Mediolanenſi priorem habendam eſſe iudicabat p. 62. Caeterum, quum Maitt. T. I. p. 336. verſus illos ex exemplo editionis, quod manibus verſavit, afferat, idemque Sermones et de Arte Poetica in eo non comparere affirmet, mancam illam editionem, et e Codice, in quo iſti libri deeſſent, ductam recte ſuſpiceris. Cf. Audiffredi Edd. Ital. p. 232.

1475.

Affertur huius anni editio, Mediolani ab A. Zarotto curata, a *Saxio* in hiſt. literario-typogr. Mediolanenſi, quae *Ph. Argelati* biblioth. SS. Mediolan. praemiſſa eſt,

p. 563. e catal. librorum venalium, Venetiis 1735. edito; cuius adeo admodum levis est auctoritas. Anni 1473. illam habet *Panzer* II. 21. quam tamen nullibi memoratam videas.

1476.

Q. H. Fl. Opera, Mediolani fol. 1476.

In fine: *Hoc opus Horatii emendatissimum impressum est opera et impensis Philippi de Lavagnia Mediolanensis anno a natali Christiano* 1476. *die* XVI. *Februarii. Amen.*

Maitt. p. 366. *Orlandi* p. 103. *Sax.* p. 565. *Bibliotheque du Roi, Belles Lettres*, T. I. 298. *Smith.* p. CCXXXI. *Debure Bibl. instr.* p. 315. et *Panzer* II. 22. Elegans et nitida editio, ducta e Zarottiano a. 1474. exemplo, iudice *de los Rios* bibl. instruct. p. 67.

Q. H. Fl. Odarum libri IV. Epodon liber I. Carmen seculare et Ars Poetica, cum comment. Acronis et Porphyrionis curante *Io. Aloysio Tuscano*, et cum eiusdem *Epistola ad Franciscum Helium Parthenopeum* f. loco (Romae) et a. (1476.)

De hac editione ita disserit *Audiffredi* p. 413: Io. Aloysii Tuscani ea fuit cura, ut Horatii carminibus commentarii Acronis et Porphyrionis adiungerentur, quod antea nunquam, ipso testante, factum fuerat. Erunt, inquit in principio suae epistolae, qui inventum hoc nostrum lenocinii reum dicant, quod Odis et Epodis ac Poesi Acronem et Porphyrionem commiscerim. Nec deerunt, qui arguant, hanc rerum mixturam operi religionem ac maiestatem detrahere. Et infra: Eos tamen, qui recte sentient, et libero iudicio censere voluerint, novum hoc commentum nostrum arbitror probaturos. Caeterum qui editionis curam gesserunt, ii fuere *Cneus Sabinus* et *Helius*, uti declarat ipse Tuscanus circa finem epistolae: testis

es

es tu, inquit, qui una cum Sabino noſtro in corrigendis redigendisque his voluminibus impenſam operam navaſti. Ipſe vere Helius in fine epiſtolae reſponſivae ad Tuſcanum ſic ſcribit: „Sed hoc mihi moleſtum eſt, quod in his Horatii libris, qui te maxime hortante impreſſi ſunt, non eam, quam vehementer optaſſem, emendationis diligentiam exhibere potui: at certe quantum in me fuit, et curam omnem et ſtudium adhibui: ſed Acronis exemplaria, ut ſcis, defuere, unum habuimus, nec id ſatis emendatum; utcunque tamen ſit et libenter fecimus, et faciemus de integro.“ Duae hae epiſtolae occupant quatuor priora folia, ſeu exactius paginas VI. et lineas VI. Sequenti quinto continentur duae Horatii Vitae: prima fuſior ſecundum Acronem; altera brevior ſecundum Porphyrionem. Poſt haec incipit poeta ipſe, cuius ſingulis lucubrationibus ſubiiciuntur explanationes, Acronis primo, et deinde Porphyrionis. Tam poetae carmina, quam interpretum explanationes ſunt uno eodemque Romano charactere, qui idem prorſus eſt ac is, quo Barthol. Guldinbeckius a. 1476. *Summam S. Thomae de articulis fidei* impreſſit. Graeca ſuis locis inſerta ſunt; non ubique tamen. Editio ſplendida eſt, ſine ſignaturis, numeris, cuſtodibus, ac regiſtro: extatque in bibl. Caſanatenſi, apud S. M. de Populo, et in bibl. S. M. ad Quercum O. P. P. PP. Viterbii. Hactenus Audiffr. Conf. Maitt. p. 752. et p. 766. Debure bibl. Ducis Vallierii T. II. p. 91. qui tamen opera Horatii omnia iſto libro contineri falſo ſtatuit. Adde Foſſ. Catal. bibl. Magliabec. I. p. 802. In Catalogue de la biblioth. du Roi, belles Lettres p. 298. memoratur vetus editio cum commentariis Acronis et Porphyrionis ſ. l. et a. et circa a. 1480. ponitur; ſed haud dubie haec ipſa h. a. eſt, et exemplum iſtud forte deſtitutum erat V prioribus foliis, Tuſcani et Helii Parthenopei epp. cum vita Horatii complectentibus.

1477.

1477.

* *Q. H. Fl. Opera, Mediolani* fol. 1477.

In fine: *Hoc opus Horatii impreſſum eſt opera et impenſis Philippi Lavagniae, civis Mediolanēſis ānо a natali Chriſtiano* MCCCCLXXVII, *tertio kl. Maii.*

Maitt. T. I. p. 376. *Orlandi* p. 103. *Sax.* p. 567. Scatet vitiis typographicis haec editio, et ſubinde totos verſus omittit, veluti I. 4. 18. *ſeu poſcat agna ſive malit hoedo.*

Q. H. Fl. Opera Tarviſii fol. 1477.

Maitt. I. p. 376. Valde ſuſpecta eſt haec editio Panzero A. Typ. III. p. 35. Sed *Orlandi* p. 118. diſerte memorat impreſſorem Hermannum Levilapidem (*Lichtenſtein*) Colonienſem; qui quidem, vagus caeteroquin artifex, ut eum Orl. vocat, anno iſto typographiam Tarviſii exercuit, nam ibidem eodem a. Terentius ab eo excuſus fuit. Vid. Maitt. et Orl. ll. ll.

Q. H. Fl. Opera, per Philippum Condam Petri; die XV. Sept. ducante Ioanne Mozenico. Venetiis fol. 1477.

Maitt. p. 376. Dubitat *Debure* Bibl. inſtr. I. p. 316. de anni nota, et hanc ed. anni ſequentis eſſe iudicat, quod iſta eundem diem (XV Sept.) ſubſcriptum habeat; non reputans fraudes typographorum ad ipſa fere artis iſtius incunabula pertingere, et alteram Venetam a. 1478. forte non niſi ultimo folio ab hac differre. Quamquam non adeo mirum videri debet, edd. brevi intervallo recuſas fuiſſe, quarum non adeo magnus exemplorum numerus inprimi ſoleret. Memoratur autem huius 1477. anni editio in *Bibl. Harlei.* T. I. p. 179. Adde *Orlandi* p. 29.

1478.

1478.

* *Q. H. Fl. Opera* Venetiis fol. 1478.

In fine: *Horatii opere finis cum magna diligentia. Impreſſum per Philippuꝫ condā petri in ueneciis ducāte Ioanne Mozenico inclito duce* MCCCCLXXVIII *die XV ſeptembris* cum regiſtro.

Maitt. p. 387. *Orlandi* p. 29. *Debure* p. 315. *Pinelli* T. II. p. 325. *Smith* p. CCXXXI. et *Panzer* III. p. 141. Perquam nitida editio, quamquam haud raro mendis typographicis foedata.

1479.

* *Q. H. Fl. Opera Venetiis per Philippum Condam Petri* fol. 1479.

In fine eandem cum praecedente ſubſcriptionem habet, ſi anni et menſis (*die XVIII. Septembris*) notationem excipias, idemque plane regiſtrum. Vnde Maitt. p. 398. has très Philippi edd. Venetas ſub trium annorum 1477. 1478. et 1479. notatione excuſas, unam eandemque eſſe ſuſpicatur, mutatum tantum anni numerum praeferentem. *Maittairio* accedit *Erneſti* apud Fabric. T. I. p. 406. not. r. *Debure* Bibl. inſtr. p. 316. et alii. Sed certiora de poſtremis a. 1478 et 1479. nobis afferre licet, cum utraque nobis ad manus ſit. Ac ducta quidem plane eſt poſterior a. 1479. editio ex anni ſuperioris exemplo, adeo quidem, ut paginis eius reſpondeat, ſed novae plane impreſſionis habendam eſſe et literarum characteres, paullo pinguiores, et ſcripturae compendia, partim facta, ubi in altera non eſſent, partim abiecta, ubi altera haberet, oſtendunt. Tum ſphalmata prioris editionis paſſim ſublata in ea animadvertas, quamquam vel ſic alteram praeferendam putem, accedente in hac novorum ſphalmatum ampliſſimo cumulo. Omnino quam negligenter haec curata ſit, ab uno hoc crimine diſcere licet,

1477.

* *Q. H. Fl. Opera, Mediolani* fol. 1477.

In fine: *Hoc opus Horatii impreſſum eſt opera et impenſis Philippi Lavagniae, civis Mediolanēſis ano a natali Chriſtiano* MCCCCLXXVII. *tertio kl. Maii.*

Maitt. T. I. p. 376. *Orlandi* p. 103. *Sax.* p. 567. Scatet vitiis typographicis haec editio, et ſubinde totos verſus omittit, veluti I. 4. 18. *ſeu poſcat agna ſive malit hoedo.*

Q. H. Fl. Opera Tarviſii fol. 1477.

Maitt. I. p. 376. Valde ſuſpecta eſt haec editio Panzero A. Typ. III. p. 35. Sed *Orlandi* p. 118. diſerte memorat impreſſorem Hermannum Levilapidem (*Lichtenſtein*) Colonienſem; qui quidem, vagus caeteroquin artifex, ut eum Orl. vocat, anno iſto typographiam Tarviſii exercuit, nam ibidem eodem a. Terentius ab eo excuſus fuit. Vid. Maitt. et Orl. ll. ll.

Q. H. Fl. Opera, per Philippum Condam Petri; die XV. Sept. ducante Ioanne Mozenico. Venetiis fol. 1477.

Maitt. p. 376. Dubitat *Debure* Bibl. inſtr. I. p. 316. de anni nota, et hanc ed. anni ſequentis eſſe iudicat, quod iſta eundem diem (XV Sept.) ſubſcriptum habeat; non reputans fraudes typographorum ad ipſa fere artis iſtius incunabula pertingere, et alteram Venetam a. 1478. forte non niſi ultimo folio ab hac differre. Quamquam non adeo mirum videri debet, edd. brevi intervallo recuſas fuiſſe, quarum non adeo magnus exemplorum numerus inprimi ſoleret. Memoratur autem huius 1477. anni editio in *Bibl. Harlei.* T. I. p. 179. Adde *Orlandi* p. 29.

1478.

1478.

* *Q. H. Fl. Opera* Venetiis fol. 1478.

In fine: *Horatii opere finis cum magna diligentia. Impreſſum per Philippuꝫ condā petri in ueneciis ducāte Ioanne Mozenico inclito duce* MCCCCLXXVIII *die XV ſeptembris* cum regiſtro.

Maitt. p. 387. *Orlandi* p. 29. *Debure* p. 315. *Pinelli* T. II. p. 325. *Smith* p. CCXXXI. et *Panzer* III. p. 141. Perquam nitida editio, quamquam haud raro mendis typographicis foedata.

1479.

* *Q. H. Fl. Opera Venetiis per Philippum Condam Petri* fol. 1479.

In fine eandem cum praecedente ſubſcriptionem habet, ſi anni et menſis (*die XVIII. Septembris*) notationem excipias, idemque plane regiſtrum. Vnde Maitt. p. 398. has tres Philippi edd. Venetas ſub trium annorum 1477. 1478. et 1479. notatione excuſas, unam eandemque eſſe ſuſpicatur, mutatum tantum anni numerum praeferentem. *Maittairio* accedit *Erneſti* apud Fabric. T. I. p. 406. not. r. *Debure* Bibl. inſtr. p. 316. et alii. Sed certiora de poſtremis a. 1478 et 1479. nobis afferre licet, cum utraque nobis ad manus ſit. Ac ducta quidem plane eſt poſterior a. 1479. editio ex anni ſuperioris exemplo, adeo quidem, ut paginis eius reſpondeat, ſed novae plane impreſſionis habendam eſſe et literarum characteres, paullo pinguiores, et ſcripturae compendia, partim facta, ubi in altera non eſſent, partim abiecta, ubi altera haberet, oſtendunt. Tum ſphalmata prioris editionis paſſim ſublata in ea animadvertas, quamquam vel ſic alteram praeferendam putem, accedente in hac novorum ſphalmatum ampliſſimo cumulo. Omnino quam negligenter haec curata ſit, ab uno hoc crimine diſcere licet,

licet, quo in principio l. II. in primam oden inculcata eſt illa: *O matre pulcra filia pulcrior.* Magna etiam confuſio poſt III. 9. *Donec gratus eram* caet. ubi inſcriptionem c. X. *in quemlibet adulterum* ſequitur particula carminis XVIII. l. II. *truditur dies die* caet. et ſic paſſim.

Q. H. Fl. Opera Mediolani per Philippum de Lavagnia fol. 1479.

Memoratur haec editio in *Catal. bibl. Thottianae* T. VII. p. 87.

1480.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri II. Cadomi 1480. 4.

Primum folium habet: *incipiunt epiſtole Horatii*; et extremum: *Impreſſum Cadomum* (Cadomi) *per magiſtrum Iacobum Durandas et Egidium Quijoue anno Domini* MccccLxxx. *menſe Iunio die vero* VI. *eiusdem menſis.*

Maitt. p. 407. *Marchand* hiſt. p. 73. *Orlandi p.* 191. et alii.

1481.

Q. H. Fl. opera omnia cum comment. Acronis per Lodovic. de Strazarolis Tarviſanum recogniti praecedente Porphyrionis in Horatii opera comm. per Raphaet. Regium caſtigato. Fol. I. b. *Raph. Regii dedicator. ad Aloyſium Maurocenum Patritium Venetum, quae data eſt Patavii Idibus Auguſti* MccccLxxxi. In fine commentar. Porphyrion. fol. 50. b. *Pomponii Porphyrionis enarratoris diligentiſſimi in Horatium commentariorum finis.* Fol. 51. ſequitur *Epiſtola Lodov. de Strazarolis ad Angelum Phaſcolum Epiſc. Feltrienſem.* Fol. 52. *Acronis commentatoris Egregii in Quinti Horatii Flacci Venuſini Opera expoſitio incipit.* Fol. 3. *Quinti Horatii Flacci Odarum ad Mecoenatem, liber primus.* In fine operis: Τελοσ. *Quinti Hoatii* (ſic) *Flacci omnium operum cum Acronis*

Aeronis Diſſertiſſimi commentatoris expoſitiones, adi. *Regiſtro*. Maitt. p. 419. Venetam hanc habet editionem *Pinelli* II. 325. n. 4570. Idem ſtatuit *Gemeiner* (Nachrichten von den in der Regensburg. Bibliothec befindlichen Büchern) p. 222. ſed Patavii nomen liquido expreſſum memorat Bibl. Hulſiana. Vid. *Lengnich. Beyträge* T. II. p. 102. *Gras* typogr. Denkmäler zu Neuſtift in Tirol aus dem XV. Jahrh. p. 233.

1482.

Q. H. Fl. Opera cum commentariis Chriſtophori Landini Florentiae fol. 1482.

Praecedit Angeli Politiani Ode ad Horatium Flaccum. Hanc excipit Chr. Landini epiſtola nuncupatoria ad illuſtriſſimum Guidonem Feltrium, magni Federici Ducis filium. Tabula. Praefatio cum titulo: Chr. Landini in Q. Horatii Flacci carmina interpretationes incipiunt feliciter. In fine: Chr. Landini Florentini in Q. Horatii Flacci opera omnia interpretationum finis divino auxilio felix. Impreſſum per Antonium Miſcominum Florentiae Anno ſalutis MccccLxxxii. nonis Auguſti. Errata. Cum foliorum numero in parte inferiori paginarum. *Maitt.* p. 433. *Orlandi* p. 132. *Pinelli* II. p. 326. *Debure* B. Inſtr. p. 317. *Audiffredi* p. 290. *Mitarelli* Catal. Codd. Bibl. Murianae Append. p. 201. *Foſſ.* Cat. B. Magliabec. p. 803. *Panzer* I. p. 411. Princeps haec editio, in qua Landini interpretationes adiunctae ſunt, certatim deinceps expreſſa.

Q. H. Fl. Opera, cum Chr. Landini interpretatione, Venetiis fol. 1482.

Landini editionem Florentinam Venetiis eo ipſo anno repetitam utique mireris. Vtramque autem hanc, ne in loco errorem factum ſuſpiceris, laudat *Osmont Dictionn. typogr.* p. 358. et poſſidet Bibliotheca Principalis Furſtenbergia

bergia Pragae asservata. Vid. *Hirsching Beschreib.* von Biblioth. Addit. ad T. III. p. 316.

Q. H. Fl. Epistolarum liber Lipsiae 1482. 4.

Extat in bibl. Comitis Solmensis.

1483.

Q. H. Fl. Opera cum commentariis Chr. Landini, Venetiis. fol. 1483.

Praemittitur ad Horatium Fl. Ode Angeli Politiani cum praefatione Landini ad Guidonem Feltrinum. *Sequitur* tabula Vocabulorum, quae in Nostris commentariis Suo Ordine Interpretata Invenies, cum erratis librarii et Registro chartarum. *Ad huius calcem:* Christ. landini florentini in Qu. Horatii Flacci opera omnia interpretationum finis. Divino auxilio foelix. die XVII. maii. MCCCCLXXXIII. fol. 7. opus incipit. *In fine:* Impressum Venetiis per Ioannem de forlivio et socios.

Maitt. p. 443. Orlandi p. 37. Biblioth. du Roi, belles Lettres I. 298. Seemiller Bibl. Ingolst. Incun. II. 119. Panzer III. 190. Bibl. Bunav. I. 308.

Q. H. Fl. Opera cum Landini Florentini commentariis, Venetiis fol. 1483.

Praecedit vita Horatii per Chr. Landinum descripta. *In fine secundi libri Epistolarum:* Chr. Landini florentini in Q. Oratii flacci carmina interpretationes Expliciunt foeliciter. Impressum Venetiis, per Magistrum Reynaldum de Novimagio almanum. anno salutis MCCCCLXXXIII. die VI Septembris. Deo gratias. Amen. Finis *fol.* 159. Chr. Landini Florentini in Q. Horatii Flacci libros omnes ad Illustrissimum Guidonem Feltrium Magni Federici Ducis filium interpretationes Incipiunt Foeliciter.

Maitt.

Maitt. p. 445. *Pinelli* II. p. 325. *Foſſi* l. l. p. 803. *Braun.* Notit. libr. II. p. 103. Vtraque haec Veneta repetita e Florentina a. 1482.

1484.

Q. H. Fl. Opera cum notis Variorum Venetiis apud Io. Gryphium fol. 1484.

Memoratur haec editio in *Catal. biblioth. Hulſianae* et *Douglas.* Gryphiorum (*Greiff*) adeo nomen, Reutlinga oriundorum, ad ipſa artis typographicae incunabula adſurgit; nam eodem ipſo tempore alium Gryphium, Michaelem cognomine, Ioannis forte fratrem, Reutlingae artem typographicam exercuiſſe, ſatis conſtat. Vid. *Denis* Suppl. Maitt. p. 221. qui Michaelem patrem Sebaſtiani (adeoque etiam Franciſci) habet. Cf. *Lengnich.* Beyträge T. II. p. 103. Notae Variorum autem non aliae eſſe poſſunt, quam Acronis, Porphyrionis et Landini.

1485.

Q. H. Fl. Opera cum comment. Acronis et Porphyrionis. In fine: *Impreſſum Mediolani, per Anthonium Zarothum, Parmenſem, impenſis Auguſtini Mariae Conagi* MCCCCLXXXV. fol.

Maitt. p. 463. *Orlandi* p. 102. *Sax.* p. 581. *Panzer* II. 52.

1486.

* *Q. H. Fl. Opera cum comment. Acronis et Porphyrionis. Mediolani* fol. 1486.

In fine: *In officina egregii librarii Antonii Zarotti Parmenſis. impendio Alexandri Minutiani Appuli De Sancto Severo haec opa Mediolani impreſſa ſunt. Anno a ſalutifero Virginis partu ſexto et octogeſimo ſupra milleſimum et quadringenteſimum. Quinto Idus Martias. Iohannis Galeatii Mariae SF. Vic. Sex. Med. Ducis*

inclyti Regnum foelici gubernante auſpicio Lodovico Maria SF. Vic. invictiſſ. ac ſapientiſſ. Principe. cuius ſingulari prudentia ocio ac feſta pace fere omnis fruitur italia. In epiſtola ad Magnificum Virum Bartholomaeum Chalcum, quam operi praefixit, magnifice iactat Alex. Minutianus, ſe Horatii libros ſtudioſiſſime recognoviſſe, et ad manum habuiſſe unicum exemplar, idque, temporum iniuria exeſum; tum lubentiſſime id oneris ſuſcepiſſe, veritum, ne, ſi id penitus detrectaſſet, plurimum de maieſtate Oratiana tolleretur, ob temerarium et veluti ſacrilegum cuiusdam conatum, qui *recentiſſimas* in Flaccum interpretationes edidiſſet. Conagum hunc eſſe, quem Minutianus tangat, opinabatur Sax. p. 581. ſatis probabiliter. Scilicet, recentiſſimae interpretationes ſunt Acronis et Porphyrionis a Conago adiectae. Landinum tamen ſugillari credebat Geſn. praef. Hor. Caeterum textum fere edd. Venett. deprehendimus. Omnino Minutiani opera in Porphyrione, cuius antiquiſſimum Codicem nactus erat, expoliendo videtur collocata fuiſſe.

* *Q. H. Fl. Opera cum comment. Chr. Landini:* in fine: *Impreſſum venetiis per magiſtrum Bernardinum de tridino ex monteferrato. Anno ſalutis.* Mccccixxxvi. — *Pridie idus Martias*, quod adiiciunt nonnulli, in libro non legitur. Eſt autem repetita e Florentina Landini a. 1482.

Aliam eiusdem anni Venetam editionem *per Mag. Bernardinum* laudat bibl. Horat. (Lipſ. 1775.), quum priorem *Bernh. de Tridino*, tanquam alius hominis, memoraſſet; inficeto errore.

1487.

Q. H. Fl. Opera, per Antonium Zarottum, Mediolani fol. 1487.

Nusquam alibi commemoratur haec editio, praeterquam Douglaſ., cuius fontem indagare non potui.

1488.

1488.

Q. H. Fl. Epodon liber. Liptzk 1488. 4.

Laudat hunc librum Fabric. Bibl. Lat. I. p. 408. et Douglas.

1489.

Q. H. Fl. Opera cum comment. Domitii Palladii Sorani, Venetiis fol. 1489.

Denis Suppl. Maitt. p. 268. Sed recte dubitat de anno *Panzer* III. 277. qui ad a. 1498. editionem deprimendam esse statuit.

1490.

Q. H. Fl. Opera cum commentariis Acronis, Porphyrionis, et Landini. Praemittitur *tabula postillarum, Iohannis Franciſci Philomuſi epiſtola, eiusdemque carmen ad Principem Iohannem Sforziam;* in fine: *Horatii Flacci Lyrici poetae opera: a Georgio Arrivabene Mantuano: diligenter Venetiis impreſſa: Hic clauduntur. Anno ſalutis* M. CCCC. XC. *Pridie. Non. Februa. Laus Deo.*

Orland. p. 48. *Maitt.* p. 521. *Crevenna* III. p. 137. *Braun* Notit. II. p. 210. *Lengnich. Beytr.* II. p. 106. *Panzer* III. p. 287. Extat in bibl. Guelpherbyt. Praefuit huic editioni *Io. Franc. Philomuſus Piſaurenſis,* qui de ſtudio ſuo Horatio impenſo in praef. ita diſſerit: Ego rem non ingratam nec inutilem me facturum exiſtimavi, ſi, quae apud Horatium mendoſe legerentur, induſtria ac diligentia mea emendatiora redderentur; tresque commentarios, qui in enucleandis huius poetae ſenſibus praecipue elaborarunt, imprimendos curarem; in quibus etiam corrigendis non minus mihi laboris incubuit. Haec ille. Novae adeo recenſionis inſtar habenda haec editio. Commentariis Ioannis (Georg.) Arrivabeni iſtam inſtructam autumabat Fabric. B. L. p. 407. qui

inclyti Regnum foelici gubernante auſpicio Lodovico Maria SF. Vic. invictiſſ. ac ſapientiſſ. Principe. cuius ſingulari prudentia ocio ac feſta pace fere omnis fruitur italia. In epiſtola ad Magnificum Virum Bartholomaeum Chalcum, quam operi praefixit, magnifice iactat Alex. Minutianus, ſe Horatii libros ſtudioſiſſime recognoviſſe, et ad manum habuiſſe unicum exemplar, idque, temporum iniuria exeſum; tum lubentiſſime id oneris ſuſcepiſſe, veritum, ne, ſi id penitus detrectaſſet, plurimum de maieſtate Oratiana tolleretur, ob temerarium et veluti ſacrilegum cuiusdam conatum, qui *recentiſſimas* in Flaccum interpretationes ediderat. Conagum hunc eſſe, quem Minutianus tangat, opinabatur Sax. p. 581. ſatis probabiliter. Scilicet, recentiſſimae interpretationes ſunt Acronis et Porphyrionis a Conago adiectae. Landinum tamen ſugillari credebat Geſn. praef. Hor. Caeterum textum fere edd. Venett. deprehendimus. Omnino Minutiani opera in Porphyrione, cuius antiquiſſimum Codicem nactus erat, expoliendo videtur collocata fuiſſe.

* *Q. H. Fl. Opera cum comment. Chr. Landini:* in fine: *Impreſſum venetiis per magiſtrum Bernardinum de tridino ex monteferrato. Anno ſalutis.* Mccccixxxvi. — *Pridie idus Martias*, quod adiiciunt nonnulli, in libro non legitur. Eſt autem repetita e Florentina Landini a. 1482.

Aliam eiusdem anni Venetam editionem *per Mag. Bernardinum* laudat bibl. Horat. (Lipſ. 1775.), quum priorem *Bernh. de Tridino*, tanquam alius hominis, memoraſſet; inficeto errore.

1487.

Q. H. Fl. Opera, per Antonium Zarottum, Mediolani fol. 1487.

Nusquam alibi commemoratur haec editio, praeterquam Douglaſ., cuius fontem indagare non potui.

1488.

1488.

Q. H. Fl. Epodon liber. Liptzk 1488. 4.

Laudat hunc librum Fabric. Bibl. Lat. I. p. 408. et Douglas.

1489.

Q. H. Fl. Opera cum comment. Domitii Palladii Sorani, Venetiis fol. 1489.

Denis Suppl. Maitt. p. 268. Sed recte dubitat de anno *Panzer* III. 277. qui ad a. 1498. editionem deprimendam esse statuit.

1490.

Q. H. Fl. Opera cum commentariis Acronis, Porphyrionis, et Landini. Praemittitur *tabula postillarum, Iohannis Francisci Philomusi epistola, eiusdemque carmen ad Principem Iohannem Sfortiam;* in fine: *Horatii Flacci Lyrici poetae opera: a Georgio Arrivabene Mantuano: diligenter Venetiis impressa: Hic clauduntur. Anno salutis* M. CCCC. XC. *Pridie. Non. Februa. Laus Deo.*

Orland. p. 48. *Maitt.* p. 521. *Crevenna* III. p. 137. *Braun* Notit. II. p. 210. *Lengnich. Beytr.* II. p. 106. *Panzer* III. p. 287. Extat in bibl. Guelpherbyt. Praefuit huic editioni *Io. Franc. Philomusus Pisaurensis,* qui de studio suo Horatio impenso in praef. ita differit: Ego rem non ingratam nec inutilem me facturum existimavi, si, quae apud Horatium mendose legerentur, industria ac diligentia mea emendatiora redderentur; tresque commentarios, qui in enucleandis huius poetae sensibus praecipue elaborarunt, imprimendos curarem; in quibus etiam corrigendis non minus mihi laboris incubuit. Haec ille. Novae adeo recensionis instar habenda haec editio. Commentariis Ioannis (Georg.) Arrivabeni istam instructam autumabat Fabric. B. L. p. 407. qui

eius impreſſor tantum fuit. Caeterum Acronem et Porphyrionem in hac ed. primum adiectos fuiſſe, perperam opinabatur Bentl. in Praef. ed. ſuae.

Q. H. Fl. Opera: cum comment. Landini, per Io. de Forlivio et ſocios (Venetiis) fol. 1490.

Q. H. Fl. Opera: impenſis Bernardi Reſinae Venetiis fol. 1490.

De utraque hac editione parum conſtat. Prior quidem repetita videtur ex illa 1483. Altera anni demum 1492. videtur; ad quem vide.

1491.

Q. H. Fl. Opera, cum comment. Landini: per Bernardinum de Tridino de Monteferrato, Venetiis fol. 1491.

Maitt. p. 542. Repetita haec editio ex eiusdem impreſſoris ed. a. 1486.

1492.

Q. H. Fl. Opera cum commentariis Ant. Mancinelli, Acronis, Porphyrii, Chriſtophori Landini, Venetiis fol. 1492.

Praecedit *Antonii Mancinelli ad Pomponium Laetum Epiſtola.* In fine: LAVS DEO. *Horatii Flacci poetae opera a Philippo pincio Mantuano diligenter Venetiis Impreſſa: anno ſalutis* MCCCCXCII. *Pridie Kal. Martii. Bernardino Reſina litterarum doctorumque amantiſſimo pecuniam impendente.*

Orland. p. 48. Maitt. p. 555. Foſſ. p. 805. Bibl. Bunav. I. 308. Feraciſſima novae prolis haec editio, cuius textus ſubinde a Venetis recedit. Alia eiusdem anni cum iisdem commentariis, eiusdemque Bern. Reſinae impenſis, *Id. Octobr.* eodemque loco excuſa memoratur in bibl. Horat. p. 6. cuius auctor ſaepius in errorem inducit

duci se passus est, adeo ut, quum unius eiusdemque exempli editionem nunc breviori nunc longiori titulo commemoratam deprehenderet, diversas statim inde editiones procuderet. Caeterum ducit haec editio ordinem edd. cum IV. commentariis.

Q. H. Fl. Opera cum commentar. Mancinelli, Acronis, Porphyrii et Christophori Landini. Venetiis per Petrum Ioannem de Quarengis fol. 1492.

Orland. p. 53. Maitt. p. 546. *Panzer* III. 325.

Q. H. Fl. Opera, cum comment. Acronis et Porphyrionis, per Anton. Zarottum Parmensem, Mediolani fol. 1492.

Habet Biblioth. Horat. p. 6. Notitiam eius aliunde frustra petas.

Q. H. Fl. Opera, Lipsiae per Martinum Herbipolensem 1492. 4.

edente Io. Cubitensi, qui Angeli Politiani oden ad Horatium et Iacobi Sentini, Ricinensis, de lyricis quibusdam carminibus libellum adiecit. In fine: *Impressum in inclyta civitate Lipsgk per Baccalarium Martinum Herbipolensem anno salutis* MCCCCXCII.

Maitt. Index II. App. p. 526. *Annal. typogr. Lips.* p. 66. *Panzer* I. 477. Curatam de ea notitiam dedit, curatioremque promisit Cl. Seybold in Progr. super Hor. L. III. carm. 3. scripto p. 13. Digna utique est, quum prima in Germania omnia H. complectatur, quae critico acumine exploretur.

1493.

Q. H. Fl. Opera, cum commentario Christoph. Landini (incerto typographo) f. 1493.

Laudat hanc edit. *Maitt.* p. 560. fine teste. Vnde *Panzer* III. 346. de ea addubitat, et annum forte 1483.

eius impreſſor tantum fuit. Caeterum Acronem et Porphyrionem in hac ed. primum adiectos fuiſſe, perperam opinabatur Bentl. in Praef. ed. ſuae.

Q. H. Fl. Opera: cum comment. Landini, per Io. de Forlivio et ſocios (Venetiis) fol. 1490.

Q. H. Fl. Opera: impenſis Bernardi Reſinae Venetiis fol. 1490.

De utraque hac editione parum conſtat. Prior quidem repetita videtur ex illa 1483. Altera anni demum 1492. videtur; ad quem vide.

1491.

Q. H. Fl. Opera, cum comment. Landini: per Bernardinum de Tridino de Monteferrato, Venetiis fol. 1491.

Maitt. p. 542. Repetita haec editio ex eiusdem impreſſoris ed. a. 1486.

1492.

Q. H. Fl. Opera cum commentariis Ant. Mancinelli, Acronis, Porphyrii, Chriſtophori Landini, Venetiis fol. 1492.

Praecedit *Antonii Mancinelli ad Pomponium Laetum Epiſtola.* In fine: LAVS DEO. *Horatii Flacci poetae opera a Philippo pincio Mantuano diligenter Venetiis Impreſſa: anno ſalutis* MCCCCXCII. *Pridie Kal. Martii. Bernardino Reſina litterarum doctorumque amantiſſimo pecuniam impendente.*

Orland. p. 48. Maitt. p. 555. Foſſ. p. 805. Bibl. Bunav. I. 308. Feraciſſima novae prolis haec editio, cuius textus ſubinde a Venetis recedit. Alia eiusdem anni cum iisdem commentariis, eiusdemque Bern. Reſinae impenſis, *Id. Octobr.* eodemque loco excuſa memoratur in bibl. Horat. p. 6. cuius auctor ſaepius in errorem inducit

duci se passus est, adeo ut, quum unius eiusdemque exempli editionem nunc breviori nunc longiori titulo commemoratam deprehenderet, diversas statim inde editiones procuderet. Caeterum ducit haec editio ordinem edd. cum IV. commentariis.

Q. H. Fl. Opera cum commentar. Mancinelli, Acronis, Porphyrii et Christophori Landini. Venetiis per Petrum Ioannem de Quarengis fol. 1492.

Orland. p. 53. Maitt. p. 546. *Panzer* III. 325.

Q. H. Fl. Opera, cum comment. Acronis et Porphyrionis, per Anton. Zarottum Parmensem, Mediolani fol. 1492.

Habet Biblioth. Horat. p. 6. Notitiam eius aliunde frustra petas.

Q. H. Fl. Opera, Lipsiae per Martinum Herbipolensem 1492. 4.

edente Io. Cubitensi, qui Angeli Politiani oden ad Horatium et Iacobi Sentini, Ricimensis, de lyricis quibusdam carminibus libellum adiecit. In fine: *Impressum in inclyta civitate Lipsgk per Baccalarium Martinum Herbipolensem anno salutis* MCCCCXCII.

Maitt. Index II. App. p. 526. *Annal. typogr. Lips.* p. 66. *Panzer* I. 477. Curatam de ea notitiam dedit, curatioremque promisit Cl. Seybold in Progr. super Hor. L. III. carm. 3. scripto p. 13. Digna utique est, quum prima in Germania omnia H. complectatur, quae critico acumine exploretur.

1493.

Q. H. Fl. Opera, cum commentario Christoph. Landini (incerto typographo) f. 1493.

Laudat hanc edit. *Maitt.* p. 560. sine teste. Vnde *Panzer* III. 346. de ea addubitat, et annum forte 1483.

1477.

* *Q. H. Fl. Opera, Mediolani* fol. 1477.

In fine: *Hoc opus Horatii impreſſum eſt opera et impenſis Philippi Lavagniae, civis Mediolanēſis ano a natali Chriſtiano* MCCCCLXXVII. *tertio kl. Maii.*

Maitt. T. I. p. 376. *Orlandi* p. 103. *Sax.* p. 567. Scatet vitiis typographicis haec editio, et ſubinde totos verſus omittit, veluti I. 4. 18. *ſeu poſcat agna ſive malit hoedo.*

Q. H. Fl. Opera Tarviſii fol. 1477.

Maitt. I. p. 376. Valde ſuſpecta eſt haec editio Panzero A. Typ. III. p. 35. Sed *Orlandi* p. 118. diſerte memorat impreſſorem Hermannum Levilapidem (*Lichtenſtein*) Colonienſem; qui quidem, vagus caeteroquin artifex, ut eum Orl. vocat, anno iſto typographiam Tarviſii exercuit, nam ibidem eodem a. Terentius ab eo excuſus fuit. Vid. Maitt. et Orl. ll. ll.

Q. H. Fl. Opera, per Philippum Condam Petri; die XV. Sept. ducante Ioanne Mozenico. Venetiis fol. 1477.

Maitt. p. 376. Dubitat *Debure* Bibl. inſtr. I. p. 316. de anni nota, et hanc ed. anni ſequentis eſſe iudicat, quod iſta eundem diem (XV Sept.) ſubſcriptum habeat; non reputans fraudes typographorum ad ipſa fere artis iſtius incunabula pertingere, et alteram Venetam a. 1478. forte non niſi ultimo folio ab hac differre. Quamquam non adeo mirum videri debet, edd. brevi intervallo recuſas fuiſſe, quarum non adeo magnus exemplorum numerus inprimi ſoleret. Memoratur autem huius 1477. anni editio in *Bibl. Harlei.* T. I. p. 179. Adde *Orlandi* p. 29.

1478.

1478.

* *Q. H. Fl. Opera* Venetiis fol. 1478.

In fine: *Horatii opere finis cum magna diligentia. Impreſſum per Philippuꝫ condā petri in ueneciis ducāte Ioanne Mozenico inclito duce* MCCCCLXXVIII *die XV ſeptembris* cum regiſtro.

Maitt. p. 387. *Orlandi* p. 29. *Debure* p. 315. *Pinelli* T. II. p. 325. *Smith* p. CCXXXI. et *Panzer* III. p. 141. Perquam nitida editio, quamquam haud raro mendis typographicis foedata.

1479.

* *Q. H. Fl. Opera Venetiis per Philippum Condam Petri* fol. 1479.

In fine eandem cum praecedente ſubſcriptionem habet, ſi anni et menſis (*die XVIII. Septembris*) notationem excipias, idemque plane regiſtrum. Vnde Maitt. p. 398. has trés Philippi edd. Venetas ſub trium annorum 1477. 1478. et 1479. notatione excuſas, unam eandemque eſſe ſuſpicatur, mutatum tantum anni numerum praeferentem. *Maittairio* accedit *Erneſti* apud Fabric. T. I. p. 406. not. r. *Debure* Bibl. inſtr. p. 316. et alii. Sed certiora de poſtremis a. 1478 et 1479. nobis afferre licet, cum utraque nobis ad manus ſit. Ac ducta quidem plane eſt poſterior a. 1479. editio ex anni ſuperioris exemplo, adeo quidem, ut paginis eius reſpondeat, ſed novae plane impreſſionis habendam eſſe et literarum characteres, paullo pinguiores, et ſcripturae compendia, partim facta, ubi in altera non eſſent, partim abiecta, ubi altera haberet, oſtendunt. Tum ſphalmata prioris editionis paſſim ſublata in ea animadvertas, quamquam vel ſic alteram praeferendam putem, accedente in hac novorum ſphalmatum ampliſſimo cumulo. Omnino quam negligenter haec curata ſit, ab uno hoc crimine diſcere licet,

licet, quo in principio l. II. in primam oden inculcata eſt illa: *O matre pulcra filia pulcrior.* Magna etiam confuſio poſt III. 9. *Donec gratus eram* caet. ubi inſcriptionem c. X. *in quemlibet adulterum* ſequitur particula carminis XVIII. l. II. *truditur dies die* caet. et ſic paſſim.

Q. H. Fl. Opera Mediolani per Philippum de Lavagnia fol. 1479.

Memoratur haec editio in *Catal. bibl. Thottianae* T. VII. p. 87.

1480.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri II. Cadomi 1480. 4.

Primum folium habet: *incipiunt epiſtole Horatii*; et extremum: *Impreſſum Cadomum* (Cadomi) *per magiſtrum Iacobum Durandas et Egidium Quijoue anno Domini* MccccLxxx. *menſe Iunio die vero* VI. *eiusdem menſis.*

Maitt. p. 407. *Marchand* hiſt. p. 73. *Orlandi p.* 191. et alii.

1481.

Q. H. Fl. opera omnia cum comment. Acrouis per Lodovic. de Strazarolis Tarviſanum recogniti praecedente Porphyrionis in Horatii opera comm. per Raphaet. Regium caſtigato. Fol. I. b. *Raph. Regii dedicator. ad Aloyſium Maurocenum Patritium Venetum, quae data eſt Patavii Idibus Auguſti* MccccLxxxi. In fine commentar. Porphyrion. fol. 50. b. *Pomponii Porphyrionis enarratoris diligentiſſimi in Horatium commentariorum finis.* Fol. 51. ſequitur *Epiſtola Lodov. de Strazarolis ad Angelum Phaſcolum Epiſc. Feltrienſem.* Fol. 52. *Acronis commentatoris Egregii in Quinti Horatii Flacci Venuſini Opera expoſitio incipit.* Fol. 3. *Quinti Horatii Flacci Odarum ad Mecoenatem, liber primus.* In fine operis: Τελοσ. *Quinti Hoatii* (ſic) *Flacci omnium operum cum Acronis*

Aeronis Differtiſſimi commentatoris expoſitiones, adi. *Regiſtro*. Maitt. p. 419. Venetam hanc habet editionem *Pinelli* II. 325. n. 4570. Idem ſtatuit *Gemeiner* (Nachrichten von den in der Regensburg. Bibliothec befindlichen Büchern) p. 222. ſed Patavii nomen liquido expreſſum memorat Bibl. Hulſiana. Vid. *Lengnich. Beyträge* T. II. p. 102. *Gras* typogr. Denkmäler zu Neuſtift in Tirol aus dem XV. Jahrh. p. 233.

1482.

Q. H. Fl. Opera cum commentariis Chriſtophori Landini Florentiae fol. 1482.

Praecedit Angeli Politiani Ode ad Horatium Flaccum. Hanc excipit Chr. Landini epiſtola nuncupatoria ad illuſtriſſimum Guidonem Feltrium, magni Federici Ducis filium. Tabula. Praefatio cum titulo: Chr. Landini in Q. Horatii Flacci carmina interpretationes incipiunt feliciter. In fine: Chr. Landini Florentini in Q. Horatii Flacci opera omnia interpretationum finis divino auxilio felix. Impreſſum per Antonium Miſcominum Florentiae Anno ſalutis MccccLxxxii. nonis Auguſti. Errata. Cum foliorum numero in parte inferiori paginarum. *Maitt.* p. 433. *Orlandi* p. 132. *Pinelli* II. p. 326. *Debure* B. Inſtr. p. 317. *Audiffredi* p. 290. *Mitarelli* Catal. Codd. Bibl. Murianae Append. p. 201. *Foſſ.* Cat. B. Magliabec. p. 803. *Panzer* I. p. 411. Princeps haec editio, in qua Landini interpretationes adiunctae ſunt, certatim deinceps expreſſa.

Q. H. Fl. Opera, cum Chr. Landini interpretatione, Venetiis fol. 1482.

Landini editionem Florentinam Venetiis eo ipſo anno repetitam utique mireris. Vtramque autem hanc, ne in loco errorem factum ſuſpiceris, laudat *Osmont Dictionn. typogr.* p. 358. et poſſidet Bibliotheca Principalis Furſtenbergia

bergia Pragae asservata. Vid. *Hirsching Beschreib.* von Biblioth. Addit. ad T. III. p. 316.

Q. H. Fl. Epistolarum liber Lipsiae 1482. 4.

Extat in bibl. Comitis Solmensis.

1483.

Q. H. Fl. Opera cum commentariis Chr. Landini, Venetiis. fol. 1483.

Praemittitur ad Horatium Fl. Ode Angeli Politiani cum praefatione Landini ad Guidonem Feltrinum. *Sequitur* tabula Vocabulorum, quae in Nostris commentariis Suo Ordine Interpretata Invenies, cum erratis librarii et Registro chartarum. *Ad huius calcem:* Christ. landini florentini in Qu. Horatii Flacci opera omnia interpretationum finis. Divino auxilio foelix. die XVII. maii. MCCCCLXXXIII. fol. 7. opus incipit. *In fine:* Impressum Venetiis per Ioannem de forlivio et socios.

Maitt. p. 443. Orlandi p. 37. Biblioth. du Roi, belles Lettres I. 298. Seemiller Bibl. Ingolst. Incun. II. 119. Panzer III. 190. Bibl. Bunav. I. 308.

Q. H. Fl. Opera cum Landini Florentini commentariis, Venetiis fol. 1483.

Praecedit vita Horatii per Chr. Landinum descripta. *In fine secundi libri Epistolarum:* Chr. Landini florentini in Q. Oratii flacci carmina interpretationes Expliciunt foeliciter. Impressum Venetiis, per Magistrum Reynaldum de Novimagio almanum. anno salutis MCCCCLXXXIII. die VI Septembris. Deo gratias. Amen. Finis *fol.* 159. Chr. Landini Florentini in Q. Horatii Flacci libros omnes ad Illustrissimum Guidonem Feltrium Magni Federici Ducis filium interpretationes Incipiunt Foeliciter.

Maitt.

Maitt. p. 445. *Pinelli* II. p. 325. *Foſſi* l. l. p. 803. *Braun.* Notit. libr. II. p. 103. Vtraque haec Veneta repetita e Florentina a. 1482.

1484.

Q. H. Fl. Opera cum notis Variorum Venetiis apud Io. Gryphium fol. 1484.

Memoratur haec editio in *Catal. biblioth. Hulſianae* et *Douglas.* Gryphiorum (*Greiff*) adeo nomen, Reutlinga oriundorum, ad ipſa artis typographicae incunabula adſurgit; nam eodem ipſo tempore alium Gryphium, Michaelem cognomine, Ioannis forte fratrem, Reutlingae artem typographicam exercuiſſe, ſatis conſtat. Vid. *Deniſ* Suppl. Maitt. p. 221. qui Michaelem patrem Sebaſtiani (adeoque etiam Franciſci) habet. Cf. *Lengnich.* Beyträge T. II. p. 103. Notae Variorum autem non aliae eſſe poſſunt, quam Acronis, Porphyrionis et Landini.

1485.

Q. H. Fl. Opera cum comment. Acronis et Porphyrionis. In fine: *Impreſſum Mediolani, per Anthonium Zarothum, Parmenſem, impenſis Auguſtini Mariae Conagi* MCCCCLXXXV. fol.

Maitt. p. 463. *Orlandi* p. 102. *Sax.* p. 581. *Panzer* II. 52.

1486.

* *Q. H. Fl. Opera cum comment. Acronis et Porphyrionis. Mediolani* fol. 1486.

In fine: *In officina egregii librarii Antonii Zarotti Parmenſis. impendio Alexandri Minutiani Appuli De Sancto Severo haec opa Mediolani impreſſa ſunt. Anno a ſalutifero Virginis partu ſexto et octogeſimo ſupra milleſimum et quadringenteſimum. Quinto Idus Martias. Iohannis Galeatii Mariae SF. Vic. Sex. Med. Ducis*

inclyti Regnum foelici gubernante auſpicio Lodovico Maria SF. Vic. invictiſſ. ac ſapientiſſ. Principe. cuius ſingulari prudentia ocio ac feſta pace fere omnis fruitur italia. In epiſtola ad Magnificum Virum Bartholomaeum Chalcum, quam operi praefixit, magnifice iactat Alex. Minutianus, ſe Horatii libros ſtudioſiſſime recognoviſſe, et ad manum habuiſſe unicum exemplar, idque, temporum iniuria exeſum; tum lubentiſſime id oneris ſuſcepiſſe, veritum, ne, ſi id penitus detrectaſſet, plurimum de maieſtate Oratiana tolleretur, ob temerarium et veluti ſacrilegum cuiusdam conatum, qui *recentiſſimas* in Flaccum interpretationes edidiſſet. Conagum hunc eſſe, quem Minutianus tangat, opinabatur Sax. p. 581. ſatis probabiliter. Scilicet, recentiſſimae interpretationes ſunt Acronis et Porphyrionis a Conago adiectae. Landinum tamen ſugillari credebat Geſn. praef. Hor. Caeterum textum fere edd. Venett. deprehendimus. Omnino Minutiani opera in Porphyrione, cuius antiquiſſimum Codicem nactus erat, expoliendo videtur collocata fuiſſe.

* *Q. H. Fl. Opera cum comment. Chr. Landini:* in fine: *Impreſſum venetiis per magiſtrum Bernardinum de tridino ex monteferrato. Anno ſalutis.* Mccccl xxxvi. — *Pridie idus Martias*, quod adiiciunt nonnulli, in libro non legitur. Eſt autem repetita e Florentina Landini a. 1482.

Aliam eiusdem anni Venetam editionem *per Mag. Bernardinum* laudat bibl. Horat. (Lipſ. 1775.), quum priorem *Bernh. de Tridino*, tanquam alius hominis, memoraſſet; inficeto errore.

1487.

Q. H. Fl. Opera, per Antonium Zarottum, Mediolani fol. 1487.

Nusquam alibi commemoratur haec editio, praeterquam Douglaſ., cuius fontem indagare non potui.

1488.

1488.

Q. H. Fl. Epodon liber. Liptzk 1488. 4.

Laudat hunc librum Fabric. Bibl. Lat. I. p. 408. et Douglas.

1489.

Q. H. Fl. Opera cum comment. Domitii Palladii Sorani, Venetiis fol. 1489.

Denis Suppl. Maitt. p. 268. Sed recte dubitat de anno *Panzer* III. 277. qui ad a. 1498. editionem deprimendam esse statuit.

1490.

Q. H. Fl. Opera cum commentariis Acronis, Porphyrionis, et Landini. Praemittitur *tabula postillarum, Iohannis Francisci Philomusi epistola, eiusdemque carmen ad Principem Iohannem Sfortiam;* in fine: *Horatii Flacci Lyrici poetae opera: a Georgio Arrivabene Mantuano: diligenter Venetiis impressa: Hic clauduntur. Anno salutis* M. CCCC. XC. *Pridie. Non. Februa. Laus Deo.*

Orland. p. 48. *Maitt.* p. 521. *Crevenna* III. p. 137. *Braun* Notit. II. p. 210. *Lengnich. Beytr.* II. p. 106. *Panzer* III. p. 287. Extat in bibl. Guelpherbyt. Praefuit huic editioni *Io. Franc. Philomusus Pisaurensis,* qui de studio suo Horatio impenso in praef. ita differit: Ego rem non ingratam nec inutilem me facturum existimavi, si, quae apud Horatium mendose legerentur, industria ac diligentia mea emendatiora redderentur; tresque commentarios, qui in enucleandis huius poetae sensibus praecipue elaborarunt, imprimendos curarem; in quibus etiam corrigendis non minus mihi laboris incubuit. Haec ille. Novae adeo recensionis instar habenda haec editio. Commentariis Ioannis (Georg.) Arrivabeni istam instructam autumabat Fabric. B. L. p. 407. qui

eius impreſſor tantum fuit. Caeterum Acronem et Porphyrionem in hac ed. primum adiectos fuiſſe, perperam opinabatur Bentl. in Praef. ed. ſuae.

Q. H. Fl. Opera: cum comment. Landini, per Iol. de Forlivio et ſocios (Venetiis) fol. 1490.

Q. H. Fl. Opera: impenſis Bernardi Reſinae Venetiis fol. 1490.

De utraque hac editione parum conſtat. Prior quidem repetita videtur ex illa 1483. Altera anni demum 1492. videtur; ad quem vide.

1491.

Q. H. Fl. Opera, cum comment. Landini: per Bernardinum de Tridino de Monteferrato, Venetiis fol. 1491.

Maitt. p. 542. Repetita haec editio ex eiusdem impreſſoris ed. a. 1486.

1492.

Q. H. Fl. Opera cum commentariis Ant. Mancinelli, Acronis, Porphyrii, Chriſtophori Landini, Venetiis fol. 1492.

Praecedit *Antonii Mancinelli ad Pomponium Laetum Epiſtola.* In fine: LAVS DEO. *Horatii Flacci poetae opera a Philippo pincio Mantuano diligenter Venetiis Impreſſa: anno ſalutis* MCCCCXCII. *Pridie Kal. Martii. Bernardino Reſina litterarum doctorumque amantiſſimo pecuniam impendente.*

Orland. p. 48. Maitt. p. 555. Foſſ. p. 805. Bibl. Bunav. I. 308. Feraciſſima novae prolis haec editio, cuius textus ſubinde a Venetis recedit. Alia eiusdem anni cum iisdem commentariis, eiusdemque Bern. Refinae impenſis, *Id. Octobr.* eodemque loco excuſa memoratur in bibl. Horat. p. 6. cuius auctor ſaepius in errorem inducit

duci se passus est, adeo ut, quum unius eiusdemque exempli editionem nunc breviori nunc longiori titulo commemoratam deprehenderet, diversas statim inde editiones procuderet. Caeterum ducit haec editio ordinem edd. cum IV. commentariis.

Q. H. Fl. Opera cum commentar. Mancinelli, Acronis, Porphyrii et Christophori Landini. Venetiis per Petrum Ioannem de Quarengis fol. 1492.

Orland. p. 53. Maitt. p. 546. *Panzer* III. 325.

Q. H. Fl. Opera, cum comment. Acronis et Porphyrionis, per Anton. Zarottum Parmensem, Mediolani fol. 1492.

Habet Biblioth. Horat. p. 6. Notitiam eius aliunde frustra petas.

Q. H. Fl. Opera, Lipsiae per Martinum Herbipolensem 1492. 4.

edente Io. Cubitensi, qui Angeli Politiani oden ad Horatium et Iacobi Sentini, Ricimensis, de lyricis quibusdam carminibus libellum adiecit. In fine: *Impressum in inclyta civitate* Lipsi *per Baccalarium Martinum Herbipolensem anno salutis* MCCCCXCII.

Maitt. Index II. App. p. 526. *Annal. typogr. Lips.* p. 66. *Panzer* I. 477. Curatam de ea notitiam dedit, curatioremque promisit Cl. Seybold in Progr. super Hor. L. III. carm. 3. scripto p. 13. Digna utique est, quum prima in Germania omnia H. complectatur, quae critico acumine exploretur.

1493.

Q. H. Fl. Opera, cum commentario Christoph. Landini (incerto typographo) f. 1493.

Laudat hanc edit. *Maitt.* p. 560. fine teste. Vnde *Panzer* III. 346. de ea addubitat, et annum forte 1483.

per Ioh. et Gregor. de Forlivio ſubſtituendum iudicat. Sed recenſet *Orland.* p. 62. in iis, quarum impreſſores haud innotuere. Magis dubia fides eſt ſequentis:

Q. H. Fl. opera cum quatuor commentariis (Acrone, Porphyrione, Landino et Mancinello) Venetiis fol. 1492.

Affert eam *Maitt.* p. 567, e Rutgerſ. catal. p. 88. neque alibi eam memoratam videas. Vnde Panzer III. 346. ſatis probabiliter ſtatuit, eſſe eam vel a. 1492. vel 1494. cum iisdem commentariis.

1494.

* *Horatius cum quattuor Commentariis* (Acronis, Porphyrionis, Landini et Mancinelli). Praemittitur *epiſtola Mancinelli Veliterni ad Pomponium Laetum.* In fine: *Horatii Flacci poetae opera: a Boneto Locatello Venetiis Impreſſa: Anno ſalutis* MCCCCXCIIII. *Pridie Idus martias. Octaviano Schoto litterarum doctorumque amantiſſimo pecunias impendente.* Ducta haec ex edit. a. 1492. uti haud dubie et ſequens:

Q. H. Fl. Opera: impenſis Bernardini Reſinae Venetiis fol. 1494.

quamquam idoneum eius teſtem adhuc deſidero.

Q. H. Fl. Ars poetica cum notis Fr. Petrarchae ſ. l. 1494. 4.

Poſſidebat Petrarcha Codicem H. quantivis pretii, quem in exprimenda A. P. ſequutum admodum probabile eſt.

1495.

Q. H. Fl. Opera, cum quatuor commentariis. Venetiis per Bernardinum de Tridino fol. 1495.

Laudat

Laudat hanc editionem *Soubiſe* p. 328. et ex eo *Panzer* III. 373. Eſt haud dubie repetitio ed. a. 1492. e qua etiam fluxere duae, quae ſequuntur:

Horatius cum quatuor commentariis, Acronis, Porphyrionis, Landini et Mancinelli. Venetiis fol. 1495.

In fine: *Qu. Horatii Flacci opera: Venetiis impreſſa. Anno ſalutis* M. CCCC. XCV. *die* XVI. *februarii.* In ultimo folio conſpiciuntur literae B. F. h. *Benedictus Fontana.* Adeantur de iſta *Maitt.* p. 595. *Mittarelli* p. 102. et *Bibl. de la Valliere* P. II. Vol. IV. p. 27. *Pray* Catal. Bibl. Bud. p. 518.

* *Horatius: cum comment. Acronis, Porphyrionis, Land. Mancin.* et figuris nuper additis. Venetiis fol. 1495.

In fine: *Horatii Flacci poetae opera: Venetiis impreſſa per Dominum pincium Mantuanum anno a nativitate Domini* MCCCCV (pro: MCCCCXCV) *die quinto Februarii.* Expreſſa plane ex ed. a. 1492. ſervati quoque in dedicatione et in fine commentarii.

1497.

Q. H. Fl. Opera cum quatuor commentariis, Acronis, Porphyrionis, Landini et Mancinelli Venetiis fol. 1497.

Roſſi p. 67. et inde *Panzer* III. 424.

1498.

* *Horatii flacci Uenuſini. Poete lirici opera cum quibusdam annotationibus imaginibusque pulcherrimis aptisque ad Odarum concentus et ſententias.* In fine: *Elaboratum impreſſumque eſt. hoc elegans. ornatum: ſplendidum: comptumque Horatii flacci Venuſini. lyrici Poete opus. cum utiliſſimis argumentis: ac imaginibus pulcherrimis: in celebri: libera: imperialique urbe Argentina. opera et impenſis ſedulis quoque laboribus Providi*

viri Iohannis Reinhardi cognomento Gürninger civis eiusdem urbis Argentinenſis: quarto idus Marcij. abſolutum vero Anno domini M. CCCC. XCVIII. Curavit hanc editionem *Iacobus Locher*, Poeta laureatus, idemque Profeſſor Gymnaſ. Friburg., quam iure inter principes referas, quandoquidem non ex Italicis exemplaribus, ſed e Codd. in Germania cuſtoditis, iisque ſatis probis eam ductam eſſe apparet. *Epigrammata Iac. Locheri* ſequitur eiusdem *epiſtola ad Carolum Marchionem Badenſem*, in qua in Germanorum laudes bellicas pariter ac togatas exſpatiatur; hanc excipiunt *Vita Horatii compendioſa*, duo eiusdem *carmina* (quamquam laureato poeta parum digna), *tabula metrorum* et *directoria vocum et ſententiarum*. Epiſtolae Locherus ſubſcripſit a. 1497.; unde paſſim hunc impreſſionis annum memorari videas. Afferunt quoque Argent. a. 1499. quae nec ipſa a noſtra diverſa videri debet. Cf. *Seemiller* faſc. IV. p. 101. *Hupfauer* Druckſtücke aus dem XV. Jahrh. p. 204.

Eodem hoc anno Venetiis quater Horatius recuſus eſt, et quidem:

Q. H. Fl. Opera, per Georg. Arrivabene fol. 1498.

* *Horatius cum quatuor commentariis* (*Acronis, Porphyrionis, Mancin. et Landini*); in fine: *Horatii flacci poetae opera: Venetiis impreſſa: Anno ſalutis* MCCCCXCVIII. *die* XIII. *Iulii.*

Denis ſuppl. 447. Satis obvia haec editio. Tum:

Q. H. Fl. Opera, cum commentar. Acronis, Porphyrionis, Ant. Mancinelli, et Chphori Landini. Venetiis, per Simonem Ticinenſem cognomento Bibilaqua fol. 1498.

Denis ſuppl. p. 447. Denique:

* *Horatius cum commentariis Antonii Mancin. et inſuper Acronis, Porphyrionis et Landini.* In fine: *Horatii*

ratii Flacci poetae opera per Iohannem aluyſium de variſio Mediolanenſem. Venetiis impreſſa. anno ſalutis MCCCC. LXXXXVIII. *die* XVIII. *iullii.* fol.

Maitt. p. 662. *Mittarelli* tamen p. 292 habet: *die* XXIII. *menſis Iulii*; quocum facit *Orland.* p. 58. et exemplum Biblioth. Acad. Gotting. (quod etiam in fronte ſimpliciter habet: *Horatius cum quatuor commentariis*) Ductae autem hae omnes praeter primo loco memoratam Arrivabeni editionem, quae forte eiusd. edit. a. 1490 repraeſentat, ex ed. Veneta a. 1492.

Q. H. Fl. opera: cum comment. Chriſtophori Landini, Argentorati fol. 1498.

Dubiae admodum fidei haec editio, melioribusque bibliologis prorſus ignorata.

Horatii Odae cum argumentis et tabula legum carminis, Pariſiis 1498. 4.

Orland. p. 346. *Maitt.* p. 662.

Q. H. Fl. Libri IV. Carminum, Lipſiae per Iac. Thanner 1498. 4.

Praecedit *Io. Honorii Criſpi Cubitenſis Ode et Nic. Perotti Commentatio de Odis Horatii.* In fine: *Impreſſum Lipcz per Iacobum Thanner Herbipolenſem, anno Salutis Chriſtiane* M. CCCC. LXXXXVIII. *die ſeptimo Iulii.* Cf. Freytag Apparat. II. p. 1350. et Denis Suppl. p. 447.

Q. H. Fl. Carmen Epodon, per Iac. Thanner, Lipſiae 1498. 4.

Editionem curavit idem *Io. Honor. Criſpus Cubit.* Extat in Bibl. Moeno-Francofurt. et Comitis Solm. Cf. *Maitt.* p. 662. n. 6. *Leich.* Annal. Lipſ. p. 72.

Q. H. Fl. Carmen ſeculare cum Ioannis Sentini de quibusdam lyricis carminibus tractatulo, Lipſiae 1498. 4.

Fabric. B. L. Ern. I. p. 408.

* *Horacy ſlacci venuſini. poete cenſory poetica ad piſones* (per Iac. Thanner, Lipſiae) (1498 4.

Freytag Adpar. litt. II. p. 1350. *Meuſel Magaz.* III. 151. Eadem forte, quae Maitt. Ind. II. App. 526. Bibl. Bunav. I. p. 312. Hulſ. p. 521. et Leich. Annal. Lipſ. p. 104. memoratur. In fronte et in fine leguntur carmina lyrica Magiſtri Hinrici Northemenſis.

* *Q. H. Fl. Epiſtolarum liber. Liber Epiſtolarum Horatii ad Lectorem: Diſticha* 3. Haec in fronte fol. I. a. In fine: *Liptzk impreſſum a Jacobo Tanner.* (1498.) 4.

Rariſſimus hic libellus extat quoque in bibl. Panzeri (Cf. eiusd. Annal. I. p. 504) et Harleſ. Vid. Bibl. Sarraziana P. II. p. 172. Etiam in Bibl. Guelpherbyt. extare audio.

Separatim hos Horatii libellos a Thannero excuſos evulgatosque fuiſſe teſtatur ſubſcriptio cuique ſubiecta. Quum autem mox, ut iuſtum volumen explerent, coniungerentur, turbatum inde mirum in modum eſt a bibliographis, alios ex his complectentibus (ut *Maitt.* p. 662. Art. Poet. Epod. et Carm. Saec.) alios ſeorſim commemorantibus. Monendum hoc, ne diverſae iteraeque iſtos impreſſionis habeas. Idem dicendum de ſqq. Martini Herbip. edd.

Q. H. Fl. poetarum inſtitutiones ad Piſones, et Epiſtolarum liber I. et II. per Martinum Herbipolenſem, Lipſiae, die ult. menſ. Ianuarii. fol. 1498.

Praemittitur *Io. Honorii Criſpi Cubitenſis epiſtola ad Matthaeum Lupinum.* Repetitio ed. 1492. ab eodem curatae. Maitt. p. 662. not. 6. Leich. p. 72. Eosdem Horatii cum *Sermonibus* libellos idem forma 4. dedit, quamquam nec loci nec anni mentione facta, (vid. *Denis* Suppl. p. 588.) item *Carminum* Libri. IV. cum inſigni Martini Herbip. qui extant in Acad. Gotting. Bibliotheca. Affertur etiam eiusdem

Q.

Q. H. Fl. Epiſtolarum liber primus, in cuius fine eſt: *finit foeliciter*, absque anni et loci nota, ſed iisdem Martini Herbip. characteribus in 4. impreſſus, *Panzero* IV. 346. n. 320. quae pro priore parte alterius huius ed. utique habenda videtur. Cf. *Fabric.* B. lat. I. p. 407. *Ern. Hupfauer* Druckſt. p. 273.

Q. H. Fl. Carmen ſeculare. In fine: Impreſſum eſt hoc carmen ſeculare horatii Lipczk per Iacobum Thanner Herbip. *a. d.* M. CCCC. XCVIII. *die III. Auguſti.* 1498. 4.

Extat Beuerbergi. Vid. *Hupfauer* lib. laud. p. 205.

1499.

Q. H. Fl. Opera cum comment. Acronis, Porphyrionis, Landini et Mancinelli. Venetiis ſumtu Io. de Tridino die IV. Novembris fol. 1499.

Orland. p. 52. *Maitt.* p. 658.

Horatii Poemata, cum ſubtiliſſima Acronis interpretatione ſ. l. 1499. 4.

Maitt. p. 707. Eadem videtur cum ſequ.:

Sermonum Horatii familiare commentum cum Acronis ſubtiliſſima interpretatione. Tum: *Epiſtolarum Horatii familiare commentum cum Acronis ſubtiliſſima interpretatione.* In fine: *Impreſſum eſt hoc et ſermonum opus per Nicolaum Wolf Lutrienſem. anno* M. CCCC. XCIX. *ad idus Martias.* fol. min. Vid. *Denis* Suppl. p. 466. Pro eadem habenda eſt, quae ab eodem Wolfio, eodemque anno in 4. excuſa perhibetur.

Q. H. Fl. Epiſtolae, Sermones et inſtitutiones poeticae per Iac. Barynum ſ. l. et a. (Lipſ. 1499.)

Vid. Catal. Bibl. Schwarz. P. II. p. 58.

1500.

1500.

Q. H. Fl. de arte poetica Opuſculum aureum, ab Aſcenſio familiariter expoſitum, et recentius regulis proſaicis auctum, Parrhiſiis, V. Idibus Sept. 1500. 4.

Q. H. Fl. Satyrae et Epiſtolae cum commentario Acronis et Badii Aſcenſii, Pariſiis 1500. 4.

Maitt. p. 741.

Q. H. Fl. Odae, impenſis Petri van Os. Zwollis 1500. 4.

Q. H. Fl. Epiſtolae. Francof. 1500. 4.

Edd. huius ſaeculi, temporis nota deſtitutae.

* *Q. H. Fl. ſatyricorum omnium principis Sermones, exactiſſime iam pridem exarati.* In fine: *Hic finiunt libri Sermonum Horatii, impreſſi Colonie in officina literaria ingenuorum filiorum Quentell ad Maium. mendis etiam pluſculis terſi.* ſ. a.

Rariſſimus hic libellus vel ad finem ſaec. XV vel ad initium ſequentis omnino referendus videtur.

Horatii Sermonum ſ. Satyrarum libri, Epiſtolae et Odae. 4. ſ. l. et a.

Bibl. Hulſ. p. 522.

Horatii Epiſtolae familiari commento a Iodoco Badio Aſcenſio auct. et recogn. cum Philippi Beroaldi ac Angeli Politiani annotatt. 4. ſ. l. et a.

Eadem Bibl. Hulſ. ibid. Eſt forte a. 1500.

1501.

Q. H. Fl. Opera, Impendio Alex. Minutiani, Mediolani fol. 1501.

Repetita ex ed. a. 1486.

Q.

Q. H. Fl. Poemata, in quibus multa correcta ſunt, et inſtitutiones ſuis locis poſitae commentariorum quodammodo vice funguntur: ex recognitione Aldi, cum metrorum generibus et emendationibus. In fine: *Venetiis apud Aldum et Andraeam Socerum, menſe maio. Id genus characteres decennium ne attingito. Libros huiuscemodi litterulis excuſos neu impreſſito neu vendito.*

1501. 8.

De hac et caeteris edd. Aldinis vid. ſupra p. XLIV. Expreſſa eſt typis minoribus, *currentium* nomine inſignitis. Caeterum editionem Brixienſem Horatii hoc anno evulgatam laudat Bibl. Horatiana, qua fide, non dixerim. Dubitat quoque *Panzer* VI. 338.

1502.

* *Horatius ita emendatus: ut eius interpretes non multum deſideres Lector candidiſſime.* In fine: *Mediolani apud Alexandrum Minutianum.* M. DII. *Pridie cal. Decembr.*

Vana haec emendationis lectionis profeſſio; nam Venetam anni 1492 fere expreſſam deprehendimus.

Horatius recognitus per Philippum Beroaldum: impreſſus Bononiae per Benedictum Hectoris, Bibliopolam et Impreſſorem elegantiſſimum. Anno ſalutis MDII. *Kal. Novemb.* fol.

Memoratur haec editio ſoli auctori libri: *Dictionnaire Bibliographique hiſtorique et critique* T. II. p. 50. Nihil certi igitur de ea pronuntiare licet.

Q. H. Fl. Epiſtolarum liber. In fine: *Epiſtole Horatii Flacci, poete clariſſimi, a Iacobo Thanner Herbipolenſi diligenter Liptzk impreſſe hic clauduntur. Anno ſalutis ſecundo ſupra quingenteſimum et milleſimum.* 4.

Geſner

Gesner Biblioth. p. 8. et inde *Panzer* VII. 142. Bibl. Princip. Furstenbergii, quae Pragae est. Vid. Hirsching. Addit. ad T. III. p. 516.

1503.

Horatii Ode. Carmen Epodon et seculare cum exactissima Antonii Mancinelli, et cum familiari Iodoci Badii Ascensii explanatione. Venundantur Parrhisiis in vico divi Iacobi a Dionysio Roce sub divo Martino et in intrate Sancti Hilarii sub leunculis aureis. In fine: *accuratione Ascensiana compressa ad* XV *Calendas Julias anni* MDIII. Sequitur *De arte poetica libellus. Ascensii opera ad idus septembr. anni* MDIII. — *Sermones et Epistole Quinti Flacci Horatii cum — explanatione Iodoci Badii — parrhisii in regione divi Iacobi* çaet. In fine: *accuratione ipsius Ascensii ad Quintum Calendas Septemb. anni huius* MDIII. fol.

Maitt. II. p. 164. *Thott.* Catal. VII. p. 88. Est haec prima Ascensiana, e Veneta a. 1492 potissimum ducta.

Ode Horatii fideliter emendate cum breviusculis argumentis et tabula perfacili, qua lex carminis cujuslibet Odes clarissima redditur, cum insigni typographi JEAN PETIT. In fine post *Iohannis Parvi epistolam et Tabulam universas horatii odas metiri facillime docentem: Ode Horatiane fideliter emendate sumptibus Iohannis parvi parisiensis bibliopole, felici fine consummate sunt Kal. Februariis Anno a natali salutifero Millesimo quingentesimo tertio.* Sequitur *Iohannis Chappuis bituricensis epistola ad lectorem.* 4.

Rarissimae huius editionis a nemine adhuc excitatae, exemplum possidet Panzer. Vid. Annal. eius T. VII. p. 505. Expressa est haud dubie ex editione Paris. anni 1498. Quum puerorum usibus ea destinata fuisset, mirandum non est, tam raro hodie eam inveniri. Idem dicendum de sequ.:

Q. H. Fl. Opera: cum notis A. Mancinelli et familiari Iod. Badii Aſcenſii explanatione. In fine: *Ad V. Calend. Sept.* MDIII. *in nobiliſſimo Parrhiſiorum gymnaſio: IEHAN PETIT* 1503. 4.

Maitt. Ind. p. 504. Eadem haud dubie, quae in Bibl. Harl. I. p. 180. memoratur

Q. H. Fl. Opera: cum notis Tib. Claud. Donati. Argentorati fol. 1503.

Laudat *Bibl. Horatiana* p. 11. et inde *Panz.* VI. 50.

Horatii opera. In fine: *Impreſſum hoc opus Florentiae, impenſa Philippi Bibliopolae, Anno ſalutis millesimo quingenteſimo tertio, quinto nonas Octobris, Petro Soterino Vexillifero foeliciſſimo.* 8.

Bandini Iuntarum typographiae annal. II. p. 5. *Maitt.* Ind. p. 561. Eſt haec prima Horatii Iuntina. Praecedit Benedicti Philologi nuncupatoria, docto iuveni Philippo Nerlio inſcripta.

Terentianus de litteris, ſyllabis et metris Horatii. Venetiis per Ioannem de Cereto de Tridino, alias Tacuinum 1503. 4.

Debure Catal. des Livr. du Duc de la Valliere P. I. T. II. p. 93.

1504.

Q. H. Fl. Sermones, per Greg. Laticephalum Lipſ. 1504. 4.

1505.

Q. H. Fl. Opera, Aſcenſianis aſteriſcis illuſtrata: in aedibus Aſcenſianis ad tertium Idus Ianuar. Pariſ. 1505. 8.

Altera haec Aſcenſiana. *Maitt.* II. p. 174. *Panzer.* VII. p. 512. Sequitur tertia Aſcenſiana:

1506.

Geſner Biblioth. p. 8. et inde *Panzer* VII. 142. Bibl. Princip. Furſtenbergii, quae Pragae eſt. Vid. Hirſching. Addit. ad T. III. p. 316.

1503.

Horatii Ode. Carmen Epodon et ſeculare cum exactiſſima Antonii Mancinelli, et cum familiari Iodoci Badii Aſcenſii explanatione. Venundantur Parrhiſiis in vico divi Iacobi a Dionyſio Roce ſub divo Martino et in monte Sancti Hilarii ſub leunculis aureis. In fine: *accuratione Aſcenſiana compreſſa ad* XV *Calendas Julias anni* MDIII. Sequitur *De arte poetica libellus. Aſcenſii opera ad idus ſeptembr. anni* MDIII. — *Sermones et Epiſtole Quinti Flacci Horatii cum — explanatione Iodoci Badii — parrhiſii in regione divi Iacobi* çaet. In fine: *accuratione ipſius Aſcenſii ad Quintum Calendas Septemb. anni huius* MDIII. fol.

Maitt. II. p. 164. *Thott.* Catal. VII. p. 88. Eſt haec prima Aſcenſiana, e Veneta a. 1492 potiſſimum ducta.

Ode Horatii fideliter emendate cum breviuſculis argumentis et tabula perfacili, qua lex carminis cujuslibet Odes clariſſima redditur, cum inſigni typographi JEAN PETIT. In fine poſt *Iohannis Parvi epiſtolam et Tabulam univerſas horatii odas metiri facillime docentem: Ode Horatiane fideliter emendate ſumptibus Iohannis parvi pariſienſis bibliopole, felici fine conſummate ſunt Kal. Februariis Anno a natali ſalutifero Milleſimo quingenteſimo tertio.* Sequitur *Iohannis Chappuis bituricenſis epiſtola ad lectorem.* 4.

Rariſſimae huius editionis a nemine adhuc excitatae, exemplum poſſidet Panzer. Vid. Annal. eius T. VII. p. 505. Expreſſa eſt haud dubie ex editione Pariſ. anni 1498. Quum puerorum uſibus ea deſtinata fuiſſet, mirandum non eſt, tam raro hodie eam inveniri. Idem dicendum de ſequ.:

Q.

Q. H. Fl. Opera: cum notis A. Mancinelli et familiari Iod. Badii Aſcenſii explanatione. In fine: *Ad V. Calend. Sept.* MDIII. *in nobiliſſimo Parrhiſiorum gymnaſio:* IEHAN PETIT 1503. 4.

Maitt. Ind. p. 504. Eadem haud dubie, quae in Bibl. Harl. I. p. 180. memoratur

Q. H. Fl. Opera: cum notis Tib. Claud. Donati. Argentorati fol. 1503.

Laudat *Bibl. Horatiana* p. 11. et inde *Panz.* VI. 50.

Horatii opera. In fine: *Impreſſum hoc opus Florentiae, impenſa Philippi Bibliopolae, Anno ſalutis millesimo quingenteſimo tertio, quinto nonas Octobris, Petro Soderino Vexilliferò foeliciſſimo.* 8.

Bandini Iuntarum typographiae annal. II. p. 5. *Maitt.* Ind. p. 561. Eſt haec prima Horatii Iuntina. Praecedit Benedicti Philologi nuncupatoria, docto iuveni Philippo Nerlio inſcripta.

Terentianus de litteris, ſyllabis et metris Horatii. Venetiis per Ioannem de Cereto de Tridino, alias Tacuinum 1503. 4.

Debure Catal. des Livr. du Duc de la Valliere P. I. T. II. p. 93.

1504.

Q. H. Fl. Sermones, per Greg. Laticephalum Lipſ. 1504. 4.

1505.

Q. H. Fl. Opera, Aſcenſianis aſteriſcis illuſtrata: in aedibus Aſcenſianis ad tertium Idus Ianuar. Pariſ. 1505. 8.

Altera haec Aſcenſiana. *Maitt.* II. p. 174. *Panzer.* VII. p. 512. Sequitur tertia Aſcenſiana:

1506.

1506.

Q. H. Fl. Opera: cum notis Aſcenſii, Pariſiis 1506. 4.

1507.

Horatii Epiſtolarum liber. Liptzk 1507. 4.

Bauer Supplem. III. p. 117. *Panz.* VII. 161. Vterque auctorem affert *Pray* Catal. p. 517. habet Bibl. Guelpherbyt.

1508.

* *Horatii Fl. Opera, cum quatuor commentariis Porphyrionis, Acronis, Landini, Mancinelli.* cum ſigno Io. de Lignano. *Impreſſ. Mediolani per magiſtrum Leonardum Pachel anno domini* M. CCCCC. VIII. *die* XXIII. *Auguſt.* fol.

Maitt. Ind. I. p. 504. *Thott.* VII. p. 88. Bibl. Bunav. I. 309.

Epiſtole HORATII. *Impreſſum Liptzk per Baccalaureum Wolfgangum Monacenſem* 1508. 4.

Nomen impreſſoris eſt *Wolfgang Strockel.* Vid. *Bibl. Hor.* p. 12. De ipſa editione adi *Geſner* Bibl. p. 30. Leich. p. 87. *Bauer* Suppl. T. III. p. 117. et *Panzer* VII. p. 162.

Q. Horatii Flacci Sermones. Francophordiae 1508. 4.

Horatii Inſtitutiones ad Piſones, ſeu ars poetica, una cum duobus carminibus eiusdem de fragilitate vite humane ad Torquatum et ad Poſthumum. Lipſiae 1508. 4.

Reperitur haec editio in Catal. *Pray* I. p. 517. Cf. *Panz.* Ann. VII. p. 163.

1509.

1509.

Q. H. Fl. Opera cum quatuor commentariis, et figuris nuper additis: impreſſ. Venetiis per Philippum pincium Mantuanum anno MDIX. *die* XVI. *Maii.* fol.

Expreſſa ex ed. a. 1492.

* *Q. Horatii Flacci poemata, in quibus multa correcta ſunt, et inſtitutiones ſuis locis poſitae, commentariorum quodammodo vice funguntur. — Vndeviginti metrorum genera, et quaenam ſint, et e quibus conſtent pedibus, et ante volumen ſimul habentur, et intus in volumine ſuis locis. — Adnotationes nonnullae in toto opere, in quibus vel aliquid mutandum oſtenditur, vel cur mutatum ſit, ratio redditur.* In fine: *Venetiis apud Aldum Romanum menſe Martio.* M· D· IX· 8.

Multo emendatiorem quidem hanc ſecundam editionem melioremque priore ante VII. annos curata in *epiſtola ad Iafredum Carolum Ict.* iactat Aldus; ſi tamen loca, ab ipſo inter corrigendum notata et iſti epiſtolae ſubiuncta conſideres, parvi utique momenti habenda ſunt, quae novae huic editioni acceſſere. Sic v. c. Epod. XVII. 52. *exĭlis* non *exīlis* pronuntiandum monetur.

1510.

Q. Horatii Flacci Epiſtolarum liber. Lipſiae per Baccalarium Wolfgangum Monacenſem 1510. 4.

Leich. p. 89. Repetita ex ed. a. 1508.

1511.

Q. H. Fl. Opera cum Mancinelli et Iod. Badii Aſcenſii commentariis. Venundantur Parrhiſiis in vico divi Iacobi ab Ioanne Parvo Dionyſio Roce et ipſo Aſcenſio. In fine Od. et Epod.: *Habes itaque lector Q. H. Fl. Odas, Epodon et ſeculare carmen cum duplici commentario diligenter accuratione Aſcenſiana rurſus impreſſa*

ad nonas Septemb. MDXI. Ad calcem Artis poeticae: *haec rursus in aedibus Ascensianis ubi cum ceteris operibus horatianis venumdantur in via divi Iacobi et in aedibus Ioannis Parvi ac Dionysii Roce: finita ad Kalen. Octob.* MDXI. Sub finem: *Impressa est rursum haec Horatiana poesis accuratione ipsius Ascensii in nobilissimo parrhisiorum gymnasio; ad Quintum Idus Octob. anni huius* MDXI. fol.

Ascensianae secundae nomine haec venit editio, ad priorem fere expressa. Extat in Bibl. Gymn. Bipont. Bibl. Bunav. I. 309.

Q. H. Fl. poemata, in quibus multa nuperrime (Ald. sec. a. 1509.) *correcta sunt, et institutiones suis locis positae commentariorum quodammodo vice funguntur. Undeviginti metrorum genera, et quaenam sint, et e quibus consient pedibus, et ante volumen simul habentur, et intus in volumine suis locis. Annotationes nonnullae in toto opere, in quibus vel aliquid mutandum ostenditur, vel, cur mutatum sit, ratio redditur. Die* XXVI. *Februar. s. l.* (*Lugduni*) 1511. 8.

Bibl. Hulf. (III. 440.) et O. S. Bened. ad Emmer. Ratisb. (Catal. P. IV. p. 301.). Curata putatur haec rarissima editio per Simonem Carpentarium, Lugduni, propter literarum *currentium* cum Plauti et Quinctiliani Carpentarianis, Lugduni factis, editionibus, et quod insigne idem in capite praeferat, teste Fabric. Bibl. lat. I. p. 408. Textum quidem habet Aldinum, sed subinde e Codd. correctum. Sic I. 25. extr. editum est: *dedicet Euro* pro: *Hebro.* Dolendum adeo, hanc nondum critico acumine excussam esse.

Circa hunc annum prodiere: *Matth. Bonfinis*, Asculani, in Horat. 115. Annotationes. Impress. R. (Romae) in regione Parionis per M. Stephanum Guillereti de Lothar.

Lothar. et Herculem de Nanis de Bononia socios. 4. Vid. Bibl. Firmiana T. V. p. 227.

1512.

Horatius cum quattuor Commentarius (sic) *videlicet Porfirio, Acrono, Oratio, Landino, Mancinello.* In fine: *Impreſſum Mediolani per Magiſtrum Ludovicum de Bebulco Anno Domini* MDXII. *die* XXVI. *Auguſti* fol.

Expreſſa plane ex ed. a. 1508. *Maitt.* II. p. 238. *Goetz.* Memorab. bibl. Dresd. I. p. 518.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri II. *Lipſiae per Melchiorem Lotter* 1512. 4.

Leich. p. 92. Thott. Catal. VII. p. 201.

Q. H. Fl. Epiſtolae. Impreſſum Lipſiae per Iacobum Thanner 1512. 4.

Recuſa edit. a. 1499.

1513.

Q. H. Fl. Opera: apud Henr. Stephanum, Pariſiis 1513. 12.

Male Rob. Steph. praefert Hulſ. Bibl. p. 439. T. III.

Q. H. Fl. — Lipſ. 1513. 4.

Hirſching Addit. ad Deſcript. bibl. T. III. p. 316. in Princip. Furſtenberg. Bibl. Pragae extare ait; non tamen addit, quos Horatii libros complectatur. Audio nunc, eam Guelpherbyti aſſervari, et Epiſtolarum Libros II. continere.

1514.

Q. H. Fl. Opera: cum quatuor commentariis, per Auguſtinum de Zannis de Porteſio die XV menſis Octobris fol. 1514.

Maitt. II. 259.

* *Horacy flacci venusini. poete censory poetica ad pisones* (per Iac. Thanner, Lipsiae) (1498) 4.

Freytag Adpar. litt. II. p. 1350. *Meusel Magaz.* III. 151. Eadem forte, quae Maitt. Ind. II. App. 526. Bibl. Bunav. I. p. 312. Hulf. p. 521. et Leich. Annal. Lipf. p. 104. memoratur. In fronte et in fine leguntur carmina lyrica Magistri Hinrici Northemensis.

* *Q. H. Fl. Epistolarum liber. Liber Epistolarum Horatii ad Lectorem: Distichа* 3. Haec in fronte fol. I. a. In fine: *Liptzk impressum a Jacobo Tanner.* (1498.) 4.

Rarissimus hic libellus extat quoque in bibl. Panzeri (Cf. eiusd. Annal. I. p. 504) et Harlef. Vid. Bibl. Sarraziana P. II. p. 172. Etiam in Bibl. Guelpherbyt. extare audio.

Separatim hos Horatii libellos a Thannero excusos evulgatosque fuisse testatur subscriptio cuique subiecta. Quum autem mox, ut instum volumen explerent, coniungerentur, turbatum inde mirum in modum est a bibliographis, alios ex his complectentibus (ut *Maitt.* p. 662. Art. Poet. Epod. et Carm. Saec.) alios seorsim commemorantibus. Monendum hoc, ne diversae iteraeque istos impressionis habeas. Idem dicendum de sqq. Martini Herbip. edd.

Q. H. Fl. poetarum institutiones ad Pisones, et Epistolarum liber I. et II. per Martinum Herbipolensem, Lipsiae, die ult. mens. Ianuarii. fol. 1498.

Praemittitur *Io. Honorii Crispi Cubitensis epistola ad Matthaeum Lupinum.* Repetitio ed. 1492. ab eodem curatae. Maitt. p. 662. not. 6. Leich. p. 72. Eosdem Horatii cum *Sermonibus* libellos idem forma 4. dedit, quamquam nec loci nec anni mentione facta, (vid. *Denis* Suppl. p. 588.) item *Carminum* Libri. IV. cum insigni Martini Herbip. qui extant in Acad. Gotting. Bibliotheca. Affertur etiam eiusdem

Q.

Q. H. Fl. Epiſtolarum liber primus, in cuius fine eſt: *finit foeliciter*, absque anni et loci nota, ſed iisdem Martini Herbip. characteribus in 4. impreſſus, *Panzero* IV. 346. n. 320. quae pro priore parte alterius huius ed. utique habenda videtur. Cf. *Fabric.* B. lat. I. p. 407. *Ern. Hupfauer* Druckſt. p. 273.

Q. H. Fl. Carmen ſeculare. In fine: Impreſſum eſt hoc carmen ſeculare horatii Lipczk per Iacobum Thanner Herbip. *a. d.* M. CCCC. XCVIII. *die III. Auguſti.* 1498. 4.

Extat Beuerbergi. Vid. *Hupfauer* lib. laud. p. 205.

1499.

Q. H. Fl. Opera cum comment. Acronis, Porphyrionis, Landini et Mancinelli. Venetiis ſumtu Io. de Tridino die IV. Novembris fol. 1499.

Orland. p. 52. *Maitt.* p. 658.

Horatii Poemata, cum ſubtiliſſima Acronis interpretatione ſ. l. 1499. 4.

Maitt. p. 707. Eadem videtur cum ſequ.:

Sermonum Horatii familiare commentum cum Acronis ſubtiliſſima interpretatione. Tum: *Epiſtolarum Horatii familiare commentum cum Acronis ſubtiliſſima interpretatione.* In fine: *Impreſſum eſt hoc et ſermonum opus per Nicolaum Wolf Lutrienſem. anno* M. CCCC. XCIX. *ad idus Martias.* fol. min. Vid. *Denis* Suppl. p. 466. Pro eadem habenda eſt, quae ab eodem Wolfio, eodemque anno in 4. excuſa perhibetur.

Q. H. Fl. Epiſtolae, Sermones et inſtitutiones poeticae per Iac. Barynum ſ. l. et a. (Lipſ. 1499.)

Vid. Catal. Bibl. Schwarz. P. II. p. 58.

1500.

1500.

Q. H. Fl. de arte poetica Opusculum aureum, ab Ascensio familiariter expositum, et recentius regulis prosaicis auctum, Parrhisiis, V. Idibus Sept. 1500. 4.

Q. H. Fl. Satyrae et Epistolae cum commentario Acronis et Badii Ascensii, Parisiis 1500. 4.

Maitt. p. 741.

Q. H. Fl. Odae, impensis Petri van Os. Zwollis 1500. 4.

Q. H. Fl. Epistolae. Francof. 1500. 4.

Edd. huius saeculi, temporis nota destitutae.

* *Q. H. Fl. satyricorum omnium principis Sermones, exactissime iam pridem exarati.* In fine: *Hic finiunt libri Sermonum Horatii, impressi Colonie in officina literaria ingenuorum filiorum Quentell ad Maium. mendis etiam plusculis tersi.* s. a.

Rarissimus hic libellus vel ad finem saec. XV vel ad initium sequentis omnino referendus videtur.

Horatii Sermonum s. Satyrarum libri, Epistolae et Odae. 4. s. l. et a.

Bibl. Hulf. p. 522.

Horatii Epistolae familiari commento a Iodoco Badio Ascensio auct. et recogn. cum Philippi Beroaldi ac Angeli Politiani annotatt. 4. s. l. et a.

Eadem Bibl. Hulf. ibid. Est forte a. 1500.

1501.

Q. H. Fl. Opera, Impendio Alex. Minutiani, Mediolani fol. 1501.

Repetita ex ed. a. 1486.

Q.

Q. H. Fl. Poemata, in quibus multa correcta ſunt, et inſtitutiones ſuis locis poſitae commentariorum quodammodo vice funguntur: ex recognitione Aldi, cum metrorum generibus et emendationibus. In fine: *Venetiis apud Aldum et Andraeam Socerum, menſe maio. Id genus characteres decennium ne attingito. Libros huiuscemodi litterulis excuſos neu impreſſito neu vendito.*

1501. 8.

De hac et caeteris edd. Aldinis vid. ſupra p. XLIV. Expreſſa eſt typis minoribus, *currentium* nomine inſignitis. Caeterum editionem Brixienſem Horatii hoc anno evulgatam laudat Bibl. Horatiana, qua fide, non dixerim. Dubitat quoque *Panzer* VI. 338.

1502.

* *Horatius ita emendatus: ut eius interpretes non multum deſideres Lector candidiſſime.* In fine: *Mediolani apud Alexandrum Minutianum.* M. DII. *Pridie cal. Decembr.*

Vana haec emendatioris lectionis profeſſio; nam Venetam anni 1492 fere expreſſam deprehendimus.

Horatius recognitus per Philippum Beroaldum: impreſſus Bononiae per Benedictum Hectoris, Bibliopolam et Impreſſorem elegantiſſimum. Anno ſalutis MDII. *Kal. Novemb.* fol.

Memoratur haec editio ſoli auctori libri: *Dictionnaire Bibliographique hiſtorique et critique* T. II. p. 50. Nihil certi igitur de ea pronuntiare licet.

Q. H. Fl. Epiſtolarum liber. In fine: *Epiſtole Horatii Flacci, poete clariſſimi, a Iacobo Thanner Herbipolenſi diligenter Liptzk impreſſe hic clauduntur. Anno ſalutis ſecundo ſupra quingenteſimum et milleſimum.* 4.

Geſner

Geſner Biblioth. p. 8. et inde *Panzer* VII. 142. Bibl. Princip. Furſtenbergii, quae Pragae eſt. Vid. Hirſching. Addit. ad T. III. p. 316.

1503.

Horatii Ode. Carmen Epodon et ſeculare cum exactiſſima Antonii Mancinelli, et cum familiari Iodoci Badii Aſcenſii explanatione. Venundantur Parrhiſiis in vico divi Iacobi a Dionyſio Roce ſub divo Martino et in monte Sancti Hilarii ſub leunculis aureis. In fine: *accuratione Aſcenſiana compreſſa ad* XV *Calendas Julias anni* MDIII. Sequitur *De arte poetica libellus. Aſcenſii opera ad idus ſeptembr. anni* MDIII. — *Sermones et Epiſtole Quinti Flacci Horatii cum — explanatione Iodoci Badii — parrhiſii in regione divi Iacobi* çaet. In fine: *accuratione ipſius Aſcenſii ad Quintum Calendas Septemb. anni huius* MDIII. fol.

Maitt. II. p. 164. *Thott.* Catal. VII. p. 88. Eſt haec prima Aſcenſiana, e Veneta a. 1492 potiſſimum ducta.

Ode Horatii fideliter emendate cum breviuſculis argumentis et tabula perfacili, qua lex carminis cujuslibet Odes clariſſima redditur, cum inſigni typographi JEAN PETIT. In fine poſt *Iohannis Parvi epiſtolam et Tabulam univerſas horatii odas metiri facillime docentem: Ode Horatiane fideliter emendate ſumptibus Iohannis parvi pariſienſis bibliopole, felici fine conſummate ſunt Kal. Februariis Anno a natali ſalutifero Milleſimo quingenteſimo tertio.* Sequitur *Iohannis Chappuis bituricenſis epiſtola ad lectorem.* 4.

Rariſſimae huius editionis a nemine adhuc excitatae, exemplum poſſidet Panzer. Vid. Annal. eius T. VII. p. 505. Expreſſa eſt haud dubie ex editione Pariſ. anni 1498. Quum puerorum uſibus ea deſtinata fuiſſet, mirandum non eſt, tam raro hodie eam inveniri. Idem dicendum de ſequ.:

Q.

Q. H. Fl. Opera: cum notis A. Mancinelli et familiari Iod. Badii Aſcenſii explanatione. In fine: *Ad V. Calend. Sept.* MDIII. *in nobiliſſimo Parrhiſiorum gymnaſio: IEHAN PETIT* 1503. 4.

Maitt. Ind. p. 504. Eadem haud dubie, quae in Bibl. Harl. I. p. 180. memoratur

Q. H. Fl. Opera: cum notis Tib. Claud. Donati. Argentorati fol. 1503.

Laudat *Bibl. Horatiana* p. 11. et inde *Panz.* VI. 50.

Horatii opera. In fine: *Impreſſum hoc opus Florentiae, impenſa Philippi Bibliopolae, Anno ſalutis millesimo quingenteſimo tertio, quinto nonas Octobris, Petro Soderino Vexillifero foeliciſſimo.* 8.

Bandini Iuntarum typographiae annal. II. p. 5. *Maitt.* Ind. p. 561. Eſt haec prima Horatii Iuntina. Praecedit Benedicti Philologi nuncupatoria, docto iuveni Philippo Nerlio inſcripta.

Terentianus de litteris, ſyllabis et metris Horatii. Venetiis per Ioannem de Cereto de Tridino, alias Tacuinum 1503. 4.

Debure Catal. des Livr. du Duc de la Valliere P. I. T. II. p. 93.

1504.

Q. H. Fl. Sermones, per Greg. Laticephalum Lipſ. 1504. 4.

1505.

Q. H. Fl. Opera, Aſcenſianis aſteriſcis illuſtrata: in aedibus Aſcenſianis ad tertium Idus Ianuar. Pariſ. 1505. 8.

Altera haec Aſcenſiana. *Maitt.* II. p. 174. *Panzer.* VII. p. 512. Sequitur tertia Aſcenſiana:

1506.

1506.

Q. H. Fl. Opera: cum notis Aſcenſii, Pariſiis 1506. 4.

1507.

Horatii Epiſtolarum liber. Liptzk 1507. 4.

Bauer Supplem. III. p. 117. *Panz.* VII. 161. Vterque auctorem affert *Pray* Catal. p. 517. habet Bibl. Guelpherbyt.

1508.

* *Horatii Fl. Opera, cum quatuor commentariis Porphyrionis, Acronis, Landini, Mancinelli.* cum ſigno Io. de Lignano. *Impreſſ. Mediolani per magiſtrum Leonardum Pachel anno domini* M. CCCCC. VIII. *die* XXIII. *Auguſt.* fol.

Maitt. Ind. I. p. 504. *Thott.* VII. p. 88. Bibl. Bunav. I. 309.

Epiſtols HORATII. *Impreſſum Liptzk per Baccalaureum Wolfgangum Monacenſem* 1508. 4.

Nomen impreſſoris eſt *Wolfgang Strockel.* Vid. *Bibl. Hor.* p. 12. De ipſa editione adi *Geſner* Bibl. p. 30. Leich. p. 87. *Bauer* Suppl. T. III. p. 117. et *Panzer* VII. p. 162.

Q. Horatii Flacci Sermones. Francophordiae 1508. 4.

Horatii Inſtitutiones ad Piſones, ſeu ars poetica, una cum duobus carminibus eiusdem de fragilitate vite humane ad Torquatum et ad Poſthumum. Lipſiae 1508. 4.

Reperitur haec editio in Catal. *Pray* I. p. 517. Cf. *Panz.* Ann. VII. p. 163.

1509.

1509.

Q. H. Fl. Opera cum quatuor commentariis, et figuris nuper additis: impreſſ. Venetiis per Philippum pincium Mantuanum anno MDIX. *die* XVI. *Maii.* fol.

Expreſſa ex ed. a. 1492.

* *Q. Horatii Flacci poemata, in quibus multa correcta ſunt, et inſtitutiones ſuis locis poſitae, commentariorum quodammodo vice funguntur. — Vndeviginti metrorum genera, et quaenam ſint, et e quibus conſtent pedibus, et ante volumen ſimul habentur, et intus in volumine ſuis locis. — Adnotationes nonnullae in toto opere, in quibus vel aliquid mutandum oſtenditur, vel cur mutatum ſit, ratio redditur.* In fine: *Venetiis apud Aldum Romanum menſe Martio.* M· D· IX· 8.

Multo emendatiorem quidem hanc ſecundam editionem melioremque priore ante VII. annos curata in *epiſtola ad Iafredum Carolum Ict.* iactat Aldus; ſi tamen loca, ab ipſo inter corrigendum notata et iſti epiſtolae ſubiuncta conſideres, parvi utique momenti habenda ſunt, quae novae huic editioni acceſſere. Sic v. c. Epod. XVII. 52. *exĭlis* non *exīlis* pronuntiandum monetur.

1510.

Q. Horatii Flacci Epiſtolarum liber. Lipſiae per Baccalarium Wolfgangum Monacenſem 1510. 4.

Leich. p. 89. Repetita ex ed. a. 1508.

1511.

Q. H. Fl. Opera cum Mancinelli et Iod. Badii Aſcenſii commentariis. Venundantur Parrhiſiis in vico divi Iacobi ab Ioanne Parvo Dionyſio Roce et ipſo Aſcenſio. In fine Od. et Epod.: *Habes itaque lector Q. H. Fl. Odas, Epodon et ſeculare carmen cum duplici commentario diligenter accuratione Aſcenſiana rurſus impreſſa*

ad nonas Septemb. MDXI. Ad calcem Artis poeticae: *haec rursus in aedibus Ascensianis ubi cum ceteris operibus horatianis venundantur in via divi Iacobi et in aedibus Ioannis Parvi ac Dionysii Roce: finita ad Kalen. Octob.* MDXI. Sub finem: *Impressa est rursum haec Horatiana poesis accuratione ipsius Ascensii in nobilissimo parrhisiorum gymnasio; ad Quintum Idus Octob. anni huius* MDXI. fol.

Ascensianae secundae nomine haec venit editio, ad priorem fere expressa. Extat in Bibl. Gymn. Bipont. Bibl. Bunav. I. 309.

Q. H. Fl. poemata, in quibus multa nuperrime (Ald. sec. a. 1509.) *correcta sunt, et institutiones suis locis positae commentariorum quodammodo vice funguntur. Undeviginti metrorum genera, et quaenam sint, et e quibus consient pedibus, et ante volumen simul habentur, et intus in volumine suis locis. Annotationes nonnullae in toto opere, in quibus vel aliquid mutandum ostenditur, vel, cur mutatum sit, ratio redditur. Die* XXVI. *Februar. s. l.* (*Lugduni*) 1511. 8.

Bibl. Hulf. (III. 440.) et O. S. Bened. ad Emmer. Ratisb. (Catal. P. IV. p. 301.). Curata putatur haec rarissima editio per Simonem Carpentarium, Lugduni, propter literarum *currentium* cum Plauti et Quinctiliani Carpentarianis, Lugduni factis, editionibus, et quod insigne idem in capite praeferat, teste Fabric. Bibl. lat. I. p. 408. Textum quidem habet Aldinum, sed subinde e Codd. correctum. Sic I. 25. extr. editum est: *dedicet Euro* pro: *Hebro*. Dolendum adeo, hanc nondum critico acumine excussam esse.

Circa hunc annum prodiere: *Matth. Bonfinis*, Asculani, in Horat. 115. Annotationes. Impress. R. (Romae) in regione Parionis per M. Stephanum Guillereti de Lothar.

Lothar. et Herculem de Nanis de Bononia socios. 4. Vid. Bibl. Firmiana T. V. p. 227.

1512.

Horatius cum quattuor Commentarius (sic) *videlicet Porfirio, Acrono, Oratio, Landino, Mancinello.* In fine: *Impreſſum Mediolani per Magiſtrum Ludovicum de Bebulco Anno Domini* MDXII. *die* XXVI. *Auguſti* fol.

Expreſſa plane ex ed. a. 1508. *Maitt.* II. p. 238. Goetz. Memorab. bibl. Dresd. I. p. 518.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri II. *Lipſiae per Melchiorem Lotter* 1512. 4.

Leich. p. 92. Thott. Catal. VII. p. 201.

Q. H. Fl. Epiſtolae. Impreſſum Lipſiae per Iacobum Thanner 1512. 4.

Recuſa edit. a. 1499.

1513.

Q. H. Fl. Opera: apud Henr. Stephanum, Pariſiis 1513. 12.

Male Rob. Steph. praefert Hulſ. Bibl. p. 439. T. III.

Q. H. Fl. — Lipſ. 1513. 4.

Hirſching Addit. ad Deſcript. bibl. T. III. p. 316. in Princip. Furſtenberg. Bibl. Pragae extare ait; non tamen addit, quos Horatii libros complectatur. Audio nunc, eam Guelpherbyti aſſervari, et Epiſtolarum Libros II. continere.

1514.

Q. H. Fl. Opera: cum quatuor commentariis, per Auguſtinum de Zannis de Porteſio die XV menſis Octobris fol. 1514.

Maitt. II. 259.

ad nonas Septemb. MDXI. Ad calcem Artis poeticae: *haec rurſus in aedibus Aſcenſianis ubi cum ceteris operibus horatianis venundantur in via divi Iacobi et in aedibus Ioannis Parvi ac Dionyſii Roce: finita ad Kalen. Octob.* MDXI. Sub finem: *Impreſſa eſt rurſum haec Horatiana poeſis accuratione ipſius Aſcenſii in nobiliſſimo parrhiſiorum gymnaſio; ad Quintum Idus Octob. anni huius* MDXI. fol.

Aſcenſianae ſecundae nomine haec venit editio, ad priorem fere expreſſa. Extat in Bibl. Gymn. Bipont. Bibl. Bunav. I. 309.

Q. H. Fl. poemata, in quibus multa nuperrime (Ald. ſec. a. 1509.) *correcta ſunt, et inſtitutiones ſuis locis poſitae commentariorum quodammodo vice funguntur. Vndeviginti metrorum genera, et quaenam ſint, et e quibus conſtent pedibus, et ante volumen ſimul habentur, et intus in volumine ſuis locis. Annotationes nonnullae in toto opere, in quibus vel aliquid mutandum oſtenditur, vel, cur mutatum ſit, ratio redditur. Die* XXVI. *Februar. ſ. l.* (*Lugduni*) 1511. 8.

Bibl. Hulſ. (III. 440.) et O. S. Bened. ad Emmer. Ratisb. (Catal. P. IV. p. 301.). Curata putatur haec rariſſima editio per Simonem Carpentarium, Lugduni, propter literarum *currentium* cum Plauti et Quinctiliani Carpentarianis, Lugduni factis, editionibus, et quod inſigne idem in capite praeferat, teſte Fabric. Bibl. lat. I. p. 408. Textum quidem habet Aldinum, ſed ſubinde e Codd. correctum. Sic l. 25. extr. editum eſt: *dedicet Euro* pro: *Hebro.* Dolendum adeo, hanc nondum critico acumine excuſſam eſſe.

Circa hunc annum prodiere: *Matth. Bonfinis*, Aſculani, in Horat. 115. Annotationes. Impreſſ. R. (Romae) in regione Parionis per M. Stephanum Guillereti de Lothar.

Lothar. et Herculem de Nanis de Bononia ſocios. 4. Vid. Bibl. Firmiana T. V. p. 227.

1512.

Horatius cum quattuor Commentarius (ſic) *videlicet Porfirio, Acrono, Oratio, Landino, Mancinello.* In fine: *Impreſſum Mediolani per Magiſtrum Ludovicum de Bebulco Anno Domini* MDXII. *die* XXVI. *Auguſti* fol.

Expreſſa plane ex ed. a. 1508. *Maitt.* II. p. 238. *Goetz.* Memorab. bibl. Dresd. I. p. 518.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri II. *Lipſiae per Melchiorem Lotter* 1512. 4.

Leich. p. 92. Thott. Catal. VII. p. 201.

Q. H. Fl. Epiſtolae. Impreſſum Lipſiae per Iacobum Thanner 1512. 4.

Recuſa edit. a. 1499.

1513.

Q. H. Fl. Opera: apud Henr. Stephanum, Pariſiis 1513. 12.

Male Rob. Steph. praefert Hulſ. Bibl. p. 439. T. III.

Q. H. Fl. — Lipſ. 1513. 4.

Hirſching Addit. ad Deſcript. bibl. T. III. p. 316. in Princip. Furſtenberg. Bibl. Pragae extare ait; non tamen addit, quos Horatii libros complectatur. Audio nunc, eam Guelpherbyti aſſervari, et Epiſtolarum Libros II. continere.

1514.

Q. H. Fl. Opera: cum quatuor commentariis, per Auguſtinum de Zannis de Porteſio die XV menſis Octobris fol. 1514.

Maitt. II. 259.

Q. H. Fl. Liber Epiſtolarum. Eiusdem de Arte Poetica. Multa praeterea hic ſunt correcta, vel mutata ad exemplar Aldi. Lector eme, lege, et iudicabis. Fol. 2. *Hieronymus Gebwiler Matthiae Schurerio S. D.* In fine: *Ex aedibus Schurerii, menſe Februario Anno* M. D. XIIII. 4.

Argentorati excuſam fuiſſe ipſum Schurerii nomen abunde adſtruit. Vid. *Panz.* VI. 66. qui ipſe exemplum eius poſſidet. Ductam cenſent ex ed. Lugdunenſi 1511.

Q. H. Fl. Poemata nuper quam accuratiſſime caſtigata, et in quibus multa ſunt addita ad eorum declarationem ſpectantia. Eiusdem *omnia metrorum genera, quae ſint, quibusque conſtent pedibus, ante, et intus ſuis in locis adpoſita. Permutata quaedam in toto corpore, et ratio etiam reddita, cur ſingula permutentur.* In fine: *Impreſſum Florentiae impenſa Philippi Iuntae. Anno Salutis* M. D. XIIII. *Menſe Februario.* 8.

Eſt haec Iuntina ſecunda, ad Aldinum exemplar ſubinde reformata. Cf. *Bandini* libro l. P. II. p. 56. *Crevenna* III. p. 138 ſq. et 205.

Horatii Epiſtolarum libri II. *cura Wesleri: per Melchior. Lotter Lyptzk* 1514. 4.

Bibl. Altenburg. v. Wiliſch. p. 109.

1515.

Q. H. Fl. Epodon liber, eiusdem de Arte poetica, item Epiſtolarum libri duo. In fronte denique Horatii vita per Petrum Crinitum Florent. Argentorati ex aedibus Schurerii. Menſe Ianuario MDXV. 4.

Bibl. Hulſ. p. 522.

Q. H. Fl. Venuſini Sermonum libri duo, non minori ſapientia quam eloquentia inſtructiſſimi. In fine: *Hieronymus Vietor Iuniprimebat. Viennae Anno partus uirgi-*

virginei Milleſimo ſupra quingenteſimum quindecimo Menſe Iulio. 1515. 4.

Extat in Bibl. Vindob. Vid. *Denis* Wiens Buchdruckergeſchichte p. 127.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo ad Archetypon Aldi Manutii quam accuratiſſime impreſſi. Iudicium in Epiſtolis de Horatio Rudolfi Agricolae Rheti ad lectorem. In fine: *Viennae Auſtriae per Hieronymum Vietorem Calcographum, anno partus virginei* 1515. *Menſe Martio* 1515. 4.

Praeter alios vv. in fronte hi leguntur iambi argute contexti:

Flaccus, Vietor, Coſpus. Ingenio, manu
Scientia. Ingens, dedaleus perſpicax.
Haec author, impreſſor, profeſſor. Naviter,
Graphice, diſerte. Fecit, excudit, docet.
Satin haec ementi diximus lector tibi?

Coſpum adeo Epp. Horatii praelegiſſe inde cognoſcitur. Vide de hoc libro eundem Virum, multis nominibus venerabilem p. 137.

1516.

Q. H. Fl. Opera, cum commentariis. In fine: *Impreſſa eſt tertium haec Horatiana poeſis accuratione ipſius Aſcenſii ad quartum Kalen. Iulias, Parrhiſiis* fol. 1516.

Eſt haec tertia Aſcenſiana, quam eódem anno Venetiis recuſam perhibent, parum explorata fide. Odarum quidem, Epodon et C. S. explanatio eſt Ant. Mancin. et Bad. Aſcenſ. in caeteros libros ſolius Aſcenſ. familiariſſima extat expoſitio. *Maitt.* II. 289.

Horatii opera cum notis Petri Pagani Venetiis fol. 1516.

Huius ed. notitiam dat *Bibl. Horat.* p. 15. ut et sequentis:

Q. H. Fl. Ars poetica, sermones duo et Epistolae: per Iohannem Britannicum, Venetiis fol. 1516.

Horatius: impressum Florentiae per haeredes Philippi Iuntae 1516. 8.

Est haec tertia Iuntina, parum cognita. Memoratur in *Catal. Thott.* VII. p. 259.

Q. H. Fl. Odarum sive carminum Libri IV. *Argentorati apud Matthiam Schurerium mense Februario.*

Maitt. Ind. p. 503. *Fabric.* Bibl. Lat. I. 408. Idem liber recusus anno sequenti, cuius exemplum affert *Weislinger* in Catal. Biblioth. O. S. Joh. Argentinae p. 112. Vterque autem expressus ex ed. Lugd. a. 1511.

Horatii morales epistolae. Coloniae 1516. 4.

Exemplum possidet Bibl. Guelpherb. Etiam alibi memoratum vidi.

1517.

Q. H. Fl. Sermonum libri duo. Annotationes nonnullae in calce adiectae, in quibus aliquid mutandum ostenditur, vel cur mutatum sit ratio redditur. Argentorati ex Aedibus Matthiae Schurerii. Mense Ianuario 1517. 4.

Repetita haud dubie ex Lugdunensi ed. anni 1511. cum ipso titulo.

Q. H. Fl. Epistolarum libri duo. Lipsiae per Iacobum Thanner 1517. 4.

Recusa ex ed. a. 1512.

1518.

Q. H. Fl. de Arte poetica liber. Coloniae in aedibus Quentelianis 1518. 4.

Q.

Q. H. Fl. morales epiſtolae. Daventriae ex officina litteratoria Alberti Paſraet 1518. 4.

Vtramque laudat *Bibl. Bunav.* T. I. Vol. I. p. 312. et inde *Bibl. Horat.* p. 16.

Q. H. Fl. poemata cum annotationibus Matthaei Bonſinis. Lugduni ſumtibus Bartholomei trot menſe Auguſto 1518. 8.

Bibl. Schwarz. iun. teſte *Panz.* VII. 321. Caeterum male hinc duae editt. factae in *Biblioth. Hor.* et *Iani* recenſu.

1519.

* *Opera Q. Horatii Flacci poetae amoeniſſimi cum quatuor commentariis, Acronis, Porphyrionis, Anto. Mancinelli Iodoci Badii Aſcenſii accurate repoſitis. Cumque adnotationibus Matthaei Bonſinis: et Aldi Manutii Romani a Philologo* (Benedicto) *recognitis: ſuisque locis inſertis et ad finem ex integro reſtitutis. Venundantur Parrhiſiis in via Iacobaea ab ipſo Aſcenſio.* In fine Epp.: *Impreſſa eſt quartum haec Horatiana poeſis accuratione ipſius Aſcenſii in nobiliſſimo Parrhiſiorum gymnaſio ad Quartum Calen. Octob. Anni huius* M. D. XIX.

Quarta haec Aſcenſ. ex eiusdem prioribus maxime Venet. a. 1495. fideliter expreſſa, et tantum *Bonſinis* et *Aldi* notulis locupletata eſt. Forte haec eadem eſt, quam Cat. Bibl. Harl. I. p. 179. cum Notis Variorum *Florentiae* editam dicit.

Q. H. Fl. Opera cum quatuor commentariis, Pariſiis apud Io. Parvum fol. 1519.

Suſpectae fidei haec editio, ſoli auctori Bibl. Horat. p. 16. memorata. Vid. ad a. 1528.

Q. H. Fl. Opera cum quinque commentariis, Lugduni fol. 1519.

Quintum nimirum locum occupat Aſcenſii expoſitio. Sed nec hanc ullibi memoratam reperi, niſi in Bibl. Horat. p. l.

* *Q. H. Fl. Poemata omnia. Centimetrum Marii Servii. Annotationes Aldi Manutii Romani in Horatium. Ratio menſuum, quibus Odae eiusdem poetae tenentur, eodem Aldo authore. Nicolai Perotti libellus eiusdem Argumenti. Venetiis in aedibus Aldi et Andreae ſoceri, menſe novembri* M. D. XIX. 8.

Sequitur plerumque haec editio Aldinas anteriores, quamquam novam recenſionem feciſſe videri vult Franc. Aſulanus, qui in epiſt. ad Io. Pinum ita de ſuo labore, ei impenſo: poemata ad exactiorem caſtigationem revocavimus; praeter alios enim, quos plurimos adhibuimus, Andreae etiam Naugerii iudicio non parum multis in locis adiuti, ita mendis omnibus ſublatis integra reddidimus, ut vere profiteri poſſimus, non minus noſtro labore tanto authori priſtinam dignitatem eſſe reſtitutam, quam ſtudioſiſſimo cuique lectori ſatisfactum in iis, quae vel obſcura vel ambigua ab omnibus in medio relinquebantur. Haec ille. Emendatior utique eſt caeteris Aldinis, et manifeſta vitia (ut I. 11. 2. *Leuconoë* pro *Leucothee*) paſſim ſublata videas.

Q. H. Fl. Poemata — — Florentiae per heredes Philippi Iuntae. Anno Domini M. D. XIX. *Leone X. Ponti. Maxi.* 1519. 8.

Maitt. Ind. I. p. 501. *Bandini* l. c. II. p. 149. *Pinelli* II. 326. Eſt haec Iuntina quarta. Praecedit *Benedicti Philologi Florent.* epiſtola ad Phil. Nerlium.

Eiusdem anni edit. *Pariſienſem fol. a Nyon et Guillyn* curatam laudant Bipontini neſcio qua auctoritate.

1520.

1520.

Horatius cum commentariis: per Guil. de Fontaneto de Monteferrato. Venetiis die VII. *April.* fol. 1520.

Maitt. II. 600. Expreſſa haud dubie e Veneta aliqua.

Horatius. Centimetrum Marii Servii. Adnotationes Aldi Manutii in Horatium. Metrorum genera in Horatio. Nic. Perotti de metris Odarum Horatii. Baſileae in aedibus Andreae Cratandri Menſe Decembri 1520. 8.

Extat in Bibl. Norimb. teſte *Panz.* VI. 222. Preſſe ſequitur Aldina exempla.

1521.

Q. H. Fl. Odarum liber Primus et Secundus cum annotationibus Pauli Franci. Francof. ad Oderam 1521. 8.

Q. H. Fl. Liber de arte poetica ad Piſones. Ex vetuſto exemplari: Summa recognitus cura et diligentia per Valentinum Ecchium Philyripolitanum (Lipſienſem). *Ex officina litteratoria Domini Iohannis Haller, civis et conſulis Cracovienſis. Anno a Chriſto nato* M. D. XXI. XIII. *Kal. Novemb.* 1521. 4.

Rariſſimus hic libellus commemoratur in Bibl. Ianociana I. p. 68.

Q. H. Fl. Opera: per Paganinum de Pagan, Venetiis 1521. 12.

Laudant h. edit. *Bipotini*, neſcio qua fide.

1522.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo. Ex antiquiſſimo exemplari: ſtudioſiſſime recogniti per Valentinum Ecchium Philyropol. Arte vero et impenſis Domini Ioh.

Haller, civis et Conſulis Cracovienſis impreſſi. Anno ſalutis M. D. XXII. *Pridie Nonas Auguſti* 1522. 4.

Bibl. Ianociana I. p. 69.

P. Franci Problemata Horatiana per Satiram. Typis Hartmanni. Francof. ad Viad. 1522. 4.

Bipontini p. XXXVI. et *Bibl. Hor.* p. 17.

Q. H. Fl. de divina poetarum arte, non minus elegans quam omni eruditione refertum opus ad Piſones cunctis adprime neceſſarium. Eiusdem carmen ſeculare perquam iucundum. Sequitur *Adriani Wolfhardi Tranſſylvani praefatio ad Lectorem.* In fine: *Viennae Auſtriae per Ioannem Singrenium. Anno domini* 1522. 4.

Bibl. Vindob. Vid. *Denis Wiens Buchdruckergeſch.* p. 230.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo, curatiſſime impreſſi. Viennae in aedibus Io. Sin. Anno M. D. XXII. In fine: *Viennae Pannoniae per Ioannem Singrenium Anno Domini* 1522. 4.

Bibl. Vindob. *Denis* lib. laud. p. 234. *Phil. Gundelium* operi praefuiſſe opinatur.

1523.

Horatii Epiſtolae: editore Ioanne Caeſario in gratiam illuſtrium diſcipulorum Antonii et Salentini Comitum Iſenburgicorum. Coloniae typis Ioannis Soteris 1523. 8.

Laudat *Hartzhem. Bibl. Colon.* p. 165.

Q. H. Fl. Poemata omnia, ſtudio ac diligentia Henrici Glareani recognita, eiusdem Annotationibus illuſtrata: quibus et permulta authoris loca hactenus depravata, et commentariorum infiniti errores, vel iniuria temporis, vel librariorum indiligentia, aut ſciolorum impoſtura admiſſi aut etiam commentatorum oſcitantia non animadverſi

verſi exacto reſtituuntur iudicio. Adiecta ſunt praeterea ubique argumenta et Carminum rationes. Ad haec, alia nonnulla ipſi authori non parum lucis adferentia. Friburgi Briſgoiae 1523. 8.

Deſcriptum exhibui plenum libri titulum, quo certius tibi de arrogantia hominis conſtaret. Expreſſa fere eſt Aldina 1519. et, ubi eam deſerit, temere hoc factum deprehendae. Sexies haec editio dein repetita eſt a. 1533. 1535. 1536. 1539. 1540. 1549.

1524.

Horatius, Iuvenalis, et Perſius. Baſileae in aedibus Valentini Curionis. X. Calend. Auguſtas 1524. 8.

Maitt. Lnd. I. p. 502. Bibl. Altenburg. p. 109. De edd. Baſill. vide ſupra p. XLVI. Recuſa haec eſt a. 1527. et 1531.

1525.

Q. H. Fl. Sermonum libri II. cum annotatt. nonnullis in calce adiunctis. Antverp. 1525. 4.

Bibl. Hulſ. p. 522.

1526.

Horatii Odae emendatae, cum breviuſculis argumentis. Pariſ. 1526. 4.

Bibl. Hulſ. p. 522.

1527.

* *Q. H. Fl. Poemata omnia. Centimetrum Marii Servii. Annotationes Aldi Manutii Romani in Horatium. Ratio menſuum, quibus Odae eiusdem Poetae tenentur eodem Aldo authore. Nicolai Peroti libellus eiusdem argumenti. — Venetiis in aedibus Aldi et Andreae ſoceri menſe ſeptembri* 1527. 8.

Aldina

Haller, civis et Conſulis Cracovienſis impreſſi. Anno ſalutis M. D. XXII. *Pridie Nonas Auguſti* 1522. 4.

Bibl. Ianociana I. p. 69.

P. Franci Problemata Horatiana per Satiram. Typis Hartmanni. Francof. ad Viad. 1522. 4.

Bipontini p. XXXVI. et *Bibl. Hor.* p. 17.

Q. H. Fl. de divina poetarum arte, non minus elegans quam omni eruditione refertum opus ad Piſones cunctis adprime neceſſarium. Eiusdem carmen ſeculare perquam iucundum. Sequitur *Adriani Wolfhardi Transſylvani praefatio ad Lectorem.* In fine: *Viennae Auſtriae per Ioannem Singrenium. Anno domini* 1522. 4.

Bibl. Vindob. Vid. *Denis Wiens Buchdruckergeſch.* p. 230.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo, curatiſſime impreſſi. Viennae in aedibus Io. Sin. Anno M. D. XXII. In fine: *Viennae Pannoniae per Ioannem Singrenium Anno Domini* 1522. 4.

Bibl. Vindob. *Denis* lib. laud. p. 234. *Phil. Gundelium* operi praefuiſſe opinatur.

1523.

Horatii Epiſtolae: editore Ioanne Caeſario in gratiam illuſtrium diſcipulorum Antonii et Salentini Comitum Iſenburgicorum. Coloniae typis Ioannis Soteris 1523. 8.

Laudat *Hartzhem. Bibl. Colon.* p. 165.

Q. H. Fl. Poemata omnia, ſtudio ac diligentia Henrici Glareani recognita, eiusdem Annotationibus illuſtrata: quibus et permulta authoris loca hactenus depravata, et commentariorum infiniti errores, vel iniuria temporis, vel librariorum indiligentia, aut ſciolorum impoſtura admiſſi aut etiam commentatorum oſcitantia non animadverſi

verſi exacto reſtituuntur iudicio. Adiecta ſunt praeterea ubique argumenta et Carminum rationes. Ad haec, alia nonnulla ipſi authori non parum lucis adferentia. Friburgi Briſgoiae 1523. 8.

Deſcriptum exhibui plenum libri titulum, quo certius tibi de arrogantia hominis conſtaret. Expreſſa fere eſt Aldina 1519. et, ubi eam deſerit, temere hoc factum deprehendae. Sexies haec editio dein repetita eſt a. 1533. 1535. 1536. 1539. 1540. 1549.

1524.

Horatius, Iuvenalis, et Perſius. Baſileae in aedibus Valentini Curionis. X. Calend. Auguſtas 1524. 8.

Maitt. Ind. I. p. 502. Bibl. Altenburg. p. 109. De edd. Baſill. vide ſupra p. XLVI. Recuſa haec eſt a. 1527. et 1531.

1525.

Q. H. Fl. Sermonum libri II. cum annotatt. nonnullis in calce adiunctis. Antverp. 1525. 4.

Bibl. Hulf. p. 522.

1526.

Horatii Odae emendatae, cum breviuſculis argumentis. Pariſ. 1526. 4.

Bibl. Hulf. p. 522.

1527.

* *Q. H. Fl. Poemata omnia. Centimetrum Marii Servii. Annotationes Aldi Manutii Romani in Horatium. Ratio menſuum, quibus Odae eiusdem Poetae tenentur eodem Aldo authore. Nicolai Peroti libellus eiusdem argumenti. — Venetiis in aedibus Aldi et Andreae ſoceri menſe ſeptembri* 1527. 8.

Aldina

Aldina quarta ad tertiam plane expreſſa, neque ulla nova dote inſtructa. Ipſe Aſulanus in praef. ait, ſe hoc egiſſe, ut non negligentius quam antea eundem authorem emitteret.

* *Q. H. Fl. Venuſini poetae amoeniſſimi — opera cum commentariis Acronis grammatici haudquaquam vulgaris nuper quam accuratiſſime caſtigati aeditique* (ſic) *ac ampliſſimo indice illuſtrati. Baſileae apud Valentinum Curionem Calendis Aprilibus Anni* 1527. 8.

Secunda haec Baſileenſis, in qua ſtudia editoris ad Acronem potiſſimum limatius exhibendum converſa eſſe videntur; nam textus conſpirat cum priore.

Q. H. Fl. Epodon liber unus. Ad Aldini exemplaris fidem recognitus. Seculari carmine adiuncto. Cracoviae per Matthiam Scharffenberg, anno a virgineo partu Mil. Quingent. XXVII. *Decim. die Novembris* 1527. 4.

Bibl. Ianociana I. p. 48.

1528.

Q. H. Fl. duo Epiſtolarum Libri, cura Chriſtophori Landini. Antwerpiae per Iohannem Grapheum menſe Iulio 1528. 8.

Q. H. Fl. de arte poetica. Antwerpiae apud Iohannem Grapheum menſe Iulio 1528. 8.

Vterque liber, rarus admodum, quamquam nullius uſus critici, erat χειμήλιον *Schwarz.* iun. teſte *Panz.* VI. p. 13.

* *Opera Q. Horatii Flacci poetae amoeniſſimi cum quatuor commentariis Acronis. Porphirionis. Anto. Mancinelli. Iodoci Badii Aſcenſii accurate repoſitis. cumque adnotationibus Matthaei Bonfinis: et Aldi Manutii Romani a Philologo recognitis: ſuisque locis inſertis et ad finem ex integro reſtitutis. Praemiſſo ampliſſimo*

mo in vniverſum opus indice. Venundantur Parriſiis apud Ioannem Parvum, Ambroſium Gyrault et Petrum Gaudoul. In fine Epp.: *Parrhiſiis* PETRVS *Gromorſus excudebat Anno a Chriſto nato* fol. 1528.

Ducta plane ac deſcripta ad ed. Pariſ. Aſcenſianam a. 1519. Praefixa eſt epiſt. nuncupatoria *Aſcenſii* ad *Franc. de Rouhan* cum a. 1519 ſubſcriptione; unde novam *Io. Parvi* eiusdem anni 1519 nonnulli editionem procuderunt; prave arbitror.

Horatii Opera, cum Annotatiunculis in margine adjectis et Nic. Perotti de metris Odarum Horatii libello. Apud Simonem Colinaeum in alma Pariſiorum Academia, ſub ſole aureo, vici divi Ioannis Bellovacenſis, menſe Octobri 1528. 8.

Maitt. T. II. p. 708. Bibl. Hulſ. III. 441. Prima haec Colinaeana, haud dubie ex Aldina aliqua expreſſa.

1529.

Horatii Opera cum quatuor commentariis: — — ſub prelo Aſcenſiano, Pariſiis ad V. *Calendas Sept.* fol. 1529.

Vltima Aſcenſiana.

Dubiae admodum fidei eſt Antwerpiana huius anni editio in rationes illata ab auctore Biblioth. Horat. p. 19. quamquam etiam habet Dougl.

1530.

Q. H. Fl. Opera, per Sebaſtianum Gryphium, Lugduni 1530. 8.

Prima haec Gryphiana, multoties dein repetita.

1531.

Q. H. Flacci, A. Perſii, I. Iuvenalis, amoeniſſimorum exactiſſimorumque inter Satyricos poetarum opera: Baſi-

Baſileae, apud Valent. Curionem, Idibus Martias (in praef.) 1531. 8.

Vid. a. 1524. unde textus repetitus videtur, adiectis cuique carmini prolixioribus argumentis. Exemplum huius ed. penes me eſt. Cf. *Goetz.* Memorabb. I. p. 526.

Io. Murmelii Modi undeviginti Odarum Horatianarum ad inventutem exercendam, per Fr. Rhodum. Marburgi 1531. 8.

Ex Aldino exemplo ducti.

Q. H. Fl. Opera: cum Nic. Perotti de metris Horatianis libello. Pariſ. apud Sim. Colinaeum 1531. 12.

Recuſ. ex ed. a. 1528. *Maitt.* II. 759.

Q. H. Fl. Ars Poetica, cum comment. A. Iani Parrhaſii, Conſent. ſtudio Bernardini Martyrani, Neapoli 1531. 4.

Saepius inde recuſa.

1532.

Melodiae in Odas Horatii Et quaedam alia carminum genera. Earundem argumenta, genus ac ratio. Una cum inſignioribus et Odis et Sententiis. TENOR. *Emptori Bibliopola. Forſitan hos rides, Emptor, me vendere cantus* caet. *Francofordiae Chr. Ege.* In fine: *Apud Chriſtianum Egenolphum, Menſe Ianuario. An.* M. DXXXII. Sequitur *Diſcantus, Baſſus, Altus.* 8.

Κειμήλιον *Panzeri.* Vid. Ann. VII. 52.

1533.

Q. H. Fl. Poemata omnia ſtudio et diligentia Henr. Glareani, Friburgi Brisgoiae, Kalendis Martiis 1533. 8.

Vid. a. 1523. *Maitt.* II. 791. Caſtigatiorem priore recognitamque praedicat Glar. in ep. dedicat. p. 7.

Q.

Q. H. Fl. Opera, Lugduni, per Sebaſt. Gryphium 1533. 8.

Maitt. II. 790. Altera haec Gryphiana. Vid. a. 1539.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo, cum Scholiis Wolph. Anemoecii (Windheim). *Ex officina Henr. Steyner, Auguſt. Vindelic.* 1533. 8.

Laudat *Bibl. Horat.* p. 20.

Q. H. Fl. Ars poetica, cum Trium doctiſſimorum Commentariis. A. Iani Parrhaſii. Acronis, Porphyrionis. Adiecta ſunt ad calcem doctiſſimae Henr. Glareani annotationes. Pariſiis, ex officina Rob. Stephani 1533. 4.

Bibl. Harlei. I. p. 180. Bibl. du Roi, belles Lettres II. 301.

Q. H. Fl. Ars poetica, cum comment. A. Iani Parrhaſii Pariſiis 1533. 8.

Vid. a. 1531.

Q. H. Fl. Odarum ſive Carminum Libri quatuor, et Epodon liber, cum Annotatiunculis quam antea auctioribus in margine adiectis: acceſſit Nic. Perotti libellus de Metris Odarum Horatianarum. Pariſiis, apud Simonem Colinaeum 1533. 8.

Maitt. II. 790. Bibl. du Roi, belles Lettres II. p. 301. Tertia Colinaeana. Vid. a. 1528.

Q. H. Fl. Ars poetica: apud Prigentium Calvarinum in clauſo Brunello ſub inſigni geminarum cypparum. Pariſiis fol. 1533.

Maitt. II. 790.

1534.

Q. H. Fl. Epiſtolae, Satyrae et Ars poetica. Antwerpiae 1534. 8.

Bibl.

Huius ed. notitiam dat *Bibl. Horat.* p. 15. ut et sequentis:

Q. H. Fl. Ars poetica, sermones duo et Epistolae: per Iohannem Britannicum, Venetiis fol. 1516.

Horatius: impressum Florentiae per haeredes Philippi Iuntae 1516. 8.

Est haec tertia Iuntina, parum cognita. Memoratur in *Catal. Thott.* VII. p. 259.

Q. H. Fl. Odarum sive carminum Libri IV. *Argentorati apud Matthiam Schurerium mense Februario.*

Maitt. Ind. p. 503. *Fabric.* Bibl. Lat. I. 408. Idem liber recusus anno sequenti, cuius exemplum affert *Weislinger* in Catal. Biblioth. O. S. Joh. Argentinae p. 112. Vterque autem expressus ex ed. Lugd. a. 1511.

Horatii morales epistolae. Coloniae 1516. 4.

Exemplum possidet Bibl. Guelpherb. Etiam alibi memoratum vidi.

1517.

Q. H. Fl. Sermonum libri duo. Annotationes nonnullae in calce adiectae, in quibus aliquid mutandum ostenditur, vel cur mutatum sit ratio redditur. Argentorati ex Aedibus Matthiae Schurerii. Mense Ianuario 1517. 4.

Repetita haud dubie ex Lugdunensi ed. anni 1511. cum ipso titulo.

Q. H. Fl. Epistolarum libri duo. Lipsiae per Iacobum Thanner 1517. 4.

Recusa ex ed. a. 1512.

1518.

Q. H. Fl. de Arte poetica liber. Coloniae in aedibus Quentelianis 1518. 4.

Q.

Q. H. Fl. morales epiſtolae. Daventriae ex officina litteratoria Alberti Pafraet 1518. 4.

Vtramque laudat *Bibl. Bunav.* T. I. Vol. I. p. 312. et inde *Bibl. Horat.* p. 16.

Q. H. Fl. poemata cum annotationibus Matthaei Bonfinis. Lugduni ſumtibus Bartholomei trot menſe Auguſto 1518. 8.

Bibl. Schwarz. iun. teſte *Panz.* VII. 321. Caeterum male hinc duae editt. factae in *Biblioth. Hor.* et *Iani* recenſu.

1519.

* *Opera Q. Horatii Flacci poetae amoeniſſimi cum quatuor commentariis, Acronis, Porphyrionis, Anto. Mancinelli Iodoci Badii Aſcenſii accurate repoſitis. Cumque adnotationibus Matthaei Bonfinis: et Aldi Manutii Romani a Philologo* (Benedicto) *recognitis: ſuisque locis inſertis et ad finem ex integro reſtitutis. Vacmundantur Parrhiſiis in via Iacobaea ab ipſo Aſcenſio.* In fine Epp.: *Impreſſa eſt quartum haec Horatiana poeſis accuratione ipſius Aſcenſii in nobiliſſimo Parrhiſiorum gymnaſio ad Quartum Calen. Octob. Anni huius* M. D. XIX.

Quarta haec Aſcenſ. ex eiusdem prioribus maxime Venet. a. 1495. fideliter expreſſa, et tantum *Bonfinis* et *Aldi* notulis locupletata eſt. Forte haec eadem eſt, quam Cat. Bibl. Harl. I. p. 179. cum Notis Variorum *Florentiae* editam dicit.

Q. H. Fl. Opera cum quatuor commentariis, Pariſiis apud Io. Parvum fol. 1519.

Suſpectae fidei haec editio, ſoli auctori Bibl. Horat. p. 16. memorata. Vid. ad a. 1528.

Q. H. Fl. Opera cum quinque commentariis, Lugduni fol. 1519.

Quintum nimirum locum occupat Aſcenſii expoſitio. Sed nec hanc ullibi memoratam reperi, niſi in Bibl. Horat. p. l.

* *Q. H. Fl. Poemata omnia. Centimetrum Marii Servii. Annotationes Aldi Manutii Romani in Horatium. Ratio menſuum, quibus Odae eiusdem poetae tenentur, eodem Aldo authore. Nicolai Perotti libellus eiusdem Argumenti. Venetiis in aedibus Aldi et Andreae ſoceri, menſe novembri* M. D. XIX. 8.

Sequitur plerumque haec editio Aldinas anteriores, quamquam novam recenſionem feciſſe videri vult Franc. Aſulanus, qui in epiſt. ad Io. Pinum ita de ſuo labore, ei impenſo: poemata ad exactiorem caſtigationem revocavimus; praeter alios enim, quos plurimos adhibuimus, Andreae etiam Naugerii iudicio non parum multis in locis adiuti, ita mendis omnibus ſublatis integra reddidimus, ut vere profiteri poſſimus, non minus noſtro labore tanto authori priſtinam dignitatem eſſe reſtitutam, quam ſtudioſiſſimo cuique lectori ſatisfactum in iis, quae vel obſcura vel ambigua ab omnibus in medio relinquebantur. Haec ille. Emendatior utique eſt caeteris Aldinis, et manifeſta vitia (ut I. 11. 2. *Leuconoë* pro *Leucothee*) paſſim ſublata videas.

Q. H. Fl. Poemata — — Florentiae per heredes Philippi Iuntae. Anno Domini M. D. XIX. *Leone X. Ponti. Maxi.* 1519. 8.

Maitt. Ind. I. p. 501. *Bandini* l. c. II. p. 149. *Pinelli* II. 326. Eſt haec Iuntina quarta. Praecedit *Benedicti Philologi Florent.* epiſtola ad Phil. Nerlium.

Eiusdem anni edit. *Pariſienſem fol. a Nyon et Guillyn* curatam laudant Bipontini neſcio qua auctoritate.

1520.

1520.

Horatius cum commentariis: per Guil. de Fontaneto de Monteferrato. Venetiis die VII. *April.* fol. 1520.

Maitt. II. 600. Expreſſa haud dubie e Veneta aliqua.

Horatius. Centimetrum Marii Servii. Adnotationes Aldi Manutii in Horatium. Metrorum genera in Horatio. Nic. Perotti de metris Odarum Horatii. Baſileae in aedibus Andreae Cratandri Menſe Decembri 1520. 8.

Extat in Bibl. Norimb. teſte *Panz.* VI. 222. Preſſe ſequitur Aldina exempla.

1521.

Q. H. Fl. Odarum liber Primus et Secundus cum annotationibus Pauli Franci. Francof. ad Oderam 1521. 8.

Q. H. Fl. Liber de arte poetica ad Piſones. Ex vetuſto exemplari: Summa recognitus cura et diligentia per Valentinum Ecchium Philyripolitanum (Lipſienſem). *Ex officina litteratoria Domini Iohannis Haller, civis et conſulis Cracovienſis. Anno a Chriſto nato* M. D. XXI. XIII. *Kal. Novemb.* 1521. 4.

Rariſſimus hic libellus commemoratur in Bibl. Ianociana I. p. 68.

Q. H. Fl. Opera: per Paganinum de Pagan, Venetiis 1521. 12.

Laudant h. edit. *Bipotini*, neſcio qua fide.

1522.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo. Ex antiquiſſimo exemplari: ſtudioſiſſime recogniti per Valentinum Ecchium Philyropol. Arte vero et impenſis Domini Ioh.

Haller, civis et Conſulis Cracovienſis impreſſi. Anno ſalutis M. D. XXII. *Pridie Nonas Auguſti* 1522. 4.

Bibl. Ianociana I. p. 69.

P. Franci Problemata Horatiana per Satiram. Typis Hartmanni. Francof. ad Viad. 1522. 4.

Bipontini p. XXXVI. et *Bibl. Hor.* p. 17.

Q. H. Fl. de divina poetarum arte, non minus elegans quam omni eruditione refertum opus ad Piſones cunctis adprime neceſſarium. Eiusdem carmen ſeculare perquam iucundum. Sequitur *Adriani Wolfhardi Tranſſylvani praefatio ad Lectorem.* In fine: *Viennae Auſtriae per Ioannem Singrenium. Anno domini* 1522. 4.

Bibl. Vindob. Vid. *Denis Wiens Buchdruckergeſch.* p. 230.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo, curatiſſime impreſſi. Viennae in aedibus Io. Sin. Anno M. D. XXII. In fine: *Viennae Pannoniae per Ioannem Singrenium Anno Domini* 1522. 4.

Bibl. Vindob. *Denis* lib. laud. p. 234. *Phil. Gundelium* operi praefuiſſe opinatur.

1523.

Horatii Epiſtolae: editore Ioanne Caeſario in gratiam illuſtrium diſcipulorum Antonii et Salentini Comitum Iſenburgicorum. Coloniae typis Ioannis Soteris 1523. 8.

Laudat *Hartzhem. Bibl. Colon.* p. 165.

Q. H. Fl. Poemata omnia, ſtudio ac diligentia Henrici Glareani recognita, eiusdem Annotationibus illuſtrata: quibus et permulta authoris loca hactenus depravata, et commentariorum infiniti errores, vel iniuria temporis, vel librariorum indiligentia, aut ſciolorum impoſtura admiſſi aut etiam commentatorum oſcitantia non animadverſi

verſi exacto reſtituuntur iudicio. Adiecta ſunt praeterea ubique argumenta et Carminum rationes. Ad haec, alia nonnulla ipſi authori non parum lucis adferentia. Friburgi Briſgoiae 1523. 8.

Deſcriptum exhibui plenum libri titulum, quo certius tibi de arrogantia hominis conſtaret. Expreſſa fere eſt Aldina 1519. et, ubi eam deſerit, temere hoc factum deprehendas. Sexies haec editio dein repetita eſt a. 1533. 1535. 1536. 1539. 1540. 1549.

1524.

Horatius, Iuvenalis, et Perſius. Baſileae in aedibus Valentini Curionis. X. Calend. Auguſtas 1524. 8.

Maitt. Ind. I. p. 502. Bibl. Altenburg. p. 109. De edd. Baſill. vide ſupra p. XLVI. Recuſa haec eſt a. 1527. et 1531.

1525.

Q. H. Fl. Sermonum libri II. cum annotatt. nonnullis in calce adiunctis. Antverp. 1525. 4.

Bibl. Hulſ. p. 522.

1526.

Horatii Odae emendatae, cum breviuſculis argumentis. Pariſ. 1526. 4.

Bibl. Hulſ. p. 522.

1527.

* *Q. H. Fl. Poemata omnia. Centimetrum Marii Servii. Annotationes Aldi Manutii Romani in Horatium. Ratio menſuum, quibus Odae eiusdem Poetae tenentur eodem Aldo authore. Nicolai Peroti libellus eiusdem argumenti. — Venetiis in aedibus Aldi et Andreae ſoceri menſe ſeptembri* 1527. 8.

Aldina

Aldina quarta ad tertiam plane expreſſa, neque ulla nova dote inſtructa. Ipſe Aſulanus in praef. ait, ſe hoc egiſſe, ut non negligentius quam antea eundem authorem emitteret.

* *Q. H. Fl. Venuſini poetae amoeniſſimi — opera cum commentariis Acronis grammatici haudquaquam vulgaris nuper quam accuratiſſime caſtigati aeditique* (ſic) *ac ampliſſimo indice illuſtrati. Baſileae apud Valentinum Curionem Calendis Aprilibus Anni* 1527. 8.

Secunda haec Baſileenſis, in qua ſtudia editoris ad Acronem potiſſimum limatius exhibendum converſa eſſe videntur; nam textus conſpirat cum priore.

Q. H. Fl. Epodon liber unus. Ad Aldini exemplaris fidem recognitus. Seculari carmine adiuncto. Cracoviae per Matthiam Scharffenberg, anno a virgineo partu Mil. Quingent. XXVII. *Decim. die Novembris* 1527. 4.

Bibl. Ianociana I. p. 48.

1528.

Q. H. Fl. duo Epiſtolarum Libri, cura Chriſtophori Landini. Antwerpiae per Iohannem Grapheum menſe Iulio 1528. 8.

Q. H. Fl. de arte poetica. Antwerpiae apud Iohannem Grapheum menſe Iulio 1528. 8.

Vterque liber, rarus admodum, quamquam nullius uſus critici, erat χειμήλιον *Schwarz.* iun. teſte *Panz.* VI. p. 13.

* *Opera Q. Horatii Flacci poetae amoeniſſimi cum quatuor commentariis Acronis. Porphirionis. Anto. Mancinelli. Iodoci Badii Aſcenſii accurate repoſitis. cumque adnotationibus Matthaei Bonfinis: et Aldi Manutii Romani a Philologo recognitis: ſuisque locis inſertis et ad finem ex integro reſtitutis. Praemiſſo ampliſſimo*

mo in universum opus indice. Venundantur Parrisiis apud Ioannem Parvum, Ambrosium Gyrault et Petrum Gaudoul. In fine Epp.: *Parrhisiis* PETRVS *Gromorsus excudebat Anno a Christo nato* fol. 1528.

Ducta plane ac descripta ad ed. Paris. Ascensianam a. 1519. Praefixa est epist. nuncupatoria *Ascensii* ad *Franc. de Rouhan* cum a. 1519 subscriptione; unde novam *Io. Parvi* eiusdem anni 1519 nonnulli editionem procuderunt; prave arbitror.

Horatii Opera, cum Annotatiunculis in margine adjectis et Nic. Perotti de metris Odarum Horatii libello. Apud Simonem Colinaeum in alma Parisiorum Academia, sub sole aureo, vici divi Ioannis Bellovacensis, mense Octobri 1528. 8.

Maitt. T. II. p. 708. Bibl. Hulf. III. 441. Prima haec Colinaeana, haud dubie ex Aldina aliqua expressa.

1529.

Horatii Opera cum quatuor commentariis: — — sub prelo Ascensiano, Parisiis ad V. Calendas Sept. fol. 1529.

Vltima Ascensiana.

Dubiae admodum fidei est Antwerpiana huius anni editio in rationes illata ab auctore Biblioth. Horat. p. 19. quamquam etiam habet Dougl.

1530.

Q. H. Fl. Opera, per Sebastianum Gryphium, Lugduni 1530. 8.

Prima haec Gryphiana, multoties dein repetita.

1531.

Q. H. Flacci, A. Persii, I. Iuvenalis, amoenissimorum exactissimorumque inter Satyricos poetarum opera: Basi-

Basileae, apud Valent. Curionem, Idibus Martiis (in praef.) 1531. 8.

Vid. a. 1524. unde textus repetitus videtur, adiectis cuique carmini prolixioribus argumentis. Exemplum huius ed. penes me est. Cf. *Goetz.* Memorabb. I. p. 526.

Io. Murmelii Modi undeviginti Odarum Horatianarum ad iuventutem exercendam, per Fr. Rhodum. Marburgi 1531. 8.

Ex Aldino exemplo ducti.

Q. H. Fl. Opera: cum Nic. Perotti de metris Horatianis libello. Paris. apud Sim. Colinaeum 1531. 12.

Recus. ex ed. a. 1528. *Maitt.* II. 759.

Q. H. Fl. Ars Poetica, cum comment. A. Iani Parrhasii, Consent. studio Bernardini Martyrani, Neapoli 1531. 4.

Saepius inde recusa.

1532.

Melodiae in Odas Horatii Et quaedam alia carminum genera. Earundem argumenta, genus ac ratio. Una cum insignioribus et Odis et Sententiis. TENOR. *Emptori Bibliopola. Forsitan hos rides, Emptor, me vendere cantus* caet. *Francofordiae Chr. Ege.* In fine: *Apud Christianum Egenolphum, Mense Ianuario. An.* M. DXXXII. Sequitur *Discantus, Bassus, Altus.* 8.

Κειμήλιον *Panzeri.* Vid. Ann. VII. 52.

1533.

Q. H. Fl. Poemata omnia studio et diligentia Henr. Glareani, Friburgi Brisgoiae, Kalendis Martiis 1533. 8.

Vid. a. 1523. *Maitt.* II. 791. Castigatiorem priore recognitamque praedicat Glar. in ep. dedicat. p. 7.

Q.

Q. H. Fl. Opera, Lugduni, per Sebaſt. Gryphium 1533. 8.

Maitt. II. 790. Altera haec Gryphiana. Vid. a. 1539.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo, cum Scholiis Wolph. Anemoecii (Windheim). *Ex officina Henr. Steyner, Auguſt. Vindelic.* 1533. 8.

Laudat *Bibl. Horat.* p. 20.

Q. H. Fl. Ars poetica, cum Trium doctiſſimorum Commentariis. A. Iani Parrhaſii. Acronis, Porphyrionis. Adiecta ſunt ad calcem doctiſſimae Henr. Glareani annotationes. Pariſiis, ex officina Rob. Stephani 1533. 4.

Bibl. Harlei. I. p. 180. Bibl. du Roi, belles Lettres II. 301.

Q. H. Fl. Ars poetica, cum comment. A. Iani Parrhaſii Pariſiis 1533. 8.

Vid. a. 1531.

Q. H. Fl. Odarum ſive Carminum Libri quatuor, et Epodon liber, cum Annotatiunculis quam antea auctioribus in margine adiectis: acceſſit Nic. Perotti libellus de Metris Odarum Horatianarum. Pariſiis, apud Simonem Colinaeum 1533. 8.

Maitt. II. 790. Bibl. du Roi, belles Lettres II. p. 301. Tertia Colinaeana. Vid. a. 1528.

Q. H. Fl. Ars poetica: apud Prigentium Calvarinum in clauſo Brunello ſub inſigni geminarum cypparum. Pariſiis fol. 1533.

Maitt. II. 790.

1534.

Q. H. Fl. Epiſtolae, Satyrae et Ars poetica. Antwerpiae 1534. 8.

Bibl.

Bibl. Horat. p. 21. Curata haud dubie per *Io. Grapheum.* Vid. a. 1528.

1535.

Q. H. Fl. Opera, cum Annotationibus Henrici Glareani, Friburgi, apud Ioannem Fabrum Emmeum Iuliacenſem. 1535. 8.

Bibl. Hor. p. 21. quae et ſequ. a. 1536. editionem ab eodem impreſſam laudat.

Q. H. Fl. Opera per Sebaſt. Gryphium, Lugduni 1535. 8.

Gryphiana tertia. Bibl. Hor. l. l.

Horatii Opera: cum adnotationibus Eraſmi, Rhodigini, Politiani, Sabellici, Ioh. Baptiſt. Pii et Iacobi Bononienſis: collectis a Ge. Pictorio. *Antwerpiae* 1535. 8.

Conſtipatae ſunt in hanc editionem iſtorum Virorum in Horatium Obſſ., quae ab iis per Miſcellaneorum, Annotationum, antiquarum Lectionum libellos proditae fuerant. Cf. a. 1544. et paſſim. Habet Bibl. Guelpherbyt.

1536.

Q. H. Fl. Opera cum quinque Commentariis et Annotationibus Aldi Manutii et Matthaei Bonfinis, Venetiis fol. 1536.

Repetitio Aſcenſianae quintae, cum Landini comment.

Q. H. Fl. Opera: per Sebaſt. Gryphium Lugduni 1536. 8.

Maitt. II. p. 849. Quarta iſta Gryphiana. Eodem anno quarta Glareani, Frib. eiusdem Fabri cura prodiit. Vid. a. 1535.

Q. H. Fl. Opera, per Philippum Romanum Lugduni 1536. 8.

Dougl. p. 4. forte eadem cum anteriori.

* *Q.*

* *Q. H. Fl. Ars poetica. cum A. Iani Parrhaſii, Acronis, et Porphyrionis commentariis, Lugduni* apud Phil. Romanum. 1536. 8.

Dougl. p. 1. Bibl. Hulf. III. 443. Expreſſa haud dubie e Pariſina Stephani anni 1533.

Iodoci Badii Aſceuſii Commentarii in Epiſtolas Q. H. Fl., cum Variorum notis. Pariſiis 1536. 8.

Idem l. l. et *Bibl. Horat.* p. 21.

1537.

Q. H. Fl. Opera: cum Annotationibus Eraſmi, Politiani, Sabellici etc. *Coloniae apud Iohannem Gymnicum* 1537. 8

Repetitio edit. a. 1535.

Q. H. Fl. Opera: apud Franciſcum Gryphium, Pariſiis 1537. 8.

Maitt. Ind. I. p. 502.

1538.

Q. H. Fl. Poemata omnia: ad caſtigatiſſimi cuiusque exemplaris fidem quam accuratiſſime reſtituta, Scholiisque doctiſſimis illuſtrata. Lugduni apud Sebaſt. Gryphium 1538. 8.

Gryphiana quinta. *Dougl.* p. 4. Bibl. Hulf. III. 440.

1539.

* *Q. H. Fl. Odarum ſive carminum libri* IV. *Epodon liber unus* caet. *Nicol. Perotti libellus — Pariſiis apud Sim. Colinaeum* 1539. 8.

Colinaeana quarta. *Maitt.* III. 307.

Q. H. Fl. Opera: ex officina Rob. Stephani, Pariſiis 1539. 8.

Eodem anno prodiêre:

Bibl. Horat. p. 21. Curata haud dubie per *Io. Grapheum.* Vid. a. 1528.

1535.

Q. H. Fl. Opera, cum Annotationibus Henrici Glareani, Friburgi, apud Ioannem Fabrum Emmeum Iuliacenſem. 1535. 8.

Bibl. Hor. p. 21. quae et ſequ. a. 1536. editionem ab eodem impreſſam laudat.

Q. H. Fl. Opera per Sebaſt. Gryphium, Lugduni 1535. 8.

Gryphiana tertia. Bibl. Hor. l. l.

Horatii Opera: cum adnotationibus Eraſmi, Rhodigini, Politiani, Sabellici, Ioh. Baptiſt. Pii et Iacobi Bononienſis: collectis a Ge. Pictorio. *Antwerpiae* 1535. 8.

Conſtipatae ſunt in hanc editionem iſtorum Virorum in Horatium Obſſ., quae ab iis per Miſcellaneorum, Annotationum, antiquarum Lectionum libellos proditae fuerant. Cf. a. 1544. et paſſim. Habet Bibl. Guelpherbyt.

1536.

Q. H. Fl. Opera cum quinque Commentariis et Annotationibus Aldi Manutii et Matthaei Bonfinis, Venetiis fol. 1536.

Repetitio Aſcenſianae quintae, cum Landini comment.

Q. H. Fl. Opera: per Sebaſt. Gryphium Lugduni 1536. 8.

Maitt. II. p. 849. Quarta iſta Gryphiana. Eodem anno quarta Glareani, Frib. eiusdem Fabri cura prodiit. Vid. a. 1535.

Q. H. Fl. Opera, per Philippum Romanum Lugduni 1536. 8.

Dougl. p. 4. forte eadem cum anteriori.

* Q.

* *Q. H. Fl. Ars poetica. cum A. Iani Parrhaſii, Acronis, et Porphyrionis commentariis, Lugduni* apud Phil. Romanum. 1536. 8.

Dougl. p. 1. Bibl. Hulf. III. 443. Expreſſa haud dubie e Pariſina Stephani anni 1533.

Iodoci Badii Aſceuſii Commentarii in Epiſtolas Q. H. Fl., cum Variorum notis. Pariſiis 1536. 8.

Idem l. l. et *Bibl. Horat.* p. 21.

1537.

Q. H. Fl. Opera: cum Annotationibus Eraſmi, Politiani, Sabellici etc. *Coloniae apud Iohannem Gymnicum* 1537. 8

Repetitio edit. a. 1535.

Q. H. Fl. Opera: apud Franciſcum Gryphium, Pariſiis 1537. 8.

Maitt. Ind. I. p. 502.

1538.

Q. H. Fl. Poemata omnia: ad caſtigatiſſimi cuiusque exemplaris fidem quam accuratiſſime reſtituta, Scholiisque doctiſſimis illuſtrata. Lugduni apud Sebaſt. Gryphium 1538. 8.

Gryphiana quinta. *Dougl.* p. 4. Bibl. Hulf. III. 440.

1539.

* *Q. H. Fl. Odarum ſive carminum libri* IV. *Epodon liber unus* caet. *Nicol. Perotti libellus — Pariſiis apud Sim. Colinaeum* 1539. 8.

Colinaeana quarta. *Maitt.* III. 307.

Q. H. Fl. Opera: ex officina Rob. Stephani, Pariſiis 1539. 8.

Eodem anno prodiêre:

H. Glareani Annotationes in Q. H. Fl. Friburgi Brisg. 8.

Iodoci Willichii Comment. in Art. Poet. Horatii, Argent. 8. et

Paul. Hofheimeri Harmoniae poeticae, sive Horatii aliorumque poetarum Odae, musicis metris expressae. Norimb. 8.

1540.

Q. H. Fl. Poemata omnia cum quinque Commentantibus, Anto. Mancinello, Acrone, Porphyrione, Ioh. Britannico, nec non Iod. Badio Ascensio, Viris eruditissimis. Centimetrum Marii Servii. Annotationes Aldi Manutii Romani. Ratio mensuum, quibus Odae eodem Aldo authore tenentur. Nic. Perotti libellus de Metris Odarum. Annotationes Matthaei Bonfinis, Asculani suis locis insertae et ad finem ex integro restitutae. Index copiosissimus omnium vocabulorum, quae in toto opere animadversione digna visa sunt. Venetiis, per Venturinum Rossinellum, mense Martio fol. 1540.

Ex Ascensianis haud dubie ducta. Per eundem *Ventur. Rossinell.* Horatius hoc anno octava forma excusus memoratur *Dougl.* p. 4.

* *Q. H. Fl. Poemata omnia, studio ac diligentia H. Glareani recognita — — Friburgi Brisgoiae* 1540. 8.

Sexta Glareani editio (Vid. a. 1523.) cum epist. dedicatoria a. 1533. unde adeo plane expressa est.

Q. H. Fl. Opera, cum annotatiunculis — — apud Sim. Colinaeum, Parisiis 1540. 12.

Maitt. III. 318. Colinaeana quinta. *Osmont.* p. 353.

Q. H. Fl. Opera, — — apud Sebast. Gryphium, Lugduni 1540. 8.

Vid. a. 1530. Sexta Gryph.

Q.

Q. H. Fl. Poemata omnia, doctiſſimis Scholiis illuſtrata. per Anton. Dumaeum Antwerp. 1540. 8.

Dougl. p. 4.

Q. H. Fl. liber de Arte poetica. Ex officina Mich. Vaſcoſani Pariſiis 1540. 4.

Q. H. Fl. Epiſtolae, Satyrae et Ars poetica, cum Annotationibus. Antwerp. 1540. 8.

1541.

Q. H. Fl. poemata omnia, cum Nic. Perotti libello de Horat. Od. metris. Venetiis ex officina Eraſmiana 1541. 12.

Maitt. III. 330.

Q. H. Fl. Ars poetica, cum explicatione Pomponii Gaurici. Romae 1541. 4.

Bibl. Horat. p. 24.

Q. H. Fl. Ars poetica, per S. Chappelet. Pariſiis 1541. 4.

Dougl. p. 4.

Q. H. Fl. Epiſtolae, ex offic. Roberti Stephani Pariſiis 1541. 8.

Bibl. Horat. p. 24. et Hulſ. III. 443.

Q. H. Fl. Poemata omnia, doctiſſimis Scholiis illuſtrata, Antwerp. apud Io. Hillenium 1541. 8.

Ducta haud dubie ex ed. Antw. a. 1540.

Commentarius in Primam et Secundam Horatii Satyram. Auctore Iulio Aurelio Haurechio, Leſſingnienſi: acceſſit eiusdem Paraphraſis in easdem per Anton. Goyum, Antwerp. 1541. 8.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302.

Bibl. Horat. p. 21. Curata haud dubie per *Io. Grapheum.* Vid. a. 1528.

1535.

Q. H. Fl. Opera, cum Annotationibus Henrici Glareani, Friburgi, apud Ioannem Fabrum Emmeum Iuliacenſem. 1535. 8.

Bibl. Hor. p. 21. quae et ſequ. a. 1536. editionem ab eodem impreſſam laudat.

Q. H. Fl. Opera per Sebaſt. Gryphium, Lugduni 1535. 8.

Gryphiana tertia. Bibl. Hor. l. l.

Horatii Opera: cum adnotationibus Eraſmi, Rhodigini, Politiani, Sabellici, Ioh. Baptiſt. Pii et Iacobi Bononienſis: collectis a Ge. Pictorio. *Antwerpiae* 1535. 8.

Conſtipatae ſunt in hanc editionem iſtorum Virorum in Horatium Obſſ., quae ab iis per Miſcellaneorum, Annotationum, antiquarum Lectionum libellos proditae fuerant. Cf. a. 1544. et paſſim. Habet Bibl. Guelpherbyt.

1536.

Q. H. Fl. Opera cum quinque Commentariis et Annotationibus Aldi Manutii et Matthaei Bonfinis, Venetiis fol. 1536.

Repetitio Aſcenſianae quintae, cum Landini comment.

Q. H. Fl. Opera: per Sebaſt. Gryphium Lugduni 1536. 8.

Maitt. II. p. 849. Quarta iſta Gryphiana. Eodem anno quarta Glareani, Frib. eiusdem Fabri cura prodiit. Vid. a. 1535.

Q. H. Fl. Opera, per Philippum Romanum Lugduni 1536. 8.

Dougl. p. 4. forte eadem cum anteriori.

* *Q.*

* *Q. H. Fl. Ars poetica. cum A. Iani Parrhaſii, Acronis, et Porphyrionis commentariis, Lugduni* apud Phil. Romanum. 1536. 8.

Dougl. p. 1. Bibl. Hulſ. III. 443. Expreſſa haud dubie e Pariſina Stephani anni 1533.

Iodoci Badii Aſceuſii Commentarii in Epiſtolas Q. H. Fl., cum Variorum notis. Pariſiis 1536. 8.

Idem l. l. et *Bibl. Horat.* p. 21.

1537.

Q. H. Fl. Opera: cum Annotationibus Eraſmi, Politiani, Sabellici etc. *Coloniae apud Iohannem Gymnicum* 1537. 8

Repetitio edit. a. 1535.

Q. H. Fl. Opera: apud Franciſcum Gryphium, Pariſiis 1537. 8.

Maitt. Ind. I. p. 502.

1538.

Q. H. Fl. Poemata omnia: ad caſtigatiſſimi cuiusque exemplaris fidem quam accuratiſſime reſtituta, Scholiisque doctiſſimis illuſtrata. Lugduni apud Sebaſt. Gryphium 1538. 8.

Gryphiana quinta. *Dougl.* p. 4. Bibl. Hulſ. III. 440.

1539.

* *Q. H. Fl. Odarum ſive carminum libri* IV. *Epodon liber unus* caet. *Nicol. Perotti libellus — Pariſiis apud Sim. Colinaeum* 1539. 8.

Colinaeana quarta. *Maitt.* III. 307.

Q. H. Fl. Opera: ex officina Rob. Stephani, Pariſiis 1539. 8.

Eodem anno prodiêre:

H. Glareani Annotationes in Q. H. Fl. Friburgi *Briſg.* 8.

Iodoci Willichii Comment. in Art. Poet. Horatii, Argent. 8. et

Paul. Hofheimeri Harmoniae poeticae, ſive Horatii aliorumque poetarum Odae, muſicis metris expreſſae. Norimb. 8.

1540.

Q. H. Fl. Poemata omnia cum quinque Commentantibus, Anto. Mancinello, Acrone, Porphyrione, Ioh. Britannico, nec non Iod. Badio Aſcenſio, Viris eruditiſſimis. Centimetrum Marii Servii. Annotationes Aldi Manutii Romani. Ratio menſuum, quibus Odae eodem Aldo authore tenentur. Nic. Perotti libellus de Metris Odarum. Annotationes Matthaei Bonfinis, Aſculani ſuis locis inſertae et ad finem ex integro reſtitutae. Index copioſiſſimus omnium vocabulorum, quae in toto opere animadverſione digna viſa ſunt. Venetiis, per Venturinum Roſſinellum, menſe Martio fol. 1540.

Ex Aſcenſianis haud dubie ducta. Per eundem *Ventur. Roſſinell.* Horatius hoc anno octava forma excuſus memoratur *Dougl.* p. 4.

* *Q. H. Fl. Poemata omnia, ſtudio ac diligentia H. Glareani recognita — — Friburgi Briſgoiae* 1540. 8.

Sexta Glareani editio (Vid. a. 1523.) cum epiſt. dedicatoria a. 1533. unde adeo plane expreſſa eſt.

Q. H. Fl. Opera, cum annotatiunculis — — apud Sim. Colinaeum, Pariſiis 1540. 12.

Maitt. III. 318. Colinaeana quinta. *Osmont.* p. 353.

Q. H. Fl. Opera, — — apud Sebaſt. Gryphium, Lugduni 1540. 8.

Vid. a. 1530. Sexta Gryph.

Q.

Q. H. Fl. Poemata omnia, doctiſſimis Scholiis illuſtrata. per Anton. Dumaeum Antwerp. 1540. 8.

Dougl. p. 4.

Q. H. Fl. liber de Arte poetica. Ex officina Mich. Vaſcoſani Pariſiis 1540. 4.

Q. H. Fl. Epiſtolae, Satyrae et Ars poetica, cum Annotationibus. Antwerp. 1540. 8.

1541.

Q. H. Fl. poemata omnia, cum Nic. Perotti libello de Horat. Od. metris. Venetiis ex officina Eraſmiana 1541. 12.

Maitt. III. 330.

Q. H. Fl. Ars poetica, cum explicatione Pomponii Gaurici. Romae 1541. 4.

Bibl. Horat. p. 24.

Q. H. Fl. Ars poetica, per S. Chappelet. Pariſiis 1541. 4.

Dougl. p. 4.

Q. H. Fl. Epiſtolae, ex offic. Roberti Stephani Pariſiis 1541. 8.

Bibl. Horat. p. 24. et Hulſ. III. 443.

Q. H. Fl. Poemata omnia, doctiſſimis Scholiis illuſtrata, Antwerp. apud Io. Hillenium 1541. 8.

Ducta haud dubie ex ed. Antw. a. 1540.

Commentarius in Primam et Secundam Horatii Satyram. Auctore Iulio Aurelio Haurechio, Leſſingnienſi: acceſſit eiusdem Paraphraſis in easdem per Anton. Goymum, Antwerp. 1541. 8.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302.

1542.

Q. H. Fl. Opera, cum commentariis Acronis, Porphyrionis, Mancinelli et Badii. Parisiis apud Ioannem Roigny fol. 1542.

Repetitio Ascensianae a. 1529.

Q. H. Fl. Poemata omnia, cum Scholiis doctissimis, Lugduni apud Seb. Gryphium 1542. 8.

Gryphiana VIIma. Vid. a. 1530.

1543.

Q. H. Fl. opera cum quatuor commentariis Acronis, Porphyrionis, Anton. Mancinelli, Iodoci Badii repositis. Cumque annotationibus Matthaei Bonfinis, et Aldi Manutii, a Philologo (Benedicto) *recognitis suisque locis insertis, et ad finem ex integro restitutis. Praemissoque et aucto Indice. Adiectae in calce libri eundem in Authorem Henr. Glareani Annotationes* caet. *Parisiis in aedibus Oudini Petit* fol. 1543.

Fideliter expressa ex Ascensiana postrema a. 1529. *Maitt.* III. 355.

Q. H. Fl. Poemata, Scholiis brevibus, iisque brevissimis illustrata, apud Ioan. Roigny. Excudebat Iq. Ludov. Tiletanus Parisiis 1543. 4.

Maitt. III. 354. Ex anteriori superioris anni forte expressa.

* *Horatius. Nic. Perotti libellus non infrugifer de metris Odar. Horat. Parisiis apud Sim. Colinaeum* 1543. 12.

Maitt. III. 354. Colinaeana sexta eaque ultima.

Q. H. Fl. Ars poetica, cum commentario Viti Amerbachii. Argentorati 1543. 8.

Saepius dein recusa. Vid. a. 1547.

1544.

1544.

Q. H. Fl. omnia poemata cum ratione carminum et argumentis ubique insertis. Interpretibus Acrone, Porphyrione, A. Iano Parrhasio, Anton. Mancinello, nec non Iod. Badio Ascensio. Scholiisque D. Erasmi Roter. Angeli Politiani, M. Antonii Sabellici, Ludovici Cael. Rhodigini, Bapt. Pii, Petr. Criniti, Aldi Manutii, Matth. Bonfinis et Iacobi Bononiensis nuper adiunctis. His nos praeterea Annotationes doctissimorum, Ant. Thylesii Consent. Fr. Robortelli Vtin. atque Henr. Glareani apprime utiles addidimus, Nic. Perotti libellus —. Auctoris vita ex P. Crinito: quae omnia longe politius ac diligentius, quam hactenus, excusa in lucem prodeunt. Venetiis apud Hieron. Scotum fol. 1544.

Quicquid fere intpp. Horat. extabat, e saeculi istius more in hanc edit. collatum est. In textu refingendo non amplius laborabatur; satis habuit editor, anteriorem aliquam, haud dubie Venetam, prelo iterum subiicere. Thylesii notae paullo ante prodierant, cum lemmate: *A. Thyl. in Odas Q. H. Fl. auspicia ad iuventutem Romanam* s. l. et a. 4.

* *Q. H. Fl. Poemata. Ratio metrorum, quibus Odae eiusdem poetae tenentur. Centimetrum Marii Servii. Variae lectiones ex Vetustiss. codicibus. Parisiis ex officina Roberti Stephani, VII. Id. Maii* 1544. 8.

Maitt. III. 372. *Pinelli* II. 326. Varias lectiones non ex anterioribus edd. sed vere e Codd. et quidem, ut videtur, Italicis haustas esse apparet.

Q. H. Flacci opera, per Petrum Crinitum, Antwerpiae 1544. 8.

Dongl. p. 5.

Q. H. Fl. Opera, doctissimorum virorum diligentia recognita Friburg. 1544. 8.

Horatii Epiſtola de Arte Poetica; cum Iaſonis de Nores Cyprii ex quotidianis Tryphonis Cabrielii ſermonibus interpretatione. Pariſiis apud Matth. David 1544. 8.

Cf. a. 1553. Recuſa a. 1554.

1545.

* *Q. H. Fl. Venuſini opera — — omnium commentaria — iam denuo caſtigata addidimus, nempe Acronis et Porphyrionis, item annotationes — H. Glareani, Erasmi Rot., Matth. Bonfinis, Aldi Manutii, L. Coelii, A. Politiani, M. Ant. Coccii Sabellici, Io. Bapt. Pii, Iacobi a Cruce Bonon., Servii Grammatici, Petri Criniti.* In fine: *Baſileae per Henrichum Petrum Menſe Martio, Anno* M. D. XLV. fol. 1545.

Prima haec Henricopetrina. Textus refert plane anteriores edd. Baſileenſes Curionis. Eodem hoc anno Horatium cum iisdem commentariis ab eodem H. P. in 4 excuſum affert Dougl. p. 5. et inde Bibl. Hor. p. 28. Sed haud dubie error eſt in forma libri.

* *Q. H. Fl. poemata omnia, ad caſtigatiſſimi cuiusque exemplaris fidem quam diligentiſſime reſtituta. Pariſiis apud Audoenum Parvum, ſub interſignio Lilii, via ad D. Iacobum* 1545. 12.

Nitida atque ſatis correcta editio, vix ulli memorata. Expreſſa eſt ex Colinaeana a. 1543. Bibl. Hulſ. III. 439.

Q. H. Fl. poemata: ex officina Michaelis Vaſcoſani Pariſiis 1545. 4.

Maitt. III. 383. *Pinelli* II. 326. Biblioth. du Roi, belles Lettres. T. II. 298.

Q. H. Fl. Poemata: ex officina Franc. Gryphii, Pariſiis 1545. 12.

Maitt. III. 383. *Dougl.* p. 5. Vid. a. 1537.

Q.

Q. H. Fl. Poemata: Lugduni apud Sebaſt. Gryphium 1545. 12.

Bibl. Hor. p. 28. Spectat forte ad annum ſequ.

Q. H. Fl. Opera cum notis H. Glareani et Variorum, Baſileae 1545. 4.

Dubiae fidei ed. Habet Bibl. Hor. p. 28. Neque magis conſtat de ſequ.:

Q. H. Fl. Opera: cum commentariis Acronis et Porphyrionis, Baſileae 1545. 8.

in eadem Bibl. laudata.

Q. H. Fl. Opera, apud Rob. Stephanum, Pariſiis 1545. 12.

Denique hoc anno prodiere:

* *Iodoci Willichii* Reſel. Commentaria in Q. H. Fl. Artem Poeticam Argent. 1545. 8.

Bibl. Hulf. III. 443.

1546.

Q. H. Fl. Opera, Lugduni, per Sebaſt. Gryphium 1546. 12.

Dougl. p. 5.

Q. H. Fl. Opera Lyrica, per Herm. Figulum, Francof. apud Chr. Egenolphum 1546. 8.

Idem l. l.

Q. H. Fl. Poemata ſcholiis brevibus — — illuſtrata apud Io. Roigny. Pariſiis 1546. 4.

Maitt. Ind. p. 502. Cf. a. 1543.

Q. H. Fl. cum ſcholiis, Antwerp. 1546. 8.

Bibl. Hor. p. 28. Repetita forte ex ed. a. 1541.

Q. H. Fl. Ars poetica cum Ecphraſi Fr. Philippi Pedimontii. Venetiis apud Aldi filios 1546. 4.

1547.

* *Q. H. Fl. Poemata omnia: Lugduni apud Sebaſt. Gryphium* 1547. 8.

Gryphiana decima, a nemine adducta.

Q. H. Fl. Poemata — — Antwerpiae ex officina Io. Loei 1547. 8.

Bibl. Hulſ. III. p. 440. et *Hor.* p. 29. quae aliam eiusdem a. Antwerpianam laudat forma 12. qua fide, non liquet.

* *Viti Ammerbachii* Comment. in Artem Poeticam Horatii. Argentorati 1547. 8.

Cf. a. 1543. Adiunctus eſt Willich. comment. in A. P.

1548.

Q. H. Fl. Carminum libri quatuor. per Thom. Richardum, Pariſiis 1548. 4.

Dougl. p. 5.

Q. H. Fl. Opera: Venetiis apud Vincent. Valgris. 1548. 8.

Idem l. l. Bibl. Hulf. III. 440.

Franc. Robortelli comment. in aliquot locos Horatii Florent. 1548. fol.

1549.

Q. H. Fl. Opera: cum notis Variorum. Venetiis apud haeredes Petri Ravani fol. 1549.

Dougl. l. l.

Q. H. Fl. Opera: annotatt. Glareani illuſtr. Frib. Briſgoiae, Excud. Steph. Gravius 1549. 8.

Q. H. Fl. per Seb. Gryphium Lugd. 1549. 12.

Q.

Q. H. Fl. Poemata, cum Scholiis et argumentis ab Henr. Stephano illuſtrata. Lutetiae ex officina Rob. Stephan. 1549. 8.

Maitt. III. p. 581. Bibl. Hulſ. III. 440.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo. Per M. Vaſcoſanum Pariſiis 1549. 4.

Maitt. l. l.

Q. H. Fl. Opera cum Annotatt. Eraſmi, Sabellici, Pii, Aldi caet. caet. Coloniae 1549. 8.

Conf. a. 1535. 1544. et paſſim.

Q. H. Fl. Ars Poetica. Apud Guil. Morellium Tillianum Pariſiis, id. Maii. 1549. 4.

1550.

Q. H. Fl. Ars poetica, per Vicent. Madium, Brixianum, Venetiis fol. 1550.

Fabric. Bibl. lat. I. 415. *A. M. Quirini* de Brixiana Literatura p. 88. ſeq.

Q. H. Fl. Ars poetica: Iac. Grifoli interpretatione illuſtrata: rhetoricos libros ad Herennium nihil omnino ad Ciceronem pertinere per eundem declaratur, Florentiae 1550. 4.

Fabric. l. l. *Dougl.* p. 5. Bibl. du Roi belles Lettres, T. II. p. 302.

Q. H. Fl. Epp. libri II. Pariſ. per Th. Richard. 1550. 4.

Catal. Bibl. Bodlei. p. 597.

1551.

Q. H. Fl. Opera, per Anton. Vincentium, Lugduni 1551. 12.

Dougl. p. 6. Bibl. Hulſ. III. 439.

Q. H. Fl. Opera, Lugduni apud Sebaſtian. Gryphium 1551. 12.

Idem l. l. Bibl. Hulſ. l. l.

Q. H. Fl. Opera, Lugduni apud Beringos 1551. 12.

Bibl. Hor. p. 30. Bibl. Hulſ. III. 439.

Q. H. Fl. Sermonum ſeu Satyrarum Libri duo, et de Arte Poetica. Lutetiae ex officina Mich. Vaſcoſani 1551. 4.

Dougl. l. l. Bibl. du Roi, belles Lettres II. 304.

Q. H. Fl. Sermonum libri duo per Thom. Richardum Pariſiis 1551. 4.

Idem p. l.

Q. H. Fl. Opera, cum ſcholiis M. Antonii Mureti, Venetiis apud Aldum iun. 1551. 3.

1552.

Q. H. Fl. Opera, per Ioh. Loeium, Antwerpiae 1552. 8.

Recuſa ed. a. 1547.

Q. H. Fl. Opera, Antwerpiae per Ioh. Gymnicum Antwerp. 1552. 8.

Vid. a. 1537.

Q. H. Fl. Opera, cum M. Antonii Mureti commentariis, Venetiis apud Ald. iun. 1552. 8.

Muretina altera.

Q. H. Fl. Ars poetica: per Thom. Richard, Pariſiis 1552. 4.

Dougl. p. l.

Q.

Q. H. Fl. Liber de Arte Poetica, Iac. Grifolii interpretatione explicatus. Nunc primum poſt Florentinam editionem Lutetiae impreſſus per Matth. David 1552. 8.

Vid. a. 1550. Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302.

1553.

Q. H. Fl. Opera cum commentariis — — per Hier. Scotum, Venetiis fol. 1553.

Dougl. p. 6. Vid. a. 1544. unde etiam fluxit ſequens editio:

Q. H. Fl. omnia poemata, cum iisdem interpretibus *Venetiis apud Petrum de Nicolinis de Sabio* fol. 1553.

Q. H. Fl. Opera, cum interpretationibus Chriſt. Landini, Venetiis fol. 1553.

Laudat *Bibl. Hor.* p. 31.

Q. H. Fl. Carminum libri quatuor. Ex officina Mich. Vaſcoſani Lutetiae 1553. 4.

Repetitio ed. a. 1545.

Q. H. Fl. Carminum libri quatuor, Epodon et Carmen ſeculare, per Thom. Richard. Pariſiis 1553. 4.

Dougl. p. 1. Cf. a. 1548. et 1552.

Q. H. Fl. Ars poetica, cum comment. A. Iani Parrhaſii, Venetiis 1553. 8.

Vid. a. 1531. 1533.

Achillis Statii, Luſitani, in Q. H. Fl. Poetriam commentarii; cum textu. Antwerp. apud Martinum Nutium 1553. 4.

Dougl. p. 6. Bibl. du Roi, belles Lettres II. 303.

* *In Epiſtolam Q. H. Fl. de Arte poetica Iaſonis de Noris, Ciprii, ex quotidianis Tryphonis Cabrielii ſer-*

ſermonibus interpretatio; — — — Venetiis apud Aldi filios 1553. 8.

Fabric. B. L. I. 416. Bibl. du Roi, belles Lettres II. 303. Vid. a. 1544.

* *Ioh. Amaritonis Nonet. Commentarius in Epiſtolas Q. H. Fl. Liber primus. Pariſiis excud. Guil. Iulianus* 1553. 8.

Fabric. B. L. l. l. *Dougl.* p. 6. Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302. Male ad ſequentem annum referunt.

Q. H. Fl. Ars poetica cum comment. Iaſonis de Nores: Venetiis, per Arrivabenum 1553. 8.

Dougl. p. 6. Eadem eſt cum Aldina h. anni editione, praefixo tantum novo hoc titulo; nam utraque ad manus eſt.

1554.

Q. H. Fl. Opera. Lugduni apud Sebaſt. Gryphium 1554. 8.

Dougl. p. 7.

Franc. Luiſini Vtin. in Librum Q. H. Fl. de Arte Poetica commentarius. Venet. apud Aldi filios 1554. 4.

Bibl. Ioſ. Renati Imperialis p. 248. *Dougl.* p. l. qui inſuper *I. de Noras* recuſam hoc anno Horatii A. P. laudat.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo, per Thom. Richardum Pariſiis 1554. 4.

Abſoluta his Epp. Horatianorum opp. editio a Th. Richardo curata. Vid. a. 1548. 1551. 1552. 1553.

Q. H. Fl. Opera: cura Ioh. Douſae, Venetiis 1554. 4.

* *Ioſ.*

* *Ioſ. de Nores* in H. A. Poeticam. Pariſ. Matth. David. 1554. 8.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 503. Cf. a. 1544. et 1553.

1555.

* *Q. H. Fl. Opera, Grammaticorum antiquiſſ. Helenii Acronis, et Porphirionis Commentariis illuſtrata, admixtis interdum C. Aemilii, Iulii Modeſti, et Terentii Scauri Annotatiunculis: edita auctius et emendatius quam unquam antea per Georgium Fabricium Chemnicenſem. Ex Diomedis etiam Obſervationibus indicata in Odis carminum genera ſunt, et menda in iisdem ſublata. Huc quoque accedunt Ioan. Hartungi in omnia Horatii Opera breves obſervationes, quibus docet potiſſimum ubi hic noſter Graecos imitatus ſit.* In fine prioris Voluminis: *Baſileae apud Henrichum Petri, menſe ſeptembri, anno* M. D. LV. Alter Tomus comprehendit commentarios *Landini in omnia H. opp. Fr. Luiſini, I. Grifolii et I. de Nores in Artem poeticam; tum annotatt. Eraſmi, Aldi M. L. Coelii, A. Politiani, Sabellici, B. Pii, Iac. a Cruce, P. Criniti et Henr. Loriti Glareani*; cum eadem in fine ſubſcriptione fol. 1555.

Altera Henrico-Petrina (v. ann. 1544.), a Fabric. egregie curata. Hartungus hoc ſaltem laudis habet, quod primus Horatium cum Graecis comparare inſtituerit; quamquam in vulgaribus admodum opera eius continetur. In Bibl. Dresd. extat exemplum h. edit. ab Ge. Fabricio infinitis locis correctum et emendatum. Vid. *Goetz.* Memorabb. I. p. 527.

Eodem hoc anno Baſileae per eundem *Ge. Fabricium* editio Horatii cum comment. Acronis in 4. curata memoratur in *Bibl. Hor.* p. 34.

* *Horatius. M. Antonii Mureti in eundem Annotationes. Aldi Manutii de metris Horatianis. Eiusdem*

an-

annotationes in Horatium. Venetiis, apud Paulum Manutium, Aldi f. 1555. 8.

Vſus eſt Muretus Codice vetuſto, a Bernardino Lauredano e Flandria ſibi miſſo. Tum Vitam Hor. ex antiquiſſimo volumine, quod Gandavi aſſervatur, ab eodem miſſam adiecit. Caeterum textus ſequitur priorem a. 1551.

Q. H. Fl. Opera, cum Scholiis diverſorum, Coloniae 1555. 8.

Bibl. Hor. p. 34.

Q. H. Fl. liber de Arte poetica: per Gualtherum Fabricium, Colon. Agr. 1555. 8.

Eadem l. l.

Franc. Robortelli paraphraſis in librum Horatii, qui vulgo de Arte Poetica ad Piſones inſcribitur caet. *Baſileae per Io. Hervag. Iun.* fol. 1555.

Dougl. p. 7. Bibl. du Roi, belles Lettres II. 303.

1556.

Q. H. Fl. Poemata, ſcholiis brevibus iisque doctiſſimis illuſtrata, apud Thomam Richard. Pariſiis 1556. 4.

Maitt. III. 685.

Q. H. Fl. Opera, cum metrica carminum ratione, et argumentis ubique illuſtrata, tum etiam Acronis caet. *Annotatt. Colon. Agr.* 1556. 8.

Q. H. Fl. Opera per Mart. Nutium, Antw. 1556. 12.

Dougl. p. 7.

Io. Pauli Caeſarii Comment. in XXXII. Q. H. Fl. Odas, Romae 1556. 8.

Recuſus a. 1566.

1557.

1557.

Q. H. Fl. Opera, cum Annotationibus Theodori Pulmanni, Crameb. Antwerp. excud. Martinus Nutius 1557. 8.

Sequitur Aldinum textum. Pulmannum pluribus Codd. ilsque latis probis instructum hunc laborum profligasse, constat. Vid. supra p.V. et XLVI. Saepius recusa haec editio.

Q. H. Fl. Poemata, cum comment. M. Ant. Mureti — Venet. apud Ald. Iun. 1557. 8.

Q. H. Fl. Opera, cum scholiis, Antw. 1557. 8.

Bibl. Hulf. III. 440. et *Hor.* p. 35. quae eadem Horatium cum commentario *Adr. Turnebi* eiusd. a. Paris. editum affert. Scilicet ex Adversariis eius depromtum puta commentarium.

Q. H. Fl. Sermonum libri duo. Parisiis apud Thom. Richardum 1557. 4.

Dougl. 7. Vid. a. 1551.

Q. H. Fl. Boulierii. Lugd. apud Io. Frellon 1557. 12.

Bibl. Croftsiana p. 93.

1558.

Q. H. Fl., cum Scholiis brevibus: apud Th. Richardum, Parisiis 1558. 8.

Q. H. Fl. Poemata omnia, Parisiis 1558. 8.

Q. H. Fl., cum Scholiis, Lugd. 1558. 8.

Bibl. Hulf. III. 440.

Q. H. Fl. Opera, cura Ioh. Boulierii, Lugduni apud Anton. Vincent. 1558. 8.

Laudat has Bibl. Horat. p. 35. quas omnes ex anterioribus recusas fuisse, vix dubitandum.

Q.

Q. H. Fl. Opera, per Raphaleng. Antwerp. ex officina Plantin. 1558. 12.

Aldina exempla refert textus, saepius dein recusus.

1559.

Q. H. Fl. Poemata omnia — — Venetiis apud Ioa. Mariam Bonellum. fol. 1559.

Repetita Veneta a. 1544. cum omnibus commentariis, qui in ista deprehenduntur.

Q. H. Fl. Poemata omnia doctissimis Scholiis illustrata. Antw. ex offic. Io. Loei 1559. 8.

Dougl. p. 8. Vid. a. 1547. 1552.

Q. H. Fl. Opera, Lugduni per Io. Frellonium 1559. 12.

Dougl. l. l.

Denique eodem hoc anno *Muretina* a diversis typographis, variisque locis repetita est, idque *Lugduni per Guil. Rovill.* et *Venetiis apud Aldum.* Quae Lugduni apud haered. Sebast. Gryphii hoc anno curata est editio, anteriores suas sequitur, non Muretinam, ut vulgo putatur. Extat in Bibl. Gotting.

1560.

Q. H. Fl. Epistolae, Sermones et Ars Poetica, Antwerpiae ex offic. Io. Loëii 1560. 8.

Dougl. p. 8.

Q. H. Fl. Poemata omnia, Basileae 1560. 8.

Bibl. Hor. p. 37.

1561.

Q. H. Fl., ex fide atque auctoritate decem librorum Mss. opera Dionysii Lambini, Monstroll emendatus: ab eodem-

eodemque Commentariis copioſiſſimis illuſtratus, nunc primum in lucem editus per Ioh. Tornaeſium, Lugduni 1561. 4.

Nova Horatii recenſio, ad libros Mss. a Lambino facta, certatimque poſtea repetita.

Q. H. Fl. libri Odarum et Epodon cum ſcholiis Mich. Bruti. Venetiis apud Ald. iun. 1561. 8.

Recuſa a. 1570.

Q. H. Fl., cum ſcholiis M. Anton. Mureti et Ald. Manut. de metris Horatianis, Venetiis 1561. 8.

Vid. a. 1555.

Io. Bapt. Pignae poetica Horatiana. Venet. apud Vinc. Valgriſium 1561. f. Bibl. du Roi, belles Lettres II. 303.

1562.

Q. H. Fl. Opera: cum notis Politiani, Sabellici, Manutii et aliorum. Venetiis apud Io. Mar. Bonellum fol. 1562.

Vid. ſupra a. 1544. 1559.

Q. H. Fl. Ars poetica: Pariſiis ex offic. Gabr. Buon. 1562. 4.

Dougl. p. 8.

Q. H. Fl. Epodon liber, per Th. Richard. Pariſiis 1562. 4.

Idem p. 9. Cf. a. 1553.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo per Thom. Richard, Pariſiis 1562. 4.

Idem l. l. Vid. a. 1554.

Q. H. Fl. Ars poetica: cum Scholiis brevibus ſed eruditis, Pariſiis 1562. 4.

Bibl. Horat. p. 38. Forte ab eodem *Th. Richardo* curata.

Q. H. Fl. Liber de Arte Poetica, Iac. Grifolii interpretatione explicatus, Venetiis apud Io. Variſium et Socios 1562. 8.

Dougl. p. 8. Vid. a. 1552.

Q. H. Fl., cum notis Acronis et Aliorum, per Ge. Fabricium, Coloniae 1562. 8.

Philiberti Laudenoti, Hedui, Commentarius in L. I. Epiſtolarum Q. H. Fl. Pariſ. ex offic. Gabr. Buon. 1562. 4.

1563.

Q. H. Fl. Carminum Libri IV. Epod. et Carmen ſeculare per Thom. Richard, Pariſiis 1563. 4.

Dougl. p. 9. Vid. ſupra a. 1553. Idem A. P. hoc anno recudit, teſte eodem *Dougl.*

Q. H. Fl. Opera per Ioann. Gryphium, Venetiis 1563. 8.

Dougl. l. l.

Q. H. Fl. Opera: cum Annotationibus doctiſſimorum Virorum. Lipſiae ex officina Erneſt. Voegelini, Conſt. 1563. 8.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo. Leidae 1563. 8.

Bibl. Hulſ. III. 443.

Q. H. Fl. de Arte Poetica liber ad Piſones —. Ienae excud. Donat. Ritzenhayn. 1563. 4.

1564.

Q. H. Fl. Opera, cum Annotatt. Mureti, Venetiis apud Ald. iun. 1564. 8.

Vid. a. 1551.

* *Q. H. Fl. Ars poetica, et in eam Paraphraſis et Commentariolus Ioh. Sambuci. Antwerp. ex offic. Plantin.* 1564. 8.

Dougl.

Dougl. p. 9. Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302. Repetit. a. 1569.

Q. H. Fl., cum Scholiis Mureti et animadverſionibus Bruti et Aldi Manutii de metris Horatianis, Venetiis 1564. 8.

Dubito an diverſa ſit ab altera h. a. modo memorata.

Q. H. Fl. Opera cum annotationibus XIV. Virorum doctorum. Coloniae excudebat Petrus Horſt 1564. 8.

Vid. ſupra a. 1556. 1562.

Q. H. Fl. cum Commentario Theod. Pulmanni, Antwerp. 1564. 8.

Ducta ex ed. a. 1557.

1565.

Q. H. Fl. Opera, Lugduni apud haeredes Sebaſt. Gryphii 1565. 8.

Bibl. Hulſ. III. 439

Q. H. Fl., ex fide decem Mss. opera Dion. Lambini Monſtrol. Venetiis 1565. 4.

Prima Lambinianae ed. repetitio. Vid. a. 1561.

Q. H. Fl. Carminum liber quartus, ex antiquiſſimis Mss. Codicibus, cum Commentariis falſo adhuc Porphyrioni et Acroni adſcriptis: Opera Iac. Cruquii, Meſſenii, editus; Eiusdem in eundem Annotationes. Brugis Fland. apud Hubert. Goltzium 1565. 8.

Vid. ad a. 1578. quo demum plena Horat. Opp. editio a Cruquio curata eſt.

1566.

Q. H. Fl. Ars poetica cum explicationibus Ach. Statii Antwerp. 1566. 4.

Q. H. Fl. Liber de Arte Poetica, Iac. Grifolii interpretatione explicatus, Venetiis apud Io. Varisium et Socios 1562. 8.

Dougl. p. 8. Vid. a. 1552.

Q. H. Fl., cum notis Acronis et Aliorum, per Ge. Fabricium, Coloniae 1562. 8.

Philiberti Laudenoti, Hedui, Commentarius in L. I. Epistolarum Q. H. Fl. Paris. ex offic. Gabr. Buon. 1562. 4.

1563.

Q. H. Fl. Carminum Libri IV. Epod. et Carmen seculare per Thom. Richard, Parisiis 1563. 4.

Dougl. p. 9. Vid. supra a. 1553. Idem A. P. hoc anno recudit, teste eodem *Dougl.*

Q. H. Fl. Opera per Ioann. Gryphium, Venetiis 1563. 8.

Dougl. l. l.

Q. H. Fl. Opera: cum Annotationibus doctissimorum Virorum. Lipsiae ex officina Ernest. Voegelini, Const. 1563. 8.

Q. H. Fl. Epistolarum libri duo. Leidae 1563. 8.

Bibl. Hulf. III. 443.

Q. H. Fl. de Arte Poetica liber ad Pisones —. Ienae excud. Donat. Ritzenhayn. 1563. 4.

1564.

Q. H. Fl. Opera, cum Annotatt. Mureti, Venetiis apud Ald. iun. 1564. 8.

Vid. a. 1551.

* *Q. H. Fl. Ars poetica, et in eam Paraphrasis et Commentariolus Ioh. Sambuci. Antwerp. ex offic. Plantin.* 1564. 8.

Dougl.

Dougl. p. 9. Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302. Repetit. a. 1569.

Q. H. Fl., cum Scholiis Mureti et animadverſionibus Bruti et Aldi Manutii de metris Horatianis, Venetiis 1564. 8.

Dubito an diverſa ſit ab altera h. a. modo memorata.

Q. H. Fl. Opera cum annotationibus XIV. Virorum doctorum. Coloniae excudebat Petrus Horſt 1564. 8.

Vid. ſupra a. 1556. 1562.

Q. H. Fl. cum Commentario Theod. Pulmanni, Antwerp. 1564. 8.

Ducta ex ed. a. 1557.

1565.

Q. H. Fl. Opera, Lugduni apud haeredes Sebaſt. Gryphii 1565. 8.

Bibl. Hulſ. III. 439

Q. H. Fl., ex fide decem Mss. opera Dion. Lambini Monſirol. Venetiis 1565. 4.

Prima Lambinianae ed. repetitio. Vid. a. 1561.

Q. H. Fl. Carminum liber quartus, ex antiquiſſimis Mss. Codicibus, cum Commentariis falſo adhuc Porphyrioni et Acroni adſcriptis: Opera Iac. Cruquii, Meſſenii, editus; Eiusdem in eundem Annotationes. Brugis Fland. apud Hubert. Goltzium 1565. 8.

Vid. ad a. 1578. quo demum plena Horat. Opp. editio a Cruquio curata eſt.

1566.

Q. H. Fl. Ars poetica cum explicationibus Ach. Statii Antwerp. 1566. 4.

Recuſa ex ed. a. 1553. Eodem hoc anno Horatius Lambini recuſus eſt Venetiis apud Paulum Manutium, Aldi fil. 4. (Catal. de la Bibl. du Roi, belles Lettres II. p. 299.) et Pariſiis 8. ſi fides Bibl. Hor. p. 41. habenda.

Q. H. Fl. Opera ex caſtigatione Theod. Pulmanni ad Mureti, Lambini, aliorumque editionem atque veteres aliquot libros collatus, et Scholiis e ſcriptis doctiſſimorum Virorum collectis illuſtratus. Antw. ex offic. Plantini 1566. 12.

Prima haec Plantiniana ex rec. Pulmanni. Vid. a. 1557. et 1564.

Q. H. Fl. Opera: Antwerp. per Viduam Loei 1566. 8.

Dougl. p. 10. Vid. a. 1547. 1552. 1559.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo. Pariſiis per Gabr. Buonium 1566. 8.

Dougl. p. 10.

1567.

Q. H. Fl., ſex abhinc annis — opera Dionyſ. Lambini emendatus — nunc ab eodem recognitus et cum aliquot aliis exemplaribus antiquis comparatus, multis locis purgatus, iisdemque Commentariis, plus tertia parte amplificatis, illuſtratus. Pariſiis apud Io. Macaeum fol. 1567.

Editio Lambini ſecunda aliquoties deinde repetita.

Q. H. Fl. Opera, cum Indice Th. Treteri, Antwerp. apud Plantin. 1567. 8.

Adornatus eſt hic index ad pagg. ed. Antw. apud Gryph. a. 1545.

Q.

Q. H. Fl., cum Annot. Mureti et Aldi Manutii de Metris Horat. Lugduni per (haeredes) *Seb. Gryph.* 1567. 8.

Ducta atque expreſſa haec Gryph. e Muretina.

Q. H. Fl. poemata, a mendis iterum ſumma diligentia repurgata, ac doctiſſimis Franc. Irenici in Artem Poeticam et libros Epiſtolarum Annotationibus in gratiam ſtudioſae iuventutis illuſtrata. Adiecta ſunt inſuper ubique carminum argumenta et rationes proſodiacae. Francof. ad M. apud Georg. Cor. Sig. Feyerabendt 1567. 8.

Weislinger Catal. Bibl. Ord. S. Hieroſolymit. (Argentor.) p. 113. Exemplum, quod ad manus eſt, habet ſolas Annotatt. Irenici absque textu poetae.

* *Q. H. Fl. liber Epodon cura Iac. Cruquii. Antwerpiae* 1567. 8.

Ant. Hermanni Gogavini Elenchus Omiſſorum in Horatium poetam. Sablon. 1567. 8.

Bibl. Hulſ. III. 443.

Petri Pagani Argumenta in Horatium, Francof. 1567. 8.

1568.

Q. H. Fl. Opera cum metrica carminum ratione, Colon. Agr. 1568. 8.

Vid ſupra a. 1556. 1562. et 1564.

Q. H. Fl. Opera, cum metrica carm. ratione caet. *Lipſ.* 1568. 8.

Recuſa ed. a. 1563.

Q. H. Fl. Opera, Baſileae per heredes Nic. Bryling 1568. 8.

Sequitur haud dubie anteriorem aliquam ed. Baſ. forte a. 1560.

Eodem hoc anno Lambiniana Horatii editio ter recusa est, et quidem Lutetiae apud P. Manut. fol. (teste *Dougl.* p. 10.) Venet. apud eundem 4. et Francof. apud Wechel. 4.

Leodegarii a Quercu Praefatio in Lib. II. Satyrarum Horatii, habita Kal. Octobr. 1563. Paris. apud Dionys. a Prato. 1568. 8.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302.

Matth. Collinii Harmoniae univocae in Odas Horat. Argent. 1568. 8. Cf. a. 1532. et 1539.

1569.

Q. H. Fl. de Arte Poetica liber, cum brevibus Scholiis, Paris. apud Gabr. Buon. 1569. 4.

Recusus a. 1568. *Bibl. du Roi, belles Lettres* II. 302.

Io. Sambucus in Artem Poeticam Q. H. Fl. Antw. 1569. 8.

Vid. supra a. 1564.

Q. H. Fl. Opera, cum commentariis Acronis, Erasmi, Sabellici et aliorum. Francof. apud Heredes Egenolf. 1569. 8.

Vid. a. 1534. 1544. 1549.

Denique Lambini ed. recusa h. a. Francof. 4.

1570.

Q. H. Fl. Opera, Grammaticorum XL — *commentariis in unum corpus collectis illustrata. Basileae apud Henricpetri* fol. 1570.

Henricopetrina III. Vid. a. 1544. 1555.

Q. H. Fl., cum scholiis A. Mureti et Animadversionibus Bruti. Venet. apud Ald. 1570. 8.

Ducta ex ed. a. 1564.

Q.

Q. H. Fl. Odae et Epodon liber, cum animadvv. I. M. Bruti. Venet. Ald. 1570. 8.

Vid. supra a. 1566.

Q. H. Fl. opera, cum argumentis et Castigationibus Georgii Fabricii. Lipsiae typis Voegelianis 1570. 8.

Eodem anno recusa Lambini editio Antwerp. ex offic. Guil. Silvii, 8.

1571.

Q. H. Fl. poemata, cum argumentis et castigationibus Ge. Fabricii, cum indice Adagiorum. Lipsiae per Io. Steinmannum typis Voegelianis 1571. 8.

Ex eiusd. a. superioris editione repetita. Bibl. du Roi, belles Lettres II. 299.

Q. H. Fl. Opera, ab Obscoenitate repurgata, Dilling. 1571. 8

Q. H. Fl. Poemata, secundum optimas quasque editiones accuratissime castigata: editio haec argumentis singulorum poematum certis, tum Annotationibus copiosis instructa est a Guil. Xylandro. Heidelbergae, apud Io. Maier 1571. 8.

Muretinum exemplum potissimum sequutus videtur Xyl. tum in Annotatt. antiquiores Intpp. maxime Turnebi Adversaria sublegit.

Lambini ed. eodem a. recudit Antwerp. Guil. Silvius, idem, qui superiore anno dederat, 8.

1573.

* *Q. H. Fl. Satyrarum seu potius Eclogarum libri duo ex antiquiss. Mss. purgati et clarius explicati, opera Iacobi Cruquii, Messenii. Eiusdem in eos Commentarii. Antwerp. ex offic. Plantin.* 1573. 8.

Vid. a. 1578.

Q. H. Fl. Poemata, cum Acrone, Porph. Parrhasio caet. *Venetiis (apud I. M. Bonellum)* fol. 1573.

Vid. a. 1544.

Q. H. Fl. Poemata, notis, Scholiis et argumentis illustrata. Venetiis apud Dom. de Farris 1573. 8.

Laudant Bipontini. Iidem afferunt Lugdunensem h. a. in 12.

1574.

Q. H. Fl. poemata omnia doctissimis scholiis illustrata: excudit Guil. Norton. Londini 1574. 8.

Ames typogr. Antiqu. II. 878.

Q. H. Fl., cum Aldi Manutii et M. Ant. Mureti Annotatt. — — Lugduni apud Ant. Gryphium 1574. 12.

E proxima Lugd. a. 1567.

1575.

Q. H. Fl. Epistolae, et in eas praelectiones methodicae Claudii Minois, (Mignault) *quibus artis logicae analysis et moralis doctrinae ratio illustratur. Parisiis, apud Dion a Prato.* 1575. 4.

Dougl. p. l.

Q. H. Fl. Odae quinque selectae ex Epodon libro. Parisiis 1575. 4.

Repetitae hoc anno edd., *Lambini* Florent. 8. (*Dougl.* l. l.) *Ge. Fabricii* Lipsi. typis Voegel. 8. Antwerp. Plantiniana cum indice Treteri (cf. a. 1567.) 8. et Xylandrea Heidelb. 8. e qua Ars poet. sequ. anno ibidem recusa est.

1576.

Q. H. Fl. cum interpretat. et Scholiis Variorum, Venetiis apud I. M. Bonell. fol. 1576.

Vide ann. 1559. 1562. 1573. et 1576.

Q.

Q. H. Fl. Ars poetica, cum commentario I. Sturmii, Argent. 1576. 8.

Aldi Manutii, Pauli f. Aldi n. in Hor. Artem poet. commentarius. Venet. apud Ald. 1576. 4.

Antwerpienſem h. a. 8. e Bibl. Furſtenb. affert Hirſching l. l. p. 316.

1577.

* *Q. H. Fl. poemata, novis ſcholiis et Argumentis ab Henr. Stephano illuſtrata. Eiusdem Henr. Stephani Diatribae de hac ſua editione Horatii et variis in eum obſervationibus.* S. l. (Pariſiis) et a. (1577.) 8.

Eſt prima Stephaniana, bonarum rerum refertiſſima. Vide ſupra p. XLVI.

Q. H. Fl., emendatus, Antwerp. ex offic. Ch. Plantini 1577. 8.

Seorſim recuſae ſunt

* *Theod. Pulmanni Annotatt. in Q. H. Fl., Aldi Manutii Scholia et de metris Horatianis, M. Anton. Mureti ſcholia, Io. Hartungi Annotationes.* ibid. eod.

Nitida et elegans editio, ducta ex ed. a. 1566. In bibl. Leidenſi exemplum extat, II. Caſauboni notulis inſtructum. Vid. Catal. Bibl. Lugd. p. 266.

* *Hadr. Turnebi Comment. in L. I. Carm. Horatii. Eiusdem Turnebi comm. in locos obſcuriores Horatii, ex eius Adverſariorum libris excerptus. M. Ant. Mureti et Aldi Man. in eundem annotationes. Pariſiis, excud. Martinus iuvenis* 1577. 8.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302.

Eodem anno Lambiniana ed. recuſa Francof. ad M. ex offic. Andr. Wecheli fol.

Q. H. Fl. Poemata, cum Acrone, Porph. Parrhasio caet. *Venetiis (apud I. M. Bonellum)* fol. 1573

Vid. a. 1544.

Q. H. Fl. Poemata, notis, Scholiis et argumentis illustrata. Venetiis apud Dom. de Farris 1573. 8

Laudant Bipontini. Iidem afferunt Lugdunensea h. a. in 12.

1574.

Q. H. Fl. poemata omnia doctissimis scholiis illustrata: excudit Guil. Norton. Londini 1574. 8

Ames typogr. Antiqu. II. 878.

Q. H. Fl., cum Aldi Manutii et M. Ant. Muret Annotatt. — — Lugduni apud Ant. Gryphium 1574. 12

E proxima Lugd. a. 1567.

1575.

Q. H. Fl. Epistolae, et in eas praelectiones methodicae Claudii Minois, (Mignault) *quibus artis logicae analysis et moralis doctrinae ratio illustratur. Parisiis apud Dion a Prato.* 1575. 4

Dougl. p. 1.

Q. H. Fl. Odae quinque selectae ex Epodon libro Parisiis 1575. 4

Repetitae hoc anno edd., *Lambini* Florent. 8 (*Dougl.* l. l.) *Ge. Fabricii* Lipſ. typis Voegel. 8. Antwerp. Plantiniana cum indice Treteri (cf. a. 1567.) 8. e Xylandrea Heidelb. 8. e qua Ars poet. sequ. anno ibidem recusa est.

1576.

Q. H. Fl. cum interpretat. et Scholiis Variorum Venetiis apud I. M. Bonell. fol. 1576

Vide ann. 1559. 1562. 1573. et 1576.

Q. H. Fl. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Argent. [illegible] 8.

Aldi Manutii, Pauli [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] poet. commentarius. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Antwerpienses [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hirsching l. l. p. 316.

157-.

* Q. H. Fl. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab Henr. Stephano illustrata. [illegible] [illegible] [illegible] Diatribae de hac sua editione Horatii [illegible] [illegible] [illegible] observationibus. [illegible] Parisiis [illegible] [illegible] 8.

Est prima Stephaniana, [illegible] [illegible] [illegible]. Vide supra p. XLVI.

Q. H. Fl., [illegible], Antverp. ex offic. [illegible] Plantini [illegible] 8.

Seorsim recusae sunt

* Theod. Pulmanni Annotat. in Q. H. F. [illegible] Aldi Manutii Scholia et de metris Horatianis. [illegible] [illegible] Mureti scholia, Io. Hartungi Annotationes. [illegible] [illegible]

Nitida et elegans editio, ducta ex ed. a. 1566. In bibl. Leidensi exemplum exstat, [illegible] Casauboni notulis instructum. Vid. Catal. Bibl. Lugd. p. 266.

* Hadr. Turnebi Comment. in L. I. Carm. Horatii. Eiusdem Turnebi comm. in locos aliquot [illegible] Horatii, ex eius Adversariorum libris excerptus. M. Ant. [illegible] et Aldi Man. in eundem annotationes. Paris. [illegible] Martinus iuvenis 157-. 8.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 592.

Eodem anno Lambiniana ed. recusa Francof. ad M. ex offic. Andr. Wecheli fol.

Q. H. Fl. Poemata, cum Acrone, Porph. Parrhasio caet. *Venetiis (apud I. M. Bonellum)* fol. 1573.

Vid. a. 1544.

Q. H. Fl. Poemata, notis, Scholiis et argumentis illustrata. Venetiis apud Dom. de Farris 1573. 8.

Laudant Bipontini. Iidem afferunt Lugdunensem h. a. in 12.

1574.

Q. H. Fl. poemata omnia doctissimis scholiis illustrata: excudit Guil. Norton. Londini 1574. 8.

Ames typogr. Antiqu. II. 878.

Q. H. Fl., cum Aldi Manutii et M. Ant. Mureti Annotatt. — — Lugduni apud Ant. Gryphium 1574. 12.

E proxima Lugd. a. 1567.

1575.

Q. H. Fl. Epistolae, et in eas praelectiones methodicae Claudii Minois, (Mignault) *quibus artis logicae analysis et moralis doctrinae ratio illustratur. Parisiis, apud Dion a Prato.* 1575. 4.

Dougl. p. 1.

Q. H. Fl. Odae quinque selectae ex Epodon libro. Parisiis 1575. 4.

Repetitae hoc anno edd., *Lambini* Florent. 8. (*Dougl.* l. l.) *Ge. Fabricii* Lipf. typis Voegel. 8. Antwerp. Plantiniana cum indice Treteri (cf. a. 1567.) 8. et Xylandrea Heidelb. 8. e qua Ars poet. sequ. anno ibidem recusa est.

1576.

Q. H. Fl. cum interpretat. et Scholiis Variorum, Venetiis apud I. M. Bonell. fol. 1576.

Vide ann. 1559. 1562. 1573. et 1576.

Q.

Q. H. Fl. Ars poetica, cum commentario I. Sturmii, Argent. 1576. 8.

Aldi Manutii, Pauli f. Aldi n. in Hor. Artem poet. commentarius. Venet. apud Ald. 1576. 4.

Antwerpienſem h. a. 8. e Bibl. Furſtenb. affert Hirſching l. l. p. 316.

1577.

* *Q. H. Fl. poemata, novis ſcholiis et Argumentis ab Henr. Stephano illuſtrata. Eiusdem Henr. Stephani Diatribae de hac ſua editione Horatii et variis in eum obſervationibus.* S. l. (Pariſiis) et a. (1577.) 8.

Eſt prima Stephaniana, bonarum rerum refertiſſima. Vide ſupra p. XLVI.

Q. H. Fl., emendatus, Antwerp. ex offic. Ch. Plantini 1577. 8.

Seorſim recuſae ſunt

* *Theod. Pulmanni Annotatt. in Q. H. Fl., Aldi Manutii Scholia et de metris Horatianis, M. Anton. Mureti ſcholia, Io. Hartungi Annotationes.* ibid. eod.

Nitida et elegans editio, ducta ex ed. a. 1566. In bibl. Leidenſi exemplum extat, II. Caſauboni notulis inſtructum. Vid. Catal. Bibl. Lugd. p. 266.

* *Hadr. Turnebi Comment. in L. I. Carm. Horatii. Eiusdem Turnebi comm. in locos obſcuriores Horatii, ex eius Adverſariorum libris excerptus. M. Ant. Mureti et Aldi Man. in eundem annotationes. Pariſiis, excud. Martinus iuvenis* 1577. 8.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302.

Eodem anno Lambiniana ed. recuſa Francof. ad M. ex offic. Andr. Wecheli fol.

1578.

Q. H. Fl. ex antiquiſſimis undecim Lib. M. S. et ſchedis aliquot emendatus, et plurimis locis cum commentariis antiquis expurgatus et editus, opera Iacobi Cruquii, Meſſenii. Eiusdem in eundem enarrationes, obſervationes et variae lectiones cum aliis quibusdam et indice locupletiſſimo. Antwerpiae, ex offic. Chr. Plantini 1578. 4.

Prima Cruquiana, ſaepius deinceps recuſa, cui libro IV. Odarum et Epodon, tum Satyris evulgatis proluſerat. XI Codd. Cruquius ſe comparaſſe memorat, de quibus v. ſup. et de eius Commentatore antiquo p. XLVII.

Q. H. Fl. Poemata omnia doctiſſimis Scholiis et novis aliquot annotatiunculis illuſtrata. Londini apud Guil. Norton et Io. Hariſon. 1578. 8.

Ames typogr. Antiqu. II. p. 879. Cf. a. 1574.

Q. H. Fl. Poemata, illuſtrata argumentis et caſtigationibus. Lipſiae 1578. 8.

Repetit. ed. a. 1575.

1579.

* *Q. H. Fl., — — opera Iac. Cruquii, Antwerp. ex offic. Ch. Plantini* 1579. 4.

Vid. a. praeced.

Q. H. Fl., cum Scholiis et Argumentis Venetiis 1579. 8.

Bibl. Hulſ. III. 440.

Q. H. Fl., Lambini, cum Adr. Turnebi comment. Lutetiae, apud Io. Macaeum fol. 1579.

Vid. a. 1564.

Hugol. Martelli Comm. in Odam II. Libri IV. Carm. Horatii. Florent. apud Iuntas 1579. 4.

Bibl.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302. Bibl. Firmiana V. 227.

1580.

Repetitae hoc anno edd.

* *Henricopetrina* quarta vice Basileae per Sebast. Henric-Petri, fol. cum epist. nuncupat. Nicolai Höniger.

Lambiniana, Lutetiae, fol.

Pulmanni Antwerp. 12. et in hanc *Iani Dousae* Commentariolus, seorsim excusus. Antwerp. ex offic. Plantin. 1580. 12.

Cum notis Variorum, Paris. fol.

Phil. Engentinus in lyrica Horatii. Basil. 1580. 8.

Io. Tho. Freigii Comment. in lyrica Horatii. Basil. 1580. 8.

Vterque liber etiam in Henricopetr. evulgatus est.

Iul. Aurel. Haurechii Comment. in I. et II. Satyram Basileae 1580. 8.

Recus. ex ed. a. 1541. Insertus quoque ed. Henricopetr. h. a.

Franc. Luisini Paraphrasis in Horatium. Basileae 1580. 8.

1581.

Q. H. Fl. Pulmanni: adiecta sunt praeterea carminum genera, Ge. Fabricii argg. in singula carmina — — Basileae ex offic. Brylingeriana 1581. 8.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 299.

Lamb. Lud. Pithopoei Paraphrasis in Q. H. Fl. Sat. I. et III. libri prioris. Heidelb. 1581. 8.

1582.

1582.

* *Q. H. Fl. Opera omnia: ex emendatione et cum commentariis Petri Gualth. Chabotii, Pariſiis, per Aegidium Beys.* 1582. 8.

Smith. p. CCXXXI. form. quadruplicatae h. librum laudat. E vaſto Chabotii commentario parum praefidii ad meliorem poetae intelligentiam petas. Dialecticum, grammaticum, rhetoricum artificium vocat, ad quod poetam exigit. Eadem editio recuſa hoc ipſo anno Baſil. 8. et eiusdem Expoſitio analytica, Pariſiis apud Martin. Iuvenem 8. quam habet Bibl. noſtra Acad.

Q. H. Fl. cum Scholiis Ant. Mureti et animadvv. Bruti et Aldi Manutii de metris Hor. Venetiis apud Ald. iun. 1582. 8.

Vid. ſupra 1570.

Q. H. Fl., cum Aldi Manutii et Ant. Mureti Annotationibus. Lugduni 1582. 8.

Expreſſa ex ed. a. 1574.

Iani Douſae ad ſuperiorem (a. 1580.) commentariolum Succidanea. Antwerp. ex offic. Plantin. 1582. 8.

Q. H. Fl. Opera cum notis Theod. Pulmanni et Iani Douſae patris. Antwerp. Plantin. 1582. 8.

Vid. a. 1580.

1583.

Q. H. Fl. Carmina, cum ſcholiis et argumentis. Pariſiis 1583. 4.

Q. H. Fl. Ars poetica, ad P. Rami Dialecticam et Rhetoricam reſoluta, ſtudio Andr. Kragii. Baſileae per Sebaſt. Henricpetri 1583. 4.

Bibl. Bunav. I. p. 312. Quam alieni ſint tales conatus a poetices indole, vix eſt ut moneamus.

1584.

1584.

Q. H. Fl. omnia poemata. Venetiis apud Ioh. Gryphium fol. 1584.

Dougl. p. 12.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo, et in eas praelectiones methodicae — — per Claud. Minoem, Divionenſem, Pariſiis apud Duvall. 1584. 4.

Libellus iam a. 1575. impreſſus. In Epiſt. nuncup. ſubſcriptus eſt a. 1578. ut adeo ter evulgatus ſit. In Bibl. du Roi, belles Lettres memoratur typogr. *Aegid. Beys.*

Q. H. Fl. Sermones et Epiſtolae, cum Iod. Badii Aſcenſii explanatione, ab eodem diligentius recognita, et in Epiſt. praeſertim et aucta et repoſita. Pariſiis, per Io. Granion 1584. 4.

Q. H. Fl. Epiſtolarum liber I. cum ſcholiis, comment. et argumentis. Pariſiis 1584. 4.

Q. H. Fl. Epodon liber cum carmine ſaeculari, ad optimorum exemplarium fidem emendatus. Lutetiae apud Fed. Morellum 1584. 4.

Io. Hofmanni Proteus Horatianus. Baſ. 1584. 8.

Bernardini Parthenii, Spilimb. in Q. H. Fl. Carmina atque Epodos commentarii, quibus poetae artificium, et via ad imitationem atque ad poetice ſcribendum aperitur. Venetiis apud Nicolin. 1584. 4.

Adiectus eſt textus Horatii a Parthenio, qui ſequenti volumine omnia H. opera abſolvit.

Q. H. Fl. Sermonum Lib. IV. ſeu Satyrarum libri duo, Epiſtolarum libri duo. Cum argumentis ad Lectoris maiorem facilitatem, Venet. apud Nicolin. 1584. 4.

Catal. Bibl. Harlei. I. 181. *Goetz.* memorabb. III. p. 294. Eſt Pars II. ed. Parthenii. Cf. Bibl. Smith. p. CCXXXI.

1585.

Recusa ex ed. a. 1553. Eodem hoc anno Horatius Lambini recusus est Venetiis apud Paulum Manutium, Aldi fil. 4. (Catal. de la Bibl. du Roi, belles Lettres II. p. 299.) et Parisiis 8. si fides Bibl. Hor. p. 41. habenda.

Q. H. Fl. Opera ex castigatione Theod. Pulmanni ad Mureti, Lambini, aliorumque editionem atque veteres aliquot libros collatus, et Scholiis e scriptis doctissimorum Virorum collectis illustratus. Antw. ex offic. Plantini 1566. 12.

Prima haec Plantiniana ex rec. Pulmanni. Vid. a. 1557. et 1564.

Q. H. Fl. Opera: Antwerp. per Viduam Loei 1566. 8.

Dougl. p. 10. Vid. a. 1547. 1552. 1559.

Q. H. Fl. Epistolarum libri duo. Parisiis per Gabr. Buonium 1566. 8.

Dougl. p. 10.

1567.

Q. H. Fl., sex abhinc annis — opera Dionys. Lambini emendatus — nunc ab eodem recognitus et cum aliquot aliis exemplaribus antiquis comparatus, multis locis purgatus, iisdemque Commentariis, plus tertia parte amplificatis, illustratus. Parisiis apud Io. Macaeum fol. 1567.

Editio Lambini secunda aliquoties deinde repetita.

Q. H. Fl. Opera, cum Indice Th. Treteri, Antwerp. apud Plantin. 1567. 8.

Adornatus est hic index ad pagg. ed. Antw. apud Gryph. a. 1545.

Q.

Q. H. Fl., *cum Annot. Mureti et Aldi Manutii de Metris Horat. Lugduni per* (haeredes) *Seb. Gryph.* 1567. 8.

Ducta atque expreſſa haec Gryph. e Muretina.

Q. H. Fl. poemata, a mendis iterum ſumma diligentia repurgata, ac doctiſſimis Franc. Irenici in Artem Poeticam et libros Epiſtolarum Annotationibus in gratiam ſtudioſae iuventutis illuſtrata. Adiecta ſunt inſuper ubique carminum argumenta et rationes proſodiacae. Francof. ad M. apud Georg. Cor. Sig. Feyerabendt 1567. 8.

Weislinger Catal. Bibl. Ord. S. Hieroſolymit. (Argentor.) p. 113. Exemplum, quod ad manus eſt, habet ſolas Annotatt. Irenici absque textu poetae.

* *Q. H. Fl. liber Epodon cura Iac. Cruquii. Antwerpiae* 1567. 8.

Ant. Hermanni Gogavini Elenchus Omiſſorum in Horatium poetam. Sablon. 1567. 8.

Bibl. Hulſ. III. 443.

Petri Pagani Argumenta in Horatium, Francof. 1567. 8.

1568.

Q. H. Fl. Opera cum metrica carminum ratione, Colon. Agr. 1568. 8.

Vid ſupra a. 1556. 1562. et 1564.

Q. H. Fl. Opera, cum metrica carm. ratione caet. *Lipſ.* 1568. 8.

Recuſa ed. a. 1563.

Q. H. Fl. Opera, Baſileae per heredes Nic. Bryling 1568. 8.

Sequitur haud dubie anteriorem aliquam ed. Baſ. forte a. 1560.

Eodem hoc anno Lambiniana Horatii editio ter recusa est, et quidem Lutetiae apud P. Manut. fol. (teste *Dougl.* p. 10.) Venet. apud eundem 4. et Francof. apud Wechel. 4.

Leodegarii a Quercu Praefatio in Lib. II. Satyrarum Horatii, habita Kal. Octobr. 1563. Paris. apud Dionys. a Prato. 1568. 8.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302.

Matth. Collinii Harmoniae univocae in Odas Horat. Argent. 1568. 8. Cf. a. 1532. et 1539.

1569.

Q. H. Fl. de Arte Poetica liber, cum brevibus Scholiis, Paris. apud Gabr. Buon. 1569. 4.

Recusus a. 1563. *Bibl. du Roi, belles Lettres* II. 302.

Io. Sambucus in Artem Poeticam Q. H. Fl. Antw. 1569. 8.

Vid. supra a. 1564.

Q. H. Fl. Opera, cum commentariis Acronis, Erasmi, Sabellici et aliorum. Francof. apud Heredes Egenolf. 1569. 8.

Vid. a. 1534. 1544. 1549.

Denique Lambini ed. recusa h. a. Francof. 4.

1570.

Q. H. Fl. Opera, Grammaticorum XL — *commentariis in unum corpus collectis illustrata. Basileae apud Henricpetri* fol. 1570.

Henricopetrina III. Vid. a. 1544. 1555.

Q. H. Fl., cum scholiis A. Mureti et Animadversionibus Bruti. Venet. apud Ald. 1570. 8.

Ducta ex ed. a. 1564.

Q.

Q. H. Fl. Odae et Epodon liber, cum animadvv. I. M. Bruti. Venet. Ald. 1570. 8.

Vid. ſupra a. 1566.

Q. H. Fl. opera, cum argumentis et Caſtigationibus Georgii Fabricii. Lipſiae typis Voegelianis 1570. 8.

Eodem anno recuſa Lambini editio Antwerp. ex offic. Guil. Silvii, 8.

1571.

Q. H. Fl. poemata, cum argumentis et caſtigationibus Ge. Fabricii, cum indice Adagiorum. Lipſiae per Io. Steinmannum typis Voegelianis 1571. 8.

Ex eiusd. a. ſuperioris editione repetita. Bibl. du Roi, belles Lettres II. 299.

Q. H. Fl. Opera, ab Obſcoenitate repurgata, Dilling. 1571. 8

Q. H. Fl. Poemata, ſecundum optimas quasque editiones accuratiſſime caſtigata: editio haec argumentis ſingulorum poematum certis, tum Annotationibus copioſis inſtructa eſt a Guil. Xylandro. Heidelbergae, apud Io. Maier 1571. 8.

Muretinum exemplum potiſſimum ſequutus videtur Xyl. tum in Annotatt. antiquiores Intpp. maxime Turnebi Adverſaria ſublegit.

Lambini ed. eodem a. recudit Antwerp. Guil. Silvius, idem, qui ſuperiore anno dederat, 8.

1573.

* *Q. H. Fl. Satyrarum ſeu potius Eclogarum libri duo ex antiquiſſ. Mss. purgati et clarius explicati, opera Iacobi Cruquii, Meſſenii. Eiusdem in eos Commentarii. Antwerp. ex offic. Plantin.* 1573. 8.

Vid. a. 1578.

Q. H. Fl. Poemata, cum Acrone, Porph. Parrhasio caet. *Venetiis (apud I. M. Bonellum)* fol. 1573.

Vid. a. 1544.

Q. H. Fl. Poemata, notis, Scholiis et argumentis illustrata. Venetiis apud Dom. de Farris 1573. 8.

Laudant Bipontini. Iidem afferunt Lugdunensem h. a. in 12.

1574.

Q. H. Fl. poemata omnia doctissimis scholiis illustrata: excudit Guil. Norton. Londini 1574. 8.

Ames typogr. Antiqu. II. 878.

Q. H. Fl., cum Aldi Manutii et M. Ant. Mureti Annotatt. — — Lugduni apud Ant. Gryphium 1574. 12.

E proxima Lugd. a. 1567.

1575.

Q. H. Fl. Epistolae, et in eas praelectiones methodicae Claudii Minois, (Mignault) *quibus artis logicae analysis et moralis doctrinae ratio illustratur. Parisiis, apud Dion a Prato.* 1575. 4.

Dougl. p. 1.

Q. H. Fl. Odae quinque selectae ex Epodon libro. Parisiis 1575. 4.

Repetitae hoc anno edd., *Lambini* Florent. 8. (*Dougl.* l. l.) *Ge. Fabricii* Lipf. typis Voegel. 8. Antwerp. Plantiniana cum indice Treteri (cf. a. 1567.) 8. et Xylandrea Heidelb. 8. e qua Ars poet. sequ. anno ibidem recusa est.

1576.

Q. H. Fl. cum interpretat. et Scholiis Variorum, Venetiis apud I. M. Bonell. fol. 1576.

Vide ann. 1559. 1562. 1573. et 1576.

Q.

Q. H. Fl. Ars poetica, cum commentario I. Sturmii, Argent. 1576. 8.

Aldi Manutii, Pauli f. Aldi n. in Hor. Artem poet. commentarius. Venet. apud Ald. 1576. 4.

Antwerpienſem h. a. 8. e Bibl. Furſtenb. affert Hirſching l. l. p. 316.

1577.

* *Q. H. Fl. poemata, novis ſcholiis et Argumentis ab Henr. Stephano illuſtrata. Eiusdem Henr. Stephani Diatribae de hac ſua editione Horatii et variis in eum obſervationibus.* S. l. (Pariſiis) et a. (1577.) 8.

Eſt prima Stephaniana, bonarum rerum refertiſſima. Vide ſupra p. XLVI.

Q. H. Fl., emendatus, Antwerp. ex offic. Ch. Plantini 1577. 8.

Seorſim recuſae ſunt

* *Theod. Pulmanni Annotatt. in Q. H. Fl., Aldi Manutii Scholia et de metris Horatianis, M. Anton. Mureti ſcholia, Io. Hartungi Annotationes.* ibid. eod.

Nitida et elegans editio, ducta ex ed. a. 1566. In bibl. Leidenſi exemplum extat, II. Caſauboni notulis inſtructum. Vid. Catal. Bibl. Lugd. p. 266.

* *Hadr. Turnebi Comment. in L. I. Carm. Horatii. Eiusdem Turnebi comm. in locos obſcuriores Horatii, ex eius Adverſariorum libris excerptus. M. Ant. Mureti et Aldi Man. in eundem annotationes. Pariſiis, excud. Martinus iuvenis* 1577. 8.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302.

Eodem anno Lambiniana ed. recuſa Francof. ad M. ex offic. Andr. Wecheli fol.

Q. H. Fl. Poemata, cum Acrone, Porph. Parrhasio caet. *Venetiis (apud I. M. Bonellum)* fol. 157

Vid. a. 1544.

Q. H. Fl. Poemata, notis, Scholiis et argument. illustrata. Venetiis apud Dom. de Farris 1573. 8

Laudant Bipontini. Iidem afferunt Lugdunensem h. a. in 12.

1574.

Q. H. Fl. poemata omnia doctissimis scholiis illustrata: excudit Guil. Norton. Londini 1574. 8

Ames typogr. Antiqu. II. 878.

Q. H. Fl., cum Aldi Manutii et M. Ant. Muret Annotatt. — — Lugduni apud Ant. Gryphium 1574. 12

E proxima Lugd. a. 1567.

1575.

Q. H. Fl. Epistolae, et in eas praelectiones methodicae Claudii Minois, (Mignault) *quibus artis logicae analysis et moralis doctrinae ratio illustratur. Parisii apud Dion a Prato.* 1575. 4

Dougl. p. 1.

Q. H. Fl. Odae quinque selectae ex Epodon libr Parisiis 1575.

Repetitae hoc anno edd., *Lambini* Florent. (*Dougl.* l. l.) *Ge. Fabricii* Lipſ. typis Voegel. 8. Antwerp. Plantiniana cum indice Treteri (cf. a. 1567.) 8. Xylandrea Heidelb. 8. e qua Ars poet. sequ. anno ibidem recusa est.

1576.

Q. H. Fl. cum interpretat. et Scholiis Variorum Venetiis apud I. M. Bonell. fol. 1

Vide ann. 1559. 1562. 1573. et 1576.

Q. H. Fl. Ars poetica. [illegible] Firmiana
mii, Argent.

Aldi Manutii, Paul [illegible]
poet. commentarius. Venet. [illegible]

Antwerpienſem h. a. [illegible]
ſching l. l. p. 316. er Sebaſt.
[illegible] Höniger.

15[illegible]

* *Q. H. Fl. poemata,* [illegible] *ni Dorſae*
ab Henr. Stephano illuſtrata [illegible] p. ex offic.
Diatribae de hac ſua editione [illegible]
obſervationibus. S. l. (Pariſiis [illegible]

Eſt prima Stephaniana, [illegible]
Vide ſupra p. XLVI. 1530. [illegible]

Q. H. Fl., emendatus, [illegible] ratii. Bell.
Plantini [illegible]

Seorſim recuſae ſunt ulgatus eſt.

* *Theod. Pulmanni Annotat.* [illegible] et II. Satyrae
Manutii Scholia et de metris [illegible] 15[illegible]
Mureti ſcholia, Io. Hartungi [illegible] que ed. [illegible]

Nitida et elegans editio, [illegible]
bibl. Leidenſi exemplum extat, [illegible] n. Baſileae
ſtructum. Vid. Catal. Bibl. Lugd. [illegible]

* *Hadr. Turnebi Comment.* [illegible]
Eiusdem Turnebi comm. in locos [illegible]
eius Adverſariorum libris excerptus [illegible] *ri*
et Aldi Man. in eundem annotationes [illegible] *to-*
Martinus iuvenis [illegible] r. 4.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. [illegible] III.

Eodem anno Lambiniana ed. [illegible] Smith.
ex offic. Andr. Wecheli fol.

1585.

1578.

Q. H. Fl. ex antiquiſſimis undecim Lib. M. S. et ſchedis aliquot emendatus, et plurimis locis cum commentariis antiquis expurgatus et editus, opera Iacobi Cruquii, Meſſenii. Eiusdem in eundem enarrationes, obſervationes et variae lectiones cum aliis quibusdam et indice locupletiſſimo. Antwerpiae, ex offic. Chr. Plantini 1578. 4.

Prima Cruquiana, ſaepius deinceps recuſa, cui libro IV. Odarum et Epodon, tum Satyris evulgatis proluſerat. XI Codd. Cruquius ſe comparaſſe memorat, de quibus v. ſup. et de eius Commentatore antiquo p. XLVII.

Q. H. Fl. Poemata omnia doctiſſimis Scholiis et novis aliquot annotatiunculis illuſtrata. Londini apud Guil. Norton et Io. Hariſon. 1578. 8.

Ames typogr. Antiqu. II. p. 879. Cf. a. 1574.

Q. H. Fl. Poemata, illuſtrata argumentis et caſtigationibus. Lipſiae 1578. 8.

Repetit. ed. a. 1575.

1579.

* *Q. H. Fl., —— opera Iac. Cruquii, Antwerp. ex offic. Ch. Plantini* 1579. 4.

Vid. a. praeced.

Q. H. Fl., cum Scholiis et Argumentis Venetiis 1579. 8.

Bibl. Hulſ. III. 440.

Q. H. Fl., Lambini, cum Adr. Turnebi comment. Lutetiae, apud Io. Macacum fol. 1579.

Vid. a. 1564.

Hugol. Martelli Comm. in Odam II. Libri IV. Carm. Horatii. Florent. apud Iuntas 1579. 4.

Bibl.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302. Bibl. Firmiana V. 227.

1580.

Repetitae hoc anno edd.

* *Henricopetrina* quarta vice Basileae per Sebast. Henric-Petri, fol. cum epist. nuncupat. Nicolai Höniger.

Lambiniana, Lutetiae, fol.

Pulmanni Antwerp. 12. et in hanc *Iani Dousae* Commentariolus, seorsim excusus. Antwerp. ex offic. Plantin. 1580. 12.

Cum notis Variorum, Paris. fol.

Phil. Engentinus in lyrica Horatii. Basil. 1580. 8.

Io. Tho. Freigii Comment. in lyrica Horatii. Basil. 1580. 8.

Vterque liber etiam in Henricopetr. evulgatus est.

Iul. Aurel. Haurechii Comment. in I. et II. Satyram Basileae 1580. 8.

Recus. ex ed. a. 1541. Insertus quoque ed. Henricopetr. h. a.

Franc. Luisini Paraphrasis in Horatium. Basileae 1580. 8.

1581.

Q. H. Fl. Pulmanni: adiecta sunt praeterea carminum genera, Ge. Fabricii argg. in singula carmina — — Basileae ex offic. Brylingeriana 1581. 8.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 299.

Lamb. Lud. Pithopoei Paraphrasis in Q. H. Fl. Sat. I. et III. libri prioris. Heidelb. 1581. 8.

1582.

1582.

* *Q. H. Fl. Opera omnia: ex emendatione et cum commentariis Petri Gualth. Chabotii, Parisiis, per Aegidium Beys.* 1582. 8.

Smith. p. CCXXXI. form. quadruplicatae h. librum laudat. E vasto Chabotii commentario parum praesidii ad meliorem poetae intelligentiam petas. Dialecticum, grammaticum, rhetoricum artificium vocat, ad quod poetam exigit. Eadem editio recusa hoc ipso anno Basil. 8. et eiusdem Expositio analytica, Parisiis apud Martin. Iuvenem 8. quam habet Bibl. nostra Acad.

Q. H. Fl. cum Scholiis Ant. Mureti et animadvv. Bruti et Aldi Manutii de metris Hor. Venetiis apud Ald. iun. 1582. 8.

Vid. supra 1570.

Q. H. Fl., cum Aldi Manutii et Ant. Mureti Annotationibus. Lugduni 1582. 8.

Expressa ex ed. a. 1574.

Iani Dousae ad superiorem (a. 1580.) commentariolum Succidanea. Antwerp. ex offic. Plantin. 1582. 8.

Q. H. Fl. Opera cum notis Theod. Pulmanni et Iani Dousae patris. Antwerp. Plantin. 1582. 8.

Vid. a. 1580.

1583.

Q. H. Fl. Carmina, cum scholiis et argumentis. Parisiis 1583. 4.

Q. H. Fl. Ars poetica, ad P. Rami Dialecticam et Rhetoricam resoluta, studio Andr. Kragii. Basileae per Sebast. Henricpetri 1583. 4.

Bibl. Bunav. I. p. 312. Quam alieni sint tales conatus a poetices indole, vix est ut moneamus.

1584.

1584.

Q. H. Fl. omnia poemata. Venetiis apud Ioh. Gryphium fol. 1584.

Dougl. p. 12.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo, et in eas praelectiones methodicae — — per Claud. Minoem, Divionenſem, Pariſiis apud Duvall. 1584. 4.

Libellus iam a. 1575. impreſſus. In Epiſt. nuncup. ſubſcriptus eſt a. 1578. ut adeo ter evulgatus ſit. In Bibl. du Roi, belles Lettres memoratur typogr. *Aegid. Beys.*

Q. H. Fl. Sermones et Epiſtolae, cum Iod. Badii Aſcenſii explanatione, ab eodem diligentius recognita, et in Epiſt. praeſertim et aucta et repoſita. Pariſiis, per Io. Granion 1584. 4.

Q. H. Fl. Epiſtolarum liber I. cum ſcholiis, comment. et argumentis. Pariſiis 1584. 4.

Q. H. Fl. Epodon liber cum carmine ſaeculari, ad optimorum exemplarium fidem emendatus. Lutetiae apud Fed. Morellum 1584. 4.

Io. Hofmanni Proteus Horatianus. Baſ. 1584. 8.

Bernardini Parthenii, Spilimb. in Q. H. Fl. Carmina atque Epodos commentarii, quibus poetae artificium, et via ad imitationem atque ad poetice ſcribendum aperitur. Venetiis apud Nicolin. 1584. 4.

Adiectus eſt textus Horatii a Parthenio, qui ſequenti volumine omnia H. opera abſolvit.

Q. H. Fl. Sermonum Lib. IV. ſeu Satyrarum libri duo, Epiſtolarum libri duo. Cum argumentis ad Lectoris maiorem facilitatem, Venet. apud Nicolin. 1584. 4.

Catal. Bibl. Harlei. I. 181. *Goetz.* memorabb. III. p. 294. Eſt Pars II. ed. Parthenii. Cf. Bibl. Smith. p. CCXXXI.

1585.

1585.

Q. H. Fl. Poemata, c. argumentis et caſtigationibus Ge. Fabricii. Lipſiae per Io. Steinmann 1585. 8.

Vide ſup. a. 1571. et 1578.

Q. H. Fl. Opera: cum comment. Franc. Irenici. Dilling. 1585. 8.

Repetita ed. a. 1567. Ibidem hoc anno recuſus eſt Horatius ab obſcoenitate purgatus. Vid. a. 1571.

Q. H. Fl. Opera. Lond. apud Newton 1585. 8.

Dougl. p. 18. *Ames* II. p. 1156. Cf. a. 1574. 1578.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri II. cum praef. Guil. Xylandri Pariſiis 1585. 4.

* *Frid. Ceruti* in Q. H. Fl. Carmina, Epodos, Satyras, atque Epiſtolas paraphraſis. Veronae apud Hieronymum Diſcipulum et fratres. 1585. 4.

Exemplum, quod ad manus eſt, finitur carmine ſaeculari, et textum adiectum habet. Eiusdem Paraphr. in Epp. et A. P. ibid. excuſa eſt a. 1588.

1586.

Q. H. Fl. Opera, cum comment. Iac. Cruquii. Antv. ex offic. Plantin. 1586. 12.

Bibl. Hor. p. 55. Videtur ſolus textus Cruqu. recuſus eſſe; nam commentarium ipſa libri forma excludit.

Q. H. Fl. Opera: cum Animadvv. Hadr. Turnebi, Mureti et Manutii. Pariſiis 1586. 8.

* *Q. H. Fl. Epiſtolarum liber I. ex antiquiſſimis lib. M. S. et ſchedis aliquot emendatus et plurimis locis cum commentariis antiquis expurgatus et editus. Argumentis quoque et ſcholiis doctiſſimorum hominum illuſtratus. Pariſiis ex typogr. Dionyſ. a Prato.* 1586. 4.

Titu-

Titulus tranſcriptus ex ed. Cruqu. cuius etiam lectiones exhibet. Caeterum argg. et brevia ſcholia in margg. exſcripta habet, neque hilum amplius. Perperam Venetiis excuſum librum ſtatuunt.

Q. H. Fl. Opera, cum comm. Parrhaſii, Acronis et Porph. notisque Glareani, Lugduni 1586. 8.

Laudant Bipontini p. LI.

Ge. Aemilius in Horatium Baſ. 1586. 8.

Nic. Friſchlini paraphraſis in H. Epp. l. I. II. Francof. apud Io. Spies. 1586. 8. recuſa anno ſequ. ibid. apud eundem.

Ode de laudibus vitae ruſticae (Epod. II.) explicata ab *A. Manuccio*. Bonon. 1586. 4. Ob raritatem Miſcellan. Ital. Erud. T. III. inſeruit hunc libellum Rob. Gaudentius.

1587.

Repetitae hoc anno edd.

* cum comment. *G. Chabotii*. Baſil. ex offic. Leonh. Oſtenii fol.

cum comment. *Lambini*. Lutetiae, apud B. Macaeum, fol.

cum comment. *I. Cruquii*, Antwerp. Plantin. 4.

cum annotatt. *Pulmanni*. Antw. Plantin. 8.

cum *Aldi Manut.* ſcholiis et *Io. Hartungi* Annotationibus. Antwerp. 12.

cum *Aldi* Manut. ſcholl. et *Mureti* Annotatt. Bergomi typis Comini Venturi. 12.

Q. H. Fl. Methodus de Arte poetica, per Nic. Colonium expoſita Bergomi, typis Comini Venturi 1587. 4.

Conf. a. 1591. Bibl. Hulſ. III. 439. laudat ed. Hor. h. a. Bergomi in 24.

Fr.

Eodem hoc anno Lambiniana Horatii editio ter recusa est, et quidem Lutetiae apud P. Manut. fol. (teste *Dougl.* p. 10.) Venet. apud eundem 4. et Francof. apud Wechel. 4.

Leodegarii a Quercu Praefatio in Lib. II. Satyrarum Horatii, habita Kal. Octobr. 1563. Paris. apud Dionys. a Prato. 1568. 8.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302.

Matth. Collinii Harmoniae univocae in Odas Horat. Argent. 1568. 8. Cf. a. 1532. et 1539.

1569.

Q. H. Fl. de Arte Poetica liber, cum brevibus Scholiis, Paris. apud Gabr. Buon. 1569. 4.

Recusus a. 1568. *Bibl. du Roi, belles Lettres* II. 302.

Io. Sambucus in Artem Poeticam Q. H. Fl. Antw. 1569. 8.

Vid. supra a. 1564.

Q. H. Fl. Opera, cum commentariis Acronis, Erasmi, Sabellici et aliorum. Francof. apud Heredes Egenolf. 1569. 8.

Vid. a. 1534. 1544. 1549.

Denique Lambini ed. recusa h. a. Francof. 4.

1570.

Q. H. Fl. Opera, Grammaticorum XL — *commentariis in unum corpus collectis illustrata. Basileae apud Henricpetri* fol. 1570.

Henricopetrina III. Vid. a. 1544. 1555.

Q. H. Fl., cum scholiis A. Mureti et Animadversionibus Bruti. Venet. apud Ald. 1570. 8.

Ducta ex ed. a. 1564.

Q.

Q. H. Fl. Odae et Epodon liber, cum animadvv. I. M. Bruti. Venet. Ald. 1570. 8.

Vid. ſupra a. 1566.

Q. H. Fl. opera, cum argumentis et Caſtigationibus Georgii Fabricii. Lipſiae typis Voegelianis 1570. 8.

Eodem anno recuſa Lambini editio Antwerp. ex offic. Guil. Silvii, 8.

1571.

Q. H. Fl. poemata, cum argumentis et caſtigationibus Ge. Fabricii, cum indice Adagiorum. Lipſiae per Io. Steinmannum typis Voegelianis 1571. 8.

Ex eiusd. a. ſuperioris editione repetita. Bibl. du Roi, belles Lettres II. 299.

Q. H. Fl. Opera, ab Obſcoenitate repurgata, Dilling. 1571. 8

Q. H. Fl. Poemata, ſecundum optimas quasque editiones accuratiſſime caſtigata: editio haec argumentis ſingulorum poematum certis, tum Annotationibus copioſis inſtructa eſt a Guil. Xylandro. Heidelbergae, apud Io. Maier 1571. 8.

Muretinum exemplum potiſſimum ſequutus videtur Xyl. tum in Annotatt. antiquiores Intpp. maxime Turnebi Adverſaria ſublegit.

Lambini ed. eodem a. recudit Antwerp. Guil. Silvius, idem, qui ſuperiore anno dederat, 8.

1573.

* *Q. H. Fl. Satyrarum ſeu potius Eclogarum libri duo ex antiquiſſ. Mss. purgati et clarius explicati, opera Iacobi Cruquii, Meſſenii. Eiusdem in eos Commentarii. Antwerp. ex offic. Plantin.* 1573. 8.

Vid. a. 1578.

Q. H. Fl. Poemata, cum Acrone, Porph. Parrhasio caet. *Venetiis (apud I. M. Bonellum)* fol. 1573.

Vid. a. 1544.

Q. H. Fl. Poemata, notis, Scholiis et argumentis illustrata. Venetiis apud Dom. de Farris 1573. 8.

Laudant Bipontini. Iidem afferunt Lugdunensem h. a. in 12.

1574.

Q. H. Fl. poemata omnia doctissimis scholiis illustrata: excudit Guil. Norton. Londini 1574. 8.

Ames typogr. Antiqu. II. 878.

Q. H. Fl., cum Aldi Manutii et M. Ant. Mureti Annotatt. — — Lugduni apud Ant. Gryphium 1574. 12.

E proxima Lugd. a. 1567.

1575.

Q. H. Fl. Epistolae, et in eas praelectiones methodicae Claudii Minois, (Mignault) *quibus artis logicae analysis et moralis doctrinae ratio illustratur. Parisiis, apud Dion a Prato.* 1575. 4.

Dougl. p. 1.

Q. H. Fl. Odae quinque selectae ex Epodon libro. Parisiis 1575. 4.

Repetitae hoc anno edd., *Lambini* Florent. 8. (*Dougl.* l. l.) *Ge. Fabricii* Lipſ. typis Voegel. 8. Antwerp. Plantiniana cum indice Treteri (cf. a. 1567.) 8. et Xylandrea Heidelb. 8. e qua Ars poet. ſequ. anno ibidem recuſa eſt.

1576.

Q. H. Fl. cum interpretat. et Scholiis Variorum, Venetiis apud I. M. Bonell. fol. 1576.

Vide ann. 1559. 1562. 1573. et 1576.

Q.

Q. H. Fl. Ars poetica, cum commentario I. Sturmii, Argent. 1576. 8.

Aldi Manutii, Pauli f. Aldi n. in Hor. Artem poet. commentarius. Venet. apud Ald. 1576. 4.

Antwerpienſem h. a. 8. e Bibl. Furſtenb. affert Hirſching l. l. p. 316.

1577.

* *Q. H. Fl. poemata, novis ſcholiis et Argumentis ab Henr. Stephano illuſtrata. Eiusdem Henr. Stephani Diatribae de hac ſua editione Horatii et variis in eum obſervationibus.* S. l. (Pariſiis) et a. (1577.) 8.

Eſt prima Stephaniana, bonarum rerum refertiſſima. Vide ſupra p. XLVI.

Q. H. Fl., emendatus, Antwerp. ex offic. Ch. Plantini 1577. 8.

Seorſim recuſae ſunt

* *Theod. Pulmanni Annotatt. in Q. H. Fl., Aldi Manutii Scholia et de metris Horatianis, M. Anton. Mureti ſcholia, Io. Hartungi Annotationes.* ibid. eod.

Nitida et elegans editio, ducta ex ed. a. 1566. In bibl. Leidenſi exemplum extat, II. Caſauboni notulis inſtructum. Vid. Catal. Bibl. Lugd. p. 266.

* *Hadr. Turnebi Comment. in L. I. Carm. Horatii. Eiusdem Turnebi comm. in locos obſcuriores Horatii, ex eius Adverſariorum libris excerptus. M. Ant. Mureti et Aldi Man. in eundem annotationes. Pariſiis, excud. Martinus iuvenis* 1577. 8.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302.

Eodem anno Lambiniana ed. recuſa Francof. ad M. ex offic. Andr. Wecheli fol.

1578.

Q. H. Fl. ex antiquiſſimis undecim Lib. M. S. et ſchedis aliquot emendatus, et plurimis locis cum commentariis antiquis expurgatus et editus, opera Iacobi Cruquii, Meſſenii. Eiusdem in eundem enarrationes, obſervationes et variae lectiones cum aliis quibusdam et indice locupletiſſimo. Antwerpiae, ex offic. Chr. Plantini 1578. 4.

Prima Cruquiana, ſaepius deinceps recuſa, cui libro IV. Odarum et Epodon, tum Satyris evulgatis proluſerat. XI Codd. Cruquius ſe comparaſſe memorat, de quibus v. ſup. et de eius Commentatore antiquo p. XLVII.

Q. H. Fl. Poemata omnia doctiſſimis Scholiis et novis aliquot annotatiunculis illuſtrata. Londini apud Guil. Norton et Io. Hariſon. 1578. 8.

Ames typogr. Antiqu. II. p. 879. Cf. a. 1574.

Q. H. Fl. Poemata, illuſtrata argumentis et caſtigationibus. Lipſiae 1578. 8.

Repetit. ed. a. 1575.

1579.

* *Q. H. Fl., — — opera Iac. Cruquii, Antwerp. ex offic. Ch. Plantini* 1579. 4.

Vid. a. praeced.

Q. H. Fl., cum Scholiis et Argumentis Venetiis 1579. 8.

Bibl. Hulſ. III. 440.

Q. H. Fl., Lambini, cum Adr. Turnebi comment. Lutetiae, apud Io. Macacum fol. 1579.

Vid. a. 1564.

Hugol. Martelli Comm. in Odam II. Libri IV. Carm. Horatii. Florent. apud Iuntas 1579. 4.

Bibl.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302. Bibl. Firmiana V. 227.

1580.

Repetitae hoc anno edd.

* *Henricopetrina* quarta vice Basileae per Sebast. Henric-Petri, fol. cum epist. nuncupat. Nicolai Höniger.

Lambiniana, Lutetiae, fol.

Pulmanni Antwerp. 12. et in hanc *Iani Dousae* Commentariolus, seorsim excusus. Antwerp. ex offic. Plantin. 1580. 12.

Cum notis Variorum, Paris. fol.

Phil. Engentinus in lyrica Horatii. Basil. 1580. 8.

Io. Tho. Freigii Comment. in lyrica Horatii. Basil. 1580. 8.

Vterque liber etiam in Henricopetr. evulgatus est.

Iul. Aurel. Haurechii Comment. in I. et II. Satyram Basileae 1580. 8.

Recus. ex ed. a. 1541. Insertus quoque ed. Henricopetr. h. a.

Franc. Luisini Paraphrasis in Horatium. Basileae 1580. 8.

1581.

Q. H. Fl. Pulmanni: adiecta sunt praeterea carminum genera, Ge. Fabricii argg. in singula carmina — — Basileae ex offic. Brylingeriana 1581. 8.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 299.

Lamb. Lud. Pithopoei Paraphrasis in Q. H. Fl. Sat. I. et III. libri prioris. Heidelb. 1581. 8.

1582.

1582.

* *Q. H. Fl. Opera omnia: ex emendatione et cum commentariis Petri Gualth. Chabotii, Parisiis, per Aegidium Beys.* 1582. 8.

Smith. p. CCXXXI. form. quadruplicatae h. librum laudat. E vasto Chabotii commentario parum praesidii ad meliorem poetae intelligentiam petas. Dialecticum, grammaticum, rhetoricum artificium vocat, ad quod poetam exigit. Eadem editio recusa hoc ipso anno Basil. 8. et eiusdem Expositio analytica, Parisiis apud Martin. Iuvenem 8. quam habet Bibl. nostra Acad.

Q. H. Fl. cum Scholiis Ant. Mureti et animadvv. Bruti et Aldi Manutii de metris Hor. Venetiis apud Ald. iun. 1582. 8.

Vid. supra 1570.

Q. H. Fl., cum Aldi Manutii et Ant. Mureti Annotationibus. Lugduni 1582. 8.

Expressa ex ed. a. 1574.

Iani Dousae ad superiorem (a. 1580.) commentariolum Succidanea. Antwerp. ex offic. Plantin. 1582. 8.

Q. H. Fl. Opera cum notis Theod. Pulmanni et Iani Dousae patris. Antwerp. Plantin. 1582. 8.

Vid. a. 1580.

1583.

Q. H. Fl. Carmina, cum scholiis et argumentis. Parisiis 1583. 4.

Q. H. Fl. Ars poetica, ad P. Rami Dialecticam et Rhetoricam resoluta, studio Andr. Kragii. Basileae per Sebast. Henricpetri 1583. 4.

Bibl. Bunav. I. p. 312. Quam alieni sint tales conatus a poetices indole, vix est ut moneamus.

1584.

1584.

Q. H. Fl. omnia poemata. Venetiis apud Ioh. Gryphium fol. 1584.

Dougl. p. 12.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo, et in eas praelectiones methodicae — — per Claud. Minoem, Divionenſem, Pariſiis apud Duvall. 1584. 4.

Libellus iam a. 1575. impreſſus. In Epiſt. nuncup. ſubſcriptus eſt a. 1578. ut adeo ter evulgatus ſit. In Bibl. du Roi, belles Lettres memoratur typogr. *Aegid. Beys.*

Q. H. Fl. Sermones et Epiſtolae, cum Iod. Badii Aſcenſii explanatione, ab eodem diligentius recognita, et in Epiſt. praeſertim et aucta et repoſita. Pariſiis, per Io. Granion 1584. 4.

Q. H. Fl. Epiſtolarum liber I. cum ſcholiis, comment. et argumentis. Pariſiis 1584. 4.

Q. H. Fl. Epodon liber cum carmine ſaeculari, ad optimorum exemplarium fidem emendatus. Lutetiae apud Fed. Morellum 1584. 4.

Io. Hofmanni Proteus Horatianus. Baſ. 1584. 8.

Bernardini Parthenii, Spilimb. in Q. H. Fl. Carmina atque Epodos commentarii, quibus poetae artificium, et via ad imitationem atque ad poetice ſcribendum aperitur. Venetiis apud Nicolin. 1584. 4.

Adiectus eſt textus Horatii a Parthenio, qui ſequenti volumine omnia H. opera abſolvit.

Q. H. Fl. Sermonum Lib. IV. ſeu Satyrarum libri duo, Epiſtolarum libri duo. Cum argumentis ad Lectoris maiorem facilitatem, Venet. apud Nicolin. 1584. 4.

Catal. Bibl. Harlei. I. 181. *Goetz.* memorabb. III. p. 294. Eſt Pars II. ed. Parthenii. Cf. Bibl. Smith. p. CCXXXI.

1585.

1585.

Q. H. Fl. Poemata, c. argumentis et caſtigationibus Ge. Fabricii. Lipſiae per Io. Steinmann 1585. 8.

Vide ſup. a. 1571. et 1578.

Q. H. Fl. Opera: cum comment. Franc. Irenici. Dilling. 1585. 8.

Repetita ed. a. 1567. Ibidem hoc anno recuſus eſt Horatius ab obſcoenitate purgatus. Vid. a. 1571.

Q. H. Fl. Opera. Lond. apud Newton 1585. 8.

Dougl. p. 18. *Ames* II. p. 1156. Cf. a. 1574. 1578.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri II. cum praef. Guil. Xylandri Pariſiis 1585. 4.

* *Frid. Ceruti* in Q. H. Fl. Carmina, Epodos, Satyras, atque Epiſtolas paraphraſis. Veronae apud Hieronymum Diſcipulum et fratres. 1585. 4.

Exemplum, quod ad manus eſt, finitur carmine ſaeculari, et textum adiectum habet. Eiusdem Paraphr. in Epp. et A. P. ibid. excuſa eſt a. 1588.

1586.

Q. H. Fl. Opera, cum comment. Iac. Cruquii. Antv. ex offic. Plantin. 1586. 12.

Bibl. Hor. p. 55. Videtur ſolus textus Cruqu. recuſus eſſe; nam commentarium ipſa libri forma excludit.

Q. H. Fl. Opera: cum Animadvv. Hadr. Turnebi, Mureti et Manutii. Pariſiis 1586. 8.

* *Q. H. Fl. Epiſtolarum liber I. ex antiquiſſimis lib. M. S. et ſchedis aliquot emendatus et plurimis locis cum commentariis antiquis expurgatus et editus. Argumentis quoque et ſcholiis doctiſſimorum hominum illuſtratus. Pariſiis ex typogr. Dionyſ. a Prato.* 1586. 4.

Titu-

Titulus tranſcriptus ex ed. Cruqu. cuius etiam lectiones exhibet. Caeterum argg. et brevia ſcholia in margg. exſcripta habet, neque hilum amplius. Perperam Venetiis excuſum librum ſtatuunt.

Q. H. Fl. Opera, cum comm. Parrhaſii, Acronis et Porph. notisque Glareani, Lugduni 1586. 8.

Laudant Bipontini p. LI.

Ge. Aemilius in Horatium Baſ. 1586. 8.

Nic. Friſchlini paraphraſis in H. Epp. l. I. II. Francof. apud Io. Spies. 1586. 8. recuſa anno ſequ. ibid. apud eundem.

Ode de laudibus vitae ruſticae (Epod. II.) explicata ab *A. Manuccio*. Bonon. 1586. 4. Ob raritatem Miſcellan. Ital. Erud. T. III. inſeruit hunc libellum Rob. Gaudentius.

1587.

Repetitae hoc anno edd.

* cum comment. *G. Chabotii*. Baſil. ex offic. Leonh. Oſtenii fol.

cum comment. *Lambini*. Lutetiae, apud B. Macaeum, fol.

cum comment. *I. Cruquii*, Antwerp. Plantin. 4.

cum annotatt. *Pulmanni*. Antw. Plantin. 8.

cum *Aldi Manut.* ſcholiis et *Io. Hartungi* Annotationibus. Antwerp. 12.

cum *Aldi* Manut. ſcholl. et *Mureti* Annotatt. Bergomi typis Comini Venturi. 12.

Q. H. Fl. Methodus de Arte poetica, per Nic. Colonium expoſita Bergomi, typis Comini Venturi 1587. 4.

Conf. a. 1591. Bibl. Hulſ. III. 439. laudat ed. Hor. h. a. Bergomi in 24.

Fr.

Fr. Irenicus in Artem poeticam et Epiſtolas. Francof. 1587. 8. Vid. a. 1567.

Th. Corraeae Explanatio in A. P. Venetiis apud Franc. de Franciſcis, 1587. 8.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 303.

Q. H. Fl. latine cum verſione Etruſca auct. *Io. Fabrini* et Obſſ. *Phil. Venuti* Italice ſcriptis. Venet. 1587. 4.

* *Q. H. Fl. Sermonum ſive Satyrarum liber primus, Satyra prima. Pariſiis apud Dion. a Prato* 1587. 4.

Subſtitit conatus in Sat. I.

1588.

* *Q. H. Fl. Poemata novis ſcholiis et Argumentis ab Henr. Stephano illuſtrata. Eiusdem Diatribe de hac ſua editione Horatii, et variis in eum Obſervationibus.* I. l. (Pariſiis) 1588. 8.

Editio haec ſecunda praeter Scholiorum locupletationem aliquot inſuper diatribas et quasdam in veri Porphyrionis commentarios emendationes nec non quasdam ad eos acceſſiones habet.

Q. H. Fl. Opera, cum comment. Lambini. Lutetiae fol. 1588.

Q. H. Fl. Opera, cum caſtigationibus Ge. Fabricii Lipſiae 1588. 8.

Recuſ. ed. a. 1585.

Q. H. Fl. Opera expurgata, Colon. Agripp. 1588. 8.

Q. H. Fl. de Arte poetica liber, cum Paraphraſi Ceruti in hunc librum. Veronae apud Hier. Diſcipulum 1588. 4.

Laudatur in Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302.

1589.

1589.

Q. H. Fl. Opera: Lugduni per Anton. Tardiff. 1589. 12.

Dougl. p. 13. Colonienſem h. a. e bibl. Furſtenbergia affert *Hirſching* p. 316.

P. G. Chabot. in H. Poemata expoſitio analytica. Baſileae per Leonh. Oſtenium 1589. 8.

1590.

Q. H. Fl. Opera, cum notis Politiani, Sabellici, Manutii et aliorum. Venetiis apud Laur. Bertellum fol. 1590.

Vid. ſupr. a. 1576.

Q. H. Fl. Poemata, accuratiſſime caſtigata — — a Guil. Xylandro. Neoſtad. per Matth. Harniſch. 1590. 8.

Repetit. ed. a. 1575.

1591.

Praelectiones Petri Gualt. Chabotii in Horatium — — Baſileae ex offic. Leon. Oſten. fol. 1591.

Eſt ed. a. 1587. mutato tantum titulo.

Q. H. Fl. Epiſtolarum libri duo, Andegavi per Petrum Elis 1591. 4.

Dougl. p. 13.

Q. H. Fl. Ars poetica cum Annotatt. Franciſci Sanchez Salm. 1591. 8.

Ant. Riccoboni defenſor, ſeu pro eius opinione de Horatii Epiſtola ad Piſones in *Nic. Colonium*, Ferrar. per Bened. Mammarellum 1591. 4.

Conciliatio *A. Riccoboni* cum *Nic. Colonio.* Patav. apud Laur. Paſquatum 1591. 4.

Epiſtola *Nic. Colonii* ad A. Riccobonum. Patav. 1591. 4.

Conf. a. 1587. et 1611.

* *Angeli Pagnonii* in Q. H. Fl. Satyras atque Epiſtolas praefatio; et in primam Satyram commentarius. Bononiae apud Io. Roſſium 1591. 4.

Q. H. Fl. Opera: argumentis ubique ac doctiſſimorum Virorum Annotationibus adiectis. Coloniae 1591. 8.

Vid. Catal. Bibl. O. Bened. ad S. Emmer. Ratisp. P. IV. p. 301.

1592.

Q. H. Fl. cum Aldi Manutii et M. Anton. Mureti Annotationibus, apud Ant. Gryphium. Lugd. excud. Iac. Stoer 1592. 8.

1593.

Q. H. Fl. Opera cum commentario Iac. Cruquii. Lugd. Bat. ex offic. Plant. 1593. 4.

Cruquiana quarta ex anteriori ducta.

Q. H. Fl. Poemata, illuſtr. argg. et caſtigatt. Ge. Fabricii Lipſ. 1593. 8.

Vid. a. 1588.

Q. H. Fl. expurgatus, Lugd. 1593. 12.

Forte ad Cruqu. expreſſus.

Q. H. Fl. opera omnia cum Ceruti paraphraſi — additus libellus incerti Auctoris de re poetica. Veronae per Hier. Diſcipulum 1593. 4.

Repetit. a. 1585.

1594.

Q. H. Fl. Poemata omnia, Lugd. B. apud Fr. Raphelengium 1594. 8.

* P.

* P. G. *Chabotii* Comment. triplex in Q. H. Fl. Opera. Basil. per Leonh. Osten. fol. 1594.

Vid. a. 1589. et 1591.

Ant. Thyleſii in Horatii odas auſpicia recuſa hoc anno 4. ſ. l.

Colonienſem h. a. Tomis II. fol. laudat *Hirſching* p. 316. ſed haud dubie volebat Basil. Chabotii.

1595.

Analyſis logica omnium Epiſtolarum Horatii, Artis poeticae et ſelectarum aliquot Odarum; authore *Ioh. Piſcatore*. Spirae Nemetum per Bernard. Albinum 1595. 8.

Dougl. p. 14. Bibl. Hulſ. III. 443. Recuſa a. 1598.

Lamb. Lud. Pithopoei Paraphraſis in Artem Poeticam Horatii. Heidelb. 1595. 8. Cf. a. 1581.

1596.

Recuſa h. a. Horatii editio Lambiniana apud Hered. A. Wechel. Francof. 4.

Repetita quoque Nic. *Friſchlini* paraphraſis in H. Epiſtolarum L. I. II. Francof. 8. Cf. a. 1586.

1597.

Q. H. Fl. Opera, cum uberioribus commentariis P. G. Chabotii, Baſileae fol. 1597.

Q. H. Fl. Opera cum comment. vet. et Iac. Cruquii. Acceſſerunt Iani Douſae in eundem Commentariolus, una cum ſuccidanea appendice ad ſuperiorem Comment. Item Auctarium Commentatoris veteris a Cruquio editi. Lugd. B. ex offic. Plantin. 1597. 4.

Repetitus quoque h. a. eſt Horatius *Lambini* Lugd. 4. et cum paraphraſi *Ceruti*: editio poſtrema et auctior. Veronae apud P. Diſerolum 4.

1598.

Q. H. Fl., ex fide veterum Codicum. Vitenb. typis M. Ioh. Cratonis 1598. 8.

Vaniſſima haud dubie tituli profeſſio, quem forte editor a Lambini editione mutuatus eſt.

Q. H. Fl., cura Ge. Fabricii, Lipſiae 1598. 8.

1599.

Eilhard. Lubini in Q. H. Fl. poemata Paraphraſis ſcholiaſtica nova, qua retentis poetae verbis et pedeſtri ſermoni inſertis auctor graviſſimus et difficillimus pleni commentarii vice breviter et dilucide explicatur. Roſtochii 1599. 4.

Q. H. Fl. Opera omnia. Francof. ad Od. 1599. 8.

Annabergenſem h. a. 8. laudat *Hirſching* p. 316. Eſt haud dubie editio Bersmanni, Annaebergenſis.

Phil. Venutii Obſervationes in Horatium Venet. 1599. 8.

Vid. ſup. a. 1587.

1600.

Q. H. Fl. Opera, cum caſtigationibus Ge. Fabricii, Francof. apud hered. Wechel. 1600. 4.

* *Q. H. Fl. Poemata, ſcholiis et argumentis Henr. Stephani illuſtrata. — — Editio tertia. ſ. l.* (Pariſiis) *excud. Paul. Steph.* 1600. 8.

Editio haec III. ne hilum quidem differt a ſecunda. Eodem hoc anno Stephaniana altera Genevae 8. recuſa eſt, absque diatribis ut videtur.

* *Q. H. Fl. Poemata omnia: additi ſunt Indices duo; unus docti cuiusdam viri per Henr. Stephanum recognitus, alter Th. Treteri*, Francof. apud Andr. Wechel, per Cl. Marnium et I. Aubrium 1600. 8.

Q.

Q. H. Fl. Ars poetica cura Sigism. Iulii Mynſingi de Frondeck. Laving. 1600. 4.

Q. H. Fl. Ars poetica, per Nic. Colonium, Ambergae 1601. 12.

Vid. ſupra a. 1587. et 1591.

Q. H. Fl. poemata omnia, argumentis et Scholiis Viror. doctiſſ. illuſtrata cum indicatione diverſarum lectionum partim e ſex Codicibus veteribus Manuſcriptis partim ex opt. notae libris aliquot impreſſis ſtudio et opera Greg. Bersmanni, Annaeb. Impreſſ. ſumtibus Groſii et Voegelini Lipſiae 1602. 8.

Prima Bersmanniana, ſaepius dein recuſa.

Q. H. Fl. Epiſtolae, cum comment. Friſchlini, II. Voll. Francof. 1602. 8.

Cf. a. 1587.

Paraphraſis in Lib. I. Satyrarum Q. H. Fl. per Sigism. Iul. Mynſing. a Frondeck. Auguſt. Vindel. 1602. 4.

Cf. a. 1600.

Q. H. Fl. Opera cum commentario Iac. Cruquii. Lugd. Batav. 1603. 4.

Cruquiana ſexta.

Q. H. Fl. obſcoenitate Romae expurgatus Colon. Agr. 1603. 8.

Cf. a. 1585.

Excuſus etiam Horatius h. a. in Corpore Poet. Lat. Aurel. Allobr. apud Sam. Criſpinum, Vol. I.

Q. H. Fl. Opera, cum novis Argumentis. Ex offic. Plantin. 1604. 12.

Q. H. Fl. Poemata, illustrata argumentis et castigationibus Ge. Fabricii, Lipsis typis Voegel. 1604. 8.

Recusa ed. a. 1575.

Q. H. Fl. Opera per Dion. Lambinum. — Accesserunt postremae huic editioni Adriani Turnebi in eundem Commentarii — et in fine Theod. Marcilii ad Q. H. Fl. quotidianae et emendatae lectiones. Paris. apud Barthol. Macaeum fol. 1604.

A. 1605 hanc editionem laudat Bibl. du Roi, belles Lettres II. 299. Th. Marcilii lectiones separatim quoque h. a. excusae ab eodem Macaeo memorantur. Eodem hoc anno Lambiniana Horatii editio additis Henr. Stephani Diatribis recusa est Aurel. Allobr. a Petr. de la Roviere, 8.

Q. H. Fl. Poemata, cum Iuvenali: Londin. 1604. 12.

In Q. H. Fl. de Arte Poetica librum Hercules Manzonius, qui aperte demonstrat, expressum ab Aristotelis poetica Horatii poetices ordinem. Bergomi, typis Comini Venturae 1604. 4.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. 302.

Q. H. Fl. Odae in locos communes digestae, studio Io. Langii. Hannov. typis Wechelianis 1604. 8.

Repetit. statim Lugd. eodem hoc anno.

Q. H. Fl. Lambini, additis H. Stephani diatribis. Genev. apud Petr. de la Roviere 1605. 4.

Forte innovatus tantum titulus ed. anterioris anni.

Q. H. Fl. Opera cum comment. Dan. Heinsii. Ex offic. Plantin. apud Rapheleng. 1605. 8.

Q. H. Fl. Opera cum castigationibus Ge. Fabricii. Lips. typis Voegelianis 1605. 8.

Recus. ed. a. 1604.

Q.

Q. H. Fl. ab obſcoenitate purgatus. Pariſ. apud Sonnium 1605. 12.

Q. H. Fl. Odae in locos communes digeſtae: ſtudio Ioh. Langii Lugd. 1605. 12.

Vid. a. praecedentem.

1606.

Q. H. Fl. Opera expurgata. Pariſiis 1606. 8.

Q. H. Fl. Opera, cum notis Ioh. Bond. Londini 1606. 8.

Saepius repetita. Singulas commemorare, vix operae pretium eſt. — Editionem h. a. Francof. ad O. curatam laudat *Hirſching* p. 316.

1607.

Q. H. Fl. Opera ab obſcoenitate expurgata. Antverp. 1607. 8.

Q. H. Fl. Emblemata, imaginibus aere inciſis notisque illuſtrata: ſtudio Othonis Vaenii. Antverp. per Hyeron. Verdyſſon. 1607. 4.

Recuſa a. 1612.

Q. H. carmen ſeculare et hymnus in Apollinem et Dianam latine, et a Fed. Morello graece eodem carminis genere expreſſa. Pariſiis excud. Fed. Morell. 1607. 4.

Bibl. du Roi, belles Lettres II. p. 302.

1608.

* *Q. H. Fl., cum erudito Laevini Torrentii commentario nunc primum in lucem edito. Item Petri Nannii Alcmariani in Artem poeticam. Antverpiae ex officina Plantin. apud Io. Moretum* 1608. 4.

De Torrentio praeclare de Horatio merito vide ſupra p. XLVIII, et de eius Codd. p. VI.

Q. H. Fl. ex fide veterum Codicum. Witeb. apud Laurent. Seuberlich. 1608. 8.

Recuſa ed. a. 1598.

Q. H. Fl. Opera. Antverp. ex offic. Plantin. 1608. 12.

1609.

Q. H. Fl. Opera cum Notis D. Heinſii. Ex offic. Plantin. Raphelenġ. 1609. 8.

Repetita ed. a. 1604.

Nic. Friſchlini Paraphraſis in Hor. Epiſtt. libros duos. Francof. apud Nic. Hofmann. 1609. 8.

Cf. a. 1586.

1610.

Q. H. Fl. Opera cum notis D. Heinſii. Accedit Horatii ad Piſones epiſtola et Ariſtotelis de Poetica libellus ordine ſuo nunc demum ab eodem Heinſio reſtitutus. Ex offic. Raphelenġ. 1610. 8.

Q. H. Fl., cum Mureti et Manutii Annotationibus Lugd. apud haered. Rouillii. 1610. 8.

Typographum adſcripſi e *Pinelli* II. 328.

Q. H. Fl. ex edit. Theod. Pulmanni. Antverp. 1610. 16.

Editionem h. a. Cameraci vulgatam 8. habet bibl. Furſtenbergia. Vid. *Hirſching* p. 316.

1611.

* *Q. H. Fl.: cum commentariis et enarrationibus Commentatoris veteris et Iacobi Cruquii. Accedunt Iani Dousae in eundem commentariolus, una cum ſuccidanea appendice ad ſuperiorem commentariolum. Item Auctarium*

rium Commentatoris veteris a Cruquio editi. Ex offic. Plantin. Raphelenig. 1611. 4.

Cruquiana septima, eaque praestantissima.

Q. H. Fl. cum notis Ge. Bersmanni. Basileae 1611. 8.

Expressa ed. Lipsi. a. 1602.

Habetur quoque h. a. editio in *Corp. Poet. Lat.* ed. H. Aurel. Allobr. apud Sam. Crispin. 4. Vol. I. inde a p. 748.

Nic. Colonii Responsio adversus absurdam sententiam Ant. Riccoboni de Horatii libello ad Pisones de Poetica. Bergomi 1611. 4.

Vide supra a. 1591.

1612.

Q. H. Fl. Opera, cum comment. Dion. Lambini. Francof. apud hered. Wechel. 1612. 4.

Q. H. Fl., accuratissime emendatus et explicatus, cum Paraphrasi Lilh. Lubini. Francof. 1612. 4.

Q. H. Fl. Opera, cum Notis D. Heinsii. Ex offic. Raphel. 1612. 8.

Eadem hoc anno prodiere cum Animadversionibus et Notis Dan. Heinsii longe auctioribus, addito libro de Satyra, Lugd. Bat. apud Ludov. Elzevir. 12.

Pauli Franci Commentarii in I. et III. Od. L. I. Horatii f. l. 4.

1613.

Q. H. Fl., cum notis Iani Rutgersii. Lutetiae, ex typogr. Rob. Stephani 1613. 12.

Textus est ex Heinsii ed. expressus, cum eiusdem emendationibus.

De laudibus vitae ruſticae commentarius in ſecundam Horatii oden e libro epodon: autore *Blaſio Bernardo.* Florentiae per Io. Donatum 1613. 4.

Bibl. du Roi, belles Lettres I. 302.

1615.

Q. H. Fl. Opera omnia, a Pet. Gualt. Chabotio triplici artificio explicata, et demum a I. Iac. Graſſero illuſtrata. Baſileae apud Ludov. Regis fol. 1615.

Bibl. du Roi, belles Lettres I. p. 300.

1616.

Q. H. Fl. Opera, per Valent. Cremcovium ſ. l. 1616. 8.

Dougl. p. 17.

Q. H. Fl. Poemata, argumentis et ſcholiis virorum doctiſſimorum illuſtrata, cum indicatione diverſarum lectionum: ſtudio et opera Georg. Bersmanni. Secunda editio locupletior, ab eodem recognita. Lipſiae typis Groſſianis 1616. 8.

Vide ſupra a. 1602. 1611.

Q. H. Fl., Amſtelod. apud Henr. Laurentium 1616. 8.

Haud dubie ex Heinſiana ed. ductus.

1617.

Q. H. Fl., ab omni obſcoenitate purgatus, ad uſum Gymnaſiorum Societatis Ieſu: Aldi Manutii de Metris Horatianis et Odae aliquot (ſcil. I. 21. et 24. II. 6. et Carmen ſaeculare) *a Fed. Morellio eodem genere verſ. lyric. graece redditae. Pariſ. apud Io. Libert.* 1617. 12.

1619.

1619.

Q. H. Fl. Opera omnia, denuo emendata. Amſtelod. apud Guil. Ianſſon. 1619. 24.

Ex Heinſiana religioſe expreſſa.

Q. H. Fl. Opera ſ. l. ex typogr. Iac. Stoer 1619. 12. *Dougl.* p. 17.

Q. H. Fl., — Genevae 1619. 16. Bibl. Hulſ. III. 443.

Q. H. Fl. de Arte poetica ad Piſones Epiſtola, ex rec. Dan. Heinſii ſeorſim edita. Addita et Diſſertatiuncula eiusdem ſuper Plauto et Terentio, Comicis. Witeb. typis Gormann. 1619. 4.

1620.

Q. H. Fl. Opera, a Iac. Cruquio ex Mss. Codicibus emendata cum Comment. Veterum et ſuis. Ex offic. Plantin. Raphelenq. 1620. 4.

Cruquiana VIII. Eodem anno repetita Laev. Torrentii editio Antv. 4.

1621.

Q. H. Fl. Ars poetica per Ian. Parrhaſium. Lugd. 1621. 8.

Pauli Franci Comment. Horatiani Praemetium in I. et II. Lib. I. Odas, Annotamenta exhibens. Francof. 1621. 4. Cf. a. 1612.

1623.

Q. H. Fl. Opera, denuo emendata. Amſtelod. excud. Guil. Caeſius 1623. 12.

Expreſſa ed. a. 1619.

1624.

1624.

Q. H. Fl. Opera: ex typographia regia Parisiis f. 1624.

Q. H. Fl., cum Annotatiunculis Basileae 1624. 8. Bibl. Hulf. III. 444.

1625.

Q. H. Fl. Opera. Antverp. ex offic. Plantin. 1625. 12.

Q. H. Fl. Opera. Amstelod. per Iod. Hond. 1625. 12.

* *Io. Weitz* Comment. de laudibus vitae rusticae in secundam Horatii odam e Libro Epodon. Francof. 1625. 8.

1626.

Q. H. Fl. Odae selectae. Lugd. Bat. per Bonavent. et Abrah. Elzev. 1626. 8.

1627.

Q. H. Fl., cum Scholiis Acronis, Basileae 1627. 8.

* *Q. H. Fl. Opera omnia, cum novis Argumentis. Sedani ex typogr. I. Iannoni* 1627. 32.

Editio formis litterarum minutissimis expressa.

1628.

Q. H. Fl. Opera omnia, cura Dan. Heinsii. Amst. apud Elzevir. 1628. 16.

Ducta ex ed. a. 1612. Vide et sequ. a.

1629.

Q. H. Fl. Opera, cum Observationibus Aldi. Vlyssch. 1629. 8.

Q. H. Fl. Opera omnia. Accedunt nunc D. Heinsii de Satyra Horatiana libri II. cum eiusdem in omnia poe-

tae

tae opera animadverſionibus longe auctioribus. II. Voll. Lugd. Bat. ex offic. Elzev. 1629. 12.

Q. H. Fl. Lyrica ſive Odae, cum Argumentis Odarum et Ideis Horatianis Io. Bapt. Maſculi. Duaci 1635. 12.

Q. H. Fl. Opera — expurgata cum comment. Iod. Mareſii, Duaci 1636. 8.

Recuſa ſtatim 1638. tum 1647. 1648. 1653. 1664. 1686.

Q. H. Fl. Ars poetica: Pariſ. per Seb. Chappelet, 1641. 4.

Q. H. Fl. Opera, Pariſ. per Io. Libert. 1641. 12.

Q. H. Fl. Opera omnia. Pariſiis, e typogr. regia, fol. 1642.

Vid. ſupra a. 1624.

F. Ph. Pedemontii Ecphraſis in H. Artem poeticam. Venetiis 1646. 4.

Q. H. Fl., cum commentariis ſelectiſſimis Variorum et Scholiis integris Io. Bond: accurante Corn. Schrevelio. Lugd. Bat. apud Fr. Hack. 1653. 8.

Repetita haec ed. ſaepius, veluti 1658. 1663. 1668. 1670. 1688.

Q. H. Fl. Opera, per Dan. Heinſium. Lugd. B. apud Elzevir. 1653. 8.

Vid. a. 1612. 1629.

Q. H. Fl. Opera, Amſterd. per I. Ianſon 1653. 12.

Vid. a. 1619.

Q. H. Fl. Opera, cum not. Iac. Meurſii, Antv. 1656. 12.

Q.

Q. H. Fl. Opera, cum notis Phil. Munckeri. Lugd. B. 1658. 8.

Laudat Bibl. Hor. p. 80. nescio qua fide.

Chr. Funccii Aurora aestiva nova facie surgens et consecrata illustramento Carminis secularis Horatiani. Freib. 1659. 8. Spectat haud dubie ad Carm. Saec. v. 10. 11.

Bibl. Altenb. p. 110.

Q. H. Fl. Ars poetica in methodum reducta per Franc. de Cascales. Valent. 1659. 8.

Q. H. Fl. Opera, per Gid. Lithgow. Edinb. 1662. 12.

Q. H. Fl. Opera, cum Notis Th. Muncker. Lugd. B. 1663. 8.

Q. H. Fl. Odae, Epistolae et Ars poetica. Amst. 1663. 8.

Ge. Chr. Cadesreuter Diss. super Epist. Hor. XVI. l. I. Cizae 1664. 4.

Q. H. Fl. Poemata, cum comment. Io. Minellii; praemisso Aldi Manutii de metris Horatianis tractatu. Roterod. 1668. 12.

Saepius dein recusa a. 1673. 1676. 1677.

Q. H. Fl. — — Schrevelii. Lugd. B. et Roterod. ex offic. Hack. 1670. 8.

Memoratu digna haec editio hactenus, quod primum Venusinas Rutgersii lectiones additas habet, quamquam truncatas atque interpolatas; de quo graviter conqueritur Burm. praef. ad ed. Hor. a. 1699.

Q. H. Fl. Opera, recensuit Tan. Faber, et Notulas et Monita ad Odas addidit, cum specimine novae interpretationis Salmur. 1671. 12.

Q. H. Fl. Opera, ex offic. Plantin. Raphel. 1673. 8.

Q.

Q. H. Fl., cum notis marginalibus Io. Minellii, et comment. Fr. Rappolti, nec non ſupplem. Ioa. Felleri, 2 Voll. Lipſ. 1675. 8.

Repetita ed. a. 1678. Eodem anno Rappolti commentarius ſeparatim prodiit Lipſ. 8.

Q. H. Fl. Opera, e ret. Dan. Heinſii. Amſt. Elzev. 1676. 8.

Vid. a. 1653.

Q. H. Fl. cum comment. Th. Pulmanni, Antv. 1677. 16.

Vid. a. 1610.

Q. H. Fl. Epiſtolarum liber II. Pariſiis 1678. 4.

Cf. a. 1680. 1685. 1688. 1690.

Q. H. Fl. Epiſtolarum liber I. Pariſ. 1680. 4.

Cf. a. 1678.

Les Oeuvres d'Horace, traduits en François, avec de notes et des remarques critiques, par Andr. Dacier. X Volumes. Paris 1681. 12.

Contextum repetiit ex ed. Tan. Fabri 1671. Saepius poſtea recuſa.

Q. H. Fl. Opera omnia. Venetiis 1682. 12.

Q. H. Fl., cum interpretatione et notis Petri Rodellii, e S. I. ad Ser. Galliarum Delphinum. Toloſae, per Colomerium 1683. 8.

Repetita haec ed. a. 1686. 1690. 1695. 1696. et 1711.

Q. H. Fl. ſelectorum Carminum lib. IV. Pariſ. 1685. 4.

V. a. 1678. 1680.

Q. H. Fl. Opera omnia. Pariſ. 1687. 12.

Q.

Q. H. Fl. Carminum Lib. III. Pariſ. 1688. 4.

Vid. a. 1678. 1680. Eodem a. 1688. prodiere Satirarum L. I. et Ars poetica.

Q. H. Fl. Opera, Venetiis 1688. 12.

Ducta ex 1682.

Daceriana II. Pariſ. X Voll. 1689. 12.

Q. H. Fl. Satyrarum Lib. II. Pariſ. 1690. 4.

Vid. a. 1688. Repetita quoque hoc anno P. Rodellii editio Lond. 8. et e rec. Dan. Heinſii, Amſt. 16.

Q. H. Fl. Opera, cum novis argumentis. Lugd. Bat. 1690. 12.

Typis exſcripta ed. Sedan. a. 1632.

Q. H. Fl. Opera, interpretatione et notis illuſtrata à Ludov. Deſprez: in Vſum Delphini. Pariſ. per Fr. Leonhard. 1691. 4.

Parum novae lucis affulſit Horatio Deſpreſii commentario, ex ſuperioribus conſarcinato. Criſin autem omnino neglexit. Repetit. 1694. 1695 et ſaepius.

Daceriana III. Pariſ. X Voll. 1691. 12.

Q. H. Fl. Opera, Venetiis 1692. 12.

Vid. a. 1682. et 1688.

Q. H. Fl., cum notis Io. Rutgerſii. Vltrai. 1694. 12.

Repetit. ed. 1613. Recuſae quoque hoc et ſequ. a. *Rodellii* (Leodii 1695. 8. Pariſ. 1696. 8.) et *Deſpreſii* (Lond. 1695. 8. et Amſtelod. 1695. 8.) edd.

Q. H. Fl., ex rec. Heinſii, Antwerp. 1696. 16.

Q. H. Fl. Opera, cum Notis Eduard. a Zurck. Harlem ex typ. Nic. Braau. 1696. 8.

Repetit. Lond. 1702.

Q.

Q. H. Fl. carmina expurgata, perpetua interpretatione illustravit Ios. de Iouvency. II. Voll. Paris. 1696. 12.

Repetit. 1702. et 1709.

Q. H. Fl. Opera. Venetiis 1698. 12.

Vid. a. 1682. 1688.

Q. H. Fl. Opera, Lugduni 1698. 24.

Q. H. Fl. Opera ad optimorum exemplarium fidem recensita; Accesserunt variae Lectiones, quae in Libris Mss. et Eruditorum commentariis notatu digniores occurrunt. Opera et studio Iac. Talbot. Cantabrigiae, typis academicis 1699. 4.

Accurata poetae recensio, ad Codd. et edd. vett. facta. Recusa est editio a. 1701. 8.

Q. H. Fl., accedunt I. Rutgersii Lectiones Venusinae. cur. Petro Burmanno. Traj. Bat. 1699. 12.

Praeter *Rutgersii* Lectt. Venusinas Burmannus excerpta quaedam ex eiusdem Notis, Lutet. 1613. evulgatis, subiecit. Textus est Heinsianus ed. 1629. Repetita quoque hoc anno ed. *Lud. Desprez.*

Q. H. Fl. Opera, Venetiis 1700. 12.

Q. H. Fl. Poemata. Florent. typ. reg. Celsit. 1700. 12.

Q. H. Fl. Eclogae, una cum scholiis perpetuis, tam veteribus quam novis; praecipue vero antiquorum Grammaticorum, Helenii Acronis, Pomponiique Porphyrionis; quorum quae extant reliquiae foedis interpolationibus purgatae, nunc primum fere integrae reponuntur. Adiecit etiam, ubi visum est, et sua, Textumque ipsum plurimis locis, vel corruptum, vel turbatum, restituit Willielmus Baxter. Londini 1701. 8.

Aversis plane Charisin Baxterum Horatio explicando adsiluisse vel eos animadvertisse arbitror, qui vel leviter

eius Notas deguſtarint, dilogiis ſ. allegoriis aſ putida quadam doctrina, in rimandis maxime etymologiis ſpectata, refertas. Neque accuratior eius opera fuit in Scholl. purgandis, eorumque delectu faciendo. In criſi quoque parum ὑγιὲς deprehendas, quam utique ſine librorum adiumento inſtitutam fuiſſe apparet.

Q. H. Fl. Opera — curante I. Talbot. Cantabr. 1701. 12.

Vid. a. 1699. Repet. 1707.

Q. H. Fl. Opera, ex Libris Mss. iuxta edit. Rutgerſ. (1699.) *et Cantabrig.* (Talboti) Lond. 1702. 12.

Q. H. Fl., cum comment. Laev. Torrentii Antverp. 1708. 4.

Vide ſupra a. 1608. 1620.

Q. H. Fl., cum notis D. Heinſii Lugd. B. 1709. 8.

Eodem anno Baxteriana repetita.

Q. H. Fl. Opera: latine cum verſ. gall. Tarteroni notisque criticis Petri Coſte. II Voll. Amſterd. 1710. 12.

Q. H. Fl. ex recenſione et cum Notis Rich. Bentleii. Cantabrig. 1711. 4.

Acceſſit ad adornandam hanc Horatii editionem Bentleius tam Codd. praeſtantioribus, quam ingenio, quo pollebat κριτικωτάτῳ, reconditiorisque eruditionis copia inſtructiſſimus, atque hanc ſpartam ita ornavit, ut vere Horatii ſoſpitator dici haberique mereatur. Quamquam eum ſubinde ultra terminum, quem exquiſitior ſenſus poeticus praefigeret, vagatum deprehendas.

Q. H. Fl. fide Mss. emendatus, Vltraj. 1711. 8.

Repetitae quoque h. a. edd. *Rodellii* (Lond. 8.), *Iuventii* (Rothom. 8.) et *Deſprez* (Lond. 8.).

Q.

Q. H. Fl. — — Bentleii. Amſtelod. apud Wetſtenios 1713. 4.

Adiectus eſt Index *Treteri*, ſtudio *Iſ. Verburgii.*

Q. H. Fl., ad Rich. Bentl. ed. expreſſus, cum notis Thom. Bentleii. Cantabr. 1713. 12.

Q. H. Fl. Opera, cura Iac. Watſon. Edinb. 1713. 12.

Q. H. Fl. Opera, ad fidem Codd. Mss. emendata per P. Burmannum Traiecti 1713. 8.

Q. H. Fl. cum verſ. Tarteroni, novo ſtudio emendata. Pariſ. 1713. 12.

Vid. a. 1710.

Excuſus quoque h. a. eſt in Corp. Poet. Lat. cur. *Mich. Maittaire.*

Iuventiana Rothomagi 1714. 8.

Q. H. Fl., cum verſ. Anglica, etiam notarum Bentleii. Londini II Voll. 1714. 12.

Q. H. Fl. Opera, cura Mich. Maittaire, cum variantibus lectionibus Codd. Londini, apud Tonſon et Watts 1715. 12.

Q. H. Fl. Opera, lat. et gall. cum notis Pellegrini, Pariſ. apud Pet. Witte 1715. 8.

I. Sturmii Comment. in A. P. ed. ab I. H. *Ackero.* Rudolſtadii 1715. 8.

Bentleiana III. Amſtelod. 1717. 4.

Heinſiana. Amſtelod. apud Ianſ. et Waesb. 1718. 12.

Q. H. Fl., cum verſ. Angl. per Th. Creech. Londini 1718. 12.

Q. H. Fl., ex rec. Heinſii et Fabri ac variis Lectt. Rich. Bentleii. Amſterd, apud Wetſten. 1719. 16.

Q. H. Fl. Opera expurgata: interpretatione ad verbum, variis lectionibus ac notis illuſtravit Io. du Hamel. Pariſiis apud fratres Barbou. II. Voll. 1720. 8.

Recuſa ed. a. 1730. et 1764. Arrogantiam audaciamque magis mireris in hoc homine, quam doctrinam.

Q. H. Fl. Poemata; ex antiquis Codd. et certis Obſervationibus emendavit, variasque ſcriptorum et impreſſorum Lectiones adiecit Alex. Cuningamius. Hagae Com. apud Th. Ionſon 1721. 8.

Alex. Cuningamii Animadverſiones in Rich. Bentleii notas et emendationes ad Q. H. Fl. ib. eod.

Eodem a. uterque hic liber recuſus eſt Londini apud Vaillant et Prevoſt, ubi obſſ. crit. ſubiectae textui leguntur.

Q. H. Fl. Opera. Index variantium Lectionum inſignioris notae, quae paſſim in Mss. occurrunt. Dublini per Grieſon 1721. 12.

Baxteriana. Londini, per I. Batley 1725. 8.

Novae notae, quae huic ed. acceſſere, ſtricturae ſunt in Bentleium, de quibus tamen dici poteſt: πολλὰ μάτην κεράεσσιν ἐς ἠέρα θυμαίνουσαι.

Daceriana IV. Amſtelod. Wetſten. X Voll. 1727. 12.

Q. H. Fl., ex recenſione et cum notis atque Emendationibus Rich. Bentleii. Ed. III. cum Indice locupletiſſimo. Amſtelod. Wetſten. 1728. 4.

Les Poeſies d'Horace diſpoſées ſuivant l'ordre chronolog. et traduites en François avec des remarques critiques par le P. Sanadon. II Voll. Paris 1728. 4.

Prin-

Princeps fere Sanadonus, qui artificium poetae et virtutes poeticas cum ſenſu elegantiae expoſuit. Quamquam eſt, ubi ultra lineas proceſſit.

Q. H. Fl. carmina expurgata: cum notis M. Brochard Pariſ. 1728. 8.

Dukameliana II. Pariſ. II Voll. 1730. 8.

Q. H. Fl. cum emendd. et interpret. nova. Glasguae, apud R. et A. Foulis 1730. 8.

Q. H. Fl. Carminum Libri V. recenſuit et ex vetuſtis exemplaribus, editionibus et commentariis emendavit Ge. Wade. Lond. per Guil. Bowyer 1731. 8.

Nulli interpretum viſa haec editio, omninoque inter rariores habenda. Neque mihi eam inſpicere facultas erat.

Q. H. Fl. Opera, Edinb. apud R. Freebarn. 1731. 12.

Q. H. Fl. Opera omnia, aeneis tabulis incidit Io. Pine II. Voll. Londini 1733. 8.

Expreſſa ed. Talboti a. 1701. Felicior Pinii opera verſata eſt in Horatio aere exprimendo, quam figuris ornando atque illuſtrando, in quibus delectum et artis peritiam deſideres. Vid. Sax. Onom. Anal. P. I. p. 564.

Q. H. Fl., ex caſtigat. et cum obſſ. Bentleii, Cuningamii et Sanadoni. Hamburgi apud A. van den Hoeck 1733. 12.

Q. H. Fl. Opera, e typogr. regia. Pariſ. 1733. 16.

Literis minutiſſimis eleganter impreſſa editio.

Daceriana, aucta notis et variis lectt. Bentleii, Cuningamii et Sanadoni. Amſtelod. apud A. van den Hoeck. 4 Voll. 1733. 4.

Eadem ibidem hoc anno X Voll. excuſa 12.

Q. H. Fl. Dacerii et Sanad. notis congeſtis. Amſt. Weſtſten. (VIII. Voll.) 1735. 8.

Q. H. Fl., (*per Io. Iones*) Lond. apud I. Brotherton et I. Nourſe 1736. 8.

De hac editione ſuperius actum. Notas ſequuntur Doctorum coniecturae et variae lectiones.

Iuventiana, editio nova, iuxta exempl. Romae. Rothom. 1736. 8.

Q. H. Fl. poemata, ex caſtigat. et obſſ. Bentl. Cuning. et Sanadonis emendata. Londini, Nourſe. 1740. 12.

Recuſa ed. a. 1733.

Q. H. Fl. Opera, lat. et anglice, cum notis Dacerii, Sanadoni aliorumque. Lond. apud Ioſ. Davidſon. III Voll. 1741. 8.

Q. H. Fl. cum notis Variorum. Anglice vertit Phil. Francis. Londini 1743. 8.

Q. H. Fl. Opera, ex rec. D. Heinſii et T. Fabri ac varr. lectt. Bentleii et Sanadoni. Amſt. Wetſten. 1743. 8.

Q. H. Fl. Opera, typis I. Brindley Lond. 1744. 8.

Q. H. Fl. Opera, Glasguae 1744. 8.

Editio immaculata in fronte audit, h. nullis mendis typographicis deturpata.

Q. H. Fl. carmina, nitori ſuo reſtituta, accurante Steph. Andr. Philippe. Lutet. Couſtelier 1746. 12.

Nitida et correcta editio.

Q. H. Fl. Opera. Lond. apud Guil. Sandby. II Voll. 1749. 8.

Splendida editio, XXXV. monumm. antiquis aere inciſis exornata.

Q. H. Fl. poemata, latine cum verſ. gall. et notulis Car. Batteux. II Voll. Pariſ. 1750. 12.

Q.

Q. H. Fl. cum verſ. Angl. poetica notisque criticis ſelectis et optimis quibusque Latinis et Gallicis commentariis, per Phil. Francis. ed. IV. Lond. IV Voll. 1750. 12.

Q. H. Fl. Opera, Glasguae per R. et A. Foulis (ed. III.) 1750. 8.

Q. H. Fl. Eclogae — — Baxteri; ad cuius ſecundam editionem recudi curavit, et varietate lectionis ſuisque obſervationibus auxit Io. Matth. Geſner. Lipſiae, Fritſch. 1752. 8.

Pars ſexta Operum Horatii, ipſi et Sidonio Apollinari Laudes Phoebi et Dianae dicta, ex antiquiſſima recenſione Sidonii nunc primum edita, argumentis et nova paraphraſi colluſtrata, auctore I. P. Ancherſen. Hafniae 1752. 8.

De hoc Ancherſenii commento ſuperius actum eſt.

Q. H. Fl., latine et gallice. V. Voll. Pariſ. 1752. 12.

Batteuſiana. II. Voll. Pariſ. 1753. 8.

Q. H. Fl., ex ed. S. A. Philippe Pariſ. 1754. 8.

Iuventiana, Pariſ. II Voll. 1754. 12.

Sanadoniana II. ed. nova correctior, ordine revocato et quibusdam additis. Pariſ. VIII Voll. 1756. 8.

Q. H. Fl. Epiſtolae ad Piſones et Auguſtum, with an engliſh commentary and Notes. To which are added two diſſertations. Ed. III. *By R. Hurd.* Cambr. II Voll. 1757. 8.

Hurdianum commentarium germanice vertit Eſchenburg. Lipſ. 1772. 8.

Q. H. Fl. ad lectiones probatiores diligenter emendatus, et interpunctione nova ſaepius illuſtratus. Ed. IV. Glasguae excud. R. et A. Foulis. 1760. 8.

Q. H. Fl., latine et Anglice, interpr. Ph. Francis. Lond. 1760. 8.

Vid. a. 1743.

Q. H. Fl. Opera omnia, prius ad exemplar Bentleii excuſſa, nunc inſertis duobus Codd. noviſſime repertis aucta, addita quoque de harum odarum inventione epiſtola principis Palavicini. T. I. II. ſ. l. (Pragae) et a. (1760) 8.

Curata haec editio á Celſiſſ. Princ. de Furſtenberg.

Q. H. Fl. Opera, curante I. P. Millero. Berolini 1761. 8.

Q. H. Fl. Poemata, latine et gall. ex verſ. Batteuſii recuſa. II. Voll. Ienae et Lipſ. 1762. 12.

Q. H. Fl. Opera, typis Io. Baskerville. Birmingh. 1762. 12.

Nitida et ſatis correcta editio, recuſ. a. 1770.

Q. H. Fl. Carmina et Ars poetica cum Notis Henr. Braun. Aug. Vind. 1763. 8.

Q. H. Fl. Carmina, nitori ſuo reſtituta. Pariſ. apud Barbou. 1763.

Idem Barbou a. ſequ. *Duhamelianam* recudi curavit II Voll.

Chr. Ad. Klotzii Vindiciae Q. H. Fl.; accedit commentarius in carmina poetae. Bremae 1764. 8.

Q. H. Fl. cum verſ. Anglica et notis C. Smart. Londini (IV. Voll.) 1767. 8.

Q. H. Fl. Opera, ad fidem LXXVI. Codd. Accedunt I. Synopſis chronologica rerum Romanarum, vivente Horatio. II. Tractatulus de metris Horatianis. III. Variae LXXVI Codd. Lectiones. IV. Phraſium ſubdifficilium enucleatio. V. Lexicon mythologicum, hiſtoricum et geographicum. VI. Dictionarium Latino-Gallicum vocum Horatianarum, quae lectorem morari poſſunt. Curante Ioſ. Valart. Pariſiis, M. Lambert. 1770. 8.

Q.

Q. H. Fl., Birmingh. typ. Baskerville 1770. 4.

Q. H. Fl. carmina, collatione ſcriptorum graecorum illuſtrata ab Henric. Wagnero. Halae 1770. 8. *Eiusd. Additamenta*, ib. 1771. 8.

Chr. Ad. Klotzii Lectiones Venuſinae. Lipſ. 1770. 8.

Baxtero-Geſneriana II. Lipſ. 1772. 8.

Q. H. Fl. a Franc. Dorighello, Patavino, illuſtratus T. I — III. Patavii typis ſeminarii 1774. 8.

Q. H. Fl, Carmina et Epodon liber latine cum verſ. germ. et notis Iac. Frid. Schmidt. T. I — III. Gothae, Ettinger 1776. 8.

Q. H. Fl. Carmina cum Annotat. gallicis Lud. Poinſinet de Sivry. T. I. II. Pariſ. e typogr. Didot. 1777. 8.

Q. H. Fl. Opera, recenſuit, varietate lectionis et perpetua adnotatione illuſtravit Chr. Dav. Iani. T. I. Lipſ. 1778. T. II. ibid. 1782.

Horazens Briefe: überſezt mit hiſtoriſchen Einleitungen und andern nöthigen Erläuterungen von C. M. Wieland. Deſſau 1782. 8.

Repetit. Lipſ. 1787. et 1790.

Q. H. Fl. Opera, ad optimas edd. collata. Praemittitur notitia literaria. Studiis ſocietatis Bipontinae. Biponti 1783. 8.

Recuſa 1792.

Q. H. Fl. Opera. Avenione 1785. 24.

Editio nitida.

Horazens Satyren: überſezt und mit Einleitungen und erläuternden Anmerkungen verſehen von C. M. Wieland. Lipſ. 1786. 8.

Recuſa ed. a. 1794.

Q. H. Fl. Carmina: curavit Ier. Iac. Oberlin. Argentor. typis et ſumtu Rollandi et Iacobi 1788. 4.

Splendidiſſima editio. In fine adiectae ſunt varr. Lectt. e codd. IV. Argentoratenſibus excerptae.

Baxtero-Geſnerianam eodem anno obſſ. ſuis locupletatam curavit *I. C. Zeunius*, Lipſiae apud Fritſch. 8.

Q. H. Fl. Opera. Parmae, in aedibus Palatinis typis Bodonianis 1791. fol. mai.

Editioni cui Bodoni omnes typographiae ſuae affudit Veneres, praefuit *Ioh. Nic. de Azara*, vocatis in partem laboris *Ennio Quirino Viſconti* Romano, *Carolo Fea* Nicenſi et *Stephano Arteaga* Matritenſi, VV. eruditiſſimis ac de politioris antiquitatis monumentis meritiſſimis. Textus ſubinde refictus eſt ad probatiſſimas quasque Codd. lectiones, et accuratiſſima interpunctione ſublevatus, ut adeo novam poetae recenſionem praeſtet haec editio.

Ausgewählte Oden und Lieder vom Horaz, herausgegeben von Ioh. Heinr. Iuſt Koeppen Braunſchw. 1791.

Erklärende Anmerkungen dazu Th. I. *von Ebendenſelben.* Th. II. *von Carl Aug. Boettiger* Braunſchw. 1793.

Q. H. Fl. Carminum Libri V. überſetzt, und mit einigen Anmerkungen begleitet von Io. Fr. Roos. Leipzig 1791. 8.

P. F. A. Nitſch Vorleſungen über die klaſſiſchen Dichter der Römer T. I. II. (Horatii Carmina et liber Epodon) Leipz. 1792.

Q. H. Fl. quae ſuperſunt, recenſuit et notulis inſtruxit Gilb. Wakefield. Voll. II. Londini 1794.

Editio nitidiſſima, curatiſſimeque facta.

Q. H. Fl. Opera, ad exemplar Bentleii recudenda curavit, adiectis argumentis, notis criticis et Indicibus, Io. Chr. Fr. Wetzel Lignitii 1799. 8.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI VITA

AVCTORE

C. SVETONIO TRANQVILLO.

Q. Horatius Flaccus, Venuſinus, patre, ut ipſe quidem tradit, libertino et exauctionum coactore, [ut vero creditum eſt, ſalſamentario, cum illi qui-

Suetonium Tranquillum conſtat libellum ſcripſiſſe de poëtis, quo eorum vitas complecteretur. v. Iſid. Orig. VIII. 7. Ex eo ſervarunt viri docti vitas Lucani, Terentii cet. Iam in codicibus antiquis reperta eſt vita Horatii, quae diſerte tribueretur Suetonio. Eam primus P. Nannius e cod. Buslidiano Miſcellaneorum ſuorum libri III. c. 1. inſeruerat. Deinde e cod. Bland. antiquiſſ. a Bernardino Lauredano acceptam Muretus editioni ſuae a. 1555. praefixerat, ſibique primus edere perperam viſus erat. Poſt et Cruqu. ex eodem. cod. edidit. Mendoſiſſima initio erat, ſed viri docti poſt e vetuſtis MSS. et coniectura pleraque emendarunt, inprimis Rutgerſius, Gronovius, Caſaubonus, Voſſius. Sed eſſetne ea vita omnino Suetonii, nec ne, dubitatum eſt. Qui iſtud defendunt, urgent fere ſimilitudinem dictionis cum ſtilo Suetonii. Quae licet negari nequeat; tamen admodum infirmum e tali ſimilitudine argumentum eſt. Illud autem gravius, quod Porphyrion ad Epiſt. II. 1 pr. ſcribit: *Apparet, hunc librum hortatu Caeſaris ſcriptum eſſe. Cuius rei etiam Suetonius auctor eſt. Nam apud eum epiſtola invenitur Auguſti, increpantis Horatium, quod non ad ſe quoque plurima ſcribat.* Hoc inquam plus momenti habet; quamquam et, ſi durior ſis, dicere poſſis, non ideo neceſſe eſſe, ut haec, quam hodie habemus, Horatii vita a Suetonio

quidam exprobraſſet in altercatione: *quotiens ego vidi patrem tuum brachio ſe emungentem?*] bello Philippenſi, excitus a M. Bruto imperatore, tribunus militum meruit; victisque partibus, venia impetrata,

tonio ſit, nam poſſe nihilo ſecius Grammaticum ſeriorem eius auctorem eſſe, et modo illud de Auguſto e Suetonio ſumſiſſe. Sed vel ſic facile inducimur ad rectiſſimum de hac vita iudicium: eſſe eam omnino a Suetonio, ſed grammaticos et librarios monachos, qui illam transſcriberent, vel omiſiſſe, in ſuo quemque exemplo, quaedam, vel alia de ſuis interpolaſſe; quod ultimum de infami illo loco de ſpeculato cubiculo certiſſimum eſt. Ceterum Porphyrionem etiam vitam Horatii ſcripſiſſe, ipſe teſtatur ad Serm. I. 6. 41.

1: *libertino*, vid. Serm. I. 6. 45. *quidem* deeſt in quibusdam editis; elegantius adeſt in MSS. Pro *exactionum*, quod vulgo legitur, praeclare emend. Geſn. *exauctionum* h. finitarum ſ. peractarum auctionum i. venditionum publicarum; in quibus et *praecones* eſſent, h. qui ſtarent ad haſtam, oblataque pretia enuntiarent, et *coactores*, h. qui ab his, quibus attributae fuiſſent in auctione ſingulae res, pretium exigendum ſ. colligendam pecuniam in ſe reciperent, pacta centeſima parte; ut apparet e Cic. Rabir. Poſt. 11. Tale munus obierat Horatii pater, et inde reculam ſibi compararat. Cf. Serm. I. 6. 91. — Pro *ut vero* quidam libri ap. Rutg. *ut vere*, unde Caſaub. legebat *fere*. *Salſamentarius*, qui ſalſamenta facit, vel vendit, ἀλλαντοπώλης. Dacer. vertit *un charcutier*. — *immungentem* pro *emungentem* in libris Rutgerſii et ſic Baxt. *mungentem* Caſaub. Laudatur Auct. ad Heren. IV. 54. *Vt ſi ſalſamentarii filio dicas: quieſce tu, cuius pater cubito ſe emungere ſolebat.* Vereor autem, ne haec: *ut vero creditum — emungentem*, a librario ſint. [Recte; id quod vel hiulca oratio arguit. Forte duo panni aſſuti ſunt, primus de ſalſamentario, cui alius notum illud ſcomma ex Auct. ad Heren. adtexuit. Itaque uncis incluſi.]

2. *exercitus* liber Puteani ap. Rutgerſ. mendoſe. *Scriptum quaeſtorium* intelligo munus ſcribae, a quaeſtore in decuriam lecti; qui *ſcriptum facere* dicitur. Cf. Liv. IX. 46. XL. 29. [Adde Maſſon. in vita Noſtri p. 74 ſq. qui commode laudat Gell. VI. 9. Ad rem Noſter Serm. II. 6. 36.]

5.

trata, ſcriptum quaeſtorium comparavit; ac primo Maecenati, mox Auguſto in gratiam inſinuatus, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Maecenas quantopere eum dilexerit, ſatis demonſtratur iſto epigrammate:

Ni te viſceribus meis, Horati,
Plus iam diligo, tu tuum ſodalem
Ninnio videas ſtrigoſiorem.

Sed multo magis; extremis iudiciis, tali ad Auguſtum elogio: *Horatii Flacci, ut mei, eſto memor.*

Au-

3. *teſtatur* pro *demonſtratur*, liber Puteani, et ſic Baxt. *monſtratur* Valart. Sivr. In altero et tertio epigrammatis Maecenatiani verſu magna varietas eſt. V. 2. alii ap. Rutg. habent *Titum*, cod. Put. *tutum*. V. 3. apud Cruquium et Rutg. eſt *Hinno me videas*. Muretus edidit *Nimio v.* Naunius *Mimo me v.* Baxterus emend. *Minno* h. ove glabra. Gronovius coni. *Titii ſodalis Ginno*, ut ludatur in Titium quemdam, ſtrigoſo ginno h. mulo vehi ſolitum. Dacer. *Ninno me.* Voſſius, Lindenbrog. et Pithoeus *Ninnio videas;* dicitque Voſſius, fuiſſe eo tempore Romae poëtam Ninnium Craſſum, qui ita eſſet macilentus et ſiccus, ut in quotidianos iocos abiiſſet. Metrum non obeſt; nam etiam apud Catullum hendecaſyllabi multi a trochaeo incipiunt; et decet Maecenatem talis negligentia. Modo illud de Ninnio Craſſo certius eſſet. *Ninnio* haud dubie recte legitur, quod comparanti varietates allatas facile patebit; tum et gratior exſiſtit ſtructura eiecto *me*. *Ninniam* poſſis explicare parvum mulum, alias hinnum ſ. ginnum, item ninnum dictum. Sed mihi elegantior videtur iocus, ſi ſuſpiceris, eſſe nomen hominis vulgaris, nobis nunc ignoti, tunc a macritudine notiſſimi. Nam et Ninniam Campanam gentem fuiſſe apparet e Liv. XXIII. 8. et ingenioſus tunc luſus eſt in epitheto *ſtrigoſus*, quod proprie de iumentis dicitur. Volo, ut, qui nunc, inſtar tui, bene curatus et pinguis ſum (is enim fuiſſe videtur), ſtrigoſior fiam Ninnio.

4. *extremis Esquiliis* ap. Cruquium legitur, et ſic vulgo.

nullo

5 Auguſtus epiſtolarum quoque ei officium obtulit, ut hoc ad Maecenatem ſcripto ſignificat: *Ante ipſe ſufficiebam ſcribendis epiſtolis amicorum; nunc occupatiſſimus et infirmus, Horatium noſtrum te cupio adducere. Veniet igitur ab iſta paraſitica menſa ad hanc regiam, et nos in epiſtolis ſcribendis adiuvabit.*

6 Ac ne recuſanti quidem aut ſuccenſuit quid-
7 quam, aut amicitiam ſuam ingerere deſiit. Exſtant epiſtolae, e quibus argumenti gratia pauca ſubieci. *Sume tibi aliquid iuris apud me, tamquam ſi convictor mihi fueris: quoniam id uſus mihi tecum eſſe volui, ſi*
8 *per valetudinem tuam fieri potuiſſet.* Et rurſus: *Tui qualem habeam memoriam, poteris ex Septimio quoque noſtro*

nullo ſenſu; ſed apparet, irrepſiſſe ex fine huius vitae. Rectius cod. reg. ap. Rutg. *extremis iudiciis*, h. teſtamento; quod vel *iudicium* dicere, vel *ſupremum*, *extremum* i. ſollemne ICtis antiquis. — *ad Auguſtam* liber Putean. at de Livia dicatur. Male. — *eclogio* vult Geſn. Sed bene habet *elogium*, teſtamentis proprium vocabulum (v. Geſn. theſ. v. *Elogium* n. 8.); h. l. brevem commendationem ſignificat.

5. *a te cupio abducere* Bentl. neſcio unde. — *paraſitica menſa*, h. qua ut paraſitus fruitur, np. apud te, cui nulla officia praeſtat. — *regiam menſam* ferre non poteſt Rutgerſ. quia ap. Romanos regis nomen invidiam habuerit. Sed nihil vetabat ad amicum ſic ſcribere, inprimis per iocum.

6. *ſuggerere* ap. Cruqu. et vulgo; ſed *ingerere* cod. reg. Rutg. et Muret. *deſiitit* Geſn. Sivr.

7. *fieri poſſit* vel *poſſet*, vulgo legitur, ſed ſenſus requirit *potuiſſet*, uti mox pro *habeo* legi iubet latinitas *habeam*.

8. Illa transeundi formula *Et rurſus* aperte a monacho eſt, ex noto καὶ πάλιν in ſacris litteris. Equidem omnia illa: *Exſtant epiſtolae* — ἀνθυπερφρονεῖμεν, emblema e margine eſſe puto, at ex antiquo tamen alio ſcriptore ſumtis ipſis epiſtolarum fragmentis; quae profecto non ab inepto grammatico,

ſed

noſtro audire; nam incidit, ut illo coram fieret a me tui mentio. Neque enim, ſi tu ſuperbus amicitiam noſtram ſpreviſti, ideo nos quoque ἀνθυπερφρονοῦμεν.

Praeterea ſaepe eum, inter alios iocos, *putiſſimum penem* et *homuncionem lepidiſſimum* appellavit, unaque et altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem eius usque adeo probavit, manſuraque perpetuo opinatus eſt, ut non modo ſaeculare carmen componendum iniunxerit, ſed et Vindelicam victoriam Tiberii Druſique privignorum ſuorum; eumque coëgerit, propter hoc, tribus carminum libris ex longo intervallo quartum addere: poſt Sermones vero lectos quosdam nullam ſui mentionem habitam ita ſit queſtus: *Iraſci me tibi ſcito, quod non in plerisque eiusmodi ſcriptis mecum potiſſimum loquaris.* 9 10 11 12

An

ſed genuina eſſe, facile eſt ſentire.

8. *Septimius* eſt ille, ad quem eſt carm. II. 6. et de quo loquitur Epiſt. I. 3 et 9. — ἀνθυπερφρονοῦμεν, viciſſim ſuperbi ſumus: ſic Cruqu. Muret. Rutg. Minus bene alii poſt Nannium ἀνθυπερηφανοῦμεν.

9. *putiſſimum*, antique pro *puriſſimum*, quod ipſum alii exhibent. *Penem* vulgo, et per iocum familiarem, ſimpliciter pro homine, vel, quod ſtatim ſequitur, homuncione, Romae dictum fuiſſe puto, ut *cunnus* ſimpl. pro femina dicebatur; ut *putiſſimus p.* ſit homo integerrimus et cariſſimus, nil amplius. *appellavit*, ſic legendum; vulgo *appellat*. — *una atque altera* male Dacer. explicat *duabus*, et in eo ſe torquet.

10. Poſt *perpetuo* in Blandin. cod. lacuna erat, quam explent fere *credidit*; ſed Rutg. e cod. reg. *opinatus eſt*. — *Vindelicam v.* Eſt carm. IV. 4 et 14.

12. *Iratum* quidem editi, item mox pro *Eclogam* male *elogium*. Eſt epiſtola libri II prima. Eclogas enim antiqui omnis generis poëmata breviora dicebant, non ſolum, ut vulgo, idyllia.

An vereris, ne apud posteros infame tibi sit, quod vi-
13 *dearis familiaris nobis esse?* Expressitque eclogam, cuius initium est,

Cum tot sustineas et tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes: in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Caesar.

14 Habitu corporis brevis fuit atque obesus, qualis et a semet ipso in satiris describitur, et ab Augusto
15 hac epistola: *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem brevitatem, quantuluscumque est,*
16 *boni consulo. Vereri autem mihi videris, ne maiores libelli tui sint, quam ipse es. Sed si tibi statura deest, cor-*

14. *in satiris*, np. Serm. H. 3. 308. Huc etiam pertinet Epist. I. 4 extr. E margine suspicor esse hoc *in satiris*, nam recentiorem satirarum appellationem esse videbimus.

15. *Dionysius* haud dubie servus vel libertus Augusti. Pro *ne accusem brevitatem* liber Put. habebat *accusarem*; regius, *ut accusantem*, unde Bentl. *ut te accusem*. Male omnia. Regius codex videtur cum lacuna habuisse *ne accus . . . . atem*.

16. Codex regius cum lacuna exhibebat: *Sed si tibi statura deest, ... unde est*. Et sic Bentl. Vnde Cauſaub. coni. *venter abunde est*. Facile apparet, periisse *corpusculum* et litteram primam ex *non* — *in sextariolo* (quae est mensura antiqua et aridorum et liquidorum, sexta congii pars) *scribere* vel prudenter negligunt Intpp. vel putant, iuberi Horatium in sextariolum, tamquam in museum irrepere; quo ioco nihil posset frigidius excogitari. Rectissime unus Gesnerus rem expediit. Constat, veteres volumina sua super bacillo, vel longiori vel breviori, convolvisse. Iam sextariolus admodum brevis seu humilis fuerit oportet, vel axim superante diametro. Itaque humanissimo ioco Augustus brevitatem libri Horatii, cuius lectione non satiatus esset, accusat. Si vis, libros tuos te ipso non maiores esse, cogites, tibi licet non longum, at crassum

corpuſculum non deeſt. Itaque licebit in ſextariolo ſcribas, cum circuitus voluminis tui ſit ὀγκωδέστατος, ſicut eſt ventriculi tui.

Vixit plurimum in ſeceſſu ruris ſui Sabini aut Tiburtini, domusque eius oſtenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas et elegi ſub eius titulo, et epiſtola proſa oratione, quaſi commendantis ſe Maecenati. Sed utraque falſa puto. Nam elegi vulgares, epiſtola obſcura; quo vitio mi-

17 18 19

ſum corpus eſſe; et ſic licet, bacillo breviſſimo, per me vel ſextariolo, involvas ſcripta tua, *cum*, h. dummodo, quod longitudini deeſt, ut in te, circuitu compenſetur, — ὀγκωδέστατος, quam craſſiſſimus. Mire corrupta eſt haec vox, in editis quoque; e. g. οἰκολήστατος, ὀγκωάντατος cet. Sed non diſſimulandum, h. l. in vita Horatii ap. Nannium, Cruquium, Muretum, et vulgo, ſequi locum inhoneſtiſſimum, qui turpem maculam tanto viro adſperſerit: *Ad res venereas intemperantior traditur; nam ſpeculato cubiculo ſcorta dicitur habuiſſe* (ſic) *diſpoſita, ut, quocumque reſpexiſſet, ibi ei imago coitus referretur.* In quibus etiamſi forte a latinitate ferri poſſint *ſpeculatum cubiculum* et *diſponere ſcorta*; at narratio ipſa ita abſurda et ἀσύστατος, ita aperte e Senecae (natur. quaeſtt. I. 16.) de Hoſtio quodam, diſſolutae nequitiae homine, narratione, permutato nomine ducta, ut nullum eſſe dubium poſſit, quin ab inepto grammatico ille pannus interpolatus ſit. Doctiſſime impr. Ill. Leſſing. Opp. T. III. p. 11—30. eum refecuit. Tacite Ducer. et Baxterus omiſerunt.

17. Ex illis: *Sabini aut Tiburtini* male quidam (Valart. etiam) duo praedia Horatii effinxerunt; quod vel ex carm. II. 18. 14. refellitur. Recte vidit Rutgerſ. praedium Horatii ita in confiniis agri Sabini et Tiburtini ſitum putandum, ut dubium eſſet, utro pertineret. Talis erat et Catulli fundus, c. XLII. quem hinc male quidam eumdem fuiſſe cum Horatiano putarunt. Sed ille haud dubie propior Tiburi fuit. — De *Tiburni luculo* vid. carm. I. 7. 13.

19. [Falſas quoque et miſelli verſificatoris fetum haben-

20 minime tenebatur. Natus eſt VI Idus Decembris, L. Cotta et L. Torquato Coſſ. Deceſſit V Kal. Decemb. C. Marcio Cenſorino et C. Aſinio Gallo Coſſ. poſt nonum et quinquageſimum annum, haerede Auguſto palam nuncupato, cum urgente vi valetudinis non ſufficeret ad obſignandas teſtamenti tabulas. Humatus et conditus eſt extremis Eſquiliis iuxta Maecenatis tumulum.

das eſſe duas Odas, nuper in Cod. Ms. Horatii bibl. Palatinae in Vaticana repertas et in calce l. I. Carminum adſutas, dudum oſtenderunt VV. DD. Primus earum mentionem iniecit Villoiſ. Animadvv. ad Long. p. 310.

20. Pro *VI Id. Dec.* liber Put. habebat *III.* — In *poſt nonum* erravit vel Suetonius vel librarius, nam conſules dicti definiunt numerum annorum LVII. — *palam*, viva voce. Cf. Iuſtin. Inſtit. L. II. T. X. §. 15.

VITA HORATII IN EODEM COD. ALITER DESCRIPTA *a*).

Q. Horatius Flaccus, libertino patre natus in Apulia, cum parente in Sabinos commigravit *b*). Quem cum pater puerum Romam misisset in ludum litterarium, pauciſſimis eruditus impenſis, anguſtias patris vicit ingenio; coluitque adoleſcens Brutum, ſub quo tribunus militum, civili bello, militavit, captusque a Caeſare, poſt multum tempus, beneficio Maecenatis non ſolum ſervatus, ſed etiam in amicitiam receptus eſt. Quapropter Maecenati et Auguſto in omnibus ſcriptis ſuis venerabiliter aſſurgit. Scripſit autem Carminum libros IV, Epodon I, Carmen ſaeculare, Sermonum libros II, Epiſtolarum II, de Arte poëtica I *c*). Commentati ſunt in illum Porphyrion, Modeſtus, Helenius Acron; omnium autem optime Acron *d*).

VITA HORATII IN TRIBVS CODD. BLANDD. ALITER DESCRIPTA.

Q. Horatius Flaccus, praecone patre natus, libertinae conditionis, Venuſinus fuit, quae civitas Apuliae eſt. Non tamen aut opibus vilis, aut ſtudio; nam litteris liberaliter eruditus pro ingenii dexteritate in tantum iam a puero eminebat, ut ultra meritum natalium talibus diſciplinis faceret ſe aptum videri. Hic, poſt ſtudia Romana, philoſophiae cauſſa Athenas profectus, inter Epicureos pri-

a) Eadem, paucis mutatis, e cod. antiquo I. Sichardi, legitur, in edit. Baſil. 1527.

b) *migravit* Baſil.

c) *de A. p.* deeſt in Baſil.

d) *omnium optime C. Aemilius.* Baſil.

primum locum tenuit. Familiaritatem etiam M. Bruti adeptus est, eius, qui cum Augusto dimicavit; nam et tribunus militum eius fuit; post victoriam vero civilis belli, interventu Maecenatis, Horatio Caesar indulsit. Fuit autem idem Horatius statura brevis, lippus, obeso corpore, iracundus, obscenis moribus, ita ut cubiculo speculato uteretur, quo se congredientem videret. Natus VI Id. Decemb. Cotta et Torquato Coss. Septuagesimo *) septimo aetatis anno periit, haerede Augusto, sepultus in Esquiliis, iuxta tumulum Maecenatis. In opere suo Alcaeum imitatus est et Sapphonem, in satira Lucilium.

Q. HORATII FLACCI VITA PER ANNOS DIGESTA.

v. c. Varr. 689.
L. Aurelius Cotta. L. Manlius Torquatus Coss.
a. C. 65. *Horatii* 1.

His Coss. natum esse Horatium, non solum Suetonius auctor est, sed ipse etiam Flaccus, carm. III. 21. 1. V. 13. 7. Decembrem mensem ipse etiam natalibus suis assignat Epist. I. 20. extr. illiusque diem VI Id. memorat Suetonius.

Generis sui obscuritatem numquam dissimulat, semper ultro fassus, se nec ingenuo, nec claro natum patre, sed libertino, vita tamen et pectore puro: Serm. I. 6. 45. *Libertinus* autem eo tempore idem erat ac *libertus*; cum superioribus saeculis libertini dicerentur filii libertorum s. manumissorum. Vide vel Sueton. Claud. 24. Hinc Horatius ex suae aetatis more *ingenuus* erat, parens eius non item. v. Serm. I. 6. 8 et 20. Cf. Massoni vit. Hor. p. 4 sqq. et Wieland. ad Serm. I. 6. 8. Oportet tamen

*) Leg. *quinquagesimo.*

tamen Flaccum, patre iam libertate donato, natum esse; alias enim non fuisset ingenuus.

Patrem, cuius nomen ignoratur, postquam, ut dicemus, Romam conceſſerat, *coactorem* fuisse, constat et ex eius vita, et e Sermon. I. 6. 85. Id ad vectigalia fere referunt, quae coëgerit pro publicanis. Sed vid. not. ad vit. Horat. §. 1. Salsamentarium fuisse, ut in vita Hor. dicitur, Torrentius non vult credere, quia ipse id non commemorarit. Sed hoc certe infirmum. Ioannis du Hamel commentum de Horatii patre Flavio Flacco, nobili gente Pontica orto, ita, ut meretur, castigat Sanadonus.

Patria erat *Venusia*, vel, ut alii, *Venusium*, Daunorum colonia (Plin. III. 11. Strab. VI. p. 195.), anno V. c. CCCCLXII deducta (Vellei. I. 14.), oppidum non ignobile, ἐυτείχιστον dictum Polybio, III. 90. in confinio Appulorum et Lucanorum ita situm, ut anceps esset, utro potius pertineret. v. Serm. I. 2. 34. Cf. Hemſ. Advv. p. 490. Proximus erat Vultur mons, at in Peucetia, altera Apuliae parte; v. Carm. III. 4. 9 sqq. In ea regione agellum parvum habuisse patrem Horatii, constat ex Serm. I. 6. 71. Cum Apuliam attingeret Calabria, Martiali noster Calaber etiam dictus, VIII. 18.

v. c. 696.
L. Calpurnius Piso. A. Gabinius.
a. C. 58. *Horatii* $\frac{7}{8}$.

Pater Horatii, ingenui et generosi vir animi, cum in filio elegans ingenium animadverteret, omnem curam in illius educatione posuit, et quidquid ex facultatibus exiguis posset, benigne in eam impendit. Agello enim suo, quem Venusii habebat, relicto (nam vendidisse eum, temere poni arbitror, multoque probabilius videtur, Horatium demum, Bruti partes secutum proscriptione post proelium Philippense amisisse. Ipse hoc innuit

Epp. II. 2. 49. *Vnde* (ex aestu civilis belli) *simul primum me dimisere Philippi* decisis humilem pennis, inopemque paterni et laris et fundi. Recte ibi Schol. *Significat se proscriptum fuisse*) puerum Romam deduxit, ibique exactoris munere emto, filium non solum liberalibus honestisque artibus iis, quibus nobilium liberi instituebantur, imbuendum curavit, spretis iis, quae ad solum quaestum spectarent; habitumque et comitatum ei dedit, qui nec nobilem puerum dedeceret: sed etiam morum filii ipse assiduus custos et rector, virtutumque ei omnium et magister et exemplum fuit; eumque non divitem et magnum, sed bonum et honestum aliquando virum esse voluit. Vid. Serm. I. 6. 66—92. grati in talem patrem filii immortale monumentum.

Fuit primus Horatii praeceptor Orbilius Pupillus, eo tempore Romae grammaticam professus, qui, ex instituto eius aetatis scholarum, enarrabat pueris carmina Livii Andronici et Homeri: Epist. I. 2. 70. II. 2. 41. Cf. Quinctil. I. 8. Graecarum inprimis litterarum amantissimus, earum exquisitam cognitionem noster sibi a puero comparabat; Serm. I. 10. 31. A. P. 269.

v. c. 705.
C. Claudius Marcellus. L. Cornelius Lentulus.
a. C. 49. *Horatii* $\frac{16}{17}$.

Togam virilem sumsisse h. a. Horatium probabile est. v. Masson. p. 25.

v. c. 709.
C. Iulius Caesar IV. sine collega.
a. C. 45. *Horatii* $\frac{20}{21}$.

Ciceronis filius, Horatio aequalis, aliique iuvenes nobiles, Bibulus, Acidimus, Varus, Messala, vere ineunte Athenas, studiorum causa, proficiscuntur. Cic. Epist.

Epist. ad Att. XII. 23. 26. XIII. 24. XV. 13. 15. Probabile fit, Horatium eodem tempore Athenas petisse, ut philosophiae operam daret. Nam ante bellum civile, post Caesaris caedem ortum, eo se venisse ait Epist. II. 2. 43.

v. c. 710.
C. Iulius Caesar V. M. Antonius.
a. C. 44. Horatii $\frac{21}{22}$.

Idibus Martiis Caesar in curia Romana occiditur. Sequuntur eius mortem varia prodigia, et historicis et poëtis celebrata. Itaque carmen I. 2. ad hunc a. refert interpretum multitudo. Sed quis sibi persuadeat, Horatium, eo tempore partes Bruti amplexum, in Octavianum fecisse carmen tam splendidum? quod praeterea tantum tamque exercitatum poëtam prodat, qualis profecto tunc nondum Flaccus fuit? Tum omnino, ut alia taceam, obstat appellatio *Principis* v. 50.

Brutus et Cassius, Italia cedentes, Athenas veniunt. Ibi Brutus clam bellum parat, iuvenesque Romanos, Athenis studiorum caussa versantes, sibi coniungit, in his Ciceronis filium (Plut. Brut. 37. Dio XLVII. 21. Vellei. II. 62.), et Horatium, ipso teste Epist. II. 2. 47. Carm. II. 7. pr.

v. c. 711.
C. Vibius Pansa. A. Hirtius.
C. Iul. Caesar Octavianus. Q. Pedius suffecti.
a. C. 43. Horatii $\frac{22}{23}$.

Ineunte anno M. Brutus cum copiis in Macedoniam abit, et in eius cohorte est Horatius. Ad hoc tempus referenda videtur rixa inter Rupilium Regem, qui et ipse in Bruti comitatu erat, et Persium coram Bruto agitata, quam Horatius describit Serm. I. 7. quamquam non ideo ecloga ista ad h. a. referenda videtur. M. Lepidus, M.

Antonius, C. Caesar Octavianus Triumviros reip. constituendae in V annos se renuntiant, et provincias inter se distribuunt.

Horatius in exercitu Bruti *tribunus militum* fit; Serm. I. 6. 45.

Ovidius nascitur. Non multo ante Propertius. Tibullus iam a. 705. Alii tamen aliter.

v. c. 712.
M. Aemilius Lepidus II. L. Munatius Plancus.
a. C. 42. *Horatii* $\frac{23}{24}$.

Cf. Carm. III. 14. fin. Triumviri Caesari divinos honores decernunt, et ab eo tempore Octavianus *Divi* filius appellatur. Dio XLVII. 18. 19. L. Aelius Lamia praetor creatur.

Anno fere exeunte bis pugnatur apud Philippos, in ea Macedoniae parte, quae olim ad Thraciam pertinuerat. Brutus et Cassius victi ad mortem compelluntur. Horatius post alterum proelium fuga salutem petit. v. Carm. II. 7. Non aliud bellum cruentius caede clarissimorum hominum fuit. Vellei. II. 71. Sed eodem tempore classis Octaviani, duce Domitio Calvino, in mari Ionio, a Statio Murco et Cn. Domitio Ahenobarbo profligatur.

Claudius Tiberius Nero nascitur, III Kal. Decemb.

v. c. 713.
L. Antonius. P. Servilius Isauricus.
a. C. 41. *Horatii* $\frac{24}{25}$.

Redeundi impunitate victis oblata, dum multi, in his Pompeius Grosphus, Horatii amicus (v. Carm. II. 7.), in Brutianis partibus manent, atque a Statio Murco vel Cn. Ahenobarbo recepti, ad Sex. Pompeium in Siciliam profugiunt (Dio XLVII extr. Vellei. II. 72. et 76.); Ho-

Horatius huius anni initio in Italiam redit. Magnam in hoc reditu tempestatem passus creditur ad Palinurum promontorium, et huc iam Scholiastes traxit Carm. III. 4. 28. Quod tamen non opus est, eum in isto reditu potius, quam alio tempore, ibi periclitatum esse. Ad navim, qua rediisset, Tanaquillus Faber et Dacerius carm. I. 14. traxere; parum acute. Vid. Argum. illius carminis et a. 722.

Offendebat Horatius redux patrem se absente mortuum, neque relictum sibi habebat Larem, nec fundum paternum, quo triumvirali proscriptione exciderat; quae illi eo tristior sors fuerit oportet, cum commoda et splendida adeo fuisset vita superior. Itaque paupertas ac obscuritas, in generoso animo ingenii artiumque nutrices, eum primum impulerunt, ut versus faceret (Epist. II. 11. 49 sqq.); non, quo inde panem quaereret, sed quo eluceſceret ac sibi compararet patronos. Neque video, quomodo hoc illi opprobrio sit; cum constet, omni memoria in aliis etiam generibus sensu paupertatis magnos viros evasisse; magnaque ingenia, dum adversis rebus obnitantur, hoc ipso nisu in altum extolli. Fuerat in Horatio magnum ingenium poëticum, subactum Graecorum familiaritate; hoc suscitari primum tali impulsu oportebat. Quamquam eum, dum Athenis commoraretur, vel antea adeo, versuum scribendorum periculum iam feciſſe e Serm. I. 10. 31. haud absurde colligas. Post autem, cum in otio honeste beateque viveret, solius vel animi et gloriae, vel publici usus gratia carmina fecit. Vitae sustentandae causſa scriptum illum (s. quasi scribatum) quaestorium, quem Suetonius dicit, sibi comparasse videtur; ut esset in decuria scribarum, qui quaestori apparerent. (Vid. Wieland. ad Serm. II. 6. 36.) Sed sequenti tempore illud munus neglexisse eum, facile intelligitur. Cf. autem Serm. II. 6. 36. Illud vero hinc apparet, nulli superiorum annorum assignandum esse ullum carmen Horatii. Huic autem anno Massonus eleganti

ſuſpicione tribuit Serm. I. 7. quae omnino ecloga iuvenile prodit ingenium, neque inepte pro primo foetu Horatiani ingenii haberi poſſit, quem quidem dignum lectu ipſe habuerit.

Neque in Virgilii et Varii amicitiam ante hunc a. venire potuit; neque forte hoc ipſo venit. Item male huc refert carmen I. 2. Rodellius; cum arbitrari vix poſſimus, Horatium tunc iam tantum poëtam fuiſſe, quantum hoc carmen arguit.

v. c. 714.
Cn. Domitius Calvinus. C. Aſinius Pollio.
Suffecti ſub anni finem
L. Cornelius Balbus. P. Canidius.
a. C. 40. *Horatii* $\frac{21}{28}$.

Bellum Peruſinum. In eo Aſinius Pollio Cos. a partibus Antonianis eſt. Octavianus L. Antonium Peruſiamque urbem deditione accipit. Pax Brundiſina inter Octavianum et Antonium, opera L. Cocceii, communis amici, adhibitis etiam Maecenate a Caeſaris, Pollione ab Antonii parte. Dio XLVII. 28. Referri ſolet ab Intpp. ad hanc pacem Brundiſinam Serm. I. 5. Sed recte id reiicit Maſſonus p. 82. ſqq. inprimis quod v. 27. dicuntur Maecenas et Cocceius ſaepius iam conciliaſſe Octavianum et Antonium, idque a. 714 haud dubie primum factum eſt; tum et Fonteii Capitonis in hac pace nulla eſt apud hiſtoricos mentio.

v. c. 715.
L. Marcius Cenſorinus. C. Calviſius Sabinus.
a. C. 39. *Horatii* $\frac{26}{27}$.

Antonius Pollionem cum exercitus parte adverſus Parthinos, populum Illyricum, circa Epidamnum incolentem, et Bruti cauſſae eximie faventem, mittit; qui rem

rem egregie gessit, et sq. anno triumphum de Parthinis egit. V. Dio XLVIII. 41. Appian. V. p. 1135.

Pace cum Sex. Pompeio ad Misenum composita omnibus proscriptis impunitas redeundi data est. Dio XLVIII. 36. Vellei. II. 67. In iis est Pompeius Grosphus, Horatii amicus, quem venientem excipit carmine II. 7. cuius v. Argum.

Ad d. VIII. Kal. Nov. Pollio ex Parthinis triumphat. Gruter. thes. inscr. p. 297. Hic est *Dalmaticus triumphus*, Carm. II. 1. 16. ubi v. not. Sed oportet tamen hoc carmen aliquanto post hunc a. scriptum esse, ob Pollionis doctum otium in eo commemoratum.

Hoc anno Horatium Maecenati a Virgilio et Vario commendatum esse, Sanadonus ex Serm. I. 6. 55. ponit. Et recte. v. ad a. DCCXVI. et cf. Ill. Heyn. Vit. Virg. ad hunc a.

v. c. 716.
App. Claudius Pulcher. C. Norbanus Flaccus.
a. C. 38. *Horatii* $\frac{37}{38}$.

Pax cum Sex. Pompeio facta dirimitur, et recrudescit cum eo bellum, *Siculum* s. *piraticum* dictum. v. Plin. XVI. 4. Vellei. II. 73. Igitur huic anno assignandum Epod. carm. IV. nec differendum ad sequentem; nam eo cum Caesar ipse quoque XX servorum millia manumiserit et ad remum dederit (Sueton. Aug. 16.), non poterat tunc poëta sine invidia *servilem manum* tangere.

Hoc demum anno Horatium in Maecenatis amicitiam et familiaritatem adscriptum esse, nono mense post, quam ei commendatus esset (v. Serm. I. 6. 52 sqq.), apparebit ex iis, quae ad a. V. DCCXXIII dicentur. A Maecenate obtinet praedium in Sabinis, et per eundem in Octaviani amicitiam insinuatur.

v. c.

v. c. 717.
M. Vipſanius Agrippa. L. Caninius Gallus.
a. C. 37. *Horatii* $\frac{28}{29}$.

Ab Agrippa, ut recens aedificatis claſſibus tutus receſſus eſſet, lacu Averno et Lucrino cum mari commiſſo, portus Iulius factus eſt. v. Dio XLVIII. 50 et 51. Huius operis mentio in A. P. 63.

Antonius Athenis Tarentum claſſe venit. Octavia adducit Octavianum, ut eum conveniat. Nova inter eos amicitiae pactio. Dio XLVIII extr. Eodem Maecenas properat cum Horatio, Virgilio, Vario, Plotio. Id eſt iter Brundiſinum, deſcriptum Serm. I. 5.

v. c. 718.
L. Gellius Poplicola. M. Cocceius Nerva.
a. C. 36. *Horatii* $\frac{29}{30}$.

Victo Sex. Pompeio, Octavianus Romam reverſus magnis honoribus afficitur. Oppidatim inter Deos tutelares conſecratur. Appian. V. p. 1178. Phraates, Parthorum rex, in ſuos cives ſaevire occipit.

v. c. 719.
L. Cornificius. Sex. Pompeius fil.
a. C. 35. *Horatii* $\frac{30}{31}$.

Sextus Pompeius Mileti trucidatur. Phraatem regno pellunt cives ſui, et Teridati illud conferunt.

v. c. 722.
Cn. Domitius Ahenobarbus. C. Soſius.
a. C. 32. *Horatii* $\frac{33}{34}$.

Ad bellum atrociſſimum ſpectant inimicitiae Caeſaris et Antonii. Magni utrimque apparatus. Huc ſpectare videtur Carm. I. 14. Epod. VII. et XVI. Plancus ad Caeſarem ab Antonio transfugit, ad quem eſt c. I. 7.

v. c.

v. c. 723.
C. Caesar Octavianus III. M. Valer. Messala.
a. C. 31. *Horatii* $\frac{34}{35}$.

Maecenati ad Actiacum bellum cum Augusto ituro comes esse vult Horatius. Hinc carmen V. 1. enatum, sub initium anni. Sed non adnuit Maecenas. Praecessit etiam pugnam Actiacam Carm. V. 9. Facta est ea pugna ad d. IV Non. Sept. M. Antonius in Aegyptum fugit. Post illam exarata Serm. II. ecl. 6. nam dimiserat Octavianus veteranos in Italiam, nec dum illis quidquam dederat (v. 55.); v. Dio. LI. p. 444. At statim sequenti anno illis rebellantibus pecunias et agros dedit; Dio LI. p. 445. Igitur ex eiusdem satirae v. 40 sqq. principium amicitiae inter Maecenatem et Horatium in a. 416 figitur.

v. c. 724.
Caesar Octavianus IV. M. Licinius Crassus.
a. C. 30. *Horatii* $\frac{35}{36}$.

Caesar, post breve in Italiam iter, Aegyptum in provinciam redigit. M. Antonius et Cleopatra se ipsi interficiunt. Horatius scribit carm. I. 37.

Phraates in regnum Parthorum restituitur, et pellitur Teridates, qui in Syriam fugit. Dio LI. 18.

v. c. 725.
Caesar Octavianus V. Sex. Apuleius.
a. C. 29. *Horatii* $\frac{36}{37}$.

Ianus clauditur; Dio LI. 20. Caesar d. VIII. VII. VI Id. Sext. triumphos agit; Dio LI. 21. Post de imperio deponendo consultat cum Agrippa et Maecenate; Dio LII. pr.

T. Faber et Dacer. ad h. a. referunt Carm. I. 2. quo prodigia Caesaris mortem secuta, et bella civilia, tamquam vaticinio includantur, a. 710 edito. Sed puerilis fuisset

v. c. 717.
M. Vipſanius Agrippa. L. Caninius Gallus.
a. C. 37. *Horatii* $\frac{28}{29}$.

Ab Agrippa, ut recens aedificatis claſſibus tutus receſſus eſſet, lacu Averno et Lucrino cum mari commiſſo, portus Iulius factus eſt. v. Dio XLVIII. 50 et 51. Huius operis mentio in A. P. 63.

Antonius Athenis Tarentum claſſe venit. Octavia adducit Octavianum, ut eum conveniat. Nova inter eos amicitiae pactio. Dio XLVIII extr. Eodem Maecenas properat cum Horatio, Virgilio, Vario, Plotio. Id eſt iter Brundiſinum, deſcriptum Serm. I. 5.

v. c. 718.
L. Gellius Poplicola. M. Cocceius Nerva.
a. C. 36. *Horatii* $\frac{29}{30}$.

Victo Sex. Pompeio, Octavianus Romam reverſus magnis honoribus afficitur. Oppidatim inter Deos tutelares conſecratur. Appian. V. p. 1178. Phraates, Parthorum rex, in ſuos cives ſaevire occipit.

v. c. 719.
L. Cornificius. Sex. Pompeius fil.
a. C. 35. *Horatii* $\frac{30}{31}$.

Sextus Pompeius Mileti trucidatur. Phraatem regno pellunt cives ſui, et Teridati illud conferunt.

v. c. 722.
Cn. Domitius Ahenobarbus. C. Soſius.
a. C. 32. *Horatii* $\frac{33}{34}$.

Ad bellum atrociſſimum ſpectant inimicitiae Caeſaris et Antonii. Magni utrimque apparatus. Huc ſpectare videtur Carm. I. 14. Epod. VII. et XVI. Plancus ad Caeſarem ab Antonio transfugit, ad quem eſt c. I. 7.

v. c.

v. c. 723.
C. Caesar Octavianus III. M. Valer. Messala.
a. C. 31. *Horatii* $\frac{34}{35}$.

Maecenati ad Actiacum bellum cum Augusto ituro comes esse vult Horatius. Hinc carmen V. 1. enatum, sub initium anni. Sed non adnuit Maecenas. Praecessit etiam pugnam Actiacam Carm. V. 9. Facta est ea pugna ad d. IV Non. Sept. M. Antonius in Aegyptum fugit. Post illam exarata Serm. II. ecl. 6. nam dimiserat Octavianus veteranos in Italiam, nec dum illis quidquam dederat (v. 55.); v. Dio. LI. p. 444. At statim sequenti anno illis rebellantibus pecunias et agros dedit; Dio LI. p. 445. Igitur ex eiusdem satirae v. 40 sqq. principium amicitiae inter Maecenatem et Horatium in a. 416 figitur.

v. c. 724.
Caesar Octavianus IV. M. Licinius Crassus.
a. C. 30. *Horatii* $\frac{35}{36}$.

Caesar, post breve in Italiam iter, Aegyptum in provinciam redigit. M. Antonius et Cleopatra se ipsi interficiunt. Horatius scribit carm. I. 37.

Phraates in regnum Parthorum restituitur, et pellitur Teridates, qui in Syriam fugit. Dio LI. 18.

v. c. 725.
Caesar Octavianus V. Sex. Apuleius.
a. C. 29. *Horatii* $\frac{36}{37}$.

Ianus clauditur; Dio LI. 20. Caesar d. VIII. VII. VI Id. Sext. triumphos agit; Dio LI. 21. Post de imperio deponendo consultat cum Agrippa et Maecenate; Dio LII. pr.

T. Faber et Dacer. ad h. a. referunt Carm. I. 2. quo prodigia Caesaris mortem secuta, et bella civilia, tamquam vaticinio includantur, a. 710 edito. Sed puerilis fuisset

fuiſſet in h. c. talis progreſſus, ut bene vidit Sanadonus. Et obeſt inundatio Tiberis, quae poſt Caeſaris necem nulla memoratur. Virgilius talem diluviem non tacuiſſet.

v. c. 726.

Caeſar Octavianus VI. M. Aprippa II.
a. C. 28. Horatii $\frac{37}{38}$.

Cum hoc a. Caeſar Apollinis in Palatio templum et bibliothecam dedicaret, ſcripſit Horatius c. I. 31. Caeſar ad templa reficienda et urbem ornandam animum appellit; Dio LIII init. Vellei. II. 89. Hoc tempore componit Horat. C. III. 6. Ad idem tempus referendus Sermo 10. L. 1, iudice Sanad.

v. c. 727.

Caeſar Octavianus VII. M. Agrippa III.
a. C. 27. Horatii $\frac{38}{39}$.

Caeſar *princeps* dicitur; Dio LIII. 11. et *Auguſtus* appellatur; Dio LIII. 16. poſtquam iterum de imperio deponendo conſultavit. Nocte ſeq. Tiberis exundatio loca plana Romae ſic replet, ut navigari poſſit. Hinc Sanadon. huic a. aſſignat Carm. I. 2. Sed cum cetera hic memorata prodigia nulla illo a. exſtiterunt, tum haec exundatio Tiberis non pro irae Deorum omine accepta eſt ab hariolis, ſed ſic, ut Auguſtum ad magnam potentiam evaſurum dicerent. Dio LIII. 17.

Auguſtus cum exercitu in Britanniam ire parat, alium exercitum ad Orientem contra Arabas mittere. Facit Horatius C. I. 35. cuius v. Argum. item I. 29. ad Iccium.

Cantabri ſeditionem movent. Dacer. itaque huc refert C. II. 6. At vid. illius Argum.

v. c.

v. c. 728.
Caesar Augustus VIII. T. Statilius Taurus II.
a. C. 26. *Horatii* $\frac{39}{40}$.

Sex. Apuleius ex Hispania triumphat. Sed Cantabri et Astures mox renovant bellum.

v. c. 729.
Caesar Augustus IX. M. Iunius Silanus.
a. C. 25. *Horatii* $\frac{40}{41}$.

Expeditio Augusti in Cantabros. Initium belli contra Arabiam et Aethiopiam faciunt Aelius Gallus et Petronius. Marcellus Iuliam ducit. Horatius scribit C. II. 4.

v. c. 730.
Caesar Augustus X. C. Norbanus Flaccus.
a. C. 24. *Horatii* $\frac{41}{42}$.

Phraates iterum pellit Teridaten, qui in Hispaniam ad Caesarem Augustum fugit, v. Argum. C. I. 26. Augustus Cantabris victis Romam post triennium redit, cum ob morbum diutius abfuisset; et Ianum iterum claudit; Dio LIII. p. 515. Canit Horatius C. III. 14. item I. 36.

Quinctilius, communis Horatii et Virgilii amicus, moritur. Hieron. Chron. Euseb. ad Ol. 189. 1. Consolatur Horatius Virgilium carmine I. 24.

v. c. 731.
Caesar Augustus XI. A. Terentius Varro Muraena.
suff. Cn. Calpurnius Piso.
a. C. 23. *Horatii* $\frac{42}{43}$.

Phraates legatos mittit Romam, repetitum Teridatem et filium suum. Quae res dum in senatu agitatur, facit Horatius C. I. 26. cuius v. Argum. Augustus Phraati filium reddit, hac lege, ut captivos et signa Romana restituat. Teridati permittit, Romae manere. Dio LIII. 33.

Au-

fuiſſet in h. c. talis progreſſus, ut bene vidit Sanadonus. Et obeſt inundatio Tiberis, quae poſt Caeſaris necem nulla memoratur. Virgilius talem diluviem non tacuiſſet.

v. c. 726.
Caeſar Octavianus VI. M. Agrippa II.
a. C. 28. *Horatii* $\frac{37}{38}$.

Cum hoc a. Caeſar Apollinis in Palatio templum et bibliothecam dedicaret, ſcripſit Horatius c. I. 31. Caeſar ad templa reficienda et urbem ornandam animum appellit; Dio LIII init. Vellei. II. 89. Hoc tempore componit Horat. C. III. 6. Ad idem tempus referendus Sermo 10. L. 1, iudice Sanad.

v. c. 727.
Caeſar Octavianus VII. M. Agrippa III.
a. C. 27. *Horatii* $\frac{38}{39}$.

Caeſar *princeps* dicitur; Dio LIII. 11. et *Auguſtus* appellatur; Dio LIII. 16. poſtquam iterum de imperio deponendo conſultavit. Nocte ſeq. Tiberis exundatio loca plana Romae ſic replet, ut navigari poſſit. Hinc Sanadon. huic a. aſſignat Carm. I. 2. Sed cum cetera hic memorata prodigia nulla illo a. exſtiterunt, tum haec exundatio Tiberis non pro irae Deorum omine accepta eſt ab hariolis, ſed ſic, ut Auguſtum ad magnam potentiam evaſurum dicerent. Dio LIII. 17.

Auguſtus cum exercitu in Britanniam ire parat, alium exercitum ad Orientem contra Arabas mittere. Facit Horatius C. I. 35. cuius v. Argum. item I. 29. ad Iccium.

Cantabri ſeditionem movent. Dacer. itaque huc refert C. II. 6. At vid. illius Argum.

v. c.

v. c. 728.
Caesar Augustus VIII. T. Statilius Taurus II.
a. C. 26. *Horatii* $\frac{20}{40}$.

Sex. Apuleius ex Hispania triumphat. Sed Cantabri et Astures mox renovant bellum.

v. c. 729.
Caesar Augustus IX. M. Iunius Silanus.
a. C. 25. *Horatii* $\frac{20}{41}$.

Expeditio Augusti in Cantabros. Initium belli contra Arabiam et Aethiopiam faciunt Aelius Gallus et Petronius. Marcellus Iuliam ducit. Horatius scribit C. II. 4.

v. c. 730.
Caesar Augustus X. C. Norbanus Flaccus.
a. C. 24. *Horatii* $\frac{21}{42}$.

Phraates iterum pellit Teridaten, qui in Hispaniam ad Caesarem Augustum fugit. v. Argum. C. I. 26. Augustus Cantabris victis Romam post triennium redit, cum ob morbum diutius abfuisset; et Ianum iterum claudit; Dio LIII. p. 515. Canit Horatius C. III. 14. item I. 36.

Quinctilius, communis Horatii et Virgilii amicus, moritur. Hieron. Chron. Euseb. ad Ol. 189. 1. Consolatur Horatius Virgilium carmine I. 24.

v. c. 731.
Caesar Augustus XI. A. Terentius Varro Muraena.
suff. Cn. Calpurnius Piso.
a. C. 23. *Horatii* $\frac{22}{43}$.

Phraates legatos mittit Romam, repetitum Teridatem et filium suum. Quae res dum in senatu agitatur, facit Horatius C. I. 26. cuius v. Argum. Augustus Phraati filium reddit, hac lege, ut captivos et signa Romana restituat. Teridati permittit, Romae manere. Dio LIII. 33.

Au-

Auguſtus gravi morbo decumbit; ſed convaleſcit. Brevi poſt Marcellus iuvenis moritur. Inter haec duo facta ſcriptum eſt C. I. 12.

v. c. 732.
M. Cl. Marcellus Aeſerninus. L. Aruntius.
a. C. 22. *Horatii* $\frac{43}{44}$.

Non ſolum in fine anni ſuperioris, ſed hoc ineunte etiam, magnae Tiberis inundationes memorantur. Fulmine ictae in Pantheo ſtatuae. Dio LIII extr. LIV pr. Haec prodigia occaſionem dediſſe videntur Carmini I. 2. licet manifeſtum ſit, commemorari non illa ſola, ſed plura ſimul alia, quae praeceſſiſſent. Auguſtum rerum potitum cum commendare vellet poëta, tamquam eum, qui rempublicam, bellis civilibus iactatam, reſtituturus eſſet; bella autem civilia declarari ſolerent per ἄγος, quod expiatione indigeret, denique prodigia a longo inde tempore civitatem ἐναγῆ et expiatione egentem indicaſſent: Auguſtum eum eſſe auguratur, qui καθαρμοῖς, expiationibus publicis, rempublicam piaculo eximeret. In quibus redeundum eſt ad notiones veterum de calamitatum publicarum cauſſa ab ira Deorum repetita, ex concepto piaculo, et de neceſſitate expiationum. Plura, quae carmen ad h. a. referre ſuadeant, in Obſſ. monuimus.

Coniurant in Auguſtum Licinius Varro Muraena et Fannius Caepio. Auguſtus in Siciliam abit (Dio LIV. 6.); unde in Parthos profecturus putatur. Paullo ante hanc profectionem ſcripta videtur Epiſt. I. 9.

v. c. 733.
M. Lollius. Q. Aemilius Lepidus.
a. C. 21. *Horatii* $\frac{43}{45}$.

Scripta hoc anno Epiſt. I. 20. Auguſtus in Graeciam, hinc in Samum navigat, ibique hiemat. Medio anno ſcriptum C. III. 29. ad Maecenatem, abſente Auguſto

Vrbi

Vrbi praefectum. Item referas huc c. II. 13. quod anno ante III. 8. ſcriptum eſſe, conſtat ex huius v. 9.

v. c. 734.
M. Apuleius. P. Silius Nerva.
a. C. 20. *Horatii* $\frac{45}{46}$.

Aſiam, Bithyniam, Syriam Auguſtus inviſit. Phraates ſigna Auguſto et captivos remittit; Dio LIV. 8. Ea res magnificis verbis a poëtis ornari ſolet. Loquuntur de Parthis profligatis, ſubactis, domitis, de everſo eorum imperio, de Oriente debellato, de Phraate Auguſti ad pedes procumbente, ab eoque ius regnandi accipiente cet. Tum et Daci ac Sarmatae, aliique Iſtri accolae, continuo excurrentes in fines Romanos per Lentulum coërcentur; Flor. IV. 12. Denique hoc etiam anno, occiſo Artaxia, datur ab Auguſto Armeniis Tigranes, et a Tiberio Nerone in regnum deducitur; Dio LIV. 9. Id ipſum etiam a poëtis ſic augetur, tamquam ſubacta ſit Armenia. Referuntur ad haec tempora C. II. 11. III. 8. Epiſt. I. 3. et 8. item 12. Neque diu poſt hunc a. ſcriptum eſſe poteſt c. II. 17. cuius v. Argum.

v. c. 735.
C. Sentius Saturninus. Q. Lucretius Veſpillo,
a. C. 19. *Horatii* $\frac{46}{47}$.

Virgilius in Graeciam proficiſcitur; v. vit. Virg. Eſt ad eum C. I. 3. Moritur Brundiſii.

Auguſtus ab Oriente redit Romam a. d. IV Id. Oct. Videntur huc aſſignanda c. I. 19. III. 5.

v. c. 737.
C. Furnius. C. Iunius Silanus.
a. C. 17. *Horatii* $\frac{48}{49}$.

Auguſtus ludos ſaeculares inſtituit; Dio XIV. p. 533. Plin. VII. 48. Cenſorin. c. 17. Horatius eius iuſſu

conſcribit carmen ſaeculare. Ad idem tempus ſpectat C. IV. 6.

v. c. 738.
L. Domitius Ahenobarbus. P. Cornel. Scipio.
a. C. 16. *Horatii* $\frac{42}{58}$.

Pertinent ad h. a. C. IV. 1. et ſic circa idem tempus ſcriptum oportet C. IV, 10.

v. c. 739.
M. Druſus Libo. L. Calpurnius Piſo.
a. C. 15. *Horatii* $\frac{43}{57}$.

Rhaeti et Vindelici per Tiberium et Druſum ſubiguntur. Primum ſolus Druſus miſſus erat, et Rhaetos apud Alpes Tridentinas proelio vicerat; Dio LIV. p. 536. Eo ſpectat C. IV. 4. Deinde cum Rhaeti nihilo minus Galliam urgerent, Tiberius quoque adverſus eos miſſus; Dio ibid. Proinde Druſus et Tiberius ſimul multis locis in Rhaetiam irruperunt, et aliquot proeliis copias hoſtium deleverunt. Haec geſta celebrantur carmine IV. 14. ſerius ſcripto, ut videbimus. — Auguſtus per totum annum in Gallia abſens eſt.

v. c. 740.
a. C. 14. *Horatii* $\frac{44}{56}$.

Auguſtus adhuc dum Roma abeſt, in Hiſpania, Gallia, Germania, rebus conſtituendis intentus. Scriptum tunc videtur C. IV. 5. np. poſt legem de adulteriis et de maritandis ordinibus a. 736 latam, item poſt ſubactos Parthos, Cantabros et Germanos. Ad idem tempus ſpectat C. II. 4.

v. c. 741.
Tib. Claudius Nero. P. Quinctilius Varus.
a. C. 13. *Horatii* $\frac{45}{55}$.

Auguſtus Romam revertitur. Si Suetonio credimus, Auguſtum Tiberii Druſique, privignorum ſuorum, victoriam

riam Vindelicam canere iuſſiſſe Horatium, eiusque rei cauſſa quartum librum carminum addere: huic ſane anno is inſſus Auguſti erit aſſignandus, quo poſt triennii in Gallia abſentiam, Vrbem repetiit. Certe C. IV. 14. non prius, quam poſt eum reditum, ſcriptum eſſe probabile eſt.

v. c. 742.
M. Valerius Meſſala. P. Sulpitius Quirinus.
a. C. 12. *Horatii* $\frac{13}{14}$.

Agrippa moritur, ad quem unum eſt c. I. 6. incertae aetatis.

v. c. 744.
Iulus Antonius. Q. Fabius Maximus Afric.
a. C. 10. *Horatii* $\frac{11}{12}$.

Dacis, Getis et Germanis a Druſo ac Tiberio victis, Ianus tertium clauditur. Carmen IV. 15. et Epiſt. II. 1. Horatii opera noviſſima, hoc anno ſcripta videntur.

v. c. 746.
C. Marcius Cenſorinus. C. Aſinius Gallus.
a. C. 9. *Horatii* 57.

Horatium hoc anno V Kal. Dec. mortuum eſſe, et quidem ſubito, ut ne ſignare quidem teſtamentum poſſet, docet Sueton. in eius vita; errore tamen in annorum Horatii numero admiſſo, dum LIX pro LVII ponit. Hieronym. Chron. Euſeb. ad Olymp. 192. 5. *Horatius quinquageſimo ſeptimo aetatis ſuae anno Romae moritur.*

Eodem anno inclinante moritur Maecenas, teſte Dione LV. p. 552. et quidem ante Horatium; quod cur ex eius vita, a Suetonio conſcripta, intelligere pertinaciter noluerint Turnebus, Torrentius, Douſa, A. Schottus (Obſſ. II. 60.) et Sanadonus, equidem non capio.

VILLA

conſcribit carmen ſaeculare. Ad idem tempus ſpectat C. IV. 6.

v. c. 738.
L. Domitius Ahenobarbus. P. Cornel. Scipio.
a. C. 16. *Horatii* $\frac{42}{58}$.

Pertinent ad h. a. C. IV. 1. et ſic circa idem tempus ſcriptum oportet C. IV, 10.

v. c. 739.
M. Druſus Libo. L. Calpurnius Piſo.
a. C. 15. *Horatii* $\frac{57}{57}$.

Rhaeti et Vindelici per Tiberium et Druſum ſubiguntur. Primum ſolus Druſus miſſus erat, et Rhaetos apud Alpes Tridentinas proelio vicerat; Dio LIV. p. 536. Eo ſpectat C. IV. 4. Deinde cum Rhaeti nihilo minus Galliam urgerent, Tiberius quoque adverſus eos miſſus; Dio ibid. Proinde Druſus et Tiberius ſimul multis locis in Rhaetiam irruperunt, et aliquot proeliis copias hoſtium deleverunt. Haec geſta celebrantur carmine IV. 14. ſerius ſcripto, ut videbimus. — Auguſtus per totum annum in Gallia abſens eſt.

v. c. 740.
a. C. 14. *Horatii* $\frac{11}{12}$.

Auguſtus adhuc dum Roma abeſt, in Hiſpania, Gallia, Germania, rebus conſtituendis intentus. Scriptum tunc videtur C. IV. 5. np. poſt legem de adulteriis et de maritandis ordinibus a. 736 latam, item poſt ſubactos Parthos, Cantabros et Germanos. Ad idem tempus ſpectat C. II. 4.

v. c. 741.
Tib. Claudius Nero. P. Quinctilius Varus.
a. C. 13. *Horatii* $\frac{12}{13}$.

Auguſtus Romam revertitur. Si Suetonio credimus, Auguſtum Tiberii Druſique, privignorum ſuorum, victoriam

riam Vindelicam canere iuſſiſſe Horatium, eiusque rei cauſſa quartum librum carminum addere: huic ſane anno is inſſus Auguſti erit aſſignandus, quo poſt triennii in Gallia abſentiam, Vrbem repetiit. Certe C. IV. 14. non prius, quam poſt eum reditum, ſcriptum eſſe probabile eſt.

v. c. 742.
M. Valerius Meſſala. P. Sulpitius Quirinus.
a. C. 12. *Horatii* $\frac{53}{54}$.

Agrippa moritur, ad quem unum eſt c. I. 6. incertae aetatis.

v. c. 744.
Iulus Antonius. Q. Fabius Maximus Afric.
a. C. 10. *Horatii* $\frac{55}{56}$.

Dacis, Getis et Germanis a Druſo ac Tiberio victis, Ianus tertium clauditur. Carmen IV. 15. et Epiſt. II. 1. Horatii opera noviſſima, hoc anno ſcripta videntur.

v. c. 746.
C. Marcius Cenſorinus. C. Aſinius Gallus.
a. C. 9. *Horatii* 57.

Horatium hoc anno V Kal. Dec. mortuum eſſe, et quidem ſubito, ut ne ſignare quidem teſtamentum poſſet, docet Sueton. in eius vita; errore tamen in annorum Horatii numero admiſſo, dum LIX pro LVII ponit. Hieronym. Chron. Euſeb. ad Olymp. 192. 5. *Horatius quinquageſimo ſeptimo aetatis ſuae anno Romae moritur.*

Eodem anno inclinante moritur Maecenas, teſte Dione LV. p. 552. et quidem ante Horatium; quod cur ex eius vita, a Suetonio conſcripta, intelligere pertinaciter noluerint Turnebus, Torrentius, Douſa, A. Schottus (Obſſ. II. 60.) et Sanadonus, equidem non capio.

VILLA HORATII ab ipso elegantissime pingitur Epist. I. 6. 5 sqq. Sita erat in Sabinis; non procul Tibure versus Aquilonem. Vicina erat Varia (Epist. I. 14. 3.), item Mandela (Ep. I. 18. 105.); proximum fanum Vacunae (Ep. I. 10 extr.). Ager dicebatur Bandusia, fonte Bandusio (C. III. 13.) insignis, unde ortus rivus Digentia (Epist. I. 18. 104.), fundum Horatii suaviter irrigabat. Silvis et nemoribus amoenissima erat regio, inprimis versus antiquum templum Vacunae (v. Plin. III. 12.), et amplius versus Anienem fl. et Tibur sequebatur lucus Tiburni. Nec deerant saxa, rupes, dumeta (Ep. I. 14. 19.); ut maxime poëtica regio dici posset. In convalle inter Lucretilem montem et Vsticam, saxosum collem, a quo ipsa etiam vallis Vstica dicta, non procul fonte Bandusio (v. Serm. II. 6. 2.), villam ipsam positam fuisse probabile est. Eleganter erat aedificata de albo lapide Tiburtino. Habebat in ea Horatius villicum cum octo servis, et vivebant in agello quinque familiae (Ep. I. 14. 3.) unde satis lautum fundum fuisse intelligatur. Scripserunt plura de villa Horatii Cluver. ant. Ital. II. 9 sqq. et magno, forte nimio studio, *M. L. Capmartin de Chaupy* in *Découverte de la maison de campagne d'Horace, Tomes III. Rome* 1767. 8. Elegantior multo est *Dominici de Sanctis Dissertazione sopra la villa di Orazio Flacco. In Roma* 1761. 4. Denique *Hackertus*, nobilissimus delineandi artifex, dexterrime nonnulla agri istius Bandusii loca repraesentavit, et ingeniose Horatii descriptiones iis accommodavit.

TESTIMONIA

TESTIMONIA ANTIQVA
DE
HORATIO.

OVIDIVS Triſt. IV. 10. 49.

Et tenuit noſtras numeroſus Horatius aures
Dum ferit Auſonia carmina culta lyra.

PETRONIVS C. 118.

Caeterum neque generoſior ſpiritus vanitatem amat, neque concipere aut edere partum mens poteſt, niſi ingenti flumine litterarum inundata. Effugiendum eſt ab omni verborum, ut ita dicam, vilitate, et ſumendae voces a plebe ſubmotae, ut fiat

Odi profanum volgus et arceo.

Praeterea curandum eſt, ne ſententiae emineant extra corpus orationis expreſſae; ſed intecto veſtibus colore niteant. Homerus teſtis, et Lyrici, Romanusque Virgilius, et Horatii curioſa felicitas.

IUVENAL. Sat. VII. 53 ſqq.

Sed vatem egregium, cui non ſit publica vena,
Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
Impatiens, cupidus ſilvarum, aptusque bibendis
Fontibus Aonidum: neque enim cantare ſub antro
Pierio, thyrſumve poteſt contingere moeſta
Paupertas atque aeris inops, quo nocte dieque
Corpus eget: ſatur eſt, cum dicit Horatius *Evoe!*

PERSIVS I. 116.

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit et admiſſus circum praecordia ludit,
Callidus excuſſo populum ſuſpendere naſo.

SALEI. BASSVS ad Piſ. 227.
(Wernsd. Poet. min. IV. 276.)

Maecenas alta Thoantis
Eruit, et populis oſtendit nomina Graiis.
Carmina Romanis etiam reſonantia chordis
Auſoniamque chelyn gracilis patefecit Horati.

QVINCTILIANVS Inſt. Or. I. 8.

Vtiles Tragoedi: alunt et Lyrici; ſi tamen in his non auctores modo, ſed etiam partes operis elegeris. Nam et Graeci licenter multa, et Horatium in quibusdam nolim interpretari.

IDEM L. X. C. 1.

Multo eſt terſior (Lucilio) ac purus magis Horatius, et ad notandos hominum mores praecipuus. *Et paullo poſt:* Iambus non ſane a Romanis celebratus eſt, ut proprium opus; a quibusdam interpoſitus: cuius acerbitas in Catullo, Bibaculo, Horatio; quamquam illi epodos intervenire non reperiatur. At Lyricorum idem Horatius fere ſolus legi dignus. Nam et inſurgit aliquando et plenus eſt iucunditatis et gratiae et variis figuris et verbis feliciſſime audax.

AVCTOR de Cauſſis corr. Eloqu. c. 20.

Exigitur enim iam ab oratore etiam poeticus decor, non Attii aut Pacuvii veterno inquinatus, ſed ex Horatii et Virgilii et Lucani ſacrario prolatus. Horum igitur au-

auribus et iudiciis obtemperans noſtrorum oratorum aetas, pulchrior et ornatior extitit.

AVSONIVS Eid. IV. 56.

Te praeeunte, nepos, modulata poemata Flacci
Altiſonumque iterum fas eſt didiciſſe Maronem.

SIDONIVS APOLLIN. Epp. VIII. 11.

ſtilus aut Maronianus
Aut quo tu Latium beas, Horati,
Alcaeo potior Lyriſtes ipſo.

IDEM ibidem (p. 226. Sirmond.)

In Lyricis Flaccum ſequutus nunc ferebatur in Iambico citus, nunc in Choriambico gravis, nunc in Alcaico flexuoſus, nunc in Sapphico inflatus.

IDEM in Praef. Panegyr. Iul. Val. Maiorano dicti.

Et tibi, Flacce, acies Bruti Caſſique ſequuto
Carminis eſt auctor, qui fuit et veniae.

IDEM. L. IX. Epp. 13. ad Tonantium.

Sed tu per Calabri tramitis aggerem
Vis ut noſtra dehinc curſitet orbita
Qua Flaccus lyricos Pindaricum ad melos
Frenis flexit equos plectri potentibus,
Dum metro quatitur chorda Glyconio,
Nec non Alcaico vel Pherecratio
Iuncto Lesbiaco, ſive Anapaeſtico.

IDEM

fuiſſet in h. c. talis progreſſus, ut bene vidit Sanadonus. Et obeſt inundatio Tiberis, quae poſt Caeſaris necem nulla memoratur. Virgilius talem diluviem non tacuiſſet.

v. c. 726.

Caeſar Octavianus VI. M. Agrippa II.
a. C. 28. *Horatii* $\frac{27}{38}$.

Cum hoc a. Caeſar Apollinis in Palatio templum et bibliothecam dedicaret, ſcripſit Horatius c. I. 31. Caeſar ad templa reficienda et urbem ornandam animum appellit; Dio LIII init. Vellei. II. 89. Hoc tempore componit Horat. C. III. 6. Ad idem tempus referendus Sermo 10. L. 1, iudice Sanad.

v. c. 727.

Caeſar Octavianus VII. M. Agrippa III.
a. C. 27. *Horatii* $\frac{38}{39}$.

Caeſar *princeps* dicitur; Dio LIII. 11. et *Auguſtus* appellatur; Dio LIII. 16. poſtquam iterum de imperio deponendo conſultavit. Nocte ſeq. Tiberis exundatio loca plana Romae ſic replet, ut navigari poſſit. Hinc Sanadon. huic a. aſſignat Carm. I. 2. Sed cum cetera hic memorata prodigia nulla illo a. exſtiterunt, tum haec exundatio Tiberis non pro irae Deorum omine accepta eſt ab hariolis, ſed ſic, ut Auguſtum ad magnam potentiam evaſurum dicerent. Dio LIII. 17.

Auguſtus cum exercitu in Britanniam ire parat, alium exercitum ad Orientem contra Arabas mittere. Facit Horatius C. I. 35. cuius v. Argum. item I. 29. ad Iccium.

Cantabri ſeditionem movent. Dacer. itaque huc refert C. II. 6. At vid. illius Argum.

v. c.

v. c. 728.
Caesar Augustus VIII. T. Statilius Taurus II.
a. C. 26. *Horatii* $\frac{39}{40}$.

Sex. Apuleius ex Hispania triumphat. Sed Cantabri et Astures mox renovant bellum.

v. c. 729.
Caesar Augustus IX. M. Iunius Silanus.
a. C. 25. *Horatii* $\frac{40}{41}$.

Expeditio Augusti in Cantabros. Initium belli contra Arabiam et Aethiopiam faciunt Aelius Gallus et Petronius. Marcellus Iuliam ducit. Horatius scribit C. II. 4.

v. c. 730.
Caesar Augustus X. C. Norbanus Flaccus.
a. C. 24. *Horatii* $\frac{41}{42}$.

Phraates iterum pellit Teridaten, qui in Hispaniam ad Caesarem Augustum fugit. v. Argum. C. I. 26. Augustus Cantabris victis Romam post triennium redit, cum ob morbum diutius abfuisset; et Ianum iterum claudit; Dio LIII. p. 515. Canit Horatius C. III. 14. item I. 36.

Quinctilius, communis Horatii et Virgilii amicus, moritur. Hieron. Chron. Euseb. ad Ol. 189. 1. Consolatur Horatius Virgilium carmine I. 24.

v. c. 731.
Caesar Augustus XI. A. Terentius Varro Muraena.
suff. Cn. Calpurnius Piso.
a. C. 23. *Horatii* $\frac{42}{43}$.

Phraates legatos mittit Romam, repetitum Teridatem et filium suum. Quae res dum in senatu agitatur, facit Horatius C. I. 26. cuius v. Argum. Augustus Phraati filium reddit, hac lege, ut captivos et signa Romana restituat. Teridati permittit, Romae manere. Dio LIII. 33.

An-

fuiſſet in h. c. talis progreſſus, ut bene vidit Sanadonus. Et obeſt inundatio Tiberis, quae poſt Caeſaris necem nulla memoratur. Virgilius talem diluviem non tacuiſſet.

v. c. 726.

Caeſar Octavianus VI. M. Aprippa II.
a. C. 28. *Horatii* $\frac{37}{38}$.

Cum hoc a. Caeſar Apollinis in Palatio templum et bibliothecam dedicaret, ſcripſit Horatius c. I. 31. Caeſar ad templa reficienda et urbem ornandam animum appellit; Dio LIII init. Vellei. II. 89. Hoc tempore componit Horat. C. III. 6. Ad idem tempus referendus Sermo 10. L. 1. iudice Sanad.

v. c. 727.

Caeſar Octavianus VII. M. Agrippa III.
a. C. 27. *Horatii* $\frac{38}{39}$.

Caeſar *princeps* dicitur; Dio LIII. 11. et *Auguſtus* appellatur; Dio LIII. 16. poſtquam iterum de imperio deponendo conſultavit. Nocte ſeq. Tiberis exundatio loca plana Romae ſic replet, ut navigari poſſit. Hinc Sanadon. huic a. aſſignat Carm. I. 2. Sed cum cetera hic memorata prodigia nulla illo a. exſtiterunt, tum haec exundatio Tiberis non pro irae Deorum omine accepta eſt ab hariolis, ſed ſic, ut Auguſtum ad magnam potentiam evaſurum dicerent. Dio LIII. 17.

Auguſtus cum exercitu in Britanniam ire parat, alium exercitum ad Orientem contra Arabas mittere. Facit Horatius C. I. 35. cuius v. Argum. item I. 29. ad Iccium.

Cantabri ſeditionem movent. Dacer. itaque huc refert C. II. 6. At vid. illius Argum.

v. c.

v. c. 728.
Caesar Augustus VIII. T. Statilius Taurus II.
a. C. 26. *Horatii* $\frac{30}{45}$.

Sex. Apuleius ex Hispania triumphat. Sed Cantabri et Astures mox renovant bellum.

v. c. 729.
Caesar Augustus IX. M. Iunius Silanus.
a. C. 25. *Horatii* $\frac{40}{41}$.

Expeditio Augusti in Cantabros. Initium belli contra Arabiam et Aethiopiam faciunt Aelius Gallus et Petronius. Marcellus Iuliam ducit. Horatius scribit C. II. 4.

v. c. 730.
Caesar Augustus X. C. Norbanus Flaccus.
a. C. 24. *Horatii* $\frac{41}{42}$.

Phraates iterum pellit Teridaten, qui in Hispaniam ad Caesarem Augustum fugit, v. Argum. C. I. 26. Augustus Cantabris victis Romam post triennium redit, cum ob morbum diutius abfuisset; et Ianum iterum claudit; Dio LIII. p. 515. Canit Horatius C. III. 14. item I. 36.

Quinctilius, communis Horatii et Virgilii amicus, moritur. Hieron. Chron. Euseb. ad Ol. 189. 1. Consolatur Horatius Virgilium carmine I. 24.

v. c. 731.
Caesar Augustus XI. A. Terentius Varro Muraena.
suff. Cn. Calpurnius Piso.
a. C. 23. *Horatii* $\frac{42}{43}$.

Phraates legatos mittit Romam, repetitum Teridatem et filium suum. Quae res dum in senatu agitatur, facit Horatius C. I. 26. cuius v. Argum. Augustus Phraati filium reddit, hac lege, ut captivos et signa Romana restituat. Teridati permittit, Romae manere. Dio LIII. 33.

Au-

Auguſtus gravi morbo decumbit; ſed convaleſcit. Brevi poſt Marcellus iuvenis moritur. Inter haec duo facta ſcriptum eſt C. I. 12.

v. c. 732.
M. Cl. Marcellus Aeſerninus. L. Aruntius.
a. C. 22. *Horatii* $\frac{43}{44}$.

Non ſolum in fine anni ſuperioris, ſed hoc ineunte etiam, magnae Tiberis inundationes memorantur. Fulmine ictae in Pantheo ſtatuae. Dio LIII extr. LIV pr. Haec prodigia occaſionem dediſſe videntur Carmini I. 2. licet manifeſtum ſit, commemorari non illa ſola, ſed plura ſimul alia, quae praeceſſiſſent. Auguſtum rerum potitum cum commendare vellet poëta, tamquam eum, qui rempublicam, bellis civilibus iactatam, reſtituturus eſſet; bella autem civilia declarari ſolerent per ἄγος, quod expiatione indigeret, denique prodigia a longo inde tempore civitatem ἐναγῆ et expiatione egentem indicaſſent: Auguſtum eum eſſe auguratur, qui καθαρμοῖς, expiationibus publicis, rempublicam piaculo eximeret. In quibus redeundum eſt ad notiones veterum de calamitatum publicarum cauſſa ab ira Deorum repetita, ex concepto piaculo, et de neceſſitate expiationum. Plura, quae carmen ad h. a. referre ſuadeant, in Obſſ. monuimus.

Coniurant in Auguſtum Licinius Varro Muraena et Fannius Caepio. Auguſtus in Siciliam abit (Dio LIV. 6.); unde in Parthos profecturus putatur. Paullo ante hanc profectionem ſcripta videtur Epiſt. I. 9.

v. c. 733.
M. Lollius. Q. Aemilius Lepidus.
a. C. 21. *Horatii* $\frac{43}{45}$.

Scripta hoc anno Epiſt. I. 20. Auguſtus in Graeciam, hinc in Samum navigat, ibique hiemat. Medio anno ſcriptum C. III. 29. ad Maecenatem, abſente Auguſto

Vrbi

Vrbi praefectum. Item referas huc c. II. 15. quod anno ante III. 8. ſcriptum eſſe, conſtat ex huius v. 9.

v. c. 734.
M. Apuleius. P. Silius Nerva.
a. C. 20. *Horatii* $\frac{45}{46}$.

Aſiam, Bithyniam, Syriam Auguſtus inviſit. Phraates ſigna Auguſto et captivos remittit; Dio LIV. 8. Ea res magnificis verbis a poëtis ornari ſolet. Loquuntur de Parthis profligatis, ſubactis, domitis, de everſo eorum imperio, de Oriente debellato, de Phraate Auguſti ad pedes procumbente, ab eoque ius regnandi accipiente cet. Tum et Daci ac Sarmatae, aliique Iſtri accolae, continuo excurrentes in fines Romanos per Lentulum coërcentur; Flor. IV. 12. Denique hoc etiam anno, occiſo Artaxia, datur ab Auguſto Armeniis Tigranes, et a Tiberio Nerone in regnum deducitur; Dio LIV. 9. Id ipſum etiam a poëtis ſic augetur, tamquam ſubacta ſit Armenia. Referuntur ad haec tempora C. II. 11. III. 8. Epiſt. I. 3. et 8. item 12. Neque diu poſt hunc a. ſcriptum eſſe poteſt c. II. 17. cuius v. Argum.

v. c. 735.
C. Sentius Saturninus. Q. Lucretius Veſpillo,
a. C. 19. *Horatii* $\frac{46}{47}$.

Virgilius in Graeciam proficiſcitur; v. vit. Virg. Eſt ad eum C. I. 3. Moritur Brundiſii.

Auguſtus ab Oriente redit Romam a. d. IV Id. Oct. Videntur huc aſſignanda c. I. 19. III. 5.

v. c. 737.
C. Furnius. C. Iunius Silanus.
a. C. 17. *Horatii* $\frac{48}{49}$.

Auguſtus ludos ſaeculares inſtituit; Dio XIV. p. 533. Plin. VII. 48. Cenſorin. c. 17. Horatius eius iuſſu

conſcribit carmen ſaeculare. Ad idem tempus ſpectat C. IV. 6.

v. c. 738.
L. Domitius Ahenobarbus. P. Cornel. Scipio.
a. C. 16. *Horatii* $\frac{42}{58}$.

Pertinent ad h. a. C. IV. 1. et ſic circa idem tempus ſcriptum oportet C. IV, 10.

v. c. 739.
M. Druſus Libo. L. Calpurnius Piſo.
a. C. 15. *Horatii* $\frac{57}{57}$.

Rhaeti et Vindelici per Tiberium et Druſum ſubiguntur. Primum ſolus Druſus miſſus erat, et Rhaetos apud Alpes Tridentinas proelio vicerat; Dio LIV. p. 536. Eo ſpectat C. IV. 4. Deinde cum Rhaeti nihilo minus Galliam urgerent, Tiberius quoque adverſus eos miſſus; Dio ibid. Proinde Druſus et Tiberius ſimul multis locis in Rhaetiam irruperunt, et aliquot proeliis copias hoſtium deleverunt. Haec geſta celebrantur carmine IV. 14. ſerius ſcripto, ut videbimus. — Auguſtus per totum annum in Gallia abſens eſt.

v. c. 740.
a. C. 14. *Horatii* $\frac{57}{57}$.

Auguſtus adhuc dum Roma abeſt, in Hiſpania, Gallia, Germania, rebus conſtituendis intentus. Scriptum tunc videtur C. IV. 5. np. poſt legem de adulteriis et de maritandis ordinibus a. 736 latam, item poſt ſubactos Parthos, Cantabros et Germanos. Ad idem tempus ſpectat C. II. 4.

v. c. 741.
Tib. Claudius Nero. P. Quinctilius Varus.
a. C. 13. *Horatii* $\frac{23}{57}$.

Auguſtus Romam revertitur. Si Suetonio credimus, Auguſtum Tiberii Druſique, privignorum ſuorum, victoriam

riam Vindelicam canere iuſſiſſe Horatium, eiusque rei cauſſa quartum librum carminum addere: huic ſane anno is iuſſus Auguſti erit aſſignandus, quo poſt triennii in Gallia abſentiam, Vrbem repetiit. Certe C. IV. 14. non prius, quam poſt eum reditum, ſcriptum eſſe probabile eſt.

v. c. 742.
M. Valerius Meſſala. P. Sulpitius Quirinus.
a. C. 12. *Horatii* $\frac{3}{4}$.

Agrippa moritur, ad quem unum eſt c. I. 6. incertae aetatis.

v. c. 744.
Iulus Antonius. Q. Fabius Maximus Afric.
a. C. 10. *Horatii* $\frac{1}{5}$.

Dacis, Getis et Germanis a Druſo ac Tiberio victis, Ianus tertium clauditur. Carmen IV. 15. et Epiſt. II. 1. Horatii opera noviſſima, hoc anno ſcripta videntur.

v. c. 746.
C. Marcius Cenſorinus. C. Aſinius Gallus.
a. C. 9. *Horatii* 57.

Horatium hoc anno V Kal. Dec. mortuum eſſe, et quidem ſubito, ut ne ſignare quidem teſtamentum poſſet, docet Sueton. in eius vita; errore tamen in annorum Horatii numero admiſſo, dum LIX pro LVII ponit. Hieronym. Chron. Euſeb. ad Olymp. 192. 5. *Horatius quinquageſimo ſeptimo aetatis ſuae anno Romae moritur.*

Eodem anno inclinante moritur Maecenas, teſte Dione LV. p. 552. et quidem ante Horatium; quod cur ex eius vita, a Suetonio conſcripta, intelligere pertinaciter noluerint Turnebus, Torrentius, Douſa, A. Schottus (Obſſ. II. 60.) et Sanadonus, equidem non capio.

VILLA

VILLA HORATII ab ipso elegantissime pingitur Epist. I. 6. 5 sqq. Sita erat in Sabinis; non procul Tibure versus Aquilonem. Vicina erat Varia (Epist. I. 14. 3.), item Mandela (Ep. I. 18. 105.); proximum fanum Vacunae (Ep. I. 10 extr.). Ager dicebatur Bandusia, fonte Bandusio (C. III. 13.) insignis, unde ortus rivus Digentia (Epist. I. 18. 104.), fundum Horatii suaviter irrigabat. Silvis et nemoribus amoenissima erat regio, inprimis versus antiquum templum Vacunae (v. Plin. III. 12.), et amplius versus Anienem fl. et Tibur sequebatur lucus Tiburni. Nec deerant saxa, rupes, dumeta (Ep. I. 14. 19.); ut maxime poëtica regio dici posset. In convalle inter Lucretilem montem et Vsticam, saxosum collem, a quo ipsa etiam vallis Vstica dicta, non procul fonte Bandusio (v. Serm. II. 6. 2.), villam ipsam positam fuisse probabile est. Eleganter erat aedificata de albo lapide Tiburtino. Habebat in ea Horatius villicum cum octo servis, et vivebant in agello quinque familiae (Ep. I. 14. 3.) unde satis lautum fundum fuisse intelligatur. Scripserunt plura de villa Horatii Cluver. ant. Ital. II. 9 sqq. et magno, forte nimio studio, *M. L. Capmartin de Chaupy* in *Découverte de la maison de campagne d'Horace, Tomes III. Rome* 1767. 8. Elegantior multo est *Dominici de Sanctis Dissertazione sopra la villa di Orazio Flacco. In Roma* 1761. 4. Denique *Hackertus*, nobilissimus delineandi artifex, dexterrime nonnulla agri istius Bandusii loca repraesentavit, et ingeniose Horatii descriptiones iis accommodavit.

TESTIMONIA

TESTIMONIA ANTIQVA DE HORATIO.

OVIDIVS Triſt. IV. 10. 49.

Et tenuit noſtras numeroſus Horatius aures
Dum ferit Auſonia carmina culta lyra.

PETRONIVS C. 118.

Caeterum neque generoſior ſpiritus vanitatem amat, neque concipere aut edere partum mens poteſt, niſi ingenti flumine litterarum inundata. Effugiendum eſt ab omni verborum, ut ita dicam, vilitate, et ſumendae voces a plebe ſubmotae, ut fiat

Odi profanum volgus et arceo.

Praeterea curandum eſt, ne ſententiae emineant extra corpus orationis expreſſae; ſed intecto veſtibus colore niteant. Homerus teſtis, et Lyrici, Romanusque Virgilius, et Horatii curioſa felicitas.

IUVENAL. Sat. VII. 53 ſqq.

Sed vatem egregium, cui non ſit publica vena,
Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
Impatiens, cupidus ſilvarum, aptusque bibendis
Fontibus Aonidum: neque enim cantare ſub antro
Pierio, thyrſumve poteſt contingere moeſta
Paupertas atque aeris inops, quo nocte dieque
Corpus eget: ſatur eſt, cum dicit Horatius *Evoe!*

VILLA HORATII ab ipso elegantissime pingitur Epist. I. 6. 5 sqq. Sita erat in Sabinis; non procul Tibure versus Aquilonem. Vicina erat Varia (Epist. I. 14. 3.), item Mandela (Ep. I. 18. 105.); proximum fanum Vacunae (Ep. I. 10 extr.). Ager dicebatur Bandusia, fonte Bandusio (C. III. 13.) insignis, unde ortus rivus Digentia (Epist. I. 18. 104.), fundum Horatii suaviter irrigabat. Silvis et nemoribus amoenissima erat regio, inprimis versus antiquum templum Vacunae (v. Plin. III. 12.), et amplius versus Anienem fl. et Tibur sequebatur lucus Tiburni. Nec deerant saxa, rupes, dumeta (Ep. I. 14. 19.); ut maxime poëtica regio dici posset. In convalle inter Lucretilem montem et Vsticam, saxosum collem, a quo ipsa etiam vallis Vstica dicta, non procul fonte Bandusio (v. Serm. II. 6. 2.), villam ipsam positam fuisse probabile est. Eleganter erat aedificata de albo lapide Tiburtino. Habebat in ea Horatius villicum cum octo servis, et vivebant in agello quinque familiae (Ep. I. 14. 3.) unde satis lautum fundum fuisse intelligatur. Scripserunt plura de villa Horatii Cluver. ant. Ital. II. 9 sqq. et magno, forte nimio studio, *M. L. Capmartin de Chaupy* in *Découverte de la maison de campagne d'Horace, Tomes III. Rome* 1767. 8. Elegantior multo est *Dominici de Sanctis Dissertazione sopra la villa di Orazio Flacco. In Roma* 1761. 4. Denique *Hackertus*, nobilissimus delineandi artifex, dexterrime nonnulla agri istius Bandusii loca repraesentavit, et ingeniose Horatii descriptiones iis accommodavit.

TESTIMONIA

TESTIMONIA ANTIQVA
DE
HORATIO.

OVIDIVS Triſt. IV. 10. 49.

Et tenuit noſtras numeroſus Horatius aures
Dum ferit Auſonia carmina culta lyra.

PETRONIVS C. 118.

Caeterum neque generoſior ſpiritus vanitatem amat, neque concipere aut edere partum mens poteſt, niſi ingenti flumine litterarum inundata. Effugiendum eſt ab omni verborum, ut ita dicam, vilitate, et ſumendae voces a plebe ſubmotae, ut fiat

Odi profanum volgus et arceo.

Praeterea curandum eſt, ne ſententiae emineant extra corpus orationis expreſſae; ſed intecto veſtibus colore niteant. Homerus teſtis, et Lyrici, Romanusque Virgilius, et Horatii curioſa felicitas.

IUVENAL. Sat. VII. 53 ſqq.

Sed vatem egregium, cui non ſit publica vena,
Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
Impatiens, cupidus ſilvarum, aptusque bibendis
Fontibus Aonidum: neque enim cantare ſub antro
Pierio, thyrſumve poteſt contingere moeſta
Paupertas atque aeris inops, quo nocte dieque
Corpus eget: ſatur eſt, cum dicit Horatius *Evoe!*

PERSIVS I. 116.

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit et admiſſus circum praecordia ludit,
Callidus excuſſo populum ſuſpendere naſo.

SALEI. BASSVS ad Piſ. 227.
(Wernsd. Poet. min. IV. 276.)

Maecenas alta Thoantis
Eruit, et populis oſtendit nomina Graiis.
Carmina Romanis etiam reſonantia chordis
Auſoniamque chelyn gracilis patefecit Horati.

QVINCTILIANVS Inſt. Or. I. 8.

Vtiles Tragoedi: alunt et Lyrici; ſi tamen in his non auctores modo, ſed etiam partes operis elegeris. Nam et Graeci licenter multa, et Horatium in quibusdam nolim interpretari.

IDEM L. X. C. 1.

Multo eſt terſior (Lucilio) ac purus magis Horatius, et ad notandos hominum mores praecipuus. *Et paullo poſt:* Iambus non ſane a Romanis celebratus eſt, ut proprium opus; a quibusdam interpoſitus: cuius acerbitas in Catullo, Bibaculo, Horatio; quamquam illi epodos intervenire non reperiatur. At Lyricorum idem Horatius fere ſolus legi dignus. Nam et inſurgit aliquando et plenus eſt iucunditatis et gratiae et variis figuris et verbis feliciſſime audax.

AVCTOR de Cauſſis corr. Eloqu. c. 20.

Exigitur enim iam ab oratore etiam poeticus decor, non Attii aut Pacuvii veterno inquinatus, ſed ex Horatii et Virgilii et Lucani ſacrario prolatus. Horum igitur au-

auribus et iudiciis obtemperans noſtrorum oratorum aetas, pulchrior et ornatior extitit.

AVSONIVS Eid. IV. 56.

Te praeeunte, nepos, modulata poemata Flacci
Altiſonumque iterum fas eſt didiciſſe Maronem.

SIDONIVS APOLLIN. Epp. VIII. 11.

ſtilus aut Maronianus
Aut quo tu Latium beas, Horati,
Alcaeo potior Lyriſtes ipſo.

IDEM ibidem (p. 226. Sirmond.)

In Lyricis Flaccum ſequutus nunc ferebatur in Iambico citus, nunc in Choriambico gravis, nunc in Alcaico flexuoſus, nunc in Sapphico inflatus.

IDEM in Praef. Panegyr. Iul. Val. Maiorano dicti.

Et tibi, Flacce, acies Bruti Caſſique ſequuto
Carminis eſt auctor, qui fuit et veniae.

IDEM. L. IX. Epp. 13. ad Tonantium.

Sed tu per Calabri tramitis aggerem
Vis ut noſtra dehinc curſitet orbita
Qua Flaccus lyricos Pindaricum ad melos
Frenis flexit equos plectri potentibus,
Dum metro quatitur chorda Glyconio,
Nec non Alcaico vel Pherecratio
Iuncto Lesbiaco, ſive Anapaeſtico.

IDEM

IDEM Carm. IX. v. 223 ſqq.

Non quod per Satiras, Epiſtolarum
Sermonumque ſales, novumque Epodon
Libros carminis ac Poeticam Artem
Phoebi laudibus et vagae Dianae
Conſcriptis voluit ſonare Flaccus.

IDEM Carm. XXIII. 450 ſqq.

At ſi dicat Epos metrumque rhythmis
Flectat commaticis tonante plectro,
Mordacem faciat ſilere Flaccum.
Quamvis poſt Satiras Lyramque tendat
Ille ad Pindaricum volare cygnum.

Q. HORATII FLACCI

CARMINVM

LIBER PRIMVS.

IDEM Carm. IX. v. 2

Non quod per Satiras, Epiſ
Sermonumque ſales, novur
Libros carminis ac Poetic
Phoebi laudibus et vag
Conſcriptis voluit ſo

IDEM

At ſi dicat
Flectat cc
Mordac
Quan
Ille

Q. HORATII FLACCI
CARMINVM
LIBER PRIMVS.

CARMEN I.

ARGVMENTVM.

Carmina ſua, forte duos vel tres priores libros Maecenati traditurus poeta, hoc praefationis loco praemiſſo, ſuum poeſeos ſtudium praedicat, ſeque in eo ſibi maxime placere ait, ſi Maecenatis iudicio probetur. Primariam hanc carminis ſententiam, per ſe ſimpliciſſimam, quomodo tractaverit, quibusque virtutibus exornaverit, iam expende. Habet quisque, ait, quod ſequatur, in quo beatum ſe exiſtimet, ſtudium. Alium

gloria, et honorum amplitudo; divitiae alium tenent. Hic forte sua contentus vitam degit; ille habendi cupiditate flagrat maxima; dum alius, rerum omnium securus, genio suo indulget. Militia hos, illos venatio delectat. Ego vero poesin sector, soliquè huic vaco: quae si tibi probabitur, summam inde poetae lyrici gloriam, tantum enim iudicio tuo tribuo, me adsecutum arbitrabor. Atque sic satis ornatui dedisse videri poterat; sed imaginibus istis colores adspersit vos, quibus toti carmini, tanquam picturae, vitam ac spiritum daret. Delineaturus enim diversa hominum studia poeta, iis fere exemplis defungitur, quae et rem optime illustrent, et in quibus vis, studiique pertinacia maxime eluceat. Sic pro his, qui gloriae omnia tribuunt, ponit, et e Graecis quidem, victores in ludis Olympicis, e Romanis vero, homines amplissimis honoribus in comitiis ornatos; illos non divitiis simpliciter, sed totius Africae proventu in horreis ipsorum congesto beatos designat. Et sic porro. Hinc intelligitur, qualem veri speciem Baxteri commentum habeat, quo poetam leve suum carminis genus excusare, seque cum caeteris mortalibus insanire hoc carmine fateri contendit. Cum enim carminibus suis Horatius in Maecenatis et Augusti adeo se insinuaverit gratiam, sane non opus habebat, ut rationes circumspiceret, quibus carmina sua excusaret, easque adeo ab insania aliorum, quibuscum et ipse insaniret, repeteret. Age iam cum Baxtero argumentum carminis constituamus hoc: omnes fere homines insaniunt, ille hoc, alio modo alius; ego insanio poesi, quae si tibi placuerit, ecce me mortalium, quotquot sunt, felicissimum. Hoc ni-

mirum

mirum modo Maecenati probari poterat poetae elegantia atque urbanitas. Et quae tandem eſt inſania in ruſticano? quae in milite? quae in venatore? Ne illud dicam, totam carminis oeconomiam, orationisque dignitatem in eius initio atque exitu iſti commento omnino refragari. Paullo prolixiores fuimus in refellenda Baxteri opinione, quod eiusdem patrocinium Auctorem Silv. Crit. II. 220. ſuſcepiſſe, eique ſpecioſis argumentis vim aliquam addidiſſe videmus. Is et orationis colorem, ſententiarumque, qua cuiusque ſtudii vanitatem atque inſaniam tangeret, elocutionem hoc ſuadere; contra vero, ſi mores atque ſtudia hominum perſequi voluiſſet poeta, eum ſatis leviter ac perfunctorie rem aggreſſum eſſe, omninoque vim atque ſpiritum carminis ſic enervari contendit. Ac orationis quidem indoles vix eo ducit, ſi eam ex uſu poetarum loquendi recte explices (v. inpr. v. 29 ſqq.) alia vero ornatus tantum cauſſa adiecta exiſtimes. Ad alterum quod attinet, laudi potius Horatio ducendum puto hoc, quod nonnullas tantum, at vivide delineatas, picturas de ſtudiis hominum dederit, ne enumerandis pluribus faſtidium crearet lectoribus, a quo vel ſic miro imaginum dilectu, orationisque varietate ac copia ſibi cavere ſtuduit.

E Graecis, quos hic ſequeretur, ante oculos habuiſſe videtur Pindarum [1]). *Similes ſententiae occurrunt in Solonis el. VI. 42 ſqq.* [2]). *Conferri quoque velim Eurip. Fr. e Rhadamanthi fabula deperdita apud Stob. Flor. LXIV. E Latinis eundem hunc de diverſis hominum ſtudiis locum egregie tractavit Virgil. Ge. II. 502 ſqq. et diverſo paulum modo Propert. III. 7.*

1) *In Fragmm. a Schneidero V. C. collectis p.* 81.

Ἀλλοπόδων μὲν τινας εὐφραί-
νουσιν ἵππων τιμαὶ καὶ στέφανοι·
Τοὺς δ' ἐν πολυχρύσοις θαλάμοις βιοτά.
Τέρπεται δὲ καί τις ἐπ' εἶδμ' ἄλιον
Ναὶ θεᾷ σῶς διαστείχων.

Brevius idem extulerat Pyth. I. 93.

καὶ γὰρ ἑτέροις ἑτέρων ἔχως
Ἐκνιξέ γε φρένας.

et Archilochus (in Anal. Br. T. I. p. 45.)

Ἀλλ' ἄλλος ἄλλῳ καρδίην ἰαίνεται.

2) *in Anal. Br. T. I. p.* 67.

Σπεύδει δ' ἄλλοθεν ἄλλος. ὁ μὲν κατὰ πόντον ἀλᾶται
Ἐν νηυσὶν, χρῄζων οἴκαδε κέρδος ἄγειν
Ἰχθυόεντ', ἀνέμοισι φορεύμενος ἀργαλέοισι,
Φειδωλὴν ψυχῆς οὐδεμίην θέμενος.
Ἄλλος, γῆν τέμνων πολυδένδρεον, εἰς ἐνιαυτὸν
Λατρεύει· τοῖσιν καμπύλ' ἄροτρα μέλει.
Ἄλλος Ἀθηναίης τε καὶ Ἡφαίστου πολυτέχνεω
Ἐργατίνης χειροῖν ξυλλέγεται βίοτον.
Ἄλλος Ὀλυμπιάδων Μουσῶν πάρα δῶρα διδάχθη
Ἰμερτῆς σοφίης μέτρον ἐπιστάμενος.

AD

AD MAECENATEM.

Maecenas atavis edite regibus,
O et praesidium et dulce decus meum,
Sunt

v. 1. *atavis regibus edite*, docta brevitate, pro, oriunde, descendens a maioribus, qui olim reges fuere. Maecenatis a gente Cilnia Arretinorum, quae Lucumones seu duces Etruriae, Romanis reges appellatos, ex se haberet, genus deductum passim celebrant poetae. Infra III. 29. 1. eundem vocat *Tyrrhenam regum progeniem*. Propert. III. 7. 1. *Maecenas, eques, Etrusco de sanguine regum*. Sil. Ital. X. 41. *sceptris olim celebratum nomen Etruscis*. et Martialis, hunc ipsum locum respiciens XII. 4. 2. *Maecenas atavis regibus ortus eques*. *Equestri sed splendido genere natum* vocat Vellei. II. 87. adde Albinov. II. 13. in Burm. Anthol. lat. T. I. p. 254. Gentem Cilniam in Etruscis laudat Liv. X. 5. 3. cf. Demster. Etrur. reg. II. 55. et quos adducit Burm. ad Propert. l. l. et IV. 1. 29. *atavos reges* dixit poeta, vt *populum regem* Virgil. Aen. I. 21.

v. 2. *praesidium* et *decus* praeclare de Maecenate, tanquam *potente amico*, uti eundem indigitat II. 18. 12. et II. 17. 4. *o mearum grande decus columenque rerum*. Talis enim viri amicitia Horatio erat praesidio, siquidem uni huic omnia vitae commoda, opes, dignitatem, famam, caet. accepta referebat. Latius igitur patet, quam ut plurimi Intpp. volunt, qui vel gratiam Augusti per Maecenatem ei comparatam, vel quod Augustus ei, Bruti partes secuto, Maecenatis opera condonasset. Eodem sensu adhibuit Iuvenal. VII. 22. *si qua aliunde* (alio carminis argumento) *putas rerum spectanda tuarum praesidia*, h. unde tuis rebus prospicias, vitam sustentes. Dictum est adeo ut II. 1. 13. *insigne maestis* praesidium *reis*, pro eo, qui praesidet, studet alicuius rebus. Sic *rerum tutela mearum* Epist. I. 1. 103. ἔρυμα πόλησς Od. ψ. 121. et passim. *Decus*, quatenus Horatio laudi atque honori erat, a tanto viro amari; unde *dulce*, cui suavissimum esse debebat, videri et dici eum, quem talis vir magni faciat. Pariter de Maecenate Virgil. Ge. II. 40. *O decus, o famae merito pars maxima nostrae*. Propensum Maecenatis

Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Conlegisse iuvat, metaque fervidis

Evi-

erga se animum passim praedicat poeta. v. II. 18. 10. III. 16. 38. V. 1. 31. et Ep. I. 7. 15. Caeterum in animo h. l. habuisse videtur Saleius Bassus (in Wernsdorf. V. C. Poett. min. T. IV. P. I. p. 278.) ad Pisonem v. 231. de Maecenate: *O* Decus, *et toto merito venerabilis aevo, Pierii tutela chori, quo* praeside *tuti non unquam vates inopi timuere senectae.* cf. Martial. VIII. 56.

v. 3—6. In pedestri scriptore exspectares generalem hanc praemissam sententiam: suo quemque duci studio, summamque inde voluptatem capere. Sed haec, ut poetam decebat, statim per exempla declaratur; et ex his ea fere adponuntur, quae maxime colorem poeticum admitterent, neque solum, quae apud omnes gentes in singulis hominibus observare licet, sed et ea, quae unius alteriusque populi quasi domestica studia habentur. Quo ipso satis cavit, ne exemplorum ubertate facile fastidium crearet; cui et elocutionis varietate ac copia obviam ire studuit. Vide enim, quot modis sententiam, in studio aliquo, quo tenearis, sibi placere, beatum se existimare, variaverit. *v.* 3. *sunt, quos iuvat.* *v.* 6. *evehit ad Deos.* *v.* 11. *gaudentem.* *v.* 17. *laudat.* *v.* 21. *est qui non spernit.* *v.* 23. *multos iuvant.* *v.* 25. *venator manet.* *v.* 30. *me diis miscent.* *v.* 36. *feriam sidera vertice.* *Sunt, quos,* quosdam *iuvat,* noto graecismo. Propert. III. 7. 17. *Est, quibus Eleae concurrit palma quadrigae,* quod est ἀττικώτερον. *curriculo . . conlegisse* docte et graphice de citato quadrigarum decursu. *Curriculum* est vel ipse decursus, vel, quod malim, locus, ubi quadrigae decurrunt, seu, ut Charisius p. 59. (ed. Putsch.) explicat, *spatium ad currendum aptum,* stadium. Quo minus de curru accipiatur, vetat omnino lyrica ratio. Alii de cursu intelligi volunt, ne bis idem poeta dicat. Atqui, hoc si voluisset, rem haud dubie paullo distertius exposuisset; et, quae ornatui dedit, τανυσμένως λόγως dicta accipi nequeunt. Alii denique duo membra constituunt, hoc modo: felices se putant ii, qui in stadio decurrerint; at felicissimos ii, qui victoriam adepti fuerint. Omnino sententiae summa erat haec: Hi victoria in ludis Olympicis, et quidem quadrigis, parta, beatissimi sibi videntur, illi caet. Iam, ut huic vitam quasi ac spiritum daret, rem ipsam per momenta ante oculos posuit. Memorat adeo quadrigarum decur-

Evitata rotis palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos.

Hunc,

cursum, excitatum pulverem, metam evitatam, palmam denique partam. Proprie igitur *conlegisse* (non, ut quidam volunt, ἀορίστως, pro *colligere*) h. excitasse, coegisse, movisse *pulverem Olympicum*, quod doctius est, quam si dixisset, *curriculo Olympico*. Sic I. 6. 14. *pulvere Troio*. Val. Fl. I. 13. *Solymo pulvere*. *Colligere p.* proprie accipi possit, pro, corpore suo excipere pulverem, eo conspergi; ut Il. ψ. 502. αἰὲν δ' ἡνίοχον κονίης ῥαδάμιγγες ἔβαλλον. Eadem idea est I. 6. 15. II. 1. 22. Sed magis lyricum videtur, si omnino de mota, excitata pulveris nube explicemus, ut aperte est Serm. I. 4. 31. *uti pulvis collectus turbine*. *v.* 4 — 6. *metaque . . . ad Deos*, et quos meta *evitata*, i. eo, quod metam evitaverint, curru proxime circa eam acto, neque tamen alliso, Hoc enim certissimam spondebat victoriam, et aurigae summam artem simul ostendebat. Theocr. XXIV. 117. Ἵππους δ' ἐξελάσασθαι ὑφ' ἅρματι καὶ περὶ νύσσαν ἀσφαλέως κάμπτουτα τροχῷ σύριγγα φυλάξαι. cf. Il. ψ. 344. 5. *fervidis rotis*, celerrimis, epith. e natura rei petito. Ovid. A. A. III. 396. *metaque ferventi circueunda rota*. adde Sil. It. I. 224. *axis ferventior*. Stat. Theb. VI. 525. *axis igneus*. Iam Virgil. Ge. III. 107. *volat vi fervidus axis*. — *Palma nobilis*, quae ea ornatum *nobilem*, gloriosum reddit; sed doctius ipsa palma *nobilis* dicitur. Ita *insignis Camena* I. 12. 39. Cum palma Romanis magis frequentaretur, pro oleagina corona, quae Olympionicis erat propria, posuit hanc, tanquam poeta. *Palmam Olympiacam* habes etiam in Virgilio Ge. III. 49. cuius, et Nostri auctoritatem secutus est Propert. III. 7. 17. *palmam Eleae quadrigae* dicens. adde IV. 2. 17. Male igitur faciunt, qui ideo palmares aut omnino Romanorum ludos intelligi debere statuunt, quos nunquam in tanto apud eos honore fuisse, satis notum est. — *v.* 6. Victoria eos *evehit ad Deos*, facit, ut sibi videantur ad Deos evecti esse, Diis aequati esse, h. summum felicitatis fastigium attigisse. Pindar. Isthm. II. 42. de victoria in his ipsis ludis parta: ἵν' ἀθανάτοις Αἰνησιδάμου παῖδες ἐν τιμαῖς ἐμίχθεν. Simplicior idem in fragm. superius adiato: ἀελλοπόδων μέν τινας εὐφραίνουσιν ἵππων τιμαὶ καὶ στέφανοι. Apposite infra IV. 2. 17. *Plea domum reducit palma caelestes*. Notione de Deorum vita (v. ad III. 3. 11. et IV. 8. 30.) ex aetate heroica ad-

 sum-

IDEM Carm. IX. v. 223 ſqq.

Non quod per Satiras, Epiſtolarum
Sermonumque ſales, novumque Epodon
Libros carminis ac Poeticam Artem
Phoebi laudibus et vagae Dianae
Conſcriptis voluit ſonare Flaccus.

IDEM Carm. XXIII. 450 ſqq.

At ſi dicat Epos metrumque rhythmis
Flectat commaticis tonante plectro,
Mordacem faciat ſilere Flaccum.
Quamvis poſt Satiras Lyramque tendat
Ille ad Pindaricum volare cygnum.

Q. HORATII FLACCI

CARMINVM

LIBER PRIMVS.

Q. HORATII FLACCI
CARMINVM
LIBER PRIMVS.

CARMEN I.

ARGVMENTVM.

Carmina ſua, forte duos vel tres priores libros Maecenati traditurus poeta, hoc praefationis loco praemiſſo, ſuum poeſeos ſtudium praedicat, ſeque in eo ſibi maxime placere ait, ſi Maecenatis iudicio probetur. Primariam hanc carminis ſententiam, per ſe ſimpliciſſimam, quomodo tractaverit, quibusque virtutibus exornaverit, iam expende. Habet quisque, ait, quod ſequatur, in quo beatum ſe exiſtimet, ſtudium. Alium

gloria, et honorum amplitudo; divitiae alium tenent. Hic forte fua contentus vitam degit; ille habendi cupiditate flagrat maxima; dum alius, rerum omnium fecurus, genio fuo indulget. Militia hos, illos venatio delectat. Ego vero poefin fector, foliqué huic vaco: quae fi tibi probabitur, fummam inde poetae lyrici gloriam, tantum enim iudicio tuo tribuo, me adfecutum arbitrabor: Atque fic fatis ornatui dediffe videri poterat; fed imaginibus iftis colores adfperfit eos, quibus toti carmini, tanquam picturae, vitam ac fpiritum daret. Delineaturus enim diverfa hominum ftudia poeta, iis fere exemplis defungitur, quae et rem optime illuftrent, et in quibus vis, ftudiique pertinacia maxime eluceat. Sic pro his, qui gloriae omnia tribuunt, ponit, et e Graecis quidem, victores in ludis Olympicis, e Romanis vero, homines ampliffimis honoribus in comitiis ornatos; illos non divitiis fimpliciter, fed totius Africae proventu in horreis ipforum congefto beatos defignat. Et fic porro. Hinc intelligitur, qualem veri fpeciem Baxteri commentum habeat, quo poetam leve fuum carminis genus excufare, feque cum caeteris mortalibus infanire hoc carmine fateri contendit. Cum enim carminibus fuis Horatius in Maecenatis et Auguffi adeo fe infinuaverit gratiam, fane non opus habebat, ut rationes circumfpiceret, quibus carmina fua excufaret, easque adeo ab infania aliorum, quibuscum et ipfe infaniret, repeteret. Age iam cum Baxtero argumentum carminis conftituamus hoc: omnes fere homines infaniunt, ille hoc, alio modo alius; ego infanio poefi, quae fi tibi placuerit, ecce me mortalium, quotquot funt, feliciffimum. Hoc ni-

mirum

mirum modo Maccenati probari poterat poetae elegantia atque urbanitas. Et quae tandem eſt inſania in ruſticano? quae in milite? quae in venatore? Ne illud dicam, totam carminis oeconomiam, orationisque dignitatem in eius initio atque exitu iſti commento omnino refragari. Paullo prolixiores ſuimus in refellenda Baxteri opinione, quod eiusdem patrocinium Auctorem Silv. Crit. II. 220. ſuſcepiſſe, eique ſpecioſis argumentis vim aliquam addidiſſe videmus. Is et orationis colorem, ſententiarumque, qua cuiusque ſtudii vanitatem atque inſaniam tangeret, elocutionem hoc ſuadere; contra vero, ſi mores atque ſtudia hominum perſequi voluiſſet poeta, eum ſatis leviter ac perfunctorie rem aggreſſum eſſe, omninoque vim atque ſpiritum carminis ſic enervari contendit. Ac orationis quidem indoles vix eo ducit, ſi eam ex uſu poetarum loquendi recte explices (v. inpr. v. 29 ſqq.) alia vero ornatus tantum cauſſa adiecta exiſtimes. Ad alterum quod attinet, laudi potius Horatio ducendum puto hoc, quod nonnullas tantum, at vivide delineatas, picturas de ſtudiis hominum dederit, ne enumerandis pluribus faſtidium crearet lectoribus, a quo vel ſic miro imaginum dilectu, orationisque varietate ac copia ſibi cavere ſtuduit.

E Graecis, quos hic ſequeretur, ante oculos habuiſſe videtur Pindarum [1]*). Similes ſententiae occurrunt in Solonis el. VI. 42 ſqq.* [2]*). Conferri quoque velim Eurip. Fr. e Rhadamanthi fabula deperdita apud Stob. Flor. LXIV. E Latinis eundem hunc de diverſis hominum ſtudiis locum egregie tractavit Virgil. Ge. II. 502 ſqq. et diverſo paulum modo Propert. III. 7.*

1) *In Fragmm. a Schneidero V. C. collectis p.* 81.

Ἀελλοπόδων μέν τινας εὐφραί-
νουσιν ἵππων τιμαὶ καὶ στέφανοι·
Τοὺς δ' ἐν πολυχρύσοις θαλάμοις βιοτάν
Τέρπεται δὲ καί τις ἐπ' οἴδμ' ἅλιον
Ναῒ θοᾷ σῶς διαστείχων.

Brevius idem extulerat Pyth. I. 93.

καὶ γὰρ ἑτέροις ἑτέρων ἔχως
Ἐκνιξέ γε φρένας.

et Archilochus (in Anal. Br. T. I. p. 45.)

Ἀλλ' ἄλλος ἄλλῳ καρδίην ἰαίνεται.

2) *in Anal. Br. T. I. p.* 67.

Σπεύδει δ' ἄλλοθεν ἄλλος. ὁ μὲν κατὰ πόντον ἀλᾶται
Ἐν νηυσὶν, χρῄζων οἴκαδε κέρδος ἄγειν
Ἰχθυόεντ', ἀνέμοισι φορεύμενος ἀργαλέοισι,
Φειδωλὴν ψυχῆς οὐδεμίην θέμενος.
Ἄλλος, γῆν τέμνων πολυδένδρεον, εἰς ἐνιαυτὸν
Λατρεύει· τοῖσιν καμπύλ' ἄροτρα μέλει.
Ἄλλος Ἀθηναίης τε καὶ Ἡφαίστου πολυτέχνεω
Ἐργατίνης χειροῖν ξυλλέγεται βίοτον.
Ἄλλος Ὀλυμπιάδων Μουσῶν πάρα δῶρα διδάχθη
Ἱμερτῆς σοφίης μέτρον ἐπιστάμενος.

AD MAECENATEM.

Maecenas atavis edite regibus,
O et praesidium et dulce decus meum,
Sunt

v. 1. *atavis regibus edite*, docta brevitate, pro, oriunde, descendens a maioribus, qui olim reges fuere. Maecenatis a gente Cilnia Arretinorum, quae Lucumones seu duces Etruriae, Romanis reges appellatos, ex se haberet, genus deductum passim celebrant poetae. Infra III. 29. 1. eundem vocat *Tyrrhenam regum progeniem*. Propert. III. 7. 1. *Maecenas, eques, Etrusco de sanguine regum*. Sil. Ital. X. 41. *sceptris olim celebratum nomen Etruscis*. et Martialis, hunc ipsum locum respiciens XII. 4. 2. *Maecenas atavis regibus ortus eques*. *Equestri sed splendido genere natum* vocat Vellei. II. 87. adde Albinov. II. 13. in Burm. Anthol. lat. T. I. p. 254. Gentem Cilniam in Etruscis laudat Liv. X. 5. 3. cf. Demster. Etrur. reg. II. 55. et quos adducit Burm. ad Propert. l. l. et IV. 1. 29. *atavos reges* dixit poeta, vt *populum regem* Virgil. Aen. I. 21.

v. 2. *praesidium* et *decus* praeclare de Maecenate, tanquam *potente amico*, uti eundem indigitat II. 18. 12. et II. 17. 4. *o mearum grande decus columenque rerum*. Talis enim viri amicitia Horatio erat praesidio, siquidem uni huic omnia vitae commoda, opes, dignitatem, famam, caet. accepta referebat. Latius igitur patet, quam ut plurimi Intpp. volunt, qui vel gratiam Augusti per Maecenatem ei comparatam, vel quod Augustus ei, Bruti partes secuto, Maecenatis opera condonasset. Eodem sensu adhibuit Iuvenal. VII. 22. *si qua aliunde* (alio carminis argumento) *putas rerum spectanda tuarum praesidia*, h. unde tuis rebus prospicias, vitam sustentes. Dictum est adeo ut II. 1. 13. *insigne maestis* praesidium *reis*, pro eo, qui praesidet, studet alicuius rebus. Sic *rerum tutela mearum* Epist. I. 1. 103. ἔρυμα πόληος Od. ψ. 121. et passim. *Decus*, quatenus Horatio laudi atque honori erat, a tanto viro amari; unde *dulce*, cui suavissimum esse debebat, videri et dici eum, quem talis vir magni faciat. Pariter de Maecenate Virgil. Ge. II. 40. *O decus, o famae merito pars maxima nostrae*. Propensum Maecenatis

Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse iuvat, metaque fervidis

Evi-

erga se animum passim praediceat poeta. v. II. 18. 10. III. 16. 38. V. 1. 31. et Ep. I. 7. 15. Caeterum in animo h. l. habuisse videtur Saleius Bassus (in Wernsdorf. V. C. Poett. min. T. IV. P. I. p. 278.) ad Pisonem v. 231. de Maecenate: *O* Deus, *et toto merito venerabilis aevo, Pierii tutela chori, quo* praeside *tuti non unquam vates inopi timuere senectae.* cf. Martial. VIII. 56.

v. 3—6. In pedestri scriptore exspectares generalem hanc praemissam sententiam: suo quemque duci studio, summamque inde voluptatem capere. Sed haec, ut poetam decebat, statim per exempla declaratur; et ex his ea fere adponuntur, quae maxime colorem poeticum admitterent, neque solum, quae apud omnes gentes in singulis hominibus observare licet, sed et ea, quae unius alterinsque populi quasi domestica studia habentur. Quo ipso satis cavit, ne exemplorum ubertate facile fastidium crearet; cui et elocutionis varietate ac copia obviam ire studuit. Vide enim, quot modis sententiam, in studio aliquo, quo tenearis, sibi placere, beatum se existimare, variaverit. *v.* 3. *sunt, quos iuvat.* *v.* 6. *evehit ad Deos.* *v.* 11. *gaudentem.* *v.* 17. *laudat.* *v.* 21. *est qui non spernit.* *v.* 23. *multos iuvant.* *v.* 25. *venator manet.* *v.* 30. *me diis miscent.* *v.* 36. *feriam sidera vertice.* *Sunt, quos,* quosdam *iuvat,* noto graecismo. Propert. III. 7. 17. *Est, quibus Eleae concurrit palma quadrigae,* quod est ἀττικώτερον. *curriculo . . collegisse* docte et graphice de citato quadrigarum decursu. *Curriculum* est vel ipse decursus, vel, quod malim, locus, ubi quadrigae decurrunt, seu, ut Charisius p. 59. (ed. Putsch.) explicat, *spatium ad currendum aptum,* stadium. Quo minus de curru accipiatur, vetat omnino lyrica ratio. Alii de cursu intelligi volunt, ne bis idem poeta dicat. Atqui, hoc si voluisset, rem haud dubie paullo distertius exposuisset; et, quae ornatui dedit, ταυτολόγως dicta accipi nequeunt. Alii denique duo membra constituunt, hoc modo: felices se putant ii, qui in stadio decurrerint; at felicissimos ii, qui victoriam adepti fuerint. Omnino sententiae summa erat haec: Hi victoria in ludis Olympicis, et quidem quadrigis, parta, beatissimi sibi videntur, illi caet. Iam, ut huic vitam quasi ac spiritum daret, rem ipsam per momenta ante oculos posuit. Memorat adeo quadrigarum de-

cur-

Evitata rotis palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos.

Hunc,

cursum, excitatum pulverem, metam evitatam, palmam denique partam. Proprie igitur *conlegisse* (non, ut quidam volunt, ἀορίστως, pro *colligere*) h. excitasse, coegisse, movisse *pulverem Olympicum*, quod doctius est, quam si dixisset, *curriculo Olympico*. Sic I. 6. 14. *pulvere Troio*. Val. Fl. I. 13. *Solymo pulvere*. *Colligere p.* proprie accipi possit, pro, corpore suo excipere pulverem, eo conspergi; ut Il. ψ. 502. αἰὲν δ' ἡνίοχον κονίης ῥαδάμιγγες ἔβαλλον. Eadem idea est I. 6. 15. II. 1. 22. Sed magis lyricum videtur, si omnino de mota, excitata pulveris nube explicemus, ut aperte est Serm. I. 4. 31. *uti pulvis collectus turbine*. *v.* 4 — 6. *metaque . . . ad Deos*, et quos meta *evitata*, i. eo, quod metam evitaverint, curru proxime circa eam acto, neque tamen alliso, Hoc enim certissimam spondebat victoriam, et aurigae summam artem simul ostendebat. Theocr. XXIV. 117. Ἵππους δ' ἐξελάσασθαι ὑφ' ἅρματι καὶ περὶ νύσσαν ἀσφαλέως κάμπτουτα τροχῷ σύριγγα φυλάξαι. cf. Il. ψ. 344. 5. *fervidis rotis*, celerrimis, epith. e natura rei petito. Ovid. A. A. III. 396. *metaque ferventi circueunda rota*. adde Sil. It. I. 224. *axis ferventior*. Stat. Theb. VI. 525. *axis igneus*. Iam Virgil. Ge. III. 107. *volat vi fervidus axis*. — *Palma nobilis*, quae ea ornatum *nobilem*, gloriosum reddit; sed doctius ipsa palma *nobilis* dicitur. Ita *insignis Camena* I. 12. 39. Cum palma Romanis magis frequentaretur, pro oleagina corona, quae Olympionicis erat propria, posuit hanc, tanquam poeta. *Palmam Olympiacam* habes etiam in Virgilio Ge. III. 49. cuius, et Nostri auctoritatem secutus est Propert. III. 7. 17. *palmam Eleae quadrigae* dicens. adde IV. 2. 17. Male igitur faciunt, qui ideo palmares aut omnino Romanorum ludos intelligi debere statuunt, quos nunquam in tanto apud eos honore fuisse, satis notum est. — *v.* 6. Victoria eos *evehit ad Deos*, facit, ut sibi videantur ad Deos evecti esse, Diis aequati esse, h. summum felicitatis fastigium attigisse. Pindar. Isthm. II. 42. de victoria in his ipsis ludis parta: ἵν' ἀθανάτοις Αἰνησιδάμου παῖδες ἐν τιμαῖς ἐμίχθεν. Simplicior idem in fragm. superius adiato: ἀελλοπόδων μέν τινας εὐφραίνουσιν ἵππων τιμαὶ καὶ στέφανοι. Apposite infra IV. 2. 17. *Plea domum reducit palma caelestes*. Notione de Deorum vita (v. ad III. 3. 11. et IV. 8. 30.) ex aetate heroica ad-

 sum-

Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus:
Illum,

sumta, proclive sane erat, ut eos, qui insigni aliqua felicitate querentur, Deorum vitam adeptos esse dicerent. Stat. Silv. I. 2. 212. *ire polo, nitidosque errare per axes visus. Terrarum dominos*, epitheto Diis, imprimis Iovi (qui saepius Homero ἄναξ ἀνδρῶν τε θεῶν τε audit. Infra I. 12. 15. de eodem: *qui mare ac terras variisque mundum temperat horis;* adde Ovid. ex P. I. 9. 36.) proprio. Qui de ludis Romanorum Circensibus hic cogitant, *terrarum dominos* de Romanis accipiunt, quos et Virgilius Aen. I. 282. *rerum dominos* dixisset. Quo sensu sane Martialis VIII. 2. 6. Domitianum *terrarum dominum deumque rerum*, et Romam *terrarum, gentiumque deam* XII. 8. 1. et Auctor Epitaph. in Anthol. Burm. T. I. p. 237. Titum et Vespasianum *terrarum dominos* appellavit. Quae tamen ratio nullius momenti videtur, cum hic, uti iam monui, de ludis Olympicis agatur. Caeterum de victorum praemiis locus classicus est apud Vitruv. praef. l. IX.

v. 7. 8. *Hunc*, et mox *illum*, sc. *iuvat* ex antec. Structuram hanc verborum ob interiecta *metaque . . . ad Deos* paullo duriorem esse etsi non negem, neque tamen ideo in carmine, eoque lyrico reprehendam. Si vero *ad deos evehit* ex antec. suppleas, non erit in altero membro v. 9. 10. quod ad deos evehat. *Turba Quiritium* simpliciter populus Romanus, in suffragia missus, in comitiis. *Mobilium*, qui in suffragiis adeoque honoribus dandis non certa aliqua ratione ducuntur, levium, inconstantium. Hinc *arbitrium popularis aurae* III. 2. 20. et Ep. I. 19. 34. *ventosae plebis suffragia*. Seneca de Vita Beata c. 1. *Itaque id evenit, quod in comitiis, in quibus eos factos praetores iidem mirantur, cum se* mobilis favor *circumegit*. Seneca Herc. fur. 169 sqq. appositio loco: *illum populi favor attonitum, fluctuque magis mobile vulgus aura tumidum tollit inani.* et Thyest. 351. *nunquam stabilis favor vulgi. Certat tollere* certatim, magno cum partium studio *tollit* extollit, evehit *honoribus* tertio casu, graecorum exemplo, pro, ad honores s. magistratus *tergeminos*, h. summos, amplissimos. Nihil amplius. Apte laudat Turneb. Adverss. XXII. 13. Martialis III. 46. 8. *Sophos tergeminum* h. grande, quod ipse vocat I. 4. 10. Plerique fere cogitant de tribus summis Romanorum magistratibus, consulatu, praetura,

Illum, si proprio condidit horreo,
Quidquid de Libycis verritur areis.

Gau-

ra, aedilitate. Sed hoc esset poetae verba ad pedestris orationis ἀκρίβειαν exigere. Neque magis Horatio dignum, quod ait Gesn. in Th. L. L. tergeminos eos dici honores, quos tres partes populi, Senatus, Equites, Plebes tribuant. Omnino mireris, in talibus haerere interpretes, qui certum aliquem numerum pro incerto ac magno a poetis poni solere sciant. Vide vel I. 3. 9. et I. 15. 16. 17. Cur e. g. Graeci poetae τρισχιλίων et Latini *decumanos fluctus* constanter adhibuerint, nemo facile certam aliquam huius rei rationem reddi sibi postulet; sufficit tenere, maximos hoc numero fluctus innui. Caeterum Gesnerus v. *honoribus* in sexto casu accipere malebat, ut aliquis ipsis honoribus tollatur. Quod etsi usus loquendi ferat, et *tollere* simpliciter dicatur pro, ornare, efferre aliquem, (v. Ruhnk. ad Vellei. II. 65.) minus tamen bene τῷ *certat* respondere videtur: et altera ratio omnino doctior est.

v. 9. 10. Illum opes unice tenent, earumque possessione felicissimum se profitetur. Pro opibus, quae generalis erat notio, specialem, quam sua ipsi aetas suggerebat, poeta posuit, possessiones latifundiorum, et pro his, tanquam specialius, et gravius, omnem Africae proventum. Tanto enim potentiores ad latas agrorum possessiones coemendas ferebantur studio, ut totas provincias interdum unus teneret. In quam rem acriter invehitur Seneca ep. 89. fere ad finem: *quousque fines possessionum propagabitis? ager uni domino, qui populum cepit, angustus est. Quousque arationes vestras porrigetis, ne provinciarum quidem satione contenti circumscribere praediorum modum? — hoc quoque parum est, nisi latifundiis vestris maria cinxistis; nisi trans Hadrianum, et Ionium, Aegaeumque vester villicus regnet.* et ep. 117. *Adspice quot locis vertatur terra, quot millia colonorum arent, fodiant: unum putas videri ventrem, cui et in Sicilia et in Africa seritur?* adde eundem de Vita Beata c. 17. Alii de publicanis Aratoribus, qui populi Romani agros conduxerant, et decumas persolvebant, h. l. intelligunt; minus recte, arbitror. *Si condidit*, conditum servat, possidet *horreo proprio* h. suo, nempe tanquam privatus, *quidquid verritur*, congeritur, convehitur *de areis Libycis*, agris Africae; si omnes Africae fructus horreo conditos habet, quod est pro simplici:

si

Gaudentem patrios findere ſarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Numquam demoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta ſecet mare.

Lu-

ſi omnem Africae oram poſſidet. Pro colligi de agris, doctius erat, *verri de areis*, quod frumenta in ſolidata agri parte, quae *area* eſt, extrita et purgata converrebantur, et ſic de ea colligebantur. Africam nominat, tanquam frugum fertiliſſimam; res nota. vide III. 16. 31. Expreſſit hos vv. Seneca Thyeſt. 356. *Non quicquid Libycis terit fervens area meſſibus.* et Pentadius in Anthol. Burm. T. I. p. 549. *Et quicquid Libyco ſecatur arvo, non una poſitum tenere cella.*

v. 11 — 14. Suavior iam ſuccedit pictura ruſticani, rebus ſuis a patre ſibi relictis ſatagentis, et in praediolo ſuo tranquille degentis, quique nullo ne vel maximo oſtenſo lucro a vitae ſuae genere abſtrahi ſe patiatur. Haec ad exornandam imaginem felicitatisque ſenſum declarandum praeclare adiecta. *Gaudet* adeo *findere*, laetus, contentusque eſt in eo, quod colit *agros* agellum *patrium*, a patre acceptum, novis acceſſionibus non dilatatum. Sic V. 2. 3. *beatus ille, qui* - - *paterna rura bobus exercet ſuis.* Sarritionem poſuit pro agricultura in genere, vel de bono ſolo capiendum, quod maiori cultura non indigeat. — 13. *numquam* eum *demoveas*, docta brevitate pro, deducas eum a ſtudio ſuo beatoque otio, et permoveas, *ut* caet. *Conditio* ſaepe eſt pactio, qua pollicemur aliquid, et ſpondemus alteri, ſi quid fecerit. ut Cic. ad Q. Fr. I. 1. *nullius pecuniae conditione ab integritate deduci.* Itaque, *conditionibus Attalicis*, promiſſis opibus Attalicis, h. maximis pro conditione oblatis divitiis, quales ab Attalo, Pergami rege, populo Romano haeredi ſcripto erant relictae. v. II. 18. 5. maximarum opum e mercatura quaerendarum certiſſima ſpe oſtenſa, *ut* mercaturam amplectatur. Sed pro mercatura poſuit navigationem, quod Romani mercatores itinera marina ipſi faciebant, unde mox *nauta* pro mercatore. cf. Tibull. I. 1. 50, ibique Heynium. *Pavidus* dicitur, apte, ut de homine, navigationis prorſus inſueto. Pro navigare, *ſecare mare*, τέμνειν ἅλα, quod navi magis proprium. Pro nave ponitur *trabs*, ad augendum periculi ſenſum, ut *ratis*, I. 3. 11. et pro quacumque *Cypria*,

eb

Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium et oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.

Est

ob Cyprum mercaturae deditam. v. III. 29. 60. tum pro quovis mari procelloso *Myrtoum*, inter Cretam, Peloponnesum et Euboeam, a Myrtilo, seu potius a parva insula Myrto sic dictum.

v. 15—18. Tranquillae coloni vitae praeclare poeta subtexuit mercatoris lucro inhiantis, praeque eius nimio studio novis se usque periculis obiicientis imaginem. Mercator, qui imminente tempestate vitae suae tantis periculis obnoxiae otiosam longe praetulerat, eamque in suburbano suo sequendam tum voverat; mox ubi, nave quantumvis lacera atque disiecta, incolumis evasit, ecce ad pristinum vitae quaestuosae genus redit. Diversam e Nostri loco imaginem exhibuit Stat. Theb. VII. 720. *Vixerat ille dia pauper scrutator aquarum. Decepit tellus; moriens hiemesque Notosque laudat, et experti meliora pericula ponti. Metuens* metu cohorrescens, sibi timens, ubi videt *Africum* ventum *luctantem* certantem, congredientem *fluctibus*, nota structura, pro, cum fluctibus *Icariis*, maris Icarii. Africum ventum posuit, cum dilectu; is enim, ab occasu flans, *creber* erat *procellis*, Virgil. Aen. I. 85. Procelia ventorum, cum inter se, tum cum fluctibus tanquam super maris imperio inita in tempestate depingenda poetis satis sollennia. v. ad I. 3. 12. Icarii maris meminit, tanquam periculosioris, in animo forte habens Il. II. 144. *κινήθη δ' ἀγορὴ, ὡς κύματα μακρὰ θαλάσσης πόντου Ἰκαρίοιο, τὰ μέν τ' Εὖρός τε Νότος τε ὦρορ'*. Est illud inter Samum et Icariam, insulas, ab hac sic dictum. *Otium* opponitur vitae negotiis vel forensibus vel quaestuosis districtae; est adeo vita tranquilla, ab omni periculi metu vacua. Amplificatur haec tranquillitatis notio per *rura oppidi sui* oppido suo patrio adiacentia, secessum in suburbano suo. Haec *laudat*, mari procelloso, omnimoque isti periculi pleno vitae generi longe praefert. Qua notione occurrit Serm. I. 1. 3. Stat. Theb. VII. 722. Observa, quam paucis lineis tempestatem gravissimam depinxerit poeta. Cum enim rates quassas statim memoret, mare ventis turbatum, navem perculsam atque disiectam, ipsum

Eſt qui nec veteris pocula Maſſici
Nec partem ſolido demere de die
Spernit, nunc viridi membra ſub arbuto
Stra-

ſum mercatorem mortis periculo vix elapſum ſub ventorum cum fluctibus lucta comprehendit. *Mox*, ubi naufragium incolumis evaſit, non, ut quidam, ubi aliquamdiu ruri vixit, ſed ſtatim, talis otii, quod votis prius expetierat, impatiens. *reficit*, reparat *rates quaſſas*, navem fractam ac laceram, adeoque nave refecta reparat navigationem, mare iterum ingreditur. Praeclare, de pertinaci mercaturae ſtudio. *Quati* fortiori ſignificatu habes et infra IV. 6. 7. et IV. 8. 32. *indocilis p. pati*, graece, pro, dum pauperiei ferendae adſuefieri nequit. *Pauperies* eſt vita ſine quaeſtu ac lucro, quae luxui indulgere non poteſt; damnata ideo brevi atque a mercatore opum augendarum cupido mercaturae earumdem ſibi copiam facienti poſthabita. Multum adeo differt ab egeſtate. πτωχοῦ enim, ut Ariſtophanis (Plut. 551.) verbis declarem, *βίος, ζῆν ἔστι μηδὲν ἔχοντα· τοῦ δὲ πένητος, ζῆν ῥεῖδόμενον καὶ τοῖς ἔργοις προσέχοντα, περιγίγνεσθαι δ' αὐτῷ μηδέν, μὴ μέντοι μηδ' ἐπιλείπειν.* Caeterum cum mercatore hoc convenit Menedemus apud Terentium Heaut. I. 1. 59. *In Aſiam hinc abii propter pauperiem — lucri faciendi cauſa.* Epiſt. I. 1. 45. *curris mercator ad Indos per mare pauperiem fugiens.* ἦλθε πολὺν διὰ πόντον ὑνύσσας — κακὴν πενίην φεύγων, ut Heſiodus extulit ἔργ. v. 635.

v. 19 — 22. Imago hominis, vitae ſuavitatem ac voluptatem ſectantis; declarata per vinum et convivia in amoena regione. cf. II. 13. 6. ſqq. 11. 13. ſqq. Alius de die commiſſatur, bonam diei partem commiſſationibus impendit. Haec in duo membra disiunxit poeta. *nec ſpernit*, valde delectatur, amat *veteris* ideoque praeſtantioris *Maſſici* vini, in montibus Maſſicis Campaniae nati *pocula*, h. vinum Maſſicum. Sic *pocula Falerni ardentis* II. 11. 19. Vinum Maſſicum erat e nobilioribus. Plin. XIV. 6. *Nec* ſpernit *demere* adimere rebus gerendis, et hilaritati adeo dare *partem de die ſolido*, qui *ſolidus* h. totus rebus agendis impendi debuerat. Appoſite Seneca ep. 83. *hodiernus dies ſolidus eſt, nemo ex illo mihi quicquam eripuit.* Convivia enim Romanorum ſub noctem demum incipiebant. v. IV. 5. 39. 40. Sed erant et, qui coenarent maturius, convivarentur de die; quae Romanis vo-

Stratus, nunc ad aquae lene caput ſacrae.
Multos caſtra iuvant, et lituo tubae
Permixtus ſonitus, bellaque matribus

De-

vocabantur *convivia tempeſtiva.* Catull. 57. 5. *Vos convivia lauta ſumtuoſe de die facitis.* Se ipſum Horatius *bibulum liquidi* media de luce *Falerni* olim fuiſſe teſtatur Ep. I. 14. 34. cf. Plaut. Aſin. IV. 2. 16. Eodem ſenſu *frangere diem mero* II. 7. 6. pro quo comice admodum *lacerare diem* Plaut. Stich. III. 2. 45. Pariter Graeci ἀφ' ἡμέρας πίνειν, de quo v. Toup. Em. ad Suid. P. III. p. 221. Suavius eadem in re Alexis Comicus apud Athen. II. c. 8. p. 47. Θασίοις οἰναρίοις τῆς ἡμέρας τὸ λοιπὸν ὑποβρέχει μέρος. Male vero Geſnerus cum Baxtero h. l. explicant: ne parte quidem demta, vel excepta totum ac ſolidum diem impendit voluptati atque otio. Sic vero negatio abeſſe deberet, et eſſe: *et qui ſpernit demere*, non eximit compotationi *partem de die ſ.* — 21. ſub umbra arbuti aut ad fontem recubans. Haec ornatus cauſſa addita. *ſtratus membra* graece, pro, membris ſtratis, iacens, ſ. *reclinatus in gramine*, ut eadem in re II. 3. 6. — *aquae lene caput ſacrae*, epithetorum traiectione, poetis ſatis frequentata, pro *aquae lenis*, leniter fluentis *caput* fontem *ſacrum.* Fontes ſacri, propter Deos ac Nymphas, iis ineſſe creditas. Caeterum duae hae ideae *nunc - nunc*, egregie depingunt hominem in otio luxuriantem, ut V. 2. 23. *Libet iacere modo ſub antiqua ilice, modo in tenuci gramine.*

v. 23. 24. Alios militia iuvat. Declarat eam per ſpeciales ideas, caſtra, tubarum ſtrepitum, et pugnas. *lituo . . . ſonitus*, pro vulgari: litui tubaeque ſonitus, ſ. tuba una cum lituo audita, fere ut Iuvenalis XIV. 200. *Si piget, et trepidum ſolvunt tibi cornua ventrem cum lituis audita. Lituus* erat equitum, et incurvus, ſono acuto; *tuba* vero peditum et directa, ſono gravi, uti bene vet. Schol. cf. II. 1. 18. *bella*, pugnae, ut ſaepius. *deteſtata matribus*, paſſive, quae deteſtantur matres, quod orbantur filiis et maritis. Hinc earum ſollennis mentio, ubi poetae infauſtos belli exitus, ſ. omnino belli mala recenſent. Virgil. XI. 215. *Hic matres, miſeraeque nurus, hic cara ſuorum pectora maerentum, puerique parentibus orbi dirum exſecrantur bellum.* Noſter V. 16. 8. *parentibusque abominatus Hannibal.* adde et IV. 4. 68. Stat. Theb. III. 377.

Deteſtata. Manet ſub Iove frigido
Venator, tenerae coniugis immemor
Seu viſa eſt catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marſus aper plagas.
Me doctarum ederae praemia frontium

Dis

v. 25—28. Alium tenet venandi ſtudium. Ardorem ſtudii et pertinaciam declaravit per adiecta, quae eam produnt, frigoris tolerantiam, et pernoctationem. *manet* pernoctat *ſub Iove*, ſub dio, ὑπὸ Διὸς, ſub caelo *frigido*. Sic *Iupiter uvidus* Virgil. Ge. I. 418. *madidus* Martial. VII. 36. 1. — *tenerae . . immemor*, auget ſtudii pertinaciam. — 27. Venationis ideam generalem iam in ſpecialem convertit. *Seu viſa eſt*, inveſtigata eſt *catulis*, canibus; *fidelibus*, perpetuo canum inprimis venaticorum nutum ac vocem venatoris ſequentium epitheto. *Cerva* univerſe de cervo, ſed amant poetae, ubi de animalibus loquuntur, feminina, graeca elegantia. Ita Callimachus δορκαλίδα poſuit, loco plane ſimili, ideoque huc transferendo, ep. 33. ὠγρευτὴς, Ἐπικυδὲς, ἐν οὔρεσι πάντα λαγωὸν διφᾷς, καὶ πάσης ἴχνια δορκαλίδος, στίβῃ καὶ νιφετῷ κεχρημένος. ubi πάντα λαγωὸν et πάσης δορκαλίδος neminem Intpp. in mendae ſuſpicionem vocaſſe, omnino mireris. Forte, πτῶκα λαγωὸν ex Homer. Il. χ. 310. et λασίης δορκαλίδος, *hirſutae*, ſolleni ferarum epitheto. v. Burm. ad Prop. I. 1. 12. — 28. Aliud venationis genus, quod pernoctationem requirit. *aper Marſus*, Marſicus, cum dilectu, propter ſaltuoſam Marſorum regionem, ut Virgil. Ge. III. 255. *ſus Sabellicus*. *rupit*, perrupit, ruptisque plagis evaſit. Ne dubita. Seneca Hippol. 76. *retia vinctas tenuere feras; nulli laqueum rupere pedes*. Ovid. A. A. I. 392. *non bene de laxis caſſibus exit aper*. *Plagae teretes*, retia torto fune facta, *torta* Tibull. IV. 3. 12. *teretes plagas* dixit et Seneca Hippol. 45. *nodoſas* Ovid. Faſt. VI. 110.

v. 29—34. Ego vero carminibus delector, poeſin unice amplector, ſummamque inde voluptatem percipio. Hoc, ut primarium carminis argumentum, inprimis illuminari oportebat, ſummamque in eo eloquendo enthuſiaſmi et phantaſiae vim cerni. Imagines inde petitae, quod poetae, phantaſiae vi abrepti, ſeu, ut Ciceronis II. de Orat. verbis utar, *afflatu quaſi furoris* perciti in

deorum

Dis miſcent ſuperis: me gelidum nemus
Nympharumque leves cum Satyris chori
Secer-

deorum concilium admitti, cum iis verſari, *caelique commercio* (Ovid. A. A. III. 549.) ſe frui jactant. Hinc Deos ſe videre, (II. 19. 2. Ovid. Faſt. VI. 7. *Fas mihi praecipue, vultus vidiſſe deorum, vel quia ſum vates, vel quia ſacra cano*) audire, (III. 4. 7.) tanquam praeſentes appellare, (II. 19. 7. III. 25. 1.) praeclaro phantaſmate ſingunt. Eadem ratio in vatibus, qui divino furore correpti, dum futura eloquuntur, *deos*, ſeu *deorum concilia irrumpere* dicuntur. Stat. Theb. III. 550. Achill. I. 508. Diverſa adeo prorſus eſt imago ab altera, quam ſupra v. 6. dedit, etſi plurimos fere Intpp. pro eadem habere videas. Nam illa ab h. l. aliena eſt, et adverſatur ſeqq. Iam de verbis videamus. *Edorae*, edera, Bacho ſacra, et ſic poetis propria. Bacchum enim in diis poetarum tutelaribus haberi, ſatis obvium. De corona poetarum hederacea v. Virgil. Ecl. VII. 25. VIII. 13. Ovid. Faſt. V. 79. Triſt. I. 7. 2. et ibi Intpp. *praemia frontium doctarum*, quibus *docti*, h. poetae coronantur. Olymp. Nemeſianus (in Wernsdorf. Poett. min. I. p. 283.) de Laud. Herc. 8. *laurosque gerens et florea ſertis tempora — doctorum munera vatum*, ubi *florea ſ. tempora* ſunt *floridis ſertis redimita*, quanquam aliter ibi Wernsd. Poetae abſolute hic *docti* dicti, antiqua notione, quatenus philoſophia, h. notiones et philoſophemata de rebus phyſicis, de diis, eorumque natura cet. ſermone adhuc rudi, naturalique adeo elocutionis poeticae vi inſtructo, mox ad cantum formato, certisque adeo numeris adſtricto tradebantur. Hinc ἀοιδοὶ dicti σοφοὶ, Callim. ep. 50. 4. σοφισταὶ, Pind. Iſthm. II. 56. et διδάσκειν de iisdem, v. ad II. 19. 2. et σοφία de poeſi, Callim. ep. 8. 4. et 49. 4. quo fere ſenſu *Heſiodum doctum* appellat Cic. Cat. m. 15. Adhaeſit hoc ſequiori tempore poetis epitheton ob variam doctrinam, antiquitatis, mythologiae, quae ab iis requirebatur: etiam propter ſermonis exquiſitiorem cultum ac metri artem; et Romanis inprimis propter literarum graecarum interiorem notitiam. Sic *doctus Catullus* Tibull. III. 6. 41. ubi v. Heyn. *miſcent me Diis ſuperis* docte pro, ego eo ipſo, quod corona ederacea vinctus ſum, h. tanquam poeta, miſceor Diis, admoveor iis, iis interſum, eorumque conſortio fruor, nempe divino numine afflatus. Eadem virtute graecis eſt μιχθῆναι θεοῖς, tanquam Pind. Iſthm. 2. 42. Heſiod.

Secernunt populo: si neque tibias

Euter-

Theog. 801. *οὐδέ ποτ' ἐς βουλὴν ἐπιμίσγεται.* cf. infra IV. 5. 35.

v. 30-32. Alia subiungitur imago, qua enthusiasmi poetici, quo se abripi gloriatur, vim vividissime declarat. Commemorat secessus agrestes, et amoenitates rusticas, quae ingenium poeticum excitant, et inflammant, quaeque ad concipiendas phantasias maximam vim habent. Etenim, ut ait Auctor de caus. corr. Eloq. 13. *poetae iucunditas urbis deserenda, caeteraque officia, utque ipsi dicunt, in nemora et lucos, i. e. in solitudines recedendum est,* hunc ipsum locum, et Epist. II. 2. 77. *Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit urbes, rite cliens Bacchi, somno gaudentis et umbra,* respiciens. — *me secernunt populo nemus* cet. concise dictum pro, ego secernor, remotus sum a *populo* s. vulgo, sensus poetici experte, (cf. II. 16. 39-40. III. 1. 1. Valer. Flacc. I. 10. *Eripe me populis et habenti nubila terrae.*) dum nemus incolo, solitudinem amo. Nemoris et antrorum sollennis hac in re mentio. cf. II. 19. 1. III. 4. 7. et 25. 2. Hinc Propertius II. 10. 4. Hesiodo et III. 1. 2. Callimacho et Philetae suum cuique nemus attribuit. Secessus agrestes amplius, augustissima rerum species, adumbrat per numina agrestia, Nymphas et Satyros, ut Virgil. Ge. II. 493. *fortunatus et ille, deos qui novit agrestes, Panaque, Silvanumque senem, Nymphasque sorores. Nympharum chori cum Satyris,* exquisitius est quam, Nympharum et Satyrorum *chori,* saltationes; quas poetae commemorant ad declarandas vitae rusticae suavitates. Homer. H. *εἰς Πᾶνα* v. 19. *τότε Νύμφαι ὀρεστιάδες λιγυόμολποι φοιτῶσαι πυκνὰ ποσσὶν ἐπὶ κρήνῃ μελανύδρῳ μέλπονται, κορυφὴν δὲ περιστένει οὔρεος ἠχώ. Δαίμων* (Pan) *δ' ἔνθα καὶ ἔνθα χορῶν τότε ἐς μέσον ἕρπων πυκνὰ ποσὶ δίπτει,* loco admodum splendido. cf. et v. 3. Hinc *σύγχορος Νυμφῶν* audit Orph. H. X. 9. et *ἡγήτωρ Νυμφῶν choreas ducens,* in epigr. *ἀδέσπ.* 261. 1. (Anal. Br. T. III. p. 204.) adde Platonis XIV. 5. (Anal. Br. T. I. p. 171.) *σύριγγι μελίσδεται εὐκελάδῳ Πάν, — αἱ δὲ πέριξ θαλεροῖσι χοροὺν ποσὶν ἐστήσαντο Ἰδρηάδες νύμφαι, νύμφαι Ἀμαδρυάδες. Leves* ad motum pertinet, adeoque ornat. *Satyros leves* pariter vocat Sil. III. 394. nisi forte saltationem Satyrorum concitatiorem innuere voluerit, de qua Athen. l. XIV. c. 7. p. 630. *εἰσὶ δέ τινες, οἳ καὶ φασὶ τὴν σίκιννιν ποιητικῶς ὠνομάσθαι ἀπὸ τῆς κινήσεως, ἣν καὶ οἱ Σάτυροι ὀρχοῦνται, ταχυτάτην οὖσαν.* Sed hoc forte subtilius.

Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton.

Quod

v. 33. 34. Si modo Musae favent. *Si Euterpe non cohibet*, retinet, denegat, adeoque concedit *tibias*. Poetis enim, qui insigni cum laude poesin tractant, Apollo et Musae artem carminis, et lyram suam tradidisse dicuntur, satis obvio sensu. IV. 6. 39. *Spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem carminis nomenque dedit poetae.* Propert. I. 2. 27. *Quum tibi praecipue Phoebus sua carmina donet, Aoniamve libens Calliopea lyram.* Spectat huc Solonis c. VI. v. 51. (Anal. Br. T. I. p. 67.) ἄλλος Ὀλυμπιάδων Μουσῶν πάρα δῶρα διδάχθη ἱμερτῆς σοφίης μέτρον ἐπιστάμενος. et ep. Cleopatrae, poetriae, quod e Gorio Inscr. Florent. T. II. p. 43. adfert Burm. ad Anthol. Lat. T. II. p. 112. μορφᾶς ᾗ πρωτεῖον ἔχειν δωρήσατο Κύπρις, ἔργα δ' Ἀθαναία τερπνὰ σαοφροσύνας, Μοῦσα δὲ καὶ σοφίαν, καὶ πακτίδα τὰν φιλέραστον σύμφωνον ἐρατοῖς μησαμένα μέλεσιν. *Tibiae*, ut mox *barbiton* declarant poesin lyricam. *Polyhymnia non refugit*, non abnuit *tendere*, tendit, temperat fides barbiti *Lesboi* Λεσβῴου, Lesbii, quo olim Alcaeus, civis Lesbius usus est. Innuit aut omnino famam et gloriam, quam Alcaeus carminibus suis est consecutus, aut quod ipse se ad Alcaei exemplar composuit. Hoc malim propter I. 32. 5. *Aeolium carmen* pro lyrico dixit IV. 3. 12. Caeterum similis nostro locus est IV. 3. 17. *o testudinis aureae dulcem quae strepitum, Pieri, temperas.*

v. 35. 36. Splendidus exitus. Quod si tuo, Maecenas, judicio inter praestantiores poetas lyricos habebor; tum sane, quid ad magnitudinem felicitatis meae ac gloriae accedere possit, nescio; summam gloriam, summamque felicitatem consecutum me arbitrabor. *Si me inseris*, adcenses, *lyricis* Graecorum *vatibus*, poetarum choro, poetis adnumeras, ut IV. 3. 13. *Romae principis urbium dignatur soboles inter amabiles vatum ponere me choros.* — *feriam sidera*, attingam caelum, *sublimi vertice*, ad ornatum pertinet. Vulgari ratione dicitur, *efferri animo*, metaphora de habitu corporis erecto, tanquam arrogantiae signo, desumta. Hinc *tollere verticem* est arrogantium, III. 16. 19. v. ad I. 18. 15. et, notione amplificata, *caelo caput ferre*, quod est simpliciter, alte ferre. Sic Virgil. Aen. X. 548. *caelo animum ferre*, quod convenit dictioni Aeschyleae apud Plutarch. de Exil. p. 603. A. Θυμὸς — οὐρανῷ κύρων ἄνω. Sic Atreus μεγαλοφρονῶν apud Senec. Thyest. 885. *Aequalis astris gradior,*

Quod si me lyricis vatibus inseris,
Sublimi feriam sidera vertice.

gradior, et cunctos super altum superbo vertice attingens polum. Gloriatur adeo poeta, *sumitque superbiam,* (ut III. 30. extr. de se loquitur) honorificentissimo Maecenatis de suis carminibus iudicio subnixam. Alia ratione dicimur *gloria, fama levari,* attolli, tangere caelum. Propert. III. 1. 9. *quo me Fama levat terris sublimis.* Quo sensu Eurip. Bacch. 970. κλέος οὐρανῷ στηρίζον dixit. Virgil. Catal. XII. 1. *Adspice, quem valido subnixum Gloria regno altius et caeli sedibus extulerat.* Ovid. Fast. 1. 209. *At posiquam Fortuna loci caput extulit huius, et tetigit summos vertice Roma deos.* et Epp. ex P. II. 5. 57. *Huic tu cum placeas, et vertice sidera tangas, scripta tamen profugi vatis habenda putas.* Salei. Bassus ad Pis. 218. (in Wernsd. Poett. min. T. IV. P. I.) *Ipse per Ausonias Aeneia carmina gentes qui sonat, ingenti qui nomine pulsat Olympum.* Tertia denique, huic admodum affinis, reliqua est ratio, qua gloriam poetae, perennemque nominis sui famam volatui comparant, noto phantasmate. v. ad II. 20. init. Quo sensu capio fragmentum Eurip. apud Clem. Alex. p. 543. ed. Paris. (in fragmm. Euripideis Beckii V. C. p. 491. n. 154.) χρύσεαι δή μοι πτέρυγες περὶ νώτῳ καὶ τὰ Σειρήνων (eleganter, fere ut Horatius in cycnum transformatur II. 20.) ἐρόεντα πέδιλα ἁρμόζεται· βάσομαί τ' ἐς αἰθέρα πολὺν ἀερθεὶς, Ζηνὶ προσμίξων. Esset adeo: quodsi tibi mea carmina adprobavero; immortalis ero, mihi videbor, certissimum immortalitatis pignus habebo. Atque haec forte unica, certe lyrico poeta dignissima huius loci videtur interpretatio. Caeterum e nostra interpretatione, quam diversis prorsus notionibus poeta illa, *evehi ad deos, diis miscerí,* et *sidera vertice ferire* adhibuerit, et quam iniurii in eum sint, qui tantam poeticorum phantasmatum ei impingant egestatem, ut eandem imaginem in eodem carmine ter ab eo positam arbitrentur, abunde patet.

CAR-

CARMEN II.

ARGVMENTVM.

Carmen excelſiſſimum, atque in elaboratiſſimis Horatii, ſive artificium eius, ſive ornatum, elocutionisque virtutes ſpectes, facile reponendum. Declaraturus enim poeta, atque commendaturus Auguſtum Romanis tanquam eum, qui ſolus res perditas labefactati bellis civilibus imperii eſſet reparaturus, pacemque ei et ſalutem reſtituturus; qui ſolus imminentes reipublicae calamitates avertere, maieſtatemque Romani nominis, Parthorum victoriis imminutam vindicare poſſet; ſplendidiſſima eum atque ſanctiſſima Expiatoris populi Romani, Deorum iram placantis, et mala inde in civitatem redundatura arcentis imagine repraeſentat. Quum enim omnium fere populorum, parum ſubtiliter adhuc de Diis, rebusque phyſicis philoſophantium, eundem hunc ſenſum deprehendere liceat, ut quasvis magnas calamitates a Diis, ſcelus aliquod, ab ipſis vel a maioribus patratum vindicantibus, poenae loco infligi, easdemque ſibi inſolita aliqua obiecta rerum ſpecie, veluti defectu ſolis, portendi exiſtiment; conſentaneum ſane eſt, ut iidem rationes, diverſas quidem pro diverſo cuiusque vitae ac morum cultu, circumſpiciant, quibus ſe ab iſto crimine purgent, ſicque Deorum placata ira mala imminentia a ſe avertant, ac propulſent. Iam, ut haec Romano ſenſui ſubiiciamus, ſtatim poſt Caeſaris necem, qua, tanquam piaculo commiſſo, populus Roma-

nus iram in se Deorum provocaverat, prodigia apparuerant, quae eam portenderent, istisque mox insecuta bella civilia, quibus Dii caedem Caesaris ulciscerentur, fidem faciebant praesagiis. Quum vero his ipsis bellis civilibus, etsi a Diis poenae loco immissis, novum scelus, novum ἄγος populus Romanus commisisset; necesse utique erat, ut etiam Dii novas iras conciperent, novasque adeo a Romanis poenas exposcerent. Novam hanc Deorum iram nova iam prodiderant prodigia, novaeque bellorum civilium calamitates impendebant reipublicae, pessumdaturae eam, nisi certis caerimoniis sacrisque piacularibus civitas isto piaculo eximeretur, ac purgaretur, sicque Deorum ira cum ipsa ultione averteretur. Expiatio ista, antiquissimis quidem et heroicis temporibus, (ut mythica transeam, in quibus Deorum munus erat) a sanctissimis hominibus, qui tum vates fere habebantur, solebat peragi; uti constat de Eumolpo, Epimenide, Orpheo: apud Romanos vero libri Sibyllini inspiciebantur, e quibus sacrificiorum, quibus numina placarentur, procedebat auctoritas.

Proximas igitur poetam a bellis civilibus, quae ipsa maximi instar sceleris habebantur, irarum caussas repetiisse manifestum est; quanquam nec remotiorem illam, unde bella civilia orium traxerant, nimirum Caesaris necem, penitus excluſit. Vide vv. 17. 27 — 39. *et* 43. 44. *Hinc, quam vana omnium fere Interpretum sit disceptatio, aliis quidem Caesaris caedem, aliis contra bella civilia sola, sub scelere isto, quo obstricta fuerit civitas, a poeta comprehensa contendentibus, facile intelligitur.*

Iam

Iam de anno, cui probabiliter hoc carmen adſignandum ſit, ut paucis diſpiciamus, haud alienum videtur. Gravem eum fuiſſe tempeſtatibus, et magna Tiberis exundatione inſignem, ex initio carminis facile quidem poni poteſt; quae tamen cum ſaepius acciderint, et ſemper in prodigiis habita fuerint; ad quaenam hocce carmen reſpiciat, dictu eſt paullo difficilius. Sanadonus quidem (ut aliorum opiniones de prodigiis, Caeſaris caedem a. DCCX. *inſecutis hic cogitantium taceam) ſcriptum putat hoc carmen a.* DCCXXVII. *Cui quidem opinioni patrocinari videtur hoc, quod eodem anno Caeſar Princeps (Dio LIII. 11.) a Senatu appellatus fuerit, et nocte inſequenti Tiberis plana Romae loca inundaverit: enimvero, quum haec inundatio pro fauſto omine accepta fuerit (Dio LIII. 17.); alia contra in hoc carmine memorentur, quae nec in hunc annum cadant, nec a Dione, vel alio quopiam ad h. a. annotata ſint, praeſtat cum Maſſono huius carminis natalem facere annum* DCCXXXII. *Hoc enim ineunte (Dio LIV. init.)* ἥτε πόλις πελαγίσαντος αὖθις τοῦ ποταμοῦ ἐπλεύσθη, καὶ κεραυνοῖς ἄλλα τε πολλὰ ἐβλήθη, καὶ οἱ ἀνδριάντες οἱ ἐν τῷ Πανθείῳ, *caet. quae omnia initio carminis optime reſpondere videntur. Deinde quod idem Maſſonus obſervat, dum Auguſtum ad bellum adverſus Parthos ſuscipiendum poeta exhortatur, manifeſto ſignificat, Auguſtum de iſta expeditione cogitaſſe. Quod idem Auguſti conſilium huic anno adſignat Dio LIV. 6.*

His praemiſſis iam ad ipſam argumenti tractationem accedamus, quam ita fere inſtituit Horatius: Horrenda

prodigia, quae ipſa perniciem reipublicae allaturà videbantur (vv. 1 — 20.), gravem Deorum, quam quidem bellorum civilium ſceleribus in nosmet convertimus, iram portendunt. Novas adeo inteſtinorum bellorum calamitates, quibus iſta ſcelera Dii vindicaturi ſint, nobis imminere (vv. 21 — 24.) quum nova iſta prodigia facile fidem faciant; rationes ineundae ſunt, quibus labantem civitatem ſuſtentemus. Procuranda adeo iſta prodigia, populusque ſacris piacularibus ab iſto ſcelere purgandus. At cum nemo fere ſit, qui, ab iſto ſcelere purus, ſacra iſta recte faciat, Iovem oremus, ut Deum aliquem, qui nos expiet, ad nos deſcendere jubeat vv. 25 — 30. Atque utinam Dii πατρῷοι, gentis noſtrae miſerti, ad nos venire ne dedignentur! utinam tu, Apollo, venias, ſeu tu, o Venus, ſive tu, o Mars, auctor generis, ſive tu — iam inter nos verſaris, o Mercuri, latensque ſub Auguſti ſpecie, Expiatoris nomen haud aſpernaris! vv. 31 — 44. Sic te, o Caeſar, ut diu inter nos maneas, ad rempublicam erigendam, et ab hoſtium incurſionibus vindicandam, enixe precamur.

AD

AD AVGVSTVM CAESAREM.

Iam ſatis terris nivis atque dirae
Grandinis miſit Pater et rubente
Dextera ſacras iaculatus arces
Terruit urbem,
Terruit

v. 1 — 20. Magna vis ſtatim in exordio. Poeta tantorum prodigiorum metu perculſus, et, ut fert humana natura, graviora praeteritis extimeſcens mala, deorum iram, urbi quippe, populoque Romano, ſi ulterius progrediatur, funeſtiſſimam, et cui ſatiandae reſpublica ſatis iam poenarum dederit, deprecatur. Vulgaris ſententiarum ordo atque elocutio erat: gravi calamitate Dii irati afflixere rempublicam, iramque ipſorum necdum ſatiatam oſtendunt prodigia, quae, niſi rite procurentur, Deorumque ira expietur, fatalia atque exitioſa reipublicae futura ſint, neceſſe eſt. In hoc quoque poetam agnoſce, quod ipſas ſtatim calamitates atque prodigia enarrat, et quod iram Deorum ſoli Iovi adſcribit. *Satis* adeo poenarum exactum eſt a nobis, tam gravia iam perpeſſi ſumus mala, ut novis plane ſuccumberemus. Sic V. 17. 19. *Dedi ſatis ſuperque poenarum tibi.* Virgil. Ge. I. 501. *ſatis iam pridem ſanguine noſtro Laomedonteae luimus periuria Troiae.* cf. Claudian. de bello Gild. 36. dum *Pater*, πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, Iupiter *miſit terris* graece, pro, in terras, defudit in terram *nivem* ſolito copioſiorem, qua adeo Tiberis intumeſceret, atque exundaret. Id quod erat in prodigiis. Tacit. Annal. I. 76. — *Dirae* res dicuntur, quae ſunt mali ominis, ut Virgil. Ge. I. 488. *diri cometae.* Ovid. Met. V. 550. *dirum mortalibus omen.* adeo averſandae, horrendae, ut hic de *grandine.* — 2. Splendida imago Iovis Fulguratoris, qui reducta dextra fulmen molitur, qualis fere in monumentis eſt obvius. *rubenti*, fulmine, quod tenet, irradiata; ornate. Sic aquila, *fulminis vector* eodem illuminatus *ardens* dicitur Stat. Theb. IX. 858. Ita accipi poſſit Virgil. Aen. VII. 141. *Hic Pater omnipotens ter caelo* clarus *ab alto intonuit.* v. ad I. 4. 8. — Quum fulmina, βέλη, κῆλα Διὸς, uti Latinis *tela Iovis*, dicantur, proclive ſane

Terruit gentes, grave ne rediret
Saeculum Pyrrhae, nova monstra questae,
Omne

erat, de iisdem dici *iaculari, vibrare, moliri, torquere*, vt saepius. Hic vero concise dictum pro, iaculando attingere, ferire fulmine, ut Ovid. Ibis v. 49. et propius ad h. locum Amor. III. 3. 35. *Iupiter igne suo lucos iaculatur et arces.* — *Arces*, τὰ ἄκρα, loca edita, colles; unde *arces sacrae* pro templis in locis editis, inprimis vero h. l. pro Capitolio, Iovis, aliorumque Deorum templis ornato. Quum fulmen per se notionem irati numinis e priscorum hominum opinione iniungat, (hinc *iracunda* I. 3. extr. ubi v. not.) quanto gravior Deorum ira sit necesse est, ubi odio gentis, in qua praecipua ipsorum religio fuerat, quasi derelicturi eam, templa ipsi sua fulmine prosternunt. Hinc ea res in maximis prodigiis habita.

v. 5. 6. Cum vi repetitum *terruit*, h. e. timorem, metum iniecit, *ne* cet. *Gentes* possis accipere de populis Romae vicinis, municipiis, ut Iuvenal. VIII. 239. de Cicerone praesidia in municipiis collocante: *ponit ubique praesidia attonitis et in omni gente laborat.* Augustior tamen, et poeta dignior exstitit imago, si universi orbis terrarum populos inundationis Deucalioneae metu perculsos intelligas, Romano sensum suum cum caeteris communicante. — *ne rediret s. P.* E natura animi humani petitum et hoc, ut gravi aliquo instante periculo similes praeteriti temporis casus atque calamitates in memoriam revocet, easque metuat. — *saeculum Pyrrhae*, tempora illa, illud diluvium, quod sub Deucalione et Pyrrha fuit; docte. Res ipsa vel ex Ovidio satis nota. *Pyrrham* posuit, tanquam poeta, adeoque in hoc non argutandum. Nostrum locum ante oculos habuit Claudian. de Bello Gild. 43. re tamen in maius aucta: *Remorumque sonos et Pyrrhae saecula sensi.* — *grave*, exitiosum terrarum orbi, ipsa inundatione. — *questae* exquisitius, propter adiunctam calamitatis notionem, pro vulgari, quae vidit, *nova monstra*, rerum omnium perturbatum ordinem, rem nec visam antea, nec fando auditam, diluvium. *Monstrum* poetis de re inusitata, quae animum percellit, dici, satis notum. Sic primam navem Catullus Epith. Pel. v. 15. vocat *monstrum*.

v. 7 — 12. Diluvium istud, quod montes altissimos, totumque adeo terrarum orbem e poetae mente occupaverat, picturis quibusdam, adsumta prisca idea mythica,

Omne quum Proteus pecus egit altos
Viſere montes,
Piſcium

mythica, amplius exornat poeta. Proteus, qui Neptuni armentis praeerat, eadem agere et paſcere dicebatur. v. Homer. Od. Δ. 386 ſqq. Virgil. Ge. IV. 395. et Claudian. laud. Seren. 128. Iam pro vulgari, mare ſummos montes occupabat, exquiſitius erat, beluae marinae ſuper montes ferebantur, in montibus, aquae ſubmerſis recubabant, et pro hoc doctior erat ratio, *Proteus omne pecus* Neptuni, phocas (*Nerei ſimum pecus* eodem ſenſu dixerat Liv. Andronicus; v. Scriver. Collect. fragm. trag. p. 1.) *egit viſere*, graece, pro, ut viſerent, et hoc gravius pro ſimplici, egit in altos montes. Nam *viſere* innuit ſtuporem animalium peregrina, ſibique ignota loca pererrantium. Sic III. 4. 33. *Viſam Britannos hoſpitibus feros*, et Ovid. Met. IV. 294. *Ignotis errare locis, ignota videre flumina gaudebat.* Caeterum maior gratia ac veritas huic phantaſmati accedit, quod beluae marinae, mari commoto, e fundo excitae in ſuperficie eius apparere ſolcant. v. ad I. 3. 18. — *Piſcium genus* antiquo ſermone, ut Lucretii *genus aligerum, ſquamigerum*, I. 163. *genus bequoreum*, Virgil. Ge. III. 243. *φῦλα πόντου* in fragm. Enrip. apud Valken. Diatr. p. 147. *ἁλίτροφα φῦλα*, Oppian. Hal. I. 96. *haeſit* impeditum, *ſumma ulmo*, ſummis arborum cacuminibus; Piſces non ſatis libero natatu gaudebant, arborum ramis impediti. *ſedes*, nobiliori vocabulo, de nidis avium. *nota*, conſueta, propria. Sic *noſſe* dicimur *loca*, quae inhabitamus, v. Drakenb. ad Sil. XVII. 22. Burm. ad Prop. I. 6. 1. Sic *noti vultus* in Virgil. Aen. I. 684. ſunt proprii, ſui, uti optime Heyn. *Columbas* poeta poſuit, pro palumbis, genus pro ſpecie. v. Obſſ. — *Damas* nominat, quod eae altiſſimas rupes inhabitent, quibus adeo *aequor* undae *ſuperiectae*, effuſae erant in eas, quas aqua cooperuerat. — *natarunt*, abrepsae ſunt undis, nihil amplius. Hinc *pavidae*, cum dilectu; etſi et alias hoc epitheton de iis frequentetur, ipſarumque naturam exprimat. Montes igitur altiſſimos diluvium iſtud occupaſſe, uberius his vv. expoſuit poeta, et quidem ſpeciali piſcium, ſilvis, adeoque ſummis montium iugis innatantium, et damarum, undis abreptarum, imagine. In his ſane, per ſe conſideratis, nihil video, quod Horatium dedeceat. Plurimi tamen intpp., Porphyrii fere, (forte et Senecae Nat. Qu. III. 27. Ovidii luxuriem in iſto (Met. I. 304.)

Nat

Terruit gentes, grave ne rediret
Saeculum Pyrrhae, nova monstra questae,
Omne

erat, de iisdem dici *iaculari, vibrare, moliri, torquere*, vt saepius. Hic vero concise dictum pro, iaculando attingere, ferire fulmine, ut Ovid. Ibis v. 49. et propius ad h. locum Amor. III. 3. 35. *Iupiter igne suo lucos iaculatur et arces.* — *Arces*, τὰ ἄκρα, loca edita, colles; unde *arces sacrae* pro templis in locis editis, inprimis vero h. l. pro Capitolio, Iovis, aliorumque Deorum templis ornato. Quum fulmen per se notionem irati numinis e priscorum hominum opinione iniungat, (hinc *iracunda* I. 3. extr. ubi v. not.) quanto gravior Deorum ira sit necesse est, ubi odio gentis, in qua praecipua ipsorum religio fuerat, quasi derelicturi eam, templa ipsi sua fulmine prosternunt. Hinc ea res in maximis prodigiis habita.

v. 5. 6. Cum vi repetitum *terruit*, h. e. timorem, metum iniecit, *ne* cet. *Gentes* possis accipere de populis Romae vicinis, municipiis, ut Iuvenal. VIII. 239. de Cicerone praesidia in municipiis collocante: *ponit ubique praesidia attonitis et in omni gente laborat.* Augustior tamen, et poeta dignior exstitit imago, si universi orbis terrarum populos inundationis Deucalioneae metu perculsos intelligas, Romano sensum suum cum caeteris communicante. — *ne rediret f. P.* E natura animi humani petitum et hoc, ut gravi aliquo instante periculo similes praeteriti temporis casus atque calamitates in memoriam revocet, easque metuat. — *saeculum Pyrrhae*, tempora illa, illud diluvium, quod sub Deucalione et Pyrrha fuit; docte. Res ipsa vel ex Ovidio satis nota. *Pyrrham* posuit, tanquam poeta, adeoque in hoc non argutandum. Nostrum locum ante oculos habuit Claudian. de Bello Gild. 43. re tamen in maius aucta: *Remorumque sonos et Pyrrhae saecula sensi.* — *grave*, exitiosum terrarum orbi, ipsa inundatione. — *questae* exquisitius, propter adiunctam calamitatis notionem, pro vulgari, quae vidit, *nova monstra*, rerum omnium perturbatum ordinem, rem nec visam antea, nec fando auditam, diluvium. *Monstrum* poetis de re inusitata, quae animum percellit, dici, satis notum. Sic primam navem Catullus Epith. Pel. v. 15. vocat *monstrum*.

v. 7 — 12. Diluvium istud, quod montes altissimos, totumque adeo terrarum orbem e poetae mente occupaverat, picturis quibusdam, adsumta prisca idea mythica,

Omne quum Proteus pecus egit altos
Visere montes,
Piscium

mythica, amplius exornat poeta. Proteus, qui Neptuni armentis praeerat, eadem agere et pascere dicebatur. v. Homer. Od. Δ. 386 sqq. Virgil. Ge. IV. 395. et Claudian. laud. Seren. 128. Iam pro vulgari, mare summos montes occupabat, exquisitius erat, beluae marinae super montes ferebantur, in montibus, aquae submersis recubabant, et pro hoc doctior erat ratio, *Proteus omne pecus* Neptuni, phocas (*Nerei simum pecus* eodem sensu dixerat Liv. Andronicus; v. Scriver. Collect. fragm. trag. p. 1.) *egit visere*, graece, pro, ut viserent, et hoc gravius pro simplici, egit in altos montes. Nam *visere* innuit stuporem animalium peregrina, sibique ignota loca pererrantium. Sic III. 4. 33. *Visam Britannos hospitibus feros*, et Ovid. Met. IV. 294. *Ignotis errare locis, ignota videre flumina gaudebat.* Caeterum maior gratia ac veritas huic phantasmati accedit, quod beluae marinae, mari commoto, e fundo excitae in superficie eius apparere soleant. v. ad I. 3. 18. — *Piscium genus* antiquo sermone, ut Lucretii *genus aligerum, squamigerum*, I. 163. *genus aequoreum*, Virgil. Ge. III. 243. φῦλα πόντου in fragm. Enrip., apud Valken. Diatr. p. 147. ἁλίτροφα φῦλα, Oppian. Hal. I. 96. *haesit* impeditum, *summa ulmo*, summis arborum cacuminibus; Pisces non satis libero natatu gaudebant, arborum ramis impediti. *sedes*, nobiliori vocabulo, de nidis avium. *nota*, consueta, propria. Sic *nosse* dicimur *loca*, quae inhabitamus, v. Drakenb. ad Sil. XVII. 22. Burm. ad Prop. I. 6. 1. Sic *noti vultus* in Virgil. Aen. I. 684. sunt proprii, sui, uti optime Heyn. *Columbas* poeta posuit, pro palumbis, genus pro specie. v. Obss. — *Damas* nominat, quod eae altissimas rupes inhabitent, quibus adeo *aequor* undae *superiectae*, effusae erant in eas, quas aqua cooperuerat. — *natarunt*, abreptae sunt undis, nihil amplius. Hinc *pavidae*, cum dilectu; etsi et alias hoc epitheton de iis frequentetur, ipsarumque naturam exprimat. Montes igitur altissimos diluvium istud occupasse, uberius his vv. expositi poeta, et quidem speciali piscium, silvis, adeoque summis montium iugis innatantium, et damarum, undis abreptarum, imagine. In his sane, per se consideratis, nihil video, quod Horatium dedeceat. Plurimi tamen intpp., Porphyrii fere, (forte et Senecae Nat. Qu. III. 27. Ovidii luxuriem in isto (Met. I. 304.)

Nat

Piſcium et ſumma genus haeſit ulmo,
Nota quae ſedes fuerat columbis,
Et ſuperiecto pavidae natarunt
Aequore damae.

Vidi-

Nat lupus inter oves, fulvos vehit unda leones. vituperantis) qui leviter in re tam atroci et piſcium et palumborum mentionem iniectam pronuntiaverat, auctoritatem ſecuti, hanc diluvii deſcriptionem pro atrocitate rei poeta parum dignam iudicant. Aliter paullo habet, ſi quaeras, an iſta per partes deducta rerum delineatio huic loco, huic carmini conſentanea ſit. Sic vero poetam ſtatim in v. 6. ſubſtitiſſe mallem; etſi ad excuſandum eum valere puto hoc, quod hac ipſa deſcriptione timorem, Tiberis inundatione gentibus iniectum, amplificare voluerit. Omnino in talibus locis, quae exquiſitiorem aliquem ornatum vel doctrinam admitterent, veteres (ut recentiores taceam) non ſatis ſibi interdum temperaſſe, reique, quam deſcriberent, imaginum copia, uberioriſque expoſitione, quibus tamen ibi locus non eſſet, virtutem aliquam ac vim conciliare voluiſſe, plures iam monuere. Ita de Timavi deſcriptione iudicat Heynius ad Virgil. Aen. I. 244. Exc. VII. p. 142. Quae ingenii luxuria Ovidio fere eſt propria. Vide v. c. quomodo idem argumentum tractaverit Met. I. 296. Ineptiſſime vero in eodem verſatus eſt Nonnus Dionyſ. VI. 229. inprimis 259 ſqq.

v. 13—20. Eandem et nos metuebamus inundationem, Tiberi alveum ſuum egreſſo, Romamque verſus exundante. Quod naturalibus ex cauſis facile accidit, ut Tiberis, nivium ſolutarum, imbriumque copia adauctus, vel ventis ab oſtio, quo in mare Tyrrhenum meatum habebat, reverberatus atque repulſus, ſiniſtra ripa, quae Romam ſpectabat, quaeque depreſſior erat altera, exundaret, atque ibi ſtagnaret; praeclare hoc poeta irae Tiberini eiusdem fluvii Dei tribuit. Sic apud Ovid. Met. XI. 208. Neptunus, Laomedontis periuriam ulturus: *omnes inclinavit aquas ad avarae littora Troiae.* Iam in adornanda indignationis iraeque Tiberini cauſſa praeclaro artificio poeta eam ab Ilia, de nece Caeſaris, et quae eam inſecuta ſunt, bellis civilibus apud Tiberinum graviter conqueſta, eique ultionem mandante repetit; quo ipſo poeta aſſecutus eſt hoc, ut et Caeſaris originem divinam tangeret, ipſosque

Vidimus flavum Tiberim, retortis
Litore Etrusco violenter undis,
Ire dejectum monumenta Regis
Templaque Vestae,
Iliae

que Deos ob illius necem atque civilia bella populo Romano infensos, tantumque scelus ulturos significaret. Id quod maximam ad absterrendos Romanorum a novis bellis intestinis animos vim habere, Augustoque summam rerum auctoritatem conciliare debuit. *Vidimus*, graviter dictum, adiunctam enim stuporis ac metus habet notionem. v. v. 8. — *flavum Tiberim*, Deo adcommodatur epitheton, a colore fluvii ex arena flavo in eum translatum, v. I. 9. 8. II. 3. 18. Virgil. Aen. VII. 31. Ovid. Met. XIV. 448. Hinc *Tiberin turbidam* vocat Sidon. ep. 5. — *undis* fluvii *violenter retortis litore Etrusco*, a litore Etrusci s. Tyrrheni maris, in quod influebat Tiberis, adeoque in eius ostio compressis, retroque, versus caput, violenter actis. Rem optime illustrat locus Senecae Nat. Quaest. III. 26. ubi in causis, cur flumina subito excrescant, et eam ponit, *si crebrioribus ventis ostium caeditur, et reverberatus fluctu amnis restitit; qui crescere videtur, quia non effunditur.* adde Plin. Ep. VIII. 17. 2. Quod igitur natura facile acciderat, graviter hoc Deo tribuit poeta. Alii litus Etruscum de dextra Tiberis ripa, quae Etruriam spectabat, accipiunt. — At, cum ea altior fuerit, neque *violentia* opus erat, neque *retorquebantur* quidem tunc proprie undae. Aliter habet in Statii loco Silv. II. 6. 65. *seu Tibridis impetus altas in dextrum torsisset aquas.* tunc enim aquarum violento impetu opus erat, si in dextram ripam, altiorem eam, torquerentur. Multo languidius alii *violenter* cum sqq. *ire dei.* coniungunt. — *Ire dejectum*, ruinam molientem, parantem, irruentem in *monumenta Regis*, opus a Numa rege exstructum, quod a poeta ulterius designatur per *templa*, aedem *Vestae*. *Monumenta* de aedificiis publicis dici, satis notum est; v. Ruhnk. ad Vellei. I. 11. p. 43. Penetraverat adeo, atque stagnabat Tiberis in ea maxime fori Romani parte, in qua Vestae aedes esset. Hanc vero fluvium inprimis petere poeta fingit, quod ea ignem, aeternitatis imperii Romanorum pignus certissimum, servaret, qua submersa ipsa imperii firmitas subrueretur, atque labaret. Aliter

Iliae dum se nimium querenti
Iactat ultorem, vagus et sinistra
Labitur ripa, Iove non probante, uxorius amnis.

Audiet

ter Ouwens Noct. Hag. p. 352. qui Tiberinum Vestam, quod Iliam, sacerdotem suam non conservasset, ulcisci voluisse a poeta innui putabat; quod tamen a consilio poetae satis alienum videtur. Erat vero Vestae templum a Numa rege exstructum atque consecratum. Hinc Ovid. Fast. V. 259. memor forte huius loci vocat illud *regis opus placidi*. Quod si per monumenta regis cum Intpp. ipsam Numae domum regiam intelligere (malis, non intercedam, modo utrumque unius eiusdemque loci habeas; quod Ovidii Fast. VI. 257 sqq. Trist. III. 1. 30. et Serv. ad Virgil. Aen. VII. 153. docte adseruit Ouwens l. l. p. 353. Habitabat nimirum Numa *propter aedem Vestae*, ut Solinus loquitur c. II., h. in atrio eius, *in Regia*, *quae adhuc ita appellatur*. Hinc intelligitur, quare et Horatius Numae regiam simpliciter monumenta *regis* dixerit.

v. 17—20. Dederat hoc *querenti*, querelis, precibus *Iliae*, coniugis suae. *Iactat*, profitetur, praestat se; sed illud cum dilectu propter sequ. *nimium* et *uxorius*, forte et respectu aquarum late effusarum, *ultorem nimium*, uxoris precibus nimis indulgendo, sicque nimis evagando. Alii iungunt *nimium querenti*, quod esset de femina, vindictae insatiabili, cum satis iam pridem Caesaris necem Roma luisse videretur. Potest et iungi: *nimium iactat*; sed praestat prior verborum structura, eadem quidem sententia, sed forma magis poetica: utque sic iungantur verba (non vero, *nim. quer.*) suadent inprimis seqq. *Iove non probante* et *uxorius* amnis. — *et vagus labitur*, evagatur, exundat *sinistra*, quae Romam attingebat, *ripa*. *Labi* alias de placido aquarum cursu, nunc de vehementiori, et citatiori. Tibull. I. 8. 48. de aetate: *non tardo labitur illa pede*. ubi vide Heyn. Vim quoque verbo addit adi. *vagus*. — *Vltra*, *quam fas erat*, quam satis concessum erat, pro hoc graviter dixit, ipso *Iove* tantam ultionem *improbante*. Cum Iupiter fatorum ordinem servare, custodire dicatur, fata vero, quae Romam aeternam esse decrevissent, Tiberis inundatione, quae ipsi reipublicae exitium mina-

Audiet cives acuiſſe ferrum,
Quo graves Perſae melius perirent;
Audiet pugnas vitio parentum
Rara iuventus.

Quem

minaretur, perverti atque immutari viderentur; praeclare poeta Iovem indignantem, Tiberisque auſum paullo immanius improbantem inducit. Terreri enim Romam, non perdi volebat, uti iam bene Schol. — *uxorius*, qui Iliae precibus nimia exundatione indulgebat. Virg. Aen. IV. 266. *pulchramque uxorius urbem exſtruis*. Simul declarat poeta Tiberim, tanquam Iliae maritum. Antiquum igitur mythum, ut conſilio ſuo adcommodaret, innovavit hactenus, ut Iliam ſ. Rheam Tiberi elocaret, quam alii Anienis uxorem fiatuant. Ovid. Amor. III. 6. 45. v. Serv. ad Virgil. Aen. I. 273. Quam tamen varietatem eo magis iſti mytho inferre licuit, quod Anio Tiberi influat. Cum noſtro facit Claudian. in Prob. et Olyb. conſ. v. 225.

v. 21 — 24. Interpretatur portenta, et ex iis auguratur nova bella civilia, plane ut Virgil. Ge. I. 489 ſqq. Cum homines ſenſu adhuc rudi atque inculto graviorem quamcunque calamitatem a deorum ira repetere ſoleant; conſentaneum fuerat, ut etiam bella, maxime civilia iis gentibus, quae vel ipſorum cultum neglexiſſent, vel alio quocumque gravioni ſcelere obſtrictae eſſent, ab iisdem immitti crederent. Atque huius rei cauſſas poetae fere memorant, etſi interdum paullo longius petitas. Sic V. 7. 18. *ſcelus fraternae necis* h. parricidium Romuli in cauſſis inſecuti belli civilis ponit. Iam cum ipſis bellis civilibus, quae poenae loco a Diis infliguntur, novo ſe aliquis populus ſcelere obliget, (v. ad v. 29.) quae novam adeo Deorum iram excitent, novasque poenas expoſcant; poeta ab utroque hoc, et Caeſaris nece, bellisque, quae mox exarſerant, civilibus, novas inde belli inteſtini calamitates tanquam fonte derivat, easque ut verax augur ex iſtis portentis praemonet, atque vaticinatur. Declarat eas per poſteritatem Romanam civilibus maiorum ſuorum turbis attritam atque exiguam factam, remque adeo publicam civibus exhauſtam. *Iuventus*, ſerior poſteritas Romanorum *rara*, attenuata, exigua facta, ſic *raros Quirites* dixit Manil. V. 123. *vitio*

paren-

Quem vocet Divom populus ruentis
Imperi rebus? prece qua fatigent
Virgines ſanctae minus audientem
Carmina Veſtam?

Cui

parentum graviter, pro, civilibus maiorum bellis, *audiet cives acuiſſe ferrum — pugnas*, variata oratione pro vulgari, et pugnam ſ. manum conſeruiſſe. *Cives* proprie, nam ſi dixiſſet, *nos*, vel *Romanos acuiſſe f.* dubium fuiſſet, utrum de bello externo an civili poeta loqueretur. Non igitur ad ellipſin paullo duriorem h. l. confugere eſt neceſſe, quaſi dictum ſit pro, *cives* contra cives *acuiſſe* ferrum. — 22. Satius fuiſſet, multo magis expediiſſet, ſi his armis hoſtes Romani nominis debellati fuiſſent. Pro his cum dilectu poſuit *Perſas*, h. Parthos, (nam illi ab his victi cum iisdem coaluerant) qui crebris incurſionibus Romanos vexarant, quin et clade ſub Craſſo affixerant. Hinc *graves* Romanis, infeſti, moleſti ipſorum incurſionibus in ditionem Romanam. Sic *βαρὺς Πέρσαισι* Alexander audit Theocr. XVII. 19. Caeterum eandem ſententiam, paullo aliter exornatam, habes infra I. 35. 38. V. 7. 7. adde Lucan. I. 8 ſqq. *Quis furor o cives? — — quumque ſuperba foret Babylon ſpoliauda tropaeis Auſoniis, umbraque errāret Craſſus inulta, bella geri placuit nullos habitura triumphos.*

v. 25—40. Vt igitur tanta, quae reipublicae interitum minentur, mala avertantur; prodigia iſta procuranda, populusque iſto ſcelere novis ſacris faciundis, *καθαρμοῖς*, exſolvendus eſt. Sed cum nemo facile, qui, omnis labis atque contagionis expers, iſta rite curare queat, reperiatur; Deo opus eſt, qui ea faciat. Enimvero, quisnam Deorum hasce ſibi partes iniungi patietur? quem exorabimus? cum omnes, vel ipſi Dii tutelares, nos, quippe *ἐναγεῖς*, averſari videantur. Commemoratis deinceps Diis Romanorum tutelaribus in Mercurio ſubſiſtit, quem ſub Auguſti perſona inter ipſos Romanos commorari; ſoluumque reipublicae erigendae firmandaeque parem praedicat. — *Quemnam* Deorum *populus* Romanus *vocet*, precibus expetat *rebus* (caſu tertio) *imperii*, ſc. auxilio, qui *res imperii ruentis*, h. imperium, rempublicam labefactatam, ruinaeque proximam ſuſtentet? *Res imperii*, accipiunt fere poſt Cruquium de partibus, quibus imperium

Cui dabit partes ſcelus expiandi
Iupiter? Tandem venias, precamur,
Nube

perium conſtituitur, maieſtate populi, libertate, et dignitate: ſed eſt ſimpliciter dictum pro imperio ipſo, republica. *Rem Romanam* eodem ſenſu vel proſaici ſcriptores uſurpant. *Res Aſiae* Virgil. Aen. III. 1. *res Italae* Epiſt. II. 1. 2. *res caeli tenere* de Iove Ovid. Faſt. V. 125. conf. I. 12. 14. *res imp. ruentis* eſt exquiſitius pro, *res i. ruentes*, quod gravius dictum pro, concuſſae, labefactatae. Nimirum *ſtare* respublica dicitur, quae ſtatu incolumi ac felici gaudet; (v. ad I. 35. 14.) *concuti* contra, *ruere*, inteſtinis motibus vel bellis externis adtrita. Ita fere *res labantes* adhibuit Tacit. Hiſt. II. 86. res nota. — *qua prece*, docte, antiqua voce. Cum preces certis quibusdam formulis conciperentur, certisque modis canerentur, eaedem mox *carmina* dictae. Reſpicit vero morem Romanorum, nova religione, novisque ritibus in graviori reip. periculo Deos colentium. Hinc et Veſtam novis precum formulis tentandam atque exorandam ait. — *fatigent*, obtundant, laceſſant (II. 18. 11.) eam precibus; hic vero ab effectu, permoveant precibus, ut nobis ſuccurrat. *Virgines*, Veſtales. Sic *tacita virgo* ſimpliciter de Veſtali III. 30. 9. *ſanctae*, communi ſacerdotum epitheto, h. l. vero cum dilectu, quae, nullo quippe ſcelere pollutae, Veſtam facilius exorent. Hinc iis praecipue in magno reip. discrimine cura ſacrorum demandata. Atqui vel harum *carmina*, preces illas ſollenni formula conceptas *minus* omnino *non audiebat*. Dii *audire* dicuntur preces, quas ratas habent, quibus eventus reſpondet; irritae contra ſunt, quae ad eos non perveniunt, in auras diſperguntur; res nota. *Veſtam* ad partes vocat, tanquam maximum Romanorum numen tutelare, uti Virgil. Ge. I. 498. in loco noſtri ſimillimo: *Dii patrii Indigetes, et Romule*, Veſtaque mater, quae Tuſcum Tiberim et Romana palatia ſervas, *hunc ſaltem everſo iuvenem ſuccurrere ſaeclo ne prohibete.*

v. 29. Magnam haec de Deorum auxilio dubitatio vim habet, et egregie animi humani in magno discrimine de ſalute deſperantis naturam declarat. Pro vulgari igitur: Cum Veſta noſtras preces reſpuat, ecquis Deorum noſtrum ſcelus expiabit? quis ad ſacra iſta procuranda exorari ſe patietur? praeclare poeta, *cui dabit partes*, hoc munus iniunget, demandabit *Iupiter*, *expiandi* iſtud *ſcelus? Scelus τὸ ἄγος* bellorum

Nube candentes humeros amictus
Augur Apollo;

Sive

civilium, paullo ante v. 25. et 47. *vitium* dictum. *Scelus* quoque Lucan. I. 2. et *nefas* eidem v. 6. quod utrumque idem hac de re coniunctum adhibuit v. 37. *Iam nihil, o Superi, querimur, scelera ipsa nefasque hac mercede placent.* A Iove vero, tanquam summo Deorum hominumque rege, Dii quoque, quae exsequantur, mandata accipiunt. In enumeratione ipsa Deorum dilectum adhibuit poeta, tutelarium fere implorans auxilium, quibus adeo Roma inprimis curae cordique esse deberet, adiectis rationibus, quae eorum opem sperare iubeant. Idem sententiarum progressus in Choro Aeschyli, per partes cum nostro loco comparando, ubi eadem generalior Deorum cum dubitatione praecedit invocatio, Sept. adv. Th. v. 91 sqq. *τίς ἄρα ῥύσεται; τίς ἄρ' ἐπαρκέσει θεῶν ἢ θεᾶν; πότερα δῆτ' ἐγὼ ποτιπέσω βρέτη δαιμόνων;*

v. 30. Vigor accedit vv. oratione ad ipsos Deos directa. Primum Apollo invocatur, vel quod ei ante sacra fierent, quam libri Sibyllini, quibus praeesset, inspicerentur, vel quod Deus erat fatidicus, vates. Iam vero vates cum antiquissimis temporibus voluntatis Deorum haberentur interpretes, iidemque ostenta atque prodigia, quibus Dii voluntatem suam manifestarent, sacris instituendis procurarent, hominesque scelere contactos, quippe sanctissimi habiti, lustrarent; hoc idem, ut alia, ad Deos transtulere, Apollinemque fata a Iove edoctum, *μάντιν, Διὸς προφήτην* induxere. Virgil. Aen. III. 251. *Quae Phoebo pater omnipotens, mihi Phoebus Apollo praedixit.* res nota. Quam rationem ut hic amplectendam statuam, suadet inprimis adi. *augur* v. 32. *Tandem* cum vi, ad desiderium exprimendum. *venias*, nos expiaturus. — 31. Praeclara idea Dei venientis, ita, ut non cernatur oculis; quod in Deorum *ἐπιφανείαις* fere sollenne, v. Heyn. Exc. XIII. ad Virg. Aen. II. p. 152. *nube amictus*, involutus, circumdatus, ut Virg. Aen. I. 412. *humeros*, *νεφέλῃ εἰλυμένος ὦμους* Homer. Il. *ε.* 186. *candentes*, candidos, e quibus, cum ex antiquo vestimentorum genere nudi esse solerent, praecipua pulchritudo elucebat: in Diis pertinet ad augustam eorum speciem. De Apolline Valer. Flacc. II. 492. *neque enim tam lata videbam pectora — nec tales humeros pharetramque gerebat Apollo. Candentes* tamen hic explicare malim, refulgentes nube s. nimbo lucido, ut

supra

Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam Iocus circumvolat et Cupido;

Sive

ſupra v. 2. *rubente dextera.* Sic Valerius Flacc. I. 346. Iaſonem, vellus aureum portantem, dicit *humeros ardentem vellere rapto.* Praeclara vero imago Apollinis propitii! Nimbo enim lucido Dii apparent, ſi propitii; atra contra, ſi irati. Homer. Il. α. 47. de irato Apolline: ὁ δ' ἤϊε νυκτὶ ἐοικώς.

v. 33. 34. Iam Venerem, *Aeneadum* quippe *Genetricem* (Lucret. I. 1.) gentisque Iuliae matrem creditam, ut genti ſuae ſuccurrat, implorat. Cauſſam hanc, quae Venerem facile ad tutandum populum Romanum permoveret, Romanis et ſatis cognitam, et, ne eandem, in Marte mox allegandam, bis afferret, poeta conſulto omiſiſſe videtur. Aeſchyl. l. l. v. 139. Καὶ Κύπρις, ἅτε γένους προμάτωρ, ἄλευσον. σέθεν ἐξ αἵματος γεγόναμεν· λιταῖς σε θεοκλύτοις ἀπύουσαι πελαζόμεσθα. — *Sive tu mavis* venire. Obſerva omnino orationis variatae copiam, *venias precamur, ſive tu mavis, ſive reſpicis, patiens vocari* caet. *Erycina* Venus, ab Eryce Siciliae monte, in quo eius templum erat, ab Aenea, ex vulgari antiquitatis fama, quam et Virgil. Aen. V. 759 ſeqq. ſecutus eſt, conditum, ſic dicta; pervulgato poetarum more, Deos a locis, ipſorum religioni dicatis, indigitantium. De Venere Erycina v. Theocr. XV. 101. Pauſan. VIII. 24. p. 646. qui pariter Ἐρυκίνην ſimpliciter laudat, et quae erudite disputat Heynius ad Virgil. l. l. Exc. II. p. 649. et in Antiqu. Auſſ. T. I. p. 136. — *ridens* ſollenni ac perpetuo epitheto. Nam in muneribus inter Deos distribuendis obtigere huic Deae μειδήματα ſec. Heſiod. Theog. 205. Hinc φιλομμειδὴς, μειδιόωσα, γελάοισα caet. paſſim poetis audit. Hom. H. in Ven. 2. ἥ τε βροτοῖσι μείλιχα δῶρα δίδωσιν, ἐφ' ἱμερτῷ δὲ προσώπῳ αἰεὶ μειδιάει. Nolim igitur h. l. pro, benigna, propitia, quatenus omnino riſus Deorum in ſignis favoris poni ſoleat, dictum accipere. *Iocus,* tanquam Deus in Veneris comitatu; novo ſed praeclaro, reique apto phantaſmate; quod, an alibi reperiatur, neſcio. Nam qui Ἵμερον (ex Heſiod. Theog. 201.) hoc exprimi putant, admodum indocte, ne quid gravius dicam, hic verſantur. Sic vero Noſter Ep. I. 6. 65. *ſine amore iocisque nil eſt iucundum,* Mimnermea vertens, τίς δὲ βίος; τί δὲ τερπνὸν ἄτερ χρυσῆς Ἀφροδίτης; Sic *furtivi ioci* Ovid. A. A. III. 640. pro quo male, puto, *viros* ibi Heinſ. repoſuit. *Cupido*

 filius

Sive neglectum genus et nepotes
Respicis, auctor
Heu!

filius Veneris, perpetuus eiusdem comes. res nota. *circumvolat*, pro vulgari, comitatur, sed illud innuit locum et Cupidinem alatos; quod de Amore quidem satis constat. Sed et Ioco praeclaro figmento alas poeta tribuere poterat. Non igitur opus est, ut generalem τοῦ *circumvolat* notionem inde adsumas, quae esset, comitatur, sequitur.

v. 35. 36. Sive tu tandem, o Mars, gentem tuam, cuius parens es et auctor, propitio vultu adspicis, eiusque curam suscipis. Observa orationis variatae vim ac gravitatem. Tu, qui *auctor* es generis nostri, diu *neglecti a* te, quod non tuitus es, cuius curam non gessisti, avertendo bella civilia, tandem *respice* illud, ei subveni. *Respiciunt* Dii, cuius curam gerunt, cui propitii sunt, satis obvio sensu. ἐπιβλέπειν eodem sensu adhibuit Callimach. fr. Bentl. CXXVI. εἰσορᾷν Eurip. Herc. f. 778. *genus et nepotes*, copia poetica dictum, cum alterum sufficeret. Caeterum eandem sententiam eadem vi extulit Aeschyl. I. l. v. 104. τί ῥίξεις; προδώσεις παλαῖχθον, Ἄρης, τὰν τεὰν γᾶν; et 135. σύ τ', Ἄρης, Κάδμου ἐπώνυμον πόλιν φύλαξον, κήδεσαί τ' ἀναργῶς.

v. 37—40. Additos a poeta hos vv. puta, et ad *auctorem* illum, quem et Romulum, tanquam Deum indigetem, dicere potuisset, bellique civilis diuturnitatem declarandam; et quod ingenii impetum in loco, qui exquisitiorem aliquem ornatum admitteret, facile luxuriantis aegre comprimeret. Suavitas insuper accedit huic loco ex oppositione vv. 33. 34. —37. qui tandem satiatus es longis, continuis bellis civilibus. Notae sunt poetarum de Marte, bellorum insatiabili, ideae. Sic Homerus hunc Deum ἀκόρητον μάχου, Hesiod. sc. Herc. 59. ἄτον πολέμοιο, et 346. ἀκόρητον ἀϋτῆς vocat. De eodem Stat. Theb. VII. 11. *arma tubasque insatiatus habet*, ubi forte leg. *avet*. Eadem notione idem poeta Caesarem *fessum bellis* vocat Silv. I. 1. 23. ubi Marklandum *fisum bellis* male reposuisse, suo loco docebimus. Per *ludum* Graecorum ἄγαλμα, ἄθυρμα, παίγνιον, quod, quidquid alicui Deo proprium sit, ut Baccho vites, Palladi olea, denotet, hic exprimi putabat Heins. Lectt. Theocr. c. 21. p. 368. Quod etsi per se verum sit; vividior tamen atque erectior erit imago, de ludis Romanorum gladiatoriis desumta, qua adeo Mars caesorum homi-

Heu! nimis longo ſatiate ludo,
Quem iuvat clamor galeaeque leves,
Acer et Marſi peditis cruentum
Voltus in hoſtem;

Sive

hominum adſpectu laetari dicatur. Plane ut I. 28. 17. *Dant alios Furiae torvo ſpectacula Marti.* 38—40. Praeclare amplificatur imago huius Dei, per ſpeciales ideas. Omnino in genere tenendum, Deos a poetis ita deſcribi, quaſi iis muneribus ac ſtudiis, quae ſibi propria ſunt, admodum delectentur, eaque unice ſectentur. Iam pro vulgari, qui bello delectatur, ſpecialiores imagines, quae ſecum fert bellum, poſuit. Memoratur adeo *clamor* ſc. pugnantium, ἀλαλητὸς, αὐτὴ, caet. Homer. H. in Min. 2. ἦ σὺν Ἄρηϊ μέλει πολεμήϊα ἔργα, περδόμεναί τε πόληες, αὐτή τε πτόλεμοί τε. Noſtrum ob oculos habuit Sil. IX. 555. de Marte: *quanquam lituique tubaeque, vulneraque et ſanguis, et clamor, et arma iuvarent.* et Val. Fl. III. 83. de eodem, praelium ingreſſo: *ubi ingentes animae, clamorque tubaeque ſanguineae iuvere Deum. — galeae leves,* πήληξ φαεινὴ (Homer. Il. *v.* 805.) κόρυς καμφανόωσα (Il. ζ. 473.) καναίδη (Il. ξ. 372.) ad ornatum igitur pertinet, fulgentes. Niſi poeta exquiſitiorem rationem ſecutus ſit, galeasque, armorum conflictu attritas, adeoque leves factas innuere voluerit. Talium vero adſpectu Mars delectabatur. Mire huic imagini favet ſuaviſſimum Antipatri Sid. c. 19. (Anal. Br. II. p. 14.) ideo huc transferendum: Τίς ἥτο μαρμαίρων, τὰ βοάγρια; τίς δ' ἀφόρυκτα δούρατα, καὶ ταύτας ἀϱϱήγεας κόρυθας; ἀγκρεμάσας Ἄρηϊ μιάστορι κόσμον ἄκοσμον; οὐκ ἀπ' ἐμῶν ῥίψει ταῦτά τις ὅπλα δόμων; ἄπτολέμων τάδ' ἔοικεν ἐν οἰνοπλῆξι τεράμνοις πλάθειν, οὐ θριγκῶν ἐντὸς Ἐνυαλίου· σκῦλά μοι ἀμφίδρυπτα, καὶ ὀλλυμένων ἄδε λύθρος ἀνδρῶν. adde Meleagr. c. CXV. (Anal. Br. I. p. 33.) et Leonidae XLVII. (Anal. Br. I. p. 232.) Ita quoque h. l. accepit Stat. Th. II. 710. Caeterum iisdem ſpecialibus ideis Palladis ſtudia inſignivit Callimachus H. Lav. P. 44. eam ἵππων καὶ σακέων ἁδομέναν πατάγῳ dicens. et Ariſtoph. Equ. 549. de Neptuno: ὦ χαλκοκρότων ἵππων κτύπος καὶ χρεμετισμὸς ἀνδάνει. 39. 40. *Marſi* (v. Obſſ.) Italiae populus, Romanorum ſocii, eorumque clariſſimi ac fortiſſimi milites, omnes *pedites.* v. II. 20. 18. III. 5. 9. Virg. Ge. II. 167. *acer,* iratus, ferox *vultus*

Sive mutata iuvenem figura
Ales in terris imitaris, almae
Filius Maiae, patiens vocari
Caesaris ultor:
Serus

vultus in hostem, equitem, ex oppositione Marsi peditis, *cruentum* np. ex acceptis a Marso vulneribus. Graphice prorsus exornavit poeta, quod vulgare erat, Mars delectatur pugna, congressu militis cum hoste.

v. 41—44. Vel si tu, Mercuri, iam ad nos descendisti, inter nos versaris, sub Augusti persona. Praeclarum phantasma, quo Augustum Romanis tanquam divinitus oblatum, et tanquam eum, qui rempublicam solus restituere, motus civiles componere, imperiique maiestatem reparare queat, repraesentat. Praeclarum et hoc, quod ex Diis Mercurii partes Augusto tribuit. Erat enim Deus ἀλεξίκακος, ἀκακήσιος, et, quod est adpositissimum, χρισοφόρος, *expiator*, qualis etiam in Gemmis conspicitur. cf. Pausan. II. 3. et IX. 22. Forte et Mercurii iuvenilem habitum ac pulchritudinem respexit, Augustum v. *Iuvenis* indigitando. — *ales*, Mercuri, docte. Graecis item πτηνὸς, εὔπτερος, πτεροῦσσος propter πέδιλα πτηνὰ dictus. — *filius Maiae*, graece, pro vocativo, ut saepius. *almae*, σεμνίας, sollenni Dearum epitheto. *mutata figura*, εἶδος ἀμείψας, deposita divina specie, sumtaque humana, *in terris imitaris*, docta brevitate, pro, in terris versaris, *imitatus*, assimulans speciem *Iuvenis*, Augusti, sollenni appellatione. Virgil. Ge. I. 500. *Hunc saltem everso iuvenem succurrere saeclo ne proh.* cf. Wernsdorf. ad Calpurn. I. 44. (in Poett. min. II. p. 212.) — *patiens vocari Caes. ultor*, graece, pro, *te vocari Caesaris ultorem*, τλὰς, ὑπομένων παλεῖσθαι τιμωρὸς K. *patiens*, non recusans, haud dedignatus, in te recipiens, sed illud augustiori specie, tanquam de Deo. *vocari* dici, adeoque esse *Caesaris ultor*, adoptati Caesaris filii, eiusdemque adeo vindicis personam suscipere. Pro quo gravius erat: ulcisci Caesarem.

v. 45—48. Sequuntur preces ad Augustum, tanquam Deum factae. Oratio in his ita attemperata est, ut utrique, et Mercurio et Augusto conveniat. Cum ab Augusto optima quaeque, praesentissimamque reipublicae opem ab eo adlatum iri certo sperare liceat; haec, etsi

summam

Serus in caelum redeas, diuque
Laetus interſis populo Quirini,
Neve te noſtris vitiis iniquum
Ocior aura
Tollat;

ſummam votorum ſuorum efficientia, quaeque unusquisque ex orationis ſerie facile exſpectaſſet, egregie poeta, quippe certiſſima plane omittit, et tantum, ut felicitas iſta temporum, reipublicae ab eo reddenda, longa ac perpetua ſit, precatur. Sententia horum vv. fere eadem, ſub varias tantum imaginum ſpecies revocata. Commoratur nimirum in iſta, ut vivide oſtenderet, quam gratum acceptumque Romanis Auguſti eſſet imperium, et quantum ſpei in eo reipublicae ordinandae, et a discordiis civilibus, externisque hoſtibus tutandae collocaretur. Caeterum colores ex hoc loco petiere Lucan. I. 45 ſqq. et Stat. Theb. I. 22 — 31. Cum noſtro certaſſe videtur Virgil. Ge. l. ſaepius laudato. *Serus* ſero *in caelum redeas*, abeas, caelum petas, ſed alterum praeclare tanquam de Deo. cf. Lucan. I. 46. Ovid. Triſt. V. 2. 51. *Sic habites terras, ſic te deſideret aether, ſic ad pacta tibi ſidera tardus eas!* eadem ſententiae eiusdem exprimendae παιγνίᾳ. — *diuque interſis*, commoreris *in populo Quirini*, Romuli, hoc nomine inter Deos relati. res nota. *Laetus*, *χαίρων*, propitius, tanquam numen propitium. Etiam hoc, tanquam de Deo. Sic *volens* III. 30. 16. ubi v. not. Stat. Silv. I. 1. 105. ita h. l. exprimens: *Certus ames terras, et, quae tibi templa dicamus, ipſe colas, nec te caeli iuvet aula: tuosque laetus huic dono videas dare tura nepotes.* de Domitiano. — *Neve te iniquum*, iratum, offenſum *noſtris vitiis*, v. ad v. 29. *aura tollat*, in caelum evehat, nobisque eripiat, *ocior*, ocius, citius diſceſſu parato, propter vitia, quae numina averſantur. Mercurium alatum, ventisque adeo in caelum ſublatum etiam hic reſpici, vix eſt, ut moneam. Caeterum praeclare Horatius illas aureae aetatis notiones, in qua Dii inter homines innocentes verſabantur, quos deinde, ſceleribus imbutos, averſati reliquerant, hic in rem ſuam convertit. v. Catull. Epith. Pel. et Thet. extr.

v. 49. 50. Maneas inter nōs, ut plures de hoſtibus triumphos agere poſſis, utque diutius amore populi Romani fruaris. Duo haec poeta, gloriam virtute bel-

Tollat; hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici Pater atque Princeps,
Neu

lica partam, et amorem populi, quae de Auguſto tanquam forti atque bono principe praedicat, maxima momenta facit, quae eundem, ut in terris amplius moretur, permoveant. Iam pro generali: rempublicam diutius capeſſere, eius ſaluti diutius proſpicere, ne dedignare, ne aſpernare (fere ut Stat. Theb. I. 30. *maneas hominum contentus habenis undarum terraeque potens, et fidera dones* ſeu potius *damnes*.) doctior erat ſpecialis notio, arcendis, debellandisque hoſtibus rempublicam amplius tutari ne graveris, et pro hoc exquiſitiſſima ratione de Auguſto victoriae quippe certiſſimo, ne fatigeris, ne ſatieris nimiis victoriis, rebus per longum tempus tam praeclare geſtis, multisque iam triumphis (tres memorat Sueton. Aug. XXII.) actis. Plane ut Virg. Ge. I. 504. *Iam pridem nobis caeli te regia, Caeſar, invidet, atque hominum queritur curare triumphos.* Sic Statius Silv. I. 1. 23. coloribus ex h. l. ductis de Iul. Caeſare: *qui feſſus bellis* (non amans amplius triumphos, iisque caelum praeferens) — *primus iter noſtris oſtendit in aethera divis.* — *Hic* in terra, in populo Romano *ames potius*, praeferas, potiores habeas *triumphos*. *Magnos*, ornat, ut *ſuperbos*. I. 35. 3. — *Pater* populi, ob maxima eius in rempublicam merita, cf. III. 24. 27. Sicque recte *Patris Patriae* nomen Auguſto a poeta dari poterat, etſi anno demum V. C. DCCLII. publice ita appellatus fuerit; niſi potius Auguſti tanquam Dei cognomen habeas; quo certe ſenſu Valer. Fl. I. 11. Veſpaſianum *Sanctum Patrem* vocat. Bene ibi Burm. eſt quaſi praeſentis Dei titulus. Priorem equidem rationem ſequor. *Princeps* civitatis, Romano ſenſu. *Principes* enim *civitatis* dicebantur, qui gratia, auctoritate valerent apud populum, eumque ſibi maximis beneficiis devinxiſſent. Res ſatis nota. Auguſtus igitur, adſumto hoc nomine (anno V. C. DCCXXVI. Dio LIII. 11.) et invidiam civium a ſe amovebat, tantoque acceptior iis erat. Tacit. Annal. I. 1. de Auguſto: *Accepit cuncta discordiis feſſa civilibus ſub nomine Principis.*

v. 51. 52. Auguſtum circa hoc tempus expeditionem adverſus Parthos molitum *eſſe*, patet e Dione LIII. 33. p. 519. Praeclare igitur ad eam ſuſcipiendam nomine populi Romani exhortatur poeta, qua ipſa

ſcelus

Neu ſinas Medos equitare inultos,
Te duce, Caeſar.

ſcelus bellorum civilium expiaretur. v. ad I. 35. 38. *neu ſinas* graviter, tanquam Deus. *Medos*, Perſas, i. Parthos, v. ad v. 22. *inultos*, impunitos *equitare*, incurſionibus agrum Romanum infeſtare, ſed illud cum dilectu, quoniam equitatu praeſtabant. cf. II. 9. 24. — *te duce*, tuis auſpiciis, bellum iis tuo ductu inferendo. Sed forte ſimplicius: te imperium tenente, ſollenni Imppp. appellatione. v. IV. 5. 1. et 37. cf. Burman. ad Prop. II. 13. 20. Markl. ad Stat. Silv. IV. 2. 46.

CARMEN III.

ARGVMENTVM.

Dubitari vix potest, quin hoc carmen a. V. C. DCCXXXV. quo Virgilius Athenas proficiscereturr, (v. Heyn. vit. Virg. p. CCVII.) ab Horatio scriptum sit. Discedentem eum dum votis pro felici in Atticam appulsu prosequitur, animus eius periculorum, quibus eum obiectum sentit, cogitatione defixus in ipsum discidii huius auctorem, dolore ac desiderio abreptus, convertitur. Ita enim fert animi humani natura, ut, quotiescunque gravi aliquo damno adfligitur, vel instantis periculi metu consternatur, ultimas huius mali causas exquirere, easque, etsi remotissimas, tanquam praesentis infortunii primarias ac fere unicas abominari soleat. Itaque exprobrat poeta istius hominis, qui primus mare tentasset, proiectissimam audaciam, qua viam hominibus natura praeclusam patefecerit, suaque sorte maiora conando erga Deos ipsos impius fuerit. Eadem igitur fere in hoc carmine est audaciae atque impietatis notio: dum enim, quae invidit nobis natura, quae adeo nos adsequi noluit, imo vetuit, appetimus, impietatis notam simul subimus. Hinc ulterius progressus alia temeritatis impiae exempla, e mythica aetate petita, cumulat, qua maxima mala, poenae loco a Diis inflicta, in homines redundaverint. Dum igitur Horatius, ira atque indignatione accensus, audaciam hominum tanquam plurimorum malorum, quibus huma-

humanum genus nunc prematur, ſontem, periculorumque, quibus nunc amicum ſuum expoſitum videt, cauſſam deteſtatur; hoc ipſo doloris ſui deſideriique affectum, qui carminis huius ſenſus eſt primarius, vividiſſime declarat. Hinc intelligitur, quam apte omnia inter ſe cohaereant. — Carmen ipſum ſententiarum gravitate vere Pindarica, elocutionisque vi atque doctrina maxime eſt conſpicuum: graecos autem poetas Horatium ob oculos habuiſſe eum ipſe orationis color prodit, tum manifeſtum fit e Servio apud Fabricium, qui v. 9 ſqq. ex Alcaeo, et v. 29 ſqq. de morbis e Sappho ſumta teſtatur. Initium vero deberi videtur Callimacho, cuius fragm. in Bentl. extat n. CXIV. p. 485. ed. Ern.

Ἁ ναῦς ἁ τὸ μόνον φέγγος ἐμὶν τὸ γλυκὺ τᾶς ζοᾶς
Ἅρπαξας, ποτί τε Ζανὸς ἱκνεῦμαι λιμενοσκόπω.

cf. ſimilis argum. Theocr. ζ, 52 ſqq. Meleagri c. VII. et XXX. E noſtro fluxit Propempticon Statii Silv. III. 2.

AD

AD VIRGILIVM.

Sic te Diva potens Cypri,
Sic fratres Helenae, lucida ſidera,
Vento-

v. 1—8. Vtinam fauſta ſit Virgilii in Atticam navigatio! Sententiam hanc in diſceſſu amici, per mare iter facientis, ſatis obviam, egregie poeta nobilitavit ſic, ut ipſam navem adloquatur, eamque Virgilio depoſiti loco dato ſibi obſtringat, quem adeo incolumem in oram Atticam perferat, ibique reddat, atque hac tantum ſub lege ei fauſtam navigationem adprecetur. Structura orationis paullo abſtruſior, ita expedienda: *O navis, Virgilium, precor, incolumem reddas f. Atticis: ſic te regat diva potens C.* caet. uti fere apud Tibull. I. 4. 1. *Sic* ſollenne in obteſtationibus, ubi alteri, quo lubentius praeſtet id, quod nos petimus, quae ipſi grata et accepta ſunt, viciſſim exoptamus: ut I. 28. 25. Tibull. II. 5. 121. *Adnue, ſic tibi ſint intonſi, Phoebe, capilli;* qui locus fluxit ex Apollon. II. 708. Ἰλήκοις· αἰεί τοι, ἄναξ, ἄτμητοι ἔϑειραι, αἰὲν ἀδήλητοι. *Diva potens Cypri,* Κύπρου κρατεῦσα, graeca orationis forma (ut I. 5. extr. *potens maris Deus* et C. Saec. 1. *ſilvarum potens Diana.*) pro, quae regit Cyprum, Venus: ſollenni notione, qua Diis ἐγχωρίοις tutela atque imperium eiusdem regionis adſcribitur, iidemque inde, tanquam auguſtiori appellatione declarantur. v. I. 2. 33. III. 26. 9. res nota. Invocatur hic tanquam Dea maris domina, quippe *aequore nata,* ut cauſſam addit Ovid. Heroid. XIX. 160. niſi potius huius rei ratio atque origo a Cypriis repetenda videtur, qui navigationem paraturi Venerem, Deam ipſorum tutelarem invocarent, ab eaque fauſtum iter expoſcerent; (fere uti in adpulſu ad Epheſum Dianae Epheſiae grates aguntur apud Plaut. Mil. glor. II. 5. 1. quanquam et haec dea λιμενοσκόπος Callim. H. in Dian. 259.) ut inde adeo inter eas gentes, quas ii, mercaturam facientes, adirent, Εὔπλοίας nomen Venus ſortiretur, eique in litoribus, portubus, atque inſulis ſacella erigerentur. Spectant huc ex Anal. Brunkii Solonis c. XXXVIII. (T. I. p. 75.) Anytes c. V. (ib. p. 198.) Mnaſalcae c. VIII. (ib. p. 191.) et Gaetulici c. I. (T. II. p. 166.) et in Ἀδεσπότ. c. CCLXV. (T. III. p. 205.)

Πορτία

Ventorumque regat pater,
Obſtrictis aliis praeter Iapyga,
Navis,

Ἑστία et Λιμενιὰς Hermionenſibus colebatur iuxta Pauſan. II. 34. p. 193. Cnidiis Ἑπτλοια Id. I. 1. p. 4.

v. 2. fratres Helenae, Dioscuri, Caſtor et Pollux, quorum peculiare munus erat, hominibus naufragio periclitantibus ſuccurrere. v. ad III. 29. 64. et IV. 8. 21. Cuius figmenti ratio in eo quaerenda videtur, quod in magna tempeſtate appareant quaſi ſtellae velo inſidentes, quod phaenomenon nautis indicio eſt, frangi tempeſtatem, ventosque deſinere. Seneca Nat. Quaeſt. I. 1. plura v. ad I. 12. 25. Quas ſtellulas quum Dioscurorum praeſentiam atque auxilium manifeſtare antiqua ſibi perſuaſum haberet religio; ſane proclive erat, ut eandem hanc vim, quam globuli iſti ignei praeſtare viderentur, ſideribus, Caſtoris et Pollucis nomine inſignitis, adtribueret. v. Eurip. Oreſt. 1636. Hel. 1515. et 1680. Propert. I. 17. 18. ibi Intpp. adde Plin. II. 37. et Hygin. Aſtron. II. 22. Hinc praeclare poeta per appoſita, *lucida ſidera*, declarat modum, quo Dioscuri navigationem adiuvabant. *Lucida* vel ornat ſimpliciter, uti apud Senec. Herc. Fur. 14. *Hinc* clara *Gemini* figna, *Tyndaridae micant*: vel quatenus oculis viſa nautis proſperae navigationis ſpem faciunt. v. Propert. l. l. Statius III. Silv. 2. 8. *proferte benigna ſidera, et antennae medio conſidite cornu Oebalii fratres.* qui tamen male utrumque figmentum commiſcuit; nec recte ſatis eum defendas Euripidis loco, (Hel. 1515.) ubi iidem, ut aere relicto navibus periclitaturis ſubveniant, votis expetuntur; nam ibi paullo alia res eſt. Caeterum ex Diis ἀφηγουμένοις Horatius Venerem et Tyndaridas poſuit, tanquam poeta; niſi forte hanc peculiarem rationem ſecutus ſit, quod Veneri inſula, in oſtiis Tiberis ſita, conſecrata eſſet, et quod Dioscuri in Oſtiae portu templo colerentur. Rem docte expoſuit Wernsdorf. in Poett. min. T. III. p. 432. et T. V. P. I. p. 106. ad illa Rutilii Itin. v. 155. *Pande procor gemino placatum Caſtore pontum, Temperet aequoream duce Cytherea viam.*

v. 3. 4. Ventorum pater, cuius imperio venti ſubiecti ſunt, Aeolus, ut πατὴρ ἀνδρῶν de Iove. *obſtrictis aliis*, dum reliquos obſtrictos tenet, caeterorum flatus comprimit. Orationis ornatus ab antiquiſſimo illo mytho deſumtus videtur, quo Aeolus ventos utre conſtrictos tenere

Navis, quae tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas

tenere dicebatur. v. Homer. Odyſſ. K. init. Mythi quidem iſtius ſeriores poetae non amplius meminere, quippe qui probe noſſent, ſimplicitatem eius priſcae, iſti aetati tantum probari potuiſſe; verborum tamen ornatum ſaepius inde repetiere. Sic Callimachus H. in Dian. 230. de eadem Dea: ὅτε οἱ κατίδησεν ἀήτας, pro ſimplici, *quando ventos* ſilere *iuſſeras*. Nam ad Virgilianam rationem, dignitati quidem rei multo magis conſentaneam, qua Aeolus ventos antris incluſos tenere fingitur, verba Horatii cum quibusdam Intpp. vix recte ſatis adcommodes; etſi Statius Silv. III. II. in reliquis fere cum Noſtro faciens, v. 45. *Et pater, Aeolio frangit qui carcere ventos — arctius obiecto Borean, Eurumque Notumque monte premat, ſoli Zephyro ſit copia caeli*, eam amplexus ſit. — *Iapyx*, Ἀργέστης, ventus occidentalis (Gell. II. 22. qui tamen locus nondum ſatis expeditus videtur) ab Iapygibus, extremam Appliae oram, ſeu Calabriam (Senec. Nat. Quaeſt. V. 17. extr.) incolentibus, ſic dictus, Graeciam ex Italia petentibus ſecundus.

v. 5—8. Navis, quae Virgilium vehis, ſalvum eum atque incolumem in Atticam perfer. Primariam hanc carminis ſententiam egregie adornavit Horatius, verbis a pignore deſumtis: quod *credimus* alteri, dum ei *ſervandum* tradimus; contra is illud *debere* dicitur, quem *incolume* et absque detrimento *reddere* oportet. Eandem allegoriam ſectatus eſt Statius l. l. amicum ſuum v. 6. *grande ac rarum depoſitum* et v. 81. *pignus* navi commiſſum vocans. Itaque navis *creditum* commiſſum fidei ſuae Virgilium *debebat* eius amico, Horatio, qui adeo optimo iure ab ea poſtulare poterat, ut eum *incolumem redderet*, ſalvum perferret *finibus Atticis*, in Atticam. *Debere*, ut ὀφέλλειν Callim. fragm. Bentl. CXXVI. (in Apollonii Schol. IV. 1322.) Δέσποινα Λιβύης, Ἠρωίδες, αἳ Νασαμώνων αὔλια, καὶ δολιχὰς ἤνας ἐπιβλέπετε, μητέρα μοι ζώουσαν ὀφέλλετε h. *matrem mihi vivam debetis*, eam *vivam a vobis reposco*. *fines Attici*, Attica, ut *fines Aeetaei* de ora Colchica Catull. Epithal. Pel. init. et ſic paſſim. *Dimidium animae ſuae* vocat Virgilium, graeca ſuavitate. Meleag. c. VII. (Anal. Br. I. p. 5.) Οὔριος ἐμπνεύσας ναύταις Νότος, ὦ δυσέρωτες, ἥμισύ μευ ψυχᾶς ἄρπασεν Ἀνδρόγαθον, Callimach. ep. XLIII.

ἥμισυ

Reddas incolumem, precor,
Et ſerves animae dimidium meae.

Illi

ἥμισύ μευ ψυχῆς ἔτι τὸ πνέον, ἥμισυν δ' οὐκ οἶδ' εἴτ' Ἔρος, εἴτ' Ἀΐδης ἥρπασε· πλὴν ἀφανές· ἦ γάρ τοι ἐς παίδων πάλιν ψύχετο. et propius ad h. l. in eiusdem fragm. CXIV. p. 485. ex emendatione Bentl. ἃ ναῦς, ἃ τὸ μόνον φέγγος ἐμὶν τὸ γλυκὺ τᾶς ζοᾶς ἅρπαξας, ποτί τε Ζανὸς ἱκετᾶν λιμενοσκόπα, nisi potius ibi cum eodem reponas, ἀμίτομον — ἁρπάξασα ποτὶ Z. nam Cod. habet ἄτομον, vitio e ſcripturae compendio nato. conſ. II. 17. 5. Stat. l. l. v. 7. et V. 1. 177. Ovid. ex Pont. I. 6. 17. ibique Heinſ.

v. 9 *ſqq.* Dum Horatius Virgilium ſibi ereptum, tantisque periculis dolet obiici, indignatio eius in ipſum auctorem huius diſcidii convertitur, eiusque inventum tanquam facinus impium contraque naturae leges ſusceptum exagitat atque deteſtatur. Naturae enim animi humani conſentaneum eſt, ut, quotiescunque infortunio aliquo vel periculi metu prematur, atque perturbetur, ad eius ultimas ſtatim cauſſas recurrat, easque tanquam unicum omnium, etſi caſu potius inde enata ſunt, malorum fontem habeat, atque exſecretur. Sic Penelope (Ovid. Heroid. I. 5.) Paridem, antequam Helenam rapuiſſet, undis obrutum, Medea (Eurip. Med. init.) Iaſonem Colchis, Ariadne Theſeum (Catull. LXIV. 171.) Cretae nunquam appulſos optant, cum graviſſima ipſis inde mala acciderint. Sic Propertius III, 7. in. in Paeti naufragio pecuniam tanquam navium inventarum, malorumque inde emergentium cauſſam incuſat. — 9. Hominem durum, ac ſenſus expertem, quique nulla re facile commovetur, deſignant poetae ſic, ut eius animo tribuant id, quod in rerum natura duriſſimum eſt, ferrum, ſaxa, robur. Iam hoc poetae exornant vel ſic, ut ipſum cor e ferro conflatum, vel e ſaxo compactum dicant; veluti Aeſchyl. Prometh. 242. σιδηρόφρων καὶ πέτρας εἰργασμένος. Pindar. fragm. apud Athen. XIII. c. VIII. p. 601. κεῖνος ἐξ ἀδάμαντος ἠὲ σιδάρου κεχάλκευται μέλαιναν καρδίαν. et Apollon. Rhod. II. 231. κέαρ ἀδάμαντος ἐληλαμένον. Hinc ſimpliciter apud Homerum dicitur θυμὸς σιδήρειος Il. χ. 357. ἦτορ σιδήρειον Il. ω. 205. et Heſiodum θυμὸς ἀδάμαντος Ἔργ. 147. et Θεογ. 239. χαλκεοκάρδιος Theocr. XIII. 5. νόον σιδήρου ἔχων Moſch. IV. 44. quo et pertinet Theocriti XXII. 112. θυμὸς ἄῤῥηκτος, Orph. Arg. 950. θυμὸς ἀκαμαντής. E Latinis, qui idem hoc genus loquendi adopta-

Illi robur et aes triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Conmi-

optarunt, occurrit Ovid. Amor. III. 6. 59. *Ille habet et filices, et vivum in pectore ferrum,* et Trist. I. 7. 41. adde Stat. Theb. III. 280. Claudian. de Bello Get. 303. Alter modus est, ut pectus ferro, aut aere munitum atque circumdatum poetis dicatur, adeo, ut nihil, quo turbetur, ad illud penetrare possit. Conf. ad III. 28. 4. adde Tibull. I. 1. 63. *non tua sunt duro praecordia ferro vincta nec in tenero stat tibi corde silex.* Est igitur, ut rem paucis complectar, animus ferreus is, qui nullis neque minis, neque precibus, aliisve illecebris, tanquam amoris (ut in Pindari fragm.) neque periculis a propositi pertinacia quidquam remittit: designat adeo virum fortem, immisericordem, asperum, audacem ut h. l. Exornavit hanc notionem poeta, duas res, quae duritiem, animumque intrepidum indicant, cumulando, *robur,* ilicem et *aes,* idque, re amplificata, *triplex.* Recte quidem *robur et aes* iungi possit, ut *et* explicativum sit, accipiaturque pro, *robur aeris,* h. aes firmissimum, ut *robora ferri* Lucret. II. 1449. et inde Virgil. Aen. VII. 609. priorem tamen rationem, Pindari, Aeschyli, aliorumque exemplis innixam hic sequi malim. Quod vero *aes* vocat *triplex,* huius quidem imago a thorace, pectus ambiente, ducta videri potest, qua adeo materia pro opere inde facto posita sit, et thorax intelligatur triplex, cui tres laminae ferreae inductae sint; qualem fere describit clypeum Statius Theb. VII. 311. *clypei septemplice tauro laeva,* ter insuto *servantem ingentia* ferro *pectora.* et qua eadem de caussa Homer. Il. δ. 133. θώρηκα dixit διπλόον. Simplicior tamen ratio fuerit haec, ut pectus aere triplici h. denso obductum, adeoque *duritie armatum,* ut Valer. Max. VI. 3. init. ait, et adversus omnem periculi metum munitum intelligamus. — 10. qui primus per mare viam tentavit, primam navigationem instituit. *Navem* vel *se, vitam suam committere, credere mari* vel *ventis,* sollenni more dicitur de navigatione. Hic vero cum dilectu, respectu primi nautae, maris ac ventorum arbitrio magis obnoxii, cum nondum, qua arte ventorum vim temperaret, cursumque adeo certum teneret, usu didicisset. Magna quoque vis est in oppositis *truci* irato, tempestuoso (Catull. IV. 9. *trucem Ponticum sinum*) *pelago* et *fragilem ratem. Gracile lignum* dixit Statius III. 2. 80. ὀλίγον ξύλον Arat. Phaen. 300. ὀλίγον δὲ διὰ ξύλον Ἀΐδ' ἐρύκει, quem locum

Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit praecipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,

Nec

locum apte in rem suam vertit Alciphr. I. Ep. 3. ubi Berglerus laudat Dio. Chrys. Orat. LXIV. *οὔτι τριδάκτυλον αὐτοὺς σώζει ξύλον πεύκινον*, quod mire convenit cum Iuvenalis S. XIII. 17. *I nunc et ventis animam committe dolato confisus ligno, digitis a morte remotus quatuor aut septem, si fit latissima taeda.* Caeterum e nostri loco profecit Seneca Med. 301. *Audax nimium, qui freta primus rate tam fragili perfida rupit — — animum levibus credidit auris, dubioque secans aequora cursu potuit tenui fidere ligno.* Iuvat quoque hic in gratiam iuvenum erectioris indolis apponere epigr. XXIV. Antiphili (Anal. Brunk. II. p. 175.) *τόλμα, νέων ἀρχηγέ (σὺ γὰρ δρόμον ὕδατος πόντου, καὶ φυγὰς ἀνδρῶν κέρδεσιν ἡρέθισας,) οἷον ἐπεκτήσω δόλιον ξύλον, οἷον ἔτλης ἀνθρώποις θανάτῳ κέρδος ἐλεγχόμενον; ἦν ὄντως μεροπῶν χρύσεον γένος, οὐχ' ἀπὸ χέρσου τηλόθεν, ὡς Ἀΐδης, πόντος ἀπεβλέπετο.*

v. 12 *sqq.* Pericula navigationi obiecta egregie poeta per specialiores notiones, pugnam ventorum, Hyadas, Notum, monstrorum marinorum occursum, et scopulos declarat. *nec timuit*, susque deque habens, minime curans *Africum*, cum dilectu, nam is in mari mediterraneo maximos motus concitat, *praecipitem* adeo, *ὑψιπετῆ*, (*πνοὰς ὑψιπετῶν ἀνέμων* apud Pind. Pyth. III. 188.) ex alto irruentem, frequentata poetis imagine, qua venti de caelo ruere (hinc Boreas *αἰθηγενέτης* Homero Od. *s.* 296. et *ἄνεμοι αἰθηγενεῖς* Apollon. Rh. IV. 765. Virgil. Ge. I. 443. *urget ab alto Notus*, et II. 310. *tempestas a vertice incumbit.* ubi v. Heyn. adde Hesiod. Ἔργ. 546. et Odyss. ξ. 475.) vel e summis montibus (occurrit nunc Val. Flacc. I. 575. Alciphron Ep. I. 1. *ἐπέπνευσεν ἐκ τῶν ἀκρωτηρίων οἱ βορεῖς*) oriri dicuntur. *Decertantem*, certantem cum *Aquilonibus*, sed illud cum vi, nam contentionem pugnae non nisi fugato altero, obtentoque hinc maris imperio finitae innuit. Sic *ventos deproeliantes* dixit, I. 9. 11. *rixam debellatam* I. 18. 9. Hinc expedi Stat. Theb. I. 2. *regna decertata.* Sollennis vero imago tempestatis a ventorum ex adverso flantium, deque maris imperio certantium concursu petita. Ovid. Trist. I. 2. 25. *Inter utrumque fremunt immani turbine venti, nesit, cui domino*

Nec triſtes Hyadas, nec rabiem Noti,
Quo non arbiter Hadriae
Maior, tollere ſeu ponere volt freta.
Quem Mortis timuit gradum,

Qui

pareat, unda maris. Iam Homer. Il. π. 766. et inde Virgil. Aen. X. 357. Etiam Pind. Pyth. IV. 373. *βαρυγδούπων ἀνέμων στίχας* de acie ventorum inter ſe concurrentium acceperim. adde Virg. Aen. II. 417. — 14. *Hyades*, vel *Suculae*, ſtellae in fronte Tauri, ortu et occaſu ſuo tempeſtatem ac pluviam excitare creditae. v. Ovid. Faſt. V. 163. Plin. II. 29. Hinc *triſtes*, caelum triſte facientes, *contriſtantes* (ut Virgil. Ge. III. 279. *nigerrimus Auſter — pluvio contriſtat frigore caelum.*), ventos ac pluviam ferentes, *pluviae* inde dictae Virgil. Aen. I. 744. — *rabiem*, iram, vehementiam *Noti*, Auſtri, *quo non maior*, qui maximus eſt *Hadriae τοῦ Ἁδρίου*, Hadriatici maris, *arbiter*, qui maximum ius, imperium in illud habet, pervulgato loquendi uſu, quo venti regionem, quam perflant, incolere, (*Aquilones, Scythiae incolas*, noſter dixit III. 10. 3.) poſſidere, (Propert. I. 18. 2. v. ibi Burmann.) adeoque ei dominari (de eodem III. 3. 5. *dux inquieti turbidus Hadriae.* adde Sil. IX. 495. *Regnantem Aetolis Vulturnum in proelia campis effrenat.*) poetis dicuntur. — 16. Iam arbitrium ſeu tyrannidem Auſtri uberius declarat poeta. Proprie erat: *ſeu tollere vult, ſeu ponere.* Sed prius *ſeu* omiſſum more Horatiano v. I. 6. in fine. *tollere freta*, fluctus excitare in mari. Stat. Achill. I. 44. *attollere magnum aequor*, et ſic ſaepius. — *ponere*, ſublatum componere, ſedare, flatu remiſſo, ac placidiori facto. Lucan. V. 705. *laſſatum fluctibus aequor ut videre duces, purumque inſurgere caelo* Fracturum pelagus *Boream.* iuxta Homer. Od. ε. 385. *ὦρσε δ' ἐπὶ κραιπνὸν Βορέην, πρὸ δὲ κύματ' ἔαξεν.* Sophocl. Ai. 681. *Δεινῶν τ' ἄημα πνευμάτων ἐκοίμισε στένοντα πόντον.* Virgil. Aen. III. 69. *ubi prima fides pelago, placataque venti dant maria.*

v. 17 *ſqq.* Is ne praeſentiſſimum mortis periculum timuit, qui etc. Variata hac oratione (nam pedeſtris ſcriptor eam ita continuaſſet: *nec timuit Africum — nec monſtra* caet.) et per interrogationem expreſſa ſententiae maior vis accedit. *Mortis gradum* explicant fere *mortis genus*, at qua ratione ita dicatur,

Qui ſiccis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum et
Infames ſcopulos alta Ceraunia?

Nequid-

tur, non expediunt: nec, ſi quaeras, quot mortis genera in mari inveniantur, magis in promtu erit reſponſio; niſi ea cum quibusdam ita adnumerare velis, a belluis marinis devorari (*monſtra natantia*), naufragio perire (*qui vidit mare turgidum*) et ſcopulis affigi (*alta* Ceraunia). Sed ineptum hoc; at multo ineptius Schol. qui tres gradus mortis commemorat, fatum, caſum, genituram. Res ita videtur expedienda. Mors eſt *ἄλμη*, vel omnino perſona, quae ad nos accedit, (Tibull. I. 10. 34. et Propert. II. 20. 60. *qua ſit Mors aditura via.*) *αἷσα ἐπιχράει, ἐπισχήπτει*, (ut ſaepius apud Homer.) noſtram domum intrat, I. 4. 14. nos perſequitur, III. 2. 14. Iam eam acceleramus, adeundis periculis, unde illa nobis certa imminet, ipſique adeo novas vias, quibus ad nos accedat, paramus. *belli arceſſere Mortem* Tibull. I. 10. 33. *leti vias* eodem ſenſu apud eundem I. 3. 50. quem locum admovi Ach. Tatio IV. p. 160. *τοσαῦται τῶν θανάτων ἰδέαι ὁδοί*, et ipſa Mors *gradum corripere* dicitur v. 33. Senſus adeo eſſet: ille plane non expavit Mortem ad ſe accedentem. Sed reſtat alia ratio, et ipſa poetis ſatis frequens, qua nos mortis viam ingredi dicimur. Sic *θανάτου πέλας βαίνειν* Eurip. Oreſt. 1044. *ποδὸν ῥιπῇ θανάτῳ πελάσαι* Idem Iphig. T. 885. inprimis periculis nos obiicientes. Propert. III. 5. 2. *Per te immaturum mortis adimus iter* ſc. navigatione reperta. Eandem docte Phaedrus III. 6. 9. *profeſſae mortis audacem viam* vocat. Atque hanc rationem ſecutus videtur Horatius, *gradum Mortis* docte ponens pro, gradum ad Mortem; utque adeo ſenſus ſit: Sane ille non timuit gradum, audacter gradum tetendit, viam ingreſſus eſt, unde certiſſima ipſi Mors impenderet, adeoque periculoſiſſimam. Haec ipſa pericula vivide oculis ſubiicit poeta in ſqq. — 18. *ſiccis oculis*, ſine lacrimis, *ἄδακρυς, ἄτεγκτος*, ut *ſicco lumine* Lucan. IX. 1044. cf. Obſſ. adeoque impavidus et ferox *vidit*, videre potuit, adſpicere ſuſtinuit, v. ad I. 2. 13. *monſtra natantia* belluas marinas in maris ſuperficie apparentes, *θεινὰ φῦλα πόντου* Eurip. fr. apud Valken. Diatr. p. 147. *ἀναιδέα δείματα πόντου*, Oppian. Hal. V. 24. et *πελώρια θαύματα πόντου* apud eundem I. 360. Similis noſtro locus eſt in Catonis dir. 55.

Nequidquam Deus abſcidit
Prudens Oceano diſſociabili
Terras,

Nigro multa mari dicunt portenta natare, monſtra repentinis terrentia ſaepe figuris, cum ſubito emerſere furenti corpora ponto. Propert. III. 21. 27. *Itala portentis nec furit unda novis.* Horatium ſecutus Valer. Flacc. V. 483. *cui non iuſſo tot adire voluptas monſtra maris? Oceani monſtra* pariter Iuvenal. XIV. 283. *Neptunia monſtra* Claudian. de laud. Ser. 129. *naufraga monſtra* de Scylla, canibus ſuccincta Ovid. Faſt. IV. 500. Iam belluarum iſtarum adſpectus cum per ſe eſt terribilis, v. III. 27. 26. tum augetur iſte terror, quod, ubi ſuperficiem maris petunt, imminentem tempeſtatem eae ſignificant. Quod et ſcriptoribus itinerariis obſervatum memini. Mare vero mediterraneum, quod Virgilio nunc traiiciendum erat, iis quam maxime frequentari, e recentioribus teſtatur quoque Chandlerus in deſcriptione itineris in Aſiam minorem p. 3. — *mare turgidum*, ſc. fluctibus, *θάλασσαν οἰδάνουσαν*, tempeſtuoſum, v. Obſſ. — 20. *Ceraunia* vel *Acroceraunia, τὰ Κεραύνια ὄρη*, montes in Epiro, inter Hadriaticum et Ionium mare ſiti (Strabo VII. 488. Pauſan. V. 22.); qui adeo Graeciam ab Italia petentibus in conſpectum veniebant. Cum dilectu igitur hic poſiti, reſpectu Virgilii, Athenas petentis. *Infames ſcopulos, δυσανύμους*, propter naufragiorum ad eos factorum frequentiam. Sic Seneca Ep. XIV. *Charybdis regionem* vocat *vorticibus infamem*, Stat. Theb. III. 121. *ſcopulos*, quos Sphinx infederat, *infames*, et Theb. I. 333. *petras Scirone infames*, quas easdem Seneca Hippol. 1023. *ſcelere nobiles* vocat.

v. 21 *ſqq.* Non ſolum audax is erat, ſed etiam impius, naturae leges pervertendo. Conſideranda haec ex priſcorum hominum ſimplicitate, qua ea fere, quae, paullo difficiliora adgreſſu, humanas vires paene excedere viderentur, quibusque ſe ſupra ſortem ſuam efferre conarentur, invitis Diis ſuscepta crederent, atque adeo iſtiusmodi conatus in vetitis haberent. Hinc et impedimenta a Diis ſapienti quodam conſilio obiici credita, quo minus ingenii humani ſollertia ad ea penetrare poſſet, quae maximo inſuper ipſis damno futura praevidiſſent. Sic aurum, quod omnium malorum ſemina contineret, *terra celabatur*, et *ſic melius erat ſitum* (III. 3. 94.) ad quod tamen *per hominum deorumque iras*, ut ait Seneca Nat. Quaeſt. V. extr. *itum eſt*. Eadem de cauſa maria hominibus praecluſa putabantur,

quum

Terras, si tamen impiae
Non tangenda rates transiliunt vada.

Audax

quum naves lucro tantum faciendo, luxui parando nutriendoque, bellisque ad externas regiones transferendis miseriisque adeo hominum augendis unice paratas viderent. Hinc graviter Seneca l. l. *Non eadem est his et illis causa solvendi: sed iusta nulli. Diversis enim irritamentis ad tentandum iter impellimur. Vtique alicui vitio navigatur.* Atque hanc rationem secutus videtur h. l. poeta; nam, quae in contrariam partem recte disputari possunt, naturam nimirum ipso mari interfuso commercia hominum sublevasse, *ventosque dedisse* (Seneca l. l.) *ad ulteriora noscenda, atque commoda cuiusque regionis fierent communia;* haec, inquam, ab eius consilio perquam aliena erant. Frustra igitur *Deus*, vis illa divina, quae elementorum ordinem disponeret, et suum cuique locum adsignaret (Sic efferre solent veteres, in cosmogoniis describendis, aliis aliam huic vocabulo notionem subiicientibus. Ovid. Met. I. 21. *Hanc* Deus, *et melior litem natura diremit.* et v. 32. *Sic ubi dispositam,* quisquis fuit ille Deorum, *congeriem secuit.*) — *abscidit terras* a terris, diremit, seiunxit terras, interposito *Oceano*, mari. Ouwensius V. Cl. Noct. Hag. I. 14. iungebat, *abscidit t. Oceano*, h. *ab Oceano.* laudatis hanc in rem Ovid. Met. I. 22. *Nam caelo terras, et terris abscidit undas.* et v. 25. *Disiociata locis concordi pace ligavit.* Sed in priore loco diversa prorsus ratio est; nam ibi de elementis, quae adhuc confusa erant, non disponendis, sed tantum a se disiungendis agitur; in altero vero omnino contraria eius opinioni inest sententia, nimirum, Deum lite ista seu confusione sublata, pacem inter ea composuisse, h. alterum alteri adiunxisse etsi locis seiuncta. *Abscissum aequor animantibus* h. hominibus e nostri loco posuit Stat. Silv. III. 2. 61. *mundum dissaptum* Seneca Med. 335. — *Oc. dissociabili*, docte pro, qui terras dissociaret, disiungeret, separaret, activo sensu, v. Gesner h. l. et Ouwens. l. l. Copia vero poetica adiectum puta hoc epitheton. v. Obss. — *Prudens*, prudenti consilio, qui providisset, quanta inde in genus humanum mala redundatura fuissent. Eodem sensu Seneca l. l. *mundum* vocat *bene* h. bono ac prudenti consilio *dissaptum.* — 23. vel sic tamen fines a Deo constitutos migrant homines, terrasque mari seiunctas navium commercio coniungunt. Hinc *rates impiae* graviter, quae Dei consilium pervertunt,

Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas,
Audax Iapeti genus
Ignem

vertunt, et *vada*, maria *non tangenda*, quae iſte tangi, h. navibus iniri, transiri vetuit. *Transſiliunt*, cum vi dictum, pro, traiiciunt, transeunt mare. Ineſt enim notio ſummae temeritatis atque audaciae, quae vel ipſis naturae illudat legibus. Ita *inſultare fluctibus* Ovid. Met. I. 134. et ipſum noſtri verbum adhibuit Iuvenal. XIV. 279. Appoſite Sil. It. IV. 71. de Annibale, Alpes cum exercitu transgreſſo: *qui ſacros*, quos adeo transgredi nefas erat, *'montes rupesque profundas transſiluit.* cf. ad I. 18. 7.

v. 25. 26. Ea vero humani ingenii eſt indoles, ut non niſi vetita cum ſummo vitae periculo appetat. *Audax perpeti* graeca ſtructura, pro, ad omnia *perpetienda*, h. ſuscipienda, quatenus ei, qui rem periculoſam aggreditur, graviſſima quaeque perferenda ſunt. Eodem ſignificatu Graecis adhibetur τλῆναι, veluti Eurip. Iphig. Taur. 862. τλῆναι τόλμαν, *audax facinus aggredi.* et Alc. 627. τλῆναι ἔργον et Oreſt. 376. τλῆναι κακὰ de perpetrato facinore. Idem uſus τοῦ παθεῖν. v. Schol. Ariſtoph. nub. 234. ibique Kuſt. et Spanh. adde Klotz. ad Tyrt. p. 87. — *ruit per nefas*, nefanda aggreditur, ſceleſta perpetrat, ſed illud gravius, propter adiunctam temeritatis notionem. Serm. I. 4. 30. de avaro: *per mala praeceps fertur.* Claudian. in Eutrop. II. 52. *ruit in vetitum damni ſecura libido.* Senec. Octav. 787. *agmina* — *efferata per nefas ingens ruunt.* Dictum vero *ruere per nefas*, Graecorum exemplo, ut βῆναι διὰ μόχθων, Eurip. Heracl. 625. *vetitum* per leges naturae; nam ideo eſt nefas. ad ſententiam Seneca Nat. Quaeſt. IV. Praef. *Quis non in hoc magnitudinem ingenii ſui concitavit, deteſtatus conſenſum humani generis, tendentis ad vitia?* adiecto Menandreo: *non ſingulos peccare, nec paucos, ſed iam ſcelus eſſe contextum.*

v. 27 *ſqq.* Praemiſſam ſententiam generalem munit iam Horatius exemplis, eaque a mythis repetit, tanquam poeta. Primum ponit Promethei, ignem de caelo furantis, eumque hominibus communicantis. De ipſa fabula adi ſummum Heynium ad Apollod. I. 7. 1. p. 89. et Cel. Schütz. ad Aeſchyl. Prom. Exc. I. — *genus Iapeti*, γένος Ἰαπέτου, filius Iapeti, Prometheus,

Ignem fraude mala gentibus intulit:
Poſt ignem aetheria domo
Subductum Macies et nova Febrium
Terris

metheus, *audax*, *πάντολμος*, *λαμπρὸς*, *κακοῦργος* Aeſchyli de eodem. *ignem intulit gentibus*, hominibus tradidit, *mortalibus dividit*, Attii fr. de eodem. *πυρὸς σέλας ἀνθρώποις πλάψας ὤπασεν* Aeſchyl. Prom. v. 8. *Inferre*, ut Epiſt. II. 1. 157. *Graecia — artes intulit agreſti Latio:* pro quo ſollennius *inducere*, ut Virgil. Ecl. V. 30. *thiaſos inducere Bacchi*, h. *θιάσους* ſ. *τελετὰς εἰσάγειν* Eurip. Bacch. 260. *fraude mala*, *κακῇ τέχνῃ*, fraudulenter, furto ſurreptum. Docte hoc poeta Promethei in furando igne vafritiem tangit. Male alii explicant: magno damno. Deberet ſaltem eſſe: damno hominibus exitioſo. Sed hoc vv. ſqq. domum ſubiicitur.

v. 29 — 33. Cum ignis uſus multas artes produceret (Aeſchyl. Prom. 252. *πῦρ ἐγὼ σφιν ὤπασα, ἀφ' οὗ γε πολλὰς ἐκμαθήσονται τέχνας.*) quae hominibus maximo et uſui et damno eſſent; poeta pro conſilio ſuo inventi huius abuſum tantum commemorat, quo ignis ad artes, quae luxui inſerviunt, adhibitus eſt, inprimis eas, quae in metallis elaborant, et coquinariam (Senec. Ep. XCV. *Innumerabiles eſſe morbos miraris? coquos numera*); unde ortae pernicioſae cupiditates, miſeriae, morbi, corporis mollities (Lucret. V. 1014. *Tum genus humanum primum molleſcere coepit, ignis enim curavit, ut alſia corpora frigus non ita iam poſſent cueli ſub tegmine ferre,*) bella, adeoque mors maturior. Quae adeo hominibus inde obtingebant calamitates, eas poeta, tanquam poenas, quae audax Promethei facinus ulciſcerentur, hominibus immiſſas praeclaro phantaſmate fingit. Pedeſtris oratio ita procedebat: Prometheus eo audaciae proceſſit, ut ignem caelo ſubduceret, (nam in hoc audacia cernitur, non in inferendo illo gentibus) hominibusque traderet; quo facto macies caet. Sed docte poſteriori commati Promethei furtum inſeruit diſertiusque expoſuit poeta. *Poſt ignem ſubductum*, furto, clam ſubreptum *domo aetherea*, e caelo. Iam ſequi debebat: morbis varii generis humanum genus affectum eſt. Sed iſtis poeta perſonam induit, illosque hoſtili animo terram occupare fingit, egregia pictura. Pro morbis vero, quod generalius erat, poſuit ſpecialiora, *Maciem*, tabem, omnibus fere morbis communem, et *Febrium cohortem*;

Terris incubuit cohors:
Semotique prius tarda neceſſitas
Leti corripuit gradum.

Exper-

hortem; quam etſi recte de multitudine (fere ut στρατὸς Pindaro ſaepius adhibetur) earumque adeo variis ſpeciebus intelligere licet; malim tamen hic morbos tanquam exercitum, qui terram occupat, hominesque aggreditur, cogitare, phantaſmate poeta digniori prae altero, quod artis medicae ſcriptorem febrium genera dispeſcentem magis decet. Ducit eo praeter v. *incubuit*, Iuvenalis X. 218. imitatio: *circumfilit* agmine facto *morborum omne genus*. Eadem Graecis iam imago frequentata eſt. Heſiod. Ἔργ. 102. Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι. et Aeſchyl. Suppl. 692. Νούσων δ' ἑσμὸς ἀπ' ἀστῶν ἴζοι κράτους ἀτερπής. In Orci veſtibulo eos collocat Virgil. Aen. VI. 275. — *terris incubuit*, ἐνέσκηψε, ἐνέπεσε, terras inſedit, oppreſſit eas, cum dilectu, ad deſignandum impetum, multitudinem, et noxas. Nempe morbus impetum facit in corpus, aggreditur illud, (*advenientes morbos* etiam Cicero de Div. II. 29. Agath. c. LXXXI. (Anal. Br. III. 63.) v. 5. αἱ δὲ νόσοι πολλαὶ, καὶ ποικίλαι, ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλον ἐρχόμεναι θνητῶν) premit, incumbit in corpus, Aeſchyl. Agam. 1010. νόσος γὰρ γείτων ὁμόστοιχος ἐρείδει. Orph. Argon. 722. τοῦ μὲν δὴ κατὰ σῶμα λυγρὴ ἡρείσατο νοῦσος. Hinc illud *conflictari* dicitur morbo. De vitiis, animi morbis, Seneca ep. VII. *adeo nemo noſtrum — ferre impetum vitiorum tam magno comitatu venientium poteſt*. Alia ad hancce huius v. vim praeclare facientia habet Valken. ad Hippol. Eurip. v. 438.

, v. 32. 33. Et homines, qui longiſſima antea gaudebant vita, nunc maturius moriuntur. Communis fere eſt omnium antiquitatis populorum de hominum vetuſtiorum longaevitate opinio, cuius ratio in vitae genere, victus ſimplicitate aliisque cauſſis quaerenda videtur. *Neceſſitas Leti*, μοῖρα, πότμος θανάτου, fatum, neceſſitas, quae leto nos ſubiecit, Ἀίδου μίλαινα νυκτερός τ' ἀνάγκα, Eurip. Hippol. 1388. Hinc ἀνάγκην ſimpliciter dixit Antip. (Anal. Br. II. p. 22.) c. LIX. v. 5. Obſerva dilectum epithetorum. *Letum prius* quam ignis adminiculo artes inventae, novaque malorum inſtrumenta parata eſſent, *ſemotum* erat, remotum, longo intervallo aberat, adeoque e longinquo

Expertus vacuum Daedalus aëra
Pennis non homini datis.
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum eſt:
Caelum

ginquo adventabat. Eadem imago in Antiphili c. ſupra l. τηλόθεν, ὡς Ἀΐδης, πόντος ἀπεβλέπετο. Anget notionem longioris vitae epith. *tarda*, tardo greſſu ad homines accedens. Nunc vero *corripuit gradum*, greſſum acceleravit, citatiore gradu advenit. Lucan. Pharſ. II. 100. *quantoque gradu Mors ſaeva cucurrit. Rapere greſſum, viam, iter, campum*, item *corripere ſe* de feſtino greſſu ſatis obvine apud poetas loquendi formae.

v. 34. 35. Daedali fabulam enarratam v. apud Virgil. Aën. VI. 14. Ovid. A. A. II. 21. et Met. VIII. 183. Sil. XII. 89. — *expertus aera*, in aerem evolavit, ſed alterum doctius, quia primus hoc periculum fecit. — *Vacuum*, vaſtum, deſertum, ἔρημον αἰθέρα, perpetuo aeris epitheto: unde *inane* pro aere poſt Lucretium plures habent. — *pennis*, alis, *non homini datis*, alienis, graviter; nam in hoc ipſo temeritatis eſt ratio. Sil. I. 92. *aetherias aliena tollere in auras auſus ſe penna.*

v. 36. Quin ipſa infera loca Hercules, Cerberum extractu-

rus, adiit. *labor Herculeus*, Herculis robur, vis *perrupit Acheronta*, docte pro, Hercules vi ſua, fortiſſimo conatu viam ſibi fecit, penetravit *Acheronta*, loca infera. *Perrumpere* graviter de aditu, qui vi adhibita paratur. Virg. Aen. II. 494. *Fit via vi, rumpunt aditus.* Caeterum male, puto, hic comparant Graecorum βίη Ἡρακληείη. Cum hoc vero et antec. v. conveniunt illa Theodoridae (Analect. Br. II. p. 44.) c. XIII. Τόλμα καὶ εἰς Ἄϊδαν καὶ ἐς Οὐρανὸν ἄνδρα κομίζει.

v. 37 *ſqq.* Summa indignatio poetae apparet in exitu carminis. *Nil* tam *arduum eſt*, ſupra humanam conditionem poſitum, quo non homines adſpirent, quo non eniti cupiant, divinam ſortem concupiſcimus, uti e ſqq. patet. Graviter adeo *mortalibus*, h. puſillis iſtis. — 38. *Ipſum* adeo *caelum petimus*, viam ad caelum molimur *ſtultitia*, ſtulti, temeraria noſtra audacia; ſed illud exquiſitius, dum maiora cupimus, quam per conditionem mortalem adſequi licet. Sic *demens Salmoneus*, Iovis aemulus Virgil. Aen. VI.

Caelum ipsum petimus stultitia: neque
Per nostrum patimur scelus
Iracunda Iovem ponere fulmina.

590. Cum efferimur ultra sortem humanam, hoc antiquus sermo ita effert: Deorum conditionem quaerimus, ad Deos viam affectamus, Deorum vitam expetimus. Sic de felicitate Deorum hominibus negata Pind. Pyth. 10. 42. ὁ χάλκεος οὐρανὸς οὔπω ἄμβατος αὐτοῖς. adde Isthm. VII. 60. ibique Heyn. Propius ad nostrum Rhianus (Anal. Br. I. p. 479. et in Ei. Gnomic. p. 151.) v. 10. ἐπιλήθεται οὕνεκα γαῖαν ποσσὶν ἐπιστείβει — ἀλλ' ὑπεροπλίῃ καὶ ἀμαρτωλῇσι νόοισι ἴσα Διὶ βρομέει — ἠέ τιν' ἀτραπιτὸν τεχμαίρεται Οὔλυμπόνδε, ὅς κε μετ' ἀθανάτοις ἐναρίθμιος εἰλαπινάζῃ. — 39. Atque sic continuo provocamus iram Iovis, qui nostram ὕβριν puniat. Ad sententiam poetae adposite Valer. Flacc. I. 198. ubi Iason *illicitas tentaturus vias* maris Neptuni iram sic deprecatur: *Sed non sponte feror: nec nunc mihi iungere montes mens tumet, aut summo deposcere fulmen Olympo. — nec patimur per nostrum scelus*, propter impietatem nostram, ut Iupiter aliquando *ponat* deponat *fulmina*. *Irata* dicuntur, quatenus ipse iratus, dum ea iaculatur. Pindari Nem. 5. 90. ζάκοτον ἔγχος laudarunt iam alii. *Iratam aegida* similiter dixit Claudian. de R. Prof. III. 60. *Iratum Iovis ignem* Iuvenal. XIII. 226. *Iram Iovis* plures poetae latini fulmen dixere, secuti forte Aeschyl. Prometh. 433. idem ἔρις Διὸς similiter vocantem.

CAR-

CARMEN IV.

ARGVMENTVM.

Carmen hoc ex eorum eſt genere, quae deſcriptione expedita lectorem facile capiunt, eumque ſuavitate imaginum, ac ſententiarum, quae ſponte ſe obtuliſſe videntur, veritate morantur atque deliniunt. Eſt illud ad L. Sextium, qui in Bruti partibus fuerat, illius quaeſtor, et perpetuus comes, mox etiam, cum, Romam reverſus, in Auguſti amicitiam receptus eſſet, conſtans illius cultor atque laudator; quam amicitiae obſervantiam ac fidem ita ei honori duxit Auguſtus, ut, cum a. V. 732. conſulatu ſe abdicaſſet, eum in locum ſuum ſufficeret. v. Appian. Civ. IV. p. 619. Dio LIII. p. 518. Hinc in titulo carminis multi Codd. vocant Conſulem et Conſularem; ſed utrum in illo Sextii conſulatu, ſive poſtea hoc carmen ſcriptum ſit, incertum eſt. Neque magis exploratum habetur de cognomine, quod ei complures tribuunt, Quirini. Id conſtat, fuiſſe hominem nobilem ac divitem, Horatio inde a Brutianis temporibus coniunctiſſimum. Falſum eſſe praenomen Publii, a nonnullis ei datum, docet Fulv. Urſin. Famil. Rom. p. 244. v. Fabric. ad Dion. l. l. Iam ad ipſum carmen veniamus. — Ab ortu veris, cuius deſcriptio ad italicae regionis naturam atque ingenium praeclare attemperata eſt, progreſſus, eiusque ſuavitate atque laetitia, qua totam naturam perfudit, perfuſus ipſe atque exhilaratus poeta eosdem animi ſenſus in amicum ſuum transfundere conatur, eumque

ad

ad fruendas, quas vernum tempus ſecum ferat, delicias atque iucunditates, ſedulo hortatur. Hinc naturali ſententiarum ordine ad commune de vitae voluptatibus ſectandis praeceptum deducitur, rationibus ab ipſius vitae brevitate, omnibusque propoſita moriendi conditione, et quod poſt mortem nihil, quod gratum ac iucundum ſit, amplius ſperare liceat, deſumtis. In argumento tam ſimplici a tractatione atque elocutione poetae inprimis laus quaerenda erat, eamque ſummam, unanimi Intpp. conſenſu ſuam hoc carmine fecit Horatius. Adeo polita atque elaborata ſunt omnia, ſive deſcriptionem veris regioni, qua vivebat, accommodatam, ſive gravem ac vere lyricam ſententiarum ſpectes elocutionem. Metrum quoque carminis argumento egregie convenit. Quo nomine inprimis mirari ſoleo v. 7 et 8. — Graecas notiones in eo plures deprehendas; unde graecum Horatio ante oculos fuiſſe exemplum non inepte coniicias. Ducunt eo, praeter exitum carminis, inprimis v. 7 et 8. qui forte a Siculo aliquo poeta, qui Aetnae aeſtuantis imaginem in veris deſcriptione memoraſſet, mutuati videntur. Fac vero haberi haec in exploratiſſimis; tanto maiori laudi ducendum Horatio puto ipſum hoc, quod graecas ideas, romanis intextis, tam miro artificio ſuas fecerit. Quam vana vero, atque a poeta lyrico aliena Sanadoni et Dacerii ſit opinio, Horatium ad faſtos romanos, qui initium veris d. V. Id. Febr. poſtridie Faunalia, et mox (a. d. XII. Cal. Mart.) Feralia haberent, ſtudium ſuum in pangendo hoc carmine direxiſſe exiſtimantium, facile intelligitur. Caeterum idem argumentum tractavit Horatius L. IV, 7. adde I, 7 et 9. II, 11 et 14.

AD

AD L. SEXTIVM.

Solvitur acris hiems grata vice veris et Favoni,
Trahuntque ſiccas machinae carinas.

Ac

v. 1. *Solvi*, laxari proprie dicitur gelu, glacies; item humus, per hiemem frigore adſtricta, ut mox v. 10. *terrae ſolutae*, ubi v. not. Docte hic ipſa *hiems ſolvitur*, quae reſolvitur, remittit ſe. Tibull. III, 5. 4. *quum ſe purpureo vere remittit hiems.* ubi apte laudant Lucan. I. 17. *bruma rigens, ac neſciu vere remitti.* adde Stat. Theb. IV, 1. *horrentem zephyris laxaverat annum Phoebus; horrentem annum* h. hiemem. — *Acris*, e natura frigoris, ut *acutum gelu*, I, 9. 3. Iam ſequi debebat: *vere*, pro quo exquiſitius eſt *vice grata*, ſucceſſione *grati veris*, *et Favonii*, Zephyri, qui omnino in terris auſtralibus gratior eſt. *Veris comes* vocatur IV, 12. 1. Plin. H. N. II, 47. *Ver aperit navigantibus maria, cuius in principio Favonii hibernum molliunt caelum.*

v. 2. Vulgare erat: naves machinarum ope in mare trahuntur, deducuntur. Sed tribuit hanc deductionem poeta ipſis, quarum ope fiebat, machinis, quae eſt exquiſitior ac doctior ratio. *Trahunt* adeo, promovent, devolvunt *machinae*, h. l. *φάλαγγες*, cylindri ſubiecti; nam machina proprie de inſtrumento dicitur, quo aliquid loco ſuo movetur. *carinas*, naves *ſiccas*, quae per hiemem in ſicco ſteterant, in litus ſubductae, et trabibus conſtratis ſ. pulvino impoſitae. Graecis *ἑρύειν*, et *ἕλκειν*, *καθέλκειν*, uti Latinis *ſubducere* et *trahere* verba ſollennia hac de re. Attius apud Non. v. *anima* p. 112. a. *claſſes trahere in mare, et vela ventorum animae immittere*, laudante Lambin. Utrumque fiebat vectibus, ſeu cylindris, navi ita ſuppoſitis, ut, ſi in mare deducenda eſſet, tenuior craſſiorem exciperet, contra, ſi in litus ſubducenda, craſſior tenuiorem ſequeretur. Loca claſſica hac de re apud Apollon. Rh. I, 371. et Orph. Argon. 237. cf. Polluc. Onom. VII, 190. Gronov. ad Plaut. Caſ. III. 2. 27. et Morum ad Caeſ. B. C. II, 10. Caeterum ſolennis fere, in deſcriptione veris, maris, per hiemem procelloſi, nunc pacati, navigationisque adeo inſtauratae apud

poetas

Ac neque iam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni;
Nec prata canis albicant pruinis.

Iam

poetas mentio. vid. Anacr. XXXVII, 3. Meleag. in Ver, v. 9 et 21. Antipat. Sid. c. XXXVII. (Anal. Brunk. T. II. p. 16.) et, qui propius ad hunc locum ſpectat, Silentiarius c. XVII. (Anal. Br. III, 89.) cuius initium ideo huc transferam: Ἤδη μὲν ζεφύροισι μεμυκότα κόλπον ἀνοίγει εἴαρος εὐλείμων θελξινόου χάρις· ἄρτι δὲ δουρατέοισιν ἐπωλίσθησε χυλίνδροις ὁλκὰς ἀπ' ἠιόνων ἐς βυθὸν ἑλκομένη. adde IV, 12. init.

v. 3 *ſqq.* Suavis rei imago: pecus iam paſcua repetit, agricultura arator. Proſaicum erat: neque iam aut ſtab. gaud. pec. aut a. i. nec pr. Prius *aut* omiſſum, more Horatiano. v. I, 3. 16. I, 6. 19. *Pecus non gaudet ſtab.*, faſtidit iam ſtabula, quibus per longam hiemem incluſum fuerat, geſtit ea relinquere. *aut arator*, agricola, *igni*, foco, ad quem hiemale tempus egerat.

v. 4. *Prata albicant*, albent, tecta ſunt *pruinis*. *Canis*, πολιοῖς, ornat, ut Ovid. Her. V, 16. Claudian. de R. P. III. 232. *cum rore ſerenus albet ager*. Hinc ipſa hiems Muſaeo v. 293. χείμα πακχνῆεν dicta.

v. 5. Cum antea hominum ſtudia, vere redeunte excitata atque inſtaurata, memoraſſet, iam ipſam veris amoenitatem, eiusque delicias ſuaviſſima imagine per Veneris choreas, cum Gratiis ac Nymphis ad lunam agitatas, declarat. Nimirum cum antiquiores homines mores vitaeque inſtituta ad Deorum vitam transferrent, (v. Heyn. ad Virg. Aen. I, 499. Exc. XX.) ratio in promtu eſt, cur et choreas in Deorum coetum induxerint. Iam cum in ſaltatione corporis concinnitas membrorumque decor inprimis ſpectetur; ea fere numina, quibus perpetua iuventa aut inſignis attributa eſſet pulchritudo, choris admoverunt. Potiora fere comprehendit ſplendidiſſimus Homeri locus H. in Apoll. v. 194 ſqq. αὐτὰρ ἐϋπλόκαμοι Χάριτες καὶ ἐύφρονες Ὧραι, Ἁρμονίη θ' Ἥβη τε Διὸς θυγάτηρ τ' Ἀφροδίτη ὀρχεῦντ' ἀλλήλων ἐπὶ καρπῷ χεῖρας ἔχουσαι. et fragm. Callimachi (in Bentlei. CXVI.) Ἕνεστ' Ἀπόλλων τῷ χορῷ, τῆς λύρης ἀκούων· καὶ τῶν Ἐρώτων ἡσθόμην, ἔστι κ' Ἀφροδίτα. Occurrunt adeo Apollo, Bacchus, Diana, Venus, Amores, inprimis Gratiae (Pind. Ol. ιδ. 10. οὔτε γὰρ θεοὶ σεμνᾶν Χαρίτων ἄτερ κοιρα-

Iam Cytherea choros ducit Venus, imminente Luna:
Iunctaeque Nymphis Gratiae decentes Alter-

κοιρανέοντι χορεὺς) et Nymphae saltantes, v. Hom. H. in Pan. 19. Hesiod. Scut. H. 201 sqq. Theocr. XIII, 43. Apollon. Rh. I, 1222. Coluth. R. H. v. 5. Propert. I, 20. 46. Deos vero in solitudine errare, noctuque terras obire, (μακάρων τοι νύκτες ἔασιν iuxta Hesiod. Ἔργ. 730. adde eiusdem Theog. v. 10. Stat. Silv. I, 1. 95. *sub nocte silenti, cum superis terrena placent*, unde nox ipsa poetis sacra) inprimis vero Venerem sub veris adventum terram invisere, (Lucret. V, 736. *It Ver, et Venus, et Veneris praenuntius ante pinnatus graditur Zephyrus vestigia propter*) et cuncta vi sua procreatrici implere (Pervig. Ven. v. 63—67. e rec. Cel. Wernsdorf. in Poett. min. T. III, p. 477.) cum veterum sibi persuasum haberet religio; docte hanc opinionem in rem suam vertit Horatius, suavissimoque hoc phantasmate egregie exornavit, ac nobilitavit. Easdem Deas simili in argumento, Nostrum forte secutus, coniunxit Auctor Pervig. Ven. v. 50. 53 sqq. Nec inferiore suavitate in declaranda veris hilaritate Bacchi choreas induxisse censendus est Meleag. c. II. (ed. Cl. Manso.) Καὶ ναῦται πλώουσι, Διώνυσος δὲ χορεύει. Iam Anacr. V, 9. ῥόδα παῖς ὁ τῆς Κυθήρης στέφεται καλοῖς ἰούλοις Χαρίτεσσι συγχορεύων. — *Venus Cytherea* Ἀφροδίτη Κυθήρεια v. Obss. *choros ducit*, ἡγεῖται, ἐξάρχει χορεὺς, tanquam χορηγὸς, ut de Diana Hom. H. in eandem v. 17. 18. et inde Virg. Aen. I. 499. *exercet Diana choros.* — *imminente Luna*, desuper lucente, adeoque nocte serena. Eadem imago chori nocturni apud Apollon. Rh. I, 1231. πρὸς γὰρ οἱ διχόμηνις ἀπ' αἰθέρος αὐγάζουσα βάλλε σεληναίη.

v. 6. Vulgari modo oratio ita procederet: Venus choreas agit, saltat cum Gratiis ac Nymphis; sed extulit eam per duo membra, novoque alterum ornatu instruxit. — *Gratiae decentes* cum dilectu. Nam *decor* proprie dicitur de incessu, ad elegantiam composito (nota illa Tibulli: *illam, quicquid agit, quoquo vestigia movit, componit furtim subsequiturque decor.*) concinnoque membrorum motu, in saltatione inprimis conspicuo. IV, 3. 17. et II, 12. 17. *quam nec ferre pedem dedecuit choris*, quibuscum contende Euripidea Electr. 859. Θὲς εἰς χορὸν ἴχνος, πήδημα κουφίζουσα σὺν ἀγλαΐᾳ.

Alterno terram quatiunt pede; dum graves Cyclopum

Vulca-

ἀγλαΐης. Caeterum de consortio Veneris cum Gratiis primae lineae iam apparent in Homer. Od. σ', 193. — *iunctae N.* manibus invicem nexis, ἀλλήλων ἐπὶ καρπῷ χεῖρας ἔχουσαι, ut Homer. H. in Ap. l. l. — *quatiunt*, pulsant, feriunt *terram, pede alterno*, alternatim, e rhythmi lege, nunc molliter nunc graviis impresso. Callim. H. in Del. 306. αἱ δὲ ποδὶ πλήσσουσι χορήτιδες ἀσφαλὲς οὖδας. cf. IV, 1. 27. Sil. It. III, 347. *Nunc pedis alterno percussa verbere terra ad numerum resonas gaudentem plaudere castras.*

v. 7. Vulcanum operi intentum inter signa veris a poeta memorari, mirationem sane facere possit, nisi cogites, imaginem hanc poetae esse secundariam, eiusque adeo originem ab altera repetendam. Veneris enim choros cogitanti poetae facile succurrebat Vulcani, Veneris mariti, in officina laborantis, idea. Cuiusmodi idearum nexus in Horatio saepius deprehendas. Sic I, 12. init. Haemo memorato, poeta statim in Orphei Thracii laudes digreditur. Accedit et alia ratio, magnam veritatis prae se ferens speciem, Horatium nempe in adornando toto hoc loco respexisse aliquem poetam Siculum, qui Veneris choreas sub radicibus Aetnae collocasset. Praeterea, cum Venus Siculis inter Deos ἐγχωρίους culta fuerit, et regio circa Aetnam in amoenissimis et olim habita fuerit, et nunc habeatur; haec sane digna fuit, cui poetae Veneris choreas adsignarent. Forte de iisdem Veneris chorels intelligendus est versus veteris poetae apud Mar. Victorinum A. Gr. L. II. p. 2542. Putsch. *Vocat Aetnae super altum caput acres choreas.* De Aetna certe, Vulcani officina, quin hic cogitari debeat, vix dubitandum videtur. Cuius eiectata noctu flamma cum insignis ad adspectum sit (etiam Plin. NI, 8. 14. *mons Aetnæ nocturnis mirus incendiis.* adde Hamiltoni Camp. Phlegr. tab. XXXVIII. eandem Vesuvii nocturnam faciem repraesentantem) praeclare poeta hac imagine ad exornandum hunc locum usus est, ut tanto maior sit alterius suavitas ex opposito. Haec si cogites, non adeo mirum videbitur, Vulcani operam post Veneris choreas hic commemorari, imo, si quid iudico, in artificiosissimis hunc locum reponi debere arbitror. Iam expende verborum ornatum. *Vulcanus ardens* potest esse, qui operi insudat, qui, nimio studio inflammatus, opus exerçet, qualem fere deprehendit

Vulcanus ardens urit officinas.

Nunc

hendit Thetis Homerica Il. σ'. 372. ἰδρώοντα, ἑλισσόμενον περὶ φύσας, σπεύδοντα. Hoc tamen nimis vulgare eſſet. Poſſit etiam epitheton ab ignis natura ad Deum, cuius eſt ſymbolum, translatum videri; a qua perſonae cum adtributo confuſione vel optimi ſcriptores, utriusque linguae, poſſent notari. Sic recte in Heſiod. Theog. 106. Vranum ἀστερόεντα, in Homer. Il. ξ'. 245. Ὠκεανοῦ ῥέεθρα et in Senec. Hippol. 309. *Dianam claram* reprehendas. Eadem notione infra III. 4. 58. *Vulcanum avidum* accipiebat Geſnerus. Ipſum v. *urit* huic opinioni hic ſuffragari videtur. Enimvero, ſi hoc admittendum cenſeas, de tota huius loci venuſtate, igne poſt Venerem et Cyclopum officinas memorato, omnino actum eſt. Contra vero, ſi, quae tertia eſt ratio, *Vulcanum ardentem* flammis relucentem, ab igne rubentem accipias, vis ac vigor ſuus huic loco redit. Quo ſenſu Statio Silv. III. 1. 33. *Mulciber* dicitur *flammeus*, et Silv. I. 5. 8. *Siculi incude rubens*. Supra I. 2. 2. Iovis *dextra rubens*, ſc. fulmine. Virg. Aen. VII. 142. *nubes lucis radiis et auro ardens*. Stat. Theb. III. 507. aquila dicitur *ardens vector fulminis*. et Val. Fl. I. 346. Iaſon *ardens humeros rapto vellere*. Eodem ſenſu Euripid. Hippol. 1279. γᾶ dicitur αἰθομένα, ſolis radiis colluſtrata, uti recte Valken. ſtatuit, et Phoeniſſ. 258. ἀσπίδων νέφος φλέγει, unde *clypeos ardentes* Virgil. Aen. II. 734. — *urit officinas*, facit, ut totae flammis colluceant. Proprie officina lucet igni; iam ea, quae igne colluſtrantur, poetis uri dicuntur. Plane ita Ovid. Faſt. IV. 473. *Antraque Cyclopum poſitis exuſta caminis*. Stat. Silv. I. 5. 35. *neu vilis flamma caminos* ſc. Vulcani *ureret*. Item ſic dicitur Virg. Aen. III. 279. *incendere aras*. Ovid. Met. III. 691. *accendere aras*, plane ut Aeſchyl. Agam. 91. βωμοὶ δώροισι φλέγονται. Maxime vero huc facit fragm. Sophocl. e Ῥιζοτόμοις, ſervatum a Schol. Apollon. Rh. II. 1213. (Valken. Diatr. Eurip. p. 167. et apud Brunk. fragm. Sophocl. p. 648.) Ἥλιε δίσποτα καὶ πῦρ ἱερὸν, τῆς εἰνοδίας Ἑκάτης ἔγχος, τῷ δ' Ὀλύμπου πολλὴ φέρεται καὶ γῆς, καίουσ' *urens*, colluſtrans igne, ἱερὰς τριόδους. Suaviter hinc Martialis VII. 27. 6. de igne maiori: *flagret et exciſo feſta culina iugo*. Vtrumque adeo, *ardens* et *urit* ſatis graphice atque docte; licet, obſcuritatem quandam ambiguam his ipſis huic loco inferri, negari omnino nequeat. — *officinas Cyclopum*

Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terrae quem ferunt solutae.
Nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
Seu

Ἡφαίστοιο καμίνους, Callimach. in fragm. Bentl. n. 129. *graves*, epitheto, a duris ferri subigendi laboribus ad officinam translato.

v. 9 *sqq.* Iam ad verni temporis laetitiam, quae per naturam diffusa est, ac suavitatem hortatur poeta, rationibus ab ipsius vitae brevitate, mortisque adeo necessitate, quae et omnes maneat, quaeque iis omnibus, quae in hac vita nobis iucunda fuerint, certissimum finem imponat, deductis. *Nunc decet* per anni tempus, ipso vere admonente. Suaviter id mox repetitum. *Aut* myrto, *aut* flore, more Horatiano, pro simplici, myrto ac flore. v. ad I. 1. 21. — *nitidum caput*, comam, unguentis delibutam, λιπαρὴν ἔθειραν, Callimach. ep. L. 4. seu potius Simonid. LXXVI. (Anal. Br. I. 141.) — *impedire* exquisite pro vincire, coronare. Stat. Silv. IV. 3. 67. *Crinem mollibus impeditus* ulvis. *myrto*, Veneri sacra, et compotationibus inprimis adhibita. v. I. 38. 5. II. 7. 25. adde Eurip. Alc. 762. Electr. 778. *aut flore*, floribus, quos *ferunt terrae solutae*, terra, verni solis calore emollita ac resoluta, adeoque novis, recentibus. *terra solvitur* ut Virgil. Ge. I. 44. *Zephyro putris se gleba resolvit. terra patens* Ovid. Fast. IV. 87. *Ver aperit tunc omnia, densaque cedit frigoris asperitas, foetaque terra patet.* Caeterum ad exprimendam veris hilarius agendi omninoque profusioris laetitiae notionem praeclare colores desumsit poeta a comissationibus, in quibus convivae floribus redimiti discumberent. cf. II. 11. 14—17. IV. 1. 31. adde Anacr. IV. 14. 15. V. 15. VI. 1. XV. 5.

v. 11. 12. Eadem fere, sed paulo augustiori specie, ad ver, omninoque vitam hilarius transigendam, genioque epulis ac compotationibus indulgendum, a sacris quippe, Fauno faciundis, desumta exhortatio. Quam nisi primariam horum vv. notionem constituas, sententiarum nexum cum sequentibus vix invenias. Incidebant Romanorum Faunalia in Id. Febr. (Ovid. Fast. II. 193.) eaque profusiori,

uti

Seu poſcat agna, ſive malit haedo.
Pallida Mors aequo pulſat pede pauperum tabernas,
Regum-

uti omnino Deorum agreſtium ſacra, hilaritate celebrabantur. De eiusmodi ſacris Tibulli quoque locus intelligendus, I. 10. 51. *Ruſticus e lucoque vehit male ſobrius ipſe uxorem plauſtro progeniemque domum*, monente iam Ill. Heynio. — *Nunc decet Fauno immolare agnam* ſ. *agna* proſaicus ſcriptor dixiſſet; ſed disiunguntur haec copia poetica *ſeu poſcat a. ſive malit h.* — *in lucis*, ubi ſacra Diis agreſtibus, imprimis nemoralibus, fiebant. v. Tibull. l. l. — *umbroſis*, quibus cum vere frondes redierunt. — *ſeu poſcat*, nempe ſacrificia Diis omnino (non tantum ea, quae ex voto fiebant,) tanquam iis debita offerebantur: in his maxime primitiae rerum, quarum curam ac cuſtodiam (uti e. g. Faunus gregis) Dii haberent. Apte ad ſenſum et orationis colorem Antipat. ep. XXVIII. (Anal. Br. II. 13.) *εὔκολος Ἑρμείας, ὦ ποιμένες, ἦν τε γάλακτι χαίρων, καὶ δρυΐνῳ στενδόμενος μίλιτι· ἀλλ' οὐχ Ἡρακλῆς· ἅγια δὲ κτίλον ἢ παχὺν ἄρνα αἰτεῖ, καὶ πάντως ἐν Διὸς ἐκλέγεται.* — *agna* ſc. ſacrum ſibi fieri, ſibi immolari. v. Obſſ.

v. 13. 14. Sententiam de morte, quae ad omnes pertineat, tritam illam ac vulgarem, praeclaro ac vere lyrico ornatu inſtruxit poeta. *Pallida*, communi rebus inferis epitheto, *Mors* tanquam *Δαίμων pulſat pede*, graviter pro adit, intrat, pedem infert, adiuncta ferociae notione. Vulgo intelligunt mortem, fores pulſantem, foribus pede inſultantem, indigna Horatio idea; et *pulſare* recte de acceſſu dicitur. Stat. Achill. I. 10. *neque enim Aonium nemus advena pulſo*, h. accedo, intro; quod patet ex imitatione Auctoris (quem Olympium Nemeſianum acute vidit Wernsdorf. in Poett. min. T. I. p. 275 ſqq.) Laud. Herc. v. 6. *namque tuam non nunc novus advena turbam ingredior.* Neque quisquam controverſiam moviſſet h. l., ſi pro doctiori, Mors pulſat *tabernas*, vulgarius M. p. *limina tabernarum* poſuiſſet Horatius. Simili notione Senectus *θνητῶν δώματα καὶ πόλεις ἐλθεῖν* dicitur Euripid. Herc. fur. 651. cf. Tibull. III. 5. 16. — *aequo* pede — regumque turres, pro vulgari: intrat *aeque* tabernas pauperum *ac* regum turres, nullo habito discrimine. Sic II. 18. 32. *aequa tellus pauperi recluditur, regumque pueris*, h. *aeque* pauperi *ac* reg. pueris. *Tabernae*

Regumque turres. O beate Sexti,
Vitae ſumma brevis ſpem nos vetat inchoare longam.

Iam

h. l. tuguria, caſae humiles pauperum, quibus opponuntur *turres*, aedificia altiora ac magnificentiora (v. Verheyk. ad Antonin. Lib. c. XIV.) *regum*, divitum ac nobilium, ut ſaepe. Eſt adeo: Omnes, tam divites, quam pauperes, morti ſunt obnoxii. Eandem ſententiam, eadem diſtributione expoſitam, vide II. 3. extr. 14. 11. et 18. 32.

v. 14. 15. Fruere adeo, o Sexti, vitae deliciis, iisque bonis, quae fortuna tibi largita eſt (en totum hoc unico *beato* incluſum!) neque craſtino fide. Vitae enim brevitas ſpes tuas in anguſtum contrahere iubet. Prius comma tanquam poeta omiſit. *Summa brevis*, brevitas *vitae*, paucorum dierum numerus. *Anguſtae vitae breviſſimam portionem* eodem modo vocat Iuven. IX. 127. et Senec. ep. XLIX. Infra IV. 7. 17. *quis ſcit, an adiiciant hodiernae craſtina ſummae tempora Di ſuperi? — vetat inchoare*, inſtituere, concipere, alere *ſpem longam*, in longinquum porrectam, i. e. ſpem vitae longae, rerumque adhuc moliendarum atque perficiendarum. — *Inchoare* egregie hic depingit humanae naturae indolem ac levitatem, quae novas quotidie ſpes vitae ſumit, multaque, quae aliquando ad exitum perducat, ſibi proponit. Praeclare in hanc rem Seneca, Noſtri locum forte in animo habens, Ep. XIII. extr. *Inter caetera mala, hoc quoque ſtultitia habet proprium, ſemper incipit vivere. Conſidera, quid vox iſta ſignificet; et intelliges, quam foeda ſit hominum levitas, quotidie nova vitae fundamenta ponentium, novas ſpes etiam in exitu inchoantium.* Idem ep. XXIII. in fin. refert hoc Epicuri dogma: *Moleſtum eſt, ſemper vitam inchoare, aut, ſi hoc modo magis ſenſus poteſt exprimi: male vivunt, qui ſemper vivere incipiunt.* Denique ep. CI. init. *quam ſtultum eſt aetatem disponere? ne craſtino quidem dominamur. O quanta dementia eſt, ſpes longas inchoantium!* — *Spem longam* eodem ſenſu et graeci poetae adhibuerunt. Plato c. XXII. (Anal. Br. I. 173.) σοὶ δὲ — δυίμονες εὐρείας ἐλπίδας ἐξέχεαν. Macedonius ep. XXXIX. 4. (Anal. Br. III. 122.) βροτὸς δ' εὖ οἶδα καὶ αὐτὸς ἐὼν ὀλιχαῖς δ' ἐλπίσι πυκ-ζόμενος. Sic Ἀΐδας μακρὰς ἀφαιρούμενος ἐλπίδας occurrit in fragm. apud Diod. XVI. 92. Ad ſententiam totius loci cf. I. 11. 7.

Iam te premet nox, fabulaeque Manes,
Et domus exilis Plutonia: quo simul mearis,
Nec

v. 16. *Iam te*, vel in aetatis adhuc vigore conſtitutum, niſi potius: brevi iſta dierum ſummula praeterlapſa. — *nox* infera, nam caligo propria rebus inferis; *premet* exquiſite de nocte, ſ. caligine, quae *incubat* (Virgil. Aen. I. 89.) *urget* (Noſter I. 22. 10.) adeoque *premit*. Val. Flacc. I. 617. *piceoque premit nox omnia ponto*. Noſtrum forte reſpexit Ovid. Heroid. X. 112. *Crudeles ſomni, quid me tenuiſtis inertem*, at ſemel (ſ. *aut ſimul*) *aeterna nocte premenda ſui*. *Premet* adeo, circumdabit te nox, h. verſaberis in *regione*, ut Seneca ep. 82. ait, *perpetua nocte oppreſſa*. Virgil. Aen. VI. 828. *Concordes animae nunc, et dum nocte premuntur*. Nam illam imaginem, qua oculi nocte ſ. in aeternam noctem claudi dicuntur, huc pertinere non puto. Quod ſi hanc generaliorem τοῦ *premere*, qua ſit *circumdare*, *cingere*, *ambire*, notionem hic conſtituas, recte etiam ſeq. accommodari poterit; neque adeo opus erit zeugmatis figura, qua alias, quae *manibus* et *domni Plutoniae* magis conveniant, verbo iſti notiones ſubſtituas. — *Et manes* te prement, umbrae te circumdabunt, eris inter umbras, ipſe umbra. Manes dicuntur *fabulae*, tot fabulis famoſi, de quibus, omnino-que de rebus inferis tam miras narrationes, *μύθους*, priſcorum hominum conſinxit opinio, et poetarum inprimis exornavere ingenia, τὰ *μυθώδη*, ut Lucianus in Necyom. §. 14. de rebus inferis ait. Idem in Dial. Mort. XX. *κόνις πάντα καὶ λῆρος πολύς* (fere ut Perſ. V. 152. *cinis et manes et fabula fies.*) Euripid. Hippol. 197. eadem de re: *μύθοις δ' ἄλλως φερόμεθα*. Appoſite quoque Callimach. ep. XIV. 3. *ὦ Χαρίδα, τί τὰ νέρθε; πολὺ σκότος· αἱ δ' ἀγοδοι τί; ψεῦδος· ὁ δὲ Πλούτων; μῦθος· ἀπωλόμεθα*. Seneca Ep. 82. *multa de illa credimus, multorum ingeniis certatum eſt, ad augendam eius infamiam. Deſcriptus eſt carcer infernus* etc. adde Martial. X. 5. 17. Senec. Troad. 405 ſqq. Antholog. lat. Burm. T. II. p. 472. ep. 219. v. 10. et Lucilii Iun. Aetnam v. 75 ſqq. ibique Wernsd. (Poett. min. T. IV. P. I. p. 103.) Sic *tragicae Erinnyes* Propert. II. 16. 29. non ſunt, quas Tragici finxerunt, ſed quae ab iis ſaepius ad partes vocatae, et in ſcenam productae ſunt. Sic Iuvenali XII. 23. *tempeſtas* dicitur *poetica*, qualem fere poetae deſcribunt, re nimirum in maius aucta.

v. 17. *Et domus Plutonia*, regnum Plutonis, δῶμ' Ἀΐδαο, ut ſaepe de locis inferis poetae.

Nec regna vini sortiere talis,
Nec tenerum Lycidan mirabere, quo calet iuventus
Nunc

v. Santenium V. Cl. ad Propert. IV. 11. 8. — *exilis*, in qua umbrae exiles, tenues (Virgil. Ge. IV. 472. *Umbrae ibant tenues.* et Aen. VI. 293. *tenues sine corpore vitas.*) et leves (*levem umbrarum turbam* habes I. 10. 18. Ovid. Met. X. 14. *leves populos, simulacraque functa sepulcris.* Valer. Flacc. I. 783. *neque enim ante leves niger avehit umbras portitor.*) versantur, *νεκύων ἀμενηνὰ κάρηνα* Homer. Od. κ'. 251. Lucian. Dial. Mort. XX. 2. *νέκυες ἀμαυροὶ* Sappho c. XI. infra laudando. Bentl. *domum exilem* interpretatur inopem, egenam, ubi nihil reperies, quo bene sit, laudato in hanc rem Horat. Ep. I. 6. 45. *Exilis domus est, ubi non et multa superfunt.* — *quo simul mearis*, quo ubi descenderis, perveneris, noto phantasmate. Alcaeus c. XIX. 8. (Anal. Br. I, 491.) *εὖτε σιδηρείην οἶμον ἔβης Ἀΐδεω.* Leonid. Tarent. c. LXIII. (Anal. Br. I. 236.) et Catull. III. 11. *iter tenebricosum.* v. ibi Doering. V. Cl. et Burman. ad Prop. II. 20. 74.

v. 18. Omnibus iis, quae hio vitam beatam atque iucundam efficiunt, carebis. Ex his commemorat compotationes atque amores. Eandem sententiam comice sic expressit Philetaerus (in Grot. Excerpt. p. 875.) *οὐ γὰρ θανών γε δῆπου' ἔγχελυν φάγοις, οὐδ' ἐν νεκροῖσι πέπτερος γαμψίλιος.* Non *sortiere*, sorta tibi obvenient, nimirum *talis*, talorum iactu, *regna* s. magisterium, arbitrium, *vini*, compotationis, h. e. non moderaberis ibi tanquam rex s. magister bibendi convivia, non ibi convivia celebrabis. Respicit poeta sollennem Romanorum morem, in conviviis sibi regem, qui bibendi leges ederet, talorum iactu eligentium. Plaut. Stich. V. 4. 20. *strategum te fucio huic convivio.* v. Lips. ad ei. Pers. V. 1. 18. cf. II. 7. 25. Nonnulli, Luisinum (Parerg. III. 38.) secuti, iungunt *vini talis*, *τοίου*, tam boni, tam generosi, quasi inter pocula res agatur. Enimvero, quod Bentl. iam monuit, *regnum vini* recte quidem dicitur, non item *regnum vini talis*, et acumen omnino languet.

v. 19. Neque eius, quem nunc amas, tibi tum copia erit, amore Lycidae amplius frui non licebit. — *non mirabere*, amabis, habebis ibi *Lycidan tenerum*, *ἁπαλόν*, pulchrum, delicias nunc tuas. Nomen hoc quin ab Horatio fictum sit, et ipsa

Nunc omnis, et mox virgines tepebunt.

ipsa res clamat, et ipsum hoc, tanquam amasii nomen, occurrit in Bione IV. 10. ἦν δ' αὖτ' ἐς τὸν Ἔρωτα καὶ ἐς Λυκίδαν τι μελίσδω. *Mirari*, ut θαυμάζειν, eleganter de amore, ex admirabilis formae adspectu orto. Sic V. 3. 10. *praeter omnes candidum Medea mirata est ducem.* cf. IV. 9. 15. Potest et simpliciter hic esse: non ibi Lycidae pulchritudinem miraberis, πάντα γὰρ ἴσα καὶ ὁμόχροα, καὶ οὐδὲν οὔτε καλὸν, οὔτε κάλλιον, quod Lucian. in Catapl. §. 22. de umbris refert. Idem suaviter in Dial. Mort. I. §. 3. παρ' ἡμῖν (apud Inferos) οὔτε ἡ ξανθὴ κόμη, οὔτε τὰ χαροπὰ, ἢ μέλανα ὄμματα, ἢ ἐρύθημα ἐπὶ τοῦ προσώπου ἔτι ἐστίν. Prior tamen ratio reliquis magis consentanea videtur. — *quo calet iuv.* qui nunc, puer, iuvenum animos amore incendit, et mox, adultior factus, puellas non leviter commovebit. Ad declarandam eximiam Lycidae pulchritudinem addita haec puta a poeta. *Calere* et *tepere* de amore, ut ἐνδάλπεσθαι ἔρωτι, καίεσθαι ὑπ' ἔρωτος et sim. in vulgus notum; quamquam *tepere* alias de amore frigescente, ut Ovid. Amor. II. 2. 53. v. Wernsd. Poett. min. T. II. p. 177. Caeterum ad sententiam horum vv. comparasse iuvabit Asclepiadae c. XXI. (Anal. Br. I. p. 215.) φείδῃ παρθενίης· καὶ τί πλέον; οὐ γὰρ ἐς Ἀιδην ἐλθοῦσ' εὑρήσεις τὸν φιλέοντα, κόρη. ἐν ζωοῖσι τὰ τερπνὰ τὰ Κύπριδος· ἐν δ' Ἀχέροντι ὀστέα καὶ σποδιὴ, παρθένε, καισόμεθα. Strato c. XCVI. (Anal. Br. T. II. p. 381.) Καὶ πίνε νῦν, καὶ ἔρα, Δαμόκρατες, οὐ γὰρ ἐς αἰεὶ πιόμεθ', οὐδ' αἰεὶ παισὶ συνεσσόμεθα. καὶ στεφάνοις κεφαλὰς πυκασώμεθα, καὶ μυρίσωμεν αὐτοὺς, πρὶν τύμβοις ταῦτα φέρειν ἑτέρους. Idem sententiarum nexus in elegia, quae in Theognideis v. 951. (Gnom. Br. p. 39.) habetur: οὐδεὶς ἀνθρώπων, ὃν ἐπεί ποτε γαῖα καλύψει, εἰς τ' ἔρεβος καταβῇ, δῶμά τε Περσεφόνης, τέρπεται, οὔτε λύρης, οὔτ' αὐλητῆρος ἀκούων, οὔτε Διωνύσου δῶρ' ἐσακειράμενος. Ταῦτ' ἐσορῶν κραδίῃ εὖ πείσομαι, ὄφρα τ' ἐλαφρὰ γούνατα καὶ κεφαλὴν ἀτρομέων προφέρω. Laudant et Sapphus c. XI. (Anal. Br. I. 57.) ita numeris suis restituendum:

Κατθανοῖσα δὲ κείσεαί ποτε, καὶ μναμοσύνα σέθεν
Ἔσσετ' οὐδέποκ' οὔ ὕστερον· οὐ γὰρ πεδέχεις ῥόδων
Τῶν ἐκ Πιερίας· ἀλλ' ἀφανὴς κἦν Ἄϊδα δόμοις
Φοιτάσεις . . . , . . οὐδέ σε
Βλέψει παῖς ποτ' ἀμαυρῶν νεκύων ἐκπεποταμένην.

CARMEN V.

ARGVMENTVM.

Pyrrha, sive verum id nomen, sive fictum sit, fuit haud dubie libertina aliqua, aut peregrina, quales complures Romae erant, multae nobili genere ortae, et liberaliter educatae, elegantia etiam atque ingenio, saepe et scientia artium, inprimis poëseos et musices, excellentes: cuius rei plura in Horatio exempla sunt. Igitur et delicias in amore tales Romae facere solebant, et amatores habere plurimos, nobilissimos subinde viros; cum ingenuas tentare, aut in amorem pellicere, palam certe, nefas et periculosum esset. Quum igitur Pyrrham, cuius amore ipse aliquamdiu irretitus fuerat, decenter comtam, eleganterque cultam Horatius videret, novo eam amatori, quem hisce amoris illecebris inescare cuperet, hoc dare, ex illius animi levitate facile suspicatur. Memor igitur perfidiae, quam ipse olim expertus fuisset, eandem isti iuveni, qui de fide puellae minime dubitaret, sortem praedicit. Persequitur hoc suavissima allegoria, a mari, soluta navis anchora, placidissimo, mox, eadem altius provecta, turbidissimo, desunita. Se eodem naufragio deprehensum; ex eo tamen satis salvum evasisse.

AD

AD PYRRHAM.

Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urguet odoribus
Grato,

v. 1—4. Exordium minus acerbum quam I. 8. Quaerit tantum Horatius, quemnam iuvenum Pyrrha nunc in sui amorem pellexerit: etsi in his iam tacita perfidiae eius, atque inconstantiae ineſt obiurgatio. *Puer*, iuvenis, qui adeo primum amare occepit, puellarum perfidiam nondum expertus, seque adeo tuo amore felicissimum putans, *gracilis*, ἁβρὸς, ἁπαλὸς, gracili, tenui corpore, adeoque delicatus, mollis, pulcher. Notum Terentii Eunuch. II. 3. 22. Sic *Ganymedem gracilem* vocat Martial. XI. 44. 1. *urget* premit *te*, arctiore amplexu te constringit, adeoque perdite te amat. De Maratho Tibull. I. 8. 36. *Dum tumet, et teneros conserit usque sinus.* Potest et esse, insitat tibi, sectatur te, amorem tuum unice expetit; quo simul fastidium et superbiam Pyrrhae, qua puerum magis incenderet, poeta innueret. Propert. IV. 3. 12. *quum rudis urgenti brachia victa dedi.* Prius tamen malim propter adiecta, *in rosa*, et *sub antro*. *Te* reclinem, cubantem *in rosa*, in rosis, quibus humus constrata est. *In odoribus iacere* simili modo dixit Seneca Ep. LXXXII. et *in rosa iacere* idem Ep. XXXVI. Possis et iungere: *puer in rosa*, h. rosis reclinatus, quae doctior esset ratio, Graecis non infrequens. Eurip. Herc. fur. 677. εἰ ζώην μετ' εὐφροσύνης, αἰαῖ δ' ἐν στεφάνοισιν εἴην, unde fluxere illa Propertii III. 3. 41. *Me iuvat — — Musarumque choris implicuisse manus. — Et caput in verna semper habere rosa. in rosa* i. e. rosa coronatum, ut bene Markl. in ed. Burm. laudato Aristoph. Ἱππ. 1367. ἐν μύρῳ unguento delibutus. Sic ἵπποι ἐν πτεροῖς, h. πτερωτοὶ Pind. Ol. I. 140. et Virgil. Aen. V. 37. *Acestes in iaculis.* Esset adeo *multa in rosa puer*, ῥόδοις πυκασθείς, veluti Anacr. dicitur, et Eurip. Alc. 799. et 835. στεφάνοις πυκασθείς. Etiam Cic. Tusc. V. 26. *esse in viola aut in rosa* et de Fin. II. 20. *potare in rosa.* Atque haec ratio bene conveniret cum sqq. *perf. liq. od.* quae unae res in Horatio semper fere iunguntur, ut I. 3. 9. II. 11. 15. adde Tibull. I. 7. 51. De cubili tamen rosis consito accepit quoque Dorvill. ad Char. p. 97. excitato Philostrati loco Ep. XXVIII. καὶ σου δέομαι οὐ στεφανοῦσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ κοι-

Grato, Pyrrha, ſub antro?
Cui flavam religas comam

Sim-

μυδῶντα ἐπὶ ῥόδων. — *Perfuſus*, tinctus, delibutus, comam habens delibutam (cf. V. 13. 9.) *odoribus*, unguentis εὐόδμοις. Sic *odorati capilli* II. 11. 15. III. 20. 14. V. 17. 23. *liquidis* ad ornatum pertinet, ſed quo generale v. *odores* definiatur, ac declaretur. Erat hoc omnino delicatiorum, et qui genio ſuo indulgerent. Hic vero inter artes referendum videtur, quibus Pyrrhae iuvenis placere cuperet. — *ſub antro*, egregie ad exornandam totam imaginem adpoſitum. In amoenitate ſpeluncarum propter refrigeria compotationibus et amoribus aptarum celebranda multi ſunt Romani poetae. Poetam tamen non dedeceat, ſi de umbra arborum ſimpliciter accipias, niſi loquendi ratio repugnare videatur. cf. I. 1. 21. Minime vero audiendi ſunt, qui antrum de fornice accipiunt, quod vel epith. *grato* reſpuit, et ab toto loco alienum eſt. — 4. *Cui*, in cuius gratiam, ut ei placeas, *comam religas*, crines tuos decenter componis. Comae fingendae et apte concinnandae ſtudium inter artes, quibus puellae placere volebant, ſaepius memoratur. Tibull. I. 9. 67. *Tune putas illam pro te disponere crines, aut tenues denſo pectere dente comas?* et, qui magis ad verba et ſenſum h. l. ſpectat, Silentiar. c. XXII. (Anal. Br. III. p. 78.) εἰπὲ, τίνι πλέξεις ἔτι βόστρυχον, ἢ τίνι χεῖρας φαιδρυνέεις, ὀνύχων ἀμφιτεμὼν ἀκίδα; quae poſteriora conſpirant fere cum Tibullianis I. 8. 12. Pro generaliori vero, *cui comis crines*, ſpecialiorem gratioremque poeta poſuit comendi modum, quo crines in nodum colligabantur; quo ipſo elegantiam et guſtum, quem vocant, puella prodebat. Tibull. I. 8. 15. *Ipſa placet, quamvis — nec nitidum tarda comſerit arte caput.* — 5. *ſimplex munditiis*, non operoſe, yariove cultu onerata, ſed ita comta atque ornata, ut ſine ullo ſtudio factum videatur. *Munditiae* ſ. *mundus* proprie de ornatu muliebri, qualis eſt gemmarum, armillarum caet. His ornabant ſeſe maxime meretrices, quibus iuvenum oculos ferirent. Plaut. Poen. I. 1. 64. *oculos meos volo delectare munditiis meretriciis.* Pyrrha adeo ornata erat ſimpliciter, non magnifice, utpote formae ſuae confidens.

v. 5 *ſqq.* Oratio in his vv. admodum concinna ac docta. Perfidiam Pyrrhae ipſe expertus Horatius iuvenem iſtum de eadem mox conqueſturum perpetua fere allegoria comparat nautae,

Simplex munditiis? Heu, quoties fidem
Mutatosque Deos flebit, et aspera
Nigris aequora ventis
Emirabitur insolens,
Qui

nantae, qui, tranquillo mari, solvit, mox, in altum provectus, eiusdem maris facie, tempestatis ingruentis vi, penitus immutata, periclitatur, atque naufragium facit. — *Heu quoties flebit*, conqueretur, cum dolore sentiet, malo suo experietur *fidem* olim a puella sibi datam, nunc *mutatam* (iterandum enim hoc) violatam, ruptam, perfidiam. Plaut. Mil. Glor. IV. 1. 36. *Sed ne isthanc amittam, et haec mutet fidem, vide modo.* Elegans est usus τοῦ *flere* pro conqueri, cum adiuncta poenitentiae notione, Horatio perquam familiaris. v. I. 25. 11. V. 5. 74. Epist. II. 1. 9. adde Tibull. I. 9. 79. III. 5. 40. et Propert. I. 7. 18. — *Fid. et deos mutatos*, violato iureiurando per deos dato. Simili forma II. 8. 10. dicitur *fallere cineres matris, fidera*, et *deos*, et V. 15. 3. *deos laedere*. Catull. 64. 134. *numen divum negligere*. Dicendum adeo esset, poetam disiunxisse, quae pedestris oratio hac iunctura extulisset: *fidem per Deos* (nimirum iureiurando interposito) *datam mutare*, violare: uti fere Stat. Achill. I. 405. *fidem et superos* h. fidem per Deos datum (πίστιν θεῶν Eurip. Med. 414.) *calcare*. Et hoc est illud, quod primo loco se offert. Alia ratione *Dii* dicuntur *mutati*, h. e propitiis infensi facti: etiam hoc satis adcommodate h. l. Nam in secundo amore Dii amantibus dicuntur propitii, contra vero, amoris foedere dissoluto, vel non mutuo, iisdem irati, infensi. Propert. I. 1. 7. *Et mihi iam toto furor hic non deficit anno, quum tamen adversos cogor habere Deos.* ubi Burmannum quoque hunc Horatii locum ita explicare video: in quo tamen offendit hoc, quod alio modo *fides*, alio *Dii mutari* dicantur. Tertia denique ratio est, ut allegoria tempestatis, qua se subito deprehensum amator sentit, incipiat statim a v. 5. utque *fides* de mari tranquillo dicatur, quod iuvenis semper hoc statu permansurum crediderat, cui adeo nimis confiderat. Sic *fides pelagi* Virgil. Aen. III. 69. *fides aurae* Ovid. Fast. II. 454. *fides caeli* Claudian. de B. Gild. 499. *fides sereni* Stat. Silv. III. 1. et *Dii* adeo, qui cursui ipsius primo faverant, nunc *mutati*, irati, tempestate immissa. Vereor tamen,

Qui nunc te fruitur credulus aurea;
Qui ſemper vacuam, ſemper amabilem
Sperat,

tamen, ne aliis haec ratio paullo longius petita videatur. — *aequora aſpera*, mare aſperum, commotum, ſumto verbo ab iratis. Niſi forte praeſtat iungere *aeq. aſpera* facta *ventis*, excitatis vento fluctibus inaequalia facta, adeoque commota. Sic *inaequales procellae* II. 9. 3. *Nigris*, propter nubes, quibus caelum obducunt. Sic *Eurus niger* Valer. Flacc. II. 365. contra *Notus albus* I. 7. 15. ubi v. not. — *emirabitur*, nove dictum pro ſimplici, mirabitur, experietur, aucta tamen verbi vi, *cum ſtupore adſpiciet*, quia aequor fidiſſimum, perpetuoque tranquillum certo ſibi perſuaſerat. — *Inſolens*, active, qui inconſtantem Pyrrhae animum nondum expertus fuerat, qui eam in amore fidam crediderat.

v. 9 ſqq. Qui nunc amoris tui deliciis perfruitur. *Aurea*, tanquam ea, quae optimis moribus ſit praedita, quae adeo amatoris votis faveat, et in amore habeatur fideliſſima, quae tamen non ſit. Hinc praeclare adiectum *credulus*, qui, ſe illam ſemper, ut ita dicam, auream habiturum tam facile ſibi perſuadet. Propert. II. 19. 61. *Tu quoque, qui pleno faſtus adſumis amore, Credule, nulla diu femina pondus habet*, h. levis eſt, et inconſtans in amore. Caeterum *aureos mores* ſimiliter poeta dixit IV. 2. 23. *auream annum* Tibull. I. 6. 58. ubi v. Heyn. Pariter Antiphanes de meretrice, quae non haberet animum meretricium, eam habere ait ἤθός τι χρυσοῦν πρὸς ἀρετὴν πεκτημένην, ὅττως ἐταῖραν apud Athen. XIII. 4. p. 572. et inde apud Grot. Excerpt. p. 631. Eundem Antiphanis locum noſtro admovit Heinſ. Lectt. Theocrit. c. XVIII. p. 357. qui praeterea commode monet, fuiſſe hanc inter illas voces, quibus amatores meretriculis ſolerent ὑποκορίζεσθαι, laudato in hanc rem Ariſtoph. Acharn. 1199. φιλησάτων με μαλθακῶς, ὦ χρυσίον. — 10. *vacuam* ſibi, ab aliorum amore, qui te ſui ſolummodo amori vacaturam putat. Ovid. Heroid. XX. 149. *Elige de vacuis, quam non ſibi vindicet alter.* — *ſemper amabilem*, quae ſemper ab iſto te amari patiaris, vel, quae digna ſis (propter caſtitatem) quae ſemper ab eo ameris. Nota illa Ovidii: *ut ameris, amabilis eſto*, h. iis praedita moribus, quae amorem tibi concilient. Caeterum allegoriam in his non ſervatam clamat Homius Elem. crit. II. 20. Enimvero non ipſa Pyrrha h. l. cum mari proprie comparatur, ſed eius, qui

Sperat, nescius aurae
Fallacis. Miseri, quibus
Inten-

qui illam amat, status; unde non opus erat, verba, ad ipsam puellam spectantia, tam exacte ubique respondere. Ne illud moneam, ipsi allegoriae ad partes singulas adcommodatae, nimisque protractae multum suavitatis detrahi. — 11. *Nescius*, nondum usu cognitum habens, quam *fallax*, mutabilis sit *aura*, quam facile ventus, qui nunc ei secundus est, mutetur, et ex adverso spiret, h. e. quam parum constans sis in amore. Simillimo modo Propert. II. 19. 67. dixit *mendaces flatus in amore ludere*. Imago ipsa ab aura desumta ad amoris felicitatem declarandam admodum frequentata est Graecis pariter ac Latinis poetis, (v. Heyn. ad Tibull. II. 1. 80.) huic vero loco perquam adcommodata, quum et ipsa allegoriae superiorum vv. praeclare inserviat.

v. 12. Magnum pathos habet exclamatio, qua eorum vicem dolet, qui in Pyrrhae amorem inciderint. Eadem δεινότητι, quanquam paullo aliter sententia tractata sit, Plato (Anal. Br. I. p. 170.) C. VI. 3. ἆ δειλοὶ, πόσους ὑπαντιάσαντες ἐκείνης πρωτοβόλου. quos vv. mire corrupit Weston. in Hermes. p. 46. adde Tibull. II. 1. 79. *Ah miseri, quos hic graviter Deus urget.* — *quibus intentata nitus*, pro vulgari, intentata es, qui pulchritudine tua allecti nondum usu cognoverunt, quam mutabili sis animo. Observa eximium verborum dilectum. *Nitere* de pulchritudine dici, vulgare est. Sed et mare tranquillum nitere dicitur: quocum venustam faciem comparavit etiam Alciphr. III. Ep. I. καὶ μειδιᾷ τῆς θαλάσσης χαριέστερον. et magis adposite Meleag. C. LX. ed. Cl. Manso ἡ φίλεως χαροποῖς Ἀσκληπιὰς οἷα γαλήνης ὄμμασι συμπείθει πάντας ἐρωτοπλοεῖν. Ipsa vero *placidi pellacia ponti*, ut hic pulchritudo Pyrrhae, est *subdola* s. fallax, ut Lucretii II. 559. verbis utar. Pariter *tentari*, ut Graecis πειρᾶσθαι, verecunda elocutione dicitur puella, vt. Ruhnk. Cel. ad Tim. p. 210. item mare, quod primum navibus pervium fit. Virg. Ecl. V. 32. Val. Flacc. I. 197.

v. 13 *sqq.* Nexus sententiarum est: Miseri illi, qui te non norunt, suavitate tamen atque pulchritudine tua illecti amorem tuum unice expetunt: ego quidem, qualis tu sis, expertus sum, tuosque laqueos, rebus utcunque salvis, effugi. Pro vulgari igitur „ego te novi“ quanto gravius poeta: Diis gratiam habeo, qui me e tantis

pericu-

Intentata nites! Me tabula ſacer
Votiva paries indicat uvida
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris Deo.

periculis, ac malis, in quae me tuus amor coniecerat, ſervaverint. Iam, quum malis conflictamur, naufragium facere; iisdem liberati, e naufragio evadere, enatare dicimur, imagine vel pedeſtri orationi frequentata. Quo ſenſu Graecis ἐκνεῦσαι, ἀναγήξασθαι pariter dici obſervarunt Valken. ad Eurip. Hippol. v. 822. et Ruhnk. ad Tim. p. 79. Docte hanc ob allegoriam hic valde adpoſitam imaginem exornavit poeta, ritum tangendo, quo e naufragio ſervati vota, Diis in ipſo naufragii periculo facta, perſolverent, tabulamque, quae huius rei memoriam ſervaret, cum veſtibus, quibuscum enataſſent, templo Dei σωτῆρος tanquam ἀνάθημα affigerent (v. Virg. Aen. XII. 766 ſqq. Iuvenal. XII. 17. et ibi Schol.) aut, ſi nudi evaſiſſent, comam detonſam Diis conſecrarent. Lucian. in Merc. Cond. init. T. I. p. 652. ed. Reiz. ibique Bos. Verba ipſa ſic procedunt: *Sacer* quippe templi, et quidem Neptuni *paries indicat*, teſtatur per *tabulam votivam*, ex voto adpenſam, (erat enim ſollennis dedicationis formula EX VOTO) h. e. tabula Neptuni templo affixa teſtatur, caet. fere ut Tibull. I. 3. 28. eloquitur: *Picta docet templis multa tabella tuis.* Horatianam orationis inverſionem ſecutus eſt Iuvenal. l. l. *Et quam votiva teſtantur fuma tabella.* Iam exſpectares orationem ita continuatam: me incolumem e naufragio enataſſe. Sed pro hoc docte ipſius tabulae, qua ſervatum ſe teſtaretur, argumentum poſuit, nimirum ſe *veſtimenta* haec *uvida*, madida *ſuſpendiſſe*, conſecraſſe *Deo maris potenti*, μεδέοντι θαλάσσης, Neptuno. v. ad I. 3. 1.

CAR-

CARMEN VI.

ARGVMENTVM.

M. Vipſanius Agrippa, magnus ille et praecipuus Auguſti amicus, terra marique rebus geſtis victoriisque clarus, ipſius Auguſti victoriam, inprimis Actiacae et inſecutae potentiae magnam ſibi partem vindicans, is igitur haud dubie Horatio exprobraverat, quod nulla dum ſui in ipſius carminibus eſſet mentio. Igitur ſe excuſat Agrippae, ſuique ingenii venam ſufficere negat tam ſublimi argumento, quod epico carmine celebrari debeat, ſeque tantum lyricae poeſi in iocis et luſibus occupatae vocare. Quo ipſo, quaſi aliud agens, ſplendidiſſimum Agrippae ipſique Auguſto carmen dicit: nam dum grandem ſibi ſpiritum eſſe negat, eum vel maxime prodit; et Agrippam exquiſitiſſime laudat, dum eius laudibus canendis ſe imparem profitetur. Eiusdem prorſus formae eſt II. 12. IV. 15. Elocutio totusque habitus huius carminis usque ad v. 16. magnificus eſt, imaginum dignitas, orationisque converſio admirabilis. Exitus autem et Horatii ingenio, et inprimis huius carminis deſcriptioni ac ſententiae egregie reſpondet, illique tanto maiorem ex oppoſitione picturarum venuſtatem conciliat. Iam L. Varius ille, ad quem Horatius delegat Agrippae canendi munus, poeta erat epicus et tragicus nobiliſſimus, quem in epico genere primarium praedicat Horatius hoc carmine et Serm. I. 10. 44. et Virgilio tanquam alterum poeta-

poetarum principem adſociat A. P. 55. v. et Virgil. Ecl. IX. 35. ubi non dubitandum, quin e Scholiaſtis legendum ſit Vario. E tragico genere nobile eius opus exſtabat, Thyeſtes, quam tragoediam cuilibet Graecorum comparari poſſe ait Quinctil. X. 1. ubi v. Intpp. cf. et Martial. VIII. 18. 8. Laudatur etiam panegyricus in Auguſtum, item carmen de morte, cuius fragmenta nonnulla ſervavit Macrob. VI. 1. et 2. quae eius divinum ingenium produnt. Denique Varius, ut Virgilii, ita Horatii amiciſſimus fuit (v. Serm. I. 5. 40. I. 9. 23.) et hunc Maecenati commendaverat. v. Serm. I. 6. 55. cf. de illo Rutgerſ. lectt. Venuſ. c. 3. p. 252. et Ill. Heyn. ad vit. Virg. §. 53. T. I. p. 130. Caeterum in hoc carmine male Sanadonus ſingula illa priſcorum heroum nomina allegorice interpretatur de certis Horatianae aetatis perſonis: Achillem eſſe Pollionem; duplicem Ulyſſem, Agrippam et Meſſalam; Pelopis domum, Antonium et Cleopatram; Martem, Statilium Taurum; Merionen, Marcum Titium; Diomedem, Maecenatem. Quo ipſo ſatis manifeſto declarat, ſe parum totius carminis vim ac maieſtatem adſecutum eſſe.

AD

AD AGRIPPAM.

Scriberis Vario fortis et hoſtium
Victor, Maeonii carminis aliti,
Quam rem cumque ferox navibus aut equis
Miles te duce geſſerit.

Nos,

v. 1. 2. *Scriberis*, pro, ſcribaris licet (ut *laudabunt*, I. 7. 1. *bibes*, I. 20. 10.) *Vario*, a Vario, h. Varius ſit oportet, a quo *ſcribaris*, carmine epico celebreris, ut *fortis*, virtute bellica conſpicuus, et *victor hoſtium*. Vide, quam praeclare et urbane ornetur ſic ſententia vulgaris: ego canendis rebus a te geſtis me imparem ſentio; Varius ſolus eſt, qui eas epice tractare poſſit. Quo ipſo Agrippae res geſtas mire extollit, ſimulque Vario epici carminis principatum defert. — 2. *Carmen Maeonium*, Homericum, nam Homerum Maeonium a Smyrna patria, Maeoniae urbe haberi pervulgatum eſt. Iam Varius, poeta epicus, *ales carminis Maeonii* dicitur, qui evolat, effertur Homeri inſtar, qui Homeri volatum aequat, adeoque dignitatem ac maieſtatem Homerici carminis refert. Nam et *cycnus*, et pro cycno *ales* ſollennia ſunt de poetis, ut IV. 2. 25. II. 20. 16. Tum proprium erat, ales Maeonium cantum edens; pro quo haud dubie eſſe poterat, ales cantus Maeonii. Iam pro cantu notionem, quae ei hoc loco ſubiecta eſt, poeta perſpicuitatis gratia poſuit, *carmen*. Ovid. ex P. III. 3. 31. *Nec me Maeonio conſurgere carmine, nec me dicere magnorum paſſus es acta ducum*. Aliorum hallucinationes vide in Obſſ.

v. 3. 4. Vulgare erat: Scribentur ab eo tuae res geſtae: pro hoc exquiſitior erat ratio, ſcriberis ab eo, quascunque res geſſeris. Nam eſt proprie: *ſcriberis* quod attinet (*κατὰ*) rem omnem, quam (*quamcunque rem*) Romanus te duce geſſerit. Declaratur ita plenum, ac perpetuum carmen epicum. — *navibus aut equis* docte pro, mari et terra. In Propertio II. 20. 63. *ſeu pedibus — ſeu claſſe* ſimiliter opponuntur.

v. 5 *ſqq.* Nos his tractandis aeque impares ſumus, ac ulli epico aut ſublimi argumento. Pro hoc generali eum inſigni

poetarum principem adſociat A. P. 55. v. et Virgil. Ecl. IX. 35. ubi non dubitandum, quin e Scholiaſtis legendum ſit Vario. E tragico genere nobile eius opus exſtabat, Thyeſtes, quam tragoediam cuilibet Graecorum comparari poſſe ait Quinctil. X. 1. ubi v. Intpp. cf. et Martial. VIII. 18. 8. Laudatur etiam panegyricus in Auguſtum, item carmen de morte, cuius fragmenta nonnulla ſervavit Macrob. VI. 1. et 2. quae eius divinum ingenium produnt. Denique Varius, ut Virgilii, ita Horatii amiciſſimus fuit (v. Serm. I. 5. 40. I. 9. 23.) et hunc Maecenati commendaverat. v. Serm. I. 6. 55. cf. de illo Rutgerſ. lectt. Venuſ. c. 3. p. 252. et Ill. Heyn. ad vit. Virg. §. 53. T. I. p. 130. Caeterum in hoc carmine male Sanadonus ſingula illa priſcorum heroum nomina allegorice interpretatur de certis Horatianae aetatis perſonis: Achillem eſſe Pollionem; duplicem Ulyſſem, Agrippam et Meſſalam; Pelopis domum, Antonium et Cleopatram; Martem, Statilium Taurum; Merionen, Marcum Titium; Diomedem, Maecenatem. Quo ipſo ſatis manifeſto declarat, ſe parum totius carminis vim ac maieſtatem adſecutum eſſe.

AD

AD AGRIPPAM.

Scriberis Vario fortis et hoſtium
Victor, Maeonii carminis aliti,
Quam rem cumque ferox navibus aut equis
Miles te duce geſſerit.

Nos,

v. 1. 2. *Scriberis*, pro, ſcribaris licet (ut *laudabunt*, I. 7. 1. *bibes*, I. 20. 10.) *Vario*, a Vario, h. Varius ſit oportet, a quo *ſcribaris*, carmine epico celebreris, ut *fortis*, virtute bellica conſpicuus, et *victor hoſtium*. Vide, quam praeclare et urbane ornetur ſic ſententia vulgaris: ego canendis rebus a te geſtis me imparem ſentio; Varius ſolus eſt, qui eas epice tractare poſſit. Quo ipſo Agrippae res geſtas mire extollit, ſimulque Vario epici carminis principatum defert. — 2. *Carmen Maeonium*, Homericum, nam Homerum Maeonium a Smyrna patria, Maeoniae urbe haberi pervulgatum eſt. Iam Varius, poeta epicus, *ales carminis Maeonii* dicitur, qui evolat, effertur Homeri inſtar, qui Homeri volatum aequat, adeoque dignitatem ac maieſtatem Homerici carminis refert. Nam et *cycnus*, et pro cycno *ales* ſollennia ſunt de poetis, ut IV. 2. 25. II. 20. 16. Tum proprium erat, ales Maeonium cantum edens; pro quo haud dubie eſſe poterat, ales cantus Maeonii. Iam pro cantu notionem, quae ei hoc loco ſubiecta eſt, poeta perſpicuitatis gratia poſuit, *carmen*. Ovid. ex P. III. 3. 31. *Nec me Maeonio conſurgere carmine, nec me dicere magnorum paſſus es acta ducum.* Aliorum hallucinationes vide in Obſſ.

v. 3. 4. Vulgare erat: Scribentur ab eo tuae res geſtae: pro hoc exquiſitior erat ratio, ſcriberis ab eo, quascunque res geſſeris. Nam eſt proprie: *ſcriberis* quod attinet (*κατὰ*) rem omnem, quam (*quamcunque, rem*) Romanus te duce geſſerit. Declaratur ita plenum, ac perpetuum carmen epicum. — *navibus aut equis* docte pro, mari et terra. In Propertio II. 20. 63. *ſeu pedibus — ſeu claſſe* ſimiliter opponuntur.

v. 5 *ſqq.* Nos his tractandis aeque impares ſumus, ac ulli epico aut ſublimi argumento. Pro hoc generali eum inſigni

Nos, Agrippa, neque haec dicere, nec gravem
Pelidae ſtomachum cedere neſcii,
Nec

dilectu memorantur talia nonnulla. In proſa erat: nos haec non magis dicere poſſumus, quam Pelidae ſtomachum caet. Ita *neque — neque* eſt III. 5. 27 ſqq. item Cic. de Orat. II. 74. 100. — *dicere* ſollenne de carmine epico. Propert. I. 7. 1. *Dum tibi Cadmeae* dicuntur, *Pontice, Thebae.* ubi vide Burm. — 5. *ſtomachum θυμὸν*, iram, *Pelidae*, Achillis, Pelei filii, ob ereptam ſibi ab Agamemnone Briſeidem. res nota. — *gravem* exitioſam, pernicioſam (v. ad I. 2. 5.) Graecis, magna clade a Troianis, dum ille a pugna abſtineret, affectis. — *cedere* precibus *neſcii*, qui non cedit precibus, inexorabilis, ferocis, pervicacis. v. A. P. 120 ſqq. Praeſtat haec ratio prae altera, qua ſimpliciter ſit, fortis, audax, perpetuo Achillis epitheto. Priſca vero ſermonis ſuavitate ea *neſcire* dicimur, quae nunquam perpetravimus, aut nunquam paſſi ſumus. Sic *ὕπνος* Sophocli Philoct. 823. *ὀδύνας καὶ ἀλγέων ἀδαὴς*, *doloris expers*, et *φωνὴ* Pind. Ol. 5. 113. *ψευδέων ἄγνωστος*, *lingua verax* vocatur. Ovid. ex Ponto II. 9. 45. *Marte ferox, et vinci neſcius armis.* Seneca Nat. Quaeſt. V. XI. *Eteſiae delicati vocantur, quod, ut ait Gallio, mane neſciunt ſurgere.* — Docte vero exprimitur argumentum Iliadis: *μῆνιν Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος οὐλομένην.*

v. 6. 7. *Curſus per mare*, navigationem, errores Vlyſſis: argumentum Odyſſeae. — *duplicis*, verſuti, callidi, exquiſitiore vocis vi. Vti enim *ſimplex*, *ἁπλοῦς*, dicitur is, qui, quae animo agitat, eloquitur, homo certus, veritatis amans; ita *duplex*, *varius*, *διπλοῦς*, *πολλαπλοῦς*, *ποικίλος* erit is, qui fraudulenter agit, *qui aliud ore, aliud pectore promtum habet*, ut Salluſtii verbis rem eloquar, homo callidus, fallax. *δίπτυχον γλῶσσαν* pariter Vlyſſi tribuit Eurip. Troad. 285. *ὃς πάντα τἀκεῖσ' ἐνθάδ' ἀντίπαλ', αἴθις ἐκεῖσε, διπτύχῳ γλώσσᾳ, ἄφιλα τὰ πρόσθεν φίλα τιθέμενος πάντων.* qui locus mire *τὸ διπλοῦν* animi illuſtrat. Idem in Rheſ. 395. *φιλῶ λέγειν τἀληθὲς αἰεί, κοὐ διπλοῦς πέφυκ' ἀνήρ.* Spectat etiam huc epigr. apud Zenob. Cent. III. 23. (quod eſt Palladae v. Anal. Br. III. p. 332.) *μισῶ τὸν ἄνδρα, τὸν διπλοῦν πεφυκότα, χρηστὸν λόγοισι, πολέμιον δὲ τοῖς τρόποις.* nbi tamen peſſime Zenob. rem expedit.

γλῶσ-

Nec curſus duplicis per mare Ulixei,
Nec ſaevam Pelopis domum

Conamur, tenues grandia: dum pudor
Imbellisque lyrae Muſa potens vetat

Laudes

γλῶσσαν διχόμυθον ſimiliter dixit Solon XXX. 4. (in Anal. Br. I. p. 75.) et *duplices linguas* Plaut. Truc. IV. 3. 7. Horatius forte in animo habuit ἄνδρα πολύτροπον, Odyſſeae init. h. *varium*, uti eum vocat Stat. Achill. II. 172. ubi male quidam *vafrum Ulyſſem* reponunt. Sic *varii* h. fraudulenti *modi* Phaedr. IV. 6. 14. quod eadem inſcitia damnatum ibi a quibusdam. vide omnino Ruhnken. ad Tim. p. 87. Burm. ad Vellei. II. 105. Oudend. ad Sil. XV. 157. et Ouwens. N. H. I. c. XIV. Fuit, qui *duplicem* explicaret δίζωον, bis Orcum ingreſſum, v. Rutgerſ. Lectt. Ven. p. 252. Peius etiam Sanad. exponit *duo Vlyſſes*, Agrippam et Meſſalam. Sed in talibus refutandis commorari piget.

v. 8. *Domum Pelopis*, familiam a Pelope oriundam, *ſaevam*, ſaevis ac cruentis facinoribus inſignem, domeſticis caedibus infamem. Referenda adeo huc caedes Oenomai, a genero Pelope patrata, Thyeſtae liberi ab Atreo fratre occiſi, et patri epulandum dati: Agamemnon ab uxore Clytaemneſtra, eademque cum Aegiſtho ab Oreſte, filio, occiſa: Oreſtes ipſe Furiis agitatus. cf. Prol. Oreſtae Euripidei. Quae omnia ſatis largam et Tragicis et epicis poetis carminis praebuere materiam. Hic quidem propter antecedentia et vv. 13—16. quae epici carminis argumenta exhibent, etiam hoc de Pelopis familia epice tractatum intelligere malim, etſi valde adblandiatur eorum opinio, qui Horatium ad Varii tragoediam, Thyeſten, adluſiſſe autumant. Paullo clarius hoc argumentum Tragicis frequentatum indicat Stat. Silv. V. 3. 96. *Qui Furias* (Oreſtae immiſſas) *regumque domos* (familiae Pelopis) *averſaque caelo ſidera terrifico ſuper intonuere cothurno.* ubi *domos* in *dolos* a Markl. vel ob h. Noſtri locum mutatum nolim.

v. 9 *ſqq. Conamur*, cum dilectu, de gravi argumento: ut *tentare Achillem* de Achilleide ſua Stat. Silv. IV. 4. 49. Nos *tenues*, tam tenui ac parvo ingenio, qui adeo argumento levi, tenui ſolummodo vacare poſſumus, *grandia* illa, gravia illa epici generis argumenta enarrare

Laudes egregii Caesaris et tuas
Culpa deterere ingeni.

Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit? aut pulvere Troio
Nigrum

rare vix conamur; suave antitheton. Pariter Ovid. Amor. II. 18. 4. *Et tener* ausuros grandia *frangit Amor*. Sententiam magis declarant sqq. — *Pudor* qui e sensu tenuis ingenii, rerumque tractandarum magnitudine oritur. — *Musa potens lyrae* docte atque ornate, pro vulgari, quae tractat lyram *imbellem*, lusibus tantum ac levioribus argumentis, non item bellicis atque adeo epicis adcommodatam. *vetat*, prohibet me, v. I. 1. 34. *Laudes Caesaris*, res ab eo praeclare gestas, τὰ κλέα, res nota. *Egregii*, eximii, unici, cum vi dictum, ut III. 25. 4. *deterere*, imminuere, obscurare, non ea, quam res postulant, dignitate describere: exquisite adeo pro, attingere, enarrare. Imitatus est h. l. Auson. Mos. 390. *victus amore tui praeconia detero. Obterere laudem imperatorum* pariter Cic. Verr. V. 1. — *culpa*, tenuitate *ingenii*.

v. 13—16. Splendidi versus, quibus amplificatur superior sententia. Arduum sane opus, Augusti atque Agrippae res fortiter gestas digne describendas sibi sumere; hoc idem esset, ac si Martem, ac heroas istos fortissimos, Merionen et Tydeum carmine celebrare velles. Tacite igitur poeta cum heroicis Homericae Iliadis argumentis Augusti atque Agrippae res, ipsumque adeo Varium, qui solus eas digne scribere possit, cum Homero componit. Ad grave ac sublime epos designandum poeta iterum colores desumsit ex Homeri Iliade. Nominat inde Martem, a Troianis stantem; ex heroibus vero, Merionen, et Diomedem, tanquam poeta; quum et alios, aeque fortes, et plures adferre potuisset. — *tectum*, indutum, armatum *tunica adamantina*, ferrea, iuxta Homerica: Ἀχαιοὶ χαλκοχίτωνες, Ἄρης χαλκεοθώρηξ, et sim. *Mavors adamante coruscat*, Claudian. in Cons. Prob. et Olyb. 99. Prisco enim Graecorum usu *adamas* de ferro durissimo adhibebatur. — *Merionen*, nobilem illum aurigam, atque ἐταῖρον, s. ὀπάονα Idomenei, ἀτάλαντον Ἄρηϊ dictum Hom. Il. β. 651. ν. 295. — *nigrum*, cum vi pro, tectum, adspersum *pulvere Troio*, tumultu bellantium in campis Troiae

Nigrum Merionen? aut ope Palladis
Tydiden ſuperis parem?

Nos convivia, nos praelia virginum
Sectis in iuvenes unguibus acrium

Canta-

Troiae excitato: graphice prorſus de viro bellicoſo, qui in media pugna verſatur. cf. II. 1. 21. Pariter Valer. Fl. I. 13. Noſtrum ſecutus, Veſpaſianum dixit *nigrantem pulvere Solymo*. H. l. ſubeſt ſimul aurigae, curru pulverem excitantis, imago. — *Tydiden*, Diomedem, Tydei f. heroum fortiſſimum, *parem* adeo *Superis*, qui ſtetit adverſus eos, cum iis congreſſus eſt. Reſpexit haud dubie poeta Homer. Il. ε. 335. ubi Diomedes Venerem vulneraſſe et ib. 855. cum ipſo Marte congreſſus dicitur. Nam in hac inprimis pugna *opem Palladis* expertus fuerat. v. l. l. v. 856. Minus igitur commode Intpp. laudant Homerica, Θεοείκελον, ἰσόθεον et ſim.

v. 17 *ſqq.* Ego non niſi levibus argumentis, et luſibus lyricis aptus ſum. Ex his commemorat *convivia*, et *proelia virginum*, cum dilectu; quae adeo opponantur heroicis, quae in Iliade occurrunt, proeliis. *Nos*, quod mox cum vi repetitur, initio verſus, ad oppoſitionem praecedentium, poni, ſolenne. Propert. I. 7. 1. *Dum tibi Cadmeae dicuntur, Pontice, Thebae — Nos, ut conſuemus, noſtros agitamus amores.* v. Burm. ad eund. II. 12. 23. — *proelia virginum* ac iuvenum, rixas amantium. Tibull. I. 3. 63. *Hic iuvenum ſeries teneris immixta puellis ludit, et adſidue proelia miſcet amor.* — *acrium*, iram ſuam prodentium, pugnantium, involantium *in iuvenes unguibus*, quibus pro armis utuntur, ſollenni idea; qua urbanitatem Romanam non offenſam fuiſſe apparet ex h. l. cf. Ovid. Amor. I. 7. 64. A. A. II. 462. Propert. III. 6. 5. ibique Burm. Claudian. Feſcen. IV. 6. et Epithal. Pall. 135. Emollitur acris iſta puellarum ira a poeta, ungues ipſis tribuendo *ſectos*, qui adeo in facie non ſedent, unde nihil noxae verendum eſt. v. Obſſ. — 19. 20. *Sive vacui* ab amore ſumus, liberi ab amore. *Vacuum pectus* eadem notione Propert. I. 10. 30. uti κενὴν καρδίην Agath. II. 2. in Anal. Br. III. p. 33. *ſive quid urimur*, amamus aliquid, amore puellae calemus. Idem color orationis in Stratonis ep. XXII. (Anal. Br. II. p. 364.) Καῦμά μ' ἔχει μέγα δὴ

Cantamus, vacui, sive quid urimur,
Non praeter solitum leves.

δὴ τὸ. — *non praeter solitum*, ex more, pro more consueto *leves*, ad levitatem ac hilaritatem propensi: pro consueta nostra levitate, iocis tantum ac lusibus accommodata, levioribus his canendis solummodo vacantes. *Leviorem lyram* hoc sensu dixit Ovid. Met. X. 149. quae opponitur *plectro graviori* v. 148. h. carminibus gravioris argumenti. Hunc sensum unice efflagitat tota sententiarum series: Male nonnulli: proni in amorem ex more consueto. Neque melius alii: pro sueta nostra amoris inconstantia, ut mox uramur aliquid, mox vacui simus. Sed idem sensus h. l. qui in Propert. I. 7. 1. *Dum tibi Cadmeae dicuntur — Thebae; Nos, ut consuemus, nostros agitamus amores*, h. dum tu Thebaida condis; ego, more solito, amores meos cano.

CAR-

CARMEN VII.

ARGVMENTVM.

L. Munatius Planeus, vir potens ac nobilis, probabilis orator, Ciceronis olim amicus, quocum iunctus fuit litterarum mutuarum usu (quales exstant libro X. Epistt. ad Div.) initio turbarum civilium Iulio Caesari addictus fuit, post Octaviani partes amplexus, et Antonium persecutus aliquamdiu, huic ad Mutinam fugato cum Asinio Pollione sese coniunxit. Pace facta a. 712. Cos. fuit cum M. Lepido. Insecutis novis civilibus bellis Antonio adhaesit, a quo a. 722. ad Octavianum transfugit. v. Dio L. III. p. 420. Vellei. II. 83. pr. Atque huius gratia floruisse quidem visus est, magnisque honoribus functus, dum et censor, et, quod Torrentius e numo docet, Vrbi praefectus fuit: sed cum esset vir summae inconstantiae dubiaeque fidei, nunquam ex animo favere sibi aut satis fidere Octavianum intellexit; licet omnem daret operam, illi ut gratiosus fieret, atque etiam, ut Augustus appellaretur, postero tempore perficeret. v. Sueton. Aug. VII. Vellei. II. 91. pr. Censorin. 21. Igitur quum multos difficiles casus per tumultus civiles, quanquam sua fere culpa, expertus, contraxisset iam inde, ut fit, magnam animi aegritudinem, atque nunc et contemni se vidisset a viris bonis et gravibus (v. Vellei. II. 83. extr.) et semper suspectum esse Augusto suum ingenium, sibique metuendum, ne

quando ſubito excideret illius gratia; tandem, maerore victus, voluntarium exſilium meditari coepit. Iam quum iis temporibus multi, qui patria carere mallent, quam in timore vivere, civitates Graeciae, quae et litterarum, inprimis philoſophiae, cultu florerent, et miti inſuper caeli temperie gauderent, in his vero maxime Rhodum aut Mitylenen (v. Cic. ad Div. IV. 7. et VII. 3.) peterent; hoc idem Plancum ſecum conſtituiſſe, ex ipſo carminis initio eiusque exitu ſatis probabiliter ſtatuere licet. Horatius igitur, etſi eius, mutandae urbis, atque in privato ſe continendi haud improbaret conſilium, a Graecia tamen animum eius abducere conatus, ut in Tiburtinam potius regionem, Italiae amoeniſſimam, ſecedat, eum exhortatur. Praeclara hoc arte adornavit poeta, ſummaque urbanitate conſilium hoc ſuum Planco probare aggreſſus eſt. Laudes quidem ſuas eſſe ait Graeciae civitatibus, easque multorum carminibus ſatis eſſe celebratas: ſe tamen Tiburtini agri dulcedine miro modo affici, ac maximopere teneri. In quo nobiliſſimas Graeciae civitates percenſet, neque tamen eas contemnere velle putandus eſt praelato Tibure. Dum igitur Tiburtinae regionis amoenitates uberius extollit, tecte ſimul atque venuſte admodum Planco, ut in hanc ſecedat, ibique, genio indulgendo, animum curis exoneret, innuere voluiſſe videri debet; quod idem paullo diſertius declarat v. 20. Munita vero ſic ad conſolandum erigendumque amicum via, eundem, ne ſe perpetuo maerore maceret atque conficiat, ſedulo dehortatur. Ipſam enim naturam non in perpetuo quaſi luctu eſſe, nubilaeque tempeſtati ſuccedere ſerenam atque tranquillam. Animum adeo aegritudine

tudine esse levandum, et quidem, quod praesentissimum sit remedium, vino; omninoque meliora esse speranda. Docte atque graviter hoc Teucri, tam fortiter adversos casus ferentis exemplo commonstrat, quem hanc ipsam animi fortitudinem sociis suis praecipientem inducit.

AD MVNATIVM PLANCVM.

Laudabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Epheſon, bimarisve Corinthi
Moenia

v. 1—9. Civitatum et regionum amoeniſſimarum Graeciae enumeratio; de qua v. Argum. Imitatus Noſtrum Martial. IV. 55. X. 68. *Laudabunt* nota forma graeca (e. g. Pind. Ol. IX. 160. Alia vide apud Graevium Lectt. Heſ. c. V.) pro laudent licet, celebrent per me, extollant: ut I. 6. 1. Obſerva copiam poetae in varianda ſententia: *laudabunt alii; ſunt, quibus unum opus eſt celebrare; plurimus dicit; me non tam percuſſit.* — *Rhodon claram*, illuſtrem et *nobilem* (ut vocat Catull. IV. 8. *claram* Martial. XIV. 68. 2.) cum pulchritudine aedium, mercatura, luxu, tum vero artibus et philoſophia. Niſi forte praeſtat explicare, Solis radiis illuſtratam, quatenus haec inſula, Soli ſacra, nunquam eius radiis et luce prorſus carere dicitur. Atque ſic hunc locum accepit Lucan. VIII. 248. *claramque reliquit* ſole *Rhodon.* adde eundem V. 50. Plin. II. 62. ut adeo illos reſpexerit, qui fabulas Rhodiorum domeſticas, de Rhodi origine, Solis cultu, caet. pertractaverint. Conf. loc. claſſ. Pindar. Ol. VI. — *Mitylenen*, Leſbi urbem, *et natura et deſcriptione aedificiorum et pulchritudine inprimis nobilem*, iuxta Cic. Orat. contra Rull. c. 14. *pulchram* ideo vocat Ep. I. 11. 7. *μεγάλην καὶ καλὴν* Longus Paſt. init.

v. 2. *Epheſon*, nobiliſſimam Aſiae urbem. *Θεῶν βασιλείαν Ἰώνων, τὰν δορὶ καὶ μούσαις αἰπυτάταν* vocat Antipat. Sid. c. XXXVI. (Anal. Br. II. p. 16.). — *moenia Corinthi* pro, Corinthum, ut ſaepius. *Πίλοπος λιπαρᾶς νάσου θεοδμάτους πύλας* vocat Bacchylides apud Steph. fragm. Lyr. p. 572. *bimaris*, quae inter duo maria, Aegeum et Ionium, ſita eſt. *Bimares Siſyphi terras* Corinthum vocat Senec. Oed. 282. adde Ovid. Faſt. IV. 501. Triſt. I. 11. 5.

Eſt

Moenia vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Insignes, aut Thessala Tempe.
Sunt quibus unum opus est, intactae Palladis arces
Carmine perpetuo celebrare,

Inde-

Est e gr. ὀιθάλασσος, ἀμφιθάλασσος. Corinthi opulentiam celebravit iam Homer. Il. ἀφνειόν et Pind. Ol. 3. 4. ὀλβίαν vocans; ut seriores taceam. — 3. *Thebae*, Boeotiae urbs, multorum carminum argumenta praebuit; in his inprimis fabulae de Bacchi origine ac religione decantatae. Hinc *insignes*, celebratae *Baccho*. — *Delphi*, Phocidis civitas, Apollinis templo atque oraculo celebris. — *Thessala Tempe*, amoenissimas Thessaliae convalles, inter Ossam et Olympum montes. v. Aelian. V. H. III. 1.

v. 5—7. Alii Athenas solas laudant. *Sunt quibus*, aliis *unum* unicum *opus est*, in hoc solo laborant, hoc solum agunt, ut *arces Palladis*, Palladi sacras, ἐκροπόλεις, Athenas celebrent. — *intactae*, virginis, perpetuo Minervae epitheto. Pallas ἐκρεία, πολιάς, quae *retinet summis in urbibus arces* iuxta Catull. LXIV. 8. satis nota. — *carmine perpetuo*, ἔπεϊ κυκλικῷ, quod omnes Atheniensium res gestas inde ab urbis primordiis continua serie detextas comprehendat. Eodem sensu *perpetuum carmen* dixit Ovid. Met. I. 3. et Martial. VI. 64. 10. *Silium* vocat *perpetuum* ob belli Punici secundi historiam carmine contextam. — 7. *Indeque . . . olivam*, et inde nominis sibi famam parare. Adiecta haec ad exornandam prioris v. sententiam puta. Nimirum poetae, qui aliquo carmine inclaruerunt, coronam sibi facultate sua poetica peperisse dicuntur; et ipsa corona praemii loco ipsis data dicitur. Hinc *edera* I. 1. 29. ipse vocat *praemia doctarum frontium*, et *lauro* meritis quaesita *coman suam cingi* a Melpomene postulat III. 30. 16. Is adeo, qui carminis aliquod argumentum sibi tractandum sumit, coronam inde sibi parat, h. famam et gloriam. Hinc et ei, cuius laudes carmine celebrat, quem adeo posteritati commendat, coronam poeta nectere dicitur. v. ad I. 26. 8. Iam haec corona pro vario carminis argumento potest esse varia; myrtea

Indeque decerptam fronti praeponere olivam.
Plurimus in Iunonis honorem
Aptum dicit equis Argos ditesque Mycenas.
Me

myrtea, quae erotico poetae; ederacea, quae Bacchi laudes canenti; laurea, quae epica tractanti praemio cedit; etsi in his, ut omnino sibi constent poetae, non facile exspectes. Docte vero poeta Athenarum laudes celebranti coronam oleaginam tribuit, quod Minervae sacra erat oliva, et quod in arce Atheharum servabatur sacra ista olea, quam ipsa Minerva in eius cum Neptuno super urbis recens conditae appellatione ac tutela certamine protulerat (v. Herod. V. 82. Sophocl. Oed. Colon. 686 sqq. ibique Schol.) e qua et ex aliis sacris oleis victores in certaminibus poeticis (*πετραλογίαις*) quae in Panathenaeis, ludis Minervae, fierent, coronam accipiebant. v. Meurs. Panathen. c. XI. (T. VII. Thes. Gronov.) Sic exornationem praeclaram h. l. facile agnoscas. Iam de verbis breviter dispiciamus — *inde* ex hoc carminis argumento, quo Athenas celebraverit, *olivam*, coronam oleaginam *decerptam praeponere*, pro, decerpere, sibi parare et *fronti* suae *praeponere*, capiti suo imponere. *Praeponere* dixit poeta, propter adi. *fronti*, h. capiti. eodem ornatu *praemia frontium* I. 1. 29. Iam vide, quomodo versus Lucretii, quos ante oculos habuit, imitatione nobilitarit, I. 926. et IV. 3. *invatque novos decerpere flores, insignemque meo capiti petere inde coronam, unde prius nulli velarint tempora Musae.* Multa vero extitere carmina, quae origines ac fabulas Atticas antiquiores comprehenderent; qualia sine dubio fuere Ἀτθίδες et Θησηίδες nomine insignita.

v. 8. 9. *Plurimus*, plurimi, multi *dicunt*, canunt, celebrant (v. ad I. 6. 1. et 5.) *Argos aptum equis* sc. nutriendis, propter pascua sua, ex Homericis epithetis, Ἄργος ἱππόβοτον, ἱπποτρόφον, Theocr. XXIV. 129. ἱππήλατον et Pindaro Isthm. ζ. 17. ἵππιον. *Apta* enim *regio* poetis dicitur, quae bonum alicuius rei proventum atque alimenta praebet. *Solum pecori aptum* Virgil. Ge. II. 234. — *Mycenas ditos*, epitheton Homericum, πολύχρυσος Μυκήνη Il. γ.

Me nec tam patiens Lacedaemon
Nec tam Lariſſae percuſſit campus opimae,
Quam domus Albuneae reſonantis,
Et praeceps Anio, ac Tiburni lucus, et uda
Mobili-

Il. ϒ. 180. certe Agamemnonis temporibus. — *in Iunonis honorem*, in Argivarum fabularum expoſitione magnae ſane Iunonis partes eſſe debuere propter cultum huius deae iſti regioni proprium ac domeſticum. Poſſunt et hymni in Iunonis honorem facti intelligi, qui adeo, epice tractati, fabulas Argivorum domeſticas exponerent, in quibus ipſa regio, quippe ſedes earum, cum urbibus memorari debuit. De Iunone Argis praecipue culta nota omnia. vide vel Virgil. Aen. I. 24.

v. 10. 11. Iam exſpectaſſes oppoſitionem: mihi Tibur prae his omnibus placet. At neque nunc quidem revocare animum ab urbibus graecis poteſt; ſed Lacedaemonem adhuc et Lariſſam in ipſam transitionem infert. Forte hoc loco ipſe Horatius ſenſit, quam parum ſuavis longa iſta urbium graecarum eſſet enumeratio, et hac artificioſa orationis iunctura ac variatione lègentium faſtidio occurrere voluiſſe videtur. — *patiens*, refer ad ſeveram Spartanorum diſciplinam; nam ſumma eorum virtus in patientia ponebatur iuxta Nep. VII. 11. 4. — *campus Lariſſae*, ager circa Lariſſam Theſſaliae urbem, ut *rura oppidi* I. 1. 16. *opimae* proprie ad campum ſpectat: eſt vero Homericum epitheton, ἐριβωλος, ἐριβώλαξ, Il. β. 841. — *percuſſit*, animum meum tetigit, commovit, delectatione cepit. Iam Lucret. I. 922. *acri percuſſit thyrſo laudis ſpes magna meum cor.* cf. Virg. Ge. II. 476. Aen. IX. 197.

v. 12 — 14. Prae his omnibus Graeciae civitatibus Tibur Planco commendaturus poeta eiusdem deſcriptioni paullo longius immoratur eamque per partes ductam ſuaviſſima pictura abſolvit. Pro fonte, unde Albula oritur, docte eſt *domus*, antrum Nymphae eiusdem fluvii, Albuneae. Fons enim cuiusque fluvii dei vel Nymphae eiusdem fluvii ſedes eſt, ut pervulgatum. Sic Propert. I. 20. 34. *Pegen vocat domum humidam, Nymphis Thy-*

Mobilibus pomaria rivis.
Albus ut obſcuro deterget nubila caelo
Saepe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſti-

Thyniaſin gratam; adde Martial. IV. 57. 8. Heinſius *domum Albuneae* ſylvam Albuneae cognominem interpretatur, laudato Pind. Ol. β. 16. ubi Acragas urbs eiusdem cum fluvio nominis οἴκημα ποταμοῦ dicatur; quae tamen ratio parum procedit. — *reſonantis* proprie ad *domum* ſ. fontem pertinet; paulo inſolentius ad ipſam Nympham relatum: uti fere Propert. II. 23. 49. *nymphas tota urbe crepitantes* dixit. Virgil. Aen. VII. 83. de Albunea: *nemorum quae maxima ſacro fonte ſonat.* v. Obſſ. ad III. 13. 15. — 13. *Anio* fluvius, per Tiburtinorum fines decurrens et in Tiberim defluens, ut ait Vib. Sequ. c. 7. v. Dionyſ. Halic. V. p. 305. et Demſter. Etr. reg. II. c. 15. et Cluver. Ital. ant. II. p. 711. — *praeceps,* nam prope Tibur de ſcopulis cadit. Ovid. Amor. III. 6. 45. *qui per cava ſaxa volutus Tiburis Argei pomifer arva rigas.* Propert. III. 4. 4. *Candida qua geminas oſtendunt culmina turres, et cadit in patulos lympha Aniena lacus.* adde Stat. Silv. I. 3. 21. et I. 5. 25. — *Tiburni lucus,* Tiburno, tanquam heroi vel Deo indigeti conſecratus. Tiburnus enim ſ. Tiburs, Tiburtus, cum Catillo et Cora, fratribus, Tiburis conditor habitus. v. Plin. XVI. 44. et Heyn. Excurſ. VIII. ad Aen. VII. p. 151. Lucum memorat et Virgil. Aen. VII. 82. *lucosque ſub alta — Albunea:* qui adeo fonti Albuneae ſubiacebat. — 14. *Pomaria* Tiburtinae regionis olim in maximo pretio fuiſſe, e pluribus poetarum locis cognoſcitur. v. Broukh. et Burm. ad Prop. IV. 7. 81. Drakenb. ad Sil. IV. 225. et Bentl. ad h. l. — *uda,* irrigata. cf. III. 29. 6. IV. 2. 30. — *mobilibus,* ornat, ut *lympha fugax* II. 3. 12. *aqua trepidans* Ep. I. 10. 21.

v. 15 *ſqq.* In hanc amoeniſſimam regionem ſecede, ibique genio indulgendo curarum, quibus te nunc maceras, obliviſcere. Perpetuo enim ne te maerore conficias, ipſa rerum natura ac viciſſitudo te dehortatur. Vides enim ſerenam tempeſtatem ſuccedere nubilae. Praeclara vero ac prorſus lyrica ſententiarum inflexio! v. ad v. 20. — *ut ſaepe, οἷά τε πολλά,* ſollenni more in comparatione. — *Notus*

Triſtitiam vitaeque labores
Molli, Plance, mero: ſeu te fulgentia ſignis
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
Quum

tus albus, λευκόνοτος, ἀργέστης, Apollon. Rh. IV. 1628. ab effectu. Sic *Favonius ſerenus* Plaut. Merc. 2. 35. *qui facit tranquillitatem*, ut ipſe v. 36. explicat. *Venti ſereni* Ovid. Faſt. I. 681. *clarus Aquilo* Virg. Ge. I. 460. *purus Boreas* Lucan. V. 704. *clarus Eurus* Rutil. Itin. I. 541. ubi v. Intpp. et Lamb. h. l. — *deterget*, fugat, pellit *nubila*. *Nubila ſolis radiis deterſa* ſimiliter Claudian. de VI. Conſ. Honor. 539. — *caelo obſcuro*, obſcurato, nubibus obducto. Ornat h. l. — 16. *parturit*, exquiſite, pro, parat, adducit *imbres*. — 17. *Perpetuos* docte pro adv. perpetuo. — *Sic te* continuo maerori ne indulgeas, aliquando *fini*, coerce, tempera, pelle *triſtitiam*. — *Sapiens*, quod ſapientis eſt, ſapienter, ut I. 11. 6. *ſapias*. — *vitae labores*, aerumnas, curas animi. — 19. *mero molli*, nempe vetuſtate, vel omnino dulci, μαλακῷ. *Molle Calenum* Iuven. I. 69.

v. 19. Vulgare erat: ubicunque ſis. Pro hoc erat: ſeu in militia verſeris, ſive in otio ruſtico vivas. Militiae, quod generalius erat, ſubſtituit caſtra, et vitae ruſticae regionem Tiburtinam, quae exquiſitiſſima eſt inflexio ad conſilium poetae primarium; dum amico, in caſtris nunc verſanti, non diſerte, ſed tecte ſuadet Tibur ſecedere. Quo et valet temporum ratio: ſive te caſtra *tenent*, ſive Tibur *tenebit*. Nam *tenebit* admodum molliter Horatii exprimit conſilium; quo eodem Tiburtinum agrum tantis laudibus vv. 12—14. extulerat. — *fulgentia ſignis* militaribus, aquilis aureis, aliis. graphice hoc. — *tenent*, ſi ibi verſaris, es. — *denſa* nemorum *umbra* circa *Tibur tuum*, quod ideo amas, lubenter ibi moraris. Forte etiam in ea regione villam Plancus habebat.

v. 21 *ſqq.* Sententiam, vino curas eſſe abigendas, ac meliora ſperanda, praeclare poeta animavit, ſummamque ei vim ac gravitatem conciliavit, dum nobilem priſcae antiquitatis heroem eam praecipientem inducit. De conditione, Aiaci et Teucro, Telamo-

Quum fugeret, tamen uda Lyaeo
Tempora populea fertur vinxisse corona,
Sic tristes adfatus amicos:
Quo nos cumque feret melior Fortuna parente,
Ibimus

Telamonis filiis, ne alter sine altero in patriam rediret, a patre proposita, de Teucrique exilio, eiusque ad Cyprum, in qua urbem patriae cognominem conderet, pervulgata omnia. v. Pind. Nem. ℓ. 76 sqq. Sophocl. Ai. 1036. Eurip. Hel. 91. Virg. Aen. I. 625. et Vellei. Pat. I. 1. init. Transsumta haec narratio forte e poetae graeci dramate, idque e scena, ubi Teucer in itinere, appulsa ad litus nave, cum sociis Herculi, exulum Deo tutelari, sacrum faceret, et inter epulas, se illosque exhilaraturus, ea, quae sequuntur, diceret. Exstabat etiam Pacuvii tragoedia, *Teucer* (Cic. de Or. II. 46.) et ipsa haud dubie e graeco exemplo expressa. — *quum*, licet, longe infelicior te, *fugeret* a patre in exilium pulsus, mare exul pererraret; *tamen* tantum abfuit, ut hocce infortunium animum eius frangeret, ut potius, vino exhilaratus, socios suos prisinorum malorum, quae fortiter tulissent, recordatione erigeret, et ad nova subeunda vino invitatos excitaret. Teucrum corona caput vinxisse, vinoque se largius invitasse, docte admodum atque concise poeta elocutus est. — *uda Lyaeo tempora* proprie, et ex usu poetarum loquendi sollenni: nam vino hausto tument, incalescunt, ac madent sudore tempora. Tibull. I. 2. 3. *Neu quisquam multo perfusum tempora Baccho excitet.* — *vinxisse*, cinxisse. — *populea corona* sollennis in sacris Herculis. v. Virgil. Aen. VIII. 286. Docte adeo poeta Herculi a Teucro sacrificium paratum innuit. v. ad v. 21. — 24. *tristes*, de futuro sollicitos; etiam ob exilium. Male Cruq. — *amicos*, *φίλους ἑταίρους*: mox *socios* exilii sui ac viae *comites* dictos. — *adfatus* ad consolationem trahitur a nonnullis, ut V. 13. 18. quod argutius videtur.

v. 25 *sqq.* *Quocunque* terrarum, in quamcunque terram nos *Fortuna*, fatum *feret*, ducet, quamcunque nobis habitandam assignabit, *ibimus*, eamus, eam petamus. Ad sententiam Virgil. Aen. V. 709. *quo fata trahunt, retrahuntque sequamur; quidquid erit, superanda omnis fortuna ferendo est.* — *melior parente*,

Ibimus, o ſocii comitesque.
Nil deſperandum Teucro duce et auſpice Teucro;
Certus enim promiſit Apollo,
Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
O fortes, peioraque paſſi
Mecum

parente, indulgentior, benignior Telamone, patre: cum vi adiectum, ad erigendos ſociorum animos. Nititur vero iſta ſpes melioris fortunae oraculo Apollinis, Teucro dato, v. 28. — 27. *Nil*, *κατ' οὐδέν*, non *deſperandum*. — *Teucro duce et a. T.* dum Teucer vos ducat, Teucri (cum vi repetitum) auſpiciis novam ſedem quaeratis, cum vi dictum pro, me duce, meo ductu, meo auſpicio. v. Obſſ.

v. 28. *Apollo certus*, qui vera, exitum habentia oracula edit, *ἀληθής*, ut ſaepius de vatibus. v. Intpp. ad Lucan. IX. 512. adde Sidon. Apoll. VII. 27. — *promiſit*, vaticinatus eſt. Etiam hoc verbum de vaticiniis proprium. v. Ovid. Faſt. I. 517. Stat. Theb. II. 169. III. 475. et Achill. II. 342.

v. 29. Mira enuntiatio ſententiae vulgaris: novam a me Salamina conditum iri. Sed egregie ſervavit *τὸ ἦθος* poeta in reddendo ambiguis verbis oraculo. — *Salamina* iſtam veterem *ambiguam futuram*, dubiam, dubii nominis fore, *nova tellure*, propter novam Salaminam, in alia regione a me condendam; Salaminis nomen dubium et ambiguum fore, alia eiusdem nominis a me condita; dubitatum iri, utra Salamis, recentiore a me eodem nomine appellata, intelligenda ſit, h. ut iam monui, aliam a me conditum iri: nihil amplius. *Conſtituit* vero *Salamina cognominem patriae ſuae* in Cypro inſula; ut Vellei. ait I. 1.

v. 30. Fere ut Virgil. Aen. I. 199. *O paſſi graviora, dabit deus his quoque finem*, ex Homeri imitatione Od. *μ.* 208. et Orph. Arg. 1146. *τλῆτε φίλοι τὸν μόχθον· ἐπεί νύ τοι οὔτε χέρειον ἔλπομαι ἀνστήσεσθαι.* — O qui tam fortiter praeſentia mala toleratis, imo his *peiora*, graviora tanquam *viri* iam perpeſſi eſtis, unde ſperare licet, vos et leviora, quae nobis forte ſuperanda ſint, aequo animo laturos. — 31. *mecum* praeclare

Quum fugeret, tamen uda Ly
Tempora populea fertur vinxisse
Sic tristes adfatus amicos:
Quo nos cumque feret melio
rent

Telamonis filiis, ne alter sine altero in patriam rediret, a patre proposita, de Teucrique exilio, eiusque ad Cyprum, in qua urbem patriae cognominem conderet, pervulgata omnia. v. Pind. Nem. δ. 76 sqq. Sophocl. Ai. 1036. Eurip. Hel. 91. Vi Aen. I. 623. et Vellei. Pat. 1. init. Transsumta haec ratio forte e poetae grae mate, idque e scena, ubi in itinere, appulsa ad cum sociis Herculi, exul tutelari, sacrum sacer epulas, se illosque ea, quae sequun Exstabat etiam dia, *Teucer* (Cic. et ipsa haud exemplo expres cet, longe inf a patre in exul perer abfuit, animum tius, suos pr fortit exigere vi

CAR-

N VIII.

VI.

Sybarin ita
ingenium
ue exercita.
ue apud ſe, tan-
, deliteſceret. Poeta
avoset, mores eius gene-
exam atque in peius muta-
vivide delineatam ei ob oculos
t huius rei culpam in Lydiam, quae
m ſuarum laqueis conſtrictum teneat, to-
erat, eamque tanquam fundi calamitatem
urget. Argumenti huius levitas praeclaris orna-
lyrici *compenſatur virtutibus, eique pertractatione*
docta *ac vivida haud vulgaris accedit gratia. Sub Syba-*
ris *nomine nobilem aliquem Romanum, ſorte equeſtris*
ordinis, *latere, propter campeſtres exercitationes vv. 4*
ſqq. memoratas, recte colligas.

Mecum saepe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens iterabimus aequor.

clare adiectum, propter me, patria expulsum; nisi simpliciter ad consolandos sociorum animos valet, quod eosdem labores et ipse fortiter tulerit. — 32. *iterabimus aequor*, docte, pro, cursum in mari repetemus, iterum navigabimus (cf. ad I. 34. 4.); vino animosi facti novos labores fortiter subeamus atque toleremus. Ergo ad litus appulerant, sacra Herculi facturi. — *ingens*, ornat.

CAR-

CARMEN VIII.

ARGVMENTVM.

Lydia, cuius passim meminit Horatius, Sybarin ita amore corruperat, ut omissis omnibus, quae ingenuum adolescentem Romanum decerent, studiis atque exercitationibus, totum se mollitiei traderet, atque apud se, tanquam Achilles in Lycomedis gynaeceo, delitesceret. Poeta igitur, ut Sybarin ab hoc amore avocet, mores eius generosamque indolem nunc deflexam atque in peius mutatam picturis quibusdam vivide delineatam ei ob oculos ponit, ita tamen, ut huius rei culpam in Lydiam, quae eum, illecebrarum suarum laqueis constrictum teneat, totam transferat, eamque tanquam fundi calamitatem ideo obiurget. Argumenti huius levitas praeclaris ornatus lyrici compensatur virtutibus, eique pertractatione docta ac vivida haud vulgaris accedit gratia. Sub Sybaris nomine nobilem aliquem Romanum, forte equestris ordinis, latere, propter campestres exercitationes vv. 4 sqq. memoratas, recte colligas.

AD LYDIAM.

Lydia dic, per omnes
Te deos oro, Sybarin cur properas amando
Perdere? cur apricum
Oderit

v. 1 *sq.* Animatur totum carmen oratione ad Lydiam directa, qua ei exprobrat, quod Sybarin amore sui irretitum teneat, sicque ignavum ac mollem reddat. Satis urbane adeo Sybari amorem erga Lydiam, tanquam mollitiei eius atque ignaviae causſam obiicit. De Sybari v. Argum. Magnam statim in exordio vim habet, quod Lydiam per Deos obtestatur, quasi magno se scelere obstringat, quod tam ingenuum adolescentem amoris sui illecebris perdat. — 2. *properas perdere*, σπεύδεις ἀπολλύναι, perditum is, corrumpis, *amando*, dum eum amore irretitum tenes; culpam igitur a Sybari devolvit in Lydiam, meretriciis artibus suis eum vel invito detinentem. Ad verba ac sensum Plaut. Epid. II. 2. 36. *Eam tuus gnatus — deperit: ubi fidemque, remque, seque, teque properat perdere.*

v. 3 *sq.* Exitiosi amoris istius vim atque effecta egregie per partes declarat poeta, Sybaris animum, et mores prorsus immutatos ac peiores inde factos esse; deditum eum olim fuisse campestribus ac militaribus, quae generosum adolescentem decerent, studiis, vacasse eum natationi, palaestrae et sic porro: nunc contra omnem eum laborem subterfugere, atque mollitie diffluentem in Lydiae sinu delitescere. Spectat huc Terentianum, Eun. II. 1. 19. *Di boni, quid hoc morbi est? adeon' homines immutarier ex amore, ut non cognoscas, eundem esse?* et, qui magis adpositus est, suavissimus Plauti locus Mostell. I. 2. 62. *amor advenit in cor meum; is usque in pectus permanavit, permadefecit cor meum. Nunc simul res, fides, fama, virtus, decusque deseruerunt. Ego sum iam usu factus nimio nequior.* et mox v. 71. *Cor dolet, eum scio, ut nunc sum, atque ut fui; quo neque industrior de iuventute erat arte gymnastica, disco, hastis, pila, cursu, armis, equo.* En totum fere carminis argumentum, a poeta tantum exornatum atque amplificatum. — *cur oderit*, odit, gravius pro, vitat, eo non venit. Odit proprie labores in campo, pro hoc, ipsum campum; nisi vim odiique causſas in epith. *aprico*, quod

Oderit campum, patiens pulveris atque
solis?
Cur neque militaris
Inter aequales equitat, Gallica nec lupatis
Temperat ora frenis?

Cur

quod is soli nimis expositus esset, cuius adeo aestus Sybari nunc intolerabiles viderentur, malis ponere. Forte tamen utrumque recte statuas. — *Campum* intellige Martium, in quo exercitationes, quas mox subiungit poeta, a Romanis instituebantur. — *patiens . . . solis*, patiendo, tolerando ibi pulverem ac solem pro vulgari, exercendo ibi corpus: sed alteram enim dilectu, quod molestiae notionem infert, propter quam nunc istas exercitationes omittit. Simplicior omnino totius sententiae enuntiatio erat: Cur nunc defugit exercitationes in Campo Martio, quasi Solis aestum atque pulverem ferre nequeat. Sic Iuvenali VII. 33. robusta ac viribus integra *aetas* dicitur *patiens pelagi, et cassidis atque ligonis*. Pariter Claudian. in Eutrop. II. 410. *avidus splendere lavacris, nec soles imbresve pati*, de molli homine.

v. 5 *sqq.* Iam exercitationum genera quaedam subiicit poeta. Primo loco ponit equitationem, quam et III. 24. 55. inter studia, quae ingenuum adolescentem decent, collocat. — *militaris*, militari more, tanquam miles. — 6. *inter aequales*, qui adeo iisdem studiis militaribus vacare deberet. Ad opprobrium igitur Sybari faciendum haec adiecta puta. — *Gallica . . . frenis*, haec exornant priorem sententiam speciali notione, quae equitandi artem ostendit, in ferocioribus equis domandis spectatam, quam ideo tanquam rem nimis molestam Sybaris nunc intermittit. *Gallica ora*, audacius pro, os equi Gallici. Ex equis vero Gallicum hic ponit, quod ii essent ferociores adeoque difficilius *temperandi*, compescendi, regendi. Opus adeo iis domandis erat *frenis lupatis*, freno, cui lupi, λύκοι, ferrei aculei inserti essent. Ovid. Amor. I. 2. 15. *Asper equus duris contunditur ora lupatis*, adde Virg. Ge. III. 208. Caeterum Horatium hic equestre nobilium iuvenum Romanorum certamen, ludum Troiae dictum, respicere contendunt nonnulli. Sane sic τὸ *militaris* satis proprie dictum esset. Nam in hoc ludo iuvenes in turmas divisi et galea atque hastilibus ornati (Virgil. Aen. V.

Cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivum
Sanguine viperino
Cautius vitat? neque iam livida geſtat armis
Brachia, ſaepe diſco,

Saepe

545 ſqq.) ludebant, ſ. pugnam equeſtrem adumbrabant. Sed ludus Troiae erat ſollennis, et raro actus.

v. 8 ſqq. timet tangere, tactum refugit, tanquam nimis periculoſum, pro, non tangit; quod verbum ipſum egregie mollem Sybaris animum depingit. Poſitum adeo pro vulgari, non intrat Tiberim, non natat in Tiberi. *Flavus* is dicitur, perpetuo epitheto. v. I. 2. 13. De re v. III. 7. 27. ubi pariter equeſtria ſtudia cum natatione coniunxit. Quae eadem coniuncta habes in Tibull. I. 4. 12. *hic placet, angnſtis quod equum compeſcit habenis, hic placidam niveo pectore pellit aquam.* adde Stat. Silv. IV. 5. 40. Pariter de molli homine Lucan. VIII. 374. *Non frangit nando violenti vorticis undam.* — 8. Cur non palaeſtrae ſ. luctae ſtudiis vacat? Oleo, cui interdum cera immiſcebatur, (unde ceroma dicitur) inungebantur luctaturi, quo artus magis lubrici redderentur; tum ſequebatur haphe. v. Gronov. Diatr. Stat. c. XXV. et rei agoniſticae ſcriptores. Ad Sybaris igitur animum ab his ſtudiis quam maxime alienum declarandum *cautius* eum *vitare* ait, ſibi magis cavere, corpori ſuo, ſi oleo inungatur, aeque timere ac ſi *ſanguine viperino*, veneno inficeretur. Sanguinem viperinum cum dilectu poſuit; nam is in efficaciſſimis venenis habebatur. cf. V. 3. 6. — 10. *neque iam arma* (*campeſtria* haec vocat A. P. 379.) ὅπλα, *diſcum* et *iaculum* tractat. Graviter pro hoc, *non geſtat*, habet, eius brachia non ſunt *livida* facta, armorum pondere ac uſu. *Campeſtribus* igitur *armis abſtinet* Sybaris, ne mollia ac candida brachia livorem contrahant. *Diſcus* erat orbis magni ponderis, ex aere, ferro, aut lapide, tantaeque magnitudinis, ut non ſolum manum impleret, ſed et mediam ulnam attingeret (Stat. Theb. VI. 672.) unde brachia livida facta eſſe facile intelligitur. Is vel ſurſum manu emittebatur (Stat. Achill. II. 439. *Oebalios in nubila condere diſcos*) vel ad limitem aliquem conſtitutum proiiciebatur. Ludi huius deſcriptionem habes in Homer. Od. Θ. 186 ſqq. et inde Stat. Theb. VI.

646

Saepe trans finem iaculo nobilis expedito?
Quid latet, ut marinae
Filium dicunt Thetidis ſub lacrimoſa Troiae
Funera, ne virilis
Cultus in caedem et Lycias proriperet catervas?

646 ſqq. *Iaculum* et ipſum pondere ſuo ac ferrata cuſpide lividas in brachiis notas efficere poterat. — *nobilis*, quum olim excelluerit in diſci et iaculi iactu, quae *ſaepe* vel *trans finem*, limitem conſtitutum, ultra ſcopum *expediſſet*, proiecisſet, emiſiſſet.

v. 13 *ſqq.* *Quid latet*, deſidet apud te, *ut* latuiſſe *dicunt* filium marinae Thetidis, *ἄλλας, παρθένιας Θέτιδος*, Achillem. Rem in Achilleide perſecutus eſt Statius; adde Bionis Id. ζ. Occultaverat eum mater in Scyro apud Lycomedem ſub veſte muliebri, ne ad bellum Troianum, in quo eum moriturum in fatis erat, ire cogeretur. Apte fatis hic cum Achille Sybaris comparatur; nam et ille in Scyro, Deidamiae amore captus totum ſe mollitiei dederat. — *ſub funera*, ante cladem, exitium *lacrimoſum*, lacrimabile, funeſtum, e gr. *δακρυόεις*: dictum adeo exquiſitius pro, inſtante bello Troiano, Graecis ad Troiam expugnandam coeuntibus. — 15 *ſq.* Forma proſaica erat: ut Achillem cultu muliebri occultatum ferunt, ne proriperetur in b. *Ne* eum *cultus*, habitus *virilis*, *proriperet* h. cogeret (eo proditum, agnitum) proficiſci *in caedem*, ad pugnam, ſed illud gravius de Achille fortiſſimo heroe, ac *cedere neſcio*. — idque (nam *et* explicativum eſt) adverſus *Lycias catervas*. Lycii, qui Troianorum ſocii erant, docte hic ponuntur pro univerſis Troianis. Iidem cum Troianis comparati etiam Homero Il. δ. 197. et Pind. Nem. γ. 101 ſqq. de Achille: *ὄφρα θαλασσίαις ἀνέμων ῥιπαῖσι πεμφθεὶς ὑπὸ Τροΐαν δορίκτυπον ἀλαλὰν Λυκίων τε προσμένοι καὶ Φρυγῶν.* qui locus omnino huc facere videtur.

Indeque decerptam fronti praeponere olivam.
Plurimus in Iunonis honorem
Aptum dicit equis Argos ditesque Mycenas.
Me

myrtea, quae erotico poetae; ederacea, quae Bacchi laudes canenti; laurea, quae epica tractanti praemio cedit; etsi in his, ut omnino sibi constent poetae, non facile exspectes. Docte vero poeta Athenarum laudes celebranti coronam oleaginam tribuit, quod Minervae sacra erat oliva, et quod in arce Athenarum servabatur sacra ista olea, quam ipsa Minerva in eius cum Neptuno super urbis recens conditae appellatione ac tutela certamine protulerat (v. Herod. V. 82. Sophocl. Oed. Colon. 686 sqq. ibique Schol.) e qua et ex aliis sacris oleis victores in certaminibus poeticis (*νικηφόλοις*) quae in Panathenaeis, ludis Minervae, fierent, coronam accipiebant. v. Meurs. Panathen. c. XI. (T. VII. Thes. Gronov.) Sic exornationem praeclaram h. l. facile agnoscas. Iam de verbis breviter dispiciamus — *inde* ex hoc carminis argumento, quo Athenas celebraverit, *olivum*, coronam oleaginam *decerptam praeponere*, pro, decerpere, sibi parare et *fronti* suae *praeponere*, capiti suo imponere. *Praeponere* dixit poeta, propter adi. *fronti*, h. capiti. eodem ornatu *praemia frontium* I. 1. 29. Iam vide, quomodo versus Lucretii, quos ante oculos habuit, imitatione nobilitarit, I. 926. et IV. 3. *iuvatque novos decerpere flores, insignemque meo capiti petere inde coronam, unde prius nulli velarint tempora Musae.* Multa vero extitere carmina, quae origines ac fabulas Atticas antiquiores comprehenderent; qualia sine dubio fuere Ἀτθίδες et Θησηίδες nomine insignita.

v. 8. 9. *Plurimus*, plurimi, multi *dicunt*, canunt, celebrant (v. ad I. 6. 1. et 5.) *Argos aptum equis* sc. nutriendis, propter pascua sua, ex Homericis epithetis, Ἄργος ἱππόβοτον, ἱπποτρόφον, Theocr. XXIV. 129. ἱππήλατον et Pindaro Isthm. ζ. 17. ἵππιον. *Apta* enim *regio* poetis dicitur, quae bonum alicuius rei proventum atque alimenta praebet. *Solum pecori aptum* Virgil. Ge. II. 234. — *Mycenas ditis*, epitheton Homericum, πολύχρυσος Μυκήνη

Me nec tam patiens Lacedaemon
Nec tam Lariſſae percuſſit campus opimae,
Quam domus Albuneae reſonantis,
Et praeceps Anio, ac Tiburni lucus, et uda
Mobili-

Il. ψ. 180. certe Agamemnonis temporibus. — *in Iunonis honorem*, in Argivarum fabularum expoſitione magnae ſane Iunonis partes eſſe debuere propter cultum huius deae iſti regioni proprium ac domeſticum. Poſſunt et hymni in Iunonis honorem facti intelligi, qui adeo, epice tractati, fabulas Argivorum domeſticas exponerent, in quibus ipſa regio, quippe ſedes earum, cum urbibus memorari debuit. De Iunone Argis praecipue culta nota omnia. vide vel Virgil. Aen. I. 24.

v. 10. 11. Iam exſpectaſſes oppoſitionem: mihi Tibur prae his omnibus placet. At neque nunc quidem revocare animum ab urbibus graecis poteſt; ſed Lacedaemonem adhuc et Lariſſam in ipſam transitionem infert. Forte hoc loco ipſe Horatius ſenſit, quam parum ſuavis longa iſta urbium graecarum eſſet enumeratio, et hac artificioſa orationis iunctura ac variatione lègentium faſtidio occurrere voluiſſe videtur. — *patiens*, refer ad ſeveram Spartanorum diſciplinam; nam ſumma eorum virtus in patientia ponebatur iuxta Nep. VII. 11. 4. — *campus Lariſſae*, ager circa Lariſſam Theſſaliae urbem, ut *rura oppidi* I. 1. 16. *opimae* proprie ad campum ſpectat: eſt vero Homericum epitheton, *ἐριβωλος*, *ἐριβώλαξ*, Il. β. 841. — *percuſſit*, animum meum tetigit, commovit, delectatione cepit. Iam Lucret. I. 922. *acri percuſſit thyrſo laudis ſpes magna meum cor.* cf. Virg. Ge. II. 476. Aen. IX. 197.

v. 12 — 14. Prae his omnibus Graeciae civitatibus Tibur Planco commendaturus poeta eiusdem deſcriptioni paullo longius immoratur eamque per partes ductam ſuaviſſima pictura abſolvit. Pro fonte, unde Albula oritur, docte eſt *domus*, antrum Nymphae eiusdem fluvii, Albuneae. Fons enim cuiusque fluvii dei vel Nymphae eiusdem fluvii ſedes eſt, ut pervulgatum. Sic Propert. I. 20. 34. *Pegen vocat domum humidam, Nymphis Thy-*

Mobilibus pomaria rivis.
Albus ut obſcuro deterget nubila caelo
Saepe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſti-

Thyniaſin gratam; adde Martial. IV. 57. 8. Heinſius *domum Albuneae* ſylvam Albuneae cognominem interpretatur, laudato Pind. Ol. β. 16. ubi Acragas urbs eiusdem cum fluvio nominis οἴκημα ποταμοῦ dicatur; quae tamen ratio parum procedit. — *reſonantis* proprie ad *domum* ſ. fontem pertinet; paulo inſolentius ad ipſam Nympham relatum: uti fere Propert. II. 23. 49. *nymphas tota urbe crepitantes* dixit. Virgil. Aen. VII. 83. de Albunea: *nemorum quae maxima ſacro fonte ſonat.* v. Obſſ. ad III. 13. 15. — 13. *Anio* fluvius, per Tiburtinorum fines decurrens et in Tiberim defluens, ut ait Vib. Sequ. c. 7. v. Dionyſ. Halic. V. p. 305. et Demſter. Etr. reg. II. c. 15. et Cluver. Ital. ant. II. p. 711. — *praeceps,* nam prope Tibur de ſcopulis cadit. Ovid. Amor. III. 6. 45. *qui per cava ſaxa volutus Tiburis Argei pomifer arva rigas.* Propert. III. 4. 4. *Candida qua geminas oſtendunt culmina turres, et cadit in patulos lympha Aniena lacus.* adde Stat. Silv. I. 3. 21. et I. 5. 25. — *Tiburni lucus,* Tiburno, tanquam heroi vel Deo indigeti conſecratus. Tiburnus enim ſ. Tiburs, Tiburtus, cum Catillo et Cora, fratribus, Tiburis conditor habitus. v. Plin. XVI. 44. et Heyn. Excurſ. VIII. ad Aen. VII. p. 151. Lucum memorat et Virgil. Aen. VII. 82. *lucosque ſub alta — Albunea:* qui adeo fonti Albuneae ſubiacebat. — 14. *Pomaria* Tiburtinae regionis olim in maximo pretio fuiſſe, e pluribus poetarum locis cognoſcitur. v. Broukh. et Burm. ad Prop. IV. 7. 81. Drakenb. ad Sil. IV. 225. et Bentl. ad h. l. — *uda,* irrigata. cf. III. 29. 6. IV. 2. 30. — *mobilibus,* ornat, ut *lympha fugax* II. 3. 12. *aqua trepidans* Ep. I. 10. 21.

v. 15 *ſqq.* In hanc amoeniſſimam regionem ſecede, ibique genio indulgendo curarum, quibus te nunc maceras, obliviſcere. Perpetuo enim ne te maerore conficias, ipſa rerum natura ac viciſſitudo te dehortatur. Vides enim ſerenam tempeſtatem ſuccedere nubilae. Praeclara vero ac prorſus lyrica ſententiarum inflexio! v. ad v. 20. — *ut ſaepe,* οἷά τε πολλά, ſollenni more in comparatione. — *Notus*

Triſtitiam vitaeque labores
Molli, Plance, mero: ſeu te fulgentia ſignis
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
Quum

tus albus, λευκότερος, ἀργέστης, Apollon. Rh. IV. 1628. ab effectu. Sic *Favonius ſerenus* Plaut. Merc. 2. 35. *qui facit tranquillitatem*, ut ipſe v. 36. explicat. *Venti ſereni* Ovid. Faſt. I. 681. *clarus Aquilo* Virg. Ge. I. 460. *purus Boreas* Lucan. V. 704. *clarus Eurus* Rutil. Itin. I. 541. ubi v. Intpp. et Lamb. h. l. — *deterget*, fugat, pellit *nubila*. *Nubila ſolis radiis deterſa* ſimiliter Claudian. de VI. Conſ. Honor. 559. — *caelo obſcuro*, obſcurato, nubibus obducto. Ornat h. l. — 16. *parturit*, exquiſite, pro, parat, adducit *imbres*. — 17. *Perpetuos* docte pro adv. perpetuo. — *Sic tu* continuo maerori ne indulgeas, aliquando *fini*, coerce, tempera, pelle *triſtitiam*. — *Sapiens*, quod ſapientis eſt, ſapienter, ut I. 11. 6. *ſapias*. — *vitae labores*, aerumnas, curas animi. — 19. *mero molli*, nempe vetuſtate, vel omnino dulci, μαλακῷ. *Molle Calenum* Iuven. I. 69.

v. 19. Vulgare erat: ubicunque ſis. Pro hoc erat: ſeu in militia verſeris, ſive in otio ruſtico vivas. Militiae, quod generalius erat, ſubſtituit caſtra, et vitae ruſticae regionem Tiburtinam, quae exquiſitiſſima eſt inflexio ad conſilium poetae primarium; dum amico, in caſtris nunc verſanti, non diſerte, ſed tecte ſuadet Tibur ſecedere. Quo et valet temporum ratio: ſive te caſtra *tenent*, ſive Tibur *tenebit*. Nam *tenebit* admodum molliter Horatii exprimit conſilium; quo eodem Tiburtinum agrum tantis laudibus vv. 12—14. extulerat. — *fulgentia ſignis* militaribus, aquilis aureis, aliis. graphice hoc. — *tenent*, ſi ibi verſaris, es. — *denſa* nemorum *umbra* circa *Tibur tuum*, quod ideo amas, lubenter ibi moraris. Forte etiam in ea regione villam Plancus habebat.

v. 21 *ſqq.* Sententiam, vino curas eſſe abigendas, ac meliora ſperanda, praeclare poeta animavit, ſummamque ei vim ac gravitatem conciliavit, dum nobilem priſcae antiquitatis heroem eam praecipientem inducit. De conditione, Aiaci et Teucro, Telamo-

Quum fugeret, tamen uda Lyaeo
Tempora populea fertur vinxisse corona,
Sic tristes adfatus amicos:
Quo nos cumque feret melior Fortuna parente,
Ibimus

Telamonis filiis, ne alter sine altero in patriam rediret, a patre proposita, de Teucrique exilio, eiusque ad Cyprum, in qua urbem patriae cognominem conderet, pervulgata omnia. v. Pind. Nem. ϛ. 76 sqq. Sophocl. Ai. 1036. Eurip. Hel. 91. Virg. Aen. I. 625. et Vellei. Pat. I. 1. init. Transsumta haec narratio forte e poetae graeci dramate, idque e scena, ubi Teucer in itinere, appulsa ad litus nave, cum sociis Herculi, exulum Deo tutelari, sacrum faceret, et inter epulas, se illosque exhilaraturus, ea, quae sequuntur, diceret. Exstabat etiam Pacuvii tragoedia, *Teucer* (Cic. de Or. II. 46.) et ipsa haud dubie e graeco exemplo expressa. — *quum*, licet, longe infelicior te, *fugeret* a patre in exilium pulsus, mare exul pererraret; *tamen* tantum abfuit, ut hocce infortunium animum eius frangeret, ut potius, vino exhilaratus, socios suos pristinorum malorum, quae fortiter tulissent, recordatione erigeret, et ad nova subeunda vino invitatos excitaret. Teucrum corona caput vinxisse, vinoque se largius invitasse, docte admodum atque concise poeta elocutus est. — *uda Lyaeo tempora* proprie, et ex usu poetarum loquendi sollenni: nam vino hausto tument, incalescunt, ac madent sudore tempora. Tibull. I. 2. 3. *Neu quisquam multo perfusum tempora Baccho excitet.* — *vinxisse*, cinxisse. — *populea corona* sollennis in sacris Herculis. v. Virgil. Aen. VIII. 286. Docte adeo poeta Herculi a Teucro sacrificium paratum innuit. v. ad v. 21. — 24. *tristes*, de futuro sollicitos; etiam ob exilium. Male Cruq. — *amicos*, φίλους ἑταίρους: mox *socios* exilii sui ac viae *comites* dictos. — *adfatus* ad consolationem trahitur a nonnullis, ut V. 13. 18. quod argutius videtur.

v. 25 *sqq.* *Quocunque* terrarum, in quamcunque terram nos *Fortuna*, fatum *feret*, ducet, quamcunque nobis habitandam assignabit, *ibimus*, eamus, eam petamus. Ad sententiam Virgil. Aen. V. 709. *quo fata trahunt, retrahuntque sequamur; quidquid erit, superanda omnis fortuna ferendo est.* — *melior parente*,

Ibimus, o ſocii comitesque.
Nil deſperandum Teucro duce et auſpice Teucro;
Certus enim promiſit Apollo,
Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
O fortes, peioraque paſſi
Mecum

parente, indulgentior, benignior Telamone, patre: cum vi adiectum, ad erigendos ſociorum animos. Nititur vero iſta ſpes melioris fortunae oraculo Apollinis, Teucro dato, v. 28. — 27. *Nil*, κατ' οὐδέν, non *deſperandum*. — *Teucro duce et a. T.* dum Teucer vos ducat, Teucri (cum vi repetitum) auſpiciis novam ſedem quaeratis, cum vi dictum pro, me duce, meo ductu, meo auſpicio. v. Obſſ.

v. 28. *Apollo certus*, qui vera, exitum habentia oracula edit, ἀληθής, ut ſaepius de vatibus. v. Intpp. ad Lucan. IX. 512. adde Sidon. Apoll. VII. 27. — *promiſit*, vaticinatus eſt. Etiam hoc verbum de vaticiniis proprium. v. Ovid. Faſt. I. 517. Stat. Theb. II. 169. III. 475. et Achill. II. 342.

v. 29. Mira enuntiatio ſententiae vulgaris: novam a me Salamina conditum iri. Sed egregie ſervavit τὸ ἦθος poeta in reddendo ambiguis verbis oraculo. — *Salamina* iſtam veterem *ambiguam futuram*, dubiam, dubii nominis fore, *nova tellure*, propter novam Salaminam, in alia regione a me condendam; Salaminis nomen dubium et ambiguum fore, alia eiusdem nominis a me condita; dubitatum iri, utra Salamis, recentiore a me eodem nomine appellata, intelligenda ſit, h. ut iam monui, aliam a me conditum iri: nihil amplius. *Conſtituit* vero *Salamina cognominem patriae ſuae* in Cypro inſula; ut Vellei. ait I. 1.

v. 30. Fere ut Virgil. Aen. I. 199. *O paſſi graviora, dabit deus his quoque finem*, ex Homeri imitatione Od. μ. 208. et Orph. Arg. 1146. τλῆτε φίλοι τὸν μόχθον· ἐπεὶ νύ τοι οὔτε χέρειον ἔλπομαι ἀνστήσεσθαι. — O qui tam fortiter praeſentia mala toleratis, imo his *peiora*, graviora tanquam *viri* iam perpeſſi eſtis, unde ſperare licet, vos et leviora, quae nobis forte ſuperanda ſint, aequo animo laturos. — 31. *mecum* prae-

Mecum ſaepe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens iterabimus aequor.

clare adiectum, propter me, patria expulſum; niſi ſimpliciter ad conſolandos ſociorum animos valet, quod eosdem labores et ipſe fortiter tulerit. — 32. *iterabimus aequor*, docte, pro, curſum in mari repetemus, iterum navigabimus (cf. ad I. 34. 4.); vino animoſi facti novos labores fortiter ſubeamus atque toleremus. Ergo ad litus appulerant, ſacra Herculi facturi. — *ingens*, ornat.

CAR-

CARMEN VIII.

ARGVMENTVM.

Lydia, cuius passim meminit Horatius, Sybarin ita amore corruperat, ut omissis omnibus, quae ingenuum adolescentem Romanum decerent, studiis atque exercitationibus, totum se mollitiei traderet, atque apud se, tanquam Achilles in Lycomedis gynaeceo, delitesceret. Poeta igitur, ut Sybarin ab hoc amore avocet, mores eius generosamque indolem nunc deflexam atque in peius mutatam picturis quibusdam vivide delineatam ei ob oculos ponit, ita tamen, ut huius rei culpam in Lydiam, quae eum, illecebrarum suarum laqueis constrictum teneat, totam transferat, eamque tanquam fundi calamitatem ideo obiurget. Argumenti huius levitas praeclaris ornatus lyrici compensatur virtutibus, eique pertractatione docta ac vivida haud vulgaris accedit gratia. Sub Sybaris nomine nobilem aliquem Romanum, forte equestris ordinis, latere, propter campestres exercitationes vv. 4 sqq. memoratas, recte colligas.

AD LYDIAM.

Lydia dic, per omnes
Te deos oro, Sybarin cur properas amando
Perdere? cur apricum
Oderit

v. 1 *sq.* Animatur totum carmen oratione ad Lydiam directa, qua ei exprobrat, quod Sybarin amore sui irretitum teneat, sicque ignavum ac mollem reddat. Satis urbane adeo Sybari amorem erga Lydiam, tanquam mollitiei eius atque ignaviae causſam obiicit. De Sybari v. Argum. Magnam statim in exordio vim habet, quod Lydiam per Deos obtestatur, quasi magno se scelere obstringat, quod tam ingenuum adolescentem amoris sui illecebris perdat. — 2. *properas perdere*, σπεύδεις ἀπολλύναι, perditum is, corrumpis, *amando*, dum eum amore irretitum tenes; culpam igitur a Sybari devolvit in Lydiam, meretriciis artibus suis eum vel invito detinentem. Ad verba ac sensum Plaut. Epid. II. 2. 36. *Eam tuus gnatus — deperit: ubi sidemque, remque, seque, teque properat perdere.*

v. 3 *sq.* Exitiosi amoris istius vim atque effecta egregie per partes declarat poeta, Sybaris animum, et mores prorsus immutatos ac peiores inde factos esse; deditum eum olim fuisse campestribus ac militaribus, quae generosum adolescentem decerent, studiis, vacasse eum natationi, palaestrae et sic porro: nunc contra omnem eum laborem subterfugere, atque mollitie diffluentem in Lydiae sinu delitescere. Spectat hunc Terentianum, Eun. II. 1. 19. *Di boni, quid hoc morbi est? adeon' homines immutarier ex amore, ut non cognoscas, eundem esse?* et, qui magis adpositus est, suavissimus Plauti locus Mostell. I. 2. 62. *amor advenit in cor meum; is usque in pectus permanavit, permadefecit cor meum. Nunc simul res, fides, fama, virtus, decusque deseruerunt. Ego sum in usu factus nimio nequior.* et mox v. 71. *Cor dolet, eum scio, ut nunc sum, atque ut fui; quo neque industrior de iuventute erat arte gymnastica, disco, hastis, pila, cursu, armis, equo.* En totum fere carminis argumentum, a poeta tantum exornatum atque amplificatum. — *cur oderit*, odit, gravius pro, vitat, eo non venit. Odit proprie labores in campo, pro hoc, ipsum campum; nisi vim odii- que causſas in epith. *aprico*, quod

Oderit campum, patiens pulveris atque
solis?
Cur neque militaris
Inter aequales equitat, Gallica nec lupatis
Temperat ora frenis?

Cur

quod is soli nimis expositus esset, cuius adeo aestus Sybari nunc intolerabiles viderentur, malis ponere. Forte tamen utrumque recte statuas. — *Campum* intellige Martium, in quo exercitationes, quas mox subiungit poeta, a Romanis instituebantur. — *patiens . . . solis*, patiendo, tolerando ibi pulverem ac solem pro vulgari, exercendo ibi corpus: sed alterum cum dilectu, quod molestiae notionem infert, propter quam nunc istas exercitationes omittit. Simplicior omnino totius sententiae enuntiatio erat: Cur nunc defugit exercitationes in Campo Martio, quasi Solis aestum atque pulverem ferre nequeat. Sic Iuvenali VII. 33. robusta ac viribus integra *aetas* dicitur *patiens pelagi, et cassidis atque ligonis*. Pariter Claudian. in Eutrop. II. 410. *avidus splendere lavacris, nec soles imbresve pati*, de molli homine.

v. 5 *sqq.* Iam exercitationum genera quaedam subiicit poeta. Primo loco ponit equitationem, quam et III. 24. 55. inter studia, quae ingenuum adolescentem decent, collocat. — *militaris*, militari more, tanquam miles. — 6. *inter aequales*, qui adeo iisdem studiis militaribus vacare deberet. Ad opprobrium igitur Sybari faciendum haec adiecta puta. — *Gallica . . . frenis*, haec exornant priorem sententiam speciali notione, quae equitandi artem ostendit, in ferocioribus equis domandis spectatam, quam ideo tanquam rem nimis molestam Sybaris nunc intermittit. *Gallica ora*, audacius pro, os equi Gallici. Ex equis vero Gallicum hic ponit, quod ii essent ferociores adeoque difficilius *temperandi*, compescendi, regendi. Opus adeo iis domandis erat *frenis lupatis*, freno, cui lupi, λύκοι, ferrei aculei inserti essent. Ovid. Amor. I. 2. 15. *Asper equus duris contunditur ora lupatis*, adde Virg. Ge. III. 208. Caeterum Horatium hic equestre nobilium iuvenum Romanorum certamen, ludum Troiae dictum, respicere contendunt nonnulli. Sane sic *τὸ militaris* satis proprie dictum esset. Nam in hoc ludo iuvenes in turmas divisi et galea atque hastilibus ornati (Virgil. Aen. V.

Cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivum
Sanguine viperino
Cautius vitat? neque iam livida gestat armis
Brachia, saepe disco,

Saepe

845 sqq.) ludebant, s. pugnam equestrem adumbrabant. Sed ludus Troiae erat sollennis, et raro actus.

v. 8 sqq. *timet tangere*, tactum refugit, tanquam nimis periculosum, pro, non tangit; quod verbum ipsum egregie mollem Sybaris animum depingit. Positum adeo pro vulgari, n. a intrat Tiberim, non natat in Tiberi. *Flavus* is dicitur, perpetuo epitheto. v. I. 2. 15. De [illegible] [illegible] pro vulgari [illegible] Tiberim [illegible] ab his [illegible]

diis quam maxime alienum declarandum *cautius* eum *vitare* ait, sibi magis cavere, corpori suo, si oleo inungatur, aeque timere ac si *sanguine viperino*, veneno inficeretur. Sanguinem viperinum cum dilectu posuit; nam is in efficacissimis venenis habebatur. cf. V. 3. 6. — 10. *neque iam arma* (*campestria* haec vocat A. P. 379.) ὅπλα, discum et iaculum tractat. Graviter pro hoc, non *gestat*, habet, eius brachia non sunt *livida* facta, armorum pondere ac usu. *Campestribus* igitur *armis* abstinet Sybaris, ne mollia ac candida brachia livorem contrahant. *Discus* erat orbis magni ponderis, ex aere, ferro, aut lapide, tantaeque magnitudinis, ut non solum manum impleret, sed et mediam ulnam attingeret (Stat. Theb. VI. 6[illegible]) unde brachia livida facta esse facile intelligitur. Is vel sursum manu emittebatur (Stat. Achill. II. 430. *Oebalios in nubila condere discos*) vel ad limitem aliquem constitutum proiiciebatur. Ludi huius descriptionem habes in Homer. Od. [illegible] 186 sqq. et inde Stat. Theb. VI 6[illegible]

Saepe trans finem iaculo nobilis expedito?
Quid latet, ut marinae
Filium dicunt Thetidis ſub lacrimoſa Troiae
Funera, ne virilis
Cultus in caedem et Lycias proriperet catervas?

646 ſqq. *Iaculum* et ipſum pondere ſuo ac ferrata cuſpide lividas in brachiis notas effieere poterat. — *nobilis*, quum olim excelluerit in diſci et iaculi iactu, quae *ſaepe* vel *trans finem*, limitem conſtitutum, ultra ſcopum *expediſſet*, proieciſſet, emiſiſſet.

v. 13 *ſqq.* *Quid latet*, deſidet apud te, *ut* latuiſſe *dicunt* filium marinae Thetidis, ἄλλας, ποντίας Θέτιδος, Achillem. Rem in Achilleide perſecutus eſt Statius; adde Bionis Id. ζ. Occultaverat eum mater in Scyro apud Lycomedem ſub veſte muliebri, ne ad bellum Troianum, in quo eum moriturum in fatis erat, ire cogeretur. Apte fatis hic cum Achille Sybaris comparatur; nam et ille in Scyro, Deidamiae amore captus totum ſe mollitiei dederat. — *ſub funera*, ante cladem, exitium *lacrimoſum*, lacrimabile, funeſtum, e gr. δακρυόεις: dictum adeo exquiſitius pro, inſtante bello Troiano, Graecis ad Troiam expugnandam coeuntibus. — 15 *ſq.* Forma proſaica erat: ut Achillem cultu muliebri occultatum ferunt, ne proriperetur in b. *Ne* eum *cultus*, habitus *virilis*, *proriperet* h. cogeret (eo proditum, agnitum) proficiſci *in caedem*, ad pugnam, ſed illud gravius de Achille fortiſſimo heroe, ac *cedere neſcio*. — idque (nam *et* explicativum eſt) adverſus *Lycias catervas*. Lycii, qui Troianorum ſocii erant, docte hic ponuntur pro univerſis Troianis. Iidem cum Troianis comparati etiam Homero Il. δ. 197. et Pind. Nem. γ. 101 ſqq. de Achille: ὅθρα θαλασσίαις ἀνέμων ῥιπαῖσι πεμφθεὶς ὑπὸ Τροΐαν δορίκτυπον ἀλαλὰν Λυκίων τε προσμίνοι καὶ Φρυγῶν. qui locus omnino huc facere videtur.

A D L Y D I A M.

Lydia dic, per omnes
Te deos oro, Sybarin cur properas amando
Perdere? cur apricum
Oderit

v. 1 *sq.* Animatur totum carmen oratione ad Lydiam directa, qua ei exprobrat, quod Sybarin amore sui irretitum teneat, sicque ignavum ac mollem reddat. Satis urbane adeo Sybari amorem erga Lydiam, tanquam mollitiei eius atque ignaviae causſam obiicit. De Sybari v. Argum. Magnam statim in exordio vim habet, quod Lydiam per Deos obtestatur, quasi magno se scelere obstringat, quod tam ingenuum adolescentem amoris sui illecebris perdat. — 2. *properas perdere, σπεύδεις ἀπολλύναι*, perditum is, corrumpis, *amando*, dum eum amore irretitum tenes; culpam igitur a Sybari devolvit in Lydiam, meretriciis artibus suis eum vel invito detinentem. Ad verba ac sensum Plaut. Epid. II. 2. 36. *Eam tuus gnatus — deperit: ubi fidemque, remque, seque, teque properat perdere.*

v. 3 *sq.* Exitiosi amoris istius vim atque effecta egregie per partes declarat poeta, Sybaris animum, et mores prorsus immutatos ac peiores inde factos esse; deditum eum olim fuisse campestribus ac militaribus, quae generosum adolescentem decerent, studiis, vacasse eum natationi, palaestrae et sic porro: nunc contra omnem eum laborem subterfugere, atque mollitie dissluentem in Lydiae sinu delitescere. Spectat huc Terentianum, Eun. II. 1. 19. *Di boni, quid hoc morbi est? adeon' homines immutarier ex amore, ut non cognoscas, eundem esse?* et, qui magis adpositus est, suavissimus Plauti locus Mostell. I. 2. 62. *amor advenit in cor meum; is usque in pectus permanavit, permadefecit cor meum. Nunc simul res, fides, fama, virtus, decusque deseruerunt. Ego sum iam usu factus nimio nequior.* et mox v. 71. *Cor dolet, cum scio, ut nunc sum, atque ut fui; quo neque industrior de iuventute erat arte gymnastica, disco, hastis, pila, cursu, armis, equo.* En totum fere carminis argumentum, a poeta tantum exornatum atque amplificatum. — *cur oderit*, odit, gravius pro, vitat, eo non venit. Odit proprie labores in campo, pro hoc, ipsum campum; nisi vim odiique causſas in epith. *aprico*, quod

Oderit campum, patiens pulveris atque
ſolis?
Cur neque militaris
Inter aequales equitat, Gallica nec lupatis
Temperat ora frenis?

Cur

quod is ſoli nimis expoſitus eſſet, cuius adeo aeſtus Sybari nunc intolerabiles viderentur, malis ponere. Forte tamen utrumque recte ſtatuas. — *Campum* intellige Martium, in quo exercitationes, quas mox ſubiungit poeta, a Romanis inſtituebantur. — *patiens . . . ſolis*, patiendo, tolerando ibi pulverem ac ſolem pro vulgari, exercendo ibi corpus: ſed alteram cum dilectu, quod moleſtiae notionem infert, propter quam nunc iſtas exercitationes omittit. Simplicior omnino totius ſententiae enuntiatio erat: Cur nunc defugit exercitationes in Campo Martio, quaſi Solis aeſtum atque pulverem ferre nequeat. Sic Iuvenali VII. 33. robuſta ac viribus integra *aetas* dicitur *patiens pelagi, et caſſidis atque ligonis*. Pariter Claudian. in Eutrop. II. 410. *avidus ſplendore lavacris, nec ſoles imbresve pati*, de molli homine.

v. 5 *ſqq.* Iam exercitationum genera quaedam ſubiicit poeta. Primo loco ponit equitationem, quam et III. 24. 55. inter ſtudia, quae ingenuum adoleſcentem decent, collocat. — *militaris*, militari more, tanquam miles. — 6. *inter aequales*, qui adeo iisdem ſtudiis militaribus vacare deberet. Ad opprobrium igitur Sybari faciendum haec adiecta puta. — *Gallica . . . frenis*, haec exornant priorem ſententiam ſpeciali notione, quae equitandi artem oſtendit, in ferocioribus equis domandis ſpectatam, quam ideo tanquam rem nimis moleſtam Sybaris nunc intermittit. *Gallica ora*, audacius pro, os equi Gallici. Ex equis vero Gallicum hic ponit, quod ii eſſent ferociores adeoque difficilius *temperandi*, compeſcendi, regendi. Opus adeo iis domandis erat *frenis lupatis*, freno, cui lupi, λύκοι, ferrei aculei inſerti eſſent. Ovid. Amor. I. 2. 15. *Aſper equus duris contunditur ora lupatis*, adde Virg. Ge. III. 208. Caeterum Horatium hic equeſtre nobilium iuvenum Romanorum certamen, ludum Troiae dictum, reſpicere contendunt nonnulli. Sane ſic τὸ *militaris* ſatis proprie dictum eſſet. Nam in hoc ludo iuvenes in turmas diviſi et galea atque haſtilibus ornati (Virgil. Aen. V.

Cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivum
Sanguine viperino
Cautius vitat? neque iam livida gestat armis
Brachia, saepe disco,

Saepe

545 sqq.) ludebant, s. pugnam equestrem adumbrabant. Sed ludus Troiae erat sollennis, et raro actus.

v. 8 sqq. timet tangere, tactum refugit, tanquam nimis periculosum, pro, non tangit; quod verbum ipsum egregie mollem Sybaris animum depingit. Positum adeo pro vulgari, non intrat Tiberim, non natat in Tiberi. *Flavus* is dicitur, perpetuo epitheto. v. I. 2. 13. De re v. III. 7. 27. ubi pariter equestria studia cum natatione coniunxit. Quae eadem coniuncta habes in Tibull. I. 4. 12. *hic placet, angustis quod equum compescit habenis, hic placidam niveo pectore pellit aquam.* adde Stat. Silv. IV. 5. 40. Pariter de molli homine Lucan. VIII. 374. *Non frangit nando violenti vorticis undam.* — 8. Cur non palaestrae s. luctae studiis vacat? Oleo, cui interdum cera immiscebatur, (unde ceroma dicitur) inungebantur luctaturi, quo artus magis lubrici redderentur; tum sequebatur haphe. v. Gronov. Diatr. Stat. c. XXV. et rei agonisticae scriptores. Ad Sybaris igitur animum ab his studiis quam maxime alienum declarandum *cautius* eum *vitare* ait, sibi magis cavere, corpori suo, si oleo inungatur, aeque timere ac si *sanguine viperino*, veneno inficeretur. Sanguinem viperinum cum dilectu posuit; nam is in efficacissimis venenis habebatur. cf. V. 3. 6. — 10. *neque iam arma* (*campestria* haec vocat A. P. 379.) ὅπλα, *discum* et *iaculum* tractat. Graviter pro hoc, *non gestat*, habet, eius brachia non sunt *livida* facta, armorum pondere ac usu. *Campestribus* igitur *armis abstinet* Sybaris, ne mollia ac candida brachia livorem contrahant. *Discus* erat orbis magni ponderis, ex aere, ferro, aut lapide, tantaeque magnitudinis, ut non solum manum impleret, sed et mediam ulnam attingeret (Stat. Theb. VI. 672.) unde brachia livida facta esse facile intelligitur. Is vel sursum manu emittebatur (Stat. Achill. II. 439. *Oebalios in nubila condere discos*) vel ad limitem aliquem constitutum proiiciebatur. Ludi huius descriptionem habes in Homer. Od. θ. 186 sqq. et inde Stat. Theb. VI.

646

Saepe trans finem iaculo nobilis expedito?
Quid latet, ut marinae
Filium dicunt Thetidis ſub lacrimoſa Troiae
Funera, ne virilis
Cultus in caedem et Lycias proriperet catervas?

646 ſqq. *Iaculum* et ipſum pondere ſuo ac ferrata cuſpide lividas in brachiis notas efficere poterat. — *nobilis*, quum olim excelluerit in diſci et iaculi iactu, quae *ſaepe* vel *trans finem*, limitem conſtitutum, ultra ſcopum *expediſſet*, proieciſſet, emiſiſſet.

v. 13 *ſqq.* *Quid latet*, deſidet apud te, *ut* latuiſſe *dicunt* filium marinae Thetidis, ἄλλως, *πορτίας Θέτιδος*, Achillem. Rem in Achilleide perſecutus eſt Statius; adde Bionis Id. ζ. Occultaverat eum mater in Scyro apud Lycomedem ſub veſte muliebri, ne ad bellum Troianum, in quo eum moriturum in fatis erat, ire cogeretur. Apte fatis hic cum Achille Sybaris comparatur; nam et ille in Scyro, Deidamiae amore captus totum ſe mollitiei dederat. — *ſub funera*, ante cladem, exitium *lacrimoſum*, lacrimabile, funeſtum, e gr. δακρυόεις: dictum adeo exquiſitius pro, inſtante bello Troiano, Graecis ad Troiam expugnandam coeuntibus. — 15 *ſq.* Forma proſaica erat: ut Achillem cultu muliebri occultatum ferunt, ne proriperetur in b. *Ne* eum *cultus*, habitus *virilis*, *proriperet* h. cogeret (eo proditum, agnitum) proficiſci *in caedem*, ad pugnam, ſed illud gravius de Achille fortiſſimo heroe, ac *cedere neſcio*. — idque (nam *et* explicativum eſt) adverſus *Lycias catervas*. Lycii, qui Troianorum ſocii erant, docte hic ponuntur pro univerſis Troianis. Iidem cum Troianis comparati etiam Homero Il. δ. 197. et Pind. Nem. γ. 101 ſqq. de Achille: ὄφρα θαλασσίαις ἀνέμων ῥιπαῖσι πεμφθεὶς ὑπὸ Τροΐαν δορίκτυπον ἀλαλὰν Λυκίων τε προσμένοι καὶ Φρυγῶν. qui locus omnino huc facere videtur.

CARMEN IX.

ARGVMENTVM.

Probabile est, Thaliarchum, amicum Horatii, ad quem hoc carmen est, fuisse Graecum iuvenem, divitem et nobilem, qui Romae viveret, haberetque villam in Falisci, haud procul monte Soracte: et in hac ipsa villa Horatium hanc oden fecisse. Nam licet forte mons ille cerni a Roma etiam potuerit, tamen longius inde distabat, quam ut ibi versantis poetae ingenio primam quasi impulsionem eius adspectus imprimeret. Deinde manifesto idea versuum primorum quatuor rure potius quam in urbe concepta est. Igitur ab hiemis regioni isti, in quam e villa Thaliarchi prospectus erat, attemperata descriptione exorsus poeta Thaliarchum ad conviviorum, quae hiemali tempori aptissima sint, (Virgil. Ge. I. 301. de agricolis: mutuaque inter se laeti convivia curant. Invitat genialis hiems curasque resolvit) hilaritatem exhortatur. Hinc ad generale de vita suaviter ac sine curis transigenda praeceptum delatus, eundem monet, ne anxia futuri sollicitudine praesentis temporis fructum intercipi, sicque iuvenilem aetatem, lusibus eam iocisque aptissimam, temere sibi elabi patiatur, quum eam mox senectus morosa omnisque hilaritatis expers sequatur. Eximiam argumenti huius ac vere lyricam tractationem, sententiarum dignitatem atque gravitatem, tum Anacreonteam in exitu carminis remissionem observent Venerum

rum poeticarum ſtudioſi. Initium carminis manifeſto reſpondet Alcaei fragmento apud Athen. X. 8. quod ſic legendum videtur:

Τει μὲν ὁ Ζεὺς, ἐν δ' ὀρανῷ μίγας
Χειμών, πεπάγασιν δ' ὑδάτων ῥοαί·

. . . . . .

Κάββαλλε τὸν χειμῶν', ἐπὶ μὲν τιθεὶς
Πῦρ, ἐν δὲ κίρνας οἶνον ἀφειδέως
Μελιχρὸν, αὐτὰρ ἀμφὶ κόρσᾳ
Μαλθακὸν ἀμφιτίθει γναφάλλον.

unde facile ſuſpiceris, Horatium ex Alcaei ode, cuius haec particula eſt, totam ſuam, romanis tamen lineamentis iniectis, expreſſiſſe. Similis coloris eſt L. V. c. XIII.

AD THALIARCHVM.

Vides, ut alta ſtet nive candidum
Soracte, nec iam ſustineant onus
Silvae laborantes, geluque
Flumina conſtiterint acuto.

Dis-

v. 1 *ſqq.* *Vides ut*, nota ac ſatis frequentata poetis forma, qua orationi vigor conciliatur, legentisque animus erectior ſit. — *ſtet candidum* docte pro vulgari, candidum, tectum ſit *nive*. *Stare* nimirum et *attolli* ea dicuntur, quae erectiora ſunt, ſollenni poetarum loquendi more. Ovid. Faſt. V. 169. *Nondum ſtabat Atlas*. et ſic ſaepius. Atque haec quidem interpretandi ratio ſatis commoda videtur; aliam tamen h. l. ineundam ſuadet imitatio Senecae Thyeſt. 117. *Cithaeronis iuga* ſtant parte nulla *cana depoſita nive*, h. Cithaeron ſubſedit, minor factus eſt, ſolutis prae umbrae horrore nivibus. Igitur *mons nive ſtare* h. l. dicitur, qui ea attollitur, erigitur, excelſiorem ſpeciem prae ſe fert. Sic contra *Othrys* Stat. Ach. I. 426. caeſis arboribus *minor*, et *Taygeta ardua ſidere* dicuntur. Male alii: *ſtat*, plenum eſt nive, et Sanad. conſtat quaſi nive. Meliorem paullo rationem Gesnerus iniit, Soracten nive ſtantem, nive horrentem, rigentem exponens. Cui favere videri poſſit Virgil. Ge. III. 369. *ſtant circumfuſa pruinis corpora magna boum*. ſed ibi de re animata uſurpatur. — *nive candidum* ut *Thrace nive candida* III. 25. 10. — 2. *nec iam ſustineant*, prope ferre amplius nequeant, aegre ferant *onus* nivis *ſilvae laborantes*, *γέμουσαι*, nivis ramos degravantis ponderi aegre obnitentes, nive oppletae. Exquiſito enim loquendi uſu poetis ea *laborare* dicuntur, quae grave aliquod onus ſustinent, illud vix tolerant. Ovid. Met. II. 296. *Atlas en ipſe laborat, vixque ſuis humeris candentem ſustinet orbem*, et, qui Ovidii locum imitatus eſt, Stat. Th. VIII. 315. *aſtriferumque domos Atlanta ſupernas ferre laborantem*. De trabe aedes ſustinente, quae ideo *luctans* dicitur, Pindar. Pyth. Δ. 477. ἢ σὺν ὀρθαῖς κιόνεσσι δεσποσύναισιν ἐρειδομένα μόχθον ἄλλοις ἀμφέπει δύστανον ἐν τείχεσι. Similiter *attolerare* adhibuit Apulei.

Met.

Disſolve frigus, ligna ſuper foco
Large reponens; atque benignius
Deprome quadrimum Sabina,
O Thaliarche, merum diota.

Per-

Met. II. p. 90. ed. Ruhnk. *Atria longe pulcerrima — attolerabant ſtatuas palmaris deae.* Eadem vi Stat. Achill. I. 525. *exſiliunt crines, rigidisque laborat vitta comis,* h. aegre coercet comas. Idem uſus τοῦ *gemere* apud poetas, tanquam Virg. Ge. IV. 173. — *conſtiterint gelu,* curſu ipſorum impedito, glacie adſtricta, concreta. Ovid. Triſt. V. 10. 1. *Vt ſumus in Ponto, ter frigore conſtitit Iſter.* Alcaeus: πεπάγασιν δ' ὑδάτων ῥοαί· ornatior Noſter. — *gelu acutum* ut *acris hiems* I. 4. 1. χιὼν ὀξεῖα Pind. Pyth. I. 39. *Flumina* vero h. l. non de Tiberi, ſed de fluviis minoribus in Faliſcis intelligenda.

v. 5 *ſqq.* *Disſolve* ſc. calore, igne accenſo, cum dilectu pro vulgari: mitiga, pelle frigus. Nam frigore res dicuntur adſtringi, eaedemque calore reſolvi. v. ad I. 4. 1. Quanto gravius Alcaeus, κάββαλλε τὸν χειμῶνα. — *ligna . . . reponens,* congeſtis et accenſis ſuper foco lignis. Alcaeus: ἐπὶ μὲν τιθεὶς πῦρ, quod concisius et doctius. cf. III. 17. 14. — 6. *benignius,* benigne, liberaliter, ἀφειδέως Alc. — *deprome . . . diota,* hauri vinum Sabinum poculis maioribus, adeoque te largius vino invita, vitae deliciis fruere. Nam *promi* dicitur et cadus, qui horreo conditus ſ. repoſitus eſt, et vinum cado. v. III. 21. 8. 28. 2. V. 2. 47. Alcaeus: ἐγκίρνας οἶνον μελιχρόν. *diota* vas vinarium, utrimque anſatum, δίωτον, quo vinum e cadis hauſtum in minora pocula diffundebatur, καδίσκος δίωτος apud Athen. XI. p. 473. κισσύβιον ἀμφῶες Theocr. I. 28. *Sabina* non, quae in Sabinis facta eſt, ſed quae vinum Sabinum continet, ſollenni epithetorum translocatione. Sic *Laeſtrygonia amphora* III. 16. 33. — *quadrimum* adeoque iam ſatis vetuſtum, etſi poſt ſeptem demum annos ἐπιτήδειος πίνεσθαι indicatum Athen. I. p. 27.

v. 9 *ſqq.* Indulge igitur genio, et caeterarum rerum omnium curam a te alienam puta. Dii de his viderint, qui omnia regunt numine ſuo. *Permitti* ea *Diis* dicuntur, quae vel in poteſtate noſtra ſita non ſunt, quorum adeo eventus incertus eſt, vel quae omnino futura ſunt.

Permitte Divis caetera: qui simul
Stravere ventos aequore fervido
Deproeliantes, nec cupressi
Nec veteres agitantur orni.

Quid

sunt. Pind. Ol. ιγ. 149. Διὶ τοῦτ' Ἐνυαλίῳ τ' ἐκδώσομεν πράσσειν. Ad sensum et verba poetae Theogn. 1013. νῦν μὲν πίνοντες τερπώμεθα καλὰ λέγοντες· ἔσσα δ' ἔπειτ' ἔσται, ταῦτα θεοῖσι μέλει. Eurip. fragm. Cress. n. VIII. ed. Lips. τὰ δ' ἄλλα (caetera) χαίρει, κύλικος ἐρπούσης κύκλῳ. Id. Alc. 791. εὖφρανε σαυτὸν, πῖνε· — τὰ δ' ἄλλ' ἴσασιν ταῦτα. Amphis in Grot. Exc. p. 519. ὅστις δὲ θνητὸς γενόμενος μὴ τῷ βίῳ ζητεῖ τι τερπνὸν προσφέρειν, τὰ δ' ἄλλ' ἐᾷ, μάταιός ἐστιν. Pal. lad. c. 29. (Anal. Br. II. 413.) εὔφρανε σαυτὸν, λήθην τοῦ θανάτου τὸν βρόμιον κατέχων — τἄλλα δὲ πάντα Τύχη πράγματα δὸς διέπειν. — *Caetera*, τὰ ἄλλα, quae ad nos non pertinere arbitramur, sollicitae de futuris cogitationes, quae praesentem laetitiam turbare possint, omninoque res odiosae ac molestae, ut V. 13. 7. — *qui simul . . . orni.* Vulgare erat: *permitte* ista Diis, qui provident omnibus rebus, omnium rerum vices temperant, (cf. I. 12. 16.) qui tempestati quietem, tristibus adeo laetiora succedere iubent. Docte igitur comparationi invalvit sententiam poeta, fere ut II. 10. 15. *informes hiemes reduxit Iupiter, idem summovet.* — *simul ac stravere*, prostraverint, sedaverint, composuerint. Aliter dicitur *aequor sterni*, quod tranquillum fit, ut Hom. Od. γ. 158. cf. Barth. ad Stat. Silv. III. 1. 3. — *deproeliantes*, acerrime inter se concurrentes. Sollenne hoc de tempestate. v. ad I. 3. 12. *aequore fervido*, quod fluctibus, ventorum vi commotis, efferveseit, ζέει. Virgil. Ge. I. 327. — *nec cupressi . . . orni*, omnia statim tranquilla redduntur, quieta sunt. Pro eo: arbores immotae stant, et ex his *cupressos* et *ornos* ponit, tanquam poeta. *Veteres*, annosae, procerae. *Antiqua silvarum brachia* Stat. Th. I. 361.

v. 13 *sq.* Noli anxie ac sollicite de crastino die cogitare, ipsumque diem, quem tibi fatum fruendum dedit, laetus transige. *fuge*, noli, ut II. 4. 22. *quaerere*, ne quaeras, ne sollicitus sis de futuro. *Quaerere*, ut I. 7. 1. II. 11. 4. Ad sensum Philetaerus apud Grot.

Quid ſit futurum cras, fuge quaerere: et
Quem Fors dierum cumque dabit, lucro
Adpone: nec dulces amores
Sperne puer, neque tu choreas;
Donec

Grot. Excerpt. p. 875. *τί δεῖ γὰρ ὄντα θνητὸν, ἐκτενύειν, ποιεῖν, πλὴν ἡδέως ζῆν τὸν βίον καθ' ἡμέραν — εἰς αὔριον δὲ μηδὲ φροντίζειν, τί ἂν ἔσται.* — 14. *quemcunque diem*, ſingulos dies, quos *tibi dabit*, frui concedet *Fors*, fatum, *αἶσα*, *μοῖρα*. Antiquis *Fors* dea eſt, ad caſus incertos pertinens, et, cum hos bonos affert, *Fors fortuna* h. fortunans dicta. Terent. Phorm. V. 6. imit. Cic. Legg. II. 11. extr. Ovid. Faſt. VI. 773 ſqq. Igitur h. l. praeclarum et doctum eſt verbum, ſententiaeque aptiſſimum. — *lucro appone*, in lucro pone vel habe, h. ita fruere, quaſi tibi praeter exſpectationem vitae tuae termino adiectus ſit. Plaut. Merc. III. 2. 10. de ſene: *id iam lucro eſt, quod vivis.* Seneca de Benef. V. 17. *Scitus eſt, gratum adverſus perceptas voluptates, non aliorum annos computare, ſed ſuos benigne aeſtimare, et in lucro ponere.* Sotades in Grot. Flor. Stob. p. 399. quanquam paullo aliter: *ἡμέρας μιᾶς ἀλυσίτελές, μέγα ἐστὶ κέρδος.*

v. 15 *ſq.* Iis adeo, quae aetati tuae iuvenili conſentanea ſunt, fruere, iucunde vive, dum per aetatem licet. Hoc ſpeciali notione expreſſit per *amores* et *choreas*. *nec ſperne*, indulge, vaca amoribus, ſectare eos, ut I. 1. 21. *dulces* ornat. Sic *γλυκεῖα Κύπρις* Theocr. I. 95. *γλυκεῖα Ἀφροδίτη* Pind. Ol. 6. 57. *ἔρως γλυκύς* et ſic ſaepius. — *Puer*, dum puer es, dum per aetatem decet. — *nec . . . neque tu.* Vim aliquam illud *tu* acquirit ipſa collocatione. Solet enim, ubi ſententia particulis *ἤ — ἤ* vel ſimilibus includitur, repeti pronomen in altero membro. Senec. Herc. f. 1248. *Sive me altorem vocas, ſeu tu parentem.* Res paſſim notata VV. DD. v. Clark. ad Hom. Il. γ. 409. Robinſ. ad Heſiod. Ἔργ. 246. et Erneſti ad Callim. Dian. 150.

v. 17. Dum aetas integra eſt, dum corpus vegetum atque luſibus aptum eſt. *Virenti* florenti, iuveni, pro vulgari *tibi*, et hoc pro: a te, in aetatis flore conſtituto *abeſt*. Sic *virens Chia* IV. 13. 6. Ovid. Faſt. V. 274. *iuvenilibus annis luxuriant animi, corporaque ipſa virent.* Sic *ἄνθος ἥβας* et ſim.

v. ad

Donec virenti canities abeſt
Móroſa. Nunc et Campus et areae,
Lenesque ſub noctem ſuſurri
Compoſita repetantur hora:
Nunc

v. ad V. 13. 6. *canities*, ſenectus *morosa*, morosos, triſtes faciens, hilaritatis expers. Nota illa Albiana: *Iam ſubrepet iners aetas nec amare decebit, dicere nec cano blanditias capite.* Antiphanes (Anal. Br. II. p. 204.) c. II. 3. ὅτ' οὖν χρόνος ὥριος ἡμῖν, πάντα χύδην ἔστω, ψαλμὸς, ἅρπη, προπόσεις· χειμὼν τοὐντεῦθεν, γήρως βάρος. Rufin. c. X. (Anal. Br. II. 392.) ζωῆς ἀνθρώποις ὀλίγος χρόνος· ἄρτι Λύαιος, ἄρτι χοροὶ στέφανοί τε φιλανθέες, ἄρτι γυναῖκες· σήμερον ἐσθλὰ πάθω, τὸ γὰρ αὔριον οὐδενὶ δῆλον.

v. 18 *ſqq.* *Nunc*, dum per aetatem licet, dum canities abeſt (eo enim referendum, non ad hiemem), amoris luſibus vacandum. *Repetantur* a te, *repetas*, frequentes, ſecteris: quo ſenſu omnibus ſubiectis congruit, ut nulla h. l. ſit zeugmatis figura. *Campus* Martius, in eoque ambulationes. *Campus* ſimpliciter dicitur etiam I. 3. 4. Ovid. A. A. III. 385. et paſſim. — *Areae*, loca pura, porticus, ubi ambulabatur, et convenire ſolebant amantes. v. Burm. ad Prop. II. 18. 55. — ibique repetantur *lenes ſuſurri*, confabulationes cum amica, leni, ſubmiſſo ſono prolatae, ὀαρισμοὶ, ψιθυρίσματα, παρθένιοι ὀαροὶ Heſiod. Th. 205. λάλημα μείλιχον Silentiarius c. XXI. (Anal. Br. III. 77.) quod Propert. I. 11. 13. *blandos ſuſurros* vocat. — *ſub noctem*, crepuſculi tempore. v. Lamb. Hinc νυχίους ὀαροὺς vocat Incertus c. 253. (Anal. Br. III. p. 202.) — *compoſita*, συντεθείσῃ, pacta, condicta *hora*. — 21. *Nunc et* ſectari te decet *riſum latentis puellae*, et *pignus dereptum*, h. luſus et iocos cum puellis, in quibus riſus prodit puellam et pignus ei deripitur: hac enim hilari imagine luſus illos declarat. Informanda animo puella laſciva, iuvenem perſequentem fugiens, et abſcondens ſe, ſed ſe ipſa prodens; fere ut Virg. Ecl. III. 65. de puella: *fugit ad ſalices, et ſe cupit ante videri.* — *riſus* κλισμὸς, v. Theocr. XI. 78. *ab angulo intimo*, occultiſſimo ſc. veniens, exauditus *puellae* ibi *latentis*, quaſi reperiri nolit, quod tamen vel maxime cupit. Hinc riſus *proditor*, locum prodens amatori, ubi puella delitefcit, et *gratus* ei, deprehenſa

per

Nunc et latentis proditor intimo
Gratus puellae risus ab angulo,
Pignusque dereptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

per hunc puella. — *Pignus dereptum*, detractum *lacertis*, adeoque armilla, *aut digito*, annulus, sic absolute vocatus, quod in fidem mutui amoris puellae dari solebat. Iuvenal. VI. 27. *digito pignus fortasse dedisti.* — *male pertinaci*, minus, quam deberet, repugnante, si annulum retinere vellet; noto loquendi usu. Omnino referenda haec ad meros amantium lusus, et parum scite agere videntur, qui hic lusus pignorum, et latebrarum, quales sunt hodie, exprimi somniant. Caeterum totum hunc locum sublegit Auctor Elegg. quae sub Corn. Galli nomine circumferuntur I. 67. *Et nunc subridens latebras fugitiva petebat, non tamen, effugiens, talo* (f. tota) *latere volens. Sed magis ex aliqua cupiebat parte videri; laetior hoc multo, quod male tecta foret.*

CARMEN X.

ARGVMENTVM.

Totum hoc ex Alcaeo expressum esse carmen docet Porphyrionis scholion: Hymnus in Mercurium ab Alcaeo lyrico poeta: in quo adumbrando quum poeta nihil omnino, quod ad aetatem suam trahi posset, immiscuerit, religioso alicui usu eum destinatum fuisse, frustra quosdam statuere arbitror. Porphyrionis testimonio accedit Pausaniae auctoritas, qui et hymnum illum Alcaei et ex eo locum de bobus Apollini a Mercurio surreptis diserte laudat VII. 20. Tenemus igitur hic vetustiorum hymnorum lyricorum exemplum, e quo, cum aliis eiusdem generis comparato, eorum naturam atque indolem optime constituere licet. Nimirum quum hymni ab argumento, eiusque tractatione sint vel theologici, e sola antiqua theologia simpliciter ducti, quales Orphici; vel epici, epico more tractatis mythis, ut sunt Homerici et Callimachei; vel physici et philosophici, ut Cleanthis et Procli; lyrici summam fere horum omnium delibare, quaeque unicuique propria sunt, haec omnia sua facere atque complecti videntur, tractationis brevitatem solummodo sibi propriam vindicantes. Cuius rei rationem ipsa lyricae poëseos indoles facile suppeditat. Concitationis enim spiritus poeta, rerum atque animo inde obiectorum phantasmatum ubertate tumens, dum virtutes alicuius dei, quem celebrandum sibi sumit, munera, facta, notiones physicas caet. uno quasi obtutu complexus

sus eloqui conatur, fieri non potest, quin eius oratio eodem feratur impetu, sensusque suos saepe verbo tantum expediat, moraeque impatiens ad alia, nullo fere idearum nexu, transiliat, quasi hoc solum agat, ut deum, ut cum Virgilio loquar, e turbato pectore excutiat. Luculentissimum huius rei exemplum est c. 20. l. II. cf. et I. 21. — Exorsus igitur poeta a Mercurii natalibus celebrat eum tanquam deum λόγιον, ἐναγώνιον, ἄγγελον ἀθανάτων, αἱμυλόμητιν, *(quod duobus exemplis exornat) denique* ψυχοπομπόν. *Quae quidem Mercurii munera, atque attributa docto ornatu instruxit poeta, ut nobilissima inde ode exiret. Frustra igitur sunt, qui nexum sententiarum in hoc carmine anxie rimantur, summamque omnium, quae de Mercurio praedicantur, ad merita eius de humano genere redire existimant, adeo quidem, ut Iovis nuntium poeta hic celebraverit, quod Deos eorumque consilia homines per eum cognoscant: lyrae inventorem, quod sic eorum delectationi prospexerit; qui in bobus dolose abstractis prudentiae exemplum hominibus dare voluisse, et in Priamo per castra Achivorum ducto periculorum propulsatorem, eius denique animarum ad infera loca deducendarum officium in beneficii, quo de humano genere etiam post mortem bene mereatur, loco ponunt. Neque magis eos audiendos arbitror, qui, quod locus de dolis furtisque Mercurii paullo uberius (haud dubie Alcaei exemplo, uti e Paus. l. l. liquet) tractatus sit, poetam ipsum rem aliquam tricis plenam, fortasse furtum aliquod amoris meditatum fuisse, atque has de caussa Mercurium prae caeteris sibi celebrandum sumsisse opinantur.*

AD MERCVRIVM.

Mercuri, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce

v. 1 *ſqq. Mercuri . . . te canam.* Sollennis haec deorum in hymnorum, inprimis Homericorum atque Orphicorum, exordio allocutio. — *nepos Atlantis* a Maia, Pleiadum una, Atlantis filia ortum ducens. Frequentatum, hoc antiquiſſimis poetis, inprimis in hymnis, ut Deos a genere ipſorum deſignent, quo auguſtiorem iis ſpeciem addant. Quintil. Inſt. Or. III. 7. 8. *Addunt etiam diis honorem parentes, ut ſi quis ſit filius Iovis.* De Mercurii genere res nota. vide vel Virg. Aen. VIII. 138 ſqq. — *facunde*, λόγιε. Mercurius enim antiquis orationis et eloquentiae auctor habitus. Hinc λόγου προφήτης dictus Orph. H. 27. 4. Facundia vero ei in ſpecie tribuitur reſpectu miniſterii eius, quo Deorum mandata tanquam orator, ſ. *interpres* (Virg. Aen. IV. 356.) exſequitur. — 2. *feros cultus*, ἀγρίους τρόπους, horridam vitae rationem, incultam vitam, incultos homines. *Cultus* enim generali notione deſignat omnino habitum quendam, vitae rationem, mores. Virgil. Aen. V. 730. *gens dura atque aſpera cultu.* Sil. It. XV. 171. coniungit *morem*, *cultum* et *habitum*, fere ut Ovid. Triſt. III. 8. 37. *moresque hominum cultusque feros*, ubi de exilii ſui loco loquitur. *feros habitus hominum* ſimiliter dixit Id. Faſt. IV. 107. — *hominum recentum*, primorum, antiquiorum. Reſpicitur illud tempus, ubi homines relictis antris, victuque aſpero ad cultiorem vitam progreſſi ſocietates conſtituerunt. — 3. *formaſti*, finxiſti, excoluiſti, ad meliorem vitam perduxiſti *voce*, ſermone illis tributo. Sic Mercurius Pandorae Heſiod. Ἔργ. 79. ἐν δ' ἄρα φωνὴν θῆκε θεῶν κήρυξ. Ovid. Faſt. V. 667. de eodem: *Laete lyrae pulſu, nitida quoque laete palaeſtra, quo didicit culte lingua parente loqui.* Praeclare vero ſermoni invento politioris vitae origo tribuitur, ſiquidem inde ſocietas hominum enata, leges factae, artes inventae, omninoque ea conſtituta, quae homines ad meliorem vivendi rationem perducerent. Cf. Serm. I. 3. 99 ſqq. Spectat huc inprimis Cic. de Orat. I. 8. de eloquentia: *quae vis alia potuit aut*

Voce formaſti catus, et decorae
More palaeſtrae:

Te canam, magni Iovis et Deorum
Nuntium, curvaeque lyrae parentem;

Calli-

aut diſperſos homines unum in locum congregare, aut a fera agreſtique vita ad hunc humanum cultum civilemque deducere? — catus, cate, prudenter, ſapienti conſilio, qui intelligeres, agreſtes hominum cultus ita optime emendari poſſe. Poſſis et iungere: *catus voce et more palaeſtrae*, cum praeſtares, inſignis eſſes eloquentia et palaeſtra, quibus adeo id effectum dares. Suadet certe hanc rationem imitatio Auſonii epigr. 93. *Phegeus catus arte palaeſtrae.* — 4. *more* inducto *palaeſtrae*, h. palaeſtra, certaminibus agoniſticis. *Mos* eſt lex, praeſcripta quaedam ratio, ad quam certamina fiunt. *Iura palaeſtrae* vocat Propert. III. 12. 1. Lucan. IV. 614. *Olympiacae ſervato* more *palaeſtrae.* Iam Pind. Ol. 5. 117. τεθμῷ ἀλίλων. Hinc oleum, quo palaeſtritae inungebantur, *legitimum* vocat Petron. c. 21. uti docte expedit Gronov. Diatr. Stat. p. 149. — *decorae*, quae corpori decentiorem habitum, εὐεξίαν (quam ideo Mercurio tribuit Lucian. T. I. p. 242. ed. Reiz. uti Virg. Aen. IV. 559. *membra decora iuventae*, quae et ex eius ſtatuis elucet) motum concinniorem (Senec. Herc. f. 1124. *Non Argivâ membra palaeſtra flectere docti, fortes caeſtu, fortesque manu*; quas *vires* Cic. de LL. I. 6. vocat *agreſtes*, et *horridas, ſine nitore et palaeſtra.*) quin ipſa exercitatione maius robur, viriumque uſum expeditiorem, omninoque homines rebus agendis magis idoneos efficit. Recte igitur inter inſtituta refertur, quibus homines a Mercurio exculti ſunt. Dictus inde ἀγώνιος, ἐναγώνιος, veluti Orph. H. 27. 2. Simonidi apud Athen. XI. 12. p. 490. Pind. Pyth. 2. 18. et Lucan. IX. 661. *auctor liquidae palaeſtrae*: eiusque et Herculis ſtatuae ideo in gymnaſiis poſitae.

v. 5 — 8. Alia enumerantur Mercurii attributa, nullo fere idoneo nexu, ex antiquiſſimorum hymnorum ratione. *Magni I. et D. nuntium*, ἄγγελον ἀθανάτων ἠδὲ βροτῶν, διάκτορα, ut ſaepius. Memorat hoc poeta tanquam praecipuum Mercurii munus, nullo reſpectu utilitatis, quam quidam ex hoc inter caelum et terras commercio in humanum genus redundantem

Callidum, quidquid placuit, iocoſo
Condere furto.

Te, boves olim niſi reddidiſſes
Per dolum amotas, puerum minaci

Voce

comminiſcuntur. Neque magis cum antiquitatis ſenſu congruit, quod Mercurium non ſolum inſtitutioni hominum, ſed et lyra inventa eorumdem oblectationi proſpexiſſe iidem mox afferunt. — 6. *lyrae parentem*, inventorem, qui conſtruxit lyram e teſtudine, cui nervos ovium intenderet. Locus claſſ. apud Hom. H. Merc. 40 ſqq. Lucian. D. D. VII. et Apollod. III. 10. 2. — *curvae*, convexae, ob cavum reſonum, τὸ κῆτος, ſoni augendi gratia. Hinc φόρμιγξ χελύχλονος Ἑρμάωνος dicta Orph. Arg. 381. ubi v. Geſn.

v. 7 *ſq.* Ordo ſententiarum ſic procedit: *te canam — Deorum nuntium, lyrae parentem* et *callidum* c. *Callidum condere* graeca ſtructura, pro, *callidum*, ingenioſum, ſollertem, αἱμυλόμητιν, ad *condendum*, occultandum *furto*, h. ad furandum, σοφὸς κλέπτειν. *quicquid placuit*, auget notionem aſtutiae Mercurii. Omnino haec de furtis Mercurii notio e ſumma antiquitate repetenda videtur, ubi doli ac fraudes non tam in vetitis haberentur, quam potius ab ingenii ſollertia commendationem haberent; quam cum maximam Mercurio attribuerent, ſane proclive erat, ut hanc eadem ſimplicitate eloquerentur ac declararent per furta ac fraudes, quibus Mercurius aliis illuderet. Hinc *furtum* dicitur *iocoſum*, ioci cauſa perpetratum, παιδιά, qua voce eiusdem Dei furta indigitat Lucian. Catapl. T. I. p. 624. ed. Reiz. μὴ ἐπὶ πάντων, ὦ Ἑρμῆ, χρῶ τῇ κλεπτικῇ, ἄλλα σοι αἱ ἐν οὐρανῷ παιδιαί. Sic παίζειν et κακὰ παίγνια Theocr. XV. 49. ubi v. Valken. p. 359.

v. 9 — 12. Affert iam poeta duo fraudulenti eius ingenii exempla, alterum de bobus Apollini ſurreptis, alterum de pharetra eidem clam detracta. Vtrumque hoc, quod diverſo tempore a plurimis editum narratur, Horatius, quo magis vafritiem Mercurii extolleret, miro artificio ita coniunxit, ut Mercurium inter ipſas Apollinis minas, quibus ad reddendas boves compelleretur, eidem, pharetra ſubducta, nova fraude illudentem induceret. Sed fabulam hanc ab Alcaeo ita iam adornatam tradit Porphyrio: et ipſa paullo abſtruſior verborum

ſtru-

Voce dum terret, viduus pharetra
Risit Apollo.

Quin et Atridas, duce te, superbos,
Ilio dives Priamus relicto,

Thes-

structura, et concisa dictio abunde docet, Nostrum in exprimendo Alcaei loco forte nimis laborasse. Verba ita expedienda: *Apollo, dum te puerum*, παῖδα ὄντα, qui vix trium dierum esses (Homer. H. in M. 19.) *minaci voce terret*, gravissimas, quibus te terreret, poenas minaretur, quas a te sumturus esset, *nisi reddidisses boves, olim*, paullo ante *per dolum*, furtim *amotas*, abactas, eo ipso momento *risit viduus* (ὤν, h. se viduum) *pharetra*, docta brevitate ac graeca forma pro, videns se viduum, privatum pharetra risum continere non potuit. Vltima fere conveniunt cum tabulae Neapolitanae descriptione apud Philostrat. Ic. I. 26. quam ideo huc transferam: ὁ Ἑρμῆς ἵσταται κατόπιν τοῦ Ἀπόλλωνος· καὶ κούφως ἐπεπηδήσας τοῖς μεταφρένοις ἀψοφητὶ λύει τὰ τόξα καὶ συλῶν μὲν διέλαθεν· οὐ μὴν ἠγνόησε συλληκώς. Ἐνταῦθα ἡ σοφία τοῦ ζωγράφου· διαχεῖ γὰρ τὸν Ἀπόλλωνα, καὶ ποιεῖ χαίροντα. Μεμέτρηται δὲ ὁ γέλως, οἷος ἐφιζάνειν τῷ προσώπῳ θυμὸν ἐκνικώσης ἡδονῆς. Pertinet huc haud dubie parva Mercurii figura cum pharetra, de qua v. Hist. de l'Acad. des Inscript. T. XII. p. 258. — *Amovere*, ut *avertere* verba propria de furto pecudum. Nisi forte poeta Homericam rationem (H. l. 69 sqq.) in animo habuit, qua nempe Mercurius ἀντία ποιήσας ὁπλὰς τὰς πρόσθεν ὄπισθεν, τὰς δ' ὄπιθεν πρόσθεν, cauda adeo *boves retro traheret, versisque viarum indiciis raperet, ne qua forent pedibus vestigia rectis*, ut de simili Caci fraude Virg. Aen. VIII. 210. Quo et adiecta *per dolum* (δολίην τέχνην eadem de re Homer. l. l. 76.) pertinere videntur. Ovidius quoque Met. II. 686. a Mercurio *arte sua abactas boves* ait. *Olim* iunge τῷ *amotas*, nisi forte praestat: *nisi olim reddidisses*, h. eo ipso momento, statim, illico: exquisitiore adverbii usu, qui certo de adv. *dudum* satis constat. — *Risit viduus*, graece, ut Virgil. Aen. II. 377. *Sensit medios delapsus in hostes. Viduus pharetra*, spoliatus, carens ph. ut ὀρφανὸς Gr. e. g. Pind. Isthm. Δ. 14. ὀρφανὸς ὕβριος.

v. 13—16. Mythicis iam historicum, ut ita dicam, sollertiae Mercurii exemplum poeta subtexit. Mercurius deducit Priamum ad Hectoris ab Achille occisi corpus redimen-

 dum,

Theſſalosque ignes et iniqua Troiae
Caſtra fefellit.

Tu pias laetis animas reponis
Sedibus, virgaque levem coërces
Aurea turbam, ſuperis Deorum
Gratus et imis.

dum, per caſtra Graecorum, nulli neque viſum neque agnitum, eundemque, incolumem inde reducit. Fundus narrationis apud Homer. Il. ω. 336. *Priamus dives* πολύκτητος, πολύχρυσος, ut ſaepius: hic tamen non ſimpliciter, ſed quatenus magnam vim auri, quo corpus filii ſui redemturus erat, curru aſportabat. Homer. l. l. 228. — *fefellit*, ἔλαθε, latuit *Atridas*, Agamemnonem et Menelaum *ſuperbos*, μεγαλήτορας, μεγαθύμους, fortes, perpetuo epitheto. — *Theſſalos ignes*, ornate pro, vigilias copiarum Achillis, Theſſali, Myrmidonum ducis. Has in ſpecie memorat poeta, quod eae Priamo, Achillem petenti, transeundae erant, et quod iter noctu fiebat. — *iniqua Troiae*, infeſta Troianis, *caſtra*, Graecum exercitum. Poſt ſpeciales notiones generalem ponit, tanquam poeta.

v. 17 — 20. Sequitur iam Mercurius ψυχαγωγὸς, πομπαῖος, qui animas ad Inferos deducit. — *reponis ſedibus*, ponis, collocas, deducis ad *laetas*, beatas ſedes, Elyſium, piorum ſedem. *Locos laetos ſedesque beatas fortunatorum nemorum* de iisdem Virg. Aen. VI. 638. — 18. *virga aurea*, ῥάβδῳ χρυσείῃ. Idea inde orta, quod Mercurius comparatur κήρυξι veterum heroum, qui σκῆπτρον gerebant; quod *aureum* habet Mercurius, ut Deus. Hinc χρυσόῤῥαπις dictus. Vtitur hic Mercurius, tanquam pedo, nam reliqui colores ſuaviter a paſtore ducti. *Coërces*, agis, compellis (ut I, 24. 18. *quam virga ſemel horrida nigro compulerit Mercurius gregi*) deducis *turbam levem*, exiles animas, εἴδωλα, (v. ad I. 4. 17.) ad loca infera. Specialiori notioni iterum generalem ſubiecit poeta, quod a pedeſtri ratione abhorret. — 19. *Superis Deorum* i. Diis, graeciſmo vulgari; *et imis*, inferis Diis. Ovid. Faſt. V. 665. de eodem: *Pacis et armorum Superis imisque deorum arbiter.* Claudian. R. P. I. 89. *commune profundis et ſuperis numen.* Hinc Ἑρμῆς κοινὸς dictus, veluti Argentario Anal. Br. II. 269. c. XIII. — *gratus*, utrisque inſerviendo.

CAR-

CARMEN XI.

ARGVMENTVM.

Quam homines terrena quaedam cum ſiderum mota congruere, veluti Oceani aeſtum cum lunae curriculo, tempeſtates cum ſtellarum quarundam ortu vel obitu caet. animadvertiſſent; proclive ſane erat, ut cauſſas horum phaenomenorum ab iisdem repeterent, et unicuique ſtellae peculiarem aliquam vim, qua in res phyſicas ageret, diverſamque pro diverſo cuiusque effectu poteſtatem tribuerent. Dilatato mox huius ſcientiae ambitu, res etiam humanae eorumdem imperio ſubiici coeptae ſunt, adeo quidem, ut totum humanum genus quaſi habena quadam de caelo vinctum gubernari antiqua ſibi perſuaſum haberet ſuperſtitio. Ne tamen vano huic ſcientiae augmento omnis prorſus, cui inniteretur, ratio deeſſet, utque nova haec inde exorta diſciplina certis quibusdam, ad quas res humanae exigerentur, conſtaret regulis; coepta fieri obſervatio eſt (Gell. XIV. 1.), ut animadverteretur, quo habitu, quaque forma, quaque poſitura ſtellarum aliquis naſceretur; tum deinceps ab ineunte vita fortuna eius, et mores et ingenium, et circumſtantia rerum negotiorumque, et ad poſtremum finis etiam vitae exſpectaretur, eaque omnia, ut uſu venerant, literis (quae ephemerides mathematicae dictae) mandarentur, ac poſtea longis temporibus, quum ipſae illae eodem in loco, eodemque habitu forent, eadem caeteris quoque eventura exiſtimarentur, qui eodem illo tempore nati fuiſſent. Compoſita ex iſta obſervatione diſciplina dicebatur inde geneſis, genitura,

Theſſalosque ignes et iniqua Troiae
Caſtra fefellit.

Tu pias laetis animas reponis
Sedibus, virgaque levem coërces
Aurea turbam, ſuperis Deorum
Gratus et imis.

dum, per caſtra Graecorum, nulli neque viſum neque agnitum, eundemque incolumem inde reducit. Fundus narrationis apud Homer. Il. ω. 336. *Priamus dives* πολύκτητος, πολύχρυσος, ut ſaepius: hic tamen non ſimpliciter, ſed quatenus magnam vim auri, quo corpus filii ſui redemturus erat, curru aſportabat. Homer. l. l. 228. — *fefellit*, ἔλαθε, latuit *Atridas*, Agamemnonem et Menelaum *ſuperbos*, μεγαλήτορας, μεγαθύμους, fortes, perpetuo epitheto. — *Theſſalos ignes*, ornate pro, vigilias copiarum Achillis, Theſſali, Myrmidonum ducis. Has in ſpecie memorat poeta, quod eae Priamo, Achillem petenti, transeundae erant, et quod iter noctu fiebat. — *iniqua Troiae*, infeſta Troianis, *caſtra*, Graecum exercitum. Poſt ſpeciales notiones generalem ponit, tanquam poeta.

v. 17 — 20. Sequitur iam Mercurius ψυχαγωγὸς, πομπαῖος, qui animas ad Inferos deducit. — *reponis ſedibus*, ponis, collocas, deducis ad *laetas*, beatas ſedes, Elyſium, piorum ſedem. *Locos laetos ſedesque beatas fortunatorum nemorum* de iisdem Virg. Aen. VI. 638. — 18. *virga aurea*, ῥάβδος χρυσείη. Idea inde orta, quod Mercurius comparatur κήρυξι veterum heroum, qui σκῆπτρον gerebant; quod *aureum* habet Mercurius, ut Deus. Hinc χρυσόῤῥαπις dictus. Vtitur hic Mercurius, tanquam pedo, nam reliqui colores ſuaviter a paſtore ducti. *Coërces*, agis, compellis (ut I. 24. 18. *quam virga ſemel horrida nigro compulerit Mercurius gregi*) deducis *turbam levem*, exiles animas, εἴδωλα, (v. ad I. 4. 17.) ad loca infera. Specialiori notioni iterum generalem ſubiecit poeta, quod a pedeſtri ratione abhorret. — 19. *Superis Deorum* i. Diis, graeciſmo vulgari; *et imis*, inferis Diis. Ovid. Faſt. V. 665. de eodem: *Pacis et armorum Superis imisque deorum arbiter.* Claudian. R. P. I. 89. *commune profundis et ſuperis numen.* Hinc Ἑρμῆς κοινὸς dictus, veluti Argentario Anal. Br. II. 269. c. XIII. — *gratus*, utrisque inſerviendo.

CAR-

CARMEN XI.

ARGVMENTVM.

Quum homines terrena quaedam cum ſiderum motu congruere, veluti Oceani aeſtum cum lunae curriculo, tempeſtates cum ſtellarum quarundam ortu vel obitu caet. animadvertiſſent; proclive ſane erat, ut cauſſas horum phaenomenorum ab iisdem repeterent, et unicuique ſtellae peculiarem aliquam vim, qua in res phyſicas ageret, diverſamque pro diverſo cuiusque effectu poteſtatem tribuerent. Dilatato mox huius ſcientiae ambitu, res etiam humanae eorumdem imperio ſubiici coeptae ſunt, adeo quidem, ut totum humanum genus quaſi habena quadam de caelo vinctum gubernari antiqua ſibi perſuaſum haberet ſuperſtitio. Ne tamen vano huic ſcientiae augmento omnis prorſus, cui inniteretur, ratio deeſſet, utque nova haec inde exorta diſciplina certis quibusdam, ad quas res humanae exigerentur, conſtaret regulis; coepta fieri obſervatio eſt (Gell. XIV. 1.), ut animadverteretur, quo habitu, quaque forma, quaque poſitura ſtellarum aliquis naſceretur; tum deinceps ab ineunte vita fortuna eius, et mores et ingenium, et circumſtantia rerum negotiorumque, et ad poſtremum finis etiam vitae exſpectaretur, eaque omnia, ut uſu venerant, literis (quae ephemerides mathematicae dictae) mandarentur, ac poſtea longis temporibus, quum ipſae illae eodem in loco, eodemque habitu forent, eadem caeteris quoque eventura exiſtimarentur, qui eodem illo tempore nati fuiſſent. Compoſita ex iſta obſervatione diſciplina dicebatur inde geneſis, genitura,

eiusque inſpectio, horoſcopus. Conf. ad II. 17. Iam quum omnia, quae non niſi magno virium impendio, magnaque ingenii ſollertia adſequi licet, (v. ad I. 3. 21.) quaeque nos ſupra ſortem noſtram extollere, Diisque exaequare videntur, humano generi a Diis negata, omnesque adeo conatus, quibus aditus ad ea patefit, impios haberet antiquitas; in promtu eſt intelligere, cur etiam hanc artem, qua eventura, quorum ſcientia maximum inter Deos atque homines diſcrimen conſtitueret, quaeque homines Iovi, ut Pacuvius ait, aequipararet, ab hominibus exquiri poſſe putabantur, impiam atque vetitam habuerint. Horatius igitur, ut deterreret Leuconoën (nam et feminas Romae vana hac futuri explorandi curioſitate laboraſſe abunde conſtat), ne genethliacis iſtis artibus uteretur, impium eſſe ait, in ea inquirere velle, quae prudenti quodam conſilio Dii nobis occultaverint: contra multo ſatius eſſe, iis, quae fato nobis impendeant, tolerandis parem ſortemque adeo animum offerre, atque in iis acquieſcere. Cumque, quam brevis vita humana ſit, etiam absque Babyloniis iſtis numeris perſpici poſſit, multo ſapientius eſſe, praeſentis temporis, quod certiſſimum ſit, uſura, quantam largiatur maximam, frui, quam in craſtinum, quod admodum incertum ſit, eam differre. Eminet hoc carmen cum elocutionis ornatu, colorumque vigore, tum ſententiarum in tanta brevitate excellentia. E v. 5. colligere poſſis, Leuconoën villam habuiſſe in ora maris Tyrrheni, ibique et ipſam, et Horatium quoque, nunc forte fuiſſe: quanquam non opus ſit hac ſuſpicione, ſi mare Tyrrhenum ſolius ornatus cauſſa, (uti Statio Theb. VI. 20. Tyrrhena hiems) poſitum exiſtimes.

AD LEVCONOEN.

Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
Finem Di dederint, Leuconoë; nec Babylonios
Tenta-

v. 1 *sqq. ne quaesieris*, noli quaerere, inquirere, follicita esse. Propert. II. 20. 60. *At vos incertam, mortales, funeris horam* quaeritis, *et qua sit mors adeunda via.* Quaeritis *et caelo Phoenicum inventa sereno, quae sit stella homini commoda, quaeque mala.* v. ad I. 9. 13. — *scire nefas*, impium enim est, ea scire conari, scisciteri, quaerere. Stat. Theb. III. 562. *quid crastina volveret aetas, scire nefas homini.* Mar. Victor ad Salm. v. 45. (in Wernsdorf. Poet. min. T. III. p. 108.) *Quaeque deo tantum sunt nota, recondita cunctis, scire volunt, heu grande nefas, et scire videntur.* — *quem mihi* suaviter declarat Leuconoës adversus Horatium benevolentiam. — 2. *quem finem* vitae, qualem vitae exitum, quod genus mortis, ut in Propert. l. l. *qua sit mors adeunda via.* Nisi forte praestat, quot vitae annos *dii dederint*, constituerint, decreverint, nobis vivendum tribuerint, propter v. 4. *seu plures* caet. *Dare* verbum proprium de fato. Tibull. IV. 5. 4. ubi v. Heyn. — 3. *numeri* sunt computationes ex ephemeridibus s. tabulis astrologicis, in quibus coniunctiones planetarum, positiones siderum ad quemvis diem descriptae erant. In his exputationibus quum tota horoscopi ratio esset posita, docte hanc artem poeta per numeros indigitat. Quo eodem modo *numeros Thrasylli* dixit Iuvenal. VI. 576. et *numeros astra moventes* Lucan. I. 641. ubi plura congessit Oudend. — *Babylonios* vocat, quia astrologia ex illis terris Romam advecta erat. Hinc ii, qui hanc artem profiterentur, Chaldaei simpliciter dicti: tanquam Iuvenal. VI. 553. — *tentaris*, tenta, experire, futura inde explorare conare. Propriam verbum hac de re.

eiusque inſpectio, horoſcopus. Conf. ad II. 17. Iam quum omnia, quae non niſi magno virium impendio, magnaque ingenii ſollertia adſequi licet, (v. ad I. 3. 21.) quaeque nos ſupra ſortem noſtram extollere, Diisque exaequare videntur, humano generi a Diis negata, omnesque adeo conatus, quibus aditus ad ea patefit, impios haberet antiquitas; in promtu eſt intelligere, cur etiam hanc artem, qua eventura, quorum ſcientia maximum inter Deos atque homines diſcrimen conſtitueret, quaeque homines Iovi, ut Pacuvius ait, aequipararet, ab hominibus exquiri poſſe putabantur, impiam atque vetitam habuerint. Horatius igitur, ut deterreret Leuconoën (nam et feminas Romae vana hac futuri explorandi curioſitate laboraſſe abunde conſtat), ne genethliacis iſtis artibus uteretur, impium eſſe ait, in ea inquirere velle, quae prudenti quodam conſilio Dii nobis occultaverint: contra multo ſatius eſſe, iis, quae fato nobis impendeant, tolerandis parem ſortemque adeo animum offerre, atque in iis acquieſcere. Cumque, quam brevis vita humana ſit, etiam absque Babyloniis iſtis numeris perſpici poſſit, multo ſapientius eſſe, praeſentis temporis, quod certiſſimum ſit, uſura, quantam largiatur maximam, frui, quam in craſtinum, quod admodum incertum ſit, eam differre. Eminet hoc carmen cum elocutionis ornatu, colorumque vigore, tum ſententiarum in tanta brevitate excellentia. E v. 5. colligere poſſis, Leuconoën villam habuiſſe in ora maris Tyrrheni, ibique et ipſam, et Horatium quoque, nunc forte fuiſſe: quanquam non opus ſit hac ſuſpicione, ſi mare Tyrrhenum ſolius ornatus cauſſa, (uti Statio Theb. VI. 20. Tyrrhena hiems) poſitum exiſtimes.

AD LEVCONOEN.

Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
Finem Di dederint, Leuconoë; nec Babylonios
Tenta-

v. 1 *sqq. ne quaesieris*, noli quaerere, inquirere, sollicita esse. Propert. II. 20. 60. *At vos incertam, mortales, funeris horam* quaeritis, *et qua sit mors adeunda via.* Quaeritis *et caelo Phoenicum inventa sereno, quae sit stella homini commoda, quaeque mala.* v. ad I. 9. 13. — *scire nefas*; impium enim est, ea scire conari, scisciteri, quaerere. Stat. Theb. III. 562. *quid crastina volveret aetas, scire nefas homini.* Mar. Victor ad Salm. v. 45. (in Wernsdorf. Poet. min. T. III. p. 108.) *Quaeque deo tantum sunt nota, recondita cunctis, scire volunt, heu grande nefas, et scire videntur.* — *quem mihi* suaviter declarat Leuconoës adversus Horatium benevolentiam. — 2. *quem finem* vitae, qualem vitae exitum, quod genus mortis, ut in Propert. l. l. *qua sit mors adeunda via.* Nisi forte praestat, quot vitae annos *dii dederint*, constituerint, decreverint, nobis vivendum tribuerint, propter v. 4. *seu plures* caet. *Dare* verbum proprium de fato. Tibull. IV. 5. 4. ubi v. Heyn. — 3. *numeri* sunt computationes ex ephemeridibus s. tabulis astrologicis, in quibus coniunctiones planetarum, positiones siderum ad quemvis diem descriptae erant. In his exputationibus quum tota horoscopi ratio esset posita, docte hanc artem poeta per numeros indigitat. Quo eodem modo *numeros Thrasylli* dixit Iuvenal. VI. 576. et *numeros astra moventes* Lucan. I. 641. ubi plura congessit Oudend. — *Babylonios* vocat, quia astrologia ex illis terris Romam advecta erat. Hinc ii, qui hanc artem profiterentur, Chaldaei simpliciter dicti: tanquam Iuvenal. VI. 553. — *tentaris*, tenta, experire, futura inde explorare conare. Propriam verbum hac de re.

CARMEN X.

ARGVMENTVM.

Totum hoc ex Alcaeo expreſſum eſſe carmen docet Porphyrionis ſcholion: Hymnus in Mercurium ab Alcaeo lyrico poeta: in quo adumbrando quum poeta nihil omnino, quod ad aetatem ſuam trahi poſſet, immiſcuerit, religioſo alicui uſu eum deſtinatum fuiſſe, fruſtra quosdam ſtatuere arbitror. Porphyrionis teſtimonio accedit Pauſaniae auctoritas, qui et hymnum illum Alcaei et ex eo locum de bobus Apollini a Mercurio ſurreptis diſerte laudat VII. 20. Tenemus igitur hic vetuſtiorum hymnorum lyricorum exemplum, e quo, eum aliis eiusdem generis comparato, eorum naturam atque indolem optime conſtituere licet. Nimirum quum hymni ab argumento, eiusque tractatione ſint vel theologici, e ſola antiqua theologia ſimpliciter ducti, quales Orphici; vel epici, epico more tractatis mythis, ut ſunt Homerici et Callimachei; vel phyſici et philoſophici, ut Cleanthis et Procli; lyrici ſummam fere horum omnium delibare, quaeque unicuique propria ſunt, haec omnia ſua facere atque complecti videntur, tractationis brevitatem ſolummodo ſibi propriam vindicantes. Cuius rei rationem ipſa lyricae poëſeos indoles facile ſuppeditat. Concitatioris enim ſpiritus poeta, rerum atque animo inde obiectorum phantaſmatum ubertate tumens, dum virtutes alicuius dei, quem celebrandum ſibi ſumit, munera, facta, notiones phyſicas caet. uno quaſi obtutu comple-

xus

xus eloqui conatur, fieri non poteſt, quin eius oratio eodem feratur impetu, ſenſusque ſuos ſaepe verbo tantum expediat, moraeque impatiens ad alia, nullo fere idearum nexu, transſiliat, quaſi hoc ſolum agat, ut deum, ut cum Virgilio loquar, e turbato pectore excutiat. Luculentiſſimum huius rei exemplum eſt c. 20. l. II. cf. et I. 21. — Exorſus igitur poeta a Mercurii natalibus celebrat eum tanquam deum λόγιον, ἐναγώνιον, ἄγγελον ἀθανάτων, αἱμυλόμητιν, (quod duobus exemplis exornat) denique ψυχοπομπόν. Quae quidem Mercurii munera, atque attributa docto ornatu inſtruxit poeta, ut nobiliſſima inde ode exiret. Fruſtra igitur ſunt, qui nexum ſententiarum in hoc carmine anxie rimantur, ſummamque omnium, quae de Mercurio praedicantur, ad merita eius de humano genere redire exiſtimant, adeo quidem, ut Iovis nuntium poeta hic celebraverit, quod Deos eorumque conſilia homines per eum cognoſcant: lyrae inventorem, quod ſic eorum delectationi proſpexerit; qui in bobus doloſe abstractis prudentiae exemplum hominibus dare voluiſſe, et in Priamo per caſtra Achivorum ducto periculorum propulſatorem, eius denique animarum ad infera loca deducendarum officium in beneficii, quo de humano genere etiam poſt mortem bene mereatur, loco ponunt. Neque magis eos audiendos arbitror, qui, quod locus de dolis furtisque Mercurii paullo uberius (haud dubie Alcaei exemplo, uti e Pauſan. l. l. liquet) tractatus ſit, poetam ipſum rem aliquam tricis plenam, fortaſſe furtum aliquod amoris meditatum fuiſſe, atque has de cauſſa Mercurium prae caeteris ſibi celebrandum ſumſiſſe opinantur.

AD MERCVRIVM.

Mercuri, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce

v. 1 *ſqq. Mercuri . . . te canam.* Sollennis haec deorum in hymnorum, inprimis Homericorum atque Orphicorum, exordio allocutio. — *nepos Atlantis* a Maia, Pleiadum una, Atlantis filia ortum ducens. Frequentatum, hoc antiquiſſimis poetis, inprimis in hymnis, ut Deos a genere ipſorum deſignent, quo auguſtiorem iis ſpeciem addant. Quintil. Inſt. Or. III. 7. 8. *Addunt etiam diis honorem parentes, ut ſi quis ſit filius Iovis.* De Mercurii genere res nota. vide vel Virg. Aen. VIII. 138 ſqq. — *facunde*, λόγιε. Mercurius enim antiquis orationis et eloquentiae auctor habitus. Hinc λόγου προφήτης dictus Orph. H. 27. 4. Facundia vero ei in ſpecie tribuitur reſpectu miniſterii eius, quo Deorum mandata tanquam orator, ſ. *interpres* (Virg. Aen. IV. 356.) exſequitur. — 2. *feros cultus*, ἀγρίους τρόπους, horridam vitae rationem, incultam vitam, incultos homines. *Cultus* enim generali notione deſignat omnino habitum quendam, vitae rationem, mores. Virgil. Aen. V. 730. *gens dura atque aſpera cultu.* Sil. It. XV. 171. coniungit *morem*, *cultum* et *habitum*, fere ut Ovid. Triſt. III. 8. 37. *moresque hominum cultusque feros*, ubi de exilii ſui loco loquitur. *feros habitus hominum* ſimiliter dixit Id. Faſt. IV. 107. — *hominum recentum*, primorum, antiquiorum. Reſpicitur illud tempus, ubi homines relictis antris, victuque aſpero ad cultiorem vitam progreſſi ſocietates conſtituerunt. — 3. *formaſti*, finxiſti, excoluiſti, ad meliorem vitam perduxiſti *voce*, ſermone illis tributo. Sic Mercurius Pandorae Heſiod. Ἔργ. 79. ἐν δ' ἄρα φωνὴν θῆκε θεῶν κήρυξ. Ovid. Faſt. V. 667. de eodem: *Laeta lyrae pulſu, nitida quoque laeta palaeſtra, quo didicit culte lingua parente loqui.* Praeclare vero ſermoni invento politioris vitae origo tribuitur, ſiquidem inde ſocietas hominum enata, leges factae, artes inventae, omninoque ea conſtituta, quae homines ad meliorem vivendi rationem perducerent. Cf. Serm. I. 3. 99 ſqq. Spectat huc inprimis Cic. de Orat. I. 8. de eloquentia: *quae vis alia potuit aut*

Voce formaſti catus, et decorae
More palaeſtrae:

Te canam, magni Iovis et Deorum
Nuntium, curvaeque lyrae parentem;

Calli-

aut diſperſos homines unum in locum congregare, aut a fera agreſtique vita ad hunc humanum cultum civilemque deducere? — *catus*, cate, prudenter, ſapienti conſilio, qui intelligeres, agreſtes hominum cultus ita optime emendari poſſe. Poſſis et iungere: *catus voce et more palaeſtrae*, cum praeſtares, inſignis eſſes eloquentia et palaeſtra, quibus adeo id effectum dares. Suadet certe hanc rationem imitatio Auſonii epigr. 93. *Phoegeus catus arte palaeſtrae.* — 4. *more* inducto *palaeſtrae*, h. palaeſtra, certaminibus agoniſticis. *Mos* eſt lex, praeſcripta quaedam ratio, ad quam certamina fiunt. *Iura palaeſtrae* vocat Propert. III. 12. 1. Lucan. IV. 614. *Olympiacae ſervato* more *palaeſtrae.* Iam Pind. Ol. 5. 117. τεθμῷ ἀέθλων. Hinc oleum, quo palaeſtritae inungebantur, *legitimum* vocat Petron. c. 21. uti docte expedit Gronov. Diatr. Stat. p. 149. — *decorae*, quae corpori decentiorem habitum, εὐεξίαν (quam ideo Mercurio tribuit Lucian. T. I. p. 242. ed. Reiz. uti Virg. Aen. IV. 559. *membra decora iuventae*, quae et ex eius ſtatuis elucet) motum concinniorem (Senec. Herc. f. 1124. *Non Argivâ membra palaeſtra flectere docti, fortes caeſtu, fortesque manu*; quas *vires* Cic. de LL. I. 6. vocat *agreſtes*, et *horridas, ſine nitore et palaeſtra.*) quin ipſa exercitatione maius robur, viriumque uſum expeditiorem, omninoque homines rebus agendis magis idoneos efficit. Recte igitur inter inſtituta refertur, quibus homines a Mercurio exculti ſunt. Dictus inde ἀγώνιος, ἐναγώνιος, veluti Orph. H. 27. 2. Simonidi apud Athen. XI. 12. p. 490. Pind. Pyth. 2. 18. et Lucan. IX. 661. *auctor liquidae palaeſtrae*: eiusque et Herculis ſtatuae ideo in gymnaſiis poſitae.

v. 5 — 8. Alia enumerantur Mercurii attributa, nullo fere idoneo nexu, ex antiquiſſimorum hymnorum ratione. *Magni I. et D. nuntium*, ἄγγελον ἀθανάτων ἠριούνιον, διάκτορα, ut ſaepius. Memorat hoc poeta tanquam praecipuum Mercurii munus, nullo reſpectu utilitatis, quam quidam ex hoc inter caelum et terras commercio in humanum genus redundantem

Callidum, quidquid placuit, iocoſo
Condere furto.

Te, boves olim niſi reddidiſſes
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce

comminiſcuntur. Neque magis cum antiquitatis ſenſu congruit, quod Mercurium non ſolum inſtitutioni hominum, ſed et lyra inventa eorumdem oblectationi proſpexiſſe iidem mox afferunt. — 6. *lyrae parentem*, inventorem, qui conſtruxit lyram e teſtudine, cui nervos ovium intenderet. Locus claſſ. apud Hom. H. Merc. 40 ſqq. Lucian. D. D. VII. et Apollod. III. 10. 2. '— *curvae*, convexae, ob cavum reſonum, τὸ κῆτος, ſoni augendi gratia. Hinc φόρμιγξ χελύχλοος Ἑρμάωνος dicta Orph. Arg. 381. ubi v. Geſn.

v. 7 *ſq.* Ordo ſententiarum ſic procedit: *te canam — Deorum nuntium, lyrae parentem* et *callidum* c. *Callidum condere* graeca ſtructura, pro, *callidum*, ingenioſum, ſollertem, αἱμυλόμητιν, ad *condendum*; occultandum *furto*, h. ad furandum, σοφὸς κλέπτειν. *quicquid placuit*, auget notionem aſtutiae Mercurii. Omnino haec de furtis Mercurii notio e ſumma antiquitate repetenda videtur, ubi doli ac fraudes non tam in vetitis haberentur, quam potius ab ingenii ſollertia commendationem haberent; quam cum maximam Mercurio attribuerent, ſane proclive erat, ut hanc eadem ſimplicitate eloquerentur ac declararent per furta ac fraudes, quibus Mercurius aliis illuderet. Hinc *furtum* dicitur *iocoſum*, ioci cauſa perpetratum, παιδιά, qua voce eiusdem Dei furta indigitat Lucian. Catapl. T. I. p. 624. ed. Reiz. μὴ ἐπὶ πάντων, ὦ Ἑρμῆ, χρῶ τῇ κλεπτικῇ, ἄλλο σοι αἱ ἐν οὐρανῷ παιδιαί. Sic παίζειν et κακὰ παίγνια Theocr. XV. 49. ubi v. Valken. p. 359.

v. 9 — 12. Affert iam poeta duo fraudulenti eius ingenii exempla, alterum de bobus Apollini ſurreptis, alterum de pharetra eidem clam detracta. Vtrumque hoc, quod diverſo tempore a plurimis editum narratur, Horatius, quo magis vafritiem Mercurii extolleret, miro artificio ita coniunxit, ut Mercurium inter ipſas Apollinis minas, quibus ad reddendas boves compelleretur, eidem, pharetra ſubducta, nova fraude illudentem induceret. Sed fabulam hanc ab Alcaeo ita iam adornatam tradit Porphyrio: et ipſa paullo abſtruſior verborum

ſtru-

Voce dum terret, viduus pharetra
Risit Apollo.

Quin et Atridas, duce te, superbos,
Ilio dives Priamus relicto,

Thes-

structura, et concisa dictio abunde docet, Nostrum in exprimendo Alcaei loco forte nimis laborasse. Verba ita expedienda: *Apollo, dum te puerum*, παῖδα ὄντα, qui vix trium dierum esses (Homer. H. in M. 19.) *minaci voce terret*, gravissimas, quibus te terreret, poenas minaretur, quas a te sumturus esset, *nisi reddidisses boves, olim*, paullo ante *per dolum*, furtim *amotas*, abactas, eo ipso momento *risit viduus* (ὤν, h. e viduum) *pharetra*, docta brevitate ac graeca forma pro, videns se viduum, privatum pharetra risum continere non potuit. Vltima fere conveniunt cum tabulae Neapolitanae descriptione apud Philostrat. Ic. I. 26. quam ideo huc transferam: ὁ Ἑρμῆς ἵσταται κατόπιν τοῦ Ἀπόλλωνος· καὶ κούφως ἐπιπηδήσας τοῖς μεταφρένοις ἀψοφητὶ λύει τὰ τόξα καὶ συλῶν μὲν διέλαθεν· οὐ μὴν ἠγνόησε σεσυληκώς. Ἐνταῦθα ἡ σοφία τοῦ ζωγράφου· διαχεῖ γὰρ τὸν Ἀπόλλωνα, καὶ ποιεῖ χαίροντα. Μεμίχρηται δὲ ὁ γέλως, οἷος ἐφιζάνειν τῷ προσώπῳ θυμὸν ἐνικώσης ἡδονῆς. Pertinet huc haud dubie parva Mercurii figura cum pharetra, de qua v. Hist. de l'Acad. des Inscript. T. XII. p. 258. — *Amovere*, ut *avertere* verba propria de furto pecudum. Nisi forte poeta Homericam rationem (H. l. 69 sqq.) in animo habuit, qua nempe Mercurius ἀντία ποιήσας ὁπλὰς τὰς πρόσθεν ὄπισθεν, τὰς δ' ὄπισθεν πρόσθεν, *cauda* adeo *boves retro traheret, versisque viarum indiciis raperet, ne qua forent pedibus vestigia rectis*, ut de simili Caci fraude Virg. Aen. VIII. 210. Quo et adiecta *per dolum* (δολίην τέχνην eadem de re Homer. l. l. 76.) pertinere videntur. Ovidius quoque Met. II. 686. a Mercurio *arte sua abactas boves* ait. *Olim* iunge τῷ *amotas*, nisi forte praestat: *nisi olim reddidisses*, h. e. eo ipso momento, statim, illico: exquisitiore adverbii usu, qui certe de adv. *dudum* satis constat. — *Risit viduus*, graece, ut Virgil. Aen. II. 377. *sonsit medios delapsus in hostes. Viduus pharetra*, spoliatus, carens ph. ut ὀρφανὸς Gr. e. g. Pind. Isthm. Δ. 14. ὀρφανὸς ὕβριος.

v. 13 — 16. Mythicis iam historicum, ut ita dicam, sollertiae Mercurii exemplum poeta subtexit. Mercurius deducit Priamum ad Hectoris ab Achille occisi corpus redimendum,

Theſſalosque ignes et iniqua Troiae
Caſtra fefellit.

Tu pias laetis animas reponis
Sedibus, virgaque levem coërces
Aurea turbam, ſuperis Deorum
Gratus et imis.

dum, per caſtra Graecorum, nulli neque viſum neque agnitum, eundemque, incolumem inde reducit. Fundus narrationis apud Homer. Il. ω. 336. *Priamus dives* πολύκτητος, πολύχρυσος, ut ſaepius: hic tamen non ſimpliciter, ſed quatenus magnam vim auri, quo corpus filii ſui redemturus erat, curru aſportabat. Homer. l. l. 228. — *fefellit*, ἔλαθε, latuit *Atridas*, Agamemnonem et Menelaum *ſuperbos*, μεγαλήτορας, μεγαθύμους, fortes, perpetuo epitheto. — *Theſſalos ignes*, ornate pro, vigilias copiarum Achillis, Theſſali, Myrmidonum ducis. Has in ſpecie memorat poeta, quod eae Priamo, Achillem petenti, transeundae erant, et quod iter noctu fiebat. — *iniqua Troiae*, infeſta Troianis, *caſtra*, Graecum exercitum. Poſt ſpeciales notiones generalem ponit, tanquam poeta.

v. 17 — 20. Sequitur iam Mercurius ψυχαγωγὸς, πομπαῖος, qui animas ad Inferos deducit. — *reponis ſedibus*, ponis, collocas, deducis ad *laetas*, beatas ſedes, Elyſium, piorum ſedem. *Locos laetos ſedesque beatas fortunatorum nemorum* de iisdem Virg. Aen. VI. 638. — 18. *virga aurea*, ῥάβδῳ χρυσείῃ. Idea inde orta, quod Mercurius comparatur κήρυξι veterum heroum, qui σκῆπτρον gerebant; quod *aureum* habet Mercurius, ut Deus. Hinc χρυσόῤῥαπις dictus. Vtitur hic Mercurius, tanquam pedo, nam reliqui colores ſuaviter a paſtore ducti. *Coërces*, agis, compellis (ut I. 24. 18. *quam virga ſemel horrida nigro compulerit Mercurius gregi*) deducis *turbam levem*, exiles animas, εἴδωλα, (v. ad I. 4. 17.) ad loca infera. Specialiori notioni iterum generalem ſubiecit poeta, quod a pedeſtri ratione abhorret. — 19. *Superis Deorum* i. Diis, graeciſmo vulgari; *et imis*, inferis Diis. Ovid. Faſt. V. 665. de eodem: *Pacis et armorum Superis imisque deorum arbiter.* Claudian. R. P. I. 89. *commune profundis et ſuperis numen.* Hinc Ἑρμῆς κοινὸς dictus, veluti Argentario Anal. Br. II. 269. c. XIII. — *gratus*, utrisque inſerviendo.

CAR-

CARMEN XI.

ARGVMENTVM.

Quum homines terrena quaedam cum ſiderum mota congruere, veluti Oceani aeſtum cum lunae curriculo, tempeſtates cum ſtellarum quarundam ortu vel obitu caet. animadvertiſſent; proclive ſane erat, ut cauſſas horum phaenomenorum ab iisdem repeterent, et unicuique ſtellae peculiarem aliquam vim, qua in res phyſicas ageret, diverſamque pro diverſo cuiusque effectu poteſtatem tribuerent. Dilatato mox huius ſcientiae ambitu, res etiam humanae eorumdem imperio ſubiici coeptae ſunt, adeo quidem, ut totum humanum genus quaſi habena quadam de caelo vinctum gubernari antiqua ſibi perſuaſum haberet ſuperſtitio. Ne tamen vano huic ſcientiae augmento omnis prorſus, cui inniteretur, ratio deeſſet, utque nova haec inde exorta diſciplina certis quibusdam, ad quas res humanae exigerentur, conſtaret regulis; coepta fieri obſervatio eſt (Gell. XIV. 1.), ut animadverteretur, quo habitu, quaque forma, quaque poſitura ſtellarum aliquis naſceretur; tum deinceps ab ineunte vita fortuna eius, et mores et ingenium, et circumſtantia rerum negotiorumque, et ad poſtremum finis etiam vitae exſpectaretur, eaque omnia, ut uſu venerant, literis (quae ephemerides mathematicae dictae) mandarentur, ac poſtea longis temporibus, quum ipſae illae eodem in loco, eodemque habitu forent, eadem caeteris quoque eventura exiſtimarentur, qui eodem illo tempore nati fuiſſent. Compoſita ex iſta obſervatione diſciplina dicebatur inde geneſis, genitura,

eiusque inſpectio, horoſcopus. Conf. ad II. 17. *Iam quum omnia, quae non niſi magno virium impendio, magnaque ingenii ſollertia adſequi licet, (v. ad I.* 3. 21.*) quaeque nos ſupra ſortem noſtram extollere, Diisque exaequare videntur, humano generi a Diis negata, omnesque adeo conatus, quibus aditus ad ea patefit, impios haberet antiquitas; in promtu eſt intelligere, cur etiam hanc artem, qua eventura, quorum ſcientia maximum inter Deos atque homines diſcrimen conſtitueret, quaeque homines Iovi, ut Pacuvius ait, aequipararet, ab hominibus exquiri poſſe putabantur, impiam atque vetitam habuerint. Horatius igitur, ut deterreret Leuconoën (nam et feminas Romae vana hac futuri explorandi curioſitate laboraſſe abunde conſtat), ne genethliacis iſtis artibus uteretur, impium eſſe ait, in ea inquirere velle, quae prudenti quodam conſilio Dii nobis occultaverint: contra multo ſatius eſſe, iis, quae fato nobis impendeant, tolerandis parem fortemque adeo animum offerre, atque in iis acquieſcere. Cumque, quam brevis vita humana ſit, etiam absque Babyloniis iſtis numeris perſpici poſſit, multo ſapientius eſſe, praeſentis temporis, quod certiſſimum ſit, uſura, quantam largiatur maximam, frui, quam in craſtinum, quod admodum incertum ſit, eam differre. Eminet hoc carmen cum elocutionis ornatu, colorumque vigore, tum ſententiarum in tanta brevitate excellentia. E v.* 5. *colligere poſſis, Leuconoën villam habuiſſe in ora maris Tyrrheni, ibique et ipſam, et Horatium quoque, nunc forte fuiſſe: quanquam non opus ſit hac ſuſpicione, ſi mare Tyrrhenum ſolius ornatus cauſſa, (uti Statio Theb. VI.* 20. *Tyrrhena hiems) poſitum exiſtimes.*

AD LEVCONOEN.

Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
Finem Dî dederint, Leuconoë; nec Babylonios
Tenta-

v. 1 *sqq. ne quaesieris,* noli quaerere, inquirere, sollicita esse. Propert. II. 20. 60. *At vos incertam, mortales, funeris horam* quaeritis, *et qua sit mors adeunda via.* Quaeritis *et caelo Phoenicum inventa sereno, quae sit stella homini commoda, quaeque mala.* v. ad I. 9. 13. — *scire nefas*; impium enim est, ea scire conari, scisciteri, quaerere. Stat. Theb. III. 562. *quid crastina volveret aetas, scire nefas homini.* Mar. Victor ad Salm. v. 45. (in Wernsdorf. Poet. min. T. III. p. 108.) *Quaeque deo tantum sunt nota, recondita cunctis, scire volunt, heu grande nefas, et scire videntur.* — *quem mihi* suaviter declarat Leuconoës adversus Horatium benevolentiam. — 2. *quem finem* vitae, qualem vitae exitum, quod genus mortis, ut in Propert. l. l. *qua sit mors adeunda via.* Nisi forte praestat, quot vitae annos *dii dederint*, constituerint, decreverint, nobis vivendum tribuerint, propter v. 4. *seu plures* caet. *Dare* verbum proprium de fato. Tibull. IV. 5. 4. ubi v. Heyn. — 3. *numeri* sunt computationes ex ephemeridibus s. tabulis astrologicis, in quibus coniunctiones planetarum, positiones siderum ad quemvis diem descriptae erant. In his exputationibus quum tota horoscopi ratio esset posita, docte hanc artem poeta per numeros indigitat. Quo eodem modo *numeros Thrasylli* dixit Iuvenal. VI. 576. et *numeros astra moventes* Lucan. I. 641. ubi plura congessit Oudend. — *Babylonios* vocat, quia astrologia ex illis terris Romam advecta erat. Hinc ii, qui hanc artem profiterentur, Chaldaei simpliciter dicti: tanquam Iuvenal. VI. 553. — *tentaris*, tenta, experire, futura inde explorare conare. Propriam verbum hac de re.

Tentaris numeros. Vt melius, quidquid erit, pati!
Seu plures hiemes, seu tribuit Iupiter ultimam,
Quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare Tyrrhe-

v. 3 *sqq. Vt melius, ὡς, ὅσον βέλτιον*, quanto melius, quanto satius est, *pati*, aequo animo ferre, aequi bonique consulere, in hoc acquiescere, *quidquid erit*, quodcunque tandem accidet, quaecunque fato nobis impendeant, quum sollicitudo futuri praesentem quoque laetitiam turbet, vitaeque fructum intercipiat. Forte tamen strictiori sensu accipiendum propter sequentia, et explicandum, *quidquid* amorum *erit*, quantulamcunque vitae portionem sors nobis fruendam dederit. — 4. *Seu plures* annos Iupiter s. fatum tibi *tribuit*, adsignaverit, quos vivas, sive hunc ultimum esse iusserit, seu longum, seu breve vitae tibi datum sit spatium. Docto hoc atque ab ipso, quo scriptum est hoc carmen, anni tempore petito ornatu poeta extulit. Pro annis enim sunt *hiemes*, et pro ea, *quae nunc est*, procellarum hibernarum imago egregie elaborata. — *mare Tyrrhenum*, maris Tyrrheni fluctus, qui *debilitantur* per hiemem, ad saxa alliduntur, franguntur, et inde fracto impetu relabuntur. Quo sensu *fluctifragum litus* dixit Lucret. I. 305. Sed ornatius hic *hiems* est subiectum agens, et ipsa fluctus debilitat. — *pumicibus* docte pro, saxis cavis, exesis. v. Virg. Ge. I. 44. et 374. item Lucret. I. 326. *vesco sale saxa peresa*. — *oppositis*, qui obiecti sunt fluctibus, *προβλῆες σκοπέλοις*, (Homer. Il. *β*. 396.) qui praetenduntur mari, ad eos frangendo: adposito epitheto. *Villam ad Austri flatus oppositam* pariter Catull. LXII. 2. *Rupes expositas*, quae in mare procurrunt, dixit Stat. Ach. I. 449.

v. 6 *sqq.* Quin tu potius laeto atque securo animo fruere hocce, quod tibi datum est, vitae tempore, cuius spatium et per se satis circumscriptum sit, et hoc ipsum cito elabatur. Vide quam graviter et exquisite poeta vulgarem hanc sententiam expresserit. Est adeo corrigentis *τὸ sapias*, h. meliorem vitae rationem, quaeso, ineas, vita rectius utaris, fere ut I. 7. 17. *sic tu sapiens finire memento tristitiam* caet. Itaque feminam, ut iucunde praesens vitae tempus

Tyrrhenum. Sapias, vina liques, et ſpatio brevi
Spem longam reſeces. Dum loquimur, fugerit invida
Aetas.

pus transigat, hortaturus, iubet eam *vinum liquare*, h. percolare, ſicque bibendo aptum reddere. Quum enim vini defaecandi artem parum cognitam haberent veteres, oportebat eos vinum annoſum aut fumo maturatum (v. ad III. 8. 11.) et ſic turbidum ac ſpiſſum per ſaccum, e tenui lino confectum, tenuique vimine rarius contextum (Colum. IX. 15. 12.) colare ſ. transmittere, ut purgaretur a faecibus, et liquidius fieret. Id dicebatur, ὑλίζειν, σαπίζειν, ἐξηγριάζειν· v. Heringa Obſſ. c. XX. p. 168. Antiquiſſimum hunc morem confirmat etiam inſcriptio Sigea, qua dedicantur κρατῆρ, ἐπίστατον, et ἠθμός. Iam etſi hoc muliebre eſſet negotium; poeta tamen non tam hoc agere videtur, ut Leuconoën ab aſtrologicis rationibus ad operas femineas traducere velit, quam potius, ut futuri ſollicitudinem miſſam faciat, eamque, vinum bibendo, animo eiiciat. Eadem loquendi ratio in Martial. VIII. 45. 3. in amici reditu: *Defluat, et lento ſplendeſcat turbida lino amphora centeno conſule facta minor.* Neque vero morari quemquam debet, quod feminae hoc poeta praecipiat. Vide vel I. 17. 21. et III. 12. 1. 2. — *ſpatio brevi*, quum breve ſit vitae ſpatium, in hac vitae brevitate, *reſeces*, reſcindas, ne longe nimis porrigas, ne alas, imo contrahas, *ſpem longam*, longioris aetatis, longe porrectae. Praeclare ſibi opponuntur *ſpatium breve* et *ſpes longa*. Eadem ſententia eodem ornatu eſt I. 4. 15. *Vitae ſumma brevis ſpem nos vetat inchoare longam. Reſecamus ſpem vitae*, quam, ultra eius terminum porrectam, in fines ſuos cogimus, contrahimus, ita ut ſpem vitae ne ulterius producamus, quam per eius brevitatem licet. Virgilii locus Aen. X. 107. *quam quisque ſecat ſpem*, a noſtro alienus videtur. — *dum loquimur*, quin adeo, dum haec ita loquimur, *fugerit*, fit, ut effugiat *aetas*, aliquantulum aetatis. Hinc *invida* ea dicitur, quae tam cito elabendo ſui fructum nobis invidere videtur. Similis color in Iuvenal. IX. 126. et Perſ. V. 152. *Vive memor leti, fugit hora, hoc, quod loquor, inde eſt.* adde Incerti Idyll. in Roſam v.

35 —

Aetas. Carpe diem, quam minimum credula postero.

35 — 38. in Anthol. Lat. Burm. T. I. p. 705. de brevissimo temporis spatio adhibuit Petron. c. 99. *ubi ex aratro domefacta tellus nitet*, dum loqueris, *levis pruina dilabitur.* — 8. *carpe diem* hodiernum, καιρὸν λάβε, (e. g. Aeschyl. Sept. adv. Th. 65.) praesenti, quod vivendum tibi datum est, tempore utere, fructum eius ne intercipi atque elabi tibi patiare. Ad verba et sensum III. 8. 27. *dona praesentis cape laetus horae.* Nec abludit Terentianum Adelph. II. 4. 23. *hilarem hunc sumamus diem.* Male comparant Epicureorum καιριζειν. cf. ad III. 29. 42. — *quam minimum credula*, parum fiduciae collocans in *postero*, crastino, quum admodum incertum sit, an crastino vivas.

CAR-

CARMEN XII.

ARGVMENTVM.

Carmen hoc, quod eſt e genere gravi atque magnifico, tantam in adornando atque pertractando argumento artem oſtendit, tantaque auguſtiſſimarum imaginum dignitate, orationisque ornatu, atque elocutionis vi conſpicuum eſt, ut ipſam lyricae poeſeos maieſtatem repraeſentare, omninoque ſplendidiſſimis Horatii operibus adnumerandum videatur. Sed in eius deſcriptione admodum haerere videas Intpp., quod non mirum, cum ſingularis omnino illius ingreſſus ſit. Putant fere, Horatium enumerare Deorum, heroum, et magnorum Romae virorum multitudinem, quos nolit canere, et tamen breviter canat, tum ad Auguſtum venire, quem proprie voluerit canere. Sed cum ſic ieiunam admodum rationem ſecutus eſſet poeta, tum ne ſecutus eſt quidem; nam omnes, quos memorat, canere ſe velle nimirum ait. Cumque et hymnorum et odarum genus fuiſſe conſtet apud veteres, quod plurium laudes complecteretur, Horatius, Auguſtum celebraturus, eam rationem ſed novo artificio imitatur ita, ut Deos, heroas, magnosque Romae viros enumeret, et brevi elogio decoret, iſtique ſplendidae ſeriei ad extremum adnectat et adſociet Auguſtum, neque ſolum ſic illis parem, ſed uno Iove inferiorem ponat. Quo quam ſplendidum atque excelſum Auguſti elogium contineatur, quis non videat? Igitur ita informemus animo progreſſum carminis. Poeta enthuſiaſmo excelſiore, et impetu, magni alicuius argumenti canendi, correptus, plenus ſublimium ſenſuum ipſe ambigit,

ambigit, quod illud argumentum ſit. Quare exemplo et imitatione Pindari e Muſa ſciſcitatur, quis ille ſit vir, aut heros, aut Deus, quem ſe canere velit. A Iove igitur, Muſarum principio, Deorum maximo, exorſus, ad eius liberos transit. Memorantur adeo Pallas, a Iove ſecunda, Bacchus ἐνυάλιος, Diana ἰοχέαιρα, eiusque frater Apollo ἑκηβόλος; tum ex heroibus Hercules victor, monſtrorum domitor, σωτὴρ, et Dioscuri, σωτῆρες iidem etiam et tempeſtatum pacatores. Deinde ad viros progreſſus, ut ad primarium carminis argumentum transitum ſibi pararet, in ſummis ſuae gentis viris commemorat Romulum, urbis conditorem, et Numam efferati militia populi per quietem formatorem, religionum, morum, legumque inſtitutorem. His ſubiungit Tarquinium Priſcum, faſces, trabeas, curules, omnia denique decora et inſignia, quibus imperii dignitas eminebat (Flor. I. 5.) ab Etruſcis, a ſe ſubactis, ad Romanos transferentem, et Catonem Vticenſem. Tum ſequuntur priſcae aetatis venerabiles viri nonnulli, Regulus, Scauri, Paullus, Fabricius, Curius, Camillus, fortitudine bellica, patriae caritate, generoſo ſpiritu, gravitate et conſtantia clariſſimi, diſciplinae antiquae continentiaeque ac morum ſeveritatis ſervantiſſimi; Camillus etiam Romae conſervator ac reſtitutor, ac velut alter conditor. Facta dehinc magnifica transitione ad Marcellum iuvenem, Auguſto et populo R. cariſſimum, gentemque Iuliam, inde ad ipſum Auguſtum a Iove ſecundum, diviſumque cum eo imperium habentem, enthuſiaſmi impetus defertur. Scriptum autem eſt h. c. a. V. DCCXXXI. vivente adhuc Marcello, bellumque Auguſto contra Parthos parante. Comparetur cum eo Pind. Ol. β. et Noſtri III. 25.

AD AVGVSTVM.

Quem virum aut heroa lyra vel acri
Tibia ſumis celebrare, Clio?
Quem Deum? cuius recinet iocoſa
Nomen imago,

Aut

v. 1 *ſq.* Prima exordii atque totius fere carminis ſtamina ducta a Pind. Ol. *β.* pr. Ἀναξιφόρμιγγες ὕμνοι, τίνα θεὸν, τίν' ἥρωα, τίνα δ' ἄνδρα κελαδήσομεν; in quo adumbrando et amplificando poeta doctrinam atque artem, qua a Diis exorſus ad Auguſti laudes progreditur, haud vulgarem oſtendit. Multo tamen ſimplicior Pindarici exordii ratio videtur; nam laudes θεοῦ, h. Iovis (v. 4.) et herois, Herculis (v. 5.) haud alienae erant a carmine, quo Theronis victoria in ludis Olympicis celebraretur. — *Viri*, qui virtute ac meritis reliquos homines antecellunt, *heroes*, ἡμίθεοι· ex his Alcidem et Dioscuros memorat; ex iſtis vero Romulum, Numam Pompilium cet. Nam Romulum *viris* adcenſeri a poeta, e v. 33. Rom. *poſt hos* cet. clare patet. — *lyra vel tibia*, carmine, quod ad lyram vel t. canatur, lyrico inde appellato. Vtrumque coniunxit etiam Pindarus Iſthm. *ε.* 33. κλέονται δ' ὧν τε φορμίγγεσσιν, ἐν αὐλῶν τε παμφώνοις ὁμοκλαῖς, et Ol. *γ.* 13. 14. φόρμιγγα ποικιλόγαρυν καὶ βοὰν αὐλῶν, ἰηΐων τε θέσιν. et Ol. *ι.* 113. τὸν δ' ἁδυεπὴς τε λύρα γλυκύς τ' αὐλὸς ἀναπάσσει χάριν. cf. III. 4. 1 ſqq. — *acri ὀξεῖ*, acuto et gravi ſono, qualis eſt buccinae noſtrae aut tubae. Hinc Pind. l. l. βοὰν αὐλῶν, et Auct. Ep. 174. (Br. Anal. III. 184.) αὐλοὺς dixit βαρυφθόγγους. — 2. *ſumis*, eligis *celebrare*, graece, pro, celebrandum, canendum. *Sumere* ſaepius de eligenda carminis materia, ut Ep. I. 3. 7. A. P. 38. Quod Muſae canendi partes delegat, hoc cum per ſe plus dignitatis habet, tum accommodatius eſt propter ſeqq.

v. 3 — 6. *Cuius nomen*, laudes *recinet*, cum dilectu pro, referat, reddat *imago* ſc. vocis, Echo. Eſt adeo docta ſuperioris ſententiae amplificatio. Echo paulo audacius *imago* ſimpliciter dicitur, ut I. 20. 7. Sed haud dubie antiquus et doctus is vocabuli uſus erat; nam ſic habet

et

Aut in umbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo, gelidove in Haemo?
Vnde vocalem temere insecutae
Orphea silvae,

Arte

et Cic. Tusc. III. 2. Plenius Virg. Ge. IV. 50. *vocisque offensa resultat imago.* Similiter *παντοίων στομάτων λάλον εἰκόνα* Echo vocat Archias XIV. 3. (Anal. Br. II. p. 95.) Horatium secuti sunt Stat. Silv. I. 3. 18. *fallax responsat imago.* et Valer. Flacc. III. 597. *responsant silvae et vaga certat imago.* — *iocosa* e natura rei, quatenus Echo fallit et ludit nos. Lucret. IV. 574. *frustratur imagine verbi. fallax* Stat. l. l. — 5. 6. Ad exornandam Echus imaginem montes poeta memorat, a quibus lyrae ac vocis sonus reflectatur. Quumque Musae canendi partes iniungat, ex montibus cum dilectu ponit Heliconem et Pindum, Musis sacros; Haemum vero, quod is olim nobilissimorum poetarum, Lini, Musaei, maxime vero Orphei cantibus insonuisset; qua ipsa de causa adiectos puta vv. 7 — 12. *Helicon* Boeotiae mons, Phocidi adiacens, Musarum sedes. Iuga eius nemorosa docte declarat poeta per *oras umbrosas. Helicona virentem* Ep. II. 1. 218. *δένδρων ἀνάπλεως* adeo audit Pausan. IX. 28. res satis nota. v. Passerat. ad Prop. III. 1. init. *Pindus* Thessaliae mons, et ipse Apollini et Musis sacer. *Haemus*, Thraciae m. *gelidus* dictus ob silvas, ut sup. 1. 30. inf. 21. 6. Virg. Ge. II. 488. *o qui me gelidis in vallibus Haemi sistat et ingenti ramorum protegat umbra.*

v. 7 *sq.* In Haemo monte, Orphei cantu celebratissimo. Vide, quam docte atque ornate pedestre hoc poeta extulit! — *vocalem Orphea, φωνήεντα*, cantantem, vel lyram pulsantem. Sic *vocales chordae* Tib. II. 5. 3. Seneca Agam. 326. *resonetque manu pulsa citatu vocale chelys.* Hinc omnino de poesi; ut *vocales undae* Stat. Silv. I. 2. 6. Iuven. VII. 19. *nectit quicunque canoris eloquium vocale modis.* Silvae s. arbores secutae sunt lyrae sonum, appropinquarunt ei *temere*, nullo ordine, confuse, uti promiscue antea steterant. Nihil amplius.

v. 9 *sq.* *Arte materna*, quae matri eius, Calliopae, propria est, vel, quam mater eum docuerat, *τέχνῃ μουσικῇ*. Cirrhaeas *artes* vocat Claudian. Praef. v. 23. ad R. P. l. II.

Seneca,

Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapſus celeresque ventos,
Blandum et auritas fidibus canoris
Ducere quercus.

Quid

Seneca, h. l. forte ob oculos habens, Herc. Fur. 573. *Quae ſilvas et aves ſaxaque traxerat ars, quae praebuerat fluminibus moras.* — *rapidos lapſus*, concitatum curſum *fluminum*, rapidiſſimos fluvios *morantem*, inhibentem, ſiſtentem. *Labi* iam per ſe citatum curſum innuit. v. II. 14. 2. cf. Heyn. ad Tibull. I. 8. 48. Omnino haec per ſuppreſſum fluviorum curſum ventorumque ſilentium declarata ſumma per rerum naturam tranquillitas priſca atque auguſta imagine vim poeſeos ac muſices egregie repraeſentat. Conferri omnino velim Orph. Argon. 259 ſqq. et 431 ſqq. Apollon. Rh. I. 23 ſqq. Antip. Sid. c. LXVII. (Anal. Br. II. p. 24.) Virg. Ge. IV. 454 ſqq. Ovid. Met. X. init. Senec. Herc. f. 572 ſqq. Claudian. Praef. ad l. II. de R. Proſ. — *blandum . . . quercus*, quique tam blandus eſſet in tractandis fidibus, qui tam blande, tam ſuaviter lyra caneret, ut quercus hisce cantus blandimentis permulſae atque illectae eum ſequerentur. Θελγομένας δρύας eadem in re dixit Orph. l. l. Caeterum graecam ſtructuram, *blandum — ducere*, pro, blanditiis ſuis, blande ducentem, facile animadvertas. Eandem Markl. ingerere conabatur Stat. V. Silv. 5. 84. *blandique — excepiſſe genas.* Sed de hoc ſuo loco. — *auritas*, audaces et lyrice, pro, auſcultantes, cantus ſuavitate delinitas. Imitatus eſt h. l. Sidon. c. II. 71. *qui cantu flexit ſcopulos, digitisque canoris compulit auritas ad plectrum currere ſilvas; quum ſtarent Hebri latices, curſuque ligato fluminis attoniti carmen magis unda ſitiret.* et XXIII. 190. *aurita chelyn expetente ſilva.* Id. XVI. 4. de Amphione: *Ogygiamque chelyn, quae ſaxa ſequacia flectens cantibus, auritos erexit carmine muros.*

v. 13 *ſqq. Quid prius . . . laudibus?* quem prius celebrem, quam Iovem? Ab hoc initium carminis facere decet; huius laudes primum dicendae ſunt. Reſpexit Horatius haud dubie antiquiorum poetarum, quique eorum carmina recitarent, ſollennem morem, quo carminibus prooemio aliquo, in Deorum, maxime Iovis, laudibus occupato, praeluderent. Notus ſatis

Quid prius dicam ſolitis Parentis
Laudibus? qui res hominum ac Deorum,
Qui mare ac terras, variisque mundum
Temperat horis?

Vnde

eſt locus Pind. Nem. II. pr. Ὅθεν περ καὶ Ὁμηρίδαι ῥαπτῶν ἐπέων τὰ πόλλ' ἀοιδοὶ ἄρχονται Διὸς ἔκ προοιμίου. Hinc Iovis laudes *ſolitas* vocat, quae primo loco a poetis memorari ſolent. — *Parens* ſc. hominum ac Deorum, Iupiter, abſolute ſic dictus, ut *Pater* Virg. Ge. I. 353. et ſic ſaepiſſime. — 14. Summus rerum arbiter, qui univerſum numine ſuo regit. — *res hom. ac Deor.* τὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ θεῶν, qui homines ac Deos regit, iis imperat, iuxta Homericum: ἄναξ ἀνδρῶν τε θεῶν τε. Similiter Virg. Aen. I. 229. *o qui res hominumque Deumque aeternis regis imperiis et fulmine terres*, de eodem. — 15. Vniverſum declarat poeta per *mare, terras*, et *mundum* h. caelum, ſolem et lunam, quorum curſum ita *temperat*, moderatur, regit, *variis horis*, ut inde anni partes, viciſſitudinesque temporum procedant; qua fere ratione Sol et Luna *annum caelo ducere* dicuntur Virg. Ge. I. 6. Hinc Διὸς μεγάλου ἐνιαυτοὺς vocat Homer. Il. β. 134. et ipſae Horae filiae Iovis et Themidis audiunt, veluti Orph. H. in easdem, v. 6. Speciali igitur notione poeta curam, qua Iupiter univerſum continet, expreſſit per anni tempora, certo quodam ordine ab eodem diviſa atque diſtincta; nam haec ipſa evincunt *certa ratione geri rem atque ordine certo* iuxta Lucret. V. 1455. cuius adeo Iupiter auctor eſt.

v. 17 ſqq. Vnde, quare, ſc. quum in Deos hominesque imperium exerceat, univerſumque terrarum orbem regat, *nihil generatur*, οὐ μεῖζόν τι γίγνεται, nihil exiſtit; eſt, quod *maius*, praeſtantius, potentius ſit, *ipſo* Iove: οὗ καὶ φέρτατός ἐστι θεῶν κράτεΐ τε μέγιστος Heſiod. Theog. 49. Eſt adeo Ζεὺς ὕψιστος, πάντων μέγιστος (Aeſchyl. Choëph. 202.) παγυπέρατος (Callim. H. in Iov. 91.) et Latinis *Invictus*, *Exſuperantiſſimus*, *Maximus* et ſim. *Nil maius*, nemo maior, ut Ovid. Met. II. 60. *vaſti quoque rector Olympi — non agat hos currus, et quid Iove maius habemus?* et Faſt. V. 125. *Ille ubi res caeli tenuit, ſolioque paterno ſedit, et invicto nil Iove maius erat.* Alii h. l. ſic accipiunt: *Vnde*, ex quo Iove *nihil*, nulla proles *generatur*,

gigni

Vnde nil maius generatur ipso,
Nec viget quidquam simile aut secundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.

Proeliis

gigni potest, quae maior sit *ipso:* putantque respici fabulam, qua Iupiter Thetidis coniugium ideo respuerit, quod in satis esse sciret, eum, quem Thetis editura esset filium, patre praestantiorem futurum. Sed haec longius petita videntur, et sententia, quae inde procedit, et parum congrua est h. l., et laudem satis ieiunam, ipsoque Iove indignam continet. — 18. *Nec quidquam* ei *simile*, nemo aequalis ei, *viget*, floret dignitate atque potentia, nemo par ei est; — *aut secundum*, quod statim eum sequatur, quod eius potentiam prope attingat: imo omnes reliqui Dii Iove longe inferiores sunt. Imitatus est h. l. Martial. de Roma, XII. 8. *Terrarum dea gentiumque, Roma, cui par est nihil, et nihil secundum.* — 19. 20. Proxima tamen, quamvis longo intervallo, ei est Pallas. Adposite Virgil. Aen. V. 320. *Proximus huic, longo sed proximus intervallo.* Quinctil. Inst. Orat. X. 153. *Quamvis ei* (Antimacho) *secundas fere Grammaticorum consensus deferat; et affectibus, et iucunditate, et dispositione et omnino arte deficitur, ut plane manifesto appareat, quanto sit aliud, proximum esse, aliud secundum*, h. Antimachum secundum quidem esse, longissimo tamen intervallo priori proximum. Contra *Virgilius* eidem l. l. §. 86. *secundus* dicitur, *propior tamen primo quam tertio.* — *Honores occupavit*, τιμὰς ἔσχε, ἔμμοιρε τιμῆς, sortita est munera, quibus proxime ad Iovem accedit, quae ei proximum a Iove locum vindicant. Nimirum potestas aliqua, singulare aliquod munus, imperium, quo Iupiter unumquemque Deum ornavit, quod adeo ei proprium est, poetis dicitur τιμή, γέρας et sim. *Honorem* eodem sensu adhibuit Statius Silv. III. 2. 14. *divae Nereides, — quis honor et regni cessit fortuna secundi.* Sortita est adeo Pallas *honores*, munera, non quidem tam ampla, quam Iovis: caeterorum tamen Deorum τιμαῖς insigniora. Ad sensum Callim. Lav. Pall. 131. μούνᾳ Ζεὺς τόγε δυγατέρων δῶκεν Ἀθαναίᾳ, πατρώϊα πάντα φέρεσθαι. In monumm. antiquis eadem cum Iove ideo sociata conspicitur, e. g. Mus. Capitol. T. IV. t. 8. Hinc et proxi-

Proeliis audax, neque te ſilebo
Liber, et ſaevis inimica Virgo
Belluis: nec te, metuende certa
Phoebe ſagitta.

Dicam et Alciden, puerosque Ledae,
Hunc equis, illum ſuperare pugnis
Nobi-

mum a Iove locum in Deorum concilio occupat. v. Spanhem. ad Callim. H. Apoll. 29. adde Homer. Il. ω. 131. Quo reſpectu poeta Palladem proximos honores *occupaſſe* videtur dixiſſe, fere ut *Homerus priores ſedes tenere* dicitur IV. 9. 5.

v. 21 *ſqq.* Vulgaris continuandae orationis ordo ferebat: canam etiam Bacchum, Dianam, Apollinem; ſed docte hunc variavit poeta, orationique, ad Deos ipſos, e priſcorum hymnorum forma, eam convertendo, novum vigorem adiecit. *Proeliis audax*, audacter pugnans, ferox, bellicoſe. Orph. H. 44. 3. ὃς ξίφεσιν χαίρεις, ἠδ' αἵμασι, ad Bacchum — *bellorum potentem* iuxta Macrob. Sat. I. 19. Praecipuae ei partes datae in Gigantomachiis. cf. II. 19. 21. Celebratur quoque eius expeditio adverſus Indos ſuſcepta. Hinc armatus in monumm. antiquis conſpicitur. v. Winkelman. Monum. ined. p. 67. et Allegor. p. 41. — 22. *Virgo*, Κόρη, Παρθένος abſolute dicta Diana; nam in muneribus a Iove ipſi tributis erat et παρθενίη iuxta Callim. H. in eandem v. 6. — *inimica belluis*, ornate, quae perſequitur belluas, *belluarum agitatrix*, ut dicitur Arnob. IV. p. 241. ex emend. Markl. ad Stat. p. 99. dea venatrix, θηροκτόνος, ἐλαφηβόλος, ἰόχειρα, quae ſunt Homerica Dianae epitheta. — 23. *metuende ſagitta*, qui ſagittam iacis, (ut *metuende thyrſo* II. 19. 8.) ſed alterum cum vi, propter adi. *certa*, quae ſcopum attingit, quae nunquam aberrat, quae *praedae certa* eſt, ut Senec. Herc. Oet. 1655. Idem de Diana Hippol. 57. *cuius certis petitur telis fera*, quocum ἀφύκτους ἰοὺς Sophocl. Philoct. 105. comparavit Valken. ad Eurip. Hippol. v. 1416. Sic *certi venatus* Claudian. in Probi Conſ. 187. et in Nupt. Honor. 2. *Parthis ſagittas tendere certior.*

v. 25 *ſqq.* Iam ad heroum laudes deſcendit poeta. Memorat ex his *Alciden*, Herculem, Alcaei nepotem, et *pueros*, παῖδας, filios

Nobilem: quorum ſimul alba nautis
Stella refulſit,

Defluit ſaxis agitatus humor;
Concidunt venti, fugiuntque nubes;
Et minax, nam ſic voluere, ponto
Vnda recumbit.

Romu-

filios *Ledae* et Iovis, Dioscuros, Caſtorem et Pollucem. Eosdem coniunxit III. 3. 9. *Hunc*, alterum, Caſtorem, *nobilem ſuperare*, ἔνδοξον νικᾶν (v. Toup. Curae noviſſ. in Suid. p. 151.) graeca ſtructura, pro, nobilem ex eo, quod *ſuperavit*, ſuperior fuit *equis*, equo, equeſtri certamine victor fuit. — *illum*, alterum, Pollucem, quod victor diſceſſit *pugnis*, pugnorum, caeſtuum certamine, πυγμαχίᾳ, in qua Amycum necavit. v. Apollod. I. 9. 20. Eadem de utroque comprehendit notiſſimus Homeri locus Il. γ. 237. Κάστορά θ' ἱππόδαμον, καὶ πὺξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα. Sed et uterque cum equo occurrit in Monumm. antiquis; item apud poetas, ut Pind. Pyth. α. 127. λευκοπώλους eos vocans: adde Eurip. Hel. 1680. Lucian. T. I. p. 282. ed. Reiz. et Ovid. Metam. VIII. 372. — Sequitur eorum vis benefica, quae iis inter Deos relatis muneris loco a Iove obtigit, ut hominibus in mari periclitantibus ſuccurrant: τιμὰς σωτῆρας βροτῶν ἐν ἁλὸς ῥοδίοις vocat Eurip. Electr. 991. v. ad IV. 8. 31. Ratio huius figmenti in eo quaerenda videtur, quod duae flammulae in malo navis apparentes nautis indicio ſunt, tempeſtatem mox ſedatum iri. His vero Dioscurorum praeſentiam et auxilium manifeſtari perſuaſum ſibi habebat antiquitas. *Simul* ac eorum *ſtella*, ſidus, ut Virg. Ge. I. 222. nam de duabus ſtellis intelligendum. — *alba*, lucida, clara, ut de iisdem I. 3. 2. et IV. 8. 31. Sic λευκὸν Ἀοῦς πρόσωπον Eurip. Elect. 730. *albus Lucifer* Ovid. Met. XV. 149. Poteſt et eſſe, caelum purum reddens, adpoſito h. l. et exquiſito vocis uſu. Sic *albus Notus* I. 7. 15. — *refulſit*, apparuit, in conſpectum venit.

v. 29 *ſqq.* Statim tempeſtas ſedatur, et mare tranquillum fit. Inſigniter hoc et graphice exornatum. Ante oculos fuit Theocrit. κβ'. 19 ſqq. ἀλλ' ἔμπης ὑμεῖς τε καὶ ἐκ βυθοῦ ἕλκετε νῆας αὐτοῖσιν ναύταισιν ὀϊομένοις θανέεσθαι· αἶψα δ' ἀπολήγοντ' ἄνεμοι,

Romulum post hos prius, an quietum
Pompilî regnum memorem, an superbos
Tarquinî fasces, dubito, an Catonis
Nobile letum.

Regu-

ἄνεμοι, λιπαρὰ δὲ γαλήνα ἀμπέλαγος, νεφέλαι τε διέδραμον ἄλλυδις ἄλλαι. *Defluit*, demanat, relabitur de *saxis humor*, νοτὶς, unda, fluctus *agitatus*, scopulis superiectus, ut in Virg. Aen. XI. 625. *pontus — scopulosque superiacit undam spumeus.* Mare adeo subsidit, sternitur, στορέννυται, quae poetis sollennia sunt hac in re. — 30. *concidunt*, subito cadunt, flare desinunt, ut Virg. Ecl. IX. 57. *Et nunc omne tibi stratum silet aequor et omnes, adspice, ventosi ceciderunt murmuris aurae:* contra surgit ventus, ὄρσορε. — *fugiunt nubes* cf. Theocr. l. l. et Virgil. Aen. V. 820 sq. — 31. *minax*, quae exitium nautis minatur, seu simpliciter alta, erecta, sollenni poetarum usu. — *ponto* casu tertio, in pontum recumbit, mare adeo explanatur, fluctibus non amplius movetur. Magnificum est illud, *nam sic voluere*, solo eorum nutu haec omnia fiunt.

v. 33 *sqq.* Sequuntur *viri*, qui Romam magnam reddiderunt; quorum multitudine ita obruitur poeta, ut, quem maxime laudet, nesciat, et sic praetereundo omnes extollat. Imitatus est locum Auson. Prof. VIII. init. sed admodum ieiune. — *quietum Pompilî regnum*, Numam Pompilium, qui partum armis imperium pacis artibus, legibus ac religionum cura corroboravit. Liv. I. 21. *maximum eius operum fuit tutela per omne regni tempus pacis.* — 35. *Tarquinii* Prisci *fasces*, regni insignia, quae ille ab Etruscis petiit. — *superbos*, splendidos (ut I. 35. 3.); pertinebant enim ad magnificum regis apparatum. Tarqu. adeo Priscum *pace et bello promtissimum* (Flor. I. 5.) laudat maxime a regiae dignitatis ac potestatis augendae studio. Tarquinio Superbo, quem nonnulli intelligi volunt, in hoc carmine omnino locus non erat. Virgilio quidem Aen. VI. 818. uterque T. memoratur; sed is animarum, Noster vero summorum virorum, quibus Augustum subiicere poterat, recensum agit. Multo magis a consilio carminis abhorrere arbitror, Tarq. Superbi tyrannidem a poeta ideo memorari, quod ista mutandi imperii regii in liberam civitatem causa extitisset, utque adeo poeta imperii Romani

con-

Regulum, et Scauros, animaeque magnae
Prodigum Paullum, ſuperante Poeno,
Gratus inſigni referam Camena,
Fabriciumque.

Hunc,

converſionem ſub eo factam ſolummodo innuere voluiſſet. — 35. *Catonis* Vticenſis, ultimi libertatis defenſoris *letum*, quod ſibi ipſe paravit, ne in manum Caeſaris veniret, ſicque ei tyranni vultus adſpiciendus eſſet. v. Cic. Off. I. 31. hinc *nobile*, quod, cum in republica ei amplius vivere non liceret, mori decreviſſet. Atque hunc inter magnos viros memorare poetam nihil vetuit, cum et Auguſtus libertatis propugnatores magni faceret, ſeque amicum priſtini reipublicae ſtatus profiteretur. Conf. Virg. VIII. 670. et ibi Heyn.

* *v.* 37 *ſqq.* De *Regulo* vide inf. III. 5. — *Scaurorum* gens multos dedit Romanae reipublicae magnos ac nobiles viros, in quibus eminent M. Aemilius Scaurus, vir graviſſimus, et princeps Senatus; eiusque filius M. Scaurus, aedilitatis magnificentia clarus; uterque conſilio, gravitate, conſtantia clariſſimus. vid. Cic. Fontei. 7. Muren. 8. — 38. *Paullus* Aemilius Coſ. in funeſta, vitio collegae Terentii Varronis, Cannenſi clade cum fortiſſime pugnaſſet, nolens tantae ignominiae, cuius unus inſons erat, ſuperſtes eſſe, ſe perimendum hoſtibus dedit. v. Liv. XXII. 49. Flor. II. 6. 16. Hinc *prodigus*, contemtor ac profuſor *animae*, pro vulgari, vitae. — *magnae*, quatenus generoſum ſic animum ſuum prodebat. Imitati ſunt hunc ſplendidum verbi *prodigus* uſum Ovid. Am. III. 9. 64. Sil. I. 225. Stat. Theb. III. 603. VIII. 406. et Claudian. in Ruf. II. 183. Ridicule quidam in anima *magna* et *Paullo* oxymoron videbant. — *Poeno*, Hannibale. — 39. *gratus*, grata pietate illorum memoriam recolens, *inſigni Camena*, carmine *referam*, quo ipſi inſignes reddantur, ipſorum virtus poſteris innoteſcat. Sic malim, quam ſimpliciter, eximio, ſublimi. Conf. I. 1. 5. Sequuntur ſancta exempla antiquae integritatis, frugalitatis, continentiae, ac laborum patientiae. C. *Fabricius* Luſcinus, quum contra Samnites et Pyrrhum bellum conſul gereret, munera hoſtium ſprevit, et difficilius ab honeſtate quam ſol a curſu ſuo averti potuit. v. Cic. Off. III. 22. Val. Max. IV. 3. Hinc *parvo*

Hunc, et incomtis Curium capillis,
Vtilem bello tulit, et Camillum,
Saeva paupertas et avitus apto
Cum lare fundus.

Creſcit,

potens Virgilio dictus Aen. VI. 845. cf. Claudian. de IV. Conſ. Honor. 413 ſqq.

v. 41 *ſqq.* Iam ea, quae ſequuntur, praeclare frugalitatem et continentiam, quibus res Romana in tantum faſtigium excrevit, exprimunt. *Hunc* Fabricium. *Additionem* hanc dicendi rationem vocat Quinctil. IX. 3. 18. — De M. Curio Dentato v. Valer. Max. IV. 3. Quum eius aetate Romani coepiſſent tonderi atque comi: Plin. VII. 59. ipſe retinuit morem veterem, crinesque *incomtos*, intonſos atque impexos aluit. Hinc ipſe perfectiſſimum antiquae morum ſeveritatis exemplum Romanis habebatur. v. vel Iuven. II. 3. Adluſit ad hunc locum Martial. I. 25. et IX. 28. Obſerva exquiſitiorem continuandae orationis normam. Pedeſtre fuerat: referam Fabricium, Curium, et Camillum, quos paupertas utiles bello tulit. *Paupertas*, ſenſu Romano, non egeſtas, et omnium rerum inopia, ſed fortunarum mediocritas ea, unde dure et parce vivendum ſit. Illa et corpus duratur, et animus roboratur (v. II. 2. pr.) et ſic magni ac fortes viri finguntur. Lucan. I. 166. *paupertas fecunda virorum.* Contra cf. Iuven. VI. 293. — *ſaeva, δεινὴ, χαλεπὴ, ἀγχαλέη*, quae ad quaevis dura, ac perpeſſu gravia nos impellit, *μόχθοισι διδάσκαλος* Theocr. XXI. 2. — *avitus fundus*, agellus a maioribus acceptus, nullis acceſſionibus dilatatus. cf. I. 1. 11. et V. 2. 3. adde Burm. Anthol. Lat. I. p. 497. — *apto cum Lare*, cum tecto, quod *aptum* erat, conveniebat fundi exiguitati, adeoque modico, exiguo. Aliter Iuſti Spec. Obſſ. crit. c. 9. Iam haec paupertas atque continentia iſtos viros *tulit*, protulit, atque finxit *utiles* bello, *χρησίμους*, *χρηστοὺς ἐς πόλεμον*, bello idoneos, laboribus quippe a pueris adſuetos, iisque induratos.

v. 45 *ſqq.* Excellentiſſimi verſus: quibus M. Marcellum iuvenem, Octaviae, Auguſti ſororis, filium, Iuliae, eiusdem Auguſti filiae, coniugem adoptatum ab Auguſto (quod Sanad. contra Maſſonum docet e Plut. vit. Anton. p. 952.) et haud dubium illius ſucceſſorem (v. Dio

Crescit, occulto velut arbor aevo,
Fama Marcelli: micat inter omnes
Iulium sidus, velut inter ignes
Luna minores.

Gentis

Dio LIII. 30.) splendidae illi summorum virorum seriei subito et ex improviso, ingenti quasi saltu facto, adsociat: quo maxime et feriri et oblectari Augustum populumque R. oportebat. Nam erant in illo Marcello, licet vix annum XVII. attigisset, splendidissimae virtutes, summaque de eo et Augusti, et omnium Romanorum, quorum delicias eum fuisse constat, exspectatio, ut eius mortem a. 731. insecutam universus populus communi luctu prosequeretur. Cf. Virgil. Aen. VI. 861 sqq. et Vellei. II. 93. Tantas de eo conceptas spes summa et ingenii et iudicii venustate poeta expressit. — *fama*, laudes eius ac virtutes *crescunt*, continuo augentur. Exquisite pro his *fama* poterat poni, quatenus per eas Marcellus in ore omnium erat, ab omnibus collaudabatur. — *occulto aevo*, tempore, non animadversis incrementi temporibus, et momentis, i. sensim et occulte; sic ut, quoties adspiciamus arborem, nova germina ac folia, novos ramos emicuisse videamus. Ducta haec praeclara comparatio e Pind. Nem. 7. 68. αὔξεται δ' ἀρετὰ, χλωραῖς ἐέρσαις ὡς ὅτε δένδρεον ἀΐσσει, σοφοῖς ἀνδρῶν ἀερθεῖσ' ἐν δικαίοις τε πρὸς ὑγρὸν αἰθέρα. cf. et II. 30. 7. Virg. Ecl. X. 73. ad sensum comparationis Sil. VI. 63. de Regulo: *qui, longum semper fama gliscente per aevum, infidis servasse fidem memorabere Poenis.* et Avien. Descr. O. 258. *Musis intermina vita permanet, et memori laus semper pullulat aevo.* — 46 *sqq.* Iam a Marcello transitus erat facilis ad familiam Iuliam, unde ille per matrem ortus erat, inque eam postea etiam insitus. Vulgaris sententia erat: omnino gens Iulia ad summum nunc gloriae fulgorem pervenit. Id splendide ornavit, dum pro gente Iulia est *sidus Iulium*; quemadmodum *sidera* gentis dicuntur singuli, qui eam illustrant, viri: v. Ovid. Trist. II. 167. Pont. III. 3. 2. — *inter omnes* sc. caeteras stellas, h. familias Romanas emicat gens Iulia. Assumendum hoc e sq. *ignes*, h. stellas, quas luna obscurat. Cf. V. 15. pr. et Sapph. apud H. Steph. fragm. lyr. T. II. p. 36. ἀστέρες μὲν ἀμφὶ καλὰν Σελάναν ἂψ ἀποκρύπτουσι φαεινὸν

 εἶδος,

Gentis humanae pater atque cuſtos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Caeſaris fatis data; tu ſecundo
Caeſare regnes.

Ille, ſeu Parthos Latio imminentes
Egerit iuſto domitos triumpho,

Sive

εἶδος, ὁππόταν πλήθοισα μάλιστα λάμπῃ. De aliis difficilioris huius ſtrophae interpretationibus, de quibus dicere hic non vacat, v. Sanad. ad h. l. Maſſon. vit. Hor. p. 226. et Ouwens. Noct. Hag. p. 360.

v. 49 *ſqq.* Vulgaris ſententia erat: atque ex hac gente Iulia eſt, eamque fulgentiſſimam fecit Auguſtus, terrarum dominus, quem tueatur Iupiter, quaeſumus. Sed nihil ſublimius et auguſtius eſſe poteſt illa Iovis ſubita et ſplendida invocatione, quae pro transitu eſt, pleno iam erumpente animi affectu ad primarium carminis argumentum, partemque illius haud dubie magnificentiſſimam. Senſus: o qui generis humani pater, eiusdemque conſervator cluis, maxime vero regum tutelam geris: fac itaque, o Iupiter, ut Caeſar regnet ſecundus a te. *Orte Saturno* e gr. Κρονίων, Κρονίδης. — *cura*, tutela *Caeſaris*. — *magni*, ut dicitur *egregius* I. 6. 11. III. 25. 4. *altus* III. 4. 37. cf. Burm. ad Prop. p. 258. — *data*, iniuncta eſt *tibi* a *fatis*. Splendida rei imago! ad quam devenit poeta, quod omnino reges in Iovis tutela eſſe dicantur, διοτρεφεῖς inde Homero dicti. v. Callim. H. in Iov. 79. et ad III. 1. 5. — *Fatis*, per fata; niſi forte iungere praeſtat: fatis Caeſaris tibi cura data eſt, graeca ſtructura. — 51. *tu regnes C. ſ.* docta inverſione pro, fac ut Caeſaris imperium ſecundum a tuo ſit, ut te ſolo minor (v. 57.) terrarum orbi imperet.

v. 53 *ſqq.* Graviter preces in vaticinationem transeunt. Quemadmodum tu in caelo, ita is in terra regnabit. Sed exquiſitius invertitur hoc. Sententia ipſa ſollennis et uſitata poetis eius aetatis, ut III. 5. pr. Virg. Ge. IV. 560 ſqq. Ovid. Met. XV. 857. Faſt. II. 130. Manil. I. 197. Iam vv. 52 — 57. exprimitur illud: Caeſar orbem terrarum reget, ſubactis eius reliquiis. Hoc poſterius ſplendide extulit, dum, quod ipſum etiam ſollenne erat, Auguſto Parthorum

Sive ſubiectos Orientis orae
Seras et Indos,

Te minor latum reget aequus orbem:
Tu gravi curru quaties Olympum;
Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis.

thorum atque Indorum, extremorum terrae populorum debellationem pollicetur; quod et per ſe magnificum eſt, et ex eo, quod tum ſuſpicio erat, Auguſtum bellum in Parthos, quibus Indi finitimi, ſuſcepturum. v. Dio LIII. 33. — *Latio*, docte et graviter, pro, Romano imperio. — *imminentes*, illius fines continuo laceſſentes. v. I. 2. extr. — *Seres* et *Indi*, extremi Aſiae populi, hinc *ſubiecti*, ſubiacentes, habitantes ſub *ora*, plaga *orientis* ſc. ſolis. — *domitos*, ſubactos, devictos *egerit* ante ſe *triumpho*, pro vulgari, ubi de iis triumphaverit. — *iuſto*, quo vindicentur iniuriae Romano imperio ab ipſis illatae. Nolim hic reſpici ad triumphum, cuius omnes conditiones impletae ſint, magnum, quod nimis pedeſtre. — 57. *te minor*, ſecundus a te, at ſe ipſo ſuperiorem agnoſcens te: ut III. 6. 5. *Diis te minorem quod geris, imperas.* — *Aequus* tanquam de Deo, propitius, almus: nam tanquam Deus Auguſtus totius orbis tutelam ac curam, e poetae mente, gerere putandus eſt; adeoque benigna dominatione *reget* terrarum *orbem*. — *latum*, qua late patet, adeoque totum terrarum orbem.

v. 58—60. Tu autem in caelo regnabis. Auguſta ſpecie hoc extulit poeta: tu tonabis in caelo, et pro hoc gravius, tu tonitru caelum concutes: plane ut III. 5. pr. Tonitru enim ac fulmen pro ſymbolo imperii Iovis habitum. Iam pro *tonitru* eſt *currus Iovis*, v. I. 16. 12. et ad I. 34. 8. — *gravis*, Deo, Iove gravatus, cui Iupiter inſidet. Ita accipiendum ex Hom. Il. *ε*. 838 ſqq. hinc apte *quaties*, concutes, tremefacies *Olympum*: latius haec exornata v. I. 34. 9. — 59 *ſq.* tu fulmina *mittes*, iaculaberis. nihil amplius. Nam reliqua ad ornatum pertinent. — *inimica lucis*, damnoſa, exitioſa lucis, quae petere ſolent lucos, Diis conſecratos, quod *parum caſti* h. polluti eſſent adulterio. Ob hoc enim luci fulmine tangi putabantur. Ad legem Iuliam multo ſerius ab Auguſto latam haec referri nequeunt.

CAR-

CARMEN XIII.

ARGVMENTVM.

Quum Lydia, quae ſaepius a poeta inducitur, Telephum, pulchrum iuvenem, quem amatorem haberet, Horatio, ut eum ureret, ſemper commemoraret, eiusque pulchritudinem extolleret; poeta, non, ut alias ſolet, irriſione aut probris eam laceſſit, ſed vero atque acerrimo zelotypiae ſenſu perturbatus, eumque dolenter profeſſus Lydiam ſibi ita reconciliare ſtudet, ut Telephi mores tanquam parum commodos, eiusque in amore delicias parum elegantes delineet atque perſtringat, fidemque eius et conſtantiam in amore ſuſpectam faciat: ſuum contra amorem, ſi ſecum in gratiam redire velit, nonniſi morte depoſitum iri, ſeque in eo continuato mortalium feliciſſimum putare ſpondeat atque profiteatur. — Eminet hoc carmen cum mira affectuum, vividiſſimis coloribus delineatorum varietate, tum orationis doctrina atque cultu exquiſitiſſimo. Graecum poetae exemplar ob oculos fuiſſe, cum univerſus carminis habitus, tum v. 16. ſatis luculenter oſtendit. Caeterum Sanadonus hanc odem, caſtitati haud dubie timens, praetermiſit.

AD

A D L Y D I A M.

Cum tu, Lydia, Telephi
Cervicem roſeam, cerea Telephi
Laudas

v. 1 *ſq. Quum tu*, a qua ſolum me amari credidi, *Telephi* pulchritudinem laudas. Pro hoc generali pulchre oſtenduntur partes aliquae, cervix et brachia; nam et nuda ea gerebant veteres, et ex iis decor formae, ac vigor iuvenilis inprimis eluceſcebat. — 2. *cervicem roſeam*, *αὐχένα ῥοδόεντα*, floridi coloris, ſplendidam, pulchram. Virg. Aen. I. 402. *roſea cervice reſulſit*, de Venere. *roſeum verticem* dixit Catull. LXIV. 310. et Noſter IV. 10. 4. *nunc et qui color eſt puniceae flore prior roſae.* cf. Schrad. ad Muſ. Animadv. p. 177. — *cerea brachia*, quo ſenſu dixerit poeta, dubitari poteſt. De colore fere accipiunt Intpp., qui in oculos cadit, ut cerea brachia ſint *candida* (uti iam Serv. ad Virg. Ecl. II. 53. *brachia cerea*, candida ſicuti cera.) quod et roſea cervix ad aſpectum pertineat, et, ſi alio ſenſu accipiatur, Horatius ſibi non conſtet. Quae tamen ratio nullius plane momenti videtur, etſi de re dubitari nequeat. Nam candidam ceram veteribus cognitam atque in uſu fuiſſe, omnino negari nequit. Sic Theocr. VIII. 19. deſcribit *σύριγγα λευκὸν κηρὸν ἔχουσαν*. Ovid. A. A. III. 199. *ſcitis et inducta candorem quaerere cera*, ſi lectio ſana. conf. Plin. XXI. 14. Maxime tamen iisdem flavus color memoratur, isque in comparationibus, inde deſumtis, unice fere intelligitur. v. Virgil. Ecl. II. 53. Calpurn. II. 91. et ſic paſſim. Poſſis etiam de colore cerae ſplendido interpretari, ut brachia intelligantur laevia, rotunda, polita, in quibus nullum os promineat. Quo ſenſu pingues turgidi clunes *cereas* dictas puto Auſonio Epiſt. I. 3. 2. Exquiſitior tamen ratio videtur, ſi *brachia cerea* interpreteris flexilia, mollia, *ῥαδιὰ*, *ἁπαλὰ*, a natura cerae. Plin. Ep. VII. 9. *ut laus eſt cerae, mollis* cedens*que ſequatur.* A. P. 163. *Cereus in vitium flecti.* Atque haec in delicatioribus apud veteres memorantur, atque in pretio habentur. Spectat huc epigr. Antipatri c. XXXII. (Anal. Br. II. 117.) *ὑδατίνους φορέουσα βραχίονας· ἡ μόνη ὀστοῦν οὐ λάχεν· ἦν γὰρ ὅλη τοῦν καλάμοισι γάλα*, laudatum iam in hanc rem Dorv.

ad

Laudas brachia, vae, meum
Fervens difficili bile tumet iecur.
Tunc nec mens mihi, nec color
Certa

ad Charit. II. 2. p. 163. — *Telephi* nomen ſuaviter et cum vi repetitum: Nam id ſemper crepabat Lydia, ut Horatium ureret. Adpoſite Terent. Eun. I. 3. 50. *ubi nominabit* Phaedriam, *tu* Pamphilam *continuo: ſi quando illa dicet*, Phaedriam *intromittamus comiſſatum, tu*, Pamphilam *cantatum provocemus.*

v. 3. 4. *Meum . . . tumet iecur*, docte atque ornate, pro vulgari, indignor, ira exardeo, ſummaque aegritudine adficior; ut mox v. 9. *uror.* Quum enim Empedocles ſanguinem, maxime *περικάρδιον*, mentis ſedem ſtatueret; (*τῇ δὲ νόημα μάλιστα κικλήσκεται ἀνθρώποισιν, αἷμα γὰρ ἀνθρώποις περικάρδιόν ἐστι νόημα*, apud Stob. Excerpt. Grot. de rer. nat. p. 167.) in hepate autem vel iecore, quod eſt viſcus maximum abdominis in dextro hypochondrio, totius ſanguificationis principium priſci homines ponerent, in promtu eſt intelligere, cur praecordiis, cordi, iecori, quae poetis fere ſunt *συνώνυμα*, omnino cogitandi vim, prudentiam, omnesque adeo affectus, atque cupiditates attribuerint. Hinc animo quocunque demum affectu commoto cor ſanguine aeſtumare, impleri, exundare, tum fervere, ardere, uri, torreri et ſim. dicitur. In ira iecur bile dicitur oppleri, (*γέμειν ἀγρίας χολῆς* Lycophr. 1115. *ἔζεσε φοίνιον αἷμα, χολὴ δ' ὑπερέβλυσεν αἰνὴ* Quint. Cal. V. 323.) aeſtuare, (V. 11. 22.) fervere et ſim. Ita iam dixit Homer. Il. δ'. 513. *χόλον πέσσειν* et inde Sil. It. II. 327. *immites iras coquere.* Tum et ipſum cor tumere dicitur, quatenus illud per iram et indignationem anguſtari ac comprimi ſentimus. Homer. Il. ι. 642. *οἰδάνεται κραδίη χόλῳ*, Aeſchyl. Choëph. 181. Apoll. Rh. I. 1260. et ſic ſaepius. v. Bentl. ad A. P. 197. In Noſtro obſerva copiam poetae. *Fervens tumet*, *ἥπαρ ζέον οἰδάνεται*, quum alterum ſuffeciſſet. Attius apud Scriv. Collect. Trag. p. 89. *fervit pectus iracundia.* Vtrumque pariter cumulavit Plaut. Caſ. II. 5. 17. *Tota in fermento eſt, ita turgeſcit mihi.* — *difficili, ἀργαλέῳ χόλῳ* Il. σ. 119. *αἰνῇ χολῇ* Quint. Cal. l. l. h. moroſa, iracunda, quae moroſum, iracundum me facit.

v. 5 *ſqq.* Locus hic haud dubie eſt ex elaboratiſſimis poetae atque

Certa ſede manet: humor et in genas
Furtim labitur, arguens,
Quam lentis penitus macerer ignibus.

Vror,

atque pulcherrimis. Praeclare enim atque excellenter prorſus ad animi ira, indignatione, quod alium ſibi praeferri videt, amoris ſimul priſtini igniculis, acrius ideo urentibus, turbati atque incenſi ſtatum declarandum attemperata atque ex natura ducta omnia. Ante oculos autem poetae fuit in his nobile Sapphus carmen illud apud Longin. X. 2. *φαίνεταί μοι τῆνος ἴσος θεοῖσιν* caet. — *Mens non certa ſede*, eodem loco *manet*, agitatur, commovetur. Sollenne hoc de quacunque graviore animi commotione. Nota Tibulli: *manque agor ut per plana citus ſola verbere turbo.* Sic et cor *πάλλεσθαι, δονεῖσθαι, ἐκπηδᾶν* graecis dicitur. Plaut. Aulul. IV. 3. 3. *Continuo cor meum coepit artem facere ludicram, atque in pectus emicare.* res nota. — *Color* continuo variatur, vultu nunc rubente, nunc pallente. Furorem Medeae e zelotypiae ſenſu iisdem lineis duxit Seneca Med. 858. *Flagrant genae rubentes, pallor fugat ruborem; nullum vagante forma ſervat diu colorem.* Idem Herc. Oet. 250. de Deianira: *nec unus habitus durat, aut uno furit contenta vultu; nunc inardeſcunt genae, pallor ruborem pellit, et formas dolor errat per omnes.* Iam Apollon. Rh. III. 296. *ὑπὸ κραδίῃ εἰλυμένος αἴθετο λάθρῃ οὖλος ἔρως· ἀπαλὰς δὲ μετετρωπᾶτο παρειὰς ἐς χλόον, ἄλλοτ' ἐρευθός, ἀκηδείῃσι νόοιο.* De timore eadem praedicat Seneca ep. 22. *non animus nobis, non color conſtat: lacrimae nihil profuturae cadunt.* — 6. Aeſtuantis animi habitum amplius poeta declarat per *humorem*, lacrimas, *in genas furtim*, ipſo non advertente, *labentes*, recurſantis amoris indices. Infra IV. 1. 33. *Sed cur heu, Ligurine, cur manat rara meas lacrima per genas?* Adpoſite Meleag. LIII. 2. (Br. Anal. I. 16.) *ὔμμα τε σίγα πόθοις τὸ γλυκὺ δάκρυ φέρει.* Quanquam et de ſudore per corpus manante, qui et ipſe amoris index eſt, non male accipias; ut in illo Sapphus: *κἀδ' ἰδρὼς ψυχρὸς χέεται*, et, qui inde profecit, Theocrit. II. 107. de Simaetha Daphnidis amore perculſa: *ἐκ δὲ μετώπου ἰδρὼς μευ κοχύεσκεν.* Alciphr. II. ep. 2. p. 220. *ἄρτι ἀπέψυγμαι, καὶ ἰδρῶ καὶ τὸ ἄκρον καὶ ἡ καρδία μου ἀνίσταται*, ubi corr. *καὶ κατ' ἄκρα ἡ κ. μ. α.* Valer. Aedituus apud Gell. XIX. 9. *Dicere quum conor curam tibi, Pamphila, cordis:*

Vror, ſeu tibi candidos
Turparunt humeros immodicae mero
Rixae; ſive puer furens
Impreſ-

dis: quid mi ebr te quaeram verba labris abeunt. Per pectus miſerum manat ſubito mihi ſudor. et ſic ſaepius. Priorem tamen rationem praetulerim propter adi. *furtim*, quod igniculos amoris, quem poeta, rivali ſibi inducto, exſtinctum putarat, ſubſilientes, lacrimis, ipſo quaſi invito, cauſſamque ignorante manantibus, proditos egregie depingit. Clarius haec indicant ſeqq. — 7. *arguens*, qui argumento eſt, manifeſtat: praeclare, quaſi hoc ipſo demum indicio convincatur, ſe adhuc amore teneri. cf. V. 11. 9. 10. — 8. *penitus*, μυελόθι, intime, *macerer*, conficiar, conſumar. cf. V. 14. 16. — *ignibus* aut omnino amore, aut, quod aptius videtur, aegritudine ex amore ſuppreſſo, quae animum *lente*, paullatim, edit atque abſumit. Senec. Hippol. 279. de Phaedra: *Labitur totas furor in medullas igne furtivo populante venas. Non habet latam data plaga frontem, ſed vorat tectas penitus medullas.* adde v. 376. Nimirum ſollennes de amore parum proſperi ſucceſſus locutiones ſunt, *peredi amoris tabe* (Virg. Aen. VI. 442. et IV. 66.) *lento igne torreri* (Ovid. A. A. III. 573. *Ignibus hic lentis torretur, ut humida taeda.* Tibull. I. 4. 81. *Eheu quam lento Marathus me torret amore*) ut Graecorum δάπτεσθαι (v. Stanl. ad Aeſchyl. p. 733.) ὀπτᾶσθαι (ut Theocr. VII. 51. et XXIII. 33.) τήκεσθαι (ut in nobiliſſimo Pindari fr. apud Athen. p. 602. et alibi) et ſim.

v. 9 ſqq. Vror, indignor, excrucior, ut Terent. Eun. III. 1. 47. *ſi quando illa mentionem Phaedriae facit, aut ſi laudat, te ut male urat*, quem locum excitavit iam Heynius ad illa Tibulli IV. 13. 19. *Nunc tu fortis eris, nunc tu me audacius ures.* — *turparunt*, foedarunt, lividos fecerunt (ſic *ianua rixis ſaucia* Propert. I. 16. 5.) *tibi humeros*, humeros tuos paullo invenuſtius apprehendendo, ac vexando. In quo doctius *rixae* id facere dicuntur, quod facit rixans Telephus. — *immodicae* factae *mero* hauſto, inter compotationem, ſeu, quod doctius eſt, ortae a mero immodice hauſto. Livoris ſigna in hac re ſaepius memorata, veluti Tibull. I. 6. 14. I. 8. 37. Ovid. Am. I. 7. 41. *Aptius impreſſis erat os livere labellis, et collo blandi dentis habere notam.* v. Burm. ad Propert. III. 6. 21.

De

Impreſſit memorem dente labris notam.
Non, ſi me ſatis audias,
Speres perpetuum, dulcia barbare
Laeden-

De pulſatione inter amantes exaſperatos facta quo minus capias, vetat omnino ſententiarum nexus. Multo minus *mero* cum quibusdam trahendum ad *turparunt*, quaſi Telephus inter altercationes mutuas vinum in Lydiae humeros effudiſſet, ſicque polluiſſet. Egregie vero ad animum Lydiae recuperandum a poeta adornata omnia; hinc ruſticitas Telepho in amando obiecta, uti ſaltem videbatur Horatio; nam ipſa forte de hoc minime conquerebatur; tum pulchritudinis puellae laus (*candidos humeros* et mox *dulcia oſcula, quae Venus* caet.) temere quaſi adtexta. — 11. *puer furens*, amore nimio incenſus. — *impreſſit notam labris*, inſixit, fecit notam, maculam *memorem*, memoriam oſculi diutius ſervantem. Sic *memores faſtus* IV. 14. 4. *memores notae* Claudian. Id. VI. 6. Hoc loco ornat ſimpliciter. Eſt adeo: os impreſſo dente lividum fecit, χείλος ἄμυξε Theocr. 27. 18.

v. 13 *ſqq.* Vulgare erat: Audi me et ne ſpera Telephum conſtanter ac perpetuo te amaturum: nam quo vehementior nunc eius amor eſt, eo citius remittet, atque exſtinguetur. Praeclare hoc, quod rivalis *Edem* elevandó conſtantiorem in amore ſe futurum tacite innuit; puellaeque animum ſic ab eo abalienando eundem ſibi conciliare ſtudet. — *ſatis audias*, ſi me omnino audire velis, ſi me eum iudicas, cuius coniecturae aliquid tribuas; blande admodum. — 14. *non ſperes*, οὐκ ἐλπίσειας ἄν, non ſperabis, ne in animum tibi inducas, illum *perpetuum* in amore fore, te perpetuo ab illo amatum iri, qui tam *barbare*, more parum delicato *laedat* morſu, impreſſo dente, *oſcula*, ſuaviter pro, os tuum, labella tua. Stat. Theb. III. 294. de Marte Venerem amplexo: *clypeoque receptam laedit in amplexu*: cave ibi Barthium audias. Apulei. ἀνεχόμ. 6. 7. *Olli purpurea delibantes oſcula clemente morſu roſea labella vellicent. Oſcula dulcia* declarat poeta amplius per, *quae Venus . . . . imbuit*: quibus oſcula ipſo melle dulciora a poeta innui, ſatis obvium quidem hoc; ſed de elocutionis ratione recte quaeras. Nimirum oris ſuavitatem inprimis ex oſculis perceptam communis fere totius antiquitatis uſus melli comparabat. Sic, qui ſtatim ſuccurrit, Silentiarii locus II. 5. (Br.

Laedentem oscula; quae Venus
Quinta parte sui nectaris imbuit.
Felices ter et amplius,

Quos

Anal. III. p. 71.) τὰ φιλήματα μαλθακὰ Δημοῦς ἔγνως καὶ δροσερῶν ἡδὺ μέλι στομάτων. Similiter στόματα μελισταγῆ dixit Leont. I. 1. (ib. p. 103.) Iam quum nectar ipso melle dulcius statuerent, melque tantum partem aliquam nectaris (ἔννατον μέρος τῆς ἀμβροσίας mel vocat Ibycus apud Athen. II. 2. extr. Schol. Pind. Pyth. 3. 116. τὸ μέλι τῆς ἀθανασίας δέκατον μέρος ᾠήθησαν εἶναι, quo haud dubie veteris alicuius poetae figmentum respexit) efficere existimarent; sane satis proclive erat, ut, quo magis suavitatem oris extollerent, illud nectare imbutum, nectar stillare et similia dicerent. Meleag. c. XXI. 4. Ζεῦ πάτερ ἆρα φίλημα τὸ νεκτάρεον Γανυμήδους πίνεις — — καὶ γὰρ ἐγὼ τὸν καλὸν ἐν ἠϊθέοισι φιλήσας Ἀντίοχον ψυχῆς ἡδὺ πέπωκα μέλι. Pariter de Ganymede Lucian. T. I. p. 214. καὶ φίλημα σὸν ἥδιον τοῦ νέκταρος. In ἀδεσπότ. ep. LV. (Br. Anal. III. 161.) κούρη τις μ' ἐφίλησεν — νέκταρ ἔην τὸ φίλημα, τὸ γὰρ στόμα νέκταρος ἔπνει. Alciphr. I. 38. ὡς δὲ ἡδύ τι καὶ ἀκήρατον ἀπὸ τῶν φιλημάτων νέκταρ ἔσταζεν. Adde M. Argentarium II. 3. Anal. Br. II. 266.) *Quintam* ergo *nectaris partem* poeta omnino pro multo posuit, quo *Venus* Lydiae labia *imbuit*, dulcissima illa voluptate perfudit. Prisca autem notione hoc Veneri iniunxit, cuius omnino dona essent venustas, formae gratia atque illecebrae; quo sensu δῶρα Ἀφροδίτης dixit Homer. Il. γ. 54. cf. Stat. Silv. I. 2. 110 sqq. *Sine hac* enim *neque fit laetum neque amabile quicquam*, iuxta Lucret. I. 24. Simili ornatu Stat. Silv. I. 3. 10. in descriptione villae Tiburtinae: *Ipsa manu tenera tectum scripsisse Voluptas — Tunc Venus Idaliis unxit fastigia succis.* Piget Intpp. deliria super h. l. aliis de quinto Aristotelis elemento, aliis de quinta essentia Paracelsi: aliis denique de quinque gradibus amoris cogitantibus, pluribus referre atque exagitare.

v. 17 *sqq.* Praeclare atque ex animi natura poeta, amore infelici excruciatus, felicitatem secum reputat, quae sibi obtigisset, si Lydiam in amore constantem expertus fuisset. Generali hoc includit sententiae, felicissimos eos praedicans, quorum amor nonnisi morte finitur. *Felices ter et amplius*, τρὶς μάκαρ ὅς τοίοισι, φίλη, δεσμοῖ-

σι

Quos irrupta tenet copula, nec malis
Divulſus querimoniis
Suprema citius ſolvet amor die.

ἐν ἁλίχθῃ, τρὶς μάκαρ· ἀλλ' ἡμεῖς ἄνδιχα μαιόμεθα. Silentiar. VII. extr. (Br. Anal. III. p. 73.) quanquam paullo diverſo ſenſu. — *irrupta copula*, irruptum amoris vinculum, amor non mutatus. *Copula*, *vinculum*, *iugum*, δεσμοὶ, ſollennia de amore mutuo. — *tenet*, coniungit, coniunctos tenet. — 19 ſq. Continuatur allegoria, quae eſt in *copula*. Verba ita expedienda: et quos *non citius ſuprema die*, non prius, quam quum morientur, *ſolvet*, diſſolvet, ſeiunget *amor*, haud *divulſus* (utroque enim referenda negatio) ante id tempus *querimoniis*, iurgiis, diſſidiis, h. quorum amor ad mortem usque durat. Docte ipſe amor *divelli* dicitur (quemadmodum amicitia, foedus) cum amantes divelluntur, et *ſolvere* hos vinculis ſuis, et quaſi diſiungere, cum ipſe morte ſolvitur. — *malis*, amori infeſtis, quae amorem exſtinguunt; ornat.

CARMEN XIV.

ARGVMENTVM.

Monet atque obteſtatur hoc carmine Romanos Horatius, ne denuo in bella civilia irruant: id quod perpetua allegoria perſequitur. Scilicet rempublicam iam tot tantisque calamitatibus labefactatam et convulſam navi, procellis laceratae, omnibus praeſidiis orbatae, ac nihilominus mare iterum ingredi paranti comparat, eamque, ut portum attingere ſtudeat, enixe rogat. Mala illa varia et innumerabilia, quibus civitas laborabat, quibusque omnes eius partes adflictae erant, et pericula, quibus eam nova bella civilia obiectura eſſent, graviſſima ornatiſſimaque copia extulit, enumerandis ſingulis quaſſatae navis partibus; in quibus tamen exigendis non ita haerere debet interpres, ut ſingulas ad rem ſignificatam applicare ac pertrahere ſibi ſumat. Vſus autem eſt Horatius hac allegoria cum prudentia, in tam ancipiti rerum ſtatu rem ſuſpicandam magis Romanis oſtendens, quam plane ac diſertis verbis exprimens; inductus maxime exemplo Alcaei, cuius et multa carmina, quod aperte in tyrannos invehi non poſſet, allegorica fuiſſe conſtat, et fragmentum exſtat apud Heraclidem Pont. de alleg. Homer. p. 13. ed. Schov.

* * * *

Τὸ μὲν γὰρ ἔνθεν κῦμα κυλίνδεται,
Τὸ δ' ἔνθεν· ἄμμες δ' ἂν τὸ μέσσον
Ναῒ φορήμεθα σὺν μελαίνᾳ,
Χειμῶνι μοχθεῦντες μεγάλῳ· καλὰν

Πέρ

Πὰρ μὲν γὰρ ἄντλος ἰστοπέδαν ἔχει·
Λαῖφος δὲ πᾶν ἄδηλον ἤδη,
Καὶ λακίδες μεγάλαι κατ' αὐτό.
Χαλᾶσι δ' ἀγκύραι . . . . .

Fecit carmen, cuius haec pars eſt, Alcaeus occaſione tumultuum Mitylenaeorum temporibus Myrſili tyranni; atque Horatium ex illo ſuum totum expreſſiſſe dubitare vix licet. Vnde ſimul, totum hoc carmen ἀλληγορικῶς accipi debere, recte ſtatui poſſe arbitror. Sed accedit etiam Quinctiliani auctoritas, qui non ſuſpicatur, eſſe in hoc c. allegoriam, ſed illud ut illuſtre ac notum eius exemplum ponit. Ita vero ille Inſtit. Or. VIII. 6. 44. At allegoria, quam inverſionem interpretamur, aliud verbis, aliud ſenſu oſtendit; ac etiam interdum contrarium. Prius, ut, O navis referent in mare te novi fluctus caet. totusque etiam ille Horatii locus, quo navim pro republica, fluctuum tempeſtates pro bellis civilibus, portum pro pace atque concordia dicit. Verum hoc tam acris iudicii viro, qui Romae viveret, qui tam prope aetatem Horatii attingeret, et ſic, quomodo hoc carmen acceptum eſſet a Romanis, optime noſſet, illo ſcilicet meliora ſe videre primus putavit Muretus, eiusque ſententiam exornavit inprimis T. Faber (Epiſt. I. 54. et ad Horat. p. 300.) quem ſequuti ſunt Dacierius, Bentleius, alii. Putant nimirum, ſi pro allegoria habeatur carmen, hanc nimis anxiam et ſubtilem eſſe, dum ad minutias, ad vela, antennas, latera, malum caet. deſcendat. Tum indigne ferunt, comparari ſic rempublicam R. navi Ponticae; mallent Idaeae,

ob Romam Troia oriundam. Denique vv. 17. 18. *intelligere se non posse clamant, si allegorice carmen interpretari oporteat. Itaque proprie accipiunt totum carmen, illudque scriptum esse putant ad navim, qua poeta a. U. DCCXIII. cum amicis post cladem Philippensem in Italiam venerit, et qua amici, quibus non tam benigna fors, quam Horatio, in Italia adfulserit, mare iterum ingredi paraverint, Aegaeum Asiamque petituri. Illis igitur abeuntibus hoc ad navim, tempestate ad Palinurum promontorium laceratam, carmen scripsisse Horatium; ut supra tertium, abeunte Athenas Virgilio. Sed cum navis lacera admodum humile profecto carminis lyrici argumentum esse videtur, indignum certe tanta copia, gravitate, ornatu, qualem nostrum c. habet: tum, si vel verissimum esset illud narrationis somnium, quid tandem consilii Horatio in ea canenda propositum fuerit, non appareat. Voluitne amicis dissuadere abitum? an suadere, ut ante reficerent navim? Tum, cur ad mare Aegaeum redire voluit amicos, cum in vicina Sicilia esset Sex. Pompeius? Et, si in Siciliam eos transmittere cupit, cur a Cycladibus eos cavere iubet? Denique dum poeta hoc agit, ut singularum partium commemoratione rem oculis quasi subiiciat, dum ornatu exquisitissimo doctrinaque haud vulgari allegoricae carminis formae, quae per se legentium animos non admodum tenere potest, gratiam atque vigorem conciliare studet, num sic minutias putido studio captasse dicendus est? Plura vide apud Masson. vit. Hor. p.* 58. *et Sanad. h. l. — Caeterum ipsa reipublicae cum navi, eiusdemque quocunque modo periclitantis cum hac fluctibus oppressa naufragiumque*

giumque ſactura ſatis frequens eſt comparatio. De republica a potentioribus occupata praeclari vv. extant in Theognideis 679 ſqq. οὕνεκα νῦν φερόμεσθα, καθ' ἱστία λευκὰ βαλόντες Μηλίου ἐκ πόντου νύκτα διὰ δνοφερήν· ἀντλεῖν δ' οὐκ ἐθέλουσιν, ὑπερβάλλει δὲ θάλασσα ἀμφοτέρων τοίχων· ἢ μάλα τις καλεπῶς σώζεται· οἱ δ' εὔδουσι· κυβερνήτην μὲν ἔπαυσαν ἐσθλόν γ' ὃς φυλακὴν εἶχεν ἐπισταμένως· χρήματα δ' ἁρπάζουσι βίῃ, κόσμος δ' ἀπόλωλε· δασμὸς δ' οὐκ ἔτ' ἴσος γίγνεται ἐς τὰ μέσον· φορτηγοὶ δ' ἄρχουσι, κακοὶ δ' ἀγαθῶν καθύπερθε· δείμαίνω, μή πως ναῦν κατὰ κῦμα πίῃ. *Cic. ad Div. XII. 25. quam ob rem, mi Quinte, conſcende nobiscum, et quidem ad puppim; una navis eſt iam bonorum omnium. et loc. notiſſ. ad Div. IX. 15. ſedebamus in puppi caet. cf. II. 7. 15. Quemadmodum autem maxime dubia ac formidoloſa tempora fuiſſe oportet, cum ſcribebat carmen Horatius; ita ſorte optime referas ad a. DCCXXII. quo inimicitiae inter Octavianum et M. Antonium, magnis utrimque apparatibus ad atrociſſimum bellum ſpectarent. cf. Virg. Ge. I. 509 ſqq. Porphyrion et plurimi recentiores ad M. Brutum, bellum poſt prius Philippenſe praelium reparantem, multi et cum Acrone ad Sex. Pompeium, Magni F. in Sicilia res novas molientem, referunt. Ingenioſe vero Sanadonus cogitabat de a. DCCXXVI. quo tempore de principatu deponendo deliberabat Auguſtus: quare Horatium, ne id eum ſineret respublica, et ſic novis malis ac bellis locum daret, hortari voluiſſe. Eadem iam ante Sanadonum ſententia fuit Torrentii, quod dubium eſſe non poteſt ei, qui notam*

eius recte legerit et expenderit: item Maſſoni vit. Hor. p. 66. Sane Maecenas in oratione, qua ſuadet Auguſto, ut imperium retineat (Dio LII. 16.) eadem reipublicae cum navi comparatione utitur. Sed forte ab ipſo Dione iſta exornatio eſt, omninoque atrociores pro rerum a. DCCXXVI. ſtatu noſtri carminis imagines videntur; neque ulla tunc allegoriae neceſſitas erat. Omnium vero, ſi Dis placet, ingenioſiſſime Io. du Hamel putat, Horatium patrem hac allegoria alloqui filium, ut Bruti partes deſerat. Caeterum comparetur cum eo V. 7.

AD

AD REMPVBLICAM.

O navis, referent in mare te novi
Fluctus? O quid agis? fortiter occupa
Portum. Nonne vides, ut
Nudum remigio latus,

Et

v. 1. 2. Praeclare poeta, periculi metu perculsus, subita exclamatione orditur: *o navis*, ergo altum repetes, in altum provehes, ut iterum tempestatem experiaris? At grauius poeta; *fluctus novi* h. fluctus iterum, denuo *te referent*, abripient in altum *mare:* quoniam navis, remis velisque priore naufragio destituta, aegre cursum ad litus dirigere poterat, quo minus in altum referretur. Eodem ornatu ac vi II. 7. 15. *te rursus in bellum resorbens unda fretis tulit aestuosis.* Est igitur, ergo abripi te patieris, nec summis, quae tibi, naufragio adtritae, superfunt, annitere viribus, ne iterum fluctibus in altum abripiaris, sicque funditus pereas. — 2. *quid agis?* quae ista est temeritas, amentia, mari se iterum credere velle, unde tanta calamitas acciderit. Imo *fortiter*, summa virium contentione hoc age, ut *portum occupes*, attingas, adeoque in tranquillo ac tuto loco sis. Monet adeo poeta rempublicam, ne bellis civilibus, a quibus nondum satis convaluisset, iterum sese immergat. Male alii de portu iam capto et constanter obtinendo accipiunt. Nam respublica nondum satis confirmata erat; navis adeo nondum securam stationem tenebat. Vt taceam e verbis hanc sententiam parum commode elici.

v. 3 — 10. Rempublicam bellis civilibus plane exhaustam, praesidiisque suis orbatam servata allegoria declarat poeta per navem tempestate graviter afflictam. Hoc, Alcaei exemplum secutus, exquisito ornatu ac copia specialibus ideis expressit, remos excussos, malum et antennas fracta atque labefactata, funes amissos, vela denique lacerata memorando. Nugas igitur agunt, qui has singulas navigii partes ad allegoricam rationem revocant, et quae eae sint in republica, putido atque inani studio extricare conantur.

Et malus celeri ſaucius Africo
Antennaeque gemant? ac ſine funibus
Vix

— 4. *latus* navis *nudum*, nudatum, orbatum ſit *remigio*, remos amiſerit vel fluctibus (ut Valer. Fl. I. 618. *excuſſi* procella *manibus remi*) vel ad ſcopulos aliſa. Proprie ita dicebantur remi *detergi*, παραύρεσθαι. v. Heyn. ad Virgil. Aen. I. 104. Poſt *latus* adſumendum e v. 6. *gemat*, unde per zeugma eliciendum *ſit*, vel proprie accipiendum de fluctuum, qui latus feriunt, fragore. Valer. Flacc. I. 619. *Puppis in obliquum reſonos latere accipit ictus.* — 5. *ſaucius*, laeſus, fractus, ut *trabs ſecuri ſaucia* Ovid. Met. X. 372. *ianua rixis ſaucia* h. *pulſata*, ut ipſe expedit Propert. I. 16. 5. adde Claudian. de VI. Conſ. Honor. v. 138 ſqq. *ſciſſis velorum debilis alis, orba gubernaclis, antennis ſaucia fractis, ludibrium pelagi vento iactatur et unda.* qui totus locus e noſtro fluxiſſe videtur. Procellas innuit poeta per *Africum* (v. ad I. 1. 15.) *celerem*, ὀξὺν, rapidum, praecipitem. — 6. *gemere* praeclare de ſtrepitu rerum, quae vi aliqua incumbente graviter adfliguntur (ſic Charonis *cymba gemit ſub* Aeneae *pondere* Virg. Aen. VI. 413.) futuris ſuis aut compagibus ab ea emotae ac ſolutae. — *ac ut carinae*, carina tua *ſine funibus*, fune amiſſo, *aequor*, aſſilientes fluctus *vix durare*, aegre ſuſtinere poſſit. Variatam a poeta orationem facile deprehendas; nam vulgare erat, neque funes habes, quibus te ſuſtentes. Quod qui non animadverterent, et carinas ac funes de una navi dici poſſe negarent, habuere hos vv. pro ſententia generali: naves, quae inſtar tui ſine funibus ſunt, mare durare nequeunt. Magis in diverſa abit Bentleius, qui in ipſo portu tantam tempeſtatem coortam a poeta deſcribi ait, ut malus návis antennaeque gemant, et *caeterae* naves, quae in eodem portu ſunt, ſtationem tenere non poſſint, *ſine funibus*, niſi anconis iactis. Sed generalis iſta ſententia, hic importune intruſa, admodum ingrata foret elegantiae ſenſui, et Bentleii ratio ſeu potius commentum ſatis contortum eſt, et plus una parte laborat. Navis enim ex Horatii ſententia nondum in portu eſt; (male enim hoc ponitur ex v. 2.) ſed fac ibi ſit, quis non exſpectaſſet, poetam de hac, non de caeteris, quas in portu ſtare comminiſcuntur, dicturum fuiſſe, quod ſine ancora durare nequeat? Ne illud dicam, carinas et funes aliarum navium inter urius navis partes enumeratas admodum dure interiecta videri. Accedit, quod, ſi allegoricam huius carminis ratio-

nem

Vix durare carinae
Poſſint imperioſius
Aequor?

nem ſpectes, non aſſequi licet, cur tandem aliarum navium mentionem poeta iniecerit. Alii denique navem in altum iam provectam intelligunt, ventisque ac fluctibus penitus diſiectam atque divulſam, adeo, ut funibus opus ſit, quibus conſtringatur, ne prorſus diſſolvatur, utque adeo ſola funium ope mare duret. Expediunt igitur illa verba, *fine funibus*, niſi funibus conſtringatur. De re quidem dubitare non licet. v. Propert. III. 5. 23. et ibi Paſſerat. Atqui ex Horatii mente, totaque carminis oeconomia navis nec altum tenet, neque iam portum attigit; ſed huic proxima conflictatur cum fluctibus, eam retrorſum agere conantibus. Hortatur adeo eam poeta, ut iis omni opera obnitatur, portumque attingere ſtudeat, ne, in altum relata, cerziſſimum naufragium faciat, funibus quippe ſ. ancora, qua ſe utcunque ſuſtentare poſſet, deſtituta. Mirandum ſane, Intpp. in tanta luce verum perſpicere non potuiſſe. Neque vero offendere debebat, quod carinae et funes de una nave dicerentur, quum numeri confuſio poetis admodum familiaris ſit. Virgilius quoque Aen. IV. 580. habet *retinacula* unius navis. Proprie vero *carinae*, nam ex ea navis parte *funes* demittebantur. Erant ii proprie vincula, ſive retinacula, quibus naves antiqua aetate ad litus alligabantur, πείσματα. v. Serm. I. 5. 18. Virgil. Aen. IV. 575. cf. Burm. ad Prop. III. 5. 23. Sed poſtero tempore ancora etiam inducta, qua vel in alto mari naves tenerentur. Hom. Il. α. 436. Virg. Aen. I. 169. Igitur h. l. ancoram declarant *funes*, retinacula eius. — 7. *durare* καρτερεῖν, perferre, quin, fluctibus iactata navi, diſſiliant, carina penitus ſolvatur. Cum dilectu hoc verbum poſuit, propter epith. *imperioſius*; nam tyrannidem aegre ſuſtinemus. — *aequor imperioſius*, imperioſum, quod in navem crudele imperium exercet, eam hinc inde iactando; adeoque violentum, impetuoſum.

v. 9 *ſq. Lintea*, λίνα, vela *tibi non integra ſunt*, tempeſtate partim lacerata, partim amiſſa. — 10. Deos quoque tutelares tempeſtas deiecit. Perſ. VI. 30. *iacet ipſe in litore et una ingentes de puppe dei.* Habebat nimirum quaeque navis deum aliquem tutelarem, cuius ſimulacrum cum ara in puppi ſolebat ſtatui, abſolute inde *navis tutela* dictum; res notiſſima. Eſt igitur: *non Dii tibi* amplius

Aequor? Non tibi sunt integra lintea,
Non Dî, quos iterum pressa voces malo:
Quamvis Pontica pinus,
Silvae filia nobilis,
Iactes

amplius *sunt*, *quos voces*, invoces, quorum auxilium implores, qui tibi periclitanti subveniant, *iterum pressu malo*, novis malis oppressa, ubi iterum cum tempestate colluctandum tibi sit. Bellum civile est scelus, ἄγος, quo tota civitas obstricta est. Aversantur illud Dii, adeoque urbem, scelere isto contaminatam, relinquunt, donec expietur. v. ad I. 2. 21. Praeclare igitur, servata allegoria Deos, qui urbem intestinis *malis*, calamitatibus bello civili iterum *pressam*, oppressam (nam ad hoc *pressa malo* magis spectare videntur, quam ad tempestatem) erigere atque servare possent, aversos esse ob prius scelus, poeta innuit.

v. 11 — 13. Oratio horum vv. ita prisca ac generosa est, ut ad verbum e graeco exemplo expressi videantur. *Quamvis*, quantumvis, utcunque *tu iactes*, glorieris, efferaris; pro tenui, *tu*, ornate atque cum dilectu, *Pontica pinus*, quippe e *pinu Pontica* fabricata, et tanquam *filia*, quae originem ducis e *nobili silva*. Deberet proprie esse, Ponticae silvae filia nobilis, sed docte hoc disiunxit, ne *pinus* nude posita esset. Ornatus hic poeticus impositi omnino Intpp., ut, quae vera esset verborum structura, minus accurate perspicerent. Duo fere faciunt orationis commata: quamvis *sis* Pontica pinus, et silvae f. nobilis; *et iactes* etc. supplet*o* *sis* in priore commate. Alii eandem hanc rationem secuti, in posteriore *tamen* supplent, hocce modo: *quamvis sis* caet. *tamen iactes*, quo quid sibi velint, non assequor. Omnino hic locus docere potest, quantum ligata oratio cum ornatiore dictione tum structura orationis, verborumque collocatione a soluta recedat. Si enim prima h. loci stamina retexas, facile videas, nihil amplius poetam voluisse, quam: etsi e satis firma materia compacta sis. Pro hoc eam dicit e pinea Ponti, quae navibus fabricandis aptissima esset, materia constructam; tum, re sub sensus revocata, atque ut ita dicam, animata, navem genus suum deducere ait a silva Pontica tanquam stirpe, adeoque eam esse Ponticae silvae filiam. Cum in hoc semel incidisset poeta, ut navem silvae

filiam

Iactes et genus et nomen inutile.
Nil pictis timidus navita puppibus
[illegible] Fidit.

filiam diceret, proclive satis erat, ut eidem sensus atque animum tribueret, eamque genus suum *iacturo* diceret. Iam observa copiam poetae in ipsa elocutione. Sententia enim absoluta erat, si dixisset: Quamvis pinus sis Pontica, aut paulo ornatius, etsi sis Ponticae silvae filia, etsi iactes genus Ponticum, aut denique, genus atque nomen tibi inutile est: sed haec omnia cumulate adsudit huic loco, miroque artificio contexuit. *Pontus*, s. Ponti regio cum praestantissima navibus exstruendis abundabat materia, tum eximia ibi erant navalia. cf. Catull. IV. 9 sqq. *silvae filia*, quae in ea prognata est, prisco sermone. Martialis imitationem XIV. 90. *non sum Maurae filia silvae*, de acerna mensa notarunt iam alii. *Nobilis* cum vi adiectum, nam iactabat *genus* nobile, antiquissimam et nobilissimam silvae Ponticae stirpem se aiebat. Sic phaselus Catullianus IV. 15. *se ultima ex origine stetisse dicit in cacumine Cytori.* v. ibi Doering. — *nomen*, gloriam, famam celeritate ac periculosa loca traiiciendi dexteritate olim partam. Idem de se gloriatur phaselus Catull. l. l. v. 2. 3. et 6—9. — *inutile*, quod tibi nunc parum prodest. Docte hoc epith. τῷ nomen adiunxit, quod ad totam fere sententiam spectat. Nimirum vulgare erat: inutiliter, nequidquam iactas genus et nomen tuum, non incolumem ista tua nunc te praestat generis iactantia. Si haec ad rempublicam transferas, erit: Non augusta tua atque ab ipsis Diis, Marte et Venere, deducta origo, quam iactas, neque vetusta gloria tot rebus praeclare gestis parta prohibebit, quominus novo bello civili prorsus intereas.

v. 14. Variavit orationem poeta, quae ita continuanda erat: quamvis iactes et genus et nomen et picturas in puppi: vel, neque ornamenta tua in puppi, quibus admodum fidis, te ab interitu servabunt. Instantem tempestatem docte poeta innuit per *nautam timidum*, qui tum *nil fidit*, nullam spem salutis reponit in *pictis puppibus*, picturis, quibus navis sua decorata est. More enim antiquo naves, inprimis puppes, encausto sive coloribus ustis speciose pictae atque ornatae erant extrinsecus, puppes etiam intus. v. Virg. Aen. V. 663. Ovid. Fast. IV. 276. *picta coloribus ustis puppis.* Apte ad

rem

Fidit. Tu, nisi ventis
Debes ludibrium, cave.

Nuper

rem Seneca ep. LXXVI. *Navis bona dicitur, non quae pretiosis coloribus picta est . . . . nec cuius tutela ebore caelata . . . sed stabilis et firma.* Innuit vero poeta reipublicae opes ac splendorem, aedificiis, templis, ac luxurioso vitae genere proditum.

v. 15. 16. Quum igitur, remis excussis, malo fracto, antennis labefactatis, ancora perdita, velisque diruptis s. amissis, nihil prorsus in te amplius habeas praesidii, quo te adversus tempestatem tuearis; *cave*, tibi prospice, adeoque altum ne pete, mari te iterum ne committe, *nisi debes*, debere vis, debere mavis, h. tam emotae es mentis (hoc enim involvit τὸ *nisi*, quod eleganter sic argumentationibus subiicitur, ubi alterius sententiam, nostrae contrariam, eo consilio adducimus, ut absurditatem istius breviter perstringamus. v. vel Gesner. Th. L. L. h. v.) tam vecors es, ut proposîti (sc. altum petendi) tenax ventorum ludibrium esse s. ventis ludibrio esse velis; seu, ut aliis verbis idem eloquar, cave, ne iterum mare ingrediaris; summae enim temeritatis foret, te ventis, quibus amplius resistere nequeas, ludibrio s. diripiendam dare. Altera ratio est, si verba ita iungas, *cave, nisi* h. ne *ventis ludibrium debeas*, φυλάττου, εἰ μή, pro ὅπως μή satis frequentato Graecis more, quibus εἰ, ἐάν pro ἵνα, ὅπως ponitur. Tertia denique, nisi omnino in fatis est, fatale tibi est, naufragio perire. Ex his omnibus teneo equidem priorem explicandi rationem, facilem eam, atque h. l. satis commodam; e reliquis enim altera quidem paullo reconditior est, altera sententiam infert cum tota carminis oeconomia parum consentaneam, simulque ambiguitatem (nam *debere ludibrium* et *debere aliquid fato*, diversa prorsus sunt loquendi genera) quae facile vitari poterat. Sed forte iis, qui hoc amplecterentur, non satis expedita erat ratio, qua ludibrium ventis debere simpliciter dici posset pro, ludibrio iis esse, nulla fati notione adiecta. Nimirum is, qui vel facit, vel dicit aliquid, unde necessario aliquod vel malum vel commodum in se redundet, is id debere, ὄφλειν, dicitur. Sic *poenas marito adulter debet* (Iuvenal. X. 312. commisso adulterio; *risum debet* (γέλωτα ὀφλισκάνει, ut passim Graeci) alteri, cui ridendi materiam antea dederat:

Nuper sollicitum quae mihi taedium,
Nunc desiderium, curaque non levis,
Inter-

derat: βλάβην h. δίκην βλάβης ὀφείλει (Eurip. Androm. 360.) ei, quem prius laeserat: ζημίαν ὀφλισκάνει (Id. Medea 580.) ὁ ζημίας ἄξια, s. ἀξιόποινα δράσας. Lambinus laudat hunc Platonis locum Apol. Socr. T. I. p. 90. ed. Bip. qui optime hanc loquendi rationem illustrat: νῦν δὴ ἐγὼ μὲν ἄπειμι ἀφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὄφλων· (mortis poenam debens, dictis meis factisque, e iudicum sententia, promeritam) οὗτοι δὲ (accusatores) ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὠφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν, propter nefarias machinationes digni, qui puniantur. *Navis* igitur, ut haec ad nostrum locum transferam, *ventis ludibrium debet*, quae ita comparata est, ut ventorum ludibria eam pati oporteat, quae adeo remis, velis caet. destituta, ventis ludibrio est, ab iis huc illuc iactata.

v. 17. 18. *Quae mihi nuper* eras *taedium, nunc* es *desiderium* et *cura*, pro vulgaribus, taedio, desiderio, curae. *Taedium*, aegritudo cum satietate. — *sollicitum*, ornate, quae sollicitum faciebat. Taedebat eum navis, quam naufragio perituram putabat, misera navis conditio ei erat taedio, molesta, sollicitum eum faciebat; nunc vero, eam, utcunque adfectam, naufragium evasisse videns, iterum eius desiderio tenebatur, eam iterum amare occepit. *Desiderium, cura*, de re amata, cui bene cupimus, cuius commodis studemus. Sic Catull. II. 5. Lesbiam *desiderium nitens* vocat. adde Cic. ad Div. XIV. 2. — *cura non levis*, maxima, gravissima, de qua maxime sollicitus esset, quam admodum amaret. Fatendum, hos vv. ad reipublicae declarandam conditionem, et quo poeta erga eam adfectus sit animo, magis pertinere, quam ad navem, et allegoriam hactenus a poeta non accurate satis esse servatam. Taedebat eum vivere in republica, ubi omnia omnium miseriarum essent plenissima (uti Cic. ad Att. II. 24. eadem de re cf. V. 16. 21 sqq.) nunc, quum sub Caesare Octaviano iterum florere inciperet, renovabatur eius desiderium, iterum curae cordique ei erat, timebat de ea, ne novis intestinis motibus iterum labefactata penitus prosterneretur.

v. 19. 20. *Vites*, vita *aequora*, quae *fusa* sunt, pro quae sunt *inter* C. mare, quod ambit *Cycladas* insulas, mare Aegaeum: cum dilectu hoc pro quovis mari ponit, quod et

per

Interfusa nitentes
Vites aequora Cycladas.

per se procellosum, et propter vada et scopulos est periculosissimum. Valer. Flacc. II. 622. *Pariumque infame fragosis — vadis.* Antip. Sid. c. CVIII. (Anal. Br. II. p. 37.) πᾶσα θάλασσα, θάλασσα· τί Κυκλάδας, ἢ στενὸν Ἕλλης κῦμα καὶ ὀξείας ἥλεὰ μεμφόμεθα; — *nitentes*, ut *fulgentes* III. 28. 14. propter marmor candidum. Sic *Paros nivea* Virgil. Aen. III. 126. et Stat. Theb. V. 182. *Et Paros et nemorosa Thasos, crebraeque relucent Cyclades.* Caeterum vix dubium esse potest, quin color hic ductus sit ex illo, quod expressit poeta, carmine Alcaei, cui, ut Lesbio, vicinae essent Cyclades.

CAR-

CARMEN XV.

ARGVMENTVM.

Nullus excelsior enthusiasmus est, aut sublimitati atque adeo audaciae lyricae accommodatior, quam vatis futura praedicentis, qui universo carmini augustiorem speciem et omnino diviniorem spiritum dat. Vnde hoc artificio permulti graeci ac latini poetae usi sunt, ut, si vaticiniis in ipsorum carminibus locus daretur, hanc partem inprimis exornarent, ingeniique vim ostenderent. Sed fuere etiam, qui vaticinia totius carminis argumentum facerent: velut est ex eo genere Lycophronis Cassandra. Eiusdem generis fuit Alexandri Aetoli carmen Apollo inscriptum, quantum ex ipsa hac epigraphe, et e particula, quam Parthen. ἐρωτ. παθ. c. XIV. servavit, colligere licet. Maxime vero huic spectare debuit Bacchylidis carmen in excidium Troiae, ad quod se totum composuisse Horatium in pangendo hoc carmine satis diserte Porphyrion testatur, qui hac ode inquit, Bacchylidem imitatur; nam ut ille Cassandram facit vaticinari futura belli Troiani, ita hic Proteum. Porphyrionis testimonio accedit Lutatii auctoritas. Ita enim ille ad Stat. Theb. VII. 330. Ithone, (corr. Itone, Ἰτώνη) civitas Boeotiae est. Hinc Bacchylides Minervam Ithoniam dixit, et Alcomenem (scr. Alalcomenen) ipsam significat, quem imitatus est Horatius in illa ode, in qua

Proteus Troiae futurum narrat excidium. Quibus vero rationibus inductus C. Barthius (ad Stat. Ach. I. 33.) carmen hoc elaboratiſſimis verſibus proditum bonam partem Alcaeo cuipiam deberi ſuspicatus ſit, equidem ignoro; niſi omnino Alcaeum pro Bacchylide memoriae lapſu poſuerit. Ad idem hoc carmen reſpexiſſe videtur Quinctil. III. 7. 19. Praeclare vero vaticinium eo temporis momento a Deo marino edi fingitur, cum Paris Helenam per mare abduceret. — Caetetum fuere, qui forte ſuperioris carminis ſpiritu pleni, in hoc etiam allegoriam ſibi reperiſſe viderentur, illudque referrent ad M. Antonium et Cleopatram; in quibus ſunt Locher. Landinus, Baxterus, atque inprimis Sanadonus. Et iam olim ſic accepiſſe multos oportet: v. Variet. Inſcript. Sed cum difficile fuerit, ſimilitudinem Paridis cum Antonio, Helenae cum Cleopatra ſatis oſtendere; tum nullum prorſus talis allegoriae indicium eſt. Caeterum comparetur imitatio noſtri carminis, Stat. Ach. I. 20 ſqq.

NEREI

NEREI VATICINIVM DE EXCIDIO TROIAE.

Paſtor quum traheret per freta navibus
Idaeis Helenen perfidus hoſpitam,
Ingrato

v. 1 *ſq.* *Paſtor*, Paris, cui, ſi vulgarem rationem ſequi poeta voluiſſet, adiiciendum erat epith. *Idaeus*; ſed docte hoc cum *navibus* coniunxit, et ſic alteri aliud epitheton dari poterat, quod magis ad rem ſpectaret. Sollennis vero haec Paridis appellatio, ubi rem aliquam, quae primam eius aetatem, quam paſtoritiam egit, attingit, poetae in medium proferunt: veluti in iudicio de Deabus habito, Eurip. Androm. 280. Hec. 646. Senec. Agam. 731. et in raptu Helenae, Eurip. Iphig. A. 180. Virgil. Aen. VII. 363. Stat. Achill. I. 20. et ſic ſaepius. In Homero igitur ei locus non erat. — *raperet*, tanquam praedam ſecum abduceret, nota loquendi ratione, ut ἄγειν καὶ φέρειν Graecorum. Ad rem Eurip. Troad. 865. de Paride: ὃς ἐξ ἐμῶν δόμων δάμαρτα ξεναπάτης ἐλῄσατο, quem locum forte reſpexit Virgil. Aen. X. 92. *Me duce Dardanius Spartam expugnavit adulter?* Propius Stat. Achill. I. 20. *paſtor Dardanus incautas blande populatus Amyclas* et II, 348. *Hoſpitis Atridae — ſpoliat thalamos, Helenaque ſuperbus navigat, et captos ad Pergama devehit Argos.* et inde Sidon. Apoll. IX. 119. *Nec Phryx paſtor erit tibi legendus — quum iuſſu Veneris — hoſpitales raptor ae populatus eſt Amyclas.* Helena igitur, etſi Paridem ſponte ſecuta, Menelai tamen reſpectu, cuius uxor eſſet, tanquam praeda abducta, et ipſa Lacedaemon a Paride depopulata recte dici poterat. Alii longinquae navigationis notionem τῷ trahere iniunctam volunt. Sed Ovidiani loci Met. VII. 67. de Medea, Iaſonem ſponte ſecuta: *per freta longa trahor*, eadem, quae huius loci, ratio. — *navibus Idaeis*, nave Idaea, cuius materies in Ida monte exciſa eſſet, et ad hanc navem exſtruendam, adhibita. — *perfidus*, laeſa fide ſ. iureiurando per Iovem ξένιον dato. Stat. Ach. I. 403. eadem de re: *Iura, fidem, Superos una calcata rapina. Hoſpitii temerata ſacra* ſimiliter in Helenae Ep. Ovid. Her. XVII. 3. — *hoſpitam* proprie ad Menelaum ſpectat, qui Paridem hoſpitio

Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera
Nereus

excepiſſet. Obſervent tirones exquiſitam epithetorum collocationem, *perfidus hoſpitam*, quae duo uno verbo comprehendit Eurip. Troad. 866. Paridem *ξενοπάτην* appellans. *ἀπατήλιον ἄνδρα* dixit Coluth. R. H. 370.

v. 5 *ſq.* Pedeſtris ratio ac ſimplicior narrationis ordo ferebat: Nereus, ventis ſilere iuſſis, haec vaticinatus eſt. — *Obruit otio ventos*, in profundum eos otium coniecit, ſopiit eos, *κατεύνασεν* (uti Homer. Il. *ε.* 524. *εὕδῃσι μένος Βορέαο*) h. flatus ventorum repreſſit, quieſcere, ſilere iuſſit. *Otium, pax, quies* de intermiſſo motu, ſollennia poetis vocabula; et *obruere* adiunctam notionem habet profundae tranquillitatis, altiſſimi ſilentii, ventis necopinantibus impoſiti. — *celeres*, ornat: niſi ad augendam Nerei, ventos in medio curſu opprimentis, poteſtatem pertinet. Sed hoc ſubtilius forte. Caeterum Dacer. negat, Nereum eſſe ventorum dominum. At eſt maris Deus, qui adeo ventos, mare turbantes, recte compeſcere poſſit. Quae poteſtas ideo vel Nereidibus tributa ab Heſiod. Theog. 253. Κυμοδόκη θ' ἣ κύματ' ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ, πνοιάς τε ζαθέων Ἀνέμων — — ἐείκε πρηΰνει. — *ingrato*, moleſto, non Paridi, ut vulgo accipiunt, ſed ſibi ipſis, reſtricta, qua gaudent, flandi libertate. v. Virgil. Aen. I. 55. Praeclare vero poeta hic antiquo illo utitur phantaſmate, quo in Deorum *ἐπιφανείᾳ*, vel inſigni aliquo vate canente (de Orpheo ſupra I. 12. 10. adde Claudian. Praef. in L. II. R. Pr. 17. *Vix auditus erat, venti frenantur et undae*) ipſa natura audientiam quaſi facit, ventos ac fluctus comprimendo. Ariſtophanis locum Theſmoph. 43. 44. *ἐχέτω δὲ πνοιὰς νήνεμος αἰθὴρ, κῦμα δὲ πόντου μὴ κελαδείτω* adduxit iam Spanhem. ad iſta Callimachi (H. Apoll. 18.) *εὐφημεῖ καὶ πόντος, ὅτε κλείουσιν ἀοιδοὶ ἢ κίθαριν, ἢ τόξα, Λυκωρίδος ἔντεα Φοίβου.* Alia loca adlata vide a Valken. ad Theocr. II. 38. et Wernsd. ad Calp. II. 17. (in Poett. min. II. 92.) — 4. *ut caneret*, vaticinaretur Paridi *fera*, audacius pro, ſaeva, i. horrenda, *fata*, excidium Troiae. Caeterum Nereo vaticinandi partes a poeta datae ſunt, quatenus inter deos maris antiquiſſimos habitus eſt, quibus omnino vaticinandi peritia a poetis attributa eſt, veluti Proteo Homer. Od. *δ.* 384 ſqq. Virgil. Ge. IV. 387. Glauco, Apollon. Rh. I. 1310. de Nereo iam Heſiod. Theog. 233. et Eurip. Hel. 15. Nimirum

Nereus fata: Mala ducis avi domum,
Quam multo repetet Graecia milite
Coniurata tuas rumpere nuptias
Et regnum Priami vetus.

Eheu,

rum quum antiquitas vatem appellaret eum, qui *quae sint, quae fuerint, et quae ventura trahantur* (Virgil. Ge. l. l. coll. Homer. Il. α. 70. Orph. H. XXIV. 4. 5. et Eurip. Hel. 13. 14.) animo complecteretur, eaque notio in senilem prudentiam, de praesentibus recte monentem (hinc εὔβουλος Nereus Pind. Pyth. 3. 163. et Proteus πολύβουλος Orph. l. l.), praeterita cum praesentibus componentem, et inde futura coniectantem unice cadat; ratio in promtu est, cur Diis marinis, qui e quorundam placitis, aquam rerum omnium originem statuentium, antiquissimi habebantur, haec divinandi facultas attributa fuerit. Cum dilectu vero Nereo hoc vaticinium iniunxit poeta, sedem quippe suam in mari Aegaeo, quod transeundum erat Paridi, inprimis habenti. v. Apollon. Rh. IV. 772.

v. 5 *sqq. Mala avi*, infausto omine, infortunio tuo: δύσορνις ut Eurip. Hipp. 759. vel, ut Pind. Nem. ϛ. 44. αἰσιᾶν οὐ κατ' ὀρνίχων. Contra apud Catull. LXI. 20. *bona cum bona nubit alite virgo.* cf. III. 3. 61. et V. 10. 1. adde Lamb. — *ducis domum*, vehis tecum in patriam feminam, *quam* tota *Graecia repetet*, vindicabit, reddi sibi postulabit, *multo milite*, magno exercitu, multis copiis adductis. — 7. *Coniurata rumpere*, graece pro, quae coniuravit, se rupturam, dissoluturam *tuas* cum Helena *nuptias*. Rem futuram tanquam gestam narrat, ut vates. Respicit vero poeta iusiurandum, quo se Graeciae principes, in Aulide iam congregati, nonnisi Troia eversa, receptaque Helena se redituros mutuo devinxerant. cf. Stat. Ach. I. 455. Sed et Tyndareo Helenae proci iam fidem, interposito iureiurando, dederant, se ei, quem Helena maritum sibi elegisset, opitulaturos, εἴ τις ἐκ δόμων λαβὼν οἴχοιτο, τὸν φ' ἕξουτ' ἀπώσασθαι λέχους, κἀπιστρατεύειν, καὶ κατασκάπτειν πόλιν, iuxta Eurip. Iph. Aul. 60 sqq. — 8. *et* ipsum *regnum Priami*, Ilium *vetus* adeoque nobile, Πριάμου πόλιν γεραιὰν Aeschyl. Ag. 719. Pariter *Troiam antiquam* Virg. Aen. I. 375. et *veterem* dixit Ovid. Fast. III. 423. — *Rumpere nuptias* s. connubii vincula usitato more

Eheu, quantus equis quantus adeſt viris
Sudor! quanta moves funera Dardanae
Genti!

dicitur; at alterum, *rumpere regnum* eſt paullo exquiſitius, et plane Homericum, Il. π. 100. ὄφρ' οἷοι Τρωϊὴς ἱερὰ κρήδεμνά λύοιμεν. Plenior adeo oratio eſſet, urbis moenia, ſeu vincula (uti plane muros Troiae vocat Catull. LXIV. 368. *Urbis Dardaniae Neptunia ſolvere vincla*) rumpere, diſſolvere, adeoque urbem deſtruere, evertere. Sic et πόλιν ἄρρηκτον idem Homer. Il. φ. 447. dixit. Superſedere igitur poſſumus zeugmatis figura, qua generalis verbi notio poſteriori commati adcommodetur.

v. 9 *ſqq.* Inſurgit cum vaticinantis ſpiritu et ipſa oratio, ad enthuſiaſmi naturam praeclare attemperata. Quum enim vates, futurarum rerum cogitatione defixi, easdem, abrepti phantaſiae vi atque impetu, tanquam in praeſens tempus adductas, oculisque ſuis ſubiectas per ſingula momenta perſequantur, iisque ipſi intereſſe videantur; poetae, qui vaticinia eloquuntur, et ex ipſius vatis perſona ea repraeſentant, fieri non poteſt, quin eodem ſpiritu, eodemque imaginum vigore eadem enuntient, ac lectorum quaſi oculis ſubiiciant, cf. Pind. Ol. η. 55. 56. Virgil. Aen. VI. 86. VIII. 537. Lucan. I. 679. Sil. I. 126. III. 701. Petron. de Mut. R. 111 ſqq. Stat. Theb. III. 210. et Achill. I. 34. — 9. Ad *grave Martis opus*, ſ. labores bellicos declarandos memoratur *ſudor*, quo perfuſi ſunt *viri*, milites et *equi* currui iuncti: quae imago petita videtur ex Homer. Il. β. 388 ſqq. Ἱδρώσει μέν τευ τελαμὼν ἀμφὶ στήθεσσιν ἀσπίδος ἀμφιβρότης, περὶ δ' ἔγχει χεῖρα καμεῖται· ἱδρώσει δὲ τεῦ ἵππος ἰὺξέον ἅρμα τιταίνων. Quem locum ob oculos habuit Valer. Flacc. V. 288. *manet ingens aegida ſudor, et noſtros iam ſudor equos.* Noſtri vero locum ſublegit Stat. Theb. III. 210. *quantus equis quantusque viris in pulvere craſſo ſudor, io quantum crudele rubebitis amnes!* — 10. Ingenti clade affligetur res Troiana, graviter pro hoc ac cum indignatione poeta, cladem iſtam ad Paridem, tanquam ultimam belli cauſſam referens, *quanta funera moves*, quantorum funerum, quantae caedis auctor es *genti Dardanae*, Dardaniae, a Dardano rege ſic dictae, Troianis tuis. — 11. Ad augendum belli terrorem praeclare poeta adiunxit phantaſma e ſumma antiquitate petitum, qua *ſaepe in letifero belli certamine Mavors, aut rapidi Tritonis hera — armatas hominum*

eſt

Genti! Iam galeam Pallas et aegida
Currusque et rabiem parat.

Nequidquam, Veneris praesidio ferox,
Pectes caesariem, grataque feminis
Imbelli

est praesens hortata catervas iuxta Catull. LXIV. 395. quo artificio inprimis Homerus usus est, quo maiorem rei gestae dignitatem inferret, sicque fortius legentium animos feriret. Ex eodem notae sunt Palladis partes, ubi saepe ipsa etiam adversus Troianos pugnat. Homericum ἦθος servavit poeta etiam in hoc, quod Minervam non armatam, sed arma sibi aptantem exhibeat, singulaque eius arma, quae sibi induat, ob oculos ponat. Homeri loca, quae huc faciunt, Il. ε. 722 sqq. et β. 446 sqq. adtulere iam alii. Adde Hesiod. Scut. 197 sqq. — *Parat*, aptat, imponit capiti *galeam*. — *Aegis* non de thorace, sed clypeo h. l. intelligenda, cui maxima vis ad terrorem hostibus incutiendum inesse credebatur. Hinc Virgil. Aen. VIII. 435. *aegida* vocat, *horriferam, turbatae Palladis arma*. cf. Lucan. VII. 149. Senec. Herc. fur. 901. et Agam. 530. Valer. Flacc. VI. 174. et v. ad III. 4. 57. Est adeo, *parat*, vibrat, intentat *aegida* in Troianos, qua eos in fugam coniiciat; quod idem Iovis aegidi tribuitur apud Homer. Il. ε. 596. — 12. *currus parat* est pro, iam conscensura est currum, quod patet ex imitatione Silii III. 701. *coepta aspera cerno, Gradivumque patrem currus iam scandere*. Petita autem haec de curru pugnandi ratio ex aetate heroica, ut ex Homero satis notum. — *rabiem parat*, ira se exacuit ad bellandum. Virgil. Aen. XII. 107. *maternis saevus in armis Aeneas acuit Martem et se suscitat ira*. Ovid. Met. XIII. 544. de Hecuba: *seque armat et instruit ira*. Senec. Med. 51. *Accingere ira, teque in exitium para furore toto. Rabidam Pallada* dixit nostri forte loci memor, Valer. Fl. V. 627. Omnino poetae ad declarandam pugnandi cupiditatem maximam ab ira colores desumunt; neque huc iram Palladis Paridis iudicio offensae traxerim.

v. 13 sqq. Οὐκ ἂν τε χραίσμῃ κίθαρις, τά τε δῶρ' Ἀφροδίτης, ἥ τε κόμη, τό τε εἶδος, ὅτ' ἐν κονίῃσι μιγείης. Homer. Il. γ. 54. 55. Vide quomodo haec poeta exornarit. Pro vulgari, nequidquam pulchritudinem tuam iactabis s. pulchritudo te tua tutum non praestabit, ornatus

Imbelli cithara carmina divides:
Nequidquam thalamo graves
Haſtas, et calami ſpicula Gnoſſi
Vitabis, ſtrepitumque, et celerem ſequi
Aiacem:

tius erat, parte tantum pulchritudinis memorata, coma tua pulchra ſuperbies, et pro hoc, *eaeſariem* tuam *pectes*, ornabis, eleganter compones. Suavis imago hominis imbellis, ac in medio belli tumultu deſidentis et de coma fingenda ſolliciti. — *ferox*, fretus, *πίσυνος*, ſatis praeſidii in Venere, tibi fore exiſtimans; fere ut Virg. Aen. XII. 52. *Longe illi dea mater erit, quae nube fugacem feminea tegat.* — 15. *carmina divides*, numeris ſuis dimetieris, docte pro, canes. Cantus enim certis quibusdam rhythmi legibus, pedumque menſuris dividitur, ac diſpeſcitur. Male huc trahunt *μελίσδειν ὕμνους σύριγγι* e Theocrito Ep. 2. Baxterus cum Lambino explicat: tactis hinc inde fidibus modulos leges. Paullo ſubtilius. Geſnerus vero de cantu per vices inſtituto, ſ. amoebaeo cum Voſſ. ad Catull. p. 239. accipiebat, quem nuper ſecutus eſt Wernsdorf. ad illa Calpurn. VI. 31. (Poett. min. T. II. p. 153.) *quam tibi certanti partem committere vocis*, h. partiri tecum canendi vices, quae tamen ratio paullo longius petita videtur. Neque magis arridet aliorum commentum, qui Paridem in feminarum circulo ſedentem, modo huic, modo illi dulcem cantilenam, quam cuivis maxime placere ſciat, ludentem h. v. repraeſentari, dictumque adeo *dividere carmina feminis* volunt, ut I. 36. 5. *oſcula amicis dividere*. in quo tamen paullo diverſa ratio. Simpliciſſimum forte fuerit, *dividere carmina*, eadem ratione dictum accipere qua *ἐνδατεῖσθαι* Graecorum, veluti Eurip. Herc. fur. 218. *λόγους ὀνειδιστῆρας ἐνδατούμενος*, *dividens, ingerens probra*. cf. Brunk. ad Sophocl. Trach. v. 791. Atque hac generali notione accepiſſe videtur Auctor Epigr. IX. (in Anthol. Lat. T. I. p. 4.) *Cygneas genitor geſtans pro fulmine pennas dulcia diffundit carmina virginibus.* — *grata feminis*, adeoque *ἔρωτα* amatoria; hinc et ipſa *lyra*, quae ea refert, *imbellis* dicitur, rebus bellicis canendis non apta.

v. 16 *ſqq.* Vtcunque praelium vites, bello te ſubducas, mortem tamen non effugies, aliquando ſuccumbes. — *Nequidquam vitabis*, declinabis, fuga te eripies

Aiacem: tamen, heu, ſerus adulteros
Crines pulvere collines.

Non Laërtiaden, exitium tuae
Genti, non Pylium Neſtora reſpicis?

Vrguent

eripies *thalamo*, in thalamo te abscondens: praeclare hoc ad mollitiem Paridis declarandam adiectum. Homer. Il. ζ. 80. λαὸν ἐρυκάκετε πρὸ πυλάων — πρὶν αὖτ' ἐν χερσὶ γυναικῶν φεύγοντας πεσέειν. Reſpexit vero poeta Homericam de Paride narrationem Il. γ. 380 ſqq. Pugnam exornavit per ideas ſpeciales, *haſtas graves*, ἔγχος βριθὺ, στιβαρὸν, quippe ἑνδεκάπηχυ Il. ζ. 319. vel omnino exitioſas, mortiferas: et *ſpicula calami*, ſagittas. — *Gnoſii*, Cretici, tanquam e genere praeſtantiori: ut *Cydonium arcum* dixit IV. 9. 17. — 18. *ſtrepitum*, ſtridorem ac conflictum telorum, δοῦπον ἀκόντων Homer. Il. λ. 364. niſi omnino de ſtrepitu pugnantium intelligere malis, ut φλοῖσβος Il. ε. 322. ὅμαδος, κυδοιμὸς et alia apud Homerum. — *celerem ſequi*, celerem in perſequendo, fortem; ex antiqua pugnandi ratione. Ὀϊλῆος ταχὺς Αἴας pariter Homero audit Il. β. 527. — 19. Obſerva poeticam orationis ſtructuram: *nequidquam — vitabis: tamen — collines*, etſi diu vitaveris, effugeris mortem, *tamen ſerus*, ſero, aliquando *crines adulteros*, eleganter comtos, unguentis delibutos, hominis quippe mulieroſi *collines*, contaminabis, foedabis *pulvere* ac cruore, h. occumbes; nota ex Homero loquendi ratione. Il. γ. 55. ὅτ' ἐν κονίῃσι μιγείης. et π. 795. μιάνθησαν δὲ ἔθειραι αἵματι καὶ κονίῃσι. Pind. Nem. I. 102. βελέων ὑπὸ ῥιπαῖσι — φαιδίμαν γαίᾳ πεφύρσεσθαι κόμαν. Cum dilectu hic ad partes vocata a poeta propter v. 14. Similiter Virgil. Aen. XII. 99. *Semiviri Phrygis — foedare in pulvere crines vibratos calido ferro myrrhaque madentes.*

v. 21 *ſqq.* Nam cum fortibus viris tibi depugnandum erit, viros videbis, qui te longe fortiores ſint. Sed pro hoc continuat poeta picturam hominis imbellis, certamen devitantis, et fuga unice ſalutem quaerentis; et altera ex parte duces aliquos Graecorum in perſequendo eo occupatos exhibet. Oratio in his vv. admodum vivida, atque ornata e variata hac loquendi forma, *non reſpicis? urgent te, noſces, furit te reperire. — non reſpicis?* ſummum Paridis timorem arguit, in fuga

 ne

Vrguent impavidi te Salaminius
Teucer, te Sthenelus sciens

Pugnae, sive opus est imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoque
Nosces. Ecce furit te reperire atrox
Tydides, melior patre:

Quem

ne respicientis quidem hostes sibi instantes. — *Laertiaden*, Vlyssem, Laertis f. — *exitium tuae genti*, docte et graece pro gentis. Vulgare esset: qui erit exitio tuae genti. Eadem ratio in Hesiodi loco, qui nunc succurrit, Theog. 326. Φῦλ' ὀλοὴν — Καδμείοισιν ὄλεθρον. Exitium vero Troianis Vlysses parabat surrepto Palladio, equique lignei aedificandi consilio dato. — *Nestora Pylium*, Pyli, antiquae Peloponnesi civitatis in Tryphalia, Elidis parte, regem, consiliis magis, quam armis, Graecos iuvantem, et sic interitum Troianis parantem. Hinc decem viros, qui Nestori similes sint, Agamemnon sibi dari cupit, quibuscum Troiam facile expugnaturus sit. Il. β. 372. — 23. *urgent te*, instant tibi *Teucer* Telamonis, regis Salaminis, filius; et *Sthenelus* Capanei f. *sciens pugnae*, graece et antiquo sermone, de forti, bellicoso. Est Homericum εἰδὼς μάχης, vel ut Hesiod. Scut. 351. πόνου καὶ δίζυος ἴδρις et inde Sil. IV. 532. *gnaros belli veteresque laborum*. — 25. Plenior oratio esset: sciens pugnae, sive pedes cum hoste congrediatur, sive de curru pugnet, in utroque pugnandi genere versatus, μάχης ἐὺ εἰδότε πάσης Homer. Il. ε. 11. Prius comma omisit poeta, ex altero facile eliciendum. — *sive opus est*, si res ita fert, *imperitare equis*, ut currum regat, adversus hostes dirigat. Equis et curru imperat, dum eos regit, currum, quo velit, flectit auriga: contra currus obsequium praestat, audit habenas regentis, ἅρμα πειθιχάλινον, sollemni loquendi ratione. — *non piger*, non ignavus, strenuus *auriga*, qui adeo in mediam hostium aciem currum immittat. Erat vero Sthenelus Diomedis auriga, quod ex Homero satis notum. — *Merionen* v. ad I. 6. 15. — *nosces*, malo tuo experieris, senties, qui vir sit. Cum vi dictum, ut Homer. Il. σ. 269. εὖ γύ τις αὐτὸν γνώσεται. Eadem simplici gravitate Pindar. Nem. II. 21. ἐν Τροίᾳ μὲν Ἕκτωρ

Quem tu, cervus uti vallis in altera
Viſum parte lupum graminis immemor
Sublimi fugies mollis anhelitu;
Non hoc pollicitus tuae.

Iracunda diem proferet Ilio
Matronisque Phrygum claſſis Achillei:

Poſt

Ἕκτωρ Αἴαντος ἄκουσεν, h. Hector ad Troiam expertus eſt, quanta Aiacis virtus eſſet. *Cognita bellis nomina* Valer. Fl. I. 789. — *furit te reperire*, furenti animo te requirit, ardet tecum congredi, μεμαὼς μαχέσσιν Homeri. — *Tydides*, Diomedes. *atrox*, ſaevus, ἄγριος, ut de eodem Homer. Il. ζ. 97. tum omnino bellicoſus, fortis. — *melior patre* Tydeo, πατρὸς ἀμείνων, κρείσσων, h. fortior. res nota.

v. 29 *ſqq. Quem tu* vel e longinquo conſpicatum ea virium, quas in pedibus habes, contentione fugies, ac ſi iam tuo tergo immineret. Sic egregie reſpondet v. 27. quo et tendit tota, qua h. l. exornavit, comparatio. Paridem enim cum cervo comparat, qui ſtatim in pedes ſe coniicit, ubi lupum, non ad ſe accedentem ſed tantum e longinquo, in extrema vallis parte, ipſi ne viſus quidem, conſpicit. — 30. *graminis*, paſtus *immemor*, prae timore, ſolique fugae intentus: ſuaviter hoc adiectum. — 31. *fugies cum anhelitu ſublimi*, e ſublimi ducto, ſpiritu ex alto tracto, ac pectore elato, graviter anhelans, μὴν ἀσθμαίνων, nihil amplius. — *mollis* hoc ipſo, quod tam cito aufugis, Diomede vel procul conſpecto, adeoque ἄναλκις, μαλθακὸς, timidus: cum dilectu hic poſitum. Nam et ferae, natura timidae, ſollenni more poetis, inprimis Statio, *molles* audiunt. — 32. *hoc*, ut fugeres, timidum te gereres, pollicitus tuae, Helenae, uxori tuae, cui inſignem tuam virtutem bellicam, ipſa Menelai praeſtantiorem, iactaſſes. *Tua* ut Tibull. I. 9. 65. et paſſim. Ad ſententiam Homer. Il. γ. 430. ἦ μὲν δὴ πρίν γ' εὔχε' ἀρηϊφίλου Μενελάου, σῇ τε βίῃ καὶ χερσὶ, καὶ ἔγχεϊ φέρτερος εἶναι. et Ovid. Her. XV. 355.

v. 33 *ſqq.* Moram quidem excidio patriae tuae faciet Achillis ob ereptam ſibi ab Agamemnone Briſeidem ira, qua aliquantiſper a pugna abſtinebit; tamen

Poſt certas hiemes uret Achaïus
Ignis Pergameas domos.

tamen aliquando igni comburetur, atque vaſtabitur. Pro ira Achillis eſt iracundus Achilles; tum pro hoc *iracunda claſſis* h. exercitus, qui claſſe Troiam appulerat, et ad naves caſtra habebat; nam et is, ceſſante Achille, a bello abstinebat. — *proferet*, differet aliquamdiu *diem* iſtam fatalem, excidium, *μόρσιμον ἦμαρ*, *αἴσιμον ἦμαρ* Il. Υ. 72. Virgil. Aen. II. 324. et X. 467. Stat. Th. III. 666. — *matronis Phrygum* diem, quae iis ſervitutem parat, *δούλιον ἦμαρ*, Il. ζ. 463. Eurip. Hec. 52. — 35. Poſt certas, fato conſtitutas *hiemes*, annos *uret*, comburet, vaſtabit *ignis Ach.* Graecorum *Pergameas domos*, Pergamum, adeoque Ilium.

CAR-

CARMEN XVI.

ARGVMENTVM.

Puellae, quam iambis proſciderat, excuſat ſe hoc carmine Horatius, iſtamque excuſationem ab ira, qua abreptus hanc ei iniuriam intulerit, unice repetit. Argumento huic, quod per ſe nos non magnopere tenere poteſt, maximam virtutem conciliat cum ipſa deſcriptio carminis, et converſio, tum elocutionis poeticae doctrina atque ornatus. Facti ſe nunc poenitere, ipſique puellae iambos iſtos, quos iratus olim ſcripſiſſet, abolendos tradere ſtatim in fronte carminis declarat. Tum omnem de ira locum poetice pertractat. Ira nimirum nihil eſſe vehementius, praepedire eam atque conturbare penitus ſanae mentis ſtatum, adeo, ut furorem, quem Cybele Gallis, Apollo ſacerdotibus, Liber Maenadibus et Corybantes pulſis tympanis immittant, longe ſuperet; nullo adeo eam terrore, neque obiectis enſibus, neque mari procelloſo, ne vel Iovis fulmine cohiberi, atque ab ulciſcendi ſtudio poſſe reprimi. Nec mirum, quum animus humanus natura ad iram tam propenſus ſit (vide, quam gravis excuſatio, et arguta huic ſententiae inſit converſio!) ut vel invitus ea corripiaris, eiusque explendae quovis modo vel cum maximo tuo malo cupiditate incendaris maxima. Hinc enim repetendum Thyeſtae exitium, tot hominum caedes, tantarumque urbium ruinae. Eadem adeo irae inſania me, ipſa aetate iuvenili ad eam proniorem,

rem, ad iſtos iambos ſcribendos impulit, quos nunc, ut amica mihi iterum fias, omni modo deletos cupio. De puella, in quam olim Horatius contumelioſum carmen compoſuerit, et cuius animum hac palinodia recuperare voluerit, quum eius nomen conſulto omiſerit, certi quid ſtatuere vix tuto licet; neque ſane multum refert. Doctam eam fuiſſe, facile tractatio loci de ira nobis perſuadet. Acron et Porphyrion eam Tyndaridem appellant, haud dubie ex antiqua fama, quam non poſſis ſic ſimpliciter ſpernere, etiam ob inſcriptiones veteres huius et ſequentis carminis. Commentator Cruquii Gratidiam illam Neapolitanam, quae ſub Canidiae nomine V. 5. et 17. laceratur, intelligit. Quam opinionem tuetur etiam duorum Torrentii Codd. inſcriptio: Palinodia Gratidiae h. in Gratidiae gratiam, ad Tyndaridem amicam. E recentioribus peculiari libello de Tyndaride Horatii (Conjectures on the Tyndaris of Horace, 1777. 4.) egit Io. Whitfeld. Is Thraciam ei patriam adſignat, Romamque in comitatu Rhoemetalcis, Thraciae regis, cuius liberta eſſet, eam perveniſſe contendit ex inſcriptione apud Fabrett. IVLIA. TYNDARIS. C. IVLI. REGIS. RHOEMETALCAE. L. FECIT. SIBI. ET. SVIS. ET. LIBERTIS. LIBERTABVS. POSTERISQVE. EORVM. in. FR. P. XII. IN. AGRO. P. XII. unde colligit, et Rhoemetalcen, qui inſigni apud Auguſtum floreret gratia, et e comitibus eius nonnullos, in his libertam eius, Tyndaridem, in nomen et gentem Iuliam adoptatos fuiſſe. Eandem vero eſſe, quae Horatio Theſſa Chloë, Venus marina, et Sidonia Chloë audiat; eidemque adſcribendum eſſe carmen, Erinnae vulgo adtributum:

butum: Χαῖρέ μοι, Ῥώμη, θυγάτηρ Ἀρῆος. *Sed ipſa argumentorum ratio, vana ea, atque temeraria, nos his excutiendis atque refellendis immorari vetat. Caeterum graecam et doctrinam et rationem per univerſum carmen facile deprehendas. Hinc aliquam veri ſpeciem habet Acronis ſententia, Horatium hac ode imitatum eſſe Steſichorum, qui cum in Helenam, a qua ipſum Tyndaridis nomen petitum putant, probroſum carmen ſcripſiſſet, et ob id ipſum oculorum lumen amiſiſſet, palinodiam in eam confeciſſe, et ſic viſum recepiſſe narratur. Adfert eius initium, Plato in Phaedro (Opp. T. III. p. 243.)*

> Οὐκ ἔστ' ἔτυμος ὁ λόγος οὗτος, οὐδ' ἔβας
> Ἐν νηυσὶν εὐσέλμοις, οὐδ' ἵκου Πέργαμα
> Τροίας.

Contra Ptolem. Hephaeſtio apud Phot. Cod. CXC. p. 482. ex Archelao Cyprio refert, Steſichorum Helenam, Himerenſem puellam, Micythi filiam, amicam ſuam, cum ſe relicto, ad Bupalum quendam ſe contuliſſet, carmine laceraſſe, ſic incipiente:

> Ἑλένη ἑκοῦσ' ἀπῆρε.

Atque haec quidem narrationis diverſitas forte ita componi poteſt, ut Steſichorum, dum puellam Siculam carmine iſto proſcindere in animo haberet, totam carminis rationem ad perſonatam illam Helenam, quae eodem perfidiae crimine teneretur, adtemperaſſe atque transtuliſſe, adeoque ſub huius nomine alterius perfidiam perſtrinxiſſe exiſtimemus.

PA-

PALINODIA.

O matre pulchra filia pulchrior,
Quem criminoſis cunque voles modum
Pones iambis; ſive flamma
Sive mari libet Hadriano.

Non

v. 1. Praeclare orditur poeta a primaria carminis ſententia, qua iambos illos ſe ſcripſiſſe nolle, deletosque omni modo velle ſtatim declarat. Praeclare et hoc, quod eos ipſi puellae, et quo ipſa velit modo, abolendos permittat. Nam hac ratione puellae animum facilius ſibi reconciliatum iri ſperare poterat. Quod ut omnino aſſequeretur, ad hoc a poeta attemperata omnia. Quo eodem conſilio puellae pulchritudo, ipſa matris, etſi pulcherrimae, praeſtantior in limine ſtatim extollitur. Ad verba Ovid. Met. IV. 211. *quam mater cunctas, tam matrem filia vincit.* Illos vero, qui carmen illud contumelioſum ſimiliter incepiſſe, *o matre turpi filia turpior,* temere ponunt, ipſa metri ratio admodum diverſa ſatis refellit. Maiore veri ſpecie nonnulli exiſtimant, Steſichorum eodem modo Helenam Leda pulchra pulchriorem dixiſſe.

v. 2 *ſqq. Iambis criminoſis,* carmini iambico, quo Archilochus, auctor eius, ad alios maledictis proſcindendos uſus eſt. A. P. 79. *Archilochum proprio rabies armavit iambo.* Quo genere et alii deinceps uſi iambos contumelioſis carminum argumentis proprios fecere. — *criminoſis,* qui te criminati ſunt, quibus probra tibi ingeſſi, contumelioſis, iniurioſis; e natura iamborum, qui ideo *truces* Catull. XXXVI. 5. et in Anthol. Gr. III. p. 330. ἐριβρισταῖς dicti. — *pones,* ponas licet, conſtituas *modum,* finem (ut III. 15. 2. *nequitiae fige modum tuae*) *quemcunque voles,* h. dele, abole eos, quacunque ratione tibi placuerit. — 3. Sive igne, ſive aqua eos abolere placet. Pro *aqua* paullo tenuiori, dixit *mare* et quidem *Hadrianum,* Hadriaticum, tanquam impetuoſius. v. III. 9. 29. quod adeo iambos iſtos oculis ſtatim ſubducat. Eſt vero proverbialis locutio, ut

Graec.

Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem ſacerdotum incola Pythius,
Non Liber aeque, non acuta
Si geminant Corybantes aera,
Triſtes

Graec. *βάλλ' εἰς ὕδωρ*: v. Schott. Adag. p. 47. cf. ad III. 24. 45. Ad ſenſum Tibull. I. 9. 49. *Illa velim rapida Vulcanus carmina flamma torreat, et liquida deleat amnis aqua.*

v. 5 *ſqq.* Doctus transitus, quum naturalis ordo carminis hoc ſententiarum nexu procedere deberet: Ira abreptus eo inſaniae proceſſi, ut carmen iſtud in te facerem; at quanta irae eſt vehementia, quanta eius vis, vel maximam inſaniam exſuperans! *Μαινόμεθα πάντες, ὁπόταν ὀργιζώμεθα*, Philemon apud Stob. Grot. Flor. p. 105. cui concinunt illa Eveni: *πολλάκις ἀνθρώπων ὀργὴ νόον ἐξεκάλυψε χρυπτόμενον, μανίας πουλὺ χερειότερον*, apud Stob. l. l. Docte hoc per comparationem extulit poeta, furorem a Cybele vel Apolline vel Corybantibus immiſſum minus vehementem eſſe dicens, quam ab ira effectam inſaniam. — *Dindymene*, Δινδυμήνη, *Dea Dindymi* (Catull. LXII. 91.) Phrygiae montis, Cybele. Sacra eius erant enthuſiaſtica, cum tripudiis, diſcurſibus inter tympanorum, cymbalorum, tibiarumque ſonos, quibus in furorem agerentur ſacerdotes, celebrari ſolita. v. Lucret. II. 616 ſqq. Catull. LXIII. Virgil. Aen. IX. 617. Cir. 166. Valer. Flacc. III. 233 ſqq. Deorum vero ipſorum vi credebantur talia effici, quae in eorum ſacris fiebant. — *adytis*, in adytis, templi penetralibus, quae ipſum Apollinem praeſentem inhabitare, ibique ſacerdotem numine ſuo replere, et inde reſponſa dare credebant: res ſatis nota e Virgilio. — *quatit*, violenter de ſua ſede ac ſtatu demovet, percellit, conturbat *mentem ſacerdotum*, furore iis immiſſo. Sacerdotes vero Cybeles ſunt Galli; Apollinis, Pythia et Sibyllae; nam ad utrumque referri debet. — *incola Pythius*, qui Pytho, Delphos inhabitat, Apollo; frequentata poetis ratione, qua Dii regiones, urbes, templa inviſere, frequentare, incolere dicuntur, quae ſibi conſecrata ſunt. v. Heyn. ad Virgil. Aen. I. 16. Exquiſitior tamen eſt altera ratio, quam et orationis contextus ſuadere videtur, ut poeta *incolam Pythium* dixerit, Deum Pythium, Apollinem, qui ſacerdotes numine ſuo implet, in

Triſtes, ut irae: quas neque Noricus
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec

eos migrat, eorum mentem incolit. Deo enim recepto, mentes ſacerdotum turbantur, ac furore corripiuntur. Nota illa Virgilii de Sibylla: *At Phoebi nondum patiens immanis in antro bacchatur vates, magnum ſi pectore poſſit excuſſiſſe deum* Aen. VI. 77. — 7. *non aeque*, non ſic mentem Baccharum ad inſaniam adigit *Liber*, Bacchus: de cuius ſacris ſummo cum furore peragi ſolitis notiſſima omnia. — *non* ſc. mentem audientium aeque conturbant, feriunt *Corybantes*, *ſi geminant*, iteratis ictibus pulſant, collidunt *aera*, cymbala aerea. *Corybantes*, ſ. Curetes, Cybeles ſacerdotes cum eiusdem deae ſacris e Creta in Phrygiam traducti, tumultuoſam inter cymbalorum tympanorumque ſtrepitum inſtituebant ſaltationem. v. Callim. H. Iov. 52. ibique Spanh. Claudian. R. P. I. 207 ſqq. et in Eutrop. II. 281. Nonnulli *aera* h. l. de clypeis accipiunt; ſed iſti, enſe percuſſi, geminari dici nequeunt. Praeſtat adeo de cymbalis geminatis, invicem collisis intelligere. Ovid. Faſt. IV. 184. *Aeraque tinnitus aere repulſa dabant.* cf. et Metam. III. 532. Stat. Theb. VIII. 221. *gemina aera ſonant Idaeaque terga.* — *acuta*, acuti ſoni, tinnientia, *κύμβαλα ἐξύφθογγα*, uti eadem vocat Auctor Epigr. 174. in Brunk. Anal. III. p. 184. Ad ſententiam horum vv. Eurip. Hippol. 143. *σὺ γὰρ ἔνθεος, εἴτ' ἐκ Πανὸς, εἴτ' Ἑκάτας, ἢ σεμνῶν Κορυβάντων, ἢ ματρὸς οὐρείας φοιτυλέου.* — 9. *ut irae*, ira ſc. ut quatit, inſanum facit animum. — *triſtes*, qualis eſt irati vultus, adeoque ſaevae, vehementes. Irae affectum nulla re ne vel maxime terribili coerceri aut reprimi poſſe, quo minus vel cum ſummo vitae periculo exſatietur, poeta ornate ac graviter declarat per enumerationem rerum, quae ſummum alias terrorem iniiciunt, enſes oppoſitos, procelloſum mare, ignem ac tonitru. *Διὰ μαχαιρῶν καὶ πυρὸς ῥίπτειν δεῖ*, ſimilis eſt Graecorum de proiectae audaciae hominibus proverbialis locutio. v. Zenob. Cent. III. 19. Iratum adeo *neque enſis*, ſtrictus in ſe, ſibi oppoſitus *deterret* ab ulciſcendi ſtudio, h. in medios enſes ruit, caedem ſibi imminentem non curat. Seneca Med. 593. *ignis ſtimulatus ira — cupit ire in ipſos obvius enſes.* Senec. de Ira I. 1. *ſui negligens in ipſa irruens tela et ultionis ſecum ultorem tracturae avidus.* — *Noricus*, docte pro quovis praeſtantiſſimo. Praeſtantiſſimum enim erat ferrum Noricum et enſes inde cuſi. cf. V. 17. 71.

Hoc

Nec ſaevus ignis, nec tremendo
Iupiter ipſe ruens tumultu.

Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique

Deſe-

Hoc loco ſimpliciter ornat. — *mare naufragum*, cum dilectu, in quo naufragia fiunt, adeoque procelloſum, impetuoſum, quod alias facile terreat. — 11. *ſaevus ignis*, πῦρ μαλερὸν, vaſtans omnia. Simpliciter quidem ignis accipi poteſt, ut et Graecis δεὰ πυρὸς βαίνειν de re valde periculoſa adhibetur, v. ad II. 1. 6. ſequentia tamen ſuadent, ut de fulmine intelligamus. Tum vero *i. ſaevus* erit, a ſaevo, irato Iove demiſſus. v. ad I. 3. extr. — 12. *nec tremendo . . . tumultu*, nec tonitru. Graviter et magnifice hoc poeta elocutus eſt, adſumta illa antiquitatis opinione ſeu potius loquendi ratione, qua Iovem cum imbre (Virgil. Ge. II. 325. Ecl. VII. 60.) cum nive (V. 13. 2.) cum fulmine ac tonitru in terram deferri ſ. *deſcendere* dicebant. Vnde Ζεὺς καταιβάτης, de fulmine. v. Pauſan. V. 14. extr. et omnino Burmanni diſquiſ. de Iove Fulguratore. — Pro deſcendens gravius ad ſenſum ac terrorem, *ruens*. Similiter Sil. XVII. 52. *caelum ruere*. Valer. Flacc. I. 616. *ruit igneus aether cum tonitru* et VIII. 334. *ruina poli* eadem de re. — *tumultu*, fragore tonitruum. *Aetherios tumultus* dixit Ovid. Met. III. 308. *caeli tumultum* Stat. Theb. I. 372. et XI. 26. — *tremendo, quo maxima motu terra tremit — et mortalia corda per gentes humilis ſtravit pavor*, Virg. Ge. I. 329.

v. 13 *ſqq.* Ac in hoc quidem accuſare licet animi humani naturam atque indolem, ita comparatam, ut ira facillime commoveamur, atque excandeſcamus; unde maxima mala ac damna exoriantur neceſſe eſt. Iam vide quomodo poeta a pedeſtri ſcriptore differat. Pro vulgari, gravem nobis a natura inſitam eſſe iram, doctius erat, iram leonis nobis fuiſſe inditam; ſed hoc a mytho repetit doctus poeta, quo diverſos hominum affectus, eorumque cauſſas explicare conabatur antiquitas. Scilicet cum viderent unicuique animalium generi unam eandemque naturam ingenitam; in homine contra diverſos diverſorum animalium affectus, cupiditates coniunctas deprehenderent; proclive ſane erat, ut

Defectam, et insani leonis
Vim stomacho adposuisse nostro.

Irae

has ab iisdem repeterent, omnesque etsi diversissimas, in unum hominem congestas dicerent. Prometheum adeo fingebant, cum formam humanam e luto composuisset, neque amplius haberet, unde humanam indolem effingeret, hanc ex omnibus animalibus decerptam homini insevisse. Simile figmentum est Simonidis de diversa feminarum indole, cuius fragmentum περὶ γυναικῶν seperatim edidit Koelerus V. D. Spectat etiam huc fragm. Eurip. p. 496. (ed. Lipsi.) quod apud Stob. (Grot. Flor. p. 13.) Philemoni tribuitur, unde haec tantum delibamus: τί ποθ' ὁ Προμηθεὺς, ὃν λέγουσ' ἡμᾶς πλάσαι καὶ τἄλλα πάντα ζῷα, τοῖς μὲν θηρίοις ἔδωκ' ἑκάστῳ κατὰ γένος μίαν φύσιν; — ἡμῶν δ' ὅσα καὶ τὸ σῶμα' ἐστὶ τὸν ἀριθμὸν καθ' ἕνος, τοσούτους ἐστὶ καὶ τρόπους ὁρᾷν. — *fertur addere*, addidisse, vel potius, *fertur coactus* fuisse, *addere* caet. *Coactus*, materia omni in caetera animalia iam distributa, ob defectum materiae. — *limo principi*, quo primum homines efformasset; nisi potius sit, e quo tanquam materia primaria hominem formare instituisset. Dicti inde homines a Prometheo ficti πηλοῦ πλάσματα Aristoph. Av. 687. cf. Lucian. Prometh. §. 13. T. I. p. 195. et v. Hemsterh. ad eundem p. 185. et Stanl. ad Aesch. p. 736. — *addere*, admiscere *particulam*, partem animae *undique*, ex omnium animalium indole *defectam*, decerptam, desumtam, unde naturam humanam componeret, eique affectiones insereret. — *et adposuisse*, observa iuncturam orationis paulo insolentiorem; nam in pedestri oratione illa, *addere . . . . defectam* per interiecta enuntiari debebant, hoc fere modo: fertur Prometheus, quum homini πηλοπλάστῳ affectiones animi ab animalibus, ob materiae defectum, desumtas indere, iram a leone mutuatus esse. — *insani leonis vim* docte pro insanam vim, *mένος*, insaniam, iracundam indolem *adposuisse*, posuisse, indidisse nobis: pro hoc cum dilectu *stomacho nostro*. *Stomachus*, ut Gr. στόμαχος, proprie est canalis, per quem cibus defertur, oesophagus, orificium ventriculi, καρδία, v. Macrob. VII. 4. et 15. tum ipsa κοιλία ventriculi, propter irritabilitatem suam, inprimis ex infusa copiosiori bile, iracundiae sedes vulgo habita; hinc simpliciter pro θυμῷ, ira ponitur supra I. 6. 6. *gravem Pelidae stomachum*. Notae

Irae Thyeſten exitio gravi
Stravere, et altis urbibus ultimae
Stetere cauſſae, cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hoſtile

tae quoque ſunt loquendi formae, *ſtomachari, ſtomachum movere* et ſim.

v. 17 *ſqq. Si effectus irae damnaque intueri velis, nulla peſtis humano generi pluris ſtetit. Videbis caedes ac venena — et urbium clades, et totarum exitia gentium. Aſpice nobiliſſimarum civitatum fundamenta vix notabilia: has ira deiecit. Aſpice ſolitudines per multa millia ſine habitatione deſertas; has ira exhauſit.* Seneca de Ira, I. 2. Vide, quomodo haec poeta tractaverit. Generalem ſententiam, irae effectus eſſe perniciosiſſimos graviter declarat atque exornat fraterni diſcidii exemplo. — *Irae*, ira inter Atreum et Thyeſten, fratres, de regno orta — *ſtravere*, deiecere de ſtatu ſuo *Thyeſten*, atque immerſere *gravi exitio*, graviter afflixere Thyeſten, in caput eius redundarunt. — *altis*, eminentibus, ab excelſis domibus ac muris: e graecis αἰπὺ πτολίεθρον, πόλις αἰπὴ, αἰπεινὴ, *altae moenia Romae* Virg. Aen. I. 7. — *ultimae cauſſae*, ab ultimo initio repetitae, adeoque primariae, praecipuae *ſtetere*, pro tenui, fuere, extitere: ſere ut Virgilii Aen. VII. 735. *ſtant belli cauſſae.* Ira adeo cauſſa fuit, *cur* h. ut *funditus*, πρυμνόθεν (uti adhibuit Aeſchyl. Ἑπτ. ἐ. Θ. 71. πόλιν πρυμνόθεν ἐκπαμπίζειν, pro quo σύρδην Eurip. Rheſ. 58. et Pauſan. III. p. 224. ſimiliter προβρίζους τὰς Ἀθήνας ἐκπόψαι dixit) *perirent*, everterentur, ac ſolo aequarentur. Docte hoc exornatur v. 20 ſq. graphica everſionis deſcriptione. — 20. *imprimeretque muris aratrum* breviter dictum, pro, muros ſolo aequaret, iisque aratrum induceret, h. ſolum araret. Aratri uſus in condendis urbibus, iisdemque everſis ſatis notus. Propert. III. 7. 41. *Moenia quum Graio Neptunia preſſit aratro victor Palladiae ligneus arcis equus.* Lucan. VII. 430. *Sarmaticumque premat ſuccinctus Conſul aratrum.* cf. Aeſchyl. Ag. 536. et Ovid. Her. I. 53 ſqq. — *hoſtile*, ab exercitu hoſtili inductum: ornat. — *exerc. inſolens*, inſolenter ſe gerens, elatus victoria parta, adpoſito epitheto: nam in hoc ipſo exercitus inſolentiam oſtendebat, victarum gentium urbes penitus evertendo, ipſarumque

Hoſtile aratrum exercitus inſolens.
Compeſce mentem: me quoque pectoris
Tentavit in dulci iuventa
Fervor, et in celeres iambos

Miſit furentem: nunc ego mitibus
Mutare quaero triſtia; dum mihi

Fias

memoriam, inducto aratro, delendo.

v. 22 *ſqq.* Plenior eſſet oratio: *Compeſce mentem* ἴσχε νόον (ut Theogn. 355.) ira effrenem, refrena irae impetum, καρτέρει δάκνων ὀργῆς χαλινὸν, uti ſimili modo extulit Theodectes apud Stob. de R. N. in Floril. Grot. p. 141. — *Mè quoque* ira, qua iuvenilis aetas, in qua ego nunc conſtitutus ſum, facilius excandeſcere ſolet, eo usque provexit, ut iambos iſtos inſanus ſcriberem. — *fervor pectoris*, ira, ab effectu, nam iratis κελαινὸν ὑπὸ σπλάγχνοις ζεῖ αἷμα iuxta Apollon. Rh. I. 1262. — *tentavit*, invaſit, occupavit me tanquam febris ſ. omnino morbus, qui *corpus tentare* dicitur Lucret. III. 148. Ep. I. 6. 28. *ſi latus aut renes morbo tentantur.* cf. Burm. ad Sammon. 28. — *in dulci iuventa*, ἐν νεότητι ſc. ὄντα, iuvenem: Ab aetate igitur iuvenili ſimul irae excuſationem petit. Claudian. de B. Get. 498. *calidae rapuit te flamma iuventae.* — *dulci* perpetuo epitheto, oppoſ. ſenectuti moroſae, triſti, nihil ſuavitatis habenti. — 24. *in iambos miſit*, abripuit, impulit me, ut iambos iſtos ſcriberem. De Archilocho, eadem loquendi ratione, Adrian. (in Anal. Br. II. p. 286.) Ἀρχιλόχου τόδε σῆμα, τὸν ἐς λυσσῶντας ἰάμβους ἤγαγε Μαιονίδῃ Μοῦσα χαριζομένη. — *celeres*, proprie, nam *ſyllaba longa brevi ſubiecta vocatur Iambus, pes citus*, A. P. 251. Erat adeo hoc metrum huic carminum generi valde accommodatum; nam iracundis oratio praecipitatur. — 25. *furentem* ira, me; quaſi ei, prae irae furore, quid ageret, neſcio hi iambi excidiſſent.

v. 25 *ſqq.* Cupio nunc *triſtia*, amara, iambos triſtes, acerbos, acres, μοῦσαν πικρὴν — *mutare*, commutare *mitibus*, iambis ſubſtituere *mitia*, quae te mitem reddant, παλινῳδίαν,

Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

φόλων, recantando iambos; sed docte hoc cum seqq. coniunxit. — *dum* modo, ut *mihi* iterum *amica fias*, *animumque*, a me isto carmine abalienatum, *reddas*, amore me tuo iterum amplectaris *recantatis* falsa declarando ista *opprobria*, iambos. Declarat adeo *recantare opprobria*, quae doctius enuntiaverat, *tristia mitibus mutare*, παλινῳδεῖν.

CARMEN XVII.

ARGVMENTVM.

Venuſtiſſima villae Horatianae in Sabinis commendatio: cuius amoenitates exprimit poeta inſigni et ſuavi phantaſmate, ex quo Faunus iis allectus regionem ſaepius inviſit, relictis ſacris ſibi montibus, amatque eam inprimis ac tuetur: et ſic praeſentiae Dei attribuuntur, per eamque declarantur, agelli ſuavitates, caeli ibi ſerenitas mitisque temperies, puritas et ſalubritas aëris, omninoque regionis felicitas, tranquillitas, ubertas. Praeclara haec ratio eſt, cum, quod numen in picturam admixtum eſt (cf. I. 4. 5. I. 7. 12.) tum inprimis ex eo, quod priſcorum hominum ſimplex pietas propinquos ſibi ac praeſentes eſſe putabat Deos, cum ipſis ſecure atque in omnium rerum abundantia vivere liceret. Accedit in noſtro quidem carmine illud etiam, quod Faunus poetarum quoque cuſtos eſt. v. II. 17. 29. Iam poeta illarum amoenitatum cupit participem eſſe Tyndaridem, puellam doctam praeclaroque ingenio ac delicato elegantiae ſenſu praeditam, quam et poetriam fuiſſe vv. 18 — 20. facile nobis perſuadeant. Habuerat ea amatorem Cyrum, pulchrum et mollem iuvenem, ſed eundem protervum, ebrioſum ac ſuſpicacem, a quo ideo ſaepius male habita fuiſſet. Itaque invitat eam rus ſuum poeta, quod eam a Cyri violentia tutam praeſtet, atque ubi otio atque ſecuritate perfrui poſſit opta-

optatiſſima. Hanc enim quum puellae iucundiſſimam fore videret Horatius, omnes carminis ad eam vivide declarandam attemperavit colores, quo lubentius ea ſibi obſequeretur. Elocutionis ornatus eſt exquiſitiſſimus et cultiſſimus, imaginum color ſuaviſſimus, ita, ut univerſum carmen ad idyllii mollitudinem accedere videatur. Comparetur autem cum illius argumento Epiſt. I. 16. Denique Sivrius, nulla ſatis idonea ratione inductus, e Steſichori aliquo carmine noſtrum latine verſum eſſe contendit.

AD TYNDARIDEM.

Velox amoenum saepe Lucretilem
Mutat Lycaeo Faunus, et igneam
Defendit aestatem capellis
Vsque meis, pluviosque ventos.
Impune

v. 1 *sqq.* Amoenitates villae suae descripturus poeta, eas non a fontium praeterlabentium susurru, a nemorum umbris, vallium, gregumque ibi pascentium laeto adspectu, in quorum descriptione nostri fere poetae luxuriantur, repetit; sed, ut vividius eas declaret, totique picturae vitam quasi tribuat, exquisito utitur phantasmate, dum Faunum, villae suae deliciis invitatum, posthabito Lycaeo eam invisere, ibique saepius commorari dicit. Nimirum priscae aetati insidebat opinio, Deos loca ipsis sacra invisere, ipsis sacrificiis intersesse, quoque latius eorum cultus pateret, mox hanc, mox illam regionem, ut sacrorum participes fierent, petere, v. Virg. Aen. IV. 143 sqq. cf. Spanhem. ad Callim. H. Apoll. 13. Hinc saepius in invocationibus, veluti Stat. Th. I. extr. de Apolline: *Seu te Lycia, seu Delphi, seu Thymbra, seu Delos habet.* conf. Theocr. I. 123. Mox, neglecta illa prisca notione, poetae in hac fictione solummodo spectasse videntur hoc, ut quas amoenissimas describere vellent regiones, eas diis frequentatas dicerent. Hinc proclive erat, ut Faunum, deum agrestem, eundemque *Mercurialium virorum custodem* villam suam saepius invisere, diceret. — 1. *velox* perpetuo epitheto Fauni et Satyrorum. Sic *leves* I. 1. 31. Sil. It. XIII. 327. *pendenti similis Pan semper, et imo vix ulla inscribens terrae vestigia cornu.* adde Ovid. Fast. II. 285. — Pro villa posuit *Lucretilem*, montem in Sabinis, villae suae vicinum, respectu Fauni, qui deus est ὀρεσβάτης, χρημνοβάτης. — *amoenum* ad totam villam pertinet. — 2. *mutat*, permutat *Lucretilem Lycaeo*, doctiore ratione, (fere ut II. 12. 23.) pro, Lycaeum permutat Lucretili, h. invisit Lucretilem, relicto Lycaeo. Lucan. VII. 832. *vos, quae Nilo mutare soletis Threicias hiemes.* Claudian. de bello Gild. 118. *Palatinis mutasti collibus Idam.* Sidon.

Impune tutum per nemus arbutos
Quaerunt latentes, et thyma deviae
Olentis uxores mariti:
Nec viridis metuunt colubras,

Nec

Sidon. Apollin. XV. 3. *Pallas Erechtheo Xanthum mutabat Hymetto.* — *Lycaeus* mons Arcadiae, Fauno vel Pani Graecorum consecratus. vide vel Theocr. I. 123. et Ovid. Fast. II. 424. — vv. 2 — 9. suaviter exornant generalem sententiam: et custodit, tutatur greges meos. — *igneam aestatem*, nimium aestum Solis, eiusque effecta, morbos. — 3. *defendit aestatem capellis* docta inversione pro, capellas ab aestate def. Nam *defendere* doctiore et plane graeco verbi usu est arcere, avertere, propulsare. Eurip. Suppl. 208. πρὸς δὲ τοῖσι χείματος προβλήμασι' αὖθον ἐξαμύνασθαι θεοῦ. Eodem usu est ἀρήγειν, ἀλέξειν, ἀλαλκεῖν et στέγειν veluti Pind. Pyth. IV. 144. παρθαλία στέγετο φρίσσοντας ὄμβρους. Senec. de Prov. IV. *imbrem culmo aut fronde defendunt.* Stat. Silv. III. 1. 70. *patula defendimus arbore Soles.* adde eundem Theb. I. 409. VII. 244. et Claudian. de IV Conf. Hon. 340. — *ventos pluvios*, pluviam adferentes, tanquam causas morborum. Declaratur autem salubritas istius regionis, quam e prisca religione Fauno acceptam refert poeta.

v. 5 sqq. Aliud praesentiae Fauni effectum, agelli securitas. Hanc speciali hac notione expressit: securae per nemus pascuntur caprae. Hoc insigni ornatu extulit. — *Impune* absque ullo periculo, — *tutum* Fauni praesentia; declarative adiectum τῷ *impune*. — *arbutos* (v. ad I. 1. 21.) *et thyma quaerunt*, pro generali, pascuntur. — *latentes*, cum dilectu ob *quaerunt*, quo quasi cupedia pingitur. — *deviae* docte et suaviter pro, huc illuc per nemus errantes. Securitatis simul notio huic v. inest. — *uxores mariti* male *olentis*, caprae, honestiore vocabulo, quod antiquum sermonem poeticum praeclare decet. , Sic Virgil. Ecl. VII. 7. *Vir gregis ipse caper* ad imitationem Theocriti VIII. 49. τράγε λευκᾶν αἰγᾶν ἄνερ, quem *olidae mares capellae* vocat Sidon. Apoll. IX. 239. — 8. 9. *nec metuunt*, nec est quod metuant serpentes et lupos. *Colubras* feminino genere posuit, vulgari poetarum usu. — *viridis* seu natura, seu, quum mala

gramina

Nec Martiales haeduleae lupos:
Vtcunque dulci, Tyndari, fistula
Valles et Vsticae cubantis
Laevia personuere saxa.

Di

gramina pastae sint. — *haeduleae*, capellae. v. Obss. — *lupos Martiales* docto epitheto, Marti sacros. v. Virg. Aen. IX. 566. — 10. Dum Faunus eos custodit, praesens est. Pro hoc suaviori idea poeta, qui paulo ante gregis pascentis meminisset: dum Faunus fistula canit. De hoc enim accipi iubet summa carminis, et nexus loci. Notus est Pan *συρίζων*, *συρικτὴς* vel e Theocrito, et Lucret. IV. 590. Pastorum sane cantus parum hic opportunus esset, etiam propter seqq. — *dulci*, dulcis, suavis soni, quae suaves cantus edit. — *Vsticae saxa*, Vstica; sed illud declarat naturam montis. — *cubantis*, qui leniter adsurgit, qui molli est adscensu, neque altus, neque praeruptus. Sic *Nola sedens* Sil. It. XII. 163. *molle sedens Cithaeron* Stat. Theb. I. 330. cf. eund. Theb. II. 380. VI. 256. Pariter Apoll. Rh. I. 595. Ὀμόλην *πόντῳ κεκλιμένην*, uti Stat. Th. I. 331. *Cithaeron inclinat ad aequora montem.* *πέτρας ἠρέμα νενευκυίας* Lucian. T. I. p. 186. quae Virgilio Ge. II. 276. *colles supini* dicti. — *levia*, attrita: ornat. *v.* 13 *sqq.* Egregii versus. De *pietate* h. integritate et innocentia poetarum, quae Diis curae cordique est, v. Argum. I. 22. Sententia v. 13. parat transitum ad sequentia. Diis nimirum acceptum refert, quod villa eius abundantia rerum omnium referta sit. Haec enim notio subest illis: Dii me tuentur, et, Diis ego, homo innocens et vates, curae cordique sum, amor ab iis. Sic infra de mercatore I. 31. 13. *Diis carus ipsis.* ubi v. not. — 14. *Hic* in meo agello omnium ruris fructuum ac deliciarum abundantia frueris. Ad uberes agri proventus designandos docte ad rem vocat cornu copiae: *ἀγρὸν γάρ τε λέγουσιν Ἀμαλθείας κέρας εἶναι*, ut Phocylides ait apud Grot. Flor. Stob. p. 215. — *copia opulenta*, abundantia, largus proventus *honorum ruris*, fructuum omnis generis *manabit tibi*, effundetur in te *ad plenum*, abunde, ad satietatem usque, tanquam e *cornu* Amaltheae *benigno*, liberali. Copiosiori ornatu poeta agelli sui ubertatem descripsit, quo magis Tyndaridi, ut ad se secederet, persuaderet. Non igitur video, quo iure Homus

Dî me tuentúr: Dis pietas mea
Et Muſa cordi eſt. Hic tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.

Hic

mius Elem. crit. II. c. 21. tautologiae poetam accuſet: nam ordo verborum eſt: Copia honorum ruris opulenta manabit tibi ad plenum benigno cornu. — *Manabit tibi*, in te fluet, affluet tibi, cum abundantiae notione, graecae eſt elegantiae. Sic ὄλβος ἐπιῤῥύειν dicitur Eurip. Med. 1229. Long. IV. ἐμοὶ δὲ πλοῦτος ἐπίῤῥοῆς καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Lucian. T. II. p. 719. τὸ μὲν χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον ἐξαντλεῖν σκάφαις τισὶ μεγάλαις ἀένναόν τε καὶ πολὺ ἐπιῤῥέον. Infra I. 28. 28. *Multaque merces* — *tibi defluat aequo ab Iove.* — *honores ruris* de proventu ruris, ſollenni ornatu. Serm. II. 5. 13. *dulcia poma, et quoscunque feret cultus tibi fundus honores.* Stat. Silv. IV. 5. 1. *Parvi beatus ruris honoribus. Cereris honores* vocat Valer. Flacc. IV. 532. adde Grat. Faliſc. Cyneg. 376. Alias de foliis, frondibus, quae arboribus decori ſunt, in uſu. Sic V. 11. 9. v. Burmann. ad Anthol. Lat. T. I. p. 704. — *ad plenum*, copioſe, affatim; ut Virg. Ge. II. 244. *Huc ager ille malus, dulcesque a fontibus undae ad plenum calcentur.*

v. 17 *ſqq.* Vita tranquilla et iucunda declaratur, more Horatii, per locum amoenum, cantum, ac vinum. v. ad I. 1. 19. — *vallis reducta* dicitur, quae in longinquum recedit, ſeque retrahit, inflexa, ſinuoſa. v. Virg. Aen. VI. 703. et Noſtr. V. 2. 13. Diſertius illuſtrat Seneca Nat. Quaeſt. VI. 1. *Pompeios, Campaniae urbem, in quam ab altera parte Surrentinum Sabianumque litus, ab altera Herculanenſe conveniunt, mareque ex aperto reductum amoeno ſinu cingunt* caet. Ovid. Her. II. 131. *Eſt ſinus, adductos modica falcatus in arcus*, h. modice reductus, inflexus. — *vitabis*, effugies, non ſenties *aeſtus Caniculae*, Sirii, ſtellae notae, qua aeſtatis tempus ferviditſimum declarari ſolet. v. III. 13. 9. Ep. I. 10. 16. — 18. *fide Teïa*, fidibus Teiis, lyra Anacreontis Teii, carmine Anacreontico. — *dices* canes ad lyram. Putarunt nonnulli, Tyndaridem hic iuberi carmen ab Anacreonte factum decantare: et ſic iam olim acceptum eſſe locum docet ſcholion in Acronianis ad IV. 9. 9. quamquam id ſerius adſutum eſſe apparet.

Potius

Hic in reducta valle Caniculae
Vitabis aestus: et side Teïa
Dices laborantes in uno
Penelopen vitreamque Circen.

Hic

Potius probabile est, ipsam Tyndaridem, ut poëtriam, carmina amatoria, Anacreonteis similia, scripsisse, et argumentum, quod sequitur, tali carmine persecutam esse; quod carmen ab ea decantari apud se nunc cupit. — *in uno laborantes*, unius, Vlyssis, amore flagrantes. *Laborare* exquisito usu est amare, ob aerumnas ac cruciatus, qui amorem comitantur, et *laborare in aliquo* dictum, ut *ardere*, *flagrare in aliqua*, et sim. — *Circe*, Nympha, matre Perse, Nereide, et patre Sole edita, cuius amores ac veneficia ex Homeri Odyssea satis nota sunt. — *vitream* docte et audacter pro, marinam; nam erat Nereis, et mari vicina habitabat. Haud dubie ante oculos fuit graecus poeta. Nam ὑάλινος, ὑαλόεις proprie est *vitreus*, deinde, ob vulgarem apud veteres vitri colorem, *viridis*, *caeruleus*. Iam haec apud poetas perpetua fere sunt numinum marinorum epitheta, a colore maris translata, quatenus inde et ipsi colorem trahant necesse est, dum in illo aut per illud conspiciuntur: qua ratione et Dii inferi *nigri* vocantur. Sic *caerula Thetis* V. 13. 24. Tibull. I. 5. 46. et sic centies. Nihil est adeo, quod in hac ratione displicere possit. Vel sic tamen praeferam nonnullorum interpretationem, tanquam exquisitiorem, poetaque adeo digniorem, qua Circen a pulchritudinis splendore *vitream*, Graecorum exempla secutus, dixerit. Sic in Corinnae fragmento, quod est apud Phrynich. Ecl. p. 136. et emendatius exhibetur a Toup. Append. ad Theocr. p. 20. Καὶ Κόριννα τὸν ὑάλινον παῖδα φησί. Idem Toup. laudat Stratonis c. LXXXVIII. (Anal. Br. II. p. 379.) βουποιητὲ μέλισσα, πόθεν μέλι τοὐμὸν ἰδοῦσα παιδὸς ἐφ' ὑαλέην ὄψιν ὑπερπέτασαι; Adde Rufin. c. XXXVI. (ib. p. 398.) ὄμματα μὲν χρύσεια καὶ ὑαλόεσσα παρείη, καὶ στόμα πορφυρέης τερπνότερον κάλυκος.' Splendoris notionem vitro poeta dat etiam III. 13. 1. et *Galateam* Ovid. Met. XIII. 792. *vitro splendidiorem* vocat.

v. 21 *sqq.* *Pocula Lesbii*, vinum Lesbium, quod erat e praestantioribus, ac dulcissimis. Gell. XIII. 5. Propert. IV. 8. 38.

Hic innocentis pocula Lesbii
Duces sub umbra: nec Semeleïus
Cum Marte confundet Thyoneus
Proelia: nec metues protervum
Suspecta

38. — *innocentis*, innoxii, caput non inebriantis, aut rixas excitantis: quod adeo puellam bibere deceret. Hinc οἰνάριον dictum Alexidi apud Athen. I. 22. quod natura lene esset. Similiter ἀμύμονα Χῖον ἄλυπον dixit Hermippus ap. Athen. I. p. 29. E. — 22. *duces*, bibes, simpliciter; non, quod intelligi nonnulli volunt, otiose, aut lente. Sic in Epigr. apud Toup. ad Suid. III. p. 285. λουσάμενοι, Προδίκη, πυκασώμεθα, καὶ τὸν ἄκρατον ἴλκωμεν. v. III. 3. 34. *ducere Liberum* IV. 12. 14. — *Semeleïus* Σεμελήϊος, Semeles filius, Bacchus, qui *Thyoneus* dicitur, a Thyone, quae et Semele. — 23. *confundet*, commiscebit, vel commutabit *proelia* sua *cum Marte* pro, cum Martis proeliis: eadem forma, qua I. 1. 23. *tubae sonus permixtus lituo*, sono litui. Igitur est: non excitabit proelia, similia Martis proeliis, vel, ut planius eloquar, lenioris vini hausus, isque modicus animum quidem exhilarabit, iocosque ac ludos producet, neque tamen pugnas, qui Thracum vino inebriatorum mos est. Aliter vero dicitur, proelia, manus inferre. Caeterum admovit hunc locum Valkenarius Euripideo (Phoeniss. 797.) de Baccho: Θήβας κῶμον ἀναυλότατον προχορεύεις. — 24. *nec metues*, non erit, quod hic metuas *protervum Cyrum*, impudentiam Cyri. — 25. *suspecta* ei, propter suspicionem, quam de tua fide concepit; docta verborum iunctura. Tyndaridem a Cyro olim *in convivio* paullo illiberalius tractatam fuisse, et sententiae cum antecedentibus nexus et v. 27. aperte docet. Vultu vero forma erat, non metues, ne Cyrus caet. Sed et sic Terent. Eunuch. III. 5. 42. *metuo fratrem, ne intus sit*: et alii. — *male*, nimium, admodum *dispari*, impari viribus, imbecilliori; ornate et ad augendam invidiam pro tenui: *tibi*. — 26. *incontinentes*, suas hominis incontinentis, qui iram non continet. Ratio pedestris ferebat: ne Cyrus incontinens, sibi non temperans caet. Simili ornatu Tibull. I. 10. 56. *Flet teneras subtusa genas; sed victor et ipse flet sibi dementes tam valuisse manus*, h. sibi dementi. — *iniiciat manus*, te male tractet, pulset; quo facile

ducunt

Suſpecta Cyrum, ne male dispari
Incontinentes iniiciat manus,
Et ſcindat haerentem coronam
Crinibus, immeritamque veſtem.

ducunt ſeqq. Quo magis mirentur Interpretum, veluti Torrentii, de vindicatione per manuum iniectionem, et aliorum de laſciviori amplexu capientium hallucinationes. — 27. *ſcindat*, reſcindat, laceret *coronam* convivalem, *haerentem*, inhaerentem *crinibus*, capiti impoſitam; nihil amplius. — 28. *immeritam veſtem*, tuam, immeritae puellae. v. Burm. ad Prop. IV. 5. 16.

CAR-

CARMEN XVIII.

ARGVMENTVM.

Argumentum leve, ſed prorſus egregie et ſplendide tractatum. Laudem vini celebraturus poeta rem ſub ſpeciales notiones revocat, ita, ut Varum ad plantandas in agro Tiburtino, in quo is villam habebat, vites adhortetur, quum vini uſu vita demum ſuavis atque iucunda reddatur, nihilque ad curas animo expellendas eo reperiatur efficacius. Modice tamen eo uti oportere; effecta enim vini, immoderate poti, eſſe graviſſima atque pernicioſiſſima. In hac exquiſita vulgaris ſententiae converſione tractatio ipſa valde magnifica et lyrica eſt cum ab ſententiarum et imaginum vel veritate ac ſuavitate, vel antiquitate, excelſitate, et ſanctitate, inprimis in altera parte, tum ab elocutionis ornatu reconditiſſimo. Sed eadem haec et in ideis et in oratione doctrina facile per ſe ipſa ſuſpicionem nobis iniiceret, graecum exemplum ante oculos fuiſſe Horatio, niſi iam certum id et indubitatum faceret fragmentum Alcaei, quod eſt apud Athen. X. 8.

Μηδὲν ἄλλο φυτεύσῃς πρότερον δένδρεον ἀμπέλω.

A quo verſu, ad verbum latine converſo, quum noſtrum carmen incipiat, haud dubie univerſum illud ex Alcaei carmine, cuius haec particula exſtat, expreſſum eſt. v. et Franc. Robort. Adnotatt. I. 22. Eſt igitur luſus

ingenii sive periculum, alieni carminis suo sermone suoque more reddendi. Sed quod in eiusmodi periculis facile peccatur, ut nimio exempli sui repraesentandi studio vim sibi poeta faciat, et nimium presse illud sequendo torqueat se, eoque obscuritatem subinde vel duritiem aliquam et affectationem operi suo inferat, eius quidem vitii crimine Horatium quoque in altera huius odes parte inprimis a v. 11. *liberare omnino vix possis. Iam vero illud observent studiosi, quam diversus sit duarum carminis partium color. In laudibus vini modice sumti (v.* 3—6.*) mollis est ac lenis et placida oratio: sed inde a v.* 7. *de immoderato vini usu dicturus poeta subito incalescit, ipse quasi ebrius, et perturbatione quadam enthea corripitur, quae ad dithyrambum accedit. Denique Varum illum, ad quem haec ode scripta est, cum Torrentio multi putant esse L. Quinctilium Varum, in Germania tum legionibus caesum: sed eum ipsa temporum ratio excludit, quod ea clades in a. V.* 761. *incidit. Rectius, probabilius certe in re tam dubia, intelligunt L. Varum, Epicureum, amicum Caesaris, item Virgilii et Horatii, memoratum ap. Quinctil. VI.* 3. 78. *Cf. Masson Vit. Hor. p.* 222. *et inprimis Ill. Heyn. Exc. II. ad Virg. Ecl. VI. Caeterum comparent studiosi III. c.* 21. *et fragm. Mnesithei ap. Athen. I. p.* 36. *et in Grotii Exc. Stob. p.* 903. *cuius initium ita constituendum videtur:*

. . . . . τὸν οἶνον θεοὶ
Θνητοῖς ἔδωκαν, τοῖς μὲν ὀρθῶς χρωμένοις
Ἄγαθὸν μέγιστον· τοῖς δ' ἀτάκτως, τοὔμπαλιν.

AD

AD VARVM.

Nullam, Vare, ſacra vite prius ſeveris arborem
Circa mite ſolum Tiburis et moenia Catili.
Siccis omnia nam dura Deus propoſuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt ſollicitudines.
Quis

v. 1 *ſq. Nullam arborem prius*, potius *ſeveris*, plantes, ponas in agro tuo Tiburtino, quam *vitem*, *ſacram*, deo conſecratam, Baccho; res nota. *Solum mite*, ob aëris temperiem, quod ideo vitibus ferendis idoneum ſit. Sil. It. V. 466. *Zephyro Surrentum molle ſalubri*, et *mitis Campania* VI. 651. — *moenia Catili*, docte, et copia poetica amplius declaratur Tibur, a Tiburno, Cora et Catillo, filiis Catilli, Amphiarai filii, conditum. Sil. VIII. 366. *Tibur, Catillo, tuum.* cf. Virgil. Aen. VII. 671. ibique Heynii Exc. VIII. p. 151. adde Schrader. ad Muſaeum p. 240.

v. 3 — 6. Vino enim uti deoet, ad animum exhilarandum, et ad curas abigendas. Ita enim natura comparatum eſt, ut abstemii gravius humanae vitae moleſtiis urgeantur, ac deprimantur. Prius comma omiſit, tanquam poeta; poſterius magna cum dignitate extulit. *Deus*, natura, ut I. 3. 21. Grat. Paliſc. Cyneg. 513. Rectius tamen Bacchum intelligas, inprimis propter Tib. III. 6. 21. *Iam venit iratus nimium nimiumque ſeveris; qui timet irati numina magna, bibat. Quales his poenas qualis quantusque minetur, Cadmeae matris praeda cruenta docet. Propoſuit*, impoſuit, conſtituit, tanquam poenam; nam eſt verbum proprium de legislatore. *Omnia dura* graviſſima quaeque humanae vitae mala, *ſiccis*, ſobriis, ſeveris, qui vino abstinent; quibus opponuntur *maſidi, uvidi*, IV. 5. 39. Ep. I. 19. 9. — *neque aliter* niſi vino hauſto: venuſte et cum vi. *Sollicitudines*, triſtitia, aegritudo, curae *mordaces*, θυμοβόροι, δακέθυμοι, θυμοδακεῖς, quae animum conſumunt, ſollenni idea.

Quis poſt vina gravem militiam aut pauperiem crepat?
Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
At ne quis modici transfiliat munera Liberi, Centau-

conf. ad II. 11. 17. — *diffugiunt*, animo pelluntur, animus iis liberatur. Cogitandae vero tanquam comites, quae ſobriis ſemper adhaerent. Eadem imago de *Cura* III. 1. 40.

v. 5. 6. Ea enim, quae vitam aerumnoſam atque moleſtam efficiunt, leviora fiunt, vino hauſto. Vivide hoc, et ornate per notiones ſpeciales expreſſit poeta. *Poſt vina*, vino hauſto, ut *poſt te*, III. 21. 19. *Militiam aut pauperiem crepat*, in ore habet, adeoque putat, ſentit *gravem*, tanquam rem moleſtam, aerumnoſam. *Crepare*, ut Ep. I. 7. 84. Serm. II. 3. 33. et A. P. 247. Ad ſenſum Theogn. 1125. εἰ πίομαι, πενίης δυμοφθόρου οὐ μελεδαίνω. — 6. Suavis eſt apoſtrophe ad Venerem et Bacchum, quorum beneficio vita iucunda ac ſuavis reddatur. De his adeo ſolis vino exhilaratus loquitur, omiſſis caeteris. *Pater*, communi Deorum epitheto. *Decens Venus*, ad gratiam, quae e decenti habitu, motu oritur, refer. v. ad I. 4. 5.

v. 7 *ſqq.* Modus tamen in bibendo vino adhibendus eſt; quum innumera ex ebrietate oriantur mala, rixae, pugnae, arrogantia, inſolentia, alia. In enuntianda atque exornanda hac ſententia magnam, ac, paene dicam, nimiam doctrinam a poeta adhibitam facile agnoſcas. Pro vino poſuit *munera Liberi*, δῶρα Διονύσου, ut ſaepius, e. g. Heſiod. Ἔργ. 614. — *modici* inverſione poetica, pro modica munera, vinum modicum, i. modice ſumtum. Sic habes *modicos cantharos* I. 20. 1. et *inmodicum Lyaeum* Ovid. ex P. II. 10. 29. *Non haec inmodico contraxi damna Lyaeo.* — *transfiliat* docte atque audacter pro, modum in capiendis Bacchi muneribus, in bibendo vino excedat. Temeritatis eſſe verbum *transfilire*, vidimus ad I. 3. 24. Ad ſenſum ac verba Theogn. v. 471. ὃς δ' ἂν ὑπερβάλλῃ πόσιος μέτρον, οὐκ ἔτ' ἐκείνος τῆς αὐτοῦ γλώσσης καρτερὸς οὔτε νόου. et Baſilii Ep. 38. in Anthol. lat. Burm. I. p. 542. *Vina ſitim ſedent — hos fines transfiluiſſe nocet.* — 8. *Monet* eum, absterrere eum poſſunt illa, quae ebrietatem ſequuntur, mala, a Baccho poe-

nae

Centaurea monet cum Lapithis rixa, ſuper mero
Debellata; monet Sithoniis non levis Evius,
Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discer-

nae quaſi loco inflicta. Iam pedeſtris ſcriptor nude ea appoſuiſſet; ſed poeta exemplis defungitur, ad rem vividius declarandam. *Rixa*, in pugnam verſa, pugna *Centaurea*, Centaurorum *cum Lapithis*, Theſſaliae populo, quorum rex Pirithous ad celebrandas ſuas cum Hippodamia nuptias Centauros vicinos invitaverat. De orta inter utrosque, incenſis vino animis, pugna, atque inſecuta Centaurorum clade, nota omnia. v. Heyn. ad Virg. Aen. VII. 304. Pugnam ipſam deſcripſit Ovid. Met. XII. 219. *debellata*, orta, atque proelio diiudicata *ſuper mero*, inter bibendum, cum ſeſe largius poculis invitaſſent. *Rixam debellare* dictum, ut bellum bellare, pugnam pugnare et ſim. Caeterum ſpectat huc aenigma de Vino c. XVIII. (Br. Anal. III. p. 322.) ἦν ὅτε σὺν Λαπίθαισι καὶ ἀλκίμῳ Ἡρακλῆι Κενταύρους διφυεῖς ὤλεσα μαρνάμενος. adde Nicarch. c. XXII. 3. (Br. Anal. II. 354.) Alcaei Meſſ. c. XV. (Br. Anal. I. 490.) Baſil. in Anthol. lat. Burm. l. l. *Lapithas bello perdis, Iacche, gravi.* Cf. Propert. II. 24. 31. Ovid. A. A. I. 591. Fundus omnium apud Homer. Od. φ. 294 ſqq. Orph. Arg. 416. cf. Athen. XIV. 1. Pugnam hanc in templo Iovis Olympii expreſſam memorat Pauſan. V. 10. — 9 *ſq. Sithonii* hic univerſe pro Thracibus, quorum compotationes non niſi caede finiri ſolebant. Hinc *Evius* ſ. Bacchus iis *non levis*, gravis, graviter urgens eos, furore immiſſo; ſollenni imagine, qua ἐνθουσιῶντες numine premi, urgeri dicuntur. De Amore Tibull. II. 1. 79. *Ah miſeri, quos hic graviter deus urget.* Docte adeo hic poeta ebrietatem cum furore Bacchico confundit. — 10. Furoris ſ. ebrietatis effectus, ὕβρις, apud Thracas. *Avidi libidinum* (ita iunge), dediti libidini, ad omne libidinis genus proclives, ὑβρισταὶ, intemperantes, inſolentes. Nam eſt libido, ὕβρις, arrogantia in faciendo, quicquid libuerit, oppoſita menti ſanae. Eſt adeo gravius pro tenui: *illi.* — *fas atque nefas*, honeſtum et turpe. — *exiguo fine*, ita ut inter fas ac nefas *exiguum* modo *finem*, tenuem admodum limitem ponant, quem facile transgrediantur, h. nullum omnino. Ad

Discernunt avidi. Non ego te, candide Baſſareu,

Invi-

verba ac ſenſum Lucian. Nigr. 31. (T. I. p. 73. ed. Reiz.) μηδὲ χρῆσθαι ἴσασι ταῖς ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ κἂν ταύταις παρανομῶσι, καὶ τοὺς ὅρους συγχέουσι, πάντοθεν τῇ τρυφῇ παραδόντες αὐτῶν τὰς ψυχάς πατεῖν. Dictum adeo, *fas et nefas exiguo fine discernunt*, pro, confundunt, permiſcent fas ac nefas. Et hoc in eos cadit, qui omnia ſibi licere exiſtimant, qui tanta ſunt animi pravitate, atque amentia, ut honeſtum a turpi amplius discernere nequeant. Catull. LXIV. 405. *Omnia fanda, nefanda malo permixta furore.* Virgil. Ge. I. 505. *Quippe ubi fas verſum* (confuſum) *atque nefas.* Ovid. Met. VI. 585. *fasque nefasque confuſura ruit.* Iam Eurip. in fragm. Inus IV. σύμμικτα μὴ δίκαια καὶ δίκαι' ἁμοῦ.

v. 11 *ſq. Non ego* ita abutar vino, ſed modice illud capiam. Nempe vulgare erat: non ego munera tua capiam *te invito*, ita ut iram in me tuam concitem; nunquam immoderate bibendo, et ſic ut ad furorem adigar, quod tu fieri non vis, dona tua profanabo. Vt ſequentia recte intelligantur, tenendum, poetam omnem ornatum ab orgiis ſeu ſacris enthuſiaſticis Bacchi eorumque pompa repetiiſſe. Comparat adeo, ſeu, ut ita dicam, confundit potius eum, qui ſacra Bacchi recte adminiſtrat, rite celebrat, cum eo, qui Bacchi munere, vino, recte, moderate utitur; contra eum, qui ſacra eius contra ritum celebrat, ea adeo profanat, adeoque Bacchi in ſe iram concitat, cum eo, qui modum in bibendo vino excedit, eoque ipſo Bacchum aeque ſibi iratum habet. Iam Bacchi ira ſe exſerit immittenda inſania, tympanorum atque cornuum ſonitu effecta; hanc adeo deprecatur poeta v. 13. Vniverſum hunc locum in recondita et imaginum et verborum doctrina ac dithyrambica audacia obſcurae aliquid affectationis habere, quod facile exemplum graecum prodat, anxie expreſſum, in promtu eſt videre. *Non quatiam te*, poſſit eſſe ſimpliciter, iram tuam excitabo, commovebo in me (de qua ſignif. v. Wernsd. Poet. min. III. p. 361.), ſed ob appoſita *te invito*, et ſqq. de pompa et ſacris Bacchi capiendum. Erit adeo: *quatiam te*, ſacra tua quatiam, cum vi et audacter pro, movebo, de loco ſuo deripiam, pompam tuam ducam, ſacra tua faciam, bacchabor *te invito* et abnuente, adeoque contra morem ſacrorum, haud rite: quatenus et *quatere* eſt violenter movere, et ipſum numen loco

ſuo

Invitum quatiam: nec variis obsita frondibus
Sub divum rapiam. Saeva tene cum Berecyntio
Cornu

sub moveri videtur, cuius sacra moventur. Nam *movere*, vel *commovere sacra* est, vasis sacris sublatis initium pompae facere; v. omnino Virg. Aen. IV. 301. ibique Heyn. adde Valer. Fl. III. 232. — *Bassareus*, Bacchus, a voce Thracia vel Afra Βασσαρὶς, quam Suid. et Etym. M. explicant ἀλώπηξ. Item Hesych. βασσαρεῖα, τὰ ἀλωπεκεῖα οἱ Λίβυες λέγουσιν. Iam pelles, non solum hinnulorum, νεβρίδας, ut vulgo notum, sed etiam vulpium gestarunt et Bacchae, βασσαρίδες inde dictae, et ipse Bacchus. Hesych. βάσσαραι· χιτῶνες, οὓς ἐφόρουν αἱ θρᾳκίαι Βάκχαι. Vide Voss. Etym. v. Bassareus, et Meurs. ad Lycophr. p. 342. — *Candidus* dicitur, ob perpetuam eius iuventam, orisque pulcritudinem. Tibull. III. 6. 1. *Candide Liber ades.* Argutantur h. l. interpp. Sequentia, *nec variis . . . rapiam*, exornant eandem sententiam, servata allegoria. In Bacchi pompa portabantur a virginibus, κιστοφόροις, κανηφόροις inde dictis, vasa s. cistae sacrae, hedera et pampinis velatae, in quibus essent res sacrae ac mysticae, quas praeter initiatos nemini videre licebat. Catull. LXIV. 259. Tibull. I. 7. 48. *occultis conscia cistis sacris*, quam ideo *tacita formidine plenam* dicit Valer. Fl. II. 267. Locus class. apud Theocr. κγ. 7. cf. Dorv. ad Char. p. 264. Iam expende verborum vim atque ornatum. Res sacras, cistis abditas innuit poeta per *obsita frondibus*, quae tecta sunt, celantur frondibus hederaceis, et pampinis. — *Variis*, colore, vel, quod magis poeticum videtur, motu; adeoque mobilibus, vento agitatis. Nam *varius* et *variare* sollenne poetis de agitatione. V. Lectt. in Catull. p. 126. — *Sub divum rapiam* graviter pro, ea profanis revelabo, retegam, in conspectum adducam, quae tegenda sunt; adeoque, mysteria tua profanabo.

v. 13. Noli me insanire ebrietate; sed et hoc per allegoriam ab orgiis ductam expressit poeta. Ne mihi furorem immittas, qualem ob sacra turbata Pentheo, qui σὺν τ' ἐτάραξε πᾶσιν μανιώδεος ὄργια Βάκχου, iuxta Theocr. l. l. Furorem expressit per pulsata tympana ac cornua, quibus iste in Bacchis excitatur. Eorum usus in Orgiis satis notus. *Tene tympana,*

Cornu tympana, quae ſubſequitur caecus Amor ſui,
Et tollens vacuum plus nimio Gloria verticem,
Arcanique Fides prodiga, perlucidior vitro.

cohibe, ne pulſari ſinas. *Saeva*, in furorem agentia, audito ſono. *Tympana cum cornu* exquiſitiori ratione dictum pro, tympana et cornua, ut Iuven. XIV. 200. *cornua cum lituis audita*. *Cornu Berecyntium* dictum a Berecynto, Phrygiae monte, ubi Cybeles ſacra eodem, quo Bacchi, furore peragi ſolebant. v. ad I. 16. 5.

v. 14 *ſq.* Nobiliſſimo phantaſmate effecta ebrietatis perſonas facit, ex iisque pompam quaſi conſtituit, quae tympanorum ſonum ſequatur. *Amor ſui*, arrogantia. — *caecus*, ſe ſolum reſpiciens, ſibi cum ipſis vitiis placens. — 15. *Gloria*, iactantia, inſolentia, vanitas, adeoque in malam partem. Nam alias eſt in Virtutis comitatu. Sil. XV. 97. *Mecum Honor ac Laudes, et laeto Gloria vultu.* — *plus nimio*, altius *tollens verticem*, nota imagine de ſuperbia. Rhian. (Br. Anal. I. 479.) v. 10 ſqq. ἐπιλήθεται, οὕνεκα γαῖαν ποσσὶν ἐπιστείβει. αὐχένα γαῦρον ideo ei tribuit Iulian. XII. 1. (Br. Anal. II. 496.) γαυρούμενον Meſomedes I. 10. (ib. p. 292.) μέγαν Rufin. 37. 3. (ib. p. 399.) cf. III. 16. 18. — *vacuum*, quatenus ipſa gloria vacua eſt, h. inanis, vana. Vividius tamen, poetaque dignius phantaſma oritur, ſi ipſum verticem vacuum cogitemus, cui nulla laurea, aut aliud honoris inſigne impoſitum ſit.

v. 16. Deſignatur loquacitas, inprimis damnoſa illa, quae filenda prodit, animi levitas, perfidia. Iam *arcana* dicuntur alicuius *fidei credi*, quae ipſa ideo, tanquam dea, *arcanis laeta* audit Sil. II. 481. *Fides* adeo ſ. is, cuius fidei arcana ſunt credita, *prodigus* eſt *arcani*, dum illud facile eloquitur, prodit. — *perlucidior vitro*, cuius pectus ipſo vitro perlucidius eſt, nihil absconditi habens. Praeclare hanc animi levitatem, ebrietatis comitem, expreſſit Pauſias pictor, Μέθην exhibens ἐξ ὑαλίνης φιάλης πίνουσαν· ἔσοις δ' ἂν ἐν τῇ γραφῇ φιάλην τε ὑάλου, καὶ δι' αὐτῆς γυναικὸς πρόσωπον apud Pauſan. II. 27. p. 173. Ad ſenſum V. 11. 19. *ſimul calentis inverecundus Deus fervidiore mero arcana promorat loco*. Similis gnome eſt apud Brunck. Gnom. gr. p. 234. Κάτοπτρον εἴδους χαλκός ἐστ' εἶνος δὲ νοῦ.

CAR-

CARMEN XIX.

ARGVMENTVM.

Horatius, qui amori omnino finem ſibi feciſſe videbatur, eidem ſe denuo ſuccubuiſſe, idque Glycerae pulchritudine effectum hoc carmine fatetur. Leviſſimum hoc argumentum, vide, quanta dignitate, doctrina, ſententiarum affectuumque veritate exornaverit! Splendidum ſtatim exordium: Deos ipſos, Venerem ac Bacchum ſuum de nuntio amori in perpetuum mittendo conturbaſſe conſilium, vehementiſſimoque ſe in Glyceram amore iterum exarſiſſe. Sequuntur tum de puellae pulchritudine parvae ſed vividiſſimis coloribus delineatae picturae. Ad Venerem igitur redintegrati huius amoris, qui ſe Glyceram ſolam cogitare ſinat, ad aliaque omnia plane ineptum reddat, vehementiam referens, ut haec remittat, eam placare ſtatuit. Suaviſſima vero converſio, quae amoris cruciatus fortius declarat, quam exactiſſima eorum enumeratio ac deſcriptio. Suſpicantur fere e vv. 10 ſqq. poetam hoc ipſo tempore vel conatum eſſe vel iuſſum a Maecenate, Scythas coercitos et ſigna a Parthis recepta carmine deſcribere, adeoque, quum res eae a. V. c. DCCXXXIV. geſtae fuerint, hoc carmen in Horatii aetatis annum XLVI. incidere. Quod equidem ex iſtis vv. ponere non auſim; nam Scythas et Parthos poſuit omnino pro gravioris carminis argumento, a quo nunc Glycerae amore avocetur; neque vix credere licet, Horatium, quo ſe excuſaret, inſtanti Maecenati Glycerae amorem praeſentarum fuiſſe.

DE GLYCERA.

Mater saeva Cupidinum,
Thebanaeque iubet me Semeles puer,
Et lasciva Licentia
Finitis animum reddere amoribus.

Vrit

v. 1 *sqq.* *Saeva*, Κύπρις βαρεῖα (ut Theocr. I. 100.) χαλεπὴ, δεινὴ, quae saevum imperium exercet, quae invitum etiam amare cogit: unde mox praeclare *iubet*. Similiter IV. 1. 4. *desine dulcium mater saeva Cupidinum — flectere mollibus iam durum imperiis.* adde I. 33. 10 sqq. III. 9. 18. — *Mater Cupidinum* Venus, quatenus hominibus ac Diis ἐπὶ γλυκὺν ἵμερον ὦρσε Homer. H. in Ven. 2. hinc antiquo sermone Πόθου s. Ἱμέρου mater dicta. Philodem. c. XXIV. 2. Anal. Br. II. 89. Κύπρι Πόθων μῆτερ ἀειλλοπόδων. Amplificata mox atque exornata hac a poetis idea, eadem dea Ἐρώτων, quorum innumerabilis est multitudo, mater habita. cf. Stat. Silv. I. 2. 62. Claudian. Nupt. Honor. 47 sqq. — 2. *Thebanae Semeles puer*, παῖς, filius, Bacchus, qui amoris auctor h. l. dicitur, quatenus omnis perturbatior mentis status ad Bacchum auctorem referri solet. v. ad III. 25. 1. hinc et μαίνεσθαι, μανία, uti Lat. *furor* et *furere*, de vehementiore amore. Simplicior tamen fuerit ratio, si amorem hunc Horatii non, ut quidam, in convivio, aut inter vina exortum, quod nimis vulgare foret, sed vino auctum, incensum, palam factum (cf. V. 11. 13. 14.) intelligas. Quo sensu σεμνὴν Βάκχου πάρεδρον Venerem indigitat Orph. H. in eand. v. 6. Adposite Achill. Tat. II. 3. Ἔρως δὲ καὶ Διόνυσος, δύο βιαῖοι θεοὶ (*durus uterque deus*, Propert. I. 3. 14.) ψυχὴν κατασχόντες, ἐκμαίνουσιν εἰς ἀναισχυντίαν, ὁ μὲν καίων αὐτὴν τῷ συνήθει πυρὶ, ὁ δὲ τὸν οἶνον ὑπέκκαυμα φέρων. Οἶνος γὰρ ἔρωτος τροφή. — 3. Proprie *licentia* est dissoluta effrenaque et sentiendi et agendi ratio, ἀσέλγεια, *effrenatio impotentis animi* Ciceroni dicta. Qui igitur sibi non temperat, qui ad amorem proclivis est, in hunc licentia cadit. Praeclare igitur hanc in Deorum, a quibus ad amorem

insti-

Vrit me Glycerae nitor
Splendentis Pario marmore purius:
Vrit grata protervitas,
Et voltus nimium lubricus adſpici.

In

inſtigetur, numero poeta poſuit. Simile phantaſma exhibet Claudian. Nupt. Honor. 78. *Licentiam nullo nodo conſtrictam* in Veneris regia collocando. — *lafciva*, petulans, inſolens, adpoſito epitheto. — 4. *animum reddere*, iterum adiicere ad *amores finitos*, quorum finem mihi feciſſe videbar, h. denuo amare.

v. 5—8. Glycera enim pulchra ſua forma, commodisque moribus totum me cepit. Ornate hoc extulit poeta. *Vrit me*, amore incendit, ἐκκαίει, *nitor*, pulchritudo Glycerae. — 6. Debebat ſequi ex vulgari ratione, *purius ſplendens*, qui purior eſt, qui ſplendidior, candidior eſt *Pario marmore*. Candidiſſimum hoc fuiſſe, in vulgus notum. Eadem comparatione uſus eſt Pind. Nem. Δ. 131. hymnum στάλαν vocans, Παρίου λίθου λευκοτέραν. Noſtrum locum ſublegit Seneca Hippol. 797. *Haec ſolem facies rarius appetat* (inverſa ratione pro, Hanc faciem ſol rarius appetat) *lucebit Pario marmore purius*. — 7. *Proterva* puella dicitur, quae mores paullo ſolutiores habet, quibus iuvenes tenet, atque in amorem ſui rapit. Opponitur ei *puella ruſtica, pudor ruſticus* et ſim. Quae protervitas ſi intra certos fines contineatur, neque decori puellari (*Delicateſſe*) officiat, recte hactenus *grata* amanti dici poteſt, illecebris his tanto magis incenſo: atque ſic fere Gallorum *Coquetterie* reſpondet. — 8. *vultus lubricus adſpici*, fere interpretantur, quem lubricum eſt adſpicere, qui cum periculo, vel non impune adſpicitur; quod tamen nimis pedeſtre. Alii de ſplendore vultus, qui oculos adeo praeſtringat, ut ſtatim deiiciantur, expediunt. Sed *nitorem Glycerae* habes iam v. 5. deſcriptum. Forte aliquid profeceris ex Muſaei v. 94. ὀφθαλμὸς δ' ὁδός ἐστιν· ἀπ' ὀφθαλμοῖο βολάων κάλλος (ſ. potius ἕλκος) ὀλισθαίνει, καὶ ἐπὶ φρένας ἀνδρὸς ὁδεύει. Lubricus vultus eſſet adeo, unde κάλλος ὀλισθαίνει. Alia paullo ratione pulchritudo ex oculis dicitur ῥεῖν, ἀποῤῥεῖν: ut Platoni in Phaedro p. 346. δεξάμενος τὴν τοῦ κάλλους ἀποῤῥοὴν διὰ τῶν ὀμμάτων. caet. quod inprimis amplexi ſunt, atque exornarunt ſcripto-

In me tota ruens Venus
Cyprum deseruit; nec patitur Scythas,
Et

scriptores erotici graeci, Ach. Tatius, Aristaenetus, alii. Oculi adeo, unde pulchritudo emanare, atque in pectus penetrare dicitur, docte lubrici dicti videri possint. Possis etiam oculos intelligere viscos quasi inunctos, quibus facile inhaerescas, h. qui amorem inspirant, graeca idea. Ita enim ὀφθαλμοὺς ἰξῷ Κύπριδος ἠγχριομένους dixit Meleag. V. 2. et ἰξὸν θηρευτὴν eadem de re Rhian. in Anal. Br. I. p. 480. et Incert. c. LII. (Anal. Br. III. p. 161.) Quod omnino ad blandimenta meretricia traduxit Plaut. Bacch. II. 5. 39. *Tactus sum vehementer visco: cor stimulo foditur.* et I. 1. 16. *Viscus morus vestra est blanditia.* His tamen omnibus, utcunque docte ac subtiliter disputatis, simpliciorem hanc praeferendam existimo rationem, qua oculi dicantur lubrici, mobiles (etiam Cicero de Nat. D. II. 51. *natura oculos fecit lubricos et mobiles*) adeoque lascivi, molles, putres, ὄμματα ὑγρά, βλέμμα ταχὺ καὶ μαλακόν (ut Philetaerus apud Athen. XIII. 1. p. 559.) *Oculorum mobilem petulantiam* vocat Petron. c. 126. et *lascivos ac mobiles* oculos συνωνύμως ponit Quinctilian. Inst. Or. XI. 3. 76. Qua eadem ratione Venus ἑλικοβλεφάρη, ἑλικώπις Graecis audit. Musae. 101. λοξὰ δ' ὀπιπτεύων δολερὰς ἑλίξεν ὀπωπὰς νεύμασιν ἀφθόγγοισι παραπλάζων φρένα κούρης. Sic vero praeclare invicem sibi respondent protervitas, mores puellae lepidi, qui delicias amatori faciunt, et, qui eas prodit, vultus lubricus. — *adspici* graeca elegantia abundare, vix est ut moneam. Sic *niveus videri* IV. 2. 59. — *nimium* praeclare amoris inde excitati vehementiam innuit.

v. 9 *sqq.* Quum veteres omnem perturbatiorem mentis statum ad Deos auctores referrent, hoc prisca simplicitate sic eloquebantur, ut ipsos Deos pectus, animi sedem, intrare, vique sua per illud didita, illud premere, urgere dicerent. De Amore Tibull. II. 1. 79. *Ah miseri quos hic graviter Deus urget!* quem locum ne aliter interpreteris, vetat imitatio Stat. Silv. I. 2. 82. de eodem Deo, Stellae pectus obsidente: *telis ego attonito, quantum me nocte dieque urgentem ferat, haud ulli vehementior unquam incubui.* cf. Mosch. III. 17. Vtque hunc amoris furorem non per momenta aliquot, tanquam Bacchi aut Apollinis, durantem, sed continuum eum exprimerent,

exor-

Et verſis animoſum equis
Parthum dicere, nec quae nihil adtinent.

Hic

exornarunt hanc imaginem ſic, ut Venerem et Amorem in pectus immigraſſe novamque ibi ſedem poſuiſſe fingerent. Propert. II. 9. 17. *Quid tibi iucundum ficcis habitare medullis*, et ſic ſaepius. Iam expende orationis vim atque ornatum. Pedeſtris ſtructura erat: *Venus*, deſerta, relicta Cypro, *tota in me ruit*, cum vi, pro, toto numine ſuo me implevit, totum me occupavit. Eadem ἐνεργείᾳ Eurip. Hippol. 1274. Ἔρως, ᾧ μαινομένᾳ κραδίᾳ πτανὸς ἐφορμάσει. *Tota*, ἄφυω μολοῦσα, ut Incertus apud Stob. Grot. p. 127. Proxime ad ſenſum ac verba Ach. Tat. I. . ὅλος γὰρ μοὶ προσέπεσεν Ἔρως. Sed iam Eurip. Hippol. 443. Κύπρις γὰρ οὐ φορητόν, ἢν πολλὴ ῥυῇ. et Med. 627. Ἔρωτες ὑπὲρ μὲν ἄγαν ἐλθόντες — εἰ δ' ἄλλοι ἔλθοι Κύπρις, οὐκ ἄλλα θεὸς εὔχαρις οὕτω, de moderato et immoderato amore. Ariſtaenet. Ep. II. 5. καὶ μέχρι τοῦ ἤπατος διελήλυθεν εἰσρυείς. Ἔρως λάβρον ἐπαιγίζων Paull. Silent. XXX. (Anal. Br. III. 80.) Omnino totum hunc locum e graeco exemplo expreſſum eſſe et ipſa oratio facile arguit, et vero fidem facit fragmentum Alcmanis apud Euſtath. ad Homer. p. 305. C. et apud Steph. Poett. Lyrr. p. 628. Κύπρον ἱμερτὰν λιποῦσα καὶ Πάφον περιῤῥύταν: unde Horatii, *Cyprum deſeruit*, quod vel omnino ornatus cauſſa additum, vel ut amoris perſeverantiam declararet poeta. Eadem ſuavitate Gratias τὸν Ὀρχομενὸν ἀπολιπούσας pueri genis inſidere ait Alciphr. III. 1. Amor ineptum me facit gravioribus rebus canendis. — *nec patitur* praeclare de Dea inhabitante, et amatorem ad arbitrium fingente. — *dicere* me, canere aliquid gravioris argumenti. Pro hoc, ſpeciali idea, materiam carminis ponit Parthos ac Scythas debellatos. v. ad I. 12. 53. adde III. 8. 23. Ad ſententiam Ovid. ex P. III. 3. 31. — 11. *animoſum*, fortem *verſis equis*, retro miſſis in fuga telis, res nota. cf. II. 13. 17. Virg. Ge. III. 31. *Fidentemque fuga Parthum* et inde Claudian. de IV Conſ. Honor. 531. *refugo quae ſit fiducia Partho.* Propert. IV. 3. 66. *Subdolus et verſis increpat arcus equis.* — 12. *quae nihil attinent*, *quae nihil adtingant ad rem*, ut plenius Plaut. Merc. Prol. 32. quae aliena ab amore meo exiſtimo, quae ego nunc non curo, ut *caetera*, τὰ ἄλλα I. 9. 9. Minus apte comparant Anacr. 36. 3.

τί

Hic vivum mihi cespitem, hic
Verbenas, pueri, ponite, turaque,
Bimi

τί δέ μοι λόγων τοσούτων, τῶν μηδὲν ὠφελούντων;

v. 13—16. Multum suavitatis habet subita ad Venerem conversio. Poeta, vehementissimi amoris aestu cruciatus, eique amplius tolerando impar, a Venere, a qua iste primum excitatus fuerat, eiusdem remedia quaerit, utque cruciatus suos levet atque mitiget, eam precatur. Ad amoris δεινότητα declarandam egregie comparatum hoc, quod illico aram exstrui, et sacrificium fieri iubet; tum ipse orationis vigor miserum amantem facile prodit. Similis color III. 26. 6. *Hic, hic ponite lucida funalia* caet. — *Ponite cespitem*, exstruite, erigite aram e cespite *vivo*, viridi. Ara cespititia erat haud dubie ex antiquissimis. v. Theocr. XXVI. 3—5. servata ideo cum verbenis (Ovid. Fast. I. 343.) in quibusdam sacris ob religiosi huius ritus vetustatem. cf. III. 8. 4. *glebam virentem* vocat Iuvenal. XII. 85. cf. Virgil. Aen. XII. 119. et Intpp. ad Apulei. Met. VII. p. 465. ed. Oudend. *Verbenas ponite*, arae imponite, seu omnino afferte. Nam verbum proprie ad cespitem spectat, eiusque vis reliquis adcommodari debet, nota ratione. *Verbenas* et *tura* in Veneris sacris memorat etiam Virgil. Ecl. VIII. 65. et inde Calpurn. XI. 63. — 15. *cum patera*, et pateram *meri* ponite, paratam habete ad libationem faciendam, seu potius, merum arae e patera infundite. Specialibus omnino ideis poeta expressit, quod generalius erat, sacrum Veneri parate. — *bimi*, quae aetas vinum usui iam satis aptum reddiderat. v. I. 8. 7. et ad libationem faciendam opus erat vino novo. v. I. 31. 2. — 16. Vulgari ratione sequi debebat: ut placem Deam, eam mihi propitiam reddam, si ad sensum poetae, ut amorem minus gravem, vehementem experiar; sed Horatius haec tanquam vates eloquitur, preces suas ratas fore certo persuasus. — *lenior veniet*, Venus lenior erit, placabitur. *Venire* pro *tenui esse* satis frequentatum poetis. Seneca Hippol. 437. *beatis mitior rebus veni.* Iuvenal. VII. 29. *Vt dignus venias hederis* caet. et passim. Atque sic recte satis haec procedere videtur huius loci explicandi ratio. Nescio tamen, annon poeta potius voluerit, *Venus* lenior, h. moderatior *veniet* in me, non tota in me ruet: quod ad totam carminis oeconomiam multo aptius videtur. Ita fere Eurip.

Med.

Bimi cum patera meri:
Mactata veniet lenior hoſtia.

Med. 630. εἰ δ' ἄλις ἥλθοι (ſi modica, lenis veniat) Κύπρις, οὐκ ἄλλα θεὸς εὔχαρις οὕτω. Idem in Aeolo fr. X. Τῇ δ' Ἀφροδίτῃ πόλλ' ἔνεστι ποικίλα· τέρπει τε γὰρ μάλιστα καὶ λυπεῖ βροτούς· τύχοιμι δ' αὐτῆς, ἡνίκ' ἐστιν εὐμενὴς, *lenem eam experiri velim.* — *mactata hoſtia* vel proprie; nam et hoſtias Veneri mactatas eſſe, etſi ara ſanguine adſpergi nefas erat, ſatis conſtat; vel eſt pro generali, ubi ſacrum fecero, ſacrificio peracto; hocque malim propter verbenas, tura et merum, quibus ourari vult iſtud ſacrum, expreſſis verbis adpoſita. Mire admodum Eraſmus h. l. ſic explicat: Glycera ad me veniet lenior, manſuetior, mactata hoſtia.

CAR-

CARMEN XX.

ARGVMENTVM.

Quo tempore, quave potissimum occasione hoc odarion scriptum sit, etsi ex ipso vix commode elicias; magnam tamen veri speciem habet quorundam opinio, Maecenatem, quum in Apuliam profecturus esset, Horatio significasse, se in eius villa Sabina deversurum existimantium. De profectione Maecenatis certe in Apuliam mentio fit in Divaei cod. teste Cruq. Horatius ei respondet hac schedula poetica, gratissimum sibi fore talem hospitem, sed aequi bonique illum facturum vinum id, cuius adponendi sibi copia sit. — In tam tenui argumento mirari licet artificium poetae, quo illud nobilitaverit. Sive enim sententias, sive conversionis exquisitam urbanitatem, sive denique elocutionis ornatum expendas, elegantiam eius, atque ingenii vim et ubertatem facile agnoscas.

AD MAECENATEM.

Vile potabis modicis Sabinum
Cantharis, Graeca quod ego ipſe teſta
Conditum levi, datus in theatro
Cum tibi plauſus,
Care

v. 1 *ſqq.* Hoſpitium frugale, quo Maecenatem excepturus ſit Horatius, ſtatim ab initio declarat, in eo tamen libenter illum acquieturum confidit. *Vile*, vulgare, non optimae notae vinum, quale ager meus *Sabinus* producit. Sabinum vinum, etſi per ſe deterioris notae (*crudum auſterum*que vocat Plin. H. N. XIV. 2. et e vinis Italicis *κουφότερον* Athen. I. p. 27. adde Ep. I. 13.) magis tamen, ſi cum Caecubo et Falerno, quae Maecenas ſolebat bibere, comparetur, vile hic dictum videri debet. — *potabis* apud me *modicis cantharis*, quod doctius eſt pro vulgari, modice, quantum mihi pro modica mea facultate apponere licet, (plane ut Ep. I. 5. 2. niſi *modica coenare times olus omne patella*) non, ut plurimi Intpp., quia non erit ad guſtum tuum; quo ipſo, dum Horatium a nimiae frugalitatis nota liberare ſtudent, Maecenatem nimis faſtidioſum ac delicatum faciunt, plane immemores, quod poetae et inprimis Horatius ſibi in paupertate ſua cum maxime placeant. Sic III. 16. 54. *quanquam — nec Laeſtrygonia Bacchus in amphora langueſcit mihi.* cf. II. 16. 37. et II. 18. 10. Senſus igitur eſt: Equidem non pretioſa aut faſtidioſa copia tibi vina apponam, ſed Sabinum meum, vile quidem ac tenue, ſi cum tuis compares, neque hoc ipſum ſatis larga copia, pro agelli mei tenuitate: *quod* tamen pretium habet ex eo, quod *ego ipſe* illud condiderim, idque tum, quum tibi (en ſubtiliſſimam ſententiae inflexionem) in theatro applauderetur, ad memoriam iſtius plauſus conſervandam. *Cantharus* eſt vas anſatum, in conviviis apud Romanos adhiberi ſolitum. — 2. In vaſis fictilibus vina apud Romanos condita fuiſſe, ſatis notum eſt. In uſu erant maxime graeca, a graeco artifice facta; nam cum in ipſa Graecia multis locis, tum in Campaniae graecis civitatibus nonnullis, maxime

[illegible]

[illegible] quam populi in eum prodidisset. Ti-
berim

Caecubam et praelo domitam Caleno
Tu bibes uvam: mea nec Falernae
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

berim docte et exquisite indigitat per *flumen paternum*, ab Etruria, unde Maecenas originem ducebat, descendens. — 6. *iocosa imago*, Echo, v. ad I. 12. 4. *Vaticani montis*, a Vaticano monte veniens. — *redderet laudes*, docte, pro, plausum in honorem tuum datum repeteret, geminaret. *Tibi* suaviter, quasi Tiberis et Vaticanus mons populi plausibus sese adiungere cuperent.

v. 9 *sqq.* Tuum est, generosa vina bibere; meae sane res non tam lautae sunt, ut talia in meis horreis recondita servem. In utroque membro vinorum praestantiorum adponit genera, *Caecubum*, *Calenum*, *Falernum*, et *Formianum*. — *Tu bibes*, non apud me, ut ea tecum afferas, sed *bibas licet*, familiari poetae forma (ut I. 6. 1. I. 7. 1.) pro, seposita, parata habes vina ista, quae bibas, ego non item. Observa ornatum e variata oratione. *Caecubam* et *Calenam uvam*, vinum Caecubum et Calenum: tum pro Calena uva, *uvam praelo Caleno domitam*, h. pressam, subactam, docta epithetorum permutatione, fere uti I. 31. 9. *Premant Calena falce, quibus dedit fortuna, vitem.* Pro Falerno sunt *Falernae vites*, et Formianum designatur a *collibus*, in quibus provenit. Iam proprie *vinum* in poculis *temperatur*, h. aqua admixta diluitur ac praeparatur, tum *pocula temperantur* vino infuso, et pro hoc, exquisitiore forma, *vites* et *colles pocula temperant*, dum vina praebent in iis temperanda, iis infunden da.

CARMEN XX.

ARGVMENTVM.

Quo tempore, quave potissimum occasione hoc odarion scriptum sit, etsi ex ipso vix commode elicias; magnam tamen veri speciem habet quorundam opinio, Maecenatem, quum in Apuliam profecturus esset, Horatio significasse, se in eius villa Sabina deversurum existimantium. De profectione Maecenatis certe in Apuliam mentio fit in Divaei cod. teste Cruq. Horatius ei respondet hac schedula poetica, gratissimum sibi fore talem hospitem, sed aequi bonique illum facturum vinum id, cuius adponendi sibi copia sit. — In tam tenui argumento mirari licet artificium poetae, quo illud nobilitaverit. Sive enim sententias, sive conversionis exquisitam urbanitatem, sive denique elocutionis ornatum expendas, elegantiam eius, atque ingenii vim et ubertatem facile agnoscas.

AD

AD MAECENATEM.

Vile potabis modicis Sabinum
Cantharis, Graeca quod ego ipſe teſta
Conditum levi, datus in theatro
Cum tibi plauſus,
Care

v. 1 *ſqq.* Hoſpitium frugale, quo Maecenatem excepturus ſit Horatius, ſtatim ab initio declarat, in eo tamen libenter illum acquieturum confidit. *Vile*, vulgare, non optimae notae vinum, quale ager meus *Sabinus* producit. Sabinum vinum, etſi per ſe deterioris notae (*crudum auſterumque* vocat Plin. H. N. XIV. 2. et e vinis Italicis *κουφότερον* Athen. I. p. 27. adde Ep. I. 13.) magis tamen, ſi cum Caecubo et Falerno, quae Maecenas ſolebat bibere, comparetur, vile hic dictum videri debet. — *potabis* apud me *modicis cantharis*, quod doctius eſt pro vulgari, modice, quantum mihi pro modica mea facultate apponere licet, (plane ut Ep. I. 5. 2. niſi *modica coenare times olus omne patella*) non, ut plurimi Intpp., quia non erit ad guſtum tuum; quo ipſo, dum Horatium a nimiae frugalitatis nota liberare ſtudent, Maecenatem nimis faſtidioſum ac delicatum faciunt, plane immemores, quod poetae et inprimis Horatius ſibi in paupertate ſua cum maxime placeant. Sic III. 16. 34. *quanquam — nec Laeſtrygonia Bacchus in amphora langueſcit mihi.* cf. II. 16. 37. et II. 18. 10. Senſus igitur eſt: Equidem non pretioſa aut faſtidioſa copia tibi vina apponam, ſed Sabinum meum, vile quidem ac tenue, ſi cum tuis compares, neque hoc ipſum ſatis larga copia, pro agelli mei tenuitate: *quod* tamen pretium habet ex eo, quod *ego ipſe* illud condiderim, idque tum, quum tibi (en ſubtiliſſimam ſententiae inflexionem) in theatro applauderetur, ad memoriam iſtius plauſus conſervandam. *Cantharus* eſt vas anſatum, in conviviis apud Romanos adhiberi ſolitum. — 2. In vaſis fictilibus vina apud Romanos condita fuiſſe, ſatis notum eſt. In uſu erant maxime graeca, a graeco artifice facta; nam cum in ipſa Graecia multis locis, tum in Campaniae graecis civitatibus nonnullis, maxime

Care Maecenas, eques, ut paterni
Fluminis ripae, simul et iocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.

Caecu-

Cumis, eximia eiusmodi vasa facta: qualia hodie supersunt vasorum Etruscorum nomine insignia. Cum in iis nonnisi nobiliora vina conderentur, eadem móx vilioribus, ut haec ex illis aliquid traherent suavitatis, implere solebant. Qua eiusmodi graeca testa forte usus fuerat Horatius, ut Sabino suo generosi quid conciliaret. Ita iam Schol. — 3. *conditum levi*, docte pro, condidi et oblevi sc. pice vel cera, quibus cortex illinebatur. v. Colum. XII. 18. Plin. XIV. 21. — *datus .... plausus*, eo die, quo populus Romanus te theatrum Pompeii ingressum plausu excepisset. Quo sane Maecenati nil blandius dici, aut maior vino accedere poterat commendatio. Anxie quaerunt Intpp, quando hoc factum sit. Ex l. II. 17. 25. patet, Maecenati hoc obtigisse, quum a gravi periculo liberatus in theatro primum in conspectum populi veniisset. Potest et alio tempore atque iteratis vicibus Maecenati, apud populum gratioso, hoc accidisse. Omnino in talibus nolim quemquam morari. Nam si vel maxime hoc exploratum habeas, nihil amplius inde efficias, quam ut vini illius aetatem certius computare possis. Theatrum vero Pompeii hic intelligi debere, docet v. 7. nam illud erat iuxta Tiberim, Vaticano monti oppositum.

v. 5—8. Vim et ornatum horum vv. facile observes. Inprimis illud poetae artificium mirari licet, quo quasi aliud agens Maecenati satis urbane blanditur. Placebat sibi Maecenas populari *Equitis* appellatione; idem tamen originem suam, quam ab Hetruscorum Lucumonibus deducebat (v. ad I. 1.) magni faciebat; eiusque adeo mentionem fieri gaudebat. Sic utrumque coniunxit Propert. III. 9. 1 sq. *Maecenas, eques, Hetrusco de sanguine regum, intra fortunam qui cupis esse tuam.* Iam, quae poeta ornatui lyrico dedisse primo intuitu videri potest, nimirum, ut Tiberis ripae et mons Vaticanus plausu isto resonuerint, ea et ad universi populi plausum declarandum, simulque, ut Maecenatis originem attingeret, mira arte adtexuit. — *Care*, valde adposito epitheto, cum plausus iste amorem totius populi in eum prodidisset. Tiberim

Caecubam et praelo domitam Caleno
Tu bibes uvam: mea nec Falernae
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

berim docte et exquisite indigitat per *flumen paternum*, ab Etruria, unde Maecenas originem ducebat, descendens. — 6. *iocosa imago*, Echo, v. ad I. 12. 4. *Vaticani montis*, a Vaticano monte veniens. — *redderet laudes*, docte, pro, plausum in honorem tuum datum repeteret, geminaret. *Tibi* suaviter, quasi Tiberis et Vaticanus mons populi plausibus sese adiungere cuperent.

v. 9 *sqq.* Tuum est, generosa vina bibere; meae sane res non tam lautae sunt, ut talia in meis horreis recondita servem. In utroque membro vinorum praestantiorum adponit genera, *Caecubum*, *Calenum*, *Falernum*, et *Formianum*. — *Tu bibes*, non apud me, ut ea tecum afferas, sed *bibas licet*, familiari poetae forma (ut I. 6. 1. I. 7. 1.) pro, seposita, parata habes vina ista, quae bibas, ego non item. Observa ornatum e variata oratione. *Caecubam* et *Calenam uvam*, vinum Caecubum et Calenum: tum pro Calena uva, *uvam praelo Caleno domitam*, h. pressam, subactam, docta epithetorum permutatione, fere uti I. 31. 9. *Premant Calena falce, quibus dedit fortuna, vitem.* Pro Falerno sunt *Falernae vites*, et Formianum designatur a *collibus*, in quibus provenit. Iam proprie *vinum* in poculis *temperatur*, h. aqua admixta diluitur ac praeparatur, tum *pocula temperantur* vino infuso, et pro hoc, exquisitiore forma, *vites* et *colles pocula temperant*, dum vina praebent in iis temperanda, iis infunden da.

CARMEN XXI.

ARGVMENTVM.

Hymnus haud dubie hoc carmen eſt in Apollinem et Dianam: ſed variis ſuper eo modis viri docti in errorem inducti ſunt. Primum religioſo illud uſui deſtinatum fuiſſe contendunt, cantandum a choro puerorum ac puellarum; quales choros in multis veterum ſacris uſitatos fuiſſe nota res eſt. Sed inprimis Apollini et Dianae tales hymni ſaepius decantati: v. ad Carm. Saec. Igitur poſt Acronem multi noſtrum carmen ad ludos ſaeculares trahunt; et Sanadonus illud carminis ſaecularis partem facit; alii denique ad ludos Apollinares referunt. Sed ſunt haec omnia arbitraria, neque ſatis idoneis argumentis ſubſtructa; et poſſet, ſi res ita poſceret, Phoebi et Dianae quocumque feſto cantata ode a pueris puellisque videri. Enimvero nihil omnino eſt, quod nos in publico eam ſacro decantatam eſſe credere cogat: imo complura ſunt, quae hanc opinionem nobis diſſuadeant. Qui enim carmen noſtrum, Hamelio et Sanadono auctoribus, pro amoebaeo habent, h. quod pueri et puellae alternis cecinerint, hi luſum indulgere ingenio ſuo potius, quam rectam vel antiquitatis ſcientiam vel huius ipſius odes rationem ſequi videntur. Neque enim in univerſum oſtendi ullo pacto poteſt, alternis quidem decantatos tales hymnos fuiſſe a puellis et pueris, neque, ſi vel maxime oſtendi id poſſet, ad noſtrum certe hymnum ſatis con-

grueret.

grueret. Dum enim pueris verſum primum, alterum puellis, vv. 3 et 4. utrique choro, vv. 5—8. pueris, vv. 9—12. puellis attribuunt, tum verba haec (ita enim emendant: v. Obſſ.) bellum lacrimoſum, pueris, hic m. f. peſtemque, puellis, et quae ſequuntur, choro iterum univerſo: in hoc, quod prorſus arbitrarie ponunt, non vident, quam parum convenienter pueri re vera Dianam, puellae Apollinem canant. Quod enim aiunt, formam eſſe odes hanc, ut excitent ſe invicem et invitent pueri ac puellae ad venerandum numen ſuum, id vero novum ludibrium ac nugamentum eſt. Neque profecto, quod haud leve eſt, in hac ratione et conſtitutione carminis ullo modo v. 16. pueri canere poterant motus, quidquid contra dicant. v. Obſſ. ad v. 13. et 16. Omnia ſi recte expendantur, hymnum hunc privatim ab Horatio ſcriptum putemus, quo feſtum Apollinis et Dianae diem aliquem celebraret, aut ei praeluderet. Iam hoc ita inſtituit, ut per imaginem poëticam quidem, perſonam ſumat choragi (v. Argum. ad IV. 6.) puerorumque ac puellarum chorum, in illo ſacro conſuetos ac ſollennes cantus editurum, ad munus rite conficiendum atque explendum exhortetur. Qua ratione quid tandem vel expeditius et commodius vel doctius ac gravius eſſe poſſit? Tempus, quo factum eſſet hoc carmen, dum conſtituere conati ſunt viri docti, facile delati ſunt eo, ut a. V. DCCXXXI. cum fame ac peſtilentia Roma laboraret (Dio LIII. 33. LIV. 1.) illud putarent factum eſſe ad Apollinem et Dianam, cum cuſtodes et conſervatores populi Romani, tum omnino numina averruncа et ſalutaria: verum Dii averrunci omni tempore

orari et poterant, et ſolebant, mala ut averterent, licet haec iam nunc nulla eſſent. Sic, ut unico exemplo defungar, idem eſt exitus H. in Dianam apud Orph. XXXV. 13 *ſqq. eodem orationis colore:* Ἐλθὲ θεὰ σώτειρα — εὐάντητος, ἄγουσα καλοὺς καρπούς ἀπὸ γαίης, εἰρήνην τ' ἐρατὴν, καλλιπλόκαμόν θ' Ὑγίειαν πέμπουσ δ' εἰς ὀρέων κεφαλὰς νούσους τε καὶ ἄλγη. *adde Sophocl. Oedip. Tyr.* 161. 62. *et Theogn. v.* 13.

IN

IN DIANAM ET APOLLINEM.

Dianam tenerae dicite virgines:
Intonsum, pueri, dicite Cynthium:
Latonamque supremo
Dilectam penitus Iovi.

Vos

v. 1 *sqq. Tenerae* aetate, quas Catullus eodem in argumento vocat *integras* XXXIV. 2. 3. florentes aetate, ut in Terentiano (Andr. I. 1. 45.) *egregia forma atque aetate integra.* In Catullo tamen de castitate fere accipiunt. cf. IV. 1. 26. — *dicite*, canite, ὑμνεῖτε, sollenni v. cf. I. 12. 13. et 25. — 2. *Cynthium*, Apollinem, a Cyntho Deli monte sic dictum. — *intonsum* ἀκερσεκόμην, ad perpetuam eius iuventutem designandam. Apoll. Rh. II. 708. αἰεί τοι, ἄναξ, ἄτμητοι ἔθειραι, αἰὲν ἀδήλητοι. Tibull. I. 4. 36. *Solis aeterna est Phoebo Bacchoque iuventas, nam decet intonsus crinis utrumque deum.* cf. V. 15. 9. Erant vero Apollo et Diana Dii παίεδροι, σύνναοι, ideoque in hymnis una invocari solebant. v. Aeschyl. Ἑ. ἐ. Θ. 145 — 150. Sophocl. Oed. Col. 1091. et Trachin. 208 sqq. — 3. Quum in Hymnis Deorum laudes etiam ab eorum claro ortu repeterent, magnum sane nomen Latona in hymnis in Apollinem et Dianam habuerit oportet. Homer. H. in Dian. 19. ὑμνεῦσι Λητὼ καλλίσφυρον, ὡς τέκε παῖδας, et H. in Apoll. 14. χαῖρε μάκαιρ' ὦ Λητοῖ, ἐπεὶ τέκες ἀγλαὰ τέκνα. et sic passim. Hinc et Latonae preces fiunt apud Ovid. Met. VI. 160. *date Latonae, Latonigenisque duobus cum prece tura pia.* cf. Macrob. I. 17. — *penitus*, κηρόθι, maxime *dilectam*, carissimam; quod Apollinis et Dianae dignitatem auget. — *supremo Iovi*, ὑψίστῳ Διΐ, Homerico epitheto. v. ad I. 12.

v. 5 *sqq.* Ad Puellas choragus sese convertit. In sequentibus poeta Hymnorum veterum epice tractatorum, quales fere sunt Homeri et Callimachi, in quibus studia Deorum, artes, res gestae, loca ipsis sacra commemorantur, rationem sequitur, loca, quae utrique consecrata essent, recensendo. Quo ipso Deos sibi benevolos reddi

Vos laetam fluviis et nemorum coma,
Quaecunque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Silvis, aut viridis Cragi:

Vos

putabant. Callim. H. Del. 9. 10. Δήλῳ νῦν οἴμης ἀποδάσσομαι, ὡς ἂν Ἀπόλλων Κύνθιος αἰνήσῃ με φίλης ἀλέγοντα τιθήνης. Iam haec, quae Diis sacra sunt, loca iidem dicuntur frequentare, in iis lubenter versari, ea amare (IV. 12. 11. *Deum, cui nigri colles Arcadiae placent.* Callim. H. in Dian. 188. τίς δὲ νύ τοι νήσων, ποῖον δ' ὄρος εὔαδε πλεῖστον;). Hinc poeta inducit *laetam* sc. Dianam, χαίρουσαν, τερπομένην, amantem fluvios ac montes. Dianam intelligendam esse, orationis ipse contextus docet, neque durior haec ellipsis videri debet, cum in Hymnis priscis praedicata nude subiici soleant, et in Orphicis saepius ne nomen quidem praemittatur. Fluvios Dianae sacros fuisse declarat etiam Catulli locus XXXIV. 9. quem, etiam propter seqq. hic apponam: *Montium domina ut fores, silvarumque virentium, saltuumque reconditorum, amniumque sonantum.* Laudant et Pindari Pyth. II. 12. sed ποταμία ibi appellatur propter templum ad fontem Arethusam. Eidem, Deae quippe ἀγροτέρῃ, montes, inprimis saltuosos, consecratos fuisse, in vulgus notum est. Callim. H. in Dian. 18. Δὸς δέ μοι οὔρεα πάντα. Infra III. 22. 1. *Montium custos nemorumque Virgo.* Ex montibus, Dianae gratis, memorantur *Algidus*, prope Romam, in via Appia. Carm. saec. 69. *quaeque Aventinum tenet Algidumque. Erymanthus*, Arcadiae mons, ubi inprimis haec Dea venari solebat. Homer. Od. ζ. 103. *Taygetum* nominat Callim. H. in eand. 188. *Cragus* Lyciae mons. Iam ornatum et copiam poetae observent tirones in his vv. *Coma*, frondibus *nemorum*, nemoribus. — 6. *quaecunque*, quae *prominet*, est, extat in vertice *Algidi*. — *gelido*, propter umbras arborum. Sic *Haemus gelidus* I. 12. 5. — 7. *nigris* s. densis, umbrosis. Offendit viros doctos, quod poeta dicat, *nemorum comam prominere in silvis*, et tautologiam vix ferendam in his agnoscunt. Sed rem facillimo negotio expedias, si ad v. *prominet* diligentius attendas. Dianam enim non simpliciter montibus, sed summis eorum iugis maxime delectari poeta ait. Iam vertices montium indigitavit per *comam nemorum*, s. nemus, *quod* in montibus *prominet*. Nemus vero partem silvae constituere, trala-

Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Insignemque pharetra
Fraternaque humerum lyra.

Hic

tralatitium est. Ovid. Met. I. 568. *Est nemus Haemoniae, praerupta quod undique claudit silva.* Eadem orationis copia atque ornatu Virg. Aen. I. 164. *tum silvis scena coruscis desuper, horrentique atrum nemus imminet umbra.* Montes adeo ipsi sunt saltuosi, silvis consiti, quarum partes, ut ea h. l. quae est in montis vertice, nemora efficiunt. Imposuit igitur hic viris doctis ornatus paulo exquisitior, quum simplicior enuntiatio fuisset, Dianam nemorosis montium saltuosorum verticibus gaudere. Cum dilectu vero posuit τὰ ἄκρα montium, utpote venationi aptissima. Homer. H. in Dian. 4. ἡ κατ' ὄρη σκιόεντα, καὶ ἄκριας ἠνεμοέσσας ἄγχι τεταμένη σαγχρύσεα τόξα τιταίνει.

v. 9—12. Iam pueros ad laudes Apollinis canendas excitat choragus. *Totidem laudibus tollite*, vos invicem, pariter ac puellae Dianam, laudibus extollite, celebrate. — *Tempe*, inter Olympum et Ossam sita, Musarum sedem (Catull. LXIV. 286 sqq.) quibus Apollo praeest. Alii: quod Tempe lauro, Apollini sacra, consita fuerint. Alii denique, quod Apollo, Pythone serpente occiso, ut expiaretur, ibi commoratus esset. v. Aelian. III. 1. — 10. *Natalem Delon Apollinis*, Δῆλον, Ἀπόλλωνος κουροτρόφον Callim. H. Del. 2. et v. 4. Δῆλος δ' ἐθέλει τὰ πρῶτα φέρεσθαι ἐκ Μουσέων, ὅτι Φοίβου ἀοιδίμων μεδέοντα λοῦσά τε καὶ σπείρασα. res nota, *Natalem silvam* vocat III. 4. 63. v. Homer. H. Apoll. 16, cuius diversam ab aliis narrationem, qua Diana in Ortygia, Apollo vero in Delo editus sit, poetam hic secutum nescio qua ratione inducti intpp. contendunt. Nam de natali Dianae solo nulla in hoc carmine sit mentio. — *mares*, pueri, ut Sophocl. Trachin. 210. in Hymno in eosdem: ἐν δὲ κοινὸς ἀρσένων ὕτω κλαγγά. — 11. Celebrate Apollinem τὸν εὐφαρέτραν Sophocl. l. l. Pro eo ornate: *humerum* Apollinis *insignem*, decorum, ornatum *pharetra*, pharetram gerentem, et *lyram*, ei adclinatam, uti fere in monumentis occurrit. — *fraterna*, a Mercurio fratre ei tradita. v. ad I. 10. 6. Sollennis vero adtributorum, quae Diis propria sunt, in eorumdem hymnis mentio. De pharetra

Hic bellum lacrimoſum, hic miſeram famem
Peſtemque, a populo, principe Caeſare, in
Perſas atque Britannos
Veſtra motus aget prece.

et lyra Apollinis, eiusdem hymnis a poetis intexi ſolitis Callim. H. Apoll. 19. *εὐφημεῖ καὶ πόντος, ὅτε κλείουσιν ἀοιδοὶ ἢ κίθαριν ἢ τόξα, Λυκωρίος ἔντεα Φοίβου.* Caeterum Bentl. verba ita iungit: *inſignem* Apollinem quoad *humerum pharetra et lyra*; quae paulo durior eſt ratio.

v. 13 *ſqq.* Sequuntur preces, praeclara inflexione. Pedeſtris oratio poſtulabat *Hi*, ut ad utrumque referatur; ſed poeta Apollinem ſolum invocat, ut mala a populo Romano propulſet: in quo non haerendum. Porro vulgaris enuntiatio ſententiae erat haec: Efflagitate, pueri, precibus, ut bellum caet. in Perſas agat. Sed hoc tanquam vates eloquitur. — *bellum lacrimoſum*, funeſtum, exitioſum, *πολύδακρυν Ἄρηα, πόλεμον δακρυόεντα*, ut ſaepius. v. ad I. 8. 14. Bellum, famem, et peſtem univerſe ponit poeta pro malis, quae populum adterant ac peſſumdent. Hos avertit Apollo, tanquam tutelare Romanorum numen, *θεὸς ἀλεξίκακος, ἀποτροπαῖος.* — *aget a populo in Perſas*, docta brevitate pro, arcebit a populo Romano, et convertet, immittet in Perſas. *Perſis* ſ. Parthis et *Britannis* mala iſta imprecatur, tanquam Romani nominis hoſtibus: ſollenni et antiquorum hominum feritati more conſentaneo. Sic III. 27. 21. *Hoſtium uxores puerique caecos ſentiant motus orientis Auſtri.* Virg. Ge. III. 513. *Dii meliora piis, erroremque hoſtibus illum*; ubi v. Heyn. Forte tamen Britannos commemorat, tanquam *orbis ultimos* (I. 35. 29.) ſ. remotiſſimos, ut adeo mala iſta longiſſime a populo Romano abeſſe cupiat. — *principe Caeſare*, regnante Auguſto, nam propter hunc ſolum, Diis cariſſimum, preces has ratas fore confidit poeta.

CAR-

CARMEN XXII.

ARGVMENTVM.

Ex priſcorum hominum opinione poetae in ſingulari Deorum tutela erant, quoniam non eſſent ἐναγεῖς, nullum ſibi contraherent ἄγος, quod vocabulum quum antiquiſſimo ſermone culpam caedis proprie deſignaſſet, mox ad bella inprimis civilia (v. ad I. 2.) denique ad omnem vel violentiam vel fraudem, qua noceretur aliis, translatum eſt. Quibus omnibus piaculis quum vacui eſſent poetae, neque eſſent aut homicidae, aut bellicoſi, aut violenti, aut periuri, aut avari denique, neque quemquam laederent, dum nugis tantummodo ſuis dediti ac paupertate ſua contenti agerent: hinc innocentes homines ac Diis inprimis cari putati ſunt. v. I. 17. 13. et cf. IV. 3. pr. Iam Horatius magnum vitae periculum feliciter effugerat; ita facile antiquae, quam diximus, opinionis acrior, ut ſit, ac vividior animum poetae ſenſus tangebat. Igitur hinc oden orditur: vir innocens, id eſt, vates, illa innocentia ſua ubique tutus eſt: vv. 1—8. Tum periculum, quod evaſit, narrat atque auget, vv. 9—16. Denique ubivis terrarum tutum ſe ſua integritate, eaque fretum tranquillo animo fore profitetur, idque divine eloquitur vv. 17—24. Apparet perperam facere, qui hodie innocentiae atque integritati, hoc in carmine laudatae notionem generoſiorem, ex puriore morum doctrina ductam, ſupponant. Sed habemus

ex

ex re vulgari enatum divinum carmen, cuius virtutes primariae sunt venustas et elegantia summa, placidum usque ad finem ac dulce pathos (vividius tamen paullo a v. 17.*) elocutionis ornatus cum exquisitissimus, tum, in exitu maxime, suavissimus, denique versuum structura suavissima et numerosissima. — Fuscus Aristius, ad quem carmen scriptum est, erat grammaticus et rhetor non contemnendus, familiarissimus atque amicissimus Horatii, iocosus idem et facetus homo. v. Epist. I.* 10. *pr. Serm. I.* 9. 61. *Caeterum cum argumento quidem nostri carminis comparetur III.* 4. 9 — 36.

AD ARISTIVM FVSCVM.

Integer vitae ſcelerisque purus
Non eget Mauris iaculis, neque arcu,
Nec venenatis gravida ſagittis,
Fuſce, pharetra:
Sive

v. 1 *ſqq. Integer vitae*, vir vitae integrae, animi integri, non contaminati, innocens; graeca forma, ut Serm. II. 3. 220. *integer animi*. Tacit. Ann. I. 69. *ingens animi femina*, h. animi ingentis f. Virg. Aen. II. 61. *fidens animi*, et ſic ſexcenties. v. Lamb. Qua eadem forma, quod declarative ſubiicitur, *purus ſceleris*, a ſcelere, *καθαρὸς ἀγνὸς, ἁγνὸς τῆς ἄτης*, ſcelere non pollutus. v. Argum. — 2. tutus eſt ipſa innocentia ſua, *non eget*, quibus ſe tueatur, armis, illa ſatis munitus. Poſteriora exornavit atque amplificavit poeta, ut transitum paret ad id, quod ſibi ipſi acciditſſet. Senſus adeo eſt: Homo innocens, quem ideo Dii tuentur, ubique tutus eſt, nihil ipſi timendum eſt, ſi vel per deſertiſſima et feris quam maxime infeſtata loca iter faciat: non opus habet, ut armis ferarum incurſum a ſe propulſet. Periculum a feris timendum poſuit omnino pro quovis periculo poeta; ſed hoc cum dilectu, quoniam ipſe tale effugerat. Memorat adeo illas fere regiones, quae propter ferarum, ibi degentium frequentiam ſatis tuto adiri nequeunt. Nam ut haec ſimul, quae ab incolis earum, etſi et ipſis ferisſimis, timenda ſint pericula, hic cum quibusdam intelligantur, haec ſane tota carminis excludit ratio atque indoles. — *Mauris iaculis* docte pro Mauretanicis, non quod Mauri optimi iaculatores fuerint, ſed quod Mauretanica regio ſerpentum aliarumque ferarum frequentia quam maxime infeſtetur, ibique adeo ſine iaculis vix tuto iter facere liceat. Scilicet vulgaris ratio ferebat: non eget, tanquam Maurus, ſi in Mauretania verſetur, iaculis. Atque ſic bene reſpondet τῷ *Syrtes* v. 5. — *pharetra gravida*, gravi, plena, referta (ut equus Troianus ἐγκύμων τεύχεων, quanquam magis proprie audit Eurip. Troad. 11.) *ſagittis venenatis*, ſimpliciter pro, ſagittis.

Sive per Syrtes iter aestuosas,
Sive facturus per inhospitalem
Caucasum, vel quae loca fabulosus
Lambit Hydaspes.

Namque

v. 5—8. Extremam Africae oram, tanquam ferociorum animalium, leonum, tigrium caet. proventu feraciſſimam (θηριώδη ideo ſimpliciter dictam Herodoto II. 32.) regionem declarat poeta per *Syrtes*, eiusdem litori praetentas. Erant eae vada arenoſa, et quia ſitum variabant, periculoſiſſima. v. Lucan. IX. 431. Propert. II. 7. 71. *Gaetulas Syrtes* pro extrema Africa dixit etiam II. 20. 15. et Virgil. Aen. IV. 41. V. 61. — *aeſtuoſas* ſolis fervore: qua eadem ratione Claudian. de Conſ. Stil. III. 275. *Syrtes anhelas*, et in Ruf. II. 241. *incenſas Libyae arenas* vocat. *Aeſtuoſam Calabriam* habes I. 31. 5. — 6. Sive iter faciat per deſerta Scythiae loca. Declarat ea poeta per *Caucaſum* montem inter Caſpium et mare Nigrum ſitum. — *Inhoſpitalem*, ἄβατον, ἀπάνθρωπον, ἄξενον, (quae ſunt Aeſchyli Prom. 19. de hac regione epitheta) propter immanes ſolitudines ac feras in iis commorantes. Nam incolarum feritas a poetae conſilio prorſus aliena eſt. Errant, qui ab Horatio hanc vocem conſictam exiſtimant, quam Varro de eadem regione iam adhibuerit, uti patet e fr. apud Non. v. *Vaſtitas: mortalis nemo exaudit, ſed late incolens Scytharum inhoſpitalis campis vaſtitas.* cf. V. 1. 12. Senec. Med. 43. Tigribus Caſpiam maxime infeſtari patet ex Virg. Aen. IV. 367. Sil. IV. 333. Senec. Herc. Oet. 146. *fera tigribus Caſpia.* — 7. *vel* per ea *loca*, quae *lambit*; alluit, praeterfluit H. Avien. Deſcr. O. 495. *Tibris — Romanosque lares lapſu praelambit alumno.* et v. 1077. *Laodice glauci praelambitur aequoris unda.* Alias eſt *rodere* (ὑποξύειν) Lucret. V. 257. *ripas radentia flumina rodunt.* Infra I. 31. 7. *rura, quae Liris quieta mordet aqua*, ubi vide Not. — *Hydaſpes*, Indiae fluvius *fabuloſus*, propter miras narrationes, quae de eo et de tota India tradebantur, de immanibus eius belluis, monſtris caet. Sic Martial. IX. 46. 3. Atlantem declarat per *Prometheas rupes* et *fabulam montis*, quem eadem de cauſſa Plin. H. N. V. 1. *fabuloſiſſimum Africae montem* vocat. Seneca Ep. XCIV. *nec me Charybdis et Scylla, et fabuloſum iſtud freturn deterrere potuiſſet.*

Eſt

Namque me ſilva lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, et ultra
Terminum curis vagor expeditis,
Fugit inermem,

Quale

Eſt igitur delectus in hoc epitheto.

v. 9 — 12. Hoc meo ipſius exemplo edoctus ſum; *namque*. Sed illud omittit, lyrica brevitate, quam et in ipſa narratione tenuit. Plenior enim oratio erat: Lupus mihi paullo longius evaganti obviam venit, meque, etſi inermem, fugit. — *Silva Sabina*, quae adiacebat villae ſuae Sabinae, ad eamque pertinebat. *Paullum ſilvae* vocat Serm. II. 6. 3. et *ſilvam iugerum paucorum* III. 16. 29. — *dum Lalagen meam*, mihi amatam, amores meos *canto*. Praeclare hoc adiectum ad declarandum otioſum eius animum, nullo inſtantis periculi metu perturbatum. Diſertius hoc eloquitur v. ſeq. — *ultra terminum*, paullo longius: nihil amplius. Suaviter hoc adiectum: nam dum Lalagen canit, Lalagen unice cogitat, non advertit ſe longius, ac ultra, quam tuto licebat, in ſilva progreſſum. — *curis expeditis* poteſt eſſe, animo ab omni cura vacuo, utpote in Lalages amore unice defixo, adeoque tranquillo, otioſo. Potſi et eſſe, animo ab omni timore libero, nihil periculi a feris metuente, ſecuro. Hoc tamen paullo ſubtilius. Docte vero *curis expeditis* &c. animo, pro, animo curis expedito. Eadem exquiſitiore loquendi forma Catull. XXXI. 7. *O quid ſolutis eſt beatius curis.* Proprie enim animus expediri curis dicitur; nam, dum detinetur aliqua re, nimia alicuius rei cogitatione occupatus eſt, ea is *impediri* dicitur. Hinc de gravioribus affectibus, qui omnes animi cogitationes in ſe convertunt, eumque quaſi vinctum tenent, quo minus aliis cogitationibus vacare poſſit, veluti de amore V. 11. 25. de metu III. 24. 7. et aliis uſurpatur. Terent. Andr. I. 5. 26. *Tot me impediunt curae, quae meum animum diverſe trahunt.* adde Cic. pro Cael. 45. Hinc animus, curis vacuus, iſiis *ſolutus* (Catull. l. l.) *expeditus* (Terent. Phorm. V. 3. 4.) et pro hoc exquiſitius ipſae curae ſolutae, expeditae dicuntur. — *fugit* etſi *inermem*, nam hoc ipſum mirationem faciebat.

v. 13 — 16. Quo maius, quod ſibi imminuerat periculum appareat,

Quale portentum neque militaris
Daunias latis alit aesculetis,
Nec Iubae tellus generat, leonum
Arida nutrix.

Pone

pareat, lupum, sibi visum, tanta ait fuisse magnitudine ac ferocitate, qua omnia vel maxime terribilia ubivis terrarum animalia facile superaret. Suaviter et ex timoris natura. Vulgaris nexus erat: Lupus me fugit, portentum, quale caet. — *Portentum*, πέλωρον, de animali inusitatae magnitudinis vel feritatis. ἄγριον τέρας Eurip. Hippol. 1214. *Cresia prodigia* de tauro Cretico Virgil. Aen. VIII. 295. et inde Claudian. de laud. Stilic. III. 345. *Tum virides pardos, et caetera colligit Austri prodigia.* Eadem *monstra* vocat ib. v. 274. v. ad I. 3. 18. IV. 4. 63. — *quale* vix ullibi terrarum invenias. Pro hoc cum dilectu regiones ponit, feris abundantes. — *Daunias* sc. γῆ, Daunia, Apulia, a Dauno rege sic dicta. cf. IV. 14. 26. Ovid. Fast. IV. 76. Silius IV. 556. v. Verheyk ad Anton. Lib. p. 203. — *militaris*, ferox, bellicosa. v. III. 5. 9. — *alit* τρέφει, habet, ut saepissime. — *latis aesculetis*, in profundis saltubus. Quaerunt Intpp. an in Apulia lupi sint; sed extenuatur ac perit totius loci virtus, si poetam Sabinum suum lupum reliquis aliarum regionum ferocitate praecellentem innuisse existimes: imo nuspiam animal reperiri ait, quod magis adspectu horridum sit, magis metuendum sit, hoc fero; quo vel adi. *leonum nutrix* in v. seq. facile ducit. — 15. *Iubae tellus*, Mauretania, Iubae subiecta, nota ratione, qua regiones et gentes ab ipsarum conditore (II. 6. 12.) vel rege, qui reliquis est notior, designantur. Iuba vero, recenti clade a Iulio Caesare accepta, Romanis tum satis notus erat. *Regna Iubae* similiter Lucan. IX. 869. — *generat*, habet, uti paullo ante *alit*. — *leonum nutrix*, quae nutrit, habet leones, θρέπτειρα λεόντων, sicuti Phrygia vocatur in Epigr. ἀδεσπ. 174. (Br. Anal. III. p. 184.) et Ida Homero Il. θ. 47. μήτηρ μήλων. Contra leones *horribiles Libyae alumnos* indigitat Claudian. de Cons. Stilic. III. 280. ex imitatione Stat. Silv. I. 3. 6. leonem Nemeaeum *gravem Nemees frondentis alumnum* vocantis. — *arida*, sitiens, aestu solis torrida, perpetuo epitheto. Virg. Aen. IV. 42. *deserta siti regio* s. ut Herodot. II. 32. ait, ἄνυδρος δεινῶς, καὶ ἔρημος πάντων.

Sil.

Pone me, pigris ubi nulla campis
Arbor aestiva recreatur aura;
Quod latus mundi nebulae malusque
Iupiter urget:

Pone

Sil. It. III. 251. *Barce sitientibus arida venis.* adde Lucan. III. 294. Docte vero epitheton τῷ *nutrix* iungitur, quod erat proprium regioni s. telluri Iubae.

v. 17—22. Praesentissimo hoc periculo quasi divinitus liberatus poeta, iamque animosior factus se ubique terrarum vel in desertissimis regionibus suaviter atque secure commoraturum confidit. Pro incultis regionibus duas zonas ponit, quae ex aetatis suae opinione inhabitabiles habebantur, frigidam, et torridam, easque docto ornatu declarat. Pro tenui, *sive sim* sub zona frigida vel torrida, exquisitius est, *pone*, colloca me, sedem mihi adsigna in zona frigida, pro hoc, in *eo latere* mundi, terrarum tractu, *ubi nulla arbor* surgit, vel est. quanto suavius pro hoc, addita simul sterilitatis caussa, *nulla arbor aestiva*, qualis est alibi aestatis tempore, *aura recreatur*, fovetur, ipso afflatu vires sumit. Catull. LXII. 41. de flore: *quem mulcent aurae, firmat Sol, educat imber.* Senec. de Prov. c. IV. *Non est arbor solida nec fortis, nisi in quam frequens ventus incursat.* Sterilitatem ob defectum caloris amplius declarat poeta per *campos pigros*, quibus vis s. temperies vitalis ad aliquid procreandum deest, seu propter nimium ardorem, seu propter nimium frigus: unde et *frigus pigrum*, *sterile* dicitur. Lucan. IV. 108. *zona nivalis — sterili non quidquam frigore gignit.* De nimio aestu idem IX. 436. *natura deside torpet orbis et immotis annum non sentit arenis hoc tam segne solum.* *Agrum frumento pigrum* dixit Apulei. Florid. T. II. p. 128. ed. Bip. Forte tamen simpliciter poeta *c. pigros* dixit, pro, immotos, incultos, hominibus quippe non habitabiles: quo fere sensu *squalentia arva aestiferae Libyes* dixit Lucan. I. 205. Homer. H. in Cer. v. 451. de agro Rhario: ἀλλὰ ἕκηλος εἱστήκει, *pigra, inculta horrebat.* — 19. *malae nebulae* et *malus Iupiter*, aer noxius frigore ac densitate sua. Valer. Flacc. I. 515. de eadem zona: *nube rigens et nescia rerum* (sterilis) *stat super.* Eidem *densam umbram* tribuit Tibull. IV. I. 154. Sic *malus Iupiter* Statio

 Theb.

Pone ſub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata:
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

Theb. X. 374. et *mala nubila* eidem Theb. I. 664. de peſte dicta. — *urget*, ſpiſſa ſua gravitate premit, incumbit, circumdat. Lucan. IV. 166. *mundi pars ima iacet, quam zona nivalis perpetuaeque premunt hiemes.* Seneca de Prov. IV. *perpetua illos hiems, triſte caelum premit*, maligne ſolum ſterile ſuſtentat. Valer. Flacc. I. 513. de Iove: *horrida ſaevo quae premis arva gelu.* et de nebulis Senec. Oedip. 47. *gravis et ater incubat terris vapor.* — 21. Seu degam ſub zona torrida. *Sub curru Solis* terris *nimium propinqui*, ex antiqua opinione. cf. Tibull. II. 3. 56. et IV. 2. 20. — *domibus negata*, ubi domos exſtruere ſeu potius inhabitare non licet, non apta eſt ad habitandum. Duobus modis hoc poetae efferunt. Dicitur enim, *terra negata eſt domibus*, et *terra negat domibus*, iis non adcommoda. Stat. Theb. I. 124. *dexter Iaccho collis, at Ennaeae Cereri negat.* Lucan. IX. 856. *Impatiensque ſolum Cereris, cultore negato.*

v. 23. 24. Secure ibi ac ſuaviter degam. Hoc iterum declarat per conſequens, nimirum, ſe rerum omnium ſecurum Lalages amori ibi unice vacaturum. Valde errant, qui ob amorem in Lalagen Horatium Diis acceptum, ideoque e periculo ſervatum, atque ob hunc ipſum in deſertiſſimis regionibus ſe tutum praedicare autumant. — *dulce*, ſuaviter *ridentem*, γελάειν μειδήσασαν velut Apollon. Rh. III. 1008. γελάεις ἱμερόεν Sapph. V. 5. ἡδὺ μείδημα Silentiar. V. 1. (Brunk. Anal. III. 72.) — *dulce loquentem*, ἁδὺ φωνεῦσαν, Sapph. l. c.

CAR-

CARMEN XXIII.

ARGVMENTVM.

Puellam ſimplicem ac ſubtimidam ut in amorem ſui pelliceret poeta, dehortatur eam, ut ne amplius matri, hinnuli inſtar, adhaereat, quum iam id attigerit aetatis, quae amori conveniens ſit, cui adeo, niſi parum liberalis atque ſubruſtica videri velit, vacare debeat. Ne vero, amorem ſuum paullo apertius confeſſus, animum puellae, quae forte vel ſolo amoris nomine audito rubore ſuffunderetur, magis a ſe alienum, quam votis ſuis faventem redderet, caute ſatis atque circumſpecte rem aggreſſus eſt, hoc unice ab ea petendo, ne ſe tam obſtinato fugiat animo. — Odarium hoc, quod proxime ad idyllii naturam accedere videtur, totum e graeco fluxiſſe, facile fidem faeit fragmentum carminis, quod Anacreonti vulgo tribuunt, ita a Bentleio in ordinem redactum:

> Ἄτε νεβρὸν νεοθηλέα γαλαθηνὸν, ὃς ἐν ὕλῃ
> Κερόεσσης ἀπολειφθεὶς ὑπὸ μητρὸς ἐπτοήθη.

Vnde ſimul apparet, quam liberale Horatii in exprimendis Graecorum poetarum carminibus fuerit ſtudium, quantoque iudicio et arte illud aggreſſus ſit, adeo, ut non tam rerum ac verborum lenocinia ac delicias faſtidioſe ab iis mutuatus eſſe, quam potius ingenium ſuum, ſuas vires in eodem argumento tractando experiri, omninoque de palma cum illis certare voluiſſe videri debeat.

AD CHLOEN.

Vitas hinnuleo me similis, Chloë,
Quaerenti pavidam montibus aviis
Matrem, non sine vano
Aurarum et siluae metu.

Nam

v. 1 *sqq. Vitas me*, cum dilectu, ut Chloën non arrogantia aliqua suum amorem aspernatam, sed solo puellari pudore adhuc praepeditam, quominus amori eius responderet, poeta innuat. Quo et spectat tota comparatio cum hinnulo, timiditatis perpetuo fere apud omnes gentes symbolo. Quin et ipsum *Chloës* nomen eo pertinere putabat Heinsius in Lectt. Theocrit. p. 380. quod esset ἀπὸ τοῦ χλοάειν, voce a colore timoris deducta: unde et Χλόης Nymphae illae, quae perpetuo tactum Satyrorum fugere putarentur. — *Hinnuleus*, nova forma, ut supra 17. 9. hinnulus, νεβρός, caprearum, cervarum, damarum pullus. — *Chloës* nomen occurrit III. 9. 9. et III. 26. 12. quam eandem esse, neque negare, neque affirmare licet. — 2. *quaerenti*, desideranti *matrem*, quasi ea praesente minus ipsi metuendum sit; e natura timoris, et appositе propter v. 11. 12. de puella matri adhaerente. — *pavidam* vel perpetuo epitheto, vel pullo absenti timentem. — *montibus aviis*, ἀβάτοις, οἰοπόλοις, desertis, qui fere latibula ferarum sunt; vel ex poetica ratione: in quibus a matre aberraverat. — *non sine metu*, cum maximo metu, maxime metuens, cum vi dictum, ut I. 25. 16. *non sine quęstu* et III. 29. 38. *non sine clamore*. — *Metus aurarum et silvae*, a silva l. arboribus leniſſimo aurae sirepitu commotis incussus. Hoc ulterius exornatur sqq. Sollennes vero hae timoris nimii ideae. Virg. Aen. II. 728. *nunc omnes terrent aurae, sonus excitat omnis*. Lucan. VIII. 5. *pavet ille fragorem motorum ventis nemorum*. Claudian. in Eutr. II. 451. *Ecce levis frondes a tergo concutit aura*.

v. 5—8. Nam ubi folia vento leviter intremuerunt. Docte atque ornate haec poeta elocutus est. Pro quovis vento Zephy-

Nam ſeu mobilibus veris inhorruit
Adventus foliis, ſeu virides rubum
Dimovere lacertae,
Et corde et genibus tremit.

Atqui

Zephyrum poſuit, tanquam leniſſimum, ut indicaret, hinnuleum vel leviſſimo ſtrepitu exanimari. Hinc *inhorreſcere* dicitur *foliis*, quibus incidit cum *horrore*, φρικὶ, h. leni impulſu, quae leviter commovet. Sic μαλακὴν φρῖκα φέρειν Zephyrus dicitur Leonidae c. XXVIII. (Anal. Br. II. 196.) Plato c. XIII. (Anal. Br. I. 171.) ὑψικόμαν παρὰ τάνδε καθέζου φωνήεσσαν φρίσσουσαν πυκινοῖς κώμαν ὑπὸ ζεφύροις. Ita et *horror*, *horrere* Catullo, Virgilio, Ovidio, aliis. v. Burm. ad Lucan. V. 446. Inverſione autem poetica *adventus veris inhorruit foliis* dictum puta pro, folia adventu veris inhorruerunt; quae vulgaris ratio obtinet in Stat. Th. I. 309. de Mercurio, *tenuique exceptus inhorruit aura*. Pro Zephyro vero ſ. verna aura docte et audacter eſt *adventus Veris*, ver advenieus, cuius numinis appropinquantis vis ſentitur arboribus, a Zephyro, eius comite (IV. 12. 2.) ac *praenuntio* (Lucret. V. 736. *It Ver, et Venus, et Veneris*, adeoque et Veris *praenuntius ante pinnatus graditur Zephyrus veſtigia propter*) commotis. Alii de foliis aridis per hiemem delapſis, vel quae arboribus adhaeſerint, intelligendum h. l. putant. Atqui adventum veris tum ſatis otioſe poeta adieciſſet, et *mobilibus*, quod forte opinioni ſuae ſuffragari exiſtimant, ſimpliciter ornat, ut I. 7. 14. — 6. Alia leviſſimi ſtrepitus excitati cauſa. — *lacertae virides*, χλωραὶ, perpetuo epitheto. — *Rubus*, βάτος, ſentis genus. — *dimovere*, rubum perlapſae levem ſtrepitum edidere. — 8. metu exanimatur, timet, ne leo vel tigris tergo ſuo immineat. Docte hoc poſteriori membro (v. 9. 10.) inſeruit. — *corde tremit*, cor eius micat (Tibull. I. 10. 12.) ἐκπηδᾷ, πάλλεται ἦτορ, uti et alterum *genibus tremit*, genua eius tremunt, labant ὑπὸ δ' ἔτρεμε γυῖα, notae ſunt ac ſollennes de magno timore loquendi formae.

v. 9. 10. *Atqui* nihil tibi a me metuendum eſt, ego, quem hinnuli more fugis, te non tigridis aut leonis inſtar ſector. Praeclare poeta ſubruſtico puellae pudori conſuluit hactenus, quod non diſerte eloquitur, qua cauſa impulſus eam inſequatur,

Atqui non ego te, tigris ut aſpera,
Gaetulusve leo, frangere perſequor:
Tandem deſine matrem
Tempeſtiva ſequi viro.

quam verbo tantum v. extr. tangit. — *tigris aſpera*, irata, ſaeva, fera, ut Stat. Th. IV. 315. — *leo Gaetulus*, pro quovis immani. Nam Africae, cuius pars eſt Gaetulia, leones feriſſimi habiti. v. carm. praeced. v. 15. Senec. Hippol. 59. Hos vero, leonem et tigridem, omnino pro feris animalibus poſuit, hinnulo maxime metuendis. — *frangere perſequor*, graece pro, ut te *frangam*, dilaniem, occidam, ἄξαι διώκω. *Frangere*, ut ἀγνύναι, de morſu maioris ferae; noto loquendi uſu.

v. 11. 12. *Tandem*, aetate iam provectior, quam viros minime fugere decet. — *matrem ſequi*, ſervata imagine de hinnulo, pro, eam comitari, lateri eius ſemper adhaerere. Sed et ſic pudor virginalis deſcribitur Heſiod. Op. 521. ἥ τε δόμων ἔντοσθε φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει, οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης. Catull. LXII. 21. de Heſpero: *qui natam poſſis complexu avellere matris; complexu matris retinentem avellere natam*. — *tempeſtiva viro*, ὡραία γάμου, *iam matura viro*, *iam plenis nubilis annis*, Virg. Aen. VII. 53. translata a pomis tempeſtivis, h. maturis locutione. Res notiſſima. cf. ad II. 5. 10.

CARMEN XXIV.

ARGVMENTVM.

Carmen consolatorium ad Virgilium (Maronem, haud dubie vel propter vv. 13. 14.) Quinctilii peregre profecti (v. 11.) mortem impatienter lugentem. Dubitari vix potest, quin Quinctilius idem sit, cuius severum et acutum iudicium A. P. 438. laudat, quemque Hieronymus Chron. Euseb. Cremonensem, Horatii Virgiliique communem familiarem appellat, et Ol. CLXXXIX. 1. mortuum ait. — Conspicuum est hoc carmen elocutione ornata atque docta, sensuumque dispositione facili et ex animi natura ducta. Consolaturus enim Virgilium poeta Melpomenen invocat, ut se, maerore prostratum, modos tanto dolori aptos edoceat, doloremque Virgilii, etsi immodicum, dum suum prorsus facit, tantum abest, ut improbet, sapientique viro indignum iudicet, ut potius iustissimum eum, virtutibusque Quinctilii cum maxime debitum pronuntiet. Parato sic ad Quinctilii laudes transitu, extollit eius modestiam, iustitiam, fidem, animi candorem; non mirum adeo videri debere ait, quod mors eius bonis omnibus acciderit luctuosissima, maxime vero ipsi, (en conversionem mollissimam!) qui amico eo usus sit integerrimo. Munita sic, qua se in Virgilii pectus insinuaret, via, hortatur eum, ut tandem luctui, nihil quippe profuturo, modum figat, patienterque iacturam ferat, quam nullo modo reparare possit.

AD VIRGILIVM.

Quis desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? Praecipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam Pater
Vocem cum cithara dedit.

Ergo

v. 1 *sqq.* In iactura tam cari amici nullus dolor videri debet aut indecorus, aut immodicus. Ornatius ac vividius poeta, *quis pudor sit desiderio*, desiderii, qui pudeat nos, dedeceat nos *desiderium*, quod desiderio, dolore ex obitu Quinctilii percepto, afficiamur? *aut quis modus sit*, qui modum in eo servare possimus, quum *tam carum caput*, Quinctilius sit, quem desideremus, ereptum lugeamus. Auctor Consol. ad Liviam v. 7. *Et quisquam leges ausit tibi dicere flendi, et quisquam lacrimas temperet ore tuas?* Cum dilectu vero desiderium posuit poeta; ineſt enim nimii doloris excusatio. — 2. *tam cari capitis*, viri, φίλης κεφαλῆς, amici, noto graecismo. v. Burm. ad Propert. II. 18. 86. — Invocatio Musae multum hic dignitatis habet, quasi metuat, ut ipse, dolore praepeditus, graviter satis trississimi animi sui sensa eloquatur. *Praecipe cantus*, κατάρχου μολπῆς, praei, monstra, doce leges ac modos carminis, luctui aptos. Referendum ad προοίμιον choragi, qui praecipiebat, docebat chorum cantanda carmina. cf. IV. 6. 35. Similiter Alcman apud Hephaest. p. 22. Μῶσ' ἄγε, Καλλιόπα, θύγατερ Διὸς, ἄρχ' ἐρατῶν ἐπέων, ἐπί δ' ἵμερον ὕμνου καὶ χαρίεντα τίθει χορόν. Caeterum Cruquius verba ita iungit: *O Melpomene, cui — — dedit, praecipe, quis sit pudor aut modus cantus lugubris desiderio tam cari capitis.* Muretus vero, *praecipe lug. cantus, quis*, quibus *pudor et modus sit des.* Denique Heinsius, *Melpomene, lugubris* (sec. casu) *cantus* dea. Quae rationes quam contortae, et quam parum poeta lyrico dignae sint, facile intelligitur. — 3. *Pater*, Iupiter; Musae enim eius et Mnemosynes filiae. Melpomene vero vocem et citharam Iovi acceptam refert, quatenus omnia, quae singulis Diis attributa sunt, a Iove ipsis concessa putantur, munera inde, τιμαὶ, δῶρα

Ergo Quinctilium perpetuus ſopor
Vrget? cui Pudor, et Iuſtitiae ſoror,
Incorrupta Fides, nudaque Veritas
Quando ullum inveniet parem?

Multis

ὕπνος ſimpliciter dicta. Sic Aeolo (Virg. Aen. I. 66.) *divum pater atque hominum rex et mulcere dedit fluctus, et tollere vento.* Rem attigi ſupra I. 12. 20. — *vocem liquidam*, puram, canoram. *Liquidam cycni querelam* dixit Lucret. IV. 552. et *inſignem cithara, cantuque fluenti Dorcea* Valer. Flacc. III. 158. Calpurn. Ecl. IV. 150. *tam liquidum tam dulce canunt.* Contra *voces vix ſtillantes* de arida ac craſſa voce Id. VI. 23. — 4. *vocem cum cithara*, v. et citharam, nota ratione.

v. 5 *ſqq.* Tenerrimum poetae affectum ſtatim prodit, animumque ad rem convertit τὸ *ergo*, quod dolentis eſt, eademque vi hic poſitum, qua Propert. III. 7. 1. *Ergo ſollicitae tu cauſſa, Pecunia, vitae es.* — *perpetuus ſopor*, mors, ſuaviori idea, ut III. 11. 38. *longus ſomnus. μακρὸν, ἀτέρμονα, νήγρετον ὕπνον* ſimiliter dixit Moſchus II. 109. et quis non? v. Barth. ad Claudian. B. Gild. 213. — 6. *Vrget*, proprie, e poetica ratione. Nam ſomnus hominem dicitur *alis amplecti* (Stat. Achill. I. 620.) ei *incumbere* (Id. Theb. X. 149.) eum *premere* (Virg. Aen. VI. 521. *preſſitque iacentem dulcis et alta quies, placidaeque ſimillima morti*) et hinc de gravi et perpetuo ſopore, *urgere.* Virgil. Aen. XII. 309. *Illi dura quies oculos et ferreus urget ſomnus, in aeternam clauduntur lumina noctem.* — 6. Quo neque verecundior quisquam, neque iuſtior, neque magis ſpectatae fidei, aut veritatis amantior fuit. Vide quantum poetica ratio ab hac pedeſtri differat. Probos Quinctilii mores declarat poeta per ſpecies aliquas, pudorem, iuſtitiam, fidem ac veritatem, easque, tanquam deas, una cum Quinctilio habitaſſe praeclaro phantaſmate fingit. Nam qui veri et aequi amans eſt, is Veritatem, Iuſtitiam colere; eundem contra numina iſta amare, cum eo verſari, habitare, eum comitari priſco ſermone dicuntur. De Corintho Pind. Ol. 13. 6. ἐν τᾷ γὰρ Εὐνομία ναίει, κασίγνητα δ' ἔκγονα Δίκα, καὶ ὁμότροπος Εἰρήνα. unde profecit Auctor incertus apud Stob. in Excerpt. Grot. p. 133. πέμπει δ' ἁμῖν ξοδόκολπον Εὐνομίαν, λιπαροθρόνους τ' ἀδελφὰς, Δίκαν, καὶ στε-

Multis ille bonis flebilis occidit:
Nulli flebilior, quam tibi, Virgili.
Tu fruſtra pius, heu, non ita creditum
Poſcis Quinctilium Deos.

Quod

φανηφόρον Εἰρήνην. v. ad I. 26. 1. Sedem igitur fixam apud Quinctilium, dum viveret, habuiſſe dicit iſta numina, eoque mortuo nunc haerere dubia, quem hoſpitio ſuo dignentur, diuque quaeſitura, antequam *parem huic*, h. qui ſeſe aeque colat, amet, inveniant, cui adeo ſe iterum adiungant. *Pudor* tanquam Deus paſſim apud Graecos occurrit, veluti Eurip. fr. Hippol. apud Stob. t. 31. *ὦ ποτνι' Αἰδώς, εἴθε πᾶσι τοῖς βροτοῖς συνοῦσα* caet. — 7. *Fides incorrupta*, quae neque gratia neque muneribus corrumpi, mutari poteſt; hinc *ſoror Iuſtitiae* dicta, ei perpetuo iuncta, quatenus homo iuſtus idem eſt fidelis. Exquiſitiore enim loquendi uſu inter ea ſororium intercedit vinculum, quae eiusdem naturae ſunt atque indolis, quae adeo una fere deprehenduntur. Sic Δίκα et Εἰρήνη *κασίγνηται* audiunt Pindaro l. l. Eadem ratione Bacchyl. in fr. apud Clem. Alex. p. 731. Δίκην vocat Εὐνομίας καὶ Θέμιδος ἀκόλουθον, et Heſiod. Theog. 230. Δυσνομίην Ἄτην τε συνήθεας ἀλλήλοισιν. Suaviter quoque Petron. c. 84. *Neſcio quomodo bonae mentis ſoror eſt paupertas.* quem locum laudavit in hanc rem Ruhnk. ad Tim. p. 3. ubi plura vide ſis. Noſtri locum forte reſpexit Sil. II. 486. *Fidem* pariter *Iuſtitiae conſortem* vocans. — *Veritas nuda*, quae nihil adſcititii habet, quo aliis fucum faciat, quae et incomta maxime placet. Martial. X. 72. 10. *Siccis ruſtica Veritas capillis.* Eſt adeo, aperta, fraudum expers. Pariter Apulei. Met. X. p. 700. ed. Oud. *procedit in medium nuda Veritas.*

v. 9 ſqq. Magnum quidem apud omnes bonos et cordatos viros deſiderium ſui reliquit Quinctilius; nulli tamen mors eius triſtior accidit, quam tibi, qui amico eo utebaris, in paucis caro. Vt ſequentia recte expedias, cogitandum, Virgilium in Quinctilii profectione pro incolumi eius reditu, ſeu omnino pro Quinctilio aegrotante, vota ac ſacra feciſſe. Iam quum Dii ſacris ſibi factis quaſi obſtringantur ad praeſtandum id, in cuius gratiam preces ſibi factae ſint; recte adeo is, pro cuius incolumitate vota nuncupantur, *Diis credi*, eumdemque

ex

Quod si Threïcio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,

Non

ex altera parte Dii dicuntur *debere*, cuius salutem atque incolumitatem ab iis tanquam debitum reposcere licet. Omnino haec e crassioribus antiquitatis notionibus, ubi Deos sacris tanquam muneribus ad quaevis praestanda obligari, ipsique, si quae sibi a Diis obtigissent, *reddendis victimis* (cf. II. 7. 17. et II. 17. 30.) nomine suo exsolvi existimarent, repetenda esse, vix est ut moneam. *Pius* erat Virgilius, votis pro Quinctilii salute nuncupatis, sed *frustra*, Diis eius pietatem non remunerantibus (fere ut Catull. LXXVI. 26. *o dii reddite mi hoc pro pietate mea.*) *poscebat*, reposcebat a Diis, tanquam mercedem pietati suae debitam, salutem Quinctilii, quem iis *non ita credidérat*, non eum in finem, ut sibi eriperetur, imo, ut salvus rediret, precibus Deos efflagitaverat. Ita quidem paullo difficiliorem hunc locum satis expeditum puto. Alii *frustra* iungunt τῷ *poscis*, hoc sensu; *Tu* impatienter dolorem ferens ac *pius*, pietate, amore eius commotus *frustra poscis Deos Quinct.* qui tamen *non ita*, non ea conditione, ut perpetuo eum possideres, tibi creditus, sed ad tempus tantum tibi commodatus fuerit.

v. 13 *sqq.* Enimvero lamentis tuis nihil proficies, nunquam eum in vitam revocabis. Pro hoc ornatius ac doctius, Virgilium Orpheo tacite aequiparando: si vel Orpheo suavius canas, nunquam tamen exsangue corpus cantu tuo animes. Aiunt poetam respexisse casum Orphei, Eurydicen suam frustra repetentis, magnamque hoc aeque lugubre exemplum ad consolandum Virgilium poetam vim habere contendunt. Quod utrumque a re ipsa ac poetae consilio satis alienum videtur. Nam Orpheus cantu suo omnino permoverat Deos inferos, ut Eurydicen suam in vitam reduceret, cuius iterum amittendae caussa unica erat, quod *imprudens respexisset.* v. Virgil. Ge. IV. 491. Quod si igitur Orpheo blandius Virgilius cecinisset, dubitandum non erat, quin is Quinctilium ab inferis reducturus fuisset, et, ut serio agamus, si hoc, etsi alienissimum, poeta voluisset, omnino totum locum aliter adornasset. Fidem enim Orphei non arboribus, sed Diis inferis auditam vel potius exauditam, neque sanguinem imagini non rediturum, sed mortuum in superas auras Virgilium non reducturum dixisset. Imo vero, si paullo exquisitiorem

Non vanae redeat ſanguis imagini,
Quam virga ſemel horrida,

Non

ſitiorem ornatum demas, poeta nihil amplius dicit, quam, ſanguinem ſ. vitam cantu vel efficaciſſimo non reddi: quam eandem ſententiam ab Aeſchyl. Agam. 1026 ſqq. *τὸ πεσὸν δ' ἅπαξ ἐπὶ γᾶν προπάροιθ' ἀνδρὸς θανάσιμον μέλαν αἷμα τίς ἂν πάλιν ἐγκαλέσαιτ' ἐπαείδων*; iam habes propoſitam. Pro cantu efficaciſſimo docte ponit lyram Orphei, vi ſua arbores animantem, ac ſecum trahentem. Apprime huc facit Eurip. Iphig. A. 1211 ſqq. ubi Iphigenia, rigidum patris animum flexura, Orphei cantum ſibi optat: *εἰ μὲν τὸν Ὀρφέως εἶχον, ὦ πάτερ, λόγον πείθειν ἐκφόδουθ' ὥσθ' ὁμαρτεῖν μοι πέτρας, κηλεῖν τε τοῖς λόγοισιν, οὓς ἐβουλόμην· ἐνταῦθ' ἂν ἦλθον.* Vnde patet, proverbii fere vim huic locutioni inesſe. Iam obſerva ornatum in ſingulis. *Si* vel *blandius*, ſuavius, dulcius *Orpheo Threïcio Θρηϊκίῳ*, Thracio *ſidem*, fides, lyram *modereris* docte pro, pulſes. Nam quae cum arte quadam tractamus, certis quibusdam legibus adſtricta, ea regere, moderari dicimur. Similiter infra IV. 3. 17. *temperare ſtrepitum teſtudinis.* Hinc *ἄναξ λύρας* Apollo alicubi in Anal. Br. audit. Non igitur eſt, potenter pulſare, aut ad modos ſ. numeroſe, unde moderari dictum ſit, ut quidam imperite volunt. — *auditam arboribus*, cuius tanta vis ſit, ut arbores eam audiant, qua vel arbores animentur. v. ad I. 12. 11. — 15. *non* tamen *ſanguis*, quo incaleſcat, animetur iterum, vita *redeat imagini*, in imaginem, umbram *vanam*, exſanguem, corpore deſtitutam. Animam, quae ad inferos deſcendebat, corpori, in quo antea fuiſſet, exacte reſpondere credebant, adeo, ut et vulnera, quae corpus vivum accepiſſet, referret (cf. Virg. Aen. VI. 494 ſqq. Stat. Theb. II. 8. 9.) quae ideo dicebatur *εἴδωλον*, ſimulacrum, imago defuncti, et, quia ſanguine, carne et oſſibus h. corpore ſuo deſtituta erat, imago vana, umbra. Ovid. Faſt. V. 463. *elapſa rogi flammis et inanis imago.* v. ad I. 4. 16. adde Hemſterh. ad Lucian. T. I. p. 402. Vt igitur imagini vita redderetur, ſanguine opus erat, quo ea iterum animaretur. Hinc ſanguinis uſus in necyomantiis veterum, ad vocem, omninoque vim vitalem umbris per aliquod tempus conciliandam. Ducta vero haec omnia de imagine ſ. *εἰδώλῳ* ex Homeri Odyſſea.

v. 16 — 18. Mythica accedit exornatio vulgaris ſententiae

Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.

Durum!

tiae: quae vita perfuncta eſt, quae ſemel loca infera intravit. De Mercurio ψυχοπομπῷ v. ad I. 10. 18. — *quam virga* caet. quam Mercurius ſemel ad inferos deduxit. — *horrida*, proprie ipſe Mercurius eſt horridus, ſeverus, qui exorari nequit, propter fatum horridum, immutabile: tum ipſa virga, quae umbras, reverti conantes, vi repellit. — *compulerit*, perduxerit, ſed illud aptius gregi; ut συνάγειν Graecorum. v. Villoiſ. ad Long. I. init. Supra I. 10. 18. *virgaque levem coërces aurea turbam.* — *gregi* ad gregem umbrarum, ad reliquas umbras. Eadem forma Virgil. Ecl. II. 30. *gregem viridi compellere hibiſco.* — *nigro*, perpetuo rerum inferarum epitheto. Caeterum eandem Mercurii imaginem umbrarum quaſi gregem deducentis habes in Lucian. Catapl. §. 3. p. 623. πλησίον αὐτὸς ὄντες, (Mercurius) ὡς ὁρᾷς, πολλούς τινας ἡμῖν ἄγων· μᾶλλον δὲ, ὥσπερ τι αἰπόλιον, ἀθρόους αὐτοὺς τῇ ῥάβδῳ σοβῶν. — 17. *non lenis recludere*, docte ac graece pro, immitior, quam ut recludat *precibus* (in tertio caſu) *fata*, qui precibus exorari nequit, ut recludat fata. Exemplum eius rei praebet Lucian. l. l. §. 4. Alias haec ſeveritas tribuitur Diis inferis, ad declarandam fatorum neceſſitatem et immutabilitatem. v. II. 14. 6. Recludere fata dicunt eſſe pro, reſolvere, reſcindere fatorum ordinem; at, qua ratione ſic dici poſſit, non expediunt. Scilicet ex antiqua opinione loca infera munita atque clauſa finguntur porta ferrea inde ab Homer. Il. Θ. 15. qua declaratur, reditum inde ad ſuperos non dari. Iam qui vitae ſuae portionem fato ſibi datam, τὸ πεπρωμένον, emenſus eſt, is fato functus Orcum petere dicitur; cui eidem ſi exinde reditus ad ſupera loca patet, ut denuo vitam degat, recte huic fata recludi dici poſſunt, et hactenus *recludere fata* interpretari licet reſcindere, adiecta tamen vitae redintegratae notione. Ad ſenſum Propert. IV. 11. 2. *Panditur ad nullas ianua nigra preces.*

v. 19. 20. *Durum* utique hoc, quod lamentis tuis fata flectere nequeas; igitur patienter te ferre decet, quod mutare nequeas: κούφως φέρειν δεῖ τὰς παρεστώσας τύχας, ut incertus apud Stob. in Grot. Exc. p. 945. Generali hoc inclusit ſententiae, ſolleuni poetarum more. *Levius fit*, minuitur, elevatur; nam

Non vanae redeat ſanguis imagini,
Quam virga ſemel horrida,

Non

ſitiorem ornatum demas, poeta nihil amplius dicit, quam, ſanguinem ſ. vitam cantu vel efficaciſſimo non reddi: quam eandem ſententiam ab Aeſchyl. Agam. 1026 ſqq. τὸ πεσὸν δ' ἅπαξ ἐπὶ γᾶν προπάροιθ' ἀνδρὸς θανάσιμον μέλαν αἷμα τίς ἂν πάλιν ἐγκαλέσαιτ' ἐπαείδων; iam habes propoſitam. Pro cantu efficaciſſimo docte ponit lyram Orphei, vi ſua arbores animantem, ac ſecum trahentem. Apprime huc facit Eurip. Iphig. A. 1211 ſqq. ubi Iphigenia, rigidum patris animum flexura, Orphei cantum ſibi optat: εἰ μὲν τὸν Ὀρφέως εἶχον, ὦ πάτερ, λόγον πείθειν ἐπᾴδουσ' ὥσθ' ὁμαρτεῖν μοι πέτρας, κηλεῖν τε τοῖς λόγοισιν, οὓς ἐβουλόμην· ἐνταῦθ' ἂν ἦλθον. Vnde patet, proverbii fere vim huic locutioni ineſſe. Iam obſerva ornatum in ſingulis. *Si* vel *blandius*, ſuavius, dulcius *Orpheo Threïcio* Θρηϊκίῳ, Thracio *ſidem*, ſides, lyram *modereris* docte pro, pulſes. Nam quae cum arte quadam tractamus, certis quibusdam legibus adſtricta, ea regere, moderari dicimur. Similiter infra IV. 3. 17. *temperare ſtrepitum teſtudinis.* Hinc ἄναξ λύρας Apollo alicubi in Anal. Br. audit. Non igitur eſt, po[illegible] tenter pulſare, aut ad modos [illegible] numeroſe, unde moderari [illegible] ctum ſit, ut quidam imperite volunt. — *auditam arboribus*, cuius tanta vis ſit, ut arbores eam audiant, qua vel arbores animentur. v. ad I. 12. 11. — 15. *non* tamen *ſanguis*, quo incaleſcat, animetur iterum, vita *redeat imagini*, in imaginem, umbram *vanam*, exſanguem, corpore deſtitutam. Animam, quae ad inferos deſcendebat, corpori, in quo antea fuiſſet, exacte reſpondere credebant, adeo, ut et vulnera, quae corpus vivum accepiſſet, referret (cf. Virg. Aen. VI. 494 ſqq. Stat. Theb. II. 8. 9.) quae ideo dicebatur εἴδωλον, ſimulacrum, imago defuncti, et, quia ſanguine, carne et oſſibus h. corpore ſuo deſtituta erat, imago vana, umbra. Ovid. Faſt. V. 463. *elapſa rogi flammis et inanis imago.* v. ad I. 4. 16. adde Hemſterh. ad Lucian. T. I. p. 402. Vt igitur imagini vita redderetur, ſanguine opus erat, quo ea iterum animaretur. Hinc ſanguinis uſus in necyomantiis veterum, ad vocem, omninoque vim vitalem umbris per aliquod tempus conciliandam. Duct[illegible] haec omnia de imagin[illegible] ex Homeri Odyſſ[illegible]

[illegible] 16 — [illegible] exor[illegible]

Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.

Durum!

tiae: quae vita perfuncta est, quae semel loca infera intravit. De Mercurio ψυχοπομπῷ v. ad I. 10. 18. — *quam virga* caet. quam Mercurius semel ad inferos deduxit. — *horrida*, proprie ipse Mercurius est horridus, severus, qui exorari nequit, propter fatum horridum, immutabile: tum ipsa virga, quae umbras, reverti conantes, vi repellit. — *compulerit*, perduxerit, sed illud aptius gregi; ut συνάγειν Graecorum. v. Villois. ad Long. I. init. Supra I. 10. 18. *virgaque levem coërces aurea turbam.* — *gregi* ad gregem umbrarum, ad reliquas umbras. Eadem forma Virgil. Ecl. II. 30. *gregem viridi compellere hibisco.* — *nigro*, perpetuo rerum inferarum epitheto. Caeterum eandem Mercurii imaginem umbrarum quasi gregem deducentis habes in Lucian. Catapl. §. 3. p. 623. πλησίον αὐτὸς οὗτος, (Mercurius) ὡς ὁρᾷς, πολλούς τινας ἡμῖν ἄγων· μᾶλλον δὲ, ὥσπερ τι αἰτίλιον, ἀθρόους αὐτοὺς τῇ ῥάβδῳ πεβῶν. — 17. *non lenis re-* [illegible] docte ac graece pro, [illegible] ut recludat [illegible] casu) *fata*, [illegible] nequit, ut [illegible] Alias haec severitas tribuitur Diis inferis, ad declarandam fatorum necessitatem et immutabilitatem. v. II. 14. 6. Recludere fata dicunt esse pro, resolvere, rescindere fatorum ordinem; at, qua ratione sic dici possit, non expediunt. Scilicet ex antiqua opinione loca infera munita atque clausa finguntur porta ferrea inde ab Homer. Il. ϑ. 15. qua declaratur, reditum inde ad superos non dari. Iam qui vitae suae portionem fato sibi datam, τὸ πεπρωμένον, emensus est, is fato functus Orcum petere dicitur; cui eidem si exinde reditus ad supera loca patet, ut denuo vitam degat, recte huic fata recludi dici possunt, et hactenus *recludere fata* interpretari licet rescindere, adiecta tamen vitae redintegratae notione. Ad sensum Propert. IV. 11. 2. *Panditur ad nullas ianua nigra preces.*

v. 19. 20. *Durum* utique hoc, quod lamentis tuis fata flectere nequeas; igitur patienter te ferre decet, quod mutare nequeas: κούφως φέρειν δεῖ τὰς παρεστώσας τύχας, ut incertus apud Stob. in Grot. Exc. p. 945. Generali hoc inclusit sententiae, sollenni poetarum more. Levius fit, minuitur, elevatur;

nam

Durum! Sed levius fit patientia,
Quidquid corrigere est nefas.

nam adversis ac tristibus animus degravatur, laetis contra effertur. — *patientia*, patienter ferendo, quod *nefas est*, per fata non licet *corrigere*, ex animi nostri sententia mutare. *Corrigere* ut Terent. Adelph. 4. 7. 23. *Ita vita est hominum, quasi ludas tesseris; si id, quod maxime opus est iactu, non cadit: illud, quod forte cecidit, id arte ut corrigas.*

CAR.

CARMEN XXV.

ARGVMENTVM.

Insultat Horatius hoc carmine Lydiae, eique obrepentem senectutem, formaeque adeo, qua plurimos olim amatores allexisset, iacturam obiicit. Quod cum per se satis amarum est, tum exacerbavit illud poeta, hunc ipsum contemtum, quo nunc inter iuvenes laboret, in commodis numerando, quae ei praeter opinionem obtigerint. Etenim, quum ei antea propter amatorum ad domum eius concursantium strepitum nox insomnis traducenda fuisset, placidissima nunc eam frui posse quiete ait, neque vi ad domum effringendam parata neque querula amantium voce interrupta. Solebant nimirum iuvenes noctu ad puellarum aedes excubare (θυραυλεῖν, v. doctam Ruhnk. notam ad Tim. p. 145.) de duritie puellae queri, querelis convicia admiscere, vi denique (v. ad III. 26. 7.) aditum sibi facere. — Tum, non amplius dissimulata indignatione, quam et mutatus orationis habitus (inde a v. 9.) manifestat, stricto quasi gladio eam insectatur, ac iure a iuvenibus eam contemni pronuntiat, in quos olim dura ac superba fuisset, arrogantiamque istorum vicissim, anum factam, experturam, ubi libidinis aestu domo sua, ad quam nemo accedet amplius, protrusa angiportus pervagari cogatur. Compar. III. 15. et IV. 13.

AD

A D L Y D I A M.

Parcius iunctas quatiunt feneſtras
Ictibus crebris iuvenes protervi,
Nec tibi ſomnos adimunt: amatque
Ianua limen,
Quae

v. 1 *ſqq.* Raro iam accidit, ut iuvenes noctu ante aedes tuas tumultuentur, tibique moleſtiam creent. Salſe admodum, prò vulgari, iuvenes iam te negligere incipiunt, raro iam noctu ante aedes tuas verſantur, atque intromitti cupiunt, pulchritudinis tuae, qua olim incendebantur, flore annis marceſcente. *Parcius*, rarius *quatiunt*, impetunt *ictibus*, pulſant feneſtras. Poteſt et eſſe: parce, leviter admodum, *φειδομένῃ χειρί*, refrigerato quippe deſiderio, pulſant *feneſtras*, valvas feneſtrarum. Nam feneſtrae ſimpliciter apud Romanos usque ad Neronis aetatem erant aperturae, parietibus inſertae, per quas dies intrabat. Muniri eae ſolebant valvis ligneis maxime reticulatis; quibus invicem iunctis, et ipſa feneſtra iuncta e poetica loquendi ratione dici poteſt. Sic *ripae fluvii iunguntur*, ponte facto. Liv. XXI. 45. *Danubius gelu concretus ripas iungit* Plin. Paneg. XII. Flor. IV. 12. 18. *ſaltu iungere foſſus* Stat. Achill. II. 425. — *protervi* hoc ipſo, quod, excluſi a te inſolentius ſe gerunt, foribus tuis inſultant. Hoc enim magis appoſitum videtur, quam ut ſit, cupidi tui, amorem tuum expetentes, etſi hac notione alias occurrit. Ad ſenſum Ovid. A. A. III. 69. *Tempus erit, quo tu, quae nunc excludis amantem, frigida deſerta nocte iacebis anus; nec tua nocturnis frangetur ianua rixis, ſparſa nec invenies limina mane roſa.* Claudian. in Eutrop. I. 92. de Laide anu: *cum ſerta refutat canities, iam turba procax, noctisque recedit ambitus, et raro pulſatur ianua tactu.* adde Propert. I. 16. 5. Caeterum hac ſententiae de amatorum infrequentia elocutione arrogantiam ſimul ac faſtum Lydiae tangit, quo olim amatores excluſerat. — 3. Continuat irriſionem poeta: ſecure nunc ſomno indulgere potes, nullis amantium querelis ac clamoribus turbato. Propert. II. 15. 5. ad Cynthiam rus profectam: *Nulla neque ante tuas orietur rixa*

Quae prius multum facilis movebat
Cardines. Audis minus et minus iam:
Me tuo longas pereunte noctes,
Lydia, dormis!

Invi-

rixa feneſtras, nec tibi clamatae ſomnus amarus erit. — Amat ianua limen, aegre ſe a limine avelli patitur, h. perpetuo iuncta eſt limini, a limine non recedit, propter amatorum infrequentiam. Elegans hic uſus *τοῦ amare*, quem parum intellexerunt non nulli viri docti. Sic in Callim. ep. XL. *τήν τε μίτρην, ἣ μαστοὺς ἐφίλησε, quae amabat*, h. *conſtringebat, arcte adſtricta erat mammis*, peſſime quidam *ἐφύλασσε* legendum propoſuerunt, obnitente iam Toup. Cur. poſter. ad Theocr. p. 41. Ita quoque in Stat. Silv. II. 3. 55. *obliquo pendula trunco incubat, atque umbris ſinuatur amantibus undas* admodum turbarunt Intpp. Gevartio *ſcrutatur*, Heinſio *rimatur*, Marklando denique *tutatur* pro *ſinuatur* reponentibus. Sed ſalva res eſt, et locus ſic expediendus: ſinuatur umbris arbor, ramis ſuper aquam demiſſis, qui adeo *amant*, prope contingunt undas; hinc ſequitur, *ſperat et amplexus*; et paullo ante v. 45. *tu ſaltem declinis ama*, h. uti ipſe poeta explicative ſubiicit, *premo frondibus undam*, quod eſt ex imit. Virg. Aen. V. 163. *Litus ama*, h. *lege littoris oram* (Id. Ge. II. 44.) *et laevas ſtringat ſine palmula cautes*. Idem Stat. Theb. IX. 114. *motusque per omnes corpus* Tydei *amat*, h. *corpus ſervans, circumque ſupraque vertitur*, ut ipſe ait. Sic *focos amare* Virg. Ge. III. 134. *latebram amare* Rutil. Itin. I. 522. ubi v. Wernsd. Neque abſimile, quod in Theognideis (Gnom. Br. 341.) legitur, ὃ δειλὴ Πενίη — *τί δὲ δὴ μ' οὐκ ἐθέλοντα φιλεῖς*; *quid invito mihi adhaeres?* Non igitur ſubtilius aut affectatius, neque comice poetam haec elocutum cum quibusdam opinari licet. — 5. quae olim *multum facilis* (ita iunge) admodum facilem ſe praebebat in *movendis* verſandis *cardinibus*, quae aſſiduo uſu mobiles habebat cardines, quae adeo frequentes olim amatores admittebat. Forte tamen ornatius eſt, ſi haec a puella ad ianuam traducta cogites; nam illa proprie eſt facilis, quae commodam ſe praebet amatoribus, quae iis facile ſui copiam facit: tum ipſa ianua, quae facilem accedentibus aditum praebet. Sic apud Iuven. Sat. IV. 63. rhombum portentoſae magnitu-

Invicem moechos anus arrogantes
Flebis in ſolo levis angiportu:

Thracio

dinis adferenti *facili patuerunt cardine valvae* imperatoris. Contra *difficilem forem* dixit Ovid. Am. I. 6. 2. ob ianitorem difficilem. — 6 — 8. Placet ſibi poeta in cumulandis, quae eiusdem fere ſunt ſententiae, imaginibus, quo acrius Lydiae animum pungat. Vulgare, rarius iam iuvenes cantilenam ante aedes tuas inſtituunt, qua pervicaciam tuam expugnent, vide quam egregie animaverit. Forte vis aliqua ſubeſt *τῷ audis*, non admodum gravaris, non amplius vacivas aures praebere oportet cantilenis iuvenum, querula voce admitti cupientium. Pro hoc exquiſite eiusmodi cantilenae particula adponitur; in qua ad pervicacem Lydiae animum omnia praeclare attemperata. *Me tuo*, qui te perdite atque efflictim amem, qui totum me tibi addixerim, *pereunte noctes*, multo fortius, quam, excubante per noctem, pernoctantem ante fores tuas; iniungit enim notionem frigoris, imbrium, quae ei Lydiae cauſa perferenda ſunt. Quo et ſpectat epith. *longas*, quae amatori, morae impatienti, longiores videntur. Epp. I. 1. 20. *ut nox longa, quibus mentitur amica diesque longior.* cf. Prop. I. 12. 13. Aſclepiadeum carmen (c. XXIII. in Anal. Br. T. I. p. 215.) *νὺξ μακρὴ καὶ χεῖμα, μέσην δ' ἐπὶ Πλειάδα δύνει, κἀγὼ πὰρ προθύροις νέοσσαι ὑόμενος, τρωθεὶς τῆς δολίης Ἐλένης πόθῳ*, laudarunt iam alii; adde eiusd. c. XXVI. et Noſtri III. 10. 3. Propert. I. 16. 23. *Me mediae noctes, me ſidera prona iacentem, frigidaque Eoo me dolet aura gelu.* Caeterum ſuavitas toti picturae accedit e diverſis amatorum moribus: his blanda voce, precibus, ſuſpiriis: illis contra vi aditum ſibi parantibus.

v. 9 *ſq.* Nexus: Quum iam nunc, forma tua aliquantum imminuta, amatoribus deſituris, facili coniectura aſſequi licet, fore, ut aliquando, anus facta, ab iisdem prorſus neglegaris, nemo te expetat; ut Catull. VIII. 14. *At tu dolebis, cum rogaberis nulla, ſceleſta, nocte.* Quanto acerbius pro hoc, cum exprobratione libidinis eius: Tu viciſſim, ubi nemo amplius reperietur, qui ad te recipi velit, discurrens per angiportus viliſſimi ſcorti inſtar ultro, libidine incenſa, amplexus iuvenum aucupaberis, eorumque arrogantiam ac faſtidium experieris. Propert. III. 23. 35. *Excluſa inque vicem faſtus patiere ſuperbos, et quae feciſti, facta quereris anus*, quocum contende Aſclepiadae c. XVIII. (Anal.

Thracio bacchante magis ſub inter-
lunia vento

Cum

(Anal. Br. I. 214.) νὺξ, σὲ γὰρ, οὐκ ἄλλην μαρτύρομαι, οἵα μ' ὑβρίζει Πυθιὰς — ταῦτά σοι μέμψαιτ' ἐπ' ἐμοῖς στιγὰ ποτε προθύροις. *Invicem*, viciſſim, ut Propert. l. l. — *flebis*, dolebis, eo acrius te punget, quo vehementior libidinis tuae aeſtus eſt; pro ſimplici, experieris (v. ad I. 5. 6.) *moechos arrogantes*, moechorum arrogantiam, te vel *moechi ſemitarii* (ut Catull. XXXVII. 16. vocat) h. abiectiſſimi faſtidient. Nam hos intelligendos eſſe vel inde patet, quod Lydiam ſemitas et angiportus pervagaturam poeta inducit. *Moechi* ſimpliciter ſunt amatores, turpiori ſenſu, ut ſaepe apud Catullum. Sic *adulter* I. 36. 19. — *anus*, γεγηραχυῖα, anus facta. — 10. *levis*, mutato animo, quae, cum olim arroganter ac ſuperbe amatores tractaſſet, ſe nunc facilliman iisdem praebet; poteſt etiam eſſe, abiecta, vilis, nullo loco habita, quod viliſſimis hominibus ſui copiam facere cogeretur, ſecutuleia. Ita etiam volebat Burm. ad Prop. I. 4. 9. Forte tamen magis adpoſitum videtur, ſi *levis* ſimpliciter accipias, mobilis, vaga, errans per angiportum. Nam hoc ipſo iam innuit proiectum eius pudorem, atque contemtum, quum in angiportis non niſi viliſſima proſtarent ſcorta. Catull. LVIII. 4. *Nunc in quadriviis et angiportis glubit magnanimos Remi nepotes.* cf. Lucian. T. I. p. 60. ed. Reiz. — *in ſolo*, minus frequentato, vel potius, ipſa ſola, deſerta ab amatoribus. Petron. c. LXXXI. *Iacent nunc amatores obligati noctibus totis, at deridet ſolitudinem meam.*

v. 11 — 15. Libidine exſtimulata, incenſa, ubi libido te invadet. Vide, quanta doctrina, quantó ornatu, quanta denique acrimonia vulgare hoc poeta elocutus ſit! Ordo verborum videtur: *quum tibi amor et libido circa iecur ſaeviet magis quam Thracius ventus, qui ſub interlunia bacchatur.* v. Obſſ. — *Thracius ventus*, Boreas; nam Thracia ventorum domicilium Graecis habita. Hinc ἄνεμοι Θρηΐκιοι Apollon. Rh. I. 820. Θρηΐκιαι πνοαὶ Aeſchyl. Agam. 663. *animae Thraciae* Noſter IV. 12. 2. *Threicius aquilo* V. 13. 3. *Thraces equi* Val. Fl. I. 614. cf. Spanh. ad Callim. H. in Dian. 114. — *bacchante ſub interlunia*, qualis bacchari ſolet, qui impetuoſiſſimus eſt interlunii tempore. *Boreas bacchatus ab Arcto* Ovid. Triſt. I. 12. 29. *bacchatum imbrem* ſimiliter dixit Valer. Flacc. VI. 634. *bacchatum tremorem* Claudian. in

Multis ille bonis flebilis occidit:
Nulli flebilior, quam tibi, Virgili.
Tu fruſtra pius, heu, non ita creditum
Poſcis Quinctilium Deos.

Quod

Φυγηφόρον Εἰρήνην. v. ad I. 26. 1. Sedem igitur fixam apud Quinctilium, dum viveret, habuiſſe dicit iſta numina, eoque mortuo nunc haerere dubia, quem hoſpitio ſuo dignentur, diuque quaeſitura, antequam *parem huic*, h. qui ſeſe aeque colat, amet, inveniant, cui adeo ſe iterum adiungant. *Pudor* tanquam Deus paſſim apud Graecos occurrit, veluti Eurip. fr. Hippol. apud Stob. t. 31. *ὦ ποτνί' Αἰδώς, εἴθε πᾶσι τοῖς βροτοῖς συνοῦσα* caet. — 7. *Fides incorrupta*, quae neque gratia neque muneribus corrumpi, mutari poteſt; hinc *ſoror Iuſtitiae* dicta, ei perpetuo iuncta, quatenus homo iuſtus idem eſt fidelis. Exquiſitiore enim loquendi uſu inter ea fororium intercedit vinculum, quae eiusdem naturae ſunt atque indolis, quae adeo una fere deprehenduntur. Sic *Δίκα* et *Εἰρήνη κασίγνηται* audiunt Pindaro l. l. Eadem ratione Bacchyl. in fr. apud Clem. Alex. p. 731. *Δίκαν* vocat *Εὐνομίας καὶ Θέμιδος ἀκόλουθον*, et Heſiod. Theog. 230. *Δυσνομίην Ἄτην τε συνήθεας ἀλλήλοισιν.* Suaviter quoque Petron. c. 84. *Neſcio quomodo bonae mentis ſoror eſt paupertas.* quem locum laudavit in hanc rem Ruhnk. ad Tim. p. 3. ubi plura vide ſis. Noſtri locum forte reſpexit Sil. II. 486. *Fidem* pariter *Iuſtitiae conſortem* vocans. — *Veritas nuda*, quae nihil adſcititii habet, quo aliis fucum faciat, quae et incomta maxime placet. Martial. X. 72. 10. *Siccis ruſtica Veritas capillis.* Eſt adeo, aperta, fraudum expers. Pariter Apulei. Met. X. p. 700. ed. Oud. *procedit in medium nuda Veritas.*

v. 9 *ſqq.* Magnum quidem apud omnes bonos et cordatos viros deſiderium ſui reliquit Quinctilius; nulli tamen mors eius triſtior accidit, quam tibi, qui amico eo utebaris, in paucis caro. Vt ſequentia recte expedias, cogitandum, Virgilium in Quinctilii profectione pro incolumi eius reditu, ſeu omnino pro Quinctilio aegrotante, vota ac ſacra feciſſe. Iam quum Dii ſacris ſibi factis quaſi obſtringantur ad praeſtandum id, in cuius gratiam preces ſibi factae ſint; recte adeo is, pro cuius incolumitate vota nuncupantur, *Diis credi*, eumdemque

ex

Quod si Threïcio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,

Non

ex altera parte Dii dicuntur *debere*, cuius salutem atque incolumitatem ab iis tanquam debitum reposcere licet. Omnino haec e crassioribus antiquitatis notionibus, ubi Deos sacris tanquam muneribus ad quaevis praestanda obligari, ipsique, si quae sibi a Diis obtigissent, *reddendis victimis* (cf. II. 7. 17. et II. 17. 30.) nomine suo exsolvi existimarent, repetenda esse, vix est ut moneam. *Pius* erat Virgilius, votis pro Quinctilii salute nuncupatis, sed *frustra*, Diis eius pietatem non remunerantibus (fere ut Catull. LXXVI. 26. *o dii reddite mi hoc pro pietate mea.*) *poscebat*, reposcebat a Diis, tanquam mercedem pietatis suae debitam, salutem Quinctilii, quem iis *non ita crediderat*, non eum in finem, ut sibi eriperetur, imo, ut salvus rediret, precibus Deos efflagitaverat. Ita quidem paullo difficiliorem hunc locum satis expeditum puto. Alii *frustra* iungunt τῷ *poscis*, hoc sensu; *Tu* impatienter dolorem ferens ac *pius*, pietate, amore eius commotus *frustra poscis Deos Quinct.* qui tamen *non ita*, non ea conditione, ut perpetuo eum possideres, tibi creditus, sed ad tempus tantum tibi commodatus fuerit.

v. 13 *sqq.* Enimvero lamentis tuis nihil proficies, nunquam eum in vitam revocabis. Pro hoc ornatius ac doctius, Virgilium Orpheo tacite aequiparando: si vel Orpheo suavius canas, nunquam tamen exsangue corpus cantu tuo animes. Aiunt poetam respexisse casum Orphei, Eurydicen suam frustra repetentis, magnamque hoc aeque lugubre exemplum ad consolandum Virgilium poetam vim habere contendunt. Quod utrumque a re ipsa ac poetae consilio satis alienum videtur. Nam Orpheus cantu suo omnino permoverat Deos inferos, ut Eurydicen suam in vitam reduceret, cuius iterum amittendae causa unica erat, quod *imprudens respexisset*. v. Virgil. Ge. IV. 491. Quod si igitur Orpheo blandius Virgilius cecinisset, dubitandum non erat, quin is Quinctilium ab inferis reducturus fuisset, et, ut serio agamus, si hoc, etsi alienissimum, poeta voluisset, omnino totum locum aliter adornasset. Fidem enim Orphei non arboribus, sed Diis inferis auditam vel potius exauditam, neque sanguinem imagini non rediturum, sed mortuum in superas auras Virgilium non reducturum dixisset. Imo vero, si paullo exquisitiorem

Non vanae redeat ſangúis imagini,
Quam virga ſemel horrida,

Non

ſitiorem ornatum demas, poeta nihil amplius dicit, quam, ſanguinem ſ. vitam cantu vel efficaciſſimo non reddi: quam eandem ſententiam ab Aeſchyl. Agam. 1026 ſqq. *τὸ πεσὸν δ' ἅπαξ ἐπὶ γᾶν προπάροιθ' ἀνδρὸς θανάσιμον μέλαν αἷμα τίς ἂν πάλιν ἐγκαλέσαιτ' ἐπαείδων*; iam habes propoſitam. Pro cantu efficaciſſimo docte ponit lyram Orphei, vi ſua arbores animantem, ac ſecum trahentem. Apprime huc facit Eurip. Iphig. A. 1211 ſqq. ubi Iphigenia, rigidum patris animum flexura, Orphei cantum ſibi optat: *εἰ μὲν τὸν Ὀρφέως εἶχον, ὦ πάτερ, λόγον πείθειν ἐκφόδουσ' ὅσῳ' ὁμαρτεῖν μοι πέτρας, κηλεῖν τε τοῖς λόγοισιν, οὓς ἐβουλόμην· ἐνταῦθ' ἂν ἦλθον.* Vnde patet, proverbii fere vim huic locutioni ineſſe. Iam obſerva ornatum in ſingulis. *Si* vel *blandius*, ſuavius, dulcius *Orpheo Threïcio* Θρηϊκίῳ, Thracio *ſidem*, fides, lyram *modereris* docte pro, pulſes. Nam quae cum arte quadam tractamus, certis quibusdam legibus adſtricta, ea regere, moderari dicimur. Similiter infra IV. 3. 17. *temperare ſtrepitum teſtudinis.* Hinc ἄναξ λύρας Apollo alicubi in Anal. Br. audit. Non igitur eſt, potenter pulſare, aut ad modos ſ. numeroſe, unde moderari dictum ſit, ut quidam imperite volunt. — *auditam arboribus*, cuius tanta vis ſit, ut arbores eam audiant, qua vel arbores animentur. v. ad I. 12. 11. — 15. *non* tamen *ſanguis*, quo incaleſcat, animetur iterum, vita *redeat imagini*, in imaginem, umbram *vanam*, exſanguem, corpore deſtitutam. Animam, quae ad inferos deſcendebat, corpori, in quo antea fuiſſet, exacte reſpondere credebant, adeo, ut et vulnera, quae corpus vivum accepiſſet, referret (cf. Virg. Aen. VI. 494 ſqq. Stat. Theb. II. 8. 9.) quae ideo dicebatur *εἴδωλον*, ſimulacrum, imago defuncti, et, quia ſanguine, carne et oſſibus h. corpore ſuo deſtituta erat, imago vana, umbra. Ovid. Faſt. V. 463. *elapſa rogi flammis et inanis imago.* v. ad I. 4. 16. adde Hemſterh. ad Lucian. T. I. p. 402. Vt igitur imagini vita redderetur, ſanguine opus erat, quo ea iterum animaretur. Hinc ſanguinis uſus in necyomantiis veterum, ad vocem, omninoque vim vitalem umbris per aliquod tempus conciliandam. Ducta vero haec omnia de imagine ſ. *εἰδώλῳ* ex Homeri Odyſſea.

v. 16 — 18. Mythica accedit exornatio vulgaris ſententiae:

Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.

Durum!

tiae: quae vita perfuncta eſt, quae ſemel loca infera intravit. De Mercurio ψυχοπομπῷ v. ad I. 10. 18. — *quam virga* caet. quam Mercurius ſemel ad inferos deduxit. — *horrida*, proprie ipſe Mercurius eſt horridus, ſeverus, qui exorari nequit, propter fatum horridum, immutabile: tum ipſa virga, quae umbras, reverti conantes, vi repellit. — *compulerit*, perduxerit, ſed illud aptius gregi; ut συνάγειν Graecorum. v. Villoiſ. ad Long. I. init. Supra I. 10. 18. *virgaque levem coërces aurea turbam.* — *gregi* ad gregem umbrarum, ad reliquas umbras. Eadem forma Virgil. Ecl. II. 30. *gregem viridi compellere hibiſco.* — *nigro*, perpetuo rerum inferarum epitheto. Caeterum eandem Mercurii imaginem umbrarum quaſi gregem deducentis habes in Lucian. Catapl. §. 3. p. 623. πλησίον αὐτὸς οὗτος, (Mercurius) ὡς ὁρᾷς, πολλούς τινας ἡμῖν ἄγων· μᾶλλον δὲ, ὥσπερ τι αἰπόλιον, ἀθρόους αὐτοὺς τῇ ῥάβδῳ σοβῶν. — 17. *non lenis recludere*, docte ac graece pro, immitior, quam ut recludat *precibus* (in tertio caſu) *fata*, qui precibus exorari nequit, ut recludat fata. Exemplum eius rei praebet Lucian. l. l. §. 4. Alias haec ſeveritas tribuitur Diis inferis, ad declarandam fatorum neceſſitatem et immutabilitatem. v. II. 14. 6. Recludere fata dicunt eſſe pro, reſolvere, reſcindere fatorum ordinem; at, qua ratione ſic dici poſſit, non expediunt. Scilicet ex antiqua opinione loca infera munita atque clauſa finguntur porta ferrea inde ab Homer. Il. Θ. 15. qua declaratur, reditum inde ad ſuperos non dari. Iam qui vitae ſuae portionem fato ſibi datam, τὸ πεπρωμένον, emenſus eſt, is fato functus Orcum petere dicitur; cui eidem ſi exinde reditus ad ſupera loca patet, ut denuo vitam degat, recte huic fata recludi dici poſſunt, et hactenus *recludere fata* interpretari licet reſcindere, adiecta tamen vitae redintegratae notione. Ad ſenſum Propert. IV. 11. 2. *Panditur ad nullas ianua nigra preces.*

v. 19. 20. *Durum* utique hoc, quod lamentis tuis fata flectere nequeas; igitur patienter te ferre decet, quod mutare nequeas: κούφως φέρειν δεῖ τὰς παρεστώσας τύχας, ut incertus apud Stob. in Grot. Exc. p. 945. Generali hoc incluſit ſententiae, ſollenni poetarum more. *Levius fit*, minuitur, elevatur; nam

Durum! Sed levius fit patientia,
Quidquid corrigere est nefas.

nam adversis ac tristibus animus degravatur, laetis contra effertur. — *patientia*, patienter ferendo, quod *nefas est*, per fata non licet *corrigere*, ex animi nostri sententia mutare. *Corrigere* ut Terent. Adelph. 4. 7. 23. *Ita vita est hominum, quasi ludas tesseris; si id, quod maxime opus est iactu, non cadit: illud, quod forte cecidit, id arte ut corrigas.*

CAR-

CARMEN XXV.

ARGVMENTVM.

Insultat Horatius hoc carmine Lydiae, eique obrepentem senectutem, formaeque adeo, qua plurimos olim amatores allexisset, iacturam obiicit. Quod cum per se satis amarum est, tum exacerbavit illud poeta, hunc ipsum contemtum, quo nunc inter iuvenes laboret, in commodis numerando, quae ei praeter opinionem obtigerint. Etenim, quum ei antea propter amatorum ad domum eius concursantium strepitum nox insomnis traducenda fuisset, placidissima nunc eam frui posse quiete ait, neque vi ad domum effringendam parata neque querula amantium voce interrupta. Solebant nimirum iuvenes noctu ad puellarum aedes excubare (θυραυλεῖν, v. doctam Ruhnk. notam ad Tim. p. 145.) de duritie puellae queri, querelis convicia admiscere, vi denique (v. ad III. 26. 7.) aditum sibi facere. — Tum, non amplius dissimulata indignatione, quam et mutatus orationis habitus (inde a v. 9.) manifestat, stricto quasi gladio eam insectatur, ac iure a iuvenibus eam contemni pronuntiat, in quos olim dura ac superba fuisset, arrogantiamque istorum vicissim, anum factam, experturam, ubi libidinis aestu domo sua, ad quam nemo accedet amplius, protrusa angiportus pervagari cogatur. Compar. III. 15. et IV. 13.

AD

AD LYDIAM.

Parcius iunctas quatiunt feneſtras
Ictibus crebris iuvenes protervi,
Nec tibi ſomnos adimunt: amatque
Ianua limen,

Quae

v. 1 *ſqq.* Raro iam accidit, ut iuvenes noctu ante aedes tuas tumultuentur, tibique moleſtiam creent. Salſe admodum, prò vulgari, iuvenes iam te negligere incipiunt, raro iam noctu ante aedes tuas verſantur, atque intromitti cupiunt, pulchritudinis tuae, qua olim incendebantur, flore annis marceſcente. *Parcius*, rarius *quatiunt*, impetunt *ictibus*, pulſant feneſtras. Poteſt et eſſe: parce, leviter admodum, φειδομένῃ χειρὶ, refrigerato quippe deſiderio, pulſant *feneſtras*, valvas feneſtrarum. Nam feneſtrae ſimpliciter apud Romanos usque ad Neronis aetatem erant aperturae, parietibus inſertae, per quas dies intrabat. Muniri eae ſolebant valvis ligneis maxime reticulatis; quibus invicem iunctis, et ipſa feneſtra iuncta e poetica loquendi ratione dici poteſt. Sic *ripae fluvii iunguntur*, ponte facto. Liv. XXI. 45. *Danubius gelu concretus ripas iungit* Plin. Paneg. XII. Flor. IV. 12. 18. *ſaltu iungere foſſas* Stat. Achill. II. 425. — *protervi* hoc ipſo, quod, excluſi a te inſolentius ſe gerunt, foribus tuis inſultant. Hoc enim magis appoſitum videtur, quam ut ſit, cupidi tui, amorem tuum expetentes, etſi hac notione alias occurrit. Ad ſenſum Ovid. A. A. III. 69. *Tempus erit, quo tu, quae nunc excludis amantem, frigida deſerta nocte iacebis anus; nec tua nocturnis frangetur ianua rixis, ſparſa nec invenies limina mane roſa.* Claudian. in Eutrop. I. 92. de Laide anu: *cum ſerta refutat canities, iam turba procax, noctisque recedit ambitus, et raro pulſatur ianua tactu.* adde Propert. I. 16. 5. Caeterum hac ſententiae de amatorum infrequentia elocutione arrogantiam ſimul ac faſtum Lydiae tangit, quo olim amatores excluſerat. — 3. Continuat irriſionem poeta: ſecure nunc ſomno indulgere potes, nullis amantium querelis ac clamoribus turbato. Propert. II. 15. 5. ad Cynthiam rus profectam: *Nulla neque ante tuas orietur rixa*

Quae prius multum facilis movebat
Cardines. Audis minus et minus iam:
Me tuo longas pereunte noctes,
Lydia, dormis!

Invi-

rixa *feneſtras*, *nec tibi clamatae ſomnus amarus erit.* — *Amat ianua limen*, aegre ſe a limine avelli patitur, h. perpetuo iuncta eſt limini, a limine non recedit, propter amatorum infrequentiam. Elegans hic uſus τοῦ *amare*, quem parum intellexerunt non nulli viri docti. Sic in Callim. ep. XI.. τὴν τε μίτρην, ἣ μαστοὺς ἐφίλησε, *quae amabat*, h. *conſtringebat*, *arcte adſtricta erat mammis*, peſſime quidam ἐφύλασσε legendum propoſuerunt, obnitente iam Toup. Cur. poſter. ad Theocr. p. 41. Ita quoque in Stat. Silv. II. 3. 55. *obliquo pendula trunco incubat*, *atque umbris ſinuatur amantibus undas* admodum turbarunt Intpp. Gevartio *ſcrutatur*, Heinſio *rimatur*, Marklando denique *tutatur* pro *ſinuatur* reponentibus. Sed ſalva res eſt, et locus ſic expediendus: ſinuatur umbris arbor, ramis ſuper aquam demiſſis, qui adeo *amant*, prope contingunt undas; hinc ſequitur, *ſperat et amplexus*; et paullo ante v. 45. *tu ſaltem declinis ama*, h. uti ipſe poeta explicative ſubiicit, *preme frondibus undam*, quod eſt ex imit. Virg. Aen. V. 163. *Litus ama*, h. *lege littoris oram* (Id. Ge. II. 44.) *et laevas ſtringat ſine palmula cautes.* Idem Stat. Theb. IX. 114. *motusque per omnes corpus* Tydei *amat*, h. *corpus ſervans, circumque ſupraque vertitur*, ut ipſe ait. Sic *focos amare* Virg. Ge. III. 134. *latebram amare* Rutil. Itin. I. 522. ubi v. Wernsd. Neque abſimile, quod in Theognideis (Gnom. Br. 341.) legitur, ὦ δειλὴ Πενίη — τί δὲ δὴ μ' οὐκ ἐθέλοντα φιλεῖς; *quid invito mihi adhaeres?* Non igitur ſubtilius aut affectatius, neque comice poetam haec elocutum cum quibusdam opinari licet. — 5. quae olim *multum facilis* (ita iunge) admodum facilem ſe praebebat in *movendis* verſandis *cardinibus*, quae aſſiduo uſu mobiles habebat cardines, quae adeo frequentes olim amatores admittebat. Forte tamen ornatius eſt, ſi haec a puella ad ianuam traducta cogites; nam illa proprie eſt facilis, quae commodam ſe praebet amatoribus, quae iis facile ſui copiam facit: tum ipſa ianua, quae facilem accedentibus aditum praebet. Sic apud Iuven. Sat. IV. 63. rhombum portentoſae magnitu-

Invicem moechos anus arrogantes
Flebis in ſolo levis angiportu:

Thracio

dinis adferenti *facili patuerunt cardine valvae* imperatoris. Contra *difficilem forem* dixit Ovid. Am. I. 6. 2. ob ianitorem difficilem. — 6 — 8. Placet ſibi poeta in cumulandis, quae eiusdem fere ſunt ſententiae, imaginibus, quo acrius Lydiae animum pungat. Vulgare, rarius iam iuvenes cantilenam ante aedes tuas inſtituunt, qua pervicaciam tuam expugnent, vide quam egregie animaverit. Forte vis aliqua ſubeſt *τῷ audis*, non admodum gravaris, non amplius vacivas aures praebere oportet cantilenis iuvenum, querula voce admitti cupientium. Pro hoc exquiſite eiusmodi cantilenae particula adponitur; in qua ad pervicacem Lydiae animum omnia praeclare attemperata. *Me tuo*, qui te perdite atque efflictim amem, qui totum me tibi addixerim, *pereunte noctes*, multo fortius, quam, excubante per noctem, pernoctantem ante fores tuas; iniungit enim notionem frigoris, imbrium, quae ei Lydiae cauſa perferenda ſunt. Quo et ſpectat epith. *longas*, quae amatori, morae impatienti, longiores videntur. Epp. I. 1. 20. *ut nox longa, quibus mentitur amica diesque longior.* cf. Prop. I. 12. 13. Aſclepiadeum carmen (c. XXIII. in Anal. Br. T. I. p. 215.) *νὺξ μακρὴ καὶ χεῖμα, μέσην δ' ἐπὶ Πλειάδα δύνει, κἀγὼ πὰρ προθύροις νείσσομαι ὑόμενος, τρωθεὶς τῆς δολίης Ἐλένης πόθῳ*, laudarunt iam alii; adde eiusd. c. XXVI. et Noſtri III. 10. 3. Propert. I. 16. 23. *Me mediae noctes, me ſidera prona iacentem, frigidaque Eoo me dolet aura gelu.* Caeterum ſuavitas toti picturae accedit e diverſis amatorum moribus: his blanda voce, precibus, ſuſpiriis: illis contra vi aditum ſibi parantibus.

v. 9 *ſq.* Nexus: Quum iam nunc, forma tua aliquantum imminuta, amatoribus deſtituaris, facili coniectura aſſequi licet, fore, ut aliquando, amis facta, ab iisdem prorſus negligaris, nemo te expetat; ut Catull. VIII. 14. *At tu dolebis, cum rogaberis nulla, ſceleſta, nocte.* Quanto acerbius pro hoc, cum exprobratione libidinis eius: Tu viciſſim, ubi nemo amplius reperietur, qui ad te recipi velit, discurrens per angiportus viliſſimi ſcorti inſtar ultro, libidine incenſa, amplexus iuvenum aucupaberis, eorumque arrogantiam ac faſtidium experieris. Propert. III. 23. 35. *Excluſa inque vicem faſtus patiere ſuperbos, et quae feciſti, facta quereris anus*, quocum contende Aſclepiadae c. XVIII. (Anal.

Thracio bacchante magis ſub interlunia vento

Cum

(Anal. Br. I. 214.) νὺξ, σὲ γὰρ, οὐκ ἄλλην μαρτύρομαι, οἷά μ' ὑβρίζει Πυθιὰς — ταὐτὰ παθοῦσα σοὶ μέμψαιτ' ἐπ' ἐμοῖς στᾶσά ποτε προθύροις. *Invicem*, viciſſim, ut Propert. l. l. — *flebis*, dolebis, eo acrius te punget, quo vehementior libidinis tuae aeſtus eſt; pro ſimplici, experieris (v. ad I. 5. 6.) *moechos arrogantes*, moechorum arrogantiam, te vel *moechi ſemitarii* (ut Catull. XXXVII. 16. vocat) h. abiectiſſimi faſtidient. Nam hos intelligendos eſſe vel inde patet, quod Lydiam ſemitas et angiportus pervagaturam poeta inducit. *Moechi* ſimpliciter ſunt amatores, turpiori ſenſu, ut ſaepe apud Catullum. Sic *adulter* I. 36. 19. — *anus*, γεγηρακυῖα, anus facta. — 10. *levis*, mutato animo, quae, cum olim arroganter ac ſuperbe amatores tractaſſet, ſe nunc facillimam iisdem praebet; poteſt etiam eſſe, abiecta, vilis, nullo loco habita, quod viliſſimis hominibus ſui copiam facere cogeretur, ſecutuleia. Ita etiam volebat Burm. ad Prop. I. 4. 9. Forte tamen magis adpoſitum videtur, ſi *levis* ſimpliciter accipias, mobilis, vaga, errans per angiportum. Nam hoc ipſo iam innuit proiectum eius pudorem, atque contemtum, quum in angiportis non niſi viliſſima proſtarent ſcorta. Catull. LVIII. 4. *Nunc in quadriviis et angiportis glubit magnanimos Remi nepotes.* cf. Lucian. T. I. p. 60. ed. Reiz. — *in ſolo*, minus frequentato, vel potius, ipſa ſola, deſerta ab amatoribus. Petron. c. LXXXI. *Iacent nunc amatores obligati noctibus totis, et derident ſolitudinem meam.*

v. 11 — 15. Libidine exſtimulata, incenſa, ubi libido te invadet. Vide, quanta doctrina, quanto ornatu, quanta denique acrimonia vulgare hoc poeta elocutus ſit! Ordo verborum videtur: *quum tibi amor et libido circa iecur ſaeviet magis quam Thracius ventus, qui ſub interlunia bacchatur.* v. Obſſ. — *Thracius ventus*, Boreas; nam Thracia ventorum domicilium Graecis habita. Hinc ἄνεμοι Θρηΐκιοι Apollon. Rh. I. 820. Θρηϊκίαι πνοαὶ Aeſchyl. Agam. 663. *animae Thraciae* Noſter IV. 12. 2. *Threicius aquilo* V. 13. 3. *Thraces equi* Val. Fl. I. 614. cf. Spanh. ad Callim, H. in Dian. 114. — *bacchante ſub interlunia*, qualis bacchari ſolet, qui impetuoſiſſimus eſt interlunii tempore. *Boreas bacchatus ab Arcto* Ovid. Triſt. I. 12. 29. *bacchatum imbrem* ſimiliter dixit Valer. Flacc. VI. 634. *bacchatum tremorem* Claudian. in

Cum tibi flagrans amor, et libido,
Quae ſolet matres furiare equorum,
Saeviet

Eutrop. II. 27. *inſanientem Boſporum* Noſter III. 4. 30. Sollennius eſt *furere* de vehementiore ventorum flatu. — *Interlunium* eſt, ubi luna vetus non amplius conſpicitur, neque dum nova apparet. Quos *interluniorum dies tempeſtatibus plenos et navigantibus quam maxime metuendos, non ſolum peritiae ratio, ſed etiam vulgi uſus intelligit*, iuxta Veget. IV. 40. Macedonii ep. V. 5. (Anal. Br. III. 112.) τὸ δ' αὐξοσέληνον ἐκεῖνο ἐξέλιπεν συνόδου μήποτε γιγνομένης. eum h. l. contulit Schneider Peric. crit. p. 31. Caeterum quam apte Lydiae ἐραμανίη cum Borea comparetur, mox ad v. 15. declarabitur. — 13. *flagrans amor*, amoris flamma, aeſtus, turpiori ſenſu. — *libido, quae matres equorum*, equas, nobiliori enuntiatione, *furiare*, in furorem coniicere *ſolet*, docte pro, qualis equarum eſt, vehementiſſima. Alias eſt γραῦς καπρῶσα, veluti Ariſtoph. Plut. 1025. Expreſſit autem poeta Gr. ἱππομανεῖν. Theocr. II. 49. Καὶ πῶλοι μαίνονται ἀν' ὕρεα καὶ θοαὶ ἵπποι, ubi v. Intpp. et Heyn. ad Virg. Ge. III. 280. *In furias agitantur equae* Ovid. A. A. II. 487. cf. Burm. ad Anthol. Lat. I. 540. — *Libido ſaevit circa iecur*, in praecordiis, pro vulgari, animus libidine irritatus eſt, aeſtuat, furit. Animus enim quocunque modo graviter affectus moveri, turbari, κλονεῖσθαι et ſim. dicitur. Hinc *tumultus mentis* II. 16. 9. πόθῳ κυμαίνεσθαι, ut in fr. Pind. apud Athen. XIII. p. 601. *fluctibus* amoris *iactari* Catull. LXIV. 97. cf. Tibull. I. 5. 3. Recte adeo poeta inſanos libidinis motus cum Boreae furore comparat; eademque ratione cum dilectu adhibuit v. *ſaeviet*, quod utrique, et vento et animo commoto convenit. Petron. c. XVII. *dolor ſaevit in praecordiis.* Eadem comparatio in Senecae Med. 579. *Nulla vis flammae, tumidique venti tanta, — quanta, cum coniux — ardet et odit.* Maxime huc ſpectat fragm. Ibyci apud Athen. XIII. p. 601. ἐμοὶ δ' ἔρως οὐδεμίαν κατάκοιτος ὥραν τε ὑπὸ στέρνοισι φλέγων θρηικίοις Βορέας αἴτων παρὰ Κύπριδος ἀζαλίαις μανίαις ἐρεμνὸς ἐδάμβησε. — *Iecur* libidinis ſedem habitum fuiſſe, v. ad I. 13. 4. Dicitur illud *vulnerari*, libidine incenſum. Anacreon de Amore III. 28. τανύει δὲ καὶ μὲ τύπτει μέσον ἧπαρ. Theocr. XI. 16. ἔχων ὑποκάρδιον ἕλκος Κύπριδος ἐκ μεγάλας τὸ οἱ ἧπατι κῆρ βέλεμνον. Id. XIII. 71. χαλεπὸς γὰρ ἔσω θεὸς ἧπαρ ἄμυσσεν. Iam ut Lydiam, tanquam libidinoſiſſimam mulierem referret,

iecur

Saeviet circa iecur ulceroſum;
Non ſine queſtu,
Laeta

iecur eius vulneribus plane oppletum, h. *ulceroſum* dixit. Nihil amplius. Nam *ulcus*, ut ὑποκάρδιον ἕλκος in Theocr. l. l. ſimpliciter de vulnere uſurpatur; atque ſic adhibuit *ulcerare* Epp. I. 18. 72. nulla neque foedi adſpectus, neque tetri odoris ratione habita. Si quid omnino Horatius voluerit, putem eum Lydiae inveteratam, ne cum ſenectute quidem extinctam libidinem, cuius adeo vulnera nunquam coierint, declarare h. v. voluiſſe.

v. 16 *ſqq. Non ſine queſtu*, acriter conqueſta, pro vulgari, ubi videris, animadvertes, (ut I. 2. 6.) tibi vetulae puellas teneras praeferri, te anum contemni. Docta hoc allegoria poeta perſecutus eſt: iuvenes nimirum frondibus recentibus, florentibus magis delectari, quam aridis, illas in deliciis habere, has abiicere. Scilicet aetas iuvenilis, quae *membris viget praeviridantibus*, ut Laberius ait, comparatur arboribus, ſucci plenis, frondentibus, adſpectu laetis; hinc θάλλειν, χομᾶν, (ut Anacr. LXII. 11. τὸν τὴν φίλην γυναῖκα, κομάει, τέθηλε, λάμπει) et Latinis *virere* (ut I. 9. 17. IV. 13. 6. V. 13. 4.) et aliae loquendi formae ductae: ſenilis contra aridis, quas *vetuſtas amplexu annorum enecat*; ut idem Laber. ait, maxime quercubus; v. ad IV. 13. 10. Iam pro fronde viridi in genere cum dilectu poeta poſuit hederam et myrtum, tum quod iſtae Romanis in deliciis eſſent, maxime in compotationibus, tum quod ſollenne eſſet, puellas iis, maxime myrto, comparare. Catull. LXIV. 89. de Ariadne in ſinu matris adoleſcente, *qualis Eurotae progignunt flumina myrtus*. Idem LXI. 21. *floridis velut enitens Myrtus Aſia ramulis*. Cypreſſo Helenam aſſimilat Theocr. XVIII. 30. Verba vulgari modo ſic procedere debebant: quod pubes hedera atque myrto magis gaudeat quam aridis frondibus. Sed docte alterum membrum nova ſententia inſtruxit poeta. Quod fraudi fuit Intpp. ut in concilianda oratione ſenſuque conſtituendo admodum turbarent; Baxtero, *gaudeat virenti ed. atque myrto magis* quam *pulla edera atque myrto*; aliis *edera virenti gaudeat magis, atque* (quam) *pulla myrto*, iungentibus. Iam de verbis videamus. *Pubes laeta* adſpectu, vegetae aetatis, φαιδρά, (Mnaſalc. XVII. 1. Anal. Br. I. 193.) *laeta ora iuventae* Valer. Fl. VII. 512. *laeta iuventas* Virg. Ge. III. 63. *membrorum laetitia* Stat. Theb. VI. 571. 72. Poſſit et *laeta*

Laeta quod pubes hedera virenti
Gaudeat pulla magis atque myrto:
Aridas frondes Hiemis sodali
Dedicet Euro.

gaudeat copia poetica dictum videri, pro laetetur, vel gaudeat. Sed prior ratio magis apposita videtur. — *hedera virens*, *κισσὸς ζώων* Theocr. XXVI. 4. h. *ἀείφυλλος*. — *myrtus* et ipsa *ἀειθαλής· pulla*, s. pulli coloris dicitur, vel omnino ad nigrae myrti genus declarandum, v. Plin. XV. 37. vel, quod *ποιητικώτερον* videtur, ad frondes et folia recens excluſa referendum, quae fuſci ſunt coloris, ut adeo frondem myrti tenerrimam, *ἁπαλοὺς μύρτους*, (Meleag. CV. 1. in Anal. Br. I. 30. adde Anacr. IV. 1.) declaraverit. — 19. 20. aridas contra frondes abiiciat, h. vetulas ſpernat. Generaliter poeta extulit, quod h. l. ad Lydiam ſolam referri debet, *te* contemnat iuventus. Per *aridas frondes* ſenectutem declarari, paulo ante monui. Apponam nunc Aeſchyl. Agam. 79. eiusdem plane coloris: *τὸ δ' ὑπεργήρων, φυλλάδος ἤδη καταπαρφομένης, τρίποδας μὲν ὁδοὺς στείχει, Senectus decrepita, foliis iam exareſcentibus, tripes fere inambulat*, uti optime Schütz. adde Macedonii (Anal. Br. III. p. 115.) c. XVI. 7. 8. *ὡς δὲ ῥόδον θαλέθοντες ἐν εἴαρι· νῦν δ' ἀμαράνθης, γήραος αὐχμηρῷ καρφομένη θέρει*. quod eſt ex imitatione Archilochi XXVII. (Anal. Br. I. 45.) *οὐκ ἔθ' ὁμῶς θάλλεις ἁπαλὸν χρόα, κάρφεται γὰρ ἤδη*. cf. Plaut. Aul. II. 4. 18. — *dedicet Euro*, ventos eas diripere ſinat, eas non curet, abiiciat. Nam, quae abiiciuntur, ventis ea dari, permitti dicuntur. Eurip. Bacch. 350. de corona deripienda: *καὶ στέμματ' ἀνίμοις καὶ θυέλλαισι μέθες*. Traductum inde ad res odioſas, triſtes, quarum memoriam ex animo eiicimus: de quo mox ad XXVI. 2. Pro dare, exquiſitius eſt *dedicare*, arbitrio alicuius, h. l. venti ludibrio permittere; (Virg. *donare*, Aen. IX. 13. *et nubibus irrita* (mandata) *donant*;) et pro ventis univerſis eſt *Eurus* (v. Obſſ.) ut rapidior; qui *Hiemis ſodalis* audit, quod flatus eius hieme eſt vehementior, acrior. *Hibernos Euri flatus* dixit Virg. Ge. II. 339. Omnino *ſodalitium* (fere ut *ſororium* vinculum. v. ad I. 24. 9.) iis rebus adſignant poetae, quae mutuo quodam nexu invicem iuncta ſunt, quae moribus, aetate, loco, ac tempore inter ſe conveniunt. Sic *Zephyri veris comites* dicuntur IV. 12. 2. *φόρμιγξ δαιτὸς ἑταίρη* Homer. H. Merc. 31. *δίσκος νεότητος ἑταῖρος* Iulian. c. IV. (Anal. Br. II. 494.) *crater, Veneris ſodalis* III. 18. 6. ubi plura vide.

CARMEN XXVI.

ARGVMENTVM.

Venuſtiſſimum hoc carmen in Aelii Lamiae, nobiliſſima et antiquiſſima gente orti (III. 17. 1.) rebusque Cantabrico bello geſtis clariſſimi verſatur laudibus. Tractatio huius argumenti uti ſimpliciſſima, ita eſt et exquiſitiſſima. Poeta nimirum in Muſarum conſortio caeterarum rerum, quae animum adfligant ac perturbent, curam a ſe alienam putare, ſeque, ſtudiis poeticis vacantem nihil nunc antiquius habere profitetur, quam Lamiae laudes celebrare. Quas quidem dum ipſe non exſequitur, ſed Muſis canendas delegat, ſplendidiſſimo Lamiam condecorat elogio, dignum, quem ipſae Muſae extollant, iudicando. Ac in hac facillima argumenti deſcriptione interpretes tantum pulveris in ſumma carminis conſtituenda commoviſſe, tantasque argutias, dum reconditiora quaererent, ipſi carmini intuliſſe, eſt utique, quod mireris. Sunt, qui poetam urbaniſſima converſione hortari atque compellere voluiſſe Lamiam, ut curas, quibus ſuper Teridatis, regnique Parthici fortuna mire cruciaretur, abiiceret, atque in Muſarum conſuetudine ſolatium quaereret: quae Cruquii a Iani maxime exornata eſt ſententia: ſunt vero etiam, qui carmini ampliori, quod temporis iniuria interciderit, hocce tanquam prooemio praeluſum poſt Sanadonum exiſtiment. Ac iſtis quidem fraudem feciſſe videntur vv. 4—6. qui unice ad animum in aliorum

timore ac metu ſecurum ulterius declarandum a poeta adiecti ſunt. (Similem exornationem ab Intpp. minus recte expoſitam habes I. 19. 10.) Atque hunc, quo alii anguntur, metum docte poeta illuſtri aetatis ſuae Teridatis deſignat exemplo. Qui, cum regnum, expulſo a populo ſuo Phraate, recepiſſet, mox nuntio de Phraate eum maximis Scytharum copiis reditum parante, accepto, non potuit, quin maximum haec res ei terrorem iniiceret. Incidit vero in a. V. DCCXXX. ad quem omnino hoc carmen referendum videtur; etſi plerique poſt Maſſon. a. V. DCCXXXI. h. c. natalem ſtatuant, prava, ut mihi quidem videtur, interpretatione vv. 4. 5. quos de Romanis accipiunt, inducti: quippe regem Scytharum metuentibus, h. ne, ſi Teridatem in regnum reſtituere conarentur, ſibimet ipſis a Scytharum rege, cum Phraate faciente, periculum arceſſerent. v. Not. Ii vero, qui alterius carminis, quo latius Laniae laudes perſecutus ſit Horatius, hoc prooemium faciunt, quantum in eiusmodi argumento lyrica ratio a pedeſtri differat, plane ſe neſcire fatentur.

DE

DE AELIO LAMIA.

Muſis amicus, triſtitiam et metus,
Tradam protervis in mare Creticum
Portare

v. 1. 2. *Muſis amicus*, φίλος Μούσαις, ut Theocr. ζ. 95. Id. ια. 6. Niciam ἑταῖρα Μούσαις ἔξοχα πεφιλαμένον appellat: et Epigr. 19. 4. ἦ ῥά μιν αἱ Μοῦσαι καὶ ὁ Δάλιος ἠγάπεσεν Ἀπόλλων, adiecta ratione, ὡς ἐμμελὴς τ' ἔγεντο κἀπιδέξιος ὑμνεῦ τε ποιεῖν πρὸς λύραν τ' ἀείδειν, uti fere Virg. Aen. IX. 774. *amicum Crethea Muſis, Crethea Muſarum comitem cui carmina ſemper et citharae cordi, numerosque intendere nervis.* Scilicet amari dicuntur a Diis, qui vel corporis dotibus, tanquam formae pulchritudine (v. Heynii Antiqu. Auff. T. I. p. 35. et ad Apollod. I. 7. 5.) virium robore, caet. vel animi dotibus, vel alia quacunque re, cui felicitatis notio vulgo ſubiecta eſt, potentia puta, atque divitiis (v. ad I. 31. 13.) caeteris hominibus praeſtant. H. l. Horatius non in genere ſe Muſarum amicum, h. ſtudiis poeticis deditum profitetur, ſed eſt potius ſtrictiori ſenſu: ego carmini in Lamiam pangendo intentus, vacaturus; nihil amplius. Hoc enim volunt ſeqq. Caeterum Orrerius in Epp. ad filium ep. XXIII. in Virg. l. l. ſub Cretheo, Muſis amico, Horatium intelligi volebat, hoc ipſo forte loco inductus. — *triſtitiam . . . ventis*, huic uni rei intentus, caeterarum rerum curam a me alienam puto; nam *vatem egregium anxietate carens animus facit*, (Iuven. VII. 57.) eiusque *carmina laetum ſunt opus et pacem mentis habere volunt*, Ovid. Triſt. V. 12. Sic *curis expeditis Lalagen cantat* I. 22. 11. Pro curis omnino eſt *triſtitia, et metus*, ſollicitudo futuri, malorum impendentium. — 2. *Ventis* e poetica ratione *tradi* dicuntur, quorum memoriam abolitam cupimus (*mandemusne Noti ſtabris, quoscunque timores pertulimus?* Claudian. de B. Get. 205. ἀλλ' ἀνέμοισι δώομεν ἀμπλακίην Apollon. Rh. I. 1335. adde Theocr. κβ. 167. Catull. LXIV. 59. et XXX. 10.) quae negliguntur, et quidem in mandatis aut precibus, Homer. Od. Σ. 409. Virg. Aen. IX. 313. Tibull. I. 5. 35. Catull. LXIV. 142. denique, quae aut nihili pendimus (tanquam *aridas frondes* I. 25. extr. Eurip. Troad. 419. καὶ σοὶ ἐπεὶ δὴ

Portare ventis: quis sub Arcto
Rex gelidae metuatur orae,

Quid

δη — ἀνέμοις φέρεσθαι παραδίδωμι, h. μηδενὸς ἡγοῦμαι) aut omnino tanquam molesta atque iniucunda a nobis abesse volumus, ut h. l. curas. Anacr. Fr. 2. 9. ἐμῶν φρενῶν μὲν αὔρας φέρειν ἔδωκα λύπας. Quae eadem haud absimili ratione in mare abiici dicuntur poetis. Eurip. Herc. Fur. 651. γῆρας μισῶ· κατὰ κυμάτων δ' ἔρροι. Vtramque formam coniunxit h. l. poeta, plane ut Theocr. l. l. τὰ δ' εἰς ὑγρὸν ὤχετο κῦμα πνοιῇ ἔχοισ' ἀνέμοιο. — *protervis*, lascivientibus, *petulantibus* (Lucret. VI. 110.) adeoque rapidis, vehementibus. Sic *Aquilo impotens* III. 30. 3. *protervus Africus* V. 16. 22. *venti iniuriosi* V. 17. 33. — *tradam portare*, noto graecismo, pro, trado portandos, φέρειν δώσω. — *mare Creticum* pro quovis.

v. 3 — 6. *Vnice*, maxime *securus*, nihil prorsus ad me pertinere existimans de quo alii solliciti sint. Pro hoc insigne aetatis suae exemplum affert. — *quis*, graece, a quibus *rex gelidae orae sub Arcto* iacentis, orae, plagae Arctoae s. borealis, rex Scytharum *metuatur*, nempe a Teridate, timente, ne is Phraatem in regnum reduceret. Iam ne incertum relinqueretur, quis ille rex Arctoae regionis sit, et a quo maxime metueretur, per epexegesin ab Horatio adiectum puta, *quid Teridatem terreat*: pervulgatissima poetarum ratione. Sic statim in Virg. Aen. init. *quo numine laesa, quidve dolens regina deum* caet. (quanquam et ibi ante Heyn. mire turbatum fuit ab Intpp.) et centies alibi. Erat adeo rex Scytharum, qui maximo auxilio (Iustin. XLII. 5.) Phraatem, expulso Teridate, in Parthorum regnum restituturus erat. Videtur adeo hoc carmen tum a poeta scriptum, quum fama percrebresceret, Phraatem a Scythis aditum iri: non vero post Teridatis demum fugam. v. Argum. Mire vero in expediendo h. l. se torserunt Intpp. aliis iungentibus: quis rex metuatur sub Arcto, h. quis potentissimus nunc sit in terris borealibus: quod a consilio poetae quam maxime alienum videtur; item: quis rex sub Arcto metuatur gelidae orae, h. a gelida ora, ut ad bella gentium borealium aut inter se aut cum finitimis gesta referatur: quo fere inclinat Masson p. 274. parum concinna oratione (*rex sub Arcto* h. Arctoae orae *metuitur gelidae* s. Arctoae *orae*) et obscura sententia: tum molestum est,

diver-

Quid Teridaten terreat, unice
Securus. O, quae fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiae coronam,
Pimpleï

diverſos hic metus a poeta expoſitos ſtatuere. Ad ſententiam faciunt Theognidea 741. *πίνωμεν, χαρίεντα μετ' ἀλλήλοισι λέγοντες, μηδὲν τῶν Μήδων δειδιότες πόλεμον.*

v. 6 ſqq. Nexus: Muſis amicus Lamiam mihi canendum ſumam. Sed auguſtiori ſpecie ipſam Muſam invocat, quae eum canat: quo ſimul continetur ſplendidiſſimum elogium, Lamiam dignum declarando, quem Muſae poſteritati tradant. *Pimpleï*, Πιμπλητ, Muſa, a Pimpla, vel Pimplea fonte Thraciae, Muſis ſacro: cum dilectu forte propter fontes ſacros, quibus gaudet. — *dulcis* ad cantum refer, *ἡδυεπὴς* (Hom. H. in Lunam 2.) *μελίφθογγος* (Pind. Ol. 6. 36. et al.) *ἀοιδαὶ μελίκομποι* Pind. Iſthm. 2. 46. *μελίγδουποι* Id. Nem. 11. 23. — *quae gaudes*, amas *fontes integros*, intactos, puros. Poetae nimirum, qui omnino, opus aliquod aggreſſi, Muſarum ſe fonte proluiſſe (Perſ. Prol. 1.) dicunt, ubi novum argumentum verſibus explicant, vel novum poeſeos genus a nemine hactenus occupatum tentant, *fontes recludere* (Virg. Ge. II. 175.) *integros fontes accedere* (Lucret. I. 925.) *puro de fonte bibere*; (Propert. III. 1. 4.) uti contra ii, qui poſt alios idem argumentum tractant, ex eodem ſe fonte haurire dicunt. Propert. III. 2. 5. *admoram fontibus ora, unde pater ſitiens Ennius ante bibit.* Horatius igitur, qui *princeps Aeolium carmen ad Italos modos deduxiſſet*, (III. 30. 13.) lyricam adeo Graecorum poeſin Romanis numeris primum a ſe redditam apte per Muſam integris fontibus gaudentem declarat, imitatus Lucret. I. 925. *iuvat integros accedere fontes, atque haurire, iuvatque novos decerpere flores.* Eandem ſententiam mox clarius exponit per *fides novas*, et *plectrum Leſbium*. Conferant inſuper amoenioris indolis invenes Propertii de ſuis ad Graeca exempla formatis elegis (III. 1. 3 ſqq.) et Manilii de Aſtronomicorum argumento, a ſe primum inter Romanos expoſito, ſimillimi coloris locutiones. — 7. Celebra Lamiam meum. Sollennis eſt haec poetarum inprimis Graecis frequentata imago, qua cum ſibi poetae carmini intenti

Pimpleï dulcis: nil ſine te mei
Poſſunt honores: hunc fidibus novis,
Hunc Leſbio ſacrare plectro,
Teque tuasque decet ſorores.

intenti (I. 7. 7. Epp. II. 2. 96.) tum aliis, quos carmine extollunt, ſerta innectere dicuntur. Sic ἄνθεα ὕμνων Pind. Ol. ϑ. 74. στεφάνωμα Id. Pyth. ιβ. 9. εἴρειν στεφάνους Nem. ζ. 113. ubi ſimiliter Muſae hoc officium iniunctum videas, et Ol. ϛ. 147. ἀνδράσιν αἰχμηταῖσι πλέκειν ποικίλον ὕμνον, quem locum noſtro admovit Valken. ad Hippol. Eurip. v. 73. Sappho c. XI. (Anal. Br. I. 57.) οὐ γὰρ πεδέχεις ῥόδων τῶν ἐκ Πιερίας, et inde Antipat. Sid. c. LXX. (Anal. Br. II. 25.) de Sappho: ἃς μέτα Πειθὼ ἔπλεκ' ἀείζωον Πιερίδων στέφανον. Claudian. in Seren. 2. *Pierio meritam ſerto redimire coronam.* Caeterum Dacer. et Sanad. vel ſolo Lucretii loco abſterreri debebant, quo minus Horatio vitio verterent, quod fontibus flores ſubiecerit: ut taceam, conſtanter fere florum abundantiam ad fontes a poetis poni ſolere. Claudianus certe hunc locum dignum habuit, quem, iisdem coloribus ſervatis, totum adumbraret, Laudes Seren. 3 ſqq. *Vile putas domum, — ſi floribus* (carmine) *ornes reginae regina* (Calliope) *comam? — aeterno quos veris honore rubentes fons Aganippea Pormeſius educat unda.*

v. 9 — 12. *ſine te* v. I. 1. 32 ſqq. — 10. *Honores*, carmina, encomia, exquiſito vocabuli uſu. Sic τιμαὶ κλυταὶ Pind. Nem. ϑ. 24. et ζ. 46. κόσμος ἀδυμελὴς Ol. ιά. 13. et γεραῖραι Iſthm. η. 136. κοσμεῖν τινὰ Ion in Omphale, apud Athen. XIV. p. 634. Sic Noſter A. P. 120. *Achillem honoratum* (non *Homereum* e Bentl. coni.) dixit, ὃν Ὅμηρος τετίμακε — αὐτοῦ πᾶσαν ὀρθώσαις ἀρετὰν, ut Pindar. Iſthm. δ. 63. de Aiace. — *nihil poſſunt*, nullam vim habent ad celebritatem cuipiam conciliandam, ut aliquis inclareſcat. cf. Virg. Aen. IX. 446. — *fides novae*, de novo carminis genere, a Graecis ad Romanos a ſe primum traducto. Hinc et *plectrum Leſbium* vocat, quo Alcaeus olim lyram percuſſiſſet, *Leſboum barbiton* I. 1. 34. cf. I. 32. 5. — *ſacrare*, memoriae hominum conſecrare, tradere, ὕμνοις Δεῶν (Muſarum) διδόναι, (Pind. Ihm. η. 132.) h. canere. Stat. Silv. IV. 7. 7. *Si tuas cantu Latio ſacravi Pindare, Thebas.* Vide, quot modis *carmen*, et *aliquem canere* variaverit. Nam eſt v. 1. *Muſis amicus*, v. 6. *fontes integri*, v. 7. *nectere flores*, *coronam*, v. 10. *honores*, denique, *fidibus* et *plectro aliquem ſacrare.*

CAR-

CARMEN XXVII.

ARGVMENTVM.

Leve huius carminis argumentum in convivii, cui Horatius interfuisset, descriptione versatur, illudque ita repraesentavit poeta, ut coram nobis omnia peragi videantur. Quum in eo convivae, vino largius hausto incensi ad rixandum ac tumultuandum consurrexissent, Horatius, magistri bibendi personam sumens, intemperantiam atque insolentiam eorum castigat, eosque ad saniorem mentem revocare studet. Vt igitur iocis ac risui, quae magis convivii hilaritatem decerent, locum iterum faceret, excitatus ad bibendum unum e sodalibus ad amicae nomen prodendum hortatur. Ille vero tergiversari: Horatius contra instare, aliterque se bibiturum negare, ac, quo facilius eum permoveret, nomen puellae non evulgaturum, polliceri. Amores sic suos confessum miseratur poeta, puellaeque animum meretricium acriter perstringit. Elocutio carminis admodum vivida, doctrina haud vulgaris, quaeque exemplum graecum, quod poeta secutus sit, haud ambigue prodit. Similis coloris est Anacr. LVII. 7. ἄγε δῶτε, (πίνειν) μηκέθ' οὕτω πατάγῳ τε καὶ λαλητῷ Σκυθικὴν πόσιν παῤ οἴνῳ μελετῶμεν, ἀλλὰ καλοῖς ὑποπίνοντες ἐν ὕμνοις. *Et Theognidei vv. 485 sqq.* ὑμεῖς δ' εὖ μυθεῖσθε παρὰ κρητῆρι μένοντες, ἀλλήλων ἔριδας δὴν ἀπερυκόμενοι, ἐς τὸ μέσον φωνεῦντες ὁμῶς ἐνὶ καὶ σὺν ἅπασι, χ' οὕτως συμπόσιον γίγνεται οὐκ ἄχαρι.

AD

Pimpleï dulcis: nil ſine te mei
Poſſunt honores: hunc fidibus novis,
Hunc Leſbio ſacrare plectro,
Teque tuasque decet ſorores.

intenti (I. 7. 7. Epp. II. 2. 96.) tum aliis, quos carmine extollunt, ſerta innectere dicuntur. Sic ἄνθεα ὕμνων Pind. Ol. 9. 74. στεφάνωμα Id. Pyth. ιβ. 9. εἴρειν στεφάνους Nem. ζ. 113. ubi ſimiliter Muſae hoc officium iniunctum videas, et Ol. ϛ. 147. ἀνδράσιν αἰχμηταῖσι φλέξειν ποικίλον ὕμνον, quem locum noſtro admovit Valken. ad Hippol. Eurip. v. 73. Sappho c. XI. (Anal. Br. I. 57.) οὐ γὰρ πεδέχεις ῥόδων τῶν ἐκ Πιερίας, et inde Antipat. Sid. c. LXX. (Anal. Br. II. 25.) de Sappho: ἅς μετὰ Πειθὼ ἅπλεκ' ἀείζωον Πιερίδων στέφανον. Claudian. in Seren. 2. *Pierio meritam ſerto redimire coronam.* Caeterum Dacer. et Sanad. vel ſolo Lucretii loco abſterreri debebant, quo minus Horatio vitio verterent, quod fontibus flores ſubiecerit: ut taceam, conſtanter fere florum abundantiam ad fontes a poetis poni ſolere. Claudianus certe hunc locum dignum habuit, quem, iisdem coloribus ſervatis, totum adumbraret, Laudes Seren. 3 ſqq. *Vile putas donum, — ſi floribus* (carmine) *ornes reginae regina* (Calliope) *comam? — aeterno quos veris honore rubentes fons Aganippea Porneſſius educat unda.*

v. 9 — 12. *ſine te* v. I. 1. 32 ſqq. — 10. *Honores*, carmina, encomia, exquiſito vocabuli uſu. Sic τιμαὶ ὑλυταὶ Pind. Nem. 4. 24. et ζ. 46. κόσμος ἀοιδᾶς Ol. ιά. 13. et γεραῖραι Iſthm. η. 136. κοσμεῖν τινὰ Ion in Omphale, apud Athen. XIV. p. 634. Sic Noſter A. P. 120. *Achillem honoratum* (non *Homereum* e Bentl. coni.) dixit, ὃν Ὅμηρος τετίμακε — αὐτοῦ πᾶσαν ὀρθώσας ἀρετάν, ut Pindar. Iſthm. δ. 63. de Aiace. — *nihil poſſunt*, nullam vim habent ad celebritatem cuipiam conciliandam, ut aliquis inclareſcat. cf. Virg. Aen. IX. 446. — *fides novae*, de novo carminis genere, a Graecis ad Romanos a ſe primum traducto. Hinc et *plectrum Leſbium* vocat, quo Alcaeus olim lyram percuſſiſſet, *Leſbium barbiton* I. 1. 34. cf. I. 32. 5. — *ſacrare*, memoriae hominum conſecrare, tradere, ὕμνοις Δαῖν (Muſarum) διδόναι, (Pind. Ihm. ϛ. 132.) h. canere. Stat. Silv. IV. 7. 7. *Si tuas cantu Latio ſacravi Pindare, Thebas.* Vide, quot modis *carmen*, et *aliquem canere* variaverit. Nam eſt v. 1. *Muſis amicus*, v. 6. *fontes integri*, v. 7. *nectere flores, coronam*, v. 10. *honores*, denique, *fidibus* et *plectro aliquem ſacrare.*

CAR-

CARMEN XXVII.

ARGVMENTVM.

Leve huius carminis argumentum in convivii, cui Horatius interfuisset, descriptione versatur, illudque ita repraesentavit poeta, ut coram nobis omnia peragi videantur. Quum in eo convivae, vino largius hausto incensi ad rixandum ac tumultuandum consurrexissent, Horatius, magistri bibendi personam sumens, intemperantiam atque insolentiam eorum castigat, eosque ad saniorem mentem revocare studet. Vt igitur iocis ac risui, quae magis convivii hilaritatem decerent, locum iterum faceret, excitatus ad bibendum unum e sodalibus ad amicae nomen prodendum hortatur. Ille vero tergiversari: Horatius contra instare, aliterque se bibiturum negare, ac, quo facilius eum permoveret, nomen puellae non evulgaturum, polliceri. Amores sic suos confessum miseratur poeta, puellaeque animum meretricium acriter perstringit. Elocutio carminis admodum vivida, doctrina haud vulgaris, quaeque exemplum graecum, quod poeta secutus sit, haud ambigue prodit. Similis coloris est Anacr. LVII. 7. ἄγε δῶτε, (πίνειν) μηκέθ' οὕτω πατάγῳ τε καλαλητῷ Σκυθικὴν πόσιν παρ' οἴνῳ μελετῶμεν, ἀλλὰ καλοῖς ὑποπίνοντες ἐν ὕμνοις. *Et Theognidei vv. 485 sqq.* ὑμεῖς δ' εὖ μυθεῖσθε παρὰ κρητῆρι μένοντες, ἀλλήλων ἔριδας δὴν ἀπερυκόμενοι, ἐς τὸ μέσον φωνεῦντες ὁμῶς ἐνὶ καὶ σὺν ἅπασι, χ' οὕτως συμπότιον γίγνεται οὐκ ἄχαρι.

AD

AD SODALES.

Natis in uſum laetitiae ſcyphis
Pugnare, Thracum eſt: tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Vino

v. 1 *ſqq.* Convivium vos agere decet hilare, ad riſum iocosque compoſitum; Thracum eſt, inter compotationes tumultuari ac rixari. Pro vulgari igitur: ne tumultuemini inter potandum, doctius erat, ne Thracia imitemimi convivia, et pro hoc, more, qui Thracum conviviis fere proprius eſt, laudato: ne pugnate ſcyphis, barbaro Thracum more. Errant adeo qui vere ſcyphis in iſto convivio depugnatum fuiſſe contendunt. — *Natis*, factis, formatis, ut Martial. XIV. 102. *Accipe non vili calices de pulvere natos.* cf. III. 21. 1. — *in uſum laetitiae*, qui laetitiae inſerviant, ad exhilarandos animos inventis (*κρατὴρ μεστὸς εὐφροσύνης* Xenophanes in Steph. poeſ. phil. p. 38.); iis adeo uti non decet in convivio pro armis *αὐτοσχεδίοις*, qui *Thracum* mos *eſt*. Cum enim hi meracius biberent (unde *Θρηϊκίην*, *Σκυθικὴν πόσιν*, *πρόπωσιν* dictam puta, quod eſſent *ἀκρατοπόται*. v. Athen. X. p. 427. neutiquam vero a potandi certamine, aut rixandi libidine, quae in eorum conviviis obtinuerit) eorum compotationes non niſi pugnis finiri ſolebant. Stat. Theb. II. 85. *Ogygii ſi quando adflavit Iacchi ſaevus odor, tunc ſaxa manu tunc pocula pulchrum ſpargere.* cf. I. 18. 9. De certatione ſ. provocatione quominus cum Dorv. ad Char. p. 416. capere liceat, vetat omnino ſententiarum nexus, totiusque carminis ratio: tum ne probari quidem poteſt, eiusmodi certamina Thracibus uſitata fuiſſe. — *Scyphus*, ut cantharus, proprium Bacchi poculum. Val. Fl. II. 272. *et ſacer ut referat Bacchum ſcyphus.* — 3. 4. *Prohibete*, arcete *Bacchum rixis*, a rixis *ſanguineis*, ne confundite (v. I. 17. 23.) ne immiſcete rixas Baccho, compotationi, quam quietam eſſe decet: *ἡσυχίαν φιλεῖ συμπόσιον* Pind. Nem. 9. 114. Pro compotatione igitur verecunda, ad modeſtiam com-

Vino et lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat! impium
Lenite clamorem, ſodales,
Et cubito remanete preſſo.

Vultis

compoſita, tranquilla doctius eſt Bacchus verecundus, qui rixas odit, appoſito epitheto. Senſus adeo totius loci: rixae ſanguineae cruentae abſint, quae comiſſationem dedecent. Errare adeo videntur, qui Bacchum dici volunt verecundum, pulchrum, ut Schol. aut de vino modice bibendo poetam hic praecipere exiſtimant, quod plane a conſilio carminis atque contextus ratione alienum eſt, aut denique, qui, quae non ſatis intellexere, corrigere conantur. v. Obſſ.

v. 5 — 8. Eadem fere ſententia, alio tantum ornatu inſtructa: Alienus eſt a compotatione armorum uſus, pugna. Pro armis ſpeciali notione eſt *acinaces*, gladius, *Medis*, ſ. Parthis (v. ad I. 2. extr.) proprius. v. Suid. h. v. et pro compotatione ad multam noctem protracta *vinum* et *lucernas* poeta poſuit. v. III. 8. 14. et 21. — *immane quantum*, maxime, admodum *discrepat vino* (tertio caſu), discordat, nihil rei eſt cum vino (contra ὑποχρέκει, quod convenit, apud Pind. Ol. 9. 59.) — *clamor impius*, ἀνόσιος, indecens, furioſus. — 8. neque ad tumultuandum aſſurgite. *remanete*, manete *cubito* ſiniſtro (Ovid. Met. IX. 577.) *preſſo*, pulvillis impreſſo, innixo; ex more accumbentium. Idem eodem ornatu praecipit Phocyl. (in Brunk. Gnom. p. 92.) fr. VII. χρὴ δ' ἐν συμποσίῳ κυλίκων περιισσομενάων ἡδέα κωτίλλοντα καθήμενον οἰνοποτάζειν.

v. 9 *ſqq.* Imo iocis, amatoriisque confabulationibus exhilarare decet convivium. Sed urbane ſatis hanc admonitionem exemplo eiusmodi in medium producto ſtatim involvit. Provocatus enim ad bibendum a convivis, non niſi hac lege eorum ſe poſtulationi ſatisfacturum pronuntiat, ut frater Megillae nomen amicae ſibi prodat. Alii aliter ſententiarum nexum expediunt. — *me quoque ſumere partem F.* oratio paullo humilior, ſed commode ad familiarem confabulandi rationem depreſſa. — *ſeveri*, auſteri, σκληροῦ (v. g. in Ariſtoph. fr. apud Grot. Exc. p. 551.) cum natura, tum vetuſtate. Catull. XXVII. *Miniſter vetuli, puer, Falerni inger mi calices amariores.* χαριέστατον

Vultis ſeveri me quoque ſumere
Partem Falerni? dicat Opuntiae
Frater Megillae, quo beatus
Vulnere, qua pereat ſagitta.

Ceſſat voluntas? non alia bibam
Mercede. Quae te cunque domat Venus,
Non

ἑστατον τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν οἴνων Falernum vocat Athen. I. p. 33. — 10. E convivis unum, cuius amores ſciſcitatur, ſororis nomine Megillae Opuntiae, ex Opunte Locridis oriundae, iocum meditans poeta, iocoſe deſignat. Niſi forte celebratiſſimae pulchritudinis Megilla fuerit, aut alia quacunque arte, e. g. Muſica, excelluerit, ut huius gratia frater in elegantiorum hominum notitiam venerit, atque compotationibus eorum adhibitus fuerit. Multa talia argute comminiſci licet, quae pro exploratis nemo facile habeat. — 11. cuius puellae amore teneatur. Etiam in huius ſententiae elocutione diverſis imaginibus mire coniunctis luſum aliquem poeta captaſſe videtur, eundem, qui vulnere ſit ſaucius, et ſagitta pereat, beatum appellando: etſi utrumque de amatore dicatur. Nam et *vulnerari*, *perire*, et *ſagittis deſigi* ſollennia de amantibus (v. Valken. ad Hippol. 392. et Dorv. ad Char. p. 203.) iidemque, quo efflictius amant, beatiores ſibi videntur. Sic Tibull. (II. 5. 109.) *iacet ſaucius annum et favet morbo*, ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπᾷ, ut Heſiodus Ἔργ. 58.

v. 13 *ſqq.* Num detrectas, num recuſas nomen proferre? Enimvero *non alia*, hac ſola *mercede*, conditione morem géram, bibam. — 14. Callide extorquet inſinuando, elegans eius iudicium in eligendis puellis extollens. — *Quaecunque Venus*, puella (ut I. 33. 13.) *te domat*, in poteſtate habet, arbitrio te ſuo ſubiecit, te captum tenet, quamcunque amas: nota loquendi ratione. Alias eſt *regi* a puella (III. 9. 9.) *ſervire* dominae et ſim. — 15. ea certe eſt, quam te amare deceat; ſed invertit poeta: non ea eſt puella, cuius te pudeat; et pro hoc, operoſiori paullo ornatu, inprimis ſi cogites, iocos poetam nunc cum convivis miſcere: ea te *adurit*, urit *ignibus* amoris, amore inflammat *non erubeſcendo*, qui tibi ruborem exprimat, cuius te pudeat, cuius puellae

Non erubeſcendis adurit
Ignibus, ingenuoque ſemper

Amore peccas. Quidquid habes, age,
Depone tutis auribus — Ah miſer,
Quanta laborabas Charybdi!
Digne puer meliore flamma!

Quae

puellae adeo nomen ſalvo pudore proferre nequeas. — 16. Accuratior ſententiarum nexus erat: quandoquidem te ſemper, ut ingenuum adoleſcentem decet, in amore geſſeris: nam ratio ineſt, cur ei ſalvo pudore puellae, quam nunc amet, nomen proferre liceat. *Amorem ingenuum* recte quoque intelligas de amore ingenuae puellae, libertinae, vel peregrinae. *Peccare amore*, ſimpliciter pro amare, ut I. 33. 9. ut *moechus*, *adulter*, de amatore. — 17. *Quidquid habes* amorum, quidquid amas, (ut ſupra I. 6. extr. *uri aliquid.*) venuſta ſimplicitate. Etiam illud *age* familiare colloquii apprime refert.

v. 18 *ſqq.* Audito puellae nomine exclamat poeta: *ah miſer*, ἆ δειλὸς ut I. 5. 12. Vividioris huius orationis vulgarior forma erat: Miſerum te, qui in tantam voraginem incideris, unde vix ſalvus evadas, emergas, h. qui in amorem avarae ac rapacis puellae incidiſti, quae maxima *fundi tui* eſt *calamitas* (Ter. Eun. I. 1. 34.) *ubi fidem, remque teque properas perdere* (Plaut. Epid. II. 2. 36.) — *laborabas*, ἔκαμνες (e. g. Eurip. El. 1358. συντυχίᾳ κάμνειν) colluctabaris, atque etiamnum in ea verſaris. Μιμητικῶς fere accipiunt e ieiuno Baxteri commento: „laborabas et ego neſciebam" v. Obſſ. Eleganter autem puellam rapacem (forte et merobibam) *Charybdin* vocat, Graecorum exemplo. Anaxilas ἐν Νεοττίδι apud Athen. XIII. p. 558. οὐ γένος τις ἂν δύναιτο παροινομώτατον φράσαι. τίς γὰρ — ἢ Χίμαιρα πύρπνοος, ἢ Χάρυβδις, ἢ τρίκρανος Σκύλλα, ποντία κύων, — εἰς ὑπερβολὴν ἀφῖκται τοῦ καταπύστου γένους sc. meretricum. Et paullo poſt: ἡ δὲ Φρύνη τὴν Χάρυβδιν οὐχὶ πόρρω που ποιεῖ; τόν τε ναύκληρον λαβοῦσα καταπέπωκ' αὐτῷ σκάφει, ſuaviſſima allegoria. Anaxilam imitatus eſt Lucillius, loco mox adferendo. Eadem ex cauſa Scyllam eiusmodi mulierem vocat Callim. fr. Bentl. 184. Σκύλλαν γυνὴ καταπάσα καὶ οὐ ψύθος οὔνομ' ἔχουσα. qua

Vultis ſeveri me quoque ſumere
Partem Falerni? dicat Opuntiae
Frater Megillae, quo beatus
Vulnere, qua pereat ſagitta.

Ceſſat voluntas? non alia bibam
Mercede. Quae te cunque domat Venus,
Non

ἀστατον τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν οἴνων Falernum vocat Athen. I. p. 33. — 10. E convivis unum, cuius amores ſcifcitatur, ſororis nomine Megillae Opuntiae, ex Opunte Locridis oriundae, iocum meditans poeta, iocoſe deſignat. Niſi forte celebratiſſimae pulchritudinis Megilla fuerit, aut alia quacunque arte, e. g. Muſica, excelluerit, ut huius gratia frater in elegantiorum hominum notitiam venerit, atque compotationibus eorum adhibitus fuerit. Multa talia argute comminiſci licet, quae pro exploratis nemo facile habeat. — 11. cuius puellae amore teneatur. Etiam in huius ſententiae elocutione diverſis imaginibus mire coniunctis luſum aliquem poeta captaſſe videtur, eundem, qui vulnere ſit ſaucius, et ſagitta pereat, beatum appellando: etſi utrumque de amatore dicatur. Nam et *vulnerari*, *perire*, et *ſagittis defigi* ſollennia de amantibus (v. Valken. ad Hippol. 392. et Dorv. ad Char. p. 203.) iidemque, quo efflictius amant, beatiores ſibi videntur. Sic Tibull. (II. 5. 109.) *iacet ſaucius unum et ſavet morbo, ἓν κακὸν ἀμφαγαπᾷ*, ut Heſiodus Ἔργ. 58.

v. 13 *ſqq.* Num detrectas, num recuſas nomen proferre? Enimvero *non alia*, hac ſola *mercede*, conditione morem geram, bibam. — 14. Callide extorquet inſinuando, elegans eius iudicium in eligendis puellis extollens. — *Quaecunque Venus*, puella (ut I. 33. 13.) *te domat*, in poteſtate habet, arbitrio te ſuo ſubiecit, te captum tenet, quamcunque amas: nota loquendi ratione. Alias eſt *regi* a puella (III. 9. 9.) *ſervire* dominae et ſim. — 15. ea certe eſt, quam te amare deceat; ſed invertit poeta: non ea eſt puella, cuius te pudeat; et pro hoc, operoſiori paullo ornatu, inprimis ſi cogites, iocos poetam nunc cum convivis miſcere: ea te *adurit*, urit *ignibus* amoris, amore inflammat *non erubeſcendo*, qui tibi ruborem exprimat, cuius te pudeat, cuius

puellae

Non erubeſcendis adurit
Ignibus, ingenuoque ſemper

Amore peccas. Quidquid habes, age,
Depone tutis auribus — Ah miſer,
Quanta laborabas Charybdi!
Digne puer meliore flamma!

Quae

puellae adeo nomen ſalvo pudore proferre nequeas. — 16. Accuratior ſententiarum nexus erat: quandoquidem te ſemper, ut ingenuum adoleſcentem decet, in amore geſſeris: nam ratio ineſt, cur ei ſalvo pudore puellae, quam nunc amet, nomen proferre liceat. *Amorem ingenuum* recte quoque intelligas de amore ingenuae puellae, libertinae, vel peregrinae. *Peccare amore*, ſimpliciter pro amare, ut I. 33. 9. ut *moechus, adulter*, de amatore. — 17. *Quidquid habes* amorum, quidquid amas, (ut ſupra I. 6. extr. *uri aliquid.*) venuſta ſimplicitate. Etiam illud *age* familiare colloquii apprime refert.

v. 18 *ſqq.* Audito puellae nomine exclamat poeta: *ah miſer*, ὦ δειλὸς ut I. 5. 12. Vividioris huius orationis vulgatior forma erat: Miſerum te, qui in tantam voraginem incideris, unde vix ſalvus evadas, emergas, h. qui in amorem avarae ac rapacis puellae incidiſti, quae maxima *fundi tui* eſt *calamitas* (Ter. Eun. I. 1. 34.) *ubi fidem, remque teque properas perdere* (Plaut. Epid. II. 2. 36.) — *laborabas*, ἔκαμνες (e. g. Eurip. El. 1358. συντυχίᾳ κάμνειν) colluctabaris, atque etiamnum in ea verſaris. *Μιμητικῶς* fere accipiunt e ieiuno Baxteri commento: „laborabas et ego neſciebam" v. Obſſ. Eleganter autem puellam rapacem (forte et merobibam) *Charybdin* vocat, Graecorum exemplo. Anaxilas ἐν Νεόττιδι apud Athen. XIII. p. 558. οὐ γένος τις ἂν δύνατο παρανομώτατον φράσαι. τίς γὰρ — ἢ Χίμαιρα πύρπνοος, ἢ Χάρυβδις, ἢ τρίκρανος Σκύλλα, ποντία κύων, — εἰς ὑπερβολὴν ἀφῖκται τοῦ καταπτύστου γένους ſc. meretricum. Et paullo poſt: ἡ δὲ Φρύνη τὴν Χάρυβδιν οὐχὶ πόῤῥω που ποιεῖ; τόν τε ναύκληρον λαβοῦσα καταπέπωκ' αὐτῷ σκάφει, ſuaviſſima allegoria. Anaxilam imitatus eſt Lucillius, loco mox adferendo. Eadem ex cauſa Scyllam eiusmodi mulierem vocat Callim. fr. Bentl. 184. Σκύλλα γυνὴ καταπόσα καὶ οὐ ψώθος οὖνομ' ἔχουσα. qua

Quae ſaga, qui te ſolvere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit Deus?

Via

eadem dilogia adhibuit Meleag. LXVII. (Anal. Br. I. 20.) *κῦμα τὸ πικρὸν Ἔρωτος — ποῖ φέρομαι; πάντῃ δὲ φρενῶν οἰήκεις ἀφεῖνται, ἢ πάλι τὴν τρυφερὴν Σκύλλαν ἱποφόμεθα.* Alias Charybdis dicitur de homine, qui *ingurgitat in ſe merum avariter plenis faucibus*, ut Plauti (Curcul. I. 2. 35.) verbis utar. Hipponax in Parodiae fr. apud Athen. XV. p. 698. *μοῦσά μοι Εὐρυμέδοντ' ἔδοις τὴν ποντοχάρυβδιν*, ubi forte corr. *χανδοχάρυβδιν*, quod dictum, ut *χανδοπότης*, et multo fortius eſt. Phrynich. apud Toup. ad Long. p. 386. *Μεθυσοχάρυβδις, ἐπὶ γυναικὸς μεθύσου*, qui inſuper laudat Heracl. Pont. Alleg. Hom. p. 446. — *digne flamma*, amore *meliore*, melioris puellae. Caeterum Weſton in Hermeſ. p. 47. reprehendit poetam, quod à tempeſtate exorſus incendio ac ruina finiat; mallet Chimaeram pro Charybdi, niſi illa carmen clauderet. Lepide ſatis.

v. 21 — 24. Nihil te ab exitioſo iſto amore liberare poterit. Ornatum orationis Noſter cum aliis Auguſtei ſaeculi poetis ab antiqua vulgi ſuperſtitione repetiit, qua artes magicae et inſpirandi amorem, et animum iſto liberandi vim habere credebantur. Piget illuſtrandae huic rei, a VV. DD. ad nauſeam inculcatae, vel verbum addere. De loquendi formulis, quae huc ſpectant, tantum nonnulla monenda. *Deſixi*, *κατάδεσμοι* (Suid. h. v. *κατάδεσμοι* Orph. Lap. XV. 79.) dicebantur οἱ *περιφερόμενοι*, amore iniecto: *ſoluti* contra, eo liberati. cf. Virg. Aen. IV. 79. Ad ſenſum Prop. III. 23. 10. *Quod mihi non patrii poterant avertere amici, eluere aut vaſto Theſſala ſaga mari*, re ad expiationem traducta. — *venena*, *φάρμακα*, quibus id effici credebatur. — *Theſſala*, nam huic maxime regioni artes magicae adſignatae: quod vel ex Apuleio abunde conſtat. — 22. *quis poterit deus? τίς σε θεῶν δυνήσεται σῶσαι*, Chariton. IV. 4. Sollenne hoc ac proverbialiter fere in perditis ac deſperatis rebus. Lucian. in Lucio T. II. p. 574. *θεραπεῦσαι δὲ σὲ οὐδεὶς ἄλλος, οὐδὲ θεὸς ἰατρὸς* caet. Plaut. Epid. V. 1. 4. *Si undecim deos praeter ſeſe ſecum adducat Iupiter, ita non omnes ex cruciatu poterunt eximere Epidicum.* et Capt. III. 3. 14. *neque iam Salus ſervare, ſi volt, me poteſt.* et inde Ter. Ad. IV. 7. 42. — 23. *Chimaera*, Lyciae monſtrum *triforme*, *τρίμορφον* (*πυρπνέουσαν τρισώματος ἀλκὴν* vocat Eurip. Ion. 201.) notum ſatis

ex

Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet Chimaera.

ex Homer. Il. Ζ. 181. πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα. Fabulam ipsam tangit Pind. Ol. XIII. 128. cf. Apollod. II. 3. Huic igne omnia vastanti comparatur meretrix itidem amatori exitium adferens. Anaxilas l. l. ἐστὶ δὲ σκοπεῖν ἀπ' ἀρχῆς πρῶτα μὲν τὴν Πλάγγωνα, ἥτις, ὥσπερ ἡ Χίμαιρα πυρπολεῖ τοὺς βαρβάρους. Lucill. c. LXXXVIII. (Anal. Br. II. 336.) Οὔτε Χίμαιρα τοιοῦτον ἔπνει κακὸν, ἢ καθ' Ὅμηρον — ὥστε σὲ παμφήσει νικᾷν, Τελέσιλλα, Χιμαίρας. — 23. *illigatum*, ἐχόμενον, ἐνδεδέντα, Chimaerae unguibus quasi inhaerentem; apposita imagine. Nam et amore dicimur illigari. Hermes. el. v. 86. οἵη μὲν Σαμίων μανίη κατέδησε Θεανοῦς Πυθαγόρην. Musaeus 29. ἐς πόθον ἦλθε, πόθῳ δ' ἐνέδησε καὶ αὐτήν. cf. ad I. 13. extr. Male ad incantationem nonnulli referunt. Praeclare vero poeta servavit imaginem a Chimaera desumtam. Vulgaris enim oratio ferebat: nemo facile te ab ista, qua *teneris*, *peste* (uti Virg. Aen. IV. 90. similiter de amore) liberet; pro hoc, ne Pegasi quidem ope expediaris. Pegasum tantum commemorat, tanquam poeta; et quia hujus potissimum ope Bellerophon Chimaeram occidit. Hesiodea (Theogon. 325.) τὴν μὲν Πήγασος εἶλε καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης, laudarunt et alii. Adde Pind. l. l. σὺν ἐκείνῳ (h. eius ope, uti fert Pindarica loquendi ratio) καὶ Χίμαιραν πυρπνέουσαν — ἔπεφνεν. — *expediet Chimaera*, pro exp. Chimaerae, h. a Chimaera, noto graecismo. Caeterum simillimi coloris est epigramma ἀδέσποτον (Anal. Br. III. p. 157.) XXXII. Παιδείᾳ, Θρασύβουλε, σαγηνευθεὶς ὑπ' ἔρωτι ἀσθμαίνεις, δελφὶς ὥς τις ἐπ' αἰγιαλοῦ κύματος ἱμείρων· δρέπανον δὲ σοὶ οὐδὲ τὸ Περσέως ἁρπεῖ ἀποτμῆξαι δίκτυον, ᾧ δέδεσαι.

Quae ſaga, qui te ſolvere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit Deus?

Via

eadem dilogia adhibuit Meleag. LXVII. (Anal. Br. I. 20.) *κῦμα τὸ πικρὸν Ἔρωτος — ποῖ φέρομαι; πάντῃ δὲ φρενῶν οἴακας ἀφεῖνται, ἢ πάλι τὴν τρυφερὴν Σκύλλαν ἐποψόμεθα.* Alias Charybdis dicitur de homine, qui *ingurgitat in ſe morum avariter plenis faucibus*, ut Plauti (Curcul. I. 2. 35.) verbis utar. Hipponax in Parodiae fr. apud Athen. XV. p. 698. *μοῦσά μοι Εὐρυμέδοντ' ἔδοις τὴν ποντοχάρυβδιν*, ubi forte corr. *χανδοχάρυβδιν*, quod dictum, ut *χανδοπότης*, et multo fortius eſt. Phrynich. apud Toup. ad Long. p. 386. *Μεθυσοχάρυβδις, ἐπὶ γυναικὸς μεθύσου*, qui inſuper laudat Heracl. Pont. Alleg. Hom. p. 446. — *digne flamma*, amore *meliore*, melioris puellae. Caeterum Weſion in Hermeſ. p. 47. reprehendit poetam, quod a tempeſtate exorſus incendio ac ruina finiat; mallet Chimaeram pro Charybdi, niſi illa carmen clauderet. Lepide ſatis.

v. 21 — 24. Nihil te ab exitioſo iſto amore liberare poterit. Ornatum orationis Noſter cum aliis Auguſtei ſaeculi poetis ab antiqua vulgi ſuperſtitione repetiit, qua artes magicae et inſpirandi amorem, et animum iſto liberandi vim habere credebantur. Piget illuſtrandae huic rei, a VV. DD. ad nauſeam inculcatae, vel verbum addere. De loquendi formulis, quae huc ſpectant, tantum nonnulla monenda. *Defixi*, *κατάδεσμοι* (Suid. h. v. *κατάδεσμοι* Orph. Lap. XV. 79.) dicebantur *οἱ περιφερόμενοι*, amore iniecto: *ſoluti* contra, eo liberati. cf. Virg. Aen. IV. 79. Ad ſenſum Prop. III. 23. 10. *Quod mihi non patrii poterant avertere amici, eluere aut vaſto Theſſala ſaga mari*, re ad expiationem traducta. — *venena*, *φάρμακα*, quibus id effici credebatur. — *Theſſala*, nam huic maxime regioni artes magicae adfiguntur: quod vel ex Apuleio abunde conſtat. — 22. *quis poterit deus? τίς σὲ θεῶν δυνήσεται σῶσαι*, Chariton. IV. 4. Sollenne hoc ac proverbialiter fere in perditis ac deſperatis rebus. Lucian. in Lucio T. II. p. 574. *θεραπεῦσαι δὲ σὲ οὐδεὶς ἄλλος, οὐδὲ θεὸς ἰατρός* caet. Plaut. Epid. V. 1. 4. *Si undecim deos praeter ſeſe ſecum adducat Iupiter, ita non omnes ex cruciatu poterunt eximere Epidicum.* et Capt. III. 3. 14. *neque iam Salus ſervare, ſi volt, me poteſt.* et inde Ter. Ad. IV. 7. 42. — 25. *Chimaera*, Lyciae monſtrum *triforme*, *τρίμορφον* (*πυρπνέουσαν τρισώματος ἀλκάν* vocat Eurip. Ion. 201.) notum ſatis

ex

Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet Chimaera.

ex Homer. Il. Ξ. 181. πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα. Fabulam ipsam tangit Pind. Ol. XIII. 128. cf. Apollod. II. 3. Huic igne omnia vastanti comparatur meretrix itidem amatori exitium adferens. Anaxilas l. l. ἐστὶ δὲ σκοπεῖν ἀπ' ἀρχῆς πρῶτα μὲν τὴν Πλάγγωνα, ἥτις, ὥσπερ ἡ Χίμαιρα πυρπολεῖ τοὺς βαρβάρους. Lucill. c. LXXXVIII. (Anal. Br. II. 336.) Οὔτε Χίμαιρα τοιοῦτον ἔπνει κακὸν, ἢ καθ' Ὅμηρον — ὥστε σὲ παμφλεχεῖ νικᾶν, Τελέσιλλα, Χιμαίρας. — 23. illigatum, ἐχόμενον, ἐνδεδέντα, Chimaerae unguibus quasi inhaerentem; apposita imagine. Nam et amore dicimur illigari. Hermes. el. v. 86. οἵη μὲν Σαμίων μανίη κατέδησε Θεανοῦς Πυθαγόρην. Musaeus 29. ἐς πόθον ἦλθε, πόθῳ δ' ἐνέδησε καὶ αὐτήν. cf. ad I. 13. extr. Male ad incantationem nonnulli referunt. Praeclare vero poeta servavit imaginem a Chimaera desumtam. Vulgaris enim oratio ferebat: nemo facile te ab ista, qua *teneris*, *peste* (uti Virg. Aen. IV. 90. similiter de amore) liberet; pro hoc, ne Pegasi quidem ope expediaris. Pegasum tantum commemorat, tanquam poeta; et quia huius potissimum ope Bellerophon Chimaeram occidit. Hesiodea (Theogon. 325.) τὴν μὲν Πήγασος εἶλε καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης, laudarunt et alii. Adde Pind. l. l. σὺν ἐκείνῳ (h. eius ope, uti fert Pindarica loquendi ratio) καὶ Χίμαιραν πυρπνέουσαν — ἔπεφνεν. — *expediet Chimaera*, pro exp. Chimaerae, h. a Chimaera, noto graecismo. Caeterum simillimi coloris est epigramma ἀδέσποτον (Anal. Br. III. p. 157.) XXXII. Παιδείῃ, Θρασύβουλε, σαγηνευθεὶς ὑπ' ἔρωτι ἀσθμαίνεις, δελφὶς ὥς τις ἐπ' αἰγιαλοῦ κύματος ἱμείρων· δρέπανον δὲ σοὶ οὐδὲ τὸ Περσέως ἀρκεῖ ἀποτμῆξαι δίκτυον, ᾧ δέδεσαι.

CARMEN XXVIII.

ARGVMENTVM.

Communem moriendi neceſſitatem, tritam illam ac vulgarem ſententiam, novo artificio ita nobilitavit poeta, ut eam in drama converſam illuſtri Archytae, Pythagorei, qui prope Apuliae litus naufragio periiſſet, exemplo oſtenderet. Inducitur itaque nauta, qui ex veteri navigantium more litus Matinum, in quo Archytae corpus fluctibus eiectum iaceret, forte praetervehens eo conſpecto, talem tantumque virum fato quoque obnoxium fuiſſe miratur, idque ipſum, ut fert commotioris animi natura, oratione ad ipſum mortuum directa (ut multoties in Homero ac Virgilio) eloquitur. Quem quidem animo humano penitus inſixum ſenſum atque affectum eo poetas deduxiſſe arbitror, ut et umbram mortui (id quod ſaepius in carminibus ſepulcralibus obſervare licet) reſpondere, et, quos amicos habuerint, ſolari fingerent. Accedit et alia ex antiqua ſuperſtitione, qua umbra circa corpus inſepultum errare, ac praetereuntes de iuſtis ſibi impertiendis quaſi implorare putaretur, petita iſtius figmenti ratio. Archytas itaque, ut nauta ſe mortuum ne miraretur amplius, eandem virorum ſe longe praeſtantiorum ſortem fuiſſe, mortemque adeo, cuius tamen non unum genus ſit, ad omnes pertinere oſtendit. Expoſita hinc fati ſui ratione, ſicque ad ſe iterum delatus eundem enixe precatur, atque, ut ne inſepultum ſe iacere ſinat, maximopere obteſtatur. — Putant fere, narrationem aliquam

quam de Archytae exitu a Tarentinis, quorum civis Archytas fuiſſet, Horatio, qui lubenter in Septimii villa Tarentina (II. 6. 13.) commoraretur, expoſitam eiusdem animum ita occupaſſe, ut totam eam carmini includeret. Sed uti, quam temere haec ponantur, facile apparet; ita ei, qui, non dicam, graecorum omnino poetarum lectione tritas aures ſubactumque habet iudicium, ſed qui vel leviter Anthologiam graecam attigit, dubium eſſe nequit, et argumentum carminis ipſamque tractationem Horatium a graeco aliquo poeta mutuatum eſſe. Ducit eo praeter univerſum carminis habitum, ac dialogi rationem ſententiarum eum indoles tum elocutio graeca. v. Not. Caeterum Marcil. ac Torrent. hoc carmen pro irriſione vel diſciplinae Pythagoricae vel matheſeos et aſtrologiae habent: Cruquius vero ad L. Tarutium, celebrem Horatii aetate aſtrologum (Cic. Div. II. 47.) refert. Alii denique callida dilogia Bruti exitum deſleri exiſtimant. Quae ſomnia ulterius exagitare nihil attinet. Vt denique de nauta, quem loquentem inducit Horatius, verbo tantum moneam, iuſtam nos eius notionem ex ipſius oratione nobis informare poſſe arbitror. Quum is vulgi opinioni adhaereat, qua Archytam, quaſi de meliore luto fictum, miretur mortuum; contra vero tanta iudicandi facultate polleat, ut Archytam magnum virum habeat; equidem ei nec ingenium excultum, nec plane rude tribuerim. cf. ad v. 14. Caeterum quomodo alii dialogum conſtituant v. Obſſ.

— ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑ | — ⏑
— ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑

ARCHYTAS.

Te maris et terrae numeroque carentis arenae
Mensorem cohibent, Archyta,

Pulve-

v. 1 — 6. *Nauta.* cf. Obss. — 1 — 4. Suavis oppositio: Tu, qui antea universum terrarum orbem emetiebaris, tantillum arenae corpore tuo nunc occupas, pauxillum terrae spatium mortuus complecteris. — *maris et terrae* h. universi (per enumerationem) *mensorem*, geometram. *μετρεῖν κόσμον καὶ πείρατα γαίης* similiter Palladas c. XCI. (Anal. Br. II. 426.) — Archytam *arenae mensorem* vocat, nam et de numero arenae disputabant mathematici, quam in rem Archimedis liber extabat, *Ψαμμίτης*, s. *arenarius:* nisi omnino arithmetices notio subest. — *numero carentis*, innumerabilis, nihil amplius. Cave hoc ad irridendum Archytam, qui sibi sumsisset *γνῶναι τῶν ἀμέτρων τὰ μέτρα*, adiectum existimes. — *munera pulveris*, *μοῖρα*, *μέρος*, portio exigua pulveris, arena exigua, locus exiguus, quem explet, in quo iacet corpus. — *cohibent te*, habent te, *κατέχει*. Scilicet terra, regio, locus nos tenere dicitur, in quo versamur, quem occupamus; adiuncta tamen necessitatis, ut ita dicam, notione. Sic Tibullum *aegrum tenebat Phaeacia*, I. 3. 3. Terra adeo nos habet, cohibet, *γῆ ἔχει*, *κατέχει*, in qua mortui iacemus. Antipat. Sid. c. LXXIX. (Brunk. Anal. II. p. 27.) *κατέχει Πίνδαρον ἅδε κόνις*. Antipat. Thess. c. LX. (Anal. Br. II. p. 124.) *Αὐσονίη μὲ Λίβυσσαν ἔχει κόνις*. cf. Abresch. ad Aesch. I. p. 127. In composito *cohibent* forte aliqua vis est, nempe, Archytam quantumcunque virum exiguam nunc arenam complecti. Sed hoc forte argutius. Ad sensum idem Antip. LIX. 1. (Anal. Br. l. l.) de Socrate, *ᾗ χθαμαλὴν ὁ τόσος ὑπέδυς κόνιν*. Simmias Theb. I. (Anal. Br. I. p. 168.) de Sophocle: *Τὸν σὲ — τὸν τραγικῆς Μούσης ἀστέρα — τύμβος ἔχει, καὶ γῆς ὀλίγον μέρος*. Valckenar. ad Phoen. Eurip. 1458. cum Nostro composuit Antipatri Sid. c. LXIX. (Analect. Br. II. 25.) *εἰ δ' ὀλίγα κρύπτω τὸν τηλίκον, ἴσθ' ὅτι κεύθει καὶ Θέτιδος γαμέταν ἁ βραχύβωλος Ἴκος*. Caeterum eadem

Pulveris exigui prope litus parva Matinum
Munera? nec quidquam tibi prodeſt
Aerias tentaſſe domos, animoque rotundum
Percurriſſe polum, morituro.

Occi-

eadem haec ſententia varie exornata eſt a poetis, atque amplificata: veluti Ovid. Amor. III. 9. 40. de Tibullo: *vix manet et tanto parva quod urna capit;* et Propert. IV. 11. 14. *En ſum, quod digitis quinque levatur, onus.* Alii, ut paucis attingam, hos vv. ita expedirunt: munera pulveris *tibi nondum perſoluta, pulvis tibi nondum iniectus,* cohibet te, prohibet te, *quo minus Stygem transire poſſis;* quo an quid durius ac contortius excogitari potuerit, quoque totius loci vis atque ἐνάργεια, quae ex oppoſitione oritur, magis enervetur, dubitaverim. Sed timebant, ne initium carminis adverſaretur vv. 23 ſqq. prava interpretatione inducti. — *Matinum litus* de ora Calabriae.

v. 4—6. *Nec quicquam prodeſt tibi, tentaſſe,* nequicquam tentaſti *a. d. moriturus,* qui mortalis eſſes, h. neque caeleſtium rerum ſtudium prohibuit, quin morti ſuccumberes, a moriendi neceſſitate te exemit. Sententiam hanc poeta ita adornavit, quaſi hac ipſa caeli contemplatione ſe ſupra humanam conditionem extollere voluiſſet Archytas. Nam pro caelo ſunt *domus aeriae,* quas *tentat,* qui ad eas accedere conatur. Ineſt enim h. v. ſummae audaciae notio. v. Wernsdorf. ad Grat. v. 63. Exc. I. T. I. Poet. min. p. 237. Pertinet adeo ad Archytae declarandum philoſophiae ſtudium, maxime ad eam partem, quae in deorum naturam inquirit. Iam cum eiusmodi conatus (uti omnes fere, qui ab ingenii ſagacitate commendationem habent, v. ad I. 3. 21.) in hominem cadere negaret priſca vulgi opinio; poeta, eam ſecutus, Archytam, de Diis philoſophatum, *tentaſſe* h. impio auſu adiiſſe ait *aerias,* caeleſtes deorum *domos.* — *animo percurriſſe,* contemplatum eſſe, diſpexiſſe de rerum caeleſtium natura. Appoſite Lucret. I. 73. de Epicuro: *ergo vivida vis animi pervicit et extra proceſſit longe flammantia moenia mundi, atque omne immenſum peragravit mente animoque.* — *morituro,* graviter claudit ſententiam. cf. II. 3. 4. Caeterum alii totum hunc locum ad aſtrologica Archytae ſtudia referunt, quin Geſnerus eo delapſus eſt, ut Archytae *αὐτόματον,* ſeu vo-

Occidit et Pelopis genitor, conviva Deorum,
Tithonusque remotus in auras,
Et

lantis columbae machinationem hio forte respici in animum induceret. Neque altera probabilior videtur ratio: quam si poeta voluisset, aliter haud dubie rem adornaturus fuisset. Et mathematicum Archytam iam initio carminis prodiderat; nunc de philosopho agit.

v. 7. *Archytas*, hinc usque ad finem. — 7 *sqq.* Colores ducti ex Hom. Il. σ. 117. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη Ἡρακλῆος φύγε Κῆρα, ὅσπερ φίλτατος ἦεν Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι· — ὣς καὶ ἐγὼ — κεῖσομ', ἐπεί κε θάνω. et Φ. 107. Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σέο πολλὸν ἀμείνων. Ad communem moriendi necessitatem declarandam Archytae umbra virorum se praestantiorum, qui mortem non magis effugerint, exempla affert. cf. Virg. Aen. X. 469 sq. et Nostri II. 16. 29. IV. 7. 14. Vnicuique Horatius adiecit id, quo reliquis hominibus in tantum praestarent, ut communi mortalium conditione exempti videri potuissent. — *Pelopis genitor*, Tantalus, rex Lydiae, *conviva Deorum*, etsi eum, Dii mensa dignati fuissent, θεοῖς, ἄνθρωπος ὤν, κοινῆς τραπέζης ἀξίωμ' ἔχων ἴσον, (ut de eodem Eurip. Orest. 9.) atque is adeo in summo apud Deos honore fuisset (εἷς τιν' ἄνδρα θνατὸν Ὀλύμπου σκοποὶ ἐτίμησαν, ἦν Τάνταλος οὗτος, Pind. Ol. α. 86.) h. si ornatum fabulae demas, opum florentissimus. Hi enim θεοφιλεῖς habiti v. ad I. 26. 1. et I. 31. 13. item homines pii ac iusti ξένοι καὶ ὁμοτράπεζοι θεοῖς (Pausan. VIII. 2. p. 600.) dicti; quod adumbratum ex aurea aetate, in qua *domos invisere castas Caelicolae nondum spreta pietate solebant*, Catull. LXIV. 387. Qua eadem de causa Tantalus sic dictus videri potest; nam et is pietatis laude florebat, antequam ὕβρει sua Iovis iram provocasset. Stat. Theb. VI. 282. *Tantalus inde parens, qui non fallentibus undis imminet — sed pius et magni vehitur conviva Tonantis.* Alia denique huius figmenti ratio in Virg. Ecl. IV. 63. Caeterum Nostri locum sublegit auctor Eleg. de Fortunae vicis. (apud Wernsd. Poet. min. III. p. 243.) v. 9. 10. *Tantalus infelix, dicunt, conviva deorum, nunc quoque apud vanes victima sacra Iovi est.* — 8. *Tithonus quoque* occidit, etsi ab Aurora *in auras remotus*, in caelum raptus, ὃν ἀστέρων τέθριππος ἥλαβε πρόπολος ὄχος ἀναρπάσας, Eurip. Troad. 855. Cuius figmenti causa unice in Tithoni pulchritudine quaerenda videtur. Ἐπείκελον ἀθανάτοισι Tithonum vocat Hom. H. in Ven. 219. unde

Et Iovis arcanis Minos admiſſus: habentque
Tartara Panthoiden, iterum Orco
Demiſ-

unde totius fabulae deſcriptionem pete. Scilicet a Diis amatos dicebant eos, qui pulchritudine maxime conſpicui eſſent: v. ad I. 26. 1. Ita proclive erat, ut alii hoc ulterius ornarent, adderentque, a Diis eos expetitos, adeoque raptos eſſe. Maxime vero eiusmodi raptus ad Deas referebant, quae et ipſae formoſiſſimae eſſent. Quod unice eo pertinuiſſe arbitror, ut iuvenilis formae praeſtantiam inſigniorem redderent. Sic Venus Phaethontem, *τέρεν ἄνθος ἔχοντ' ἐρικυδέος ἥβης ὧρτ' ἀνερειψαμένη*, iuxta Heſiod. Theog. 987. et Aurora Cephalum (Pauſan. III. 18. p. 256. Anton. Lib. c. 41.) Clitum (Hom. Od. ε. 250.) et hunc Tithonum rapuiſſe credita. Admixta mox ab aliis alia, quibus, quae fabulae originem dediſſent, obfuſcarentur. Caeterum Tithonum ſenio paene confectum atque emortuum in mortuis poeta reponit, quod non urgendum. Nam illius mutationem in cicadam, quam ſeriores poetae ex Hom. H. laud. v. 237. effinxere, nolim huc trahi propter II. 16. 50. Peſſime vero quidam *remotum in auras* explicant, mortuum. Male quoque Dacer. — 9. *Minos* Cretae rex de legibus ferendis, quo maiorem iis auctoritatem conciliaret, ipſum Iovem in conſilium adlubuiſſe ferebatur: *βουλεύσασθαι ὑπὲρ τῶν νόμων οὐκ ἄνευ Διὸς τὸν Μίνω*, Pauſan. III. 2. 207. adde Platonis Minoem p. 138. Hinc *Iovis arcanis* colloquiis, *admiſſus*, (*Διὸς μεγάλου ἑταῖρος*, ut ſimillime de eodem Homer. Od. τ. 149.) h. in familiaritatem Iovis receptus, quocum ipſe Iupiter verſaretur, nihil amplius h. l. Dubitari etiam licet, an Homerus Minoem hoc reſpectu ſic appellaverit, etſi Pauſan. l. l. pro explorato ponat, annon potius e priſco ſermone ſimpliciter ſit: vir prudentiae ac iuſtitiae laude conſpicuus. Nam *cum Diis verſari*, et *pium*, *iuſtum*, *ſapientem eſſe* antiquus ſermo pro iisdem habet, haud obſcura ratione. Eurip. Hippol. 948. *σὺ δὴ θεοῖσιν, ὡς περισσὸς ὢν ἀνὴρ, σύνει; σὺ σώφρων καὶ κακῶν ἀκήρατος.* — 10. Sapientes etiam viri morti ſuccubuere. fere ut Argent. XIX. (Anal. Br. II. p. 270.) *εἰ δέ σοι ἀθάνατος σοφίης νόος, ἴσθι Κλεάνθης καὶ Ζήνων Ἀΐδην τὸν βαθὺν ὡς ἔμολον.* Praeclare Archytae umbra exemplum Pythagorae, cui, dum viveret, addictus fuerat, in medium profert, ſimulque eius de metempſychoſi dogma

Demiſſum; quamvis clypeo Troiana refixo
Tempora teſtatus, nihil ultra
Nervos

in ipſo comprobatum tangit. Adfirmabat enim Pythagoras, ſe Troiani belli temporibus fuiſſe *Panthoiden*, Panthoi filium, Euphorbum, tum ex aliis in alia migraſſe corpora, denique Pythagoram factum. Cui rei ut fidem faceret, clypeum, qui in Iunonis templo haud procul Mycenis inter alia ἀναθήματα adfixus eſſet, ſuum, cum Euphorbus eſſet, fuiſſe contendebat; (Euphorbi certe clypeum ibi a Menelao ſuſpenſum memorat Pauſan. II. 17. p. 148.) hocque ipſum nomen, ei inſcriptum, mox, detracto eo, repertum eſſe ferunt. Vid. Intpp. ad Aelian. V. H. II. 26. et ad Diog. VIII. 5. — *Habent Tartara P.* Τάρταρος ἔχει, κατέχει Πανθοΐδην, *iterum Orco*, in Orcum *demiſſum* (ut Virg. Aen. II. 398. IX. 527.) copia poetica, et ornate pro vulgari, Pythagoras bis, tanquam Euphorbus, et tanquam Pythagoras, Orcum ſubiit. Si *iterum* h. l. proprie accipias, animamque adeo Euphorbi ſtatim in Pythagorae corpus immigraſſe inde cogas, ex eiusdem philoſophi praeceptis, ipſius animam poſt longum demum temporis ſpatium (quod ter mille annorum Aegyptii, mille vero Platonici ſtatuebant. v. Heyn. ad Virg. Aen. VI. 748.) in corpus revertiſſe, ſtatuendum videtur. Sed forte τὸ *iterum* non urgendum, et de *iteratis* per hominum aetates corporum *mutationibus*, eorumdemque diſſolutione capiendum: utque adeo, qui Aethalides fuerit, mox Euphorbus, poſtea Hermotimus, tum Pythius Delius, denique poſt alias bene multas migrationes extremo Pythagoras evaſerit. v. Schol. Sophocl. apud Lamb. E migrationibus vero Pythagorae poeta Euphorbi tantum exemplum affert, tanquam illuſtrius, fabulaque de clypeo iſto famigeratiſſimum. — 11. *quamvis* non tam mortuus, quam potius corporis tantum exuvias poſuiſſe dicendus eſt, anima eius aliis deinceps corporibus inſerta, ſicque vitam continuante: cuius rei (ſc. vitae a ſe continuatae) veritatem ipſe clypeo, quem tanquam Euphorbus ad Troiam geſſiſſet, ſatis luculenter oſtendit. Sunt adeo verba corrigentis atque reſtringentis, quae paullo ante de Pythagora pronuntiaverat, ne is vere mortuus putaretur. Atque ſic quidem locum, qui me, intpp. hallucinationibus occupatum ac praepeditum, diu exercuit, ſatis expeditum arbitror. Vana adeo eſt Sanadoni opinio, Pythagoreum philoſophum dogmatis ſuis contraria hic praecipere

Nervos atque cutem Morti concesserat atrae;
Iudice te non sordidus auctor
Natu-

cipere statuentis. Falsa etiam omnium intpp. ratio, qua verba: *quamvis . . . . concesserat atrae*, pro causa subiecta existimant, ob quam Pythagoras non iterum mori debuisset, fere ut *Tantalus*, quod *conviva Deorum*, *Tithonus*, quod *Aurorae amatus* fuisset. In sensu enim constituendo vide quomodo iidem hallucinati sint: Pythagoras *bis* obiit, quamvis prolato clypeo ostenderet, se tanquam Euphorbum Troianis temporibus interemtum caet. h. se iam semel mortuum; quod parum procedere videtur. — *quamvis nihil ultra*, praeter *nervos atque cutem*, *εἴδωλα καὶ χρῶτα*, exuvias corporis *Morti concesserat*, permiserat, ius tantum ei in corpus suum dederat, anima sibi vindicata: exquisitissimo verbo. nec minus ornate ac proprie *nervos* et *cutem* dixit de corpore anima destituto. *Nervi* enim generali notione musculi et ligamenta corporis dicti, (v. Gell. XIII. 21.) *quibus quippe totum corpus sustinetur, et in robur erigitur, destertum contra fulcimentis suis, in ruinam labitur*, Macrob. VII. 9. — *clypeo*, qui a Menelao in Iunonis templo suspensus fuerat, *refixo*, revulso, detracto; ut Virg. Aen. V. 360. — *testatus*, testatum faciens, comprobans *Troiana tempora*, se Troiani belli temporibus vixisse, so adeo nunquam vere occidisse. — 14. Nunc demum poeta s. Archytas subiicit, quibus causis Pythagoras mortalium conditioni prorsus eximi debuisset. Vulgaris structurae ratio ferebat: *habent Tart. Panthoiden, iterum Orco demissum* — sane *non sordidum naturae verique auctorem*. Sed posterius poeta cum iis, quae interiecta sunt, *quamvis . . . concesserat*, docta ratione coniunxit. Quam cum non perspexissent intpp., sequentia ad interiecta retulere, hoc supplemento: *et quamvis non sord. auctor esset*. cum admodum diversa sint membra, ita ut alterum veram Pythagorae mortem neget, alterum causam contineat, quae eundem morti subducere debuisset. — *Auctor naturae*, qui naturam disposuit; splendide pro, qui de rerum natura, de Diis, de mundo philosophatus est, nova via naturae arcana scrutatus est, nova de ea dogmata protulit. Eodem splendore Lucret. IV. 966. *Nos agere hoc autem*, et Naturam *quaerere* rerum *semper*, *et* inventam *patriis exponere chartis*. *Speculatorem*, *venatoremque naturae* physicum appellat Cic. Nat. D. I. 30. Insulse admo-

Naturae verique. Sed omnes una manet nox,
Et calcanda semel via leti.

Dant

admodum nonnulli: auctor s. scriptor libri de natura. — *Auctor veri*, magnifice et hoc de eo, qui primus vera docuit, qui unice vera atque indubitata invenit, proposuit, divulgavit. Semper animo obversari debet, unum e Pythagoreis hic loqui. Idem adeo de sectae, cui nomen dedit, principe quivis alius praedicare posset. Atque ita plane de Epicuro apud Petron. c. 133. extr. *Ipse pater veri doctus Epicurus in arte iussit et hanc vitam dixit habere deos.* Cum *verum* etiam de aequo ac iusto dicatur, (Epp. I. 1. 11.) Ethicen, Philosophiae partem, a Pythagora excultam, intelligendam esse omnes fere statuunt. — *non fordidus, te iudice*, quem vel tu, qui philosophiae eius arcanis non omnino initiatus es, cuius adeo iudicium de eo sola eius fama atque celebritate ducitur, *non fordidum*, non contemnendum *iudices auctorem nat.* Nam de viro qualis erat Pythagoras multorum elogiis condecorato, unicuivis e plebe, etsi, iustaene sint istae laudes necne, pronuntiare nequeat, hoc tamen ei iudicium concedas: inesse debere isti viro, quae acutioribus atque intelligentibus probentur, non contemnenda adeo esse, satis probabilia esse oportere, quae multi pro certis habeant. Archytas igitur nautae iudicio tribuit tantum, quantum iudicandi eius facultati tribuere licebat. Parum recte igitur faciunt, qui *non fordidum auctorem* per λιτότητα dictum volunt, pro, nobilissimum, summum auct., uti fere Virg. Aen. XI. 339. *consiliis habitus* non futilis auctor, quod sane ex Archytae mente verum est, non eiusdem vero momenti e nautae iudicio. Neque tamen hunc nautam ad infimam hominum sententiam detrusum velim, imo, quum, mercaturam faciendo, remotissimas terras adiret, ingenium eius multarum rerum, litterarum quoque, cognitione excultum esse, quumque inferiorem Italiam peregrinando attingeret, de Pythagora quoque nonnulla fando accipere potuit. Dum igitur Archytas Pythagoram vel a tali homine magnum virum iudicatum iri confidit, suum ipse hoc quasi involucro iudicium de eo prodidit honorificentissimum. Quo praeclaro artificio adsecutus est hoc, ne partium studio ita de illo sensisse videretur. Atque hactenus licebit in vulgata lectione acquiescere. v. Obss.

v. 15 *sq.* Enimvero moriendi ista necessitas ad omnes pertinet, omnes mori oportet, quamvis diversa mortis sit ratio. Posterius

Dant alios Furiae torvo ſpectacula Marti:
Exitio eſt avidum mare nautis:
Mixta

ſterius membrum Archytas ſubiicit, ut ad mortis genus, quo ipſe perierit, transitum ſibi aperiat. Aliter non perſpicias, cur diverſa mortis genera commemorentur. Nam ex antecedentibus concludi poterat ſolum hoc: omnes morti deberi. Ad ſententiam totius loci facit epigr. in Anthol. gr. III. p. 398. Ἐνθάδ' ἐγὼ — δόμον Ἄϊδος ἦλθον. — ὡς μὲν ἐγών, ἕτεροι ἄλλως· πάντες δὲ τε πάντως. Verba *omnes una* vim acquirunt ipſa collocatione. — *nox* iufera, *Orci tenebrae* (Catull. 3. 13.) de locis inferis: v. I. 4. 24. — *Manere* nos ea dicuntur, quae fato nobis impendent, quae fato in nos conſtituta ſunt, quae effugere non licet. Sic II. 18. 30. *deſtinata aula divitem manet herum.* adde V. 13. 13. et 16. 41. Stat. Silv. II. 1. 217. — 16. *via leti*, οἶμος θανάτου, nota imagine. v. ad I. 4. 17. — *calcanda*, *cunctis terenda*, ut eadem in re Prop. II. 20. 74. h. ingredienda. cf. II. 17. 11. — *ſemel*, *ſerius ocius* (II. 3. 26. de eadem re) aliquando certe ineunda.

v. 17. 18. Pro generali: ubique patere leti viam, ipſa ſtatim mortis genera ſubiicit, ſed in adnumerandis iis ſibi temperat, duobusque tantum defungitur poeta. Magis luxuriatur Stat. Silv. II. 1. 210 ſqq. unde haec tantum apponere lubet: *omnia functa aut moritura vides.* — *Hos bella, hos aequora poſcunt: his amor exitio eſt, furor hos, et ſaeva cupido.* Μυρίας βροτῶν κῆρας Simonides quoque elegantter per partes declarat c. XVIII. 12. (Anal. Br. I. 128.) τοὺς δὲ δύστηνοι νόσοι φθείρουσι θνητῶν· τοὺς δ' Ἄρεϊ δεδμημένους πέμπει μελαίνης Ἅιδης ὑπὸ χθονός· οἱ δ' ἐν θαλάσσῃ, λαίλαπι κλονεύμενοι καὶ κύμασιν πολλοῖσι πορφυρῆς ἁλὸς, θνήσκουσι. Idem argumentum, more tamen ſuo, tractavit Petron. c. 115. *Illum bellantem arma decipiunt*, caet. cf. II. 13. Iam obſerva, quam ſplendida imagine vulgare: hi in pugna cadunt, poeta declaraverit. Proprie is, qui in pugna occiditur, *dat Marti* pugnam obeunti *ſpectaculum*, Mars in caeſo oculos defigit, ei immoratur, vulnerum atque ebullientis ſanguinis adſpectu laetatur: huic enim ὀλλυμένων ἄδε λύθρος ἀνδρῶν iuxta Antip. Sid. c. XIX. (Anal. Br. II. 14.) adde Orph. H. 64. ubi Mars αἵματι ἀνδροφόνῳ χαίρων audit. cf. ad I. 2. 37. Exquiſitiore modo hoc Furiae facere dicuntur, quatenus ex antiqua idea ipſae in proeliis verſantur, pugnantesque ad mutuam caedem impellunt. Simpliciſſi-

Mixta ſenum ac iuvenum denſentur funera: nullum
Saeva caput Proſerpina fugit.

Me

pliciſſima utique ratio erat haec: alii, furore incenſi, in pugnam ruunt, et caeduntur. Tum paullo doctior: Furiae eos ad pugnam inſtigant, ſicque, ut in ea cadant, efficiunt. Sic facilis progreſſus fuit ad illud, quo tota imago animatur: Furiae alios Marti ſpectandos praebent, quos caeſos cum voluptate adſpiciat. Male igitur Intpp. exiſtimant, *dare ſpectacula* plane ita dici, *ut dare ludos, gladiatores.* — *torvo*, βλοσυρῷ (ut Heſiod. Scut. v. 147. de Marte) immiti, fero, qui tali adſpectu laetetur; appoſito epitheto. — 18. alii in mari pereunt. — *avidum*, propter naufragiorum frequentiam; ornat. Paulo aliter *avarum mare* III. 29. 61.

v. 19. 20. Cuiusvis aetatis homines morti obnoxii ſunt. *Mixta*, promiſcue, nullo diſcrimine *ſenum ac iuvenum funera denſentur*, acervantur, ſenes ac iuvenes confertim caduntur; de caeſis in pugna petita imagine, ἐπασσύτερα πεῖνται, de ſtragis acervis. — 20. Docte iterum moriendi neceſſitatem ad omnes pertinentem antiqua ac religioſa imagine repraeſentat poeta. Scilicet ſollenni ritu immolandae victimae pili e fronte evellebantur, atque in ignem coniiciebantur; quod erat κατάρχεσθαι. Tum victima *rite ſacrata* (Virg. Aen. XII. 213.) dicebatur Deo, cui ſacra apparabantur. Iam cum homines priſca religione Diis inferis ἀνειμένοι haberentur, ſ. *Orci victimae* (II. 3. 23. Similiter Palladas CXXX. (Anal. Br. II. 434.) etſi parum ſuavi comparatione: πάντες τῷ θανάτῳ τροφύμεθα, καὶ τρεφόμεσθα ὡς ἀγέλην χοιρῶν σφαζομένων ἀλόγως); ſatis proclive erat, cum re etiam ipſos ſacrificandi ritus ad eos traducere. Vt igitur moriturus tanquam victima rite ſacrata caderet, opus erat crinium ſummorum (uti enim *ſumma pecudum tempora ferro notabant*, Aen. XII. 173. ita Iris *flavum crinem* vertice *aufert* Aen. IV. 698.) abſciſſione. Iniungit hoc officium Θανάτῳ Eurip. Alc. 74. Iridi Virg. Aen. l. l. Proſerpinae Noſter h. l. et inde Stat. Sllv. II. 1. 147. *iam complexa manu crinem tenet infera Iuno*, v. omnino Heyn. ad Virg. l. l. — *nullum caput*, verticem tondere *fugit*, refugit, non abſtinet, omnes ſacrificio parat, nulli parcendo. Hinc *ſaeva* dicta.

v. 21. 22. Quid mirum igitur, ſi et ipſe naturae debitum per-

Me quoque devexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.
At tu, nauta, vagae ne parce malignus arenae
Ossibus et capiti inhumato

Parti-

persolverim? Sed docte poeta ipsum mortis genus huic sententiae involvit. Vulgarior ratio erat, ut fluctus Archytam obruisse dicerentur, κῦμα ἐπέλυσε sed Noto tribuit, quatenus mare turbat, ac fluctus movet. Idem orationis color in Virg. Aen. VI. 336. — *undis*, fluctibus *Illyricis*, maris Illyrici, h. Adriatici in genere. Hinc proprie *Noto*, h. Austro partes datae: *Adriatici* enim *maris* is *arbiter* maximus, I. 3. 15. — *comes Orionis rapidus*, qui rapidissimus est, ubi Orion *devexus*, devexa caeli parte conspicitur, ad occasum vergit (hinc *pronus* III. 27. 18.) occidit. Est adeo Notus sub occasum Orionis exortus. Hoc enim tempore (πανδυσίην illud vocant, e. g. Argentar. XXIII. (Anal. Br. II. 274.) συμὸς ὅτ' Ὠρίωνος ἀνστρώφησε θαλάσσης βένθος, ὑπὸ στυγερῆς οἴδματα πανδυσίης. adde Iliad. Aeg. IV. 1. in Anal. Br. II. p. 474.) mare ventis maxime infestatur: δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύουσιν ἄῆται. Hesiod. Ἔργ. 621. adde Theocr. ζ. 54. Virgil. Aen. VII. 719. *Saevus ubi hibernis Orion conditur undis.* qui locus translatus ex Apollon. I. 1202. χειμερίη ὀλοοῖο πέλει δύσις Ὠρίωνος. Hinc poetica ratione ipse tempestates ciere dictus. cf. V. 10. 10. et 15. 7. Virgil. Aen. I. 535. Claudian. de Laud. Stilic. I. 287. et Valer. Fl. II. 62. — *comes*, v. ad I. 25. extr.

v. 23 *sqq.* Sequuntur preces atque obtestationes Archytae de iustis corpori suo impertiendis. Scilicet quum omnium ferme populorum sensu atrocissimum, quod homini post mortem accidere posset; hoc haberetur, si corpus sepultura privaretur; ut huic obviam irent, partim legibus caverunt, partim, id quod ad excitandos humanitatis sensus maximi momenti erat, rem in religionem verterunt, qua et totam gentem, ad quam proiectum cadaver pertineret, pollutam atque *incestatam* (Virg. Aen. VI. 150.) isto, et ipsam animam, quiete negata, centum annos errare credi volebant. cf. et ad v. 30 sqq. Neque alienum erat a Pythagoreo, in has preces descendere, quum etiam Aegyptii, a quibus Pythagoras multum profecerat, errorem istum

— ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑ | — ⏑
— ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑

ARCHYTAS.

Te maris et terrae numeroque carentis arenae
Mensorem cohibent, Archyta,

Pulve-

v. 1 — 6. *Nauta.* cf. Obss. — 1 — 4. Suavis oppositio: Tu, qui antea universum terrarum orbem emetiebaris, tantillum arenae corpore tuo nunc occupas, pauxillum terrae spatium mortuus complecteris. — *maris et terrae* h. universi (per enumerationem) *mensorem*, geometram. *μετρεῖν κόσμον καὶ πείρατα γαίης* similiter Palladas c. XCI. (Anal. Br. II. 426.) — Archytam *arenae mensorem* vocat, nam et de numero arenae disputabant mathematici, quam in rem Archimedis liber extabat, *Ψαμμίτης*, s. *arenarius:* nisi omnino arithmetices notio subest. — *numero carentis*, innumerabilis, nihil amplius. Cave hoc ad irridendum Archytam, qui sibi sumsisset *γνῶναι τῶν ἀμέτρων τὰ μέτρα*, adiectum existimes. — *munera pulveris*, *μοῖρα*, *μέρος*, portio exigua pulveris, arena exigua, locus exiguus, quem explet, in quo iacet corpus. — *cohibent te*, habent te, *κατέχει*. Scilicet terra, regio, locus nos tenere dicitur, in quo versamur, quem occupamus; adiuncta tamen necessitatis, ut ita dicam, notione. Sic Tibullum *aegrum tenebat Phaeacia*, I. 3. 3. Terra adeo nos habet, cohibet, *γῆ ἔχει*, *κατέχει*, in qua mortui iacemus. Antipat. Sid. c. LXXIX. (Brunk. Anal. II. p. 27.) *κατέχει Πίνδαρον ἅδε κόνις.* Antipat. Thess. c. LX. (Anal. Br. II. p. 124.) *Αὐσονίη μὲ Λίβυσσαν ἔχει κόνις.* cf. Abresch. ad Aesch. I. p. 127. In composito *cohibent* forte aliqua vis est, nempe, Archytam quantumcunque virum exiguam nunc arenam complecti. Sed hoc forte argutius. Ad sensum idem Antip. LIX. 1. (Anal. Br. l. l.) de Socrate, *ἦ χθαμαλὴν ὁ τόσος ὑπέδυς κόνιν.* Simmias Theb. I. (Anal. Br. I. p. 168.) de Sophocle: *Τὸν σὲ — τὸν τραγικῆς Μούσης ἀστέρα — τύμβος ἔχει, καὶ γῆς ὀλίγον μέρος.* Valckenar. ad Phoen. Eurip. 1458. cum Nostro composuit Antipatri Sid. c. LXIX. (Analect. Br. II. 25.) *εἰ δ' ὀλίγα κρύπτω τὸν τηλίκον, ἴσθ' ὅτι κεύθει καὶ Θέτιδος γαμέταν ἁ βραχύβωλος Ἴκος.* Caeterum eadem

Pulveris exigui prope litus parva Matinum
Munera: nec quidquam tibi prodeſt
Aerias tentaſſe domos, animoque rotundum
Percurriſſe polum, morituro.

Occi-

eadem haec ſententia varie exornata eſt a poetis, atque amplificata: veluti Ovid. Amor. III. 9. 40. de Tibullo: *vix manet et tanto parva quod urna capit;* et Propert. IV. 11. 14. *En ſum, quod digitis quinque levatur, onus.* Alii, ut paucis attingam, hos vv. ita expedirunt: munera pulveris *tibi nondum perſoluta, pulvis tibi nondum iniectus*, cohibet te, prohibet te, *quo minus Stygem transire poſſis;* quo an quid durius ac contortius excogitari potuerit, quoque totius loci vis atque ἐνέργεια, quae ex oppoſitione oritur, magis enervetur, dubitaverim. Sed timebant, ne initium carminis adverſaretur vv. 23 ſqq. prava interpretatione inducti. — *Matinum litus* de ora Calabriae.

v. 4—6. *Nec quicquam prodeſt tibi, tentaſſe*, nequicquam tentaſti *a. d. moriturus*, qui mortalis eſſes, h. neque caeleſtium rerum ſtudium prohibuit, quin morti ſuccumberes, a moriendi neceſſitate te exemit. Sententiam hanc poeta ita adornavit, quaſi hac ipſa caeli contemplatione ſe ſupra humanam conditionem extollere voluiſſet Archytas. Nam pro caelo ſunt *domus aeriae*, quas *tentat*, qui ad eas accedere conatur. Ineſt enim h. v. ſummae audaciae notio. v. Wernsdorf. ad Grat. v. 63. Exc. I. T. I. Poet. min. p. 237. Pertinet adeo ad Archytae declarandum philoſophiae ſtudium, maxime ad eam partem, quae in deorum naturam inquirit. Iam cum eiusmodi conatus (uti omnes fere, qui ab ingenii ſagacitate commendationem habent, v. ad I. 3. 21.) in hominem cadere negaret priſca vulgi opinio; poeta, eam ſecutus, Archytam, de Diis philoſophatum, *tentaſſe* h. impio auſu adiiſſe ait *aerias*, caeleſtes deorum *domos*. — *animo percurriſſe*, contemplatum eſſe, diſpexiſſe de rerum caeleſtium natura. Appoſite Lucret. I. 73. de Epicuro: *ergo vivida vis animi pervicit et extra proceſſit longe flammantia moenia mundi, atque omne immenſum peragravit mente animoque.* — *morituro*, graviter claudit ſententiam. cf. II. 3. 4. Caeterum alii totum hunc locum ad aſtrologica Archytae ſtudia referunt, quin Geſnerus eo delapſus eſt, ut Archytae *αὐτόματον*, ſeu volantis

Occidit et Pelopis genitor, conviva Deorum,
Tithonusque remotus in auras,

Et

lantis columbae machinationem hic forte respici in animum induceret. Neque altera probabilior videtur ratio: quam si poeta voluisset, aliter haud dubie rem adornaturus fuisset. Et mathematicum Archytam iam initio carminis prodiderat; nunc de philosopho agit.

v. 7. *Archytas*, hinc usque ad finem. — 7 *sqq.* Colores ducti ex Hom. Il. σ. 117. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη Ἡρακλῆος φύγε Κῆρα, ὅσπερ φίλτατος ἦεν Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι· — ὣς καὶ ἐγὼ — κεί-σομαι, ἐπεί κε θάνω. et φ. 107. Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σέο πολλὸν ἀμείνων. Ad communem moriendi necessitatem declarandam Archytae umbra virorum se praestantiorum, qui mortem non magis effugerint, exempla affert. cf. Virg. Aen. X. 469 sq. et Nostri II. 16. 29. IV. 7. 14. Vnicuique Horatius adiecit id, quo reliquis hominibus in tantum praestarent, ut communi mortalium conditione exempti videri potuissent. — *Pelopis genitor*, Tantalus, rex Lydiae, *conviva Deorum*, etsi eum Dii mensa dignati fuissent, θεοῖς, ἄνθρωπος ὤν, κοινῆς τραπέζης ἀξίωμ' ἔχων ἴσον, (ut de eodem Eurip. Oreſt. 9.) atque is adeo in summo apud Deos honore fuisset (εἴ τιν' ἄνδρα θνατὸν Ὀλύμπου σκοποὶ ἐτίμασαν, ἦν Τάνταλος οὗτος, Pind. Ol. α. 86.) h. si ornatum fabulae demas, opum florentissimus. Hi enim θεοφιλεῖς habiti. v. ad I. 26. 1. et I. 31. 13. item homines pii ac iusti ξένοι καὶ ὁμοτράπεζοι θεοῖς (Pausan. VIII. 2. p. 600.) dicti; quod adumbratum ex aurea aetate, in qua *domos invisere castas Caelicolae nondum spreta pietate solebant*, Catull. LXIV. 387. Qua eadem de causa Tantalus sic dictus videri potest; nam et is pietatis laude florebat, antequam ὕβρει sua Iovis iram provocasset. Stat. Theb. VI. 282. *Tantalus inde parens, qui non fallentibus undis imminet — sed pius et magni vehitur conviva Tonantis.* Alia denique huius figmenti ratio in Virg. Ecl. IV. 63. Caeterum Nostri locum sublegit auctor Eleg. de Fortunae vicis. (apud Wernsd. Poet. min. III. p. 243.) v. 9. 10. *Tantalus infelix, dicunt, conviva deorum, nunc quoque apud manes victima sacra Iovi est.* — 8. *Tithonus quoque* occidit, etsi ab Aurora *in auras remotus*, in caelum raptus, ὃν ἀστέρων τέθριππος ἥλαβε πρόπολος ὄχος ἀναρπάσας, Eurip. Troad. 855. Cuius figmenti causa unice in Tithoni pulchritudine quaerenda videtur. Ἐπιείκελον ἀθανάτοισι Tithonum vocat Hom. H. in Ven. 219.

nnde

Et Iovis arcanis Minos admissus: habentque
Tartara Panthoiden, iterum Orco
Demis-

unde totius fabulae descriptionem pete. Scilicet a Diis amatos dicebant eos, qui pulchritudine maxime conspicui essent: v. ad I. 26. 1. Ita proclive erat, ut alii hoc ulterius ornarent, adderentque, a Diis eos expetitos, adeoque raptos esse. Maxime vero eiusmodi raptus ad Deas referebant, quae et ipsae formosissimae essent. Quod unice eo pertinuisse arbitror, ut iuvenilis formae praestantiam insigniorem redderent. Sic Venus Phaethontem, *τέρεν ἄνδος ἔχοντ' ἐριαυχέος ἥβης ὧρτ' ἀνερειψαμένη*, iuxta Hesiod. Theog. 987. et Aurora Cephalum (Paus. III. 18. p. 256. Anton. Lib. c. 41.) Clitum (Hom. Od. ε. 250.) et hunc Tithonum rapuisse credita. Admixta mox ab aliis alia, quibus, quae fabulae originem dedissent, obfuscarentur. Caeterum Tithonum senio paene confectum atque emortuum in mortuis poeta reponit, quod non urgendum. Nam illius mutationem in cicadam, quam seriores poetae ex Hom. H. laud. v. 237. effinxere, nolim huc trahi propter II. 16. 50. Pessime vero quidam *remotum in auras* explicant, mortuum. Male quoque Dacer. — 9. *Minos* Cretae rex de legibus ferendis, quo maiorem iis auctoritatem conciliaret, ipsum Iovem in consilium adlubuisse ferebatur: *βουλεύσασθαι ὑπὲρ τῶν νόμων οὐκ ἄνευ Διὸς τὸν Μίνω*, Pausan. III. 2. 207. adde Platonis Minoem p. 138. Hinc *Iovis arcanis* colloquiis, *ὁάροις*, *admissus*, (*Διὸς μεγάλου ἑταιστὴς*, ut simillime de eodem Homer. Od. τ. 149.) h. in familiaritatem Iovis receptus, quocum ipse Iupiter versaretur, nihil amplius h. l. Dubitari etiam licet, an Homerus Minoem hoc respectu sic appellaverit, etsi Pausan. l. l. pro explorato ponat, annon potius e prisco sermone simpliciter fit: vir prudentiae ac iustitiae laude conspicuus. Nam *cum Diis versari*, et *pium*, *iustum*, *sapientem esse* antiquus sermo pro iisdem habet, haud obscura ratione. Eurip. Hippol. 948. *σὺ δὴ θεοῖσιν*, *ὡς περισσὸς ὢν ἀνὴρ*, *σύνει*; *σὺ σώφρων καὶ κακῶν ἀκήρατος*. — 10. Sapientes etiam viri morti succubuere. fere ut Argent. XIX. (Anal. Br. II. p. 270.) *εἰ δέ σοι ἀθάνατος σοφίης νόος*, *ἴσθι Κλεώνδης καὶ Ζήνων Ἀΐδην τὸν βαθὺν ὡς ἔμελον*. Praeclare Archytae umbra exemplum Pythagorae, cui, dum viveret, addictus fuerat, in medium profert, simulque eius de metempsychosi dogma

Occidit et Pelopis genitor, conviva Deorum,
Tithonusque remotus in auras,
Et

lantis columbae machinationem hio forte respici in animum induceret. Neque altera probabilior videtur ratio: quam si poeta voluisset, aliter haud dubie rem adornaturus fuisset. Et mathematicum Archytam iam initio carminis prodiderat; nunc de philosopho agit.

v. 7. *Archytas*, hinc usque ad finem. — 7 *sqq.* Colores ducti ex Hom. Il. σ. 117. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη Ἡρακλῆος φύγε Κῆρα, ὅσπερ φίλτατος ἦεν Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι· — ὡς καὶ ἐγὼ — κεί-σομαι, ἐπεί κε θάνω. et φ. 107. Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σέο πολλὸν ἀμείνων. Ad communem moriendi necessitatem declarandam Archytae umbra virorum se praestantiorum, qui mortem non magis effugerint, exempla affert. cf. Virg. Aen. X. 469 sq. et Nostri II. 16. 29. IV. 7. 14. Vnicuique Horatius adiecit id, quo reliquis hominibus in tantum praestarent, ut communi mortalium conditione exempti videri potuissent. — *Pelopis genitor*, Tantalus, rex Lydiae, *conviva Deorum*, etsi eum, Dii mensa dignati fuissent, θεοῖς, ἄνθρωπος ὤν, κοινῆς τραπέζης ἀξίωμ' ἔχων ἴσον, (ut de eodem Eurip. Orest. 9.) atque is adeo in summo apud Deos honore fuisset (αὐτὸν ἄνδρα θνατὸν Ὀλύμπου σκοποὶ ἐτίμησαν, ἦν Τάνταλος ουτος, Pind. Ol. α. 86.) h. si ornatum fabulae demas, opum florentissimus. Hi enim θεοφιλεῖς habiti v. ad I. 26. 1. et I. 31. 13. item homines pii ac iusti ξένος καὶ ὁμοτράπεζος θεοῖς (Pausan. VIII. 2. p. 600.) dicti; quod adumbratum ex aurea aetate, in qua *domos inviſere castas Caelicolae nondum spreta pietate solebant*, Catull. LXIV. 387. Qua eadem de causa Tantalus sic dictus videri potest; nam et is pietatis laude florebat, antequam ὕβρει sua Iovis iram provocasset. Stat. Theb. VI. 282. *Tantalus inde parens, qui non fallentibus undis imminet — sed pius et magni vehitur conviva Tonantis.* Alia denique huius figmenti ratio in Virg. Ecl. IV. 63. Caeterum Nostri locum sublegit auctor Eleg. de Fortunae vicis. (apud Wernsd. Poet. min. III. p. 243.) v. 9. 10. *Tantalus infelix, dicunt, conviva deorum, nunc quoque apud vanes victima sacra Iovi est.* — 8. *Tithonus quoque* occidit, etsi ab Aurora *in auras remotus*, in caelum raptus, ὃν ἀστέρων τέθριππος ἔλαβε πρόπολος ὄχος ἀναρπάσας, Eurip. Troad. 855. Cuius figmenti causa unice in Tithoni pulchritudine quaerenda videtur. Ἐπιείκελον ἀθανάτοισι Tithonum vocat Hom. H. in Ven. 219.

unde

Et Iovis arcanis Minos admiſſus: habentque
Tartara Panthoiden, iterum Orco
Demiſ-

unde totius fabulae deſcriptionem pete. Scilicet a Diis amatos dicebant eos, qui pulchritudine maxime conſpicui eſſent: v. ad I. 26. 1. Ita proclive erat, ut alii hoc ulterius ornarent, adderentque, a Diis eos expetitos, adeoque raptos eſſe. Maxime vero eiusmodi raptus ad Deas referebant, quae et ipſae formoſiſſimae eſſent. Quod unice eo pertinuiſſe arbitror, ut iuvenilis formae praeſtantiam inſigniorem redderent. Sic Venus Phaethontem, τέρεν ἄνθος ἴσχοντ' ἐριαυδέος ἥβης ὧρτ' ἀνερειψαμένη, iuxta Heſiod. Theog. 987. et Aurora Cephalum (Pauſan. III. 18. p. 256. Anton. Lib. c. 41.) Clitum (Hom. Od. ε. 250.) et hunc Tithonum rapuiſſe credita. Admixta mox ab aliis alia, quibus, quae fabulae originem dediſſent, obfuſcarentur. Caeterum Tithonum ſenio paene confectum atque emortuum in mortuis poeta reponit, quod non urgendum. Nam illius mutationem in cicadam, quam ſeriores poetae ex Hom. H. laud. v. 237. effinxere, nolim huc trahi propter Il. 16. 50. Peſſime vero quidam *remotum in auras* explicant, mortuum. Male quoque Dacer. — 9. *Minos* Cretae rex de legibus ferendis, quo maiorem iis auctoritatem conciliaret, ipſum Iovem in conſilium adhibuiſſe ferebatur: βουλεύσασθαι ὑπὲρ τῶν νόμων οὐκ ἄνευ Διὸς τὸν Μίνω, Pauſan. III. 2. 207. adde Platonis Minoem p. 138. Hinc *Iovis arcanis* colloquiis, *admiſſus*, (Διὸς μεγάλου ἑταιστὴς, ut ſimillime de eodem Homer. Od. τ. 149.) h. in familiaritatem Iovis receptus, quocum ipſe Iupiter verſaretur, nihil amplius h. l. Dubitari etiam licet, an Homerus Minoem hoc reſpectu ſic appellaverit, etſi Pauſan. l. l. pro explorato ponat, annon potius e priſco ſermone ſimpliciter ſit: vir prudentiae ac iuſtitiae laude conſpicuus. Nam *cum Diis verſari*, et *pium*, *iuſtum*, *ſapientem eſſe* antiquus ſermo pro iisdem habet, haud obſcura ratione. Eurip. Hippol. 948. σὺ δὴ θεοῖσιν, ὡς περισσὸς ὢν ἀνὴρ, σύνει; σὺ σώφρων καὶ κακῶν ἀκήρατος. — 10. Sapientes etiam viri morti ſuccubuere. fere ut Argent. XIX. (Anal. Br. II. p. 270.) εἰ δέ σοι ἀθάνατος σοφίης νόος, ἴσθι Κλεώνης καὶ Ζήνων Ἀΐδην τὸν βαθὺν ὡς ἔμολον. Praeclare Archytae umbra exemplum Pythagorae, cui, dum viveret, addictus fuerat, in medium profert, ſimulque eius de metempſychoſi dogma

Demiſſum; quamvis clypeo Troiana refixo
Tempora teſtatus, nihil ultra

Nervos

in ipſo comprobatum tangit. Adfirmabat enim Pythagoras, ſe Troiani belli temporibus fuiſſe *Panthoiden*, Panthoi filium, Euphorbum, tum ex aliis in alia migraſſe corpora, denique Pythagoram factum. Cui rei ut fidem faceret, clypeum, qui in Iunonis templo haud procul Mycenis inter alia ἀναθήματα adfixus eſſet, ſuum, cum Euphorbus eſſet, fuiſſe contendebat; (Euphorbi certe clypeum ibi a Menelao ſuſpenſum memorat Pauſan. II. 17. p. 148.) hocque ipſum nomen, ei inſcriptum, mox, detracto eo, repertum eſſe ferunt. Vid. Intpp. ad Aelian. V. H. II. 26. et ad Diog. VIII. 5. — *Habent Tartara P.* Τάρταρος ἔχει, κατέχει Πανθοΐδην, *iterum Orco*, in Orcum *demiſſum* (ut Virg. Aen. II. 398. IX. 527.) copia poetica, et ornate pro vulgari, Pythagoras bis, tanquam Euphorbus, et tanquam Pythagoras, Orcum ſubiit. Si *iterum* h. l. proprie accipias, animamque adeo Euphorbi ſtatim in Pythagorae corpus immigraſſe inde cogas, ex eiusdem philoſophi praeceptis, ipſius animam poſt longum demum temporis ſpatium (quod ter mille annorum Aegyptii, mille vero Platonici ſtatuebant. v. Heyn. ad Virg. Aen. VI. 748.) in corpus revertiſſe, ſtatuendum videtur. Sed forte τὸ *iterum* non urgendum, et de *iteratis* per hominum aetates corporum *mutationibus*, eorumdemque diſſolutione capiendum: utque adeo, qui Aethalides fuerit, mox Euphorbus, poſtea Hermotimus, tum Pythius Delius, denique poſt alias bene multas migrationes extremo Pythagoras evaſerit. v. Schol. Sophocl. apud Lamb. E migrationibus vero Pythagorae poeta Euphorbi tantum exemplum affert, tanquam illuſtrius, fabulaque de clypeo iſto famigeratiſſimum. — 11. *quamvis* non tam mortuus, quam potius corporis tantum exuvias poſuiſſe dicendus eſt, anima eius aliis deinceps corporibus inſerta, ſicque vitam continuante: cuius rei (ſc. vitae a ſe continuatae) veritatem ipſe clypeo, quem tanquam Euphorbus ad Troiam geſſiſſet, ſatis luculenter oſtendit. Sunt adeo verba corrigentis atque reſtringentis, quae paullo ante de Pythagora pronuntiaverat, ne is vere mortuus putaretur. Atque ſic quidem locum, qui me, intpp. hallucinationibus occupatum ac praepeditum, diu exercuit, ſatis expeditum arbitror. Vana adeo eſt Sanadoni opinio, Pythagoreum philoſophum dogmatis ſuis contraria hic praecipere

Nervos atque cutem Morti concesserat atrae;
Iudice te non sordidus auctor
Natu-

cipere statuentis. Falsa etiam omnium intpp. ratio, qua verba: *quamvis . . . . concesserat atrae*, pro causa subiecta existimant, ob quam Pythagoras non iterum mori debuisset, fere ut *Tantalus*, quod *conviva Deorum*, *Tithonus*, quod *Aurorae amatus* fuisset. In sensu enim constituendo vide quomodo iidem hallucinati sint: Pythagoras *bis* obiit, quamvis prolato clypeo offenderet, se tanquam Euphorbum Troianis temporibus interemtum caet. h. se iam semel mortuum; quod parum procedere videtur.— *quamvis nihil ultra*, praeter *nervos atque cutem*, σάρκας καὶ χρῶτα, exuvias corporis *Morti concesserat*, permiserat, ius tantum ei in corpus suum dederat, anima sibi vindicata: exquisitissimo verbo. nec minus ornate ac proprie *nervos* et *cutem* dixit de corpore anima destituto. *Nervi* enim generali notione musculi et ligamenta corporis dicti, (v. Gell. XIII. 21.) *quibus quippe totum corpus sustinetur, et in robur erigitur, destertum contra fulcimentis suis, in ruinam labitur*, Macrob. VII. 9. — *clypeo*, qui a Menelao in Iunonis templo suspensus fuerat, *refixo*, revulso, detracto; ut Virg. Aen. V. 360. — *testatus*, testatum faciens, comprobans *Troiana tempora*, se Troiani belli temporibus vixisse, se adeo nunquam vere occidisse. — 14. Nunc demum poeta s. Archytas subiicit, quibus causis Pythagoras mortalium conditioni prorsus eximi debuisset. Vulgaris structurae ratio ferebat: *habent Tart. Panthoiden, iterum Orco demissum* — sane *non sordidum naturae verique auctorem*. Sed posterius poeta cum iis, quae interiecta sunt, *quamvis . . . concesserat*, docta ratione coniunxit. Quam cum non perspexissent intpp., sequentia ad interiecta retulere, hoc supplemento: *et quamvis* non sord. auctor *esset*. cum admodum diversa sint membra, ita ut alterum veram Pythagorae mortem neget, alterum causam contineat, quae eundem morti subducere debuisset. — *Auctor naturae*, qui naturam disposuit; splendide pro, qui de rerum natura, de Diis, de mundo philosophatus est, nova via naturae arcana scrutatus est, nova de ea dogmata protulit. Eodem splendore Lucret. IV. 966. *Nos agere hoc autem*, et Naturam *quaerere* rerum *semper*, *et* inventam *patriis exponere chartis*. *Speculatorem*, *venatoremque naturae* physicum appellat Cic. Nat. D. I. 50. Insulsa admo-

Naturae verique. Sed omnes una manet nox,
Et calcanda semel via leti.

Dant

admodum nonnulli: auctor s. scriptor libri de natura. — *Auctor veri*, magnifice et hoc de eo, qui primus vera docuit, qui unice vera atque indubitata invenit, proposuit, divulgavit. Semper animo obversari debet, num e Pythagoreis hic loqui. Idem adeo de sectae, cui nomen dedit, principe quivis alius praedicare posset. Atque ita plane de Epicuro apud Petron. c. 133. extr. *Ipse pater veri doctus Epicurus in arte iussit et hanc vitam dixit habere deos.* Cum *verum* etiam de aequo ac iusto dicatur, (Epp. I. 1. 11.) Ethicen, Philosophiae partem, a Pythagora excultam, intelligendam esse omnes fere statuunt. — *non sordidus, te iudice*, quem vel tu, qui philosophiae eius arcanis non omnino initiatus es, cuius adeo iudicium de eo sola eius fama atque celebritate ducitur, *non sordidum*, non contemnendum *iudices auctorem nat.* Nam de viro qualis erat Pythagoras multorum elogiis condecorato, unicuivis e plebe, etsi, iustaene sint istae laudes necne, pronuntiare nequeat, hoc tamen ei iudicium concedas: inesse debere isti viro, quae acutioribus atque intelligentibus probentur, non contemnenda adeo esse, satis probabilia esse oportere, quae multi pro veris habeant. Archytas igitur nautae iudicio tribuit tantum, quantum iudicandi eius facultati tribuere licebat. Parum recte igitur faciunt, qui *non sordidum auctorem* per λιτότητα dictum volunt, pro, nobilissimum, summum auct., uti fere Virg. Aen. XI. 339. *consiliis habitus* non futilis auctor, quod sane ex Archytae mente verum est, non eiusdem vero momenti e nautae iudicio. Neque tamen hunc nautam ad infimam hominum sententiam detrusum velim, imo, quum, mercaturam faciendo, remotissimas terras adiret, ingenium eius multarum rerum, litterarum quoque, cognitione excultum esse, quumque inferiorem Italiam peregrinando attingeret, de Pythagora quoque nonnulla fando accipere potuit. Dum igitur Archytas Pythagoram vel a tali homine magnum virum iudicatum iri confidit, suum ipse hoc quasi involucro iudicium de eo prodidit honorificentissimum. Quo praeclaro artificio adsecutus est hoc, ne partium studio ita de illo sensisse videretur. Atque hactenus licebit in vulgata lectione acquiescere. v. Obss.

v. 15 *sq.* Enimvero moriendi ista necessitas ad omnes pertinet, omnes mori oportet, quamvis diversa mortis sit ratio. Posterius

Dant alios Furiae torvo ſpectacula Marti:
Exitio eſt avidum mare nautis:
Mixta

ſterius membrum Archytas ſubiicit, ut ad mortis genus, quo ipſe perierit, transitum ſibi aperiat. Aliter non perſpicias, cur diverſa mortis genera commemorentur. Nam ex antecedentibus concludi poterat ſolum hoc: omnes morti deberi. Ad ſententiam totius loci facit epigr. in Anthol. gr. III. p. 308. Ἐνθάδ' ἐγὼ — δόμον Ἄϊδος ἤλθον. — ὡς μὲν ἐγών, ἕτεροι ἄλλως· πάντες δέ τε πάντως. Verba *omnes una* vim acquirunt ipſa collocatione. — *nox* infera, *Orci tenebrae* (Catull. 3. 13.) de locis inferis: v. I. 4. 24. — *Manere* nos ea dicuntur, quae fato nobis impendent, quae fato in nos conſtituta ſunt, quae effugere non licet. Sic II. 18. 30. *deſtinata aula divitem manet herum.* adde V. 13. 13. et 16. 41. Stat. Silv. II. 1. 217. — 16. *via leti*, οἶμος θανάτου, nota imagine. v. ad I. 4. 17. — *calcanda*, *cunctis terenda*, ut eadem in re Prop. II. 20. 74. h. ingredienda. cf. II. 17. 11. — *ſemel*, *ſerius ocius* (II. 3. 26. de eadem re) aliquando certe ineunda.

v. 17. 18. Pro generali: ubique patere leti viam, ipſa ſtatim mortis genera ſubiicit, ſed in adnumerandis iis ſibi temperat, duobusque tantum defungitur poeta. Magis luxuriatur Stat. Silv. II. 1. 210 ſqq. unde haec tantum apponere lubet: *omnia functa aut moritura vides.* — *Hos bella, hos aequora poſcunt: his amor exitio eſt, furor his, et ſaeva cupido.* Μυρίας βροτῶν κῆρας Simonides quoque elegunter per partes declarat c. XVIII. 12. (Anal. Br. I. 128.) τοὺς δὲ δύστηνοι νόσοι φθείρουσι θνητῶν· τοὺς δ' Ἄρεϊ δεδμημένους πέμπει μελαίνης Ἄιδης ὑπὸ χθονός· οἱ δ' ἐν θαλάσσῃ, λαίλαπι κλονεύμενοι καὶ χύμασιν πολλοῖσι πορφυρῆς ἁλὸς, θνήσκουσι. Idem argumentum, more tamen ſuo, tractavit Petron. c. 115. *Illum bellantem arma decipiunt*, caet. cf. II. 13. Iam obſerva, quam ſplendida imagine vulgare: hi in pugna cadunt, poeta declaraverit. Proprie is, qui in pugna occiditur, *dat Marti* pugnam obeunti *ſpectaculum*, Mars in caeſo oculos defigit, ei immoratur, vulnerum atque ebullientis ſanguinis adſpectu laetatur: huic enim ὀλλυμένων ἄδε λύθρος ἀνδρῶν iuxta Antip. Sid. c. XIX. (Anal. Br. II. 14.) adde Orph. H. 64. ubi Mars αἵματι ἀνδροφόνῳ χαίρων audit. cf. ad I. 2. 37. Exquiſitiore modo hoc Furiae facere dicuntur, quatenus ex antiqua idea ipſae in proeliis verſantur, pugnantesque ad mutuam caedem impellunt. Simpliciſſi-

Mixta ſenum ac iuvenum denſentur funera: nullum
Saeva caput Proſerpina fugit.

Me

pliciſſima utique ratio erat haec: alii, furore incenſi, in pugnam ruunt, et caeduntur. Tum paullo doctior: Furiae eos ad pugnam inſtigant, ſicque, ut in ea cadant, efficiunt. Sic facilis progreſſus fuit ad illud, quo tota imago animatur: Furiae alios Marti ſpectandos praebent, quos caeſos cum voluptate adſpiciat. Male igitur Intpp. exiſtimant, *dare ſpectacula* plane ita dici, *ut dare ludos, gladiatores.* — *torvo*, βλοσυρῷ (ut Heſiod. Scut. v. 147. de Marte) immiti, fero, qui tali adſpectu laetetur; appoſito epitheto. — 18. alii in mari pereunt. — *avidum*, propter naufragiorum frequentiam; ornat. Paulo aliter *avarum mare* III. 29. 61.

v. 19. 20. Cuiusvis aetatis homines morti obnoxii ſunt. *Mixta*, promiſcue, nullo diſcrimine *ſenum ac iuvenum funera denſentur*, acervantur, ſenes ac iuvenes confertim cadunt; de caeſis in pugna petita imagine, ἐπασσύτερα πεύκτοισι, de ſtragis acervis. — 20. Docte iterum moriendi neceſſitatem ad omnes pertinentem antiqua ac religioſa imagine repraeſentat poeta. Scilicet ſollenni ritu immolandae victimae pili e fronte evellebantur, atque in ignem coniiciebantur; quod erat κατάρχεσθαι. Tum victima *rite ſacrata* (Virg. Aen. XII. 213.) dicebatur Deo, cui ſacra apparabantur. Iam cum homines priſca religione Diis inferis ἀνειμένοι haberentur, ſ. *Orci victimae* (II. 3. 23. Similiter Palladas CXXX. (Anal. Br. II. 434.) etſi parum ſuavi comparatione: πάντες τῷ θανάτῳ προσφερόμεθα, καὶ τρεφόμεσθα ὡς ἀγέλην χοιρῶν σφαζομένων ἀλόγως); ſatis proclive erat, cum re etiam ipſos ſacrificandi ritus ad eos traducere. Vt igitur moriturus tanquam victima rite ſacrata caderet, opus erat crinium ſummorum (uti enim *ſumma pecudum tempora ferro notabant*, Aen. XII. 173. ita Iris *flavum crinem* vertice *auſert* Aen. IV. 698.) abſciſſione. Iniungit hoc officium Θανάτῳ Eurip. Alc. 74. Iridi Virg. Aen. l. l. Proſerpinae Noſter h. l. et inde Stat. Sllv. II. 1. 147. *iam complexa manu crinem tenet infera Iuno*, v. omnino Heyn. ad Virg. l. l. — *nullum caput*, verticem tondere *fugit*, refugit, non abſtinet, omnes ſacrificio parat, nulli parcendo. Hinc *ſaeva* dicta.

v. 21. 22. Quid mirum igitur, ſi et ipſe naturae debitum per-

Me quoque devexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.
At tu, nauta, vagae ne parce malignus arenae
Ossibus et capiti inhumato

Parti-

persolverim? Sed docte poeta ipsum mortis genus huic sententiae involvit. Vulgarior ratio erat, ut fluctus Archytam obruisse dicerentur, κῦμα ἐπέλυσε sed Noto tribuit, quatenus mare turbat, ac fluctus movet. Idem orationis color in Virg. Aen. VI. 336. — *undis*, fluctibus *Illyricis*, maris Illyrici, h. Adriatici in genere. Hinc proprie *Noto*, h. Austro partes datae: *Adriatici* enim *maris* is *arbiter* maximus, I. 3. 15. — *comes Orionis rapidus*, qui rapidissimus est, ubi Orion *devexus*, devexa caeli parte conspicitur, ad occasum vergit (hinc *pronus* III. 27. 18.) occidit. Est adeo Notus sub occasum Orionis exortus. Hoc enim tempore (πανδυσίην illud vocant, e. g. Argentar. XXIII. (Anal. Br. II. 274.) συμβὸς ὅτ' Ὠρίωνος ἀνεστρώφησε θαλάσσης βένθος, ὑπὸ στυγερῆς οἴδματα πανδυσίης. adde Iliad. Aeg. IV. 1. in Anal. Br. II. p. 474.) mare ventis maxime infestatur: δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύουσιν ἄηται. Hesiod. Ἔργ. 621. adde Theocr. ζ. 54. Virgil. Aen. VII. 719. *Saevus ubi hibernis Orion conditur undis.* qui locus translatus ex Apollon. I. 1202. χειμερίη ὀλοοῖο πέλει δύσις Ὠρίωνος. Hinc poetica ratione ipse tempestates ciere dictus. cf. V. 10. 10. et 15. 7. Virgil. Aen. I. 535. Claudian. de Laud. Stilic. I. 287. et Valer. Fl. II. 62. — *comes*, v. ad I. 25. extr.

v. 23 *sqq.* Sequuntur preces atque obtestationes Archytae de iustis corpori suo impertiendis. Scilicet, quum omnium ferme populorum sensu atrocissimum, quod homini post mortem accidere posset, hoc haberetur, si corpus sepultura privaretur; ut huic obviam irent, partim legibus caverunt, partim, id quod ad excitandos humanitatis sensus maximi momenti erat, rem in religionem verterunt, qua et totam gentem, ad quam proiectum cadaver pertineret, pollutam atque *incestatam* (Virg. Aen. VI. 150.) isto, et ipsam animam, quiete negata, centum annos errare credi volebant. cf. et ad v. 30 sqq. Neque alienum erat a Pythagoreo, in has preces descendere, quum etiam Aegyptii, a quibus Pythagoras multum profecerat, errorem

istum

Particulam dare: sic, quodcunque minabitur Eurus
Fluctibus Hesperiis, Venusinae
Plectantur silvae, te sospite, multaque merces,

Vnde

istum animae statuerent. v. Serv. ad Virg. Aen. VI. 154. Ad rem vero, et ad totum orationis habitum facit epigr. LIV. Iuliani Aegyptii (Anal. Br. II. 506.) πλώεις ναυηγόν με λαβὼν, καὶ σήματι χώσας; πλῶε, Μαλειάων ἄκρα φυλασσόμενος· αἰεὶ δ' εὐπλοΐην μεθέποις, φίλος· ἢν δέ τι ῥέξῃ ἄλλο Τύχη, τοίων ἀντιάσαις χαρίτων. — *ne parce malignus dare*, docte, et exquisite, pro vulgari, ne tam maligno sis animo, ut *parcas*, recuses, deneges *dare*, iniicere *arenae particulam*, ψαμάθου μόριον βραχὺ (Zonas in eadem re c. IX. 7. Anal. Br. II. 82.) paululum arenae, (*angusti date pulveris haustus* Stat. Theb. X. 427. *pulveris exigui congeriem* Lucan. VIII. 867.) *vagae*, θινὸς στρεπτῆς, mobilis, ad ornatum pertinet. — *ossibus et capiti*, omnino pro, corpori. Caput tamen in specie commemorat, quod, hocce arena consperso, humatio absoluta putabatur. Hinc cum vi adiectum *inhumato*, quia huic maxime humatione opus erat. Apposite Zonas c. laudato: Ψυχράν σευ κεφαλᾶς ἐπαμήσομαι αἰγιαλῖτιν θῖνα, κατὰ κρυεροῦ χευάμενος νέκυος.

v. 25—29. Sic prospera tibi contingat navigatio! Conversione poetica hoc extulit: Tempestas in silvas recidat, mari, quod tu percurris, non turbato, tranquillo. Sollennis haec precandi optandique formula, de malis a nobis vel ab aliis longe propulsandis. v. ad I. 21. extr. ibique Orphei locum. *Sic* sollenne in obtestationibus; v. ad I. 3. 1. — *quodcunque minabitur Eurus fl. H.*, Euri minae, vis, impetus, quo *fluctus* in *Hesperio* mari concitentur, mare Italum commoveatur, vertatur in s. V. Praeclare *minari* de vento, qui imperium in mare exercet, nota imagine: v. ad I. 3. 12. estque multo fortius, quam Virgilii Ge. I. 462. *quid cogitet Auster.* — 27. *plectantur* s. luant, sentiant vim eius. Sed illud cum dilectu propter damna tempestate iis inflicta. — *multa merces* caet. maximumque lucrum e navigatione tibi obtingat! quanto doctius poeta! *tibi defluat*, ἐς τὸ καταῤῥεῖ (Theocr. I. 5.) ad te defera-

Vnde poteſt, tibi defluat aequo
Ab Iove, Neptunoque ſacri cuſtode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram ——

Poſt-

deferatur, adiecta tamen abundantiae notione. v. I. 17. 15. *aequo*, hoc ipſo, quod tibi opes tribuat. — *unde*, a quo (ut ὅθεν pro ἐξ οὗ veluti Pind. Ol. 2. 82.) *poteſt* tibi merces defluere, qui largiri tibi opes poteſt: eſt enim Iupiter πλουτοδότης Orph. H. 72. 4. δῶτορ ἐάων Callim. H. in Iov. 92. Theogn. 199. χρήματα μ' Διόθεν — ἀνδρὶ γένηται. ab hoc petendae ſunt divitiae, Callim. H. l. v. 96. Mireris ſane, nemini intpp. ſimpliciſſimam hanc atque unice veram in mentem veniſſe explicandi rationem. Omnes volunt dictum eſſe pro: *undecunque*, ex quacunque parte, quod tamen ferri nequit propter adiecta: *aequo ab Iove*. De Hecate Heſiod. Theog. 420. Καί τε οἱ ὄλβον ὀπάζει, ἐπεὶ δύναμίς γε πάρεστι. Similis, quae ſic interiicitur, formula eſt, *namque potes* (e. g. V. 17. 45.) δύνασαι γάρ, de qua v. Burm. ad Valer. Fl. I. 13. — *cuſtode Tarenti*, πολιούχῳ, deo ἐγχωρίῳ. v. Spanh. ad Callim. H. in Iov. v. 81. et H. in Dian. 258. Summa adeo Neptunus Tarentinis religione colebatur, qui et urbis ſuae primordia ad Tarantem, eius filium, referebant. — *ſacri*, ob Neptuni religionem. Caeterum Neptunum Tarentinorum Archytas ad partes vocat, quia ipſe Tarentinus, adeoque Deum ſuum πατρῷον, quem ideo et potentiſſimum habebat, quemque ſuis hoc precibus daturum confidere poterat.

v. 30 — 34. Preces ſequuntur minae, atque ἀραί. Scilicet qui corpus, in quod inciderat, ſepulturae non tradidiſſet, is ἄγος obſtrictus erat, Deorumque adeo iram in ſe provocabat, quae et ad poſteros eius pertingebat. Locus claſſ. eſt apud Homer. Od. λ. 66. 72. 73. νῦν δέ σε τῶν ὄπιθεν γουνάζομαι οὐ παρεόντων, μή μ' ἄκλαυστον ἄθαπτον ἰὼν ὄπιθεν καταλείπειν, νοσφισθείς, μὴ τοί τι θεῶν μήνιμα γένωμαι, a cuius ſenſu prorſus aberravit Grot. in Floril. Stob. p. 167. ita vertendo: *maneam ne Divum obnoxius irae* inductus prava Stobaei lectione μήτοι una voce, cum ſit: *irae ne ſim tibi cauſſa deorum*. adde Sophocl. Antig. 256. — *negligis committere*, leve putas, parum curas (ut III. 6. 7. et III. 8. 25.) non dubitas *fraudem*, noxam, ſcelus, ἄγος *committere*, cuius poena in te vel in poſteros tuos redundatura ſit? Sed poſterius

Poſtmodo te natis fraudem committere? Forſet
Debita iura viceſque ſuperbae
Te maneant ipſum: precibus non linquar inultis;
Teque

ſtatim ſubiungit poeta, et prius *in te* novo membro, ulterius exornato, incluſit. — *nocituram*, quae noxam allatura eſt, quam luent *poſtmodo nati* ex *te*, οἱ ὀπίσω παῖδες, poſteri tui (ut *poſt aetas* ἡ ὀπίσω γενεή, Catull. LXIV. 323. οἱ μετὰ παῖδες Pind. Pyth. δ. 113.). Nam e craſſioribus rudium populorum de Diis notionibus opinio erat, τὰ τῶν τεκόντων σφάλματ' εἰς τοὺς ἐκγόνους τραπῆναι, uti hos vv. Euripidis e Plutarcho conſtituit Grot. Exc. Trag. p. 422. Aeſchyl. in Suppl. 441. ἴσθι γὰρ παισὶ τάδε καὶ δόμοις ὀπάτερ' ἂν κτίσῃς μένει ἀντίνειν ἀμοίαν δέμειν· τάδε φράσαι δίκαια Διόθεν κράτη. Theogn. 207. ἀλλ' ὁ μὲν αὐτὸς ἔτισε κακὸν χρέος· ὃς δὲ φίλοισιν ἄτην ἐξοπίσω παισὶν ἐπεκρέμασεν. — *immeritis*, qui fraudis expertes ſunt, graviter hoc adiectum, ut in Solonis c. VI. (Anal. Br. I. p. 66.) 29 ſqq. ἄλλ' ὁ μὲν αὐτίκ' ἔτισεν, ὁ δ' ὕστερον. εἰ δὲ φύγωσίν αὐτοὶ, μηδὲ θεῶν μοῖρ' ἐπιοῦσα κίχῃ, ἦλυθε πάντως· αὐτὸν ἀναίτιοι ἔργα τίνουσιν ἢ παῖδες τούτων, ἢ γένος ἐξοπίσω. Adde Noſtri III. 6. 1. cf. Valkenar. ad Eurip. Phoeniſſ. 941. et ad Hippol. 826. — 31 *ſqq.* Si graece hunc locum reddas, de ſenſu facile conſtabit: ἀλλὰ καὶ αὐτός γε ὄφλοις ſ. τίσεις ὧν ἀξίαν δίκην, ſ. ἀμοιβήν. *Iura* adeo *debita* ſunt δίκαι, ſ. δίκη, ἣν ὀφείλεις, poena ſceleri tuo propoſita. ὁμοίαν δέμειν ἀντιτίνειν ſimiliter Aeſchyl. l. l. — *vices* ἀντίποινα, ἀμοιβή, ἀμοιβαία Νέμεσις (Anthol. I. p. 29.) ultio. Ita fere Servius iam interpretatus eſt ad Virgil. Aen. II. 433. monente Burm. ad Prop. I. 13. 10. qui et ipſe *poenam* et *vices* ſimillima ratione coniunxit. — *ſuperbas*, laevas, graves; ut et alibi, niſi forte *v. ſuperbae* paullo audacius dictum ſit pro, vices ſuperbiae, iniuriae. — *te maneant*, forte ipſe non effugias; v. ad v. 15. — 33. Variavit orationem poeta, quae ſic continuanda erat: neque impune me inſepultum linques, ut in Homerico: μή μ' ἄθαπτον — καταλείπειν. — *non linquar* a te, *precibus*, ἀραῖς, imprecationibus meis (v. Valken. ad Phoen. 70.) *inultis*, ita, ut vanae ſint, h. Dii rationem harum deteſtationum habebunt, meque, inſepultum

Teque piacula nulla resolvent.
Quanquam festinas, non est mora longa, licebit
Iniecto ter pulvere curras.

tum a te relictum, ulciscentur. Male alii h. l. — 34. Teque nullo piaculo exsolves isto scelere, vel, quod malim, his imprecationibus: nam *dira detestatio nulla expiatur victima* V. 5. 8. *Obstringimur, obligamur* sceleri: poenae, eo perpetrato, obnoxii; item votis, vel nostris (ut II. 8. 5.) promissa non servantes: vel alterius, pactis non stantes, aut quae iure quodam a nobis exspectari poterant, veluti humanitatis officia, omittentes, ut h. l. Rata adeo fiunt, quae nobismet ipsi, vel quae alii, quibus, quae praestari debuerant, negassemus, nobis imprecati fuerant, nisi *exsolvamur*, h. Deorum, ad quos provocatum fuerat, ultionem ac poenam sacris quibusdam ritibus, *piaculis*, καθαρμοῖς, avertamus. Tantum igitur scelus nautam commissurum ait Archytas, cuius poenam nullo piaculo redimere possit.

v. 35. 36. Cum tamen tam exigua et operae et temporis impensa, pauxillulo tantum terrae iniecto, huic pietatis officio satisfacere possis. In *ter* non argutandum. — *licebit curras*, porro naviges.

CARMEN XXIX.

ARGVMENTVM.

Cum Augustus, et Arabiae felicis divitiis illectus, utque novam in Parthos viam experiretur, exercitum eo duce Aelio Gallo, Aegypti praefecto, mittere in animo haberet; quod et, quanquam malo exitu a. V. DCCXXX. factum (v. Dio LIII. p. 723. Strabo XVI. p. 780. et Plin. VI. 28.) Iccius, Horatii familiaris, omisso philosophiae studio praeter omnium opinionem ad militiam se contulit, praedaeque faciundae cupiditate expeditioni isti se adiunxit. Poeta igitur hoc Iccii consilium suaviter ridens de rebus, quas in hac expeditione novus iste heros confecturus sit, facete iocatur. Idem fere incessus carminis qui I. 25. nisi quod ibi multo acerbior poeta. Nam initio ridenti similis (1 — 9. ut in illo v. 1 — 8.) mox serio cum eo agit, eique, quod philosophiae studium intermiserit, exprobrat.

AD

AD ICCIVM.

Icci, beatis nunc Arabum invides
Gazis, et acrem militiam paras
Non ante devictis Sabaeae
Regibus, horribilique Medo
Nectis

v. 1 *sqq.* Suavis oppositio: Tu, qui antea nullius rei cupiditate tenebaris, splendideque divitias, ad vitam beate agendam minime necessarias, aspernabaris; *nunc* ipsis *Arabum gazis invides*, inhias, eas appetis. Sed alterum cum dilectu: nam hoc ipsum, quod invidia Iccius ducebatur, philosophum parum decebat. Prius vero orationis membrum hoc vel simili modo supplendum satis diserte poeta innuit per adv. *nunc*. — *beatis*, quibus adeo nunc tribuis, ut te beatum efficere possit istarum possessio. Sed forte simpliciter ornat, ut *dives aurum* Tibull. III. 3. 11. *dives metallum* Avien. Defor. O. 377. Seneca Herc. fur. 166. *hic — beatas componit opes, gazis inhians*, ut libri meliores; adde Propert. II. 16. 25. Stat. Silv. I. 2. 121. Alii Arabiam *felicem* hoc epitheto innui existimant, quod ieiunum videtur; etsi omnino de Arabia felici h. l. accipiendum esse, dubitatione caret. Haec enim cum Indicarum mercium, puta, eboris, serici, odorum cuiusvis generis, et gemmarum permutatione earundemque exportatione quaestuosissima, tum sui ipsorum soli uberrimo pretiosissimarum rerum, aromatum atque auri proventu ditissima et erat, et Romanis ultra, quam vix credere licebat, habebatur. — 2. *militiam paras*, militatum abis, sed alterum praeclare, quasi dux istius in Arabas expeditionis electus, aut rem maximam in isto bello confecturus sit Iccius. Hinc *acrem* eius militiam vocat, sollemni fortitudinis bellicae epitheto. — 3. *Sabaeae regibus*, nam quaeque regio Arabiae suum habebat regulum. Sabaeam adeo, Arabiae felicis partem universe pro Arabiae regionibus, maxime felici, quam Romana arma nondum attigerant, poeta posuit, ut Virg. Ge. I. 57. Sabon Sabaeorum tum temporis principem nominat Dio LIII. 29. p. 729. — *non ante devictis*, a te scilicet nunc primum domandis;

Nectis catenas? Quae tibi virginum
Sponso necato barbara serviet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum statuetur unctis,

Doctus

dis; salse admodum. — 4. *nectis catenas*, innectis catenis, in servitutem redigis, triumphum de iis acturus es (nam *catenati* (V. 7. 8.) ducebantur in triumpho devicti hostes) tum est pro simplici: bellum infers. — *Medo*, Medis, Parthis; v. ad I. 2. extr. — *horribili*, feroci (III. 2. 3.) forti, Parthos vero Arabibus adiunxit poeta, nam etiam ad hos, atque Indos spectare videbatur Galli expeditio, cf. I. 12. 56. I. 35. 31. 32. Eosdem coniunxit Prop. III. 3. 1. et 5. 6. *Arma deus Caesar dites meditatur ad Indos:* — *Seres et Ausoniis venient provincia virgis, adsuescent Latio Partha tropaea Iovi.*

v. 5 *sqq.* Continuata irrisione Iccio praedam poeta adnumerat, fortitudini eius praemii loco cessuram. Generalem praedae notionem in specialem convertit, virginem ac puerum captivos ei adsignando. — *quae barbara virginum*, quae barbararum virginum, quae virgo barbara, exquisitiore structura. Vulgaris cum anteced. nexus erat; bellum infers Parthis, praedae, s. virginis ac pueri nobilis potiundi causa. — *sponso necato* a te: egregie hoc toti imagini exornandae inservit. Nam et feritatis ac truculentiae notam adspergit philosopho, et modum, quo virgo in servitutem eius adseritur, declarat. — 7. *puer ex aula*, e nobilioribus suae gentis, vel Arabum vel Parthorum; nisi omnino praestat de puero regio genere oriundo intelligere. Alii de puero accipiunt, qui οἰνοχόου ministerio iam in aula functus esset: quod tamen e poetae verbis vix cogas. — *ad cyathum statui, stare*, verba propria de pocillatore. *Stat Iovis ad cyathos, genuit quem Dardanius Tros*, Auson. Idyll. de Hist. 19. v. Torrent. adde Burman. ad Prop. IV. 2. 29. Adhibebantur ad hoc ministerium pueri nobiles, formosi (Iuven. IX. 46. *tenerum et puerum te et pulchrum, et dignum cyatho caeloque putabas.* adde XIII. 44.) vestitu exornati splendido (Cic. de fin. II. 23. *Adsint etiam formosi pueri, qui ministrent, resplendeat his vestis.*) coronati (I. 38. 2.) eleganter comti atque unguentis delibuti. Iam cum hi ad lautioris convivii apparatum pertinerent (nam in modica coena

plebeios

Doctus ſagittas tendere Sericas
Arcu paterno? Quis neget arduis
Pronos relabi poſſe rivos
Montibus, et Tiberim reverti;

Cum

plebeios calices — porrigit insultus puer — non Phryx aut Lycius, Iuven. XI. 145.) docte Horatius Iccii delicatius atque luxuriosius, quam philosophum deceret, vitae genus futurum, a parte designans, universe comprehendit. — 9. Nobile pueri genus ulterius declarat poeta, ab artibus gentis suae ingenuis, iaculandi peritia. *Doctus tendere*, εἰδὼς τείνειν, pro, tendendi *sagittas*, h. iaculandi peritus, τόξων εὖ εἰδώς. Proprie vero arcus s. nervus tenditur, tum inversione poetica, sagittae arcui tenso impositae, et ad scopum aliquem directae. — *Sericas* epitheto a gente, quae in eadem arte excelleret, desumto. Sic habes *arcum Cydonium* (IV. 9. 17.) *calamum Gnosium* (I. 15. 17.) et al. Nec vero satis Serum, ut omnino populorum Orientis, sagittandi dexteritas vel ex Heliodori lib. 9. Alii quendam e Seribus captum a poeta innui existimant: ad quos etsi haec expeditio etiam spectare potuerit (nam eos diserte memorat I. 12. 56.) paulo disertius tamen exspectasses hoc traditum a poeta. — *paterno* a patre edoctus hanc artem, vel, quod simplicius est, more gentis suae sagittandi peritus.

v. 10 *sqq.* Mutato sententiarum colore aperte iam Iccio poeta exprobrat, quod philosophiae studio relicto miles factus sit, et exspectationem, quam maximam de doctrina atque ingenio eius excitasset, turpiter eluserit. Satis tamen urbane ei mutatum vitae genus obiicit; mirari se tantum dicens, quod militiam philosophiae, peiora melioribus praeferre potuerit. Rem, quae praeter omnium opinionem accidit, incredibilem, per ἀδύνατον extulit poeta, noto more. — *Quis neget*, amplius dubitet, nunc non credat, *pronos relabi* prono cursu referri, retro fluere *posse montibus* (tertio casu) in montes, ad fontes suos. Suaviter *pronos* vocat, undam versus montem, tanquam in declivia loca urgentes. Alii iungunt: *pronos* h. decurrentes *arduis montibus*, cum Cruquii Schol. Sed altera ratio exquisitior est, et convenientior Euripidis loco, Med. 410. ἄνω ποταμῶν ἱερῶν χωροῦσι παγαί, quem respexere Lucian. Dial. Mort. VI. 2. Alciphron Ep.

Cum tu coëmtos undique nobiles
Libros Panaetii, Socraticam et domum,
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

33. libri III. et Cic. ad Attic. XV. 4. Latinorum poetarum loca ſtudioſe collecta vide ad Ovid. Her. V. 30. et a Burm. ad Prop. I. 15. 29. et II. 12. 33. — *reverti*, retro verti poſſe. — 13 *ſqq.* Ex quo *tu*, cum vi, qui tam cordatus homo es, *tendis mutare*, mutaturus es, permutare cogitas philoſophiam cum militia. Pro hoc, quo magis temeritas eius pateat, opponuntur invicem libri philoſophici, et arma, *χρύσεα χαλκείων*. Pro libris in ſpecie Panaetii et Socraticae domus ſcripta, et pro armis loricas cum dilectu poſuit. *Panaetius* Rhodius, Stoicorum princeps, Scipioni et Laelio erat familiariſſimus, eorundemque praeceptor. Memorantur inprimis eius libri *περὶ τοῦ καθήκοντος*, Cic. de Off. I. 2. de dolore patiendo Id. de fin. IV. 9. de Magiſtratibus Id. Legg. III. 6. alii. — 14. *Socraticam domum*, ſectam Socratis, libros philoſophiae academicae, *relliquias domus Socraticae*, uti carmina ſua philoſophica vocat Veſtritius Spurinna apud Wernsdorf. Poet. min. III. p. 552. Sed et univerſe philoſophiam nomine Socratis deſignat poeta III. 21. 9. per *Socraticos ſermones* et A. P. 310. *Socraticas chartas* (ut *Socraticos libros* poſuit Prop. II. 34. 27.) *Domus* de Philoſophis, qui eiusdem ſunt ſectae vel familiae. v. Gronov. ad Senec. de Benef. V. 15. — *Iberis*, e ferro praeſtantiſſimo; nam Hiſpaniae ferrum cum per ſe tum temperatura in optimis a Romanis habebatur. — 16. *Pollicitus meliora*, qui meliorem vitae rationem inſtituiſſes, philoſophiae ſtudiis intentus, nunc peiora iis ſecutus, militiam.

CARMEN XXX.

ARGVMENTVM.

Ad carmina veterum κλητικὰ vetuſtum hoc odarium omnino referendum videtur. Cum enim ex antiquiſſima opinione Dii ſacris adeſſe putarentur, (unde quoque, cum in diverſis locis fierent, Deorum ἐπιδημίαι ortae) Horatius, uſus priſco hoc figmento, Venerem rogat, ut ſe ad ſacrum in Glycerae aedibus faciendum conferat. Comitatus Veneris, ad exornandam hanc ideam unice appoſitus, fraudi fuit quibusdam, ut reconditiora hic latere, poetamque ſanctiori imagine Glycerae amorem ſibi expetere ſuſpicarentur. Cuius quidem ſuſpicionis nulla idonea cauſſa reperiri poteſt; et poeta ubique amores ſuos fateri, ac de perfidia et obſtinato puellarum animo haud tecte ſolet conqueri. Similes colores habet fragm. Anacr. apud Fiſch. p. 271. ὦ ναξ, πανδαμάτωρ Ἔρως, ᾧ Νύμφαι κυανώπιδες, πορφυρέη τ' Ἀφροδίτη, χρυσῷ δὴ εἰκασμένη, συμπαίζουσιν — γουνοῦμαί σε· σὺ δ' εὐμενὴς ἔλθ' ἡμῖν, κεχαρισμένης δ' εὐχωλῆς ἐπάκουσον.

AD VENEREM.

O Venus, regina Gnidi Paphique,
Sperne dilectam Cypron, et vocantis
Ture te multo Glycerae decoram
Transfer in aedem.

Fervi-

v. 1 *sqq.* *Regina Gnidi,* ἄνασσα, μεδέουσα Κνίδου, ut Diana Αὐλίδος ἄνασσα Eurip. Iphig. Aul. 434. v. ad I. 3. 1. *Gnidus* urbs Doridis in Caria, Veneris religione eiusque simulacro a Praxitele sculpto celeberrima. vide Pausan. Attic. I. 20. Plin. XXXVI. 5. cf. Heynii Antiq. Aufſſ. I. p. 123. *Paphus* Cypri oppidum, et ipsum Veneris cultu celebratissimum. v. vel Virg. Aen. I. 415. — *sperne*, posthabe novae sedi, relinque *Cypron*, quamvis *dilectam*, placitam, etsi lubenter ibi commoreris. *Sperni* prisco sermone dicuntur, quae aliis rebus postponuntur: *amari* contra, quae praeferuntur, de locis adeo, ubi versari volupe est. Sic Virgiliana Iuno Aen. I. 16. Carthaginem fertur *terris magis omnibus unam* vel *posthabita coluisse Samo*, eamque tutatam esse (ita forte, exuto ornatu, accipienda illa, *hic illius arma, hic currus fuit*, etiam propter sqq. Eodem colore Dianam tutelarem Ephesiorum Deam declarat Callim. H. in eandem vs 258. Ἔφεσον τεὰ τόξα προέκειτο.) Poetae forte ob oculos fuit Alcmanis fr. apud Steph. carm. lyr. p. 628. Κύπρον ἱμερταὶ λιποῖσα καὶ Πάφον περιῤῥύταν. — *vocantis te*, tus tibi adolentis, ture multo incenso te ad se vocantis, ut isti sacro interfis. Virg. Ge. I. 347. *Et Cererem clamore vocent in tecta*, ubi Nostri locum non praetermisit Heynii diligentia. Alii, *vocantis*, invocantis te, satis languide. Tus poeta omnino pro sacrificio posuit: etsi eius usus in Veneris sacris satis frequens. v. I. 19. 14. — 4. *transfer* confer *te*, nihil amplius. Nam ad evocandorum numinum ritum, cui proprium est hoc verbum, poeta vix respexit. — *aedem*, domum, ut *tecta* in Virg. l. l. Antiquus is vocabuli significatus esse debuit, sicque docte illud adhibuit Horatius. Male alii de sacello capiunt. — *decoram*, eleganter ad hoc sacrum exor-

Fervidus tecum Puer, et ſolutis
Gratiae zonis, properentque Nymphae,
Et parum comis ſine te Iuventas,
Mercuriusque.

exornatam. *Ridet argento domus*, in ſimili apparatu IV. 11. 6.

v. 5—8. Suaviſſima imago Veneris Deorum comitatu adventantis! — *Properent*, adſint *tecum Puer fervidus*, fervens, λάβρος Ἔρως, et ſim. Sic *fervidi iuvenes* III. 13. extr. — *Gratiae* perpetuae Veneris comites: σὺν γὰρ ὑμῖν (Χάρισι) τὰ τερπνὰ καὶ τὰ γλυκέα γίνεται πάντα βροτοῖς Pind. Ol. XIII. 7. 8. cf. I. 4. 5 ſq. — *ſolutis zonis*, discinctae; in Gratiis enim *nihil eſſe alliguti decet, nec adſtricti*: (male legitur *adſcripti*) ſolutis *itaque* tunicis *utuntur*: *pellucidis autem*. Seneca de Benef. I. 3. Ita quoque conſpiciuntur in Monumm. antiquis: e. g. apud Ogle de antiquis gemmis caelatis p. 167. cf. Winkelm. Mon. ined. p. 57. Suavi autem phantaſmate Gratiarum pepla ab Amore ſurrepta fingit Auctor Epigr. in Anthol. gr. IV. p. 491. Colorem e noſtro loco duxiſſe videtur Statius Silv. I. 5. 15. de Nymphis: *Ite deae viridos, liquidosque advertite vultus — veſte nihil tectae*: pravo utique iudicii acumine. — 7. *Iuventas*, Ἥβη Graecorum, et ipſa in Veneris comitatu apud Homer. H. in Ap. 195. cf. Claudian. de Nupt. Hon. 84. — *parum comis*, minus ſuavis, *ſine te*; inverſa oratione, pro, quae per te maius decus, maiorem venuſtatem adquirit. Adpoſite Xenoph. in Sympoſ. init. (p. 117. ed. Rach.) οἱ ὑπὸ τοῦ σώφρονος Ἔρωτος ἔνθεοι, τά τε ἤθη φιλοφρονεστέρως ἔχουσι, καὶ τὴν φωνὴν πραοτέραν ποιοῦνται, καὶ τὰ σχήματα εἰς τὸ ἐλευθεριώτατον ἄγουσιν. — *Mercurius* Veneri comes additus propter εὐεξίαν (cf. I. 10. 4.) vel, quod malim, propter facundiam et vim perſuaſivam amoris. Sic Veneris ceſto (Homer. Il. ξ. 216.) praeter alia inerant, ὀαριστύς, πάρφασις, ἥ τ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονεόντων. Sic Pandorae (Heſiod. Ἔργ. 77. 78.) στῆθεσσι διάκτορος Ἀργεϊφόντης ψεύδεά θ' αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος τεῦξε.

CAR-

CARMEN XXXI.

ARGVMENTVM.

Quum a. V. DCCXXVI. templum Apollinis in Palatio dedicaret Augustus, (v. Dio LIII. 1.) sollennitatem huius diei poeta privata religione prosecutus preces pro se, ut vate, facit. Quarum quidem rationem ac modum ita circumscribit, ut, quum alii divitias omnino que lautioris vitae delicias summam votorum suorum isto die faciant, lautitias istas, ut consentaneum erat, aspernatus, tenuem contra victum, tum animum, qui ab augendi cupiditate alienus partis secure fruatur, rectamque valetudinem cum mente sana, quaeque ad extremam senectutem vegeta permaneat, haec unice ab Apolline precetur. — Elocutio carminis augusta ac splendida, ut decebat in tali argumento: ornatus in singulis exquisitus et copiosus: doctrina quoque haud vulgaris, maxime in declaranda divitiarum atque lautitiarum, quibus alii se beatos censent, notione.

AD

AD APOLLINEM.

Quid dédicátum póscit Apóllinem
Vates? quid orat, de patera novum
Fundéns liquórem? Nón opímas
Sárdiniáe ségetés ferácis;

Non

v. 1—3. Orditur quidem poeta, quasi dubitet, ac secum ipse deliberet, quae maxime sibi hoc festo die ab Apolline expetenda sint; votorum tamen suorum rationem haud ambigue ipsi statim dubitationi praeclaro artificio intexit. Dum enim augustam *vatis* s. sacerdotis Apollinis ac Musarum (v. ad III. I. 3.) personam sumit, facile exspectare licet, se, supra inania vulgi vota elatum, non nisi ea, quae hominem sanctum, vitae adeo innocentia, atque *αὐτάρκειᾳ* conspicuum haud dedeceant, optaturum. Summa igitur cum vi positum, *quid* vates *poscit Apollinem?* pro tenui, quid *ego* poscam Ap. — *dedicatum*, nova aede in monte Palatino ab Augusto consecratum. *Dedicatur* Deus, absolute, qui inter Deos *ἐγχωρίους* recipitur, institutis ei publice certis sacris, caerimoniis, sacerdotibus, erectaque ei ara et templo: etiam is, cui iam recepto nova tantum appellatione, ut h. l. Apolliuis, *Palatino* nova aedes ac nova sacra instituuntur. Sic Ovid. Fast. VI. 637. *te quoque magnifica, Concordia, dedicat aede Livia*, cognomine *Virilis* s. *Maritalis*. Sic Tiberius *Apollinem Temenitem viderat per quietem affirmantem sibi, non posse se ab ipso dedicari*, Suet. in Tiber. c. 74. Illud etiam *consecratio* dicebatur. Vtrumque adhibuit Cic. Nat. D. II. 23. *ut Fides, ut Mens, quas in Capitolio* dedicatas *videmus proxime a M. Aemilio Scauro; ante autem ab Atilio Calatino erat Fides* consecrata. cf. Id. de Legg. II. 28. — 2. inter libandum. *Paterae* sollennis mentio in libationibus. v. III. 5. 33. — *liquorem*, in re sacra, vinum, *laticum honorem libare* Virg. Aen. I. 736. *laticem sacrum* Sil. VII. 164. — *novum*, hornum, nam vino horno libari, uti *horna fruge immolari* (III. 5. 3.) solebat. Petron. c. CXXX. nostri loci forte memor, *spumabit pateris hornus liquor.*

v. 3—8. Poeta non, *quae prima fere vota, et cunctis notissima*

Non aestuosae grata Calabriae
Armenta; non aurum, aut ebur Indicum;
Non rura, quae Liris quieta
Mordet aqua, taciturnus amnis.

Premant

tissima templis, (Iuven. X. 23.) *divitias* optat. Exquisite has per enumerationem declarat desumtis a suo populo divitiarum generibus. Brevior in eadem re Pindarus Nem. VIII. 63. aliter quoque inflexa sententia: *χρυσὸν εὔχονται, πεδίον δ' ἕτεροι ἀπέραντον· ἐγὼ δ' ἀστοῖς ἀδὼν* (unde *φίλος ἀστοῖς Πίνδαρος* Platoni c. XXVIII. in Anal. Br. T. I. p. 174. dictus) *χθονὶ γυῖα καλύψαιμι.* — *non* latas agrorum possessiones, latifundia *οὐ στέργω βαθυλήϊους ἀρούρας, οὐκ ὄλβον πολύχρυσον, οἷα Γύγης, αὐτάρκους ἔραμαι βίου* Alphens IV. (Anal. Br. II. 129.) — *Sardiniae*, tanquam fertilissimae. *Benignissimam* eam *urbis Romae nutricem* vocat Val. Max. VII. 6. et *propensae Cereris nutritam favore* Sil. It. XII. 375. adde Melam II. et Plin. H. N. III. 7. *Opimas segetes*, uberem proventum Sard. (ut I. 1. 7. 8.) pro, opimos agros, *πίονας ἀγροὺς* Hom. Il. ψ. 832. *pinguia culta* Virg. Ge. IV. 372. Observent tirones concinnam epithetorum collocationem. — 5. non armentorum greges: qui praecipua tum divitiarum pars erant. v. H. 16. 33. *Armenta Calabriae*, quae in Calabria pasci solent. Frequens enim erat ista regio pascuis, *εὐβοτος* inde dicta Straboni L. VI. 431. cf. Plin. H. N. III. 11. et ad V. 1. 27. — *aestuosae*, solis ardore inaestuantis, ferventis. v. I. 22. 5. — *grata* adspectu, laeta, nitida, pinguia; nihil amplius. Alii aliter. — 6. *aurum* parum opportune specialibus divitiarum notionibus intextum videri possit: sed capiendum h. l. de luxu Romanorum, quo aedes ac villas aurea vel inaurata supellectili exornarent. Hinc semper fere, ut h. l., iungitur *ebori*, quod et ipsum insano more ad istum usum appetebant Romani, lautitiarum harum studiosissimi Ovid. Medic. fac. 10. *Sectile deliciis India praebet ebur.* cf. II. 18. 1. — *Indicum*, Virg. Ge. I. 57. — *non rura*, quae Liris praeterfluit. *Liris* fluvius in finibus Latii et Campaniae, quae et fertilissima (*uberis arva Falerni, dives ea et nunquam tellus mentita Colono*, Sil. VII. 159. 160.) propter caeli temperiem, tum et amoenissimae ibi villae, et nobilissimae in collibus Formianis et monte Massico

Premant Caléna falcé, quibus dédit
Fortuna, vítem: dives et aureis
Mercátor éxsiccét culúllis
Vína Syrá reparáta mérce,

Dis

co vineae erant. — *mordet*, ξαίνει, ὑποξύει (ut Marian. III. 10. in Anal. Br. II. p. 512. ποταμὸς — πέζαν ὑποξύει αὐτοφύτοιο νάπης. Callim. ep. XLVI. 3. πολλάκι λήθει τοῖχον ὑποτρώγων ἡσύχιος ποταμός. Alia v. apud Ruhnk. Ep. Crit. II. p. 151. ed. II.) terram alluens. Lucil. Iun. Aetn. 110. (in Wernsdorf. Poet. min. IV. P. I. p. 111.) *lympha perenni edit humum lima, furtimque obstantia mollit.* Claudian. de Cons. Prob. 259. de hoc ipso fluvio: *terens querceta Maricae Liris.* Alias dicunt *lambere* (I. 22. 4.) *stringere, radere:* Priscian. Perieg. 69. 70. *Has* stringens *pelago terras, circumfluus illis montibus aut* radens *suppostas urbibus oras.* Ita ibi legendum e Dionys. Per. 61. ἢ ὀρέων ἢ πέζαν ὑποξύουσα πολήων. — *quieta* et *taciturnus* de leni eius cursu. Sil. IV. 350. *Liris qui fonte quieto dissimulat cursum, ac nullo mutabilis imbri perstringit tacitas gemmanti gurgite ripas.*

v. 9—14. Equidem ista rura vitibus consita votis mihi non expeto; pro hoc, variata oratione: aliis istas vineas Campanas non invideo; nam ad proxime antecedentia haec spectare, facile eo vel vitis Calena ducit. Iam vide quo ornatu hanc sententiam perpoliverit. Pro, alii possideant, est, alii colant, (ut III. 1. 9. *Est ut viro vir latius ordinet arbusta sulcis.*) et pro hoc, specialis at praecipua vitibus impendenda cura ponitur, quae est in amputatione. Tum in elocutione mirum ornatum facile sentias. *Premant*, compescant falce, putent *vitem, inutiles* vitium *ramos* (V. 2. 11.) cf. Virg. Ge. II. 401. *Premere falce* pro succidere, Virgil. Ge. I. 157. Calpurn. Ecl. V. 111. Tum epithet. *Calena* docte *falci* dedit, quod ad vitem proprie spectabat. Sic I. 20. 9. *praelum Calenum* et III. 16. 34. *Laestrygoniam amphoram* dixit. — *quibus dedit fortuna*, quibus hoc datum est, quibus licet. Adiectum hoc a poeta, ut invidiae se expertem profiteatur. — 10. Nova sententia, (ad quam tamen ab antecedentibus paratus erat transitus) qua lautitias vitae poeta deprecatur. Vivide has ostendit in homine, mercaturam faciente, et inde instrumenta luxus atque lautioris vitae sibi parante. Luxum

istum

Dis carus ipsis; quippe ter et quater
Anno revisens aequor Atlanticum
Impune. Me pascant olivae,
Me cichorea, levesque malvae.

Frui

istum speciali idea declarat per vina transmarina, eaque pretiosissima, atque *aurea* pocula, quibus se mercator ingurgitat. Simili ornatu Virgil. Ge. II. 505. *His petit excidiis urbem — ut gemma bibat, et Sarrano indormiat ostro.* — *Cululli* proprie calices fictiles, quibus Pontifices, Virginesque Vestales in sacris utebantur, iuxta Scholl. tum omnino de quibusvis grandioribus poculis ut A. P. 434. — *exsiccet cul. vina*, exquisitiore structura, pro, exsiccet cullullos (ut *cadi cum faece siccati* I. 35. 27.) vino epoto, vinum bibat ex aureis cullullis. Sed alterum *ἐναργέστερον*. — *reparata*, parata (nam verba cum *re* composita pro simplicibus fere adhibere solet Horatius. v. c. I. 37. 24. etsi h. l. ad iteratam mercium permutationem trahere possis, mercatore suas cum Syriis, tum has cum vino commutante) permutata *mercibus Syriis*, aromatis, et unguentis, ex India atque Arabia in Syriae ac Phoeniciae maritima oppida convectis, et inde Romam delatis. — 13. Nexus: Mercatura ei, unde pretiosissima vina paret, suppeditante. *Diis carus ipsis*, Diis ipsis curam eius gerentibus, divitias ei largientibus, antiqua notione. Homer. Il. β. 668. de Rhodiis: *ἐφίλησε γὰρ αὐτοὺς Διὸς, — καὶ σφιν ἑκατόμπυλον πλοῦτον κατέχευε Κρονίων.* Hesiod. Ἔργ. 308. *ἀθάνατοι μάλιστα, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι.* cf. ad I. 26. 1. — 14. dum *impune*, absque iactura, sine naufragio (cf. I. 17. 5.) saepius quotannis mercaturae faciendae caussa vel *aequor Atlanticum*, littora Africae et Hispaniae, maxime fretum Gaditanum *revisit*, adit, sicque ex crebra mercium permutatione maximum lucrum capit. *Aequor Atlanticum* poeta posuit, tanquam remotissimum, (ut *Hesperia ultima* I. 36. 4.) etsi ultra Gades Romani vix navigaverint. Facile vero perspicitur a poeta h. l. exaggerari omnia, ut luxuriosi hominis imaginem, longissima itinera atque pericula, quo magis luxu diffluere possit, continuo repetentis, vividissime ob oculos poneret.

v. 15. 16. Ego, facili ac tenui victu corpus alens, istas delicias non appeto, fastidio. Praeclare vero istis longe arcessitis, aegreque et cum vitae periculo

Frui paratis et validó mihi,
Latoë, dones, et, precor, integra

Cum

periculo quaesitis lautitiis opponit vilia atque opera levi parabilia, *olivam*, (cf. V. 12. 56.) et ex plantis hortensibus *cichoreum*, κιχορεῖον, ſ. κιχώριον, (noſtris *Endivie*) v. Theophr. H. Plant. VII. 11. Plin. H. N. XXI. 15. et *malvam*, μαλάχην, plantam corpori ſaluberrimam, cf. V. 2. 57. 58. Heſiod. Ἔργ. 41. Hinc *levem*, quae ſtomachum non gravat. Ventrem etiam movere credita. cf. Martial. III. 89.

v. 17 *ſqq.* Sequitur ſollennis converſio ad Apollinem in fine carminis, cum votorum expoſitione e priſcorum Hymnorum ratione. Dignae vero vate preces, digna, quae Apollo exaudiat, vota! — *Latoe*, Λατῶε, fili Latonae, Apollo, *dones* δὸς (quod ſollenne Hymnorum) da *mihi et valido quoad corpus et integra cum mente*, ἀγνῇ ψυχῇ, animo ab omni ſcelere puro (v. ad I. 22. 1.) σωφρονοῦντι, *frui p.* graece, pro, da ut corpore atque animo valens *fruar paratis*, τοῖς οὖσι, partis. Praeclarum vero continentiae votum, Horatio *nihil ſupra Deos laceſſenti* (II. 18. 11.) perquam familiare. Oſtendit igitur poeta animum divitias ſplendide aſpernantem, ac de praeſentium bonorum recto uſu unice ſollicitum. Simillimae ſententiae occurrunt in Menandri Κόλαξι (apud Athen. XIV. 22. p. 659. et inde in Grotii Exc. p. 731.) σπουδὴ — εὐχώμεθα Ὀλυμπίοισι πᾶσι, πάσαις — διδόναι, σωτηρίαν, ὑγίειαν, ἀγαθὰ πολλά, τῶν ὄντων τε νῦν ἀγαθῶν ὄνησιν. Alii poſt Acronem *parata* exponunt, quae in promtu ſunt omnibus, τὰ εὐτελῆ, quo ſenſu etſi h. v. recte adhiberi poteſt (Seneca Ep. XC. *ad* parata *nati ſumus; nos omnia nobis difficilia* facilium *faſtidio fecimus*) rationi tamen totius carminis, qua ſe divitiarum cauſſa vota facturum negat, alter modus magis convenire videtur, cum hic ad proxime antecedentia tantum referri poſſit. Vt taceam, ieiuni quid ipſis votis ſic inferri. — 19. *nec turpem*, triſtitia deturpatam, triſtem, moroſam, γῆρας ἀτερπές, λυπηρόν, adeoque ſenectutem hilarem, ſuavem, iucundam. Hinc perſpicuitatis cauſſa adiectum puta, *nec cithara carentem*, quae adhuc cantu delectetur, atque exhilaretur. Alii *turpem* vitiis, vel per λιτότητα, honoratam: neutrum ad ſenſum carminis, αὐτάρκειας notionem ubique ingerentis. Ad ſententiam poetae Eurip. Herc. fur. 676 ſqq. μὴ ζῴην μετ' ἀμουσίας, αἰεὶ δ' ἐν στεφάνοισιν εἴην. ἔστι τοὶ γέρων

Cum mente; nec turpem ſenectam
Dégere, nec citharâ carentem.

γέρων ἀοιδὸς πελαδῶ Μναμοσύναν (Mnemoſynen, Muſas, ut mihi adſint, ex more invocem). Id. in Erecht. fragm. in Stob. floril. Grot. p. 211. μετὰ δ' ἡσυχίας πολιῷ γήραϊ συνοικοίην, ἀείδοιμι δὲ στεφάνοις κάρη πολιὸν στεφανώσας. E Theognideis ſpectant huc vv. 769. 770. τόδ' (σοφίης μελέδημα) αἰὲν ἔχων τερποίμην φόρμιγγι καὶ ἐρχηθμῷ καὶ ἀοιδῇ, καὶ μετὰ τῶν ἀγαθῶν εὐδλὸν ἔχοιμι νόον.

CAR-

CARMEN XXXII.

ARGVMENTVM.

Odarii huius initium ludentem potius, quam argumento alicui intentum ac praeparatum poetam prodit. Animo enim remissiori atque otioso indulgens poeta sollemni ritu lyram invocat, ut carmen sibi suppeditet, et in hac ipsa statim omnes suas cogitationes subita conversione defigit: dumque huius vim ac virtutes exponit, totius simul poeseos, maxime lyricae, laudes complectitur. Ita carmen exiit fortuiti magis, ut ita dicam, argumenti, atque effusum potius, quam laboriose anxieque expressum. Dum vero eosdem modos, quos olim Alcaeo suggesserit, poeta lyram poscit, haud obscure se et Alcaei imitatorem, simulque Romanae fidicinem lyrae (IV. 3. 23.) h. poeseos lyricae inter Romanos auctorem profitetur. cf. omnino IV. 3. — Initium atque incessus totius carminis paullo insolentior effecit, ut Interpp. suum potius quam poetae sensum secuti, diverso quisque modo, summam carminis constituerent. Alii enim Horatium hoc carmen composuisse existimant, cum a Maecenate vel ipso etiam Augusto invitatus esset ad scribendum sollennius aliquod carmen forte feriis Latinis aut Apollinaribus ludis canendum: alii eo tempore fastum autumant, quum posceretur sua dicta (uti Scholl. eloquuntur) edere: alii denique carmini saeculari, quod Augustus ei iniunxisset, praelusum a poeta volunt: Iani

tandem Hotatium a Maecenate aliove amicò in lyram ſuam carmen facere iuſſum contendit. Quas quidem VV. DD. opiniones, e prava, ut nobis quidem videtur, primorum vv. interpunctione atque interpretatione enatas, cum nulli idoneo ſuperſtructae ſint fundamento, pluribus refellere nihil attinet.

AD

AD LYRAM.

Poſcimur: — ſi quid vacui ſub umbra
Luſimus tecum, quod et hunc in annum
Vivat, et plures, — age, dic Latinum,
Barbite, carmen,
Leſbio

v. 1 *ſqq.* *Poſcimur*, poſcor, impellor, impelli me ſentio ad canendum, Θυμὸς ἐποτρύνει ἀείδειν, Apollinis vel Muſarum impulſu. Eundem enim, quem vates, poetae furorem fimulant, ſeque Apollinis vel Muſarum ἐφετμαῖς (Orph. Arg. 6.) ad pangenda carmina excitari, et quae eae *dictent* (Prop. IV. 1. 133.) ſe effari aliis perſuaſum haberi volunt. Stat. Silv. IV. 4. 95. *vocat arcitenens alio Pater*, h. aliud me carmen adgredi iubet. Id. initio Thebaidis: *evolvere Thebas Pierius menti calor incidit: unde iubetis ire deae?* Claudian. de R. P. I. init. — *prodere cantu mens congeſta iubet.* — *Iam furor humanos noſtro de pectore ſenſus expulit, et totum ſpirant praecordia Phoebum.* Hoc loco ſimpliciter eſt, fert animus, lubet aliquod carmen lyra modulari, ſcribere, nihil amplius. Hortatur igitur lyram, ut ſibi numeroſe nunc accinat, quae nec antea ſibi invocanti defuerit. — *Age dic*, ede *carmen*, ſonos, modulos carminis, carmine *latino* nunc reſona, qui olim *graeca* Alcaei ἁρμάτα reddideris, expreſſeris. Quum ad lyram carmina olim canerentur, ratio in promtu eſt, cur is, qui carmen ſcribit, lyram pulſare, et lyra, quae illud numeris refert, ipſum carmen modulari, fundere dicatur. cf. III. 11. 7. Idem color in Sapphus fr. ἄγε μοι, δῖα χέλυ, φωνήεσσα γένοιο. Theogn. 739. Φόρμιγξ δ' αὖ φθέγγου· ἱερὸν μέλος ἠδὲ καὶ αὐλός. — *Si quid* olim cecini *tecum*, tuas fides pulſando, quod in hunc et plures in annos vivat, dignum adeo, quod ad poſterorum memoriam perveniat, quod perpetuo placeat: docte pro vulgari, ſi digne fides tuas percuſſi. Sollennis haec poetarum ratio, ut, evulgatis iam aliquot carminibus, quae cum plauſu a civibus ſuis excepta noſſent, in novi argumenti tractatione Apollinis, Muſarum vel adeo lyrae opem certiorem atque praeſentiorem

Lesbio primum modulate civi;
Qui ferox bello, tamen inter arma,
Sive iactatam religarat udo
Litore navim,

Libe-

sibi spondeant. Valer. Flacc. I. 5—7. *Phoebe mone; si Cymeae mihi conscia vatis stat casta cortina domo; si laurea digna fronte viret.* Stat. Achill. I. 8. *Tu modo, si veteres digno deplevimus haustu, da fontes mihi, Phoebe, novos, ac fronde secunda necte comas;* et inde Olymp. Nemes. (iuxta Wernsd. in Poet. min. T. I. p. 282.) Laud. Herc. 6—9. — *Si* sollennis obtestandi precandique formula. v. Bentl. h. l. et Heyn. ad Virg. Aen. IX. 406. Idem vero orationis color, ut IV. 9. 9. *nec si quid olim lusit Anacreon* caet. — *vacui* curis, *curis expeditis* (I. 22. 11.) adeoque otiosi, nullis negotiis districti; cf. I. 26. init. — *sub umbra* praeclare ad exornandam τοῦ *vacui* imaginem adiectum. Ovid. Amor. II. 18. 3. *Nos, Macer, ignavi Veneris cessamus in umbra*, h. amatoria carmina ludimus. Martial. IX. 84. nostri forte loci memor: *Haec ego Pieria ludebam tutus in umbra.* — *ludere* alias de carminibus levioris argumenti, hic vero de quibusvis intelligendum. Sic παίζειν Graecis, veluti Pind. Ol. I. 24. οἷα παίζομεν φίλαν πρὸς τράπεζαν. cf. Ruhnk. ad Tim. p. 222. — *tecum* suaviter! nam lyra poetae est συμπαίστρια, dum modos carminis exprimit. Virgil. Ecl. VIII. 21. *Incipe Maenalios* mecum *mea tibia versus.* Sic ὕμνος φόρμιγγι συνοίμιος Apollon. Rh. II. 161. *et hunc in annum et plures*, κὴ νῦν κήπειτα, s. ἐς ὥρας, graeca suavitate, pro, diu, perpetuo. v. Valken. ad Theocr. Adoniaz. p. 370. — *Vivere* de carminibus, v. ad IV. 9. 11. De barbito, quo omnino lyrica poesis designatur, v. I. 1. 34.

v. 5 *sqq.* O barbite Alcaei, ὦ Λεσβῷε βάρβιτε! nihil amplius; nam reliqua ad ornatum spectant. Satis diserte hac appellatione poeta innuit, se in argumentis carminum, eorumque tractatione Alcaeum maxime secutum esse. Nam *barbitos Alcaei* dicitur, uti *fides Teïa* (I. 17. 18.) quae carmina Anacreonteis similia, λύρα Ὁμήρου (Anacr. XLVIII.) quae epica refert. Potest tamen simpliciter ornatus caussa adiectum videri, ad lyricam omnino poesin declarandam. — *modulate*, qui pulsatus es (passive) *Lesbio* civi

Liberum et Musas, Veneremque, et illi
Semper haerentem Puerum canebat,
Et Lycum, nigris oculis nigroque
Crine decorum.

O

civi a Lesbio cive, Alcaeo. Ita fere expediunt h. l. intpp. Nihil tamen impedit, quo minus simplicius interpretemur: qui modulatus es, h. qui carmen edidisti, suggessisti primum Lesbio civi, Alcaeo. Nam proprie modulatur lyrâ poeta, qui eam pulsat; tum exquisitiore ratione et ipsa modulari dicitur, quae *modos dicit* (III. 11. 7.) *carmen dicit*, quo eodem orationis colore versu proximo usus fuerat. Sic non opus erit passiva significatione accipere. — *Primum*, praecipue, maxime. Nam per Alcaeum maxime lyrica poesis exculta fuit. Inventorem barbiti Terpandrum Lesbium tradit Pindarus apud Athen. XIV. p. 635. — 6. Docte iam aliquot Alcaei carminum argumenta enumerat poeta, in lusibus et amoribus occupata. cf. Hermes. El. v. 47—50. Gravioris argumenti erant *minaces* eius *Camenae* (IV. 9. 7.) quibus *tyrannos insectabatur*. (Quinctil. X. 1.) Sed illorum tantum meminit poeta, ut suavior oppositio fieret: Alcaeus bello fortis, idemque amatoriorum carminum scriptor. — *Qui*, *ferox bello*, bellicosus, *αἰχμητὴς ὢν*, *πολεμικὸς γενόμενος* (ut Athen. de eo L. XIV. p. 623.) *inter arma* sive terrestre (propter v. s.) bellum gereret, *sive navim* ventis *iactatam*, quae altum non amplius tenere posset, *religarat*, alligarat (de hoc *τοῦ religare* usu loquendi adi Gronov. Diatr. Stat. c. XXXIV. et Valken. ad Hippol. 752. adde Lucan. Pharf. VII. 860.) e prisco more (v. ad I. 14. 6.) litore *udo*, *ἁλικτύπῳ*. Postrema haec accipiunt fere: sive in portu quiescebat: quo tota oppositionis vis enervatur. Imo maximum sententiae recte constituendae momentum *τῷ iactatam* inest, Alcaeum nimirum, quamvis navis eius ita adflicta esset, ut litus sibi petendum esset, *tamen Lib.* caet. — *Liberum*, spectant haec ad Alcaei *ᾄσματα παροίνια*, quorum fragmenta nonnulla servavit Athen. IX. 8. p. 430. Male vero faciunt, qui haec numina unius eiusdemque carminis argumentum fuisse arbitrantur, et ad illustrandam istorum *συνεδρίαν* multa vano studio constipant. — 10. *Puerum*, *παῖδα*, filium *semper haerentem* Veneri, adhaerentem, assiduum Veneris comitem. — 11. *Lycum*, Alcaei amasium, *nigris oculis dec.*

O decus Phoebi, et dapibus supremi
Grata testudo Iovis, o laborum
Dulce lenimen, mihi cumque salve
Rite vocanti.

ἰοβλέφαρον, cf. Anacr. 29. 4. adde Schrader. ad Mus. p. 190. Sunt haud dubie epitheta ab ipso Alcaeo isti Lyco tributa. Respexit ad ista in Lycum carmina Cic. de Nat. D. I. 18. *Nobis, qui adolescentibus delectamur, etiam vitia saepe iucunda sunt. Naevus in articulo pueri delectat Alcaeum. At est corporis macula naevus: illi tamen hoc lumen videbatur.*

v. 13 *sqq.* Exitus carminis ad Hymni rationem proxime accedit. — *decus Phoebi,* ἄγαλμα, lyra, gestamen Phoebi: nihil amplius. Cui non in mentem veniunt illa Pindari Pyth. α. init. χρυσέα φόρμιγξ, Ἀπόλλωνος καὶ ἰοπλοκάμων σύνδικον Μοισᾶν κτέανον. — *grata dapibus,* adhibita in conviviis Deorum: res ab heroicis temporibus (Hom. Od. ϑ. 99. ρ. 269.) ad Deos traducta. De Apolline Homer. Il. α. 603. Pind. Nem. 5. 42. ἐν δὲ μέσσαις φόρμιγγ' Ἀπόλλων ἑπτάγλωσσον χρυσέῳ πλάκτρῳ διώκων. Hinc φόρμιγξ δαιτὸς ἑταίρη Homer. H. in Merc. 31. — *supremi* ὑψίστου, ὑπερτάτου. — *lenimen laborum* potest esse, cuius cantu deliniti labores minus sentimus, ut II. 13. 38. *Prom. et Pel. parens dulci* eiusdem Alcaei lyrae *sono laborum decipitur:* qua eadem de caussa Orpheus lyram ἐπαρήγονα μόχθων vocat Arg. 88. Potest etiam esse: propter quam labores fortiter perpetimur, a poetis immortalitatem inde consecuturi: τοί γὰρ ἀοίδιμον ἔργοις ἀθάνατόν τε μὲν αὔξουσι Μοῦσαι, ut in notissimo Aristotelis Scolio, apud Brunk. Anal. I. p. 177. Esset adeo Pindari λύτρον, ἄποινα μόχθων. Simplicissimum tamen fuerit, accipere, quae animum, curis fatigatum, recreat, τερψίνοος. — 15. *salve,* χαῖρε, laeta, (v. ad I. 2. 46.) propitia mihi sis, tanquam Dea, suaviter! pro vulgari, modos ac carmina mihi suppedites, quandocunque (v. Obss.) te *rite vocem,* invocem: splendide etiam hoc pro, quotiescunque te, fides tuas pulsem. *Rite* petitum a sacris, quae certis caerimoniis apparari decet: h. l. augustam orationi speciem conciliat; nihil amplius.

CAR-

CARMEN XXXIII.

ARGVMENTVM.

Vix dubitandum videtur, quin ad Albium Tibullum, cuius et nomen et elegiae diſerte commemorentur, hoc carmen ſcriptum ſit. Nam quod ad elevandam hanc ſententiam Viri docti afferunt, iuniorem Tibullo a Glycera praelatum dici, quem tamen admodum iuvenem obiiſſe conſtet, et Glyceram Tibullo amatam hoc carmine declarari, cuius tamen in Tibulli elegiis ne nomen quidem extet: hōc quidem vix ullius momenti eſſe videtur. Nam ſi hos Glycerae amores ad extremos Tibulli annos cum ipſa hac ode referas (quod et Ayrm. fecit in Vita Tib. p. 133.) quidni tandem fieri potuit, ut Tibullo aetatis a. XXXI. agenti aliquis multo iunior Glycerae amorem auferret, atque huic ideo magis probaretur? Neque plus alteri, quod a ſilentio ducitur, argumento tribuendum arbitror, quum multa Tibulli interciderint, et ipſa, quae aetatem tulere, manca admodum ac lacera ad nos pervenerint. Eo enim, ut Glyceram eandem cum Nemeſi ſtatuerent, quosdam delapſos eſſe nollem, cum ratio non appareat, cur Horatius puellae nomen aliud fingeret, quam quod Tibullus ſeu verum ſeu fictum carminibus ſuis inſeruerat, et in Nemeſi avaritia tantum, in Glycera autem perfidia ac faſtidium notetur. Caeterum ipſius argumenti deſcriptio ſatis expedita. Tibullum de Glycerae perfidia graviter querentem vicemque eius dolen-

tem consolaturus Horatius omnibus hoo usu venire ut amantibus, ut dispares fere, h. qui forma atque animi indole ipsis plane dissimiles sint, sectentur, ab iisque amari cupiant. Praeclare hoc poeta ulterius exornat, a Venere desiderium, quo ad sui dissimiles amore ferantur, hominibus iniectum fingendo.

AD

AD ALBIVM TIBVLLVM.

Albi, ne doleas plus nimio, memor
Immitis Glycerae, neu miserabiles
Decantes elegos, cur tibi iunior
Laesa praeniteat fide.

Insi-

v. 1 *sqq.* Moderate feras, ne te supra modum excrucies, *memor* (*μεμνημένος*, ut Theocr. ζ. 69. adde Noſtri I. 36. 7.) *Glycerae immitis*, docte pro vulgari, propter Glyceram *immitem*, duram in te, asperam, amorem tuum aspernantem. Tibull. I. 4. 53. *tum tibi mitis erit, rapias tum cara* (*φιλήματα*) *licebit oscula*, et III. 6. 12. *Ille facit mites* (e praeclara Heynii emendatione) *animos deus, ille ferocem contudit.* Nisi omnino h. l. est; saevam, crudelem, ob *laesam* (v. 4.) pristinam *fidem*. — 3. 4. docte ac breviter, pro: neve conquerare, quod alius tibi praeferatur. Pro questu in genere *elegos* (nam his *querimonia primum* expressa est A. P. 75.) posuit, quibus superbiam ac perfidiam Glycerae Tibullus conquestus fuisset. — *Decantes elegos*, elegis decantes, describas, prodas dolorem tuum de perfidia puellae. — *miserabiles*, quae immitem Glycerae animum permoveant, emolliant, appositе ad naturam elegiaci carminis (sic *flebilis Elegia* Ovid. Amor. III. 9. 3.) maxime Tibulliani. Hinc *elegis* Tibullum *molles amores flevisse* dicit Domit. Marsus in epigr., Tibulli carminibus annexo, IV. 15. 3. — 3. *cur*, propterea quod (ut Ep. I. 8. 10.) alius te *iunior*, hoc ipso quod aetate sit iunior, (sic *iuniores quaerit adulteros* nova nupta III. 6. 25.) *praeniteat*, praeferatur, iuvenili forma gratior, acceptior sit Glycerae, quod alium nunc amet, *laesa* amoris pristini *fide* tibi data, te, quem constanter amaturam pollicita fuisset, neglecto.

v. 5 *sqq.* Communem hanc esse amantium conditionem, ut raro admodum voluntatum atque animorum consensum mutuum experiantur, exemplis statim cum aliorum tum suo ipsius docte poeta ostendit. Lamb. ad pedestrem rationem Lyricum deprimit, dum verba ita iungit atque explicat: Albi, ne forte doleas caet. hoc te scire volo,

insi-

Insignem tenui frontè Lycorida
Cyri torret amor, Cyrus in asperam
Declinat Pholoën; sed prius Appulis
Iungentur capreae lupis,
Quam

insignem tenui caet. Orationis color petitus videtur e Moschi Id. VI. 1 sqq. ἦρα Πὰν Ἀχῶς τᾶς γείτονος, ἤρατο δ' Ἀχὼ σκιρτητᾶ Σατύρω, Σάτυρος δ' ἐπεμήνατο Λύδων. Ὡς Ἀχὼ τὸν Πᾶνα τόσον Σάτυρος φλέγει Ἀχώ, καὶ Λύδα Σατυρίσκον· Ἔρως δ' ἐσμύχετ' ἀμοιβᾷ. adde Callim. ep. XXXIII. 5. Χ' οὗμὸς ἔρως τοιόσδε· τὰ μὲν φεύγοντα διώκειν οἶδε, τὰ δ' ἐν μέσσῳ κείμενα παρπέτεται. — *Lycorida torret*, urit, incendit, tenet *amor Cyri*, eius amore flagrat, amat eum Lycoris; sed is eam non curat, animo ad aliam inclinato. Docte hoc ad sqq. retulit poeta. — *Insignem* decoram (ut I. 21. 11. et 32. 12.) praeditam *tenui*, angusta, brevi *fronte*, pulchram omnino, nota poetarum ratione. Tenuem frontem apud veteres in honore atque laude pulchritudinis fuisse passim scriptores antiqui testantur. Hinc et comam in frontem propectebant, ut βραχὺ τῷ μετώπῳ μεταίχμιον relinqueretur. Lucian. T. II. p. 441. ed. Reiz. adde Martial. IV. 41. 9. — *Cyrus* idem putatur, qui Tibullo *Marathus* audiat, quod is eiusdem Pholoës, celebris eius aetatis puellae, fastidia experitus sit; unde Tib. I. 8. 69. *Oderunt, Pholoë, moneo, fastidia divi.* Sed plures amatores Pholoë superbe ac fastidiose habere potuit. — 7. *declinat in Ph.* docta brevitate pro, alienus a Lycoridis amore, Lycorida fastidiens inclinat, propensus est in Pholoën, sed *asperam*, ab ea vicissim fastiditus, spretus. Amplius hoc exornavit poeta sqq. Pholoë haud dubie eadem, quae III. 15. 7. Chloridis filia, et II. 5. 17. *fugax* dicta. — neque tamen Pholoë potietur. Pro hoc ἐμφατικωτέρως poeta, ἀδυνάτῳ usus: Diversissimae naturae animalia facilius concordabunt, amore mutuo fruentur, *quam* caet. Virgil. Ecl. VIII. 26. 27. *Mopso Nisa datur: quid non speremus amantes? Iungentur iam gryphes equis.* Etiam Aristoph. Pac. 1076. πρίν κεν λύκος οἶν ὑμεναιοῖ. cf. V. 16. 30. — *iungentur* amore, honestiore vocabulo. — 9. *turpi* sibi viso, quem adeo amore indignum indicabat, quem fastidiebat, odioso, invisо. Poterat adeo Cyrus Lycoridis iudicio satis commodus ac venustus haberi, non item Pholoës puellae superbae, atque alterius

amore

Quam turpi Pholoë peccet adultero.
Sic viſum Veneri: cui placet impares
Formas atque animos ſub iuga aënea
Saevo mittere cum ioco.
Ipſum

amore occupatae animo. Alii ad mores Cyri illiberaliores, inducti maxime I. 17. extr. vel ad nefandam pueri mollitiem referunt: utrumque docte quidem, ſed parum apte ad totius loci ſententiam. — *Adultero*, amanti ſe, et hoc pro tenui, *ei*, nihil amplius. v. ad I. 25. 9. — *Peccet*, amori eius ſuccumbat, votis eius ſatisfaciat, viciſſim eum amet: nam *peccare* poetis omnino eſt, amare. v. I. 27. 17. Tibull. IV. 7. 9. Caeterum in Pholoë ſubſtitit poeta, ne et ipſe, protracta longius ſententia, faſtidium crearet. Forte tamen haud inepte cenſeas, poetam τὸ ἦθος puellae aſperae, quae nullius amorem expetat, hoc modo repraeſentare voluiſſe.

v. 10 *ſqq.* Generalem ſententiam, exemplis iam declaratam, nunc demum ſubnectit poeta. Vulgari formae: ita fere conſtituendum eſt, ut caet. dignitatem ac vitam tribuit, ad Venerem hanc animorum diſſenſionem referendo. Ad formulam *ſic viſum* comparant Homer. Il. β. 116. et Virgil. Aen. III. 2. adde eund. Aen. I. 283. et cf. Burm. ad II. 427. — *cui placet*, quae ſolet homines *forma* atque *animo*, ſtudiis, voluntate *impares*, plane diverſos *ſub iuga mittere*, domare, deſiderium in iis excitare, facere, ut dispares (IV. 11. 31.) ſectentur, ſicque votorum nunquam fiant compotes. Pectus amore incenſum a Venere dicitur perdomitum, adeoque ſubiugatum, imagine a bove, qui iugo ſubiectus eſt, petita, Graecisque ac Latinis perquam familiari. Hinc Venus ſ. *Cupido imperitare* amanti (Tibull. II. 3. 34.) et amans contra Veneri *ſervire* (Tib. II. 3. 30. IV. 5. 13.) dicitur. Μήτηρ ἀνάγκης ſuaviter ideo Venus dicta Orph. II. 54. 3. Similiter Paul. Silent. XXXII. 4. (Anal. Br. III. 81.) αὐχένα σοὶ κλίνω Κύπρι μεσαιπόλιος, fere ut Tibull. I. 3. 90. *Veneris vinclis colla ſubdere.* Stat. Silv. I. 2. 77. *edomui victum, dominaeque potentis ferre iugum, et longos iuſſi ſperare per annos*, ex Amoris perſona. Ab hac diverſa prorſus eſt altera, et ipſa poetis, etiam Horatio, ſatis frequentata loquendi ratio, ut, qui mutuo amore fruuntur, eidem iugo ſubiecti dicantur, veluti III. 9. 18. *quid ſi priſca redit Venus, diductosque iugo cogit aëneo?* adde

M.

Ipſum me melior quum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Hadriae
Curvantis Calabros ſinus.

II. 5. 2. Theogn. 363. μή μ' ἀέκοντα βίῃ κεντῶν, ὑπ' ἅμαξαν ἔλαυνε, εἰς φιλότητα λίην, Κύρνε, προσελκόμενος, ut alios mittam. Atque hanc quidem omnes illuſtrando huic loco attuliſſe intpp. omnino mireris, qua a totius carminis ſententia vix quidquam alienius excogitari potuit. — *aënea*, dura, unde te non extrices, quibus fruſtra obnitaris. — *ſaevo cum ioco* ſaevum in modum ſic iocata, amantes ludibrio habens, miſere excrucians, amore iniecto, eius tamen potiundi ſpe negata. Similiter Fortunae, pro arbitrio agenti *ludum inſolentem* tribuit Noſter III. 29. 50. et *iocandi ſaevitiam* Claudian. in Eutrop. I. 25. Male *Iocum* Deum intelligunt Porphyr. Lambin. alii.

v. 13 *ſqq.* Ipſe libertinam ſector, dum meum amorem longe praeſtantior puella expetit. *Venus*, puella, ut I. 27. 14. Prop. I. 1. 33. *melior*, melioris conditionis, ac moribus commodioribus, ex oppoſitione ſeqq. — *peteret*, amaret, ut Prop. II. 16. 27. *Quum te tam multi peterent, tu me una petiſti.* — *detinuit* eadem brevitate, qua v. 7. *declinat*, pro, abstraxit me ab altera, ſibique totum addixit, plane illaqueavit *grata compede*, ſuavi amoris vinculo, ἡδεῖ δεσμῷ. v. ad IV. 11. 23. — 15. puella iracunda, aſpera, proterva. *Acrior*, ſaevior *fretis*, fluctibus *Hadriae*, maris Hadriatici. — 16. tempeſtuoſi, procelloſi; pro hoc ornate, quod *curvat*, fluctus excitat, turbat *ſinus Calabros*, qua ſe in Calabriam inſinuat. Ποιητικώτερον tamen videtur: *curvantis ſinus* dictum accipere pro, facientis ſinus vel ſe curvantis (κυρτὸν ἐὸν κορυφοῦται Hom. Il. δ. 426.) dum a Calabriae littore refunditur, ac longo tractu recedit, χέρσῳ ῥηγνύμενον, ut Hom. l. l. Sollenne hoc in tempeſtatis deſcriptione. v. Virg. Ge. III. 238. Plerique poſt Lamb. explicant: in Calabriam ſe inſinuantis; quod ſatis otioſe a poeta adiectum eſſet. Caeterum uſitata eſt poetis animi iracundi cum mari commoto (III. 9. extr. *improbo iracundior Hadria*) et tranquilli cum eodem ſedato ac placido (Aeſchyl. Agam. v. 748. Helenam appellat φρόνημα νηνέμου γαλάνας) comparatio.

CAR-

CARMEN XXXIV.

ARGVMENTVM.

Argumenti huius carminis ratio ea est, ut vel mediocris poeta eo inflammari, ingeniumque in eo pertractando cum laude experiri possit. Lyrico tamen generi illud maxime convenire cum abunde huius rei fidem hoc carmen faciat, tum ex ipsius lyricae poeseos, in iis potissimum, quae sensus feriant, quaeque animum graviter commotum prodant, exprimendis occupatae, natura atque indole facile intelligitur. Horatius igitur, cum sereno caelo tonuisset, cuius phaenomeni naturales causas adsequi non liceret, gravissime eo perculsus ad ipsos Deos auctores illud refert, quasque de Diis animo concepisset notiones, Epicureorum placitis simillimas, nunc retractare, providentiamque adeo, quam aliquamdiu negasset, amplecti iterum se coactum manifesto hoc argumento fatetur. Neque vero poetam, ad tempus certe, ista re commotum fuisse mirum videbitur ei, qui, quam superstitiosa religione alligati Romanorum animi omnium rerum insolitarum causas in Deos verterint, meminerit. Perperam igitur faciunt, qui totum carmen pro irrisione Stoicorum habent, cui vel incessus carminis inprimis in exitu gravis refragatur; vel Horatium hic abiurare philosophiam Epicuream, seque ad Stoicam iterum convertere volunt, cum ipse se nulli sectae adhaerere profiteatur I. Ep. I. 13. vel denique

nique meliorem vivendi rationem eum polliceri putant, inducti forte initio carminis; ſunt tandem, qui poetam unice hoc agere exiſtiment, ut eos, qui cum caerimoniis et ipſos Deos tollendos cenſerent, ad ſaniorem mentem reduceret; ut aliorum omittam argutias.

Parcus

Parcus Deorum cultor et infrequens,
Insanientis dum sapientiae

Consul-

v. 1 *sqq.* Ego qui caeteris hominibus aliquamdiu rectius mihi sapere videbar, inveteratam illam ac penitus insitam de Diis, eorumque in res humanas vi atque effectu opinionem tanquam vanam atque insulsam irridendo; nunc demum intelligo, quam perverso mentis acumine hoc fecerim, et in quo impio errore versatus sim. Prius membrum per consequens extulit poeta: qui Deorum cultum neglexi, templa eorum non frequentavi. Nam qui Deorum providentiam tollit, is et cultum ipsorum negligat necesse est. Hanc vero generalem adsumi debere sententiam, docent sequentia. Horatius igitur *parcus* est *Deorum cultor*, parcit (φείδεται) Deos colere, eos omnino non colit, negligit, non curat: *infrequens* adeo est, exquisitiore vocis usu, pro, templa Deorum non frequentat, non adit, ut sacra iis faciat, ac vota nuncupet. Pedestris prorsus ratio est, quam fere ab intpp. initam videas, qua parce atque infrequenter, h. parco sumtu ac raro admodum Deos a se cultos Horatium confiteri h. l. volunt. Porro si in hoc solo se graviter erasse fateretur Horatius, quod parum lauta Diis obtulisset sacrificia, summa fere carminis in declarando eius ad lautiora Diis paranda sacra post tonitru, claro caelo editum, promtiore animo ponenda esset: quod quidem vel per se statuere (nam et vilia munera, pio animo oblata, Diis accepta esse ait III. 23. 17,) atque huius carminis argumentum facere quam ieiunum sit, facile intelligitur. — *dum erro*, a recto cursu deferor, aberro; v. ad v. 4. *consultus sapientiae*, professus sapientiam, h. deditus, occupatus opinionibus, quibus repertis vel adscitis mire mihi sapere videbar, quas pro verissimis amplectebar, Deorum providentiam tollendo: quum tamen haud dubio providentiae divinae documento ostenso se egregie falli cognosceret, sapientiam illam, s. dogma istud vocat *insaniens*, quod providentiam neget, quam non nisi insanus ac vecors negare audeat, qui adeo gravissimus error est. Similis sententiarum atque orationis habitus est in Eurip. Heracl. 901.

Consultus erro, nunc retrorsum
Vela dare, atque iterare cursus
Cogor

ἄχεις ὁδόν τιν', ὦ πόλις, δίκαιον. (rectum cursum tenes, recte agis, Deos venerando) οὐ χρὴ ποτε τόδ' ἀφελίσθαι, τιμᾶν θεούς. Ὁ δὲ μὴ φάσκων, ἐγγὺς μανιῶν ἐλαύνει, a recto tramite devius, insane aberrat. Est adeo *sapientia insaniens* hominis perverse argumentantis, mireque deliramentis suis sibi placentis, σοφία ἄσοφος: de quo loquendi genere, Graecis maxime usitato v. Lamb. et intpp. ad Lucian. de Merc. Cond. T. I. p. 698. ed. Reiz. Caeterum Epicuri placita, ad quae ista Horatii proxime accedunt, simpliciter *sapientiam* appellat Lucret. V. 10. *qui primus princeps vitae rutionem invenit eam, quae nunc appellatur Sapientia*, quo sensu etiam hic positum putabat Creech. — 3. 4. Nunc animi sententiam immuto, retracto, providentiam iterum agnoscendo. Docte atque ornate hanc sententiam poeta extulit. — *retrorsum vela dare*, retro navigare *cogor*, ut *iterem*, (ita enim iungenda erat oratio e pedestri ratione) repetam, iterum ineam, s. continuem *cursus relictos*, cursum, viam, a qua aberraveram, quam olim tenueram. Nanta nimirum relictos cursus iterat, qui, cum cursum v. c. Alexandriam versus primo dirigeret, mutato consilio Pelusium tendit, mox, improbato eo, Alexandriam rursus petit. Poeta igitur, qui providentiam primum statuerat, mox casum in rebus humanis dominari sibi persuaserat, is priorem nunc iterum amplecti sententiam insigni aliquo ostento coactum esse dicit. Eadem metaphora Graeci scriptores ἀντιτρέχειν, ἀναδραμεῖν adhibent; v. Gesn. ad Orph. Argon. 1202. Πνέειν φρενὸς τροχαίαν Aeschyli (Agam. 228.) docte cum nostro loco comparavit Abresch. Animadv. P. I. p. 267. adde Lucian. Hermot. T. I. p. 769. ed. Reiz. et Nostri Ep. I. 1. 15. 18.

v. 5 — 8. Iovem enim prospicere terrarum orbi, eiusque vim ad omnes res pertingere evidentissimo argumento deprehendi. Sed hoc statim ponit poeta, et, quam inde *cogit*, providentiam Deorum, specialibus notionibus (vv. 12 sqq.) declaratam subiicit. Scilicet quum ex prima admiratione hominum, quod tonitrua iactusque fulminum extimuissent, ea a rerum omnium praepotente Iove effici crederentur (sunt verba Cic. de div. II. 42. adde Eurip. fr. e Sisypho n. I. v. 28 sqq. p. 472. ed. Lipsi.) mox, quum nubes et ventos iis fere coniuncta observassent, istorum conflictum unicam istius phaenomeni caussam haberent; facile eo deducti sunt, ut

Cogor relictos. Namque Diespiter
Igni corusco nubila dividens
Plerumque, per purum tonantes
Egit equos volucremque currum:

Quo

ut tonitru sereno caelo editum, cuius adeo vix ulla physica appareret ratio, ad Deos auctores revocarent, atque ad commonefaciendos terrendosque hominum animos excitatum sibi persuaderent. Hinc in ostentis atque prodigiis fere habitum antiquis temporibus. v. Virg. Ge. I. 487. Lucan. I. 530. Seneca Thyest. 263. Iam Homer. Od. v. 113. ἦ μεγάλ' ἐβρόντησας ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντος· οὐδέποθι νέφος ἐστί· τέρας νύ τεῳ τόδε φαίνεις. Horatius igitur insolita hac re, ad tempus certe, perculsus atque attonitus se revocat, certissimumque inde providentiae argumentum deducit. Oratio ipsa pro rei, quae describitur, maiestate satis splendida, et magnifica: adsumta prisca atque augusta Iovis curru alato per caelum invecti ac tonitru cientis imagine. Maxime vero haec pars carminis, quae huius primarium est argumentum, illuminanda erat, re, ut sit in timore, amplificanda atque in maius augenda, quo et se haud levi de caussa graviter commotum ostenderet, eundemque et in aliis sensum excitaret. Parum scite igitur agunt, qui vv. 9—12. pro digressione habent, *Diespiter*, diei ac lucis pater (iuxta Varr. de L. L. IV. 10.) est Iupiter, appellatione non valde quidem frequentata (occurrit III. 2. 29. et in Sulpiciae Sat. v. 33.) sed apposita h. l. in vi eius, per naturam prodita, declaranda. — *plerumque dividens nubila*, findens nubes *igni corusco*, fulmine; graphice prorsus pro, qui alias e nubibus fulmina emittit, qui nonnisi nubilo caelo tonare solet, cuius rei naturales adeo caussas statuere licet. Proprie sententia ita fere efferenda erat: quum tonitru ventorum ac nubium conflictu oriri creditum sit; Iupiter, quo fulmen sibi ereptum vindicaret, sereno caelo tonuit, sicque vim suam ostendit. — *Per purum* caelum, per sudum, δι' αἰθρίας. — *egit equos et currum*, copia Homerica, ἅρμα καὶ ἵππους ἐδίωκεν v. c. Il. θ. 438. pro vulgari: vectus est. — *tonantes*, χαλκοκρότους (Aristoph. Equ. 549.) χαλκόποδας, Homerico epitheto. Equorum pulsu hunc fragorem excitatum poeta dicit, qui et currui adsignandus erat. Vtrumque innuit Virg. Aen.

Conſultus erro, nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus
Cogor

ἔχεις ὁδόν τιν', ὦ πόλις, δίκαιον. (rectum curſum tenes, recte agis, Deos venerando) οὐ χρὴ ποτε τόδ' ἀφελέσθαι, τιμᾶν θεούς. Ὁ δὲ μὴ φάσκων, ἐγγὺς μανιῶν ἐλαύνει, a recto tramite devius, inſane aberrat. Eſt adeo *ſapientia inſaniens* hominis perverſe argumentantis, mireque deliramentis ſuis ſibi placentis, σοφία ἄσοφος: de quo loquendi genere, Graecis maxime uſitato v. Lamb. et intpp. ad Lucian. de Merc. Cond. T. I. p. 698. ed. Reiz. Caeterum Epicuri placita, ad quae iſta Horatii proxime accedunt, ſimpliciter *ſapientiam* appellat Lucret. V. 10. *qui princeps vitae rutionem invenit eam, quae nunc appellatur Sapientia*, quo ſenſu etiam hic poſitum putabat Creech. — 3. 4. Nunc animi ſententiam immuto, retracto, providentiam iterum agnoſcendo. Docte atque ornate hanc ſententiam poeta extulit. — *retrorſum vela dare*, retro navigare *cogor*, ut *iterem*, (ita enim iungenda erat oratio e pedeſtri ratione) repetam, iterum ineam, ſ. continuem *curſus relictos*, curſum, viam, a qua aberraveram, quam olim tenueram. Nauta nimirum relictos curſus iterat, qui, cum curſum v. c. Alexandriam verſus primo dirigeret, mutato conſilio Peluſium tendit, mox, improbato eo, Alexandriam rurſus petit. Poeta igitur, qui providentiam primum ſtatuerat, mox caſum in rebus humanis dominari ſibi perſuaſerat, ſe priorem nunc iterum amplecti ſententiam inſigni aliquo offento coactum eſſe dicit. Eadem metaphora Graeci ſcriptores ἀντρέχειν, ἀναδρομεῖν adhibent; v. Geſn. ad Orph. Argon. 1202. Πνέειν φρενὸς τροχαίαν Aeſchyli (Agam. 228.) docte cum noſtro loco comparavit Abreſch. Animadv. P. I. p. 267. adde Lucian. Hermot. T. I. p. 769. ed. Reiz. et Noſtri Ep. I. 1. 15. 18.

v. 5 — 8. Iovem enim proſpicere terrarum orbi, eiusque vim ad omnes res pertingere evidentiſſimo argumento deprehendi. Sed hoc ſtatim ponit poeta, et, quam inde *cogit*, providentiam Deorum, ſpecialibus notionibus (vv. 12 ſqq.) declaratam ſubiicit. Scilicet quum ex prima admiratione hominum, quod tonitrua iactusque fulminum extimuiſſent, ea a rerum omnium praepotente Iove effici crederentur (ſunt verba Cic. de div. II. 42. adde Eurip. fr. e Siſypho n. I. v. 28 ſqq. p. 472. ed. Lipſ.) mox, quum nubes et ventos iis fere coniuncta obſervaſſent, iſtorum conflictum unicam iſtius phaenomeni cauſſam haberent; facile eo deducti ſunt,

ut

Cogor relictos. Namque Diespiter,
Igni corusco nubila dividens
Plerumque, per purum tonantes
Egit equos volucremque currum:

Quo

ut tonitru sereno caelo editum, cuius adeo vix ulla physica appareret ratio, ad Deos auctores revocarent, atque ad commonefaciendos terrendosque hominum animos excitatum sibi persuaderent. Hinc in ostentis atque prodigiis fere habitum antiquis temporibus. v. Virg. Ge. I. 487. Lucan. I. 530. Seneca Thyest. 263. Iam Homer. Od. ω. 113. ἦ μεγάλ' ἐβρόντησας ἐξ οὐρανοῦ ἀστεροέντος· οὐδέποθι πρός ἐστί· τέρας νύ τεῳ τόδε φαίνεις. Horatius igitur insolita hac re, ad tempus certe, perculsus atque attonitus se revocat, certissimumque inde providentiae argumentum deducit. Oratio ipsa pro rei, quae describitur, maiestate satis splendida, et magnifica: adsumta prisca atque augusta Iovis curru alato per caelum invecti ac tonitru cientis imagine. Maxime vero haec pars carminis, quae huius primarium est argumentum, illuminanda erat, re, ut fit in timore, amplificanda atque in maius augenda, quo et se haud levi de caussa graviter commotum ostenderet, eundemque et in aliis sensum excitaret. Parum scite igitur agunt, qui vv. 9—12. pro digressione habent, *Diespiter*, diei ac lucis pater (iuxta Varr. de L. L. IV. 10.) est Iupiter, appellatione non valde quidem frequentata (occurrit III. 2. 29. et in Sulpiciae Sat. v. 33.) sed apposita h. l. in vi eius, per naturam prodita, declaranda. — *plerumque dividens nubila*, findens nubes *igni coruscо*, fulmine; graphice prorsus pro, qui alias e nubibus fulmina emittit, qui nonnisi nubilo caelo tonare solet, cuius rei naturales adeo causssas statuere licet. Proprie sententia ita fere efferenda erat: quum tonitru ventorum ac nubium conflictu oriri creditum sit; Iupiter, quo fulmen sibi ereptum vindicaret, sereno caelo tonuit, sicque vim suam ostendit. — *Per purum* caelum, per sudum, δι' αἰθρίας. — *egit equos et currum*, copia Homerica, ἅρμα καὶ ἵππους ἐδίωκεν v. c. Il. Υ. 438. pro vulgari: vectus est. — *tonantes*, χαλκεοκρότους (Aristoph. Equ. 549.) χαλκόποδας, Homerico epitheto. Equorum pulsu hunc fragorem excitatum poeta dicit, qui et currui adsignandus erat. Vtrumque innuit Virg. Aen.

Quo bruta tellus, et vaga flumina,
Quo Styx et invisi horrida Taenari
Sedes,

VI. 590. 1. de Salmoneo: *qui nimbos et non imitabile fulmen Aere* (curru aerato) *et cornipedum pulsu simularat equorum;* nisi et hic χαλκοκότους ἵππους repraesentare voluit, ut *aere et pulsu* pro aereo pulsu accipiatur. — *currum volucrem*, alatum, πτηνὸν ἅρμα, antiquo phantasmate. Certatim intpp. laudant Platonis locum e Phaedro: (T. IX. p. 321. Bip.) ὁ μέγας Ζεὺς, πτηνὸν ἅρμα ἐλαύνων. ad quem respexit Lucian. Piscat. T. I. p. 592. Apollod. I. 6. 3. haud dubie ex antiquo poeta: Ζεὺς δὲ — ἐξαίφνης ἐξ οὐρανοῦ ἐπὶ πτηνῷ ὀχούμενος ἅρματι ἐπ' ὄρος ἐδίωξε Τυφῶνα: ita iste locus refingendus videtur. Eadem imago in monumm. obvia: v. c. apud Gor. Gemm. Flor. T. I. p. 108. Similiter Soli πτερόφορα ὀχήματα tribuit Eurip. fragm. Phaeth. n. VIII. T. II. p. 463. Lipsi. quae et ipsa in monumm. passim repraesentata videas. Celeritatis notionem isti phantasmati subesse, facile perspicitur. Hinc πτηνὸν βέλος fulmen dictum Eurip. Herc. fur. 179. πτηνὸν ὅπλον Orph. H. XVIII. 8. et *alae fulminis* Latinis, veluti Virg. Aen. V. 319. Valer. Flacc. II. 95. cf. omnino Burm. in Iove Fulgur. c. V. Michaelem in Comment. Soc. Sc. Gott. T. II. et ad Lowth de sacra Hebr. poesi p. 189. et Doering. in comment. de alatis Deorum imagg. p. 25. — 2. *quo* currus fragore, s. ut Virg. Ge. I. 329. eloquitur, *quo maxuma motu terra tremit; fugere ferae:* fere ut Orph. H. XVIII. 13. ὃν (Δία καταιβάτην) καὶ γαῖα πέφρικε θάλασσά τε πᾶσα φρονέουσα, καὶ ὕδρης πτήσσουσα. Tremorem istum per totam naturam diditum docta enumeratione declarat poeta. — *bruta*, etsi immobilis; ex antiqua opinione. Sic *iners* III. 4. 45. Seneca Thyest. 1020. *Immota tellus pondus ignavum iaces?* cf. Serv. ad Virg. Aen. X. 322. Auget adeo notionem rei. — 10. cuius sonitus etiam ad infera loca penetravit. Designat ea per *Stygem*, Inferorum fluvium et *sedem Taenari*, ad quam per specum in Taenaro (Maleae promontorio) descensus est, Infernum. Nam *sedes* de locis, inferis ex usu poetis recepto. v. Virg. Aen. VI. 639. Tibull. I. 3. 67. v. ad Propert. IV. 11. 3. — *horrida*, squalida, tristis, Τάρταρος εὐρώεις, perpetuo rerum inferarum epitheto. — *invisi*, obscuri, qui *iter tenebricosum* (Catull. III. 11.) pandit. Vnde et in Apuleio Metam. VI. *per portus* (Taenari) *monstratur iter invisum* pro, *invium* reponere gestie-

Sedes, Atlanteusque finis
Concutitur. Valet ima ſummis
Mutare

geſtiebat Toup. ep. crit. p. 126. Forte tamen poeta Taenaro epitheton adiecit, quod magis ad inferam ſedem ſpectaret. Ita plane Seneca Herc. fur. 664. *Hic* (in Taenaro) *ora ſolvit Ditis inviſi domus.* Eſſet adeo *ſedes inviſa*, abdita, abſcondita, ſubterranea, Ἀΐδης Graecorum. Alii voluit eſſe: *στυγερὸν, κρυερὸν*, quae Homerica Hadae ſunt epitheta, laudato II. 14. 23. ſed ibi *inviſae cupreſſus* mortis adiunctam habent notionem; et altera ratio omnino aptior rei a poeta deſcriptae. Caeterum comparent rei poeticae ſtudioſi ſimiles poetarum deſcriptiones, Heſiod. Theog. 837. maxime a v. 849. Sil. V. 388. et Petron. de Mutat. reip. Rom. 122 ſqq. — *Atlanteus finis, τέρμονες Ἀτλαντικοὶ*, (ut Eurip. Hippol. 3. et 1053.) *ὅροι Ἀτλαντικοὶ* (Id. Herc. fur. 234.) h. remotiſſimae terrarum plagae. Nam Atlante, notiſſimo Africae monte continentis pars occidentalis finiri credebatur antiquis temporibus. Alii proprie accipiunt, montemque iſum tonitru concuſſum intelligunt: alii Atlantem pro quibusvis altiſſimis montibus poſitum putant: alii denique iſto commoto et ipſum caelum, quod ei inniteretur, commotum innuere voluiſſe poetam ſtatuunt. Sed caeli commoti ratio non tam longe petenda erat, curru per ipſum acto: tum dicendum poetae erat, Atlanteus vertex vel ſim. ut taceam, noſtram explicationem plus dignitatis rei inferre.

v. 12 — 16. Certiſſimum hoc providentiae divinae argumentum! Deorum numine omnia per univerſum terrarum orbem geri atque adminiſtrari nunc plane perſuaſus ſum. Pro hac generali ſpecialem at luculentiſſimam rei ideam poeta poſuit, rerum humanarum viciſſitudines ad Deos auctores referendo, ipſisque imperium in reges adeo (cf. III. 1. 6.) vindicando. Eadem argumentatione Eurip. Troad. 608. *ὁρῶ τὰ τῶν θεῶν, ὡς τὰ μὲν πυργοῦσ' ἄνω τὰ μηδὲν ὄντα, τὰ δὲ δοκοῦντ' ἀπώλεσαν, agnoſco vim Deorum in extollendis* caet. *Deus*, Iupiter *valet ima*, quae infimo loco poſita ſunt, *ſummis mutare*, in ſummum, et quae in ſummo, in infimum locum reponere ac detrudere. Simili colore Archilochus in Floril. Stob. Gnor. p. 437. *ἄνδρας ὀρθοῦσιν (θεοὶ) μελαίνῃ νεφέλῃσιν ἐπὶ χθονί· πολλάκις δ' ἀνατρέπουσι, καὶ μάλ' εὖ βεβηκότας ὑπτίους κλίνουσι.* De Fortuna Palladas CXX. 3. (Anal. Br. II. 431.) *καὶ τοὺς μὲν καταγουσα πάλιν σφαιρηδὸν*

Mutare et insignem attenuat Deus,
Obscura promens. Hinc apicem rapax
Fortuna

ἀείρει, τοὺς δ' ἀπὸ τῶν τυφλῶν εἰς Ἀΐδην κατάγει. Nostrum imitatus est Senec. Thyest. 598. *Ima permutat brevis hora summis.* — 13. Eadem sententia, sub aliam imaginem revocata. *Insignem*, honoribus, divitiis ornat. splendidum, conspicuum *attenuat*, tenuem reddit, obscurat, *obscura* contra, ignobiles, *promens*, in lucem protrahens, insignes reddens. Docta ratione invertit ac variavit genera (*ima*, *insignem*, *obscura*) poeta, cum pedestris norma masculino genere totam sententiam extulisset. Omnino in toto hoc loco adornando graecum poeta exemplum secutus videtur. Simillimi coloris sunt Hesiodei vv. (Ἔργ. 5 — 7.) ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει· ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει (*insignem attenuat*) καὶ ἄδηλον (*obscura*) ἀέξει· ῥεῖα δὲ τ' ἰθύνει σκολιὸν καὶ ἀγήνορα κάρφει (*attenuat*) Ζεὺς ὑψιβρεμέτης: et Eurip. in fr. Androm. apud Stob. t. CV. eadem generum permutatione: ὁ μὲν ὄλβιος ἦν· τὸ δ' ἀπέκρυψεν θεὸς· ἐκ κείνων τῶν τότε λαμπρῶν νέους βιοτός. Adde Pind. Nem. η. 57. de obtrectatione: ἐ τὸ μὲν λαμπρὸν βιᾶται, τῶν δ' ἀφαντῶν κῦδος ἀντείνει σεθέν. —, 14. Vlterior sententiae antecedentis amplificatio et exornatio: Deus hoc imperium aufert, atque in illum transfert. Pro *Deo* est *Fortuna*, Μοῖρα, fatum, quod cuique Deus adsignat. Hinc μοῖρα θεοῦ Homer. Od. λ. 291. Pro imperio est eius insigne, diadema, et pro hoc paullo audacius, *apex*. Nam regum Persarum omninoque Orientis regium insigne erat diadema, apice munitum, tiara. cf. III. 21. 20. Quem igitur Fortuna regno exuit, huius capiti tiaram demit. — *rapax sustulit*, copia poetica, pro, rapuit, abstulit, ἁρπάσασα. — *cum stridore acuto* μετὰ συριγμοῦ πτερύγων φερομένη, ad declarandum impetum, quo apicem ablatura advolat. Alatam enim eam fingi, satis notum. v. ad III. 29. 53. Solius igitur ornatus caussa adiecta haec videri possunt: non indocte tamen tumultus ac turbas, quae subitas imperii conversiones comitari solent, a poeta declarari cum quibusdam suspiceris. Laudant Cic. Att. II. 9. *minore sonitu, quam putabam, hic orbis reipublicae conversus est.* Adde Calpurn. Ecl. I. 84 sqq. *Ipse Deus Romanae pondera molis fortibus excipiet sic inconcussa lacertis, ut neque translati sonitu fragor intonet orbis.* ad quem locum docte disputat Wernsd. in Poet. min. T. II. Exc. III. p. 320. Seneca

Quaest.

Fortuna cum ſtridore acuto
Suſtulit, hic poſuiſſe gaudet.

Quaeſt. Nat. III. Praef. *nunc cum maxime Deus alia* (imperia) *exaltat, alia ſubmittit, nec molliter ponit, ſed ex faſtigio ſuo nullas habitura reliquias iactat.* Eadem imago ad homines ex alto potentiae faſtigio deiectos traducta, veluti Cic. Or. in Catil. II. 10. *qui homines ſi ſtare non poſſunt, corruant; ſed ita, ut non modo civitas ſed ne vicini quidem proximi ſentiant:* fere ut Lucian. in Contempl. (T. I. p. 512. 13. ed. Reiz.) οὗτος μὲν ἀναπαυθεὶς ἄνω μετέωρός ἐστι, καὶ κατὰ μικρὸν καταπεσών, ἀποῤῥαγέντος τοῦ λίνου, ἐπειδὰν μηκέτι ἀντέχῃ πρὸς τὸ βάρος, μέγαν τὸν ψόφον ἐργάσεται· οὗτος δὲ, ὀλίγον ἀπὸ γῆς αἰωρούμενος, ἢν καὶ πίπτῃ, ἀψοφητὶ κείσεται, μόγις καὶ τοῖς γείτοσιν ἐξακουσθέντος τοῦ πτώματος. — *hic poſuiſſe*, huic impoſuiſſe *gaudet*, imponit apicem, imperium defert. Sed alterum cum dilectu; ad Fortunae arbitrium, ad quod res humanas fingit, declarandum. cf. III. 29. 49. Sic τέρψιν Τύχης de Fortunae ludibrio dixit Agathias LXVI. 4. (Anal. Br. III. 56.) Similis color ſententiae in Sil. I. 7. *Quaeſitumque diu, qua tandem ponoret arce terrarum Fortuna caput.* Ad Alexandri potentiam noſtrum locum traduxit Stat. Silv. IV. 6. 63. *prenſabatque libens, modo qua diademata dextra abſtulerat dederatque et magnas verterat urbes.* Caeterum, ut poeta locum de providentia ſic adornaret, eo quidem aetatis ſuae exemplo, Phraatis et Teridatis, de Parthorum imperio certantium, perduci potuit.

CARMEN XXXV.

ARGVMENTVM.

Quum Auguſtus duo bella, alterum in Britannos, quo ipſe exercitum ducturus erat, alterum in Arabiam ducta Aelii Galli gerendum, a. V. DCCXXXVI. appararet, fauſtas has populo Romano expeditiones apprecaturus poeta, vota in preces convertit, ac Fortunae pro Auguſti exercitusque incolumitate ſupplicat. Facta hac auguſta ad Fortunam converſione, conſentaneum erat, ut carmen Hymni naturam indueret, et in celebrandis Deae eiusque potentiae laudibus occuparetur, atque his demum ſollenni concluſionis formula preces ſubiungerentur. Parum igitur docte eos facere arbitror, qui initium carminis, quod in Deae laudibus verſatur, pro loco communi de Fortuna vel omnino pro digreſſione a re admodum aliena habendum exiſtimant. Atque hanc quidem carminis partem ſplendide admodum poeta exſecutus eſt, Fortunae vim atque potentiam cum ab effectu (vv. 2 — 16.) tum aliis, quae animos maxime percuterent, imaginibus delineando, quarum non tam cumulum atque complexum, a carminis lyrici indole minime abhorrentem, quem et Hymni antiqui natura non tam excuſare quam potius requirere videbatur, aut modum, cum rei ipſi exprimendae tum aſperis Romanorum ingeniis valde accommodatum, poetae recte vitio verti poſſe duxerim, quam potius, quod in adumbrandis iis colores admodum confu-

conſuderit, penitusque conturbarit, adeo quidem, ut, quam vim Fortuna ad animos humanos, cum eius, cuius ſtatus in deterius mutatus eſt, tum eorum, qui, dum floreret, amici eius eſſent, quorum adeo fidos alios, alios perfidos nunc experitur, haberet, verbo, omnia, quae ad eum, qui Fortuna mala uteretur, referri debuiſſent, ipſi Deae attribueret, quodque in hac diverſiſſimarum imaginum confuſione (vv. 21 — 28.) conſtanter perſeveraxit, atque ad taedium usque immoratus ſit. Initium carminis ſatis amplum Virorum, qui ingenioſi atque elegantes haberi vellent, coniecturis campum aperuit. Dum enim Horatius Fortunam a loco, ubi praecipue coleretur, ſollenni more deſignat, Antiumque, tanquam Romanus, apte ſedem eius domeſticam laudat, putarunt nonnulli, omnia, quae Fortunae tribuerentur, ad Antiatem eſſe referenda, Romanis propitiam, caeteris vero gentibus infeſtam atque timendam; ut haberent ſcilicet carmen, uti vocant, individuum, Romanum, domeſticum. Quae quidem ratio, quam ſaepe poetae verbis vim faciat, reique dignitatem elevet, cum per ſe intelligatur, multo tamen magis conſtiturum arbitror iis, qui contortas iſtorum explicandi rationes inſpicere volent. Quin alii eo delapſi ſunt, ut imagines, quibus Fortunae poteſtas declaratur, e pictura aliqua ſymbolica, Antii in Fortunae templo ſuſpenſa, a poeta parum ſubtili iudicio deſcriptas adumbratasque ſatis fidenter pronuntiarent, huiusque opinionis praeſidium a Neceſſitatis imagine ſymbolica repeterent. Iam etſi attributa ſymbolica, ut perſpicuitati, cuius maxima habenda eſt ratio, conſulatur, a perſonis allegoricis abeſſe vix poſſe, multum-

que eq, si ideam personae subiectam haud ambigue exprimant, delectationis afferre lubens largiar; eadem tamen poetis quoque concedi debere facile mihi dabunt ii, qui poetas maxime in hoc intentos, ut res formis expressas animatasque oculis paene subiiciant, suoque hoc optimum quemque iure usum esse meminerint. At elegantiae sensus, inquiunt, hac attributis nimis onerata Necessitatis imagine offenditur. Recte. Sed multo magis eum offensum iri persuasus sum, si oculis ea subiiceretur, ita, ut altera manu clavos trabales et cuneos: altera uncum, et liquidum plumbum gestaret. Monstri sane speciem tibi obiectam clamares, aheneis, tamque crassis praeditam manibus, quae tanta pondere non graventur. Vt taceam, attributa tum demum nimis cumulata videri, ubi omnia uno obtutu, ut fit in pictura, simul cernuntur, ac in hac plumbum liquefactum ne commoda quidem ratione exprimi posse. Omnino hic locus, quem e pictura expressum volebant, luculenter ostendere videtur, quam diversa sit poeseos ac picturae indoles, et quam iniurie saepe faciant, qui picturam, ut ita dicam, poeticam in artis formam redigere, eamque supercilioſe damnare audeant, si artis subtilitati aut omnino non respondeat, aut aegre se ab ea in ordinem cogi patiatur. Poeta enim rerum phantasiae obiectarum species, quibus mens eius inflammata est, iis potissimum ornamentis repraesentat, quae ἐναργειαν habent maximam, quae adeo abstracti, quod dicunt, notionem augent, amplificant, atque ad miraculum paene evehunt, unice securus, num ea, quae animum maxime ferire sciat, oculorum quoque iudicio probentur, cui contra satisfaciendo sobrium artificis

ficis amiti debet ſtudium. Ita plura poetarum figmenta comparata ſunt, v. c. Fama Virgiliana. Qui vero actionem, ut vocant, potiſſimum in Neceſſitate deſiderant, ii non viderunt, Neceſſitatis, Spei, ac Fidei imagines eſſe ſecundarias, h. notiones Fortunae ſubiectas, quas adeo, ne animum a primaria deducerent ac distraherent, breviter declaraſſe ſufficiebat, etſi vel ſic tantum ipſis vitae poeta adfuderit, (Neceſſitatem Fortunae praeeuntem, Fidemque ac Spem comites eius fingendo) quantum eius, per totam picturam recte diſpenſatae, ipſis dari poterat.

AD FORTVNAM.

O Diva, gratum quae regis Antium,
Praeſens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
Vertere funeribus triumphos:

Te

v. 1 ſqq. *Quae regis Antium*, regina Antii, Fortuna; nota ratione, qua Dii Ἐγχώριοι eiusdem terrae praeſides habentur (Sic Venerem *Cypri reginam* dixit poeta I. 30. 1. cf. ad I. 3. 1.) et poetis ab eadem deſignantur, tanquam auguſtiori appellatione. Antiatem autem Fortunam invocat poeta, tanquam Romanus; nihil amplius. Si tamen coniecturae indulgendum, Antiatinas ſortes de ſuſcipienda expeditione conſultas, aut ſacra Fortunae Antiati pro felici ſucceſſu ab Auguſto facta poetam hac appellatione innuere voluiſſe exiſtimaverim. Sic Fortunae in Algido ſupplicationem a Romanis decretam memorat Liv. XXI. 62. — *gratum*, φίλον· amant enim Dii terras, urbes, quae ipſorum cultui ſacratae ſunt. v. ad I. 30. 3. — 2. Potentiſſima dea! Sed docte et exquiſitè notionem hanc generalem enuntiat poeta per enumerationem rerum, quae a Fortuna effectae maximam eiusdem potentiam produnt. *Praeſens*, potens, efficax. E craſſioribus enim antiquitatis de Diis notionibus maxima eorum vis atque potentia ipſorum demum praeſentia manifeſtari credita; unde *praeſentes Dii* omnino potentes (apte laudant Cic. Tuſc. I. 12. *Hercules tantus, et tam praeſens habetur Deus* caet.) tum in ſpecie, faventes, propitii, ut ſaepius Virgil. et alii. — *tollere*, graeca ſtructura, pro, ad tollendum, promovendum *mortale corpus*, mortalem (ut θνητὸς Graecis, maxime Tragicis, frequentatur) cum dilectu h. l. quia *levare* illud Fortuna dicitur, *imo de gradu*, ex infimo loco ad ſummum faſtigium. Nam in hoc Fortunae ludibrium, quo homines ſaepe indignos ad ſummos honores evehit, maxime cernitur. Graviter inde Iuvenal. III. 38 ſqq. *cum ſint, quales ex humili magna ad faſtigia rerum extollit, quoties voluit Fortuna iocari.* cf. I. 34. 12. III. 29. 49 ſqq. — 3. 4. Oppoſitio

Te pauper ambit ſollicita prece
Ruris colonus; te dominam aequoris,
Quicunque Bithyna laceſſit
Carpathium pelagus carina.

Te

poſitio erat: vel de ſummo gradu deiicere. Sed generali ſententiae Romanam, ut ita dicam, ideam ſubſtravit. Maximus enim gloriae ac felicitatis apud Romanos gradus, triumphus. Hunc Fortuna *vertit funeribus*, tertio caſu, pro, in funera, hi pompam triumphalem in funebrem convertit, ut adeo pro triumpho, quem victor acturus erat, funus eius ducatur. Exemplum huius rei habes in Druſo, de quo Auct. Conſol. ad Liv. 27. *Funera pro ſacris tibi ſunt ducenda triumphis, et tumulus Druſum pro Iovis arce manet. Nempe per hos etiam Fortuna iniuria mores regnat, et incerta eſt hic quoque nixa rota*, v. 51. 2. Alii explicant fere: victorem exercitum clade afficere. Sed altera ratio magis poetica videtur. — *ſuperbos*, ſplendidos, magnificos; ornat.

v. 5 — 16. Potentia tua quaquaverſum patet: totus terrarum orbis a tuo nutu pendet; haud obſcura ratione, qua rerum humanarum viciſſitudines, atque ea adeo omnia, quae dubii caſus atque eventus ſunt, Fortunae imperio atque arbitrio ſubiecta dicuntur. Vulgare autem illud: poteſtas tua eſt maxima, docte per conſequens (fere ut I. 34. 1.) extulit poeta: Vim tuam, numen tuum omnes ſentiunt, ac venerantur. Sed illud, *omnes*, ornate per diſtributionem ac enumerationem declaravit vv. 5-16. Porro, quum diverſa Fortunae in rebus humanis vis appareat, aliis, qui ſummum felicitatis faſtigium attigerint, ab ea inde deiectis, aliis contra in illud levatis; ratio in promtu eſt, cur hi, qui meliorem rerum ſuarum conditionem ab ea expectant, ei ſupplicent (v. 5 — 8.); illi vero eiusdem iniurias metuere (v. 12.) dicantur. — Ruſticus *pauper*, inops (ut II. 14. 12.) *ambit*, adit *te prece ſollicita*, ſollicite, enixe te precatur, ut pauperta-tem ſuam leves, bonumque ruris proventum ipſi largiaris. Poſterius membrum omiſit poeta, cum ratio precum vel ex epith. *pauper*, eluceat. — 6. Mercator implorat te, ut navigatio ſua ſalva ſit, ne mercium iacturam faciat (fere ut III. 29. 59 — 61.) vel omnino, ut mercatura ſua quaeſtuoſiſſima ſit. Hinc ſaepe cum Cornucopiae in

mo-

Te Dacus aſper, te profugi Scythae,
Vrbesque, gentesque, et Latium ferox,
Regumque matres barbarorum, et
Purpurei metuunt tyranni,

Iniu-

monumm. obvia. cf. Paulan. VII. 26. p. 592. Simili commento Τύχη, Πλοῦτον παῖδα φέρουσα, tanquam μήτηρ ἢ τροφὸς Pluti Thebis colebatur, iuxta Eundem IX. 16. p. 741. *Domina aequoris* audit, quia navigatio dubia atque incerta, Fortunae adeo ludibrio cumamaxime patet. Spectat huc ſplendidiſſimus Pindari locus Ol. ιβ. 5 ſqq. λίσσομαι — σώτειραν Τύχαν· τὶν γὰρ ἐν πόντῳ κυβερνῶντι θοαὶ νᾶες, ἐν χέρσῳ τε λαοψηφοὶ πόλεμοι, καὶ γοραὶ βουλαφόροι. Hinc ea cum gubernaculo in monumm. admodum frequentata, v. c. in Spilsbury Gems n. 19. — 7. 8. *Bithyna carina*, merce Bithyna onuſta; nam Bithynia florebat mercatura, et maxime Romanis frequentabatur. cf. III. 7. 3. His autem, Bithyniam petentibus, transeundum erat *Carpathium pelagus*, ab inſula Carpatho, inter Rhodum et Cretam, propter procellas periculoſiſſimum (Propert. II. 4. 10.) apte adeo hic ad partes a poeta vocatum, quo magis ſollicitum de navis ſuae incolumitate mercatorem repraeſentet. — *Laceſſit* ſc. remis, τύπτει ἐρετμοῖς (ut ſaepius Homerus) traiicit illud mare. Lucan. III. 195. *Inde laceſſitum primo mare, quam rudis Argo miſcuit ignotas — gentes.* Senſus igitur loci eſt: quicunque Bithyniam mercaturae cauſſa petit, quod exquiſitius dictum eſt pro quocunque mercatore merces mari advehente.

v. 9 *ſqq.* Poeta imaginum, quibus Fortunae imperium in univerſum terrarum orbem ulterius exornet, ac repraeſentet, abertate quaſi tumens et confuſus, ſpecialibus notionibus generales ſubiicit; tum iterum per ſpecies rem declarat, iisque inſtruit. Quae ratio, Horatio haud infrequens (cf. I. 10. 15. III. 4. 46.) quantum a pedeſtri abhorreat, et quam decens et poeſi lyricae congrua ſit confuſa iſta rerum animo una obiectarum enuntiatio, facile perſpicitur. *Dacus* ulteriorem Iſtri regionem incolens, ac in montibus degens, crebris in fines Romanorum incurſionibus infamis: hinc *aſper*, ferox, bellicoſus. *Saticulus aſper* Virg. Aen. VII. 729. et paſſim. — *Scythae profugi*, vagi, ſedem perpetuo commutantes, ἀμαξόβιοι. v. ad III. 24.

Iniurioso ne pede proruas
Stantem columnam, neu populus frequens
Ad

24. 9. — 10. *Latium* pro universo populo Romano, cuius maxima gloria armis quaesita atque parta. Hinc *ferox* bello (ut I. 32. 6.), bellicosum. *Roma ferox* III. 3. 44. — 11. Vel ipsi reges potentiorem te agnoscunt, metuunt ne se ab imperii culmine deiicias, mutata intestino motu regni forma. Ornatissime haec poeta extulit. *Matrum* filiis timentium sollennis poetis mentio. Nostri loci idea cum ipso orationis colore ducta forte ex Aeschyl. Pers. 160. ubi Atossa mater Xerxis filio similiter timet: *οὐδαμῶς ἐμαυτῆς οὖσ' ἀδείμαντος, φίλοι, μὴ μέγας πλοῦτος κονίσας οὖδας* (*funditus*: male alii.) *ἀνατρέψῃ ποδὶ ὄλβον, ὃν Δαρεῖος ἦρεν οὐκ ἄνευ θεοῦ τινος.* Accommodate etiam ad *reges barbaros*, nam praeter Phrygas Persae maxime Graecis barbari dicti. Alii de Phraate, eiusque matre cogitant: quod sane ad Horatii tempora proxime accedit. — *tyranni*, reges *purpurei*, purpura induti, pertinet omnino ad splendorem atque luxum regalem, qui de Persarum regibus satis notus est. *Purpureos reges* eodem sensu dixit Claudian. R. Pros. II. 200. *purpuratos* Valer. Max. VI. 2. extr. — 13. ne labefactes atque subvertas regni statum. Vivida hoc pictura delineavit poeta. Tranquillus ac firmus rerum status declaratur per *columnam stantem*, erectam, quae est omnino securitatis et incolumitatis symbolum. Labefactat eam Fortuna atque *proruit*, vi fundamentis suis emotam prosternit *pede iniurioso ἀνατρέπει ποδὶ* (v. Aeschyl. l. l.) *βιαίῳ, ὑβριστῇ*, iniuriose, violenter, animo infesto: *τὰ καθεστῶτα κινεῖ* (ut simili colore Polyb. II. p. 152.) h. imperii formam evertit. Similis imago in Pind. Pyth. δ. 484. *ῥᾴδιον μὲν γὰρ πόλιν σεῖσαι — ἀλλ' ἐπὶ χώρας αὖθις ἔσσαι δυσπαλὲς δὴ γίνεται. Romanae pondera molis inconcussa* Calpurn. I. 84. *Concutere statum* Senec. Oed. 833. Eodem loquendi genere vel prosaici scriptores usi sunt. Ita enim dicitur, *concutere rempublicam* (Cic. Phil. II. 11.) *reip. statum labefactare*, (Id. Catil. I. init.) *convellere* (Val. Max. IV. 1.) *compositam civitatem labefactare* (Flor. IV. 23.). Contra *imperii molem attollere* dicitur Fortuna Petron. de Mutat. reip. R. v. 83. Facile adeo Horatius eo devenire potuit, ut praesentem imperii statum per columnam erectam declararet. Dici vero vix potest,

Ad arma cessantes ad arma
Concitet, imperiumque frangat.

Te

est, quantum Intpp. in expedienda huius v. sententia hallucinati sint, aliis columnam ad ipsos tyrannos vel eius statuas referentibus, quae a rebelli populo frangantur; aliis Augustum, subtracto Quinct. Varo, quasi titubantem intelligentibus. Sed nimis longum esset, omnes intpp. ineptias afferre. Caeterum tota haec imago ad superiores vv. 9. 10. trahi possit, ut vv. 11. 12. respondeant qui sequuntur, vv. 14—16. hoc sententiarum ordine: Daci, Scythae, Romani metuunt, ne incolumem regni sui statum pessumdes; tyranni autem, ne seditione civium imperio exuantur: quae tamen ratio parum concinna videtur. Sollenne vero Horatio est, unam eandemque sententiam duobus membris efferre, quorum posterius prioris sensum aperiat, omnemque ambiguitatem tollat. cf. ad I. 26. 4. Quum igitur imperium Fortunae vi penitus eversum splendida admodum imagine repraesentasset, hanc, quo magis perspicuam redderet, ad seditionem civium, quae primaria atque unica fere eversi status publici caussa esse solet, revocat, novoque membro exponit. Vulgaris enim sententiarum contextus erat: ne proruas, ne concidat columna, populo ad rebellandum erecto. Alia igitur agunt, qui columnae a Fortuna deiectae fragore signum arma capiendi, frangendique imperii populo dari lepide comminiscuntur. Res ipsa a poeta vv. 14—16. praeclare tractata, atque oculis paene subiecta. cf. Virg. Aen. I. 149 sqq. — *ne populus frequens — concitet*, docta brevitate, pro, ne populus congregetur, frequens coeat (ut *coetus*, de factiosis congregationibus) conspiret, et *cessantes*, caeteram multitudinem, alios (nihil amplius; declarat enim magis istorum rerum novandarum ardorem, quam horum tarditatem. cf. III. 28. 8. Virg. Aen. VI. 211. *avidusque refringit cunctantem*) *concitet*, instiget *ad arma* (quod cum vi repetitum, quasi adclamatio sit, ad arma, cives, ad arma!) in tyrannum capessenda, sicque *imperium*, imperii statum, formam, *frangat*, evertat, immutet, abolita tyrannide. Ad sententiam poetae spectat Bacchyl. fragm. in Anal. Br. I. p. 149. θνητοῖς οὐκ αὐθαίρετοι οὔτ' ὄλβος, οὔτ' ἄκαμπτος Ἄρης, οὔτε πάμφθερσις στάσις· ἀλλ' ἐπιχρίμπτει νέφος ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλαν γᾶν ἁ πάνδωρος Αἶσα.

v. 17.

Te ſemper anteit ſaeva Neceſſitas,
Clavos trabales et cuneos manu
Geſtans aëna, nec ſeverus
Vncus abeſt, liquidumque plumbum.

Te

v. 17—20. Declarata per partes Fortunae potentia, nunc, quae illa in homines conſtituat, certiſſimum eventum habere, neque precibus (*οὐ σφαγίων κλύει* Eurip. Alc. 978. *prece non ulla mobilis* Senec. Oed. 991.) ea averti, aut vi (etenim *καὶ τὸν ἐν Χαλύβεσσι δαμάζει σοῦ βίᾳ σίδηρον* Eurip. l. l. v. 984.) propulſari poſſe vivida pictura oſtendit. Fortuna igitur h. l. eſt Graecorum Τύχη ἀναγκαία (Sophocl. Ai. 485.) Πότμος, Μοῖρα, Ἀνάγκη. Sed ſeiunxit hanc Fortunae ſubiectam notionem poeta, ac Neceſſitatem tanquam Fortunae miniſtram (quae *anteit* eam) repraeſentavit, eadem fere ratione qua Κράτος et Βία ad Iovis ſolium ſtare (Callim. H. in Iov. 67.) eiusque mandata exſequi (Aeſchyl. Prometh. init.) finguntur. Iam quum ea, quae immutabilia ſunt, quae adeo evitare non licet, clavo adacto firmata atque conſtricta priſca loquendi ratio ſymbolica efferret (Aeſchyl. Suppl. 949. de populi decreto: *τοιάδε δημόκρατος ἐκ πόλεως μία ψῆφος κέκραντται — τῶνδ' ἐφήλωται τορῶς γόμφος διαμπάξ, ὡς μένειν ἀραρότως.* Id. Trag. laud. 448. *πόλεμον αἴρεσθαι — πᾶσ' ἔστ' ἀνάγκη· καὶ γεγόμφωται σκάφος στρεβλαῖσι ναυτικαῖσιν, ὡς προσηγμένον.* Pind. Pyth. δ. 125. de navigatione Iaſoni a Pelia iuncta: *τίς δὲ κίνδυνος κρατεροῖς ἀδάμαντος δῆσεν ἄλοις*; h. *quo periculi metu permotus Pelias hanc expeditionem demandavit Iaſoni?* Ad Amoris vim eleganter transtulit Plaut. Aſin. I. 3. 4. *fixus eſt hic animus tuus clavo Cupidinis*; quod *libidinibus ſe conſtringendum tradere* eſt Cic. de Fin. I. 47. Petron. c. 75. *Noſti, quod ſimul deſtinavi, clavo trabali fixum eſt.*) poeta ad Neceſſitatis vim indomitam (Ἀνάγκην κρατερήν, uti ſaepius Homero audit) omnia ſibi ſubiicientem, firmiterque conſtringentem deſignandam ornatum inde repetiit, eique tribuit *clavos trabales*, quibus trabes aedium compingebantur, graves adeo et portentoſae magnitudinis; *cuneos*, qui, ut validius adſtringerent, atque continerent, inſeri ſolebant (Vitruv. X. 12.) *uncum* denique *ſeverum*, vi impactum, tenacem, quo lapides conſolidabantur, et *liquidum*, liquefactum *plumbum*, unco, quo firmior ſaxis inhaereret,

Te Spes et albo rara Fides colit
Velata panno: nec comitem abnegat,
Vtcunque mutata potentes
Veſte domos inimica linquis.

At

circumfuſum, *κεφάλας μολυβδοσφιγγίας* Oppian. Cyneg. I. 415. Spectat huc Eurip. Androm. 265. *καὶ γὰρ, εἰ πέφυξ' ὑ ἔχει τυχτὸς μόλυβδος, ἐξαναστήσω ὑ ἐγώ.* Fati rigorem ulterius declarat epith. *ſaeva, δεινὴ*, et *manus aëna;* qua eadem ratione *penſa* Parcarum *ferrata* vocat Claudian. R. Prof. I. 53. — *nec abeſt*, orationis variandae cauſſa, pro tenui, *inſuper, praeterea et*, ut Virg. Aen. VI. 89. 90. *non — deſuerint: nec — Iuno aberit*, et Aen. VII. 610. *nec — abſiſtit limine Ianus.*

v. 21 *ſqq.* Specialibus iam ideis immoratur poeta, et, quam vim Fortuna adverſa ad animos humanos habeat, exponit. Vulgarem ſententiam: In adverſa fortuna reſtare miſero ſpem et fidem h. fidos amicos, (ex oppoſ. *vulgus infidum* v. 25.) animare voluit poeta, Fortunae attribuendo, quae proprie ad eum ſpectarent, qui malignam eam experitur. Nam ſpes eſt in afflicto; fides ſpectatur in amicis eiús. Iam quum adverſas res poeta per fugam ſ. abitum Fortunae declaraſſet, neceſſe erat, ut Spem et Fidem, quas in homine miſero perſtare dicere vellet, easdem comites Fortunae datas, abeunti inhaerere, eam comitari: falſos contra amicos, qui laetiori tantum Fortunae adhaerere ſoleant, ab ea recedere fingeret. Vnde liquido appareret, Horatium hic Fortunam mox Deam, mox fortunam ſ. conditionem hominis miſeram in animo habuiſſe, ſicque totius imaginis ſatis ſcite inchoatae lineas penitus conturbaſſe. Nam ad Deam ſpectant unice illa: *utcunque domos linquis;* reliqua, ſi ornatum demas: *te ſpes et fides colit, nec comitem abnegat, mutata veſte*, tum tota ſequens ſtrophe conditionem ac ſtatum hominis, cuius domum Fortuna reliquerit, declarant. Niſi hoc ſtatuatur, ſane, qua tandem alia ratione diverſiſſimae inter ſe imagines conciliari poſſint, non intelligo. In vitioſa hac orationis ambiguitate mirandum non videtur, Bentleium ad emendationem h. l. confugiſſe, quam cum reliquorum Intpp. opinionibus excuſſam vide in Obſſ. Verba ipſa ita iungenda videntur: *Te, utcunque*, quandocunque, ubi *inimica*, irata *linquis domos* per te antea *potentes* factas,

At volgus infidum et meretrix retro
Periura cedit: diffugiunt cadis
Cum faece siccatis amici
Ferre iugum pariter dolosi.

Serves

ctas, hominem divitiis abundantem deseris, h. bonis exuis, et calamitatibus deprimis, *mutata veste*, mutato habitu (parum subtili iudicio ad Fortunam poeta retulit, quod afflicto assignandum erat; nam is mutat vestem splendidam, sumta sordida, veluti reus factus, vel omnino pannis se involvit, perditis omnibus) *colit*, praesto tibi est, adhaeret *Spes* (quae et alibi Fortunae iungitur, diversa tamen ratione. Sic Macedon. XXXIX. (Anal. Br. III. 122.) Ἐλπίδας Τύχης ἑταίρας vocat, quatenus utraque homines ludit.) et *Fides rara*, pauci ex amicis, qui fidem in adversa fortuna praestant (Etiam in hoc epitheto deligendo parum accurate versatus est poeta, cum a notione *Deae* nos avocet.) *velatá* inducta, ornata *panno albo*, veste candida; haud obscura figmenti huius ratione. *nec* tibi *comitem* se *abnegat*, comites abnegant, recusant te comitari (fere ut Valer. Flacc. III. 695. *an sese comitem tam tristibus uctis abneget.*) h. perstant in rebus adversis.

v. 25 — 28. Contra, *qui fortunis alicuius inducti amicitiam eius secuti erant, hi, simulac fortuna dilapsa est, devolant.* (Auct. ad Herenn. IV. 17.) *Vulgus*, maior pars amicorum, cum contemtu sic dicta, ut opponatur *rarae Fidei.* Ovid. ex Pont. II. 3. 8. *Vulgus amicitias utilitate probat.* Forte tamen proprie intelligendum de vulgo s. infima plebe, cuius favor cum Fortuna mutatur (Iuven. X. 73. *quid turba Remi? sequitur Fortunam, ut semper, et odit damnatos*) nam amicorum in specie mentio fit v. 27. — *Meretrix periura*, perfida, fallax, infida. — *retro* a te *cedit*, deserit te. — 26. *cadis siccatis*, epotis, exhaustis (ut I. 31. 11.) *cum faece* ἐς τρύγα: quod est omnino pro, opibus exhaustis. Sed alterum multo invidiosius, quod amicum non casu aliquo bonis exutum, sed a semetipsis spoliatum postea deserunt. — 28. *dolosi ferre* graece, pro, quam ut ferant, subeant *pariter* ἐξ ἴσου, aequa parte *iugum*, dolose, perfide se subducentes, detrectantes *iugum*, non ferentes conditionem a Fortuna impositam, calamitates. Eadem forte imago in Theognid. 127. οὐ γὰρ ἂν εἰδείης ἀνδρὸς νόον — πρὶν

Serves iturum Caesarem in ultimos
Orbis Britannos, et iuvenum recens
Examen Eois timendum
Partibus, Oceanoque rubro.

Eheu

πειραθείης ὥσπερ ὑποζυγίου. Ad totam sententiam Id. 79. sqq. *παύρους εὑρήσεις — ἄνδρας ἑταίρους πιστοὺς ἐν χαλεποῖς πρήγμασι γιγνομένους, οἵτινες ἂν τολμῷεν, ὁμόφρονα θυμὸν ἔχοντες, ἶσον τῶν ἀγαθῶν τῶν τε κακῶν μετέχειν.*

v. 29 *sqq.* Exposita e priscorum hymnorum ratione Deae potentia iam ad preces se convertit. *Serves Caesarem et iuvenum examen*, per litoten, pro: expeditionem istam fausttam esse iubeas devictis Britannis et Orientis populis. — *ultimos orbis* terrarum homines. *Vltima* enim *Occidentis insula* habebatur Britannia (Catull. XXIX. 4. et 13.) ipsique inde dicti *ultimi* Catullo (XI. 11.) et aliis. Sic *extremi hominum Morini* Virg. Aen. VIII. 727. *extremi orbis Iberi* Lucan. VII. 541. — *iuvenum examen*, exercitum ad bellum eductum. Nam in hoc comparationis vis ponenda. Aeschyl. Pers. 126 sqq. *πᾶς γὰρ ἱππηλάτας τε καὶ πεδοστιβὴς λεὼς, σμῆνος ὡς ἐκλέλοιπε μελισσῶν, σὺν ὀρχάμῳ στρατοῦ.* Etsi alias simpliciter de multitudine dicatur. Sic *ἐσμὸς νούσων* Aeschyl. Suppl. 692. *ἐσμὸς παίδων* (ut *vernat ditis examen domus* V. 2. 65.) Antip. Sid. XLIII. 8. (Anal. Br. II. 18.) *populorum examina* Avien. Descr. O. 304. et 315. *Iuvenes, iuventus, pubes*, multoties apud Virgil. et alios de militibus. Hoc loco tamen proprie accipiendum videtur: nam erat exercitus *recens*, nuper conscriptus, veteranis militibus dimissis. Nisi *recens* magis ad *examen* pertinet, ut sit: exercitus nuper, modo ad bellum eductus. — *timendum*, debellaturum, subiugaturum; magnifice, pro, quod militatum abit, bellum infert *Eois partibus*, Eoae terrae plagis, *et Oceano rubro*, ad mare rubrum h. Indicum sitis, omnino pro, Orientis populis, Arabibus et Parthis. Nam adversus hos maxime expeditio Aelii Galli, quam poeta h. l. innuit, suscepta videbatur. v. ad I. 29. init.

v. 33 *sqq.* Sententiarum nexus ita animo informandus videtur: Serva Augustum cum exercitu, sicque curam populi Romani, quem, bellis civilibus immersum, aliquamdiu aversata

es,

Eheu cicatricum et ſceleris pudet
Fratrumque. Quid nos dura refugimus
Aetas? quid intactum nefaſti
Liquimus? unde manum iuventus

Metu Deorum continuit? quibus
Pepercit aris? O utinam nova

Incude

es, iterum ſuſcipe: pudet enim nos ſceleris, quo divina humanaque iura violavimus, h. belli civilis. Oratio plena indignationis atque affectus. — *cicatricum*, vulnerum, caedis, pugnae civilis, quae *ſcelus*, ſollenni idea. Lucan. II. 286. *Summum, Brute, nefas civilia bella fatemur.* v. ad I. 2. 29. — *fratrum* caedis. Amplificavit hanc ideam Lucan. II. 147. *fecit fibi quisque nefas: — domini per viſcera ferrum exegit famulus: nati maduere paterno ſanguine: — in fratrum cecidere praemia fratres.* — 34. *quid refugimus*, nihil tam atrox, tam nefarium fuit, quod non perpetrare ſuſtineremus, ad quaevis facinora promtiſſimi fuimus, ſcelus ſcelere cumulavimus. *Multus* enim *ſcelerum facies* (Virg. Ge. I. 506. de eadem re) bella civilia ſecum ferunt; ex his poeta memorat tantum Deorum contemtum. — *dura aetas*, duri, nullo pudoris ſenſu inde revocati, impii. V. 16. 9. *impia perdemus devoti ſanguinis aetas.* — 35. *quid intactum* caet. nihil non *nefaſti*, nefarie attigimus, quod adeo tangere nefas erat, h. res ſacras, templa Deorum violavimus, caede polluimus, diripuimus. — 36. *manum continuit*, abſtinuit *metu Deorum*, Deos vindices reverita. — 37. *quibus aris*, num templis *pepercit?* Lucan. II. 103. *ſtat cruor in templis multaque rubentia caede lubrica ſaxa madent.* Spectat etiam ad ſacrilegia, neglectumque Deorum cultum. cf. III. 6. 1.

v. 38 *ſqq.* Vtinam hoſtes potius Romani imperii iis armis, quae in nosmet convertimus, petantur, ac deleantur! (fere ut I. 2. 22. *quo graves Perſae melius perirent.*) Pro hoc ornatius eſt: *Vtinam ferrum* in civibus *retuſum*, hebetatum *nova incude diffingas in M.* docta brevitate pro, iterum in maſſam conflatum refingas, recudas atque vertas in Maſſ. Fortuna cudit enſem, ad fatalem bellorum neceſſitatem deſignan-

Incude diffingas retusum in
Massagetas Arabasque ferrum.

dam. Aeschyl. Choeph. 645. προσχαλκεύει Αἶσα φασγανουργός. Egregie vero bellorum civilium atrocitatem atque diuturnitatem declaravit poeta per arma retusa atque fracta, quae adeo incudi reddi oportebat, ut usum in bello iterum praestarent. Argutantur alii. Ex hostibus poeta memorat *Massagetas*, Scythiae gentem, Parthis vicinam et *Arabas*, cum dilecta propter vv. 31. 32.

CAR-

CARMEN XXXVI.

ARGVMENTVM.

Numida quodam e gente Plotia, Horatii familiari, ex Hiſpania, confecta a. V. DCCXXX. Auguſti in Cantabros, cui interfuiſſe videtur, expeditione, Romam reverſo, poeta cum ipſi, tum amicis eius, e quibus Lamiam honoris cauſſa nominat, felicem reditum gratulaturus in gaudii, quo primum ad canendum impulſus fuerat, affectu declarando occupatur, quoque magis eum teſtatum faciat, diem votis pro ſervato amico Diis perſolvendis, feſtisque epulis celebrandum indicit. In tenui hoc argumento placet officioſa Horatii ſedulitas, unice hoc agentis, ut epulae tam feſta luce dignae apparentur, caeteraque adſint, quae ad exhilarandos convivarum animos vim aliquam habere poſſint, in quorum brevi at vivida enumeratione praecipua carminis virtus cernitur. Caeterum ſimilis argumenti eſt II. 7. Catulli c. IX. ad Verannium et Iuvenal. XII. quae cum noſtro comparari velim.

AD PLOTIVM NVMIDAM.

Et ture et fidibus iuvat
Placare et vituli ſanguine debito
Cuſtodes Numidae Deos,
Qui nunc Heſperia ſoſpes ab ultima
Caris multa ſodalibus,
Nulli plura tamen, dividit oſcula,
Quam

v. 1 *ſqq.* Lubens voto, cui, Numida incolumi reverſo, obſtrictus ſum, me nunc exſolvo, ſacrum Diis, pro eiusdem ſalute promiſſum, offerendo. Erat adeo ſacrificium *debitum*, ex voto, votivum (ut *votiva iuvenca* Epiſt. I. 3. 36. *votiva aedes* II. 17. 31. et II. 7. 17. *obligatam redde Iovi dapem.*) impetratis iis, quae a Diis precatus erat. Ovid. Faſt. V. 596. *meritus votis debita ſolvit honos.* Tibull. IV. 4. 23. *debita reddet certatim ſanctis laetus uterque focis.* Declarat autem poeta ſacrum per *tus*, *fides* (nam et cantu admixtis tibiis et lyra ſacra peragebantur. IV. 1. 21. *Illic — duces tura, lyraeque et Berecyntiae delectabere tibiae mixtis carminibus non ſine fiſtula.* Ad ſua tempora morem iſtum perduraſſe teſtatur Porphyr.: „Fidicinas hodie quoque Romae ad ſacrificia adhiberi, ſicut tibicinas, nemo eſt qui neſciat.“ Res in monumm. quoque paſſim obvia.) et *hoſtiam.* — *Placare Deos* generali notione accipiendum pro, ſacra iis offerre; ut III. 23. 3. *ſi ture placaris et frugo Lares.* Iuvenal. XII. 89. in eodem argumento: *hic noſtrum placabo Iovem, Laribusque paternis tura dabo.* — *vitulo ſanguine*, caede, vitulo mactando. — *cuſtodes Numidae*, qui Numidam cuſtodierint, ob ſervatum Numidam. Omnino vulgaris priorum vv. cum ſeqq. nexus erat: Diis vota ſolvenda ſunt, quod Numidam, deſideratiſſimum amicis ſuis, maxime Lamiae, incolumem reduxerint, vel: quod Numidam amicis eius ſalvum reddiderint. Pro hoc ſuavius poeta: *qui nunc ſoſpes* reverſus *ab Heſperia*, Hiſpania, *ultima* terrarum verſus occidentem, vel omnino, longinqua, ut *ultima Africa* II. 18. 3. — *dividit*

Quam dúlci Lamiae; memor
Actae non alio rege puertiae,
Mutataeque ſimul togae.
Creſſa ne careat pulchra dies nota:
Neu promtae modus amphorae,

Neu

vidit oſcula ſodalibus, inter ſodales, modo hunc modo illum oſculo impertiendo. Seneca Thyeſt. 1023. *oſculare: divide amplexus tribus.* Suaviter haec declarant, quam exoptatus Numida amicis fuerit, certatim ei felicem reditum congratulantibus. — 7. *dulci*, ſuavi ac veteri amico. Ornate hoc expoſuit in ſqq. — *memor* propter, (ut I. 33. 1.) quod pueritiam egerit *non alio*, eodem cum illo *rege* uſus, inde a pueritia adeo cum eo coniunctus. Rex igitur h. l. eſt, qui inſtituendae regundaeque iuventuti praeficitur, *cuſtos* dictus A. P. 161. et Virgil. Aen. V. 546. Alii de rege in ludis puerilibus accipiunt; quod ipſum puerile videtur. Nec melior eorum ratio, qui Lamiam *regem* h. patronum Numidae a pueritia fuiſſe contendunt; cui refragatur vel v. ſq. — 9. quocum *ſimul togam* praetextam virili *mutavit*, togam virilem una ſumſit.

v. 10 *ſqq.* Feſtus igitur hic dies habeatur, hilariterque transigatur. Hilaritatem ſpecialibus ideis poeta declaravit per compotationem, ſaltationem, epulas, et, qui epulis inſerviunt, florum copiam. — *Ne careat*, cum vi: haec, ſi quae alia, diſtinguenda, ſignanda eſt *nota Creſſa*, terrae quae Cretica habebatur, cretae nota, h. alba; proverbiali locutione pro: in felicisſimis numeretur. Alias dicitur, *albo lapillo diem notare*, de qua loquendi ratione multus eſt Bentl. qui tamen parum dextre Statii Silv. IV. 8. 39. *Albanoque cadum ſordentem promere fumo, et cantu ſignare diem* eidem accommodat, corrigendo: *et* creta *ſignare diem.* Nam *redimire chelyn*, quod antecedit, de ſolo apparatu intelligendum; et *cantu ſignare diem* eadem ratione dictum, qua Ovid. Faſt. V. 474. *honore ſignare diem.* — *dies pulchra*, laeta, felix, fauſta, ut IV. 4. 39. Alias eſt *lux candida*, *nivea* et ſim. — 11. *neve modus* adhibeatur *amphorae*, h. vini ex amphora hauriendi, in potando modum excedere decet, fas eſt per diei ſollennitatem. Simili colore Stat. Silv. I. 5. 11. *lunge, puer, cyathos, ſed ne numerare labora, cunctuntemque in-*

Neu morem in Salium sit requies pedum:
Neu multi Damalis meri
Bassum Threïcia vincat amystide:
Neu

tende (corrige sine haesitatione: *impelle*) *chelyn.* — *Promtae* e cella vinaria, atque in medium positae, sollenni vocabulo. H. l. simpliciter ornat. Alii tamen, eo inducti, sententiam sic constituunt: ne modus sit in promendis de cella amphoris; quam admodum vereor, ut linguae leges ferant. — 12. nec absit saltatio, tripudium, more Saliorum. *Pedo terram quatere* (I. 4. 7.) *pulsare* (I. 37. 2.) *pedem ferre* (II. 12. 17.) *movere*, ut πάλλειν πόδα αἰθέριον Eurip. Troad. 546. sollennia de saltatione. H. l. non tam concinnus ille, certisque pedum mensuris adstrictus corporis motus intellígendus, quam potius, qualis in effusiore laetitia deprehenditur, exultatio, tripudium, Saliis Martis sacerdotibus fere proprium. v. Liv. I. 20.

v. 13. 14. *Damalis ne vincat Bassum*, docte et exquisite pro, certent inter se *amystide*, bibendo. Ἄμυστις est, ut Hesych. explicat, συνεχὴς πόσις, quum poculum uno spiritu exhauritur. Hinc ἀμυστὶ πίνειν, veluti Anacr. XXI. 2. quod alias est χανδὸν πίνειν. Alii quodvis grandius poculum, de quo absque respiratione ebibendo inter convivas certetur, sic dici existimant, nullo idoneo auctore. Est adeo proprie h. l. *ne vincat amystide*, in eo certaminis genere, cuius lex est, ut poculum uno ductu exhauriatur, tum omnino, in bibendi certamine. *Thraciam* vocat ad exemplum Callimachi apud Athen. XI. 477. (in fragmm. Bentl. n. CIX.) Καὶ γὰρ ὁ Θρηικίην μὲν ἀνήνατο χανδὸν ἄμυστιν ζωροποτεῖν: quia Thraces vinolenti, et ἀκρατοπόται. v. I. 26. 1. Alii a Thracibus hunc certandi morem repetitum volunt: de quo tamen aliunde non constat. Caeterum cum turpe esset feminis ingenuis, vinum bibere, Damalin libertinam fuisse, Numidae olim amatam (v. v. 19.) forte fidicinam vel omnino arte musica excellentem (quales commissationibus adhibitas fuisse constat vel e II. 11. extr.) satius est statuere. — *multi meri*, multibiba ac merobiba, ut Plaut. Curc. I. 1. 77. de lena. Similis formae est locus Ovid. Metam. XIV. 252. *nimiique Elpenora vini.* Eadem de Cleo, femina bibacissima, praedicat Phalaecus apud Athen. X. p. 440. et inde in Anal. Br. II. 525. Χρυσωτὸν (Κροσσωτὸν malebat Toup. App. ad Suid. p. 78.)

χρυσό-

Neu deſint epulis roſae,
Neu vivax apium, neu breve lilium.
Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: nec Damalis novo
Divel-

προκείντα περιζώσασα χιτῶνα τόνδε, Διωνύσῳ δῶρον, ἔδωκε Κλεώ, οὕνεκα συμποσίοισι μετέπρεπεν· ἴσα δὲ πίνειν οὔτις οἱ ἀνθρώπων ἤρισεν εὐδαμά πω. *Baſſus* et ipſe inſignis bibacitatis fuerit oportet. De celebri iambornm ſcriptore, Ovidii amico (Triſt. IV. 10. 47.) cogitant nonnulli; parum probabiliter.

v. 15 *ſq.* Florum ſollennis mentio in convivii apparatu. v. v. c. III. 29. 3. et extremum h. l. carmen. Memorat ex his *roſas*, *apium vivax σέλινον ἀείφυλλον* Nicand. Ther. 211. *χλωρὸν* Moſch. I. 103. *vivaces hederas* eodem ſenſu Seneca Oed. 455. et *lilium breve*, cito defloreſcens, ut *roſa brevis* II. 3. 13. *dominus brevis* h. brevis aevi II. 14. 24.

v. 17 — 20. Omnes Damalis amore incendentur, neque tamen eo potientur, Damali in Numidam animo converſa. Vivide ſatis atque ornate deſcripſit haec poeta. — *in Damalin deponent oculos*, breviter et exquiſitiore forma, pro, oculos in Damalin coniicient, in eaque deponent, defigent, pulchritudine eius quaſi obſtupefacti. Xenoph. Sympoſ. c. I. (ed. Bach. p. 117.) *ὥσπερ ὅταν φέγγος τι ἐν νυκτὶ φανῇ, πάντων προσάγεται τὰ ὄμματα, οὕτω καὶ τότε τοῦ Αὐτολύκου τὸ κάλλος πάντων εἶλκε τὰς ὄψεις πρὸς αὐτόν.* Heliodor. II. p. 123. *καθάπερ ἀρχέτυπον ἄγαλμα πᾶσαν ὄψιν καὶ διάνοιαν ἐφ' ἑαυτὴν ἐπιστρέφει.* — *putres*, reſolutos, humidos, molles, amore tabeſcentes, (*ὄμμα ταμερὸν, ὑγρὸν, λίχνον* v. c. in Callim. fr. Bentl. n. CVII.) *natantes et quadam voluptate ſuffuſos.* (Quinctil. Inſt. XI. 3.) cf. ad I. 13. 6. — 18. *neque* tamen Damalis *divelletur*, divelli ſe patietur *adultero* (tertio caſu) ab amplexu adulteri, amatoris, Numidae. — *novo* iterum ſibi redditó, quem denuo amplectitur; nihil amplius. — *ambitioſior*, quem arctius amplectitur, cui tenacius inhaeret quam hederae arborem ambire ſolent; pervulgata poetis imagine. Catull. LXI. 32. — 35. *mentem amore revinciens, ut tenax hedera huc et huc arborem implicat errans.* Claudian. Feſc. XIV. 19. *quam frondens hedera ſtringitur aeſculus, quam lento premitur palmite populus.*

Iam

Neu morem in Salium ſit requies ped
Neu multi Damalis meri
Baſſum Threïcia vincat amyſtide:

tende (corrige ſine haeſitatione: *impelle*) *chelyn.* — *Promtae* e cella vinaria, atque in medium poſitae, ſollenni vocabulo. H. l. ſimpliciter ornat. Alii tamen, eo inducti, ſententiam ſic conſtituunt: ne modus ſit in promendis de cella amphoris; quam admodum vereor, ut linguae leges ferant. — 12. nec abſit ſaltatio, tripudium, more Saliorum. *Pede terram quatere* (I. 4. 7.) *pulſare* (I. 37. 2.) *pedem ferre* (II. 12. 17.) *movere*, ut πάλλειν πόδα αἰθέριον Eurip. Troad. 546. ſollennia de ſaltatione. H. l. non tam concinnus ille, certisque pedum menſuris adſtrictus corporis motus intelligendus, quam potius, qualis in effuſiore laetitia deprehenditur, exultatio, tripudium, Saliis Martis ſacerdotibus fere proprium. v. Liv. I. 20.

v. 13. 14. *Damalis ne vincat Baſſum*, docte et exquiſite pro, certent inter ſe *amyſtide*, bibendo. Ἄμυστις eſt, ut Heſych. explicat, συνεχὴς πόσις, quum poculum uno ſpiritu exhauritur. Hinc ἀμυστὶ πίνειν, veluti Anacr. XXI. 2. quod alias eſt χανδὸν πίνειν. Alii quodvis grandius poculum, de quo absque reſpiratione ebibendo inter

convivas certetur, ſtimant, nullo ido Eſt adeo proprie h. *amyſtide*, in eo c nere, cuius lex eſt uno ductu exhauri nino, in biben *Thraciam* vocat Callimachi apud (in fragmm. B Καὶ γὰρ ὁ Θρῆ χανδὸν ἄμυστιν Thraces vinol πόται. v. I. Thracibus h rem repetitu tamen aliund terum cum ingenuis, v malin libert dae olim a forte fidici muſica exc miſſationil conſtat v tius eſt ſt. multibib Curc. I. milis f Metam. *Elpeno* femin Phal et i Χρ Tou

ſe-
ret,
nor-
egen-
lleret,
ut rem
onio et
bſeſſam-
um necem
ae rem ex-
itio ſtatim
actus ad ca-
d communem
/iis epulis cele-
nque amantiſſi-
itiae genere cer-
nnium continuiſ-
enim Cleopatra
iti animo concepiſ-
abſumta eius claſſe,
ae ſuae conſulere ne-
, inſtante Octaviano,
'eſtatem veniret, ipſa
oc carmen vividiſſima
rerum

Divelletur adultero,
Laſcivis hederis ambitioſior.

Iam Eurip. Hec. 398. ὁποῖα Numidam amplexam ſpectat, κισσὸς δρυὸς, ὅπως τῆσδ' ἔξο- docte inde ad hederam arbori μαι. cf. V. 15. 5. — *laſci-* ſe implicantem traductum. *vis* magis ad Damalin laſcive

CAR-

CARMEN XXXVII.

ARGVMENTVM.

Pugna Actiaca a. V. DCCXXIII. commissa, etsi sequentis demum anni initio Alexandriam Augustus peteret, eaque capta Antonium et Cleopatram ad voluntariae mortis desperationem adigeret, poeta, quo et fortius legentium animos feriret, reique gestae dignitatem extolleret, ab historiae veritate discessionem fecit hactenus, ut rem tanquam continuo gestam, Augustum adeo Antonio et Cleopatrae e pugna ista fugientibus instantem, obsessamque statim captamque ab eo Alexandriam, tum necem Cleopatrae insecutam traderet. Eodem ordine rem expositam habes apud Flor. IV. 11. Iam initio statim carminis effusioris laetitiae sensum, quo contactus ad canendum accesserat, prae se ferens poeta ad communem hilaritatem sodales exhortatur, diemque festis epulis celebrandum indicit. His enim patriae quemque amantissimum nunc vacare, omnique omnino laetitiae genere certare oportere, propulsato, quod metu omnium continuisset animos, patriae periculo. Quum enim Cleopatra imperii Romani potiundi spem impotenti animo concepisset, ab hac, superata atque incendio absumta eius classe, tam turpiter deiecta est, ut fuga vitae suae consulere necesse haberet, eoque tandem inopiae, instante Octaviano, redigeretur, ut, ne in hostium potestatem veniret, ipsa sibi manus inferret. Eminet hoc carmen vividissima

rerum

rerum expoſitione, affectuum vi, elocutionisque ornatu ſplendido. In adornando vero Cleopatrae charactere ſenſum plane Romanum ſecutus videri debet poeta. Evertendae enim reip. Romanae conſilium non poterat, quin civi Romano, qui Capitolii arcem aeternam caputque imperii orbis terrarum haberet, temerarium videretur, cuius tamen temeritatis culpam idem a Cleopatra, quod expers muliebris metus voluntariam mortem ignominioſae praeferret, ſatis redemtam iudicabat. Ita fere de Antonio Vellei. II. 87. *Antonius ſe ipſe non ſegniter interemit; adeo ut multa deſidiae crimina una morte redimeret. Caeterum comparent cum h. c. Noſtri V.* 9. *Virg. Aen. VIII.* 675. *et Propert. III.* 11. *et IV.* 6.

AD

AD SODALES.

Nunc eſt bibendum, nunc pede libero
Pulſanda tellus; nunc Saliaribus
Ornare pulvinar Deorum
Tempus erat dapibus, Sodales.

Ante-

v. 1 *ſqq.* Effrenis laetitiae ſenſum, quo ad canendum excitatus erat poeta, ipſa oratio per breves ſententias praecipitata mire adiuvat; cui inſuper vim addit *τὸ nunc* repetitum et v. *erat*, de quo ſtatim. Generalis ſententia erat: hilariter hunc feſtum agamus diem! Pro hoc ſtatim, quibus animum exhilarari vult, commemorat vinum, ſaltationem, epulas: fere ut I. 36. 11 ſqq. Initium fluxiſſe videtur ex Alcaei ſimilis argumenti carmine, cuius primos vv. ſervavit Athen. X. 8. *νῦν χρὴ μεθύσκειν, καί τινα πρὸς βίαν πίνειν, ἐπειδὴ κάτθανε Μύρσιλος.* — *pulſanda tellus*, ſaltandum, tripudiandum (ut I. 4. 10. adde I. 36. 12. Ovid. A. A. 1. 112. Faſt. VI. 330.) *pede libero*, libere, effuſe, ut animum metu liberatum decet. Nam ad totum animi habitum hoc epith. pertinet. Propert. IV. 6. 61. in eadem re: *proſequitur cantu Triton, omnesque marinae plauſerunt circa* libera ſigna *Deae*, h. laetitiae ſigna plauſu edidere. Peſſime ibi Intpp. Sic *ποῦς ἀνόσιος* Eurip. Hel. 875. *pes inimicus* Prop. II. 6. 38. *ſuperbus*, Senec. Med. 253. *iniurioſus* ſupra 35. 13. et ſic centies. Minus commode alii h. l. interpretantur: *pede libero* a catenis, quae a Cleopatra timendae erant, ſ. recuperata libertate. — 2. nunc epulae apparentur ſplendidae ac magnificae pro diei ſollennitate. Docte et auguſta ſpecie hoc poeta extulit, orationis colore a ſupplicationum caerimoniis deſumto. Decreta enim ad pulvinaria Deorum vel ob res feliciter geſtas vel ad ipſorum iram prodigiis aut calamitate publica manifeſtatam placandam ſupplicatione Deorum ſtatuae in lectis circa aras collocari, iisque ampliſſimae dapes apponi ſolebant. Vbi igitur ad gratias Diis agendas ea fieret, privata cum publica certabat laetitia, feſtis epulis aliisque prodita. Cic. in Catil. III. 10. *quoniam ad omnia pulvi-*

Antehac nefas depromere Caecubum
Cellis avitis, dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus et Imperio parabat

Conta-

pulvinaria ſupplicatio decreta eſt, celebratote illos dies cum coniugibus et liberis veſtris; laudante iam Lamb. Eodem orationis ſplendore ac dignitate ſollennes epulas devicta Cleopatra indicit Prop. IV. 6. 1 ſqq. Alii proprie h. l. accipiunt, veramque a poeta ſupplicationem edici exiſtimant. Sed haec parum commode interiecta eſſet aliis, quae ad privatam laetitiam ſpectant; tum carmen eſt ad Sodales, non ad populum Rom. ut III. 14. ubi multo graviorem ingenii inceſſum in eadem re ſuadenda deprehendas. — *Saliares dapes*, epulae opiparae et magnificae. Hinc *epulari Saliarem in modum* proverbialiter Cic. Att. 5. 9. v. Torrent. — *ornare pulvinar dap.* inſtruere, adponere dapes pulv. — *tempus erat*, eſt, ſed alterum eleganter animum laetitiae teſtificandae vel minimam moram impatientius ferentem depingit. Ariſtoph. Eccleſ. 872. *τί ποτ' ἄνδρες οὐχ ἥξουσιν; ὥρα δ' ἦν πάλαι.* Senec. Med. 111. *Multifidam iam tempus erat ſuccendere pinum.* Propert. II. 8. 16. *magni nunc erat oris opus.* ubi v. Broukh. Idem elegans uſus partice. *dudum* et *iamdudum*, v. c. Ovid. A. A. II. 457. *Candida iamdudum cingantur colla lacertis.* Tib. III. 6. 63. *Iamdudum Syrio madefactus tempora nardo debueram ſertis implicuiſſe comas.* Alii graeciſmo rem expediunt, parum opportune, arbitror.

v. 5 *ſqq.* Quod antea, rep. in ſummum discrimen adducta, *nefas*, impium fuiſſet, civem Romanum dedecuiſſet. Pro hac vulgari transcundi forma docte poeta ſententiam priorum vv. alia idea ſpeciali, qua vitam iucundam in genere deſignat, iterum repraeſentat. *Caecubum* pro quovis nobiliori vino, quod adeo feſta tantum luce bibatur, *repoſtum ad feſtas dapes* V. 9. 1. cf. Prop. III. 6. 63. Tib. II. 1. 27. *depromere* (v. ad I. 9. 7.) e *cella avita*, in qua vinum ab avo reconditum fuerat, adeoque vetuſtum. *Teſtam paternam* ſimiliter dixit Tibull. I. 10. 48. — 6 *ſqq.* Splendide, pro, dum Cleopatra reip. Romanae interitum parabat. Pro republica eſt *Capitolium*, cum dilectu; nam aeternitatis illud rei Romanae certiſſimum pignus habebatur. v. III. 3. 42. et III. 30. 8. Hinc *ruinae* eius *dementes*,

Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum, quidlibet impotens
Spe-

tes, feminae dementis, quas non nisi demens animo struere posset. — Quo everso, *Funus*, finem se simul impositurum sperabat *Imperio* Romanorum in universum terrarum orbem. Plus dignitatis habet, si ita accipias, quam si simpliciter de evertenda rep. Romana cogites. Ita quoque Vellei. II. 85. *Advenit deinde maximi discriminis dies, quo Caesar Antoniusque productis classibus pro salute alter*, in ruinam alter terrarum orbis *dimicavere*. Caeterum colorem orationis e Nostro duxit Valer. Max. V. 2. de Coriolano: *funus et tenebras Romano imperio minitantem*; unde patet, legi debere: *funus et ruinas* caet. Facile vero intelligitur, ad invidiam rei augendam haec a poeta ita adornata esse; nam non tam excindi populum Romanum volebat Cleopatra, quam ei imperare, regni sede Alexandriam translata. Res satis nota e Dione L. 7. adde Propert. III. 11. 29 sqq. Flor. IV. 11. — 9. cum spadonum turba, quos et in consilium adhibebat, et exercitibus praefecerat. Infra V. 9. 13. *Romanus miles — spadonibus servire rugosis potest*. Indignitatem rei ipsa oratione auxit poeta. Nam istum spadonum comitatum *gregem* volebat per contemtum (ut Sueton. Tit. c. 7. *libido propter spadonum greges suspecta in eo erat.*) eumque *contaminatum*, impura libidine attritum (Propert. de Cleopatra III. 11. 30. *et famulos inter femina trita suos*, eadem virulentia) impurum, infamem. Apte Tacit. Annal. XV. 37. *Vni ex illo contaminatorum grege in modum sollennium coniugiorum denuptsisset*, laudante Bentl. Alii ad evitationem trahunt. — *turpium morbo* turpi morbo infamium, morbosorum, παθικῶν. Nam *morbus*, ut Gr. νόσος, πάθος, de impura libidine dicitur. Catull. LVII. 6. *Morbosi pariter, gemelli utrique*. Senec. ep. 83. *impudicus morbum confitetur ac publicat*. φιλόπαιδα νόσον habes in Callimach. Epigr. XLIX. 4. Possis etiam epith. *turpium* ad corpus s. faciem rugis inde ante tempus deformatam trahere: qua eadem vi *rugosos spadones* Noster dixit V. 9. 13. et *frontem hispidam* IV. 10. 5. adde Claudian. in Eutrop. II. 67. — 10. *quidlibet . . . ebria*, rebus secundis in summam spem imperii Romani potiundi adducta. *Impotens* est is, qui sibi temperare, modum servare nequit, veluti in laetitia (Liv. XXX. 42. *eo insolentia, quibus nova bona fortuna*

AD PLOTIVM NVMIDAM.

Et ture et fidibus iuvat
Placare et vituli ſanguine debito
Cuſtodes Numidae Deos,
Qui nunc Heſperia ſoſpes ab ultima
Caris multa ſodalibus,
Nulli plura tamen, dividit oſcula,
Quam

v. 1 *ſqq.* Lubens voto, cui, Numida incolumi reverſo, obſtrictus ſum, me nunc exſolvo, ſacrum Diis, pro eiusdem ſalute promiſſum, offerendo. Erat adeo ſacrificium *debitum*, ex voto, votivum (ut *votiva iuvenca* Epiſt. I. 3. 36. *votiva aedes* II. 17. 31. et II. 7. 17. *obligatam redde Iovi dapem.*) impetratis iis, quae a Diis precatus erat. Ovid. Faſt. V. 596. *meritus votis debita ſolvit honos.* Tibull. IV. 4. 23. *debita reddet certatim ſanctis laetus uterque focis.* Declarat autem poeta ſacrum per *tus*, *fides* (nam et cantu admixtis tibiis et lyra ſacra peragebantur. IV. 1. 21. *Illic — duces tura, lyraeque et Berecyntiae delectabere tibiae mixtis carminibus non ſine fiſtula.* Ad ſua tempora morem iſtum perduraſſe teſtatur Porphyr.: „Fidicinas hodie quoque Romae ad ſacrificia adhiberi, ſicut tibicinas, nemo eſt qui neſciat.“ Res in monumm. quoque paſſim obvia.) et *hoſtiam.* — *Placare Deos* generali notione accipiendum pro, ſacra iis offerre; ut III. 23. 3. *ſi ture placaris et frugo Lares.* Iuvenal. XII. 89. in eodem argumento: *hic noſtrum placabo Iovem, Laribusque paternis tura dabo.* — *vituli ſanguine*, caede, vitulo mactando. — *cuſtodes Numidae*, qui Numidam cuſtodierint, ob ſervatum Numidam. Omnino vulgaris priorum vv. cum ſeqq. nexus erat: Diis vota ſolvenda ſunt, quod Numidam, deſideratiſſimum amicis ſuis, maxime Lamiae, incolumem reduxerint, vel: quod Numidam amicis eius ſalvum reddiderint. Pro hoc ſuavius poeta: *qui nunc ſoſpes* reverſus *ab Heſperia*, Hiſpania, *ultima* terrarum verſus occidentem, vel omnino, longinqua, ut *ultima Africa* II. 18. 3. — *dividit*

Quam dulci Lamiae; memor
Actae non alio rege puertiae,
Mutataeque ſimul togae.
Creſſa ne careat pulchra dies nota:
Neu promtae modus amphorae,

Neu

vidit oſcula ſodalibus, inter ſodales, modo hunc modo illum oſculo impertiendo. Seneca Thyeſt. 1023. *oſculare: divide amplexus tribus.* Suaviter haec declarant, quam exoptatus Numida amicis fuerit, certatim ei felicem reditum congratulantibus. — 7. *dulci*, ſuavi ac veteri amico. Ornate hoc expoſuit in ſqq. — *memor* propter, (ut I. 33. 1.) quod pueritiam egerit *non alio*, eodem cum illo *rege* uſus, inde a pueritia adeo cum eo coniunctus. Rex igitur h. l. eſt, qui inſtituendae iuventuti praeficitur, *cuſtos* dictus A. P. 161. et Virgil. Aen. V. 546. Alii de rege in ludis puerilibus accipiunt; quod ipſum puerile videtur. Nec melior eorum ratio, qui Lamiam *regem* h. patronum Numidae a pueritia fuiſſe contendunt; cui refragatur vel v. ſq. — 9. quocum *ſimul togam* praetextam virili *mutavit*, togam virilem una ſumſit.

v. 10 *ſqq.* Feſtus igitur hic dies habeatur, hilariterque transigatur. Hilaritatem ſpecialibus ideis poeta declaravit per compotationem, ſaltationem, epulas, et, qui epulis inſerviunt, florum copiam. — *Ne careat*, cum vi: haec, ſi quae alia, diſtinguenda, ſignanda eſt *nota Creſſa*, terrae quae Cretica habebatur, cretae nota, h. alba; proverbiali locutione pro: in feliciſſimis numeretur. Alias dicitur, *albo lapillo diem notare*, de qua loquendi ratione multus eſt Bentl. qui tamen parum dextre Statii Silv. IV. 8. 39. *Albanoque cadum ſordentem promere fumo, et cantu ſignare diem* eidem accommodat, corrigendo: *et* creta *ſignare diem.* Nam *redimire chelyn*, quod antecedit, de ſolo apparatu intelligendum; et *cantu ſignare diem* eadem ratione dictum, qua Ovid. Faſt. V. 474. *honore ſignare diem.* — *dies pulchra*, laeta, felix, fauſta, ut IV. 4. 39. Alias eſt *lux candida*, *nivea* et ſim. — 11. *neve modus* adhibeatur *amphorae*, h. vini ex amphora hauriendi, in potando modum excedere decet, fas eſt per diei ſollennitatem. Simili colore Stat. Silv. I. 5. 11. *Iunge, puer, cyathos, ſed ne numerare labora, cunctuntemque in-*

Neu morem in Salium sit requies pedum:
Neu multi Damalis meri
Bassum Threïcia vincat amystide:
Neu

tendo (corrige sine haesitatione: *impelle*) *chelyn.* — *Promtae* e cella vinaria, atque in medium positae, sollenni vocabulo. H. l. simpliciter ornat. Alii tamen, eo inducti, sententiam sic constituunt: ne modus sit in promendis de cella amphoris; quam admodum vereor, ut linguae leges ferant. — 12. nec absit saltatio, tripudium, more Saliorum. *Pede terram quatere* (I. 4. 7.) *pulsare* (I. 37. 2.) *pedem ferre* (II. 12. 17.) *movere*, ut πάλλειν πόδα αἰθέριον Eurip. Troad. 546. sollennia de saltatione. H. l. non tam concinnus ille, certisque pedum mensuris adstrictus corporis motus intelligendus, quam potius, qualis in effusiore laetitia deprehenditur, exultatio, tripudium, Saliis Martis sacerdotibus fere proprium. v. Liv. I. 20.

v. 13. 14. *Damalis ne vincat Bassum*, docte et exquisite pro, certent inter se *amystide*, bibendo. Ἄμυστις est, ut Hesych. explicat, συνεχὴς πόσις, quum poculum uno spiritu exhauritur. Hinc ἀμυστὶ πίνειν, veluti Anacr. XXI. 2. quod alias est χανδὸν πίνειν. Alii quodvis grandius poculum, de quo absque respiratione ebibendo inter convivas certetur, sic dici existimant, nullo idoneo auctore. Est adeo proprie h. l. *ne vincat amystide*, in eo certaminis genere, cuius lex est, ut poculum uno ductu exhauriatur, tum omnino, in bibendi certamine. *Thraciam* vocat ad exemplum Callimachi apud Athen. XI. 477. (in fragmm. Bentl. n. CIX.) Καὶ γὰρ ὁ Θρηικίην μὲν ἀμύστιν χανδὸν ἄμυστιν ζωροποτεῖν: quia Thraces vinolenti, et ἀκρατοπόται. v. I. 26. 1. Alii a Thracibus hunc certandi morem repetitum volunt: de quo tamen aliunde non constat. Caeterum cum turpe esset feminis ingenuis, vinum bibere, Damalin libertinam fuisse, Numidae olim amatam (v. v. 19.) forte fidicinam vel omnino arte musica excellentem (quales commissationibus adhibitas fuisse constat vel e II. 11. extr.) satius est statuere. — *multi meri*, multibiba ac merobiba, ut Plaut. Curc. I. 1. 77. de lena. Similis formae est locus Ovid. Metam. XIV. 252. *nimiique Elpenora vini.* Eadem de Cleo, femina bibacissima, praedicat Phalaecus apud Athen. X. p. 440. et inde in Anal. Br. II. 525. Χρυσωτὸν (Κρυσσωτὸν malebat Toup. App. ad Suid. p. 78.)

χρυσό-

Neu deſint epulis roſae,
Neu vivax apium, neu breve lilium.
Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: nec Damalis novo
Divel-

προκέιντα περιζώσασα χιτῶνα τόνδε, Διωνύσῳ δῶρον, ἔδωκε Κλεώ, οὕνεκα συμποσίοισι μετέπρεπεν· ἴσα δὲ πίνειν οὔτις οἱ ἀνθρώπων ἤρισεν οὐδαμά πω. *Baſſus* et ipſe inſignis bibacitatis fuerit oportet. De celebri iamborum ſcriptore, Ovidii amico (Triſt. IV. 10. 47.) cogitant nonnulli; parum probabiliter.

v. 15 *ſq.* Florum ſollennis mentio in convivii apparatu. v. v. c. III. 29. 3. et extremum h. l. carmen. Memorat ex his *roſas*, *apium vivax* σέλινον ἀείφυλλον Nicand. Ther. 211. χλωρὸν Moſch. I. 103. *vivaces hederas* eodem ſenſu Seneca Oed. 455. et *lilium breve*, cito defloreſcens, ut *roſa brevis* II. 3. 13. *dominus brevis* h. brevis aevi II. 14. 24.

v. 17—20. Omnes Damalis amore incendentur, neque tamen eo potientur, Damali in Numidam animo converſa. Vivide ſatis atque ornate deſcripſit haec poeta. — *in Damalin deponent oculos*, breviter et exquiſitiore forma, pro, oculos in Damalin coniicient, in eaque deponent, defigent, pulchritudine eius quaſi obſtupefacti. Xenoph. Sympoſ. c. I. (ed. Bach. p. 117.) ὥσπερ ὅταν φέγγος τι ἐν νυκτὶ φανῇ, πάντων προσάγεται τὰ ὄμματα, οὕτω καὶ τότε τοῦ Αὐτολύκου τὸ κάλλος πάντων εἶλκε τὰς ὄψεις πρὸς αὑτόν. Heliodor. II. p. 123. καθάπερ ἀρχέτυπον ἄγαλμα πᾶσαν ὄψιν καὶ διάνοιαν ἐφ' ἑαυτὴν ἐπιστρέφει. — *putres*, reſolutos, humidos, molles, amore tabeſcentes, (ὄμμα ταχερὸν, ὑγρὸν, λίχνον v. c. in Callim. fr. Bentl. n. CVII.) *natantes et quadam voluptate ſuffuſos.* (Quinctil. Inſt. XI. 3.) cf. ad I. 13. 6. — 18. *neque* tamen Damalis *divelletur*, divelli ſe patietur *adultero* (tertio caſu) ab amplexu adulteri, amatoris, Numidae. — *novo* iterum ſibi redditó, quem denuo amplectitur; nihil amplius. — *ambitioſior*, quem arctius amplectitur, cui tenacius inhaeret quam hederae arborem ambire ſolent; pervulgata poetis imagine. Catull. LXI. 32. — 35. *mentem amore revinciens, ut tenax hedera huc et huc arborem implicat errans.* Claudian. Feſc. XIV. 19. *quam frondens hedera ſtringitur aeſculus, quam lento premitur palmite populus.*

Iam

Divelletur adultero,
Laſcivis hederis ambitioſior,

Iam Eurip. Hec. 398. ὁποῖα κισσὸς δρυὸς, ὅπως τῆσδ' ἔξομαι. cf. V. 15. 5. — *laſcivis* magis ad Damalin laſcive Numidam amplexam ſpectat, docte inde ad hederam arbori ſe implicantem traductum.

CAR-

CARMEN XXXVII.

ARGVMENTVM.

Pugna Actiaca a. V. DCCXXIII. commissa, etsi sequentis demum anni initio Alexandriam Augustus peteret, eaque capta Antonium et Cleopatram ad voluntariae mortis desperationem adigeret, poeta, quo et fortius legentium animos feriret, reique gestae dignitatem extolleret, ab historiae veritate discessionem fecit hactenus, ut rem tanquam continuo gestam, Augustum adeo Antonio et Cleopatrae e pugna ista fugientibus instantem, obsessamque statim captamque ab eo Alexandriam, tum necem Cleopatrae insecutam traderet. Eodem ordine rem expositam habes apud Flor. IV. 11. Iam initio statim carminis effusioris laetitiae sensum, quo contactus ad canendum accesserat, prae se ferens poeta ad communem hilaritatem sodales exhortatur, diemque festis epulis celebrandum indicit. His enim patriae quemque amantissimum nunc vacare, omnique omnino laetitiae genere certare oportere, propulsato, quod metu omnium continuisset animos, patriae periculo. Quum enim Cleopatra imperii Romani potiundi spem impotenti animo concepisset, ab hac, superata atque incendio absumta eius classe, tam turpiter deiecta est, ut fuga vitae suae consulere necesse haberet, eoque tandem inopiae, instante Octaviano, redigeretur, ut, ne in hostium potestatem veniret, ipsa sibi manus inferret. Eminet hoc carmen vividissima

rerum

rerum expoſitione, affectuum vi, elocutionisque ornatu ſplendido. In adornando vero Cleopatrae charactere ſenſum plane Romanum ſecutus videri debet poeta. Evertendae enim reip. Romanae conſilium non poterat, quin civi Romano, qui Capitolii arcem aeternam caputque imperii orbis terrarum haberet, temerarium videretur, cuius tamen temeritatis culpam idem a Cleopatra, quod expers muliebris metus voluntariam mortem ignominioſae praeferret, ſatis redemtam iudicabat. Ita fere de Antonio Vellei. II. 87. *Antonius ſe ipſe non ſegniter interemit; adeo ut multa deſidiae crimina una morte redimeret. Caeterum comparent cum h. c. Noſtri V.* 9. *Virg. Aen. VIII.* 675. *et Propert. III.* 11. *et IV.* 6.

AD

AD SODALES.

Nunc eſt bibendum, nunc pede libero
Pulſanda tellus; nunc Saliaribus
Ornare pulvinar Deorum
Tempus erat dapibus, Sodales.

Ante-

v. 1 *ſqq.* Effrenis laetitiae ſenſum, quo ad canendum excitatus erat poeta, ipſa oratio per breves ſententias praecipitata mire adiuvat; cui inſuper vim addit τὸ *nunc* repetitum et v. *erat*, de quo ſtatim. Generalis ſententia erat: hilariter hunc feſtum agamus diem! Pro hoc ſtatim, quibus animum exhilarari vult, commemorat vinum, ſaltationem, epulas: fere ut I. 36. 11 ſqq. Initium fluxiſſe videtur ex Alcaei ſimilis argumenti carmine, cuius primos vv. ſervavit Athen. X. 8. νῦν χρὴ μεθύσκειν, καί τινα πρὸς βίαν πίνειν, ἐπειδὴ κάτθανε Μύρσιλος. — *pulſanda tellus*, ſaltandum, tripudiandum (ut I. 4. 10. adde I. 36. 12. Ovid. A. A. 1. 112. Faſt. VI. 330.) *pede libero*, libere, effuſe, ut animum metu liberatum decet. Nam ad totum animi habitum hoc epith. pertinet. Propert. IV. 6. 61. in eadem re: *proſequitur cantu Triton, omnesque marinae plauſerunt circa* libera ſigna *Deae*, h. laetitiae ſigna plauſu edidere. Peſſime ibi Intpp. Sic ποῦς ἀνόσιος Eurip. Hel. 875. *pes inimicus* Prop. II. 6. 38. *ſuperbus*, Senec. Med. 253. *iniurioſus* ſupra 35. 13. et ſic centies. Minus commode alii h. l. interpretantur: *pede libero* a catenis, quae a Cleopatra timendae erant, ſ. recuperata libertate. — 2. nunc epulae apparentur ſplendidae ac magnificae pro diei ſollennitate. Docte et auguſta ſpecie hoc poeta extulit, orationis colore a ſupplicationum caerimoniis deſumto. Decreta enim ad pulvinaria Deorum vel ob res feliciter geſtas vel ad ipſorum iram prodigiis aut calamitate publica manifeſtatam placandam ſupplicatione Deorum ſtatuae in lectis circa aras collocari, iisque ampliſſimae dapes apponi ſolebant. Vbi igitur ad gratias Diis agendas ea fieret, privata cum publica certabat laetitia, feſtis epulis aliisque prodita. Cic. in Catil. III. 10. *quoniam ad omnia pulvi-*

Antehac nefas depromere Caecubum
Cellis avitis, dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus et Imperio parabat

Conta-

pulvinaria ſupplicatio decreta eſt, celebratote illos dies cum coniugibus et liberis veſtris; laudante iam Lamb. Eodem orationis ſplendore ac dignitate ſollennes epulas devicta Cleopatra indicit Prop. IV. 6. 1 ſqq. Alii proprie h. l. accipiunt, veramque a poeta ſupplicationem edici exiſtimant. Sed haec parum commode interiecta eſſet aliis, quae ad privatam laetitiam ſpectant; tum carmen eſt ad Sodales, non ad populum Rom. ut III. 14. ubi multo graviorem ingenii inceſſum in eadem re ſuadenda deprehendas. — *Saliares dapes*, epulae opiparae et magnificae. Hinc *epulari Saliarem in modum* proverbialiter Cic. Att. 5. 9. v. Torrent. — *ornare pulvinar dap.* inſtruere, adponere dapes pulv. — *tempus erat*, eſt, ſed alterum eleganter animum laetitiae teſtificandae vel minimam moram impatientius ferentem depingit. Ariſtoph. Eccleſ. 872. *τί ποτ' ἄνδρες οὐχ ἥξουσιν; ὥρα δ' ἦν πάλαι.* Senec. Med. 111. *Multifidam iam tempus erat fuccendere pinum.* Propert. II. 8. 16. *magni nunc erat oris opus.* ubi v. Broukh. Idem elegans uſus particc. *dudum* et *iamdudum*, v. c. Ovid. A. A. II. 457. *Candida iamdudum cingantur colla lacertis.* Tib. III. 6. 63. *Iamdudum Syrio madefactus tempora nardo debueram ſertis implicuiſſe comas.* Alii graeciſmo rem expediunt, parum opportune, arbitror.

v. 5 ſqq. Quod antea, rep. in ſummum discrimen adducta, *nefas*, impium fuiſſet, civem Romanum dedecuiſſet. Pro hac vulgari transeundi forma docte poeta ſententiam priorum vv. alia idea ſpeciali, qua vitam iucundam in genere deſignat, iterum repraeſentat. *Caecubum* pro quovis nobiliori vino, quod adeo feſta tantum luce bibatur, *repoſitum ad feſtas dapes* V. 9. 1. cf. Prop. III. 6. 63. Tib. II. 1. 27. *depromere* (v. ad I. 9. 7.) e *cella avita*, in qua vinum ab avo reconditum fuerat, adeoque vetuſtum. *Teſtam paternam* ſimiliter dixit Tibull. I. 10. 48. — *6 ſqq.* Splendide, pro, dum Cleopatra reip. Romanae interitum parabat. Pro republica eſt *Capitolium*, cum dilectu; nam aeternitatis illud rei Romanae certiſſimum pignus habebatur. v. III. 3. 42. et III. 30. 8. Hinc *ruinae* eius *dementes.*

Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum, quidlibet impotens
Spe-

tes, feminae dementis, quas non niſi demens animo ſtruere poſſit. — Quo everſo, *Funus*, finem ſe ſimul impoſituram ſperabat *Imperio* Romanorum in univerſum terrarum orbem. Plus dignitatis habet, ſi ita accipias, quam ſi ſimpliciter de evertenda rep. Romana cogites. Ita quoque Vellei. II. 85. *Advenit deinde maximi discriminis dies, quo Caeſar Antoniusque productis claſſibus pro ſalute alter*, in ruinam alter terrarum orbis *dimicavere*. Caeterum colorem orationis e Noſtro duxit Valer. Max. V. 2. de Coriolano: *funus et tenebras Romano imperio minitantem*; unde patet, legi debere: *funus et ruinas* caet. Facile vero intelligitur, ad invidiam rei augendam haec a poeta ita adornata eſſe; nam non tam exſcindi populum Romanum volebat Cleopatra, quam ei imperare, regni ſede Alexandriam translata. Res ſatis nota e Dione L. 7. adde Propert. III. 11. 29 ſqq. Flor. IV. 11. — 9. cum ſpadonum turba, quos et in conſilium adhibebat, et exercitibus praefecerat. Infra V. 9. 13. *Romanus miles* — *ſpadonibus ſervire rugoſis poteſt*. Indignitatem rei ipſa oratione auxit poeta. Nam iſtum ſpadonum comitatum *gregem* vocat per contemtum (ut Sueton. Tit. c. 7. *libido propter ſpadonum greges ſuſpecta in eo erat.*) eumque *contaminatum*, impura libidine attritum (Propert. de Cleopatra III. 11. 30. *et famulos inter femina trita ſuos*, eadem virulentia) impurum, infamem. Apte Tacit. Annal. XV. 37. *Vni ex illo contaminatorum grege in modum ſollennium coniugiorum denupſiſſet*, laudante Bentl. Alii ad evitationem trahunt. — *turpium morbo* turpi morbo infamium, morboſorum, παθικῶν. Nam *morbus*, ut Gr. νόσος, πάθος, de impura libidine dicitur. Catull. LVII. 6. *Morboſi pariter, gemelli utrique*. Senec. ep. 83. *impudicus morbum confitetur ac publicat*. φιλόπαιδα νόσον habes in Callimach. Epigr. XLIX. 4. Poſſis etiam epith. *turpium* ad corpus ſ. faciem rugis inde ante tempus deformatam trahere: qua eadem vi *rugoſos ſpadones* Noſter dixit V. 9. 13. et *frontem hiſpidam* IV. 10. 5. adde Claudian. in Eutrop. II. 67. — 10. *quidlibet . . . ebria*, rebus ſecundis in ſummam ſpem imperii Romani potiundi adducta. *Impotens* eſt is, qui ſibi temperare, modum ſervare nequit, veluti in laetitia (Liv. XXX. 42. *eos inſolentia, quibus nova bona fortuna*

Sperare, fortunaque dulci
Ebria. Sed minuit furorem

Vix una ſoſpes navis ab ignibus:
Mentemque lymphatam Mareotico

Rede-

tuna ſit, impotentes laetitiae inſanire) hinc *impotens ſperare*, in ſperando, quae immodicas ſpes animo conceperat, quae, qua erat animi impotentia, quidlibet ſe adſequi poſſe confiſa erat. — *ebria* docte pro inſaniens, mente prorſus alienata, impos ſui et hoc graviter pro, elata, animoſa, inſolens facta *fortuna dulci*, fortunae blanditiis. Sic μεθύων πλαγαῖς Amycus acceptis vulneribus impos ſui factus, ἀμαχανῶν dicitur Theocr. XXII. 98. μεθύων ἔρωτι, h. ἀκρατῶς ἐρῶν, Anacr. in fr. p. 279. ut *ebrii* amore *ocelli* Catull. XLV. 11. et ſim. Sunt, qui epith. *dulci* ad v. *ebria* poetam alluſiſſe exiſtiment. Sed poetis *dulcia* omnino dicuntur ea, quae animum oblectant, vel adſpectu laeta ſunt. Caeterum non tam res feliciter geſtae Cleopatram in ſpem regni erexerant, quam amor Antonii, qui imperium Romanum pretium libidinum (Flor. IV. 11.) ei promiſiſſet. Igitur de hoc *fortuna dulcis* unice capiendum.

v. 12 *ſqq.* Spem tamen iſtam abiecit, claſſe ab Octaviano ad promontorium Actiacum graviter adflicta. — *minuit furorem* dispulit, excuſſit animo inſaniam affectati imperii, ſpem regni impotenti animo conceptam, quod *vix una navis ſoſpes* evaſiſſet, ſervata eſſet *ab ignibus*, quibus reliquae abſumtae eſſent, quod tota paene claſſis igni deleta eſſet. Rem tradit Dio L. 34. et alii. Spectant adeo haec ad Antonii claſſem, quae, ab eo deſerta, in longum fortiſſime pugnandi perſeveraret conſtantia, ac paene tota cremaretur. Cleopatra enim cum LX navibus, vix inito proelio aufugerat. Quarum quidem, nullius quippe ad fortunam belli iterum tentandam momenti, nullam rationem habuit Horatius, ut poeta; graviter tamen ideo accuſatus a T. Fabro Epiſt. II. 55. — *Mentem lymphatam*, lymphatico metu, ſ. vano terrore correptam. Ovid. Halieut. 49. *animalia — vani quatiunt lymphata timores.* Seneca ep. 13. *nulli tam pernicioſi — quam lymphati metus ſunt: caeteri enim ſine ratione, hi ſine mente ſunt. Lymphati* enim dicuntur ſubito Nymphae adſpectu

Redegit in veros timores
Caesar, ab Italia volantem

Remis adurgens: accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus

Vena-

spectu consternati, ab eaque in furorem acti, οἱ κατεχόμενοι Νύμφαις (ut Hesych. v. Νυμφόληπτοι) seu, ut Ovid. Her. IV. 47. *quas Dryades Faunique bicornes numine contactas attonuere sui;* tum omnino mente alienati, atque ita perturbati, ut prae consilii inopia caeco pavore corripiantur. Iam lymphaticum s. inanem timorem Cleopatra prodiderat, cum vix inito proelio, rebus adhuc integris, fugam statim cum navibus suis moliretur; cuius timoris atque adeo amentiae caussam ad ebrietatem poeta retulit, ut simul profligatam eius luxuriam notaret. — *Mareoticum* vinum, ad Mareotidem paludem. v. Strabo XVII. p. 1150. cf. Heyn. ad Virgil. G. II. 91. — *redegit in* s. ad *veros timores*, effecit, ut haud temere amplius timeret, verum ipsius animo incussit timorem. Proprie esse videtur: dispulit insaniam Mareotico menti offusam hactenus, ut, cum antea sine caussa trepidasset Cleopatra, nunc vere se ad incitas redactam intelligeret. — *adurgens* premens, proxime insequens eam *ab Italia*, quam classe petitura fuerat, adeoque retro *volantem* praecipiti fuga ablatam. Ita iungere praestat, quam *ab Italia remis adurgens*, quod languidius videtur, etsi ad rei veritatem dictum foret. Nam Caesar anni sequentis demum initio ex Italia reversus Alexandriam petiit. Dio LI. 5. Horatius tamen ita rem adornasse videtur, ut praeter Liburnas naves et ipse Caesar statim post pugnam Actiacam Cleopatram persecutus sit. Neque aliter Flor. IV. 11. *Prima dux fugae regina — sed instare vestigiis Caesar — prope manu tenebantur.* — 17. Comparatio Homerica Il. χ. 139. sq. Πηλείδης δ' ἐπόρουσε — ἠΰτε κίρκος ὄρεσφιν, ἔλαφρότατος πετεηνῶν, ῥηϊδίως οἴμησε μετὰ τρήρωνα πέλειαν. cf. Eurip. Androm. 1141. Ovid. A. A. I. 117. *molles* timidas, imbelles (IV. 4. 31.) communi animalium timidorum epitheto. v. ad I. 15. 31. — *citus* cursu concitato persequens, vestigiis instans. —

 nivalis

Venator in campis nivalis
Haemoniae: daret ut catenis

Fatale monstrum; quae generosius
Perire quaerens, nec muliebriter

Ex-

nivalis cum dilectu, nam per hiemem venari sollenne. Hinc nivis ac frigoris constanter in venatus descriptione mentio fit, v. ad I. 1. 25. et V. 6. 7. Sed negant omnino hoc epith. in Thessaliam, mitiori caelo subiectam, cadere, ideoque *Aemoniam* de Thracia, quam ab Aemo, eius monte, sic appellatam volunt, interpretantur, invito usu loquendi atque analogia. Montanas vero Thessaliae regiones nive consitas fuisse plura veterum evincunt testimonia. *Ossa pruinosum vexit* glacialis *Olympum* Claudian. de R. Prof. II. 257. adde in Ruf. II. 181. Stat. Ach. I. 476. de Achille: *quis enim Aemoniis sub vallibus alter creverit, effossa reptans nive.*

20. *Vt catenis daret*, in vincula coniiceret, omnino pro, ut viva ea potiretur, eamque triumphali pompae reservaret. Quod Augusti consilium diserte tradit Plutarch. Ant. p. 952. τὸν Προκουλήιον ἔπεμψε κελεύσας, ἢν δύνηται, μάλιστα τῆς Κλεοπάτρας ζώσης κρατῆσαι. Καὶ γὰρ ἐφοβεῖτο περὶ τῶν χρημάτων, καὶ μέγα πρὸς δόξαν ἡγεῖτο τοῦ θριάμβου καταγωγεῖν ἐκείνην. Quod ipsum poeta innuit per catenas s. vincula Cleopatrae iniicienda. Stat. Silv. III. 2. 119. *anguiferamque domum, blando qua morsa veneno Actias Ausonias fugit Cleopatra catenas.* Nam catenati pompam triumphalem devicti hostium duces ornabant, mox in carcere necandi. cf. V. 7. 4. Eodem colore Senec. Troad. 152. *Non assuetas ad sceptra manus post tergu dabit; currusque sequens Agamemnonios — laetis fiet pompa Mycenis.* Propert. III. 9. 52. *Accepere tuae Romula vincla manus* de Cleopatrae imagine in triumphi pompa circumlata. Vnica *monstri* appellatione poeta summa ἐναργείᾳ totam Cleopatrae, feminae profusissimae luxuriae, libidinis incestae (e Romanorum sensu, v. c. Lucan. VIII. 693.) atque inexpletae, tum animo impotentissimae, adeo, ut, quae mulier, eaque externa esset, (Lucan. X. 66. *Leucadioque fuit dubius sub gurgite casus, an mundum, ne nostra quidem, matrona teneret.*) Romano totiusque adeo orbis terrarum imperio inhiaret, hocque ab Antonio libidinum pretium pacta esset,

Expavit enſem, nec latentes
Claſſe cita reparavit oras;

Auſa

eſſet, (Flor. IV. 11. *Haec mulier Aegyptia ab ebrio imperatore pretium libidinum Romanum imperium petit.* cf. Prop. III. 11. 31.) imaginem abſolvit. Inde Flor. l. l. *Antonius — totus in monſtrum illud, ut mente, ita animo quoque et cultu deſciverat.* De Catilina ſimiliter Cic. in Cat. II. 1. *nulla iam pernicies a monſtro illo atque prodigio moenibus comparabitur. Fatale* peſtiferum, exitioſum reip. Romanae. Optime totum hunc locum illuſtrat Lucan. X. 59. 60. de Cleopatra: *Dedecus Aegypti, Latii feralis Erinnys, Romano non caſta malo.*

v. 21 *ſqq.* Illa autem indignum rata hoc modo perire, glorioſiorem vitae exitum, enſe arrepto, tentavit; cumque mori decreviſſet, non ignotos maris aut Nili receſſus, in quibus deliteſceret, ſed regiam animo plane regio petiit, ibique regali induta cultu mortem ſibi, admota corpori aſpide, conſcivit. Quam diverſa ab hac pedeſtri poetica ſit ratio, maxime in ſententiarum nexu, facile animadvertas. — *generoſius*, mortis genere, quod magis reginam deceret, quam quo ignominioſe per triumphum, manibus revinctis, ducta in carcere afficeretur. — 23. Inverſe: fortiter enſem manibus tractavit, quo ſe pereatura fuerat. Vim enim ſibi, prolato telo, inferre conabatur, Proculeium, qui ſe ad Octavianum ducturus eſſet, conſpicata, qui illud manibus eius vix extorſit. Plutarch. l. l. — *muliebriter* e ſexus ſui imbecillitate, timida indole. *muliebris metus expertem* Cleopatram *ſpiritum reddidiſſe* ſimiliter dicit Vellei. II. 87. — *nec claſſe*, quacum e proelio effugerat, *cita* citata, citato curſu, fuga praecipiti *reparavit*, paravit, quaeſivit, petiit, *oras latentes*, latebroſa loca, tutos receſſus, quo Auguſtus non ſecuturus fuiſſet. Affert quidem Plutarch. p. 948. de transvehendis e Nilo in ſinum Arabicum navibus eam primo cogitaſſe, et inde Arabiam vel Hiſpaniam (Dio. LI. 10.) petere voluiſſe; abieciſſe tamen illud conſilium, cum naves aliquot, primum transmiſſas, ab Arabibus Petraeis combuſtas audiſſet. *Praeparatae* eius *in Oceanum fugae* meminit quoque Flor. l. l. Sed ſuppreſſit haec poeta, ne generoſae Cleopatrae indoli, in voluntariae mortis, etſi ei vita offerretur, conſilio capiendo, et maxime in diſſimulando, quod adeo neque regno amiſſo ſuperſtes eſſe, nec ad triumphum deduci ſuſtineret, inſigniter proditae quidquam detraheret. Cf. Obſſ.

Auſa et iacentem viſere regiam
Vultu ſereno, fortis et aſperas
Tractare ſerpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum;

Deliberata morte ferocior:
Saevis Liburnis ſcilicet invidens

Pri-

v. 25 *ſqq.* Quin, quum ſtatim poſt pugnam Actiacam de morte ſibi conſciſcenda deliberaſſet, eamque decreviſſet, tanto *ferocior* animoſior inde facta (colorem inde petiit Stat. Theb. XII. 760. *Iam letale furens, atque audax morte futura;* et VII. 699. *viros fiducia leti ſuggerit, indo viro maioraque membra, diesque laetior.*) *auſa* eſt *viſere* adſpicere, intrare ſuſtinuit *regiam* aulam *iacentem*, afflictam, proſtratam (Sic *iacens regnum* Senec. Troad. 54.) exquiſite; ex intimo Cleopatrae ſenſu, quem ipſa diſſimulabat *vultu ſereno*, ad laetitiam compoſito, quo ipſo animum magnum et fortem prodebat. Praeclara vero oppoſitio eſt in *auſa vultu ſereno* et *iacentem regiam*. Ad rem v. Dio LI. 5. — *fortis*, fortiter, forti animo *tractare*, manibus verſare, tangere, corpori admovere *ſerpentes aſperas*, iratas, noxias. cf. Virg. Ge. III. 433. — 27. ut morſu earum venenato periret. — *atrum* mortiferum, exitioſum. Sic *atra lues*, *atra fames*, *atra cura* et ſim. cf. Virg. Ge. II. 130. Aen. II. 221. — *corpore combiberet*, corpus imbiberet, inficeretur veneno. Dum corpus in genere nominat, et ipſe, qua parte venenum admiſerit Cleopatra, in medio relinquere videtur; niſi poetae verba, (v. 26. *aſperas tractare*) ad eorum ſententiam trahenda exiſtimes, qui Cleopatrae brachium ab aſpide, (nam in hoc ſerpentum genere fere conſentiunt, veluti Plutarch. p. 955. Vellei. II. 87. Flor. IV. 11. cf. Morgagni Opuſc. II. 29.) antea laceſſita, admorſum ſtatuunt. *Κεντήματα λεπτὰ* in eius brachio appariſſe diſerte tradit Dio LI. 14. Vnde et in triumpho Cleopatrae imaginem adligatis brachio aſpidibus circumlatam fuiſſe docet Prop. III. 9, 53. *brachia ſpectavi ſacris admorſa colubris, et trahere occultum membra ſoporis iter*, ubi v. Burm.

v. 30 *ſqq.* Ne captiva Romam ad triumphum duceretur. Or-

Privata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

Ornate ſingula. *Invidens*, φθονοῦσα, quod invideret, quod victoriae inde ornamentum accedi nollet, adeoque turpe, ignominioſum ſibi exiſtimans, *Liburnis* navibus *deduci triumpho* ad triumphum. *Liburnae* naves parva ac velocia navigia, ad eorum ſimilitudinem facta, quibus olim Liburni, piraticam facientes uſi eſſent. Biremes fere fuiſſe oſtendit Luciani locus T. II. p. 403. ed. Reiz. ταχυναυτοῦν σκάφος, τούτων τῶν διπρώρων, οἷς μάλιστα χρῆσθαι Λιβυρνοὶ δοκοῦσιν. De eorum celeritate Sil. XIII. 240 ſqq. *Quanta eſt vis agili per caerula ſumma Liburnae, quae, pariter quoties revocatae ad pectora tonſae percuſſere fretum, ventis fugit ocior, et ſe, quam longa eſt, uno remorum praeterit ictu.* Atque horum maxime opera Antonii naves apud Actium diſiectas fuiſſe, Dio et alii teſtantur. H. l. ideo potiſſimum memorantur, quod Auguſtus iis ad reginam perſequendam capiendamque uſus eſſet. — *ſaevis*, hoſtiliter inſequentibus, hoſtilibus, ornat ſimpliciter. Alii tamen hoc epith. inducti non de Liburnis navibus ſed de Liburnorum copiis, quae in Auguſti claſſe fuiſſent, hic agi exiſtimant; ſed altera ratio magis poetica eſt, ac verior, quum navibus iſtis Romani potiſſimum vicerint. — 31. *privata*, priſtina dignitate ſpoliata; Appoſite Zenob. Cent. V. p. 121. ed. Schott. ἡ δὲ Κλ. αἰρουμένη μᾶλλον ἐντίμως ἀποθανεῖν, ἢ ἐν ἰδιωτικῇ τάξει ἐπὶ θριάτρου ἀτιμασθῆναι, ἀνελεῖν ἑαυτὴν ἐμέλησεν, quae maximam partem hauſta ſunt e Dione LI. 11. — *ſuperbo* ad apparatum triumphi magnificum ſpectat; tum et animum triumphantis declarat. v. I. 35. 3. Sic *ſuperbos* victoriae *nuntios* dixit IV. 4. 69. — *non humilis mulier*, generoſae indolis, quod regina mori mallet, quam, regno exuta, victoris triumphum ornare. Facit huc Livii fragmentum, quod Porphyr. ad h. l. ſervavit: „Nam et T. Livius refert, illam, cum de induſtria ab Auguſto indulgentius tractaretur, identidem dicere ſolitam, οὐ θριαμβεύσομαι.“ Similia tradit Flor. IV. 11. extr.

CARMEN XXXVIII.

ARGVMENTVM.

Simplicitatem in convivio adornando commendaturus poeta speciali eam idea, quam ipsum anni tempus suppeditaret, eleganter ita expressit, ut nimiam pueri in conquirendis rosis, quae iam fere defloruissent, sedulitatem increpet, solamque myrtum, cuius facillima copia sit, coronis nectendis adhibere iubeat. Qua ad puerum apostrophe facta tantum abest, ut carminis virtus elevetur, ut putant nonnulli, ut ea potius iuvetur atque animetur. Omnino in tradenda communi, quam vocant, sententia ita fere versatur Horatius, ut eam semper rei, loco, ac tempori accommodet, eique in rem praesentem versae novum vigorem, novamque gratiam hoc artificio adstruat. Oratio terse et comta, simplex tamen munditiis, quasi verita, ne ipsa operosiore cultu argumenti vim iugulet atque enervet.

AD

AD PVERVM.

Perſicos odi, puer, adparatus;
Displicent nexae philyra coronae;
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil adlabores
Sedulus curo; neque te miniſtrum
De-

v. 1 *ſqq. Odi* cum vi, pro, minime delector, non appeto *Perſicos apparatus*, ſplendidum, luxuriosum convivandi morem, Perſis fere proprium. De Perſarum *τρυφῇ* ac *πολυτελείᾳ* in apparandis epulis nota omnia. cf. Athen. IV. c. 10 et 11. Valer. Max. IX. 1. qui ſua hauſit e Theophr. vel Soſibio, e quo iſta laudat Athen. l. l. p. 144. — *philyra* interior tiliae tunica ſ. membranula nectendis floribus adhibita. Ovid. Faſt. V. 337. *Ebrius incinctus philyra conviva capillos.* *Coronae* adeo *philyra nexae* ſunt, quibus varii flores intextae ſunt, *ſutiles* proprie dictae; v. Martial. IX. 91. 6. *plectiles*, Plaut. Bacch. I. 37. h. l. eſt myrtus cum roſis, quae maxime ad convivales coronas adhibebantur. Similis generis et uſus coronae erant, quas Lesbii *ὑποθυμιάδας* vocabant, teſte Phileta apud Athen. XV. p. 678. *Φιλήτας ἐν Ἀτάκτοις ὑποθυμιάδας Λεσβίους φησὶ καλεῖν μυρσίνης κλῶνα, περὶ ὃν πλέκειν ἴα καὶ ἄλλα ἄνθη.* — 3. Vulgare erat: mitte ſectari roſam, quo caet. *Mitte* noli, ut ſaepius. — *Sectari*, exquirere, inveſtigare, *quo locorum* ſicubi roſa aliqua *ſera*, quae ſerius efflorucrit, *moretur*, adhuc extet, reperiatur. De hoc inſano Romanorum luxu, qui longe quaeſita alienique temporis delicias maxime appeterent appoſite Lucian. Nigrin. T. 1. p. 73. *τούτους γὰρ εἶναι, τοὺς — τὸν οἶνον ἐν τοῖς συμποσίοις μετὰ κρόκων καὶ ἀρωμάτων ἐκχέοντας, τοὺς μέσου χειμῶνος ἐμπιμπλαμένους ῥόδων, καὶ τὸ σπάνιον αὐτῶν καὶ τὸ παράκαιρον ἀγαπῶντας, τὸ δὲ ἐν καιρῷ, καὶ κατὰ φύσιν, ὡς εὐτελὲς ὑπερηφανοῦντας.* Seneca ep. CXXII. *Non vivunt contra naturam, qui hieme concupiſcunt roſam?* Adde Martial. IV. 28. 4. VI. 80. Senec. Ep. CXXII.

v. 5 *ſqq.* Simpliciſſima ſtructura fuerit: *curo, miſelli mei*, cupio,

Dedecet myrtus, neque me ſub arta
Vite bibentem.

pio, volo, iubeo, ut *nihil* florum *myrto ſimplici*, ſoli *adlabores*, adiicias, ſed alterum nimium pueri in conquirendis roſis ſtudium bene declarat; quo et ſpectat *ſedulus*, ſedulo, quod *τῷ adlabores* iungendum. *Myrtus ſimplex*, corona, quae e ſola myrti fronde contexta eſt. *Duplicem* contra, e duplici materia, *auro gemmisque*, confectam dixit Virgil. Aen. 1. 655. — *te miniſtrum* miniſteria tantum (temperandi et porrigendi pocula) obeuntem quomodo dedeceat myrtus, quam nec ipſe faſtidiam, qua ego, qui convivor, ſatis mihi cultus videor. Vides ſuaviter opponi *miniſtrum* et *bibentem*. *Miniſter* abſolute de οἰνοχόῳ ut Tibull. III. 6. 57. In *vite* ſuavis pictura eſt, et praeclare ſimplici, quem puero commendat, apparatui convenit. Cogita vero vitem ulmo vel populo annexam, ſicque ſatis *arctam*, h. arctis pampinis ac ramis denſam umbram efficientem. Poſſis etiam de hypampelo, ſ. pergula vitigenia accipere; de qua v. Heyn. ad Virg. Cop. 8.

Q. HORATII FLACCI

CARMINVM

LIBER SECVNDVS.

Q. HORATII FLACCI
CARMINVM
LIBER SECVNDVS.

CARMEN I.

ARGVMENTVM.

C. Asinius Pollio, virtute bellica prudentiaque civili clarissimus, idemque in caussis forensibus agendis exercitatissimus, tragoediarumque scriptor nobilissimus, quum in enarranda bellorum civilium, quibus ipse interfuisset, historia occupatus esset, hoc ad eum carmen scripsit Horatius; cuius descriptio, si rerum ac verborum ornatum demas, nobis quidem facillima videtur. Laudat et exhortatur Pollionem poeta, ut, quod tam praeclare inchoa-

inchoaverit opus, quam primum ad finem pertexat. Iani, quae illud tam desideratum faciant, et cur ab eo potissimum, tam enixe efflagitet, duas maxime adfert causas, et operis suscepti difficultates, quas eum optime profligaturum sciat, et, quam summam ei tribuit, artem historicam. Ac huius quidem alteram virtutem, quam afferre debet historicus, prudentiam civilem, initio statim carminis docte declarat, mirificeque in Pollione extollit; alteram, δύναμιν ἑρμηνευτικὴν, uberius designat coloribusque vividissimis repraesentat inde a v. 17. *Delatus sic, animoque complexus singularum rerum gestarum memoriam impetu quodam ad contemplandam detestandamque bellorum istorum atrocitatem abripitur, a quo se demum v.* 37. *praeclara inflexione revocat. Incessus carminis multum gravitatis habet; doctrina et ornatus in singulis admirabilis, imagines rerum lectissimae, ut perfectissimis Horatii carminibus illud accensendum sit. Quae tamen ipsae huius c. virtutes, prave intellectae ac distortae, plura super eius consilio opinionum peperere monstra, quae, cum iusta interpretatione profligare studuerimus, ulterius hic exagitari nihil attinet.*

AD ASINIVM POLLIONEM.

Motum ex Metello consule civicum,
Bellique causas et vitia et modos

Lu-

v. 1 — 8. Perfectissimum in orma operis sui Pollionem latim initio carminis poeta epraesentat, bellorum civilium lescriptionem totiusque operis mbitum iis adumbrando colobus, qui et susceptí laboris lificultates, miramque in iis rosligandis Pollionis dexteritaem, omninoque historiam eius anquam consummatae artis xemplum ostendunt. Laudat mim huius viri insignem cum n rimandis belli istius causis, um in explorandis, recteque xpendendis, quibus illud admiistraretur, quique adeo rebus rel prospere vel male gestis nomentum facerent, modis spetatam *σύνεσιν πολιτικὴν*, quam ure palmarem Historici virtuem iudicat Lucian. de conscr. list. §. 34. Conf. omnino Gell. N. A. L. V. 18. Scilicet historiam perscripturus ita versari lebet, *ut non modo casus evenusque rerum, qui plerumque ortuiti sunt, sed ratio etiam aussaeque noscantur*, ut Tacit. list. I. 4. Vulgaris omnino v. 1 — 8. enuntiatio erat: Tu, Pollio, bellorum civilium historiam paras, arduum hercle! atque difficile opus! *Tractas*, exponis, describis *motum civicum*, motus civiles, quae turbae in rep. extiterint, quorum factiones civitatis statum subverterint, *ex Metello consule* inde a Metelli consulatu. Diserte adeo poeta motum ab ipso bello civili (v. 2.) distinguit, innuitque societatem trium principum, Pompeii, Caesaris et Crassi, reip. opprimendae causa initam, quae per decem annos bello civili prolusit. v. Dio XLVII. 54. Appian. B. C. II. 9. Sueton. Caes. 19. Facta haec imperii pactio a. V. 694. Q. Caecilio Metello Celere, Lucio Afranio Coss. Quae cum insecutorum bellorum civilium semina contineret, recte inde Pollio historiam suam exorsus est. Proprie igitur hic *motus* de turbulentis reip. temporibus accipiendum; qua notione saepius apud Ciceronem et alios occurrit. Alii post Porphyr. et Lamb. de ipsius belli civilis primordiis capiunt; quod etsi loquendi usus ferat (ita v. c. Sil. I. 20. *Iamque adeo magni repetum primordia motus.* et Stat. Achill. I. 438.);

diserte

Ludumque Fortunae, gravesque Principum amicitias et arma

Non-

diſerte tamen partes operis (*motus* et *bellum civ.*) diſtinguere videtur Horatius, memorato inprimis Metelli conſulatu, qui X annos bellum civile anteceſſit. Quam difficultatem Torrentius, qua hanc interpretationem premi videbat, ita removere conatus eſt, ut Q. Caecil. Metellum Pium, qui a. V. 701. cum Cn. Pompeio conſulatum geſſit, intelligendum ſtatueret. Si omnino ab hac ſtandum eſt, malim *motum belliquè cauſſas* copia poetica et ornate dictum accipere pro, motum eiusque cauſſas, bellum cum cauſſis, quae adeo Pollioni inde a Metello conſulatu arceſſendae erant. — *Civicus*, antiqua forma, ut III. 24. 26. *civica rabies*, et Ep. I. 3. 23. Male eam Florus, adfectator talium, intexuit IV. 2. *furorem civium* dicens. — 2. *belli cauſſas*, quomodo inteſtini iſti motus bellum civile excitaverint, quomodo inde bellum civile exarſerit. Proximae quidem, quae iſtam imperii ſocietatem diſſolverent, cauſſae erant caedes Craſſi apud Parthos (Lucan. I. 106. *Parthica Romanos ſolverunt damna furores: Plus illa vobis acie, quam creditis, actum eſt; Arſacidae: bellum victis civile dediſtis.*) et mors Iuliae, Caeſaris filiae, Pompeio nuptae. Tum enim mutuo metu, adfinitatisque vinculo ſoluti Pompeius nec parem, nec Caeſar ſuperiorem ferre, armisque utrinque de principatu contendere coepit (v. Flor. IV. 2. Senec. Ep. 94. extr.). Quorum quidem capiendorum Caeſari praetextum fuit ſublata tribunorum interceſſio v. Sueton. c. XXI. unde et hanc belli a Caeſare moti cauſſam ab ipſo Pollione traditam diſcas, quod Caeſari, ſi privatus rediiſſet, Milonis exemplo circumpoſitis armatis cauſſa apud iudices dicenda fuiſſet. *Publica* vero huius belli *femina*, quae vocat Lucan. I. 159. erant luxuries, et conflata inde multis rei familiaris egeſtas, qui adeo ſalva rep. ſalvi eſſe non poſſent (ut de Lentulo Vellei. II. 49.) quibus Caeſar *plane palam bello civili opus eſſe* diceret. Sueton. Caeſ. c. XXVII. — *vitia*, in adminiſtrando bello utrinque, maxime a Pompeianis, admiſſa, e. g. quod Pompeius tam flagitioſe imparatus acerrimum ducem exercitumque provocaſſet; quod Roma Italiaque exceſſiſſet; quod victoria apud Dyrrhachium reportata uti neſciviſſet; quod bellum, quod ipſi trahendum eſſet, impetu ſuo gereret; quod Caeſarem, Theſſaliam petentem, cum ei in Italiam transmittendum eſſet, ſeque-

Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosae plenum opus aleae

Tra-

sequeretur, Aegyptumque post pugnam Pharsalicam, non Africam, contenderet, caet. Alii vitia aetatis istius, quae bellum civile traxerint, intelligunt, nescio quam bene. — *modos*, ipsum belli gerendi modum. Etiam hoc late patet. Nam et quantis copiis, quibus utrinque sociorum auxiliis, quibus terrarum locis, et quanta pertinacia partiumque illud gestum sit odio, comprehendit. *Modos* tamen ad fortunam v. sq. quoque trahere licet; ut sint τρόποι τῆς Τύχης, *varietas Fortunae propria* ut Cic. de Div. II. 109. Eurip. Troad. 1205. τοῖς τρόποις αἱ Τύχαι πηδῶσι. Idem in fr. apud Stob. in Flor. Grot. p. 463. τῆς Τύχης οὐχ εἷς τρόπος. — 3. *Ludum Fortunae*, fortuitos rerum eventus, ubi, quae summa ratione provisa erant, eventu destituuntur, temere contra coepta, feliciter cadunt. Maxime tamen duorum ducum fata a poeta respici puto; Pompeii, *in se tam discordantem fortunam experti, ut cui modo ad victoriam terra defuisset, deesset ad sepulturam* (Vellei. II. 53. adde Petron. de Mut. R. 239. sqq. *Ille tremor ponti, saevi quoque terror Hydaspis, et piratarum scopulus: modo quem ter ovantem Iupiter horruerat; quem fracto gurgite Pontus, et veneratus erat submissa Bosporos unda: pro pudor! imperii deserto nomine fugit, ut* Fortuna levis *Magni quoque terga videret.*): Caesaris, Pompeium, a quo ad tantum dignitatis fastigium evectus sustentatusque in eo esset, deprimentis, ad incitasque redigentis, moxque, ubi rerum potitus esset, in curia interemti. In his enim vicissitudinibus *Fortuna ludere*, iocari dicitur. Vid. ad III, 29. 50. — *Principum amicitias*, initam inter Caesarem, Pompeium et Crassum potentiae societatem, coniurationem, *gravem* sc. reip. *quae Vrbi* (Vellei. II. 44.) *orbique terrarum nec minus diverso quoque tempore ipsis exitiabilis fuit.* Hinc *male* h. in reip. perniciem (nisi potius est *parum, simulate*) *concordes* vocat Lucan. I. 87. Id. v. 84. *Tu causa malorum, facta tribus dominis communis Roma.* In animo forte h. l. habuit Senec. de Provid. c. 3. *Inimicitiae potentum graves sunt? opponatur simul Pompeio, Caesari, Crasso.* Caeterum subtexta haec sunt belli civilis descriptioni, quae ordine priora sunt; quod in poeta lyrico neminem offendere debet. — *et arma nondum exp. u. c.* Idea poetica, qua belli civilis impietatem vivide ostendit poeta;

Tractas, et incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.

Paul-

nihil amplius: Fruſtra ſe torquent alii, ut ſententiarum progreſſum eruant, explicando: ut ceperint arma cives, adeoque ipſum bellum; vel, quod eodem redit, proelia ipſa civium adverſus cives cogitando. — *uncta* tincta, adſperſa, polluta *cruoribus* cruore, ſanguine *nondum explato* adeoque civium recens caeſorum ſanguine adhuc madida, ſtillantia. Nam populus mutua ſuorum caede ἄγος committit, quo piaculis exſolvendus eſt; ipſa adeo arma, ſanguis ita profuſus expiandus eſt. *Scelerata* ideo vocat *arma* Lucan. VI. 406. Docte vero poeta innuit bella civilia Marii, Cinnae, Sullae vixdum finita, quum novum inter Pompeium et Caeſarem ſuboriretur. — 6. *Periculoſae plenum opus aleae*, ornate et docte pro, opus periculoſiſſimum, rem magnam et arduam moliris: nihil amplius. Ineſt adeo laus prudentiae eius civilis, diiudicandis, quibus utrimque bellum gereretur, rationibus proditae. Totius carminis conſilium pervertunt, qui Pollionem ab incepto opere deterreri ſic ab Horatio exiſtimant, quod illud ipſi gravem offenſionem, ſi cum iudicii libertate, et ex veritate rem ageret, multorumque odium concitaturum foret. *Alea* de quavis re ancipiti; quo et ſpectat notum proverbium, ἐξέφυγε κύβος. v. Schott. Adag. p. 359. — 7. Eadem ſententia, docte variata et maiore cum vi expoſita. *Incedis* ſuper *ignes, ſuppoſitos*, ſubiectos, latentes ſub *cinere doloſo*, qui ignem occultat. Eſt Gr. διὰ πυρὸς βαίνειν. Eurip. Electr. 1182. Appoſite ad Noſtri locum Callim. ep. XLVI. 1. 2. Ἔστι τι καὶ τὸν Πᾶνα, κεκρυμμένον, ἔστι τι ταύτῃ, καὶ μὰ Δι' οὐκ ὀλίγον, πῦρ ὑπὸ τῇ σποδιῇ. Similiter Philodem. XV. 4. (Anal. Br. II. 86.) πῦρ τύφεται ἐγκρύφιον. Propert. I. 5. 5. *Et miſer ignotos veſtigia ferre per ignes.* ubi v. Gebh. et Abreſch. ad Aeſchyl. I. p. 21.

v. 9 — 12. Nexus: Quo difficilius opus illud eſt, quod adgreſſus es, tanto maior omnium eius tam egregie a te inchoati eſt exſpectatio; ut qui illud a te ſolo commode tractari poſſe intelligant. Fac igitur, ut, omni tua cura ac ſtudio in hoc converſo, quam primum illud deſiderium expleas. Iam quum Pollio eodem tempore tragoediis ſcribendis vacaret, poeta ſententiam ita convertit: Omittas tantisper tuum, quod arti tragicae tam laudabiliter impendis, ſtudium, donec belli civilis hiſtoriam detexueris. Qua exquiſita converſione haud vulgaris tra-

Paullum ſeverae, Muſa tragoediae
Deſit theatris: mox, ubi publicas

Res

tragicis Pollionis ſtudiis laus ſimul adfunditur; quae quidem paulisper ſeponenda ſuadet Horatius, non quo ea opere eius hiſtorico inferiora iudicaret, ſed quod alterum partem hiſtoriae Romanae comprehenderet atque illuſtraret, quae maximis rerum converſionibus insignis eſſet, quod adeo Romanis, hiſtoriae ſuae tantopere ſtudioſis, plus praebiturum voluptatis intelligeret. — *Muſa tragoediae*, Muſa tua tragica, ut *tragica Camena* A. P. 275. — *ſeverae*, rebus funeſtis, triſtibus occupatae. Ovid. Amor. III. 1. 11. *Venit et ingenti violenta Tragoedia paſſu:* fronte *comae* torva, *palla iacebat humi.* Severitatem omnino cuique graviori carminis argumento tribuunt poetae. Propert. II. 8. 13. *Nunc volo* ſubducto *gravior procedere* vultu; *nunc aliam citharam me mea Muſa docet.* — 10. *deſit*, abſit *theatris*, abſtineat ſe paullum a theatro, ne conſpiciatur per aliquod tempus in theatro. Scilicet ipſi fabularum auctores partes actoris e poetica ratione ſuſtinent, ut mox v. 12. vel Muſae eorum tragicae deſeruntur, ut h. l. Sic Ovid. Ep. ex Pont. IV. 16. 29. *Muſaque Turrani, tragicis innixa cothurnis.* — *Mox, ubi* hiſtoriam belli civilis pertexueris, tragoediis ſcribendis ſtudium iterum tuum addices. Subiecta haec a poeta, ne quid operibus eius tragicis a ſe detrahi exiſtimet, quod hiſtoriam eius impenſius flagitet. Ornatiſſime vero ſingula a poeta elaborata. Vbi *res publicas*, res populi Romani (ut *res imperii* I. 2. 26. *res Romana* et al.) rempublicam bellis civilibus turbatam *ordinaveris*, in ordinem reſtitueris, compoſueris, quod exquiſita ratione dictum pro, ubi hiſtoriam ad ea reip. deduxeris tempora, in quibus iterum convaluit, ubi finitis bellis civilibus reip. quies et ordo ſuus redditus eſt, adeoque ad finem eam perduxeris. Scilicet poetae rerum, quas geſtas deſcribunt, ſe participes, auctores ſuavi figmento profitentur, cuius exempla in Virgilio, Propertio, aliis, paſſim obvia. Tiro legat Burmanno notata ad Anthol. Lat. 1. p. 230. et ad Prop. I. 7. 1. Cf. et ad Noſtri II. 19. 12. ubi ſimiliter turbatum ab Intpp. Bentleii quidem ratio, *ordinare* cum Gr. *συντάττειν*, *σύνταγμα* comparantis, indeque ei novam ſignificationem *τοῦ ſcribere, enarrare* vindicantis, aliquam doctrinae ſpeciem prae ſe fert, minus tamen poetica cenſenda eſt. Ali-

Ludumque Fortunae, gravesque
Principum amicitias et arma

Non-

diſerte tamen partes operis (*motus* et *bellum civ.*) diſtinguere videtur Horatius, memorato inprimis Metelli conſulatu, qui X annos bellum civile antecessit. Quam difficultatem Torrentius, qua hanc interpretationem premi videbat, ita removere conatus eſt, ut Q. Caecil. Metellum Pium, qui a. V. 701. cum Cn. Pompeio conſulatum geſſit, intelligendum ſtatueret. Si omnino ab hac ſtandum eſt, malim *motum belliquè cauſſas* copia poetica et ornate dictum accipere pro, motum eiusque cauſſas, bellum cum cauſſis, quae adeo Pollioni inde a Metello conſulatu arceſſendae erant. — *Civicus*, antiqua forma, ut III. 24. 26. *civica rabies*, et Ep. I. 3. 23. Male eam Florus, adfectator talium, intexuit IV. 2. *furorem civium* dicens. — 2. *belli cauſſas*, quomodo inteſtini iſti motus bellum civile excitaverint, quomodo inde bellum civile exarſerit. Proximae quidem, quae iſtam imperii ſocietatem diſſolverent, cauſſae erant caedes Craſſi apud Parthos (Lucan. I. 106. *Parthica Romanos ſolverunt damna furores: Plus illa vobis acie, quam creditis, actum eſt; Arſacidae: bellum victis civile dediſtis.*) et mors Iuliae, Caeſaris filiae, Pompeio nuptae. Tum enim mutuo metu, adfinitatisque vinculo ſoluti Pompeius nec parem, nec Caeſar ſuperiorem ferre, armisque uterque de principatu contendere coepit (v. Flor. IV. 2. Senec. Ep. 94. extr.). Quorum quidem capiendorum Caeſari praetextum fuit ſublata tribunorum intercessio v. Sueton. c. XXX. unde et hanc belli a Caeſare moti cauſſam ab ipſo Pollione traditam diſcas, quod Caeſari, ſi privatus rediiſſet, Milonis exemplo circumpoſitis armatis cauſſa apud iudices dicenda fuiſſet. *Publica* vero huius belli *semina*, quae vocat Lucan. I. 159. erant luxuries, et conflata inde multis rei familiaris egeſtas, qui adeo ſalva rep. ſalvi eſſe non poſſent (ut de Lentulo Vellei. II. 49.) quibus Caeſar *plane palam bello civili opus eſſe* diceret. Sueton. Caeſ. c. XXVII — *vitia*, in adminiſtrando bello utrinque, maxime a Pompeianis, admiſſa, e. g. quod Pompeius tam flagitioſe imparatus acerrimum ducem exercitumque provocaſſet; quod Roma Italiaque exceſſiſſet; quod victoria apud Dyrrhachium reportata uti neſciviſſet; quod bellum, quod ipſi trahendum eſſet, impetu ſuo gereret; quod Caeſarem, Theſſaliam petentem, cum ei in Italiam transmittendum eſſet, ſeque-

Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosae plenum opus aleae

Tra-

sequeretur, Aegyptumque post pugnam Pharsalicam, non Africam, contenderet, caet. Alii vitia aetatis istius, quae bellum civile traxerint, intelligunt, nescio quam bene. — *modos*, ipsum belli gerendi modum. Etiam hoc late patet. Nam et quantis copiis, quibus utrinque sociorum auxiliis, quibus terrarum locis, et quanta pertinacia partiumque illud gestum sit odio, comprehendit. *Modos* tamen ad fortunam v. sq. quoque trahere licet; ut sint τρόποι τῆς Τύχης, *varietas Fortunae propria* ut Cic. de Div. II. 109. Eurip. Troad. 1205. τοῖς τρόποις αἱ Τύχαι πηδῶσι. Idem in fr. apud Stob. in Flor. Grot. p. 463. τῆς Τύχης οὐχ εἷς τρόπος. — 3. *Insidum Fortunae*, fortuitos rerum eventus, ubi, quae summa ratione provisa erant, eventu destituuntur, temere contra coepta, feliciter cadunt. Maxime tamen duorum ducum fata a poeta respici puto; Pompeii, *in se tam discordantem fortunam experti, ut cui modo ad victoriam terra defuisset, deesset ad sepulturam* (Vellei. II. 53. adde Petron. de Mut. R. 239. sqq. *Ille tremor ponti, saevi quoque terror Hydaspis, et piratarum scopulus: modo quem ter ovantem Iupiter horruerat; quem fracto gurgite Pontus, et veneratus erat submissa Bosporos unda: pro pudor! imperii deserto nomine fugit, ut* Fortuna levis *Magni quoque terga videret.*): Caesaris, Pompeium, a quo ad tantum dignitatis fastigium evectus sustentatusque in eo esset, deprimentis, ad incitasque redigentis, moxque, ubi rerum potitus esset, in curia interemti. In his enim vicissitudinibus *Fortuna ludere*, iocari dicitur. Vid. ad III. 29. 50. — *Principum amicitias*, initam inter Caesarem, Pompeium et Crassum potentiae societatem, coniurationem, *gravem* sc. reip. *quae Vrbi* (Vellei. II. 44.) *orbique terrarum nec minus diverso quoque tempore ipsis exitiabilis fuit.* Hinc *male* h. in reip. perniciem (nisi potius est *parum, simulate*) *concordes* vocat Lucan. I. 87. Id. v. 84. *Tu causa malorum, facta tribus dominis communis Roma.* In animo forte h. l. habuit Senec. de Provid. c. 3. *Inimicitiae potentum graves sunt? opponatur simul Pompeio, Caesari, Crasso.* Caeterum subtexta haec sunt belli civilis descriptioni, quae ordine priora sunt; quod in poeta lyrico neminem offendere debet. — *et arma nondum exp. u. c.* Idea poetica, qua belli civilis impietatem vivide ostendit poeta;

Tractas, et incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.

Paul-

nihil amplius: Frustra se torquent alii, ut sententiarum progressum eruant, explicando: ut ceperint arma cives, adeoque ipsum bellum; vel, quod eodem redit, proelia ipsa civium adversus cives cogitando. — *uncta* tincta, adspersa, polluta *cruoribus* cruore, sanguine *nondum explato* adeoque civium recens caesorum sanguine adhuc madida, stillantia. Nam populus mutua suorum caede ἄγος committit, quo piaculis exsolvendus est; ipsa adeo arma, sanguis ita profusus expiandus est. *Scelerata* ideo vocat *arma* Lucan. VI. 406. Docte vero poeta innuit bella civilia Marii, Cinnae, Sullae vixdum finita, quum novum inter Pompeium et Caesarem suboriretur. — 6. *Periculosae plenum opus aleae*, ornate et docte pro, opus periculosissimum, rem magnam et arduam moliris: nihil amplius. Inest adeo laus prudentiae eius civilis, diiudicandis, quibus utrimque bellum gereretur, rationibus proditae. Totius carminis consilium pervertunt, qui Pollionem ab incepto opere deterreri sic ab Horatio existimant, quod illud ipsi gravem offensionem, si cum iudicii libertate, et ex veritate rem ageret, multorumque odium concitaturum foret. *Alea* de quavis re ancipiti; quo et spectat notum proverbium, ἐῤῥίφθω κύβος. v. Schott. Adag. p. 359. — 7. Eadem sententia, docte variata et maiore cum vi exposita. *Incedis* super *ignes*, *suppositos*, subiectos, latentes sub *cinere doloso*, qui ignem occultat. Est Gr. διὰ πυρὸς βαίνειν. Eurip. Electr. 1182. Apposite ad Nostri locum Callim. ep. XLVI. 1. 2. Ἔστι τι καὶ τὸν Πᾶνα, κεκρυμμένον, ἔστι τι ταύτῃ, ναὶ μὰ Διώνυσον, πῦρ ὑπὸ τῇ σποδιῇ. Similiter Philodem. XV. 4. (Anal. Br. II. 86.) πῦρ τύφεται ἐγκρύφιον. Propert. I. 5. 5. *Et miser ignotos vestigia ferre per ignes.* ubi v. Gebh. et Abresch. ad Aeschyl. I. p. 21.

v. 9 — 12. Nexus: Quo difficilius opus illud est, quod adgressus es, tanto maior omnium eius tam egregie a te inchoati est exspectatio; ut qui illud a te solo commode tractari posse intelligant. Fac igitur, ut, omni tua cura ac studio in hoc converso, quam primum illud desiderium expleas. Iam quum Pollio eodem tempore tragoediis scribendis vacaret, poeta sententiam ita convertit: Omittas tantisper tuum, quod arti tragicae tam laudabiliter impendis, studium, donec belli civilis historiam detexueris. Qua exquisita conversione haud vulgaris tra-

Paullum ſeverae Muſa tragoediae
Deſit theatris: mox, ubi publicas
Res

tragicis Pollionis ſtudiis laus ſimul adfunditur; quae quidem paulisper ſeponenda ſuadet Horatius, non quo ea opere eius hiſtorico inferiora iudicaret, ſed quod alterum partem hiſtoriae Romanae comprehenderet atque illuſtraret, quae maximis rerum converſionibus insignis eſſet, quod adeo Romanis, hiſtoriae ſuae tantopere ſtudioſis, plus praebiturum voluptatis intelligeret. — *Muſa tragoediae*, Muſa tua tragica, ut *tragica Camena* A. P. 275. — *ſeverae*, rebus funeſtis, triſtibus occupatae. Ovid. Amor. III. 1. 11. *Venit et ingenti violenta Tragoedia paſſu:* fronte *comae* torva, *palla iacebat humi.* Severitatem omnino cuique graviori carminis argumento tribuunt poetae. Propert. II. 8. 13. *Nunc volo* ſubducto *gravior procedere* vultu; *nunc aliam citharam me mea Muſa docet.* — 10. *deſit*, abſit *theatris*, abſtinent ſe paullum a theatro, ne conſpiciatur per aliquod tempus in theatro. Scilicet ipſi fabularum auctores partes actoris e poetica ratione ſuſtinent, ut mox v. 12. vel Muſae eorum tragicae deferuntur, ut h. l. Sic Ovid. Ep. ex Pont. IV. 16. 29. *Muſaque Turrani, tragicis innixa cothurnis.* — *Mox, ubi* hiſtoriam belli civilis pertexueris, tragoediis ſcribendis ſtudium iterum tuum addices. Subiecta haec a poeta, ne quid operibus eius tragicis a ſe detrahi exiſtimet, quod hiſtoriam eius impenſius flagitet. Ornatiſſime vero ſingula a poeta elaborata. Vbi *res publicas*, res populi Romani (ut *res imperii* I. 2. 26. *res Romana* et al.) rempublicam bellis civilibus turbatam *ordinaveris*, in ordinem reſtitueris, compoſueris, quod exquiſita ratione dictum pro, ubi hiſtoriam ad ea reip. deduxeris tempora, in quibus iterum convaluit, ubi finitis bellis civilibus reip. quies et ordo ſuus redditus eſt, adeoque ad finem eam perduxeris. Scilicet poetae rerum, quas geſtas deſcribunt, ſe participes, auctores ſuavi figmento profitentur, cuius exempla in Virgilio, Propertio, aliis, paſſim obvia. Tiro legat Burmanno notata ad Anthol. Lat. 1. p. 230. et ad Prop. I. 7. 1. Cf. et ad Noſtri II. 19. 12. ubi ſimiliter turbatum ab Intpp. Bentleii quidem ratio, *ordinare* cum Gr. *συντάττειν*, *σύνταγμα* comparantis, indeque ei novam ſignificationem *τοῦ ſcribere, enarrare* vindicantis, aliquam doctrinae ſpeciem prae ſe fert, minus tamen poetica cenſenda eſt. Ali-

CARMEN XXXVIII.

ARGVMENTVM.

Simplicitatem in conuiuio adornando commendaturus poeta ſpeciali eam idea, quam ipſum anni tempus ſuppeditaret, eleganter ita expreſſit, ut nimiam pueri in conquirendis roſis, quae iam fere defloruiſſent, ſedulitatem increpet, ſolamque myrtum, cuius facillima copia ſit, coronis nectendis adhibere iubeat. Qua ad puerum apoſtrophe facta tantum abeſt, ut carminis virtus elevetur, ut putant nonnulli, ut ea potius iuvetur atque animetur. Omnino in tradenda communi, quam vocant, ſententia ita fere verſatur Horatius, ut eam ſemper rei, loco, ac tempori accommodet, eique in rem praeſentem verſae novum vigorem, novamque gratiam hoc artificio adſtruat. Oratio terſa et comta, ſimplex tamen munditiis, quaſi verita, ne ipſa operoſiore cultu argumenti vim iugulet atque enervet.

AD

AD PVERVM.

Perſicos odi, puer, adparatus;
Displicent nexae philyra coronae;
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil adlabores
Sedulus curo; neque te miniſtrum
De-

v. 1 *ſqq. Odi* cum vi, pro, minime delector, non appeto *Perſicos apparatus*, ſplendidum, luxurioſum convivandi morem, Perſis fere proprium. De Perſarum τρυφῇ ac πολυτελείᾳ in apparandis epulis nota omnia. cf. Athen. IV. c. 10 et 11. Valer. Max. IX. 1. qui ſua hauſit e Theophr. vel Soſibio, e quo iſta laudat Athen. l. l. p. 144. — *philyra* interior tiliae tunica ſ. membranula nectendis floribus adhibita. Ovid. Faſt. V. 337. *Ebrius incinctus philyra conviva capillos.* *Coronae* adeo *philyra nexae* ſunt, quibus varii flores intextae ſunt, *ſutiles* proprie dictae; v. Martial. IX. 91. 6. *plectiles*, Plaut. Bacch. I. 37. h. l. eſt myrtus cum roſis, quae maxime ad convivales coronas adhibebantur. Similis generis et uſus coronae erant, quas Lesbii ὑποθυμιώδας vocabant, teſte Phileta apud Athen. XV. p. 678. Φιλήτας ἐν Ἀτάκτοις. ὑποθυμιάδας Λεσβίους φησὶ καλεῖν μυρσίνης κλῶνα, περὶ οὗ πλέκειν ἴα καὶ ἄλλα ἄνθη. — 3. Vulgare erat: mitte ſectari roſam, quo caet. *Mitte* noli, ut ſaepius. — *Sectari*, exquirere, inveſtigare, *quo locorum* ſicubi roſa aliqua *ſera*, quae ſerius efflorucrit, *moretur*, adhuc extet, reperiatur. De hoc inſano Romanorum luxu, qui longe quaeſita alienique temporis delicias maxime appeterent appoſite Lucian. Nigrin. T. 1. p. 73. τούτους γὰρ εἶναι, τοὺς — τὸν οἶνον ἐν τοῖς συμποσίοις μετὰ κρόκων καὶ ἀρωμάτων ἐκχέοντας, τοὺς μέσου χειμῶνος ἐμπιμπλαμένους ῥόδων, καὶ τὸ στέφανον αὐτῶν καὶ τὸ παράκαιρον ἀγαπῶντας, τὸ δὲ ἐν καιρῷ, καὶ κατὰ φύσιν, ὡς εὐτελὲς ὑπερηφανοῦντας. Seneca ep. CXXII. *Non vivunt contra naturam, qui hieme concupiſcunt roſam?* Adde Martial. IV. 28. 4. VI. 80. Senec. Ep. CXXII.

v. 6 *ſqq.* Simpliciſſima ſtructura fuerit: *curo, mîlei mei*, cupio,

Antehac nefas depromere Caecubum
Cellis avitis, dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus et Imperio parabat

Conta-

pulvinaria ſupplicatio decreta eſt, celebratote illos dies cum coniugibus et liberis veſtris; laudante iam Lamb. Eodem orationis ſplendore ac dignitate ſollennes epulas devicta Cleopatra indicit Prop. IV. 6. 1 ſqq. Alii proprie h. l. accipiunt, veramque a poeta ſupplicationem edici exiſtimant. Sed haec parum commode interiecta eſſet aliis, quae ad privatam laetitiam ſpectant; tum carmen eſt ad Sodales, non ad populum Rom. ut III. 14. ubi multo graviorem ingenii inceſſum in eadem re ſuadenda deprehendas. — *Saliares dapes,* epulae opiparae et magnificae. Hinc *epulari Saliarem in modum* proverbialiter Cic. Att. 5. 9. v. Torrent. — *ornare pulvinar dap.* inſtruere, adponere dapes pulv. — *tempus erat,* eſt, ſed alterum eleganter animum laetitiae teſtificandae vel minimam moram impatientius ferentem depingit. Ariſtoph. Eccleſ. 872. *τί ποτ' ἄνδρες οὐχ ἥξουσιν; ὥρα δ' ἦν πάλαι.* Senec. Med. 111. *Multifidam iam tempus erat ſuccendere pinum.* Propert. II. 8. 16. *magni nunc erat oris opus.* ubi v. Broukh. Idem elegans uſus partice. *dudum* et *iamdudum,* v. c. Ovid. A. A. II. 457. *Candida iamdudum cingantur colla lacertis.* Tib. III. 6. 63. *Iamdudum Syrio madefactus tempora nardo debueram ſertis implicuiſſe comas.* Alii graeciſmo rem expediunt, parum opportune, arbitror.

v. 5 ſqq. Quod antea, rep. in ſummum discrimen adducta, *nefas,* impium fuiſſet, civem Romanum dedecuiſſet. Pro hac vulgari transeundi forma docte poeta ſententiam priorum vv. alia idea ſpeciali, qua vitam iucundam in genere deſignat, iterum repraeſentat. *Caecubum* pro quovis nobiliori vino, quod adeo feſta tantum luce bibatur, *repoſitum ad feſtas dapes* V. 9. 1. cf. Prop. III. 6. 63. Tib. II. 1. 27. *depromere* (v. ad I. 9. 7.) e *cella avita,* in qua vinum ab avo reconditum fuerat, adeoque vetuſtum. *Teſtam paternam* ſimiliter dixit Tibull. I. 10. 48. — 6 *ſqq.* Splendide, produm Cleopatra reip. Romanae interitum parabat. Pro republica eſt *Capitolium,* cum delectu; nam aeternitatis illud rei Romanae certiſſimum pignus habebatur. v. III. 3. 42. et III. 30. 8. Hinc *ruinae* eius *dementes,*

Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum, quidlibet impotens
Spe-

tes, feminae dementis, quas non nisi demens animo struere possit. — Quo everso, *Funus*, finem se simul impositurum sperabat *Imperio* Romanorum in universum terrarum orbem. Plus dignitatis habet, si ita accipias, quam si simpliciter de evertenda rep. Romana cogites. Ita quoque Vellei. II. 85. *Advenit deinde maximi discriminis dies, quo Caesar Antoniusque productis classibus pro salute alter*, in ruinam alter terrarum orbis *dimicavere*. Caeterum colorem orationis e Nostro duxit Valer. Max. V. 2. de Coriolano: *funus et tenebras Romano imperio minitantem*; unde patet, legi debere: *funus et ruinas* caet. Facile vero intelligitur, ad invidiam rei augendam haec a poeta ita adornata esse; nam non tam excindi populum Romanum volebat Cleopatra, quam ei imperare, regni sede Alexandriam translata. Res satis nota e Dione L. 7. adde Propert. III. 11. 29 sqq. Flor. IV. 11. — 9. cum spadonum turba, quos et in consilium adhibebat, et exercitibus praefecerat. Infra V. 9. 13. *Romanus miles — spadonibus servire rugosis potest*. Indignitatem rei ipsa oratione auxit poeta. Nam istum spadonum comitatum *gregem* vocat per contemtum (ut Sueton. Tit. c. 7. *libido propter spadonum greges suspecta in eo erat.*) eumque *contaminatum*, impura libidine attritum (Propert. de Cleopatra III. 11. 30. *et famulos inter femina trita suos*; eadem virulentia) impurum, infamem. Apte Tacit. Annal. XV. 37. *Vni ex illo contaminatorum grege in modum sollennium coniugiorum denupsisset*, laudante Bentl. Alii ad evitationem trahunt. — *turpium morbo* turpi morbo infamium, morbosorum, παθικῶν. Nam *morbus*, ut Gr. νόσος, πάθος, de impura libidine dicitur. Catull. LVII. 6. *Morbosi pariter, gemelli utrique*. Senec. ep. 83. *impudicus morbum confitetur ac publicat*. Φιλόπαιδα νόσον habes in Callimach. Epigr. XLIX. 4. Possis etiam epith. *turpium* ad corpus s. faciem rugis inde ante tempus deformatam trahere: qua eadem vi *rugosos spadones* Noster dixit V. 9. 13. et *frontem hispidam* IV. 10. 5. adde Claudian. in Eutrop. II. 67. — 10. *quidlibet . . . ebria*, rebus secundis in summam spem imperii Romani potiundi adducta. *Impotens* est is, qui sibi temperare, modum servare nequit, veluti in laetitia (Liv. XXX. 42. *eo insolentia, quibus nova bona fortuna*

AD PLOTIVM NVMIDAM.

Et ture et fidibus iuvat
Placare et vituli ſanguine debito
Cuſtodes Numidae Deos,
Qui nunc Heſperia ſoſpes ab ultima
Caris multa ſodalibus,
Nulli plura tamen, dividit oſcula,
Quam

v. 1 *ſqq.* Lubens voto, cui, Numida incolumi reverſo, obſtrictus ſum, me nunc exſolvo, ſacrum Diis, pro eiusdem ſalute promiſſum, offerendo. Erat adeo ſacrificium *debitum*, ex voto, votivum (ut *votiva iuvenca* Epiſt. I. 3. 36. *votiva aedes* II. 17. 31. et II. 7. 17. *obligatam redde Iovi dapem.*) impetratis iis, quae a Diis precatus erat. Ovid. Faſt. V. 596. *meritus votis debita ſolvit honos.* Tibull. IV. 4. 23. *debita reddet certatim ſanctis laetus uterque focis.* Declarat autem poeta ſacrum per *tus, fides* (nam et cantu admixtis tibiis et lyra ſacra peragebantur. IV. 1. 21. *Illic — duces tura, lyraeque et Berecyntiae delectabere tibiae mixtis carminibus non ſine ſiſtula.* Ad ſua tempora morem iſtum perduraſſe teſtatur Porphyr.: „Fidicinas hodie quoque Romae ad ſacrificia adhiberi, ſicut tibicinas, nemo eſt qui neſciat.“ Res in monumm. quoque paſſim obvia.) et *hoſtiam.* — *Placare Deos* generali notione accipiendum pro, ſacra iis offerre; ut III. 23. 3. *ſi ture placaris et frugi Lares.* Iuvenal. XII. 89. in eodem argumento: *hic noſtrum placabo Iovem, Laribusque paternis tura dabo.* — *vituli ſanguine*, caede, vitulo mactando. — *cuſtodes Numidae*, qui Numidam cuſtodierint, ob ſervatum Numidam. Omnino vulgaris priorum vv. cum ſeqq. nexus erat: Diis vota ſolvenda ſunt, quod Numidam, deſideratiſſimum amicis ſuis, maxime Lamiae, incolumem reduxerint, vel: quod Numidam amicis eius ſalvum reddiderint. Pro hoc ſuavius poeta: *qui nunc ſoſpes* reverſus *ab Heſperia*, Hiſpania, *ultima* terrarum verſus occidentem, vel omnino, longinqua, ut *ultima Africa* II. 18. 3. — *divi-*

dit

Quam dúlci Lamiae; memor
Actae non alio rege puertiae,
Mutataeque ſimul togae.
Creſſa ne careat pulchra dies nota:
Neu promtae modus amphorae,

Neu

vidit oſcula ſodalibus, inter ſodales, modo hunc modo illum oſculo impertiendo. Seneca Thyeſt. 1023. *oſculare: divide amplexus tribus.* Suaviter haec declarant, quam exoptatus Numida amicis fuerit, certatim ei felicem reditum congratulantibus. — 7. *dulci*, ſuavi ac veteri amico. Ornate hoc expoſuit in ſqq. — *memor* propter, (ut I. 33. 1.) quod pueritiam egerit *non alio*, eodem cum illo *rege* uſus, inde a pueritia adeo cum eo coniunctus. Rex igitur h. l. eſt, qui inſtituendae iucundaeque iuventuti praeficitur, *cuſtos* dictus A. P. 161. et Virgil. Aen. V. 546. Alii de rege in ludis puerilibus accipiunt; quod ipſum puerile videtur. Nec melior eorum ratio, qui Lamiam *regem* h. patronum Numidae a pueritia fuiſſe contendunt; cui refragatur vel v. ſq. — 9. quocum *ſimul togam* praetextam virili *mutavit*, togam virilem una ſumſit.

v. 10 *ſqq.* Feſtus igitur hic dies habeatur, hilariterque transigatur. Hilaritatem ſpecialibus ideis poeta declaravit per compotationem, ſaltationem, epulas, et, qui epulis inſerviunt, florum copiam. — *Ne careat*, cum vi: haec, ſi quae alia, diſtinguenda, ſignanda eſt *nota Creſſa*, terrae quae Cretica habebatur, cretae nota, h. alba; proverbiali locutione pro: in feliciſſimis numeretur. Alias dicitur, *albo lapillo diem notare*, de qua loquendi ratione multus eſt Bentl. qui tamen parum dextre Statii Silv. IV. 8. 39. *Albanoque cadum fordentem promere fumo, et cantu ſignare diem* eidem accommodat, corrigendo: *et* creta *ſignare diem*. Nam *redimire chelyn*, quod antecedit, de ſolo apparatu intelligendum; et *cantu ſignare diem* eadem ratione dictum, qua Ovid. Faſt. V. 474. *honore ſignare diem.* — *dies pulchra*, laeta, felix, fauſta, ut IV. 4. 39. Alias eſt *lux candida*, *nivea* et ſim. — 11. *neve modus* adhibeatur *amphorae*, h. vini ex amphora hauriendi, in potando modum excedere decet, fas eſt per diei ſollennitatem. Simili colore Stat. Silv. I. 5. 11. *Iunge, puer, cyathos, ſed ne numerare labora, cunctuntemque in-*

Neu morem in Salium sit requies pedum:
Neu multi Damalis meri
Bassum Threïcia vincat amystide:

Neu

tende (corrige sine haesitatione: *impelle*) *cholyn.* — *Promtae* e cella vinaria, atque in medium positae, sollenni vocabulo. H. l. simpliciter ornat. Alii tamen, eo inducti, sententiam sic constituunt: ne modus sit in promendis de cella amphoris; quam admodum vereor, ut linguae leges ferant. — 12. nec absit saltatio, tripudium, more Saliorum. *Pede terram quatere* (I. 4. 7.) *pulsare* (I. 37. 2.) *pedem ferre* (II. 12. 17.) *movere*, ut πάλλειν πόδα αἰθέριον Eurip. Troad. 546. sollennia de saltatione. H. l. non tam concinnus ille, certisque pedum mensuris adstrictus corporis motus intelligendus, quam potius, qualis in effusiore laetitia deprehenditur, exultatio, tripudium, Saliis Martis sacerdotibus fere proprium. v. Liv. I. 20.

v. 13. 14. *Damalis ne vincat Bassum*, docte et exquisite pro, certent inter se *amystide*, bibendo. Ἄμυστις est, ut Hesych. explicat, συνεχὴς πόσις, quum poculum uno spiritu exhauritur. Hinc ἀμυστὶ πίνειν, veluti Anacr. XXI. 2. quod alias est χανδὸν πίνειν. Alii quodvis grandius poculum, de quo absque respiratione ebibendo inter convivas certetur, sic dici existimant, nullo idoneo auctore. Est adeo proprie h. l. *ne vincat amystide*, in eo certaminis genere, cuius lex est, ut poculum uno ductu exhauriatur, tum omnino, in bibendi certamine. *Thraciam* vocat ad exemplum Callimachi apud Athen. XI. 477. (in fragmm. Bentl. n. CIX.) Καὶ γὰρ ὁ Θρηικίην μὲν ἀνήνυστο χανδὸν ἄμυστιν ζωροποτεῖν: quia Thraces vinolenti, et ἀκρατοπόται. v. I. 26. 1. Alii a Thracibus hunc certandi morem repetitum volunt: de quo tamen aliunde non constat. Caeterum cum turpe esset feminis ingenuis, vinum bibere, Damalin libertinam fuisse, Numidae olim amatam (v. v. 19.) forte fidicinam vel omnino arte musica excellentem (quales commissationibus adhibitas fuisse constat vel e II. 11. extr.) satius est statuere. — *multi meri*, multibiba ac merobiba, ut Plaut. Curc. I. 1. 77. de lena. Similis formae est locus Ovid. Metam. XIV. 252. *nimiique Elpenora vini.* Eadem de Cleo, femina bibacissima, praedicat Phalaecus apud Athen. X. p. 440. et inde in Anal. Br. II. 525. Χρυσωτὸν (Κρυσσωτὸν malebat Toup. App. ad Suid. p. 78.)

χρυσό-

Neu deſint epulis roſae,
Neu vivax apium, neu breve lilium.
Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: nec Damalis novo
Divel-

προκείντα περιζώσασα χιτῶνα τόνδε, Διωνύσῳ δῶρον, ἔδωκε Κλεώ, οὕνεκα συμποσίοισι μετέπρεπεν· ἕλκε δὲ πίνειν οὕτις οἱ ἀνθρώπων ἤρισεν εὐδαμά πω. *Baſſus* et ipſe inſignis bibacitatis fuerit oportet. De celebri iamborum ſcriptore, Ovidii amico (Triſt. IV. 10. 47.) cogitant nonnulli; parum probabiliter.

v. 15 *ſq.* Florum ſollennis mentio in convivii apparatu. v. v. c. III. 29. 3. et extremum h. l. carmen. Memorat ex his *roſas*, *apium vivax σέλινον ἀεί-φυλλον* Nicand. Ther. 211. *χλωρὸν* Moſch. I. 103. *vivaces hederas* eodem ſenſu Seneca Oed. 455. et *lilium breve*, cito defloreſcens, ut *roſa brevis* II. 3. 13. *dominus brevis* h. brevis aevi II. 14. 24.

v. 17—20. Omnes Damalis amore incendentur, neque tamen eo potientur, Damali in Numidam animo converſa. Vivide ſatis atque ornate deſcripſit haec poeta. — *in Damalin deponent oculos*, breviter et exquiſitiore forma, pro, oculos in Damalin coniicient, in eaque deponent, defigent, pulchritudine eius quaſi obſtupefacti. Xenoph. Sympoſ. c. I. (ed. Bach. p. 117.) *ὥσπερ ὅταν φέγγος τι ἐν νυκτὶ φανῇ, πάντων προσάγεται τὰ ὄμματα, οὕτω καὶ τότε τοῦ Αὐτολύκου τὸ κάλλος πάντων εἶλκε τὰς ὄψεις πρὸς αὑτόν.* Heliodor. II. p. 123. *καθάπερ ἀρχέτυπον ἄγαλμα πᾶσαν ὄψιν καὶ διάνοιαν ἐφ' ἑαυτὴν ἐπιστρέφει.* — *putres*, reſolutos, humidos, molles, amore tabeſcentes, (*ὄμμα τακερὸν, ὑγρὸν, λίχνον* v. c. in Callim. fr. Bentl. n. CVII.) *natantes et quadam voluptate ſuffuſos.* (Quinctil. Inſt. XI. 3.) cf. ad I. 13. 6. — 18. *neque* tamen Damalis *divelletur*, divelli ſe patietur *adultero* (tertio caſu) ab amplexu adulteri, amatoris, Numidae. — *novo* iterum ſibi reddito, quem denuo amplectitur; nihil amplius. — *ambitioſior*, quem arctius amplectitur, cui tenacius inhaeret quam hederae arborem ambire ſolent; pervulgata poetis imagine. Catull. LXI. 32. — 35. *montem amore revinciens, ut tenax hedera huc et huc arborem implicat errans.* Claudian. Feſc. XIV. 19. *quam frondens hedera ſtringitur aeſculus, quam lento premitur palmite populus.*

Iam

Divelletur adultero,
Lascivis hederis ambitiosior,

Iam Eurip. Hec. 398. ὁποῖα κισσὸς δρυὸς, ὅπως τῆσδ' ἔξομαι. cf. V. 15. 5. — *lascivis* magis ad Damalin lascive Numidam amplexam spectat, docte inde ad hederam arbori se implicantem traductum.

CAR-

CARMEN XXXVII.

ARGVMENTVM.

Pugna Actiaca a. V. DCCXXIII. commissa, etsi sequentis demum anni initio Alexandriam Augustus peteret, eaque capta Antonium et Cleopatram ad voluntariae mortis desperationem adigeret, poeta, quo et fortius legentium animos feriret, reique gestae dignitatem extolleret, ab historiae veritate discessionem fecit hactenus, ut rem tanquam continuo gestam, Augustum adeo Antonio et Cleopatrae e pugna ista fugientibus instantem, obsessamque statim captamque ab eo Alexandriam, tum necem Cleopatrae insecutam traderet. Eodem ordine rem expositam habes apud Flor. IV. 11. Iam initio statim carminis effusioris laetitiae sensum, quo contactus ad canendum accesserat, prae se ferens poeta ad communem hilaritatem sodales exhortatus, diemque festis epulis celebrandum indicit. His enim patriae quemque amantissimum nunc vacare, omnique omnino laetitiae genere certare oportere, propulsato, quod metu omnium continuisset animos, patriae periculo. Quum enim Cleopatra imperii Romani potiundi spem impotenti animo concepisset, ab hac, superata atque incendio absumta eius classe, tam turpiter deiecta est, ut fuga vitae suae consulere necesse haberet, eoque tandem inopiae, instante Octaviano, redigeretur, ut, ne in hostium potestatem veniret, ipsa sibi manus inferret. Eminet hoc carmen vividissima

rerum

Divelletur adultero,
Lascivis hederis ambitiosior.

Iam Eurip. Hec. 398. ὁποῖα πισσὸς δρυὸς, ὅπως τῆσδ' ἔξομαι. cf. V. 15. 5. — *lascivis* magis ad Damalin lascive Numidam amplexam spectat, docte inde ad hederam arbori se implicantem traductum.

CARMEN XXXVII.

ARGVMENTVM.

Pugna Actiaca a. V. DCCXXIII. commissa, etsi sequentis demum anni initio Alexandriam Augustus peteret, eaque capta Antonium et Cleopatram ad voluntariae mortis desperationem adigeret, poeta, quo et fortius legentium animos feriret, reique gestae dignitatem extolleret, ab historiae veritate discessionem fecit hactenus, ut rem tanquam continuo gestam, Augustum adeo Antonio et Cleopatrae e pugna ista fugientibus instantem, obsessamque statim captamque ab eo Alexandriam, tum necem Cleopatrae insecutam traderet. Eodem ordine rem expositam habes apud Flor. IV. 11. Iam initio statim carminis effusioris laetitiae sensum, quo contactus ad canendum accesserat, prae se ferens poeta ad communem hilaritatem sodales exhortatur, diemque festis epulis celebrandum indicit. His enim patriae quemque amantissimum nunc vacare, omnique omnino laetitiae genere certare oportere, propulsato, quod metu omnium continuisset animos, patriae periculo. Quum enim Cleopatra imperii Romani potiundi spem impotenti animo concepisset, ab hac, superata atque incendio absumta eius [illegible] tam turpiter deiecta est, ut fuga vitae suae con[illegible] cesse haberet, eoque tandem inopiae, instante [illegible] redigeretur, ut, ne in hostium potestatem [illegible] sibi manus inferret [illegible]

Divelletur adultero,
Laſcivis hederis ambitioſior.

Iam Eurip. Hec. 398. ὁποῖα κισσὸς δρυὸς, ὅπως τῆσδ' ἔξομαι. cf. V. 15. 5. — *laſcivis* magis ad Damalin laſcive Numidam amplexam ſpectat, docte inde ad hederam arbori ſe implicantem traductum.

CAR-

CARMEN XXXVII.

ARGVMENTVM.

Pugna Actiaca a. V. DCCXXIII. commissa, etsi sequentis demum anni initio Alexandriam Augustus peteret, eaque capta Antonium et Cleopatram ad voluntariae mortis desperationem adigeret, poeta, quo et fortius legentium animos feriret, reique gestae dignitatem extolleret, ab historiae veritate discessionem fecit hactenus, ut rem tanquam continuo gestam, Augustum adeo Antonio et Cleopatrae e pugna ista fugientibus instantem, obsessamque statim captamque ab eo Alexandriam, tum necem Cleopatrae insecutam traderet. Eodem ordine rem expositam habes apud Flor. IV. 11. Iam initio statim carminis effusioris laetitiae sensum, quo contactus ad canendum accesserat, prae se ferens poeta ad communem hilaritatem sodales exhortatur, diemque festis epulis celebrandum indicit. His enim patriae quemque amantissimum nunc vacare, omnique omnino lactitiae genere certare oportere, propulsato, quod metu omnium continuisset animos, patriae periculo. Quum enim Cleopatra imperii Romani potiundi spem impotenti animo concepisset, ab hac, superata atque incendio absumta eius classe, tam turpiter deiecta est, ut fuga vitae suae consulere necesse haberet, eoque tandem inopiae, instante Octaviano, redigeretur, ut, ne in hostium potestatem veniret, ipsa sibi manus inferret. Eminet hoc carmen vividissima

rerum

rerum expositione, affectuum vi, elocutionisque ornatu splendido. In adornando vero Cleopatrae charactere sensum plane Romanum secutus videri debet poeta. Evertendae enim reip. Romanae consilium non poterat, quin civi Romano, qui Capitolii arcem aeternam caputque imperii orbis terrarum haberet, temerarium videretur, cuius tamen temeritatis culpam idem a Cleopatra, quod expers muliebris metus voluntariam mortem ignominiosae praeferret, satis redemtam iudicabat. Ita fere de Antonio Vellei. II. 87. Antonius se ipse non segniter interemit; adeo ut multa desidiae crimina una morte redimeret. Caeterum comparent cum h. c. Nostri V. 9. Virg. Aen. VIII. 675. et Propert. III. 11. et IV. 6.

AD

AD SODALES.

Nunc eſt bibendum, nunc pede libero
Pulſanda tellus; nunc Saliaribus
Ornare pulvinar Deorum
Tempus erat dapibus, Sodales.

Ante-

v. 1 *ſqq.* Effrenis laetitiae ſenſum, quo ad canendum excitatus erat poeta, ipſa oratio per breves ſententias praecipitata mire adiuvat; cui inſuper vim addit *τὸ nunc* repetitum et v. *erat*, de quo ſtatim. Generalis ſententia erat: hilariter hunc feſtum agamus diem! Pro hoc ſtatim, quibus animum exhilarari vult, commemorat vinum, ſaltationem, epulas: fere ut I. 36. 11 ſqq. Initium fluxiſſe videtur ex Alcaei ſimilis argumenti carmine, cuius primos vv. ſervavit Athen. X. 8. *νῦν χρὴ μεθύσκειν, καί τινα πρὸς βίαν πίνειν, ἐπειδὴ κάτθανε Μύρσιλος.* — *pulſanda tellus*, ſaltandum, tripudiandum (ut I. 4. 10. adde I. 36. 12. Ovid. A. A. 1. 112. Faſt. VI. 330.) *pede libero*, libere, effuſe, ut animum metu liberatum decet. Nam ad totum animi habitum hoc epith. pertinet. Propert. IV. 6. 61. in eadem re: *proſequitur cantu Triton, omnesque marinae plauſerunt circa* libera ſigna *Deae*, h. laetitiae ſigna plauſu edidere. Peſſime ibi Intpp. Sic *ποῦς ἀνόσιος* Eurip. Hel. 875. *pes inimicus* Prop. II. 6. 38. *ſuperbus*, Senec. Med. 253. *iniurioſus* ſupra 35. 13. et ſic centies. Minus commode alii h. l. interpretantur: *pede libero* a catenis, quae a Cleopatra timendae erant, ſ. recuperata libertate. — 2. nunc epulae apparentur ſplendidae ac magnificae pro diei ſollennitate. Docte et auguſta ſpecie hoc poeta extulit, orationis colore a ſupplicationum caerimoniis deſumto. Decreta enim ad pulvinaria Deorum vel ob res feliciter geſtas vel ad ipſorum iram prodigiis aut calamitate publica manifeſtatam placandam ſupplicatione Deorum ſtatuae in lectis circa aras collocari, iisque ampliſſimae dapes apponi ſolebant. Vbi igitur ad gratias Diis agendas ea fieret, privata cum publica certabat laetitia, feſtis epulis aliisque prodita. Cic. in Catil. III. 10. *quoniam ad omnia pulvi-*

Antehac nefas depromere Caecubum
Cellis avitis, dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus et Imperio parabat

Conta-

pulvinaria ſupplicatio decreta eſt, celebratote illos dies cum coniugibus et liberis veſtris; laudante iam Lamb. Eodem orationis ſplendore ac dignitate ſollennes epulas devicta Cleopatra indicit Prop. IV. 6. 1 ſqq. Alii proprie h. l. accipiunt, veramque a poeta ſupplicationem edici exiſtimant. Sed haec parum commode interiecta eſſet aliis, quae ad privatam laetitiam ſpectant; tum carmen eſt ad Sodales, non ad populum Rom. ut III. 14. ubi multo graviorem ingenii inceſſum in eadem re ſuadenda deprehendas. — *Saliares dapes*, epulae opiparae et magnificae. Hinc *epulari Saliarem in modum* proverbialiter Cic. Att. 5. 9. v. Torrent. — *ornare pulvinar dap.* inſtruere, adponere dapes pulv. — *tempus erat*, eſt, ſed alterum eleganter animum laetitiae teſtificandae vel minimam moram impatientius ferentem depingit. Ariſtoph. Eccleſ. 872. *τί ποτ' ἄνδρες οὐχ ἥξουσιν; ὥρα δ' ἦν πάλαι.* Senec. Med. 111. *Multifidam iam tempus erat ſuccendere pinum.* Propert. II. 8. 16. *magni nunc erat oris opus.* ubi v. Broukh. Idem elegans uſus particc. *dudum* et *iamdudum*, v. c. Ovid. A. A. II. 457. *Candida iamdudum cingantur colla lacertis.* Tib. III. 6. 63. *Iamdudum Syrio madefactus tempora nardo debueram ſertis implicuiſſe comas.* Alii graeciſmo rem expediunt, parum opportune, arbitror.

v. 5 ſqq. Quod antea, rep. in ſummum discrimen adducta, *nefas*, impium fuiſſet, civem Romanum dedecuiſſet. Pro hac vulgari transeundi forma docte poeta ſententiam priorum vv. alia idea ſpeciali, qua vitam incundam in genere deſignat, iterum repraeſentat. *Caecubum* pro quovis nobiliori vino, quod adeo feſta tantum luce bibatur, *repoſtum ad feſtas dapes* V. 9. 1. cf. Prop. III. 6. 63. Tib. II. 1. 27. *depromere* (v. ad I. 9. 7.) e *cella avita*, in qua vinum ab avo reconditum fuerat, adeoque vetuſtum. *Teſtam paternam* ſimiliter dixit Tibull. I. 10. 48. — 6 *ſqq.* Splendide, pro, dum Cleopatra reip. Romanae interitum parabat. Pro republica eſt *Capitolium*, cum dilectu; nam aeternitatis illud rei Romanae certiſſimum pignus habebatur. v. III. 3. 42. et III. 30. 8. Hinc *ruinae* eius *dementes*.

Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum, quidlibet impotens
Spe-

tes, feminae dementis, quas non nisi demens animo struere posset. — Quo everso, *Funus*, finem se simul impositurum sperabat *Imperio* Romanorum in universum terrarum orbem. Plus dignitatis habet, si ita accipias, quam si simpliciter de evertenda rep. Romana cogites. Ita quoque Vellei. II. 85. *Advenit deinde maximi discriminis dies, quo Caesar Antoniusque productis classibus pro salute alter*, in ruinam alter terrarum orbis *dimicavere*. Caeterum colorem orationis e Nostro duxit Valer. Max. V. 2. de Coriolano: *funus et tenebras Romano imperio minitantem*; unde patet, legi debere: *funus et ruinas* caet. Facile vero intelligitur, ad invidiam rei augendam haec a poeta ita adornata esse; nam non tam excindi populum Romanum volebat Cleopatra, quam ei imperare, regni sede Alexandriam translata. Res satis nota e Dione L. 7. adde Propert. III. 11. 29 sqq. Flor. IV. 11. — 9. cum spadonum turba, quos et in consilium adhibebat, et exercitibus praefecerat. Infra V. 9. 13. *Romanus miles — spadonibus servire rugosis potest*. Indignitatem rei ipsa oratione auxit poeta. Nam istum spadonum comitatum *gregem* vocat per contemtum (ut Sueton. Tit. c. 7. *libido propter spadonum greges suspecta in eo erat.*) eumque *contaminatum*, impura libidine attritum (Propert. de Cleopatra III. 11. 30. *et famulos inter femina trita suos*; eadem virulentia) impurum, infamem. Apte Tacit. Annal. XV. 37. *Vni ex illo contaminatorum grege in modum sollennium coniugiorum denupsisset*, laudante Bentl. Alii ad evitationem trahunt. — *turpium morbo* turpi morbo infamium, morbosorum, παθικῶν. Nam *morbus*, ut Gr. νόσος, πάθος, de impura libidine dicitur. Catull. LVII. 6. *Morbosi pariter, gemelli utrique*. Senec. ep. 83. *impudicus morbum confitetur ac publicat*. φιλόπαιδα νόσον habes in Callimach. Epigr. XLIX. 4. Possis etiam epith. *turpium* ad corpus s. faciem rugis inde ante tempus deformatam trahere: qua eadem vi *rugosos spadones* Noster dixit V. 9. 13. et *frontem hispidam* IV. 10. 5. adde Claudian. in Eutrop. II. 67. — 10. *quidlibet . . . ebria*, rebus secundis in summam spem imperii Romani potiundi adducta. *Impotens* est is, qui sibi temperare, modum servare nequit, veluti in laetitia (Liv. XXX. 42. *eos insolentia, quibus nova bona fortuna*

Sperare, fortunaque dulci
Ebria. Sed minuit furorem

Vix una ſoſpes navis ab ignibus:
Mentemque lymphatam Mareotico

Rede-

tuna ſit, *impotentes laetitiae inſanire*,) hinc *impotens ſperare*, in ſperando, quae immodicas ſpes animo conceperat, quae, qua erat animi impotentia, quidlibet ſe adſequi poſſe confiſa erat. — *ebria* docte pro inſaniens, mente prorſus alienata, impos ſui et hoc graviter pro, elata, animoſa, inſolens facta *fortuna dulci*, fortunae blanditiis. Sic μεθύων πληγαῖς Amycus acceptis vulneribus impos ſui factus, ἀμηχανῶν dicitur Theocr. XXII. 98. μεθύων ἔρωτι, h. ἀκρατῶς ἐρῶν, Anacr. in fr. p. 279. ut *ebrii* amore *ocelli* Catull. XLV. 11. et ſim. Sunt, qui epith. *dulci* ad v. *ebria* poetam alluſiſſe exiſtiment. Sed poetis *dulcia* omnino dicuntur ea, quae animum oblectant, vel adſpectu laeta ſunt. Caeterum non tam res feliciter geſtae Cleopatram in ſpem regni erexerant, quam amor Antonii, qui imperium Romanum pretium libidinum (Flor. IV. 11.) ei promiſiſſet. Igitur de hoc *fortuna dulcis* unice capiendum.

v. 12 *ſqq.* Spem tamen iſtam abiecit, claſſe ab Octaviano ad promontorium Actiacum graviter adflicta. — *minuit furorem* diſpulit, excuſſit animo inſaniam affectati imperii, ſpem regni impotenti animo conceptam, quod *vix una navis ſoſpes* evaſiſſet, ſervata eſſet *ab ignibus*, quibus reliquae abſumtae eſſent, quod tota paene claſſis igni deleta eſſet. Rem tradit Dio L. 34. et alii. Spectant adeo haec ad Antonii claſſem, quae, ab eo deſerta, in longum fortiſſime pugnandi perſeveraret conſtantia, ac paene tota cremaretur. Cleopatra enim cum LX navibus, vix inito proelio aufugerat. Quarum quidem, nullius quippe ad fortunam belli iterum tentandam momenti, nullam rationem habuit Horatius, ut poeta; graviter tamen ideo accuſatus a T. Fabro Epiſt. II. 55. — *Mentem lymphatam*, lymphatico metu, ſ. vano terrore correptam. Ovid. Halieut. 49. *animalia — vani quatiunt lymphata timores.* Seneca ep. 13. *nulli tam pernicioſi — quam lymphati metus ſunt: caeteri enim ſine ratione, hi ſine mente ſunt. Lymphati* enim dicuntur ſubito Nymphae adſpectu

Redegit in veros timores
Caesar, ab Italia volantem

Remis adurgens: accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus

Vena-

spectu consternati, ab eaque in furorem acti, οἱ κατεχόμενοι Νύμφαις (ut Hesych. v. Νυμφόληπτοι) seu, ut Ovid. Her. IV. 47. *quas Dryades Faunique bicornes numine contactas attonuere sui*; tum omnino mente alienati, atque ita perturbati, ut prae consilii inopia caeco pavore corripiantur. Iam lymphaticum s. inanem timorem Cleopatra prodiderat, cum vix inito proelio, rebus adhuc integris, fugam statim cum navibus suis moliretur; cuius timoris atque adeo amentiae caussam ad ebrietatem poeta retulit, ut simul profligatam eius luxuriam notaret. — *Mareoticum* vinum, ad Mareotidem paludem. v. Strabo XVII. p. 1150. cf. Heyn. ad Virgil. G. II. 91. — *redegit in* s. ad *veros timores*, effecit, ut haud temere amplius timeret, verum ipsius animo incussit timorem. Proprie esse videtur: dispulit insaniam Mareotico menti offusam hactenus, ut, cum antea sine caussa trepidasset Cleopatra, nunc vere se ad incitas redactam intelligeret. — *adurgens* premens, proxime insequens eam *ab Italia*, quam classe petitura fuerat, adeoque retro *volantem* praecipiti fuga ablatam. Ita iungere praestat, quam *ab Italia remis adurgens*, quod languidius videtur, etsi ad rei veritatem dictum foret. Nam Caesar anni sequentis demum initio ex Italia reversus Alexandriam petiit. Dio LI. 5. Horatius tamen ita rem adornasse videtur, ut praeter Liburnas naves et ipse Caesar statim post pugnam Actiacam Cleopatram persecutus sit. Neque aliter Flor. IV. 11. *Prima dux fugae regina — sed instare vestigiis Caesar — prope manu tenebantur.* — 17. Comparatio Homerica Il. χ. 139. sq. Πηλείδης δ' ἐπόρουσε — ἠΰτε κίρκος ὄρεσφιν, ἆλαφρότατος πετεηνῶν, ῥηϊδίως ὄϊμησε μετὰ τρήρωνα πέλειαν. cf. Eurip. Androm. 1141. Ovid. A. A. I. 117. *molles* timidas, imbelles (IV. 4. 31.) communi animalium timidorum epitheto. v. ad I. 15. 31. — *citus* cursu concitato persequens, vestigiis imitans. —

Venator in campis nivalis
Haemoniae: daret ut catenis

Fatale monstrum; quae generosius
Perire quaerens, nec muliebriter

Ex-

nivalis cum dilectu, nam per hiemem venari sollenne. Hinc nivis ac frigoris constanter in venatus descriptione mentio fit, v. ad I. 1. 25. et V. 6. 7. Sed negant omnino hoc epith. in Thessaliam, mitiori caelo subiectam, cadere, ideoque *Aemoniam* de Thracia, quam ab Aemo, eius monte, sic appellatam volunt, interpretantur, invito usu loquendi atque analogia. Montanas vero Thessaliae regiones nive conspitas fuisse plura veterum evincunt testimonia. *Ossa pruinosum vexit* glacialis *Olympum* Claudian. de R. Prof. II. 257. adde in Ruf. II. 181. Stat. Ach. I. 476. de Achille: *quis enim Aemoniis sub vallibus alter creverit, effossa reptans nive.* 20. *Vt catenis duret*, in vincula coniiceret, omnino pro, ut viva ea potiretur, eamque triumphali pompae reservaret. Quod Augusti consilium diserte tradit Plutarch. Ant. p. 952. τὸν Προκουλήϊον ἔπεμψε κελεύσας, ἢν δύνηται, μάλιστα τῆς Κλεωπάτρας ζώσης κρατῆσαι. Καὶ γὰρ ἐφοβεῖτο περὶ τῶν χρημάτων, καὶ μέγα πρὸς δόξαν ἡγεῖτο τοῦ θριάμβου καταγαγεῖν ἐκείνην. Quod ipsum poeta innuit per catenas s. vincula Cleopatrae iniicienda. Stat. Silv. III. 2. 119. *anguiferamque domum, blando qua morsa veneno Actias Ausonias fugit Cleopatra catenas.* Nam catenati pompam triumphalem devicti hostium duces ornabant, mox in carcere necandi. cf. V. 7. 4. Eodem colore Senec. Troad. 152. *Non assuetas ad sceptra manus post tergo dabit; currusque sequens Agamemnonios — laetis fiet pompa Mycenis.* Propert. III. 9. 52. *Accepere tuae Romula vincla manus* de Cleopatrae imagine in triumphi pompa circumlata. Vnica *monstri* appellatione poeta summa ἐναργείᾳ totam Cleopatrae, feminae profusissimae luxuriae, libidinis incestae (e Romanorum sensu, v. c. Lucan. VIII. 693.) atque inexpletae, tum animo impotentissimae, adeo, ut, quae mulier, eaque externa esset, (Lucan. X. 66. *Leucadioque fuit dubius sub gurgite casus, an mundum, ne nostra quidem, matrona teneret.*) Romano totiusque adeo orbis terrarum imperio inhiaret, hocque ab Antonio libidinum pretium pacta esset,

Expavit enſem, nec latentes
Claſſe cita reparavit oras;

Auſa

eſſet, (Flor. IV. 11. *Haec mulier Aegyptia ab ebrio imperatore pretium libidinum Romanum imperium petit.* cf. Prop. III. 11. 31.) imaginem abſolvit. Inde Flor. l. l. *Antonius — totus in monſtrum illud, ut mente, ita animo quoque et cultu deſciverat.* De Catilina ſimiliter Cic. in Cat. II. 1. *nulla iam pernicies a monſtro illo atque prodigio moenibus comparabitur. Fatale* peſtiferum, exitioſum reip. Romanae. Optime totum hunc locum illuſtrat Lucan. X. 59. 60. de Cleopatra: *Dedecus Aegypti, Latii feralis Erinnys, Romano non caſta malo.*

v. 21 *ſqq.* Illa autem indignum rata hoc modo perire, glorioſiorem vitae exitum, enſe arrepto, tentavit; cumque mori decreviſſet, non ignotos maris aut Nili receſſus, in quibus deliteſceret, ſed regiam animo plane regio petiit, ibique regali induta cultu mortem ſibi, admota corpori aſpide, conſcivit. Quam diverſa ab hac pedeſtri poetica ſit ratio, maxime in ſententiarum nexu, facile animadvertas. — *generoſius*, mortis genere, quod magis reginam deceret, quam quo ignominioſe per triumphum, manibus revinctis, ducta in carcere afficeretur. — 23. Inverſe: fortiter enſem manibus tractavit, quo ſe pereinatura fuerat. Vim enim ſibi, prolato telo, inferre conabatur, Proculeium, qui ſe ad Octavianum ducturus eſſet, conſpicata, qui illud manibus eius vix extorſit. Plutarch. l. l. — *muliebriter* e ſexus ſui imbecillitate, timida indole. *muliebris metus expertem* Cleopatram *ſpiritum reddidiſſe* ſimiliter dicit Vellei. II. 87. — *nec claſſe*, quacum e proelio effugerat, *cita* citata, citato curſu, fuga praecipiti *reparavit*, paravit, quaeſivit, petiit, *oras latentes*, latebroſa loca, tutos receſſus, quo Auguſtus non ſecuturus fuiſſet. Affert quidem Plutarch. p. 948. de transvehendis e Nilo in ſinum Arabicum navibus eam primo cogitaſſe, et inde Arabiam vel Hiſpaniam (Dio. I.I. 10.) petere voluiſſe; abieciſſe tamen illud conſilium, cum naves aliquot, primum transmiſſas, ab Arabibus Petraeis combuſtas audiſſet. *Praeparatae* eius *in Oceanum fugae* meminit quoque Flor. l. l. Sed ſuppreſſit haec poeta, ne generoſae Cleopatrae indoli, in voluntariae mortis, etſi ei vita offerretur, conſilio capiendo, et maxime in diſſimulando, quod adeo neque regno amiſſo ſuperſtes eſſe, nec ad triumphum deduci ſuſtineret, inſigniter proditae quidquam detraheret. Cf. Obſſ.

Ausa et iacentem visere regiam
Vultu sereno, fortis et asperas
Tractare serpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum;

Deliberata morte ferocior:
Saevis Liburnis scilicet invidens

Pri-

v. 25 *sqq.* Quin, quum statim post pugnam Actiacam de morte sibi conscisscenda deliberasset, eamque decrevisset, tanto *ferocior* animosior inde facta (colorem inde petiit Stat. Theb. XII. 760. *Iam letale furens, atque audax morte futura;* et VII. 699. *vires fiducia leti suggerit, indo viro maioraque membra, diesque laetior.*) *ausa* est *visere* adspicere, intrare sustinuit *regiam* aulam *iacentem*, afflictam, prostratam (Sic *iacens regnum* Senec. Troad. 54.) exquisite; ex intimo Cleopatrae sensu, quem ipsa dissimulabat *vultu sereno*, ad laetitiam composito, quo ipso animum magnum et fortem prodebat. Praeclara vero oppositio est in *ausa vultu sereno* et *iacentem regiam*. Ad rem v. Dio LI. 5. — *fortis*, fortiter, forti animo *tractare*, manibus versare, tangere, corpori admovere *serpentes asperas*, iratas, noxias. cf. Virg. Ge. III. 433. — 27. ut morsu earum venenato periret. — *atrum* mortiferum, exitiosum. Sic *atra lues*, *atra fames*, *atra cura* et sim. cf. Virg. Ge. II. 130. Aen. II. 221. — *corpore combiberet*, corpus imbiberet, inficeretur veneno. Dum corpus in genere nominat, et ipse, qua parte venenum admiserit Cleopatra, in medio reliquere videtur; nisi poetae verba, (v. 26. *asperas tractare*) ad eorum sententiam trahenda existimes, qui Cleopatrae brachium ab aspide, (nam in hoc serpentum genere fere consentiunt, veluti Plutarch. p. 955. Vellei. II. 87. Flor. IV. 11. cf. Morgagni Opusc. II. 29.) antea lacessita, admorsum statuunt. Κεντήματα λεπτὰ in eius brachio apparuisse diserte tradit Dio LI. 14. Vnde et in triumpho Cleopatrae imaginem adligatis brachio aspidibus circumlatam fuisse docet Prop. III. 9, 53. *brachia spectavi sacris admorsa colubris, et trahere occultum membra soporis iter*, ubi v. Burm.

v. 30 *sqq.* Ne captiva Romam ad triumphum duceretur. Or-

Privata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

Ornate ſingula. *Invidens*, φθονοῦσα, quod invideret, quod victoriae inde ornamentum accedi nollet, adeoque turpe, ignominioſum ſibi exiſtimans, *Liburnis* navibus *deduci triumpho* ad triumphum. *Liburnae* naves parva ac velocia navigia, ad eorum ſimilitudinem facta, quibus olim Liburni, piraticam facientes uſi eſſent. Biremes fere fuiſſe oſtendit Luciani locus T. II. p. 403. ed. Reiz. ταχυναυτοῦν σκάφος, τούτων τῶν δικρότων, οἷς μάλιστα χρῆσθαι Λιβυρνοὶ δοκοῦσιν. De eorum celeritate Sil. XIII. 240 ſqq. *Quanta eſt vis agili per caerula ſumma Liburnae, quae, pariter quoties revocatae ad pectora tonſae percuſſere fretum, ventis fugit ocior, et ſe, quam longa eſt, uno remorum praeterit ictu.* Atque horum maxime opera Antonii naves apud Actium diſiectas fuiſſe, Dio et alii teſtantur. H. l. ideo potiſſimum memorantur, quod Auguſtus iis ad reginam perſequendam capiendamque uſus eſſet. — *ſaevis*, hoſtiliter inſequentibus, hoſtilibus, ornat ſimpliciter. Alii tamen hoc epith. inducti non de Liburnis navibus ſed de Liburnorum copiis, quae in Auguſti claſſe fuiſſent, hic agi exiſtimant; ſed altera ratio magis poetica eſt, ac verior, quum navibus iſtis Romani potiſſimum vicerint. — 31. *privata*, priſtina dignitate ſpoliata; Appoſite Zenob. Cent. V. p. 121. ed. Schott. ἡ δὲ Κλ. αἱρουμένη μᾶλλον ἐντίμως ἀποθανεῖν, ἢ ἐν ἰδιωτικῇ τάξει ἐπὶ θάτερον ἀτιμασθῆναι, ἀνελεῖν ἑαυτὴν ἐμήχησεν, quae maximam partem hauſta ſunt e Dione LI. 11. — *ſuperbo* ad apparatum triumphi magnificum ſpectat; tum et animum triumphantis declarat. v. I. 35. 3. Sic *ſuperbos* victoriae *nuntios* dixit IV. 4. 69. — *non humilis mulier*, generoſae indolis, quod regina mori mallet, quam, regno exuta, victoris triumphum ornare. Facis huc Livii fragmentum, quod Porphyr. ad h. l. ſervavit: „Nam et T. Livius refert, illam, cum de induſtria ab Auguſto indulgentius tractaretur, identidem dicere ſolitam, οὐ θριαμβεύσομαι.“ Similia tradit Flor. IV. 11. extr.

Auſa et iacentem viſere regiam
Vultu ſereno, fortis et aſperas
Tractare ſerpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum;

Deliberata morte ferocior:
Saevis Liburnis ſcilicet invidens

Pri-

v. 25 *ſqq.* Quin, quum ſtatim poſt pugnam Actiacam de morte ſibi conſciſcenda deliberaſſet, eamque decreviſſet, tanto *ferocior* animoſior inde facta (colorem inde petiit Stat. Theb. XII. 760. *Iam letale furens, atque audax morte futura*; et VII. 699. *viras fiducia leti ſuggerit, indo viro maioraque membra, diesque laetior.*) *auſa* eſt *viſere* adſpicere, intrare ſuſtinuit *regiam* aulam *iacentem*, afflictam, proſtratam (Sic *iacens regnum* Senec. Troad. 54.) exquiſite; ex intimo Cleopatrae ſenſu, quem ipſa diſſimulabat *vultu ſereno*, ad laetitiam compoſito, quo ipſo animum magnum et fortem prodebat. Praeclara vero oppoſitio eſt in *auſa vultu ſereno* et *iacentem regiam*. Ad rem v. Dio LI. 5. — *fortis*, fortiter, forti animo *tractare*, manibus verſare, tangere, corpori admovere *ſerpentes aſperas*, iratas, noxias. cf. Virg. Ge. III. 433. — 27. ut morſu earum venenato periret. — *atrum* mortiferum, exitioſum. Sic *atra lues*, *atra fames*, *atra cura* et ſim. cf. Virg. Ge. II. 130. Aen. II. 221. — *corpore combiberet*, corpus imbiberet, inficeretur veneno. Dum corpus in genere nominat, et ipſe, qua parte venenum admiſerit Cleopatra, in medio reliquere videtur; niſi poetae verba, (v. 26. *aſperas tractare*) ad eorum ſententiam trahenda exiſtimes, qui Cleopatrae brachium ab aſpide, (nam in hoc ſerpentum genere fere conſentiunt, veluti Plutarch. p. 955. Vellei. II. 87. Flor. IV. 11. cf. Morgagni Opuſc. II. 29.) antea laceſſita, admorſum ſtatuunt. Κεντήματα λεπτὰ in eius brachio apparuiſſe diſerte tradit Dio LI. 14. Vnde et in triumpho Cleopatrae imaginem adligatis brachio aſpidibus circumlatam fuiſſe docet Prop. III. 9, 53. *brachia ſpectavi ſacris admorſa colubris, et trahere occultum membra ſoporis iter*, ubi v. Burm.

v. 30 *ſqq.* Ne captiva Romam ad triumphum duceretur.

Or-

Privata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

Ornate ſingula. *Invidens*, φθονοῦσα, quod invideret, quod victoriae inde ornamentum accedi nollet, adeoque turpe, ignominioſum ſibi exiſtimans, *Liburnis* navibus *deduci triumpho* ad triumphum. *Liburnae* naves parva ac velocia navigia, ad eorum ſimilitudinem facta, quibus olim Liburni, piraticam facientes uſi eſſent. Biremes fere fuiſſe oſtendit Luciani locus T. II. p. 403. ed. Reiz. ταχυναυτοῦν σκάφος, τούτων τῶν διηρότων, οἷς μάλιστα χρῆσθαι Λιβυρνοὶ δοκοῦσιν. De eorum celeritate Sil. XIII. 240 ſqq. *Quanta eſt vis agili per caerula ſumma Liburnae, quae, pariter quoties revocatae ad pectora tonſae percuſſere fretum, ventis fugit ocior, et ſe, quam longa eſt, uno remorum praeterit ictu.* Atque horum maxime opera Antonii naves apud Actium diſiectas fuiſſe, Dio et alii teſtantur, H. l. ideo potiſſimum memorantur, quod Auguſtus iis ad reginam perſequendam capiendamque uſus eſſet. — *ſaevis*, hoſtiliter inſequentibus, hoſtilibus, ornat ſimpliciter. Alii tamen hoc epith. inducti non de Liburnis navibus ſed de Liburnorum copiis, quae in Auguſti claſſe fuiſſent, hic agi exiſtimant; ſed altera ratio magis poetica eſt, ac verior, quum navibus iſtis Romani potiſſimum vicerint. — 31. *privata*, priſtina dignitate ſpoliata; Appoſite Zenob. Cent. V. p. 121. ed. Schott. ἡ δὲ Κλ. αἰρουμένη μᾶλλον ἐντίμως ἀποθανεῖν, ἢ ἐν ἰδιωτικῇ τάξει ἐπὶ θριάτρου ἀτιμασθῆναι, ἀνελεῖν ἑαυτὴν ἐμέλησεν, quae maximam partem hauſta ſunt e Dione LI. 11. — *ſuperbo* ad apparatum triumphi magnificum ſpectat; tum et animum triumphantis declarat. v. I. 35, 3. Sic *ſuperbos* victoriae *nuntios* dixit IV. 4. 69. — *non humilis mulier*, generoſae indolis, quod regina mori mallet, quam, regno exuta, victoris triumphum ornare. Facis huc Livii fragmentum, quod Porphyr. ad h. l. ſervavit: „Nam et T. Livius refert, illam, cum de induſtria ab Auguſto indulgentius tractaretur, identidem dicere ſolitam, οὐ θριαμβεύσομαι.“ Similia tradit Flor. IV. 11. extr.

CARMEN XXXVIII.

ARGVMENTVM.

Simplicitatem in conuiuio adornando commendaturus poeta ſpeciali eam idea, quam ipſum anni tempus ſuppeditaret, eleganter ita expreſſit, ut nimiam pueri in conquirendis roſis, quae iam fere defloruiſſent, ſedulitatem increpet, ſolamque myrtum, cuius facillima copia ſit, coronis nectendis adhibere iubeat. Qua ad puerum apoſtrophe facta tantum abeſt, ut carminis virtus elevetur, ut putant nonnulli, ut ea potius iuvetur atque animetur. Omnino in tradenda communi, quam vocant, ſententia ita fere verſatur Horatius, ut eam ſemper rei, loco, ac tempori accommodet, eique in rem praeſentem verſae novum vigorem, novamque gratiam hoc artificio adſtruat. Oratio terſa et comta, ſimplex tamen munditiis, quaſi verita, ne ipſa operoſiore cultu argumenti vim iugulet atque enervet.

AD

AD PVERVM.

Perſicos odi, puer, adparatus;
Displicent nexae philyra coronae;
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil adlabores
Sedulus curo; neque te miniſtrum
De-

v. 1 *ſqq. Odi* cum vi, pro, minime delector, non appeto *Perſicos apparatus*, ſplendidum, luxurioſum convivandi morem, Perſis fere proprium. De Perſarum τρυφῇ ac πολυτελείᾳ in apparandis epulis nota omnia. cf. Athen. IV. c. 10 et 11. Valer. Max. IX. 1. qui ſua hauſit e Theophr. vel Soſibio, e quo iſta laudat Athen. l. l. p. 144. — *philyra* interior tiliae tunica ſ. membranula nectendis floribus adhibita. Ovid. Faſt. V. 337. *Ebrius incinctus philyra conviva capillos.* *Coronae* adeo *philyra nexae* ſunt, quibus varii flores intextae ſunt, *ſutiles* proprie dictae; v. Martial. IX. 91. 6. *plectiles*, Plaut. Bacch. I. 37. h. l. eſt myrtus cum roſis, quae maxime ad convivales coronas adhibebantur. Simili generis et uſus coronae erant, quas Lesbii ὑποθυμιάδας vocabant, teſte Phileta apud Athen. XV. p. 678. Φιλήτας ἐν Ἀτάκτοις. ὑποθυμιάδας Λεσβίους φησὶ καλεῖν μυρσίνης κλῶνα, περὶ ὃν πλέκειν ἄνθη καὶ ἄλλα ἄνθη. — 3. Vulgare erat: mitte ſectari roſam, quo caet. *Mitte* noli, ut ſaepius. — *Sectari*, exquirere, inveſtigare, *quo locorum* ſicubi roſa aliqua *ſera*, quae ſerius efflorucrit, *moretur*, adhuc extet, reperiatur. De hoc inſano Romanorum luxu, qui longe quaeſita alienique temporis delicias maxime appeterent appoſite Lucian. Nigrin. T. 1. p. 73. τούτους γὰρ εἶναι, τοὺς — τὸν οἶνον ἐν τοῖς συμποσίοις μετὰ κρόκων καὶ ἀρωμάτων ἐκχέοντας, τοὺς μέσου χειμῶνος ἐμπιμπλαμένους ῥόδων, καὶ τὸ σπάνιον αὐτῶν καὶ τὸ παράκαιρον ἀγαπῶντας, τὸ δὲ ἐν καιρῷ, καὶ κατὰ φύσιν, ὡς εὐτελὲς ὑπερφρονοῦντας. Seneca ep. CXXII. *Non vivunt contra naturam, qui hieme concupiſcunt roſam?* Adde Martial. IV. 28. 4. VI. 80. Senec. Ep. CXXII.

v. 5 *ſqq.* Simpliciſſima ſtructura fuerit: *curo, μέλει μοι*, cupio,

Dedecet myrtus, neque me ſub arta
Vite bibentem.

pio, volo, iubeo, ut *nihil* florum *myrto ſimplici*, ſoli *adlabores*, adiicias, ſed alterum nimium pueri in conquirendis roſis ſtudium bene declarat; quo et ſpectat *ſedulus*, ſedulo, quod τῷ *adlabores* iungendum. *Myrtus ſimplex*, corona, quae e ſola myrti fronde contexta eſt. *Duplicem* contra, e duplici materia, *auro gemmisque*, confectam dixit Virgil. Aen. 1. 655. — *te miniſtrum* minifteria tantum (temperandi et porrigendi pocula) obeuntem quomodo dedeceat myrtus, quam nec ipſe ſaſtidiam, qua ego, qui convivor, ſatis mihi cultus videor. Vides ſuaviter opponi *miniſtrum* et *bibentem*. *Miniſter* abſolute de οἰνοχόῳ ut Tibull. III. 6. 57. In *vite* ſuavis pictura eſt, et praeclare ſimplici, quem puero commendat, apparatui convenit. Cogita vero vitem ulmo vel populo annexam, ſicque ſatis *arctam*, h. arctis pampinis ac ramis denſam umbram efficientem. Poſſis etiam de hypampelo, ſ. pergula vitigenia accipere; de qua v. Heyn. ad Virg. Cop. 8.

Q. HORATII FLACCI

CARMINVM

LIBER SECVNDVS.

Q. HORATII FLACCI
ARMINVM
LIBER SECVNDVS.

ARMEN I.

ARGVMENTVM.

Pollio, virtute bellica prudentiaque civili idemque in causſis forenſibus agendis exer- tragoediarumque ſcriptor nobiliſſimus, quum bellorum civilium, quibus ipſe interfuiſſet, patus eſſet, hoc ad eum carmen ſcripſit ius deſcriptio, ſi rerum ac verborum orna- nobis quidem facillima videtur. Laudat Pollionem poeta, ut, quod tam praeclare inchoa-

CARMEN XXXVIII.

ARGVMENTVM.

Simplicitatem in convivio adornando commendaturus poeta speciali eam idea, quam ipsum anni tempus suppeditaret, eleganter ita expressit, ut nimiam pueri in conquirendis rosis, quae iam fere defloruissent, sedulitatem increpet, solamque myrtum, cuius facillima copia sit, coronis nectendis adhibere iubeat. Qua ad puerum apostrophe facta tantum abest, ut carminis virtus elevetur, ut putant nonnulli, ut ea potius iuvetur atque animetur. Omnino in tradenda communi, quam vocant, sententia ita fere versatur Horatius, ut eam semper rei, loco, ac tempori accommodet, eique in rem praesentem versae novum vigorem, novamque gratiam hoc artificio adstruat. Oratio tersa et comta, simplex tamen munditiis, quasi verita, ne ipsa operosiore cultu argumenti vim iugulet atque enervet.

AD

AD PVERVM.

Perſicos odi, puer, adparatus;
Displicent nexae philyra coronae;
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil adlabores
Sedulus curo; neque te miniſtrum
Dedecet.

v. 1 *ſqq. Odi* cum vi, pro, minime delector, non appeto *Perſicos apparatus*, ſplendidum, luxuriosum convivandi morem, Perſis fere proprium. De Perſarum τρυφῇ ac πολυτελείᾳ in apparandis epulis nota omnia. cf. Athen. IV. c. 10 et 11. Valer. Max. IX. 1. qui ſua hauſit e Theophr. vel Soſibio, e quo iſta laudat Athen. l. l. p. 144. — *philyra* interior tiliae tunica ſ. membranula nectendis floribus adhibita. Ovid. Faſt. V. 337. *Ebrius incinctus philyra conviva capillos. Coronae* adeo *philyra nexae* ſunt, quibus varii flores intextae ſunt, *ſutiles* proprie dictae; v. Martial. IX. 91. 6. *plectiles*, Plaut. Bacch. I. 37. h. l. eſt myrtus cum roſis, quae maxime ad convivales coronas adhibebantur. Similis generis et uſus coronae erant, quas Lesbii ὑποθυμιάδας vocabant, teſte Phileta apud Athen. XV. p. 678. Φιλήτας ἐν Ἀτάκτοις. ὑποθυμιάδας Λεσβίους φησὶ καλεῖν μυρσίνης κλῶνα, περὶ ὃν πλέκειν ἄνθη. — 3. Vulgare erat: mitte ſectari roſam, quo caet. *Mitte* noli, ut ſaepius. — *Sectari*, exquirere, inveſtigare, *quo locorum* ſicubi roſa aliqua *ſera*, quae ſerius efflorucrit, *moretur*, adhuc extet, reperiatur. De hoc inſano Romanorum luxu, qui longe quaeſita alienique temporis delicias maxime appeterent appoſite Lucian. Nigrin. T. 1. p. 73. τούτους γὰρ εἶναι, τοὺς — τὸν οἶνον ἐν τοῖς συμποσίοις μετὰ πρόκων καὶ ἀρωμάτων ἐκχέοντας, τοὺς μέσου χειμῶνος ἐμπιμπλαμένους ῥόδων, καὶ τὸ σκάνιον αὐτῶν καὶ τὸ παράκωμον ἀγαπῶντας, τὸ δὲ ἐν καιρῷ, καὶ κατὰ φύσιν, ὡς εὐτελὲς ὑπερφρονοῦντας. Seneca ep. CXXII. *Non vivunt contra naturam, qui hieme concupiſcunt roſam?* Adde Martial. IV. 28. 4. VI. 80. Senec. Ep. CXXII.

v. 6 *ſqq.* Simpliciſſima ſtructura fuerit: *curo, miſelmoi*, cupio,

Dedecet myrtus, neque me ſub arta
Vite bibentem.

pio, volo, iubeo, ut *nihil* florum *myrto ſimplici*, ſoli *adlabores*, adiicias, ſed alterum nimium pueri in conquirendis roſis ſtudium bene declarat; quo et ſpectat *ſedulus*, ſedulo, quod τῷ *adlabores* iungendum. *Myrtus ſimplex*, corona, quae e ſola myrti fronde contexta eſt. *Duplicem* contra, e duplici materia, *auro gemmisque*, conſectam dixit Virgil. Aen. 1. 655. — *te miniſtrum* miniſteria tantum (temperandi et porrigendi pocula) obeuntem quomodo deceat myrtus, quam nec ipſe faſtidiam, qua ego, qui convivor, ſatis mihi cultus videor. Vides ſuaviter opponi *miniſtrum* et *bibentem*. *Miniſter* abſolute de οἰνοχόῳ ut Tibull. III. 6. 57. In *vite* ſuavis pictura eſt, et praeclare ſimplici, quem puero commendat, apparatui convenit. Cogita vero vitem ulmo vel populo annexam, ſicque ſatis *arctam*, h. arctis pampinis ac ramis denſam umbram efficientem. Poſſis etiam de hypampelo, ſ. pergula vitigenia accipere; de qua v. Heyn. ad Virg. Cop. 8.

Q. HORATII FLACCI

CARMINVM

LIBER SECVNDVS.

Q. HORATII FLACCI
CARMINVM
LIBER SECVNDVS.

CARMEN I.

ARGVMENTVM.

C. Asinius Pollio, virtute bellica prudentiaque civili clarissimus, idemque in caussis forensibus agendis exercitatissimus, tragoediarumque scriptor nobilissimus, quum in enarranda bellorum civilium, quibus ipse interfuisset, historia occupatus esset, hoc ad eum carmen scripsit Horatius; cuius descriptio, si rerum ac verborum ornatum demas, nobis quidem facillima videtur. Laudat et exhortatur Pollionem poeta, ut, quod tam praeclare inchoa-

inchoaverit opus, quam primum ad finem pertexat. Iani, quae illud tam desideratum faciant, et cur ab eo potissimum, tam enixe efflagitet, duas maxime adfert causas, et operis suscepti difficultates, quas eum optime profligaturum sciat, et, quam summam ei tribuit, artem historicam. Ac huius quidem alteram virtutem, quam afferre debet historicus, prudentiam civilem, initio statim carminis docte declarat, mirificeque in Pollione extollit; alteram, δύναμιν ἑρμηνευτικὴν, uberius designat coloribusque vividissimis repraesentat inde a v. 17. Delatus sic, animoque complexus singularum rerum gesturum memoriam impetu quodam ad contemplandam detestandamque bellorum istorum atrocitatem abripitur, a quo se demum v. 37. praeclara inflexione revocat. Incessus carminis multum gravitatis habet; doctrina et ornatus in singulis admirabilis, imagines rerum lectissimae, ut perfectissimis Horatii carminibus illud accensendum sit. Quae tamen ipsae huius c. virtutes, prave intellectae ac distortae, plura super eius consilio opinionum peperere monstra, quae, cum iusta interpretatione profligare studuerimus, ulterius hic exagitare nihil attinet.

AD

AD ASINIVM POLLIONEM.

Motum ex Metello consule civicum,
Bellique causas et vitia et modos
Lu-

v. 1—8. Perfectissimum in forma operis sui Pollionem statim initio carminis poeta repraesentat, bellorum civilium descriptionem totiusque operis ambitum iis adumbrando coloribus, qui et suscepti laboris difficultates, miramque in iis profligandis Pollionis dexteritatem, omninoque historiam eius tanquam consummatae artis exemplum ostendunt. Laudat enim huius viri insignem cum in rimandis belli istius caussis, tum in explorandis, recteque expendendis, quibus illud administraretur, quique adeo rebus vel prospere vel male gestis momentum facerent, modis spectatam σύνεσιν πολιτικὴν, quam iure palmarem Historici virtutem iudicat Lucian. de conscr. Hist. §. 34. Conf. omnino Gell. N. A. L. V. 18. Scilicet historiam perscripturus ita versari debet, *ut non modo casus eventusque rerum, qui plerumque fortuiti sunt, sed ratio etiam caussaeque noscantur*, ut Tacit. Hist. I. 4. Vulgaris omnino vv. 1—8. enuntiatio erat: Tu, o Pollio, bellorum civilium historiam paras, arduum hercle! atque difficile opus! *Tractas*, exponis, describis *motum civicum*, motus civiles, quae turbae in rep. extiterint, quorum factiones civitatis statum subverterint, *ex Metello consule* inde a Metelli consulatu. Diserte adeo poeta motum ab ipso bello civili (v. 2.) distinguit, innuitque societatem trium principum, Pompeii, Caesaris et Crassi, reip. opprimendae caussa initam, quae per decem annos bello civili prolusit. v. Dio XLVII. 54. Appian. B. C. II. 9. Sueton. Caes. 19. Facta haec imperii pactio a. V. 694. Q. Caecilio Metello Celere, Lucio Afranio Coss. Quae cum insecutorum bellorum civilium semina contineret, recte inde Pollio historiam suam exorsus est. Proprie igitur hic *motus* de turbulentis reip. temporibus accipiendum; qua notione saepius apud Ciceronem et alios occurrit. Alii post Porphyr. et Lamb. de ipsius belli civilis primordiis capiunt; quod etsi loquendi usus ferat (ita v. c. Sil. I. 20. *Iamque adeo magni repetum primordia motus.* et Stat. Achill. I. 438.); diserte

Ludumque Fortunae, gravesque
Principum amicitias et arma

Non-

diſerte tamen partes operis (*motus* et *bellum civ.*) diſtinguere videtur Horatius, memorato inprimis Metelli conſulatu, qui X annos bellum civile anteceſſit. Quam difficultatem Torrentius, qua hanc interpretationem premi videbat, ita removere conatus eſt, ut Q. Caecil. Metellum Pium, qui a. V. 701. cum Cn. Pompeio conſulatum geſſit, intelligendum ſtatueret. Si omnino ab hac ſtandum eſt, malim *motum bellique cauſſas* copia poetica et ornate dictum accipere pro, motum eiusque cauſſas, bellum cum cauſſis, quae adeo Pollioni inde a Metello conſulatu arceſſendae erant. — *Civicus*, antiqua forma, ut III. 24. 26. *civica tabies*, et Ep. I. 3. 23. Male eam Florus, adfectator talium, intexuit IV. 2. *furorem civium* dicens. — 2. *belli cauſſas*, quomodo inteſtini iſti motus bellum civile excitaverint, quomodo inde bellum civile exarſerit. Proximae quidem, quae iſtam imperii ſocietatem diſſolverent, cauſſae erant caedes Craſſi apud Parthos (Lucan. I. 106. *Parthica Romanos ſolverunt damna furores: Plus illa vobis acie, quam creditis, actum eſt; Arſacidae: bellum victis civile dediſtis.*) et mors Iuliae, Caeſaris filiae, Pompeio nuptae. Tum enim mutuo metu, adfinitatisque vinculo ſoluti Pompeius nec parem, nec Caeſar ſuperiorem ferre, armisque utrique de principatu contendere coepit (v. Flor. IV. 2. Senec. Ep. 94. extr.). Quorum quidem capiendorum Caeſari praetextum fuit ſublata tribunorum intercеſſio v. Sueton. c. XXX. unde et hanc belli a Caeſare moti cauſſam ab ipſo Pollione traditam diſcas, quod Caeſari, ſi privatus rediiſſet, Milonis exemplo circumpoſitis armatis cauſſa apud iudices dicenda fuiſſet. *Publica* vero huius belli *ſemina*, quae vocat Lucan. I. 159. erant luxuries, et conflata inde multis rei familiaris egeſtas, qui adeo ſalva rep. ſalvi eſſe non poſſent (ut de Lentulo Vellei. II. 49.) quibus Caeſar *plane palam bello civili opus eſſe* diceret. Sueton. Caeſ. c. XXVII — *vitia*, in adminiſtrando bello utrinque, maxime a Pompeianis, admiſſa, e. g. quod Pompeius tam flagitioſe imparatus acerrimum ducem exercitumque provocaſſet; quod Roma Italiaque exceſſiſſet; quod victoria apud Dyrrhachium reportata uti neſciviſſet; quod bellum, quod ipſi trahendum eſſet, impetu ſuo gereret; quod Caeſarem, Theſſaliam petentem, cum ei in Italiam transmittendum eſſet, ſeque-

Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosae plenum opus aleae

Tra-

sequeretur, Aegyptumque post pugnam Pharsalicam, non Africam, contenderet, caet. Alii vitia aetatis istius, quae bellum civile traxerint, intelligunt, nescio quam bene. — *modos*, ipsum belli gerendi modum. Etiam hoc late patet. Nam et quantis copiis, quibus utrinque sociorum auxiliis, quibus terrarum locis, et quanta pertinacia partiumque illud gestum sit odio, comprehendit. *Modos* tamen ad fortunam v. sq. quoque trahere licet; ut sint *τρόποι τῆς Τύχης*, *varietas Fortunae propria* ut Cic. de Div. II. 109. Eurip. Troad. 1205. *τοῖς τρόποις αἱ Τύχαι πηδῶσι*. Idem in fr. apud Stob. in Flor. Grot. p. 463. *τῆς Τύχης οὐχ εἷς τρόπος*. — 3. *Ludum Fortunae*, fortuitos rerum eventus, ubi, quae summa ratione provisa erant, eventu destituuntur, temere contra coepta, feliciter cadunt. Maxime tamen duorum ducum fata a poeta respici puto; Pompeii, *in se tam discordantem fortunam experti, ut cui modo ad victoriam terra defuisset, deesset ad sepulturam* (Vellei. II. 53. adde Petron. de Mut. R. 239. sqq. *Ille tremor ponti, saevi quoque terror Hydaspis, et piratarum scopulus: modo quem ter ovantem Iupiter horruerat; quem fracto gurgite Pontus, et veneratus erat submissa Bosporos unda: pro pudor! imperii deserto nomine fugit, ut* Fortuna levis *Magni quoque terga videret.*): Caesaris, Pompeium, a quo ad tantum dignitatis fastigium evectus sustentatusque in eo esset, deprimentis, ad incitasque redigentis, moxque, ubi rerum potitus esset, in curia interemti. In his enim vicissitudinibus *Fortuna ludere*, iocari dicitur. Vid. ad III. 29. 50. — *Principum amicitias*, initam inter Caesarem, Pompeium et Crassum potentiae societatem, coniurationem, *gravem* sc. reip. *quae Vrbi* (Vellei. II. 44.) *orbique terrarum nec minus diverso quoque tempore ipsis exitiabilis fuit.* Hinc *male* h. in reip. perniciem (nisi potius est *parum, simulate*) *concordes* vocat Lucan. I. 87. Id. v. 84. *Tu causa malorum, facta tribus dominis communis Roma.* In animo forte h. l. habuit Senec. de Provid. c. 3. *Inimicitiae potentum graves sunt? opponatur simul Pompeio, Caesari, Crasso.* Caeterum subtexta haec sunt belli civilis descriptioni, quae ordine priora sunt; quod in poeta lyrico neminem offendere debet. — *et arma nondum exp. u. c.* Idea poetica, qua belli civilis impietatem vivide ostendit poeta;

Tractas, et incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.

Paul-

nihil amplius: Fruſtra ſe torquent alii, ut ſententiarum progreſſum eruant, explicando: ut ceperint arma cives, adeoque ipſum bellum; vel, quod eodem redit, proelia ipſa civium adverſus cives cogitando. — *uncta* tincta, adſperſa, pollnta *cruoribus* cruore, ſanguine *nondum expiato* adeoque civium recens caeſorum ſanguine adhuc madida, ſtillantia. Nam populus mutua ſuorum caede *ἄγος* committit, quo piaculis exſolvendus eſt; ipſa adeo arma, ſanguis ita profuſus expiandus eſt. *Scelerata* ideo vocat *arma* Lucan. VI. 406. Docte vero poeta innuit bella civilia Marii, Cinnae, Sullae vixdum finita, quum novum inter Pompeium et Caeſarem ſuboriretur. — 6. *Periculoſae plenum opus aleae*, ornate et docte pro, opus periculoſiſſimum, rem magnam et arduam moliris: nihil amplius. Ineſt adeo laus prudentiae eius civilis, diiudicandis, quibus utrimque bellum gereretur, rationibus proditae. Totius carminis conſilium pervertunt, qui Pollionem ab incepto opere deterreri ſic ab Horatio exiſtimant, quod illud ipſi gravem offenſionem, ſi cum iudicii libertate, et ex veritate rem ageret, multorumque odium concitaturum foret. *Alea* de quavis re ancipiti; quo et ſpectat notum proverbium, *ἐξέφθω κύβος*. v. Schott. Adag. p. 359. — 7. Eadem ſententia, docte variata et maiore cum vi expoſita. *Incedis* ſuper *ignes*, *ſuppoſitos*, ſubiectos, latentes ſub *cinere doloſo*, qui ignem occultat. Eſt Gr. *διὰ πυρὸς βαίνειν*. Eurip. Electr. 1182. Appoſite ad Noſtri locum Callim. ep. XLVI. 1. 2. *Ἔστι τι καὶ τὸν Πᾶνα, κεκρυμμένον, ἔστι τι ταύτῃ, καὶ μὰ Δι' οὐσσον, πῦρ ὑπὸ τῇ σποδιῇ*. Similiter Philodem. XV. 4. (Anal. Br. II. 86.) *πῦρ τύφεται ἐγκρύφιον*. Propert. I. 5. 5. *Et miſer ignotos veſtigia ferre per ignes.* ubi v. Gebh. et Abreſch. ad Aeſchyl. I. p. 21.

v. 9 — 12. Nexus: Quo difficilius opus illud eſt, quod adgreſſus es, tanto maior omnium eius tam egregie a te inchoati eſt exſpectatio; ut qui illud a te ſolo commode tractari poſſe intelligant. Fac igitur, ut, omni tua cura ac ſtudio in hoc converſo, quam primum illud deſiderium expleas. Iam quum Pollio eodem tempore tragoediis ſcribendis vacaret, poeta ſententiam ita convertit: Omittas tantisper tuum, quod arti tragicae tam laudabiliter impendis, ſtudium, donec belli civilis hiſtoriam detexueris. Qua exquiſita converſione haud vulgaris tra-

Paullum ſeverae Muſa tragoediae
Deſit theatris: mox, ubi publicas

Res

tragicis Pollionis ſtudiis laus ſimul adfunditur; quae quidem paulisper ſeponenda ſuadet Horatius, non quo ea opere eius historico inferiora iudicaret, ſed quod alterum partem historiae Romanae comprehenderet atque illuſtraret, quae maximis rerum conversionibus insignis eſſet, quod adeo Romanis, historiae ſuae tantopere ſtudioſis, plus praebiturum voluptatis intelligeret. — *Muſa tragoediae*, Muſa tua tragica, ut *tragica Camena* A. P. 275. — *ſeverae*, rebus funeſtis, triſtibus occupatae. Ovid. Amor. III. 1. 11. *Venit et ingenti violenta Tragoedia paſſu*: fronte *comae* torva, *palla iacebat humi*. Severitatem omnino cuique graviori carminis argumento tribuunt poetae. Propert. II. 8. 13. *Nunc volo* ſubducto *gravior procedere* vultu; *nunc aliam citharam me mea Muſa docet*. — 10. *deſit*, abſit *theatris*, abſtineat ſe paullum a theatro, ne conſpiciatur per aliquod tempus in theatro. Scilicet ipſi fabularum auctores partes actoris e poetica ratione ſuſtinent, ut mox v. 12. vel Muſae eorum tragicae deferuntur, ut h. l. Sic Ovid. Ep. ex Pont. IV. 16. 29. *Muſaque Turrani, tragicis inuicta cothurnis*. — *Mox, ubi* hiſtoriam belli civilis pertexueris, tragoediis ſcribendis ſtudium iterum tuum addices. Subiecta haec a poeta, ne quid operibus eius tragicis a ſe detrahi exiſtimet, quod hiſtoriam eius impenſius flagitet. Ornatiſſime vero ſingula a poeta elaborata. Vbi *res publicas*, res populi Romani (ut *res imperii* I. 2. 26. *res Romana* et al.) rempublicam bellis civilibus turbatam *ordinaveris*, in ordinem reſtitueris, compoſueris, quod exquiſita ratione dictum pro, ubi hiſtoriam ad ea reip. deduxeris tempora, in quibus iterum convaluit, ubi finitis bellis civilibus reip. quies et ordo ſuus redditus eſt, adeoque ad finem eam perduxeris. Scilicet poetae rerum, quas geſtas deſcribunt, ſe participes, auctores ſuavi figmento profitentur, cuius exempla in Virgilio, Propertio, aliis, paſſim obvia. Tiro legat Burmanno notata ad Anthol. Lat. 1. p. 230. et ad Prop. I. 7. 1. Cf. et ad Noſtri II. 19. 12. ubi ſimiliter turbatum ab Intpp. Bentleii quidem ratio, *ordinare* cum Gr. *συντάττειν*, *σύνταγμα* comparantis, indeque ei novam ſignificationem *τοῦ ſcribere, enarrare* vindicantis, aliquam doctrinae ſpeciem prae ſe fert, minus tamen poetica cenſenda eſt. Ali-

Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,

Insigne maestis praesidium reis,
Et consulenti Pollio curiae,

Cui

orum insulsa super h. l. commenta referre nihil attinet. — *grande munus* cael. Pollionem tragoediarum scriptorem tragoedum repraesentat h. l. poeta; de qua ratione paullo ante monuimus, poetis haud infrequenti. Sic Dossennus Comicus *non adstricto socco pulpita percurrere* dicitur Epp. II, 1. 174. Adde Saleii Bassi ad Pis. 226. (Wernsdorf. Poet. min. IV. p. 276.) *Maecenas tragico quatientem pulpita gressu* (ita omnino legendum: ut Ovid. loco supra laud. *ingenti violenta Tragoedia passu.* Vulgo inepte: *caestu*) *evexit Varium.* Est igitur: *repetes*, absoluta historia iterum suscipias, sustineas, agas *munus*, partes tragoedi, iterum incedas *cothurno*, cothurnatus in scena; h. tum studium tuum ad scribendas tragoedias iterum conferas. — *grande*, grave ob argumenti et sententiarum gravitatem; etiam ob verba grandia. Seneca Ep. C. *Sit aliquid — tragice grande, comice exile.* cf. A. P. 80. — *Cecropio*, Attico. Eandem laudem Pollionis tragoediis tribuit Virgil. Ecl. VIII. 10. *Sola Sophocleo tua carmina digna cothurno.* Pacuvium et Attium non solum tragoediis sed etiam orationibus expressisse Asinium tradit Auctor de Corr. Eloq. c. 21. Iam vide quomodo exquisitam poetae rationem ad pedestrem traduxerint intpp.

v. 13 — 16. Nunc demum Pollionem adloquitur poeta, reliquarumque eius virtutum elogium artificiose adnectit; quod prorsus a vulgari ratione recedit. — 13. *Praesidium reis* docta structura (ut I. 15. 21. *exitium genti*) pro, praesidium reorum, qui reis praesidio es, eos egregie defendis. Similiter Cottam *praesidium fori* appellat Ovid. ex P. IV. 16. 42. De Ciceronis facundia Corn. Severus fr. 12. (Wernsd. Poet. min. IV. 221.) *Vnica sollicitis quondam tutela salusque.* Carm. ad Pis. v. 40. *tua maestos defensura reos vocem facundia mittit.* Scilicet laudabilius habebatur, eloquentiae vim in reorum defensione ostendere, quam in aliorum accusatione; quod invidiosum erat. De Septimio Severo Stat. Silv. IV. 5. 48. *Est et frementi vox hilaris foro;* tranquilla

Cui laurus aeternos honores
Dalmatico peperit triumpho.

Iam nunc minaci murmure cornuum
Perſtringis aures; iam litui ſtrepunt:

Iam

nale ſed non eloquium tibi: enſisque vagina quieſcit, ſtringere ni iubeant amici. cf. IV. 1. 14. — *maeſtis*, ſqualidis, ſordidatis. Caeterum multam inventionem, diligentiamque ſummam, et conſilii et animi ſatis Pollioni tribuit Quinctil. X. 1. amplum autem dicendi genus Plin. Ep. I. 20. 14. *praeſ. curiae*, ſenatui, *conſulenti* te, ſententiam te roganti. Senatui tribuitur, quod proprie conſulis erat, exquiſita ratione; quaſi tota curia a Pollionis ſententia penderet, hanc ſolam expectaret, ſequendamque ſtatueret. Ineſt adeo haud vulgare prudentiae eius civilis elogium. *Conſuli* dicuntur ſenatores, qui rogantur ſententiam, etiam proſa oratione, ut notum. Monendum tamen, ne quis ab intpp. in transverſa abripiatur. — 15. 16. Idemque rebus bellicis clariſſime, ſumme imperator. Pro hoc, quo magis virtus eius imperatoria eluceſceret, rerum ab eo praeclare geſtarum mentione iniecta: qui Dalmatas viciſti, de iis triumphaſti. Simplex utique loquendi ratio ferebat: cui laurus parta eſt, qui laurum petiiſti (ut III. 14. 2.) victoriam reportaſti a Dalmatis; pro hoc ornatior erat ſententia: cui laurus Dalmatica, victoria de Dalmatis reportata triumphum ſpecioſiſſimum peperit, inſignis triumphi cauſſam praebuit. Docte hoc ita invertit poeta: cui *laurus*, victoria *aeternos honores*, aeternam nominis gloriam, famam perennem *peperit*, eam conſecutus es, *Dalmatico triumpho*, decreto tibi ob devictos Dalmatas triumpho. Miſſus erat Pollio adverſus Parthinos, populum Illyricum, non procul Dyrrhachio (Dio XLI. 49) ab Antonio a. V. 715. eosque ſubegit. v. Dio XLVIII. 41. Appian. V. de B. C. p. 1135. Triumphum de iis egit a. d. VIII. Kal. Novembr. v. Heyn. ad vitam Virg. chronol. p. CXCIV. Parthinos generali Dalmatarum nomine h. l. comprehendi, hosque a poeta poni, quo illuſtrior ac ſpecioſior Pollionis triumphus eſſet, facile apparet. Etiam Flor. IV. 12. *Dalmatas ab Aſinio Pollione gregibus, agris, armis, multatos* refert.

v. 17. *ſqq.* Alteram Hiſtorici virtutem, δύναμιν ἐμπυευτικὴν vocat Lucian. de conſcr. Hiſt. §. 34., quae in iuſta, diluci-

Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos equitumque vultus.

Au-

daque rerum gestarum expositione cernitur, adeo quidem, ut singula coram geri spectarique videantur, nunc persequitur, summamque eius laudem Pollioni tribuit Horatius. Ac in ea repraesentanda iis usus est rerum imaginibus, quae et oculos maxime ferirent, animumque percellerent. Accensam istius admiratione poetae phantasiam facile sentias in pugnae, qua illam refert, ὑποτυπώσει, tam exacte per partes singulas delineatae, ut erectas utrinque ad classicum acies, tum manus conseri miscerique, duces sudore ac pulvere conspersos per ordines volare, alteram denique aciem turbatam fusamque oculis tibi persequi videare. Est haud dubie locus ex elaboratissimis poetae ac splendidissimis. *Iam nunc* est animo praecipientis, certoque augurantis, quod a Pollionis ingenio facile exspectari poterat. Nondum enim opus ad finem perductum erat. Extenuant vim loci, qui de particula historiae, Horatio aut lecta, aut a Pollione recitata cogitant; cum proprium sit enthusiasmi futura animo tanquam praesentia, obiicere, et eloqui. — *Perstringis*, feris, percellis, obtundis *aures*, cum dilectu, pro, audire videor *murmur cornuum*, *iam litui strepunt*, et litui strepitum, h. classicum cani. Oratio in his lectissima. *Murmur* proprium de gravi cornuum; uti *strepere*, *strepitus*, *stridor* de litui acuto sono. Seneca Thyest. 574. *Iam silet murmur grave classicorum*, *iam tacet stridor litui strepentis*. Lucan. I. 237. *stridor lituûm*, *clangorque tubarum non pia concinuit cum rauco classica cornu*. Praeclare adeo *perstringere* convenit *murmuri*. Sil. XV. 459. *subitum campo perstrinxerat auras murmur triste tubae*. *Minax* dicitur, quia ad pugnam pertinet, eius conserendae signum dat. Similiter V. 2. 5. *classicum trux*, et Salei. Basso ad Pis. 129. (Poet. min. IV. 260.) *classicus horror* vocatur. Αἰματόεν πολέμου μέλος tribuit σάλπιγγι Antip. Sid. XI. (Anal. Br. II. 8.) — 19. 20. Iam videor mihi cernere, ut *fulgor armorum*, arma fulgore suo *equos fugaces terreant*, paullo audacius pro, tantum ipsis incutiant terrorem, ut terga vertant, consternati aufugiant. Eadem ratio videtur obtinere in Ovid. Her. I. 36. *Et lacer admissos terruit Hector equos*, h. equi conspecto Hectore currui adligato citatiore cursu ferebantur. Plura huius generis exempla vide apud Ouwens N. H.

Audire magnos iam videor duces
Non indecoro pulvere ſordidos,
Et cuncta terrarum ſubacta
Praeter atrocem animum Catonis.

Iuno,

H. III. 5. p. 571. Subeſſet adeo alterius partis in fugam verſae imago ſatis poetica. Malim tamen ad ipſa proelii initia locum referre, hac ſententiarum progreſſione: Videaris tibi cornua et lituos audire, acies utrinque admotas videre, tum equos in primo conflictu fulgentibus appropinquantium hoſtium armis conſternari, caet. Tum *fugaces* exornat tantum terroris iniecti ideam, eſtque ſimpliciter, pavefactos, ſtare neſcios, regi difficiles, ut in ſimili deſcriptione apud Virg. Ge. III. 82. *Tum, ſi qua ſonum procul arma dedere, ſtare loco neſcit, micat auribus, et tremit artus. — equitum vultus*, equites, ſed alterum ſignificantius, nam vultus hominis terrefacti colorem mutat, pallet. Forte tamen *terret* ad *equos* tantum ſpectat, et generalis notio, fulgori conveniens, inde elicienda; ut poeta nihil amplius voluerit, quam: fulgor armorum praefringit equitum vultum, proelium initur.

v. 21. Iam videor *audire duces* caet. docte pro: animo iam mihi fingo, repraeſento, qua vi, quo ſpiritu, quanto cum vocis tum orationis vigore res a ducibus in pugna fortiter ac ſtrenue geſtas expoſiturus ſis, ut paene ipſos pugnam obeuntes, bellique pulvere adſperſos oculis videre ſit. Cf. Obſſ. Fortitudinem ducum, eamque a Pollione ad vivum expreſſam declaravit poeta verbis, *non indecoro pulvere ſordidos*, pulvere belli decoros, adſperſos, nota idea ad fervorem pugnae deſignandum. Pariter Martial. VIII. 65. 3. *Arctoi formoſum pulvere belli* Domitianum dicit. vid. 1. 6. 14. — *cuncta terrarum*, totum terrarum orbem a Caeſare *ſubactum*, omnes gentes a Caeſare devictas. Velléi. II. 56. *Caeſar omnium victor, regreſſus in urbem — quinque egit triumphos*, Gallicum, Ponticum, Alexandrinum, Africum, Hiſpanienſem. — 24. Praeter Catonem. Summa δυσώνυμος eſt in hoc antitheto. Illuſtrat locum Senec. de Provid. 2. *Quid habeat Iupiter in terris pulchrius, quam ut ſpectet Catonem, iam partibus non ſemel fractis, ſtantem nihilominus inter ruinas publicas erectum. Licet, inquit, omnia in unius dictio-*

Iuno, et Deorum quisquis amicior
Afris inulta cesserat impotens

Tel-

tionem concesserint, custodiantur legionibus terrae, classibus maria, Caesarianus portas miles obsideat; Cato, quo exeat, habet. Id. Ep. 95. extr. *Quantum in illo vigoris ac spiritus, quantum in publica trepidatione fiduciae est? Scit se unum esse, de cuius statu non agatur: non enim quaeri, an liber Cato, sed an inter liberos sit. Inde periculorum gladiorumque contemtus. Libet admirantem invictam constantiam viri, inter minas publicas non labantis dicere:* Luxuriatque toris animosum pectus. Vnde optime *atrocis animi* notionem h. l. constituas. Est vero in Catone is, qui in tuenda vindicandaque libertate acerrimus, propositique huius tenacissimus, fractis ac perditis omnibus nihil a constantia remittit, *moriendumque ante, quam ullam conditionem Caesaris accipiendam reipublicae* (Vellei. II. 49.) statuit, adeoque obstirmatus adversus omnia, quae libertati obstatura sciat, vel cum vitae iactura. *Atrocitas* adeo omnino in consilii suscepti perseverantia ostenditur, maxime tum, ubi tempora incidunt, quae, ut sententiam mutes, suadere videantur. Atque hoc sensu *atrocem fidem* adhibuit Sil. VI. 377. *atrocem Virtutem* id. XIII. 369.

v. 25—28. Quum totum terrarum orbem h. Pompeianos cum auxiliis eorum ubique terrarum ad internecionem a Caesare deletos, Catonisque invictam constantiam morte voluntaria comprobatam proximis vv. commemorasset poeta; pronum satis erat, ea nunc subiici, quae maximum utrique rei momentum fecissent. Erat vero insignis illa in bello Africano, quod ductu Q. Scipionis, gerebatur, ad Thapsum accepta clades, quae maximam exercitus partem hausit (v. Appian. B. C. II. 97. Plutarchum, et al.) quaque Cato audita *nihil cunctatus, ut sapiente dignum erat, mortem etiam laetus accivit* Flor. IV. 2. Iam quum hanc cladem Romani in ea terra accepissent, in qua ipsi olim Iugurthino Punicisque bellis magnas strages edidissent; vindictae iure hac illos adfecta fuisse ait poeta. Simplicissima enim sententiae horum vv. enuntiatio erat: Civibus ad Thapsum ad internecionem deletis, Scipione cum exercitu in Africa caeso. Iam Afrorum superioribus bellis caesorum ultio Iunoni, numini ipsorum ἐγχωρίῳ defertur a poeta, quo augustior rei esset species, tum ad deos eam referre plane necesse erat, quandoquidem Romani non ab Afris victi, sed suis

Tellure; victorum nepotes
Retulit inferias Iugurthae.

Quis

ipſi viribus attriti fuerant. Satis vero conſentanea eſt illa ratio opinioni antiquiorum hominum, qua Dii tutelares eandem gentis ſuae fortunam belli experiri, vinci adeo, victique urbe ac regione excedere, huiusque iniuriae acceptae, cladisque populo ſuo illatae ultionem parare dicuntur. Iam vero vulgarem ſententiam: Iuno ulta eſt Afros caeſos a Romanis, pari eos clade affecit, docte ita convertit poeta: Iuno Romanorum ſanguine Afrorum olim ab ipſis caeſorum manes placavit; colore orationis ducto a ritu, quem antiquiſſimum ipſa eius prodit immanitas, (cf. Homer. Il. Φ. 26.) quo hoſtes capti ad occiſorum in bello tumulos mactarentur, ut manes iſtorum ſanguine ſatiati placarentur. Vnde ſanguinis uſus tam frequens in his ſacrificiis, ipſarumque inferiarum origo. Petitae quoque inde multae, poetis inprimis loquendi formae; v. ad v. 28. — *D. quisquis amicior*, amicus *Afris*, omnes Dii tutelares, qui ceſſerant *tellure inulta*, victis deletisque Africae incolis, quorum clades ulciſci non poſſent; hinc *impotentes*, ſatis prohibentibus. Excedunt Dii urbe, regione, cuius tutelam geſſerant, hoſtibus eam vaſtantibus, nota vel e Virg. Aen. II. 351. ratione. Adde Sil. II. 365. *Et iam damnata ceſſit Carthagine Mavors.* Nata inde ſollennis illa Deorum in urbium expugnatione evocatio. Vid. Macrob. III. 9. — *retulit inf. Iug.* manes Iugurthae a Romanis victi occiſique placavit, inferias ei miſit *nepotes victorum*, eorum, a quibus devictus fuerat, h. Romanorum; ſed alterum docte cladis viciſſim illatae cauſam declarat. Quo etiam v. compoſitum *retulit* ſpectare videtur, cuius praepoſitionis vis totius loci ſententiae accommodanda eſt. *Vlciſcendi* enim ſtudio Iuno Romanis hanc *viciſſim* cladem paraverat. *Iugurthae* vero ſoli ex univerſis Afris, qui diverſis temporibus a Romanis caeſi eſſent, litatum ait, tanquam poeta: et quod indignitas rei, Iugurtha opertus catenis (Flor. III. 1.) a Mario in triumpho ductus, Iunonem et caeteros Africae deos maxime offendiſſet. Caeterum orationis colorem e Noſtro duxit Lucan. I. 39. *diros Pharſalia campos impleat, et Poeni ſaturentur ſanguine manes*: inprimis V. 788. *Excitet invidas dir e Carthaginis umbras inferii fortuna novis, ferat iſta ci entus Hannibal, et Poeni tam dira piacula manes.* Adde ei. VI.

Quis non Latino ſanguine pinguior
Campus ſepulcris impia proelia
Teſtatur, auditumque Medis
Heſperiae ſonitum ruinae?

Qui

§10. X. 392. Seneca de Benef. V. 16. *Parum eſt illi capere patriam, niſi everterit, niſi — debitas inferias Gallicis buſtis dueces Romani perſolverint.* Flor. II. 5. *Stricta in principum colla ſecures legatorum manibus litaverе.*

v. 29 — 36. Memorata ad Thapſum civium internecio plures diverſis terrarum locis acceptas civili bello clades poetae in mentem revocat, in quarum contemplatione, atrocitate ſceleris abreptus et quaſi attonitus dum omnes cogitationes defigit, a primario carminis argumento abductus ad declarandam deteſtandamque belli iſtius impietatem totus convertitur, eiusque magnitudinem, quanta maxima ἐναργείᾳ poteſt, exprimit. Commotum indignitate rei poetam commotior ipſa eius prodit oratio (fere ut I. 35. extr.): tum ſententia horum vv. plane eadem eſt, ſub ſpeciales tantum imagines revocata; quod et ipſum animo graviter turbato egregie convenit. Sententia generalis erat: Quid? quod ubique terrarum civilibus armis depugnatum eſt, ubique civium ſanguis profuſus eſt. Scenam belli civilis breviter ita adumbrat Flor. IV. 2. *ſi locum et ſpatium, ubi commiſſum eſt; intra Italiam: inde ſe in Galliam Hiſpaniamque deflexit, reverſumque ab Occaſu totis viribus in Epiro Theſſaliaque conſedit: hinc in Aegyptum ſubito tranſiliit: inde reſpexit Aſiam: inde Africae incubuit: poſtremo in Hiſpaniam regyravit, et ibi aliquando defecit.* Recte adeo poeta bello iſto, quod plurimas terrarum partes adtigiſſet, totum terrarum orbem quodam quaſi diluvio correptum dicere poterat. Iam obſerva copiam exquiſitam poetae et ornatum orationis. Sententia iam abſoluta videri poterat his verbis: omnis campus *Latino* Romanorum civium *ſanguine pinguior* factus eſt, eo conſperſus eſt; ſed adtexuit praeclaro artificio poeta, quo utrique maior veri ſpecies accederet, alteram hanc imaginem: omnis campus *ſepulcris* ſuis, caeſorum civium tumulis, h. frequentes in omnibus campis tumuli *teſtantur*, memoriam ſervant, monumento ſunt, *proelia impia*, civium ibi facta eſſe. Sic *Philippos civilia buſta* vocat Propert. II. 1. 27. Terra *pinguaeſcit* ſanguine, in qua multum eius profuſum eſt, nota idea

Qui gurges, aut quae flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniae
Non decoloravere caedes?
Quae caret ora cruore noſtro?

Sed

idea. Virgil. Ge. I. 491. 2. *Non fuit indignum ſuperis bis ſanguine noſtro — latos Haemi pinguaſcere campos.* Ovid. Heroid. I. 54. *Luxuriat Phrygio ſanguine pinguis humus.* Stat. Theb. VII. 545. *Duc illum in campum, veſtro qui ſanguine pinguis ſpirat adhuc pinguisque meo.* *Sepulcra* h. l. ſimpliciter ſunt tumuli, terra exaggerata, ingeſta civium corporibus. — *auditumque Medis* caet. Docte cum antecedentibus copulatur ſententia, quam pedeſtris forma ita diſiunxiſſet: *proelia*, ſ. omnino bella civilia, quae reip. Romanae ruinam, interitum traxere, quibus respublica concuſſa, proſtrata, peſſumdata eſt, h. reip. luctuoſiſſima. Obvia vero ratione respublica, quocunque graviori damno adflicta, compagibus ſuis ſolui (ita fere *fluentem remp.* acceperim in Vellei. II. 16.) *ruere* (v. ad I. 2. 25. et 35. 13.) *procumbere* (Vellei. l. l.) dicitur. Iam pro *ruina* ſ. interitu *imperii Romani*, doctius eſt *ruina Heſperia*, Heſperiae, Italiae, et pro *graviſſima ruina* exquiſite eſt *ſonitus ruinae*, cuius fragor ad extremas terrarum oras pertingit, *Medis* ſ. Parthis *auditus*. Hos vero cum dilectu nominat poeta, populo quippe Romano infeſtiſſimos, qui adeo hoc reip. caſu laetarentur, votorumque ſuorum *ſua. ut urbs haec periret dextera* (V. 7. 8.) facti eſſent compotes. Cf. omnino ad I. 34. extt. adde Aurel. Vict. 39. *Vbi* (Dioclet.) *fato inteſtinas clades, et quaſi fragorem impendere comperit ſtatus Romani, curam reip. abiecit.* — 33-35. Sed et undae civili ſanguine infectae, pollutae ſunt, civilis belli notas traxere. *Gurgitis* notio generalis eſt, per ſpecies mox a poeta deſignata. — *Flumina haud ignara*, conſcia ſunt *belli*, proelia ad ea facta ſunt, ſanguine polluta ſunt; nota loquendi ratione. Eurip. Herc. fur. 365. ſqq. Κενταύρων ποτὲ γένναν ἔτρωσε — ξύνοιδε Πηνειὸς ὁ καλλιδίνας caet. Exempla e Latinis poetis adſcribere non vacat. Vide Doering. ad Catull. 29. 1). — *lugubris*, civilis. — 34. *caedes Dauniae* ſanguis caeſorum civium Romanorum (Nam Daunia ſ. Apulia pro univerſa Italia poſita, ſolita ratione) *decoloravit*, tinxit, rubefecit quoduis *mare*.

Stat.

Sed ne, relictis, Musa procax, iocis,
Ceae retractes munera Naeniae:

Mecum

Stat. Theb. XII. 410. de Ismeno: *turbatus adhuc et sanguine decolor ibat.* Sidonius *Metauri gurgites* Asdrubalis caede *decoloratos* ait L. I. ep. 5. Sic *mare Siculum Poeno sanguine purpureum* II. 12. 2. Portenti speciem Lucani phantasma habet III. 573. *cruor altus in undis spumat, et obducti concrescunt sanguine fluctus.* — 36. *Quae* omnino *ora* expers est civilis belli? Sic totius loci sententiam poeta complexus videri debet. In specie tamen accipere praestat: Etiam longe disitas, remotissimas mundi plagas cruore nostro infecimus.

v. 37 — 40. Praeclara inflexione iam revocat Musam suam a tam gravi ac sublimi argumento, eamque ad leviora canenda hortatur. Similis correctio III. 3. extr. — *relictis iocis*, argumento carminum levi, lusibus tantum et iocis occupato; nam in hoc solo Musam suam regnare modeste profitetur. Cf. I. 6. extr. Similiter *molles modos citharae* suae tribuit II. 12. 3. et *lyram iocosam* vocat III. 3. 69. — *Musam procacem* accipiunt fere pro, quae fines suos migrat, quae se carminis generi immiscet, ad quod facta non est, audax, temeraria; sed est simpliciter, proterva, petulans, lasciva, iocosa. Ratio adeo inest, cur iocos, ipsi proprios, relinquere non debeat. Stat. Silv. I. 5. 13. *procax myrtis ederisque solata fronte verecundo Clio mea laudit Etrusco.* Similiter *Elegiam* Stellae *petulantem* vocat idem Silv. I. 2. 7. — 38. *munera Ceae Naeniae* docte et exquisite poeta appellat carmina lugubria Simonidis Cei, θρήνους, *lacrimas Simonideas* Catullo XXXVIII. 3. dictas. Frequentata nimirum poetis ratione carmina sunt dona Musarum. Catull. LXVIII. 10. *Muneraque et Musarum hinc petis et Veneris.* Theogn. 244. ἀγλαὰ Μουσάων δῶρα ἰοστεφάνων. Archiloch. II. (Anal. Br. I. 40.) Εἰμὶ δ' ἐγὼ θεράπων μὲν Ἐνυαλίοιο ἄνακτος, καὶ Μουσέων ἐρατὸν δῶρον ἐπιστάμενος. Vet. Inscr. apud Murat. p. 1086. et Fleetw. p. 202. δῶρά γε Μουσάων καὶ βρίθος ὧν ἀγαπῶν. Iam vulgarior loquendi forma, quaecque omnia Simonidis complecteretur carmina, erat: *munera Ceae Musae* ea dicere (uti *Graiam Camenam* dixit II. 16. 38. *Musam Teiam* Ovid. Trist. II. 364.) Vt igitur peculiare carminum Simonidis genus, θρήνους, designaret poeta, exquisita ratione in specie eas vocat munera *Naeniae*, tanquam deae istorum carminum lugubrium praesidis, fere ut Elegiam, elego-

Mecum Dionaeo ſub antro
Quaere modos leviore plectro.

gorum, Tragoediam tragicae rei praeſidem poetae faciunt. Sic non opus eſt, Naeniam illam ſatis obſcurae religionis deam cum quibusdam huc trahere. Alii munera naeniae dici volunt, ut *munera militiai* Lucretio; patum apte. — *retractes*, iteres, idem argumentum tractes, ne triſtibus immoreris. — 39. 40. *Mecum* potius *quaere modos lev. pl.* leviusferi lyram ſ. fides plectro, leviores modos ſ. cantus lyra mecum modulare, remiſſioris argumenti carmina mecum meditare, lude. Heroica enim, omninoque gravioris argumenti carmina intentiorem et vocis (*μέγα φοφίουσαν ἀοιδήν* Callim. in fragmm. Bentl. CI.XV. *os magnum* Propert. II. 8. 16. *os magna ſonaturum* Serm. I. 4. 44.) et lyrae modulationem e poetico loquendi uſu requirunt. Senec. Agam. 329. *Sed quale ſoles* leviore lyra *flectere carmen ſimplex, luſus cum docta tuos Muſa recenſet.* *Licet* et chorda graviore ſones. *Quale canebas, cum Titanus fulmine miſſo frogere dei;* laudante iam Bentl. Eodem ſenſu *maius plectrum* IV. 2. 33. *numeri leviores* Ovid. Amor. I. 1, 19. — *ſub antro Dionaeo*, Veneri dicato, adeoque luſus amatorios, carmina amatoria: nota imagine. v. I. 32. 1. et III. 4, 40. Appoſite Ovid. Amor. II. 18. 3. *Nos, Macer, ignava Venerit ceſſamus in umbra.* Colorem e Noſtro duxit Statius Silv. IV. 5. 57. *Hic plura pones vocibus et modis paſſim ſolutis: ſed memor interim noſtri, verecundo latentem barbito ingemina ſub antro.*

CAR-

CARMEN II.

ARGVMENTVM.

Oſtenſurus poeta, quem vere beatum appellare, quem vere ſapientem ſalutare fas ſit, ſolam divitiarum poſſeſſionem ad nominis huius honorem tribuendum quidquam momenti efficere negat, quibus omnino recto demum honeſtoque earum uſu (cuius inſigne Proculeii exemplum affert) pretium ſuum ſtatuendum ſit. Illos igitur, qui iis ita uti neſciant, in ſumma rerum omnium affluentia, quod eorum cupiditas numquam explebitur, egenos, et, quod maiorum fame ſemper excrucientur, nec partis fruantur, miſeros pronuntiat; in beatis contra ac ditiſſimis eos habens, qui excelſo animo opes deſpiciant, iisque, ut ſapientem decet, fruantur. Exquiſitiſſimum autem hae ſententiae, quae univerſe poſitae videntur, Criſpi Salluſtii continent elogium. Is enim, Hiſtorici illius e ſorore nepos, et in nomen eius adſcitus, Auguſti etſi gratia floreret maxima, in equeſtri tamen ordine perſtitit, fortunaque, in qua conſtitutus eſſet ampliſſima, laute ac ſplendide utens, alieniſſimum ab avaritia et ambitione oſtendit animum. Summam poetae artem in tali argumento, quod poeticae tractationi minus aptum videri poterat, lyricis coloribus adumbrando, elocutionisque ornatum inſignem in hoc c. admirentur ſtudioſi. Ad rem cf. Theocr. 15. 22. ſqq.

AD

AD CRISPVM SALLVSTIVM.

Nullus argento color est, avaris
Abdito terris; inimice lamnae
Crispe

v. 1—4. Sententia horum vv. satis expedita: Divitiae per se plane nullius sunt pretii, seu ut Boeth. Consol. Philos. II. 5. ait, *non sui natura pretiosae sunt.* Docte pro hoc poeta: *Argento nullus color est*, argentum nullum *colorem*, splendorem, (ita *lucis colorem* dixit Seneca Agam. 862.) cuius caussa expetitur, qui ei gratiam conciliat, adeoque nullam gratiam, pulchritudinem habet, quod *abditum*, absconditum, defossum est *terris* in terram, omnino pro, quod usui hominum non inservit. Potest quidem poeta de argento, in terra adhuc delitescente, rudi adeo, nulloque dum colore insigni cogitasse videri, (in quam rem praeclarus est locus Senecae ep. XCIV. *Vis scire, quam falsus oculos tuos decipit fulgor? nihil est istis* (auro et argento) *quamdiu mersa et involuta coeno suo iacent, foedius, nihil obscurius: nihil est illis dum fiunt, et a face separantur, informius.*) quod et *abditum terris* recte dici potest. Cic. de Nat. D. II. 60. *Nos aeris, argenti, auri venas, penitus abditas, inveninius* caet. Idem de Offic. II. 3. *argentum non effoderetur, penitus abditum.* Salei. Bass. ad Pis. 213. (Poet. min. IV. 274.) *Abdita quid prodest generosi vena metalli, si cultore caret?* Magis tamen totius loci ratio flagitare videtur, ut de opibus, quas magno studio comparavimus, quarum vero usum nobis interdicimus, quas adeo tenebris damnamus, in terram defodimus, intelligamus. Ita vero solenni more avaritia poetis depingitur. Claudian. I. 42. *Hic non divitias nigrantibus abdidit antris, nec tenebris damnavit opes.* Colorem contra accipiunt, *splendent*, luci exponuntur opes, quae usui inserviunt. Boeth. loco supra l. *Atqui haec effundendo magis quam coacervando melius nitent.* Alexis in Excerpt. Grotii p. 597. τοὺς εὐτυχοῦντας ἐπιφανῶς δεῖ ζῆν ἀεί, φανερόν τε πᾶσι τὴν δόσιν τοῦ θεοῦ ποιεῖν. Tum res plane conficitur e Serm. I. 1. 44. *At ni ita fit* (ni comminuitur) *quid habet pulchri constructus acervus?* fere ut Theocr. 16. 22. τί δὲ κέρδος ὁ μύριος ἔνδοθι χρυσὸς κείμενος; οὐχ ἅδε φροντίουσιν ἔνασις. — Terra *avara*

Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat uſu.

Vivet extento Proculeius aevo
Notus in fratres animi paterni:

Illum

va dicitur, quae argentum, ab uſu remotum, diligenter cuſtodit, nihil inde detrahi ſinit, avari inſtar. — 2. *inimico lamnae* caet. Eadem ſententia inverſa ſubiicitur perſpicuitatis gratia: argentum uſu demum ſplendet, gratiam habet. Docte generalem hanc poeta, de recto divitiarum uſu, iuſtoque iis ſtatuendo pretio praecepturus, dum ad Salluſtium inflectit orationem, ad ſpecialem ita revocat: Tu *inimicus* es, odiſti (fere ut Seneca de Benef. II. 17. *Indicciſti pecuniae odium: hoc profeſſus es, hanc perſonam induiſti: agenda eſt.*), contemnis nihili facis *laminam*, argenti maſſam, argentum; ſed alterum cum dilectu, ut vel rude, infabricatum, vel inutiliter reconditum argentum declaretur. — *niſi ſplendeat uſu*, niſi uſui, qui ei pretium facit, inſerviat; igitur non *per ſe*, apud te pretium divitiae habent, ſed uſu demum ſplendorem adquirunt, propter uſum iis aliquid tribuis. — *temperato*, recto, prudenti, non profundendo, aut male dispenſando eas. τὸ εἰδέναι αὐτὸν (τὸν πλοῦτον) εἰ διατίθεσθαι, (apud Baſil. in Or. quomodo leg. Gr. p. 107. Grot.) γενναίως χρῆσθαι (Menander in Stob. Flor. Grot. p. 93.). Praeclare ſic oſtenditur Salluſtii animus ab omni divitiarum cupiditate liber, iisdemque, ut ſapientem decet, fruens atque utens; ut de Tibullo Epp. I. 4, 7. *Dii tibi divitias dederunt, artemque fruendi.* Facit huc Seneca de Vit. B. XXII. *maior materia ſapienti viro eſt animum explicandi ſuum in divitiis:* nam in his *et temperantia, et liberalitas, et* diligentia, et diſpoſitio et magnificentia campum habet patentem. Ad verba et ſenſum Stat. Silv. II. 2. 150. *Non tibi ſepoſitas infelix ſtrangulat arca divitias: — expoſiti cenſus, et docta fruendi temperies.* Id Silv. II. 3. 70. *Idem auri facilis contemtor et optimus idem condere divitias, opibusque immittere lucem.* Iam Pind. Pyth. V. init. Ὁ πλοῦτος εὐφροσύνης, ὅταν τις ἀρετᾷ κεκραμένον καθαρᾷ βροτήσιος ἀνὴρ αὐτὸν ἀνάγῃ πολύφιλον ἑκάστοις, h. divitiae tum demum vim habent, ſi quis iis recte uti ſciat. Idem Nem. I. 44. Οὐκ ἔραμαι πολὺν ἐν μεγάρῳ πλοῦτον κατα-

Illum aget penna metuente solvi
Fama superstes.

La-

κατακρύψας ἔχειν ἀλλ' ἰόντων εὖ τε παθεῖν, καὶ ἀκούειν, φίλοις ἐξαρκέων.

v. 5—8. Rectum divitiarum usum poeta satis habet, uno tantum, at potiori genere commonstrare. Plura commemorat Theocr. l. l. Illud vero illustri aetatis suae exemplo docte repraesentatur. C. Proculeius, eques Romanus, amicus Augusti, ratissimae pietatis erga fratres suos; adeo quidem, ut cum iis, bello civili spoliatis, suam patrimonii partem de integro aequis partibus diviserit, quod iam antea totum cum iis divisisset, iuxta vet. Schol. ad h. l. qui Fannium Caepionem (male quaedam edd. Scipionem dicunt) et L. Muraenam fratres Proculeii laudat. Sed Caepio non fuit frater Proculeii, quod satis patet e Dione LIV. 3. p. 732. Rectius Masson. vit. Horat. p. 304. L. Licinium Varronem Muraenam, et M. Terentium Varronem Muraenam fratres eius asserit. Iam pro vulgari: Proculeius ob liberalitatem in fratres in magna hominum est existimatione, eius liberalitas in omnium ore est, splendide poeta: *vivet extento aevo*, quod copia poetica dictum pro, extendet aevi sui spatium, vitam suam, memoria eius nunquam intercidet, recens erit apud posteros. *Extendimus aevum, vitam*, praeclaris ingenii virtutisque documentis editis, quae nostri nominis memoriam ad posteros propagant. Sil. IX. 375. *brevis hac vitae, quodcunque relictum, extendamus, ait* caet. Sic *fama extendere vitas* Stat. Theb. IV. 33. quod simpliciore ratione *famam extendere factis* (ut φήμην ἐκτείνειν Phalaris Ep. LXVI.) dixit Virg. Aen. X. 468. Exquisitiorem contra idem adhibuit Aen. VI. 807. *virtutem* virtutis memoriam *extendere factis*, memoranda facere, praeclara quaevis moliri. In Horatio tamen extento aevo simpliciter accipi potest, remoto adhuc aevo *vivet* vigebit Proculeii memoria. — 6. *notus animi* animo, qui innotuit, famam consecutus est, qui ostendit animum, qui fuit *animo*, adfectu plane paterno in fratres; omnino pro, ob animum eius pat., liberalitatem in fratres. — 7. 8. Eadem immortalitatis notio, augustiore imagine repraesentata. *Fama* illum *aget*, vehet, tollet *penna*, alis suis, per populos circumferet; longe lateque diffundetur liberalitatis istius fama; noto phantasmate. Propert. III. 1. 9. *Quo me Fama levat terris sublimis et a me nata coronatis Musa triumphat equis.*

Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat uſu.

Vivet extento Proculeius aevo
Notus in fratres animi paterni:

Illum

va dicitur, quae argentum, ab uſu remotum, diligenter cuſtodit, nihil inde detrahi ſinit, avari inſtar. — 2. *inimice lamnae* caet. Eadem ſententia inverſa ſubiicitur perſpicuitatis gratia: argentum uſu demum ſplendet, gratiam habet. Docte generalem hanc poeta, de recto divitiarum uſu, iuſtoque iis ſtatuendo pretio praecepturus, dum ad Salluſtium inflectit orationem, ad ſpecialem ita revocat: Tu *inimicus* es, odiſti (fere ut Seneca de Benef. II. 17. *Indixiſti pecuniae odium: hoc profeſſus es, hanc perſonam induiſti: agenda eſt.*), contemnis nihili facis *laminam*, argenti maſſam, argentum; ſed alterum cum dilectu, ut vel rude, infabricatum, vel inutiliter reconditum argentum declaretur. — *niſi ſplendeat uſu*, niſi uſui, qui ei pretium facit, inſerviat; igitur non *per ſe*, apud te pretium divitiae habent, ſed uſu demum ſplendorem adquirunt, propter uſum iis aliquid tribuis. — *temperato*, recto, prudenti, non profundendo, aut male diſpenſando eas. τὸ εἰδέναι αὐτὸν (τὸν πλοῦτον) εὖ διατίθεσθαι, (apud Baſil. in Or. quomodo leg. Gr. p. 107. Grot.) γενναίως χρᾶσθαι (Menander in Stob. Flor. Grot. p. 93.). Praeclare ſic oſtenditur Salluſtii animus ab omni divitiarum cupiditate liber, iisdemque, ut ſapientem decet, fruens atque utens; ut de Tibullo Epp. I. 4, 7. *Dii tibi divitias dederunt, artemque fruendi.* Facit huc Seneca de Vit. B. XXII. *maior materia ſapienti viro eſt animum explicandi ſuum in divitiis:* nam in his *et temperantia, et liberalitas, et* diligentia, et diſpoſitio et magnificentia campum habet patentem. Ad verba et ſenſum Stat. Silv. II. 2. 150. *Non tibi ſepoſitas infelix ſtrangulat arca divitias: — expoſiti cenſus, et docta fruendi temperies.* Id Silv. II. 3. 70. *Idem auri facilis contemtor et optimus idem condere divitias, opibusque immittere lucem.* Iam Pind. Pyth. V. init. Ὁ πλοῦτος εὐφυοδανὴς, ὅταν τις ἀρετᾷ κεκραμένον καθαρᾷ βροτήσιος ἀνὴρ αὐτὸν ἀνάγῃ πολύφιλον ἐκτᾶσθαι, h. divitiae tum demum vim habent, ſi quis iis recte uti ſciat. Idem Nem. I. 44. Οὐκ ἔρεμμαι πολὺν ἐν μεγάρῳ πλοῦτον κατα-

Illum aget pennа metuente ſolvi
Fama ſuperſtes.

La-

κατακρύψας ἔχειν ἀλλ' ἰόντων εὖ τε παθεῖν, καὶ ἀκούσαι, φίλοις ἐξαρκέων.

v. 5—8. Rectum divitiarum uſum poeta ſatis habet, uno tantum, at potiori genere commonſtrare. Plura commemorat Theocr. l. l. Illud vero illuſtri aetatis ſuae exemplo docte repraeſentatur. C. Proculeius, eques Romanus, amicus Auguſti, ratiſſimae pietatis erga fratres ſuos; adeo quidem, ut cum iis, bello civili ſpoliatis, ſuam patrimonii partem de integro aequis partibus diviſerit, quod iam antea totum cum iis diviſiſſet, iuxta vet. Schol. ad h. l. qui Fannium Caepionem (male quaedam edd. Scipionem dicunt) et L. Muraenam fratres Proculeii laudat. Sed Caepio non fuit frater Proculeii, quod ſatis patet e Dione LIV. 3. p. 732. Rectius Maſſon. vit. Horat. p. 304. L. Licinium Varronem Muraenam, et M. Terentium Varronem Muraenam fratres eius aſſerit. Iam pro vulgari: Proculeius ob liberalitatem in fratres in magna hominum eſt exiſtimatione, eius liberalitas in omnium ore eſt, ſplendide poeta: *vivet extento aevo*, quod copia poetica dictum pro, extendet aevi ſui ſpatium, vitam ſuam, memoria eius nunquam intercidet, recens erit apud poſteros. *Extendimus aevum, vitam*, praeclaris ingenii virtutisque documentis editis, quae noſtri nominis memoriam ad poſteros propagant. Sil. IX. 375. *brevis hoc vitae, quodcunque relictum, extendamus*, ait caet. Sic *fama extendere vitas* Stat. Theb. IV. 33. quod ſimpliciore ratione *famam extendere factis* (ut φήμην ἐκτείνειν Phalaris Ep. LXVI.) dixit Virg. Aen. X. 468. Exquiſitiorem contra idem adhibuit Aen. VI. 807. *virtutem* virtutis memoriam *extendere factis*, memoranda facere, praeclara quaevis moliri. In Horatio tamen extento aevo ſimpliciter accipi poteſt, remoto adhuc aevo *vivet* vigebit Proculeii memoria. — 6. *notus animi* animo, qui innotuit, famam conſecutus eſt; qui oſtendit animum, qui fuit *animo*, adfectu plane paterno in fratres; omnino pro, ob animum eius pat., liberalitatem in fratres. — *v.* 8. Eadem immortalitatis notio, auguſtiore imagine repraeſentata. *Fama* illum *aget*, vehet, tollet *penna*, alis ſuis, per populos circumferet; longe lateque diffundetur liberalitatis iſtius fama; noto phantasmate. Propert. III. 1. 9. *Quo me Fama levat terris ſublimis et a me nata coronatis Muſa triumphat equis.*

Latius regnes avidum domando
Spiritum, quam ſi Libyam remotis
Gadi-

Claudian. I. 34. *Illum Fama vehit trans aequora* caet.. In genere igitur nominis eius famam omnibus terrarum oris celebratum iri ait poeta; iam eandem aeternam innuit per alas *metuentes ſolvi*, πεφυλαγμένας λύεσθαι, quae cavent ſibi, ne ſolvantur, ne a contentione remittant quae adeo tenorem ſervant, nunquam deficiunt, ſubſidunt. *Solvuntur* enim ea, quae a rigore remittunt, langueſcunt, et *metuunt ſolvi*, quae nolunt, non poſſunt ſolvi, exquiſita ratione. Bene Lamb. laudat Virg. Ge. I. 246. *Arctos metuentes aequore tingi*, comparato Arati Phaen. 48. ἄρκτοι κυανέου πεφυλαγμένοι Ὠκεανοῖο. — *Superſtes* ipſi, poſt mortem eius duratura. Neglectam in hac voce atque confuſam perſonae cum re ſignificata notionem facile animadvertas; a quo vitio non ſatis ſibi caverunt ſcriptores antiqui. In eadem incidit Boeth. conſol. philoſ. II. metr. 7. *Signat ſuperſtes Fama tenuis pauculis inane nomen literis.*

v. 9 — 12. Sententia horum vv. pendet ab interpretatione verborum, *avidum domando ſpiritum*, quae duplici ſenſu accipi poſſunt. Si *ſpiritum avidum* univerſe cupiditates interpreteris, erit: *Latius regnes*, regnum tuum, poſſeſſiones tuae, latifundia tua ampliora erunt, locupletior, ditior eris, *domando ſpiritum avidum*, κρατῶν ἐπιθυμιῶν ſi cupiditates coercueris, repreſſeris, ſi iis imperes, *quam ſi Libyam Gadibus iungas*, iunctam teneas, una poſſideas, h. ſi latifundia tua per totam Africam et Hiſpaniam pateant, extendantur. Eſſet adeo gnome: qui pauca deſiderat, is in re tenui conſtitutus ditior haberi debet, eſt altero, cuius immodicis cupiditatibus explendis ne ampliſſimae quidem facultates ſufficiunt. Sic Diogenes βασιλέως τοῦ μεγάλου ἑαυτὸν ἀπέφηνε πλουσιώτερον, τῷ ἐλαττόνων ἢ ἐκεῖνος κατὰ τὸν βίον προσδεῖσθαι apud Baſil. de leg. Graec. p. 107. ed. Grot. Conf. omnino ad III. 16. 39. ſqq. Ad regnum ſ. imperium hanc gnomen transtulit Seneca Thyeſt. 470. *Immane regnum eſt, poſſe ſine regno pati;* et Boeth. Conſol. phil. III. 5. *Qui ſe volet eſſe potentem, animos domet ille feroces* caet. Atque hanc quidem rationem omnes fere interpp. amplecti videas, a ſententiarum nexu etſi ſatis alienam. Quod ſi vero *avidum ſpiritum* e totius contextus ratione de cumulandarum divitiarum cupiditate capias, ſententia loci erit: Qui divitiis

Gadibus iungas, et uterque Poenus
Serviat uni.

Crescit

vitiis tenetur, iis adeo augendis unice intentus est, verbo, avarus, tantum abest, ut aliquando expleatur, congestisque opibus fruatur, ut eius sitis potius nova usque cum ipsa pecunia incrementa capiat, (vv. 13 — 16.) sicque nunquam eius fructum iste percipiat. Seneca Herc. fur. 166. *hic nullo fine beatus componit opes, gazis inhians, et congesto pauper in auro est.* Claudian. III. 196. *teneas utrumque licebit Oceanum, laxet rutilos tibi Lydia fontes, iungentur solium Croesi, Cyrique tiara: numquam dives eris, numquam satiabere quaestu. Semper inops, qui plura cupit.* Plura vide ad III, 16. 28. Iam sententiam istam praeclare sic invertit poeta: Qui *spiritum* pecuniae *avidum* domat, divitias non congerit, eas non per se expetendas, sed usu demum fructuque pretiosas fieri censet, sane is animo ita adfectus *latius regnat*, quantulaecunque eae opes sint, quas possidet, ampliores habet, *quam si Libyam — uni*, quam si *non domito spiritu avido*, animo non iis fruendi sed augendis intento, immensas teneat. Atque nunc demum, explorata horum vv. sententia, de nexu cum antecedentibus, recte statuere licet, qui sic animo informandus videtur: Qui divitias magno studio congerit, custoditque, rem servat nullius per se pretii; hoc enim ei demum accedit usu, cuius insigne nuper in Proculeio exemplum vidimus; tum *multas inter opes inops* habendus est, quod *quaerit* semper, *et inventis miser abstinet, et timet uti.* Iam orationis ornatum excute. *Regnum, regnare* exquisite de latifundiorum possessionibus, in provinciarum spatia dilatatis, adeoque immensis dicitur. Sic *fulgere imperio Africae* III. 16. 31. Appositе Seneca ep. 89. *Hoc quoque parum est, nisi trans Hadrianum, et Ionium Aegaeumque vester villicus regnet; — quam vultis, late possidete, sit fundus, quod aliquando imperium vocabatur.* Sic *regna pastorum* Virg. Ge. III. 476. *regna Petiliana* villam appellat Martial. XII. 57. 19. Alii regnare proprie dictum volunt h. l., parum commode, vel propter sqq. — *Spiritus*, pro animo cum dilectu; est enim animi τὸ ἐπιθυμητικόν; ita πνεῖν, θυμοῦ πνοαὶ, et *spirare* pro appetere passim occurrit. — *Libya* pro universa Africa, uti *Gades*, quae insula est prope fretum Gaditanum, pro Hispania ponuntur. — *remotis*, nam *Hesperia* s. Hispania versus

Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops,
Nec ſitim pellit, niſi cauſſa morbi

Fu-

Occidentem terrarum *ultimus* Romanis erat. I. 36. 4. In utraque terra, maxime in Africa, Romani ampliſſimos fundos poſſidebant. v. ad I. 1. 9. Qua ſpeciali idea opulentia in genere h. l. docte deſignatur. *Iungere* alias de continua agrorum poſſeſſione dicitur. Lucan. 1. 168. *tunc longos iungere fines agrorum — et longa ſub ignotis extendere iura colonis;* h. l. eſt ſimpliciter, poſſeſſioni ſuae adiicere, adquirere. Claudian. XV. 4. *Iunximus Europen Libyae*, colore orationis ex hoc ipſo loco ducto. — *et utrique Poenus ſerviat uni*, plane eadem ſententia, alia tantum idea adornata, ad quam poeta τῷ *regnare* v. 9. facile ducebatur. Hoc ſi teneas, expedita eſt *utriusque Poeni* interpretatio. Sunt adeo Carthaginenſes et in Africa, et in Hiſpania, cuius oram maritimam aliquando tenuere. Vide omnino Obſſ. — *ſerviat*, pareat *uni* tibi, tibi ſubiectus ſit, h. ſi unus omnes iſtos terrarum tractus poſſideas. Praeclare igitur reſpondet *ſervire* τῷ *regnare*. Similiter Cic. Quaeſt. Tuſc. I. 22. *agros et maria hominum utilitati parere* dixit.

v. 13 — 16. Avari enim cupiditas nunquam expletur, immo *creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit*, Iuven. XIV. 139. Baſil. de leg. Graec. libris p. 107. ὅσῳ περ ἂν πλείω προσπεριβάλλωνται, τοῦ ἴσου δέοντται ἢ καὶ πλείονος πρὸς τὴν τῆς ἐπιθυμίας ἐκπλήρωσιν, κατὰ τὸν Ἐξηκεστίδου Σόλωνα, ὅς φησι: (Anal. Br. I. 67.) πλούτου δ' οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνδράσι κεῖται· οἱ γὰρ νῦν ἡμῶν πλεῖστον ἔχουσι βίον, διπλάσιον σπεύδουσι. Cf. III. 16, 17. et 24, extr. Qui igitur hoc animi vitio ſ. morbo (ἀργυρέην νόσον Nonnus alicubi appellat) laborat, ſimilis plane eſt hydropico, cuius ſitis reſtingui nequit. Iam Polyb. Hiſt. L. XIII. 1. καθάπερ ἐπὶ τῶν ὑδρωπικῶν οὐδέποτε ποιεῖ παῦλαν οὐδὲ κόρον τῆς ἐπιθυμίας ἡ τῶν ἔξωθεν ὑγρῶν παράθεσις, ἐὰν μὴ τὴν ἐν αὐτῷ τῷ σώματι διάθεσιν ὑγιάσῃ τις, τὸν αὐτὸν τρόπον τὴν πρὸς πλεῖον ἐπιθυμίαν οἴοντε κορέσαι, μὴ οὐ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ κακίαν λόγῳ τινὶ διωρθωσάμενον; qui locus mire Noſtrum illuſtrat. Eadem comparatio eſt apud Ovid. Faſt. I. 211. *Creverunt et opes, et opum furioſa cupido: et, cum poſſideant plurima, plura volunt. Sic quibus intumuit ſuffuſa venter ab unda, quo plus ſunt potae, plus ſitiuntur aquae.* Praeclaro vero artificio comparationi ipſam in-

Fugerit venis, et aquoſus albo
Corpore languor.

Redditum Cyri ſolio Phraatem
Dis-

involvit poeta ſententiam, quo maior ei ex hac lyrica brevitate vis accederet. Oratio plena erat: Sicuti in hydrope ſitis non tollitur, niſi morbi cauſſa ſublata: ita nec habendi cupiditas expletur, tollitur, niſi ipſo animi vitio ſublato. *Creſcit dirus hydrops*, augetur morbi diritas, ingraveſcit morbus. Ita quidem *dirus* commune morborum epitheton eſſet, ut Gr. *νόσος ἀργαλέη, χαλεπή, dira lues, dira peſtis* etc. Aptius tamen ad naturam huius morbi, omninoque magis poeticum videtur, ſi hydropem dirum interpreteris, ſitis explendae cupidum, ſiti inexplebili ardentem, qua fere ratione *dira fames, dira cupido* et al. dicuntur, Lucret. IV. 1082. *quoius quo pluria habemus, tam magis ardeſcit dira cuppedine pectus.* — *indulgens ſibi*, obſequendo bibendi cupiditati, dum ſitim explere conatur. — 14. *nec ſitim pellit*, ſedat, reſtinguit. Morbo adeo poeta tribuit, quod aegroti proprium erat. — *Niſi cauſſa morbi e venis fugerit*, niſi vitium, quod in venis latet, ſublatum fuerit, niſi corpus iſto vitio liberatum fuerit: cauſſam morbi tollas oportet, ſi ſitim, quae ei adhaeret, ſublatam vis. — *et aquoſus albo corpore languor*, h. aqua intercus, quae corpus *album* reddit, (*λευκοφλεγματίαν* vocant hoc hydropis genus medicorum filii) qua corpus tumet, eidem detrahatur, inde deducatur. Aqua iſta eſt cauſſa *languoris*, quatenus totum corpus vitioſo iſto humore inficitur, adfligitur, nam *languor*, *languere*, in genere de morbis dicitur. Docte adeo *aquoſus languor* pro ipſo hydrope ponitur. Iam, ſi comparationis ornatum demas, nuda ſententia erit: Avarus ab opum coacervandarum ſtudio non remittet, niſi pravam, quae animum eius obcaecat, evertas perſuaſionem, niſi oſtendas, divitias neminem beatum efficere. Egregie ad rem Seneca ep. 94. *Ipſa vitia removenda ſunt.* — *Niſi opiniones falſas, quibus laboramus, expulleris, non avarus, quomodo utendum pecunia ſit, exaudiet. Efficias oportet, ut ſciat, pecuniam nec bonum nec malum eſſe: oſtendas illi miſerrimos divites.*

v. 17. *ſqq.* E verae ſapientiae praeceptis *beatus non is eſt, quem vulgus appellat, ad quem magna pecunia confluxit: ſed*

Quis non Latino ſanguine pinguior
Campus ſepulcris impia proelia
Teſtatur, auditumque Medis
Heſperiae ſonitum ruinae?

Qui

510. X. 392. Seneca de Benef. V. 16. *Parum eſt illi capere patriam, niſi everterit, niſi — debitas inferias Gallicis buſtis duces Romani perſolverint.* Flor. II. 5. *Stricta in principum colla ſecures legatorum manibus litaverat.*

v. 29 — 36. Memorata ad Thapſum civium internecio plures diverſis terrarum locis acceptas civili bello clades poetae in mentem revocat, in quarum contemplatione, atrocitate ſceleris abreptus et quaſi attonitus dum omnes cogitationes defigit, a primario carminis argumento abductus ad declarandam deteſtandamque belli iſtius impietatem totus convertitur, eiusque magnitudinem, quanta maxima ἐναργείᾳ poteſt, exprimit. Commotum indignitate rei poetam commotior ipſa eius prodit oratio (fere ut I. 35. extr.): tum ſententia horum vv. plane eadem eſt, ſub ſpeciales tantum imagines revocata; quod et ipſum animo graviter turbato egregie convenit. Sententia generalis erat: Quid? quod ubique terrarum civilibus armis depugnatum eſt, ubique civium ſanguis profuſus eſt. Scenam belli civilis breviter ita adumbrat Flor. IV. 2. *ſi locum et ſpatium, ubi commiſſum eſt; intra Italiam: inde ſe in Galliam Hiſpaniamque deflexit, reverſumque ab Occaſu totis viribus in Epiro Theſſaliaque conſedit: hinc in Aegyptum ſubito tranſiliit: inde reſpexit Aſiam: inde Africae incubuit: poſtremo in Hiſpaniam regyravit, et ibi aliquando defecit.* Recte adeo poeta bello iſto, quod plurimas terrarum partes adtigiſſet, totum terrarum orbem quodam quaſi diluvio correptum dicere poterat. Iam obſerva copiam exquiſitam poetae et ornatum orationis. Sententia iam abſoluta videri poterat his verbis: omnis campus *Latino* Romanorum civium *ſanguine pinguior* factus eſt, eo conſperſus eſt; ſed adtexuit praeclaro artificio poeta, quo utrique maior veri ſpecies accederet, alteram hanc imaginem: omnis campus *ſepulcris* ſuis, caeſorum civium tumulis, h. frequentes in omnibus campis tumuli *teſtantur*, memoriam ſervant, monumento ſunt, *proelia impia*, civium ibi facta eſſe. Sic *Philippos civilia buſta* vocat Propert. II. 1. 27. Terra *pinguescit* ſanguine, in qua multum eius profuſum eſt, nota idea

Qui gurges, aut quae flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniae
Non decoloravere caedes?
Quae caret ora cruore noſtro?

Sed

idea. Virgil. Ge. I. 491. 2. *Non fuit indignum ſuperis bis ſanguine noſtro — latos Haemi pinguaſcere campos.* Ovid. Heroid. I. 54. *Luxuriat Phrygio ſanguine pinguis humus.* Stat. Theb. VII. 545. *Duc illum in campum, veſtro qui ſanguine pinguis ſpirat adhuc pinguisque meo. Sepulcra* h. l. ſimpliciter ſunt tumuli, terra exaggerata, ingeſta civium corporibus. — *auditumque Medis* caet. Docte cum antecedentibus copulatur ſententia, quam pedeſtris forma ita disiunxiſſet: *proelia*, ſ. omnino bella civilia, quae reip. Romanae ruinam, interitum traxere, quibus respublica concuſſa, proſtrata, peſſumdata eſt, h. reip. luctuoſiſſima. Obvia vero ratione respublica, quocunque graviori damno adflicta, compagibus ſuis ſolui (ita fere *fluentem remp.* acceperim in Vellei. II. 16.) *ruere* (v. ad I. 2. 25. et 35. 13.) *procumbere* (Vellei. l. l.) dicitur. Iam pro *ruina* ſ. interitu *imperii Romani*, doctius eſt *ruina Heſperia*, Heſperiae, Italiae, et pro *graviſſima ruina* exquiſite eſt *ſonitus ruinae*, cuius fragor ad extremas terrarum oras pertingit, *Medis* ſ. Parthis *auditus*. Hos vero cum dilectu nominat poeta, populo quippe Romano infeſtiſſimos, qui adeo hoc reip. caſu laetarentur, votorumque ſuorum *ſua. ut urbs haec periret dextera* (V. 7. 8.) facti eſſent compotes. Cf. omnino ad I. 34. extt. adde Aurel. Vict. 39. *Vbi* (Diocletianus) *fato inteſtinas clades, et quaſi fragorem impendere comperit ſtatus Romani, curam reip. abiecit.* — 33-35. Sed et undae civili ſanguine infectae, pollutae ſunt, civilis belli notas traxere. *Gurgitis* notio generalis eſt, per ſpecies mox a poeta deſignata. — *Flumina haud ignara*, conſcia ſunt *belli*, proelia ad ea facta ſunt, ſanguine polluta ſunt; nota loquendi ratione. Eurip. Herc. fur. 365. ſqq. *Κενταύρων ποτὲ γένναν ἔτρεσε — ξύνοιδε Πηνειὸς ὁ καλλιδίνας* caet. Exempla e Latinis poetis adſcribere non vacat. Vide Doering. ad Catull. 29. 23. — *lugubris*, civilis. — 34. *caedes Dauniae* ſanguis caeſorum civium Romanorum (Nam Daunia ſ. Apulia pro univerſa Italia poſita, ſolita ratione) *decoloravit*, tinxit, rubefecit quoduis *mare*.

Stat.

Sed ne, relictis, Musa procax, iocis,
Ceae retractes munera Naeniae:

Mecum

Stat. Theb. XII. 410. de Ismeno: *turbatus adhuc et sanguine decolor ibat.* Sidonius *Metauri gurgites* Asdrubalis caede *decoloratos* ait L. I. ep. 5. Sic *mare Siculum Poeno sanguine purpureum* II. 12. 2. Portenti speciem Lucani phantasma habet III. 573. *cruor altus in undis spumat, et obducti concrescunt sanguine fluctus.* — 36. *Quae* omnino *ora* expers est civilis belli? Sic totius loci sententiam poeta complexus videri debet. In specie tamen accipere praestat: Etiam longe dissitas, remotissimas mundi plagas cruore nostro infecimus.

v. 37 — 40. Praeclara inflexione iam revocat Musam suam a tam gravi ac sublimi argumento, eamque ad leviora canenda hortatur. Similis correctio III. 3. extr. — *relictis iocis*, argumento carminum levi, lusibus tantum et iocis occupato; nam in hoc solo Musam suam regnare modeste profitetur. Cf. I. 6. extr. Similiter *molles modos citharae* suae tribui II. 12. 3. et *lyram iocosam* vocat III. 3. 69. — *Musam procacem* accipiunt fere pro, quae fines suos migrat, quae se carminis generi immiscet, ad quod facta non est, audax, temeraria; sed est simpliciter, proterva, petulans, lasciva, iocosa. Ratio adeo inest, cur iocos, ipsi proprios, relinquere non debeat. Stat. Silv. I. 5. 13. *procax myrtis ederisque soluta fronte verecundo Clio mea ludit Etrusco.* Similiter *Elegiam* Stellae *petulantem* vocat idem Silv. I. 2. 7. — 38. *munera Ceae Naeniae* docte et exquisite poeta appellat carmina lugubria Simonidis Cei, θρήνους, *lacrimas Simonideas* Catullo XXXVIII. 8. dictas. Frequentata nimirum poetis ratione carmina sunt dona Musarum. Catull. LXVIII. 10. *Muneraque et Musarum hinc petis et Veneris.* Theogn. 244. ἀγλαὰ Μουσάων δῶρα ἰοστεφάνων. Archiloch. II. (Anal. Br. I. 40.) Εἰμὶ δ' ἐγὼ θεράπων μὲν Ἐνυαλίοιο ἄνακτος, καὶ Μουσέων ἐρατὸν δῶρον ἐπιστάμενος. Vet. Inscr. apud Murat. p. 1086. et Fleetw. p. 202. δῶρά γε Μουσάων καὶ βρέφος ὢν ἀγαπῶν. Iam vulgarior loquendi forma, quaecque omnia Simonidis complecteretur carmina, erat: *munera Ceae Musae* ea dicere (uti *Graiam Cumenam* dixit II. 16. 38. *Musam Teiam* Ovid. Trist. II. 364.) Vt igitur peculiare carminum Simonidis genus, θρήνους, designaret poeta, exquisita ratione in specie eas vocat munera *Naeniae*, tanquam deae istorum carminum lugubrium praesidis, fere ut Elegiam, elego-

Mecum Dionaeo ſub antro
Quaere modos leviore plectro.

gorum, Tragoediam tragicae rei praeſidem poetae faciunt. Sic non opus eſt, Naeniam illam ſatis obſcurae religionis deam cum quibusdam huc trahere. Alii munera naeniae dici volunt, ut *munera militiai* Lucretio; patum apte. — *retractes*, iteres, idem argumentum tractes, ne triſtibus immoreris. — 39. 40. *Mecum* potius *quaere modos lev. pl.* leviusſ feri lyram ſ. fides plectro, leviores modos ſ. cantus lyra mecum modulare, remiſſioris argumenti carmina mecum meditare, lude. Heroica enim, omninoque gravioris argumenti carmina intentiorem et vocis (*μέγα φοφέουσαν ἀοιδήν* Callim. in fragmm. Bentl. CLXV. *os magnum* Propert. II. 8. 16. *os magna ſonaturum* Serm. I. 4. 44.) et lyrae modulationem e poetico loquendi uſu requirunt. Senec. Agam. 329. *Sed quale ſoles* leviore lyra *flectere carmen ſimplex, luſus cum docta tuos Muſa recenſet.* *Licet* et chorda graviore ſones. *Quale canebas, cum Titanas fulmine miſſo fregere dei;* laudante iam Bentl. Eodem ſenſu *maius plectrum* IV. 2. 33. *numeri leviores* Ovid. Amor. I. 1, 19. — *ſub antro Dionaeo*, Veneri dicato, adeoque luſus amatorios, carmina amatoria: nota imagine. v. I. 32. 1. et III. 4, 40. Appoſite Ovid. Amor. II. 18. 3. *Nos, Macer, ignava Veneris ceſſamus in umbra.* Colorem e Noſtro duxit Statius Silv. IV. 5. 57. *Hic plura pones vocibus et modis paſſim ſolutis: ſed memor interim noſtri, verecundo latentem barbito ingemina ſub antro.*

CAR-

CARMEN II.

ARGVMENTVM.

Oſtenſurus poeta, quem vere beatum appellare, quem vere ſapientem ſalutare fas ſit, ſolam divitiarum poſſeſſionem ad nominis huius honorem tribuendum quidquam momenti efficere negat, quibus omnino recto demum honeſtoque earum uſu (cuius inſigne Proculeii exemplum affert) pretium ſuum ſtatuendum ſit. Illos igitur, qui iis ita uti neſciant, in ſumma rerum omnium affluentia, quod eorum cupiditas numquam explentur, egenos, et, quod maiorum fame ſemper excruciantur, nec partis fruantur, miſeros pronuntiat; in beatis contra ac ditiſſimis eos habens, qui excelſo animo opes deſpiciant, iisque, ut ſapientem decet, fruantur. Exquiſitiſſimum autem hae ſententiae, quae univerſe poſitae videntur, Criſpi Salluſtii continent elogium. Is enim, Hiſtorici illius e ſorore nepos, et in nomen eius adſcitus, Auguſti etſi gratia floreret maxima, in equeſtri tamen ordine perſtitit, fortunaque, in qua conſtitutus eſſet ampliſſima, laute ac ſplendide utens, alieniſſimum ab avaritia et ambitione oſtendit animum. Summam poetae artem in tali argumento, quod poeticae tractationi minus aptum videri poterat, lyricis coloribus adumbrando, elocutionisque ornatum inſignem in hoc c. admirentur ſtudioſi. Ad rem cf. Theocr. 15. 22. ſqq.

AD

AD CRISPVM SALLVSTIVM.

Nullus argento color est, avaris
Abdito terris; inimice lamnae
Crispe

v. 1—4. Sententia horum vv. satis expedita: Divitiae per se plane nullius sunt pretii, seu ut Boeth. Consol. Philos. II. 5. ait, *non sui natura pretiosae sunt.* Docte pro hoc poeta: *Argento nullus color est*, argentum nullum *colorem*, splendorem, (ita *lucis colorem* dixit Seneca Agam. 862.) cuius causa expetitur, qui ei gratiam conciliat, adeoque nullam gratiam, pulchritudinem habet, quod *abditum*, absconditum, defossum est *terris* in terram, omnino pro, quod usui hominum non inservit. Potest quidem poeta de argento, in terra adhuc delitescente, rudi adeo, nulloque dum colore insigni cogitasse videri, (in quam rem praeclarus est locus Senecae ep. XCIV. *Vis scire, quam falsus oculos tuos decipit fulgor? nihil est istis* (auro et argento) *quamdiu mersa et involuta coeno suo iacent, foedius, nihil obscurius: nihil est illis dum fiunt, et a faece separantur, informius.*) quod et *abditum terris* recte dici potest. Cic. de Nat. D. II. 60. *Nos aeris, argenti, auri venas, penitus abditas, invenimus* caet. Idem de Offic. II. 3. *argentum non effoderetur, penitus abditum.* Salei. Bass. ad Pis. 213. (Poet. min. IV. 274.) *Abdita quid prodest generosi vena metalli, si cultore caret?* Magis tamen totius loci ratio flagitare videtur, ut de opibus, quas magno studio comparavimus, quarum vero usum nobis interdicimus, quas adeo tenebris damnamus, in terram defodimus, intelligamus. Ita vero solenni more avaritia poetis depingitur. Claudian. I. 42. *Hic non divitias nigrantibus abdidit antris, nec tenebris damnavit opes.* Colorem contra accipiunt, *splendent*, luci exponuntur opes, quae usui inserviunt. Boeth. loco supra l. *Atqui haec effundendo magis quam coacervando melius nitent.* Alexis in Excerpt. Grotii p. 597. τοὺς εὐτυχοῦντας ἐκφανῶς δεῖ ζῆν ἀεί, φανερόν τε πᾶσι τὴν δόσιν τοῦ θεοῦ ποιεῖν. Tum res plane conficitur e Serm. I. 1. 44. *At ni ita fit* (ni commmuitur) *quid habet pulchri constructus acervus?* fere ut Theocr. 15. 22. τί δὲ κέρδος ὁ μύριος ἔνδοθι χρυσὸς κείμενος; οὐχ ἅδε φροντίδουσιν ὄνασις. — Terra *avara*

Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat uſu.

Vivet extento Proculeius aevo
Notus in fratres animi paterni:

Illum

va dicitur, quae argentum, ab uſu remotum, diligenter cuſtodit, nihil inde detrahi ſinit, avari inſtar. — 2. *inimice lamnae* caet. Eadem ſententia inverſa ſubiicitur perſpicuitatis gratia: argentum uſu demum ſplendet, gratiam habet. Docte generalem hanc poeta, de recto divitiarum uſu, iuſtoque iis ſtatuendo pretio praecepturus, dum ad Salluſtium inflectit orationem, ad ſpecialem ita revocat: Tu *inimicus* es, odiſti (fere ut Seneca de Benef. II. 17. *Indicaſti pecuniae odium: hoc profeſſus es, hanc perſonam induiſti: agenda eſt.*), contemnis nihili facis *laminam*, argenti maſſam, argentum; ſed alterum cum dilectu, ut vel rude, infabricatum, vel inutiliter reconditum argentum declaretur. — *niſi ſplendeat uſu*, niſi uſui, qui ei pretium facit, inſerviat; igitur non *per ſe*, apud te pretium divitiae habent, ſed uſu demum ſplendorem adquirunt, propter uſum iis aliquid tribuis. — *temperato*, recto, prudenti, non profundendo, aut male diſpenſando eas. τὸ εἰδέναι αὐτὸν (τὸν πλοῦτον) εὖ διατίθεσθαι, (apud Baſil. in Or. quomodo leg. Gr. p. 107. Grot.) γενναίως χρῆσθαι (Menander in Stob. Flor. Grot. p. 93.). Praeclare ſic oſtenditur Salluſtii animus ab omni divitiarum cupiditate liber, iisdemque, ut ſapientem decet, fruens atque utens; ut de Tibullo Epp. I. 4, 7. *Dii tibi divitias dederunt, artemque fruendi.* Facit huc Seneca de Vit. B. XXII. *maior materia ſapienti viro eſt animum explicandi ſuum in divitiis:* nam in his *et temperantia, et liberalitas, et* diligentia, et diſpoſitio et magnificentia campum habet patentem. Ad verba et ſenſum Stat. Silv. II. 2, 150. *Non tibi ſepoſitus infelix ſtrangulat arca divitias: — expoſiti cenſus, et docta fruendi temperies.* Id Silv. II. 3. 70. *Idem auri facilis contemtor et optimus idem condere diviſias, opibusque immittere lucem.* Iam Pind. Pyth. V. init. Ὁ πλοῦτος εὑρυσθενὴς, ὅταν τις ἀρετᾷ κεκραμένον καθαρᾷ βροτήσιος ἀνὴρ αὐτὸν ἀνάγῃ πολύφιλον ἐκτῶν, h. divitiae tum demum vim habent, ſi quis iis recte uti ſciat. Idem Nem. I. 44. Οὐκ ἔρραμας πολὺν ἐν μεγάρῳ πλοῦτον κατα-

Illum aget penna metuente solvi
Fama superstes.

La-

κατακρύψας ἔχειν ἀλλ' ἐόντων εὖ τε παθεῖν, καὶ ἀκοῦσαι, φίλοις ἐξαρκέων.

v. 5—8. Rectum divitiarum usum poeta satis habet, uno tantum, at potiori genere commonstrare. Plura commemorat Theocr. l. l. Illud vero illustri aetatis suae exemplo docte repraesentatur. C. Proculeius, eques Romanus, amicus Augusti, rarissimae pietatis erga fratres suos; adeo quidem, ut cum iis, bello civili spoliatis, suam patrimonii partem de integro aequis partibus diviserit, quod iam antea totum cum iis divisisset, iuxta vet. Schol. ad h. l. qui Fannium Caepionem (male quaedam edd. Scipionem dicunt) et L. Muraenam fratres Proculeii laudat. Sed Caepio non fuit frater Proculeii, quod satis patet e Dione LIV. 3. p. 732. Rectius Masson. vit. Horat. p. 304. L. Licinium Varronem Muraenam, et M. Terentium Varronem Muraenam fratres eius asserit. Iam pro vulgari: Proculeius ob liberalitatem in fratres in magna hominum est existimatione, eius liberalitas in omnium ore est, splendide poeta: *vivet extento aevo*, quod copia poetica dictum pro, extendet aevi sui spatium, vitam suam, memoria eius nunquam intercidet, recens erit apud posteros. *Extendimus aevum, vitam*, praeclaris ingenii virtutisque documentis editis, quae nostri nominis memoriam ad posteros propagant. Sil. IX. 375. *brevis hoc vitae, quodcunque relictum, extendamus, ait* caet. Sic *fama extendere vitas* Stat. Theb. IV. 33. quod simpliciore ratione *famam extendere factis* (ut φήμην ἐκτεῖναι Phalaris Ep. LXVI.) dixit Virg. Aen. X. 468. Exquisitiorem contra idem adhibuit Aen. VI. 807. *virtutem* virtutis memoriam *extendere factis*, memoranda facere, praeclara quaevis moliri. In Horatio tamen extento aevo simpliciter accipi potest, remoto adhuc aevo *vivet* vigebit Proculeii memoria. — 6. *notus animi* animo, qui innotuit, famam consecutus est, qui ostendit animum, qui fuit *animo*, adfectu plane paterno in fratres; omnino pro, ob animum eius pat., liberalitatem in fratres. — 7. 8. Eadem immortalitatis notio, augustiore imagine repraesentata. *Fama* illum *aget*, vehet, tollet *penna*, alis suis, per populos circumferet; longe lateque diffundetur liberalitatis istius fama; noto phantasmate. Propert. III. 1. 9. *Quo me Fama levat terris sublimis et a me nata coronatis Musa triumphat equis.*

 Clau-

Latius regnes avidum domando
Spiritum, quam si Libyam remotis

Gadi-

Claudian. I. 34. *Illum Fama vehit trans aequora* caet.. In genere igitur nominis eius famam omnibus terrarum oris celebratum iri ait poeta; iam eandem aeternam innuit per alas *metuentes solvi*, πεφυλαγμένας λύεσθαι, quae cavent sibi, ne solvantur, ne a contentione remittant quae adeo tenorem servant, nunquam deficiunt, subsidunt. *Solvuntur* enim ea, quae a rigore remittunt, languescunt, et *metuunt solvi*, quae nolunt, non possunt solvi, exquisita ratione. Bene Lamb. laudat Virg. Ge. I. 246. *Arctos metuentes aequore tingi*, comparato Arati Phaen. 48. ἄρκτοι κυανέου πεφυλαγμένοι Ὠκεανοῖο. — *Superstes* ipsi, post mortem eius duratura. Neglectam in hac voce atque confusam personae cum re significata notionem facile animadvertas; a quo vitio non satis sibi caverunt scriptores antiqui. In idem incidit Boeth. consol. philos. II. metr. 7. *Signat superstes Fama tenuis pauculis inane nomen literis.*

v. 9 — 12. Sententia horum vv. pendet ab interpretatione verborum, *avidum domando spiritum*, quae duplici sensu accipi possunt. Si *spiritum avidum* universe cupiditates interpreteris, erit: *Latius regnes*, regnum tuum, possessiones tuae, latifundia tua ampliora erunt, locupletior, ditior eris, *domando spiritum avidum*, κρατῶν ἐπιθυμιῶν si cupiditates coercueris, represseris, si iis imperes, *quam si Libyam Gadibus iungas*, iunctam teneas, una possideas, h. si latifundia tua per totam Africam et Hispaniam pateant, extendantur. Esset adeo gnome: qui pauca desiderat, is in re tenui constitutus ditior haberi debet, est altero, cuius immodicis cupiditatibus explendis ne amplissimae quidem facultates sufficiunt. Sic Diogenes βασιλέως τοῦ μεγάλου ἑαυτὸν ἀπέφηνε πλουσιώτερον, τῷ ἐλαττόνων ἢ ἐκεῖνος κατὰ τὸν βίον προσδεῖσθαι apud Basil. de leg. Graec. p. 107. ed. Grot. Conf. omnino ad III. 16. 39. sqq. Ad regnum s. imperium hanc gnomen transtulit Seneca Thyest. 470. *Immane regnum est, posse sine regno pati;* et Boeth. Consol. phil. III. 5. *Qui se volet esse potentem, animos domet ille feroces* caet. Atque hanc quidem rationem omnes fere intpp. amplecti videas, a sententiarum nexu etsi satis alienam. Quod si vero *avidum spiritum* e totius contextus ratione de cumulandarum divitiarum cupiditate capias, sententia loci erit: Qui divitiis

Gadibus iungas, et uterque Poenus
Serviat uni.

Crescit

vitiis tenetur, iis adeo augendis unice intentus est, verbo, avarus, tantum abest, ut aliquando expleatur, congestisque opibus fruatur, ut eius sitis potius nova usque cum ipsa pecunia incrementa capiat, (vv. 13 — 16.) sicque nunquam eius fructum iste percipiat. Seneca Herc. fur. 166. *hic nullo fine beatus componit opes, guzis inhians, et congesto pauper in auro est.* Claudian. III. 196. *teneas utrumque licebit Oceanum, laxet rutilos tibi Lydia fontes, iungentur solium Croesi, Cyrique tiara: numquam dives eris, numquam satiabere quaestu. Semper inops, qui plura cupit.* Plura vide ad III. 16. 28. Iam sententiam istam praeclare sic invertit poeta: Qui *spiritum* pecuniae *avidum* domat, divitias non congerit, eas non per se expetendas, sed usu demum fructuque pretiosas fieri censet, sane is animo ita adfectus *latius regnat*, quantulaecunque eae opes sint, quas possidet, ampliores habet, *quam si Libyam — uni*, quam si *non domito spiritu avido*, animo non is fruendi sed augendis intento, immensas teneat. Atque nunc demum, explorata horum vv. sententia, de nexu cum antecedentibus, recte statuere licet, qui sic animo informandus videtur: Qui divitias magno studio congerit, custoditque, rem servat nullius per se pretii; hoc enim ei demum accedit usu, cuius insigne nuper in Proculeio exemplum vidimus; tum *multas inter opes inops* habendus est, quod *quaerit* semper, *et inventis miser abstinet, et timet uti.* Iam orationis ornatum excute. *Regnum, regnare* exquisite de latifundiorum possessionibus, in provinciarum spatia dilatatis, adeoque immensis dicitur. Sic *fulgere imperio Africae* III. 16. 31. Appositе Seneca ep. 89. *Hoc quoque parum est, nisi trans Hadrianum, et Ionium Aegaeumque vester villicus regnet; — quam vultis, late possidete, sit fundus, quod aliquando imperium vocabatur.* Sic *regna pastorum* Virg. Ge. III. 476. *regna Petiliana* villam appellat Martial. XII. 57. 19. Alii regnare proprie dictum volunt h. l., parum commode, vel propter sqq. — *Spiritus*, pro animo cum dilectu; est enim animi τὸ ἐπιθυμητικόν; ita πνεῖν, θυμοῦ πνοαί, et *spirare* pro appetere passim occurrit. — *Libya* pro universa Africa, uti *Gades*, quae insula est prope fretum Gaditanum, pro Hispania ponuntur. — *remotis*, nam *Hesperia* s. Hispania versus

Crescit indulgens sibi dirus hydrops,
Nec sitim pellit, nisi caussa morbi

Fu-

Occidentem terrarum *ultima* Romanis erat. I. 36. 4. In utraque terra, maxime in Africa, Romani amplissimos fundos possidebant. v. ad I. 1. 9. Qua speciali idea opulentia in genere h. l. docte designatur. *Iungere* alias de continua agrorum possessione dicitur. Lucan. 1. 168. *tunc longos iungere fines agrorum — et longa sub ignotis extendere iura colonis;* h. l. est simpliciter, possessioni suae adiicere, adquirere. Claudian. XV. 4. *Iunximus Europen Libyae*, colore orationis ex hoc ipso loco ducto. — *et uterque Poenus serviat uni*, plane eadem sententia, alia tantum idea adornata, ad quam poeta τῷ *regnare* v. 9. facile ducebatur. Hoc si teneas, expedita est *utriusque Poeni* interpretatio. Sunt adeo Carthaginenses et in Africa, et in Hispania, citius oram maritimam aliquando tenuere. Vide omnino Obss. — *serviat*, pareat *uni* tibi, tibi subiectus sit, h. si unus omnes istos terrarum tractus possideas. Praeclare igitur respondet *servire* τῷ *regnare*. Similiter Cic. Quaest. Tusc. I. 22. *agros et maria hominum utilitati parere* dixit.

v. 13 — 16. Avari enim cupiditas nunquam expletur, immo *crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit*, Iuven. XIV. 139. Basil. de leg. Graec. libris p. 107. ὅσῳ περ ἂν πλείω προσπεριβάλλωνται, τοῦ ἴσου δέονται ἢ καὶ πλείονος πρὸς τὴν τῆς ἐπιθυμίας ἐκπλήρωσιν, κατὰ τὸν Ἐξηκεστίδου Σόλωνα, ὅς φησι: (Anal. Br. I. 67.) πλούτου δ' οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνδράσι κεῖται· οἱ γὰρ νῦν ἡμέων πλεῖστον ἔχουσι βίον, διπλάσιον σπεύδουσι. Cf. III. 16, 17. et 24, extr. Qui igitur hoc animi vitio s. morbo (ἀργυρέην νόσον Nonnus alicubi appellat) laborat, similis plane est hydropico, cuius sitis restingui nequit. Iam Polyb. Hist. L. XIII. 1. καθάπερ ἐπὶ τῶν ὑδρωπικῶν οὐδέποτε παῦλαν οὐδὲ κόρον τῆς ἐπιθυμίας ἡ τῶν ἔξωθεν ὑγρῶν παράθεσις, ἐὰν μὴ τὴν ἐν αὐτῷ τῷ σώματι διάθεσιν ὑγιάσῃ τις, τὸν αὐτὸν τρόπον τὴν πρὸς πλεῖον ἐπιθυμίαν οἷόν τε κορέσαι, μὴ οὐ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ κακίαν λόγῳ τινὶ διορθωσάμενον; qui locus mire Nostrum illustrat. Eadem comparatio est apud Ovid. Fast. I. 211. *Creverunt et opes, et opum furiosa cupido: et, cum possideant plurima, plura volunt. Sic quibus intumuit suffusa venter ab unda, quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae.* Praeclaro vero artificio comparationi ipsam in-

Fugerit venis, et aquoſus albo
Corpore languor.

Redditum Cyri ſolio Phraatem
Dis-

involvit poeta ſententiam, quo maior ei ex hac lyrica brevitate vis accederet. Oratio plena erat: Sicuti in hydrope ſitis non tollitur, niſi morbi cauſſa ſublata: ita nec habendi cupiditas expletur, tollitur, niſi ipſo animi vitio ſublato. *Creſcit dirus hydrops*, augetur morbi diritas, ingraveſcit morbus. Ita quidem *dirus* commune morborum epitheton eſſet, ut Gr. νόσος ἀργαλέη, χαλεπή, *dira lues, dira peſtis* etc. Aptius tamen ad naturam huius morbi, omninoque magis poeticum videtur, ſi hydropem dirum interpreteris, ſitis explendae cupidum, ſiti inexplebili ardentem, qua fere ratione *dira fames, dira cupido* et al. dicuntur, Lucret. IV. 1082. *quoius quo pluria habemus, tam magis ardeſcit dira cuppedine pectus.* — *indulgens ſibi*, obſequendo bibendi cupiditati, dum ſitim explere conatur. — 14. *nec ſitim pellit*, ſedat, reſtinguit. Morbo adeo poeta tribuit, quod aegroti proprium erat. — *Niſi cauſſa morbi e venis fugerit*, niſi vitium, quod in venis latet, ſublatum fuerit, niſi corpus iſto vitio liberatum fuerit: cauſſam morbi tollas oportet, ſi ſitim, quae ei adhaeret, ſublatam vis. — *et aquoſus albo corpore languor*, h. aqua intercus, quae corpus *album* reddit, (λευκοφλεγματίαν vocant hoc hydropis genus medicorum ſilii) qua corpus tumet, eidem detrahatur, inde deducatur. Aqua iſta eſt cauſſa *languoris*, quatenus totum corpus vitioſo iſto humore inficitur, adfligitur, nam *languor*, *languere*, in genere de morbis dicitur. Docte adeo *aquoſus languor* pro ipſo hydrope ponitur. Iam, ſi comparationis ornatum demas, nuda ſententia erit: Avarus ab opum coacervandarum ſtudio non remittet, niſi pravam, quae animum eius obcaecat, evertas perſuaſionem, niſi oſtendas, divitias neminem beatum efficere. Egregie ad rem Seneca ep. 94. *Ipſa vitia removenda ſunt.* — *Niſi opiniones falſas, quibus laboramus, expuleris, non avarus, quomodo utendum pecunia ſit, exaudiet. Efficias oportet, ut ſciat, pecuniam nec bonum nec malum eſſe: oſtendas illi miſerrimos divites.*

v. 17. *ſqq.* E verae ſapientiae praeceptis *beatus non is eſt, quem vulgus appellat, ad quem magna pecunia confluxit: ſed*

Disfidens plebi numero beatorum
Eximit Virtus, populumque falsis
Dedocet uti

Vo-

lle, cui bonum omne in animo est, erectus, excelsus, et mirabilia calcans; (Senec. ep. 45.) vera felicitas posita est in externarum rerum contemtu, ἐν καταφρονήσει τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, Epictet. c. 19. 2. Observa virtutem lyricam poetae in tradenda hac sententia, quae vix poeticum colorem admittere videbatur. Quod e *virtutis* s. sapientiae vera notione ducitur, nimirum illum demum dici beatum oportere, qui opes magnifice contemnat, neutiquam vero, qui iis abundet, hoc ipsi Virtuti tanquam personae, quae rectum de his iudicium ferat, tribuitur. Eodem plane colore Seneca ep. 94. extr. *Inducenda est in occupatum locum Virtus, quae mendacia contra verum placentia exstirpet, quae nos a populo, cui nimis credimus, separet, ac finceris opinionibus reddat.* — *disfidens* in hoc *plebi*, disentiens a plebe, aliter ac plebs iudicans *eximit numero beatorum*, beatum negat eum, quem magnum felicemque populus vocat. Magnitudinem falsam speciali *regis* idea declaravit poeta, idque *Phraatis* per illud tempus *redditi* restituti *folio Cyri*, in regnum Parthicum. Phraates propter immanem crudelitatem a suis expulsus ad Scythas confugerat, quorum ope a. V. DCCXXX in regnum, victo Teridate, restituebatur. v. Dio LI. 18. Optime adeo evidentissimo Horatius Phraatis, qui varios casus et in sublimi maxime lubricos expertus esset, exemplo usus est, quo ostenderet, *ex constitutione vulgi beatos in isto invidioso fastigio suo tremontes et attonitos, longeque aliam de se opinionem habentes, quam ab aliis habeatur* (Senec. ep. 94. extr.), verbo, divites ac potentes homines non beatos esse. De personata hac felicitate eadem plane ratione idem Senec. ep. 80. *Vides illum Scythiae Sarmatiaeve regem insigni capitis decorum? Si vis illum aestimare totumque scire, qualis sit, fasciam solve.* — *dedocet populum falsis vocibus uti*, vulgo h. ils, qui externo splendore capiuntur, ostendit hoc exemplo, falso istos vocari felices, perverse eos iudicare, hacque admonitione *publicum* ipsis *errorem* (ut Seneca ep. I. vocat) *expellere* conatur. Docta hoc brevitate dixit *dedocere*. *Falsas voces* dicit, quae *malos sermones* Seneca l. l. Caeterum locum illustrat Boethius Consol. Phil. II. 6. *Atqui nec opes inexple-*

tam

Vocibus; regnum et diadema tutum
Deferens uni propriamque laurum,
Quis-

am reſtinguere avaritiam que-nt; nec poteſtas ſui compotem ecerit, quem vitioſe libidines in-olubilibus adſtrictum retinent utenis — Gaudetis enim res :ſe aliter habentes falſis com-ellare nominibus; itaque nec la potentia iure appellari poteſt.

v. 21. ſqq. Vni, ſoli huic con-a Virtus *regnum et diadema utum*, regni inſignia *defert*, gnum tanquam κτῆμα ἀναφαί-τον tribuit, regem, cui dia-ma, imperium, eripi nequeat, onuntiat. Eidem defert *lau-m propriam*, ei debitam, (niſi aeſtat: perpetuam, ut *propria unera* Serm. II. 2. 5. *propria na* Virg. Aen. VI. 871.) vere m victorem iudicat, qui di-tias contemnit, qui cupidita-ous imperat. E Stoicorum iloſophia ſententiae colorem ctum eſſe, facile apparet. His im *ſapiens uno minor eſt Iove, es, liber, honoratus, pulcher, o denique regum*, (Epp. I. 1. 6.) quatenus iſta grandi ſu-rcilio deſpicit, infra ſe poſita licat. Senec. Thyeſt. 334. ſqq. *gem non faciunt opes, non ntis nota regiae: rex eſt, qui uit metus, et diri mala pecto-*; v. 580. *mens regnum bona fidet*, et 388. *Rex eſt, qui uit nihil, rex eſt qui cupiet nihil. Ineſt* adeo *dignitas propria virtuti, quam protinus in eos, quibus fuerit adiuncta, transfundit*, Boeth. Conſol. Philoſ. III. 4. — *quisquis ingentes* auri argentique *acervos oculo irretorto*, oculis ad eos non reflexis *ſpectat*, h. qui aurum ita intuetur, ut, praeteriens id, oculos ad illud non retorqueat, ſicque vultu nullam habendi cupiditatem prodat, verbo, qui ὑπερορᾷ χρυσίον, ut Lucian. Piſc. p. 613. T. I. loco valde adpoſito: προθεὶς χρυσίον, καὶ δόξαν, καὶ ἡδονήν, ὧν μὲν ἂν αὐτῶν εἴδῃς ὑπεροράσαντα, καὶ μηδαμῶς ἐλκόμενον πρὸς τὴν ὄψιν, οὗτος ἔσω ὁ τῷ θαλῷ σεφόμενος· ὃν δ' ἂν ἀτενὲς ἀποβλέποντα, καὶ τὴν χεῖρα ὀρέγοντα ἐπὶ τὸ χρυσίον, ἀπάγειν caet. Senec. ep. 92. *Vadit audacter, et contemtor omnium*, nec ad pecuniam reſpicit: *aurum argentumque non ad hunc aeſtimat ſplendorem, quo imperitorum verberant oculos.* Hinc ἀμεταστρεπτί Graecis idem eſt ac ἀμελητί. v. doctam Ruhnk. notam ad Tim. Lex. p. 25. Atque ita recte hunc locum interpretatus eſt olim Cleric. Art. Crit. I. 2. p. 72. ſqq. et nuper Ouwens N. H. III. 3. p. 369. Docte vero poeta hominis acervos *praetereuntis* ſ. *relinquentis* imaginem τῷ *irretorto* indidit; et

Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

pectare h. l. non ea virtute ponitur, qua Gr. ὄψιν ἔχειν ἔν τινι et Lat. *oculum adlicere alicui rei* (veluti Cic. in Verr. II. 15, dicitur; sed est simpliciter, acervos ita spectare, ut, si eos relinquas, ab iis discedas, oculos ne retorqueas quidem ad eos. Atque sic non intelligo, quomodo haec viris doctis ἐκ παραλλήλου repugnantia videri potuerint, veluti Lamb. h. l, Abresch. ad Aesch. II. 15. p. 346. et aliis. Qua tamen specie plerosque inductos alteram hanc amplecti videas rationem, qua *oculo irretorto spectare* sit: ita spectare acervos, ut oculos alio non retorqueas, sed eos in acervis defixos habeas; adeoque oculis rectis, qui auri fulgore non praestringantur, aspicere acervos, animo nulla admiratione, aut cupiditate divitiarum perturbato: eadem sententia, quae nec ratione, usuve loquendi destituta est. Seneca ep. 48. *grandia locuti, effecturos vos, ut non magis auri fulgor, quam gladii, perstringat oculos meos, ut ingenti constantia, quod omnes optant, calcem.* Synes. Or. de regno p. 30. ὡς οὐκ εἰκός γε αὐτὸν διαράμενον βλοσυροῖς ὀφθαλμοῖς ἀντιβλέψαι χρυσίῳ· τουναντίον μὲν αἰδεσθῆναι τε καὶ ἐνδοῦναι καὶ τελευτῶντα περιπτύξεσθαι. cf. Lamb. ad h. l. Burm. ad Quinctil. Declam. VIII. c. 9. et Abresch. ad Aesch. l. l. Si tamen subtilius agas, impediti quid ac spinosi sententiae hoc modo erutae inhaerere facile deprehendas; et ἀμφιβολίαν, quae inde oritur, vix habes, quomodo removeas. Nam et avarus irretorto, defixo, h. cupido vultu *nummos* suos *in arca contemplatur* (Serm. I. 1. 65.) quod Graecis est ἀτενὲς ὁρᾷν. cf. Lucian. l. l. Diogenian. apud Schott. in Adag. p. 198. ἀτενὲς ὁρᾷν, ἐπὶ τῶν φιλοδούντων τισίν.

CAR-

CARMEN III.

ARGVMENTVM.

Tritum atque ab Horatio multoties inculcatum de fruenda vita praeceptum nova atque exquisitiore sententiarum conversione repraesentat hoc carmine poeta, ut mirum adeo non sit, interpretes in summa eius constituenda a vero paulum aberrasse. Vulgaris nimirum idearum progressio erat: Fruere, o Delli, vitae commodis, quandoquidem mors, cuius ad omnes fatalis necessitas pertinet, nos omnibus iis, quae suavia ac iucunda censentur, exuit, et haec ipsa vitae usura, quae nobis data est, paucorum admodum dierum summula circumscripta est. Quibus quidem, ut recte perfruaris, neve tibi ipse fructum intercipias, animum tuum adversus utramque fortunam firmatum atque ita tene compositum, ut nec secundis rebus nimium efferaris, neve adversis deprimaris. Docte vero poeta ab hac gnome, quae omnis felicitatis fundamentum haberi debet, exorsus ad primariam carminis sententiam de sectandis vitae deliciis transit, eamque vividissimis coloribus depingit! Iam Q. Dellius, ad quem hoc carmen scriptum est, erat homo varius, ac desultor bellorum civilium, ut Messala eum indigitat apud Senec. Suas. I. 6. Ad Octaviani partes cum a. V. DCCXXIII. transisset, magna eius gratia, magnisque opibus floruit; unde post hunc annum h. c. scriptum recte suspiceris. De Dellio v. Vellei. II. 84.

Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

pectare h. l. non ea virtute ponitur, qua Gr. ὄψιν ἔχειν ἔν τινι et Lat. *oculum adlicere alicui rei* (veluti Cic. in Verr. II. 15, dicitur; sed est simpliciter, acervos ita spectare, ut, si eos relinquas, ab iis discedas, oculos ne retorqueas quidem ad eos. Atque sic non intelligo, quomodo haec viris doctis ἐκ παραλλήλου repugnantia videri potuerint, veluti Lamb. h. l, Abresch. ad Aesch. II. 15. p. 346. et aliis. Qua tamen specie plerosque inductos alteram hanc amplecti videas rationem; qua *oculo irretorto spectare* fit: ita spectare acervos, ut oculos alio non retorqueas, sed eos in acervis defixos habeas; adeoque oculis rectis, qui auri fulgore non praestringantur, aspicere acervos, animo nulla admiratione, aut cupiditate divitiarum perturbato: eadem sententia, quae nec ratione, usuve loquendi destituta est. Seneca ep. 48. *grandia locuti, effecturos vos, ut non magis auri fulgor, quam gladii, perstringat oculos meos, ut ingenti constantia, quod omnes optant, calcem.* Synes. Or. de regno p. 30. ὡς οὐκ εἰκός γε αὐτὸν διαράμενον βλοσυροῖς ὀφθαλμοῖς ἀντιβλέψαι χρυσίῳ· τοὐναντίον μὲν αἰδεσθῆναι τε καὶ ἐνδοῦναι καὶ τελευτῶντα περιπτύξεσθαι. cf. Lamb. ad h. l. Burm. ad Quinctil. Declam. VIII. c. 9. et Abresch. ad Aesch. l. l. Si tamen subtilius agas, impediti quid ac spinosi sententiae hoc modo erutae inhaerere facile deprehendas; et ἀμφιβολίαν, quae inde oritur, vix habes, quomodo removeas. Nam et avarus irretorto, defixo, h. cupido vultu *nummos* suos *in arca contemplatur* (Serm. I. 1. 65) quod Graecis est ἀτενὲς ὁρᾷν. cf. Lucian. l. l. Diogenian. apud Schott. in Adag. p. 198. ἀτενὲς ὁρᾷν, ἐπὶ τῶν φιλοδόντων τισίν.

CARMEN III.

ARGVMENTVM.

Tritum atque ab Horatio multoties inculcatum de fruenda vita praeceptum nova atque exquisitiore sententiarum conversione repraesentat hoc carmine poeta, ut mirum adeo non sit, interpretes in summa eius constituenda a vero paulum aberrasse. Vulgaris nimirum idearum progressio erat: Fruere, o Delli, vitae commodis, quandoquidem mors, cuius ad omnes fatalis necessitas pertinet, nos omnibus iis, quae suavia ac iucunda censentur, exuit, et haec ipsa vitae usura, quae nobis data est, paucorum admodum dierum summula circumscripta est. Quibus quidem, ut recte perfruaris, neve tibi ipse fructum intercipias, animum tuum adversus utramque fortunam firmatum atque ita tene compositum, ut nec secundis rebus nimium efferaris, neve adversis deprimaris. Docte vero poeta ab hac gnome, quae omnis felicitatis fundamentum haberi debet, exorsus ad primariam carminis sententiam de sectandis vitae deliciis transit, eamque vividissimis coloribus depingit! Iam Q. Dellius, ad quem hoc carmen scriptum est, erat homo varius, ac desultor bellorum civilium, ut Messala eum indigitat apud Senec. Suas. I. 6. Ad Octaviani partes cum a. V. DCCXXIII. transisset, magna eius gratia, magnisque opibus floruit; unde post hunc annum h. c. [illegible] De Dellio v. Vellei. II. 84.

et ibi Ruhnk. Dio XLIX. 39. et ibi Fabric. E ſententiarum autem, quem modo deſcripſimus, nexu facile intelligitur, parum recte illos facere, qui mores et animum Dellii varium initiò carminis a poeta notari, eique univerſe mentis commendari conſtantiam volunt. Elocutionem carminis doctam ac vividam, numerorumque ſuavitatem obſervent humanitatis ſtudioſi.

AD

AD DELLIVM.

Aequam memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Laetitia, morituro, Delli,
Seu

v. 1. *sq.* Vtramque fortunam moderate feras, in utraque fortuna compositae mentis habitum serva. Ornate hanc sententiam duobus membris extulit poeta. *Memento servare*, graviter, ut in re, quae maximi ad vitam beatam est momenti, inculcanda (ut I. 7. 17. III. 29. 32. qua eadem virtute μίμνησο Epicteto, et aliis in usu) pro, serva, obtine *mentem aequam*, ne deprimaris, ne perturberis animo *in arduis rebus* in adversa fortuna, aequo iniquam fortunam perfer animo. *Mens aequa*, animus aequus, est erectus, fortis, qui non succumbit *cedit malis; sed contra audentior it*; quae ratio vel in vulgaribus loquendi formis *aequo animo adversa ferre, iniquo pati*, et sim. obtinet. Plaut. Rud. II. 3. 71. *Animus aequus optimum est aerumnae condimentum.* Boeth. Consol. II. 4. *beata fors omnis est aequanimitate tolerantis.* Alii in genere accipiunt mentem aequam, animum aequabilem, in utraque fortuna sibi constantem, neque elatum in secundis (qua notione est apud Ovid. Amor. II. 438. *Nec facile est aequa commoda mente pati*) neque in adversis depressum; nec vident, aperte disiungi a poeta, sibique opponi mentem aequam in adversis, et moderatam (v. 3.) in secundis rebus. *Res arduae* difficiles, molestae, *συμφοραὶ σκληραί*, adversae, malae, vi oppositionis v. 2. — idemque in *bonis*, prosperis, secundis rebus serva eam *temperatam*, animum gere temperantem sibi *ab insolenti laetitia*, cohibe te, tempera tibi, quo minus laetitia efferaris, exultes, insolenter, arroganter te geras, moderate, *bene ferre magnam discere fortunam*, III. 27. 74. Incertus in Grotii Excerpt. trag. p. 909. ἀγαθὸς ἀνὴρ λέγοιθ' ὁ φέρων εὖ τ' ἀγαθά, ἀγαθὸς ἂν εἴη καὶ ὁ φέρων καλῶς κακά. — *morituro*, quandoquidem tibi moriendum est, (v. I. 28. 4.) *seu maestius omni tem-*

Seu maestus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis
Interiore nota Falerni.

Qua

tempore, omnes annos *vixeris*, in perpetuo maerore vitam egeris, genium tuum defraudaveris (apposite Antiphanes c. IV. (Anal. Br. II. 205.) *ὁ δὲ χρόνος, ὡς τόκον, οὕτω καὶ πολιὸν τίκτει γῆρας ἐπερχόμενος· κοὔτε πιὼν οὔτ' ἄνθος ἐπὶ κροτάφοις ἀναδήσας, οὐ μύρον, οὐ γλαφυρὸν γνοὺς πότ' ἐρώμενον, τεθνήξῃ, πλουτοῦσαν ἀφεὶς μεγάλην διαθήκην.*) *seu* iucunde vixeris. Nexus sententiarum videtur: Moriendi nobis proposita conditio monet nos, ut vitae bonis, dum licet, fruamur; atqui fructum istorum tibi ipse intercipias, nisi animum habeas tranquillum et adversus omnes fortunae insidias compositum. Hunc igitur tibi para, in hoc maxime enitere, ut eum sic ad fruendas vitae delicias informes, ac fingas. Docte haec ita invertit poeta: Animo opus est tranquillo, ut iucunde vivas; (hoc e vv. 5. sqq. eliciendum) ad hoc exhortatur vitae brevitas, mortisque cogitatio, (*moriture*), quae certo imminet, etiamsi nullum vitae fructum ceperis, omnibusque, quae vitam iucundam efficiunt, nos exuit commodis; Quare fruere istis, dum licet etc. Alia agunt intpp. qui mortis meditationem praesentissimum tranquilli in utraque fortuna animi servandi adiumentum a poeta adferri volunt. Iam illa, „seu iucunde vixeris" vide quam suavi pictura, cuius imago omnes sensus delinit, poeta expresserit. Iucundam vitam declaravit suo more, per compotationem in amoena regione. v. I. 1. 21. sqq. Oratio in his admodum docta et exquisita. — *in remoto gramine* in amoeno recessu. Cf. V. 2. 24. — *per dies festos*, festis diebus. Intellige sacra deorum agrestium (quo vel remoti graminis mentio ducit) quibus *non rubor* erat *madere*, *errantes aut male ferre pedes*. Tibull. II. 1. 30. Cf. ad I. 4. 11. — *te reclinatum bearis*, exquisitiori forma, pro, *reclinatus*, fusus te *bearis*, recreaveris, exhilaveris Falerno optimo. Pro hoc est, *interiore nota Falerni* h. interioris F. interius reconditi, quippe *ad festas dapes repositi* (V. 9. 1.) adeoque praestantioris, vetusti. *Nota Falerni* est cadus vini, cuius nota ostendit, Falernum in eo servari. Adscripta, enim cuique amphorae erat nota, s. titulus, qui

Qua pinus ingens albaque populus
Vmbram hoſpitalem conſociare amant
Ramis, et obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo:

Huc

qui patriam vini et annum, quo conditum eſſet, monſtraret; res nota. Eſt adeo ſimpliciter pro Falerno (ut Serm. I. 10. 24. *ut Chio nota ſi commiſta Falerni eſt.*) neque in hoc vini virtus quaerenda, quam poeta unice a loco, ubi repoſium erat, cellae ſcilicet vinariae interiori deſignat.

v. 9. *ſqq.* In tam certo igitur tamque anguſto vitae termino ne quaeſo fructum eius deſeras, aut in craſtinum diem differas. At multo acrior ac vividior in exhortando ad iucunde beateque vivendum poeta ipſo ſtatim, quod praeſens datum eſt, temporis momento frui, illicoque convivales lautitias apparari iubet. Suaviſſimis vero, quibus convivii ſcenam adornaret, uſus eſt coloribus; quos ipſos e fundo Dellii petitos, haud temere ſtatuas e v. 18. — Vulgaris ratio erat: Age ſub hanc umbram concedamus, genioque ibi litemus. At γραφικωτέρως poeta: *Qua* parte, δεικτικῶς, hic, ubi pinus et populus umbram conferunt; pro hoc quanto ornatius, *amant conſociare umbram ramis*, arcte conſociant ramos, connexis invicem ramis denſam umbram efficiunt. Iam obſerva dilectum epithetorum. Pinus *ingens*, adeoque diffuſis ramis, patula, opaca. Populus *alba*, ob folia interius candida; cf. Virg. Ecl. IX. 41. Aen. VIII. 276. *Vmbra hoſpitalis* quae grato ſuo refrigerio nos invitat, in qua lubenter requieſcimus, commoramur, mira ſuavitate. Ovid. Met. X. 555. *ecce opportuna ſua* blanditur *populus umbra, datque torum ceſpes. blanditur*, h. blande invitat. Ita et in Tibullo II. 5. 42. *tum vocat errantes hoſpita terra deos* magis poeticum erit, ſi terram *hoſpitam* explices, quae gratam ſedem oſtendit, praebet. *Amant conſociare*, cum vi, arcte ſe invicem amplectuntur, ambitioſe ſe conſtringunt, amantium inſtar. Quo ſenſu *ederas laſcivas* dixit I. 36. extr. Lucian. Amorr. §. 12. (T. II. p. 410.) παντί γε μὴν δένδρῳ περιπλέγδην ὁ φίλερως προσείρπυε κιττός. De hoc uſu v. *amare* fuſe egimus ad I. 25. 4. Lambin. cum aliis quibusdam *amant* pro ſolent, φιλοῦσι dictum vult, invitis Gratiis. — *et* qua *lympha obliquo rivo*, lympha, aqua rivi, rivus obliquo curſu defertur, curſum obliquat,

Seu maestus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis
Interiore nota Falerni.

Qua

tempore, omnes annos *vixeris*, in perpetuo maerore vitam egeris, genium tuum defraudaveris (appoſite Antiphanes c. IV. (Anal. Br. II. 205.) ὁ δὲ χρόνος, ὡς τόκον, οὕτω καὶ πολλὸν τίκτει γῆρας ἐπερχόμενος· κοὔτε πιὼν οὔτ' ἄνθος ἐπὶ κροτάφοις ἀναθήσας, οὐ μύρον, οὐ γλαφυρὰν γνοὺς πότ' ἐρώμενον, τεθνήξῃ, πλουταῦσαν ἀφεὶς μεγάλην διαθήκην.) *ſen* iucunde vixeris. Nexus ſententiarum videtur: Moriendi nobis propoſita conditio monet nos, ut vitae bonis, dum licet, fruamur; atqui fructum iſtorum tibi ipſe intercipias, niſi animum habeas tranquillum et adverſus omnes fortunae inſidias compoſitum. Hunc igitur tibi para, in hoc maxime cuitere, ut eum ſic ad fruendas vitae delicias informes, ac fingas. Docte haec ita invertit poeta: Animo opus eſt tranquillo, ut iucunde vivas; (hoc e vv. 5. ſqq. eliciendum) ad hoc exhortatur vitae brevitas, mortisque cogitatio, (*morituro*), quae certo imminet, etiamſi nullum vitae fructum ceperis, omnibusque, quae vitam iucundam efficiunt, nos exuit commodis; Quare fruere iſtis, dum licet etc. Alia agunt intpp. qui mortis meditationem praeſentiſſimum tranquilli in utraque fortuna animi ſervandi adiumentum a poeta adferri volunt. Iam illa, „ſeu iucunde vixeris" vide quam ſuavi pictura, cuius imago omnes ſenſus delinit, poeta expreſſerit. Iucundam vitam declaravit ſuo more, per compotationem in amoena regione. v. I. 1, 21. ſqq. Oratio in his admodum docta et exquiſita. — *in remoto gramine* in amoeno receſſu. Cf. V. 2. 24. — *per dies feſtos*, feſtis diebus. Intellige ſacra deorum agreſtium (quo vel remoti graminis mentio ducit) quibus *non rubar* erat *mader errantes aut male ferre pedes*. Tibull. II. 1. 30. Cf. ad I. 4 11. — *te reclinatum bearis*, exquiſitiori formula, pro, *reclinatus*, fuſus te *bearis*, recreveris, exhilaveris Falerno optimo. Pro hoc eſt, *interiore nota Falerni* h. interioris F. interius reconditi, quippe *ad feſtas dapes repoſiti* (V. 9. 1.) adeoque praeſtantioris, vetuſti. *Nota Falerni* eſt cadus vini, cuius nota oſtendit, Falernum in eo ſervari. Adſcripta enim cuique amphorae erat nota, ſ. titulus, qui

Qua pinus ingens albaque populus
Vmbram hoſpitalem conſociare amant
Ramis, et obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo:

Huc

qui patriam vini et annum, quo conditum eſſet, monſtraret; res nota. Eſt adeo ſimpliciter pro Falerno (ut Serm. I. 10. 24. *ut Chio nota ſi commiſta Falerni eſt.*) neque in hoc vini virtus quaerenda, quam poeta unice a loco, ubi repoſitum erat; cellae ſcilicet vinariae interiori deſignat.

v. 9. *ſqq.* In tam certo igitur tamque anguſto vitae termino ne quaeſo fructum eius deſeras, aut in craſtinum diem differas. At multo acrior ac vividior in exhortando ad iucunde beateque vivendum poeta ipſo ſtatim, quod praeſens datum eſt, temporis momento frui, illicoque convivales lautitias apparari iubet. Suaviſſimis vero, quibus convivii ſcenam adornaret, uſus eſt coloribus; quos ipſos e fundo Dellii petitos, haud temere ſtatuas e v. 18. — Vulgaris ratio erat: Age ſub hanc umbram concedamus, genioque ibi litemus. At γραφικωτέρως poeta: *Qua* parte, δεικτικῶς, hic, ubi pinus et populus umbram conſerunt; pro hoc quanto ornatius, *amant conſociare umbram ramis*, arcte conſociant ramos, connexis invicem ramis denſam umbram efficiunt. Iam obſerva dilectum epithetorum. Pinus *ingens*, adeoque diffuſis ramis, patula, opaca. Populus *alba*, ob folia interius candida; cf. Virg. Ecl. IX. 41. Aen. VIII. 276. *Vmbra hoſpitalis* quae grato ſuo refrigerio nos invitat, in qua lubenter requieſcimus, commoramur; mira ſuavitate. Ovid. Met. X. 555. *ecce opportuna ſua* blanditur *populus umbra, datque torum veſpes. blanditur*, h. blande invitat. Ita et in Tibullo II. 5. 42. *tum vocat errantes hoſpita terra deos* magis poeticum erit, ſi terram *hoſpitam* explices, quae gratam ſedem oſtendit, praebet. *Amant conſociare*, cum vi, arcte ſe invicem amplectuntur, ambitioſe ſe conſtringunt, amantium inſtar. Quo ſenſu *ederas laſcivas* dixit I. 36. extr. Lucian. Amorr. §. 12. (T. II. p. 410.) παντὶ γε μὴν δένδρῳ περιπλέγδην ὁ φιλέρως προσείρπυε κιττός. De hoc uſu v. *amare* fuſe egimus ad I. 25. 4. Lambin. cum aliis quibusdam *amant* pro ſolent, φιλοῦσι dictum vult, invitis Gratiis. — *et* qua *lympha obliquo rivo*, lympha, aqua rivi, rivus obliquo curſu defertur, curſum obliquat,

Crescit indulgens sibi dirus hydrops,
Nec sitim pellit, nisi causa morbi

Fu-

Occidentem terrarum *ultimo* Romanis erat. I. 36. 4. In utraque terra, maxime in Africa, Romani amplissimos fundos possidebant. v. ad I. 1. 9. Qua speciali idea opulentia in genere h. l. docte designatur. *Iungere* alias de continua agrorum possessione dicitur. Lucan. 1. 168. *tunc longos iungere fines agrorum — et longa sub ignotis extendere iura colonis;* h. l. est simpliciter, possessioni suae adiicere, adquirere. Claudian. XV. 4. *Iunximus Europen Libyae*, colore orationis ex hoc ipso loco ducto. — *et uterque Poenus serviat uni*, plane eadem sententia, alia tantum idea adornata, ad quam poeta τῷ *regnare* v. 9. facile ducebatur. Hoc si teneas, expedita est *utriusque Poeni* interpretatio. Sunt adeo Carthaginenses et in Africa, et in Hispania, cuius oram maritimam aliquando tenuere. Vide omnino Obss. — *serviat*, pareat *uni* tibi, tibi subiectus sit, h. s. unus omnes istos terrarum tractus possideas. Praeclare igitur respondet *servire* τῷ *regnare*. Similiter Cic. Quaest. Tusc. I. 22. *agros et maria hominum utilitati parere* dixit.

v. 13 — 16. Avari enim cupiditas nunquam expletur, immo *crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit*, Iuven. XIV. 139. Basil. de leg. Graec. libris p. 107. ὅσῳ περ ἂν πλείω προσκεμβάλλωνται, τοῦ ἴσου δέοντα ἢ μᾶλλον πλείονος πρὸς τὴν τῆς ἐπιθυμίας ἐκπλήρωσιν, κατὰ τὸν Ἐξηκεστίδου Σόλωνα, ὃς φησι: (Anal. Br. I. 67.) πλούτου δ' οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνθρώποις κεῖται· οἱ γὰρ νῦν ἡμῶν πλείστου ἔχουσι βίου, διπλάσιον σπεύδουσι. Cf. III. 16, 17. et 24, extr. Qui igitur hoc animi vitio s. morbo (ἀργυρέην νόσον Nonnus alicubi appellat) laborat, similis plane est hydropico, cuius sitis restingui nequit. Iam Polyb. Hist. L. XIII. 1. καθάπερ ἐπὶ τῶν ὑδρωπικῶν οὐδέποτε κοπὴ παῦλαν οὐδὲ κόρον τῆς ἐπιθυμίας ἡ τῶν ἔξωθεν ὑγρῶν παράθεσις, ἐὰν μὴ τὴν ἐν αὐτῷ τῷ σώματι διάθεσιν ὑγιάσῃ τις, τὸν αὐτὸν τρόπον τὴν πρὸς πλεῖον ἐπιθυμίαν οἴοντε κορέσαι, μὴ οὐ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ κακίαν λόγῳ τινὶ διωρθωκέναι; qui locus mire Nostrum illustrat. Eadem comparatio est apud Ovid. Fast. I. 211. *Creverunt et opes, et opum furiosa cupido: et, cum possideant plurima, plura volunt. Sic quibus intumuit suffusa venter ab unda, quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae.* Praeclaro vero artificio comparationi ipsam in-

Fugerit venis, et aquoſus albo
Corpore languor.

Redditum Cyri ſolio Phraatem
Dis-

involvit poeta ſententiam, quo maior ei ex hac lyrica brevitate vis accederet. Oratio plena erat: Sicuti in hydrope ſitis non tollitur, niſi morbi cauſſa ſublata: ita nec habendi cupiditas expletur, tollitur, niſi ipſo animi vitio ſublato. *Creſcit dirus hydrops*, augetur morbi diritas, ingraveſcit morbus. Ita quidem *dirus* commune morborum epitheton eſſet, ut Gr. νόσος ἀργαλέη, χαλεπή, *dira lues, dira peſtis* etc. Aptius tamen ad naturam huius morbi, omninoque magis poeticum videtur, ſi hydropem dirum interpreteris, ſitis explendae cupidum, ſiti inexplebili ardentem, qua fere ratione *dira fames, dira cupido* et al. dicuntur, Lucret. IV. 1082. *quoius quo plura habemus, tam magis ardeſcit dira cuppedine pectus.* — *indulgens ſibi*, obſequendo bibendi cupiditati, dum ſitim explere conatur. — 14. *nec ſitim pellit*, ſedat, reſtinguit. Morbo adeo poeta tribuit, quod aegroti proprium erat. — *Niſi cauſſa morbi e venis fugerit*, niſi vitium, quod in venis latet, ſublatum fuerit, niſi corpus iſto vitio liberatum fuerit: cauſſam morbi tollas oportet; ſi ſitim, quae ei adhaeret, ſublatam vis. — *et aquoſus albo corpore languor*, h. aqua intercus, quae corpus *album* reddit, (λευκοφλεγματίαν vocant hoc hydropis genus medicorum filii) qua corpus tumet, eidem detrahatur, inde deducatur. Aqua iſta eſt cauſſa *languoris*, quatenus totum corpus vitioſo iſto humore inficitur, adfligitur, nam *languor*, *languere*, in genere de morbis dicitur. Docte adeo *aquoſus languor* pro ipſo hydrope ponitur. Iam, ſi comparationis ornatum demas, nuda ſententia erit: Avarus ab opum coacervandarum ſtudio non remittet, niſi pravam, quae animum eius obcaecat, everſas perſuaſionem, niſi oſtendas, divitias neminem beatum efficere. Egregie ad rem Seneca ep. 94. *Ipſa vitia removenda ſunt.* — *Niſi opiniones falſas, quibus laboramus, expuleris, non avarus, quomodo utendum pecunia ſit, exaudiet. Efficias oportet, ut ſciat, pecuniam nec bonum nec malum eſſe: oſtendas illi miſerrimos divites.*

v. 17. *ſqq.* E verae ſapientiae praeceptis *beatus non is eſt, quem vulgus appellat, ad quem magna pecunia confluxit: ſed*

Disfidens plebi numero beatorum
Eximit Virtus, populumque falsis
Dedocet uti

Vo-

lle, cui bonum omne in animo est, erectus, excelsus, et mirabilia calcans; (Senec. ep. 45.) vera felicitas posita est in externarum rerum contemtu, ἐν καταφρονήσει τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, Epictet. c. 19. 2. Observa virtutem lyricam poetae in tradenda hac sententia, quae vix poeticum colorem admittere videbatur. Quod e *virtutis* s. sapientiae vera notione ducitur, nimirum illum demum dici beatum oportere, qui opes magnifice contemnat, neutiquam vero, qui iis abundet, hoc ipsi Virtuti tanquam personae, quae rectum de his iudicium ferat, tribuitur. Eodem plane colore Seneca ep. 94. extr. *Inducenda est in occupatum locum Virtus, quae mendacia contra verum placentia exstirpet, quae nos a populo, cui nimis credimus, separet, ac finceris opinionibus reddat.* — *disfidens* in hoc *plebi*, dissentiens a plebe, aliter ac plebs iudicans *eximit numero beatorum*, beatum negat eum, quem magnum felicemque populus vocat. Magnitudinem falsam speciali *regis* idea declaravit poeta, idque *Phraatis* per illud tempus *reddititi* restituti *Solio Cyri*, in regnum Parthicum. Phraates propter immanem crudelitatem a suis expulsus ad Scythas confugerat, quorum ope a. V. DCCXXX in regnum, victo Teridate, restituebatur. v. Dio LI. 18. Optime adeo evidentissimo Horatius Phraatis, qui varios casus et in sublimi maxime lubricos expertus esset, exemplo usus est, quo ostenderet, *ex constitutione vulgi beatos in isto invidioso fastigio suo tremontes et attonitos, longeque aliam de se opinionem habentes, quam ab aliis habeatur* (Senec. ep. 94. extr.), verbo, divites ac potentes homines non beatos esse. De personata hac felicitate eadem plane ratione idem Senec. ep. 80. *Vides illum Scythiae Sarmatiaeve regem insigni capitis decorum? Si vis illum aestimare totumque scire, qualis sit, fasciam solve.* — *dedocet populum falsis vocibus uti*, vulgo h. iis, qui externo splendore capiuntur, ostendit hoc exemplo, falso istos vocari felices, perverse eos iudicare, hacque admonitione *publicum* ipsis *errorem* (ut Seneca ep. I. vocat) *expellere* conatur. Docta hoc brevitate dixit *dedocere*. *Falsas voces* dicit, quae *malos sermones* Seneca l. l. Caeterum locum illustrat Boethius Consol. Phil. II. 6. *Atqui nec opes inexple-*

tam

Vocibus; regnum et diadema tutum
Deferens uni propriamque laurum,
Quis-

tam reſtinguere avaritiam queunt; nec poteſtas ſui compotem fecerit, quem vitioſe libidines inſolubilibus adſtrictum retinent catenis — Gaudetis enim res eſe aliter habentes falſis comellare nominibus; itaque nec lla potentia iure appellari poteſt.

v. 21. *ſqq. Vni,* ſoli huic contra Virtus *regnum et diadema utum,* regni inſignia *defert,* egnum tanquam κτῆμα ἀνεφαίετον tribuit, regem, cui diaema, imperium, eripi nequeat, ronuntiat. Eidem defert *laum propriam,* ei debitam, (niſi raeſtat: perpetuam, ut *propria unera* Serm. II. 2. 5. *propria ona* Virg. Aen. VI. 871.) vere um victorem iudicat, qui diitias contemnit, qui cupiditaibus imperat. E Stoicorum hiloſophia ſententiae colorem nctum eſſe, facile apparet. His uim *ſapiens uno minor eſt Iove, ives, liber, honoratus, pulcher, ex denique regum,* (Epp. I. 1. 06.) quatenus iſta grandi ſuercilio deſpicit, infra ſe poſita idicat. Senec. Thyeſt. 334. ſqq. *egem non faciunt opes, non ontis nota regiae: rex eſt, qui ɔſuit metus, et diri mala pecto; v.* 380. *mens regnum bona ɔſſidet,* et 388. *Rex eſt, qui etuit nihil, rex eſt qui cupiet nihil. Ineſt* adeo *dignitas propria virtuti, quam protinus in eos, quibus fuerit adiuncta, transfundit,* Boeth. Conſol. Philoſ. III. 4. — *quisquis ingentes* auri argentique *acervos oculo irretorto,* oculis ad eos non reflexis *ſpectat,* h. qui aurum ita intuetur, ut, praeteriens id, oculos ad illud non retorqueat, ſicque vultu nullam habendi cupiditatem prodat, verbo, qui ὑπερορᾷ χρυσίον, ut Lucian. Piſc. p. 613. T. I. loco valde adpoſito: προθεὶς χρυσίον, καὶ δόξαν, καὶ ἡδονήν, ὧν μὲν ἂν αὐτῶν εἴδῃς ὑπεροροῦντα, καὶ μηδαμῶς ἑλκόμενον πρὸς τὴν ὄψιν, οὗτος ἔσω ὁ τῷ θαλῷ σεφόμενος· ὃν δ' ἂν ἀτενὲς ἀποβλέποντα, καὶ τὴν χεῖρα ὀρέγοντα ἐπὶ τὸ χρυσίον, ἀπάγειν caet. Senec. ep. 92. *Vadit audacter, et contemtor omnium,* nec ad pecuniam reſpicit: *aurum argentumque non ad hunc aeſtimat ſplendorem, quo imperitorum verberant oculos.* Hinc ἀμεταστρεπτί Graecis idem eſt ac ἀμελητί. v. doctam Ruhnk. notam ad Tim. Lex. p. 25. Atque ita recte hunc locum interpretatus eſt olim Cleric. Art. Crit. I. 2. p. 72. ſqq. et nuper Ouwens N. H. III. 3. p. 369. Docte vero poeta hominis acervos *praetereuntis* ſ. *relinquentis* imaginem τῷ *irretorto* indidit; et

Sed ne, relictis, Musa procax, iocis,
Ceae retractes munera Naeniae:

Mecum

Stat. Theb. XII. 410. de Ismeno: *turbatus adhuc et sanguine decolor ibat.* Sidonius *Metauri gurgites* Asdrubalis caede *decoloratos* ait L. I. ep. 5. Sic *mare Siculum Poeno sanguine purpureum* II. 12. 2. Porzenti speciem Lucani phantasma habet III. 573. *cruor altus in undis spumat, et obducti concrescunt sanguine fluctus.* — 36. *Quae* omnino *ora* expers est civilis belli? Sic totius loci sententiam poeta complexus videri debet. In specie tamen accipere praestat: Etiam longe disitas, remotissimas mundi plagas cruore nostro infecimus.

v. 37 — 40. Praeclara inflexione iam revocat Musam suam a tam gravi ac sublimi argumento, eamque ad leviora canenda hortatur. Similis correctio III. 3. extr. — *relictis iocis*, argumento carminum levi, lusibus tantum et iocis occupato; nam in hoc solo Musam suam regnare modeste profitetur. Cf. I. 6. extr. Similiter *molles modos citharae* suae tribuit II. 12. 3. et *lyram iocosam* vocat III. 3. 69. — *Musam procacem* accipiunt fere pro, quae fines suos migrat, quae se carminis generi immiscet, ad quod facta non est, audax, temeraria; sed est simpliciter, proterva, petulans, lasciva, iocosa. Ratio adeo inest, cur iocos, ipsi proprios, relinquere non debeat. Stat. Silv. I. 5. 13. *procax myrtis ederisque soluta fronte verecundo Clio mea iudit Etrusco.* Similiter *Elegiam* Stellae *petulantem* vocat idem Silv. I. 2. 7. — 38. *munera Ceae Naeniae* docte et exquisite poeta appellat carmina lugubria Simonidis Cei, θρήνους, *lacrimas Simonideas* Catullo XXXVIII. 8. dictas. Frequentata nimirum poetis ratione carmina sunt dona Musarum. Catull. LXVIII. 10. *Muneraque et Musarum hinc petis et Veneris.* Theogn. 244. ἀγλαὰ Μουσάων δῶρα ἰοστεφάνων. Archiloch. II. (Anal. Br. I. 40.) Εἰμὶ δ' ἐγὼ θεράπων μὲν Ἐνυαλίοιο ἄνακτος, καὶ Μουσέων ἐρατὸν δῶρον ἐπιστάμενος. Vet. Inscr. apud Murat. p. 1086. et Fleetw. p. 202. δῶρά γε Μουσάων καὶ βρέφος ὢν ἀγαπῶν. Iam vulgarior loquendi forma, quaecque omnia Simonidis complecteretur carmina, erat: *munera Ceae Musae* ea dicere (uti *Graiam Cumenam* dixit II. 16. 38. *Musam Teiam* Ovid. Trist. II. 364.) Vt igitur peculiare carminum Simonidis genus, θρήνους, designaret poeta, exquisita ratione in specie eas vocat munera *Naeniae*, tanquam deae istorum carminum lugubrium praesidis, fere ut Elegiam, elego-

Mecum Dionaeo ſub antro
Quaere modos leviore plectro.

gorum, Tragoediam tragicae rei praeſidem poetae faciunt. Sic non opus eſt, Naeniam illam ſatis obſcurae religionis deam cum quibusdam huc trahere. Alii munera naeniae dici volunt, ut *munera militiai* Lucretio; patum apte. — *retractes*, iteres, idem argumentum tractes, ne triſtibus immoreris. — 39. 40. *Mecum* potius *quaere modos lev. pl.* leviusſ feri lyram ſ. fides plectro, leviores modos ſ. cantus lyra mecum modulare, remiſſioris argumenti carmina mecum meditare, lude. Heroica enim, omninoque gravioris argumenti carmina intentiorem et vocis (*μέγα φοφέουσαν ἀοιδήν* Callim. in fragmm. Bentl. CLXV. *os magnum* Propert. II. 8. 16. *os magna ſonaturum* Serm. I. 4. 44.) et lyrae modulationem e poetico loquendi uſu requirunt. Senec. Agam. 329. *Sed quale ſoles* leviore lyra *flectere carmen ſimplex, luſus cum docta tuos Muſa receniſet. Licet* et chorda graviore ſones. *Quale canebas, cum Titanas fulmine miſſo fregere dei;* laudante iam Bentl. Eodem ſenſu *maius plectrum* IV. 2. 33. *numeri leviores* Ovid. Amor. I. 1, 19. — *ſub antro Dionaeo*, Veneri dicato, adeoque luſus amatorios, carmina amatoria: nota imagine. v. I. 32. 1. et III. 4, 40. Appoſite Ovid. Amor. II. 18. 3. *Nos, Macer, ignava Veneris ceſſamus in umbra.* Colorem e Noſtro duxit Statius Silv. IV. 5. 57. *Hic plura pones vocibus et modis paſſim ſolutis: ſed memor interim noſtri, verecundo latentem barbito ingemina ſub antro.*

CAR-

CARMEN II.

ARGVMENTVM.

Oſtenſurus poeta, quem vere beatum appellare, quem vere ſapientem ſalutare fas ſit, ſolam divitiarum poſſeſſionem ad nominis huius honorem tribuendum quidquam momenti efficere negat, quibus omnino recto demum honeſtoque earum uſu (cuius inſigne Proculeii exemplum affert) pretium ſuum ſtatuendum ſit. Illos igitur, qui iis ita uti neſciant, in ſumma rerum omnium affluentia, quod eorum cupiditas numquam expleatur, egenos, et, quod maiorum fame ſemper excrucientur, nec partis fruantur, miſeros pronuntiat; in beatis contra ac ditiſſimis eos habens, qui excelſo animo opes deſpiciant, iisque, ut ſapientem decet, fruantur. Exquiſitiſſimum autem hae ſententiae, quae univerſe poſitae videntur, Criſpi Salluſtii continent elogium. Is enim, Hiſtorici illius e ſorore nepos, et in nomen eius adſcitus, Auguſti etſi gratia floreret maxima, in equeſtri tamen ordine perſtitit, fortunaque, in qua conſtitutus eſſet ampliſſima, laute ac ſplendide utens, alieniſſimum ab avaritia et ambitione oſtendit animum. Summam poetae artem in tali argumento, quod poeticae tractationi minus aptum videri poterat, lyricis coloribus adumbrando, elocutionisque ornatum inſignem in hoc c. admirentur ſtudioſi. Ad rem cf. Theocr. 15. 22. ſqq.

AD

AD CRISPVM SALLVSTIVM.

Nullus argento color eſt, avaris
Abdito terris; inimice lamnae

Criſpe

v. 1—4. Sententia horum vv. ſatis expedita: Divitiae per ſe plane nullius ſunt pretii, ſeu ut Boeth. Conſol. Philoſ. II. 5. ait, *non ſui natura pretioſae ſunt.* Docte pro hoc poeta: *Argento nullus color eſt*, argentum nullum *colorem*, ſplendorem, (ita *lucis colorem* dixit Seneca Agam. 862.) cuius cauſſa expetitur, qui ei gratiam conciliat, adeoque nullam gratiam, pulchritudinem habet, quod *abditum*, absconditum, defoſſum eſt *terris* in terram, omnino pro, quod uſui hominum non inſervit. Poteſt quidem poeta de argento, in terra adhuc delitescente, rudi adeo, nulloque dum colore inſigni cogitaſſe videri, (in quam rem praeclarus eſt locus Senecae ep. XCIV. *Vis ſcire, quam falſus oculos tuos decipit fulgor? nihil eſt iſtis* (auro et argento) *quamdiu merſa et involuta coeno ſuo latent, foedius, nihil obſcurius: nihil eſt illis dum fiunt, et a faece ſeparantur, informius.*) quod et *abditum terris* recte dici poteſt. Cic. de Nat. D. II. 60. *Nos aeris, argenti, auri venas, penitus abditas, inveninus* caet. Idem de Offic. II. 3. *argentum non effoderetur, penitus abditum.* Salei. Baſſ. ad Piſ. 213. (Poet. min. IV. 274.) *Abdita quid prodeſt generoſi vena metalli, ſi cultore caret?* Magis tamen totius loci ratio flagitare videtur, ut de opibus, quas magno ſtudio comparavimus, quarum vero uſum nobis interdicimus, quas adeo tenebris damnamus, in terram defodimus, intelligamus. Ita vero ſolenni more avaritia poetis depingitur. Claudian. I. 42. *Hic non divitias nigrantibus abdidit antris, nec tenebris damnavit opes.* Colorem contra accipiunt, *ſplendent*, luci exponuntur opes, quae uſui inſerviunt. Boeth. loco ſupra l. *Atqui haec effundendo magis quam coacervando melius nitent.* Alexis in Excerpt. Grotii p. 597. τοὺς εὐτυχοῦντας ἐπιφανῶς δεῖ ζῆν ἀεί, φανερόν τε πᾶσι τὴν δόσιν τοῦ θεοῦ ποιεῖν. Tum res plane conficitur e Serm. I. 1. 44. *At ni ita ſit* (ni commiuitur) *quid habet pulchri conſtructus acervus?* fere ut Theocr. 15. 22. τί δὲ κέρδος ὁ μύριος ἔνδοθι χρυσὸς κείμενος; οὐχ ἅδε φρονέουσιν ὕπασις. — Terra *avara*

Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.

Vivet extento Proculeius aevo
Notus in fratres animi paterni:

Illum

va dicitur, quae argentum, ab usu remotum, diligenter custodit, nihil inde detràhi finit, avari instar. — 2. *inimice laminae* caet. Eadem sententia inversa subiicitur perspicuitatis gratia: argentum usu demum splendet, gratiam habet. Docte generalem hanc poeta, de recto divitiarum usu, iustoque iis statuendo pretio praecepturus, dum ad Sallustium inflectit orationem, ad specialem ita revocat: Tu *inimicus* es, odisti (fere ut Seneca de Benef. II. 17. *Indixisti pecuniae odium: hoc professus es, hanc personam induisti: agenda est.*), contemnis, nihili facis *laminam*, argenti massam, argentum; sed alterum cum dilectu, ut vel rude, infabricatum, vel inutiliter reconditum argentum declaretur. — *nisi splendeat usu*, nisi usui, qui ei pretium facit, inserviat; igitur non *per se*, apud te pretium divitiae habent, sed usu demum splendorem adquirunt, propter usum iis aliquid tribuis. — *temperato*, recto, prudenti, non profundendo, aut male dispensando eas. τὸ εἰδέναι αὐτὸν (τὸν πλοῦτον) εὖ διατίθεσθαι, (apud Basil. in Or. quomodo leg. Gr. p. 107. Grot.) γενναίως χρῆσθαι (Menander in Stob. Flor. Grot. p. 93.). Praeclare sic ostenditur Sallustii animus ab omni divitiarum cupiditate liber, iisdemque, ut sapientem decet, fruens atque utens; ut de Tibullo Epp. I. 4, 7. *Dii tibi divitias dederunt, artemque fruendi.* Facit huc Seneca de Vit. B. XXII. *maior materia sapienti viro est animum explicandi suum in divitiis:* nam in his *et temperantia, et liberalitas, et* diligentia, et dispositio et magnificentia campum habet patentem. Ad verba et sensum Stat. Silv. II. 2. 150. *Non tibi sepositus infelix strangulat arca divitias: — expositi census, et docta fruendi temperies.* Id Silv. II. 3. 70. *Idem auri facilis contemtor et optimus idem condere divitias, opibusque immittere lucem.* Iam Pind. Pyth. V. init. Ὁ πλοῦτος εὐρυσθενὴς, ὅταν τις ἀρετᾷ κεκραμένον καθαρᾷ βροτήσιος ἀνὴρ αὐτὸν ἀνάγῃ πολύφιλον ἑπέτᾳ, h. divitiae tum demum vim habent, si quis iis recte uti sciat. Idem Nem. I. 44. Οὐκ ἔρημαι πολὺν ἐν μεγάρῳ πλοῦτον κατα-

Illum aget penna metuente solvi
Fama superstes.

La-

καταχρύσας ἔχειν ἀλλ' ἑόντων εὖ τε πάσχειν, καὶ ἀκούειν, φίλοις ἡδομένους.

v. 5—8. Rectum divitiarum usum poeta satis habet, uno tantum, at potiori genere commonstrare. Plura commemorat Theocr. l. l. Illud vero illustri aetatis suae exemplo docte repraesentatur. C. Proculeius, eques Romanus, amicus Augusti, rarissimae pietatis erga fratres suos; adeo quidem, ut cum iis, bello civili spoliatis, suam patrimonii partem de integro aequis partibus diviserit, quod iam antea totum cum iis divisisset, iuxta vet. Schol. ad h. l. qui Fannium Caepionem (male quaedam edd. Scipionem dicunt) et L. Muraenam fratres Proculeii laudat. Sed Caepio non fuit frater Proculeii, quod satis patet e Dione LIV. 3. p. 732. Rectius Masson. vit. Horat. p. 304. L. Licinium Varronem Muraenam, et M. Terentium Varronem Muraenam fratres eius asserit. Iam pro vulgari: Proculeius ob liberalitatem in fratres in magna hominum est existimatione, eius liberalitas in omnium ore est, splendide poeta: *vivet extento aevo*, quod copia poetica dictum pro, extendet aevi sui spatium, vitam suam, memoria eius nunquam intercidet, recens erit apud posteros. *Extendimus aevum, vitam*, praeclaris ingenii virtutisque documentis editis, quae nostri nominis memoriam ad posteros propagant. Sil. IX. 375. *brevis hoc vitae, quodcunque relictum, extendamus*, ait caet. Sic *fama extendere vitas* Stat. Theb. IV. 33. quod simpliciore ratione *famam extendere factis* (ut φήμην ἐκτείνειν Phalaris Ep. LXVI.) dixit Virg. Aen. X. 468. Exquisitiorem contra idem adhibuit Aen. VI. 807. *virtutem* virtutis memoriam *extendere factis*, memoranda facere, praeclara quaevis moliri. In Horatio tamen extento aevo simpliciter accipi potest, remoto adhuc aevo *vivet* vigebit Proculeii memoria. — 6. *notus animi* animo, qui innotuit, famam consecutus est; qui ostendit animum, qui fuit *animo*, adfectu plane paterno iii fratres; omnino pro, ob animum eius pat., liberalitatem in fratres. — 7. 8. Eadem immortalitatis notio, augustiore imagine repraesentata. *Fama* illum *aget*, vehet, tollet *penna*, alis suis, per populos circumferet; longe lateque diffundetur liberalitatis istius fama; noto phantasmate. Propert. III. 1. 9. *Quo me Fama levat terris sublimis et a me nata coronatis Musa triumphat equis.*

Latius regnes avidum domando
Spiritum, quam si Libyam remotis
Gadi-

Claudian. I. 34. *Illum Fama vehit trans aequora* caet.. In genere igitur nominis eius famam omnibus terrarum oris celebratum iri ait poeta; iam eandem aeternam innuit per alas *metuentes solvi*, *πεφυλαγμένας λύεσθαι*, quae cavent sibi, ne solvantur, ne a contentione remittant quae adeo tenorem servant, nunquam deficiunt, subsidunt. *Solvuntur* enim ea, quae a rigore remittunt, languescunt, et *metuunt solvi*, quae nolunt, non possunt solvi, exquisita ratione. Bene Lamb. laudat Virg. Ge. I. 246. *Arctos metuentes aequore tingi*, comparato Arati Phaen. 48. *ἄρκτοι νυανέου πεφυλαγμένοι Ὠκεανοῖο.* — *Superstes* ipsi, post mortem eius duratura. Neglectam in hac voce atque confusam personae cum re significata notionem facile animadvertas; a quo vitio non satis sibi caverunt scriptores antiqui. In idem incidit Boeth. consol. philos. II. metr. 7. *Signat superstes Fama tenuis pauculis inane nomen literis.*

v. 9 — 12. Sententia horum vv. pendet ab interpretatione verborum, *avidum domando spiritum*, quae duplici sensu accipi possunt. Si *spiritum avidum* universe cupiditates interpreteris, erit: *Latius regnes*, regnum tuum, possessiones tuae, latifundia tua ampliora erunt, locupletior, ditior eris, *domando spiritum avidum*, *κρατῶν ἐπιθυμιῶν* si cupiditates coercueris, represseris, si iis imperes, *quam si Libyam Gadibus iungas*, iunctam teneas, una possideas, h. s. latifundia tua per totam Africam et Hispaniam pateant, extendantur. Esset adeo gnome: qui pauca desiderat, is in re tenui constitutus ditior haberi debet, est altero, cuius immodicis cupiditatibus explendis ne amplissimae quidem facultates sufficiunt. Sic Diogenes *βασιλέως τοῦ μεγάλου ἑαυτὸν ἀπέφηνε πλουσιώτερον, τῷ ἐλαττόνων ἢ ἐκεῖνος κατὰ τὸν βίον προσδεῖσθαι* apud Basil. de leg. Graec. p. 107. ed. Grot. Conf. omnino ad III. 16. 39. sqq. Ad regnum s. imperium hanc gnomen transtulit Seneca Thyest. 470. *Immane regnum est, posse sine rego pati;* et Boeth. Consol. phil. III. 5. *Qui se volet esse potentem, animos domet ille feroces* caet. Atque hanc quidem rationem omnes fere intpp. amplecti videas, a sententiarum nexu etsi satis alienam. Quod si vero *avidum spiritum* e totius contextus ratione de cumulandarum divitiarum cupiditate capias, sententia loci erit: Qui divitiis

Gadibus iungas, et uterque Poenus
Serviat uni.

Crescit

vitiis tenetur, iis adeo augendis unice intentus est, verbo, avarus, tantum abest, ut aliquando expleatur, congestisque opibus fruatur, ut eius sitis potius nova usque cum ipsa pecunia incrementa capiat, (vv. 13 — 16.) sicque nunquam eius fructum iste percipiat. Seneca Herc. fur. 166. *hic nullo fine beatus componit opes, gazis inhians, et congesto pauper in auro est.* Claudian. III. 196. *teneas utrumque licebit Oceanum, laxet rutilos tibi Lydia fontes, iungentur solium Croesi, Cyrique tiara: numquam dives eris, numquam satiabere quaestu. Semper inops, qui plura cupit.* Plura vide ad III. 16. 28. Iam sententiam istam praeclare sic invertit poeta: Qui *spiritum* pecuniae *avidum* domat, divitias non congerit, eas non per se experendas, sed usu demum fructuque pretiosas fieri censet, sane is animo ita adfectus *latius regnat*, quantulaecunque eae opes sint, quas possidet, ampliores habet, *quam* qui *Libyam — uni*, quam si *non domito spiritu avido*, animo non is fruendi sed augendis intento, immensas teneat. Atque iunc demum, explorata horum vv. sententia, de nexu cum antecedentibus, recte statuere liet, qui sic animo informandus videtur: Qui divitias magno studio congerit, custoditque, rem servat nullius per se pretii; hoc enim ei demum accedit usu, cuius insigne nuper in Proculeio exemplum vidimus; tum *multas inter opes inops* habendus est, quod *quaerit* semper, *et inventis miser abstinet, et timet uti.* Iam orationis ornatum excute. *Regnum, regnare* exquisite de latifundiorum possessionibus, in provinciarum spatia dilatatis, adeoque immensis dicitur. Sic *fulgere imperio Africae* III. 16. 31. Appositе Seneca ep. 89. *Hoc quoque parum est, nisi trans Hadrianum, et Ionium Aegaeumque vester villicus regnet; — quam vultis, late possidete, sit fundus, quod aliquando imperium vocabatur.* Sic *regna pastorum* Virg. Ge. III. 476. *regna Petiliana* villam appellat Martial. XII. 57. 19. Alii regnare proprie dictum volunt h. l., parum commode, vel propter sqq. — *Spiritus*, pro animo cum dilectu; est enim animi τὸ ἐπιθυμητικόν; ita πνεῖν, θυμοῦ πνοαί, et *spirare* pro appetere passim occurrit. — *Libya* pro universa Africa, uti *Gades*, quae insula est prope fretum Gaditanum, pro Hispania ponuntur. — *remotis*, nam *Hesperia* s. Hispania versus

Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops,
Nec ſitim pellit, niſi cauſſa morbi

Fu-

Occidentem terrarum *ultimus* Romanis erat. I. 36. 4. In utraque terra, maxime in Africa, Romani ampliſſimos fundos poſſidebant. v. ad I. 1. 9. Qua ſpeciali idea opulentia in genere h. l. docte deſignatur. *Iungere* alias de continua agrorum poſſeſſione dicitur. Lucan. 1. 168. *tunc longos iungere fines agrorum — et longa ſub ignotis extendere iura colonis;* h. l. eſt ſimpliciter, poſſeſſioni ſuae adiicere, adquirere. Claudian. XV. 4. *Iunximus Europen Libyae*, colore orationis ex hoc ipſo loco ducto. — *et utercque Poenus ſerviat uni*, plane eadem ſententia, alia tantum idea adornata, ad quam poeta τῷ *regnare* v. 9. facile ducebatur. Hoc ſi teneas, expedita eſt *utriusque Poeni* interpretatio. Sunt adeo Carthaginenſes et in Africa, et in Hiſpania, cuius oram maritimam aliquando tenuere. Vide omnino Obſſ. — *ſerviat*, pareat *uni* tibi, tibi ſubiectus ſit, h. ſi unus omnes iſtos terrarum tractus poſſideas. Praeclare igitur reſpondet *ſervire* τῷ *regnare*. Similiter Cic. Quaeſt. Tuſc. I. 22. *agros et maria hominum utilitati parere* dixit.

v. 13 — 16. Avari enim cupiditas nunquam expletur, immo *creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit*, Iuven. XIV. 139. Baſil. de leg. Graec. libris p. 107. ὅσῳ περ ἂν πλείω προσπεριβάλλωνται, τοῦ ἴσου δέονται ἢ καὶ πλείονος πρὸς τὴν τῆς ἐπιθυμίας ἐκπλήρωσιν, κατὰ τὸν Ἐξηκεστίδου Σόλωνα, ὅς φησι: (Anal. Br. I. 67.) πλούτου δ' οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνδράσι κεῖται· οἱ γὰρ νῦν ἡμῖν πλεῖστον ἔχουσι βίον, διπλάσιον σπεύδουσι. Cf. III. 16, 17. et 24, extr. Qui igitur hoc animi vitio ſ. morbo (ἀργυρήν νόσον Nonnus alicubi appellat) laborat, ſimilis plane eſt hydropico, cuius ſitis reſtingui nequit. Iam Polyb. Hiſt. L. XIII. 1. καθάπερ ἐπὶ τῶν ὑδροπικῶν οὐδέποτε ποιεῖ καῦλαν οὐδὲ κόρον τῆς ἐπιθυμίας ἡ τῶν ἔξωθεν ὑγρῶν παράθεσις, ἐὰν μὴ τὴν ἐν αὐτῷ τῷ σώματι διάθεσιν ὑγιάσῃ τις, τὸν αὐτὸν τρόπον τὴν πρὸς πλεῖον ἐπιθυμίαν οἴονται κορέσαι, μὴ οὐ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ πακίαν λόγῳ τινὶ διωρθωκέναι; qui locus mire Noſtrum illuſtrat. Eadem comparatio eſt apud Ovid. Faſt. I. 211. *Creverunt et opes, et opum furioſa cupido: et, cum poſſideant plurima, plura volunt. Sic quibus intumuit ſuffuſa venter ab unda, quo plus ſunt potae, plus ſitiuntur aquae.* Praeclaro vero artificio comparationi ipſam in-

Fugerit venis, et aquoſus albo
Corpore languor.

Redditum Cyri ſolio Phraatem
Dis-

involvit poeta ſententiam, quo maior ei ex hac lyrica brevitate vis accederet. Oratio plena erat: Sicuti in hydrope ſitis non tollitur, niſi morbi cauſſa ſublata: ita nec habendi cupiditas expletur, tollitur, niſi ipſo animi vitio ſublato. *Creſcit dirus hydrops*, augetur morbi diritas, ingraveſcit morbus. Ita quidem *dirus* commune morborum epitheton eſſet, ut Gr. *νόσος ἀργαλέη, χαλεπή, dira lues, dira peſtis* etc. Aptius tamen ad naturam huius morbi, omninoque magis poeticum videtur, ſi hydropem dirum interpreteris, ſitis explendae cupidum, ſiti inexplebili ardentem, qua fere ratione *dira fames, dira cupido* et al. dicuntur, Lucret. IV. 1082. *quoius quo plura habemus, tam magis ardeſcit dira cuppedine pectus.* — *indulgens ſibi*, obſequendo bibendi cupiditati, dum ſitim explere conatur. — 14. *nec ſitim pellit*, ſedat, reſtinguit. Morbo adeo poeta tribuit, quod aegroti proprium erat. — *Niſi cauſſa morbi e venis fugerit*, niſi vitium, quod in venis latet, ſublatum fuerit, niſi corpus iſto vitio liberatum fuerit: cauſſam morbi tollas oportet; ſi ſitim, quae ei adhaeret, ſublatam vis. — *et aquoſus albo corpore languor*, h. aqua intercus, quae corpus *album* reddit, (λευκοφλεγμαντίαν vocant hoc hydropis genus medicorum ſilii) qua corpus tumet, eidem detrahatur, inde deducatur. Aqua iſta eſt cauſſa *languoris*, quatenus totum corpus vitioſo iſto humore inficitur, adfligitur, nam *languor*, *languere*, in genere de morbis dicitur. Docte adeo *aquoſus languor* pro ipſo hydrope ponitur. Iam, ſi comparationis ornatum demas, nuda ſententia erit: Avarus ab opum coacervandarum ſtudio non remittet, niſi pravam, quae animum eius obcaecat, evertas perſuaſionem, niſi oſtendas, divitias neminem beatum efficere. Egregie ad rem Seneca ep. 94. *Ipſa vitia removenda ſunt.* — *Niſi opiniones falſas, quibus laboramus, expuleris, non avarus, quomodo utendum pecunia ſit, exaudiet. Efficias oportet, ut ſciat, pecuniam nec bonum nec malum eſſe: oſtendas illi miſerrimos divites.*

v. 17. *ſqq.* E verae ſapientiae praeceptis *beatus non is eſt, quem vulgus appellat, ad quem magna pecunia confluxit: ſed*

Disfidens plebi numero beatorum
Eximit Virtus, populumque falsis
Dedocet uti

Vo-

lle, cui bonum omne in animo est, erectus, excelsus, et mirabilia calcans; (Senec. ep. 45.) vera felicitas posita est in externarum rerum contemtu, ἐν καταφρονήσει τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, Epictet. c. 19. 2. Observa virtutem lyricam poetae in tradenda hac sententia, quae vix poeticum colorem admittere videbatur. Quod e *virtutis* s. sapientiae vera notione duoitur, nimirum illum demum dici beatum oportere, qui opes magnifice contemnat, neutiquam vero, qui iis abundet, hoc ipsi Virtuti tanquam personae, quae rectum de his iudicium ferat, tribuitur. Eodem plane colore Seneca ep. 94. extr. *Inducenda est in occupatum locum Virtus, quae mendacia contra verum placentia exstirpet, quae nos a populo, cui nimis credimus, separet, ac finceris opinionibus reddat.* — *disfidens* in hoc *plebi*, dissentiens a plebe, aliter ac plebs iudicans *eximit numero beatorum*, beatum negat eum, quem magnum felicemque populus vocat. Magnitudinem falsam speciali *regis* idea declaravit poeta, idque *Phraatis* per illud tempus *redditi* restituti *folio Cyri*, in regnum Parthicum. Phraates propter immanem crudelitatem a suis expulsus ad Scythas confugerat, quorum ope a. V. DCCXXX in regnum, victo Teridate, restituebatur. v. Dio LI. 18. Optime adeo evidentissimo Horatius Phraatis, qui varios casus et in sublimi maxime lubricos expertus esset, exemplo usus est, quo ostenderet, *ex constitutione vulgi beatos in isto invidioso fastigio suo tremontes et attonitos, longeque aliam de se opinionem habentes, quam ab aliis habeatur* (Senec. ep. 94. extr.), verbo, divites ac potentes homines non beatos esse. De personata hac felicitate eadem plane ratione idem Senec. ep. 80. *Vides illum Scythiae Sarmatiaeve regem insigni capitis decorum? Si vis illum aestimare totumque scire, qualis sit, fasciam solve.* — *dedocet populum falsis vocibus uti*, vulgo h. iis, qui externo splendore capiuntur, ostendit hoc exemplo, falso istos vocari felices, perverse eos iudicare, hacque admonitione *publicum* ipsis *errorem* (ut Seneca ep. I. vocat) *expellere* conatur. Docta hoc brevitate dixit *dedocere*. *Falsas voces* dicit, quae *malos sermones* Seneca l. l. Caeterum locum illustrat Boethius Consol. Phil. II. 6. *Atqui nec opes inexple-*

tam

Vocibus; regnum et diadema tutum
Deferens uni propriamque laurum,
Quis-

tam reſtinguere avaritiam queunt; nec poteſtas ſui compotem fecerit, quem vitioſe libidines inſolubilibus adſtrictum retinent catenis — Gaudetis enim res ſeſe aliter habentes falſis compellare nominibus; itaque nec illa potentia iure appellari poteſt.

v. 21. ſqq. Vni, ſoli huic contra Virtus *regnum et diadema tutum*, regni inſignia *defert*, regnum tanquam κτῆμα ἀναφαίρετον tribuit, regem, cui diadema, imperium, eripi nequeat, pronuntiat. Eidem defert *laurum propriam*, ei debitam, (niſi praeſtat: perpetuam, ut *propria munera* Serm. II. 2. 5. *propria dona* Virg. Aen. VI. 871.) vere eum victorem iudicat, qui divitias contemnit, qui cupiditatibus imperat. E Stoicorum philoſophia ſententiae colorem ductum eſſe, facile apparet. His enim *ſapiens uno minor eſt Iove, dives, liber, honoratus, pulcher, rex denique regum*, (Epp. I. 1. 106.) quatenus iſta grandi ſupercilio deſpicit, infra ſe poſita iudicat. Senec. Thyeſt. 334. ſqq. *Regem non faciunt opes, non frontis nota regiae: rex eſt, qui noſſit metus, et diri mala pectoris*; v. 380. *mens regnum bona poſſidet*, et 388. *Rex eſt, qui metuit nihil, rex eſt qui cupiet nihil. Ineſt* adeo *dignitas propria virtuti, quam protinus in eos, quibus fuerit adiuncta, transfundit*, Boeth. Conſol. Philoſ. III. 4. — *quisquis ingentes* aurī argentique *acervos oculo irretorto*, oculis ad eos non reflexis *ſpectat*, h. qui aurum ita intuetur, ut, praeteriens id, oculos ad illud non retorqueat, ſicque vultu nullam habendi cupiditatem prodat, verbo, qui ὑπερορᾷ χρυσίον, ut Lucian. Piſc. p. 613. T. I. loco valde adpoſito: προθεὶς χρυσίον, καὶ δόξαν, καὶ ἡδονήν, ὧν μὲν ἂν αὐτῶν εἴδῃς ὑπεροροῦντα, καὶ μηδαμῶς ἑλκόμενον πρὸς τὴν ὄψιν, οὗτος ἔστω ὃ τῷ θαλῷ πεφόμενος· ὧν δ' ἂν ἀτενὲς ἀποβλέποντα, καὶ τὴν χεῖρα ὀρέγοντα ἐπὶ τὸ χρυσίον, ἀπάγειν caet. Senec. ep. 92. *Vadit audacter, et contemtor omnium*, nec ad pecuniam reſpicit: *aurum argentumque non ad hunc aeſtimat ſplendorem, quo imperitorum verberant oculos.* Hinc ἀμεταστρεπτί Graecis idem eſt ac ἀμελητί. v. doctam Ruhnk. notam ad Tim. Lex. p. 25. Atque ita recte hunc locum interpretatus eſt olim Cleric. Art. Crit. I. 2. p. 72. ſqq. et nuper Ouwens N. H. III. 3. p. 369. Docte vero poeta hominis acervos *praetereuntis* ſ. *relinquentis* imaginem τῷ *irretorto* indidit; et

Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

pectare h. l. non ea virtute ponitur, qua Gr. ὄψιν ἔχειν ἔν τινι et Lat. *oculum adjicere alicui rei* (veluti Cic. in Verr. II. 15, dicitur; sed est simpliciter, acervos ita spectare, ut, si eos relinquas, ab iis discedas, oculos ne retorqueas quidem ad eos. Atque sic non intelligo, quomodo haec viris doctis ἐκ περιλλήλου repugnantia videri potuerint, veluti Lamb. h. l, Abresch. ad Aesch. II. 15. p. 346. et aliis, Qua tamen specie plerosque inductos alteram hanc amplecti videas rationem, qua *oculo irretorto spectare* sit: ita spectare acervos, ut oculos alio non retorqueas, sed eos in acervis defixos habeas, adeoque oculis rectis, qui auri fulgore non praestringantur, aspicere acervos, animo nulla admiratione, aut cupiditate divitiarum perturbato: eadem sententia, quae nec ratione, usuve loquendi destituta est. Seneca ep. 48. *grandia locuti, effecturos vos, ut non magis auri fulgor, quam gladii, perstringat oculos meos, ut ingenti constantia, quod omnes optant, calcem.* Synes. Or. de regno p. 30. ὡς οὐκ εἰκὸς γε αὐτὸν διαράμενον βλοσυροῖς ὄμμασι ἀντιβλέψαι χρυσίῳ· τοναντίον μὲν αἰσθήναι τε καὶ ἐνδοῦναι καὶ περιπτύξεσθαι. cf. Lamb. ad h. l. Burm. ad Quinctil. Declam. VIII. c. 9. et Abresch. ad Aesch. l. l. Si tamen subtilius agas, impediti quid ac spinosi sententiae hoc modo erutae inhaerere facile deprehendas; et ἀμφιβολίαν, quae inde oritur, vix habes, quomodo removeas. Nam et avarus irretorto, defixo, h. cupido vultu *nummos* suos *in arca contemplatur* (Serm. I. 1. 65.) quod Graecis est ἀτενὲς ὁρᾶν. cf. Lucian. l. l. Diogenian. apud Schott. in Adag. p. 198. ἀτενὲς ὁρᾶν, ἐπὶ τῶν φιλαργύρων τινός.

CAR-

CARMEN III.

ARGVMENTVM.

Tritum atque ab Horatio multoties inculcatum de fruenda vita praeceptum nova atque exquisitiore sententiarum conversione repraesentat hoc carmine poeta, ut mirum adeo non sit, interpretes in summa eius constituenda a vero paulum aberrasse. Vulgaris nimirum idearum progressio erat: Fruere, o Delli, vitae commodis, quandoquidem mors, cuius ad omnes fatalis necessitas pertinet, nos omnibus iis, quae suavia ac iucunda censentur, exuit, et haec ipsa vitae usura, quae nobis data est, paucorum admodum dierum summula circumscripta est. Quibus quidem, ut recte perfruaris, neve tibi ipse fructum intercipias, animum tuum adversus utramque fortunam firmatum atque ita tene compositum, ut nec secundis rebus nimium efferaris, neve adversis deprimaris. Docte vero poeta ab hac gnome, quae omnis felicitatis fundamentum haberi debet, exorsus ad primariam carminis sententiam de sectandis vitae deliciis transit, eamque vividissimis coloribus depingit! Iam Q. Dellius, ad quem hoc carmen scriptum est, erat homo varius, ac desultor bellorum civilium, ut Messala eum indigitat apud Senec. Suas. I. 6. Ad Octaviani partes cum a. V. DCCXXIII. transisset, magna eius gratia, magnisque opibus floruit; unde post hunc annum h. c. scriptum recte suspiceris. De Dellio v. Vellei. II. 84.

et ibi Ruhnk. Dio XLIX. 39. *et ibi Fabric. E ſententiarum autem, quem modo deſcripſimus, nexu facile intelligitur, parum recte illos facere, qui morem et animum Dellii varium initio carminis a poeta notari, eique univerſe mentis commendari conſtantiam volunt. Elocutionem carminis doctam ac vividam, numerorumque ſuavitatem obſervent humanitatis ſtudioſi.*

AD

AD DELLIVM.

Aequam memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Laetitia, moriture Delli,
Seu

v. 1. *sq.* Vtramque fortunam moderate feras, in utraque fortuna compositae mentis habitum serva. Ornate hanc sententiam duobus membris extulit poeta. *Memento servare*, graviter, ut in re, quae maximi ad vitam beatam est momenti, inculcanda (ut I. 7. 17. III. 29. 32. qua eadem virtute μέμνησο Epicteto, et aliis in usu) pro, serva, obtine *mentem aequam*, ne deprimaris, ne perturberis animo *in arduis rebus* in adversa fortuna, aequo iniquam fortunam perfer animo. *Mens aequa*, animus aequus, est erectus, fortis, qui non succumbit *cedit malis; sed contra audentior it*; quae ratio vel in vulgaribus loquendi formis *aequo animo adversa ferre, iniquo pati*, et sim. obtinet. Plaut. Rud. II. 3. 71. *Animus aequus optimum est aerumnae condimentum.* Boeth. Consol. II. 4. *beata fors omnis est aequanimitate tolerantis.* Alii in genere accipiunt mentem aequam, animum aequabilem, in utraque fortuna sibi constantem, neque elatum in secundis (qua notione est apud Ovid. Amor. II. 438. *Nec facile est aequa commoda mente pati*) neque in adversis depressum; nec vident, aperte disiungi a poeta, sibique opponi mentem aequam in adversis, et moderatam (v. 3.) in secundis rebus. *Res arduae* difficiles, molestae, συμφοραὶ σκληραί, adversae, malae, vi oppositionis v. 2. — idemque in *bonis*, prosperis, secundis rebus serva eam *temperatam*, animum gere temperantem sibi *ab insolenti laetitia*, cohibe te, tempera tibi, quo minus laetitia efferaris, exultes, insolenter, arroganter te geras, moderate, *bene ferre magnam discere fortunam*; III. 27. 74. Incertus in Grotii Excerpt. trag. p. 909. ἀγαθὸς ἀνὴρ λέγοιθ' ὁ φέρων εὖ τ' ἀγαθὰ, ἀγαθὸς ἂν εἴη καὶ ὁ φέρων καλῶς κακά. — *moriture*, quandoquidem tibi moriendum est, (v. I. 28. 4.) *seu maestus omni tem-*

Seu maestus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis
Interiore nota Falerni.

Qua

tempore, omnes annos *vixeris*, in perpetuo maerore vitam egeris, genium tuum defraudaveris (apposite Antiphanes c. IV. (Anal. Br. II. 205.) *ὁ δὲ χρόνος, ὡς τόκον, οὕτω καὶ πολιὸν τίκτει γῆρας ἐπερχόμενος· κοὔτε πιὼν οὔτ' ἄνθος ἐπὶ κροτάφοις ἀναδήσας, οὐ μύρον, οὐ γλαφυρὸν γνοὺς πότ' ἐρώμενον, τεθνήξῃ, πλουτοῦσαν ἀφεὶς μεγάλην διαθήκην.*) *seu* iucunde vixeris. Nexus sententiarum videtur: Moriendi nobis proposita conditio monet nos, ut vitae bonis, dum licet, fruamur; atqui fructum istorum tibi ipse intercipias, nisi animum habeas tranquillum et adversus omnes fortunae insidias compositum. Hunc igitur tibi para, in hoc maxime enitere, ut eum sic ad fruendas vitae delicias informes, ac fingas. Docte haec ita invertit poeta: Animo opus est tranquillo, ut iucunde vivas; (hoc e vv. 5. sqq. eliciendum) ad hoc exhortatur vitae brevitas, mortisque cogitatio, (*moriture*), quae certo imminet, etiamsi nullum vitae fructum ceperis, omnibusque, quae vitam iucundam efficiunt, nos exuit commodis; Quare fruere istis, dum licet etc. Alia agunt intpp. qui mortis meditationem praesentissimum tranquilli in utraque fortuna animi servandi adiumentum a poeta adferri volunt. Iam illa, „seu iucunde vixeris" vide quam suavi pictura, cuius imago omnes sensus delinit, poeta expresserit. Iucundam vitam declaravit suo more, per compotationem in amoena regione. v. I. 1. 21. sqq. Oratio in his admodum docta et exquisita. — *in remoto gramine* in amoeno recessu. Cf. V. 2. 24. — *per dies festos*, festis diebus. Intellige sacra deorum agrestium (quo vel remoti graminis mentio ducit) quibus *non rubor* erat *madere, errantes aut male ferre pedes*. Tibull. II. 1. 30. Cf. ad I. 4. 11. — *te reclinatum bearis*, exquisitiori forma, pro, *reclinatus*, fusus te *bearis*, recreaveris, exhilaveris Falerno optimo. Pro hoc est, *interiore nota Falerni* h. interioris F. interius reconditi, quippe *ad festas dapes repositi* (V. 9. 1.) adeoque praestantioris, vetusti. *Nota Falerni* est cadus vini, cuius nota ostendit, Falernum in eo servari. Adscripta enim cuique amphorae erat nota, s. titulus, qui

Qua pinus ingens albaque populus
Vmbram hoſpitalem conſociare amant
Ramis, et obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo:

Huc

qui patriam vini et annum, quo conditum eſſet, monſtraret; res nota. Eſt adeo ſimpliciter pro Falerno (ut Serm. I. 10. 24. *ut Chio nota ſi commiſta Falerni eſt.*) neque in hoc vini virtus quaerenda, quam poeta unice a loco, ubi repoſium erat, cellae ſcilicet vinariae interiori deſignat.

v. 9. *ſqq.* In tam certo igitur tamque anguſto vitae termino ne quaeſo fructum eius deſeras, aut in craſtinum diem differas. At multo acrior ac vividior in exhortando ad iucunde beateque vivendum poeta ipſo ſtatim, quod praeſens datum eſt, temporis momento frui, illicoque convivales lautitias apparari iubet. Suaviſſimis vero, quibus convivii ſcenam adornaret, uſus eſt coloribus; quos ipſos e fundo Dellii petitos, haud temere ſtatuas e v. 18. — Vulgaris ratio erat: Age ſub hanc umbram concedamus, genioque ibi litemus. At γραφικωτέρως poeta: *Qua* parte, δεικτικῶς, hic, ubi pinus et populus umbram conferunt; pro hoc quanto ornatius, *amant conſociare umbram ramis*, arcte conſociant ramos, connexis invicem ramis denſam umbram efficiunt. Iam obſerva dilectum epithetorum. Pinus *ingens*, adeoque diffuſis ramis, patula, opaca. Populus *alba*, ob folia interius candida; cf. Virg. Ecl. IX. 41. Aen. VIII. 276. *Vmbra hoſpitalis* quae grato ſuo refrigerio nos invitat, in qua lubenter requieſcimus, commoramur, mira ſuavitate. Ovid. Met. X. 555. *ecce opportuna ſua* blanditur *populus umbra, datque torum ceſpes. blanditur*, h. blande invitat. Ita et in Tibullo II. 5. 42. *tum vocat errantes hoſpita terra deos* magis poeticum erit, ſi terram *hoſpitam* explices, quae gratam ſedem oſtendit, praebet. *Amant conſociare*, cum vi, arcte ſe invicem amplectuntur, ambitioſe ſe conſtringunt, amantium inſtar. Quo ſenſu *ederas laſcivas* dixit I. 36. extr. Lucian. Amorr. §. 12. (T. II. p. 410.) παντί γε μὴν δένδρῳ περιπλέγδην ὁ φίλερως προσείρπυε κιττός. De hoc uſu v. *amare* fuſe egimus ad I. 25. 4. Lambin. cum aliis quibusdam *amant* pro ſolent, φιλοῦσι dictum vult, invitis Gratiis. — *et* qua *lympha obliquo rivo*, lympha, aqua rivi, rivus obliquo curſu defertur, curſum obliquat,

Huc vina, et unguenta, et nimium brevis
Flores amoenos ferre iube roſae,
Dum res et aetas et Sororum
Fila trium patiuntur atra.

Cedes

quat, qua rivus inflectit ſe, ſinuatur. Nihil amplius. At quam graphice haec expreſſa! Rapidum curſum rivi deſignant *fugax* et *tepidare*; (nota loquendi ratione) retardatur is, atque impeditur, obliquis flexibus; hinc *laborat trepidare*, moras iſtas redimit citatiore curſu. Bene quidem haec procedit ratio; multo tamen exquiſitior eſt haec altera, qua *labor* ſeu impeditior curſus, rivo tribuitur, quatenus per anfractus procedit; hos enim fraus optica, qua egregie imponi ſibi poetae patiuntur, multo anguſtiores facit. — 13. Hic compotatione nos exhilaremus. *Huc*, in hunc amoenum receſſum iube adferri vinum, unguenta, et *flores roſae*, roſarum, ἄνθος, ἄωτον ῥόδων, roſas, quibus coronemur. cf. I. 36. 15. III. 29. 3. — *nimium brevis*, nimis cito defloreſcentis, ut *breve lilium* I. 36. 16. Suaviter hic et cum vi adiectum, quaſi eo admoneamur, ne aetatis iuvenilis tempus, quod aeque cito pereat, e manibus elabi ſinamus. — 15. *Dum res* patitur, fert, dum nihil obſtat, quominus his deliciis fruaris, adeoque *dum licet* (ut II. 11. 16.) *dum decet* (V. 13. 5.) Declarative adeo ſubiicitur, dum *aetas patitur*, dum per aetatem decet, *dum canities abeſt* I. 9. 17. dumque omnino *fila trium ſororum*, Parcarum patiuntur, *dum ſupereſt Lacheſi, quod torqueat* (Iuvenal. III. 27.) dum per fas licet. Poeta igitur ſententiam univerſe poſitam declarat ſtatim per ſpeciales ideas, noto more. Cuius tamen plane immemores interpp. in *rei* notione conſtituenda quaquaverſum aberrarunt. Lamb. *rem* interpretatur οὐσίαν, τὰ ὑπάρχοντα, facultates, unde eſſet: dum habes, quod profundas; quod helluone dignum praeceptum eſſet. Aliorum commenta nec referre, nec expendere vacat. *Sorores* abſolute et alibi Parcae dictae (v. c. Senec. Herc. fur. 781. Sil. I. 280. Stat. Theb. I. 631. cf. omnino Ruhnk. Ep. cr. I. p. 50.) muneris tamen earum mentione numeroque ternario adiecto, ut h. l. — *Fila atra*, perpetuo rerum inferarum epitheto. In hoc adeo non argutandum, cum poeta h. l. univerſe loquatur. Vbi vero de miſera cuiuspiam conditione ſermo eſt, ſane tum *atra* ſ. vim habent, et oppo-

nun-

Cedes coëmtis saltibus et domo,
Villaque, flavus quam Tiberis lavit,
Cedes, et exstructis in altum
Divitiis potietur haeres.

Di-

nuntur *candidis* (veluti Stat. Silv. I. 4. 125.) melioris notae, felicioris sortis. Ad sententiam poeta Incert. in Grot. Excerpt. Trag. p. 915. ζῶν παρασκεύαζε σαυτῷ στεφάνους καὶ μύρα· χρήσῃ γὰρ αὐτοῖς αἰσθόμενος μεθ' ἡδονῆς. v. 17 — 20. Vulgaris sententia: omnibus, ob quae vita expetenda videatur, post mortem carendum esse, omnia aliquando relinquenda esse, nobilitatur, doctaque enumeratione rerum, quibus Dellius beatus haberetur, vivide declaratur a poeta. Cf. II. 14. 21. sqq. Suavis dilectus est verbi *cedere*, pro relinquere. *Cedimus* enim *terra*, *urbe patria*, quam nunquam revisuri sumus, quam aliis colendam, habitandam relinquimus. Sic iam fere Serv. ad Virg. Aen. II. 804. Hinc exquisito euphemismo de abitu e vita. Cf. Serm. I. 1. 19. Nolim adeo de victo et pulso h. l. cum quibusdam intelligere. — *Saltus* h. l. sunt pascua late porrecta, qualia divites Romani, rei pecuariae intenti, per Calabriam et Lucaniam possidebant. Epp. II. 2. 177. *Quid vici prosunt, aut horrea, quidve Calabris saltibus adiecti Lucani, si metit Orcus grandia cum parvis* caet. et V. 1. 27. *Pecusve Calabris ante sidus fervidum Lucana mutet pascua. Pecuaria silvae Lucanae* Calpurn. ecl. VII. 17. Male alii de viridariis, quae in domus impluvio erant, hic cogitant. — *coëmtis*. Habebat adeo plures saltus; tum et Dellium innuit his possessionibus admodum delectatum, quibus adeo aegre cederet. Monendum hoc, ne quis nimis vulgare aut otiose illud adiici existimet. — *domo* quam forte magnificentissimam in fundo haberet, nota Romanorum insania, v. Varro de R. R. XIII. 6. — *villa* plura aedificia, in fundo exstructa, comprehendit, tam ad usum rusticum (quae *pars rustica* et *fructuaria* dicebatur. Colum. I. 6.), quam ad domini eo secedentis commoditates (*pars urbana* Colum. l. l.) ac luxum disposita, puta aestiva, hiberna, thermas, porticus, alia. Hinc *villas* unius villae aedificia dixit Stat. Silv. I. 3. 4. et inde Auson. Mos. 284. — quam Tiberis *lavit*, alluit, proprie; nam innuit villae praetoria, ad Tiberis ripas exstructa, quae erant splendidissima. Stat. Silv. I. 3. 27.

Divesne prisco natus ab Inacho,
Nil interest, an pauper, et infima

De

27. et Auson. l. l. vide quos laudat Barth. ad Stat. l. l. *Lavere*, antiqua forma, est et III. 4, 61. 12, 9. et alibi. — 19. 20. Omnes explicant: *Haeres divitiis tuis*, opibus, auro et argento *in altum exstructis*, coacervatis, exaggeratis *potietur*, iisque fruetur; perspicua utique sententia, neque plane ab h. l. aliena; quam tamen Horatius, si bene eum novi, vix voluerit. Vide pedestrem horum vv. rationem: Cedes faltibus, domo, villa: iisque haeres potietur. Iam pro tenui et vulgari *iis*, repetiit villae notionem poeta, eamque ab eius magnificentia, qua ipsa Dellio desideratissima esset, docte admodum et exquisite designavit per *divitias in altum exstructas*, aedes altas, magnis sumtibus exstructas. Plane ut III. 1. 45. *Divitias operosiores* tecta vocat *ex plano in altitudinem montium educta*, ut Seneca loquitur ep. 89. extr. etsi et ibi vulgaria intpp. sectentur. Sic pretiosam supellectilem idem Seneca de tranquill. I. vocat *divitias per omnes angulos dissipatas*. Ovid. Fast. IV. 135. *Aurea marmoreo redimicula solvite collo: demite divitias*, h. ista redimicula. Petron. de Mutat. R. R. 83. sqq. *Ecquid sentis — non posse ulterius periturum attollere molem? Ipsa suas vires odit Romana iuventus, et quas struxit opes male sustinet*, h. molem imperii, quam in tantam altitudinem eduxit, vix sustinet. *Ramos divitiis* h. aureis pomis *graves* similiter dixit Lucan. IX. 361. Caeterum vulgaris interpretatio vel hoc etiam nomine displicet, quod avaritiae notam Dellio inurat; cuius cum nullum in hoc carmine extat indicium, tum eum vel splendida ac magnifica eius villa hic memorata facile ea absoluit.

v. 21 — 24. Neque enim divitiae immunem quemquam a morte praestant. Docte haec generali sententiae, omnibus moriendum esse, per distributionem declaratae, involvitur. Docte quoque partes, quae sibi respondent, disiunguntur a poeta. Caeterum eadem enumeratione iam Pind. Nem. ζ. 27. ἀφνεὸς πενιχρός τε θανάτου παρὰ σᾶμα νέονται. Simonidis, Menandri et Phocylidis loca huc pertinentia v. in Stob. Floril. Grot. tit. CXIX. Cf. et I. 4. 9. sqq. II. 14. 9 — 12. Nihil refert, divesne et *natus ab Inacho*, stemma tuum ab Inacho *prisco*, antiquissimo Argivorum rege deducens, nobilissimo genere

De gente, ſub divo moreris,
Victima nil miſerantis Orci.

Omnes eodem cogimur: omnium
Verſatur urna ſerius ocius

Sors

re ortus *ſub divo moreris*, in ſupera regione verſeris, vivas (ſic *coelo* frui Senec. Oed. 854. *veſci aura aetherea*, φάος ἠέλιον ὁρᾶν et ſim. pro *vivere*, ex oppoſ. noctis inferae; res notiſſima. Mire tamen hallucinatur Lamb.) et hoc ornate pro, *ſis. morari* ſuaviter de vitae brevitate, ut Ovid. Met. X. 32. — *infima de gente* oriundus, an maiores tui infimae gentis, humilis conditionis fuerint, adeoque ipſe ignobilis ſis. — 24. Tamen, nihilominus moriendi ad te pertinet neceſſitas. Pind. Iſthm. ζ. 59. θνάσκομεν γὰρ ὁμῶς ἅπαντες· δαίμων (ſors cuiusque) δ' ἄϊσος. *Victima* es, devotus, damnatus es *Orco*, Plutoni, θανάτῳ πάντες ὀφειλόμεθα, ut multoties in Anthol. gr. Pluto *nil*, non *miſerans*, *illacrimabilis*, inexorabilis (ſuavi imagine Aeſchyl. apud Stob. Flor. Grot. p. 485. μόνου δὲ θανάτου) Πειθὼ δαιμόνων ἀποστατεῖ) ἄδακρυς, ἀμείλιχος ἠδ' ἀδάμαστος (Hom. Il. ι. 158.) ἠλείης, δυσπειθὴς (uti ſaepius apud poetas graecos audit) quius fatalem moriendi neceſſitatem deſignant poetae.

v. 25 — 28. Vlterius huic cogitationi immoratur poeta, quo magis ea Dellii ſeſe inſinuet animo, eumque ad fruendam vitam permoveat. *Omnes eodem*, in eundem locum, in loca infera *cogimur*, compellimur gregis inſtar. v. I. 24. 18. Dictus inde Pluto πολυδέκτης et πολυδέγμων Hom. H. in Cer. 8. et 17. παυδοκεὺς Lycophr. 655. laudante Ruhnk. ad Hom. l. — *ſors omnium verſatur* quatitur, commovetur (πάλλεται) in *urna*, dum ipſa quatitur; quod eſt pro vulgari, omnium ſortes in urnam coniectae ſunt, urna continet. Stat. Silv. II. 1. 219. *Immenſis urnam* quatit *Aeacus umbris*. Infra III. 1. 16. *Omne capax* movet *urna nomen*. Imago, quam Horatius hic expreſſit, quaeque, quantum ſciam, non alibi occurrit, ita apud animum repraeſentanda videtur: Cogitanda Neceſſitas dea, Μοῖρα, Ἀνάγκη, quae urnam tenet, in quam omnium hominum ſortes coniectae ſunt: cuius quidem figmenti ſatis obvia eſt ratio, nimirum, omnes fatali neceſſitati, morti eſſe obnoxios. Iam cuius ſors ſ. nomen

Sors exitura, et nos in aeternum
Exilium impositura cymbae.

men inter commovendum excidit, exsilit (ἐξέθορε, ἐξόρουσε, quae sunt Homerica sortitionis verba) *exit*, (quod proprium est Latinis poetis v.) huic fatale est mori. Atque hac quidem idea, facile intelligitur, nihil spectari, nisi hoc: omnes nullo delectu aut discrimine mori; sicque satis commode subiicitur vv. 21. sqq. Vti plane III. 1. 15. *aequa lege Necessitas sortitur. insignes et imos* caet. Sors ista certe *exitura* est, mors certissima nos manet, moriendum est sive *serius*, sero, aut *citius*, cito, immatura aetate. Propert. II. 21. 58. *Longius aut propius mors sua quemque manet.* Ovid. Met. X. 33. *Serius aut citius sedem properamus ad unam; tendimus huc omnes.* — Sors ista elapsa, dum excidit, *impositura* est nos Charontis *cymbae in exilium*, dicta brevitate, pro, cogit nos conscendere Charontis scapham, sicque nos in exilium depellit, ad loca infera deducit, *aeternum*, unde reditus non datur. *Exulem* instar *domo cedimus* (v. 17.) ac terram hanc patriam relinquimus; suaviter.

CAR-

CARMEN IV.

ARGVMENTVM.

Xanthiam Phoceum, hominem forte graecum, Phyllidis servae suae amore captum atque irretitum, istumque, quia servam amare probrosum apud Romanos habebatur, adversus Horatium dissimulantem poeta hoc carmine confirmat atque erigit summorum antiquitatis, qui idem fecerint, virorum exemplis; tum, quo minus istam amare eum pudeat, nobilissimo eam genere ortam vero ait sibi videri simillimum. Laudat in hanc rem, pro certissimoque argumento ponit generosam puellae indolem, moresque ingenuos, qui in hominem infimae sortis et obscuro loco natum vix cadant. Denique haud vulgarem puellae adesse pulchritudinem formaeque concinnitatem, quae amorem eius facile excusent. Leve hoc argumentum nobilitavit poeta insigni ornatu doctrinaque haud vulgari; in singulis vero locis graecum ei ob oculos fuisse exemplum haud vane suspiceris.

AD XANTHIAM PHOCEVM.

Ne ſit ancillae tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu! Prius inſolentem
Serva Briſeis niveo colore
Movit Achillem:
Movit

v. 1. *Ne pudori tibi ſit*, ne erubeſcas, ne exiſtimationi tuae levem inde maculam adſpergi in animum inducas, quod *ancillae*, ſervilis conditionis feminae amore detinearis, quod ſervam ames. Dicti iſti homines Romanis ancillarioli. Senec. de Benef. I. 9. Martial. XII. 58. 1. — 2. *Briſeis*, κούρη Βρισῆος (Hom. Il. ι. 274.) Hippodamia, e Lyrneſſo, Phrygiae urbe, capta, et Achilli in praedae ſortitione data. Homer. Il. β. 690 Hinc *ſerva* belli iure facta, δουριχτητή. — *movit*, inflexit, amore incendit animum Achillis *prius inſolentem*, ferocem, invictum, indomitum adhuc amore; adeoque primum ei amorem inſpiravit *niveo colore*, pulchritudine ſua. Niſi potius iungere praeſtat: *Briſeis niveo colore*, nivei coloris, pulchra, doctiore ſtructura. Ita vero ſi hunc locum interpreteris, et maior vis ſententiae infertur, qua Achilles ſervae amore *primum* captus dicitur, et oratio magis poetica videtur, absque transeundi formula. Alii: *prius*, olim ante te, tu non primus es, qui in talem amorem incideris; quod admodum languet; tum ſordidi iſtius amoris excuſatio unice in hoc ponenda eſt, quod clariſſimi quique heroes idem fecerint. *Inſolentem* quoque *A* fere accipiunt, arrogantem, ſuperbum, pervicacem; minus appoſito h. l. epitheto. Ferret, ſi Achillis mores ſuperbos et amore prorſus immutatos declarare et potuiſſet, et voluiſſet poeta. Recte vero et ex communi poetarum loquendi ratione *inſolens*, *trux*, *ferox* dicitur, qui amori nondum ſuccubuit, amorem aſpernatur. De eodem Achille Stat. Ach. I. 302. *Trux puer et nullo temeratus pectora motu.* Tibull. III. 6. 13. *Ille* (Amor) *facit mites* (e praeclara Heynii coniectura) *animos Deus, ille ferocem contudit, et dominae miſit in arbitrium.* adde Ovid. A. A. II. 477. Senec. Hippol. 240. Similiter Boeth. Conſol. Phil. II. Pr. IV. *omnis adver-*

Movit Aiacem Telamone natum
Forma captivae dominum Tecmeſſae:
Arſit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta,

Bar-

adverſitatis inſolentem dixit eum, qui adverſam fortunam nunquam expertus eſt. Praeclare ſic reſpondet τῷ *movit*, h. *inflexit ſenſus*, ut Virg. Aen. IV. 170. Simpliciter ſic adhibuit Arbor. el. ad Nympham v. 51. (Wernsd. Poet. min. III. 221.) *Non Helenae mater, nec par tibi filia Ledae, quamvis haec Paridem* moverit, *illa Iovem.* Iam Terent. Eunuch. III. 5. 19. *In hac commotus ſum.* Sic et *motus* ſaepius amoris, quo animus primum perturbatur, adfectum deſignat. Caeterum nullam Deidamiae, ab Achille primum amatae, rationem habuit poeta, quo maiorem ſententiae vim conciliaret; in quo adeò haerendum non erat. Ad ſententiam totius loci Ovid. Am. II. 8. 11. *Theſſalus ancillae facie Briſeidos arſit, ſerva Mycenaeo Phoebas amata duci. — quod decuit reges, cur mihi turpe putem.*

v. 5. 6. Tecmeſſa, Teleutantis (iuxta Sophocl. Ai. 331. ſecundum alios Teuthrantis) filia, formae pulchritudine cepit Aiacem Telamonium (alter enim Oilei f.); *captiva* ſerva (δουρίλητος νύμφη Sophocl. tr. l. 900.) *dominum.* Vltima vim acquirunt ipſa collocatione. Res ipſa ſatis nota e Sophoclis trag. laudata. — 7. *Atrides*, Atrei nepos, Agamemnon, *arſit virgine*, exquiſita ſtructura, (ut III. 9. 5. V. 14. 9. *calere aliqua*, I. 4. 19. IV. 11. 33. et paſſim alibi) pro, amore virginis Caſſandrae exarſit, correptus eſt, oculos et animum in virgine defixit. Caſſandra abſolute *virgo* dicta, forte quod Apollinis amores, impetrata ab eo vaticinandi facultate, reſpuiſſet. *Priameia virgo* eadem dicta Virg. Aen. II. 403. — *rapta* docte pro, captiva, adeoque in ſervilem conditionem detruſa. Nam *rapi*, *duci*, *trahi*, ut ἑλκεσθαι Gr. ſolennia vv. in captivitatis notione exprimenda. Homer. Il. χ. 62. *υἷάς τ' ὀλλυμένους ἑλκυσθείσας τε θυγατρας.* Claudian. Laud. Stil. III. 23. *Hi famulos traherent reges*, caet. Ita quoque acceperim Virgilii locum laud. de Caſſandra: *Ecce* trahebatur *paſſis Priameia virgo crinibus a templo Caſſandra, adytisque Minervae.* Nam vim Caſſandrae coram Pallade ab Aiace illatam ar-

Barbarae postquam cecidere turmae
Thessalo victore, et ademtus Hector
Tradidit fessis leviora tolli
Pergama Graiis.

Ne-

gnunt *ardentia* ira *lumina* v. 405. et *passi crines* (ut sit: *virgo passis crinibus*, quamquam et Ovid. Met. XIII. 410. illas voces cum v. *trahebatur* iunxerit. Sed ibi manus eius non constrictae sunt: in Virgilio contra *teneras arcebant vincula palmas.*) Omnes fere intpp. *raptam* explicant, ab Aiace Oilei f. e templo Minervae abstractam; sed huius rei cum parum opportuno loco a poeta facta esset mentio, tum paulo disertius eam expositam exspectares. Omnino observa exquisitam copiam poetae in exprimenda notione *servae*, item τοῦ *amare*. — *medio in triumpho*, statim, ubi victor urbem ingressus, Troia potitus esset; sed alterum docte de Agamemnone Graecorum duce, qui adeo triumphatoris Romani speciem referret. Romanam hanc victoriae designandae ideam pluribus exemplis adsertam v. ad III. 1. 7. Praeclare vero haec a poeta adiecta ad desiderii vim declarandam.

v. 9 — 12. Exquisito ornatu poeta gentem subiicit, de qua Agamemnon triumphaverit, s. quam urbem everterit. Perspicuitatis adeo caussa hos vv. adiectos existima. — *Turmae*, copiae (ut *Lyciae catervae* I. 8. 16. adde C. S. 38.) *barbarae*, βάρβαρον στράτευμα, (Eurip. Rhes. 612.) h. barbarorum, Phrygum, Troianorum, e solenni Graecorum appellatione. — *cecidere Thessalo victore*, ornatius pro, caesae, deletae sunt ab Achille Thessalo. — et *ademtus*, occisus (cf. II. 9. 10.) *Hector tradidit* caet. docte pro, mors Hectoris effecit, sublato H. factum est, ut *Pergama*, arx Troiae, ipsa urbs *levior* esset *tolli*, ad tollendum, evertendum, ut Troia facilius caperetur, ῥᾳοτέρη αἱρεῖσθαι. Imitationem Homericam Il. α. 243. ῥηΐτεροι γὰρ μᾶλλον Ἀχαιοῖσιν δὴ ἔσεσθε κείνου τεθνειῶτος ἐν αἰρέμεν, notarunt iam alii. Simili colore Pind. Isthm. η. 111. sqq. de Achille ὃ καὶ Μύσιον αἵμαξε Τηλέφου φόνῳ πεδίον· γεφύρασε τ' Ἀτρεάδαισι νόστον· — Τρωΐας ἵνας ἐκταμὼν δορί, Μέμνονός τε βίαν ὑπέρθυμεν Ἕκτορα τ' ἄλλους τ' ἀριστέας. Omnino summam Troiae captae laudem Achilli deferunt poetae, dum urbem cum Hectore vere periisse

Neſcias, an te generum beati
Phyllidis flavae decorent parentes:
Regium certe genus et penates
Maeret iniquos.

Crede

periiſſe dicunt. Eurip. Hec. 21. Τροίᾳ δ' Ἕκτορος τ' ἀπώλετο ψυχή. Archias apud Br. Anal. II. p. 528. Ἕκτορι μὲν Τροίη συγκάτθανεν. Pentad. in tum. Hect. 3. (Wernsd. Poet. min. III. 278.) *occubuit telo violenti victus Achillis, occubuere ſimul ſpesque ſalusque Phrygum.* v. Wernsd. ad iſtum l. et ad Lucil. Iun. Aetn. 585. (T. IV. 201.) — *feſſis* longo bello, ut Virg. de iisdem Aen. II. 109.

v. 13. Exemplis cauſſas ſubnectit poeta, quo eum minus amare iſtam pudeat: Phyllidem nobiliſſimo genere ortam eſſe, eiusque rei coniecturam facile duci poſſe cum ex eius vultu ſubtriſti, qui amiſſae priſtinae dignitatis memoriam ſervet, tum ex animi eius nobilitate, quae minime in abiectae conditionis homines cadat. Alii Horatium Xanthiae obiectioni, quod ſervae iſtae, quas heroes amarint, nobiliſſimae fuerint originis, tantum occurrere voluiſſe exiſtimant, quod parum probabile videtur. — *Neſcias οὐκ εἰδείης ἄν*, neſcis an, fortaſſe, (v. de hac loquendi ratione, ſi tanti videtur, Cort. ad Plin. IV. 11. et Burm. ad Quinctil. XII. 11.) *Phyll. flavae* pulchrae *parentes beati ὄλβιοι*, nobiles ſunt, forte nobiles parentes habet puella, quae nunc ſervit: docte et ornate pro hoc, reſpectu amoris eius, *an te generum decorent par. b.* annon parentes habeat, quorum te non pudeat eſſe generum, quorum filiam te amare haud dedeceat. Καλοὺς γαμβροὺς Eurip. Hippol. 634. cum h. l. comparavit ibi Valken. — 15. 16. *Certe* nobilitatem generis maeſtus eius vultus arguit. *Maeret*, ob hoc ſemper ſubtriſtis eſt, quod tam *iniquam* ſortem experta ſit; dolet, ſe *regio* ſplendido *genere* ortam, regiisque *penatibus* innutritam, nunc ſervam factam. Docte adeo poeta epith. *iniquos* τῷ *penates* iunxit, quod ad totam ſententiam ſpectat. Conditio Phyllidis *iniqua* erat, regia ante, nunc ſervilis. Vulgo *Penates iniquos* accipiunt de Diis patriis, ipſi adverſis, qui adeo puellam in ſervilem conditionem devenire ſiverint. Sed ſubtilius hoc, et *genus* et *penates* docte apud poetas cumulantur. Propert. I. 22. 1. *genus unde mihi, qui ſint mihi*

Crede non illam tibi de ſceleſta
Plebe dilectam; neque ſic fidelem
Sic lucro averſam potuiſſe naſci
Matre pudenda.

Bra-

mihi Tulle, penates. Nam *penates, domus* in his loquendi formis generis originem deſignat. Τῶν ἐνπατριδῶν γεγῶσ' οἴκων Eurip. Ion. 1073. et ſaepiſſime alibi. Caeterum totius argumentationis vis in v. *maeret* ponenda: maeror enim, ſplendidorum puellae natalium index erat certiſſimus. Hypſipylen ita depingit Stat. Theb. IV. 740. Tecmeſſam Ovid. A. A. III. 517.

v. 17. Generis nobilitatem produnt etiam mores eius liberales, probi, pudici ἄξι' ἀξίων γεννητόρων ἤθη. Eurip. Ion. 736. — *illam tibi non dilectam eſſe de plebe* poteſt eſſe: illam non de plebe a te amari, quod ornatius dictum eſſet, pro, illam, quam amas, non de plebe oriundam eſſe, non plebeiae eſſe conditionis. Poteſt vero etiam eſſe: illam non e captivis plebeiae ſortis electam, acquiſitam, emtam; adeoque eam non eſſe e plebe; ut *dilecta* captivarum multitudinem reſpiciat, unde Phyllis emta fuerit. Tum *tibi* eleganter περίλυσις; certe nullam vim habet. Atque haec quidem ratio et doctior, et ipſa verborum collocatione altera videtur probabilior. *Plebs ſceleſta* prava indole, pravisque moribus, quae omnia ad privatam utilitatem refert; (hinc *vulgus mobile, infidum, malignum.* v. I. 37. 25. II. 16. 40.) h. l. perfida, lucro addicta, fraudulenta, periura: quae notiones ex altero, quod ſequitur, membro conſtitui debent. Vulgo explicant, humilem, ſordidam, abiectam: refragante loquendi uſu. Tum poeta ſic argumentatur: Phyllis, quae tam ingenuis moribus tam generoſa indole praedita eſt, e plebe nata eſſe nequit, quippe quae ſceleſta eſt. Sed interiectam ſententiam novo poeta membro extulit, et exornavit ſqq. — 18. *Neque eam ſic fidelem* fidam in amore, animo vere tibi deditam, *ſic averſam*, alienam, abhorrentem a *lucro*, quo ſolo invitatae meretrices viris ſubblandiuntur, amoremque ſimulant, *naſci potuiſſe matre pud.* talem eſſe poſſe, ſi nata eſſet matre, cuius eam pudere debeat, adeoque infimae ſortis, abiectiſſimae conditionis, ſi ignobili genere orta eſſet.

Brachia et vultum teretesque ſuras
Integer laudo: fuge ſuſpicari,
Cuius octavum trepidavit aetas
Claudere luſtrum.

v. 21 — 24. Denique liberalis eius facies, praeſtantiſſimaque forma amorem tuum facile excuſatiorem facit. Quod quidem meum de eius pulchritudine tanto verius haberi debet iudicium, quo minus illud amore ducitur, cuius ne ſuſpicio quidem in hominem, a quo proficiſcitur, annum quippe XL. aetatis agentem, cadere poteſt. Ita ſi horum vv. ſententiam conſtituas, haud ſane temere adſuti aque primario carminis conſilio alieni videbuntur, aut, ut amoris ſuſpicionem a ſe amoliretur adiecti. Partes pulchritudinis ponuntur, nota poetica ratione; et in his *brachia* et *ſurae*, cum dilectu: quoniam haec in ſervabus, quae breviſſimis tunicis utebantur, quaeque nec longas manicas habebant, maximam partem nuda conſpiciebantur, cum *matronae* contra, *praeter faciem*, *nil cernere* liceret, *caetera — demiſſa veſte tegentis*. Serm. I. 2. 94. 95. — *teretes*, clementer extantes, ſenſimque tenuatas, ut ait Lactant. de O. D. 5. *tumentes* contra ſ. enormes V. 8. 10. — *integer*, animo integro, intacto, plane vacuo ab amore iſtas puellae dotes extollo, eximias indico; ut III. 7. 23. cf. Burm. ad Val. Fl. II. 374. — *fuge*, noli *ſuſpicari*, amori quidquam in hoc datum exiſtimare, quandoquidem *aetas* mea *trepidavit claudere*, clauſit *octavum luſtrum*, XL annorum ſpatium exegit, abſolvit. *Trepidare* eleganter de curſu aetatis, fuga temporis. Caetertum Xanthiam, cui ſe ſic a Phyllidis amore immunem probaret Horatius, admodum iuvenem fuiſſe recte colligas; tum omnino continentiorem, minusque iſta aetate ad voluptates eum fuiſſe propenſum ſtatuere licet.

CARMEN V.

ARGVMENTVM.

Lalages, puellae adhuc tenerae, nulloque dum amoris contactae igniculo, potiundae cupiditate flagrantem amicum quendam reprimere hoc carmine conatur poeta, hortaturque eum, ut exspectet, donec ad nubilem ea aetatem perveniat, quae tum votis eius ultra satis factura sit. Et argumenti ratio, et, quae per totum fere carmen regnant, notiones graecae facile eo ducunt, ut illud plane e Graeco versum, Graecis saltim floribus contextum recte statuere liceat. Vid. Not. Nimia vero, quae in exornandis ideis deprehenditur, ingenii luxuries, et allegoriarum ratio, maxime vero earundem diversae indolis cumulatio, quae iudicium nondum satis subactum produnt, abunde commonstrant, ad primos poetae foetus hoc carmen referri oportere. Caeterum Cruquii et aliorum super h. c. commenta adponere, ac refellere nihil adtinet.

Non-

Nondum ſubacta ferre iugum valet
Cervice, nondum munia comparis

Aequa-

v. 1. *ſqq.* Nondum ad plenam pubertatem pervenit puella, cuius amorem expetis, nondum id aetatis attigit, ut amore eius frui liceat, nondum *tempeſtiva* eſt *viro*, ut ſupra I. 20. extr. Pro hoc poeta, allegorica ratione, Graecis admodum familiari, uſus: *nondum valet*, ſatis virium habet, ſatis robuſta eſt iuvenca, impar adhuc eſt *iugo ferendo*, ſ. ſuſtinendo *cervice*. — *ſubacta* ſc. iugo, ſubiecta, inſerta iugo, proprio voc. Homer. Il. ν. 293. *βοῦν — ἀδμήτην, ἥ τε οὔπω ὑπὸ ζυγὸν ἦγαγεν ἀνήρ.* Senec. Hipp. 1002. *Celſos ſonipedes ocius ſubigit iugo*; quamquam et ſimpliciter accipi poſſit, domita, iugo impoſito. Sic *indomita cervice greges* alicubi occurrit apud Statium. adde Catull. 63. 33. et Valer. Fl. IV. 360. H. l. ſimpliciter ornat, quocunque modo accipias. Iam, ut de allegoria pauca moneamus, tam graecis quam latinis poetis amoris mutui cum quocunque vinculo (v. c. *compede*, IV. 11. 24. *ἀλυκτοπέδῃ* Anal. Br. III. c. XVIII. inter *ἄδεσμα*, p. 154. *catena* Tibull. IV. 5. 15.) maxime cum iugo uſitatiſſima eſt comparatio. Ductae inde loquendi formae *ζευχθῆναι γάμοις, iugari* (Catull. LXIV. 21.) *taedae iugales* et ſic porro. Hinc puella, viri adhuc expers, dicta *indomita* (Catull. LXVIII. 118.) *παρθένος ἀδμής* Homer. Od. ζ. 109. *κώρα ἄζυξ* Theocr. XXVII. 7. et, aetatis tenerae ſimul ratione habita, ſimpliciter *πῶλος, μόσχος* et ſim. quae contra virum experta eſt, ea *δμηθεῖσα, δμητὴ, iugum ferre* (laudant Plautina Curc. I. 1. 50. *Iamne ea fert iugum? PH. Tam ame pudica eſt, quam mea ſi ſoror ſit.* adde Catull. LXVIII. 118. *qui tunc indomitam ferre iugum docuit*) *virili iugo ſubmitti* (Stat. Silv. I. 2. 165.) et utrique amantes dicti *compares, σύζυγες*. Plaut. Pſeud. I. 1. 65. — *nondum munia* laborem, operam *comparis* ſ. iugalis *aequare*, aequam compari praeſtare poteſt. Ducta imago a iuvencis aratro ſ. currui iunctis, quorum alter aetate ac viribus compari inferior haud aequam laboris partem in ſe recipere poteſt, haud aequo iugo trahit. Senſus igitur: nondum firma ſatis eſt aetate, ut amori tuo reſpondere valeat. Eadem translatione uſus eſt Theocr. XII. 15. *ἀλλήλους δ' ἐφίλησαν ἴσῳ ζυγῷ*, h. *aequabant amorem*, ut Virgil. Aen.

VI.

Aequare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.

Circa virentes est animus tuae
Campos iuvencae, nunc fluviis gravem
Solantis aestum, nunc in udo
Ludere cum vitulis salicto

Prae-

VI. 474. de Sichaeo et Didone — 3. necdum *tolerare* tergo sustentare *pondus tauri*, taurum nimio pondere eam degravantem, h. virum pati. Omnino verecundiae sensui in exprimendo amoris commercio satis consultum crediderunt veteres, dummodo illud non propriis, sed, quod inter homines est, a pecudibus, et quod pecudum est ab hominibus verbis translatis eloquerentur. Sic Iphigeniam honesta appellatione ἀταύρωτον vocat Aeschyl. Agam. 254. adde Aristoph. Lysistr. 217. Rufin. c. XXXIV. (Anal. Br. II. 398.) alludens simul ad nomen puellae: Σοὶ μὲ λάτριν γλυκύδωρος Ἔρως παρέδωκε, Βοῶπι, ταῦρον ὑποζεύξας ἐς πόθον αὐτόμολον. — *ruentis in Venerem*, amoris aestu correpti, libidinis explendae cupidi. Simili forma loquendi Virgil. Ge. III. 244. *Omne adeo genus in terris — in furias ignemque ruunt.*

v. 5—8. Suavissima imago puellae, quae nullo dum amore contacta pueriles cum aequalibus lusus et locos sectatur, eosque potiores habet. Colorem duxit poeta ex Anacr. LXI. 9. 10. πῶλε Θρηϊκίη — νῦν δὲ λειμῶνάς τε βόσκεαι, κοῦφα τε σκιρτῶσα παίζεις. qua eadem ratione Galateam μόσχα γαυροστέρνου vocat Theocr. XI. 21. cf. III. 11. 9. — *animus est circa campos*, unice delectatur pascuis, libere vagando, atque exultando, χλεραῖς ἐμπαίζουσα λείμωσι ἡδονᾶις, Eurip. Bacch. 864. — *nunc solantis* minuentis, levantis *gravem* molestum sibi *aestum* nimium solis calorem *fluvio*, h. nunc aquis innando, refrigerium quaerendo. *Solari* eodem exquisito sensu adhibuit Claudian. XVII. 196. *Ille vel Aethiopum pluviis solabitur aestus*, ut alios taceam. v. Heyn. ad Virg. Aen. I. 239. — nunc *praegestit ludere*, oblectat se discurrendo, vagando, exultando cum vitulis. est gr. παίζειν. cf. III. 11. 10. et 18. 9. — *udo*, aquis irrigato, quod rivus praeterfluit, appositio epitheto. Nam salices irrigua loca amant.

v. 9

Praegeſtientis. Tolle cupidinem
Immitis uvae: iam tibi lividos
Diſtinguet Auctumnus racemos
Purpureo varius colore.

Iam

v. 9 — 12. Expecta, dum puella ad nubilem aetatem perveniat, dum adultior facta ſit. Nova hanc ſententiam, rei variandae cauſſa, eaque, ex noſtro quidem ſenſu, illa altera multo iucundiore allegoria, ab uvis deſumta, expreſſit doctus poeta. — Ne appetas, noli decerpere uvam *immitem*, immaturam adhuc, acerbam, ὠμὴν ὄμφακα. Simillime Euſtath. de Iſmin. et Iſmenes Amorr. L. V. p. 182. ed. Gaulm. μὴ τὸ ῥόδον τρυγήσῃς πρὸ τοῦ προκύψαι τῆς κάλυκος, μὴ τὴν σταφυλὴν ὀμφακίζουσαν· μήπως ἀντὶ νέκταρος ὄξος ἐκθλίψῃς ἐξ ὄμφακος: et paucis interiectis, σὺ τὴν σταφυλὴν τρυγήσεις, ἀλλ' ὅταν ἴδῃς τὸν βότρυν περκάσαντα. Iam Philodemus XV. (Anal. Br. II. 86.) eadem ſuavitate: οὕπω σοὶ καλύκων γυμνὸν ἔῤῥος, οὐδὲ μελαίνει βότρυς ὁ παρθενίους πρωτοβολῶν χάριτας. Sic Aeſchyl. E. c. Θ. 335. νόμιμα ὠμοδρόπα ſunt *nuptiae puellae admodum tenerae*. Scilicet comparatur illa aetatis ἀκμή, quae amori aptiſſima eſt, maturis cuiuscunque generis fructibus, dicta inde ſimpliciter ὀπώρα. Quo exquiſito ſenſu haud dubie accipienda illa Chaeremonis apud Athen. XIII. 9. p. 608. πολλὴν ὀπώραν Κύπριδος εἰσορᾷν παρῆν ἀκραάσι περκάζουσαν οἰναν-θαῖς χρόνου. Epigr. ἀδεσπ. LX. (Anal. Br. III. 162.) οὐ γὰρ ἔγωγε, ἔκκαιρον μήλων ἐκδέχομαι ῥυτίδα· ἀλλ' αἰεὶ πεπόθηκα συνακμάζουσαν ὀπώρην. Eodem ſpectat ſplendidiſſimus Pindari locus Nem. VIII. 1. et V. 11. adde Iſthm. II. 8. Dictae inde puellae nubiles πέπειροι, veluti Ariſtoph. Eccleſ. 891. πέπειροι κἀ) ὀργῶσαι (ut *annos tumentes*, et *virginitatem tumidam* dixit Stat. Ach. I. 292. Theb. II. 204.) παρθένοι Plut. Num. p. 309. Reisk. adde Stratonis c. VIII. (A. Br. II. 361.) immaturae contra, ὄμφακες. Oneſtus c. I. (A. Br. II. 280.) εἴη μήτ' ὄμφαξ, μήτ' ἀσταφὶς (uva paſſa, ut *paſſi ſenes* Lucilio dicuntur) ἥδε πέπειρος ἐς Κύπριδος θαλάμους ὥρια καλλοσύνη, et inter ἀδεσπ. c. LXIX. (A. Br. III. 164.) ὄμφαξ οὐκ ἐπένευσας, ὅτ' ἦς σταφυλή, παρεπέμψω. Hinc venuſtae Tibulli querelae de morte ſibi iuveni inſtante III. 5. 19. *Quid fraudare iuvat vitem creſcentibus uvis, et modo nata mala vellere poma manu.* quae plane conveniunt cum epigr.

Iam te sequetur: currit enim ferox
Aetas, et illi, quos tibi demserit,

Ad-

epigr. gr. quod exhibet Capyz. Ex istis vero loquendi formis, ut in viam revertar, enatae reliquae locutiones, ἥβας καρπὸν ἀποδόσθαι, et sim. de amoris fructu. Caeterum ex his a me allatis satis patere arbitror, Nostrum in adumbrando hoc loco colores e graeco aliquo poeta desumsisse. — Brevi adolescet, matura erit viro puella. *Auctumnus varius*, docte, qui variat uvam, dum eius tempore nigrescit, πορφύζει. *Variari* proprio voc. *uva* dicitur, quae *variis racemis ducit purpureum, nondum matura, colorem*, ut Ovid. Met. III. 485. eloquitur. αἰόλλειν pariter adhibuit Hesiod. Scut. 399. ὅτ' ὄμφακες αἰόλλονται. Propert. IV. 2. 13. *Prima mihi variat liventibus uva racemis* Cato R. R. LXXIII. *Vbi uvae variae coeperint fieri*, caet. Nisi absolute accipere praestat, qui mutat colorem fructuum, flavo inducto; quo sensu ὀπώρα κηρινὰ occurrit in Alcmanis fragmento apud Athen. XIV. p. 648. Potest vero etiam iungi, *varius distinguet*: quod docte et ornate dictum foret pro simplici, variabit, distinguet, mutabit, inficiet *colore purpureo*, adeoque ad maturitatem perducet *racemos lividos*, iam nigrescentes. Plenius Sil. VII. 208. *liventes sole racemos* dixit. Innuit vero poeta annos puellae pubertati proximos.

v. 13. Tum Lalage amplexus tuos, quos iam aspernatur, ultro expetet. Orationem ad priorem allegoriam iterum inflexit poeta, maxime v. 16. — *te*, quem nunc fugit, *sequetur*, expetet. cf. Virg. Ecl. II. 65. — *aetas currit*, noto phantasmate. Idem idearum nexus in Alcaei Mess. 1. (Anal. Br. I. 480.) θελήσει ὕστερον· ἡ δ' Ὥρη λαμπάδ' ἔχουσα τρέχει. *Currit mortalibus aevum*, Sil. XV. 63. v. ad II. 16. 1. Cic. Tusc. I. 31. *Veniet tempus, et quidem celeriter; volat enim aetas.* Aetatis cursum indefessum, concitatum praeclare depingit epith. *ferox*, quae inhiberi nequit, equi ferocis instar. Eadem comparatio est in Theognideis vv. 963, 4. Αἶψα γάρ, ὥστε πόημα, παρέρχεται ἀγλαὸς ἥβη (*transit aetas quam cito!* Tib. I. 4. 27.) οὐδ' ἵππων ὁρμὴ γίγνεται ἀντίον. Ovid. Fast. VI. 772. *fugiunt* freno non remorante *dies*. Haec forte simplicior fuerit ratio. Neque tamen spreverim illam alteram, qua *aetati* tribuantur, quae in *puellam* proprie cadant. Esset adeo *aetas ferox*, puellae adhuc ferocis viros fugientis, uti fere *Pholoe fugax* v. 17. Tum vero aetas nimis stricto sensu (np. de

sa-

Adponet annos: iam proterva
Fronte petet Lalage maritum

Di-

solius Lalages aetate) positum esset, quem omnino latissimum volunt seqq. — Aetas *apponet* addet, adiiciet, tribuet *illi annos*, h. puella eos aetatis annos attinget, *quos tibi demserit*, quos tibi demi, subtrahi, decedere animadvertes, h. puella ad id aetatis perveniet, in quo anni nulla amplius incrementa capiunt, adeoque ad summum pubertatis florem, ἐπ' ἄκρον ἥβης. Graece planissime ita vertas: ἡ κόρη ἀκμάσει, σοῦ παρακμάζοντος, accedet illa ad aetatis ἀκμὴν, quantum tu ab ea recesseris. Scilicet e poetica ratione aetas humana annorum incrementa capere, annis eo usque crescere dicitur, donec ad summum vigorem pervenerit. Ita *crescentes annos* h. pubescentes dixit Ovid. Met. X. 24. Vbi vero aetas maxima incrementa nacta est, tum illa ἥβης μέτρον, (v. c. Hom. Il. λ. 225. Hesiod. ἔργ. 131.) ἐπ' ἄκρον ἥβης ἱκέσθαι dicitur. Inscript. apud Fabrett. p. 287. et Gor. Inscriptt. T. I. p. 421. ὃν ἀφείλετο Μοῖρα κραταιὴ, πρὶν γλυκεροῦ βιότοιο ἐς ἡλικίης τέλος ἐλθεῖν. Simonid. CII. 2. (Anal. Br. I. 145.) ἐνθάδε Πυθώνακτα — κεκεύθει γαῖ' ἐρατῆς ἥβης πρὶν τέλος ἄκρον ἰδεῖν. Quo etiam sensu *plenos annos* dixit Virg. Aen. VII. 53. Hinc in altero vitae spatio, quod ad senium vergit, cum aetatis vigore et ipsi anni deficere, nobis decedere, adeoque, vi oppositionis, adimi dicuntur. In utraque hac loquendi ratione facile intelligitur, ad annos transferri, quae proprie hominis sint, illos agentis. Atque hoc equidem modo poetae mentem satis probabiliter mihi aperuisse videor. Cui tamen, nescio an praeferendus sit alter hic multo simplicior, quo anni, quos vixerimus, de admenso nobis vitae spatio decedere, adeoque nobis demi: ii contra, qui nobis ad vivendum supersunt, dari, transactis adiici, adponi recte dici possunt. Atque ita fere Seneca Consol. ad Marc. XX. *Illi ipsi, qui adiiciebantur adolescentiae anni, vitae detrahebantur.* Esset adeo: Puella brevi illud vitae spatium attinget, quod tibi subtractum est, quod emensus es, adeoque brevi adolescet in tam cito aetatis iuvenilis decursu; quandoquidem *optima quaeque dies miseris mortalibus aevi prima fugit*, iuxta Virg. Ge. III. 66. Caeterum alienum prorsus, et cum poetae verbis vix conciliandum illud poetarum videtur phantasma, quo vegetae aetatis anni *venire*, provectioris contra, *recedere* dicuntur: quod tamen certatim ab intpp. illustrando

huic

Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
Non Chloris, albo sic humero nitens
Vt pura nocturno renidet
Luna mari, Gnidiusve Gyges;

Quem

huic loco admoveri videas. Vide de eo notata ad II. 11. 5. — tum amari se a te patietur. Pro hoc, colore iterum a iuvencis ducto, *proterva fronte*, petulantia, lascivis motibus *petet*, ad amorem sollicitabit *maritum*, iuvencum, honesta voce, ut passim: ipsa adeo iuvenes sectabitur, amatores conquiret. — 17. *sqq.* Lalage tunc *dilecta* erit, expetetur, magis a iuvenibus amabitur, quam nunc Pholoë, Chloris, Gyges expetuntur, h. adultior facta mira formae pulchritudine exsplendescet; sententia per consequens exposita. Nam summae tantum pulchritudinis, quae omnium in se convertit oculos, notionem dare voluisse poetam, in promtu est intelligere. Vide vel I. 4. 19. 20. Iunge autem: *maritum petet dilecta, quantum* caet. quod paullo durius dictum videtur, pro, petet, diligeturque, amabit, vicissimque amabitur; plures amatores habebit, quam nunc Pholoe caet. Possis etiam hunc verborum ordinem tenere: Lalage dilecta, amata tibi *petet maritum* s. maritos, amatores sectabitur, *quantum non* caet. aptissimo quidem sententiarum progressu; in quo tamen epith. *dilecta* admodum frigidum, et *fugax* e poetae mente alienissimum videtur; tum magis exspectes, Gygen ab omnibus amatum dici, quam omnium amores venari. Restat denique tertia haec ratio: Lalage dilecta a te magis, quam Pholoe, Chloris, Gyges: quae parum probabilis videtur. — *Pholoe fugax*, superbe amatores tractans, aspera. Arrogantiam eius notat supra I. 33. 6. — 18. *nitens*, resplendens, insignis *albo* candido *humero*, candidos humeros habens, et hoc omnino pro, candida, pulchra; parte tantum pulchritudinis, quae veteribus magis ostenderetur, quaeque in Chloride forte speciosissima esset, pro universa posita. — 19. *Vt luna pura*, puro caelo, facie eius nulla nube obscurata *renidet* resplendet, refulget in mari nocturno, noctu; doctiore structura, pro, ut mare, maris superficies nocte lunae radiis collustrata renidet, coruscat; atque in hoc comparationis vis quaerenda, non simpliciter in lunae splendore. Quocum etsi tralatitio poetarum more puellarum candor comparetur

(can-

Quem si puellarum insereres choro,
Mire sagaces falleret hospites

Dis-

(*candor erat, qualem praefert Latonia Phoebe*, Tibull. III. 4. 29. et sic centies) hoc tamen loco reliqua nimis otiose adiecta videri possent. Iam vero mari tranquillo per se splendoris notio quum a poetis tribuatur (sic ἄλκα μαρμαρέην dixit Hom. Il. ξ. 273. γαλήνην λιπαρὴν Theocr. κβ. 21.) illudque cum venusta explicataeque frontis puella in comparationem vocetur; (v. ad I. 5. 13.) praeclare rei auxit imaginem poeta, dum candidos puellae humeros (hoc enim ποιητικώτερον videtur, quam si omnino puellam, quod fere volunt, intelligas. Sic duorum adolescentum pectora Theocr. II. 79. dicuntur στίλβοντα πολὺ πλέον, ἢ τὸ, Σελήνα, et sic sexcenties) maris splendori, lunae radiis aucto, aequiparat. Valer. Flacc. III. 558. *Stagna vaga sic luce micant, ubi Cynthia caelo prospicit, aut medii transit rota candida Phoebi.* Pervulgato vero loquendi more *renidere, ridere* dicuntur res, loca, quae laetam ostendunt faciem, quae vel suo vel mutuato nitore splendent. Res passim a VV. DD. observata. — 20. Quantum nec *Gyges* a Gnido Cariae oriundus, in deliciis habetur, quot nec Gyges amatores habet. Hactenus equidem non assequor, quo iure praeter rem ipsam, quam tangit poeta, quidquam in hac sententia displicere possit. Lalagen enim amatorum numero, neutiquam vero pulchritudine (quod nonnulli perperam statuunt) Gyge superiorem fore ait Horatius. Delicatum eum istius aetatis fuisse puerum, ambitioseque expetitum, vel hic locus satis diserte ostendit. Eundem Ovidio, cuius tamen locus hodie non extat, celebratum fuisse tradit Schol. Cruq. — 21-24. Gyges ille ϑηλυπρωπής. Nimiam luxuriem poetae in exornanda hac pulchritudinis notione, omninoque totius conversionis inde a v. 17. sententiam nimis amplificatam facile animadvertas. — Si *insereres* immiscerес eum *choro*, turbae, multitudini puellarum, si inter plures puellas puellari habitu versaretur, *discrimen* sexus *obscurum*, admodum tenue, obscuratum *crinibus solutis*, per crines, quos solutos gerit, *et vultu ambiguo* de quo ambiguum est, utrum pueri sit, an puellae, os puellare *falleret*, lateret, non deprehenderetur, non animadverterent *hospites*, homines, quibus plane ignotus esset, *mire sagaces* (ita iungere malim, quam *mire falleret*) etsi sagacis-

Discrimen obſcurum ſolutis
Crinibus ambiguoque vultu.

ſimi, etſi, ubi ipſis dixeris, puerum inter puellas verſari, eius reperiundi omnem dent operam, quantumvis curioſe oculos circumferant. Ita plane Hermaphroditum deſcribit Lucian. D. D. XXIII. ὁ δὲ Θῆλυς, καὶ ἡμίανδρος, καὶ ἀμφίβολος τὴν ὄψιν· οὐκ ἂν διαφέροις, εἴτ' ἄῤῥενός ἐστιν, εἴτε καὶ παρθένος. E Noſtro profecit Stat. Achill. I. 332. de Achille, cultu muliebri a matre ornato: *ſupereſt nam plurimus illi invicta virtus decor; fallitque tuentes ambiguus, tenuique latens diſcrimine ſexus.* Caeterum comam alendi promittendique morem delicatulis iſtis proprium paſſim tangit Horatius. v. III. 20. 14. IV. 10. 3. V. 11. 28. Appoſite ad h. l. Iuven. XV. 137 *cuius manantia fletu ora puellares faciunt incerta capilli.*

CAR-

CARMEN VI.

ARGVMENTVM.

Amicitiae integerrimae, coloribus poeticis adumbratae, teſtificatio, qua carmen orditur Horatius, fraudi fuit vet. quibusdam et recentioribus interpretibus, ut conſilium totius carminis perverterent, invitatumque a T. Septimio Noſtrum ad comitandum ſecum Auguſtum, adverſus Cantabros bellum molientem, ſatis audacter pronunciarent, annum adeo huius carminis V. c. DCCXXVII. natalem ſtatuentes. Sed indoctam hanc illorum rationem exploſere dudum Maſſonus vit. Hor. p. 306. Sanad. et alii. Probabilior aliorum, ante a. DCCXXXIV. hoc carmen propter v. 2. ponentium, videtur coniectura, etſi nec haec omni dubio careat, quod Cantabri in fide pop. Romani nunquam permanſerint. Eſt vero hoc carmen ad T. Septimium, equitem Romanum, Auguſto cariſſimum, eundemque Noſtro inde a veteri commilitio coniunctiſſimum, cuius haud fucatae amicitiae ipſum i. e. teſtem tenemus locupletiſſimum. Deſcriptio eius latis expedita. In votis habet poeta, ut ſibi in Septimii ſuaviſſimo conſortio et quidem in amoeno ruris ſeceſſu, quod reliquum ſit vitae, degere liceat. Iam regionibus, quae dulcedine ſua mitique caeli temperie tum ad ſeſe invitent, primo loco memorat Tiburtinam, quam et alibi (I. 7. 13.) ſibi prae omnibus Italiae lo-

eis placere significat, et in qua villam habebat; altero autem, agrum Tarentinum, cuius laudes uberius pertractat, et in quo itidem Septimium villam habuisse ex hoc c. admodum probabile est. Exsplendescit h. c. naturali quadam nec longe quaesita pulchritudine, imaginum varietate admirabili, mollissimoque sensu, qui per totum carmen regnat, ipsi adflati videntur numeri.

AD

AD SEPTIMIVM.

Septimi, Gades aditure mecum, et
Cantabrum indoctum iuga ferre noſtra, et
Barbaras Syrtes, ubi Maura ſemper
Aeſtuat unda:

Tibur,

v. 1—4. *Aditure mecum*, qui me comitaturus eſſes ſi mihi remotiſſimae vel periculoſiſſimae terrarum plagae adeundae forent, h. qui ſpectatiſſimae in amore es fidei, quocum ſumma mihi intercedit amicitiae coniunctionisque neceſſitudo. Ita enim, ſollemni ac fere proverbiali more, tenerrimi amoris affectum teſtificari ſolent poetae. Praeiverat Catull. XI. 1—14. quo tamen multo caſtigatior Noſter. Cf. V. 1, 11. Propert. I. 6. 3. 44. Ovid. Am. II. 16. 19. Martial. X. 20. 7. Stat. Silv. V. 1. 127. Iam pro ultimis terrarum locis docte ſpeciali notione ſunt *Gades*, extrema verſus occidentem inſula, v. ad II. 2. 11. Pro feriſſima regione cum dilectu eſt *Cantabria*, cuius incolae ferociſſimi, ac bellicoſiſſimi, qui-tuscum Romani gravia bella geſſerunt. Perdomiti tandem ab Agrippa a. V. 734. v. Dio LIV. 11. — *indoctum ferre* ἀδίδακτον φέρειν, qui aſſuefieri nequit iugo ferendo, qui detrectat imperii noſtri iugum, qui perdomari nequit. Cantabri enim ab Auguſto a. V. 729. et iterum 730. victi in fide non permanſerant, ſed *pertinaci in rebellando erant animo* (Flor. IV. 12.) Atque hoc quidem declarare voluit poeta h. l. Male igitur alii ſimpliciter invictum explicant. Caeterum ſimili colore Flor. IV. 12. init. *necdum aſſuetae frenis ſervitutis tumidae gentium inflataeque cervices ab impoſito nuper iugo reſiliebant.* Similiter Iuſtin. XLIV. 5. de iisdem: *Nec prius iugum Hiſpani accipere potuerunt, quam Caeſar Auguſtus, perdomito orbe, victricia ad eos arma transtulit, populumque barbarum ac ferum* (puta Cantabros) *legibus ad cultiorem vitae uſum traductum in formam provinciae redegit.* — 3. Tu ſuſtineres mecum adire navibus *Syrtes*, eam Africae oram, cui Syrtes praetentae ſunt, adeoque periculoſiſſimam navigationem non recuſares. Facile in hanc ſententiam ducunt adpoſita, *ubi unda Maura aeſtuat*, ad

Tibur, Argeo positum colono,
Sit meae sedes utinam senectae;
Sit modus lasso maris et viarum
Militiaeque.

Vnde

quae vada continuo fluctus adliduntur, ubi mare est acerrimum; ad augendam periculi magnitudinem. Atque ita plane in eadem amoris testificatione Ovid. Am. II. 16. 22. *Cum domina Libycas ausim perrumpere, Syrtes,* nam adiicit: *et dare non aequis vela ferenda Notis.* Vel sic tamen puto intelligi debere ipsam Africae oram, desertam Libyae, ob vastas solitudines, solis fervorem, ferarumque incursus vix adeunda. Tum constanter extremam Africam per Syrtes Noster designat. v. I. 22. 5. II. 20. 15. ut alios taceam. Nullam adeo vim habent, solique ornatui data existimanda sunt illa, *ubi Maura* caet. pro vulgari, Syrtes Libycas, ut *Gaetulas S.* II. 20. 15. imitatione manifesto ad illa Catulli XI. 24. *Sive in extremos penetrabit Indos, litus ut longe resonante Eoa tunditur unda,* directa. In hanc sententiam Claudian. in Ruf. II. 242. *Te vel ad incensas Libyae comitabor arenas.* — *barbaras* accolarum feritatem declarat.

v. 5 — 8. Vtinam in Tiburtina regione extremam aetatem degere liceat! Ornate pro hoc, utinam Tibur *meae senectae*, mihi, seni facto, *sedes*, locus requietis *fit*, aliquando contingat, utinam Tibure sedem figere, in senectute ibi requiescere liceat. Tiburis laudes habes I. 7. 12. *Positum*, fundatum, conditum (ut Virgil. Aen. III. 8. IV. 212. et saepius) erat *colono* a colono *Argeo*, Ἀργείῳ, Argivo, a colonis Argivis, a Tiburno, Catillo, et Cora, fratribus, eo deductis. Vide ad I. 18. 2. E Nostro colorem duxit Martial. IV. 57. 5. *Tu colis Argivi regnum, Faustine, coloni*, h. Tibure commoraris. *Mea senecta*, ut Tibull. III. 3. 8. *Inque tuo caderet nostra senecta sinu. Mea aetas* Propert. II. 14. 7. *Sedes* exquisite de recessu, in quo otiamur, desidemus post longos errores, diuturnasque iactationes; ubi perpetuo commorari, in quo adeo *senium componere* (Stat. Silv. III. 6. 13.) constituimus ut h. l. — 7. 8. Pedestris ratio ita iungebat: Sit sedes mihi, laboribus fesso, post tot exantlatos labores, militiae aerumnis confecto. Pro hoc disiunctae ac nova sententia: Tibur sit *modus*, finis, (ut Serm. I. 5. 104. *Brundusium longae finis chartae-*

que

Vnde ſi Parcae prohibent iniquae,
Dulce pellitis ovibus Galaeſi
Flu-

que viaeque) terminus mihi *laſſo maris*, graeca ſtructura, pro laſſo mari, itineribus maritimis *et viarum*, ac terreſtribus, *militiaeque*, per militiam factis, (perſpicuitatis cauſſa hoc adiectum; nam peregrinationes iſtae nullae aliae ſunt, quam ipſa haec militia) defatigato, *peregrino labore feſſo*; (ut Catull. XXXI. 8. 9.) ſententia adeo plane eadem: reſpirare aliquando liceat a militiae laboribus in Tiburtino ſeceſſu, Tibur perfugium ac portus ſit, in quo ex longa militia requieſcam. Male alii iungunt, *ſit modus maris* caet. Docte vero militia laborioſa moleſtiis plena, declaratur per longinqua itinera terra marique eius cauſa facta. Ita Tibull. I. 1. 26. *Nec ſemper longae deditus eſſe viae*; et v. 52. *Quam fleat ob noſtras ulla puella vias*. Id. II. 6. 3. *Et ſeu longa virum terrae via ſeu vaga ducent aequora, cum telis ad latus ire voles*. Indocte igitur faciunt, qui haec itinera a militia disiungunt, diverſaque ſtatuunt. Tum, quomodo peregrinationes, animi cauſſa ac ſponte ſuſceptae taedii plenae poſſint appellari, non ſatis intelligo. Caeterum *mare* ac *vias* de itinere maritimo et pedeſtri pariter dixit Epp. I. 11. 6. Reſpicit vero poeta militiam ſuam ſub Bruto, (de qua v. c. ſeq. init.) ſibi, homini molli ac *ſolibus apto*, (Epp. I. 20. 24.) ſatis gravem, qua adeo otium ac tranquillam ſenectutem ſibi promeritus videbatur. Fruſtra alii, prava interpretatione v. 7. inducti, alias inſuper, quas perpeſſus ſit, poeta, innui volunt vitae moleſtias; cumque nullae ſuccurrant, futuras quoque eum complexum miro acumine fingunt.

v. 9 — 12. Vel in agro Tarentino. *Vnde*, a quo np. Tibure *ſi Parcae* me *prohibent*, arcent, non ſinunt, me ibi in ſenectute degere: hinc *iniquae*, adverſae. Quod ſi hoc per fata non licet, utinam agrum Tarentinum ſaltem concedant, ſenectutis meae ſedem eſſe velint. Pro hoc, variata oratione, *petam* aliquando, ſenex factus, regionem Tarentinam. Docte eam deſignat a fluvio, illam praefluente, et, qui eam aliquando tenuit, Phalantho: tum uberius in laudes terrae iſtius digreditur. — 10. *Galaeſus*, Calabriae fluvius (Martial. VIII. 28. 4.) in agrum Tarentinum influens ipſum Tarentum alluebat: cuius ab utraque ripa amoeniſſima ac fertiliſſima rura erant. *Vmbroſi pineta Galaeſi* laudat Propert. II. 25. 67. *vineta Ga-*

Flumen et regnata petam Laconi
Rura Phalantho.

Ille

laesi Stat. Silv. II. 2. 111. cf. Virg. Ge. IV. 126. — *dulce ovibus*, quod *frigus amabile* iis *praebet*, ut de Digentia III. 13. 10. tum propter herbarum ad eius ripas nascentium ovibusque gratarum ubertatem. *Arva amica pecori* similiter Avien. D. O. 1095. Martial. l. l. *tibi floruit herba Phalanthi, qua saturat Calabris culta Galaesus aquis.* Atque hanc quidem rationem tenere praestat, quam cum quibusdam ad fluvii lanae ovium inde bibentium candorem augentis virtutem referre. In animo eam habuisse videtur Martial. XII. 63. 3. *Albi quae superas oves Galaesi*, et Claudian. de VI. Cons. Hon. 506. *Clitumni — undas candida quae Latiis praebent armenta triumphis.* — Oves *pellitae*, pellibus tectae, simpliciter *tectae* appellatae Plinio VIII. 72. Colum. VII. 2. et aliis. Solebant vero oves, maxime Tarentinae, operiri pellibus, ne lana, quae pretiosissima esset (Colum. l. l. *Generis eximii Milesias, Calabras, Appulasque nostri existimabant, earumque optimas Tarentinas*) aëris iniuria corrumperetur (Varro R. R. II. 2. *similiter faciendum in ovibus pellitis, quae propter lanae bonitatem, ut sunt Tarentinae et Atticae, pellibus integuntur, ne lana inquinetur, quo minus vel infici recte possit*, vel *lavari ac parari*) aut rubis spinisque obnoxia esset; qua de caussa in *libero maxime campo, et omni furculo ruboque vacuum ovem Graecam* pastum agebat, *ne et lana carperetur et tegumen*, quod et ipsum pretiosum erat, ex Arabia quippe petitum. Plin. l. l. *Operimenta ei ex Arabia praecipua.* Tum *ex omnibus Tarentinum genus ovium erat mollissimum, frigorisque impatiens*, Colum. VII. 4. Nostris temporibus lanae culturam reducto hoc veteri more promovere studuit Daubenton successu satis prospero — 11. *rura regnata Phalantho*, possessa a Phalantho, quae aliquando tenuit Phal., nota poetarum ratione, populum ab antiquo aliquo eius rege designandi. v. III. 29. 27. Stat. Theb. I. 355 eadem orationis forma: *Scyllaque rura purpureo regnata sen*, h. Niso. Phalanthum vero memorat poeta, cum dilectu; nam is erat alter Tarenti conditor. Hic enim duce Partheniae (ita enim per contumeliam ii Spartanorum dicti, qui e promiscuo omnium feminarum concubitu nati essent) metu inopiae, et ob notam materni pudoris domo profecti tandemque in Italiam delati, occupata arce Tarentinorum, expugnatisque veteribus incolis sedem ibi constituerant. Iustin.

III.

Ille terrarum mihi praeter omnes
Angulus ridet, ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro.

Ver

III. 4. Strabo VI. p. 426. Hinc *Galaesus Lacedaemonius* Martial. II. 43. 3. *Phalanthinus*, V. 37, 2. *Therapnaeus*, Stat. Silv. II. 2. 111. *Tarentum Phalantheum* Sil. X. 16.

v. 13. *sqq.* Ista mihi regio prae omnibus (excepto Tibure) cum ob soli bonitatem, tum ob mitem aëris temperiem arridet. Docte et ornate haec per partes declaravit poeta. *Ridet*, arridet *mihi*, capit me laeta ac grata sua specie, tenet me, placet mihi ille *angulus terrarum*, terrae (ita iunge) recessus, ubi tranquille et in otio, quae amat senectus, vivere licet, *praeter omnes angulos* t. prae omnibus terrarum locis, ubi desidere volupe est. Augeri sic magisque repraesentari Tarentinae regionis gratiam ac venustatem, quam si simpliciter *praeter omnes terras* intelligas, facile perspicitur. Ad rem Epp. I. 7. 44. *mihi iam non regia Roma, sed vacuum Tibur placet aut imbelle Tarentum.* Angulum terrae Neapolitanae similiter designat Stat. Silv. IV. 18. 6. per *secretam Neapolin*; istis enim *pax secura locis, et desidis otia vitae, et nunquam turbata quies somnique peracti*, ut de eadem regione Silv. III. 5. 86. eique forte ex imitatione Lucan. V. 376. *Antiquusque Taras, secretaque litora Leucae.* Nisi ibi *secreta* soli debetur ornatui poetico. Ex versum: *Nec solum festas secreta Neapolis aras ambiat; et socii portus* caet. hoc sensu: Nec Neapolis solum secreta ab aliis, h. non sola sacrum paret, sed et portus caet. in societatem sacri huius veniant. Depravavit locum Markl., corrigendo, *laetata* Neapolis. — 14. Cuius mel praestantissimum habetur, est. Mel Tarentinum *non decedit Hymetto*, h. melli Hymettio, Attico, suaviter pro, eiusdem est notae, bonitatis, non inferiore habendum est loco. *Decedimus* enim, *assurgimus* iis, qui nobis honore, dignitate, meritis superiores sunt. Similime Virg. Ge. II. 97. *Aminaeae vites, firmissima vina; Tmolus et adsurgit quibus et rex ipse Phanaeus.* v. Markl. ad Stat. Silv. I. 2. 150. Hymetti vero, montis Atticae, mel laudatissimum. Sil. XIV. 199. *nectareis vocat ad certamen Hymetton audax Hybla favis.* De melle Tarentino v. Varro apud Macrob. Sat. II. 12. cf. III. 16. 33. — *viridique certat* caet. Vbi

Ver ubi longum tepidasque praebet
Iupiter brumas: et amicus Aulon
Fertili Baccho minimum Falernis
Invidet uvis.

Ille

oleum optimum provenit. Hoc iterum per comparationem extulit. *Bacca* olivae Tarentinae *certat*, de principatu contendit (ut in Silii loco modo laud. Stat. Silv. II. 7. 28. *Quae Tritonide fertiles Athenas unctis, Baetica*, provocas *trapetis*.) *Venafro* cum Venafro, graeca structura, et hoc pro Venafrana bacca; oleum Tarentinum non cedit Venafrano. Palmam huic defert, ac praecipuam gloriam tribuit parti eius, Liciniae dictae, Plin. XV. 3. cf. Serm. II, 4. 69. Colum. V. 8. Martial. XIII. 101. — *viridi*, olivetis consito; apposito epitheto.

v. 17. Vbi per totum annum mitis est aëris temperies. Apte ea declaratur per *ver longum*, quod statim *bruma tepida*, hiems remissior excipit. Stat. Silv. III. 5. 83. *Quas et mollis hiems, et frigida temperat aestas.* Noster Epp. I. 10. 15. *Est ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura leniat et rabiem Canis, et momenta Leonis.* Iovi hoc temperamentum tribuitur; nam is *variis Horis mundum temperat* I. 12. 13. Vide omnino V. 16. 53. sqq. et cf. ad II. 10. 15. — *et amicus Aulon* caet. h. vinique optimi ferax. *Aulonis* nomine haud dubie tractus (depressior, αὐλών) regionis Tarentinae, in quo vinum nobilissimum nascebatur, a poeta designatur. Laudant Martial. XIII. 125. *Nobilis et lanis et felix vitibus Aulon det pretiosa tibi vellera, vina mihi. Amicus Baccho*, quem amat Bacchus, vini feracissimus. Sil. XII. 526. *Allifanus Iaccho haud inamatus ager.* Stat. Silv. III. 5. 107. *Caraque non molli iuga Surrentina Lyaeo.* Martial. IV. 43. 3. *Haec iuga, quam Nysae colles, plus Bacchus amavit.* et XII. 99. 3. *Baetis — quem Bromius, quem Pallas amat.* De arvis pomosis idem I. 50. 8. *dulce Botrodi nemus, Pomona quod felix amat.* — *fertili*, qui Aulona vitibus, uvis fertilem reddit, ut *palma nobilis* I. 1. 5. quae nobilem reddit, Diana *prospera frugum* IV. 6. 39. et similia alia. Est adeo *Bacchus fertilis*, πολυστάφυλος (Hom. H. in eundem 11.) φερεστάφυλος (Oppian. Cyneg. III. 59.) εὐάμπελος, εὔκαρπος, πολυγηθὲς κηρὸν ἀέξων, quae Orphica

Ille te mecum locus et beatae
Poſtulant arces: ibi tu calentem

De-

Orphica ſunt Bacchi epitheta. v. Obſſ. — *minimum*, non *invidet Aulon*, Aulonis uvae non invident *uvis Falernis*, agri Falerni, vinum Tarentinum Falerno haud deterius eſt, eiusdem eſt notae. Nam invidemus praeſtantiori. Simili acumine Stat. Silv. I. 2. 150. *rupesque nitent, quis purpura cedit Oebalis, et Tyrii moderator livet ahemi.* Idem totum hunc locum expreſſit Silv. II. 2. 4. *Qua Bromio dilectus ager, collesque per altos uritur, et praelis non invidet uva Falernis.* Iam obſerva exquiſitam poetae copiam in varianda phraſi: alteri parem eſſe, alterum exaequare, per *non decedere*, *certare*, *non invidere*.

v. 21 — 24. Ibi ego tecum lubentiſſime verſarer, viverem. *Ille locus*, illa convallis (Aulon) *beata* (ad utrumque enim refer) amoena ac ferax, *et arces τὰ ἄκρα*, editiora loca, colles *beati*; quod utrumque ſignificantius et copia poetica pro univerſa regione Tarentina ponitur. *Turres arcis Oebaliae* vocat quidem *Tarentum* Virg. Ge. IV. 125. quod tamen quo minus h. l. intelligam, vetat vel oppoſ. *locus*, Aulon. — *te mecum*, me tecum, me et te *poſtulant*, vocant, invitant ad ſe; ſed fortius alterum: cogunt nos illecebris ſuis ad ſe ſecedere. Satis vero frequentata poetis ratione *invitare*, *vocare* nos regio dicitur, quae gratum nobis hoſpitium praebet, in quam lubentes ſecedimus. — *Ibi* ego ſenium componam, moriar: Pro hoc per conſequens poeta: iſta terra tegi, condi aliquando velim: et pro hoc cum tenerrimi amoris adfectu: ibi tu mihi iuſta perſolves. Generale hoc ſpeciali notione repraeſentatur a poeta, quae molliſſimo ſenſu animum perfundit: *Sparges*, conſperges, *lacrima* lacrimis *debitis*, iuſtis, quas mortuis debet humanitas, (fere ut *iuſto comploratu proſequi mortuos* Liv. XXV. 26. Sic et *iuſta facere*, *perſolvere* de ſepulturae officio) ὃ γὰρ γέρας ἐστὶ θανόντων Hom. Il. ψ. 9. Orph. Arg. 546. λοιβὰς δοῦναι ἐπιχθονίοις, καὶ δάκρυα λειβέμεν ὄσσων, h. l. cum vi, quae amici defuncti gratia profundas, *favillam* meam, cineres meos; ſed alterum reſpicit ſollennem illum fletum, dum oſſa et cineres adhuc tepidi (quae eſt *favilla*) colligerentur (v. Tib. III. 2, 25.) in honorem mortui editum. Iam pro favillam *meam*

quanto

Debita ſparges lacrima favillam
Vatis amici.

quanto ſignificantius, et *vatis* et *amici*: quo honorem iſtum facultate poetica ſe promeritum, amicitiaeque iure a Septimio ſibi debitum pulchre innuit. Ad ſenſum poetae Inſcr. apud Fabrett. p. 64. et Fleetw. p. 320. Μέμνεο κ' ἐν ζωοῖς ἐμέθεν, καὶ πολλάκι τύμβῳ σπεῖσον ἀπὸ βλεφάρων δάκρυ ἀποιχόμενον.

CAR-

CARMEN VII.

ARGVMENTVM.

Quum Horatius post Philippense proelium a. V. DCCXIII. Romam rediisset, Pompeius obstirmato animo in Brutianis partibus remansit, (v. v. 15.) antoque demum DCCXXV. pace inter triumviros et Sex. Pompeium facta, exulibus omnibus data redeundi impunitate, (v. Dio XLVIII. 36. et Velleï. II. 77.) Romam rediisse videtur. Itaque Horatius, recepto praeter omnem exspectationem amico vetere, quem revisurum se plane desperasset, exultat gaudio, festumque in eius honorem diem indicit. Reminiscitur autem simul, ut fert animi humani natura, pristinae coniunctionis, quaeque tum laeta tum maxime tristia, quorum iucundissima est memoria, communia habuerint tempora. Animatur totum carmen effreniori laetitiae adfectu; sententiae non tam exquisito ornatu quam vigore quodam, quo legentium animus perculsus abripitur, conspicuae. Comparetur omnino I. 36. et de Pompeio Grospho cf. II. 16. et Epp. I. 12. 23. cf. et Sanad.

AD

AD POMPEIVM.

O saepe mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiae duce,
Quis te redonavit Quiritem
Dis patriis Italoque caelo,

Pompei, meorum prime sodalium?
Cum quo morantem saepe diem mero

Fre-

v. 1. Qui saepe mecum *in ultimum tempus deductus* es, summum vitae periculum subiisti, in extremum vitae discrimen adductus es, *Bruto militiae duce*, dum uterque sub Bruto militaremus, Bruti partes sequeremur. Forte nihil amplius poeta voluit, quam: qui mecum sub infaustis Bruti auspiciis militasti, commilito. *Tempus ultimum* est, ubi rerum nostrarum tam misera conditio est, ubi in tantum discrimen adducti sumus, ut salutem ac vitam desperemus. Ita *supremum tempus* dicitur Catullo LXIV. 251. *extremum tempus* ib. v. 169. uti *extrema tempora* Cic. ad Div. X. 12. init. Similiter vero *in extremum casum deduci*, quod Noster *in ult. tempus ded.*, dixit Hirt. B. Alex. 7. — 3. 4. Exclamatio ἡθους plena in desideratissimi amici reditu necopinato! Similiter Catull. IX. 3. in Veranii reditu: *Venistine domum ad tuos penates, fratresque unanimos anumque matrem? venisti.* — 3. *Quis te redonavit*, reddidit, restituit, ecquo felici fato redditus es *Diis patriis*, solo patrio, *Italoque caelo*, Italiae. *Deos*, *Penates*, *Lares patrios* revisere, salutare, *aspicere* (Serm. II. 5. 4.) et *linquere* (III. 27. 49. V. 16. 19.) sollennia poetis de abitu et in patriam reditu. *Redonatur* Grosphus *patriae*, facta ei in patriam redeundi potestate donatoque iterum pleno civitatis iure. Hinc cum virtute adiectum, te *Quiritem*, te plenum civis Romani ius iterum adeptum, ab exilio revocatum. Alii Quiritem, militia defunctum, explicant, ex sollenni dimittendi exercitus formula: Quirites discedite. Minus apte in hoc nexu. *Caelum* saepius pro parte caeli: tum pro regio-

ne

Fregi, coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.

Tecum Philippos et celerem fugam
Sensi, relicta non bene parmula;

Quum

ie ei subiecta. Forte tamen implicissimum fuerit, reddi aelo Italo accipere pro: iterum ub caelo Italiae vivere. — 5. *rime sodalium*, quem sodalium mnium carissimum semper ha- ui. Sodalium haec facta nentio, pristinaeque consuetu- inis recordatio parant trans- tum ad sequentem vv. 6 — 8. ntentiam, cuius vulgaris enun- iatio est: quocum saepe de die onvivatus sum. — *frangere iem* solidum *mero*, partem de ie gravibus ac seriis rebus de- inato demere, demtamque com- otationi dare; decurtare diei atium, noctique illud adiice- ; sit hoc compotatione tempe- ivius instituta. Vide ad I. 1. o. — *morantem* qui tardius e videbatur convivaturis; sua- iter. — 7. 8. *coronatus ca- llos*, ἐστεμμένος, στεφανωθεὶς ᾶτα, ἔθειραν, pro: gerens put floribus redimitum, ca- llos serto ornatos, eosdemque *tentes* λιπαροὺς (v. ad I. 4. 13.) ictos, perfusos *Malobathro*, iguento e malobathri folio. riusque rei sollennis in lautio- convivii apparatu mentio. de vel vv. 22 — 25. *Malo- bathrum* frutex in Indicis palu- dibus nascens, e cuius folio pre- tiosissimum oleum exprimebatur ad unguentum, *foliatum* inde dictum Martial. XI. 28. Locus class. apud Plin. XII. 26. unde Syriam quoque Malobathrum arborem habuisse discimus; sed *Syrium* h. l. dicitur, quod om- nino Indiae merces a mercatori- bus Romanis e Syria adveheren- tur. Sic *merx Syra* I. 31. 12, *nardus Assyria* II. 11. 16. *Amo- mum Assyrium* Martial. VIII. 77. 3. *myrrha Orontea* Propert. I. 2. 3. etc.

v. 9 — 12. Tecum pugnae Philippensi interfui. Disertius adeo nunc exponit poeta atque exemplo illustrat illud *tempus ultimum* v. 1. Male igitur fa- ciunt, qui haec ad proxime an- tecedentia referunt, hac senten- tiae progressione: quocum res secundas et adversas communes habui. Sed vv. 6 — 8. non spectant ad sententiam primari- am, sed unice debentur v. 5. uti iam monitum. *Sensi*, gra- viter pro, expertus sum *Phi- lippos*, fortunam pugnae ad Phi- lippos, Macedoniae urbem, com- missae; *et celerem fugam*, ubi

fuga

Quum fracta Virtus, et minaces
Turpe solum tetigere mento.

Sed fuga nobis consulere necesse haberemus; perspicuitatis causa τῷ *sensi* haec adiecta putanda. Nam *sentire* detrimenti, cladis acceptae notionem adiunctam habet. Cf. IV. 4. 25. et IV. 6. 3. Ovid. Met. XV. 823. eadem vi: *Pharsalia sentiet illum*, de Augusto. In prosa simpliciter erat: tecum e pugna Philippensi aufugi. Fugae celeritatem ulterius declarat per *parmulam*, scutum *non bene relictum*, parum decore, turpiter abiectum, quo expeditior ea esset. — 11. 12. Quum fortissimi quique cecidissent, quum nulla prorsus rei bene gerendae spes supereesset, ubi adeo pugna excedere minus ignominiosum esset. Nam in hunc unice finem apposita haec a poeta, quo excusatiorem fugam suam faceret. Perditis omnibus aufugit Horatius vel abiecto scuto ex ista pugna, ut meliori se tempori reservaret, ubi fortitudinem, quae nullum amplius rei momentum in ista pugna factura esset, patriae maiore cum fructu probare posset. Quum *Virtus*, animi ferocia pugnantium *fracta* contusa, perdomita repressa esset, h. quum ii, qui atrociter pugnassent, devicti essent, occubuissent, ut ipse statim explicative subiicit. Sil. VI. 14. eadem ratione: *Nec tamen adversis fuerat fracta Itala virtus.* Sic *fractas minas*, *fractam rabiem* dixit Claudian. XL. 28. et XXVI. 431. *fractos bello* Virgil. et alii. — *et minaces* cet. Eadem sententia magis perspicue tantum exposita. Quod quidem non aliter fieri poterat, nisi subiecto abstracto in proprium mutato. Ita non intelligo, quo iure id vitio poetae a quibusdam vertatur. — *minaces*, qui fortissime dimicaverant, Bruti et Cassii milites. *Minae*, *ira*, oris truculentia, sollenni more virtutem bellicam designant apud poetas. Sic *Hannibalis minae* IV. 8. 16. *minax Porsennae manus* V. 16. 4. Hinc *Minae* in comitatu Martis apud Stat. Theb. VII. 51. Forte tamen magis poeticum erit, si *minaces tetigere solum* accipias, procubuere, iacuere, truculentiam vultus in in ipsa morte servantes; qua imagine atrocitas pugnantium egregie repraesentatur. De Romanis in bello cum Pyrrho occisis Florus I. 18. *omnium in manibus enses, et relictae in vultibus minae, et in ipsa morte ira vivebat.* Quae tamen paullo durior h. l. ratio videtur. — *tetigere solum mento*, proni in terram procubuere, Homerica fere loquendi ratione. Hom. Il. β. 418. πρηνέες ἐν κονίῃσιν ἐδὰξ λαζοίατο γαίαν, et alibi. Vnde Latinis poetis *mordere humum*, *terram*

petere

ed me per hostes Mercurius celer
Denso paventem sustulit aëre:
Te rursus in bellum resorbens
Vnda fretis tulit aestuosis.

Ergo

etere ore et sim. pro cade-
:, occidi, frequentata. — so-
um *turpe*, turpatum, foeda-
um sanguine, cruentatum. Ita
Ouweus N. H. III. 3. p. 372.
lii per interiectionem *turpe!*
cipiunt, in re minime turpi;
: reliquorum commenta ta-
am.

v. 13—16. Sed diversam
erque in fuga fortunam habui-
ns. Equidem feliciter ex isto
lli naufragio enatavi, bello-
ie deinceps abstinui, discessi
de: tu statim ei iterum impli-
tus es, in militia permansisti.
a tene sententiarum ordinem.
mnes fere ita iungunt: In qua
gna fortissimi quique cecide-
unt, ex ea equidem incolumis
rvatus sum. Male vel propter
r. 15. 16. Praeclare vero ac
agnifice fugam suam adorna-
t poeta Homerica arte, qua
roes, in summum vitae dis-
imen adducti, nube a deo
iopiam circumfusa tecti prae-
incolumes excedunt; cuius
i exempla ubivis in Homero
via. Mercurio id tribuit Ho-
tius, nam in eius tutela poe-
e, *Mercuriales* ideo appellati II.
. 29. ratione tamen vafritiae
is simul habita, cuius signifi-
candae caussa se Priami exemplo
(I. 10. 13.) *per medios hostes*
a Mercurio ductum ait. Ad
hanc Mercurii versutiam respe-
xit Alciphro III. 72. ἐγὼ δὲ, οἷον
ποδῶν εἶχον, ᾠχόμην· καὶ σώ-
ζομαι οὐχ ὑπὸ τοῦ τῆς Ἀτλαντί-
δος Μαΐας παιδὸς, ἀλλ' ὑπὸ τῶν
ποδῶν καὶ τοῦ τολμήματος. *Merc.*
celer, ὠκὺς (Ἑρμῆς ὠκὺς ἐγὼ κικλή-
σκομαι Xenocrates in Br. Anal. II.
p. 59.) ὠκύπους (Eurip. Hel. 247.)
πτηνὸς, apposito ad rem epitheto.
sustulit me denso aëre, docta
brevitate pro, sepsit, circum-
dedit me *denso aëre* ἠέρι πολλῇ,
densa nube, sicque incolumem
per hostes *sustulit*, abduxit, ho-
stibus eripuit. *Paventem*, viri-
bus diffisum, fugae intentum;
suaviter hoc adiectum. — 15.
16. Tu fortunam belli iterum
experiebaris, denuo te reliquis
Bruti partibus adiungebas. Si-
ciliam, quam Sex. Pompeius
tum armis occupaverat, Gro-
sphum petiisse, e Velleio II. 72.
facile adsequaris; is enim diser-
te tradit, omnes, quos praesen-
ti periculo fortuna subduxisset,
e Brutianis castris ad Pompeium
confluxisse. cf. et Dio XLVII.
Iam istam sententiam commoda
allegoria explicuit Horatius.
Bellum, pugna sollenni more

Ergo obligatam redde Iovi dapem
Longaque feſſum militia latus

De-

comparatur mari tempeſtuoſo poetis: ſic κῦμα μάχης Tyrtaeo et aliis. Iam Groſphum e pugna Philippenſi vixdum elapſum, profugum novisque ſe ſtatim periculis obiectantem comparat ei, qui fluctibus, unde vix emerſerat, iterum corripitur, ab iisque, cum litori iam proximus eſſet, in altum reiicitur. Eadem imagine uſus eſt Euripid. Heracl. 428. ἔοιγμεν ναυτιλοῖσιν, οἵτινες χειμῶνος ἐκφυγόντες ἄγριον μένος εἰς χεῖρα γῆ συνῆψαν (*in manibus terrae* Virg. Ge. II. 45.) εἶτα χερσόθεν πνοαῖσιν ἠλάθησαν εἰς πόντον πάλιν. *Te* litori vicinum *unda* fluctus *reſorbens*, κῦμα παλιρρόθιον *tulit*, abſtulit *rurſus*, correptum retulit *fretis aeſtuoſis* (tertio caſu) in fretum aeſtuoſum, aeſtuans fluctibus, in altum reiecit, h. quod declarative additur, *in bellum*. Durior tamen haec ratio. Igitur malim: *Vnda, fretis aeſtuoſis*, dum *fretum*, mare *aeſtuat* commotum eſt, h. unda maris aeſtuantis *reſorbens rurſus tulit*, copia poetica pro, reſorbuit, iterum abripuit; iam ſequi debebat, *in altum*: pro hoc, ſubſtituta ſtatim, perſpicuitatis cauſſa, vera notione: *in bellum*. Plerique de Charybdi ſeu omnino vortice h. l. cogitant, quod eius proprium ſit *reſorbere*, ἀναῤῥοιβδεῖν; ſed praeſtat *undam reſorbentem* de quovis fluctu a litore refuſo et cuncta ſecum rapiente intelligere. Virg. Aen. XI. 624. ſeqq. *Qualis ubi alterno procurrens gurgite pontus nunc ruit ad terras — nunc rapidus retro, atque aeſtu revoluta reſorbens* (retro ſecum volvens) *ſaxa fugit, litusque vado labente relinquit.*

v. 17 *ſeqq.* Sed et haec non effugiſti pericula, ex his quoque ſervatus es; *ergo Iovi* ſuo ſacrum para. Auguſtiorem ſpeciem comiſſationi in felici Groſphi reditu habendae obtendit ſic poeta, ex more. v. I. 36. in. et I. 37. init. Prima libatio Graecis fiebat Διὶ σωτῆρι, (Athen. XV. 5. p. 675.) ad quam ſorte reſpexit Noſter. *Redde*, offer, para *dapem* dapes, epulas ſacras, ſacrificium *obligatum*, ex voto debitum, votivum. *Obligamur* Diis, votis nuncupatis; tum et ipſum, quod vovimus, obligari dicitur: *reddimus* adeo, ſolvimus id Diis, voto damnati. II. 17. 30. *reddere victimas, aedemque votivam memento.* Propert. II. 21. 60. *Tu quoniam es, mea lux, magno demiſſa periclo, munera Dianae debita redde choros; redde etiam excubias* caet. cf. Burman. ad Propert. IV. 3. 61.

— 18.

Depone ſub lauru mea, nec
Parce cadis tibi deſtinatis.

Oblivioſo levia Maſſico
Ciboria exple: funde capacibus

Vn-

— 18. 19. *Depone latus*, corpus (ſed alterum *γραφικώτερον*. cf. Virg. Ecl. V. 53.) conſide, reclina te, recumbe. Virg. Aen. VII. 107. *Corpora ſub ramis deponunt arboris altae.* — *feſſum*, ipſe feſſus ex *longa militia;* requieſce, refice corpus ſub *laurus* umbra, poſt tam longam militiam. — *τῷ mea* ſuaviter innuit Horatius, apud ſe convivium iſtud celebratum iri; ad quod ſic blande admolum Groſphum invitat. At Baxt. pulcherrimam *ἐναργειαν* hic deprehendit; ac ſi ipſe, ut Tityrus Virgilianus ſub fago ua, ſub laurus umbra recubaet. Quam praeclaram obſervationem, ut vocant quidam, emo facile ei invideat. Alias rgutias ad h. l. attulit Dacer., Maecenatem lauru ſignificari prountiando. — *nec parce cadis*, ino te largius invita. Fere ut . 36. 11. *non promtae modus it amphorae.* — *tibi deſtinatis*, ac feſta luce exſiccandis; *tibi*, am in Groſphi honorem convium apparabatur. Minus apte lii: in reditum tuum reſervais; cum is praeter exſpectatiem accidiſſet.

v. 21 *ſqq.* Miram Horatii artem in depingendo effrenioris laetitiae affectu cum alibi (cf. v. c. I. 36. II. 11. et III. 19.) tum hoc maxime loco inſigniter oſtenſam facile ſentias. Quam animo praecipit convivii futuri hilaritatem, in eam ſtatim effunditur, et, quod animum laetitia perturbatum moraeque impatientem addecet, convivium inſtrui, coronas, unguenta afferri, ſodales adcumbere, caet. iubet. Quo quidem artificio totius loci virtus ac vigor mire adiuvatur, adeo quidem, ut non tam convivium deſcribi, quam nosmetipſos in mediam convivantium turbam rapi atque deferri exiſtimemus. Commoto poetae animo vim quoque addit vivida ac per interrogationes praecipitata oratio. — 21. Maioribus nos hodie poculis invitemus. *Ciborium* poculi genus, ore ſuperius lato, inferius anguſto, inſtar fabae Aegyptiae, quam colocaſiam appellatam volunt, cuius calyx vaſorum ac poculorum uſum Aegyptiis praeſtaret. Dicta haec pocula ipſis ciboria. Vid. Scholl. ad h. l. Intpp. ad Heſych. v. *Κιβώριον*

Vnguenta de conchis. Quis udo Deproperare apio coronas

Curat-

et *πύαμος* et quos laudat Geſn. Th. L. L. h. v. Eadem ratione Graecis pocula calyces appellantur, ſimilitudine a floribus petita. Grandius vero fuiſſe poculum illud ciborium, vel inde colligas, quod eius in liberiore comiſſatione (*κώθωνι*) ubi maioribus poculis poſceretur, mentio fiat apud Athen. XI. 7. p. 477. Atque hac virtute h. l. a poeta puta poſitum. *Capaciores* enim *ſcyphos* poeta poſcit in re, quae ex voto accidit, V. 9. 33. — *levia*, ſplendentia, affabrefacta. *Exple Maſſico*, adimple vino Maſſico. v. I. 1. 19. *oblivioſo*, quod curarum oblivionem inducit; eſt *οἶνος λαθικηδής* Alcaei apud Vrſin. p. 101. Similiter *λήθη ὀδύνης* audit in Epigr. *ἀδέσπ.* LXXIX. 8. (Anal. Br. III. 166.) *λοιπόν μοι τὸ κύπελλον ἀποστίλβωσον, ἑταῖρε, καὶ λήθην ὀδύνης τὸν βρόμιον πάρεχε.* Vbi praeclare: *ἀποστίλβωσον τὸ κύπελλον*, fac ut ardeat, reſplendeat, impleatur poculum ſc. vino; uti fere *Setinum* in aureo poculo *ardere* dicitur Iuven. X. 27. Atque hanc graeci poetae elegantem doctamque loquendi rationem, haud temere cenſeas, etiam hic a poeta exhiberi. Doctiore enim ratione iungi poſſint: *exple levia*, h. exple ita, ut ciboriorum ſuperficies levis ſit, reſplendeat, imple ad ora usque pocula. Sunt adeo *κρητῆρες οἴνοιο ἐπιστεφεῖς*, ut Hom. Il. Ψ. 232. dicuntur. Sic vero vim habet epitheton, et ad totam ſententiam ſpectat. — *funde cup. ungu.* caet. Vncti coronatique ſint capilli. *Conchae*, vaſa unguentaria, ad conchārum formam facta: *Capaces*, non ſimpliciter ornat, ut ſit, quae continent ea, quod nonnulli volunt; ſed ſunt vaſa, quae magnam unguentorum vim habent, quibus adeo copioſe hoc die Groſphum caeterosque convivas uti iubet, ita ut capilli unguentis ſint *βεβρεγμένοι*, *διάβροχοι*, (ut, ſaepius Graeci hac de re) ut *unguenta ſtillent e nitido capillo*, ut Tib. I. 7. 57. Eadem vi *perfundi nardo* eſt V. 13. 9. et *perfuſis liquidis odoribus*, I. 5. 2. Qua eadem virtute unguenta iubet *fundi*, effundi de conchis, quod iam vidit Vet. Schol. Cruqu. „largius utere odoribus“ interpretando.

v. 23. *ſqq.* Suaviter Horatius, qui ſibi prae feſtinandi ſtudio iam ſatis occupatus videbatur, coronarum nectendarum curam reliquis convivis (non *puero*, ut volunt quidam e II. 11. 19.) demandat. Cum *ἥθει* igitur variata oratio, pro, *coronas deproperemus*, propere conficimus

Curatve myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? Non ego ſanius
Bacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere eſt amico.

mus, contexamus *apii* vel *myrti* frondibus, prout quaeque magis ad manus eſt; ſuaviter in ſumma feſtinatione declaranda. Niſi *ve* h. l. ut et alibi apud Noſtrum, non disiungit, et ſimpliciter eſt pro *et*, ut *corollas* intelligamus *indiſtinctas* (ut Catull. LXIV. 284. vocat) h. e. variis floribus ac frondibus, h. l. ex apio et myrto confertas. Apium *udum*, ὑροσερὸν, recens, adeoque viride, χλωρὸν σέλινον. Nam illud genus apii, quod in humidis locis naſcitur, a poeta, ut quidam volunt, hic reſpici vix putem. *Deproperare*, ut σπεύδειν Gr., *feſtinare*, *urgere* (Virg. Ovidio, Statio, aliis) eſt, feſtinanter conficere. Cf. V. 12. 22. v. Lamb. — *quem Venus* caet. Regem convivii ſortiamur. *Venus* h. iactus talorum Venereus, (qui erat, ubi tali quatuor, quibus fere ludebatur, diverſos numeros, puta I. III. IV. VI., oſtenderent. Lucian. Amor. T. II. p. 415. κῆ βαλὼν μὲν ἐπὶ σκοπὸν, μάλιστα δ' εἴ ποτε τὴν θεὸν αὐτὴν (*Venerem*) εὐβολήσειε, μηδενὸς ἀστραγάλου πεσόντος ἴσῳ σχήματι. res nota. Vide Lamb. et Geſn. Th. LL. v. *talus*.) *dicit*, conſtituit, eligit *arbitrum bibendi*, qui leges bibendi fert, regem convivii. vid. ad I. 4. 17. — 26. Totum me laetitiae tradam. *Non ſanius*, inſanius, magis *bacchabor*, inſaniam inſtar *Edonorum*, Thracum; inter quos compotationes liberius atque immoderatius celebrari ſolitae. v. ad I. 27. 1. — *dulce* volupe, iucundum eſt (ut Propert. II. 9. 17.) lubet *furere*, exultare, vino largius indulgere (θέλω θέλω μανῆναι, Anacr. 31.) *recepto* reddito mihi *amico*, in amici deſideratiſſimi reditu.

CARMEN VIII.

ARGVMENTVM.

Miro acumine Horatius hoc carmine Barines, insignis pulchritudinis puellae perfidiam ita perstringit, ut, cum fidum constantemque amorem ipsi denuo adfirmaret, fidem ei habere posse neget, quoniam toties peierantem non modo nulla periurii poena secuta sit, verum etiam ei inter ipsa periuria maior in dies formae venustas accesserit; ut adeo per sanctissimas res iurare utile ipsi esse appareat. Inde accidere ait, ut vel ii, qui perfidiam eius multoties experti sint, qua sunt animi, formae eius illiciis detenti, impotentia, a perfidae limine recedere nequeant, novique usque amatores succrescant. Qua quidem ad insignem Barines pulchritudinem declarandam vix ulla cogitari potest ratio efficacior, quam quidem, animum magis quam oculos ferientem, utinam potius, quam pictorum, imitentur nostri poetae! — Oratio in hoc carmine docta, ornata, exquisita: numerorumque suavitatem vel obtusior paulo facile animadvertat. Graecae autem, quae hinc inde adtextae sunt, ideae suspicioni, quam argumentum suppeditat, robur addunt, graecum Horatio exemplum ob oculos fuisse.

AD

AD BARINEN.

Vlla si iuris tibi peierati
Poena, Barine, nocuisset unquam;
Dente si nigro fieres vel uno
Turpior ungui:

Cre-

v. 1. Exordium scenicum, uti apte Scholl. vocant; puta Barinae, quae constantiam suam in amore Horatio iactaret, seque in fide permansuram sancte iuraret, haec a poeta responderi: Si unquam periurii poenam tulisses, si unquam periurium tibi nocuisset; quod utrumque docte coniunxit poeta; *si ulla* vel minima *poena iuris peierati*, periurii *tibi unquam nocuisset*, noxam, damnum, detrimentum corpori tuo inflixisset, si vel leviſſimam inde notam traxisses. Damna enim, quibus corpus affligeretur, morbi, etiam mors praematura ex antiqua superstitione gravioris sceleris, maxime periurii, poena, a Diis vindicibus immissa, putabatur. Tibull. I. 3. 51. *Parce, pater, timidum non me periuria terrent, non dicta in sanctos impia verba deos.* Iuven. XIII. 230. *missum ad sua corpora morbum infesto credunt a numine.* Iam gravissima puellis poena, pulchritudinis iactura, cuius metu facile a periurio revocentur. Ovid. Amor. III. 3. *Esse deos credamne? fidem iurata fefellit: et facies illi, quae fuit ante, manet. Ius peieratum* dixit poeta ad formam *iuris iurati* (*fides sacrati*, ut est apud Ennium) s. *iurisiurandi*; nam *iurare* est fidem dare iuramento interposito; hinc *ius peierare* fidem iuratam violare, adeoque *ius peieratum* est fide, ut ita dicam, profanatum, laesum, periurium. Suaviter vero τῷ *unquam* poeta puellam crebrae perfidiae incusat. — 3. 4. Si tenue saltem poenae in te vestigium extaret; si *turpior* deformior *fieres uno* (ad utrumque enim refer) *dente nigro vel ungui*, si vel unus tibi dens nigrescceret, si vel in uno ungui macula quaepiam s. nota appareret: tum sane facile adducerer, ut *crederem* tibi iuranti, asseveranti, te constanter me amaturam esse; quia tum religiose iusiurandum servatura esses, deos periurii vindices reverita; amittendae adeo pulchritudinis metu; suaviter.

Crederem. Sed tu, ſimul obligaſti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multo, iuvenumque prodis
Publica cura.

Expedit, matris cineres opertos
Fallere, et toto taciturna noctis

Signa

v. 5—8. *Sed tu* fidem verbis tuis a me vix impetraveris, quandoquidem e re tua eſſe videtur, peieraſſe; quum inter ipſa periuria pulchrior evadas. *Simul* ac, quotiescunque *obligaſti*, obſtrictum, obnoxium feciſti *caput perfidum*, tuum, te perfidam, *votis* exſecrationibus, diris, h. ubi peieraſti, periurii rea facta es. *Obligamus* nos, caput noſtrum *votis*, devovemus nos, imprecamur nobis inter iurandum mala ac poenas; iisdem nos *obligavimus* (obſerva temporis rationem) obnoxii facti ſumus, peierando, iureiurando neglecto. Paullo tamen ſubtilior haec quibusdam ratio videri poſſit. Igitur forte praeſtat, obligare ſe votis cum eam dici, dum ea ſibi imprecatur, dum iurat; tum eum, qui periurii reus, iisdem obnoxius fit, ut h. l. Ambiguitati cavit poeta epith. *perfidum*. — *enitescis pulchrior*, gratior fis, videris pulchrior. — *Cura* docte puella dicitur, quae curam, h. amorem pectori iniicit, pectus amore inflammat. Sic μέλημα τοῦμόν amaſium ſuum appellat Sappho, teſte Iuliano, apud Vrſin. p. 19. Sic παίδων μανία ſimili ratione Anacreon vocatur Antip. Sid. c. LXXVI. 2. (Anal. Br. II. 27.) Adde Pind. Pyth. X. 90. ubi Hippocleas ἐν παρθένοις μέλημα audit. Latinorum poetarum loca adponere nihil attinet. v. Scal. ad Virg. Cir. 75. et Stanl. ad Aeſchyl. Choeph. v. 747. Iam Barine *prodit publica cura iuvenum*, h. omnes iuvenum oculos, dum in conſpectum venit, allicit, in ſe convertit, quod ſimpliciter eſt pro, omnes in amorem ſui rapit, *eſt* cura iuvenum: ſed alterum decorum puellae inceſſum ſimul ob oculos ponit. Tota vero ſententia eximiae Barines pulchritudine declarandae inſervit, ut I. 4. 19.

v. 9. *ſqq.* Tantum igitur abeſt, ut periurii poena te ſequatur, ut videatur adeo *expedire*, tibi utile eſſe, per ſanctiſſimas res iurare. Iam

res

Signa cum caelo, gelidaque Divos
Morte carentes.

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa, rident
Simplices Nymphae, ferus et Cupido
Sem-

res sanctissimae in specie declarantur exquisito cum dilectu per *opertos* urna reconditos *matris cineres*, per quos, uti omnino per eos, quos in vita habebant carissimos, iurare sollenne; et huius iurisiurandi magna erat religio. Propert. II. 16. 15. *Ossa tibi iuro per matris et ossa parentis, — me tibi ad extremas mansurum, vita, tenebras.* Vide ibi Burm. et Barth. ad Stat. Theb. V. 329. — *fallere cineres*, iurisiurandi fidem, per cineres datam, fallere, iusiurandum per cineres factum negligere, laedere, peierare. Nota formula iurisiurandi, *si fallo*, caet. de qua v. Livinei. ad Prop. l. l. — *signa noctis*, sidera, ut saepissime poetae post Lucretium. Suaviter haec memorata in iureiurando ἀφροδισίῳ; nam noctis tempore condicta amatori hora, (ubi *fidera furtivos hominum vident amores*, Catull. VII. 8.) illud factum innuunt. Meleag. c. LXXI. (anal. Br. I. 21.) Νὺξ ἱερή, καὶ λύχνε, συνίστορας οὔτινας ἄλλους ὅρκοις, ἀλλ' ὑμεῖς εἰλόμαν ἀμφότεροι. Cf. V. 15. init. — *taciturna*, quatenus ad noctem pertinent, cuius proprium est *silentium*. Sic *tacitae silentia lunae* Virg. Aen. II. 255. — *toto cum caelo*, et caelum; Similiter coniunxit Virg. Aen. IX. 429. *caelum hoc et conscia sidera testor.* v. Torrent. — *gelida morte car.* immortales ἐμφατικῶς, ut *Dii magni* in eadem re vocantur V. 15. 3. mors *gelida*, frigida (Virg. Aen. IV. 385.) perpetuo epitheto.

v. 13. Suavis pictura: Venus, dum Barine per numen suum peierat, non movetur periurio, non indignatur; sed *ridet*, se in fraude amatori facienda ad partes vocari; quae imago tanto aptior videri debet, cum sit dea δολόμητις, quae proprio munere ἐξαπάτας (Hesiod. Θ. 205.) fortita sit. Nobilitatur vero sic a poeta communis sententia: periuria amantium impune fieri, non vindicari a Diis, Ἀφροδίσιον ὅρκον οὐκ ἐμπολίμιον εἶναι, ut est apud Stob. in Grot. Flor. p. 125. cf. Schotti Adag. p. 201. et 378. Nota Tibulliana (III. 6. 49.) *Periuria ridet amantum Iupiter, et ventos irrita ferre iubet.* et I. 4. 21. *Nec*

Semper ardentes acuens ſagittas
Cote cruenta.

Adde,

iurare time: Veneris periuria venti irrita per terras et freta ſumma ferunt. Meleag. epigr. laud. v. 5. *νῦν δ' ὁ μὲν ἔρκια φησὶν ἓν ὕδατι κεῖνα (Ἀφροδίσια) φερέσθαι.* Plato in Phaedro, citante iam Lamb. ad v. 1. *ὡς δὲ λόγος, ἡχὴ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ ἀφροδίσια, ἃ δὴ μέγιστα δοκοῦσιν εἶναι, ἡχὴ τὸ ἐπιορκεῖν συγγνώμην εἴληφε παρὰ θεῶν*, addita ratione, *ὥσπερ, παιδάριον παίδων, τῶν ἡδονῶν νοῦν οὐδὲ τὸν ὀλιγοστὸν κεκτημένων.* Vnde forte tuearis *ineptum amorem*, qui, quam iniicit animo impotentiam amentiamque, *dum aliquid cupiens praegeſtit apiſci, nil metuit iurare, nihil promittere parcit* (Catull. LXIV. 145.) in Tib. I. 4. 24. *vetuit Pater ipſe valere, iuraſſet cupide quidquid ineptus amor.* Spectat etiam huc Callimachi epigr. XXVI. v. 3. *ὤμοσεν· ἀλλὰ λέγουσιν ἀλαθέα, τοὺς ἐν ἔρωτι ὅρκους μὴ δύνειν οὐρανὸν εἰς ἀθανάτων*, uti iam aliis notatum. — *Inquam*, eſt enim ſuperioris ſententiae, ſi curate attendas, docta tantum variatio. Eodem enim fere redeunt: peierando pulchrior fis, expedit peierare, et, rident dii periuria tua. Simplicius tamen, ac, ſi quid iudico, magis poeticum videtur, accipere pro, certiſſime perſuaſus ſum, res adeo ſatis manifeſta videtur, cum pulchrior indies fias, Venerem ipſam ridere caet. — *Nymphae*, ut Veneris comites; res nota. — *ſimplices* munditiis (I. 5. 5.) ſimpliciter comtae, ſimplici cultu decorae, ut deae agreſtes. Quo eodem reſpectu *ſimplices* dici poſſint, fraudum inſciae, rudes; quandoquidem *neſcia fallere vita* (Virg. Ge. II. 467.) proprie ad rus ſpectat. Vtrovis modo ad ornatum ſimpliciter ſpectat epitheton. Qui „mites, faciles ad ignoſcendum quiduis“ interpretantur, ii viderint, quo exemplo, quave ratione hunc loquendi uſum ſuffulciant. Nam Virgilii locus Ecl. III. 9. a Schol. Cruq. iam ad partes vocatus, rem, non vero verba, illuſtrat. — *Cupido ferus*, ἄγριος, amantes excrucians, crudelis. — 15. 16. Amor *ſagittas cote acuens* quam ſuavis pictura! Eadem idea in gemma expreſſa. v. Lippert. Mill. I. 798. — *ſagittae ardentes, τόξα ἐμπυρα* (Meleag. XXVIII. 3. Anal. Br. I. II.) *πυρίπνοα* (Id. c. L. 1.) *πυριπνέοντες ὀιστοὶ* (Muſae.) *πυρόεντα βέλη* (Palladas XCIV. 2. Anal. Br. II. 426.) igne tincta, ut Moſchus Id. III. extr. (*ἁπλᾶ πυρὶ πάντα βέβαπται*) elegan-

ter

eodem

Adde, quod pubes tibi creſcit omnis,

Ser-

eodem phantaſmate Amori tribuit Satyr. Thyillus IV. v. 2. (Anal. Br. II. 276.). Amoris, qui, ignis inſtar, cor, medullam, oſſa depaſcit, exedit, torret, effectus hoc figmento deſignari, quis non ſentit? Ex infinitis paene poetarum locis unum delibare liceat Senec. Hippol. 640. ſqq. *Pectus inſanum vapor ardorque* (ita corr.) *torret; intimas ſaevus vorat penitus medullas, atque per venas meat viſceribus ignis merſus, et venis latens, ut agilis altas flamma percurrit trabes.* — *Cos cruenta*, ſanguine madefacta, perfuſa, pro aqua vel oleo; exquiſita et aptiſſima rei imagine. Auget enim impenſe feritatis, quam *ſanguino* repraeſentant poetae, notionem. Sic Tibull. I. 2. 39. Veneris truculentiam inde repetit, quod *ſanguine nata* ſit. Inde *αἱματόφυρτα βέλη* Amori tribuit Meleag. L. 8. (Anal. Br. I. 16.) eundemque *aſſiduum cum ſanguine ſuo bellum gerere* ſ. ut clarius Theocritus II. 55. ait, ſanguinem e corpore exſugere (*τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα — πέπωκας;*) queritur Propert. II. 9. 16. Nollem vero eo progreſſos eſſe viros doctos ut quaererent, quonam ſanguine cos iſta perfuſa cogitari debeat; e qua nodoſa atque anxia quaeſtione mirum ni Horatius, ſi ei obiecta foret, riſu ſe expediturus fuiſſet. Iani inde eo delapſus eſt, ut *cotem cruentam* explicaret, veneno tinctam; quatenus antiquis ſerpentum ſanguis pro veneno haberetur, et venenatae ſagittae Cupidini tribuerentur. Quod utrumque etſi verum ſit; admodum tamen vereor, ne iſtaec per ſe ſatis docta ingenioſaque interpretandi ratio paulo longius h. l. petita ſit: tum *cruor, cruentus* dubito an abſolute de veneno uſurpetur. Semper enim eſt *ſanguis viperinus* (I. 8. 9. V. 3. 6.) *cruor vipereus* (Ovid. Pont. IV. 7. 36.) et ſic porro. Sed propulſare ſimul atque diluere ſic volebat vir elegantis iudicii, qui *ardere, fervere* itidem de veneno dici noſſet, ſuperciliosam Homii (Elem. crit. c. XX.), incongrua (*ardentes* ſagittas, et cotem *cruentam*) hic iungi clamantis, cenſuram. Sed res ad animi ſenſum revocari debet, ubi ardentes Amori ſagittas poetae tribuunt, nec ita intelligendae, ut fulmen *πυρπάλαμον βέλος ὀρσικτύπου Διός* Pind. Ol. X. 96. et Aeſch. Prom. 925. *πυρίπνουν βέλος* dicitur; qua etiam de cauſſa Amor Moſcho III. 7. *πυρὶ εἴκελος*, et Apollon. III. 286. eius telum, quod Medeae cor aduſit, ab effectu adeo, vocatur *πυρὶ εἴκελον*. Sed ad hanc rationem ne confugere quidem neceſſe exiſtimo: nam, ſi hoc

pro

Servitus crescit nova; nec priores

Im-

pro norma statuere velis, ut imago poetica ne admixtos colores habeat, qui novam aliam animo obiiciant ideam, quot, quaeso, poetarum loca, fere pulcherrima, (maxime enim tum accidit poetis, ubi phantasmatum ubertate tument) ad hanc iudicii subtilitatem essent exigenda, obeloque transfigenda! Sic, ut eiusdem rei defungar exemplo, Dido apud Virg. Aen. IV. 2. in eodem versu et Amoris *vulnore saucia*, et Amoris *igne uri* dicitur; quo utroque, etsi plane diverso (nam ἰοῖς πυρφόροις vulnus infligi cogitandum esse, haec quidem docta sed paullo subtilior videtur ratio) modo amoris effecta poetis designantur, nota ratione. Mirum vero utique, ne unum quidem, quantum sciam, interpretum, quibus, quae Homius satis pro imperio pronuntiasset, satis probabilia viderentur, commoda, quaeque primo se loco offert, interpretatione illa elevasse; nimirum, ut sagittae dicantur *ardentes*, quae, in cote subactae attritaeque, inardescunt, fervent; Amore ipso operis studio fervente, opus urgente. Possis etiam, doctiore dicam, an argutiore modo, sag. *ardentes* explicare, αἵματι ζεούσας; ut proprie sanguis agitatus coqui, ardere; tum et ipsae sagittae eo adspersae ardere dicerentur, eadem plane ratione, qua δάπεδον αἵματι θύειν Homero Od. XXII. 309. Quid? si cos *cruenta* ornatu poetico simpliciter sit, quae sanguine, e sagittis αἱματοφυρτοῖς stillante, adspersa est? Sed ἐπέχω, ne adnumerandis argutis his rationibus me mihi placere quibusdam videar. Iam de sensu totius loci, de quo primo loco quaerendum erat, ut pauca moneamus, minus recte agere intpp. videntur, qui sic universe Cupidinis mores depingi statuunt; quae satis languide apposita imago foret, sed, ratione Barines habita, est Amor novos usque amatores isti puellae inter ipsa eius periuria concilians: quam sententiam disertius expositam statim subiungit poeta. Caeterum idem phantasma est apud Philodemum, mellitissimum poetam, c. XV. (Anal. Br. II. p. 86.) Οὔπω σοὶ καλύκων γυμνὸν θέρος, οὐδὲ καλαίνει βότρυς ὁ παρθενίους πρωτοβολῶν χάριτας· ἀλλ' ἤδη θοὰ τόξα νέοι θήγουσιν Ἔρωτες, Λυσιδίκη, καὶ πῦρ τύφεται ἐγκρύφιον.

v. 17. *Adde quod*, quid? quod omnis *pubes*, iuventus, quidquid est iuvenum, *crescit*, succrescit, adolescit *tibi*, in tui gratiam, ut tuo se submittant imperio, omnes tua forma capiuntur; hinc ornate et perspicuitatis caussa adiicitur, *servitus crescit*

mpiae tectum dominae relinquunt
Saepe minati.

Te

rescit nova, novorum amato-
um, qui tibi serviant, tibi
rescit copia, nova servientium
ohors paratur. *Servire, servi-
ium* de amante; uti contra *re-
num* amatae tribuitur; res notis-
ima. Ad verba ac sensum No-
ri plane Tibull. IV. 5. 3. *Te
ascente novum Parcae cecinere
uellis servitium et dederunt re-
na superba tibi.* — nec *prio-
es*, veteres amatores te relin-
uunt. Pro hoc quanto orna-
ius ac ad declarandam Barines
perbiam, pulchritudinisque
ius vim, quae vel sic amatores
bi obstrictos retinere valeat,
ortius: non relinquunt *tectum*,
mper iacent ante fores (*ex-
lusos* enim a puella cogita)
uellae *impiae*, fraudulentae,
eriurae, quam vel sic *dominam*
iam salutant, cuius imperio
el sic parent. — 20. Etsi
m *saepe minati* sint, se eam
licturos: suaviter ad naturam
moris et ad formae potentiam
esignandam! Eiusmodi minae
natorum inanes in eroticis
oetis satis obviae.

v. 21. *sqq.* Docta enumera-
one exornatur amplius ante-
edentium versuum sententia.
Matres te metuunt, timent ne
uvenci nati *sui*, adultiores fa-
ti, pulchritudine tua irretian-
ur. *Iuvenci*, non sine virtute,
in re turpicula., cf. II. 5. 1.
— *senes* metuunt, ne filii meretri-
ciis tuis artibus ad bona profun-
denda inducantur, ne ipsi argento
emungantur, cuius rei bene
multa Comici exempla suppedi-
tant. Suaviter vero, et ex
rei natura mater pudori filii,
pater senex patrimonio suo ti-
met. H[illegible] *parcus*, adposito
ad rem epitheto. — et *virgi-
nes nuper*, recens *nuptae*, κόραι
ἀρτίγαμοι, νεόνυμφοι, vixdum
maritatae, ubi adeo recens ad-
huc amor est, vel hae te metu-
unt suis maritis, timent, ne
mariti sui illecebris tuis, deti-
neantur, a se abstrahantur.
Hinc *miserae*, ob hanc anxieta-
tem; nisi potius ad amoris ve-
hementiam in novo coniugio
referre praestat. — *tua ne ret.
aura mar.* Mirus est dissensus
Intpp. et VV. DD. qui hunc
locum attigerunt, in constituen-
da *aurae*, unde sententia pendet,
notione h. l. Servius (quocum
Nestor facit in Vocab. hac voce)
ad Virg. Aen. VI. 204. de
splendore s. pulchritudine ca-
piebat; quo sensu et in Virg. l.
l. et alibi (veluti Prisciano Pe-
rieg. 1020. *iaspis aura viridi
splendere* dicitur) occurrit. Eo-
dem sensu ἀϋτμὴν Graecis adhi-
beri, notavit ad Virg. l. l. Hey-
nius, laudato Callim. H. in
Dian. 117. cui adde sis lucu-
lentum

Te suis matres metuunt iuvencis
Te senes parci, miseraeque nuper

Vir-

tentum Orphei locum Arg. 1219. de splendida Circes pulchritudine; Στίλβε δὲ καλὰ πρόσωπα, φλογὸς δ' ἀπέλαμπεν ἀϋτμή. Durius tamen h. l. absolute sic positum videri debet, quandoquidem in omnibus locis adiectum aliquid deprehendas, quod ad hanc splendoris notionem manu quasi ducat. Sic in Callim. est φάεος ἀϋτμή, in Orph. φλογὸς ἀπέλαμπεν ἀ. in Virg. aura *refulsit*, in Prisc. aura *splendet*. Acronis scholion „aut facilitas, qua in amorem trahuntur: aut unguentorum odor, ut ipse superius" *aurae fallacis* aut mutilum est, aut, quod verius existimo, ultima eius ab inepto homine assuta videntur; nam *auram fallacem* (I. 5. 11.) aliter, et quidem rectius ibi idem Acron interpretatus est. Neque prior eius ratio, qua imaginem ab aura *secunda* desumtam putasse videtur, admodum blanditur; nam ventus secundus *fert*, non *retardat*. Meliora paullo suppeditat Porphyrion, qui generatim „amoris auram, quae ad te eos fert" intelligit; imagine a navigatione petita. Scilicet a Veneris vel Amoris aura impellimur, agimur, ferimur, ἐρωτοπλοοῦμεν, (Meleag. LXIX. Anal. Br. I. 21. ἡ φίλερως χαροποῖς Ἀσκληπιὰς, οἷα γαλήνης ὄμμασι συμπείθει πάντας ἐρωτοπλοεῖν) amori dediti: Amor adeo nobis *adspirat* (Tibull. II, 3. 71.) defert nos ad eum, cuius amore accensi sumus. Eurip. Iphig. A. 63. Tyndareus δίδωσ' ἑλέσθαι θυγατρὶ μνηστήρων ἕνα, ὅτου πνοαὶ φέροιεν Ἀφροδίτης φίλαι. Disertius allegoricam hanc rationem exposuit Meleag. c. XLV. (Anal. Br. I. 14.) digno, quod et hic legatur: Χειμέριον μὲν πνεῦμα· φέρει δ' ἐπί σοί με. Μυΐσκε, ἁρπαστὸν κώμοις ὁ γλυκύδακρυς Ἔρως. Κυμαίνει δὲ βαρὺ πνέων Πόθος. (contra *placidus leniter afflat Amor* apud Tibull. II. 1. 80.) ἀλλά μ' ἐς ὅρμον δέξαι τὸν ναύτην Κύπριδος ἐν πελάγει. Iam mariti, quos Amoris aura, ut ita dicam, ad uxores suas ferre deberet, aliorsum feruntur, abripi se patiuntur a recto cursu, sicque *retardantur* detenti Barines aura, h. quae ad Barinen fert. Magnam sane probabilitatis hic explicandi modus prae se fert speciem; amplectendumque eum duxerim, nisi tertius superesset, isque, etsi ad nostrum sensum insuavis, e genio tamen istius aetatis haud indecens, et ex sermonis poetici indole, qua puella cum iuvenca comparatur (v. ad II. 5. init.)

uni-

Virgines nuptae, tua ne retardet
Aura maritos.

nice verus: ut *aura* accipiatur e odore, (nam *aura* generatim oetis eſt, quidquid ſenſu alio percipitur, uti recte censet Wernsdorf. Poet. min. V. I. . 412. Sic de ſono recte acciiebat Ruhnk. in Prop. II. 20. 12. *Si modo clamantis revocaerit aura puellae*, quod vel adi. *clamantis* docet) a iuvenca miſſo, quo captato iuvencus in amorem furioſe fertur. Virg. Ge. III. 250. 1. *Nonne vides, ut tota tremor pertentet equorum corpora, ſi tantum notas odor attulit auras?* quem locum et alii attulere. Nec eandem imaginem regio epithalamio adponere dubitavit Claudian. de Nupt. Hon. 287. ſqq. qua vivide amoris aeſtum declararet: *calet obvius ire iam princeps.* — — *Nobilis haud aliter ſonipes, quem primus amoris ſollicitavit odor, tumidus* caet. Praeclare adeo, quod hac imagine unice expreſſum volebat Horatius, deſignatur ſic efficacia ac vis pulchritudinis Barines, maritos *retardantis*, ab uxoribus avocantis, et ad ſe trahentis maximaque ſui cupiditate incendentis. Caeterum Schraderus, iuvenis adhuc, Animadvv. ad Muſae. p. 303. auram, ſuavem puellae halitum, ἄεθμα ἡδὺ, intelligebat; ut reliquorum commenta taceamus.

CARMEN IX.

ARGVMENTVM.

T. Valgium Rufum, poetam epicum (Tibull. IV. 1. 180. Eſt tibi, qui poſſit magnis ſe accingere rebus, Valgius. ubi v. Broukh.) et elegiarum ſcriptorem, ab immoderato et continuo luctu ex Myſtae cuiusdam, quem filii loco habuiſſe, ſaltim paterno amore amplexus eſſe videtur, morte ſuſcepto abstrahere hoc carmine annititur poeta, deſumto primum e naturâ, quae vices ſuas experiatur, in qua adeo triſtibus laetiora ſuccedant, momento; quod quidem qui parum ad doloris ſenſum leniendum valere exiſtimant, ii ſane locum poetice tractatum in poeta reprehendunt; ne illud tangam, multo efficacius ad animum poetae, ad quem hoc carmen ſcriptum eſt, commovendum illud videri debere. Deinde aliorum Valgio proponit exempla, qui ſimiles caſus moderatius tulerint, ſinemque aliquando luctui ſtatuerint. Denique, quae ſplendidior huius carminis pars eſt, monet eum, ut a privata triſtitia animum ad publicam laetitiam, triumphosque Auguſti carmine celebrandos convertat, et in hoc aegritudinis ſolatium quaerat. Qua quidem ad Auguſti victorias argumenti converſione, hoc quidem idearum nexu, nihil cogitari poteſt dulcius, nihil excellentius. Oratio in hoc carmine lectiſſima, imaginum poeticarum nitor ſummus, exquiſitiorque doctrina antiquitatis paſſim adſperſa. Ad a. DCCXXXV. h. c. eſſe referendum, docet eius exitus.

AD

AD VALGIVM.

Non ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros: aut mare Caſpium
Vexant inaequales procellae
Vsque; nec Armeniis in oris,

Ami-

v. 1 — 8. Conſolatio eſt, ut ita dicam, poetica ad *poetam* Valgium: e natura deſumtis, quae modum luctui et lacrimis eius ponere iubeant, momentis. Naturam vices ſuas experiri; non ſemper triſtem rerum eſſe faciem; aliquando ſuccedere et laetam. Similiter hunc locum tractatum vide I. 7. 15. ſqq. ſed II. 10. 15. huc non facit; ibi enim colores ad erigendum in adverſa fortuna animum attemperati. Statii imitationem Silv. H. 1. 205. ſqq. a naturae interitu (cui argute diei, noctis et ſiderum *obitum* immiſcet) doloris fomenta quaerentis, vix probes. Iam generalem ſententiam: naturam non ſemper in luctu ac ſqualore eſſe, exquiſite poeta ſpecialibus exornatam dedit ideis. — 1. Praeclare una imagine duas rerum ſpecies repraeſentat, caelum nubibus obductum, et terram; nimia pluvia ſqualidam. *Imbres* non ſemper *manant*, torrentium inſtar effundunt ſe e *nubibus in agros*, inde *hiſpidos* factos, horridos, continuis imbribus ſqualidos. Proprium enim *horrere* de ſqualore, inculto habitu, deformi adſpectu. Argutantur Intpp. — 2. nec mare ſemper procelloſum eſt. Lectiſſima ſingula. *Aut* nec (ut v. 6.) *usque* continuo *procellae vexant*, turbant, agitant mare. *Vexare* fortiori hoc ſignificatu adhibuit poeta, exemplo Lucretii, qui *montes ſilvi-fragis venti flabris vexatos* ſimiliter dixit L. I. 276. cf. ad IV. 14, 23. — Procellae *inaequales*, docte dicuntur, quae mare inaequale reddunt. Nam mare fluctibus commotum poetis eſt *aſperum*. Sic *aequora nigris ventis aſpera* dixit I. 5. 6. uti ἐκ δεινοῦ τρηχεῖα Νότου θάλασσα eſt apud Statyll. in Anthol. gr. III. p. 358. et τετρηχυῖα θάλασσα apud Leonid. Tar. XCVI. (Anal. Br. I. 246.) Idem tamen et alteram exquiſitiorem rationem, quae h. l. eſt, adhibuit c. XC. 1. (Anal. Br. I. 244.) Εὖρον μὲ τρη-

Amice Valgi, ſtat glacies iners
Menſes per omnes; aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.

Tu

τρηχεῖα καὶ αἰπήεσσα καταιγὶς — ἔβλαψε. Mare *Caſpium*, cum dilectu, nam hoc inprimis procelloſum putatur. Ad ſententiam poetae Eurip. Herc. fur. 102. Καὶ πνεύματ' ἀνέμων οὐκ ἀεὶ ῥώμην ἔχει — ἐξίσταται γὰρ πάντ' ἀπ' ἀλλήλων δίχα. — 4. Nec glacies, hiems per totum annum durat. Aqua, frigore concreta *ſtat*, conſiſtit, (ut I. 9. 4.) proprio vocabulo: quocum convenit epith. *iners*, motu ſuo deſtituta, curſu impedita. Nam *inertia* ea naturae poetis vocantur, quae motu carent. v. ad III. 4. 45. Vtrumque pariter coniunxit Lucan. V. 436. *Sic* ſtat iners *Scythicas adſtringens Boſporos undas, quum*, glacie retinente, *fretum non impulit Hiſter*. Eidem *ſtagna iacentis aquae ignava* v. 443. et mox *inertia aequora*, *languor profundi*, et *torpentia ſtagna* dicuntur. Sic *gelu pigrum* I. 22. 24. — *orae Armeniae* h. l. de montoſis Armeniae tractibus, puta Tauro, Niphate, aliisque intelligendae. Sed et proprie *orae* accipi poſſunt de finibus Armeniae, Septentrioni oppoſitis; *quae pars Aſiae iniuria ſideris rigentis vaſtas ſolitudines habet* ut Plin. H. N. VI. 13. — 6. Peregrinis, quas ipſa aliunde arceſſere cogebat rei natura, ſuccedit iam domeſtica, ut ita dicam, imago. Generale erat: venti non per totum annum vehementer ſpirant. Pro hoc ſpecialius et ſignificantius erat: Promontoria non continuo ventis turbantur; quandoquidem haec et crebrius et vehementiorem ventorum vim experiuntur. Iam pro quovis promontorio eſt *Garganus*, mons Apuliae, qui in mare Hadriaticum (verſus iuſulas Diomedeas) exit. Lucan. V. 379. *Calabroque obnoxius Auſtro Appulus Hadriacas exit Garganus in undas.* Hinc *promontorium montis Gargani* vocat Plin. III. 11. quem apte laudat Wernsd. ad Priſciani Perieg. 94. *Hoc mare* (Siculum) *Gargani concludit lapygis ora.* Infame erat tempeſtatibus, ut patet vel ex Epp. II. 1. 202. *Garganum mugire putes nemus.* Tum pro vulgari: Garganus infeſtatur Aquilonibus, doctius et exquiſitius eſt, *querceta* Gargani *laborant*, convelluntur, vix reſiſtere valent *Aquilonibus*. Garganum ſaltuoſum demonſtrat vel Horatii locus

Tu ſemper urgues flebilibus modis
Myſten ademtum; nec tibi Veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente Solem.

At

cus modo laudatus. *Frugifer* ideo dictus Lucan. V. 378. Cf. Sil. IV. 563. VII. 366. VIII. 630. Claudian. de IV. Conſ. Hon. 107. *Laborant* arbores, quae ventis ſe deprimentibus aegre quaſi obnituntur, iis labefactantur. Vide, quae de exquiſito hoc vocabuli uſu dedimus ad I. 9. 4. *Aquilones* memorat poeta, tanquam ventum vehementiorem. Nam proprius ac domeſticus huius regionis eſt Iapyx, (v. ad I. 3. 4.) *et*, qui ex adverſo ſpirat, Auſter. Hinc *obnoxius Auſtro Garganus* in Lucan. l. l. Mare enim *Siculum tunditur Auſtro* Priſcian. Perieg. 106. — 8. Dum exornare ſtuduit ideam poeta, in imaginem incidit, quae, maxime poſt vv. 6. 7., languidior videri poſſit. Sed et alibi in tempeſtatis deſcriptione occurrit. Orni *viduantur*, privantur, ſpoliantur *foliis*; v. I. 10. 11.

v. 9 — 12. Obſerva doctam poetae variationem in connectenda oratione. Vulgaris modus erat: *Sicuti non ſemper* caet.; *ita nec tu ſemper* caet. quem ſecutus eſt I. 7. 15. ſqq. Tum oratio ſic maiorem vim adquirit. Prodit enim Horatium leviter increpantem Valgium, ut qui naturae vicibus admonitus a luctus pertinacia non avocetur. *Vrges* proſequeris *Myſten* (v. Argum.) *flebilibus modis*, carmine flebili, elegis. Sed quanto efficacius v. *urgere*, de luctus ferocia ac doloris impatientia! Eadem vero loquendi forma dictum, ut *lacrimis proſequi mortuos*, veluti Liv. XXV. 26. *Modi flebiles* poſſint ſimpliciter eſſe, lamenta, querelae; ſed praeſtat de elegis accipere; erat enim elegiarum quoque ſcriptor Valgius, (v. Argum.) hocque unice volunt vv. 18. 19. *et* potius *nova* cantemus *Auguſti tropaea* caet. *Miſerabiles elegos* ſimiliter dixit I. 33. 2. ubi vide Not. — *ademtum* tibi (uti plenius Catull. LXVIII. 20. *Heu miſero frater ademte mihi:* et Virg. Cir. 313.) cuius deliciae, unicumque ſolatium eſſet, quam ſuaviter pro, mortuum. Sic *Hector ademtus* Troianis, quorum fulcrum fuiſſet II. 4. 10. et *Pompeius rebus ademtus* cum vi, quo mortuo libertas (ficta ſaltem) concidit, Lucan. IX. 205. — *nec tibi*, a te, *decedunt*, ani-

At non ter aevo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum senex
Annos: nec impubem parentes
Troilon, aut Phrygiae sorores

Fle-

mo tuo non excedunt, obversantur tibi *amores*, puer tantopere tibi dilectus, Mysiae desiderio excruciaris. *Amores* de amato, sensu castiore, etiam alibi occurrit. — *Vespero surgente* caet. Vide, et expende virtutem poetae in exornandis et nobilitandis: nocte dieque; pro quo minus sollenne erat: mane ac vesperi. Hoc suaviori imagine ac doctiore modo: *Vespero* stella Veneris *surgente*, ἀνατελλομένου, oriente, in conspectum veniente sub noctem: eademque *Solem* exorientem *fugiente*, praeeunte, ante solem constituta, primo manc. De poetica hac stellarum fuga vide docte disputantem Heyn. in Exc. ad Virg. Ge. IV. 232. Forte tamen Lucifer eadem hic ratione solem fugere dicitur, qua reliquae stellae; (v. c. Val. Fl. IV. 90. Ovid. Met. II. 114.) qui *caeli statione novissimus exit*, quia Soli proximus. Cf. Senec. Herc. fur. 128. Notissimum vero, *stellam Veneris, quae Φωσφόρος Graece, Luciferum latine dici, quum antegrediatur solem: quum subsequatur autem, Hesperon*, uti verbis utar Cic. de Nat. D. II. 20. Quum adeo eadem stella sit, poeta diversos eius situs, unde diversa nomina traxit, uno tanquam communi nomine designare poterat. — *rapidum*, praeclare de novo sole. Caeterum eodem fere orationis colore in simili re Virg. Ge. IV. 465. de Orpheo: *Te, dulcis coniux, — te veniente die, te decedente canebat*, et Cinna apud Serv. laudante Lambino: *Te matutinus flentem conspexit Eous, et flentem vidit paullo post Hesperus idem.*

v. 13. — 16. Iam aliorum exemplis, qui, iisdem casibus etsi graviter afflicti, moerore tamen ac lacrimis non consenuerint, a perpetuo luctu amicum dehortari, ad eandemque animi fortitudinem excitare conatur. Similis sententiarum progressio I. 7. 21. sqq. Docte exemplis utitur poeta e vita heroica petitis in Valgio, docto poeta, consolando: qui forte hunc ipsum locum in carminibus suis tractaverat, si omnino res Troianas attigit Valgius, quod e Tib. IV. 1. 180. statuebat Fabric. ad Ovid. Pont. II. 10. 13. de quo tamen dubitat Wernsd. in Poet. min. T. IV. p. 586. *Senex ter aevo*, tribus aevis, *ter aevis functus*

Flevere ſemper. Deſine mollium
Tandem querelarum: et potius nova

Can-

tus, qui tres hominum aetates vixit, Neſtor; *triſaeclifenex* inde dictus Naevio apud Gell. XIX. 7. et τριγήρων Incerto in Anthol. gr. I. p. 68. *Aevum* autem, de hominum aetate, γενεᾷ, quae XXX fere annorum ſpatio, medio quodam termino, circumſcribitur, intelligendum. Omnino ſic ſummam, ad quam homini pervenire licet, ſenectutem declarat priſcus ſermo poeticus. *Saeclis effetam ſenectutem* ita dictam puta Virg. Aen. VIII. 508. De Neſtore v. Hom. Il. α. 250. *Fungi aevo*, vita, proprie eſt, tempora, quae fato nobis attributa ſunt, vivendo explere. Proprie adeo Tib. III. 3. 9. *Tunc cum*, praemenſae defunctus tempora lucis, *nudus Lethea cogerer ire rate.* — *non omnes* per *annos*, πάντα ἔτη, πάντα χρόνον, *ploravit Antilochum*, filium, a Memnone ad Troiam occiſum, dum patrem ſervare cuperet. Rem tangit Hom. Od. δ. 187. adde Pind. Pyth. ε. 28. ſqq. Pugna Antilochi cum Memnone eſt ex Homeri Paralipomenis: tractata adeo a Quint. Cal. II. 243. ſqq. et reliquis, qui Poſthomerica conderent, de quibus vide docte et curate diſputata Heyn. ad Virg. Aen. II. Exc. I. et Wernsd. Poet. min. T. IV. 568. ſqq. — *amabilem* pietate in parentem; vel omnino φίλον υἱὸν Homeri. — 15. *Troili*, Priami f. fatum, quod ad Antehomerica pertinet, vel e Virg. Aen. I. 474. ſatis notum. Vide Heyn. Exc. XVII. eius libri. — *impubem*, erat enim *puer* admodum, adeoque *impar congreſſus Achilli*, ut Virg. l. l. *Sorores* eius Caſſandram et reliquas finem aliquando lacrimis poſuiſſe ait, forte cum vi, quo magis Valgium virum haud virilis eiulationis ſuae puderet. *Phrygiae*, Troianae. Vulgari modo ad Troilum hoc epith. erat apponendum.

v. 17. *ſqq. Deſine querelarum*, queri, graeca forma, λήγε γόων, ὀδυρμῶν, res nota. *Mollium*, quae oſtendunt, te Myſtae mortem nimis *molliter ferre*, (ut Senec. ep. XCIX ait) muliebrium. Forte tamen paullo acerbior haec caſtigatio: ideoque lenior ratio ſuadet, ut ſimpliciter accipiatur: quae deſiderium tuum produnt. Sed et elegi *molles*, *queruli* dicuntur, quandoquidem his *querimonia* maxime *incluſa eſt* (A. P. 75.) Propert. I. 7, 19. *Et fruſtra cupies mollem componere verſum*; ubi vide doctam Burmanni notam. Hermeſian. El. v. 36. apud Ruhnk. Ep. crit. II. p. 290.

Cantemus Auguſti tropaea
Caeſaris, et rigidum Niphaten,

Me-

Μίμνερμος δὲ τὸν ἡδὺν ὃς εὗρε-το — ἦχον, καὶ μαλακοῦ πνεύμα ἀπὸ πεντα μέτρου. Atque doctiorem hanc rationem praeferam propter v. 9. maxime vero propter ſententiam, quae ſtatim ſubiicitur. In *tandem* totius ſententiae vis ponenda. — 18. Exquiſita converſione a moerore Valgium abducere ſtudet poeta, dum eum ad canendos Auguſti triumphos ſicque ad publicam laetitiam exhortatur. — *nova tropaea* victorias Auguſti recentes, ab Armeniis, Parthis et Gelonis reportatas. Iam etſi Auguſtus nullum ex his populum armis perdomuerit; ſolent tamen hae res mirifice augeri amplificarique ab aetatis iſtius poetis, ac ſi vere iſtae gentes Romano imperio adiectae fuerint. Glorioſiſſimi adeo triumphi inſtar habebatur, quod Phraates, rex Parthorum, Auguſto, quum a. V. DCCXXXIV. in Aſia verſaretur, nominis fama territus ſigna, clade Craſſi amiſſa, cum captivis remitteret. v. Dio LIV. 8. et cf. III. 5. init. Ovationem ideo, et arcum triumphalem Auguſto a Senatu decretam refert idem Dio l. l. Armenia vero ab Auguſto devicta dici poterat hactenus, quod ei, miſſo eo cum exercitu Tiberio, Tigranem, pulſo Artaxia, regem imponeret. Vid. Dio LIV. 9. Suet. Tib. c. IX. Vellei. II. 94. Tacit. Ann. II. 3. a quibus hanc ipſam ob rem Armenia *recepta* et *in poteſtatem P. R. redacta* eodem elatiore ſpiritu dicatur. Iam pro Armenia univerſa eſt *Niphates*, mons eius terrae, iuxta Strab. XI. p. 801. Steph. Byz. Suid. h. v. et alios. *Rigidus* dicitur, vel communi montium epitheto, quatenus ii ſtant, horrent, propter altitudinem: vel quia ſaxoſus. Ita vero ἐνισκίμλον Νιφάτην dixit iam Piſander apud Suid. h. v. Nam hunc auctorem iſtius fr. deſignat Steph. v. Νιφάτης, monente iam Toup. Emend. ad Suid. T. II. p. 157. Ita Caucaſum *cautibus horrentem* vocat Virg. Aen. IV. 36. quem eundem *rigidum montem* eadem virtute ſimpliciter appellat Ovid. Met. VIII. 797. Poteſt etiam ad mores accolarum rigidos, feros trahi: qua notione IV. 5. 26. *Germania horrida* dicitur. Iam *Niphaten canere* docte dictum eſſet pro, Armeniam edomitam, devictam (quod repetendum e ſqq. *gentibus additum victis*, quod poetica ratione poſteriori ſoli inngitur; nam, quod alii aiunt, *ſubactam* ſimpliciter intelligendum eſſe, hoc nimis durum foret) carminis

Medumque flumen, gentibus additum
Victis

minis argumentum facere. Satis commoda vero montis facta videri poteſt mentio, cum per ſe, tum quod in ferculis triumphalibus montium quoque, praeter urbium ac fluviorum, imagines circumferrentur. Claudian. de Conſ. Stil. III. 23. in pompae triumphalis deſcriptione: *hi facta metallo* oppida, *vel* montes, *captivaque* flumina *ferrent*. Vel ſic tamen nullus fere dubito, quin Horatius fluvium eiusdem nominis h. l. intellexerit. Cuius etſi ab antiquis Geographis nulla fiat mentio; hoc tamen non adeo mirandum videbitur ei, qui fluviorum nomina diverſis aetatibus diverſa, eundemque fluvium diverſis terrae, ſaepe eiusdem regionis, tractibus, quos alluit, nomen variare meminerit. Poterat adeo Tigris ea Armeniae parte, qua Niphates mons ſitus erat, ipſum montis nomen induere, quo tanquam reconditiore, poeta h. l. eum univerſe deſignaret, quum Geographis et Hiſtoricis vulgare ac ſollenne tantum in uſu eſſet. Tantoque convenientius iſti fluvio hoc nomen eſſe arbitror, cum Tigridis fontes in ipſis Niphatis montis radicibus quaerendi ſint, iuxta Strab. XI. l. c. Quam ipſam cauſſam eſſe ſuſpicor, quod in multis regionibus eadem et montium et fluviorum et antiqua et noſtra aetate reperiantur nomina. Diſerte vero Niphatem fluvium ſeriores poetae tradunt, quos omnes aut Horatium male intellexiſſe, aut Niphatae fontes e ſuo capite derivaſſe, quis tandem hoc ſtatuat? Ita vero Lucan. III. 245. *Armeniusque tenens volventem ſaxa Niphatem*, ubi Burmanni: *tollentem ſaxa*, molimina nihil moramur. Sil. XIII. 765. *Qui Gangen bibit, et Pellaeo ponte Niphatem adſtrinxit*. Iuven. VI. 409. *iſſe Niphatem in populos, magnoque illic cuncta arva teneri diluvio*. In Virgilio III. 30. (*Addam urbes Aſiae domitas, pulſumque Niphatem*) dubites utrum montem an fluvium cogitaverit; ſi tamen leniorem ſequaris rationem, de fluvio utique ibi intelligas. Qua eadem *Auſidus retro fugere* dicitur Aen. XI. 405. Nam *montem pulſum* dici, quam durum hoc! Neque verò in unanimi fere poetarum conſenſu nihili facienda auctoritas Servii ad Virg. l. l. et Scholl. ad h. l. qui Niphatem et montem Armeniae et eiusdem regionis fluvium perhibent. Ita vero, ſi accipiatur, orationem concinniorem fieri, quis non ſentit? At, inſtant clamantes, quis unquam *rigidum* h. glacie adſtrictum fluvium vidit *volvere vortices*? Recte. Sed quid vetat,

Victis, minores volvere vortices;

Intra-

quo minus Niphatem *rigidum saxis*, saxosum interpretemur? quid vetat, quominus hunc ipsum fluvium a Pisandro εὐσκόπελον dictum, docteque ita (nam *rigere* dicuntur saxa, scopuli, noto loquendi usu) ab Horatio expressum opinemur? quominus vel ripas istius fluvii scopulosas vel rapidum eius cursum, saxa secum volventem cogitemus? Ita *Euphratem saxosum* vocat vel Plin. H. N. 5. 24. *lapidosas Aesaris undas* Ovid. Met. XV. 23. ut alios in re vulgari taceam. Magis tamen h. l. accommodata haec videtur altera ratio, qua fluvio mores, sensus, ingenium hominum, ad eum accolentium (v. c. *Suevus Hydaspes* Petr. de Mut. R. 239. *Salo tetricus* Martial. XII. 3. 3.) tribuuntur, ut adeo Niphate rigido, feroci, tumido notetur Armeniorum ferocia ac superbia, a Tiberio necdum fracta et contusa. Quo eodem exquisito phantasmate Armenii et Parthi subacti ac perdomiti per ipsorum flumina leni ac moderato cursu fractum quasi animum prodentia declarantur. In populo enim rerum gestarum magnitudine tumido, feroci, eiusdem terrae fluvii exundant, *pontem indignantur* (Virg. Aen. VIII. 728.) et sic porro; alveo contra latent, (Sil. III. 599) aquas submittunt, pontem patiuntur, domitis eius accolis. Notus Virgilii locus Aen. VIII. 726. *Euphrates ibat iam mollior undis*, quem descripsit Gallus eleg. v. 53. (Poet. min. T. III. 191.) *Euphratis currentes mollius undas*. Sic idem Niphates Silio l. l. *Pellaeo ponte adstrictus* dicitur domita ab Alexandro Armenia. Petron. de Mut. Reip. v. 241. de Pompeio: *quem fracto gurgite Pontus, et veneratus erat submissa Bosporus unda*. Epigr. LXXXIII. Anthol. lat. T. I. p. 230. *Ister pacatis lenior ibat aquis*; ubi v. Burm. Idem fluviis adfectus tribuitur in tristitiae sensu declarando. Sic *Sperchios aquis tenuis* Statio Ach. I. 239. in Achillis discessu: idem contra Silv. II. 7. 12. *doctos largius evagari amnes* iubet in *Lucani proprio die* celebrando. Docta vero structurae forma: *cantemus tropaea, et Niphatem, Medumque* h. Parthicum *flumen*, Euphraten, *minores vortices volvere*, ut non amplius se aquis suis efferant, ut alveo conditi subsederint. Iam phantasmatis huius poetici notionem declaravit ipse, more ei familiari, adiectis, magis perspicuis verbis: *gentibus additum* addita (e vulgari ratione: nam ad utrumque fluvium referri debet) victis, in pop. R. potestatem redacta; nihil amplius. Ita *adiecti imperio* R. dicuntur *Britanni*

Intraque praeſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

tanni ac *Perſae* III. 5. 3. Sed miſere argutari intpp. videas. — 23. 24. *Geloni* ad Iſtri gentes pertinent, quas communi Scytharum vel Sarmatarum nomine comprehendunt ſcriptores Romani. Qui cum Iſtrum transire et fines Romanos populari (hinc *gentes Iſtro non bene ſubmotas* vocat Ovid. Triſt. II, 203.) ſolerent; eodem hoc anno Auguſtus, miſſo Lentulo, ultra ulteriorem ripam eos cum Dacis repulit. Flor. IV. 12. Hinc *Maſſagetae Scythico Iſtro alligati* dicuntur Lucan. II. 50. et *Dahae vetiti errare* eidem VII. 429. Iam pro, cantemus Gelonos ſubmotos, repreſſos, doctius eſt, *equitare Gelonos* ut iam equitent, ut coacti ſint *equitare*, verſari, ſe continere; ſed alterum tangit morem iſtorum nomadum, vagandi in equis, quem diſerte de Sarmatis tradit Flor. l. l. adde Ovid. Triſt. V. 7. 14. — *intra praeſcriptum*, intra praeſcriptos ab Auguſto limites. — *Campis*, tanquam nomades, quibus iſti, per ſe ſatis ampli, *exigui* tamen videbantur, quod non amplius evagari latius liceret ipſis. *Amara* enim *lex Sarmatis* refugis, *ſub uno vivere caelo*, Stat. Silv. IV. 7. 50.

CARMEN X.

ARGVMENTVM.

Licinius Varro Muraena, Proculeii ac Terentiae frater, homo turbulentus atque ambitiosus, eo maxime consilio pristinam dicendi agendique libertatem in aegra ac plane deposita republica tuebatur iactabatque, ut, novam Augusti dominationem acerbe exagitando, omnique modo in invidiam vocando (cuius insigne exemplum memorat Dio LIV. 3.) populum ad res novas erigeret, imperiique formam novis belli civilis incendiis subrueret atque everteret. Ita enim e mediocris fortunae statu se emersurum, pristinasque facultates, quas proscriptione amisisset, amplissimosque honores se recuperaturum atque consecuturum confidebat. Horatius igitur, qui Licinii probe perspectam haberet indolem, ac facile praevideret, quo res aliquando evasura esset, quo ambitiosum atque impotentem eius animum, qui neque temporibus servire, neque mediocrem fortunam ferre posset, ad saniora consilia converteret, sedulo ei hoc carmine eam commendat animi moderationem atque temperantiam, quae periculi metu a conandis arduis facile abstineat, neque tamen ad humilitatem se deprimi patiatur, sed ab invidia aeque atque contemtu tuta medium quoddam sectetur; hocque maximum momentum ad bene beateque vivendum efficere dit. Animus enim ab ambitionis studio sic plane alienus, splendidam fortunam,

utpote

utpote lubricam invidiaeque obnoxiam, uti minime ſuſpiciet, expetendamque ducet, ita nec adverſa ad deſperationem adigetur, ſed aequabilem ſe in utraque praeſtabit. Saluberrima hac ad vitam recte inſtituendam praecepta quam parum in Licinii deſcenderint animum, docuit exitus. Siquidem, initis cum Fannio Caepione Auguſti opprimendi conſiliis, iisque detectis graviſſimas temeritatis ſuae poenas dedit. v. Dio l. l. Vellei. II. 91. Refertum eſt hoc carmen ſuaviſſimis, quibus ſententiae adumbrantur, picturis; tum ſingularem vim ac venuſtatem habet brevis earundem delineatio: oratio quoque docta, concinna, aequabiliterque defluens, adeo, ut plane ad carminis argumentum attemperata videri debeat. Comparetur autem cum eo Lucret. V. 1116 ſqq.

AD

AD LICINIVM.

Rectius vives, Licini, neque altum
Semper urguendo, neque, dum procellas
Cau-

v. 1—4. *Rectius*, recte, sapienter vitam institues, adeoque beate, tranquille deges. Iam quae e vulgari ratione sequi debuerat sententia: si semper mediocritatem secteris, si in omni vita in mediocri fortuna te contineas, neque honorum aut gloriae cupiditate efferaris, neve ad humilioris conditionis sordes deprimaris; docta hanc poeta involvit allegoria, a navigatione petita, cuius quidem simplicior enuntiatio erat: si semper medium cursum tenueris, media via navigaveris. Pro hoc ad allegoriae huius indolem magis appositе: si neque nimis longe in altum proveharis, neque cursum nimis prope litus dirigas; quandoquidem illud procellis infestatur, hoc ob cautes prominentes accedere periculosissimum est. Neminem vero Intpp. τῷ *semper* offensum, omnino mireris. Quid enim? num *interdum* expedit, altum tenere, interdum litus, h. mediocritatem aliquando deserere? Sed talibus argutiis facile occurras, si rationem poeticam ad prima eius stamina revoces. Scilicet exornavit poeta primariam hanc sententiam: Tu *semper* medium viam insiste, *nunquam* ab ea recede, ut beatus vivas: unde adhaesisse variatae adque inversae orationi putandum est. Oratio ipsa horum vv. docta et exquisita. *Vrgere altum* docta brevitate dictum pro: urgere iter, cursum dirigere versus altum, velis remisque altum petere. Proprie *urgemus iter, viam*, cui acriter instamus, quam concitato gradu molimur, prosequimur, ut Ovid. Fast. VI. 520. de Hercule: *ad vocem concitus urget iter.* adde Val. Fl. II. 54. V. 400. Possit etiam simpliciter dictum videri, pro, impellere, promovere mare, undas, quatenus *navis labens prae se undas volvit, vortices vi fascitat*, ut in nobili fr. Attiano, et saepius alibi. Doctior tamen et accommodatior h. l. prior ratio videtur. — *neque* dum *procellas* alti maris *cautus horrescis*, ut tibi a procellis caveas, dum altum procellarum metu vitas, *nimium premendo*, nimis prope accedendo ad *litus*, quod aeque *iniquum*, τραχύ, asperum sc. saxis, scopulosum, adeoque infestum, periculosum est navigantibus.

Cautus horreſcis, nimium premendo
Litus iniquum.

Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obſoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
Sobrius aula.

Sae-

tibus. Eodem fere orationis colore Seneca Agam. 100. ſſ. *Felix mediae quisquis turbae ſorte quietus aura ſtringit litora tuta, timidusque mari crèdere cymbam remo terras propiore legit.* Id. Oedip. 890. *tuta me media vehat vita decurrens via.*

v. 5—8. Mediocritas enim ſola vitam beatam iucundamque efficit; quandoquidem ea nec invidiae patet, nec egeſtatis malis laborat. *Quisquis mediocritatem*, mediocrem illam vitae fortunaeque conditionem *auream* h. tanquam eam, quae vitam reddat iucundiſſimam *diligit*, habet, ſectatur, eam expetendam ducit, in ea acquieſcit. *Aureum*, χρυσοῦν, de praeſtantiſſimo, optimo quoque, poetis adhibetur, noto loquendi uſu. v. ad I. 5. 9. Ad ſententiam poetae Alexis ἐν συντρόφοις (apud Grot. Exc. Trag. 587.) ὡς ἡδὺ πᾶν τὸ μέτριον οὐδ' ὑπέργεμον: et magis, etiam ad orationis colorem, appoſite Loll. Baſſus c. VI. (Anal. Br. II. 161.) αἱ μεσότητες ἄριστται, ὅπη δέ γε πρήξιες ἀνδρῶν καὶ μάλα μέτρον ἐγὼ τἄρκιον ἠσπασάμην. Τοῦτ' ἀγάπα, φίλε Λάμπι, κακὰς δ' ἔχθαιρε θυέλλας. Δώρημα κάλλιστον θεῶν ſimiliter σωφροσύνην vocat Eurip. Med. 637. *Diligere*, ἀγαπᾷν, eligere, ſequi. — 7. Mediocritas tutum hunc praeſtat ab inopia aeque atque invidia. *Tutus* ad univerſam gnomen pertinet. Res hominis mediocritatem ſectantis in tuto, ἐν ἀσφαλεῖ, collocatae ſunt. Ita in fragm. Apollodori: ἡ δὲ μεσότης ἐν πᾶσιν ἀσφαλεστέρα, τῷ μήτε λίαν ἐν ταπεινῷ τῆς τύχης μέρει φέρεσθαι, μήτ' ἐν ὑψηλῷ πάλιν. Egeſtatem, et quae ei propria ſunt mala, v. c. ut deſpicatui habeatur (nam πενία ἄτιμον καὶ τὸν εὐγενῆ ποιεῖ, iuxta Menandreum) ut in miſericordiam incidat caet. deſignat poeta per *ſordes tecti obſoleti*, domum ſordidam, ſqualidam, obſoletam. *Sordidam parvae domus fortunam* ſimiliter dixit Senec. Herc. fur. 200. cf. ad II. 16. 28. — 7. Idem *ſobrius*, νήφων, σώφρων, ſibi temperans, continens, (ſic *ſobriam* Curii et Fabricii

Saevius ventis agitatur ingens
Pinus: et celſae graviore caſu

De-

bricii *paupertatem* vocat Claudian. de IV. Conſ. Hon. 413.) haud aegre *caret*, non expetit *aulam invidendam*, aedes ſplendidas, propter quas hominum invidiam incurrat, adeoque contemnit opes nimis ſplendidas, invidiae obnoxias. Ad ſententiam totius loci inſigniter facit Sotades apud Stob. in Floril. Grot. p. 427. Ὁ πένης ἐλεεῖται, ὁ δὲ πλούσιος φθονεῖται, ὁ μέσος δὲ βίος κεκραμένος δίκαιος ἐστίν. Αὐτάρκεια γὰρ πρὸς πᾶσιν ἡδονὴ δικαία. Vnde Palladas c. CXXIV. (Anal. Br. II. 433.) Οἱ βασκαινόμενοι λαμπρὸν ἔχουσι βίον· τοὺς δὲ λίαν ἀτυχεῖς οἰκτείρομεν, ἀλλά τις εἴην μήτ' ἄγαν εὐδαίμων, μήτ' ἐλεεινὸς ἐγώ. ἡ μεσότης γὰρ ἄριστον, ἐπεὶ τὰ μὲν ἄκρα πεφύκει κινδύνους ἐπάγειν, ἔσχατα δ' ὕβριν ἔχει. Adde Apollod. fr. init.

v. 9—12. Nec invidiae ſolum (vv. 7. 8.) ſed et Fortunae iniuriis maxime obnoxia eſt magna fortuna; quo excelſiore conſtitutus es loco, tanto magis lubrica atque incerta eſt rerum tuarum conditio. Sententia trita, ſed allegoricis imaginibus, etſi linea tantum, quo fortius animum percellant, adumbratis, mire nobilitata atque exornata a poeta. Quo magis mirandum, fuiſſe, qui orationem horum vv. nimis pedeſtrem culparent. *Pinus ingens*, alta, cum dilectu, pro quavis procera arbore; *ſaevius* (v. Obſſ.) vehementius, magis *agitatur*, vexatur, concutitur, ventis magis obnoxia eſt, quam humiles arbores, fruticeta. Lucian. in Anthol. Brod. L. I. p. 165. οὐ θρύον οὐ μαλάχην ἄνεμός ποτε, τὰς δὲ μεγίστας ἢ δρύας ἢ πλατάνους οἶδε χαμαὶ κατάγειν. ubi obſerva luſum poetae in oppoſ. θρύον et δρύας. Ovid. Rem. Am. 369. *Summa petit livor; perflant altiſſima venti.* Senec. Hippol. 1128. *Admota aetheriis culmina ſedibus Euros excipiunt, excipiunt Notos, inſani Boreae minas, imbriferumque Corum.* Id. Oed. 8. *Vt alta ventos ſemper excipiunt iuga: imperia ſic excelſa Fortunae obiacent.* Claudian. XXXIX. 36. *Non capit anguſtus Boreae certamina collis; Alpes ille quatit, Rhodopēia culmina laſſat.* — 10. *Turres.* πύργοι, aedificia alta, quo *celſiora* ſunt, eo *graviore caſu decidunt*, tanto gravior ipſorum ruina eſt. Ad ſententiam Apollod. fr. 9. κἂν γὰρ πέσῃ τις ἐξ ἐλάττονος μέτρου εὐπερικάλυπτον ἔσχε τὴν δυσπραξίαν· ὄγκου δὲ μεγάλου πτῶμα γίγνεται μέγα. πρὸς γὰρ τὸ λαμπρὸν ὁ φθόνος βιάζεται, σφάλλει δ' ἐκείνους, οὓς ἂν ὑψώ-

Decidunt turres: feriuntque ſummos
Fulgura montes.

Sperat infeſtis, metuit ſecundis
Alteram ſortem bene praeparatum

Pe-

ὑψόσε Τύχη, *tolluntur in altum, ut lapſu graviore ruant*, Claudian. in Ruf. I. 22. Facit etiam huc Iuven. X: 105. *numeroſa parabat excelſae turris tabulata, unde altior eſſet caſus et impulſae praeceps immane ruinae.* — 11. 12. *fulg. feriunt*, impetunt, cadunt in *ſummos montes*, τὰ ἄκρα, cacumina montium. Seneca Hippol. 1132. *Humida vallis rarus patitur fulminis ictus, Tremuit telo Iovis altiſoni Caucaſus ingens, Phrygiumque nemus.* Claudian. l. l. v. 38. *Incubuit numquam caeleſtis flamma ſalictis, nec parvi frutices iram meruere Tonantis; ingentes quercus, annoſas fulminat ornos.* Totum vero tetraſtichon adumbravit Senec. Agam. 93. ſqq. *nubibus ipſis inſerta caput turris pluvio vapulat Auſtro; denſasque nemus ſpargens umbras annoſa videt robora frangi; feriunt celſos fulmina colles.*

v. 13. 14. Alterum vitae ſapienter inſtituendae praeceptum: In utraque fortuna animus tibi conſtet, neve ſecunda efferatur, aut adverſa deprimatur; memor, Fortunae easdem, quae Naturae, eſſe vices, *propriamque illam in ipſa ſui mutabilitate ſervare conſtantiam*, (Boeth. Conſ. Phil. II. 1.) ſeu ut preſſius Seneca Quaeſt. nat. III. praef. *in ſecundis nemo confidat, in adverſis nemo deſiciat: alternae ſunt vices rerum.* — *Pectus bene praeparatum ſperat* caet. docte et ornate pro, animus *bene*, ſapienter, fortiter *praeparat*, obfirmat ſeſe adverſus quamcunque ſortis mutationem; adeoque *ſperat infeſtis* in adverſa fortuna *alteram ſortem*, melioris ſortis ſpe erigitur; in *ſecundis* contra rebus *metuit alteram*, contrariam *ſortem*, adeoque in re proſpera non luxuriat (Ovid. A. A. II. 437) ſed praecipit, ac confirmat ſe adverſus ingruentem adverſam fortunam. Omnes fere Intpp. *p. bene praep.* explicant: ſtudiis philoſophicis, ſapientia uſuque vitae munitum; indocte, ſaltem parum apte h. l. Senec. Ep. XVIII. *In ipſa ſecuritate animus ad difficilia ſe praeparet, et contra iniurias fortunae inter beneficia firmetur. Quem in ipſa re trepidare nolueris, ante rem exerce.* Id. Ep. CVII. *Praeparetur animus contra omnia.*

Nemo

Pectus. Informes hiemes reducit. Iupiter, idem

Submovet. Non, si male nunc, et olim Sic

— *Nemo non fortius ad id, cui se diu compoſuerat, acceſſit, et duris quoque, ſi praemeditata erant, obſtitit. At contra imparatus etiam leviſſima exparit*, caet. Adde Senec. Hippol. 994. Cum altero ſententiae commate concinit fragm. Comici: (in Grotii Exc. p. 915.) Πράττων καλῶς μείωσο τῆς δυσπραξίας· ἡσῦ γὰρ τὸ πραχθὲν ὡς τὸ πραττόμενον σκόπει. — 15. *Natura hoc, quod vides, regnum mutationibus temperat. Nubilo ſerena ſuccedunt; turbantur maria, cum quieverunt: flant invicem venti; noctem dies ſequitur: pars caeli conſurgit, pars mergitur: contrariis rerum aeternitas conſtat. Ad hanc legem animus noſter aptandus eſt*, Senec. Ep. CVII. Etiam Boeth. Conſol. Philoſ. II. pr. 2, ubi Fortunam ita loquentem inducit: *An ego ſola meum ius exercere prohibebor? Licet caelo proferre lucidos dies, eosdem tenebroſis noctibus condere. Licet anno, terrae vultum nunc floribus frugibusque redimire, nunc nimbis frigoribusque confundere*, caet. Vide qua ἐναργείᾳ eandem ſententiam Noſter extulerit. Generalis notio erat: Natura ſuas vices experitur, continuo immutatur eius facies. Pro hac poeta: *Iupiter*, tanquam omnis tempeſtatis arbiter (v. ad I. 12. 15. adde Ariſtoph. Avv. 1502. τί γὰρ ὁ Ζεὺς ποιεῖ; ἀπαυθαδίζεται τὰς νεφέλας, ἢ ὑνέφει;) *reducit hiemes*, adducit *h.*; ſed alterum non ſine virtute poſitum videtur, utpote in re, quae iteratis vicibus accidit, deſignanda. Sic *Sol ficcos dies refert* III. 29. 20. *bruma reverit iners* IV. 7. 12. — *informes*, quae gratam naturae faciem deformant, ſqualidae, triſtes. *Deformem hiemem* ſimiliter dixit Sil. III. 489. et Iuven. IV. 58. — *idem ſummovet*, pellit, adeoque ſerenitatem reducit. Sententia ſatis expedita: laetis triſtia, triſtibus laeta invicem ſuccedunt. Idem orationis color in fragm. Comici apud Grot. in Exc. p. 913. Χειμὼν μεταβάλλει ἡμᾶς εἰς εὐδίαν; et Theocr. δ. 41. et 43. Θερσεῖν χρὴ, φίλε βάρτε· τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον. Χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὖει, *Splendet ſaepe, aſt idem nimbis interdum nigret*, ut fere ad verbum Attius, cuius fr. extat apud Nonium: v. Fragm. poett. lat. Steph. p. 17.

v. 17. *ſqq.* Poſteriorem ſententiam iam amplificat et exor-

nat

Sic erit: quondam cithara tacentem
Suſcitat Muſam, neque ſemper arcum
Tendit Apollo.

Rebus

iat poeta. Aurea vero plane enitusque animo infigenda ſententia, qua te, aerumnis miſeriisque, quas ingenuus pudor roferre vetat, oneratum atque brutum, erigas et confirmes: Non, *ſi male nunc*, ſi nunc eſſima rerum tuarum eſt conitio, cuius moleſtiſſimus ſenus te vel a iucundiſſimis ſtudiis ibinde avocet, *et olim ſic erit*, idem perdurabit; laetiora aliuando *his* triſtiſſimis ſuccedent mpora. — 18. Neque enim Dii mper iraſcuntur hominibus, h. s calamitates infligunt; ſed et liquando ſunt laeti, h. propiii, recreant homines miſeriis ppreſſos. Exquiſita converone doctrinaque hanc ſententiam inſtruxit poeta. Pro Diis genere eſt Apollo; is laetus eſt, bi citharam pulſat: triſtis contra atque iratus, arcu adducto. ratio in his ornatiſſima. *Apollo ſuſcitat*, excitat *Muſam*, elicit, edit ſonos, pulſa *cithara*, ictis chordis, ἐγείρει (ſic *Musea mele per chordas expergefacta* Lucret. II. 413. contra Μοῦσα ἄϋπνος ὑπ' ἄντυγι χορδᾶν Eurip. Hippol. II. 1135.) ἐρεθίζει v. c. Theocr. XXI. 21.) Μοῦσαν. Graecum loquendi uſum cile obſerves. Sic Pan Hom. H. in eund. v. 15. δονάκων ὑπὸ Μοῦσαν ἀϋτέειν, idem Eurip. El. 703. Μοῦσαν ἡδύθροον ἐν καλάμοις πνέειν, et Alcaeo Meſſ. c. XII. (Anal. Br. I. 489.) Μοῦσαν ἐμπνεῖν χείλεσι dicitur. Μοῦσα βαρύβρομος αὐλῶν eadem ratione dicitur Ariſtoph. Nub. 312. — *tacentem*, σιωπηλήν (Callim. H. Ap. 12.) ad citharam proprie ſpectat, quae aliquamdiu ſepoſita fuerat; ſed ſuaviter τῷ *Muſam* adiectum. Caeterum Apollo κιθαρίζων in Monumm. antiquis ſatis obvius, ubi τὸ κεχηνὸς, quod in eius ore animadvertitur, vultum eius laetitia diffuſum deſignare videtur. — 19. 20. Non ſemper peſtem, ac calamitates immittit, *arcu tento*, telis iactis. His enim illa infligi ab Apolline credita; res notiſſima vel ex Hom. Il. I. 59. Adde Stat. Th. I. 658. Hinc *mitis placidusque* idem *condito telo* dicitur Carm. Saec. 33. Caeterum eadem imagine Salei. Baſſ. ad Piſon. 140. (Wernsdorf. Poet. min. IV. 262.) *Ignea quin etiam Superum pater arma recondit, et, Ganymedeae repetens convivia menſae, pocula ſumit ea, qua geſſit fulmina, dextra.*

Rebus anguſtis animoſus atque
Fortis adpare: ſapienter idem
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

v. 21—24. Quocirca *appare*, eſto, praeſta te *animoſum*, *μεγαλόφρονα*, qui malis non ſuccumbat, erectum, ac *fortem* in *rebus anguſtis*, adverſis; animi fortitudinem et conſtantiam rebus adverſis oppone. *Res artae* ſimiliter Sil. XIII. 773. *Pigra extulit artis haud unquam ſeſe virtus*, fere ut Iuven. III. 164. *Haud facile emergunt, quorum virtutibus obſtat* res anguſta *domi*. Cf. Burm. ad Nemeſ. p. 529. — 22. *idem* in ſecundis rebus ne animos tollas, moderato ſecundam fortunam fer animo. Senec. Ep. XCVIII. *rectus atque integer — dura atque aſpera ferendi ſcientia mollit; idemque et ſecunda grate accipit modeſteque, et adverſa conſtanter atque fortiter.* Cf. III. 27. 74. et IV. 9. 35. 36. Docta hanc ſententiam allegoria, a navigatione, quacum ſollenni more vita comparatur, ducta, repraeſentat poeta. *Vela vento ſecundo nimium turgida* (ita iunge) *contrahes*, tempera, moderare curſum navis, vento ſecundo abreptae; adductis, demiſſis velis. Ovid. Triſt. III. 4. 32. *formida nimium ſublimia ſemper, propoſitique memor contrahe vela tui.* Senec. Ep. XIX. *Hic te exitus manet, niſi iam contrahas vela, niſi terram leges.* Propert. III. 7. 30. *in tenues humilem te colligis umbras, velorum plenos ſubtrahis ipſe ſinus.* Eadem a navigatione petita imagine Pind. Iſthm. Δ. 10. ἄλλοτε δ' ἀλλοῖος οὖρος πάντας ἀνθρώπους ἐπαΐσσων ἐλαύνει. Epigr. ἀδέσπ. DCCXLIII. (Anal. Br. III. 313.) Ζῆθι κάλιν τείνας οὔριον εὐφροσύνᾳ, uti emendavit hos vv. Valken. in Diatr. Eurip. p. 233. Paulo aliter Eurip. fr. Inus n. XIX. μήτ' εὐτυχοῦσα πᾶσαν ἡνίαν χάλα, κακῶς τε πράσσουσ' ἐλπίδος κεύθης ἔχου· et Seneca de Tranqu. IX. *Non poteſt, inquam, tanta varietas et iniquitas caſuum ita depelli, ut non multum procellarum irruat magna armamenta pandentibus; cogendae in arctum res ſunt, ut tela in vanum cadant.*

CAR-

CARMEN XI.

ARGVMENTVM.

Monet atque exhortatur Quinctium hoc carmine poeta, ut missis omnibus, quae animum disturbare possint, se totum hilaritati tradat, vitamque quam incundissime transigat; quandoquidem vana prorsus omnis futuri sollicitudo sit in tam angusto vitae termino, illudque maxime aetatis tempus, quod fruendis vitae voluptatibus unice accommodum sit, citissime praeterlabatur. Tum insurgit poetae affectus, illicoque genio vino atque epulis litandum suadet. Quo quidem artificio singulari totum carmen animari, legentiumque sensus vivide impelli ad laetitiamque pertrahi, vel hebetiores intelligent. Omnino, quum idem argumentum saepius iisdemque fere momentis, quod quidem vix aliter fieri poterat, pertractaverit poeta, ubertatem ingenii eius vel inde cognoscere licet, quod et totius carminis habitum, et singulas sententias phantasmatum varietate, diversoque orationis cultu ita refinxerit, ut novam semper tibi faciem obiici, novumque argumentum pertractari tibi persuadeas. Caeterum de Quinctio hoc Hirpino, ad quem hoc carmen et Ep. 16. l. 1. scripsit poeta, nihil aliunde constat; fuisse eum natura anxium, reique suae, futuri metu, paulo intentiorem et si ex ipso carmine haud temere statuere licet; parum tamen recte facere videntur ii, qui Quinctium

ctium vere de Cantabris et Scythis laboraſſe, indeque agris ſuis metuiſſe, ex initio carminis colligunt, immemores prorſus, ſpeciali metus genere, quod tempora iſta ſuppeditarent, ſollicitudinis notionem a poeta docte deſignari ſolere. Cf. I. 26. ubi ſimiliter tumultuati inter pp. Ex hoc autem ornatu poetico plane perſpicuum fit, ſcriptum hoc carmen anté a. DCCXXXIV. quo demum Cantabros ab Auguſto perdomitos Scythasque a Lentulo repreſſos eſſe conſtat.

AD

AD QVINCTIVM.

Quid bellicosus Cantaber, et Scythes,
Hirpine Quincti, cogitet, Hadria
Divisus obiecto, remittas
Quaerere: nec trepides in usum
Poscen-

v. 1—4. Exquisita ac docta conversio sententiae primariae: Sectare vitae voluptates, hilarem sume diem, indulge genio. Pro hoc inversa ratione erat: Nulla animum tuum conturbet sollicitudo, omnia, quorum sensus molestus est et incundus, a te aliena existimato. Vide, qua arte hanc sententiam exornaverit poeta. *Remittas*, mittas, omittas (ut I. 38. 3. II. 29. 11. V. 13. 7.) noli *quaerere*, sollicitus esse (v. ad I. 9. 13.) ne angaris animo, ne periculorum impendentium metu excrucieris. Pro periculis in genere specialiori notione poena: quae bella nobis imminent; et pro hoc, e temporum horum ratione: *quid Cantaber et Scythes*, Cantabri et Scythae, gentes *bellicosae*, (ad utrumque enim refer) *cogitent*, minentur (ut Virgil. Ge. I. 462.) num Cantabri et Scythae novas res molituri sint, bello (quam notionem τῷ *bellicosus* docte indidit poeta) nos agressuri sint. Cantabri et Scythae, Ilsri accolae, ad partes vocantur, cum dilectu; nam hi crebris incursionibus fines Romanorum fatigabant, (v. ad II. 9. 23.) illi autem *pertinaci in rebellando erant animo.* (Flor. IV. 12.) — *Adria*, mari Adriatico *obiecto* opposito, (ut Virg. Aen. X. 377. *maris magna claudit nos obiice pontus*) interiecto *divisus*, ab Italia seiunctus, (ut *divisi toto orbe Britanni* Virg. Ecl. I. 67. adde Catull. LXIV. 179.) qui ultra mare Adriaticum habitat, longe adeo a nobis disitus est. Neque enim ita accipiendum, ac si Scythae littorales maris Adriatici plagas tenuerint, cum Illyricum et Pannonia inter eas et Scythas interfit; sed illud potissimum nominat poeta, quo maior locorum longinquitas difficultasque rei appareat. Adiecta vero haec a poeta ad exornandam sententiam; nihil amplius. Fuere tamen, qui, forte his maxime inducti, Quinctium vere de his populis laboraſſe, ac, ne forte in Italiam descenderent, metuisse, satis in-

ctium vere de Cantabris et Scythis la
agris ſuis metuiſſe, ex initio carmini
mores prorſus, ſpeciali metus genere,
ſuppeditarent, ſollicitudinis notion
ſignari ſolere. Cf. I. 26. ubi ſim.
Ex hoc autem ornatu poetico pla
ptum hoc carmen anté a. DC
Cantabros ab Auguſto perdomit
repreſſos eſſe conſtat.

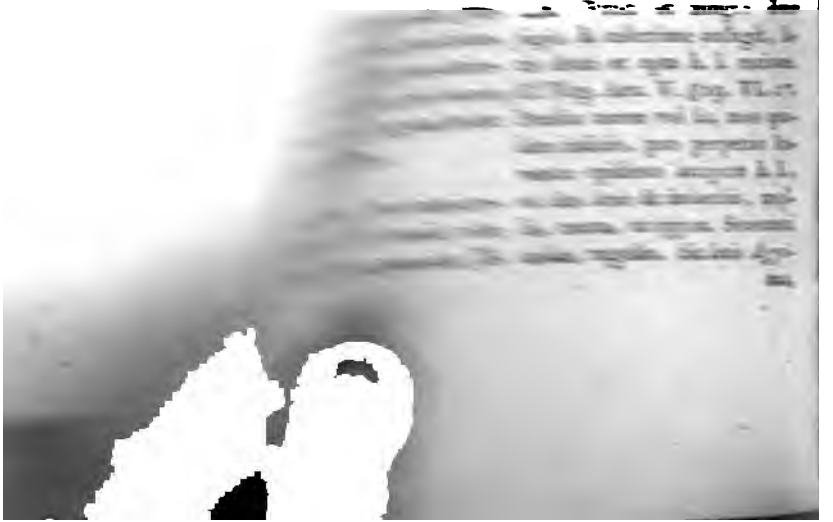

...et
...n
...as?

Cur

... plane colore Tibull. I. 4
... *transiit aetas quam cito!*
... ſegnis ſtat remeatus dies.
Quam cito purpureos deperdit
terra colores! quam cito formo-
ſas populus alba comas. Strato
...*it*, LXXIII. 3. 4. *ἄνθος γὰρ καὶ*
...*quo* *κάλλος ἴσον χρόνον ἐστὶ λαχόντα,*
caet. *πάντα δ' ὁμοῦ φθονίων ἐξεμάραν*
...at ora- *χρόνος.* *Honor*, decus, pulchri-
...luventas tudo (ut ſaepiſſime poetis) flo-
...pulſi, ac- rum *non eadem ſemper eſt*, mu-
...iſſis docte tatur, non perdurat, perit, flores
...ſubſtituit, cito flacceſcunt. — 10. Neque
...in. *Canities*, luna *unio* eodemque *vultu rubens*
...9. 17.) *arida* *nitet*, quod copia poetica dictum
..., rugoſa. v. ad pro, rubet, nitet, reſplendet;
...de Claudian. in luna non eandem faciem ſervat,
...*. — pellit Amo-* variat vultum, creſcendo ac de-
..., exſtinguit amo- creſcendo; unde optime tempo-
...*ας τὴν Κύπριν καὶ-* rum decurſio facta perſpicitur.
...p. fr. Aeol. n. XIX. Cf. II. 18. 16. Male alii de
...*s, τρυφῶντας*, luſibus rubicundo Lunae colore hic co-
perpetuo Amoris et ae- gitant. — 11. 12. Quum igi-
...enilis epitheto. — *fa-* tur res omnes fluxae ſint, in
...*nnus*, qui facile obrepit, tanta aetatis invenilis brevitate,
...ſenum inſomniis. *quid fatigas*, exerces, aſſligis
...). Sollennis fere a natu- *animum conſiliis*, quid conſilia
...ciſſitudine inventutis cito capis *aeterna*, quae vitae humanae ſpatium egrediuntur; tam-
...euntis ducta imago. Eo-

ctium vere de Cantabris et Scythis laboraſſe, indeque agris ſuis metuiſſe, ex initio carminis colligunt, immemores prorſus, ſpeciali metus genere, quod tempora iſta ſuppeditarent, ſollicitudinis notionem a poeta docte deſignari ſolere. Cf. I. 26. ubi ſimiliter tumultuati in pp. Ex hoc autem ornatu poetico plane perſpicuum fit, ſcriptum hoc carmen anté a. DCCXXXIV. quo demum Cantabros ab Auguſto perdomitos Scythasque a Lentulo repreſſos eſſe conſtat.

AD

AD QVINCTIVM.

Quid bellicoſus Cantaber, et Scythes,
Hirpine Quincti, cogitet, Hadria
Diviſus obiecto, remittas
Quaerere: nec trepides in uſum
Poſcen-

v. 1—4. Exquiſita ac docta converſio ſententiae primariae: Sectare vitae voluptates, hilarem ſume diem, indulge genio. Pro hoc inverſa ratione erat: Nulla animum tuum conturbet ſollicitudo, omnia, quorum ſenſus moleſtus eſt et injucundus, a te aliena exiſtimato. Vide, qua arte hanc ſententiam exornaverit poeta. *Remittas*, mittas, omittas (ut I. 38. 3. III. 29. 11. V. 13. 7.) noli *quaerere*, ſollicitus eſſe (v. ad I. 9. 13.) ne angaris animo, ne periculorum impendentium metu excrucieris. Pro periculis in genere ſpecialiori notione poeta: quae bella nobis imminent; et pro hoc, e temporum iſtorum ratione: *quid Cantaber et Scythes*, Cantabri et Scythae, gentes *bellicoſae*, (ad utrumque enim refer) *cogitent*, minuntur (ut Virgil. Ge. I. 462.) num Cantabri et Scythae novas res molituri ſint, bello (quam notionem τῷ *bellicoſus* docte indidit poeta) nos agreſſuri ſint. Cantabri et Scythae, Iſtri accolae, ad partes vocantur, cum dilectu; nam hi crebris incurſionibus fines Romanorum fatigabant, (v. ad II. 9. 23.) illi autem *pertinaci in rebellando erant animo*. (Flor. IV. 12.) — *Adria*, mari Adriatico *obiecto* oppoſito, (ut Virg. Aen. X. 377. *maris magna claudit nos obiice pontus*) interiecto *diviſus*, ab Italia ſeiunctus, (ut *diviſi toto orbe Britanni* Virg. Ecl. I. 67. adde Catull. LXIV. 179.) qui ultra mare Adriaticum habitat, longe adeo a nobis diſitus eſt. Neque enim ita accipiendum, ac ſi Scythae littorales maris Adriatici plagas tenuerint, cum Illyricum et Pannonia inter eas et Scythas interſit; ſed illud potiſſimum nominat poeta, quo maior locorum longinquitas difficultasque rei appareat. Adiecta vero haec a poeta ad exornandam ſententiam; nihil amplius. Fuere tamen, qui, forte his maxime inducti, Quinctium vere de his populis laboraſſe, ac, ne forte in Italiam deſcenderent, metuiſſe, ſatis in-

Poſcentis aevi pauca. Fugit retro
Levis Iuventas, et Decor; arida

Pel-

docte inde colligerent. Sed eadem eſt in his poetica ratio, quae I. 26, 3-5. — 4. neve metu futuri, ne aliquando deficiat, unde vitam toleres, conturberis, ſicque praeſentis temporis fructum tibi auferri ſinas, quum paucis opus ſit ad vitam beate agendam. Iam expende doctam brevitatem, qua vim vulgari huic ſententiae adiecit: *trepides aevi* ſc. cauſſa, ſollicitus ſis de eo, unde vivas; cum vita *pauca poſcat*, paucis indigeat *in uſum*, ut ea perfruaris. Mire alii novum hoc de vita iucunde transigenda praeceptum cum antecedentibus cohaerere, Quinctiumque, quem aliquam bonorum ſuorum ex iſtorum populorum incurſionibus incturam metuiſſe ponunt, eo conſolari volunt Horatium, quod ad vitam ſuſtentandam paucis natura opus habeat, illudque adeo damnum aequo ferendum ſit animo. Si quid omnino argutandum, mallem Quinctium augendae rei paulo intentiorem, qui adeo partis abstineret, vitaeque ſibi ipſe fructum interciperet, his a poeta leviter notatum dicere.

v. 5 — 8. *Aetas* enim iuvenilis, quae ſola fruendis vitae deliciis apta eſt, *quam cito* (Tibull. I. 4. 27.) *transiit!* Suaviſſimo phantaſmate hoc repraeſentavit Horatius. Dum in prima aetate conſtituti ſumus, adeſt ad latus *Iuventas* dea cum comitatu ſuo, *Decore, Amoribus, Somno;* dum aetate provehimur, illa a *Senectute*, quae nos excipit, pulſa *retro fugit*, recedit, nos deſerit. Scilicet nobilitavit ſic poeta vulgarem loquendi rationem, qua *anni*, quos vixerimus, *recedere*, quosque attingimus, *venire* dicuntur. Noſter A. P. 175. *Multa ferunt anni venientes commoda ſecum, multa recedentes adimunt.* Stat. Theb. III. 215. *Iuxta illi finis et aetas tota retro.* *Levem* Iuventam quo ſenſu h. l. Horatius dixerit, vix certo pronuntiare licet. Poteſt oppoſitum videri ſenectuti *gravi*, ſeverae, ut apud Tib. I. 1. 73. *Nunc levis eſt tractanda Venus.* Eſſet adeo Iuventas in luſibus occupata, amori vacans, ut I. 6. 15. et alibi. Poteſt et iungi: *levis fugit*, h. celerrime aufugit, laetis docta et apta h. l. ratione. Cf. Virg. Aen. V. 819. VI. 17. Praeſtat tamen vel ſic, meo quidem iudicio, pro perpetuo Iuventae epitheto accipere h. l., ut *Iuv. levis* ſit imberbis, mollis, tenera, ut oppon. Senectuti *aridae*, rugoſae. Sic *levis Agyieus*,

Pellente lascivos Amores
Canitie facilemque Somnum.

Non semper idem floribus est honor
Vernis; neque uno Luna rubens nitet
Vultu: quid aeternis minorem
Consiliis animum fatigas?

Cur

eus, λεῖος ὑπάναν, IV. 6. 28. quatenus *aeterna* est *Phoebo iuventas* Tibull. I. 4. 37. — *Decor*, pulchritudo, quae e concinno membrorum habitu elucet. Nota Tibulli: *Illam quidquid agit, quoquo vestigia movit, componit furtim subsequiturque Decor.* — *arida pellente* caet. Continuanda poetae sic erat oratio: fugit (fugiunt) Iuventas et Decor, a Senectute pulsi, accedente Senecta; sed istis docte Iuventae comites substituit, Amores et Somnum. *Canities*, Senectus (ut I. 9. 17.) *arida* sicca, macilenta, rugosa. v. ad I. 25. 19. adde Claudian. in Eutrop. I. 269. — *pellit Amores*, respuit, exstinguit amorem, τὸ γῆρας τὴν Κύπριν χαίρειν ἐᾷ Eurip. fr. Aeol. n. XIX. — *lascivos*, τρυφῶντας, lusibus deditos, perpetuo Amoris et aetatis iuvenilis epitheto. — *facilis* Somnus, qui facile obrepit, oppos. senum insomniis.

v. 9. Sollennis fere a naturae vicissitudine iuventutis cito transeuntis ducta imago. Eodem plane colore Tibull. I. 4. 28. *transiit aetas quam cito! non segnis stat remeatue dies. Quam cito purpureos deperdit terra colores! quam cito formosas populus alba comas.* Strato LXXIII. 3. 4. ἄνθος γὰρ καὶ κάλλος ἴσον χρόνον ἐστὶ λαχόντα, ταῦτα δ' ὁμοῦ φθονέων ἐξεμάρανε χρόνος. *Honor*, decus, pulchritudo (ut saepissime poetis) florum *non eadem semper est*, mutatur, non perdurat, perit, flores cito flaccescunt. — 10. Neque luna *uno* eodemque *vultu rubens nitet*, quod copia poetica dictum pro, rubet, nitet, resplendet; luna non eandem faciem servat, variat vultum, crescendo ac decrescendo; unde optime temporum decursio facta perspicitur. Cf. II. 18. 16. Male alii de rubicundo Lunae colore hic cogitant. — 11. 12. Quum igitur res omnes fluxae sint, in tanta aetatis iuvenilis brevitate, *quid fatigas*, exerces, affligis *animum consiliis*, quid consilia capis *aeterna*, quae vitae humanae spatium egrediuntur; tan-

 quam

Cur non ſub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes ſic temere, et roſa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Aſſyriaque nardo
Pota-

quam immortalis ſis; cur futuri temporis cogitatione perturbaris, curis animum obruis *minorem*, quibus par non eſt, quibus ſuccumbit, quibus penitus affligitur. Forte tamen maior vis ſententiae accedit, ſi explices: quid curis futuri tantopere te excrucias, tanquam aeternum victurus ſis, cum *minor* ſis, cum vitae tuae breve admodum ſit ſpatium, ut animus *minor* opponatur *aeternis* conſiliis, curis de vita ſempiterna.

v. 13. ſqq. Quin abiice vanas iſtas curas, nec praeſens, quo frui licet, temere tibi elabi tempus ſine. Sollennis Horatii ab anguſto eodemque incerto vitae termino, ne praeſentis temporis fructum deſeramus, aut in craſtinum differamus, admonitio. Cf. I. 4. 15. et 9, 13. II. 3. 15. IV. 7. 7. et 12. 26. V. 13. 3. Miram vero ἐνάργειαν habet, quod poeta, in aliis hilaritatis ſenſum excitaturus, ipſe in voluptate quaſi bacchatur, illicoque compotationem in amoena regione (qua fere Noſter vitae ſuavitates declarat; v. II. 3. 9. et ad I. 1. 19.) iubet inſtruere, inſtructamque iam animo praecipiens convivas ad bibendum exhortatur. Cf. II. 3. 9 ſqq. Ipſam quoque orationem vivido hoc poetae affectu afflatam animamque facile obſerves. Pro umbra arborum in genere cum dilectu memorantur pinus et *platanus*, quandoquidem iſta arbor *patulis diffuſa ramis*, (Cic. de Orat. I. 7.) ἀμφιλαφὴς (Apoll. Rh. II. 735.) *potantibus umbras miniſtrat*, Virg. Ge. IV. 146. Facit huc Platonis locus in Phaedr. p. 338. ἦτε γὰρ πλάτανος αὐτὴ μάλα ἀμφιλαφὴς τε καὶ ὑψηλὴ, τοῦ τε ἄγνου τὸ ὕψος καὶ τὸ σύσκιον πάγκαλον. Cf. Wernsd. ad Poet. Min. III. p. 271. Ad ſententiam poetae forte ſpectabat Philetae locus, cuius fragm. extat apud Athen. V. p. 192. Θρήσασθαι πλατάνῳ λασίῃ ὕπο, uti feliciter illud ſanavit amiciſſ. Heinrich. Obſſ. p. 56. — *Vel* praeclare poetam morae impatientem deſignat; uti nec τῇ *hac* ſuavitas ſua deeſt. — *ſic temere*, οὕτως ἀκαθέζομενοι (v. Abreſch. Animadvv. ad Aeſchyl. T. II. p. 597.) ἀνειμένως, ſuſi per herbam, membris ſtratis, ut I. 1. 21. Sic Stat. Th. X. 276. *temore explicitus ſtratis* dicitur, membris ſomno roſolutis. — et *roſa odorati capillos*, ornate

pre

Potamus uncti? Disſipat Evius
Curas edaces. Quis puer ocius
Reſtinguet ardentis Falerni
Pocula praetereunte lympha?
Quis

ro roſis odoris, roſeis ſertis redimitos habentes capillos, caut roſeis ſertis coronantes. v. ad I. 5. 1. — *canos*, albescentes, qui adeo nos de ſenectute accedente admoneant. Sorte Quinctius maior natu erat; orte etiam, hocque verius puo, graecum Horatius ante ocuos habuit exemplum. Anacr. CXXVI. πολιαὶ στέφουσι κάα· δὸς ὕδωρ, βάλ' οἶνον, ὦ raῖ· qui locus mire quoque um ſqq. conſpirat. — *nardi* nguentum pretioſiſſimum vetebus habitum. v. Plin. XII. 12. f. Medical Facts T. 1. p. 67. ἀρδολιπεῖς πλοκάμους dixit Myim. II. 4. (Anal. Br. II. 107.) Eandem vocem Callimachi fr. CVI. 2. ξανθὰ σὺν εὐόδμοις ἀκραιπῆ στεφάνοις haud infeliciter ngerebat Toup. ad Suid. III. 55. legendo ξανθὰ ναρδολιπῆ. — *Aſſyria* v. ad I. 31. 12. et I. 7. 8. 17. *Evius* Bacchus *liſipat*, abigit, pellit animo *uras*, οἶνον τοι, Μενέλαε, θεοὶ ποίησαν ὀιζυραῖς ἀνθρώποισιν ἀποκεδάσαι μελεδῶνας apud Athen. I. 1. p. 35. Nota Anacreontea IV. 18.): σκεδάσαι θέλω μερίμνας. Theogn. 863. τοῦ πίνων ἐπὶ μὲν χαλεπὰς σκεδάσεις μελεδῶνας caet. Cf. I. 18. 4. II. 7. 21. — *edaces*, γυιοκόρους μελεδῶνας (Heſiod. ἔργ. 66.) aegritudinem, quae *lacerat*, *exeſt animum*, *planeque conſicit*, ut Cic. Tuſcul. III. 27. Sic *Tityum exeſt anxius angor* apud Lucret. III. 1008. *penitus moeſtas exedit cura medullas* Catull. LXVI. 23. cf. Ruhnken. Ep. Cr. I. p. 81.

v. 18—20. Repleantur vino pocula; pro hoc e veteri more: Miſceatur, temperetur vinum aqua. Similiter increpat puerum Tibull. III. 6. 57. *Naida Bacchus amat; ceſſas, o lente miniſter? temperet annoſum Marcia lympha merum.* et ib. v. 5. *Larga puer*, (apage illud frigidum, quod libros obſedit, *care puer*) *madeant generoſo pocula Baccho; i, nobis prona funde Falerna manu.* Obſerva exquiſitum orationis ornatum. Pro vino eſt Falernum, tanquam praeſtantius; et pro Falerno ſunt *pocula Falerni* (ut *pocula Maſſici* I. 1. 19.) *ardentis*, ab effectu, namque φλὸξ οἴνου θερμαίνει (Eurip. Alc. 761.) corpus. Hinc praeclare *reſtinguere* eſt pro, temperare merum *lympha praetereunte*, e proximo fonte petita

Quis devium ſcortum eliciet domo
Lyden? eburna, dic age, cum lyra
Maturet, in comtum Lacaenae
More comam religata nodum.

petita, aqua admixta, miſcere vinum.

v. 21 — 24. Adſit pſaltria. Hae enim in commiſſationibus adhiberi ſolitae. v. I. 36. 13. *Scortum* vocat poeta, quod iſtarum pudor facile expugnari poterat. Quod vocabulum non tam abiectum fuiſſe apud Romanos, vel hic locus oſtendit. — *devium*, quod in devia, remota urbis parte, in angiportu habitat. Minus vulgare fuiſſe ſcortum, parum recte cum Lamb. et aliis inde cogas. Cruqu. fidicinam domos oberrantem intelligebat; at iſta *domo elici* non poterat. — *eliciet*, evocabit domo, adducet, arceſſet. — 22. Apprime turbatum laetitia poetae animum decet, quod τῷ *quis* certam ſtatim perſonam ſubſtituit, puerum alloquendo. — *maturet*, properet huc, adſit illico cum lyra. Plenior ordo poſtulabat: maturet venire. — 23. 24. *religata*, ligata *comam*, comas colligens *in nodum*, ne comae eleganter pectendae disponendaeque ſtudium moram afferat, *comtum*, quo ſatis comta videri debet. Niſi poetica ratione eſt pro: comam comtam habens, componens in nodum, crinibus in nodum collectis. Talis vero habitus in monumm. ſatis obvius. — *more Lacaenae*, puellae Spartanae. Quae res etſi aliunde non conſtet, ex hoc ipſo tamen loco, feminas Spartanas ita comtas fuiſſe, abunde perſpicitur.

CAR-

CARMEN XII.

ARGVMENTVM.

Auguſti res geſtas a Maecenate ſcribere iuſſus poëta, ublimi huic argumento lyricam Muſam ſuam, quae vibus tantum rebus amatoriisque ludicris fere continea- ir, omnino ſufficere negat, ipſumque Maecenatem vi- iſſim, ut illud hiſtorice perſequatur, ſedulo hortatur. ummum poetae artificium in argumenti huius tractatione acile animadvertas. Dum enim lyram ſuam graviori- us argumentis pertractandis convenire negat, in hac ſa profeſſione, taliumque argumentorum enumeratione piritum prodit excelſiſſimum, dumque Auguſti res geſtas um talibus exemplis componit, exquiſitiſſime ſimul eas xtollit. Simillimi coloris eſt L. I. c. 6. Iam pro levi- us argumentis, quibus ſe unice parem profitetur, in pecie commemorat atque vere canit Licymniam (haud ubie libertinam aliquam) cuius vehementiſſimo amore adeo e teneri ait, ut animus, in hac defixus, ne aliam qui- em nunc cogitationem admittat. Vnde ſimul apparet, icymniam vix alius, quam Horatii amicam haberi poſſe. Maecenatem autem vere hiſtoriam Auguſti molitum eſſe, radit Plin. VII. 45. Caeterum idem argumentum isdem coloribus expreſſit, ac plane e Noſtro adumbra- it Propert. II. 1.

AD

AD MAECENATEM.

Nolis longa ferae bella Numantiae,
Nec durum Hannibalem, nec Siculum mare
Poeno

v. 1. *sqq.* Ego canendis Auguſti laudibus plane me imparem ſentio, res eius geſtas carmine lyrico digne deſcribendi facultatem mihi vix arrogem; multo melius tu eas ſoluta oratione perſequi poteris. Vide qua dignitate vulgarem hanc ſententiam ornaverit. *Nolis*, ne iubeas, ne poſcas, ne iniungas mihi, *aptari* a me, ut aptem, accommodem gravia carminum argumenta *citharae modis*, citharae ſonis *mollibus*, lyrae molli, leviori tantum argumento aptae, ut graviora argumenta ad lyram meam canam. Invertit vero poeta orationem; nam proprie dicendum erat, *aptare* aptos efficere *citharae modos* carmini, lyram ita temperare, ut eius ſoni reſpondeant cantui, referant carminis argumentum, fidibus vel fortius adductis, vel remiſſis, vel plane immutatis. Cf. Anacr. I. 5. 6. Propert. II. 8. 24. *Nunc aliam citharam me mea Muſa docet.* Eadem exquiſitiore ratione uſus eſt Propert. III. 2, 35. *Haec hederas legit in thyrſos, haec carmina nervis aptat. Aptos citharae modos conciliare* ex imitatione Horatii dixit Veſtrit. Spurinna I. 18. (Poet. min. III. 355.) Forte tamen *aptare* h. l. ſimpliciter eſt coniungere, ſociare, ut IV. 9. 4. *verba ſocianda chordis*: cf. Ovid. Her. XV. 13. *Modi molles* de argumento carminum levi, amatorio, iocoſo. Cf. Ovid. Triſt. II. 349. Virg. Cul. 34. v. ad II. 9. 17. *Durus* contra *poeta* (Propert. II. 25. 45.) *durus verſus* (Prop. II. 1. 41.) de gravi, epico carmine. Iam pro grandibus carminum argumentis docte talia nonnulla enumerantur a poeta, atque ea quidem, quae ſatis illuſtria virtutis Romanae documenta conſtituunt, bella Punica et Numantinum. *Numantia*, Hiſpaniae Tarraconenſis urbs, obſidione Romanorum, quam per annos XIV (iuxta Flor. II. 18.) vel XX (iuxta Strab. III. p. 246.) inſigni cum hoſtium clade ſuſtinuerat, funeſtoque interitu celeberrima. Hoc enim nomine ὀνομαστοτάτην eam vocare videtur Strabo l. l. Hinc bella *longa*, et Numantia *fera* dicta, cuius incolae, *in ultimam rabiem*

Poeno purpureum sanguine, mollibus
Aptari citharae modis:

Nec saevos Lapithas, et nimium mero
Hylaeum: domitosve Herculea manu

Tel-

abiem furoremque conversi, dates suos seque, patriamque ferro et veneno subiectoque undique gne peremerunt, Flor. l. l. — 2. Bella Punica declarat oeta per Hannibalem et pugnas avales ad Siciliam primo Puni- o bello gestas, cum virtute; am Romani in his superiores iscesserant. Hannibal *durus* icitur, cuius *nullo labore aut orpus fatigari, aut animus vini poterat; caloris ac frigoris atientia par* caet. Liv. XXI. 4. — *mare purpureum*, tinctum, nfectum *sanguine Poeno*, Carhaginiensium, quod *totum inter ciliam Sardiniamque laceratae arthaginiensium rates naufragio uo operuerunt*, Flor. II. 2. dem orationis color II. 1. 35.

v. 5 — 8. Historicis mythiae antiquitatis exempla subnctit poeta, sollenni more. Simis sententiarum progressio in irg. Cul. 26. sqq. *Canit non agina bellum, Phlegra Giganio sparsa est quo sanguine telus; nec Centaureas Lapithas mpellit in enses, — mollia d tenui percurrere carmina ver- gaudet.* adde Prop. II. 1. 19-40. — *Lapithas et Hylaeum*, Lapitharum cum Centauris pugnam, a poetis, qui Herculis et Thesei res gestas exponerent, pertractatam. Memoratur et Melisandri Λαπιθῶν καὶ Κενταύρων μάχη Aelian. XI. 2. De hac fabula v. ad Ovid. Met. XII. 220. et Heyn. ad Virg. Ge. II. 457. Cf. I. 18. 8. — *saevos*, in furorem a Marte coniectos, unde pugnae originem quidam ducunt. Cf. Virgil. Aen. VII. 304. Stat. Th. VII. 204. Simplicius tamen fuerit *saevos* accipere, ira incensos, furentes, pugnantes cum Centauris, quod et verius puto, quum vulgarem narrationem, quae rixae et inde pugnae ortae causam a Centaurorum ebrietate, *libidine geminata* (Ovid. l. l.) repetit, Horatius h. l. sequi videatur. Ebrios enim Centauros designat per *Hylaeum nimium mero*, mero immoderate hausto incensum, cum dilectu; is enim, Hippodamiam adortus, pugnae maxime auctor perhibetur. *Nimius mero* adeo non simpliciter est, vino inebriatus, sed, qui vino largius poto calefactus ad libidinem

Telluris iuvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris: Tuque pedestribus
Dices historiis proelia Caesaris,
Mae-

dinem proclivior factus erat, ἐκφανὴς γενόμενος ἐπιθυμιῶν. — 6-8. Nec Gigantomachiam a me exspectes. Hanc declarat poeta per *Telluris iuvenes*, filios, γηγενεῖς, Gigantas, *Herculea manu*, ab Hercule *domitos* ac prostratos. Maximae in hac pugna partes datae Herculi; res nota. Adi vel Apollod. I. 6. 1. cf. ad II. 19. 21. — 8. *unde periculum* caet. ornatissime pro, caelum escendere conantes, iter caelo affectantes. *Vnde*, ὅθεν, a quibus (plane ut I. 28. 28.) *contremuit* caelum, totum caelum *tremuit periculum*, quorum incursu periclitatum est, extimuit, ne ab istis expugnaretur, caelum. Caelum contremiscit, diis, in eo versantibus, in terrorem coniectis. Claudian. de B. Get. 63. *ipsumque Iovem, turbante Typhoeo, si fas est, tremuisse ferunt* caet. Pio caelo est *fulgens domus Saturni*, Ζανὸς πολύχρυσος οἶκος, (Eurip. Hippol. 69.) quam splendide! Διὸς οἶκον similiter caelum appellat Theocr. XVII. 17. et alii. *Fulgorem* non de caelo *fiellis fulgentibus apto* (Virg. Aen. XI. 202.) acceperim, sed quatenus omnia Deorum *aurea* poetis finguntur. Ita Homeri Deorum *sedes lucidas* (III. 5 33.) vocat δώματα μαρμαίροντα αἰγλήεντα. — *veteris*, prisci (v. Markl. ad Stat. Silv. III. 4 47.) πρεσβυτάτου μακάρων, (ut Cronum Orpheus vocat Lapid 18. 31.) spectat enim eius (ut *Croni* Graec.) cultus ad antiquissima tempora.

v. 9—12. Nemo intpp. a nexu horum vv. cum antecedentibus, ut ita dicam, grammatico ne γοῦν quidem monuit, quum tamen facile quisque in τῷ (ut τῷ *tu* adiecto haereat. Scilicet vulgaris connectendae orationis modus erat: *Nolis* exponi a me bellum Numantinum, aut Punicum, Lapitharum cum Centauris pugnam, Gigantomachiam, *et res a Caesare egregie gestas quas tu* multo melius caet. Sed ne enumeratio talium argumentorum, uno contextu appositi iusto protractior videretur, variavit orationem, ipsique transitioni posterius membrum, quod solum ad Maecenatem spectare poeta intulit, ita tamen, ut incomtioris orationis, qualis

Maecenas, melius, ductaque per vias
Regum colla minantium.

Me dulcis dominae Musa Licymniae
Cantus, me voluit dicere lucidum

Ful-

primum poetae animo obversaretur, retento τῷ *que* remanserint vestigia. Paulo duriorem hanc rationem meo iudicio videri etsi non negem; verissimam tamen eam, excusandumque hactenus puto poetam, quod illud naturalem orationis ordinem aperiat, sicque perspicuitati inferviat. Praeclare vero poeta in Augusti laudibus, ad quas solas canendas eum a Maecenate excitatum fuisse maxime probabile est, tanquam primario argumento subsistit, easque urbanissima conversione ipsi Maecenati celebrandas delegat. Melius tu *dices*, expones, *pedestribus hist.* historia pedestri, h. soluta oratione conscripta, prosa oratione enarrabis historiam Augusti. Pro hoc magnifice, *proelia Caes.*, bella ab eo gesta, actosque eius triumphos. Hos exornat, oculisque fere subiicit commemorando *regum colla ducta*, *c.* regum ductorum, reges catenis, collo circumdatis, ductos ante currum triumphalem; sed alterum γραφικώτερον. Eodem plane colore Propert. II. 1. 33. *Aut canerem regum auratis circumdata colla catenis.* Ovid. Trist. IV. 2. 45. *Collaque Romanae praebens animosa securi vincula fert illa, qua tulit arma, manu.* — *per vias* urbis, maxime per Sacram viam, (V. 7. 8.) quae triumphantes in Capitolium ducebat. — *minacium*, ferocium adhuc, (ut Ovid. l. l. 31.) in ipsa morte iras spirantium.

v. 13. Equidem levia tantum argumenta tractare possum, in lusibus ac iocis unice Musa mea occupatur. Pro hoc suaviter poeta: Licymniae soli vacare nunc possum, huius pulchritudo ac gratia omnes meas ad se convertit cogitationes, in huius laudibus celebrandis nunc totus sum. Suaviter haec Augusti triumphis opponit poeta. *Me*, *me* cum vi repetitum ut I. 6. 17. *Nos* convivia, *nos* caet. *Musa voluit*, iubet, excitat me *dicere*, cantare, extollere *dulces cantus*, suavem vocem *Lic.*, quam scite ad lyram canat Licymnia. Erat adeo citharistria et psaltria, uti Chloë *dulces docta modos et citharae sciens* audit III. 9. 10. Alii ita iungunt: Musa me vol. dulces cantus

Fulgentes oculos, et bene mutuis
Fidum pectus amoribus:

Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
Nec certare ioco, nec dare brachia

Lu-

tus dicere, edere, Licymniae (tertio casu) Licymniam celebrare; sed exquisitior est altera ratio, qua poeta in Licymniae laudes statim digreditur. Tum epith. *dulces* sic nullam fere vim habet. Etiam sqq. stant pro altera ratione. *Dominae*, amatae a me; noto loquendi more. — *Oculos lucidum*, lucide, *fulgentes*, ὄμματα μαρμαίροντα, parte tantum pulchritudinis eius laudata. — 15. 16. Et fidem, constantiam eius in amore. *Pectus fidum amoribus mutuis* animus, qui fidem viciſſim servat in amore, qui constanter redamat. *Amor bene mutuus*, (ita enim iunge. Male alii: *bene fidum p.* quod languet) qui alterum iuvat, quo beatissimus sibi amator videtur. *Iuvat hoc, Corinthe, quod uror, si tibi de nobis mutuus ignis adest*, Tibull. IV. 5. 5.

v. 17 — 20. Quae et in quovis saltationis genere excellit. *Non dedecuit*, dedecet (ἀορίστως) eam *ferre pedem*, incedere (ut Tib. II. 1. 30.) h. decenter, scite movet pedem choris, τίθησιν ἐς χορὸν ἴχνος σὺν ἀγλαΐᾳ (Eurip. Electr. 859.) Intellige autem de inceſſu chori ad gravitatem compoſito: cui opponitur *iocus*, saltatio ludicra, lasciva, forte mimica; quo in genere Licymniam non dedecebat *certare* cum aliis, cum virtute ea certare poterat, in quo adeo eminebat, primas tenebat. *Iocari* autem proprie de mimis, Ovid. Trist. II. 497. — nec dedecet *ludentem*, παίζοντα (v. c. Homer. H. in Apoll. 201. Hesiod. Scut. Herc. 282.) saltantem, et hoc pro tenui, eam, *dare brachia*, brachia concinne movet atque implicat *virginibus*; quam graphice! In brachiorum motu inter saltandum molli et ad numeros facto omnino maxima virtus erat: unde frequentissima eius rei mentio apud veteres. Ovid. A. A. I. 595. *Si vox est, cănta: si mollia brachia, salta.* Ibid. II. 305. *Brachia saltantis, vocem mirare canentis.* Et III. 349. *Quis dubitet quin scire velim saltare puellam, ut moveat posito brachia iussa mero.* Idem Remed. 354. *Fac saltet, nescit si qua movere manum* cf. et v. 754. Stat. Silv. III. 5. 66. *Candida seu mollis didicit*

Ludentem nitidis virginibus, sacro
Dianae celebris die.

Num tu, quae tenuit dives Achaemenes,
Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes,

Per-

liducit brachia motu. — 20. In horeis, in Dianae honorem initutis. Facile intelligitur, ad donesticam religionem festamque aetitiam, qua publicam privatim rosequerentur, has referendas sse, cum libertinae, quae erat Licymnia, a publicis ac follenibus istis saltationibus excluſae ssent. Cf. A. P. 232. Erant utem plures per annum dies Dianae sacri; unde et *celebris* udit, a Romanis religiosissime ulta; virgines autem, quibus- am saltat, *nitidae* dictae, eleanter comtae et ornatae, ut in ie, Dianae sacro.

v. 21. *sqq.* Vulgaris conuandae orationis ratio fere- at: Musa me voluit dicere crios Lic. pulcherrimos; pro hoc, x amatoris affectu: quos maxiis opibus antepoſuerim, auro ihi pretiosiores. Iam hosce de uellae suae pulchritudine sen- s, quos omnium vana amanm persuasio esse existimat, m Maecenate communicat, iusque eleganti iudicio Limniae dotes vel maximis opis potiores visum iri certo nfidit. Atque haec paullo inentior sententiae inflexio et omnino lyricae poeseos indoli, maxime vero amoris, quem vehementissimum oratio prodit, enthusiasmo convenit. Tum Maecenatem ipsum istis compositionis ambagibus, orationisque novitate et soliti ordinis commutatione mire delectatum fuisse constat vel e Senec. Ep. CXIV. ad cuius gustum Noſtrum se subinde composuisse, vix dubitare licet. Excusatior forte inde convertendae orationis modus vv. 9. sqq. Iam expende orationis vigorem, et elocutionis virtutes. *Num tu velis permutare*, permutares, sane tu, quo sensu pulchri contactus es, non permutares crinem Lic. maximis divitiis; pro hoc, exquisita constantique poetarum structurae huius verbi (ut Gr. ἀντιαλλάσσεσθαι, ἀμείβεσθαι) inversione, *crine opes.* v. ad I. 17. 2. Pro opibus universis docte posuit poeta Persicas, Phrygias et Arabum. — *quae tenuit*, possedit *dives Achaemenes* quas amplissimas habuit Ach. primus Persarum rex; omnino pro: opes regum Persarum; quae in vulgus notae, cf. III. 9. 4. et I. 38. 1. Ἀσιήτιδος τυραννίδος ὄλβου

Permutare velis crine Licymniae,
Plenas aut Arabum domos?

Dum

ὄλβον eadem virtute dixit Euripid. Herc. fur. 643. — *Phrygiae Mygdonias opes*, docte pro, opes Phrygiae Mygdoniae, Phrygum a Mygdonibus, Thraciae populo, oriundorum, cum Mygdonibus permixtorum. Hos enim relicta Europa Phrygiae partem insedisse, maxime probabile est. Phryges inde Mygdones doctiore nomine poetis saepe dicti. Ad septentrionalem Phrygiae plagam Mygdonas collocat Strabo XII. p. 861. Male Pausan. X. 27. p. 864. et inde Steph. Byz. v. Μυγδονία, a Mygdone rege antiquo Phrygas hoc nomen traxisse opinantur. — *Pinguis*, opulentae, e solo pingui (*pingues Asiae campos* memorat I. Epp. 3. 5. Cic. pro Lege Manil. c. 14. *Asia tam opima est et fertilis, ut et ubertate agrorum — et multitudine earum rerum, quae exportantur, facile omnibus terris antecellat.*) Etiam Phrygum opulentia satis celebrata poetis. — 24. *domos plenas*, opibus refertas, δώματα χρυσοῦ πλήρη, uti plenius Eurip. Herc. fur. 645. *Domum plenam* similiter dixit pro opulenta IV. 12. 24. δόμους πληρουμένους Eurip. fr. Dan. IV. 1. δόμους contra κενοὺς id. fr. Antiop. XXXIII. 6. Respectu divitiarum igitur poeta dixit *domos Ar.*; non vero, ut simpliciter regionem istorum ita designaret; uti alias facere solent poetae. Sic *Eoas domos Arabum* Virg. Ge. II. 115. recte laudat Burm. ad Prop. II. 8. 20. *Et domus intactae te tremit Arabiae* male simul Nostro l. in hanc rem adducto. De Arabum *beatis gazis* vide ad I. 29. 1. A talibus vero amantum deliciis Maecenatem haud alienum fuisse ex eius fragm. (apud Senec. ep. CXIV.) facile colligas: *Quid si quis feminae cirro crispatae, et labris columbatur?* Caeterum eandem hanc poetae sententiam exhibet Palladae ep. I. 1. sqq. Ἴσιδι τούσδε θήκατο τοὺς λιπαροὺς Παμφίλιον πλοκάμους. Ἡ δὲ θεὸς τούτοις γάνυται πλέον, ἤπερ Ἀπόλλων χρυσῷ, ὃν ἐκ Λυδῶν Κροῖσος ἔπεμψε θεῷ. Ad rem ac verba apposite Aristaen. L. I. ep. X. p. 27. (ed. Abr.) Ἀκόντιος οὐκ ἂν ἠλλάξατο τὸν Μίδου χρυσὸν, οὐδὲ τὸν πάντα πλοῦτον ἰσοστάσιον ἡγεῖτο τῇ κόρῃ· ἀπὸ σύμψηφοι πάντες ἐμοί. ὅσοι μὴ καθάπαξ τῶν ἐρωτικῶν ἀμαθεῖς.

Dum flagrantia detorquet ad oscula
Cervicem, aut facili saevitia negat,
Quae poscente magis gaudeat eripi,
Interdum rapere occupat.

v. 25. *Modo voluit Musa dicere* mores puellae lepidos, nunc delicias in amore facientis, nunc provocacis. *Detorquet cervicem* obsequiose inflectit caput, *κατακλᾶ αὐχένα ad oscula*, ad osculandum se. — *Flagrantia* hominis amore flagrantis, perditi amantis. — 26. Aut *saevitia facili*, quae facile expugnatur, simulata, *negat* oscula, quippe quae *eripi sibi* ea multo *magis gaudeat*, quam is, qui illa *popposcerat*; egregie sic *facilis* puellae saevitia ostenditur. — 28. *Interdum occupat rapere*, φθάνει ἁρπάζουσα, λαμβάνουσα, prior rapit oscula, osculatur nec poscentem. Plaut. Stich. I. 2. 32. *ferre advorsum hominem occupemus osculum.* A sententia haud abludit Stratonis c. XLV. (Anal. Br. II. 369.) Οὐκ ἐθέλων φιλέεις μέ, φιλῶ σ' ἐγὼ οὐκ ἐθέλοντα· εὔκολος ἦν φεύγω, δύσκολος ἦν διώκω.

Fulgentes oculos, et bene mutuis
Fidum pectus amoribus:

Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
Nec certare ioco, nec dare brachia

Lu-

tus dicere, edere, Licymniae (tertio casu) Licymniam celebrare; sed exquisitior est altera ratio, qua poeta in Licymniae laudes statim digreditur. Tum epith. *dulces* sic nullam fere vim habet. Etiam sqq. stant pro altera ratione. *Dominae*, amatae a me; noto loquendi more. — *Oculos lucidum*, lucide, *fulgentes*, ὄμματα μαρμαίροντα, parte tantum pulchritudinis eius laudata. — 15. 16. Et fidem, constantiam eius in amore. *Pectus fidum amoribus mutuis* animus, qui fidem vicissim servat in amore, qui constanter redamat. *Amor bene mutuus*, (ita enim iunge. Male alii: *bene fidum p.* quod languet) qui alterum iuvat, quo beatissimus sibi amator videtur. *Iuvat hoc, Corinthe, quod uror, si tibi de nobis mutuus ignis adest*, Tibull. IV. 5. 5.

v. 17 — 20. Quae et in quovis saltationis genere excellit. *Non dedecuit*, dedecet (ἀορίστως) eam *ferre pedem*, incedere (ut Tib. II. 1. 30.) h. decenter, scite movet pedem choris, τίθησιν ἐς χορὸν ἴχνος σὺν ἀγλαΐᾳ (Eurip. Electr. 859.) Intellige autem de incessu chori ad gravitatem composito: cui opponitur *iocus*, saltatio ludicra, lasciva, forte mimica; quo in genere Licymniam non dedecebat *certare* cum aliis, cum virtute ea certare poterat, in qua adeo eminebat, primas tenebat. *Iocari* autem proprie de mimis, Ovid. Trist. II. 497. — nec dedecet *ludentem*, παίζουσαν (v. c. Homer. H. in Apoll. 201. Hesiod. Scut. Herc. 282.) saltantem, et hoc pro tenui, eam, *dare brachia*, brachia concinne movet atque implicat *virginibus*; quam graphice! In brachiorum motu inter saltandum molli et ad numeros facto omnino maxima virtus erat: unde frequentissima eius rei mentio apud veteres. Ovid. A. A. I. 595. *Si vox est, cănta: si mollia brachia, salta.* Ibid. II. 305. *Brachia saltantis, vocem mirare canentis.* Et III. 349. *Quis dubitet quin scire velim saltare puellam, ut moveat posito brachia iussa mero.* Idem Remed. 354. *Fac saltet, nescit si qua movere manum* cf. et v. 754. Stat. Silv. III. 5. 66. *Candida seu molli didacti*

.udentem nitidis virginibus, ſacro
Dianae celebris die.

Num tu, quae tenuit dives Achaemenes,
Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes,

Per-

iducit brachia motu. — 20. In
ıoreis, in Dianae honorem in-
itutis. Facile intelligitur, ad do-
ıeſticam religionem feſtamque
etitiam, qua publicam privatim
roſequerentur, has referendas
ſe, cum libertinae, quae erat
icymnia, a publicis ac ſollen-
ibus iſtis ſaltationibus excluſae
ſent. Cf. A. P. 232. Erant
ıtem plures per annum dies
ianae ſacri; unde et *celebris*
ıdit, a Romanis religioſiſſime
ılta; virgines autem, quibus-
ım ſaltat, *nitidae* dictae, ele-
ınter comtae et ornatae, ut in
e, Dianae ſacro.

v. 21. *ſqq.* Vulgaris con-
ıuandae orationis ratio fere-
t: Muſa me voluit dicere cri-
s Lic. pulcherrimos; pro hoc,
: amatoris affectu: quos maxi-
is opibus anteposuerim, auro
ihi pretioſiores. Iam hosce de
ıellae ſuae pulchritudine ſen-
s, quos omnium vana aman-
m perſuaſio eſſe exiſtimat,
m Maecenate communicat,
ıiusque eleganti iudicio Li-
mniae dotes vel maximis opi-
s potiores viſum iri certo
nſidit. Atque haec paullo in-
lentior ſententiae inflexio et
omnino lyricae poeſeos indoli,
maxime vero amoris, quem ve-
hementiſſimum oratio prodit,
enthuſiaſmo convenit. Tum
Maecenatem ipſum iſtis compo-
ſitionis ambagibus, orationisque
novitate et ſoliti ordinis com-
mutatione mire delectatum fu-
iſſe conſtat vel e Senec. Ep.
CXIV. ad cuius guſtum Noſtrum
ſe ſubinde compoſuiſſe, vix du-
bitare licet. Excuſatior forte
inde convertendae orationis mo-
dus vv. 9. ſqq. Iam expende
orationis vigorem, et elocutio-
nis virtutes. *Num tu velis per-
mutare*, permutares, ſane tu,
quo ſenſu pulchri contactus es,
non permutares crin em Lic. ma-
ximis divitiis; pro hoc, exqui-
ſita conſtantique poetarum ſtru-
cturae huius verbi (ut Gr. ἀν-
ταλλάσσεσθαι, ἀμείβεσθαι) in-
verſione, *crine opes.* v. ad I. 17.
2. Pro opibus univerſis docte po-
ſuit poeta Perſicas, Phrygias et
Arabum. — *quae tenuit*, poſ-
ſedit *dives Achaemenes* quas am-
pliſſimas habuit Ach. primus Per-
ſarum rex; omnino pro: opes
regum Perſarum; quae in vul-
gus notae, cf. III. 9. 4. et I.
38. 1. Ἀσιήτιδος τυραννίδος
ὄλβον

Permutare velis crine Licymniae,
Plenas aut Arabum domos?

Dum

ὄλβον eadem virtute dixit Euripid. Herc. fur. 643. — *Phrygiae Mygdonias opes*, docte pro, opes Phrygiae Mygdoniae, Phrygum a Mygdonibus, Thraciae populo, oriundorum, cum Mygdonibus permixtorum. Hos enim relicta Europa Phrygiae partem insedisse, maxime probabile est. Phryges inde Mygdones doctiore nomine poetis saepe dicti. Ad septentrionalem Phrygiae plagam Mygdonas collocat Strabo XII. p. 861. Male Pausan. X. 27. p. 864. et inde Steph. Byz. v. Μυγδονία, a Mygdone rege antiquo Phrygas hoc nomen traxisse opinantur. — *Pinguis*, opulentae, e solo pingui (*pingues Asiae campos* memorat I. Epp. 3. 5. Cic. pro Lege Manil. c. 14. *Asia tam opima est et fertilis, ut et ubertate agrorum — et multitudine earum rerum, quae exportantur, facile omnibus terris antecellat.*) Etiam Phrygum opulentia satis celebrata poetis. — 24. *domos plenas*, opibus refertas, δώματα χρυσοῦ πλήρη, uti plenius Eurip. Herc. fur. 645. *Domum plenam* similiter dixit pro opulenta IV. 12. 24. δόμους πληρουμένους Eurip. fr. Dan. IV. 1. δόμους contra κενοὺς id. fr. Antiop. XXXIII. 6. Respecta divitiarum igitur poeta dixit *domos Ar.*; non vero, ut simpliciter regionem istorum ita designaret; uti alias facere solent poetae. Sic *Eoas domos Arabum* Virg. Ge. II. 115. recte laudat Burm. ad Prop. II. 8. 20. *Et domus intactae tot tremit Arabiae* male simul Noster l. in hanc rem adductus. De Arabum *beatis* gaza vide ad I. 29. 1. A talibus vero amantum deliciis Maecenatem haud alienum fuisse ex eius fragm. (apud Senec. ep. CXIV.) facile colligas: *Quid si quis feminae cirro crispatae, a labris columbatur?* Caeterum eandem hanc poetae sententiam exhibet Palladae ep. I. 1. sqq. Ἴσισι τούσδε θήκατο τοὺς λιπαροὺς Παμφίλιον πλοκάμους. Ἡ δὲ θεὸς τούτοις γάνυται πλέον, ἤπερ Ἀπόλλων χρυσῷ, ὃν ἐκ Δηλῶν Κροῖσος ἔπεμψε θεῷ. Ad rem ac verba appositae Aristaen. I. I. ep. X. p. 27. (ed. Abr.) Ἀλκίστιος οὐκ ἂν ἠλλάξατο τὸν Μίδου χρυσὸν, οὐδὲ τὸν πάντα πλοῦτον ἰσοστάσιον ἡγεῖτο τῇ κόρῃ· ἧς σύμψηφος πάντες ἐμοὶ, ὅσοι μὴ καθάπαξ τῶν ἐρωτικῶν ἀμαθεῖς.

Dum flagrantia detorquet ad oſcula
Cervicem, aut facili ſaevitia negat,
Quae poſcente magis gaudeat eripi,
Interdum rapere occupat.

v. 25. *Me voluit Muſa dicere* mores puellae lepidos, nunc delicias in amore facientis, nunc procacis. *Detorquet cervicem* obſequioſe inflectit caput, *κατακλᾷ αὐχένα ad oſcula*, ad oſculandum ſe. — *Flagrantia* hominis amore flagrantis, perditе amantis. — 26. Aut *ſaevitia facili*, quae facile expugnatur, ſimulata, *negat* oſcula, quippe quae *eripi ſibi* ea multo *magis gaudeat*, quam is, qui illa *popoſcerat*; egregie ſic *facilis* puellae ſaevitia oſtenditur. — 28. *Interdum occupat rapere*, *φθάνει ἁρπάζουσα*, *λαμβάνουσα*, prior rapit oſcula, oſculatur nec poſcentem. Plaut. Stich. I. 2. 32. *ferre advorſum hominem occupemus oſculum.* A ſententia haud abludit Stratonis c. XLV. (Anal. Br. II. 369.) Οὐκ ἐθέλων φιλέεις μέ, φιλῶ σ' ἐγὼ οὐκ ἐθέλοντα· εὔκολος ἦν φεύγω, δύσκολος ἦν διώκω.

CARMEN XIII.

ARGVMENTVM.

Carmen hoc ex eo genere est, cum ingenium poetae a sensu aliquo, a quo graviter impulsum fuerat, progressum, mox ad alios sensus, qui ex isto naturali idearum successione fluunt, transit, iisque ad finem usque immoratur. Cf. I. 3 et 22. Exsecratus igitur arborem poeta, cuius ictu paene oppressus erat, ad incertum cuiusque fatum progreditur; tum idea mortis, regnique Plutonii, quo iam in eo fuisset, ut descenderet, ita omnes eius sensus occupat, ut, versari in Elysio inter priscos poetas lyricos, Sapphoque et Alcaeum audire sibi videatur; cuius ideae enthusiasmo ita abripitur, ut ei magnificentissime immoretur, et cum eo totum carmen finiat. Praeclarum vero hic, quod poetam lyricum, in Elysium delatum, Sappho et Alcaeus, quos imitatus est; omnium maxime alliciunt, atque attrahunt, eundemque omnium sensum facit. Qua sane ad poetarum istorum laudes conversione nihil splendidius aut excellentius cogitari potest. Quod igitur incensae lyrici poetae phantasiae satis accommodatum videri debet, mireris sane, hoc ipsum reprehendi potuisse ab Homio Elem. crit. I. p. 317.

IN

IN ARBOREM.

Ille et nefasto te posuit die,
Quicumque primum, et sacrilega manu
Pro-

v. 1. Structura orationis initio carminis minus quidem concinna, atque elaborata; sed quae animum poetae hoc casu perturbatum, reique indignitate commotum apprime decet. Sententia verborum satis expedita: Nefastus dies is fuit, quo ista arbor plantata fuit; tum hominem, qui hoc fecerit, sceleratissimum fuisse oportet. De verborum ordine laboratur. Sunt, qui orationis contexta ita explicent: *Ille, quicunque primum produxit te, et nefasto die et sacrilega manu te posuit;* portentosissima orationis structura. Paullo melius Sanadoni procedit ratio: *Quicunque ille et posuit te primum, et produxit: illum et parentis* caet. Vt *quicunque ille* simpliciter sit, *quisquis.* Quem quidem usum loquendi a VV. DD. in dubium vocatum nollem. Ita Propert. II. 9. 1. *Quicunque ille fuit, puerum qui pinxit Amorem*, et alii. Sed et in hac verba improbe structa, negligenterque abiecta recte vituperes. Novam viam aperire conatus est Ouwens N. II. III. 3. p. 373. verbis ita disiectis dicam, an ordinatis; *ille, quicunque primum posuit te et die nefasto, et manu sacrilega; produxit* (te), *arbos, in perniciem nep.* Tu tene hunc verborum ordinem: *Ille et nefasto*, inauspicato, infausto *die te posuit*, plantavit, sevit, *quicunque primum*, olim te posuit, ὅστις γέ ποτ' ἦν. Abruptior haec interiectio indignantem poetae animum mire ostendit. Auctorem huius facinoris abominatur, atque detestatur; eius adeo, quem aversatur, exquirendi curam atque cogitationem ne admittit quidem in animum. Plane hoc ex animi natura ductum. *Dies* quosdam *nefastos*, h. quibus parum feliciter res succederent, habebat veterum superstitio, quam lubenter poetas sequi videas, quod ad legentium animos tenendos aliquam vim habet. Cf. Virg. Ge. I. 276. H. l. simpliciter ab eventu dies iste ita dictus. — *et produxit*, eduxit, aluit, coluit te *manu sacrilega* impia, scelerata, h. sceleratissimus is fuit, qui te posuit (nam et ad hanc ἔφεσιν spectat; sed docte poeta alteri membro inseruit) et produxit, non, quae gratam *nepotibus umbram*

Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem, obprobriumque pagi.

Illum et parentis crediderim sui
Fregisse cervicem, et penetralia

Spar-

factura esses (Virg. Ge. II. 58.) sed *in nepotum perniciem*, in hunc finem, ut posteris exitio esses, ne morte scelerato isti omnis nocendi facultas praecideretur. Cui non in mentem venit Callimachi ep. VII. *στήλην μητρυιῆς, μικρὰν λίθον, ἔστεφε κοῦρος, ὡς βίον, ἠλλάχθαι καὶ τρόπον οἰόμενος. Ἡ δὲ τάφῳ κλινθεῖσα κατέκτανε παῖδα πεσοῦσα· φεύγετε μητρυιῆς καὶ τάφον οἱ πρόγονοι.* — *in opprobrium pagi*, ut toti agro opprobrio esses, dedecus afferres, quod, a scelerato quippe sata ac producta, casu tuo hominem innocentem oppressura esses, damnum inflictura esses immerenti. Vel, quod ut simplicius, ita et verius et elegantius habuerim: cuius, quod a scelesta manu plantata enutritaque es, caeteras huius pagi arbores, quae tecum in consortio quasi vixerunt, pudet. Praeclarum vero, et ex animi commotioris affectu ductum hoc, quod poeta non eum solum, qui arborem posuisset, tanquam ultimam istius infortunii caussam, ad quam fere, calamitate quapiam affecti, animo progredi solemus, (v. ad I. 3. 9.) exsecratur, sed et ipsi arbori, rei inanimatae, quae, putredine resoluta, eum paene oppressisset, nocendi animum tribuit, eique irascitur. Quo et egregie facit orationis ad ipsam arborem conversio.

v. 5. sqq. Ille non sacrilegus solum, sed etiam parricida fuit, hospitem suum occidit, venena miscuit. Atrocissima in eum cumulat poeta flagitia, quo detestabilius inde monstrum efformaret. Similem enumerationem apud Tibull. III. 5. 9 sqq. enotarunt iam alii. Observa poetae artem in varianda oratione: *Ille te posuit, illum crediderim fr., ille ven. tractavit.* Paene persuadeor, ut credam illum parentis sui *cervicem* laqueo *fregisse*, iugulasse, strangulasse eum. Cf. V. 3. init. *Frangere gulam laqueo* dixit Sallust. Cat. c. 55. *cervicem fr.* simpliciter etiam Cicero aliquoties. — 6. et hospitem noctu occidisse. Pro hoc ornate: *penetralia* domus, interiorem domus partem, domum *sparsisse*, consperfisse, commaculasse *nocturno cruore*, caede *hospitis* noctu patrata.

Hospi-

Sparſiſſe nocturno cruore
Hoſpitis; ille venena Colcha,

Et quidquid usquam concipitur nefas,
Tractavit: agro qui ſtatuit meo
Te triſte lignum, te caducum
In domini caput immerentis.

Quid

Hoſpitii ius ſanctiſſimum habeatur antiquis; eiusque violati index graviſſimus Iupiter *Hoſpitalis*. Vide, ne in re nota longior ſim, Spanhem. ad Callim. H. Dian. 123. Auget rei atrocitatem, quod hoſpes noctu per somnum opprimitur, quod coram Diis Penatibus, in domus penetrali collocatis, ſcelus perpetratur, quod domus ipſa ſanguine iſto *conſcelleratur*, ut Catull. ait LXVIII. 23. De uſu adiect. *nocturno cr.* v. ad II. 5. 9. Caeterum minus docte illi verba: *illum — hoſpitis* ad ſequ. v. 10. trahunt. — 8. *Venena Colcha*, Colchica: quasi Medea Colchica tractavit, adeoque praeſentiſſima; ut V. 1. 62. *dira Medeae venena* Canidia ſua vocat. Adde V. 17. 5. — 9. *Et*, quid? quod ille, *quidquid nefas* quodcunque scelus animo *usquam concipitur*, per totum terrarum orbem fit, ab eo illud patratum crediderim; cui tam nefarium cogitari poteſt, quod non iſtud ſcelus hominis deſignaverit. Memoratis Colchicae regionis domeſticis facinoribus ad caetera terrarum orbis animo delabitur poeta, hisque iſtum onerat. Orta igitur v. 9. ſententia unice ab epith. orn. *Colcha*. Obſerva exquiſitum verbi dilectum, quod utrique mire convenit. Nam et nefas *tractatur*, patratur, et venena, quae miſcentur, docte tractari dicuntur. Vid. V. 3. 8. et ad I. 37. 27. — *qui te ſtatuit*, poſuit, ſevit in *agro meo*. Repetita adeo cum vi priorum vv. ſententia, quod animo commoto plane convenit. Tum deſignatur ſimul locus, in quo defoſſa erat iſta arbor. Alii *ſtatuit* exponunt: transtulit in agrum meum, eo transplantavit, quaſi *ille* v. 5. et 8. diverſus ſit ab *illo* priore v. 1. quod ſtatuere admodum ieiunum foret. — *triſte*, ob triſtes effectus, damnoſum, exitioſum; *lignum* vocat arborem, per contemtum. — *caducum*, quod caſurum, oppreſſurum eras *caput domini*, dominum, poſſeſſorem huius agri, me, *immerentem*.

Quid quisque vitet, numquam homini satis
Cautum est, in horas. Navita Bosporum
Poenus perhorrescit, neque ultra
Caeca timet aliunde fata;

Mi-

tem, innoxium, nullius culpae conscium; quippe vatem sacrum. Mira adeo δεινότης est in *domini immerentis*. De v. *caducum* v. ad III. 4. 44.

v. 13 *sqq.* Dum periculi, quod incautum eum paene oppresserat, cogitatione poetae animus intenditur, facilis erat ad communem de incerto cuiusque fato sententiam progressio. Praeclare vero orditur eam poeta, nulla adiecta transitionis formula. *Nunquam homini satis cautum est*, ab homine satis caveri potest, nunquam homines satis tuto praevident, *quid quisque vitet*, quae sibi vitanda sint, instent pericula, *in horas*, *ἐς ὥρας*, quovis temporis momento (v. ad I. 32. 2.); innumera sunt, quae vitae hominum continuo insidiantur, pericula, a quibus sibi cavere nequeunt. — 14. Egregie iam sententiam exemplis perquam appositis communit atque exornat poeta. *Navita Poenus*, mercator Phoenicius *perhorrescit*, maxime, unice timet *Bosporum* Thracium, fretum aestuosissimum, per quod in Pontum Euxinum traiicitur. Hinc *Bosp. gemens* II. 20. 14. *insaniens* III. 4. 30. *Neque ultra*, ulterius, traiecto Bosporo, *aliunde*, ἄλλοθεν, ab alio maris tractu; nisi potius est: sub alia specie occurrentia *fata caeca*, unde minime rebatur, mortem ex occulto venientem *timet*, sibi ab alio mortis periculo ac genere non metuit. Fata caeca disertius exponit Prop. II. 1. 76. *Quippe ubi nec caussas, nec apertos cernimus ictus; unde tamen veniant tot mala, caeca via est* — 17. *Miles* Romanus (ex oppos. v. sq. *Italum robur*) perhorrescit maxime Parthum; pro hoc significantius, notata simul Parthorum pugnandi ratione: *fug.* et *celerem fugam P.* Parthum in fuga simulata fortissime depugnantem, sagittis petentem Romanum temere insequentem. Res notissima. Vid. ad I. 19. 11. Parthorum vero nomen Romanis maxime timebatur; de quo passim Noster. Vid. III. 2. 3. IV. 5. 25. Caeterum de paradoxo, *timere fugam* Horatium cogitasse vix putem, cum talibus argutiis hic plane locus non esset. Multa sic excaderunt poetis, quae, si sedulo captata studioseque ab iis anquisita pe-

nere

Miles ſagittas et celerem fugam
Parthi; catenas Parthus et Italum
Robur: ſed inproviſa leti
Vis rapuit rapietque gentes.

Quam paene furvae regna Proſerpinae,
Et iudicantem vidimus Aeacum;
Sedes-

nere velles, pro vitio habendâ forent; quae ipſa tamen pro elegantibus acuteque dictis (ut h. l.) nonnulli venditant, pravo utique iudicio. Immane enim quantum Horatii, Virgiliique gravitas a levitate Ovidiana diſcrepat. — 18. Parthus contra *catenas* Italas (ad utrumque enim referendum) Romanas, metuit, ne bello a Romanis capiatur, in triumpho ab ipſis catenatus ducatur; tum *robur*, carcerem roboreum, ne in carcere obtruncetur; captivitatem adeo et necem Parthus a Romanis timet. Praeſtat igitur *robur* h. l. de carcere roboreis textis communito intelligere. De mortis enim genere h. l. quaeritur. Alii de compedibus roboreis accipiunt; quae notio iam catenis ineſt. — 19. 20. Enimvero hos ipſos alius ſaepenumero manet exitus, Sed hoc iterum in generalem ſententiam, a qua exorſus fuerat, convertit poeta. *Leti vis*, cum virtute propter *rapuit*; Mors *inproviſa*, ἀπροϊδὴς, *rapuit, rapietque* improviſo venit et ad Inferos deducit *gentes*, homines; notiſſimo phantaſmate.

v. 21. Ita et ipſe paene occubuiſſem. Praeclare ex animi humani natura, quae ita fert, ut, cum praeſentiſſimum periculum praeter ſpem ſubterfugerimus, cum voluptate quadam ei cogitatione immoremur, et, quae noſtra futura fuiſſet conditio, expendamus, poeta, contactus hoc caſu, mortis ideae diutius inhaeret, et quae incenſae eius phantaſiae occurrunt imagines, vivide exponit, mirificeque exornat. *Vidimus regna*, ſubiimus regnum *Proſerpinae*, loca infera; ſimplicitate Homerica, Il. o. 251. 2. νέκυας κατὰ δῶμα Ἄϊδος ὄψεσθαι, *nigra videre Tartara* Virg. Aen. VI. 134. v. Burm. ad Prop. II. 20. 71. Aliter exornavit Stat. Silv. III. 5. 37, ſecutus Eurip. Alc. 252 ſqq. — *furvae*, nigrae, perpetuo rerum inferarum epitheto. *Furvam caliginem* ſimiliter umbris tribuit Auſon. Cupid. 45. (Poet.

Sedesque discretas piorum; et
Aeoliis fidibus querentem

Sap-

min. II. 304.) — 22. *vidimus Aeacum iudicantem* de tribunali ius dicentem. Simili colore Antipat. Sid. I. 4. (Anal. Br. II. 6.) Μίνω θᾶσσον ἐποψόμεθα. — 23. *sedes piorum*, campos Elysios. *Sedes* constanter de locis inferis apud Virgilium, Tibullum, alios. — *discretas*, seiunctas a reliquis regionibus, flumine interiecto. Sic simpliciter malim: quam „ab impiis disiunctas" ut vulgo volunt. Stat. Theb. IV. 524. *Et Styx discretis interflua Manibus errat. Secreti partem orbis, mundumque piorum* vocat Calpurn. VIII. 20. Ad hanc vero sententiam facilis poetae cum per se erat progressio, tum, quod ipsi, vati quippe, sedes in Elysio adsignanda erat; quandoquidem *pios vates et Phoebo digna locutos* (Virg. Aen. VI. 662.) in Elysio collocabat antiquitas. Proclive adeo erat, Horatium, poetam lyricum, Lyricorum graecorum Sapphus et Alcaei, ibi degentium, mentionem iniicere; tantoque honorificentiorem uberioremque eam facit poeta, quo magis ipsi eorum carmina probarentur, adeo quidem, ut hos potissimum, maxime Alcaeum (I. 32. 5.) ducem secutus sit. Iam, quum *eadem cura*, eadem studia, *quae vivis fuissent, tellure repostos sequi* (Virg. Aen. VI. 655.) putarentur, apertus iam poetae erat campus, in quo se iactare posset, et obiectae phantasiae eius imagines, quas felici ingenii sui ubertate tantum amplificaret atque exornaret. Similiter de Anacreonte Simonides LV. 9. 10. (Anal. Br. I. 136.) μολπῆς δ' οὐ λήθει μελιτερπέος, ἀλλ' ἔτ' ἐκεῖνο βάρβιτον οὐδὲ θανὼν εὔνασεν εἰν Ἀΐδῃ. — Sappho *querentem fidibus*, lyra, carmine *de puellis popularibus* suis, quas amaret; amores suos canentem; nihil amplius. Respicit autem poeta Sapphus ᾄσματα amatoria, in puellas, quas deperiret, composita. Fragmentum eius generis extat apud Hephaest. p. 24. et inde apud Vrsin. p. 10. Eodem spectare videtur fr. quod est apud Athen. XIII. p. 571. D. τάδε νῦν ἑταίραις ταῖς ἐμαῖς τερπνὰ καλῶς ἀείσω. Atthidem, Telesillam, Megaram, πρὸς ἃς διαβολὴν ἔσχεν αἰσχρᾶς φιλίας, nominat Suidas voc. Sappho; Mnaida et Pyrino ipsa in fr. apud Heph. p. 37. et Ovid. cum aliis Her. XV. 15. *Queri* eleganter de carmine molli, tenero, quod Amorem γλυκύπικρον,

Sappho puellis de popularibus;
Et te ſonantem plenius aureo,
Alcaee, plectro dura navis,
Dura fugae mala, dura belli.

Vtrum-

χρον, ἀλγεσίδωρον (uti Sappho eundem dixiſſe tradit Max. Tyr. Diſſ. XXIV. p. 297.) refert. Alii proprie accipiunt, illamque de popularibus ſuis conqueſtam dicunt, quod Phaonem, a ſe adamatum, ad ſe allicerent; quod temere poni arbitror. Rectius forte de Gorgo et Andromeda, quas ἀντιτέχνους τῇ Σαπφοῖ vocat Max. Tyr. l. l. intelligas; vel ſic tamen priorem rationem praeferam. — *Aeoliis*, Lesbiis; Lesbos enim tota fere ad Aeoliam pertinebat. Strabo XIII. p. 916. et 924. Almel. Hinc *Aeolia puella* Sappho dicta IV. 9. 12. et eiusdem *lyra Aeolia* Ovid. Her. XV. 200. Σαπφοῦς Αἰολίδος χάριτες Epigr. ἀδέσπ. DXIX. 2. (Anal. Br. III. 260.) — 26. Suaviter mollibus Sapphus modis pleniores ac fortiores Alcaei opponuntur. Eximiam quoque vim habet oratio ad Alcaeum converſa. Alcaeus *ſonat plenius mala*, plenioribus, gravioribus ſonis, *plectro* fortius lyrae impreſſo, canit aerumnas, quas perpeſſus ſit. Scilicet in grandi ac ſublimi argumento lyra fortius pulſatur, voxque intenditur, in tenui contra atque humili illa leviter tantum perſtringitur, haecque remittitur. Res notata iam ad II. 1. extr. *Sonare mala* pro ſonis referre, decantare, verſibus exponere mala, labores. Cf. V. 17. 39. Serm. I. 4. 44. et alibi. — *aureo*, translato ab Apollinis lyra epitheto. Sic χρυσέαν φόρμιγγα Pind. Pyth. I. 1. et χρύσεον πλᾶκτρον Apollini tribuit idem Nem. V. 44. Loc. claſſ. apud Callim. H. in Apoll. 32. Cum virtute tamen h. l. dictum accipiebat Quinctilian. X. 1. 63. *Alcaeus in parte operis* aureo plectro merito donatur, *qua tyrannos inſectatur*; tanquam praeſtantiam carminum eius hoc epith. poeta innuere voluiſſet; minus poetica ratione; tum laudes Alcaei vv. 30. ſqq. demum ſubiiciuntur. Malim adeo pro epitheto ſimpliciter ornante habere, etſi omnino de Quinctil. iudicio non dubitem. — *dura* aſpera, gravia, ut ſaepe; v. c. Sil. I. 533. h. l. auget notionem *mal.* — *mala navis*, navigationis, tempeſtates, naufragia; cf. I. 33. 7. — *fugae*, φυγῆς, exilii. A Myrſilo enim et Pittaco, civitatis ſuae tyrannis, eadem electus erat, quam poſtea cum reliqua

Vtrumque sacro digna silentio
Mirantur Vmbrae dicere; sed magis

Pugnas

liqua exulum manu, tyrannide exstirpata, recuperavit. Lesbios ad hanc rem Alcaei cantu audaciores factos tradit Max. Tyr. Dissert. XXXVII. p. 439. Σπάρτιάτας ἤγειρε τὰ Τυρταίου ἔπη, — Λεσβίους ἡ Ἀλκαίου ᾠδή. — *belli dura mala, duros labores belli*, Sil. III. 89. *grave Martis opus* Virgil. Aen. VIII. 516. Respicit vero poeta bellum Mitylenaeorum cum Athenienſibus de obtinendo Sigeo (Herodot. V. p. 425. Weſſ.) e quo Alcaeus, pugna facta, proiectis armis aufugerat. Enarratam hanc rem ab Alcaeo carmine, diserte tradit Herodot. l. l. ταῦτα δ' ἐν μέλεϊ ποιήσας caet. Etiam bella civilia carmine complexus est. Vid. v. 31. Caeterum de Sapphus et Alcaei carminibus idem fert iudicium Ovid. Her. XV. 27 sqq. *Mihi* (loquitur Sappho) *Pegasides blandissima* (mollia, s. omnino suavia, κηλοῦντα καὶ καταθέλγοντα τοὺς ἀκροωμένους, quo nomine τὰ Σαπφικὰ μέλη extollit Plutarch. Sympos. VII. p. 1266.) *carmina dictant*; — *Nec plus Alcaeus consors patriaeque lyraeque laudis habet, quamvis grandius ille* (s. ore) *sonet*; eodem fere orationis usus colore.

v. 29 *sqq.* Abreptus phantasiae vi poeta, se plane ad Inferos delatum, Alcaeumque et Sappho in media umbrarum, maxima eos frequentia stipantium, audientiamque facientium, turba canentes audire sese opinatur. Quo quidem phantasmata ad sensus commovendos efficacius quidquam cogitari vix potest; tum novum plane artificium est poetae, quo satis exquisito istorum laudes vividissime repraesentat. Adumbravit Horatianam hanc imaginem Statius Silv. II. 7. 111. de Lucano; *meritum nemus felix Elysiis tenet in oris, quo Pharsalica turba congregatur, et te nobile carmen insonantem Pompeii comitantur et Catones.* Minus vigoris habet Silianum phantasma, etsi operose exornatum, de Homero l. XIII. 778 - 795. *Vmbrae mirantur utrumque*, Sappho et Alcaeum *dicere digna s. fil.*, auscultant eis admiratione defixae, *dicentibus*, canentibus, admirantur eorum cantum, *dignum sacro silentio*, cuius maxima dulcedo est, qua delinitae silentium tenent *sacrum*, quale in sacris obtinet, adeoque altissimum; maximam istis vatibus audientiam umbrae faciunt. De silentio in sacris res pervulgata; v. III. 1. 2. Tanto aptius autem hoc epitheton haberi debet, cum, quod vate aliquo insigni-

ore

Pugnas et exactos tyrannos
Denſum humeris bibit aure vulgus.

Quid

ore canente vel ipſi naturae ſilentium imponit poetarum phantaſma, (v. ad I. 15. 3.) tum quod poetae Apollinis et Muſarum ſacerdotes audiunt, quos adeo carminibus ipſorum praeſari decebat: Εὔφημος πᾶς ἔστω λεὼς, στόμα συγκλείσας. Ariſtoph. Theſmoph. 39. qui ipſe locus de Muſarum ſacris agit. Sequitur enim: ἐπιδημεῖ γὰρ θίασος Μουσῶν ἔνδον μελαθρῶν τῶν δεσποσυνῶν μελοποιῶν. — Magis tamen Alcaei cantus umbras tenet. Vide quam ornate haec poeta extulerit! *Vulgus* omnino pro multitudine Vmbrarum, ut *exſangue vulgus Ditis* eaedem Senec. Oedip. 598. et Stat. Theb. IV. 519. — *denſum*, condenſatum *humeris*, conſtipatum; graphice prorſus de auſcultante atque inhiante Alcaei cautui multitudine. — *bibit aure*, haurit avide, intente audit; nota loquendi ratione. Exempla, ſi tanti eſt, pete a Markl. ad Stat. Silv. V. 1. 58. Ita et *ſitis*, *ſitire* (v. c. Claudian. XXXIV. 19. *ſitientes carmina rupes*) de audiendi cupiditate. Avien. Deſcr. O. 261. *Sudorisque mei patulo bibe carmina rictu*, inſulſo acumine. — *Pugnas* Alcaeum decantantem, *et exactos* eo duce *tyrannos*. Docte haec carmina *minaces Alcaei Camenas* vocat IV. 9. 7. De iisdem incerti epigr. DXIX. 7. (Anal. Br. III. 260.) καὶ ξίφος Ἀλκαίοιο, τὸ πολλάκις αἷμα τυράννων ἔσπεισε, πάτρης θέσμια ῥυόμενον, Atque hactenus conſentit cum Noſtro Quinctil. iudicium ſuperius laud. quod iſtis Alcaei carminibus, *quibus tyrannos inſectatus eſt*, palmam defert, luſibus autem et amoribus canendis minus aptum cenſet; quod idem eſt Iuliani Miſop. p. 337. Melanchrum autem, tyrannum, a Mitylenaeis expulſum hic potiſſimum reſpici cenſebat Ouwens N. II. III. 3. p. 374. ſed plurium, dominationem affectantium, disſidiis rem Mitylenaeorum concuſſam diſerte tradit Strabo L. XIII. p. 917. C. cuius locum, cum claſſicus ſit, huc adponere non gravabor: ἐτυραννήθη δὲ ἡ πόλις κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ὑπὸ πλειόνων διὰ τὰς διχοστασίας· καὶ τὰ διχοστασιαστικὰ ποιήματα τοῦ Ἀλκαίου περὶ τούτων ἐστίν. — Ἀλκαῖος μὲν οὖν ὁμοίως ἐλοιδορεῖτο καὶ τούτῳ (Pittaco) καὶ τοῖς ἄλλοις, Μυρσίλῳ καὶ Μεγαλαγύρῳ, καὶ τοῖς Κλεανακτιδαῖς, καὶ ἄλλοις τισί.

v. 33. *Quid mirum? ubi*, quid? quod ipſa Erebi monſtra iſtis carminibus demulcentur.

Per-

Quid mirum? ubi illis carminibus ſtupens
Demittit atras bellua centiceps
Aures, et intorti capillis
Eumenidum recreantur angues:

Quin

Pervulgatum quidem poetis hoc ad declarandum poeſeos vim figmentum; h. l. tamen mira arte novoque plane ornatu inſtructum variatumque a poeta. Certavit cum Noſtro Virg. Ge. IV. 471 ſqq. Ex utroque profecere Ovid. Met. X. 41 ſqq. Senec. Herc. Oet. 1065. ſqq. et Boeth. Conſ. Philoſ. III. metr. 12. 29 ſqq. — *Bellua centiceps*, ἑκατοντακάρηνος, Cerberus. In capitum numero admodum variant poetae. Heſiodus Theog. 312 Cerberum fingit πεντηκοντακάρηνον, Sophocl. Trachin. 1106. Ἀΐδου τρίκρανον σκύλακα; quod fere, tanquam minus τερατῶδες, poetae Latini adoptarunt. Noſter graecum h. l. exemplum ſecutus videri debet, quod vel e Tzetza colligas ad Lycophr. 678. ὁ Κύων τοῦ Ἅιδου, ὃς ἔχει ἑκατὸν κεφαλάς. Alii ad angues, quibus caput Cerberi munitum fingitur (III. 11. 17.) referunt; minus apte h. l. — *ſtupens illis carminibus* (ita iunge) audito Alcaei cantu ſtupore, torpore correptus *demittit aures*, ſpeciali notione pro; miteſcit exuta ferocia; ſed illud exquiſite prorſus de cane, *Orci ianitore* (Virg. Aen. VIII. 296.) πυλωρῷ τοῦ Ἅιδου (ep. ἀδεσπ. DCXXIV. Anal. Br. III. p. 283.) qui ad quemvis ſtrepitum aures arrigit. — *atras*, communi rerum inferarum epitheto. *Cerberum nigrum* etiam Tibull. I. 3. 71. *atrum* Senec. Herc. Oet. 23. dixit. Praeclarum vero eſt poetarum phantaſma, quo animalium corpora vi Muſices torpore alligari, et ſomno reſolvi dicuntur. Splendidiſſimus hanc in rem eſt locus Pindari Pyth. I. 10. ſqq. εὕδει δ' ἀνὰ σκαπτῷ Διὸς αἰετὸς — τεαῖς (lyrae) ῥιπαῖσι κατασχόμενος. — 35. 36. *Eumenides* ſ. Furiae mitigantur, iram remittunt, ipſis propriam. Declaratur haec poetis per comam earum erectam, et angues, quibus *intorti*, implexi ſunt capilli (hinc ὀφιοπλόκαμοι Orph. H. 69. 10. πεπλεκτανημέναι πτανοῖς δρακοῦσιν (Aeſchyl. Choeph. 1049.) *implexae crinibus angues* (Virg. Ge. IV. 482) dictae. Adde Catull. LXIV. 193. Tibull. I. 3. 69.) ſibilos edentes. Sedata adeo Furiarum ira angues, ſibilis continuis feſſi, *recreantur*, dum ſilent, quieſcunt, otiantur.

v. 37.

Quin et Prometheus et Pelopis parens
Dulci laborum decipitur ſono:
Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

v. 37. *Quin et* ii, qui Tartaro incluſi ſcelerum poenas luunt, lyrae ſuavitate permulcentur, dolores minus ſentiunt, cantu deliniti. Ex his memorat Prometheum et Tantalum poeta. In Promethei fabula, toties a poetis tractata, magna narrationis diverſitas eſſe debuit. Vulgo Caucaſo monti affixus ſublucti aetherea domo ignis poenas pendere, ibique cor eius ab aquila continuo exedi narratur. Antiquiores haud dubie poetae Prometheum cum reliquis Titanibus fulmine in Orcum detrusum ſimpliciter dixerant. Adicta mox huic narrationi altera de aquila cor eius adedente, et alia, quae ad exornandam eam spectant. Cf. Ariſtot. Poet. c. 17. Similiter adornata deinceps Tityi fabula apoetis. Nec in ſuppliciis, quo Tantalus affectus ſit, gerere poetae ſibi conſtant. Antiquiorem fabulae faciem repraesentat Pind. Ol. α. 91. Iſthm. η. 20. Pauſan. X. 31. p. 876. et Paul. Silent. ep. XXXIII. Anal. Br. III. 1.) qui ſua hauſit ex Eurip. Oreſt. 6. ubi vide Schol. Vulgatam narrationem ſequitur Noſter Serm. I. 1. 68. Iam pro vulgari: Iterque, cantus dulcedine perpulſus, obliviſcitur cruciatuum, docte poeta: *Pr. et Pelopis parens*, Tantalus *dulci* Alcaei cantus *ſono* deliniti *decipiuntur laborum*, ita, ut ſenſus ipſorum a *laboribus*, cruciatibus, avocetur, obliviſcuntur miſeriarum ſuarum, eas non ſentiunt, κλέπτονται καμάτων ᾠδῇ γλυκερῇ παραγόμενοι, graeca prorſus ſtructura et loquendi ratione. Alii aliter. v. Obſſ. — 39. 40. Nova atque ab antecedentibus prorſus diverſa eſt ratio, qua vim poeſeos his vv. ob oculos ponit poeta. Nimirum Orionis exemplo umbras Alcaei carmine ita demulceri atque detineri oſtendit, ut vel ea ſtudia atque occupationes, quibus maxime delectentur, omittant ac negligant. Cum dilectu vero illud poſuit, quod in venatione maxima ſtudii pertinacia appareat. Cf. I. 1. 25 ſqq. Suavitas inſuper accedit huic imagini ex oppoſitione vv. 37. 38. *Orion non curat*, ei curae non eſt, *agitare*, non agitat, perſequitur *leones et lyncas*, Alcaeo unice vacivas aures praebens. Exornavit Horatius Homericam imaginem Od. λ. 571 ſqq. Τὸν δὲ μέτ' Ὠρίωνα πελώριον εἰσενόησα θῆρας ὁμοῦ εἰλεῦντα κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα· τοὺς αὐτὸς κατέπεφνεν ἐν οἰοπόλοισιν ὄρεσσι, χερσὶν ἔχων ῥόπαλον παγχάλκεον.

CAR-

CARMEN XIV.

ARGVMENTVM.

De morte omnibus communi vitaeque brevitate atque hinc ducto illa perfruendi officio philosophiam, toties iam tractatam, hoc etiam praestantissimo carmine persequitur Horatius, sed novo iterum more, novaque conversione exornatam. Nam hic inprimis plenius exactiusque exprimit communes de morte et brevitate vitae locos, ipsa inde derivanda vitae praecepta leviter tantum attingit, amicoque ipsi inde colligendà relinquit. Videtur ille Postumus (quem eundem cum Iulio Floro, ad quem est Ep. 3 l. I., statuebat Dacerius, iure improbante Sanad.) fuisse dives atque opulentus, sed parcus idem et avarus, qui adeo anxia futuri sollicitudine a praesentis temporis fructu detineretur. — Regnat in hoc carmine mollius quoddam πάθος, quam in caeteris eiusdem argumenti, sedatiorque quaedam gravitas, ad sententiarum vim egregie attemperata. Elocutio docta atque ornata, numerique suaves ac concinni; ut omnino inter praestantiora Nostri carmina hoc referendum videatur.

AD

AD POSTVMVM.

Eheu fugaces, Poſtume, Poſtume,
Labuntur anni: nec Pietas moram
Rugis et inſtanti Senectae
Adferet, indomitaeque Morti.
Non

v. 1—4. Egregie τῷ *eheu* nimum poeta brevitatis vitae nortisque cogitatione, quam ibi velox temporis decurſus biecerat, intime commotum, nolliterque affectum initio ſtaim oſtendit, quo altius vivenii praecepta, quae ſubiecturus ſſet, in Poſtumi animum decenderent. Mira quoque δεινότης eſt in repetitione nominis ius, quae gravi admonitioni iam munit. *Anni fugaces launtur* docte et copia poetica ro, fugiunt, labuntur, praereunt; aucta tamen hac cumulatione celeritatis notione. Nam et *labi* de veloci curſu diitur. Ovid. A. A. III. 65. *ito pede labitur aetas.* Met. XV. 179. *adſiduo labuntur tempora motu*, et ſic infinitis paie locis. Vtrumque coniunxit Ovid. Faſt. VI. 772. *Tempora* abuntur, *tacitisque ſeneſcimus nnis, et* fugiunt, *freno non remorante, dies*, notiſſimo loco. Mirae tamen ſunt argutiae quoundam h. l., dum per *fugax* ontinuum ac celerem, τῷ *labi* vero inſenſibilem temporis decurſum innui volunt. — 2. nec a Diis precibus aut ſacrificiis impetrare licet, ut tardius ſeneſcamus, ut vitam protrahamus. Docte haec a poeta adornata, vivideque expreſſa ſententia. *Pietatem* in genere volunt eſſe, Virtutem, animi probitatem; in quam quidem ſententiam ſatis appoſite Ovid. Amor. III. 9. 37. *Vive pius; moriere pius, cole ſacra; colentem Mors gravis a templis in cava buſta trahet.* et Stat. Silv. V. 1. 154. *Quid probitas, quid caſta fides, quid numina proſunt culta deum? furvae miſeram viroum undique leti vallavere plagae.* Sed conſtituenda h. l. eius notio e v. 5. ſqq. Sunt adeo preces, ſacrificia, quae Diis fiunt, pro avertenda aliqua re moleſta, ſacra averrunca. Haec neutiquam *moram adferent*, iniicient, morabuntur, retardabunt *rugas, Senectam* et *Mortem*, ut tardius iſtae ad te accedant, non efficient, ut vitae tuae vel minima fiat annorum acceſſio. Se-

Non, si trecenis, quotquot eunt dies,
Amice, places inlacrimabilem
Plutona tauris; qui ter amplum
Geryonen Tityonque tristi
Con-

nectus ad nos accedere (γῆρας ὑπερχόμενον, Solon XIII. 10. Anal. Br. I. 70.) nobis adstare (Homer. Il. in Ven. 245. γῆρας — τὸ γ' ἔπειτα παρίσταται ἀνθρώποισι) dicitur; sed suavior est imago Senectae *instantis, a tergo prementis* (Senec. Praef. ad Quaest. Nat. l. III.) quae adeo *non intellecta obrepit* (Iuven. IX. 129.) nos opprimit, expressa e Mimnermi IV. 4. (Anal. Br. I. 61.) ὀλιγοχρόνιον γίνεται ὥσπερ ὄναρ ἥβη τιμήεσσα· τὸ δ' ἀργαλέον καὶ ἄμορφον γῆρας ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτίχ' ὑπερχόμενται. — *indomitae*, θανάτῳ ἀηττήτῳ (Crinag. XXV. 8. Anal. Br. II. 147.) cui resisti nequit, qui in homines imperium exercet. Eadem de causa Ἀΐδης dictus ἀμείλιχος ἠδ' ἀδάμαστος Hom. Il. ι. 158.

v. 5. *Non* hoc efficies, neutiquam retardabis mortem, etiamsi *trecenis tauris*, tribus hecatombis *places* sacrum facias *Plutoni*, *quotquot eunt dies*, singulis diebus, si vel amplissima quotidie Plutoni appares sacra. *Placare* fere accipiunt pro, placare conari, exorare velle, tentare; quod uti non plane improbem, ita magis Horatianum duxerim, pro generali: sacrificare, positum censere. Ita verso est I. 36. 2. III. 23. 3. et saepius apud Nostrum, ut alios taceam. — *illacrimabilem*, ἄκλαυτον, ἄστεγκτον, immisericordem, durum, inexorabilem, appositio epitheto. Ad sententiam loci facit Aeschyl. fr. Niob. p. 642. Stanl. μόνος θεῶν τὸν Θάνατος οὐ δώρων ἑρᾷ· οὔτ' ἴ τι θύων, οὔτ' ἐπισπένδων τις. Οὐ βωμός ἐστιν, οὐδὲ παννύχιστα μένου δὲ Πειθοῦς δαιμόνων ἀπεστυγεῖ, quod traduxit Aristoph. Ran. 1439. Spectat etiam huc Solonis ep. XIII. 9, 10. (Anal. Br. I. 70.) Οὐδ' ἂν ἄποινα δοὺς θάνατον φύγοι, οὐδὲ βαρεῖαν νούσους, οὐδὲ κακὸν γῆρας ἐπερχόμενον: unde enati vv. qui in Theognideis leguntur, 1150 sqq. ed. Brunk. — *eunt*, procedunt, illucescunt *dies*, de praesenti temporis momento. Sic *anni euntes*, quos ipsos vivimus, Epp. II. 2. 55. In utroque loco erratum ab Interpp. — Quandoquidem mori fatale est, moriendi conditio omnibus proposita est. Connexa haec cum superioribus sententia, eadem-

que

Conpeſcit unda, ſcilicet omnibus,
Quicumque terrae munere veſcimur,
Enaviganda, ſive reges
Sive inopes erimus coloni.

Fru-

que converſa atque exornata, vere Pindarica ratione. Vulgaris enuntiatio erat, cum vel ii, qui virium immenſo robore excellerent, morti ſuccubuerint; tu ne exſpectes, te immunem ab ea fore. Eadem quidem argumentatio I. 28. 7. ſed aliis exemplis, quae loquentis perſonae magis convenirent, ibi firmata. H. l. fortiſſimorum virorum exemplo commune moriendi fatum edocet, quod v. 4. vim invictam morti tribuiſſet. Homer. Il. σ. 117. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη Ἡρακλῆος φύγε Κῆρα. *Geryon* Chryſaoris et Callirhoes f. vaſti corporis vaſtarumque monſtrum virium, tribus corporibus ideo ab antiquitate inſtructum. Fabulam eius eruere conatus eſt Iacobs in Bibliotheca philologica et antiquaria P. X. p. 48. Hinc *ter amplus, τριπώματος* (Eurip. Herc. fur. 423.) *tripectora tergemini vis Geryonae* Lucret. V. 28. *Monſtrum Geryones immane tricorporis* Sil. XIII. 201. *triformis* Senec. Herc. fur. 232. *Bicorpor* autem dictus Attio in Trachin. apud Scriv. Coll. Trag. p. 148. *Titȳus, γηγενὴς, raptor Dianae* IV. 6. 2.) ab Apolline ideo ſagittis confoſſus; Nota fabula. Originem eius ſollerter indagavit Heyn. in lib. Antiquar. Aufſätzz. T. I. p. 56. Vtrumque Pluto *compeſcit*, incluſum tenet *undâ* Stygis; quatenus fluvii inferi Tartarum ambiunt. Notus Virgilii locus Ge. IV. 478. *Quos circum limus niger et deformis arundo Cocyti tardaque palus inamabilis unda alligat, et novies Styx interfuſa coercet.* Idem orationis color II. 18. 38. — *triſti* vel e natura fluvii, ut *palus inamabilis* Virg. l. l. *inamoenus Cocytos* Stat. Theb. I. 89. vel quia ad Infernum pertinet. — *ſcilicet* quippe quae omnibus eſt *enaviganda*, traiicienda, omnibus adeunda eſt regio infera, omnes morti fatus obnoxii. Hinc Charontis cymbam Aeſchyl. Sept. adv. Theb. 862. Ἀειρόδα πάνδοκον et λίμνην Inferorum *πάγκοινον* vocat Sophocl. El. 137. — 10. *Quicunque terrae munere*, muneribus, quae illa ad vitam ſuſtentandam profert, (unde *φερέσβιος*, *φυσίζοος* paſſim terra dicta) *veſcimur*, iis alimur, quicunque in terra vivimus; Homerica loquendi ſimplicitate, *οἱ ἀρούρης καρπὸν ἔδουσι* Il. ζ. 142.

Fruſtra cruento Marte carebimus,
Fractisque rauci fluctibus Hadriae;
Fruſtra per auctumnos nocentem
Corporibus metuemus Auſtrum:
Viſen-

et alibi. Εὐρυόδου ὅσοι καρπὸν αἰνύμεθα χθονὸς, Simonides apud Plat. T. I. p. 345. Eandem ſententiam eodem orationis colore expreſſit Phanocles, c. II. (Anal. Br. I. 415.) Ἀλλὰ τὸ Μοιρέων νῆμ' ἄλυτον, οὐδὲ τιν' ἔστιν ἐκφυγέειν, ὁπόσοι γῆν ἐπιφερόμεθα. — *ſive reges*, divites, potentes, ſive *inopes coloni*, pauperes *erimus*, h. nullo discrimine. Eadem distributione utitur I. 4. 19. II. 18. 32. et alibi.

v. 13. Vana adeo eſt omnis hominum vitae valetudinisque tuendae cura ac ſollicitudo, cum mors certiſſima nobis impendeat. Docte hanc ſententiam ſpecialibus ideis declaratam dedit poeta. *Fruſtra carebimus*, abstinebimus, vitabimus *Martem*, belli pericula. *Mars cruentus*, αἵματι φοινικόεις, (Heſiod. Scut. 194.) αἱματόεις, φόνοις πεπαλαγμένος αἰεὶ (Orph. H. 64. 3.) cruore adſperſus, dum pugnas obit; nota imagine. cf. Stat. Theb. VII. 69. — 14. Fruſtra mare procellis infeſtum fugiemus, a navigatione, naufragii metu, abstinebimus. Pro mari procelloſo cum dilectu ſunt *fluctus Hadriae*, maris Hadriatici, *fracti* ad ſcopulos adliſi, et inde relabentes; unde *raucum* illud murmur. Virg. Aen. X. 292. *Quo vada* non *ſpirant*, *nec fracta remurmurat unda*. cf. I. 11. 5. — 15. 16. Fruſtra cavemus, ne corpus morbo tentetur, iſtoque opprimatur. Pro morbis univerſe, pronuntur ſpeciatim, *quos anni adportant* (Lucret. V. 221.) *tempora*, et quidem Auctumnales; hoc enim anni tempus febrium, aliorumque morborum proventu feraciſſimum. Bion. VII. 13. οὐκ ἐθέλω φθινοπωρον, ἐπεὶ νόσον ὥρια τίκτει. Noſter Serm. II. 6. 19. *Auctumnusque gravis*, *Libitinae quaeſtus acerbae*. *Letifer* inde dictus Iuven. IV. 56. Cuius rei cauſſa quum in caeli intemperie, aerisque humiditate quaerenda ſit, docte poeta eam deſignat per *Auſtrum* pluvias ciantem, ſicque *nocentem* noxium, infeſtum *corporibus*, corpus morbo adfligentem. Sic *pluvios* ventos pro morborum cauſſis poſuit I. 17. 4. Poſſunt vero verba ita quoque iungi: *fruſtra corporibus metuemus A. noc.* quae exquiſitior ratio videtur.

v. 17.

Viſendus ater flumine languido
Cocytos errans, et Danai genus
Infame, damnatusque longi
Siſyphus Aeolides laboris

Lin-

v. 17 — 20. Mortem enim nequaquam effugiemus; deſcendendum aliquando ad loca infera. Deſignat ea poeta per *Cocytum*, regionis inferae fluvium; tum per *Danaidas*, et *Siſyphum*. Atque hos quidem, *in ſceleruta ſede* ſ. Tartaro a poetis collocatos, memorat, totamque regionem inferam intelligi vult, quamquam poeta. Tum, ſi argutari velis, proprie poetam locutum dicas; quandoquidem umbris Infernum intrantibus, Tartarus ſtatim obiicitur; adeoque et haec loca *viſenda*. De forma loquendi *videre* Tartarum, loca infera v. ad II. 13. 21. *Acheronta*, ut hic Cocytum, *videre* Sil. II. 367. — *ater*, quippe inferni fluvius; ut ſaepiſſime. *Flumine languido errans*, lente fluens, tardis flexibus labens. Senec. Herc. fur. 686. *Palus inertis foeda Cocyti iacet.* Id. iusd. trag. v. 554. *Stat nigro pelagus gurgite languidum.* Caſſam a coeno, quo oppletus iſte fluvius, (Virg. Ge. IV. 478.) fere repetunt; ſed omnino languor, torpor, inertia rebus inferis tribuitur, hocque dignius poeta videtur. *Errans*, eleganter de fluvio flexuoſo, Tartarum ambiente. Virg. Aen. VI. 132. *Cocytusque ſinu labens circumvenit atro.* — *Danai genus*, γένος, filiae — 19. *infame*, diffamatum ſcelerum portentis, adeoque deteſtabile, ſceleſtum, ſponſis necatis. Fabula fuſius expoſita III. 11. 23. *Infamem* Theſei *domum* ſimiliter vocat Senec. Hippol. 142. — *Siſyphus Aeolides*, Aeoli f. ὁ κέρδιστος γένετ' ἀνδρῶν (Hom. Il. ζ. 153.) apud inferos molem ſaxeam continuo provolvere iuſſus. Loc. claſſ. apud Hom. Od. λ. 592 — 99. Cuius ſupplicii variae afferuntur cauſſae. Vide quos laudat Heyn. ad Apollod. I. 9. 3. p. 143. — *Damnatus* poenae *longi laboris*, aerumnae, ſaxi aeternum volvendi. Homer. l. l. κατὰ δ' ἰδρὼς ἔῤῥεεν ἐκ μελέων, κονίη δ' ἐκ κρατὸς ὀρώρει. Senec. Hippol. 1230. *degravet feſſas manus ſaxum, ſeni perennis Aeolio labor.*

v. 21 *ſqq.* Eadem fere ſententia, aliis tantum coloribus adumbrata: Omnibus iis, quae in hac vita iucunda fuere, aliquando carendum; omnia tibi erunt relinquenda; qua et molliſſimos

Linquenda tellus, et domus, et placens
Vxor: neque harum, quas colis, arborum
Te, praeter invisas cupressus,
Vlla brevem dominum sequetur.

Ab-

lissimos sensus in Postumo excitaret, sicque altius animo eius, quod de vita, dum liceret, fruenda subiuncturus esset, infixum iri praeceptum sperare posset. Docte vero enumerat, quibus vita beata ac iucunda censetur. Cf. omnino II. 3. 17. sqq. — *tellus*, terrae tractus, quem possides, adeoque agri, latifundia. — *domus*, quam forte magnifice exstructam splendideque exornatam possidebat Postumus, cuius adeo desiderio facile moveretur. — *placens* moribus, ingenio, forma; a cuius consortio adeo aegre divelleris. — 22. Linquenda amoena arboreta, quibus maximopere delectaris. Suavitas accedit sententiae e variata oratione; tum miram ἐνάργειαν habet *harum, quas colis arb.* De Romanorum luxu atque insania in conserendis viridariis cum in impluvio (de quo v. ad III. 10. 9.) tum in ipsorum fundis ostensa v. Carm. seq. et ad III. 10. 5. Nulla te, *brevem* istarum *dominum*, qui ne diu quidem istas possidebis, his deliciis tuis frui poteris, in discessu ex hac vita *sequetur*, comitabitur *praeter cupressum*, quatenus ista ad tumulum apud Romanos poni solebat; res notissima. Hinc *invisa*, quatenus omnia, quae mortuo impendebantur, iam ad res iuseras spectabant, uti *ignes* rogi *nigri* IV. 12. 26. et alia. Hinc *cupressus atra* Virg. Aen. III. 64. Res autem inferae poetis *invisae* obvia ratione appellatae. v. I. 34. 10. — *dominus brevis*, cuius dominium breve est, non diu durat; docte. Sic *brevis hora* Lucret. IV. 179. *brevis rosa* II. 3. 13. *breve lilium* I. 36. 16. Miror Wernsdorfium, virum exquisite doctum, *brevem dominum* in Not. ad Poet. Min. III. 213. explicantem, in cineres et ossa redactum, mortuum et sepultum; uti alias dicatur *brevis tumulus*, *parva favilla* et sim. Sed in his paulo diversa est ratio, et Propertii II. 1. 82. *breve nomen* de epigraphe sepulchrali intelligendum. Observa autem exquisitam verborum invicem sibi respondentium *dominum sequetur*, collocationem.

v. 25 — 28. Vix poterat fortius animum Postumi impellere, et ad sectandas vitae voluptates excitare poeta, quam haerecin

in

Abſumet haeres Caecuba dignior
Servata centum clavibus: et mero
Tinguet pavimentum ſuperbum
Pontificum potiore coenis.

in profundendis conſumendisque iis, quibus ipſe genium ſuum defraudaſſet, unice curioſi occupatique imagine animo eius repraeſentata. Simillime Serm. II. 3. 122. *filius aut etiam haec libertus ut ebibat haeres, Diis inimice ſenex cuſtodis?* Cf. omnino II. 3. 20, et IV. 7. 10. — *Haeres dignior*, qui dignior eſt qui iſta poſſideat, ad quem deferantur, quod iis fruiturus eſt; ineſt adeo gravis obiurgatio parſimoniae eius. — *abſumet Caecuba ſerv. cent. cl.* epotabit cados vini Caecubi, tam diligenter a te ſervatos. — 26 ſqq. Adiecta haec egregie ad profuſiſſimam haeredis luxuriam ulterius declarandam. *mero tinget pavimentum*, large effundet merum in triclinii ſolum, ut *natent pavimenta*, uti Cic. Phil. II. 41. in ſimili deſcriptione; aucta verbi vi, ut IV. 12. 22. et alibi. Ad libationem quo minus h. l. referas cum quibusdam, (etiam Toup. ep. cr. p. 111. laudato hanc in rem Ionis c. II. 3. (Anal. Br. I. 161.) ἐ δὲ Χρύσης οἶνον ἔχων χειρῶν νιζέτω αἰὲν ὕδωρ: cui adde ſis Empedoclis fr. apud Athen. XII. 1. p. 510. ξανθῶν τε σπονδὰς μελιτῶν ἐίσαντας ἐς οὖδας): vetat omnino totius loci ratio, quae unice de profuſione cogitari iubet. *Merum potius*, praeſtantius, generoſius *coenis pontificum*, quam quod bibitur in c. p. doctiore forma, poetis admodum frequentata. Iam coenas Pontificum, utpote epulas religioſas, opiparas pollucibilesque fuiſſe patet vel e Macrob. II. 9. adeo, ut in proverbium abierint. Martial. XII. 48. 12. *Non Albana mihi ſit comiſſatio tanti, Nec Capitolinae, Pontificumque dapes.* — *ſuperbum*, magnificum, opere teſſellato expolitum. Notus ſatis veterum in pavimentis e pretioſiſſima materia, ebore et marmore, maxime Numidico artificioſiſſime ſtruendis luxus. Praeclare vero poeta hoc unico epitheto haeredem omnis generis luxuriae indulgentem deſignat.

Linquenda tellus, et domus, et placens
Vxor: neque harum, quas colis, arborum
Te, praeter invisas cupressus,
Vlla brevem dominum sequetur.

Ab-

lissimos sensus in Postumo excitaret, sicque altius animo eius, quod de vita, dum liceret, fruenda subiuncturus esset, infixum iri praeceptum sperare posset. Docte vero enumerat, quibus vita beata ac iucunda censetur. Cf. omnino II. 3. 17. sqq. — *tellus*, terrae tractus, quem possides, adeoque agri, latifundia. — *domus*, quam forte magnifice exstructam splendideque exornatam possidebat Postumus, cuius adeo desiderio facile moveretur. — *placens* moribus, ingenio, forma; a cuius consortio adeo aegre divelleris. — 22. Linquenda amoena arboreta, quibus maximopere delectaris. Suavitas accedit sententiae e variata oratione; tum miram ἐνάργειαν habet *harum, quas colis arb.* De Romanorum luxu atque insania in conserendis viridariis cum in impluvio (de quo v. ad III. 10. 9.) tum in ipsorum fundis ostensa v. Carm. seq. et ad III. 10. 5. Nulla te, *brevem* illarum *dominum*, qui ne diu quidem illas possidebis, his deliciis tuis frui poteris, in discessu ex hac vita *sequetur*, comitabitur *praeter cupressum*, quatenus ista ad tumulum apud Romanos poni solebat; res notissima. Hinc *invisa*, quatenus omnia, quae mortuo impendebantur, iam ad res inferas spectabant, uti *ignes* rogi *nigri* IV. 12. 26. et alia. Hinc *cupressus atra* Virg. Aen. III. 64. Res autem inferae poetis *invisae* obvia ratione appellatae. v. I. 34. 10. — *dominus brevis*, cuius dominium breve est, non diu durat; docte. Sic *brevis hora* Lucret. IV. 179. *brevis rosa* II. 3. 13. *breve lilium* I. 36. 16. Miror Wernsdorfium, virum exquisite doctum, *brevem dominum* in Not. ad Poet. Min. III. 215. explicantem, in cineres et ossa redactum, mortuum et sepultum; uti alias dicatur *brevis tumulus*, *parva favilla* et sim. Sed in his paulo diversa est ratio, et Propertii II. 1. 82. *breve nomen* de epigraphe sepulchrali intelligendum. Observa autem exquisitam verborum invicem sibi respondentium *dominum sequetur*, collocationem.

v. 25 — 28. Vix poterat fortius animum Postumi impellere, et ad sectandas vitae voluptates excitare poeta, quam haeredis in

Abſumet haeres Caecuba dignior
Servata centum clavibus: et mero
Tinguet pavimentum ſuperbum
Pontificum potiore coenis.

in profundendis conſumendisque iis, quibus ipſe genium ſuum defraudaſſet, unice curioſi occupatique imagine animo eius repraeſentata. Simillime Serm. II. 3. 122. *filius aut etiam haec libertus ut ebibat haeres, Diis inimice ſenex cuſtodis?* Cf. omnino II. 3. 20. et IV. 7. 10. — *Haeres dignior*, qui dignior eſt qui iſta poſſideat, ad quem deferantur, quod iis fruiturus eſt; ineſt adeo gravis obiurgatio parſimoniae eius. — *abſumet Caecuba ſerv. cent. cl.* epotabit cados vini Caecubi, tam diligenter a te ſervatos. — 26 ſqq. Adiecta haec egregie ad profuſiſſimam haeredis luxuriam ulterius declarandam. *mero tinget pavimentum*, large effundet merum in triclinii ſolum, ut *natent pavimenta*, uti Cic. Phil. II. 41. in ſimili deſcriptione; aucta verbi vi, ut IV. 12. 22. et alibi. Ad libationem quo minus h. l. referas cum quibusdam, (etiam Toup. ep. cr. p. 111. laudato hanc in rem Ionis c. II. 3. (Anal. Br. I. 161.) ὁ δὲ Χρύσης οἶνον ἔχων χειροῖν νιζέτω εἰς ἔδαφος: cui adde ſis Empedoclis fr. apud Athen. XII. 1. p. 510. ξανθῶν τε σπονδὰς μελιτῶν ῥίπτοντες ἐς οὖδας) vetat omnino totius loci ratio, quae unice de profuſione cogitari iubet. *Merum potius*, praeſtantius, generoſius *coenis pontificum*, quam quod bibitur in c. p. doctiore forma, poetis admodum frequentata. Iam coenas Pontificum, utpote epulas religioſas, opiparas pollucibilesque fuiſſe patet vel e Macrob. II. 9. adeo, ut in proverbium abierint. Martial. XII. 48. 12. *Non Albana mihi ſit comiſſatio tanti, Nec Capitolinae, Pontificumque dapes.* — *ſuperbum*, magnificum, opere teſſellato expolitum. Notus ſatis veterum in pavimentis e pretioſiſſima materia, ebore et marmore, maxime Numidico artificioſiſſime ſtruendis luxus. Praeclare vero poeta hoc unico epitheto haeredem omnis generis luxuriae indulgentem deſignat.

CARMEN XV.

ARGVMENTVM.

Invehitur hoc carmine Horatius in profuſiſſimam privatorum hominum, aedificiis ſplendidis, villarumque inſanis ſtructuris, tum hortis, piſcinis ac vivariis, ſolius amoenitatis et voluptatis gratia immenſos ſumtus impendentium luxuriam, laudatque e contrario priſcam veterum Romanorum frugalitatem, ſeveramque continentiam, qui modicis privatis opibus contenti omnia ſua in publicam utilitatem ac dignitatem contulerint. Totum igitur carmen duabus quaſi tabulis contrariis iuxta ſe poſitis conſtat, quarum una luxuriam eius aetatis, altera priſcam ſimplicitatem exprimit, quarum colores tanta arte inter ſe opponuntur, ut continua antitheta exeant, quae non poſſint non ſumma enargia legentis animum percellere.

Iam

Iam pauca aratro iugera regiae
Moles relinquent: undique latius
Extenta viſentur Lucrino
Stagna lacu: platanusque caelebs
Evin-

v. 1. *ſqq.* Initio ſtatim carminis erumpit liberrima poetae indignatio per ſententias breves, nulloque nexu adpoſitas prodita. Satis habet luxuriae iſtius temporis adnumerare genera. Tum ſtomachantem poetam mirifice decent cum aucta in maius omnia, tum quod peſtem illam latius graſſaturam, totiusque Italiae faciem ſic luctuoſiſſimam fore certo anguratur. *Iam*, procedente ſic luxurie fieri non poteſt, quin brevi agri arationi defuturi ſint propter immanem hominum in aedificiis exſtruendis inſaniam. Pro hoc docta brevitate poeta: *regiae moles*, aedificia regali luxu educta, ſumtuoſa, ſplendida (ut *regum turres* I. 4. 14.) *pauca* admodum *iugera aratro*, arationi, *relinquent*, omnes fere Italiae agros occupabunt amplitudine ſua. *Moles* fere de ſubſtructionibus villarum accipiunt; quod etſi loquendi uſus ferat, (cf. III. 1. 34. Etiam Cic. pro Mil. 31. vocat *ſubſtructionum inſanas moles* et inde Petron. de Mut. R. R. 91.) exquiſitius tamen, et (propter adi. *regiae*) ſi quid iudico, verius de aedificiis amplis, alteque exſtructis in genere intelligas. Ita turrim Maecenatianam *molem propinquam nubibus* appellat Horatius III. 29. 10. et *moliri* h. alte educere *atrium* III. 1. 46. ut alios taceam. Villas autem intelligendas eſſe h. l., quarum immenſae ſtructurae urbium ſpeciem (Salluſt. de B. Cat. 12.) referrent, quae adeo fundum (uti Cato de R. R. III. 1. ait) quaererent, facile perſpicitur. Plin. Epp. II. 17. *Litus ornant nunc continua nunc intermiſſa tecta villarum, quae praeſtant multarum urbium faciem.* — 2. Alterum luxus genus, quod villis exornandis gulaeque inſerviret, piſcinae; quae vel iniectis mari molibus, ſi villa littori praetenderetur, (de quibus v. ad III. 1. 33.) vel mari in terras recepto ac vel per montes ſuffoſſos ducto in continenti in hunc finem adornabantur, ut exquiſitorum marinorum piſcium quovis tempore ſuppeteret copia, *utque tempeſtatum* (ut Seneca ep. XC. ait) *pericula non adiret gula.* Vid.

Evincet ulmos: tum violaria, et Myrtus, et omnis copia narium,

Spar-

Tibull. II. 3. 45. Varro R. R. III. 17. Colum. VIII. 16. Senec. ep. 89. De utrisque agit Petronii locus de Mut. Reip. 88. *Expelluntur aquae saxis, mare nascitur arvis.* Qua maris appellatione amplitudo simul ipsarum notatur. *Navigabilium piscinarum freta* eadem de causa vocat Senec. Controv. V. 5. et *stagna* Noster h. l. Quorum quo magis in sensus caderet magnitudo, ampliora ea ipso lacu Lucrino fore auguratur poeta. Erat is prope Baias, iuxta lacum Avernum, e quibus invicem coniunctis, immissoque mari per aggerem, qui illud a Lucrino lacu excludebat, portus factus ab Augusto, inde Iulius dictus. v. Strabo V. p. 374. Dio Cass. XLVIII. 50. Suet. Aug. 16. Virg. Ge. II. 161. et ibi Heyn. Cum dilectu h. l. ad partes vocatus cum propter latitudinem, tum quod piscosus esset, maxime vero ostreis abundaret (*τῶν ὀστρέων θήρας ἔχων ἀφθονωτάτην* Strabo L. l. cf. V. 2. 49.) Iam haec stagna *visentur undique*, passim per totam Italiam cernere licebit, erunt *latius* magis *extenta*, latiora, ampliora Lucrino lacu. Caeterum haec cum antecedentibus haud inepte ita coniungas, ut *moles* interpreteris aggeres, claustra, quibus piscinae communirentur; ut posteriora adeo per epexegesin, more Horatio admodum familiari, adiecta videri possint. Praeferam tamen priorem rationem hactenus, quod enumeratio singularum villae partium, quae profusioris luxuriae speciem prae se ferunt, maiorem *χάριν* habet; plures vero a poeta adponi, docent vel seqq. — 4. *Platanus evincet*, cedere coget, loco suo demovebit, penitus expellet *ulmos*, h. platani ulmorum locum occupabunt; ubi ulmi steterant, ibi platani erunt. Iam cum ulmi, populi, caeteraeque arbores, ad quas vitesducerentur, ita vel in pedestri sermone dicerentur *maritari*, v. c. Colum. R. R. V. 6. v. ad V. 2. 10; docte poeta platanum *coelibem* dixit, cui vitis non adhaeret, quae vitibus iungendis apta non est, propter densas ramorum umbras. Exquisite igitur hoc unico epitheto discrimen declaratur illud: omnem hominum curam a vitibus ad platanos conserendas mox traductum iri, platanos brevi agros vitibus consitos occupaturas esse. Alii cum vet. Schol. exponunt: *evincet* numero, plures erunt platani quam ulmi, minus poetica ratione; minore etiam cum vi. Tum et seqq. immutatam penitus

Spargent olivetis odorem
Fertilibus domino priori:

Tum ſpiſſa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. Non ita Romuli

Prae-

tus rerum faciem deſignant. Plataneta autem poeta omnino pro viridariis poſuit, cum dilectu; quod iſta maxime arbor Romanis, Genio ſuo litantibus, (*genialis* inde Ovid. Met. X. 95. dicta) in deliciis eſſet. cf. ad II. 11. 13. — 6. *omnis copia narium*, quae naribus inſervit, parata eſt, multitudo rerum odorarum, h. l. flores omnis generis ſuaveolentes, cum virtute ita dicti, quod ſolus iſtorum fructus in odore eſt. Ineſt adeo ſuavis oppoſitio v. 8. — 7. *ſpargent*, diffundent in *olivetis odorem*, quam ornate, pro, occupabunt agros, qui olivis conſiti fuerant; ubi oliveta fuerant, ibi erunt violaria, myrteta ac flores omnigenae. — 8. unde utilitates redundarent in priorem dominum; cum ex iſto ſolo, quod nunc voluptatibus domini inſervit, uberrimi olim fructus perciperentur; graviter hoc adiectum. Si verba curate expendas, vix dubites, obverſatum fuiſſe hunc locum Quinctil. Inſt. Or. VIII. 3. *An ego fundum cultiorem putem, in quo mihi quis oſtenderit lilia et violas — quam ubi plena meſſis, aut graves fructu vites erunt? Sterilem platanum, conſasque myrtos, quam maritam ulmum et uberes oleas praeoptaverim?* — 9. Vbique daphnones erunt, laureta conſerentur, quae opacas et amoenas ambulationes praebeant. Suavis imago Romani, olim pulveris et ſolis patientiſſimi, nunc luxu diffluentis, et in lauri umbra laſcivientis. Praeclare ad eam declarandam adornata a poeta oratio. *Laurea* laurus *ſpiſſa ramis*, ſpiſſis, denſis ramis, πυκνόφυλλος, frondoſa *excludet*, arcebit ipſa hac ramorum denſitate ſolem, adeoque denſam umbram efficiet. Auſon. Moſ. 15. *conſertis per mutua vincula ramis — excluſum viridi caligine coelum.* Pro ſole docte ſunt *fervidi ictus*, θερμὰ ἡλίου τοξεύματα, (incert. apud Stob. in Floril. Grot. p. 393.) quatenus res fulgore aliquo colluſtratae *feriri*, *percuti*, ſplendor adeo, qui refulget, βιαζόμενα, teli inſtar emitti dicuntur. Frequentatae hinc loquendi formulae, ἡλίου βολαὶ (Eurip. Bacch. 458. Apoll. Rh. IV. 679.) *ictus*, *verbera ſolis*

(Lu-

Praeſcriptum et intonſi Catonis
Auſpiciis, veterumque norma.

Privatus illis cenſus erat brevis,
Commune magnum: nulla decempedis

Me-

(Lucret. V. 486. 612.) *tela diei* (Lucret. paſſim) et aliae. vid. Lambin.

v. 10. *ſqq.* Ac in hoc quidem quantum ab inſtitutis maiorum diſceſſimus! alia ſane exempla nobis maiores noſtri reliquere. Iam cuius ea vivendi eſt ratio, quam optimus quisque ſequendam ſtatuat, is *praeſcribit* quaſi vitae recte inſtituendae rationem, tradit exemplo ſuo recte agendi *praecepta*. Tum idem, qui exemplo ſuo praeit, *auſpex* h. dux et auctor rationis vivendi, agendi caet. dici poteſt. *Auſpicia* adeo ſunt exempla, pro norma habita, quae *praeſcribunt*, dant, ſuppeditant vitae regulas. Vtrumque hoc, vide quam docte poeta coniunxerit! *Non ita praeſcr. auſp. R. et Catonis*, aliter prorſus Romuli et Catonis nos agere iubent exempla; aliter iſti vixere, quos ſequi oportuerat, quorum vivendi ratio nobis pro norma eſſe debuerat. Atque haec ſimpliciſſima atque unice vera huius loci videtur explicatio, quam etiam, quae perſpicuitatis cauſſa adiecta ſunt, *veterumque norma*, confirmant. Alii *auſpicia* eſſe volunt leges h. l., quod ius auſpiciorum penes ſummum magiſtratum, a quo leges ferrentur, eſſet, vereque leges ſumtuarias ad aedificandum pertinentes, a Romulo et Catone latas, quas tamen ignorat antiquitas, vano molimine ex h. l. extorquere conantur. Praeclare vero *Romulo* deſignat poeta *paupertatem* iſtam *Romanam* (Iuven. IV. 246.) atque frugalitatem, qua resp. maxime aucta eſt, cum nondum *divitiae avaritiam et abundantes voluptates deſiderium per luxum atque libidinem pereundi perdendique omnia invexiſſent*, Liv. praef. extr. *Catonem* autem maiorem nominat, quod is labentem diſciplinam veterem luxuque diſſluentem civitatem morum atque cenſurae aſperitate continere conabatur. Prodita haec eius antiquae diſciplinae ſeveritas etiam corporis habitu, barbaque *intonſa*; unde *intonſus*. cf. I. 12. 41. — *veterum norma*, vivendi ratione, quae pro norma eſt, exemplo.

v. 13. Quorum *cenſus*, divitiae, opes *privatae*, res familiaris

Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton:

Nec

liaris cuiusque *brevis*, angusta, exigua erat, *commune* contra, τὸ κοινὸν, quod ad omnes pertineret, opes reip. *magnae*, immensae. — 14. Domus privatae non magnifice exstructae erant, aut splendide exornatae. Posterius hoc docte ita extulit poeta: nulla domus privata porticibus instructa erat, laudata ea aedificiorum parte. Iam observa ornatum in singulis. Pro porticu privati hominis est *porticus metata* (passive) quae metata est, cuius dimensio facta est *privatis decempedis*, privatorum hominum decempedis, quae adeo a privatis hominibus exstructa est. Praeclare ita spatium porticus amplissimum, pluribus decempedis descriptum, a poeta declaratur. Alii hanc vim in v. *metari* quaerunt, quod illud de castris et campis proprie adhibeatur, laudantque in hanc rem Priscian. VIII. p. 792. Sed is usum huius v. passivum tantam ex h. l. ostendit, et *metari* omnino est, metiri cuiusvis moduli spatium. *Prope publici operis* cryptoporticum suam vocat Plin. epp. II. 17. quae magnitudine et magnificentia ad publicas port. proxime accederet. Porro pro simplici verbo, nulla p. metata, descripa *erat*, docte poeta, designato uno porticuum genere: *excipiebat Arcton*, h. patebat versus Septentrionem, quae adeo clausa versus meridiem submoto solis calore. Boream admitteret, sicque media aestate frigus iucundum praeberet. Erant vero etiam, quae meridiem exciperent, h. quae versus meridiem apertae solem hiemis tempore tenerent; de quibus Iuven. VII. 183. Caeterum idem exquisitus τοῦ *excipere* usus est apud Lucan. II. 429. *Gallica rura videt, devexasque excipit Alpes*, de Luna oppido. Id. VI. 359. *Excipit adversos Zephyros et Iapyga Pindus.* Senec. ep. 55. *esse villam totius anni credo. Occurrit enim Favonio, et illum adeo excipit, ut Baiis neget.* Male Lamb. laudat Serm. I. 4. 134. Male etiam alii Arcton pro Borea, et hinc excipere Arcton pro, Boreae aditum facere accipiunt; vere quidem ad sententiam loci, quam tamen rectius ita e verbis elicias, ut *excip. A.* simpliciter sit obiacere Arcto, pertingere ad septentrionalem plagam, unde adeo Boreae liber est ad porticum accessus. — *opaca*, quae frigus inducit, gelida; docte translato a porticu ad Arcton epitheto. Cuius rationis poeticae parum memor Schol. Cruqu.

ad

Nec fortuitum ſpernere ceſpitem
Leges ſinebant, oppida publico

Sum-

ad hanc interpretationem delapſus eſt, nulla privatis domus erat, quae porticum haberet tantae latitudinis, ut poſſet ſufficere umbram, ſole vicino ſeptemtrionali plagae, tunc enim parviſſimae ſunt umbrae, quae quam contorta ſit, facile apparet. Alios autem, Arcton opacam privatis (tertio caſu) iungentes, non moramur.

v. 17 *ſqq.* Maiores enim noſtri privatim frugalitatis continentiaeque maxime rationem habebant; quae autem ad dignitatem ac maieſtatem imperii tuendam vim haberent, ea vero ut quam ſplendidiſſime apparrarentur, ſedulo curabant. Praeclare in hanc rem Cic. pro Flacc. 12. *Haec ratio ac magnitudo animi in maioribus noſtris fuit, ut, cum in privatis rebus ſuisque ſumtibus minimo contenti tenuiſſimo cultu viverent, in imperio atque in publica dignitate omnia ad gloriam ſplendoremque revocarent. Quaeritur enim in re domeſtica continentiae laus, in publica, dignitatis.* Idem pro Muraen. 36. *Odit populus Romanus privatam luxuriam, publicam magnificentiam diligit.* Generalem ſententiam iterum ſpeciali notione, e qua diverſitas iſta maxime intelligitur, declarat poeta. Aliter adornabantur aedes privatae, aliter publicae. Hae quidem quam ſumtuoſiſſime; illae quam minimo. *Leges non ſinebant*, legibus cautum erat, ne quis *ſperneret*, iubebant leges domibus exſtruendis adhiberi *ceſpitem*, quo et culmen tecti pararetur (*tuguri congeſtum ceſpite culmen* Virg. Ecl. I. 69.) et parietes inducerentur. — *fortuitum*, obvium, parabilem, vilem; oppoſ. materiae, quae magna cum difficultate atque impenſa conquiritur. Petron. carm. min. IV. 8. (Wernsd. Poet. min. IV. 296.) *At paries circa palea ſatiatus inani fortuitoque luto.* Senec. ep. 90. *Philoſophia haec, cum tanto habitantium periculo, imminentia tecta ſuſpendit? Parum enim erat, fortuitis tegi, et ſine arte et difficultate naturale ſibi invenire aliquod receptaculum. — Iſta nata ſunt, iam naſcente luxuria, in quadratum tigna decidere cae.* Exiguam autem caſam, vile tugurium ita deſignari a poeta patet vel ex oppoſitione aedificiorum publicorum. *Ceſpitem* ſimpliciter illud vocat Rutil. Itin. I. 555. *Exiguus rerum rectores ceſpes habebat, et Cincinnatos iugera pauca dabant.* Talem caſam deſcribit Seneca ep. laud.

Fun-

Sumtu iubentes et Deorum
Templa novo decorare ſaxo.

Furcae utrimque ſuſpenſae fulcie-ant caſam: ſpiſſatis ramalibus, ic fronde congeſta et in proclive liſpoſita decurſus imbribus quam-is magnis erat. Errant adeo, ui poſt Cruquii Schol. ſimpli-iter pro: in gramine recumbe-e, hocque ſimplicem ac ſine mbitione vitam veterum Ro-nanorum a poeta declaratum olunt. — 18. Eaedem con-ra iubebant *oppida publico umtu decorare*, urbem aedifici-s, publico ſumtu factis, exor-iari, aedificia, quae publico umtu fierent, opera pub'ica, ta exſtrui, ut urbi decori, orna-nento eſſent. Iam quam paullo bſcurius generaliter enuntiave-at poeta ſententiam, diſertius, anquam novam, more ipſi fami-iari, uno operum publicorum enere, quo pietatem ſimul anti-uorum Romanorum erga deos ſtenderet, declaratam ſubiicit: *t deorum templa decorare ſaxo*, xſtruere ſaxis, quo decor, ſplen-or iis accederet, templa ſplen-ide educere. — *novo*, cuius uſus minus frequens eſſet, quod privatis aedibus non adhiberetur. Nihil amplius. Alii de lapide quadrato, vel marmore cogitant, quod non neceſſe. Nam ſaxum novum ſimpliciter opponitur ceſpiti, qui vulgo aedificiis explendis inſerviebat. Caeterum in eo haerendum non eſt, quod de talibus legibus, quae ceſpitem privatis aedificiis, ſaxa autem publicis adhiberi iuberent, nihil conſtet; nam poeta ſpecialibus notionibus elocutus eſt, quod generalius erat: privatam luxuriam antiquitus cum legibus tum maxime cenſoriis animadverſionibus (ſic v. c. Ruſinum Fabricius cenſor Senatu movit, ob luxuriae notam, quod decem pondo libras argenti facti haberet, Gell. IV. 8.) circumſcriptam ſevereque coercitam fuiſſe. Privatas aedes earumque triclinia templis aequata queritur Manil. V. 507. *Nunc iam luxuriae pars, et triclinia templis concertant.* Adde Lucan. X. 111.

CAR-

CARMEN XVI.

ARGVMENTVM.

Ne aptus partium nexus in hoc carmine, quod verae ſapientiae praecepta tradit, cum Homio (Elem. crit. I. 37.) deſideretur, ſententiarum progreſſionem ita apud animum noſtrum informemus: Omnes quidem otium, tam corporis quam animi tranquillitatem, vitam adeo curis moleſtiisque vacuam exoptant, ſed non veram viam, qua ad eam pervenitur, ingrediuntur. Honorum divitiarumque, quae eam efficere ſomniant, inexplebili cupiditate laborant, nec intelligunt, animum ita curis, corpus autem laboribus continuo fatigari, quibus tamen ſe levatos quam maxime cupiant. Immo vero tranquillitatis verae unice capax eſt animus ſorte ſua qualicunque contentus, in qua tanto lubentius acquieſcit, cum recordetur, nullius hominis conditionem ab omni parte beatam eſſe poſſe, et huic bonum aliquod contingere, quo alteri carendum ſit; eidemque contra negari, quod alteri obtigerit. Illuſtrat hoc poeta Tithoni et Achillis, tum etiam ſuo et Groſphi exemplo. Oratio huius carminis numeroſa ac docta; imagines vividae, ſententiarumque in brevitate vis praecipua.

AD

AD GROSPHVM.

Otium Divos rogat in patenti
Prenſus Aegaeo, ſimul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis:

Otium

v. 1—8. Ordo ſententiarum: Vnusquisque *otium* h. vitam tranquillam curisque vacuam maximo ſtudio expetit. Quam cum in divitiarum honorumque ſplendore publica hominum reponat perſuaſio, congerendis comparandisque iſtis omnes vel cum vitae periculo operam navant maximam. Enimvero haecce nentiquam praeſtant vitae tranquillitatem caet. Praeclare contentiones ac ſtudia hominum, quibus ſe otium obtenturos ſperant, ſpecialibus picturis adumbravit poeta. Nauta ſ. mercator *prenſus* deprenſus tempeſtate in medio, altiſſimo mari; pro hoc cum dilectu, *in Aegaeo*, utpote procelloſiſſimo mari. Cf. III. 29. 65. — *patenti*, ubi latiſſime patet, alto, ubi nullum refugium eſt; auget periculi notionem. *Prendi* dicuntur nautae tempeſtate ſubito ingruente, ſatis nota ratione. Liv. XXI. 58. *tandem effuſo imbre, cum eo magis accenſa vis venti eſſet, ipſo illo*, quo deprehenſi erant, *loco caſtra ponere neceſſarium viſum eſt*. Chariton III, 2. Διονύσιος — *κατείληπτο ὑπὸ χειμῶνος* · ut Virgilii aliorumque poetarum loca taceam. Cf. Burm. ad Phaedr. IV. 24. 20. Noſtrum imitatus eſt Statius Theb. I. 370. *velut hiberno deprenſus navita ponto, cui neque temo piger, neque amico ſidere monſtrat luna vias, medio coeli pelagique tumultu ſtat rationis inops.* — *ſimulac*, ubi *nubes atra*, nubes atrae condidere, absconderunt, obduxerunt *lunam* et ſidera h. caelo nubibus obſcurato. Poſterius novo inſtruxit ornatu poeta. *Sidera fulgent*, apparent, in conſpectu ſunt, *certa nautis*, quae curſum certum faciunt nautis, ad quae nautae curſum dirigunt, quae duces ſunt navigationis. Sic *Helice certa* Val. Fl. V. 71. Tibull. I. 9. 19. *Duxunt inſtabiles ſidera certa rates*, ubi v. Broukh. Adiecta autem haec τῷ *prenſus*, perſpicuitatis cauſſa; tum egregie totam imaginem augent et exornant.

Otium bello furiosa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Grosphe, non gemmis, neque purpura venale, neque auro.

Non

v. 5. Alii militiam sectantur, ut, opulentiores inde facti, otio aliquando indulgere possint. Thracas et Parthos ad partes vocat, itaque affectos ait poeta, nescio quam bene; cum istis populis plane insita ac numquam intermissa tribuatur bellandi cupido, nullo nec parandarum opum nec otium nanciscendi excitata studio. At Romanis quaestuosa habebatur militia cum praemiis eius, auctisque stipendiis, maxime bellis civilibus, tum praeda ex hoste facienda; unde adeo ipsis otiose vivere liceret. Sed voluit forte poeta nihil amplius quam, etiam gentes vel maxime inquietas aliquando otium exoptare; atque sic satis apposite Thraces ac Medi a poeta memorati videri possint. Enimvero cum statim subiiciat, otium illud minime opibus parari, illudque adeo de sola animi tranquillitate accipi debeat, vix recte in medium productos dixeris istos populos, quibus tantum otia sine armis, h. vita laborum ac molestiarum expers aliquando curae cordique sit. Dicendum igitur, poetam in constituenda otii notione parum accurate versatum esse, et in priori membro de vita secum periculisque vacua; in posteriore autem de sola animi tranquillitate cogitasse; quam utique diversarum notionum coniunctionem, transitionemque minus concinnam doctamque, iure improbandam duxeris. — *Thrace*, Θρήϊκη, Thracia, quantumvis *furiosa*, μαινομένη, furens, effera *bello*, bellicosissima, etsi libenter bello Thraces detinentur, in armis vitam degunt; tamen aliquando *otium*, vacationem a militia, quietem praeoptant. Pervulgata satis immanis Thracum bellandi cupiditas; unde Ἄρεϊ κάτοχον γένος Thraca dixit Eurip. Hec. 1090. *Mavortiam Thracen* Stat. Ach. I. 201. — 6. *Medi*, Parthi *pharetra decori*, incincti, pharetram gestantes, sagittiferi; h. l. cum vi, qui semper in armis sunt, quos maxime bellum delectat; propter crebras ipsorum in fines Romanorum incursiones ac bella et cum his et cum finitimis gesta. — 7. Enimvero illud nullis opibus redimas, obtineas. Docte haec connexa cum antecedentibus. *non venale*, οὐκ ὠνητὸν (similis loquendi ratio in Epict. XII. 2. τοιοῦτον

malis.

Non enim gazae neque consularis
Submovet lictor miseros tumultus
Mentis, et Curas laqueata circum
Tecta volantes.

Vivi-

πωλεῖται ἀπάθεια, τοσούτου ἀταραξία) parari nequit *gemmis, purpura, auro*, rebus pretiosissimis, maxima opum affluentia animi tranquillitatem praestare nequit. *Purpuram* adeo pro divitiarum parte (v. ad II. 18. 8.) h. l. accipiendam suadere ipsa huius v. videtur collocatio; ob seqq. tamen, *gazae* et *consularis lictor* paene inducor, ut magistratus maiores, tum omnino maximas dignitates, imperia (I. 35. 12.) hoc vocabulo a poeta innui existimem. Esset adeo: neque divitiis, neque honoribus animi tibi compares tranquillitatem. Ad sententiam plane facit fragm. Ter. Varronis (in Anthol. Lat. Burm. I. p. 512.) *Non sit thesauris non auro pectus solutum. Non animis demunt curas ac relligiones Persarum montes, non atria diviti Crassi.*

v. 9—12. Docta inversione amplificatur anteced. vv. sententia, divitiis atque honoribus animi curas non cedere, pelli; imo iis augeri. Pro magnis opibus sunt *gazae*, ut I. 29. 2. et pro honoribus universis magistratus Romanus, consulatus. Iam pro vulgari: consulem dignitate sua neutiquam curis liberari, exsolvi, exquisitissimo ornatu ab insigni huius magistratus desumto poeta: *lictor consularis*, qui praecedens viam consuli munit, summovendo populo, neutiquam *summovet*, summovere, arcere a consule valet *tumultus mentis*, animi aegritudinem, curas *miseras* quae eum in tanto splendore misere affligunt, angunt, excruciant. Praeclara imago hominis externa specie fortunatissimi, vere autem, ob internas animi curas, infelicissimi. Iam observa verborum delectum. *Submovere* propr. vocabulum de lictore turbam populi dimovente, viamque consuli aperiente. Apposite, etiam ad sententiam, Senec. ep. 94. *Non est, quod tibi tranquillitatis tuae fastidium faciat ille, sub illis fascibus, purpura cultus: non est, quod feliciorem eum iudices, cui submovetur, quam quem lictor semita deiicit. Tumultus*, lectissimum h. l. vocabulum; nam et de turba hominum, forum ac vias obsidente, a lictore adeo submovenda in usu est, et animus tumultuari dicitur, graviori aliquo adfectu commotus, perturbatus,

Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum:

Nec

ſeu, ut vulgarior fert loquendi forma, curae tumultuantur (θορυβεῦσι μελεδῶναι Theocr. XXI. 5.) in pectore. Naevius apud Nonium et inde in Scriv. Collect. vet. trag. p. 45. *magni motus tumultus pectora poſſidet.* Ita *mentis tumultus* Lucan. VII. 183. et eiusd. libri v. 779. *animi tumultus* et *privatos tumultus*, affectus animi, ex oppoſ. *turbae populi*, dixit Veſtr. Spurinna II. 7. (Wernsd. Poet. min. III. 362.) Adde Claudian. in Ruf. I. 20. Alia exempla ſuppeditat docta Ruhnkenii nota ad Vellei. II. 79. Notionem rei optime explicat Seneca ep. 56. *Dum intus nihil tumultus fit, dum inter ſe non rixentur cupiditas et timor, dum avaritia luxuriaque non diſſideant, nec altera alteram vexet. Nam quid prodeſt totius regionis ſilentium, ſi affectus fremunt?* Suaviſſima adeo imagine *Tumultus* et *Curae* cogitandae tanquam turba, quae animum circumſtrepit, obſidet, impedit (v. ad I. 22. 11.) ne faſcium quidem terrore discutienda. — *Curae alatae* et alibi occurrunt; v. c. in Theognideis v. 707 - 8. Φροντίδες ἀνθρώπων ἔλαχον πτερὰ ποικίλ' ἔχουσαι, μειρόμεναι ψυχῆς εἵνεκα καὶ βιότου. Iam pro vulgari, opulentiores curis maxime excruciari, vividior erat imago: Curae commorantur in beatiorum palatiis, inſident aedes ſplendidas, et pro hoc, exquiſitiore ornatu et pictura, volant circa *tecta* triclinii *laqueata*, adeoque capiti hominis opulenti, in triclinio ſuo in luxum atque epulas perdite effuſi, imminent, inſtant; in exquiſitiſſimo convivii apparatu dives curis diſtringitur, maceratur. *Tecta* h. l. eſſe cubiculorum, maxime triclinionum, vel ex adi. *laqueata* intelligitur. Ita et Lucan. X. 112. *laqueataque tecta ferebat divitias, craſſumque trabes abſconderat aurum.* Triclinia enim quam ſumtuoſiſſime, maxime lacunari exornata erant. Iam *laquear*, ſ. lacunar erat tectum contignatione quadrata, cuius interſtitia vel auro inducta, vel opere fectili, vel picturis exornata erant. Senec. ep. 90. *Non tecta coenationi parabantur: nec in hunc uſum pinus aut abies deferebatur longo vehiculorum ordine, vicis intrementibus,* (plane ut Tib. II. 3. 43. *urbique tumultus portatur validis mille columna iugis*) *ut ex illa lacunaria auro gravia penderent.* Ad ſententiam III. 1. extr.

v. 13 — 16. Is demum *bene* beate ac tranquille vitam degit, qui

Nec leves ſomnos Timor aut Cupido
Sordidus aufert.

Quid

qui ſorte ſua, etſi mediocri vel adeo tenui contentus eſt, quem nulla augendae rei cupiditas vexat. *Parvum* de re mediocri, fortuna tenui, ut ſaepe alibi, v. c. Lucret. V. 1117. *Divitiae grandes homini ſunt, vivere parce aequo animo; neque enim eſt unquam penuria parvi*: appoſite etiam ad ſententiam poetae. Noſtrum expreſſit Claudian. in Ruf. I. 215. *Vivitur exiguo melius.* cf. Serm. II. 2. 1. Iunge autem: vivitur bene *illi*, is bene vivit, *cui pat.* caet. Peſſime alii: *vivitur parvo* (tertio caſu) *cui* caet. Iam illud *parvum* docte ſpeciali, poetisque frequentata paupertatis notione declaratum ſubiicitur a poeta. Vtrumque autem, et apparatum ſ. ſupellectilem curtam, et victum tenuem deſignat per *ſalinum* et *menſam tenuem*, tenui, vili cibo inſtructam, ſ. vili materia compactam; tum contentum eius atque ab omni luxu alienum animum per *ſal. paternum* (cf. V. 2. 3.); denique, ut paupertatem eius, non ſordidam illam, atque omnium rerum egenam, ſed mundam referret, ſalinum ipſi *ſplendere* ait in menſa tenui. Noſter Serm. I. 3. 13. *Sit mihi menſa tripes, et concha ſalis puri* caet. Leonid. Alex. XXX. 3. (Anal. Br. II. 196.) Αὐτάρκης ὁ πρίοβυς ἔχειν ἄλα καὶ δύο κρῖμνα. Perſ. III. 25. *rure paterno eſt tibi far modicum, purum et ſine labe ſalinum.* — 15. 16. *Nec* et cui non *Timor* caet. qui nec metu turbatur, ne bonis exuatur, neo augendarum rerum cupiditate inſatiabili tenetur; quae duo divitis avari animum miſere torquent. Pro hoc ſuavi imagine: *Timor* et *Cupido* ipſi non *auferunt*, intercipiunt, turbant *ſomnos leves*, ſomno leni ac placido perfruitur, animo eius nulla ſollicitudine perturbato. Cf. III. 1, 21. Senec. Herc. Oet. 644. *Ceſpes Tyrio mollior oſtro ſolet impavidos ducere ſomnos: aurea rumpunt tecta quietem, vigilesque trahit purpura noctes.* Spectat etiam huc fragm. Menandri in Stob. Floril. Grot. p. 391. (in Brunkii Gnom. p. 193.) ᾤμην ἐγὼ τοὺς πλουσίους — οὐ στένειν τὰς νύκτας, οὐδὲ στρεφομένους ἄνω κάτω οἴμοι λέγειν· ἡδὺν δὲ καὶ πρᾷόν τινα ὕπνον καθεύδειν, ἀλλὰ τῶν πτωχῶν τινα. νυνὶ δὲ καὶ τοὺς μακαρίους caet. — *ſordidus*, qui animum *ſordidum*, avarum arguit. *Sordes* enim animo tribuuntur, avaritiae labe coinquinato.

v. 17. Aureae plane ſententiae, brevitate maxime animum

Telluris iuven
Fulgen

Saturni veteris
Dices hiſtoriis

dinem proclivior fa
ἀκρατὴς γενόμενος
— 6-8. Nec Gigan
a me exſpectes. Ha
poeta per *Telluris iuv*
γηγενεῖς, Gigantas, *H*
nu, ab Hercule *dom*
ſtratos. Maximae i
partes datae Herculi
Adi vel Apollod. I.
II. 19. 21. — 8.
culum caet. orna
caelum eſcendere c
caelo affectantes.
a quibus (plane u
contremuit caelum
lum *tremuit peri*
rum incurſu per
extimuit, ne ab
retur, caelum.
miſcit, diis, in
in terrorem coni
an. de B. Get. 6
vem, turbante T
eſi, tremuiſſe f
caelo eſt *fulge*
Ζανὸς πολύχρο
Hippol. 69.)
Διὸς οἶκον ſin
pellat Theoc
Fulgorem n
fulgentibus
XI. 202.)

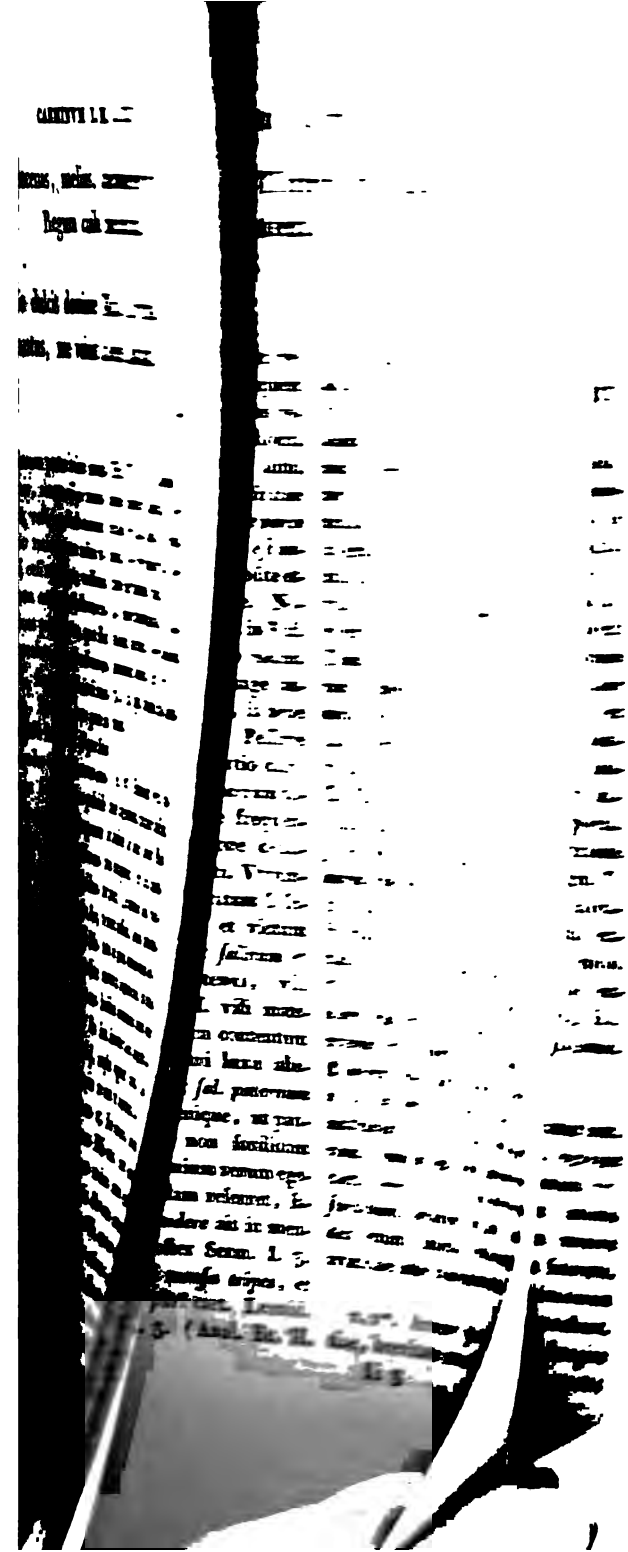

Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum:

Nec

seu, ut vulgarior fert loquendi forma, curae tumultuantur (θορυβεῦσι μελεδῶναι Theocr. XXI. 5.) in pectore. Naevius apud Nonium et inde in Scriv. Collect. vet. trag. p. 45. *magni motus tumultus pectora possidet.* Ita *mentis tumultus* Lucan. VII. 183. et eiusd. libri v. 779. *animi tumultus* et *privatos tumultus*, affectus animi, ex oppos. *turbae populi*, dixit Vestr. Spurinna II. 7. (Wernsd. Poet. min. III. 362.) Adde Claudian. in Ruf. I. 20. Alia exempla suppeditat docta Ruhnkenii nota ad Vellei. II. 79. Notionem rei optime explicat Seneca ep. 56. *Dum intus nihil tumultus sit, dum inter se non rixentur cupiditas et timor, dum avaritia luxuriaque non dissideant, nec altera alteram vexet. Nam quid prodest totius regionis silentium, si affectus fremunt?* Suavissima adeo imagine *Tumultus* et *Curae* cogitandae tanquam turba, quae animum circumstrepit, obsidet, impedit (v. ad I. 22. 11.) ne fascium quidem terrore discutienda. — *Curae alatae* et alibi occurrunt; v. c. in Theognideis v. 707 - 8. Φροντίδες ἀνθρώπων ἔλαχον πτερὰ ποικίλ' ἔχουσαι, μειρόμεναι ψυχῆς εἵνεκα καὶ βιότου. Iam pro vulgari, opulentiores curis maxime excruciari, vividior erat imago: Curae commorantur in beatiorum palatiis, insident aedes splendidas, et pro hoc, exquisitiore ornatu et pictura, volant circa *tecta* triclinii *laqueata*, adeoque capiti hominis opulenti, in triclinio suo in luxum atque epulas perdite effusi, imminent, instant; in exquisitissimo convivii apparatu dives curis distringitur, maceratur. *Tecta* h. l. esse cubiculorum, maxime tricliniorum, vel ex adi. *laqueata* intelligitur. Ita et Lucan. X. 112. *laqueataque tecta ferebant divitias, crassumque trabes absconderat aurum.* Triclinia enim quam sumtuosissime, maxime lacunari exornata erant. Iam *laquear*, s. lacunar erat tectum contignatione quadrata, cuius interstitia vel auro inducta, vel opere sectili, vel picturis exornata erant. Senec. ep. 90. *Non tecta coenationi parabantur: nec in hunc usum pinus aut abies deferebatur longo vehiculorum ordine, vicis intrementibus,* (plane ut Tib. II. 3. 43. *urbique tumultus portatur validis mille columna iugis*) *ut ex illa lacunaria auro gravia penderent.* Ad sententiam III. 1. extr.

v. 13 — 16. Is demum *bene* beate ac tranquille vitam degit, qui

Nec leves ſomnos Timor aut Cupido
Sordidus aufert.

Quid

qui ſorte ſua, etſi mediocri vel adeo tenui contentus eſt, quem nulla augendae rei cupiditas vexat. *Parvum* de re mediocri, fortuna tenui, ut ſaepe alibi, v. c. Lucret. V. 1117. *Divitiae grandes homini ſunt, vivere parce aequo animo; neque enim eſt unquam penuria parvi*: appoſite etiam ad ſententiam poetae. Noſtrum expreſſit Claudian. in Ruf. I. 215. *Vivitur exiguo melius.* cf. Serm. II. 2. 1. Iunge autem: vivitur bene *illi*, is bene vivit, *cui pat.* caet. Peſſime alii: *vivitur parvo* (tertio caſu) *cui* caet. Iam illud *parvum* docte ſpeciali, poetisque frequentata paupertatis notione declaratum ſubiicitur a poeta. Vtrumque autem, et apparatum ſ. ſupellectilem curtam, et victum tenuem deſignat per *ſalinum* et *menſam tenuem*, tenui, vili cibo inſtructam, ſ. vili materia compactam; tum contentum eius atque ab omni luxu alienum animum per *ſal. paternum* (cf. V. 2. 3.); denique, ut paupertatem eius, non ſordidam illam, atque omnium rerum egenam, ſed mundam referret, ſalinum ipſi *ſplendere* ait in menſa tenui. Noſter Serm. I. 3. 13. *Sit mihi menſa tripes, et concha ſalis puri* caet. Leonid. Alex. XXX. 3. (Anal. Br. II. 196.) Αὐτάρκης ὁ πρόβυς ἔχειν ἄλα καὶ δύο κρῖμνα. Perſ. III. 25. *rure paterno eſt tibi far modicum, purum et ſine labe ſalinum.* — 15. 16. *Nec* et cui non *Timor* caet. qui nec metu turbatur, ne bonis exuatur, neo augendarum rerum cupiditate inſatiabili tenetur; quae duo divitis avari animum miſere torquent. Pro hoc ſuavi imagine: *Timor* et *Cupido* ipſi non *auferunt*, intercipiunt, turbant *ſomnos leves*, ſomno leni ac placido perfruitur, animo eius nulla ſollicitudine perturbato. Cf. III. 1, 21. Senec. Herc. Oet. 644. *Ceſpes Tyrio mollior oſtro ſolet impavidos ducere ſomnos: aurea rumpunt tecta quietem, vigilesque trahit purpura noctes.* Spectat etiam huc fragm. Menandri in Stob. Floril. Grot. p. 391. (in Brunkii Gnom. p. 193.) ᾤμην ἐγὼ τοὺς πλουσίους — οὐ στένειν τὰς νύκτας, οὐδὲ στρεφομένους ἄνω κάτω οἴμοι λέγειν· ἡδὺν δὲ καὶ πρᾷόν τινα ὕπνον καθεύδειν, ἀλλὰ τῶν πτωχῶν τινα. νυνὶ δὲ καὶ τοὺς μακαρίους caet. — *ſordidus*, qui animum *ſordidum*, avarum arguit. *Sordes* enim animo tribuuntur, avaritiae labe coinquinato.

v. 17. Aureae plane ſententiae, brevitate maxime animum

Quid brevi fortes iaculàmur aevo
Multa? quid terras alio calentes
Sole

admodum ferientes! *Quid*, διὰ τί cur *fortes*, tanto cum nisu, tantopere *iaculamur*, appetimus *multa*, cur magnis consiliis tanta cum intentione imminemus, cur cogitationes nostras, augendarumque opum studium longe ultra vitae nostrae terminum extendimus, quasi aeternum victuri simus, *brevi aevo*, cum tamen brevissima nostra vita sit, in tam brevi, exiguo vitae spatio. *Iaculari* plane ut gr. τοξεύειν v. c. Eurip. Hec. 603. ἡμῖ ταῦτα μὲν γε νοῦς ἐτόξευσεν μάτην. Idem in Suppl. 745. ὦ κενοὶ βροτῶν, οἱ τόξον ἐκτείνοντες ὡς καιροῦ πέρι. Sic τόξον μερίμνης dixit incertus poeta apud Plutarch. de audiend. poet. c. XI. et inde in Excerpt. Grot. p. 925. Adde Lucian. Nigrin. §. 36. (T. I. p. 77.) et Hermot. §. 28. p. 768. Similiter Epictet. c. XV. μὴ ἐκβάλλε πόῤῥω τὴν ὄρεξιν, ubi v. Heyn. — 18. Nexus sententiarum: Cur tantopere aestuamus curisque atque aegritudine nosmet affligimus, quam frustra longinquis peregrinationibus susceptis dispellere conamur, quum animum ita adfectum ubique nobiscum circumferamus. Animi vitia, cupiditates, quae te patria expellunt circumaguntque, exsiirpandae sunt; has ubi compescueris, ubique gentium, animi ad εὐφροσύνην composito habitu, beate ac tranquille vives. Ad rem ac verba Seneca Ep. 28. *Admiraris, quod peregrinatione tam longa et tot locorum varietatibus non discussisti tristitiam gravitatemque mentis. — Quaeris, quare te ista fuga non adiuvet? tecum fugis.* Idem ep. 104. *Quid prodest, mare traiicere, et urbes mutare? si vis ista, quibus urgeris, effugere, non alibi ista oportet, sed alius.* et mox: *Nullam tibi opem feret iste discursus: peregrinaris enim cum affectibus tuis, et mala te tua sequuntur. Terrae calentes*, calefactae, illustratae *alio sole*, sub alio caeli cardine sitae adeoque remotae, dissitae. Scilicet ex antiqui sermonis simplicitate, quae cuique regioni caelum suum, adeoque et solem, sidera sua adsignat, ducta haec loquendi forma. Sic *Italum caelum* II. 7. 4. Sic Sarmatae, vagi antea, *sub uno caelo* a Domitiano *vivere* iussi apud Stat. Silv. IV. 7. 51. *Mutato evadere caelo* Sil. X. 420. Hinc *mutare diem*, h. aliud subire caelum, ubi dies aliter se habent (uti optime Grotius) Lucan. VIII. 217. et *alii Soles* Idem l. IX. 872. *patriae non arva requiro, Europamque, alios soles, Asiamque calentem.* Iam

Virg.

Sole mutamus? Patriae quis exsul
Se quoque fugit?

Scandit aeratas vitiosa naves
Cura: nec turmas equitum relinquit:
i.e. the mind is its own place. Ocior

Virg. Ge. II. 512. *alio patriam quaerunt sub sole iacentem.* Iam *mutamus terras longinquas* exquisita inversione doctaque brevitate dictum videri potest pro vulgari: mutamus terras nostras terris longe disiitis, remotis, h. adimus terras alias. Cf. ad I. 17. 2. Simplicius tamen et, si quid iudico, magis *ἐναργέστερον* videtur, *mutare terras* accipere pro, aliam ex alia adire terram, *ἄλλοτε ἄλλην γῆν ἀμείβειν* (Lucian. de Gymn. 18. T. II. p. 897.) terras remotissimas pererrare, animi inquieti aestu continuo circumagente. Sic *urbes mutare* in Senecae l. l. Lucret. IV. 460. *coelum mare flumina, montes mutare et campos pedibus transire videmur:* et magis appositе III. 1070. Si nossent homines aegritudinis causas, *haud ita vitam agerent — quaerere semper commutare locum, quasi onus deponere possit* animus. — *Patriae quis* caet. Enimvero is, qui patriam fugit, relinquit, alias aditurus regiones, num *se quoque fugit?* h. is animi sui aegritudinem ubique circumfert, curae cum isto peregrinantur. Seneca de Tranquill. 2. *Aliud ex alio iter suscipitur, et spectacula spectaculis mutantur, ut ait Lucretius:* Hoc se quisque modo semper fugit. *Sed quid prodest, si non effugit? sequitur se ipse, et urget gravissimus comes.* Lucretii locus est III. 1081. sqq. *Exul patriae* docte et plenius (ut *dux militiae* II. 7. 2.) pro simpl. *exsul*, et hoc pro, qui patria excedit, longinquam peregrinationem susceperus. Longam enim absentiam innuit hac voce poeta. *Exsulem hiemis* eadem virtute ciconiam dixit Petron. fragm. V. Praeclare autem servavit Horatius orationis colorem, ab exsilio petitum, v. *fugere*, quod itidem, ut gr. *φεύγειν* de exsilio poetis in usu est. Virg. Ecl. I. 1. 4. *Nos patriam fugimus*, et saepius alibi.

v. 21 — 24. Amplificatur iam, specialibusque picturis egregie repraesentatur proximorum vv. sententia. Hominem animo aegrum itinera, terra marive animi recreandi causa suscepta, non levant, eius aegritudinem neutiquam minuunt aut tollunt. Pro hoc vividissima imagine

Ocior cervis, et agente nimbos
Ocior Euro.

Laetus

poeta: Cura, tanquam perſona, ei, peregre ituro, adhaeret, ad latus ipſi eſt, eum comitatur, um adeo cum eo, mare traiecturo, *naves ſcandit*, navem conſcendit. Iam quaevis affectio, *πάθος*, vitium animi eſt, h. morbus; illa enim animus conſumitur, exeditur. Hinc animus, ita affectus, vitioſus, et ipſae affectiones, quae animum vitioſum reddunt, conficiunt, ut amor, aegritudo, cupiditates caet. docte *vitioſae* dicuntur. Sic *vitioſa libido* Noſtro eſt Epp. I. 1. 85. et h. l. *Cura vitioſa*. Neſcio tamen, an ſatis commode h. l. ita dicta ſit; abducimur enim ſic a perſona ad rem ſignificatam. — *aeratas*, aere munitas, roſtratas; ornat. — 22. ſeu terra iter faciat, continuo eum ſequitur. *Turmas* catervas *equitum*, equites *non relinquit*, eadem celeritate cum iis fugit, exaequat ipſorum curſum quamvis velociſſimum, non defetiſcendo. Iam *equites*, *equi* poſſunt ſimpliciter *navibus* videri opponi; ut adeo illo iter maritimum, hoc terreſtre declaretur; uti fere in loco ſimillimo III. 1. 39. *Timor et Minae ſcandunt eodem, quo dominus; neque decedit aerata triremi, et poſt equitem ſedet atra Cura*. I. 6. 3. pariter opponuntur *naves* et *equi*, et inde apud Flor. II. 2. *ille terreſter populus oſtendit, nihil intereſſe virtutis, equis an navibus, terra an mari dimicaretur*, ubi expungendum illud gloſſema: *terra an mari*. Poſſunt et *turmae equitum* proprie accipi de equitatu, omnino exercitu, cui ſe Cura audacter immiſcet. Lucret. II. 47. *Metus hominum Curaeque ſequaces nec metuunt ſonitus armorum, nec fera tela*. Ita vero audaciae magis quam velocitatis in Cura effingenda rationem a poeta habitam iure exſpectaſſe. Magis adeo appoſitum videtur, magiſtratum Romanum aliquem cogitare, qui, provinciam ſortitus, aut legatus eo miſſus, cum numeroſa comitum caterva eo proficiſcitur (v. Tibull. I. 3. in. Catull. X. XXVII. et XVI. 9.) vel omnino divitem Romanum, in magno comitantium frequentia villam aut aliam regionem petentem. Huic enim praeſto erant plures comites, plures caballi, *manni*, *aſturcones*, *toluterii* (Seneca ep. LXXXVII.) Noſter Serm. I. 6. 101. *ducendus et unus et comes alter, uti ne ſolus rusve peregreve exirem; plures calones atque caballi paſcendi*. Spectat huc Lucret. III. 1076.

Cur-

Laetus in praeſens animus, quod ultra eſt,
Oderit curare, et amara lento
Temperet riſu. Nihil eſt ab omni
Parte beatum.

Abs-

Currit agens mannos ad villam hic praecipitanter, auxilium tectis quaſi ferre ardentibus inſtans; oſcitat extemplo, — aut etiam properans urbem petit atque revifit. — 23. *agente* prae ſe, dispellente, vel excitante, cogente. Homer. Il. *μ.* 156. *νιφάδες — ἂς τ' ἄνεμος ζαὴς, νέφεα σκιόεντα δονήσας, τυρφελὰς κατέχευεν ἐπὶ χθονί*, h. *demiſſa tempeſtas ab Euro*, ut Horat. III. 17. 11. e quo ſimul, ut alios mittam, apparet, Eurum in illis regionibus crebrum procellis, poſteriorem adeo rationem priori praeferendam eſſe; etſi celeritatis notio alteram ſuadeat.

v. 25 — 27. Animus ab omni cupiditate liber ac *laetus in praeſens*, praeſenti, quod vivendum datur, tempore hilariter fruens *oderit curare* ne curet *quod ultra eſt*, *τὰ πόῤῥω* (uti ſaepe Pindarus) quae nondum attigimus, ne ſollicitus ſit de futuro. Verae hoc tranquillitatis fundamentum ſaepius ab Horatio inculcatum; veluti I. 9. 13. III. 29. 32. *quod adeſt, memento componere aequus*, III. 8. 27. *dona praeſentis cape laetus horas et linque ſevera* et alibi. — 26. *amara*, *τὰ πικρὰ*, acerba, iniucunda, adverſa animus *temperet*, comprimat, retundat, levet *riſu*, ita ut frontem ne corruget, malis ſuccumbat, adverſa nimis molliter ferat, adeoque animus adverſis, ſi quae incidunt, ne frangatur, ne contriſtetur. In hac quidem ratione nihil eſt, quod quemquam offendere poſſit. Exquiſitior tamen ac doctior haec altera, quae omnes intpp. fugit, in Horatio etſi et alibi obvia, qua *temperare* eſt miſcere, et *amara riſu temperare* adeo, triſtitiam hilaritate miſcere, in dolore laetitiam prae ſe ferre, aequo iniquam fortunam pati animo. Ita plane, unde ſua poeta hauſiſſe putandus eſt, in epigr. *ἀδεσπότῳ* DXXXI. (Anal. Br. III. 263.) *Ὁ τὸν πολυστένακτον ἀνθρώπων βίον γέλωτι κεράσας Νικαεὺς Φιλιστίων.* cf. IV. 12. 27. — *lento*, qui animum lentum, amaris non perturbatum, adeoque quietum declarat; docto epitheto. — 27. Nova ſententia, ita cum ſuperioribus connectenda: memor, ſecum reputans, nihil eſſe ab omni parte beatum, etiam for-

Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa Tithonum minuit ſenectus:
Et mihi forſan, tibi quod negarit,
Porriget Hora.

Te

tunatiſſimo ſua adeſſe incommoda. Ad ſententiam Eurip. fr. Sthenob. I. *οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ* cae. Laudant et Theognidea *Οὐδεὶς γὰρ πάντ' ἐστὶ πανόλβιος.* Adde eiusd. v. 170.

v. 29. Vltima iam inſignibus heroicae ac mythicae aetatis exemplis illuſtrat poeta. Mira virtus poetae h. l. cernitur cum in docta brevitate, qua illa extulit, tum in epithetis, in quibus tota ſententiae vis eſt, eorumque aptiſſima collocatione. Etiam oppoſitio, quae in his duobus exemplis eſt, magnam vim ad animum commovendum habet: Achilli maxima nominis claritas cum breviſſima vita: Tithono contra longa vita, ſed decrepito, contigit. *Achillem mors cita*, cito, in ipſo aetatis flore conſtitutum *abstulit*, ſed *clarum*, ut qui maximam fortitudine ſua gloriam adeptus eſſet; Achilli brevis, at glorioſiſſima obtigit vita. Reſpexit poeta Homer. Il. ε. 410 ſqq. Hinc *μινυνθάδιος, ἀκύμορος* eidem dictus Il. α. 417. et 505. — 30. *Tithonum minuit*, conſumſit, confecit vires eius, decrepitum fecit, *longa ſenectus*; Tithono quidem obtigit longiſſima vita, ipſa adeo immortalitas, a Iove ipſi ab Aurora obtenta (Hom. H. in Ven. 220 ſqq.) ſed hilaritatis expers, ſenio quippe obnoxia, quod Tithonum Iupiter *ἀθάνατον* quidem, non vero *ἀγήραον* feciſſet; id quod Aurora petere oblita fuiſſet. Hinc ille, *ὅτε δὴ πάμπαν στυγερὸν κατὰ γῆρας ἔκηεν, οὐδέ τι κινήσας μελέων δύνατ' οὐδὲ μάχεσθαι*, Hom. H. l. 253. 4. — 31. 32. Etiam alterutri noſtrum caſu aliquid obvenire poteſt, quod alter ardentiſſimis votis fruſtra obtinere ſtudeat. *Hora*, fortuna in horas varians (uti optime Ruhnken. ad Velleii. II. 18. p. 127.) Fors, mihi *porriget*, ultro deferet, non petenti dabit, *quod tibi negarit*, quod tu fruſtra votis expetieris, flagitaveris; forte mihi nec capienti nec ſperanti obtingent, quibus tu aegerrime careas, quae tu maxime deſideres. Modeſte ſic Horatius ſe ab omni cupiditate liberum, quaeque ſibi fortuna largiatur, grata manu ſumentem, Groſphum contra in maximis divitiis ulterioribus deſideriis laborantem oſtendit.

Te greges centum Siculaeque circum
Mugiunt vaccae; tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa; te bis Afro
Murice tinctae

Vesti-

v. 33. Iam, quo uterque beatus esset, quae diversa uterque bona nactus esset, perspicuitatis caussa subnectit poeta. Tu in summa opum affluentia vivis; ego vero pauper, at, quo me beatissimum praedico, facultate aliqua poetica polleo. Haud vulgari doctrina, ornatuque summo hanc sententiam instruxit poeta, adeo quidem, ut ipsi hi versus modestiam eius, qua tenuem admodum sibi obtigisse venam ait, egregie redarguant. Quo praeclaro artificio et alibi usus est poeta, v. c. I. 6. Iam divitias Grosphi docte enumerat per greges ovium, boum, equorum, et purpuram. Tum illud *tu possides*, vide quam docte et exquisite variaverit. Vivide enim et ad naturam rei *te circum mugiunt*, de magnis gregibus, late per agros pascentibus. Eodem ornatu Theocr. *id.* 36. Πολλοὶ δὲ — μόσχοι σὺν χεράεσσιν ἐμυκήσαντο βόεσσι. E nostro colorem duxit Stat. Silv. IV. 5. 17. *Non mille balant lanigeri greges, nec vacca dulci mugit adultero: unique, si quando, canenti mutus ager domino reclamat.* *Greges* puta ovium. De his adeo proprium erat, *balant te circum*, ut in Papiniano loco. Sed alii greges vaccarum intelligunt, et *Siculas vaccas* declarative a poeta subiici volunt. Praestat tamen prior ratio, altera doctior. Ovid. Met. IV. 634. *Mille greges illi, totidemque armenta per herbas errabant.* — *Siculae*, tanquam praestantiores. Sicilia enim pascuis nobilissima. Alii Grosphum saltus et agros in Sicilia habuisse ex h. l. cogunt; haud incommode, etsi, ut omnino hoc statuamus, vix necesse existimem. — *tibi* in tui commodum equa *tollit*, edit *hinnitum* (ut *tollere clamorem*, *vocem* et similia) luxuriatur, pascitur in pratis, pro vulgari: tibi sunt equae armentales, adeoque armenta equorum. — *Apta quadrigis*, forte antiquo et primario vocabuli significatu, pro, iuncta h. quae iungatur aliquando quadrigis in certamine curuli, per prolepsin. Simplicius tamen fuerit, *aptam* idoneam *quadr.* quae in certamine curuli adhibeatur, accipere. Ita *longis cursibus aptus equus* dicitur Ovid. ex P. I. 2. 86. Vtrovis autem modo equorum generositatem ita declarat poeta; nihil amplius.

Ar-

Veſtiunt lanae: mihi parva rura, et Spiritum Graiae tenuem Camenae Parca

Argutantur alii, nimis in orationis ornatu haerentes. — 35. tu purpura amiciris, purpuratus incedis. *Te lanae veſtiunt*, lana veſtit *bis tincta*, infecta *murice*, ſucco muricis, h. colore purpureo. Murex e genere teſtaceorum, qui ad Phoenices (hinc *Tyrius* V. 12. 21. Ovid. A. A. III. 170. *Sidonius* Tibull. III. 3. 18.) Africae (ut h. l. Adde Epp. II. 2. 181. Ovid. Faſt. II. 318.) et Laconicae litora capiebatur. Bis eius ſucco lana tingebatur, quo ea colorem nigricantem traheret, qui, pretioſior quippe, veteribus maxime in deliciis erat.

v. 37 — 40. Praeclare Muſam ſuam immenſis Groſphi divitiis opponit poeta, hacque virtute ſe eidem felicitate, ſi non ſuperiorem, parem ſaltem haberi vult. Horatio hic et II. 18. init. ante oculos fuit carmen Bacchylidae, cuius fragm. ſervavit Athen. XI. p. 500. Anal. Br. I. 152.) Οὐ βοῶν πώρεστι σώματ', οὔτε χρυσὸς, οὔτε πορφύρεοι τάπητες· ἀλλὰ θυμὸς εὐμενὴς, Μοῦσα τε γλυκεῖα. Iam pro vulgari „mihi obtigerunt“ antiqua notione poeta ſibi a Parcis iſta tributa ait. Parcae enim naſcentis cuiusque ſortem non tantum praedicere, ſed ipſae cuique adſignare, dare, credebantur. Iam quae fatali quadam neceſſitate cuique in vita contingunt, conditio cuiusque, tam bona quam mala, adeoque non ſolum opes atque honores, ſed et egeſtas, aerumnae, et miſeriae; tum corporis atque animi dotes vel divinitus vel a Parcis diſpenſari putabantur. Parcae adeo cum paupertatem ſuam tum facultatem poeticam acceptam refert Horatius h. l.; non vero Muſis, quas indocte quidam intelligendas ſtatuunt; ut aliorum commenta ſileam. Apte Lamb. laudat Pind. Ol. 9. 38. εἰ σύν τινι μοιρίδίῳ παλαίμᾳ ἐξαίρετον Χαρίτων νέμομαι κῶπον. Magis tamen huc ſpectat Nem. 5. 66. ἐμοὶ δ' ὑποίαν ἀρετὰν ἔδωκε Πίτμος ἄναξ, εὖ οἶδ' ὅτι χρόνος ἵππων πεπρωμένων τελέσει. quem locum Horat. obverſatum h. l. paene crediderim. Iulian. Miſop. 337. Ἀνακρέοντι τῷ ποιητῇ κλλὰ ἐποιήθη μέλη χαρίεντα, τρυφῆν γὰρ ἔλαχεν ἐκ Μοιρῶν. — *non mendax*, verax, perpetuo Parcarum epitheto, quatenus ipſarum decreta mutari nequeunt. — *parva rura*, agellum Sabinum. — 38. *Spiritum tenuem Graiae Camenae*, aliquid facultatis poeticae, qua poetae lyrici Graeci exſplenduerunt, poeſin lyricam,

Parca non mendax dedit, et malignum
Spernere vulgus.

yricam, facultatem pangendi yrica, ad Graecorum exempla acta. *Spirare, ſpiritus* ſollennia de vi ingenii poetica, niſuque altiore. Noſter IV. 6. 29. 30. *Spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem carminis nomenque dedit poetae.* cf. IV. 4. 24. Stat. Theb. I. 17. *quando Itala nondum ſigna nec Arctoos auſim ſpirare triumphos.* Idem Silv. V. 3. 10. *Ibam altum ſpirans.* Alcaeus Meſſ. V. 3. (Anal. Br. I. 487.) Δωρόθεος γοερὸν ἔνεπε Δαρδανίδας — ἔπνεε δ' ἵππου ἔργματ' ἀειζώων ἀψάμενος χαρίτων. Dioſcorid. XXV. (Anal. Br. I. 499.) Σαπφὼ, σὺν Μούσαις ἦ ῥα σὲ Πιερίσιν ἢ Ἑλίκων εὔκισσος, ἵνα πνείουσαν ἐκαίνυεις, κοσμεῖ. — *et malignum ſpernere vulgus*, ſicque effecit, ut deſpicere poſſem turbam invidam, invidos, h. invidia me ſuperiorem, *maiorem* (ut II. 20. 4.) conſtituit, maximam mihi e poeſi lyrica famam conciliavit. Adiecta adeo haec ad exornationem ſuperioris ſententiae. Pedeſtris oratio ita iungebat: Parca facultatem poeticam mihi tribuit, qua maxime glorior, qua maximam famam conſecutus ſum.

Veſtiunt lanae: mihi parva rura, et
Spiritum Graiae tenuem Camenae

Parca

Argutantur alii, nimis in orationis ornatu haerentes. — 35. tu purpura amiciris, purpuratus incedis. *Te lanae veſtiunt*, lana veſtit *bis tincta*, infecta *murice*, ſucco muricis, h. colore purpureo. Murex e genere teſtaceorum, qui ad Phoenices (hinc *Tyrius* V. 12. 21. Ovid. A. A. III. 170. *Sidonius* Tibull. III. 3. 18.) Africae (ut h. l. Adde Epp. II. 2. 181. Ovid. Faſt. II. 318.) et Laconicae litora capiebatur. Bis eius ſucco lana tingebatur, quo ea colorem nigricantem traheret, qui, pretioſior quippe, veteribus maxime in deliciis erat.

v. 37 — 40. Praeclare Muſam ſuam immenſis Groſphi divitiis opponit poeta, hacque virtute ſe eidem felicitate, ſi non ſuperiorem, parem ſaltem haberi vult. Horatio hic et II. 18. init. ante oculos fuit carmen Bacchylidae, cuius fragm. ſervavit Athen. XI. p. 500. Anal. Br. I. 152.) Οὐ βοῶν πάρεστι σώματ', οὔτε χρυσὸς, οὔτε πορφύρεοι τάπητες· ἀλλὰ θυμὸς εὐμενὴς, Μοῦσα τε γλυκεῖα. Iam pro vulgari „mihi obtigerunt" antiqua notione poeta ſibi a Parcis iſta tributa ait. Parcae enim naſcentis cuiusque ſortem non tantum praedicere, ſed ipſae cuique adſignare, dare, credebantur. Iam quae fatali quadam neceſſitate cuique in vita contingunt, conditio cuiusque, tam bona quam mala, adeoque non ſolum opes atque honores, ſed et egeſtas, aerumnae, et miſeriae; tum corporis atque animi dotes vel divinitus vel a Parcis dispenſari putabantur. Parcae adeo cum paupertatem ſuam tum facultatem poeticam acceptam refert Horatius h. l.; non vero Muſis, quas indocte quidam intelligendas ſtatuunt; ut aliorum commenta ſileam. Apte Lamb. laudat Pind. Ol. θ. 38. εἰ σύν τινι μοιριδίῳ παλάμᾳ ἐξαίρετον Χαρίτων νέμομαι κᾶπον. Magis tamen huc ſpectat Nem. δ. 66. ἐμοὶ δ' ὁποῖαν ἀρετὰν ἔδωκε Πότμος ἄναξ, εὖ οἶδ' ὅτι χρόνος ἕρπων πεπρωμένων τελέσει. quem locum Horat. obverſatum h. l. paene crediderim. Iulian. Miſop. 337. Ἀνακρέοντι τῷ ποιητῇ πολλὰ ἐποιήθη μέλη χαρίεντα, τρυφᾶν γὰρ ἔλαχεν ἐκ Μοιρῶν. — *non mendax*, verax, perpetuo Parcarum epitheto, quatenus ipſarum decreta mutari nequeunt. — *parva rura*, agellum Sabinum. — 38. *Spiritum tenuem Graiae Camenae*, aliqud facultatis poeticae, qua poetae lyrici Graeci exſplenduerunt, poeſin lyricam,

Parca non mendax dedit, et malignum
Spernere vulgus.

yricam, facultatem pangendi yrica, ad Graecorum exempla acta. *Spirare, ſpiritus* ſollenia de vi ingenii poetica, niſuque altiore. Noſter IV. 6. 29. 30. *Spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem carminis nomenque dedit poetae.* cf. IV. 4. 24. Stat. Theb. I. 17. *quando Itala nondum ſigna nec Arctoos auſim ſpirare triumphos.* Idem Silv. V. 3. 10. *Ibam altum ſpirans.* Alcaeus Meſſ. V. 3. (Anal. Br. I. 487.) Δωρόθεος γοερὸν ἔνεπε Δαρδανίδας — ἔπνει δ' ἵππου ἔργματ' ἀειζώων ἀψάμενος χαρίτων. Dioſcorid. XXV. (Anal. Br. I. 499.) Σαπφὼ, σὺν Μούσαις ἦ ῥα σὲ Πιερίσιν ἢ Ἑλίκων ἐνίσσος, ἵνα πνείουσαν ἐκείναις, κοσμεῖ. — *et malignum ſpernere vulgus*, ſicque effecit, ut deſpicere poſſem turbam invidam, invidos, h. invidia me ſuperiorem, *maiorem* (ut II. 20. 4.) conſtituit, maximam mihi e poeſi lyrica famam conciliavit. Adiecta adeo haec ad exornationem ſuperioris ſententiae. Pedeſtris oratio ita iungebat: Parca facultatem poeticam mihi tribuit, qua maxime glorior, qua maximam famam conſecutus ſum.

CARMEN XVII.

ARGVMENTVM.

Maecenatem, vitae amantissimum, (refert eius turpissimum votum, quo et debilitatem non recusabat et deformitatem, et novissime acutam crucem, dummodo inter haec mala spiritus prorogaretur, Seneca ep. 101.) quem adversa valetudo, qua saepius, maxime per extremos vitae annos tentatum fuisse constat, (Plin. VII. 52. Quibusdam perpetua febris est, ut Cilnio Maecenati) misere excruciaret, mortisque instantis metu plane conficeret, Horatius hoc carmine ab hac cogitatione abducere, vitaeque longioris spe hac fere argumentatione, quae quidem ad animum aegrum mortisque metu conturbatum satis efficax esse debuit, erigere conatur: Dii omnino nolunt, ut tu prius obeas; imo, ut eodem utercque die moriamur. (Mollissimo haec cum amoris affectu declarat poeta v. 1 — 16.) De quo minime dubitandum videtur, quum simillima utriusque nostrum fata fuerint, adeo quidem, ut nobis unam eandemque genesin obtigisse plane persuasus sim; e quo ipso necessario sequitur alterum hoc, nobis eundem vitae terminum a fatis constitutum esse. Praeclare vero poeta in fine simile utriusque mortis periculum, e quo servati fuerint, commemorat,

quo

quo animum eius a maerore abduceret, novaque recuperandae valetudinis ſpe erigeret. Regnat in hoc carmine, maxime initio eius, ſummus tenerrimi amoris ſenſus, qui ſe plane ad Maecenatis ingenium atque animum accommodat. Hunc enim aſtrologicis rebus multum tribuiſſe, vel inde probabile videtur, quod eius geneſin poeta v. 22. commemorat.

AD MAECENATEM.

Cur me querelis exanimas tuis?
Nec Dis amicum eſt, nec mihi, te prius
Obire, Maecenas, mearum
Grande decus columenque rerum.

Ah!

v. 1. Initio ſtatim carminis tenerrimus amoris, ~~quo adversam~~ ~~Deos~~ ~~id~~ nolle, miro acumine ſam Maecenatis valetudinem molliuſcule ferebat Horatius, erumpit affectus. Cur me *exanimas*, occidis, enecas h. excrucias, angis *querelis tuis*, de morte tibi inſtante, ſenſu molliſſimo pro, vanae iſtaec tuae ſunt querelae, quod morti proximus ſis, quod vita nunc tibi excedendum ſit. *Exanimare, enecare* (Terent. Andr. IV. 1. 36.) *occidere* (V. 14. 5.) de iis, qui quocunque affectu animum alicuius penitus conturbant, ut ſui amplius compos non ſit; plane ut gr. ἀποκτείνειν, ἀποκναίειν. V. Valken. ad Eurip. Hippol. 1064. *Animus* contra *redditur*, vanescente metu, ſollicitudine caet. — 2. Quandoquidem *non amicum eſt Diis, οὐ φίλον θεοῖς ἐστὶ* (de graeca hac loquendi forma v. Lamb. h. l. et Muret. Var. Lect. II. 13.) non placet Diis, Deorum e voluntate non eſt, in fatis non eſt, te prius obire. Adiecta adeo haec, quo vanum eius timorem argueret; tum poeta inde ponit, quod eorum utriusque fata eſſent ſimillima, ſibi adeo eodem tempore mors oppetenda ſit, quam tamen nunc non videat, cur pertimeſcat ſibi propinquam. Quae ſane argumentatio in Maecenate, mortis timidiſſimo, cuius rei, niſi aliunde conſtaret, ipſae eius querelae (v. 1.) fidem faciunt, adeoque omnibus, quae ipſi vitae longioris ſpem oſtenderent, vacivas aures praebente, vim aliquam habere poterat. Peſſime autem voluntatem hanc Deorum ex ſua cogere poetam ſtatuunt intpp. — *nec*, etiamſi Dii nolint, mihi *amicum*, ſtatutum eſt, tibi ſuperſtitem eſſe. Docte ſic parat transitum ad vv. ſqq. ſententiam. — 4. *decus* v. I. 1. 2. *Columen mearum rerum*, in quo omnes meae res, ac fortunae repoſitae ſunt, quo adeo mortuo nihil amplius eſt, cur vitam ulterius expetendam exiſtimem. Cauſſam adeo, praeter tenerrimi amoris

Ah! te meae ſi partem animae rapit
Maturior vis, quid moror altera?
Nec carus aeque, nec ſuperſtes
Integer. Ille dies utramque
Ducet

amoris teſtificationem, continet, cur ipſi ſecum mori conſtitutum ſit.

v. 5. Inſurgit atque emolleſcit penitus poetae affectus mortis, quae a Maecenate eum diſiunctura ſit, cogitatione. Si *vis* leti (ut II. 13. 20.) *neceſſitas leti* (I. 3. 33.) *mors indomita* (II. 14. 4.) *maturior rapit*, docte pro, mors te maturius, citius quam me rapit, ſi maturius obieris, quam ego. Male alii vim maturiorem de morte immatura capiunt. *Partem*, dimidium *animae meae*, uti Virgilium ſuum Horatius vocat I. 3. 8. — 6. *Quid* ego, *altera*, cuius dimidia tantum animae pars reſtat, amiſſa te altera, defuncto te, *moror*, amplius vivo, qui ego ſine te amplius vivere poſſim? 7. — Siquidem *non aeque* ac antea, cum tu, pars mei melior, ſupereſſes, *carus* mihi futurus ſim, vitam non amplius iucundam ducam. Sic Statius *partem animae ſuae meliorem* Metium vocat Silv. III. 2. 7. Blandius autem, aut exquiſitiore ratione vix efferri potuit, quanti Maecenatis amicitiam faceret poeta. — *non ſuperſtes integer*, amiſſa altera animae parte. Fatendum ſane, poſt antecedentia haec ultima enervia videri, et acumen, quod ſubeſt, admodum languere. Sed et graeci poetae in hac teſtificandi amoris formula exornanda atque ad prima ſua ſtamina revocanda mire ſibi placuerunt frigidumque quendam luſum captarunt. Vide Callimachi loca ad I. 3. 8. adducta; adde Theocr. XXIX. 4. *οὐχ ὅλας φιλέειν μ' ἐθέλησθ' ἀπὸ καρδίας· γινώσκω. τὸ γὰρ ἥμισυ τᾶς ζοίας ἔχω, ζᾷ τὰν σὰν ἰδίαν, τὸ δὲ λοιπὸν ἀπώλετο.*

v. 8. Ille dies, quo tu morieris, *utramque*, utriusque noſtrum *ruinam* caſum *ducet*, uterque eodem die ruemus, occumbemus, moriemur. Proprie erat: tu occumbens duces ruinam, me tecum trahes, una occidam; imagine ab aedificio ducta; quod, ſolutis compagibus ac iuncturis collabitur. Virg. Aen. II. 465. *ea lapſa repente ruinam cum ſonitu trahit.* Claudian. de R. P. III. 379. *pariter traxere ruinam — campoque recumbunt.* Id. in Phoen. 33. *pinus ſeram ponderibus*

Ducet ruinam. Non ego perfidum
Dixi ſacramentum: ibimus, ibimus,
Vtcunque praecedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.

Me

pronis tractura ruinam. Alii *ducet* pro, adducet, dictum volunt, parum docte. — 9. *Dixi ſacramentum*, iureiurando me obſtrinxi, *perfidum*, quod fallerem, ſancte adiuravi tibi, me numquam te deſerturum. *Dicere ſacramentum* verba ſollennia de iuramento militari, ſatis accommodata h. l. Nam uti milites iurabant, ſe numquam deſerturos militiam; ita iuraverat Horatius, ſe Maecenatem haud derelicturum. — 10. *ibimus, ibimus*, geminatum, graviter aſſeverantis eſt, pro vulgari, ſequar te, *utcunque*, ſtatim ſimul ac *praecedes*. Color orationis itidem petitus a ſacramento militari. Nam ut militum erat, ducem et ſigna ſequi, quocunque tenderent, ita Horatius Maecenatem praecedentem tamquam ducem illico ſecuturum ſe ſpondet. — 12. 12. *parati*, *πρόθυμοι*, *carpere* ad carpendum, haud cunctanter carpturi *iter comites* una, tecum, comitaturi te in *ſupremo itinere*, ad loca infera. *Ire ad inferos* pervulgata imagine dicitur pro, mori. Vide ad I. 4. 17. Nobilitavit eam poeta, dicendo, *ſupremum* iter carpere. Similiter Sophocles Antig. 818. Ὁρᾶτε μὲ — τὸν νεάταν ὁδὸν στείχοῦσαν, νέατα δὲ φέγγος λεύσσουσαν ἀελίου. Simmias Rhod. IV. 4. (Anal. Br. I. 204.) ὤχεο γὰρ συμάσιος εἰς Ἀχέροντος ὁδόν.

v. 13. Nullis terriculis, ne horrendis quidem Tartari monſtris in hoc itinere obiectis me a te divelli patiar, conſtanter tibi adhaerebo. Animo igitur praecipit poeta, quae ſe poſt mortem a Maecenatis conſortio disiungere poſſint. Generaliter hanc amoris obteſtationem ab intpp. accipi video, quaſi vivus videnſque monſtris iſtis ſe ceſſurum neget; quod, ne quid gravius dicam, admodum ieiunum foret. Sed cogitandum, Chimaeram et alia monſtra in aditu ad Vmbrarum loca a poetis collocari, etiam a Virgilio Aen. VI. 285-289. Tum et Centimanis, e quibus poeta *Gygen* (Virgil. l. l. *Briareum*) commemorat, in Orci veſtibulo ſedem adſignarunt poetae; etſi Heſiodus eos in Tartari faucibus collocet Theog. 734. ἔνθα Γύγης, Κόττος τε καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος ναίουσιν, φύλακες πιστοὶ

Me nec Chimaerae ſpiritus igneae,
Nec, ſi reſurgat centimanus Gyges,
Divellet unquam. Sic potenti
Iuſtitiae placitumque Parcis,
Seu Libra, ſeu me Scorpius adſpicit
Formidoloſus, pars violentior
Na-

πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο. quem alibi Virgilius (VI. 574. *Cernis, cuſtodia qualis veſtibulo ſedeat?* ſc. Centimanorum) in talibus figmentis ſibi parum conſtans (ita et Hydrae diverſam a priore v. 287. ſedem dat v. 576.) ſecutus videri debet. Proclive adeo fuit, ut poeta in hoc phantaſma, quod Vmbris loca infera intrantibus obiiceretur, incideret, quum ſe nullo terrore ac periculo vel praeſentiſſimo ab hoc conſilio deductum iri declaraturus eſſet. Similiter de Hercule, Orcum ingreſſo, Virg. Aen. VIII. 298. *Nec te ullae facies, non terruit ipſe Typhoeus arduus, arma tenens; non te rationis egentem Lernaeus turba capitum circumſtetit anguis.* Iam pro vulgari, *Chimaera* ignem ſpirans, exquiſitius ac fortius erat, Chimaerae ſpiritus igneus; pro quo doctiore ratione eſt *Chimaerae igneae ſpiritus*, Χίμαιρα πῦρ πνέουσα, *flammis armata*, ut Virg. Aen. VI. 288. — 14. *Gyges centimanus*, ἑκατόγχειρ, nota ratione. — *ſi reſurgat*, ſeſe mihi obiiciat, manus intentet, vim paret. Sequitur adeo poeta eos, qui Centimanos fulmine in Tartarum detruſos, perhibuerant. Iacebant adeo proſtrati in Tartaro; uti fere *Titaniam pubem fulmine delectam in imo fundo volvi* h. exanimes iacere narrat Virgil. Aen. VI. 581. Apte adeo *reſurgat*, ut *Typhoeus arduus*, erectus, reſurgens in ſimili loco Virg. Aen. VIII. 299. — 15. 16. Similis forma Homerica, Il. β. 116. οὕτω που Διὶ μέλλει ὑπερμενέϊ φίλον εἶναι. *Sic placitum*, conſtitutum eſt *Iuſtitiae*, Δίκῃ, tanquam Deae; hinc *potenti*, cuius decreta, ut Parcarum, immutabilia ſunt. In proſa ſimpliciter erat: ita conſentaneum, ita ius fasque eſt pro noſtra amicitia; *placitumque Parcis*, quod ipſum fata decreverunt. Caeterum haec ῥῆσις non tam ad proxime antecedentia, quam ad univerſam ac primariam poetae ſententiam ſpectat: in fatis eſt, nos uno eodemque tempore mori.

v. 17. Ac de hoc (ſc. quin uno eodemque tempore moritu-

Natalis horae, ſeu tyrannus
Heſperiae Capricornus undae:

Vtrumque noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum. Te Iovis impio

Tu-

ri ſimus) dubitationem plane eximit caſuum atque eventorum, quae utrique noſtrum acciderunt, ſimilitudo; cuius quidem cauſſas in conſenſu ſideris noſtri natalitii latere exiſtimo. Iam quum inde mortis etiam tempus definirent genethliaci, facile intelligitur, quantam iſta ad Maecenatis animum huic ſuperſtitioni alligatum vim habere debuerit argumentandi ratio. Pro vulgari: quaecunque mea genefis ſit, quodcunque ſidus fuerit, ſub quo natus ſum, docta ſiderum enumeratione poeta: *Seu Libra me adſpicit*, adfulget mihi, vim in me habet, utpote ſidus, quod natali hora emerſerit. Huius enim, vis in horoſcopo reliquis, certa aliqua caeli parte ab eo diſtantibus, aut e regione oppoſitis, praevalere credita. Eſt adeo: *ſeu Libra* ſidus meum natalitium eſt, *ſeu Scorpius*. — *formidoloſus*, adſpectu terribilis, formidabilis, Scorpii ſidus *κακοποιὸν*, ornatu a noxia huius animalis natura petito. Ita *Scorpius minitans ictu* eſt in Anthol. lat. Burm. T. II. p. 317. — *Pars natalis horae* ſ. genituraè dicitur, quia plures ſtellae obſervabantur, earumque intervalla, quibus cum inter ſe tum ab aſtro primario diſtabant, notabantur; quae notatio horoſcopus dicebatur. Iam quum Scorpius in noxiis haberetur, ſidus autem, quod in ipſa natali hora emergeret, caeteris efficacius putaretur, docte poeta Scorpii ſidus natalitium *partem* appellat *violentiorem*, quae vim reliquorum, quae geneſin efficiunt, beneficam frangit, ac hebetat. — 19. 20. *Capricornus tyrannidem* exercet, dominatur *undae Heſperiae*, fluctibus maris occidentalis, quatenus ortus eius (qui incidit in a. d. XVI. Cal. Ian.) et occaſus (a. d. VIII. Id. Iul.) maximas procellas excitare credebatur. Vid. ad I. 3. 15. Propert. IV. 1. 107. *Quid moveant Piſces, animoſaque ſigna Leonis, lotus et Heſperia quid Capricornus aqua.* Vnde *aquoſus* dictus in Anthol. Lat. II. p. 315. et *νότιος, χαλαζόεις* Nonno. Caeterum ſalutares (Libram) et noxias (Scorpium et Capricornum) ſtellas memorat poeta, cum quod utrarumque vi cuiusque fere genefis temperatur.

Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucrisque Fati

Tardavit alas, quum populus frequens
Laetum theatris ter crepuit ſonum:

Me

retur, tum quod utraeque Maecenatis genituram, ad quam ſuam plane accommodat, efficerent.

v. 21. Quodcunque tandem ſidus fuerit, quaecunque in hora mea natali coniunctio; ea certe tuae geneſi ſimillima fuerit, neceſſe eſt; quandoquidem par fere fatum uterque habuimus, et in discrimen mortis adducti, et inde ſervati. Iam quum Horatius arboris *ictu* prope *funeratus* (III. 8. 7.) fuiſſet, nimis anxie caſus utriusque ſimilitudinem rimari atque exigere putandi ſunt intpp., qui ideo idem fere Maecenati periculum intentant, eumque vel in aliquo ſpectaculo (ita Maſſon. p. 356.) vel ipſa theatri ruina vel denique conſpiratione adverſus eum facta (ut Cruq.) vitae discrimen adiiſſe contendunt. Caeterum Maecenatis geneſin non plane ſuam facit Horatius, ſed diverſae tantum poteſtatis ſtellis, tam noxiae quam ſalutaris, ſimiliter ita temperatam fuiſſe contendit, ut ſalutares noxiis praevalerent, vimque harum retunderent. In verbis, *noſtrum incredibili modo conſentit aſtrum*, orationem admodum ad pedeſtrem normam depreſſam videri, notarunt iam alii; ſed ſunt quaedam, per ſe tenuia, quae nullis machinis ad dignitatem poeticam extollere valeas, ſiquidem veram iſtorum notionem repraeſentare velis. Peccant adeo, qui vano quodam tumore, verborumque inani ſtrepitu nobilitatem talibus adſtruere conantur. — 22. In Maecenatis adeo genitura praeſidebat Saturni ſidus *impium*, peſtiferum, exitioſum, *grave* (Propert. IV. 1. 106. adde Apulei. Florid. p. 124. Bip.) cuius tamen vis *felicis* (Propert. l. l.) *Iovis ſtellae* radiationibus mitigabatur, ac temperabatur. *Iovis* igitur *tutela*, ſidus tutelare, ſalutare *refulgens*, ex adverſo radians, oppoſita (Saturni ſtellae) *eripuit*, ſubtraxit te *Saturno impio*, periculo a Saturni ſidere pernicioſo tibi imminente. Sublegit totum locum Perſ. V, 45 ſqq. *Non equidem hoc dubites, amborum foedere certo conſentire dies, et ab uno ſidere duci. Noſtra vel aequali ſuſpendit tempora Libra Parca tenax veri, ſeu nata fidelibus hora di-*

Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum

Dextra

vidit in Geminos concordia fata duorum: Saturnumve (male legitur *que*) *gravem nostro Iove frangimus una.* — 24. Teque praesentissimo vitae periculo liberavit. Ornatissime hoc extulit poeta. Iupiter *tardavit* inhibuit, repressit *alas Fati volucris*, alas volucres Fati, Fatum impetuose in te involans, irruens. Scilicet solenni imagine, Homero potissimum frequentata, Μοῖρα numini ἐπισχήσειν, ἐπιχραίνειν dicitur; unde *alatam* eam effinxit Horatius. — 25. Quod accidit eo tempore, quum *populus*, quo die te primum recuperata valetudine in theatro adfuturum audierat, *frequens*, magna ideo frequentia in *theatris* congregatus *ter crepuit sonum*, edidit plausum, intranti tibi applaudit. — *laetum*, quo laetitiam suam ob receptam sanitatem testatam faceret. Blanda autem admodum huius rei commemoratio (fere ut I. 20. 3.) tantoque suavior, quo minus anxie facta ac quaesita videtur.

v. 27. Truncus arboris *illapsus cerebro me sustulerat*, docte pro, arbor *cerebro*, capiti meo *illapsa* fuisset, meque adeo *sustulisset*, necasset, nisi *Faunus ictum*, ab arbore intentatum *dextra* protenta *levasset*, sustinuisset, avertisset. Ad rem cf. c. 13. huius libri. Fauno acceptum hanc suam salutem refert poeta, utpote deo agresti, inprimisque Sabini sui, ubi res ista evenerat (II. 13. 10.) custodi vigilantissimo. Cf. I. 17. init. Iam quum hoc sibi, tanquam poetae, cuius *pietas et Musa Diis curae* cordique esset (I. 17. 13. cf. I. 22.) accidisse persuasum haberet, satis proclive erat, eundem Faunum inter *custodes*, s. Deos tutelares *Mercurialium virorum*, poetarum referre. Eadem ratione Baccho deberi quod servatus sit, profitetur III. 8. 7. Potest etiam Faunus poetarum custos haberi hactenus, quod illi fere tribuerentur, quae Panis Graecorum essent propria; is autem deus ἀγρίῳ, ἀγρότης. Hinc etiam in Bacchi comitatum adlectus, cui se libenter adiungunt poetae, recessus nemorum petentes. Cf. I. 1. 31. Vel sic tamen priorem rationem, et simpliciorem et ad sensum iucundiorem teneamus. *Ridicule autem Lambinus haec ad Horatii genesin refert, Martisque iniuriam a Mercurio et Fauno propulsatam innui contendit.

v. 30.

Dextra levaſſet, Mercurialium
Cuſtos virorum. Reddere victimas
Aedemque votivam, memento:
Nos humilem feriemus agnam.

v. 30. Quare *memento reddere*, redde, perſolve, para *victimas votivas*, ſacrum ex voto debitum, et *aedem votivam*. Ad utrumque enim referendum. *Reddere* proprium verbum de ſacrificiis ac muneribus, quae ex voto diis perſolvuntur. Propert. II. 21. 59. *Tu quoniam es, mea lux, magno demiſſa periclo, munera Dianae debita redde choros.* — 32. Nos agna caeſa ſacrum Fauno faciemus *humile*, tenue, pro re tenui noſtra. Suaviter hoc ſplendidiſſimo Maecenatis voto opponitur.

Me truncus illapſus cerebro
Suſtulerat, niſi Faunus ictum

Dextra

vidit in Geminos concordia fata duorum: Saturnumve (male legitur *que*) *gravem noſtro Iove frangimus una.* — 24. Teque praeſentiſſimo vitae periculo liberavit. Ornatiſſime hoc extulit poeta. Iupiter *tardavit* inhibuit, repreſſit *alas Fati volucris*, alas volucres Fati, Fatum impetuoſe in te involans, irruens. Scilicet ſolenni imagine, Homero potiſſimum frequentata, Μοῖρα homini ἐπισκήπτειν, ἐπιχρᾶσθαι dicitur; unde *alatam* eam effinxit Horatius. — 25. Quod accidit eo tempore, *quum populus*, quo die te primum recuperata valetudine in theatro adfuturum audierat, *frequens*, magna ideo frequentia in *theatris* congregatus *ter ereputt ſonum*, edidit planſum, intranti tibi applaudit. — *laetum*, quo laetitiam ſuam ob receptam ſanitatem teſtatam faceret. Blanda autem admodum huius rei commemoratio (fere ut I. 20. 3.) tantoque ſuavior, quo minus anxie facta ac quaeſita videtur.

v. 27. *Truncus* arboris *illapſus cerebro me ſuſtulerat*, docte pro, arbor *cerebro*, capiti meo *illapſa* fuiſſet, *meque* adeo *ſuſtuliſſet*, necaſſet, niſi *Faunus ictum*, ab arbore intentatum *dextra* protenta *levaſſet*, ſuſtinuiſſet, avertiſſet. Ad rem cf. c. 13. huius libri. Fauno acceptum hanc ſuam ſalutem refert poeta, utpote deo agreſti, inprimisque Sabini ſui, ubi res iſta evenerat (II. 13. 10.) cuſtodi vigilantiſſimo. Cf. I. 17. init. Iam quum hoc ſibi, tanquam poetae, cuius *pietas et Muſa Diis curae* cordique eſſet (I. 17. 13. cf. I. 22.) accidiſſe perſuaſum haberet, ſatis prodive erat, eundem Faunum inter *cuſtodes*, ſ. Deos tutelares *Mercurialium virorum*, poetarum referre. Eadem ratione Baccho deberi quod ſervatus ſit, profitetur III. 8. 7. Poteſt etiam Faunus poetarum cuſtos haberi hactenus, quod illi fere tribuerentur, quae Panis Graecorum eſſent propria; is autem deus συρίζων, συρικτάς. Hinc etiam in Bacchi comitatum adlectus, cui ſe libenter adiungunt poetae, receſſus nemorum petentes. Cf. I. 1. 31. Vel ſic tamen priorem rationem, et ſimpliciorem et ad ſenſum iucundiorem tenuerim. *Ridicule autem Lambinus haec ad Horatii geneſin refert, Martisque iniuriam a Mercurio et Fauno propulſatam innui contendit.

Dextra levaſſet, Mercurialium
Cuſtos virorum. Reddere victimas
Aedemque votivam, memento:
Nos humilem feriemus agnam.

v. 30. Quare *memento reddere*, redde, perſolve, para *victimas votivas*, ſacrum ex voto debitum, et *aedem votivam*. Ad utrumque enim referendum. *Reddere* proprium verbum de ſacrificiis ac muneribus, quae ex voto diis perſolvuntur. Propert. II. 21. 59. *Tu quoniam es, mea lux, magno demiſſa periclo, munera Dianae debita redde choros.* — 32. Nos agna caeſa ſacrum Fauno faciemus *humile*, tenue, pro re tenui noſtra. Suaviter hoc ſplendidiſſimo Maecenatis voto opponitur.

CARMEN XVIII.

ARGVMENTVM.

Suo ipſius exemplo hoc carmine oſtendit Horatius, quam vere beatus is ſit, qui ab omni cupiditate libet mediocri ſorte ſua contentus vivit; ridetque contra atque exagitat inſanas atque improbas divitum ſaeculi ſui cupiditates, a quibus explendis ne mortis quidem ipſius inſtantis cogitatione absterreantur atque abstrahantur. Exſplendeſcit hoc carmen ſummo imaginum vigore; oratio exquiſite comta, numerorumque harmonia ſuaviſſima; ut illud adeo inter conſummatiſſima totius antiquitatis monumenta facile poſuerim.

Non

Non ebur neque aureum
Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiae
Premunt columnas ultima recisas
Africa:

v. 1 — 8. Sententia vulgaris erat: Pauper ego sum, et in hac paupertate mihi admodum placeo; divitias neque possideo, neque desidero. Ornatissime hanc specialium notionum copia, iisque maxime, qui perditum aetatis suae luxum referrent, coloribus adumbravit poeta. Primo loco commemorantur aedificia splendida; specialisque haec divitiarum notio descriptione talium aedium per partes instituta insigniter exornatur. 1. In domo mea nihil pretiosum, quod oculos praestringat, neque eboris neque ulla auri lamina, conspicitur, est. Exquisitior autem forma, *ebur, aurum renidet in domo*, altera, *domus renidet*, resplendet *ebore, auro*, qua usus est Bacchylides, cuius locum in animo forte habuit h. l. Horatius c. XI. 11. 12. (Anal. Br. I. 151.) Χρυσῷ δ' ἐλέφαντί τε μαρμαίρουσιν οἶκοι; et Lucret. II. 27. *Nec domus argento fulget, auroque renidet.* Nam *renidere* proprie de fulgore repercusso. vid. ad II. 5. 19. Iam *ebur* veteribus exornandae domui varie inserviebat. Nam et postes, parietes, pavimenta et varii generis supellex, sellae, vasa caet. isto inducta vel adeo ex eo dolata erant; quae generatim poeta ita complectitur. Neque tamen Acronis et Schol. Cruq. rationem cum quibusdam plane aspernandam duxerim, qua *ebur et aureum lacunar* esse volunt pro, eburneum et aureum lacunar, quae satis docta atque appositа h. l. videtur, cum non nisi specialissimis ideis h. l. poeta usus sit, et exornando lacunari ebur etiam adhibitum fuerit. Senec. Thyest. 457. *Nec fulget altis splendidum tectis ebur.* Etiam Cicero *marmorea testa*, h. marmoris crustis ornata, *ebore et auro fulgentia* memorat Parad. I. 4. — *Lacunar aureum*, auro inductum, condecoratum. v. ad II. 16. 11. — 3. 4. Nec columnis marmoreis domus instructa est, nullas porticuum contignationes habet. Iam, quo magis huius luxus insania appareret, pretiosissima, quaeque ideo Romanis maxime in deliciis essent, marmorum genera ponit poeta. *Trabes* h. l. superiores columnae partes, epistylium, zophorum et coronam,

Africa: neque, Attali
Ignotus haeres regiam occupavi:

Nec

trabeationem simpliciter dictam, complectuntur. Erant eae fere ligneae, auro, (Lucan. X. 114. *craſſumque trabes absconderat aurum.*) anaglypho opere, maxime animalium ſculpturis (unde et zophori appellatio derivatur. v. Vitruv. III. 2.) aliisque modis condecoratae. Sed et lapideas ac marmoreas eas fuiſſe, vel ex h. l. diſcitur. Cf. Bentl. h. l. *Trabes Hymettiae* adeo ſunt, e marmore Hymetti, Atticae montis, exciſae. De eo Strabo IX. p. 613. *μαρμάρου δ' ἐστὶ τῆς τε Ὑμηττίας καὶ τῆς Πεντελικῆς κάλλιστα μέταλλα πλησίον τῆς πόλεως.* *L. Craſſum primum columnas habuiſſe Hymettias* tradit Plin. XXXVI. 3. eundemque a Cn. Domitio, collega ſuo, graviter notatum memorat Valer. Max. IX. 1. unde in maximo illud pretio fuiſſe, facile intelligitur. Thebaicum idem et Achaicum appellatum eſſe, tradunt Schol. ad h. l. Alii, qui forte trabes lapideas parum recte dici in animum ſibi induxiſſent, de ligno Hymettio acceperunt, de cuius tamen pretio nihil aliunde conſtat. — 4. *premunt*, impoſitae ſunt, incumbunt columnis; graphice. — *reciſa ultima Africa*, de marmore Numidico. Proprie marmor *reciditur* dum ex omni parte accidituſ, et expolitur, donec columnae formam induit. Hinc docte ipſae *columnae reciſae* dicuntur. *Ultimam Africam* dixit poeta ſimpliciter, remotam, longe diſitam,, ut *ultimos Gelonos* II. 20. 18. *ultimos Britannos* I. 35. 29. *ultimam Heſperiam* I. 36. 4. Poteſt et eſſe: ultimae Africae pars, quae ſc. Romanis innotuit, Numidia. Nobiliſſimum autem marmor Numidicum, pavimentis maxime et columnis, ob duritiem, a veteribus adhibitum. In deliciis maxime erat ſubnigrum, et quod variis maculis diſtinctum eſſet. Vide omnino Plin. XXXVI. 8. Noſtrum locum forte in animo habuit Seneca Thyeſt. 645. in deſcribenda Pelopis regia: *fulget hic turbae capax immane tectum, cuius auratas trabes variis columnae nobiles maculis* (h. Numidicae) *ferunt.*

v. 5. 6. Neque facultates, quales Attalus, Pergamenorum rex, reliquit, h. immenſas, ampliſſimas poſſideo. Docte ſic ulterius amplificatur divitiarum notio a poeta. In enuntianda autem hac ſententia colores ita temperavit, ut ſimul homines aetatis ſuae perſtringeret, qui malis artibus diteſcerent,

ma-

Nec Laconicas mihi
Trahunt honeſtae purpuras clientae.

At

maxime eos, qui corruptis aut ſuppoſitis teſtamentis *in pecunias alieniſſimorum hominum, electis veris haeredibus, tanquam haeredes eſſent, invaderent*, ut de Antonio Cic. Philipp. II. 16. Iam cum ampliſſima patrimonia ſollenni iſtius temporis more Attali opibus deſignaſſet, facile exſpectari poterat, ut et reliquum orationis ornatum inde repeteret. Pro maximis opibus adeo eſt *regia Attali*, regiae opes Attali; has *occupat*, invadit, involat, ſibi vindicat, *haeres*, tanquam haeres ſcriptus, cum tamen ſit *ignotus*, teſtatori ne de facie quidem, albus aterve ſit, cognitus; qui adeo, cum nec ſuus ſit, nec vere inſtitutus, fraude haereditatem adquirit. Exquiſito autem dilectu, poeta adhibuit v. *occupare*; nam et *regia occupatur*, affectata iniuſto modo dominatione (fere ut Phaedr. I. 2. 5. *arcem occupat Piſiſtratus*) et *haereditas*, fraude adita. Claudian. in Ruf. I. 191. *Laribus pellit, detrudit avitis finibus* (fere ut infra vv. 23-27.) *aut aufert vivis, aut occupat haeres*. Nollem adeo in mero orationis ornatu hic haeſiſſe, in eoque vim ſententiae quaeſiiſſe interpretes. Nam cum propriis verbis Horatium hic locutum plane ſibi perſuaſum haberent, in vanam diſceptationem delapſi ſunt, miſereque digladiati ſunt, utrum populus Romanus, quem Attalus bonorum ſuorum h. regni, ut Romani interpretabantur, ſcripſiſſet haeredem, an Ariſtonicus, qui ſe regia ſtirpe ſatum ferret, regnumque iure ſibi vindicaret (quem a M. Perperna victum ductumque in triumpho, notum vel e Vellei. II. 4.) hic a poeta deſignetur, his, populum Romanum tanquam non iure factum haeredem; illis, Ariſtonicum, regiae ſtirpis originem ementitum ſicque *ignotum*, ignotae ſtirpis hominem, qui adeo haereditatem alienam occupaſſet, innui contendentibus. Tum ſententia ſic accepta, utrumvis tandem intelligas, a primaria carminis conſilio plane aliena videtur; quod quidem non animadverterunt viri docti, animo ſemel ad haec intento.

v. 7. 8. Duobus modis horum vv. conſtitui ſententia poteſt, prouti vim verborum, quae vel ſenſui vel ſoli ornatui inſerviant, definias. Poteſt eſſe: neque clientium multitudo mihi adeſt; ut adeo nobilitas univerſe deſignetur a turba clientium (cf. III. 1. 13.), quae tanto illu-

AD MAECENATEM.

Cur me querelis exanimas tuis?
Nec Dis amicum est, nec mihi, te prius
Obire, Maecenas, mearum
Grande decus columenque rerum.

Ah!

v. 1. Initio statim carminis tenerrimus amoris, quo adversam Deos id nolle, miro acumine poeta inde ponit, quod eorum utriusque fata essent simillima, sibi adeo eodem tempore mors oppetenda sit, quam tamen nunc non videat, cur pertimescat sibi propinquam. Quae sane argumentatio in Maecenate, mortis timidissimo, cuius rei, nisi aliunde constaret, ipsae eius querelae (v. 1.) fidem faciunt, adeoque omnibus, quae ipsi vitae longioris spem ostenderent, vicivas aures praebente, vim aliquam habere poterat. Pessime autem voluntatem hanc Deorum ex sua cogere poetam statuunt interpp. — *nec*, etiamsi Dii nolint, mihi *amicum*, statutum est, tibi superstitem esse. Docte sic parat transitum ad vv. sqq. sententiam. — 4. *decus* v. I. 1. 2. *Columen mearum rerum*, in quo omnes meae res, ac fortunae repositae sunt, quo adeo mortuo nihil amplius est, cur vitam ulterius expetendam existimem. Causam adeo, praeter tenerrimi amoris

Ah! te meae ſi partem animae rapit
Maturior vis, quid moror altera?
Nec carus aeque, nec ſuperſtes
Integer. Ille dies utramque
Ducet

amoris teſtificationem, continet, cur ipſi ſecum mori conſtitutum ſit.

v. 5. Inſurgit atque emolleſcit penitus poetae affectus mortis, quae a Maecenate eum diſiunctura ſit, cogitatione. Si *vis* leti (ut II. 13. 20.) *neceſſitas leti* (I. 3. 33.) *mors indomita* (II. 14. 4.) *maturior rapit*, docte pro, mors te maturius, citius quam me rapit, ſi maturius obieris, quam ego. Male alii vim maturiorem de morte immatura capiunt. *Partem*, dimidium *animae meae*, uti Virgilium ſuum Horatius vocat I. 3. 8. — 6. *Quid* ego, *altera*, cuius dimidia tantum animae pars reſtat, amiſſa te altera, defuncto te, *moror*, amplius vivo, qui ego ſine te amplius vivere poſſim? 7. — Siquidem *non aeque* ac antea, cum tu, pars mei melior, ſupereſſes, *carus* mihi futurus ſim, vitam non amplius iucundam ducam. Sic Statius *partem animae ſuae meliorem* Metium vocat Silv. III. 2. 7. Blandius autem, aut exquiſitiore ratione vix efferri potuit, quanti Maecenatis amicitiam faceret poeta. — *non ſuperſtes integer*, amiſſa altera animae parte. Fatendum ſane, poſt antecedentia haec ultima enervia videri, et acumen, quod ſubeſt, admodum languere. Sed et graeci poetae in hac teſtificandi amoris formula exornanda atque ad prima ſua ſtamina revocanda mire ſibi placuerunt frigidumque quendam luſum captarunt. Vide Callimachi loca ad I. 3. 8. adducta; adde Theocr. XXIX. 4. *οὐχ ὅλας φιλέειν μ' ἐθέλησθ' ἀπὸ καρδίας· γινώσκω. τὸ γὰρ ἥμισυ τᾶς ζοίας ἔχω, ζᾷ τὰν σὰν ἰδέαν, τὸ δὲ λοιπὸν ἀπώλετο.*

v. 8. Ille dies, quo tu morieris, *utramque*, utriusque noſtrum *ruinam* caſum *ducet*, uterque eodem die ruemus, occumbemus, moriemur. Proprie erat: tu occumbens duces ruinam, me tecum trahes, una occidam; imagine ab aedificio ducta; quod, ſolutis compagibus ac iuncturis collabitur. Virg. Aen. II. 465. *ea lapſa repente ruinam cum ſonitu trahit.* Claudian. de R. P. III. 379. *pariter traxere ruinam — campoque recumbunt.* Id. in Phoen. 33. *pinus ſeram ponderibus*

Ducet ruinam. Non ego perfidum
Dixi ſacramentum: ibimus, ibimus,
Vtcunque praecedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.

Me

pronis tractura ruinam. Alii *ducet* pro, adducet, dictum volunt, parum docte. — 9. *Dixi ſacramentum*, iureiurando me obſtrinxi, *perfidum*, quod fallerem, ſancte adiuravi tibi, me numquam te deſerturum. *Dicere ſacramentum* verba ſollennia de iuramento militari, ſatis accommodata h. l. Nam uti milites iurabant, ſe numquam deſerturos militiam; ita iuraverat Horatius, ſe Maecenatem haud derelicturum. — 10. *ibimus, ibimus*, geminatum, graviter aſſeverantis eſt, pro vulgari, ſequar te, *utcunque*, ſtatim ſimul ac *praecedes*. Color orationis itidem petitus a ſacramento militari. Nam ut militum erat, ducem et ſigna ſequi, quocunque tenderent, ita Horatius Maecenatem praecedentem tamquam ducem illico ſecuturum ſe ſpondet. — 12. 12. *parati*, πρόθυμοι, *carpere* ad carpendum, haud cunctanter carpturi *iter comites* una, tecum, comitaturi te in *ſupremo itinere*, ad loca infera. *Ire ad inferos* pervulgata imagine dicitur pro, mori. Vide ad I. 4. 17. Nobilitavit eam poeta, dicendo, *ſupremum* iter carpere. Similiter Sophocles Antig. 818. Ὁρᾶτε μὲ — τὰν νεάταν ὁδὸν στειχοῦσαν, νέατον δὲ φέγγος λεύσσουσαν ἀελίου. Simmias Rhod. IV. 4. (Anal. Br. I. 204.) ᾤχεο γὰρ πυμάταν εἰς Ἀχέροντος ὁδόν.

v. 13. Nullis terriculis, ne horrendis quidem Tartari monſtris in hoc itinere obiectis me a te divelli patiar, conſtanter tibi adhaerebo. Animo igitur praecipit poeta, quae ſe poſt mortem a Maecenatis conſortio disiungere poſſint. Generaliter hanc amoris obteſtationem ab intpp. accipi video, quaſi vivus videnſque monſtris iſtis ſe ceſſurum neget; quod, ne quid gravius dicam, admodum ieiunum foret. Sed cogitandum, Chimaeram et alia monſtra in aditu ad Vmbrarum loca a poetis collocari, etiam a Virgilio Aen. VI. 285-289. Tum et Centimanis, e quibus poeta *Gygen* (Virgil. l. l. *Briareum*) commemorat, in Orci. veſtibulo ſedem adſignarunt poetae; etſi Heſiodus eos in Tartari faucibus collocet Theog. 734. ἔνθα Γύγης, Κόττος τε καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος ναίουσιν, φύλακες πιστοὶ

Me nec Chimaerae ſpiritus igneae,
Nec, ſi reſurgat centimanus Gyges,
Divellet unquam. Sic potenti
Iuſtitiae placitumque Parcis,
Seu Libra, ſeu me Scorpius adſpicit
Formidoloſus, pars violentior
Na-

πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο. quem alibi Virgilius (VI. 574. *Cernis, cuſtodia qualis veſtibulo ſedeat?* ſc. Centimanorum) in talibus figmentis ſibi parum conſtans (ita et Hydrae diverſam a priore v. 287. ſedem dat v. 576.) ſecutus videri debet. Proclive adeo fuit, ut poeta in hoc phantaſma, quod Vmbris loca infera intrantibus obiiceretur, incideret, quum ſe nullo terrore ac periculo vel praeſentiſſimo ab hoc conſilio deductum iri declaraturus eſſet. Similiter de Hercule, Orcum ingreſſo, Virg. Aen. VIII. 298. *Nec te ullae facies, non terruit ipſe Typhoeus arduus, arma tenens; non te rationis egentem Lernaeus turba capitum circumſtetit anguis.* Iam pro vulgari, *Chimaera* ignem ſpirans, exquiſitius ac fortius erat, Chimaerae ſpiritus igneus; pro quo doctiore ratione eſt *Chimaerae igneae ſpiritus*, Χίμαιρα πῦρ πνείουσα, *flammis armata*, ut Virg. Aen. VI. 288. — 14. *Gyges centimanus*, ἑκατόγχειρ, nota ratione. — *ſi reſurgat*, ſeſe mihi obiiciat, manus intentet, vim paret. Sequitur adeo poeta eos, qui Centimanos fulmine in Tartarum detruſos, perhibuerant. Iacebant adeo proſtrati in Tartaro; uti fere *Titaniam pubem fulmine delectam in imo fundo volvi* h. exanimes iacere narrat Virgil. Aen. VI. 581. Apte adeo *reſurgat*, ut *Typhoeus arduus*, erectus, reſurgens in ſimili loco Virg. Aen. VIII. 299. — 15. 16. Similis forma Homerica, Il. β. 116. οὕτω που Διὶ μέλλει ὑπερμενέϊ φίλον εἶναι. *Sic placitum*, conſtitutum eſt *Iuſtitiae*, Δίκῃ, tanquam Deae; hinc *potenti*, cuius decreta, ut Parcarum, immutabilia ſunt. In proſa ſimpliciter erat: ita conſentaneum, ita ius fasque eſt pro noſtra amicitia; *placitumque Parcis*, quod ipſum fata decreverunt. Caeterum haec ἐῆσις non tam ad proxime antecedentia, quam ad univerſam ac primariam poetae ſententiam ſpectat: in fatis eſt, nos uno eodemque tempore mori.

v. 17. Ac de hoc (ſc. quin uno eodemque tempore moritu-

Natalis horae, ſeu tyrannus
Heſperiae Capricornus undae:

Vtrumque noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum. Te Iovis impio

Tu-

ri ſmus) dubitationem plane eximit caſuum atque eventorum, quae utrique noſtrum acciderunt, ſimilitudo; cuius quidem cauſſas in conſenſu ſideris noſtri natalitii latere exiſtimo. Iam quum inde mortis etiam tempus definirent genethliaci, facile intelligitur, quantam iſta ad Maecenatis animum huic ſuperſtitioni alligatum vim habere debuerit argumentandi ratio. Pro vulgari: quaecunque mea geneſis ſit, quodcunque ſidus fuerit, ſub quo natus ſum, docta ſiderum enumeratione poeta: *Seu Libra me adſpicit*, adfulget mihi, vim in me habet, utpote ſidus, quod natali hora emerſerit. Huius enim, vis in horoſcopo reliquis, certa aliqua caeli parte ab eo diſtantibus, aut e regione oppoſitis, praevalere credita. Eſt adeo: *ſeu Libra* ſidus meum natalitium eſt, *ſeu Scorpius*. — *formidoloſus*, adſpectu terribilis, formidabilis, Scorpii ſidus *κακόποιον*, ornatu a noxia huius animalis natura petito. Ita *Scorpius minitans ictu* eſt in Anthol. lat. Burm. T. II. p. 317. — *Pars natalis horae* ſ. genituraè dicitur, quia plures ſtellae obſervabantur, earumque intervalla, quibus cum inter ſe tum ab aſtro primario diſtabant, notabantur; quae notatio horoſcopus dicebatur. Iam quum Scorpius in noxiis haberetur, ſidus autem, quod in ipſa natali hora emergeret, caeteris efficacius putaretur, docte poeta Scorpii ſidus natalitium *partem* appellat *violentiorem*, quae vim reliquorum, quae geneſin efficiunt, beneficam frangit, ac hebetat. — 19. 20. *Capricornus tyrannidem* exercet, dominatur *undae Heſperiae*, fluctibus maris occidentalis, quatenus ortus eius (qui incidit in a. d. XVI. Cal. Ian.) et occaſus (a. d. VIII. Id. Iul.) maximas procellas excitare credebatur. Vid. ad I. 3. 15. Propert. IV. 1. 107. *Quid moveant Piſces, animoſaque ſigna Leonis, lotus et Heſperia quid Capricornus aqua.* Vnde *aquoſus* dictus in Anthol. Lat. II. p. 315. et *νότιος*, *χαλαζοῦς* Nonno. Caeterum ſalutares (Libram) et noxias (Scorpium et Capricornum) ſtellas memorat poeta, cum quod utrarumque vi cuiusque fere geneſis temperatur.

Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucrisque Fati

Tardavit alas, quum populus frequens
Laetum theatris ter crepuit ſonum:

Me

retur, tum quod utraeque Maecenatis genituram, ad quam ſuam plane accommodat, efficerent.

v. 21. Quodcunque tandem ſidus fuerit, quaecunque in hora mea natali coniunctio; ea certe tuae geneſi ſimillima fuerit, neceſſe eſt; quandoquidem par fere fatum uterque habuimus, et in discrimen mortis adducti, et inde ſervati. Iam quum Horatius arboris *ictu* prope *funeratus* (III. 8. 7.) fuiſſet, nimis anxie caſus utriusque ſimilitudinem rimari atque exigere putandi ſunt intpp., qui ideo idem fere Maecenati periculum intentant, eumque vel in aliquo ſpectaculo (ita Maſſon. p. 356.) vel ipſa theatri ruina vel denique conſpiratione adverſus eum facta (ut Cruq.) vitae discrimen adiiſſe contendunt. Caeterum Maecenatis geneſin non plane ſuam facit Horatius, ſed diverſae tantum poteſtatis ſtellis, tam noxiae quam ſalutaris, ſimiliter ita temperatam fuiſſe contendit, ut ſalutares noxiis praevalerent, vimque harum retunderent. In verbis, *noſtrum incredibili modo conſentit aſtrum*, orationem admodum ad pedeſtrem normam depreſſam videri, notarunt iam alii; ſed ſunt quaedam, per ſe tenuia, quae nullis machinis ad dignitatem poeticam extollere valeas, ſiquidem veram iſtorum notionem repraeſentare velis. Peccant adeo, qui vano quodam tumore, verborumque inani ſtrepitu nobilitatem talibus adſtruere conantur. — 22. In Maecenatis adeo genitura praeſidebat Saturni ſidus *impium*, peſtiferum, exitioſum, *grave* (Propert. IV. 1. 106. adde Apulei. Floriđ. p. 124. Bip.) cuius tamen vis *felicis* (Propert. l. l.) *Iovis ſtellae* radiationibus mitigabatur, ac temperabatur. *Iovis* igitur *tutela*, ſidus tutelare, ſalutare *refulgens*, ex adverſo radians, oppoſita (Saturni ſtellae) *eripuit*, ſubtraxit te *Saturno impio*, periculo a Saturni ſidere pernicioſo tibi imminente. Sublegit totum locum Perſ. V, 45 ſqq. *Non equidem hoc dubites, amborum foedere certo conſentire dies, et ab uno ſidere duci. Noſtra vel aequali ſuſpendit tempora Libra Parca tenax veri, ſeu nata fidelibus hora di-*

Me truncus illapſus cerebro
Suſtulerat, niſi Faunus ictum

Dextra

vidit in Geminos concordia fata duorum: Saturnumve (male legitur *que*) *gravem noſtro Iove frangimus una.* — 24. Teque praeſentiſſimo vitae periculo liberavit. Ornatiſſime hoc extulit poeta. Iupiter *tardavit* inhibuit, repreſſit *alas Fati volucris*, alas volucres Fati, Fatum impetuoſe in te involans, irruens. Scilicet ſolenni imagine, Homero potiſſimum frequentata, Μοῖρα homini ἐπισπέρχειν, ἐπιχρώειν dicitur; unde *alatam* eam effinxit Horatius. — 25. Quod accidit eo tempore, *quum populus*, quo die te primum recuperata valetudine in theatro adfuturum audierat, *frequens*, magna ideo frequentia in *theatris* congregatus *ter crepuit ſonum*, edidit plauſum, intrantí tibi applaudit. — *laetum*, quo laetitiam ſuam ob receptam ſanitatem teſtatam faceret. Blanda autem admodum huius rei commemoratio (fere ut I. 20. 3.) tantoque ſuavior, quo minus anxie facta ac quaeſita videtur.

v. 27. *Truncus* arboris *illapſus cerebro me ſuſtulerat*, docte pro, arbor *cerebro*, capiti meo *illapſa* fuiſſet, *me*que adeo *ſuſtuliſſet*, necaſſet, niſi *Faunus ictum*, ab arbore intentatum *dextra* protenta *levaſſet*, ſuſtinuiſſet, avertiſſet. Ad rem cf. c. 13. huius libri. Fauno acceptum hanc ſuam ſalutem refert poeta, utpote deo agreſti, inprimisque Sabini ſui, ubi res iſta evenerat (II. 13. 10.) cuſtodi vigilantiſſimo. Cf. I. 17. init. Iam quum hoc ſibi, tanquam poetae, cuius *pietas et Muſa Diis curae* cordique eſſet (I. 17. 13. cf. I. 22.) accidiſſe perſuaſum haberet, ſatis proclive erat, eundem Faunum inter *cuſtodes*, ſ. Deos tutelares *Mercurialium virorum*, poetarum referre. Eadem ratione Baccho deberi quod ſervatus ſit, profitetur III. 8. 7. Poteſt etiam Faunus poetarum cuſtos haberi hactenus, quod illi fere tribuerentur, quae Panis Graecorum eſſent propria; is autem deus ὀρείων, ὀρεκτάς. Hinc etiam in Bacchi comitatum adlectus, cui ſe libenter adiungunt poetae, receſſus nemorum petentes. Cf. I. 1. 31. Vel ſic tamen priorem rationem, et ſimpliciorem et ad ſenſum iucundiorem tenuerim. *Ridicule autem Lambinus haec ad Horatii geneſin refert, Martisque iniuriam a Mercurio et Fauno propulſatam innui contendit.

Dextra levaſſet, Mercurialium
Cuſtos virorum. Reddere victimas
Aedemque votivam, memento:
Nos humilem feriemus agnam.

v. 30. Quare *memento reddere*, redde, perſolve, para *victimas votivas*, ſacrum ex voto debitum, et *aedem votivam*. Ad utrumque enim referendum. *Reddere* proprium verbum de ſacrificiis ac muneribus, quae ex voto diis perſolvuntur. Propert. II. 21. 59. *Tu quoniam es, mea lux, magno demiſſa periclo, munera Dianae debita redde choros.* — 32. Nos agna caeſa ſacrum Fauno faciemus *humile*, tenue, pro re tenui noſtra. Suaviter hoc ſplendidiſſimo Maecenatis voto opponitur.

CARMEN XVIII.

ARGVMENTVM.

Suo ipſius exemplo hoc carmine oſtendit Horatius, quam vere beatus is ſit, qui ab omni cupiditate liber mediocri ſorte ſua contentus vivit; ridetque contra atque exagitat inſanas atque improbas divitum ſaeculi ſui cupiditates, a quibus explendis ne mortis quidem ipſius inſiantis cogitatione absterreantur atque abstrahantur. Exſplendeſcit hoc carmen ſummo imaginum vigore; oratio exquiſite comta, numerorumque harmonia ſuaviſſima; ut illud adeo inter conſummatiſſima totius antiquitatis monumenta facile poſuerim.

Non

Non ebur neque aureum
Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiae
Premunt columnas ultima recisas
Africa:

v. 1 — 8. Sententia vulgaris erat: Pauper ego sum, et in hac paupertate mihi admodum placeo; divitias neque possideo, neque desidero. Ornatissime hanc specialium notionum copia, iisque maxime, qui perditum aetatis suae luxum referrent, coloribus adumbravit poeta. Primo loco commemorantur aedificia splendida; specialisque haec divitiarum notio descriptione talium aedium per partes instituta insigniter exornatur. 1. In domo mea nihil pretiosum, quod oculos praestringat, neque eboris neque ulla auri lamina, conspicitur, est. Exquisitior autem forma, *ebur, aurum renidet in domo*, altera, *domus renidet*, resplendet *ebore, auro*, qua usus est Bacchylides, cuius locum in animo forte habuit h. l. Horatius c. XI. 11. 12. (Anal. Br. I. 151.) Χρυσῷ δ' ἐλέφαντι τε μαρμαίρουσιν οἶκοι; et Lucret. II. 27. *Nec domus argento fulget, auroque renidet.* Nam *renidere* proprie de fulgore repercusso. vid. ad II. 5. 19. Iam *ebur* veteribus exornandae domui varie inserviebat. Nam et postes, parietes, pavimenta et varii generis supellex, sellae, vasa caet. isto inducta vel adeo ex eo dolata erant; quae generatim poeta ita complectitur. Neque tamen Acronis et Schol. Cruq. rationem cum quibusdam plane aspernandam duxerim, qua *ebur et aureum lacunar* esse volunt pro, eburneum et aureum lacunar, quae satis docta atque appositа h. l. videtur, cum non nisi specialissimis ideis h. l. poeta usus sit, et exornando lacunari ebur etiam adhibitum fuerit. Senec. Thyest. 457. *Nec fulget altis splendidum tectis ebur.* Etiam Cicero *marmorea tecta*, h. marmoris crustis ornata, *ebore et auro fulgentia* memorat Parad. I. 4. — *Lacunar aureum*, auro inductum, condecoratum. v. ad II. 16. 11. — 3. 4. Nec columnis marmoreis domus instructa est, nullas porticum contignationes habet. Iam, quo magis huius luxus insania appareret, pretiosissima, quaeque ideo Romanis maxime in deliciis essent, marmorum genera ponit poeta. *Trabes* h. l. superiores columnae partes, epistylium, zophorum et coronam,

Africa: neque Attali
Ignotus haeres regiam occupavi:

Nec

trabeationem simpliciter dictam, complectuntur. Erant eae fere ligneae, auro, (Lucan. X. 114. *crassumque trabes absconderat aurum.*) anaglypho opere, maxime animalium sculpturis (unde et zophori appellatio derivatur. v. Vitruv. III. 2.) aliisque modis condecoratae. Sed et lapideas ac marmoreas eas fuisse, vel ex h. l. discitur. Cf. Bentl. h. l. *Trabes Hymettiae* adeo sunt, e marmore Hymetti, Atticae montis, excisae. De eo Strabo IX. p. 613. *μαρμάρου δ' ἐστὶ τῆς τε Τμηττίας καὶ τῆς Πεντελικῆς κάλλιστα μέταλλα πλησίον τῆς πόλεως.* *L. Crassum primum columnas habuisse Hymettias* tradit Plin. XXXVI. 3. eundemque a Cn. Domitio, collega suo, graviter notatum memorat Valer. Max. IX. 1. unde in maximo illud pretio fuisse, facile intelligitur. Thebaicum idem et Achaicum appellatum esse, tradunt Schol. ad h. l. Alii, qui forte trabes lapideas parum recte dici in animum sibi induxissent, de ligno Hymettio acceperunt, de cuius tamen pretio nihil aliunde constat. — 4. *premunt*, impositae sunt, incumbunt columnis; graphice. — *recisa ultima Africa*, de marmore Numidico. Proprie marmor *reciditur* dum ex omni parte accidituɾ, et expolitur, donec columnae formam induit. Hinc docte ipsae *columnae recisae* dicuntur. *Ultimam Africam* dixit poeta simpliciter, remotam, longe disitam,, ut *ultimos Gelonos* II. 20. 18. *ultimos Britannos* I. 35. 29. *ultimam Hesperiam* I. 36. 4. Potest et esse: ultimae Africae pars, quae sc. Romanis innotuit, Numidia. Nobilissimum autem marmor Numidicum, pavimentis maxime et columnis, ob duritiem, a veteribus adhibitum. In deliciis maxime erat subnigrum, et quod variis maculis distinctum esset. Vide omnino Plin. XXXVI. 8. Nostrum locum forte in animo habuit Seneca Thyest. 645. in describenda Pelopis regia: *fulget hic turbae capax immane tectum, cuius auratas trabes variis columnae nobiles maculis* (h. Numidicae) *ferunt.*

v. 5. 6. Neque facultates, quales Attalus, Pergamenorum rex, reliquit, h. immensas, amplissimas possideo. Docte sic ulterius amplificatur divitiarum notio a poeta. In enuntianda autem hac sententia colores ita temperavit, ut simul homines aetatis suae perstringeret, qui malis artibus ditescerent,

ma-

Nec Laconicas mihi
Trahunt honeſtae purpuras clientae.

At

maxime eos, qui corruptis aut ſuppoſitis teſtamentis *in pecunias alieniſſimorum hominum, electis veris haeredibus, tanquam haeredes eſſent, invaderent*, ut de Antonio Cic. Philipp. II. 16. Iam cum ampliſſima patrimonia ſollenni iſtius temporis more Attali opibus deſignaſſet, facile exſpectari poterat, ut et reliquum orationis ornatum inde repeteret. Pro maximis opibus adeo eſt *regia Attali*, regiae opes Attali; has *occupat*, invadit, involat, ſibi vindicat, *haeres*, tanquam haeres ſcriptus, cum tamen ſit *ignotus*, teſtatori ne de facie quidem, albus aterve ſit, cognitus; qui adeo, cum nec ſuus ſit, nec vere inſtitutus, fraude haereditatem adquirit. Exquiſito autem dilectu, poeta adhibuit v. *occupare*; nam et *regia occupatur*, affectata iniuſto modo dominatione (fere ut Phaedr. I. 2. 5. *arcem occupat Piſiſtratus*) et *haereditas*, fraude adita. Claudian. in Ruf. I. 191. *Laribus pellit, detrudit avitis finibus* (fere ut infra vv. 23-27.) *aut aufert vivis, aut occupat haeres*. Nollem adeo in mero orationis ornatu hic haeſiſſe, in eoque vim ſententiae quaeſiiſſe interpretes. Nam cum propriis verbis Horatium hic locutum plane ſibi perſuaſum haberent, in vanam diſceptationem delapſi ſunt, miſereque digladiati ſunt, utrum populus Romanus, quem Attalus bonorum ſuorum h. regni, ut Romani interpretabantur, ſcripſiſſet haeredem, an Ariſtonicus, qui ſe regia ſtirpe ſatum ferret, regnumque iure ſibi vindicaret (quem a M. Perperna victum ductumque in triumpho, notum vel e Vellei. II. 4.) hic a poeta deſignetur, his, populum Romanum tanquam non iure factum haeredem; illis, Ariſtonicum, regiae ſtirpis originem ementitum ſicque *ignotum*, ignotae ſtirpis hominem, qui adeo haereditatem alienam occupaſſet, innui contendentibus. Tum ſententia ſic accepta, utrumvis tandem intelligas, a primaria carminis conſilio plane aliena videtur; quod quidem non animadverterunt viri docti, animo ſemel ad haec intento.

v. 7. 8. Duobus modis horum vv. conſtitui ſententia poteſt, prouti vim verborum, quae vel ſenſui vel ſoli ornatui inſerviant, definias. Poteſt eſſe: neque clientium multitudo mihi adeſt; ut adeo nobilitas univerſe deſignetur a turba clientium (cf. III. 1. 13.), quae tanto illu-

At fides et ingenî
Benigna vena eſt; pauperemque dives
Me

illuſtrior eſt, quo *honeſtiores* ſunt, qui ſeſe in fidem patrocinium*que* dediderunt. Tum quo magis nobilitatis notionem extolleret poeta, eidem viam ad ſummos magiſtratus capeſſendos munitam clientarum ſtudiis in purpureo clavo, quorum inſigne is eſſet, occupatis docte declaraſſe videri poteſt. Eſſet adeo generatim: neque nobilitate conſpicuus ſum. Ac hanc quidem rationem unanimi intpp. conſenſu comprobatam videas. Poteſt vero etiam ſimpliciter eſſe: non purpureis veſtibus, ſtragulis utor, iis careo; ut divitiarum notio etiam hic ſit primaria, purpura, more Horatio ſollenni (cf. II. 16. 7. III. 1. 42.) in ſpecie declarata. Quod quidem cum ſententiarum ſeries (etiam v. 10. *pauperem*que dives me petit) efflagitare, tum Bacchylidis locus, (*οὔτε ποφφύρεοι τάπητες· ἀλλὰ θυμὸς εὐμενὴς*, caet. quem totum planiſſime expreſſit, adtextisque Romanis ideis ſuum fecit, ſuadere videtur. Ornatui adeo, quem ſua aetas, ſuus ipſi populus ſuggerebat, quique Romanum divitiis potentem factum ſimul oſtenderet, deberi exiſtimo, quod non conductitias multitudinis ſed gratuitas honeſtiſſimarum clientarum operas purpureis veſtimentis ac ſtragulis conficiendis addictas commemorat. — *trahunt purpuras*, ducunt fila lanea, nent lanam purpura tinctam; graphice, ut Tib. I. 6. 78. Catull. LXIV. 313. — *Laconicas*, tanquam nobilioris generis; erat enim lucidior reliquis. Vnde eandem poeta forte deſignavit III. 1. 42. Appellata autem ſic a murice, unde ea fieret, ad Laconiae oram capi ſolito. Wernsdorfius hunc locum admovit Encheriae v. 3. (Poet. min. III. 98.) *Sericeum tegmen, gemmantis texta Laconum*; ſed revocat ſe, et de textura, qua Lacones excellebant, locum interpretatur. Recte. Nempe *gemmantia texta Laconum* ſunt *διαφανῆ Λακωνικὰ* (ut Suidas vocat v. *διαφανῆ*) veſtes pellucidae, *telis, quibus veſtis nihil celatura conficitur*, (ut ait Seneca ep. XC.) contextae.

v. 9. Praeclare poeta externis his fluxisque animi interna bona, innocentiam atque continentiam, tum facultatem ſuam poeticam, qua magnam iam famam adeptus ſit, opponit. *Fides* omnino h. l. poteſt eſſe animi integritas; ut opponatur ava-

Me petit; nihil ſupra
Deos laceſſo: nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis.

Tru-

avaritiae rapacitatique divitum peſſimis artibus rem augentium (v. 6 et 23 ſqq.); verius tamen exiſtimem, ad exornandam tantum vatis ideam docte hic a poeta adiici. Vatibus enim ex antiqua ipſorum notione *pietas* (I. 17. 14.) *vitaeque integritas* (I. 22. 1.) propria. In Bacchylide tamen eſt: ἀλλὰ θύμὸς εὐμενὴς, Μοῖσά τε γλυκεῖα, quod priori rationi favere videtur. — *Vena ingenii benigna*, quae benigne, h. large (I. 9. 6.) fluit, ingenium fertile, fecundum, facultas poetica. Nam poetis inprimis *flumen* tribuitur, quod rerum verborumque copia exuberans phantaſmatumque mira varietate *immenſum profundoque ore ruit*, IV. 2. 7. ubi vid. Not. Sic *dives vena* eſt A. P. 409. — 10. Poteſt iungi cum ſuperioribus; ideoque *divites*, maximi in rep. viri, *me* etſi *pauperem*, *petunt*, meam amicitiam ultro expetunt, iis placeo facultate mea poetica. Cf. IV. 3. extr. Multo tamen maior vis ſententiae, per ſe acceptae, ineſt, hoc quidem inverſo modo: Non adeo potentiorum limina, eorum gratiam non aucupor, ab iis contra expetitus. Praeclare ſic animum ab omni opum ambitione honorumque contentione alienum, et in ſola Maecenatis gratia ac liberalitate acquieſcentem profitetur atque explicat poeta. Quam tamen rationem, ad ſeqq. etſi perquam accommodatam, paullo ſubtiliorem videri lubens largior. — 11. *nihil ſupra*, inſuper, praeterea, *Deos laceſſo*, a Diis expeto, in votis habeo, nihil ulterius concupiſco. — 12. *Nec amicum potentem* divitiis, in ampliſſima fortuna conſtitutum, qui adeo et benigne dare poſſet, et pro ea, qua me dignatur, *amicitia*, lubens mihi daturus eſſet, Maecenatem *largiora flagito*, ut mihi amplius quidquam largiatur, ut qui *ſatis* ſuperque *beatus*, dives mihi videar, contentus ſim *unicis Sabinis*, unico agello Sabino; fere ut V. 1. 31. *Satis ſuperque me benignitas tua ditavit*. Blanda autem admodum haec ad Maecenatem eſt converſio, eiusdemque liberalitatis commemoratio, nec ſtudioſe anquiſita, nec ambitioſe facta. Cf. III. 16. 29.

v. 15.

Truditur dies die,
Novaeque pergunt interire Lunae:
Tu ſecanda marmora
Locas ſub ipſum funus; et ſepulcri
Imme-

v. 15. *ſqq.* Nexus ſententiarum: Equidem in parva mea fortuna lubentiſſime acquieſco, de eaque amplianda tanto minus animum ſubit cogitatio, quo anguſtius vitae tempus eſt, quo frui ea licet. Quam ſtulte igitur faciunt ii, qui in tam praecipiti temporis fuga, tam certaque adeo vitae brevitate novas usque ſpes inchoant, qui, lineis admoti, de aedificiis quam ſplendidiſſime exſtruendis exornandisque, quae ne intraturi quidem ſunt, unice cogitant ac laborant. Quam inſanos, quam flagitioſe perditos putas eos, qui, inſatiabili augendarum rerum cupiditate ducti, nullum rapacitati ſuae modum figunt? Scilicet ut tanto maiores opes ſint, quibus aliquando exuantur. Vide, quomodo lyrica, tam in connectendis quam enuntiandis ſententiis, ab hac pedeſtri differat ratio! — *Dies diem trudit*, promovet, impellit, h. premit, ſequitur; ſuavi phantaſmate de continuo temporis lapſu. V. 17. 25. *Vrget diem nox, et dies noctem* ſeu, ut idem Seneca ep. XXIV. extulit, *diem nox premit, dies noctem.* Ammian. c. XXVI. 1. 2. (Anal. Br. II. 389.) eadem ſententia: Ἡλὶς ἐξ ἡμῶν παραπέμπεται. εἶτ', ἀμαλούντων ἡμῶν, ἐξαίφνης ἥξει ὁ Πορφύριος. Plura vide ad IV. 7. 9. — 16. *Lunae novae*, creſcentes *pergunt interire*, continuo pereunt, μῆνες φθίνουσι, luna continuo creſcit ac decreſcit; Proprie enim dicendum erat poetae: Lunae *pergunt novae* fieri, atque *interire*, continua viciſſitudine creſcunt ac decreſcunt. Praeclare autem ſpeciali hac poeta uſus eſt imagine, unde maxime levis temporis tranſitus velocitasque cognoſcitur. Eadem imagine velocitatem temporis deſignavit II. 11. 10. — 17. Maximam ἐνάργειαν habet allocutio: *Tu tamen*, fuga temporis haud admonitus, et *ſub ipſum funus*, τυμβογέρων ὤν, morti iam proximus, aedificia adhuc ſplendida et ſupra modum ſumtuoſa moliris. Pro hoc exquiſite et e ſuae aetatis more poeta: tu *marmora ſecanda*, caedenda et advehenda; cum dilectu pro materiem univerſam locas, et hoc pro generali: tu aedes exſtruendas locas; adiuncta tamen magnificentiae notione. Solebant autem apud Romanos in

aedifi-

Immemor, ſtruis domos;
Marisque Baiis obſtrepentis urgues
Submovere litora,
Parum locuples continente ripa.
Quid?

aedificiis exſtruendis operae cum ipſa materie *locari* redemtoribus; ut in vulgus notum. Cf. III. 1. 34. 35. Alii *marm. ſecanda* nimis anguſte accipiunt pro, diſſecanda in cruſtas ac tabulas, ad pavimentorum, parietum, et lacunarium uſum. — 18. Eadem ſententia, ſed magis perſpicue tradita, more Horatiano. Praeclare autem opponuntur *ſepulcrum* et *domus*, de qua ſola cogitat. — 20. *Vrges*, σπεύδεις, enixe hoc agis, in hoc totus es, ut *ſummoveas* longius promoveas, propellas *littora maris*, *Baiis obſtrepentis*, exquiſite pro, Baias alluentis, littora ſinus Baiani. Proprie *ſubmovetur mare*, molium aggere excluſum ac propulſum; (uti eſt apud Senec. de Tranqu. III. in eadem re: *incipiemus aedificia alia ponere, alia evertere, et mare ſubmovere* caet.) tum et littus, hoc modo protentum. — 22. *parum locuples* tanquam non ſatis loci, ſpatii domui aedificandae ſit in *ripa continente* terrae continentis, in litore. *Ripa* ſ. litus *continens* ſuaviter opponitur litori, ut ita dicam, artificioſo, molibus in mare immiſſis effecto, quod adeo pars continentis non eſt. Senſus igitur: Tu, quo latius poſſeſſiones tuas extendas, ipſi mari inaedificas, ipſum mare occupas. Res adeo a poeta h. l. adornata ſic, ut non tam frigoris captandi aut proſpectus gratia, aut denique, ut piſcium maritimorum quavis tempeſtate copia eſſet (quae fere huius moliminis cauſſae eſſent) quam, quo latius regnaret avaritia, villas in mari aedificatas declaret; id quod, praeter ſententiarum ſeriem (opponit enim ſibi, agello Sabino contento, divitem avarum, poſſeſſiones ſuas quovis modo amplificantem) et elocutionis ratio (*parum locuples cont. ripa*) et ſeqq. in quibus climax eſt (*quid? quod* caet.) abunde docent. Deſignat adeo non tam luxum nobiliorum Romanorum, ſumtuoſis his ſubſtructionibus proditum, quam inſanam ipſorum, vel mare de iure ſuo decedere cogentium, avaritiam. Quod nec mirum videbitur ei, qui, quam ſpatioſae iſtiuamodi villae fuerint, meminerit. Talem *Triturritam* deſcribit Rutil. Itin. I. 527. *ſic villa vocatur, quae iacet* expulſis inſula paene fretis. *Nam-*

que

Quid? quod usque proximos
Revellis agri terminos, et ultra
Limites clientium
Salis avarus; pellitur paternos
In

que manu iunctis procedit in aequora saxis; quique domum posuit, condidit ante solum. Neque vero in Campania tantum, eiusque amoeniſſima Baiarum ora maritima, (Epp. I. 1. 83.) ſed et ad Theſprotiam (Prop. I, 11. 3. 4.) et alibi tales magnificae Romanorum villae conſpiciebantur. Cf. omnino Gronov. Diatr. Stat. c. XXXIX.

v. 23—28. Inſurgit poetae affectus cum ipſa, quam repraeſentat, rei atrocitate. Eſt haud dubie totus hic locus ex elaboratiſſimis maximamque ad animum vim habet cum mira colorum, quibus imaginem divitis avari ad vivum plane delineat, varietate ac veritate, tum quod nos ſenſim contemplatione eius magis magisque commoveri, ſummoque tandem eius odio incendi, ac miſeratione eorum, quibus illa peſtis incidit, impleri ſentimus. Quis non deteſtatur eiusmodi monſtrum, qualium quaevis aetas, quaevis regio feraciſſima eſt, Diis hominibusque inviſiſſimum? — *Quid? quod* caet. Tu non tantum mari detrahendo, quod ſane absque cuiuspiam iniuria facis, poſſeſſiones tuas dilatas, ſed et vicinos pauperum agros ſceleſtiſſima fraude invadis, occupas. *Revellis*, moves (quod proprium hac de re verbum. v. Gothofr. ad l. 1. D. de term. moto) effodis *proximos agri terminos* proximorum agrorum lapides terminales, effoſſosque ulterius *usque* defigis, iteratis usque vicibus terminum moves. Praeclare τὸ *revellere* vi ac palam graſſantem eum oſtendit. — *ſalis ultra*, transgrederis *limites clientium*, quanto gravius pro: tenuiorum agros vicinos occupas, emoto termino. Exaggeratur enim ſic ſceleris exarato termino commiſſi atrocitas, quod iſto *clienti* a patrono fraus innectatur, quem, in fidem ſuam receptum, ut omni modo tutaretur et ab iniquitate hominum prohiberet, iniuriaque affectum vindicaret, lege cautum erat. Hinc ultimae in patronos, qui clientes ipſi iniquе tractarent, poenae conſtitutae iam legg. XII. tabb. *Si patronus clienti fraudem faxit, ſacer eſto.* Eadem ſeveritate animadvertebatur in eos, qui terminum loco moviſſent. Qua de re iam lex Numae extat: *Qui ter-*

In ſinu ferens Deos
Et uxor, et vir, ſordidosque natos.
Nulla certior tamen,
Rapacis Orci fine, deſtinata
Aula divitem manet
Herum. Quid ultra tendis? Aequa tellus
Pau-

terminum exaraſſit, ipſus et boves ſacri ſunto. Salire praeclare depingit hominem divitiis potentem factum, aliena, ſpe impunitatis, audacter invadentem. — *avarus*, cupidus agri proximi. — 26. Pedeſtris connectendae orationis modus erat: Tu eo usque limites clientium coarctas, donec victus inopia ſedes ſuas relinquere cogantur. Apte ad rem laudant Salluſt. B. Iug. c. XLI. *Interea parentes aut parvi liberi militum, ut quisque potentiori confinis erat, ſedibus pellebantur.* Notum reſpexit Quinctilian. Decl. XIII. 2. *Poſtquam proximos iuosque revellendo terminos iger locupletis latius inundavit: aequatae ſolo villae, et exciſa patria ſacra, et cum cōiugibus parvisque liberis, reſpectantes parium larem, migraverunt veteres coloni:* et Apulei. Met. IX. p. 664. Oudend. *Fruere exitio otius noſtrae familiae — dum cias*, licet privato ſuis poſſeſſionibus paupere, fines usque et usque proterminaveris, *habituum te tamen vicinum aliquem.* Iam vulgaris ratio poſtulabat: *et uxor et vir* pelluntur, ferentes *in ſinu* tanquam rem auro pretioſiorem *deos paternos, ἱδρύματα ἴδια πατρῴων θεῶν* (ut Plato de Legg. IV. p. 601. Lugd. diſertius eloquitur) Larium, Penatium icunculas, et *natos*, parvulos *ſordidos*, ſqualidos, utpote parentum ad ſummam paupertatem redactorum. Nam haec ſollenni reique ſatis apto epitheto *immunda, ſordida* poetis audit. Seneca Herc. fur. 200. *ſordida parvae fortuna domus. Infans ſordidus* Martial. I. 50. 28. *ſordens alumnus ruſticae genetricis* Claudian. de B. Get. 358. *Pauperies immunda domus* Noſter Epp. II. 2. 199. Senec. Ep. 86. *Pauper ſibi videtur, ac ſordidus, niſi parietes magnis et pretioſis orbibus refulſerunt*, caet. Mirifice autem totam picturam illuminat inſignis pulſorum clientium erga deos pietas, oppoſita impiae ac deteſtandae patroni rapacitati, nihil prorſus neque divini neque humani iuris penſi habentis.

Pauperi recluditur
Regumque pueris: nec ſatelles Orci
Callidum Promethea
Revexit auro captus. Hic ſuperbum
Tan-

v. 29. Nexus: In re quidem admodum incerta, an ſcilicet aedificia, quae magnificentiſſimo apparatu moliris, unquam inhabitaturus ſis, hoc *tamen* certiſſimum habeto, ſedes inferas te certo aliquando eſſe intraturum. Praeclare ſpeciali hac ſententiae converſione, ad quam viam ſibi munierat poeta vv. 17-22. declaratur generalius hoc: Tu tamen his omnibus aliquando exueris, carendum tibi erit opibus, tam nefarie corraſis. Altera enim ratio amaritudinis quiddam atque irriſionis admixtum habet. *Nulla aula*, nullum domicilium, nulla ſedes *certior* certius *deſtinata manet*, copia poetica pro deſtinata eſt, manet *divitem herum*, vel maximarum poſſeſſionum dominum, *ſine Orci*, quam ſines, regnum Orci, regio infera. Poſſis quidem *finem* metam noviſſimam ab Hade conſtitutam interpretari; quandoquidem decurſo vitae ſpatio *lineis admovemur* (ut Seneca ait) nota mortis, *ultimae rerum lineae*, (Epp. I. 16. 79.) imagine, iam in Pindaro (Nem. ς. 13. *οὐκ εἰδότες, ἄμμε Πότμος ἄντιν' ἔγραψε δραμεῖν ποτὶ στάθμαν*) obvia. Sic quoque bene reſpondet ſeqq. *quid ultra tendis?* Altera tamen ratio ad *aulae* notionem, cui opponitur, magis appoſita videtur. *Orcus rapax*, *ἁρπακτὴρ Ἀΐδης* (Callim. ep. II. 6.) perpetuo epitheto. *Manet* nos, quod ſubterfugere non licet, quod fato decretum eſt. I. 28. 15. *omnes una manet nox;* Res nota. — 32. Quid *ultra* ulterius, quam mortalem decet, in longinquum *tendis*, cogitationes tuas extendis, nullumque ideo cupiditatibus tuis modum ſtatuis, tanquam aeternum victurus ſis? Enimvero *tellus aequa*, aeque *pauperi regumque* ac regum *pueris*, *παισὶ*, filiis, potentibus, opulentis *recluditur*, patet, terra tam pauperes quam divites in ſe recondit. Nam hic de ſepulcro ſolo cogitandum, plane ut in Pind. Nem. VII. 27. *ἀφνεὸς πενιχρός τε θανάτου παρὰ σᾶμα νέονται.* — 34. Vnde nulli, ne ditiſſimis quidem, reditus datur. Docte ac more Pindarico ſententiam exemplis, quae eius veritatem demonſtrent, involutam propoſuit poeta. *Satelles Orci*, Charon, ne dubita. Leonid. Tar. LIX. 1. (Anal. Br. I. 235.) *Ἀΐδεω λυπηρὲ διήκονε,*

Tantalum, atque Tantali
Genus coërcet; hic levare functum
Pauperem laboribus
Vocatus atque non vocatus audit.

διήκονε, τοῦτ' Ἀχέροντος ὕδωρ ἐς πλώεις πορθμίδι κυανέῃ, ducta ab noto eius ministerio appellatione; unde ψυχοπομπὸς, νεκροπομπὸς Eurip. Alcest. 362 et 443. et νεκυοστόλος Antip. Thess. LV. (An. Br. II. 123.) audit. Sunt qui Mercurium (etiam Stanl. ad Aeschyl. Choeph. init.) vel adeo Cerberum intelligendum statuant, invitis seqq. etiam ob *revexit*, quod diserte πορθμῆα καμόντων (Theocr. XVII. 49.) innuit. Doctior autem structura *non revexit auro captus* pro, auro capi non potuit, ut reveheret Prometheum. *Callidum*, ποικίλον, αἱμυλομῆτιν, perpetuo eius epitheto. Caeterum de hac narratione nihil plane aliunde constat; graecum tamen aliquem poetam, qui hoc figmento, etsi parum callido, Promethei vafritiem ulterius declarare conaretur, Nostro hic et II. 13. 37. praeivisse, satis probabile videtur. — 36. Hic opulentissimos *coercet*, inclusos tenet, eos non revehendo. Ad Charontem, a quo exorsus erat, haec et seqq. traduxit poeta, quae Morti, vel regi inferorum magis essent propria. *Tant. superbum*, vel simpliciter divitem, vel, quo poenae simul caussa declaretur, divitiis superbum, insolentem, ὃς καταπέψαι μέγαν ὄλβον οὐκ ἐδυνάσθη· κόρῳ δ' ἕλεν ἄταν — — καρτερὸν λίθον caet. apud Pind. Ol. α. 88 sqq. — *Tant. genus*, γένος, filium, Pelopem, vel omnino posteros, quod magis ad sententiam appositum videtur, etsi doctior altera ratio. — 38. *Hic vocatus*, precibus expetitus, arcessitus (ut I. 30. 3.) *levare*, graece pro, ut *levet* onere suo, miseriis, *pauperem functum laboribus*, aerumnas perpessum, egestatis malis oppressum, κάμνοντα, *audit*, adest, levat onere, vehens eum in *portum aeterna placidum quiete* (Senec. Agam. 592.) — *atque non vocatus*, κἄκλητος, ἀκλητὶ; ad mortis necessitatem hoc refer. Expressit autem poeta graeca, ἄκλητος ὁ θεὸς, καὶ καλούμενος παρέσται, quae in proverbium abiere. Vid. Schotti Adag. p. 346. et 452. ubi eius origo traditur. *Audit* in altero membro omnino est, deducit ad inferos, διαπορθμεῖ.

CARMEN XIX.

ARGVMENTVM.

Dici vix potest, quantum super consilio huius carminis viri docti hallucinati sint, quam egregie vel ii, qui acutiores videri vellent, imponi sibi passi sint, et quam abstrusis ineptiis excellentissimum hoc carmen plane obruerint; ad quas quidem vix delapsos fuisse crediderim, si in poeta, graecis exemplis exprimendis unice intento, se versari meminissent. Scilicet hoc et L. III. c. 25. Noster assequi imitando conatus est graeca dithyrambici generis carmina, de quibus quum alio loco exposuerimus, nos hic in descriptione huius carminis continebimus. Declarato igitur, quo ad laudes Baccho dicendas impulsus sit, summa cum ἐναργείᾳ enthusiasmo, exponit poeta ex priscorum Hymnorum ratione, virtutes dei, eiusque res gestas, easque, neglecto fere idoneo nexu, adcumulat, magnificoque spiritu exornat; id quod effrenatioris enthusiasmi naturam mirifice decebat. Parum igitur recte eos statuere arbitror, qui meditato quodam anxieque quaesito ordine poetae ingenium procedere volunt, qui fabularum hunc ab eo dilectum factum credunt, unde potentia huius dei per omnes huius universi partes, caelum, terram, mare, Tartara adeo, sparsa ac dicta appareat. Neque magis eorundem placet opinio, qui occasione diei Baccho sacri celebrandi Horatium hoc carmen scripsisse autumant; cuius quidem suspicionis ne minimum quidem fulcrum illud suppeditat.

IN

IN BACCHVM.

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (credite posteri!),
Nym-

v. 1—4. Vividissima enthusiasmi, quo exultat poeta, *ὑποτύπωσις*! Scilicet quod a poeta Bacchi laudes celebraturo facile expectari poterat, ut se eius numine plenum in fronte statim carminis profiteretur, hoc, quo augustior rei esset species, egregie nobilitavit fic, ut se ab ipso Baccho ad laudes suas canendas mire commoveri vique impelli iactitet. Exquisitissimorum, quibus sensum hunc suum eloquitur poeta, phantasmatum inde enatam puta ubertatem felicissimam. Quorum quidem vim ac virtutem, ut plane intelligas, omnino tenendum, poetas, maxime Nostrum h. l. in declaranda summa enthusiasmi vi colores a *μανίᾳ*, qua Bacchae perturbantur, repetere. In quo *Διθυραμβοποιῶν* graecorum exempla praeiviſſe cum per se veri admodum simile est, tum ex Pratinae hyporchemate, quod extat apud Athen. XIV. 2. p. 617. mox per partes laudando, abunde cognoscitur. Excelsiore igitur spiritu contactus incensusque poeta videtur sibi in abditos silvarum recessus agi, Bacchique ibi cum Maenadibus, Nymphis et Satyris versantis conspectui obiici, numine eius adflari, thyrsoque ab eo intentato in furorem cum reliquo comitatu agi, adeoque discurrere, *εὐάζειν*, ipsis adeo sacris, et quae in iis repraesentarentur, interesse, et sic porro. Iam qui Bacchis e profundo somno, in quem longo discursu fessae prolapsae fuerant, experrectis habitus a poetis tribuitur, nimirum ut rerum, quae turbatae adhuc ipsarum phantasiae praetervehuntur, recens a se gestarum visarumque miratione defixae stupeant, novumque inde furorem animo persentiscant; ad eundem se in hoc carmine composuisse poetam satis manifestum est. Animo igitur sedatiore facto enarrat ac percenset poeta quae viderit, quaeque audierit, plane antiquissimorum vatum instar, qui remitti demum coepta rabie vaticinia eloquuntur, repraesentataque istorum apud animum suum imagine novo se furore tentari (v. 7. 8.) sentit. Aliter adornata res III. 25. — Vulgarior loquendi modus erat: Vidi Bacchum docentem Nymphas carmina, inter Nymphas

Nymphasque discentes, et aures
Capripedum Satyrorum acutas.

Evoe!

et Satyros canentem. Baccho adeo Choragi personam induit poeta h. l.; nam is proprie chorum *docet* modos carminis, ac motus leges. Maxime autem cyclios, qui dithyrambos decantarent, a poetis adeo dithyrambicis edoctos atque institutos respici crediderim. Hi enim sollenni appellatione dicti inde διθυραμβοδιδάσκαλοι, κυκλιοδιδάσκαλοι. Apposite igitur *docere* h. l. de Baccho διθυράμβου καὶ χορείας ἐφευρετῇ. v. ad v. 25. Pervulgato autem poetis phantasmate Dii sacris suis adesse, pompam sacram ipsi ducere, choros in ipsorum honorem institutos agere, praesultare, (ἔξαρχος Βρόμιος Eurip. Bacch. 141. de Diana Virgil. Aen. I. 499. Stat. Achill. II. 344. nam ibi legendum *lassata Therapnis*. Quo eodem figmento eandem deam *sacrificantium* h. in eius honorem saltantium, *virginum choro mixtam* Apelles pinxerat iuxta Plin. XXXV. 36.) quid? quod hymnis suis accinere credebantur. Maxime haec opinio obtinebat in sacris cum furore peragi solitis; in quibus ipsa ista insania numinis praesentia excitari putabatur. De Baccho ἐγερσιχόρῳ res notissima. Canentem eum inducit Euripid. Bacch. 150 sqq. Adde Orph. H. LII. 5. αὐτός δ' ἡνίκα τὸν τριετῆ πάλι κῶμον ἐγείρῃ, εἰς ὕμνον τρέπεται σὺν ἐϋζώνοισι τιθήναις. εὐάζων κινῶν τε χοροὺς ἐνὶ κυκλάσιν ὥραις. Ad Bacchum carminum auctorem Calpurnii Ecl. X. 16. refert Wernsdorf. Sed *debemus carmina Baccho* ibi est, Bacchi laudes dicendae sunt; quae etiam mox subiiciuntur. — *in remotis* a frequentia hominum, deviis *rupibus*. Amat enim Bacchus confragosa loca ac saltuosos recessus (hinc οἰοπολεῖν dictus Eurip. Cycl. 74.) ob orgia ibi celebrari solita; res notissima. Hinc ὄρειος, ὀρειομανὴς φοιταλιεὺς poetis frequenter appellatus. — *credite posteri*. Egregie haec animum poetae ostendunt rerum visarum miratione defixum, earundemque imagines tanquam praesentes complexum, adeo quidem, ut, de quo ipse, phantasiae vi abreptus, plane persuasus sit, eundem et in aliis sensum ac persuasionem excitare cupiat; id quod animi humani naturae mirifice convenit. Quo enim ipsi, vana etsi specie delusi, sensus nostros vere impulsos pro certo habemus, illud maxime pro explorato et aliis obtrudere conamur,

Evoe! recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Laeta-

mur, tantoque enixius hoc credi cupimus, quo magis fidem excedere videatur. Apage igitur inſulſam Lambini animadverſionem, exclamantis: credat *Iudaeus Apella, non ego.* — 3. *Nymphae* et apud Noſtrum (v. I. 1. 31. III. 23. 14.) et alibi in Bacchi comitatu memoratae. Eurip. Cycl. 68. Οὐ τάδε Βρόμιος — οὐ Νύσσα μετὰ Νυμφᾶν. Orph. H. LII. 2. Διόνυσον ἠγερέμενον κούρῃσι ἅμα Νύμφῃσι ἰυπλοκάμοισι. Idem LIII. 6. de Sileno: Ναίσι καὶ Βακχαῖς ἡγούμενε κιττοφόροισι. Νύμφας Βρομίας vocat auctor Scolii VIII. in Anal. Br. I. p. 156. Conf. etiam Pratinae c. l. Bacchi enim nutrices eae habitae. Hom. H. in Bacch. XXV. 3. Ὃν τρέφον ἠύκομοι Νύμφαι — καὶ ἐνδυκέως ἀτίταλλον Νύσης ἐν γυάλοις. Simpliciter inde τιθῆναι appellatae Sophocl. Oed. Col. 673. et Orph. H. LII. 6. — *diſcentes* modos carminum, ex oppoſitione τοῦ *docentem*, pro vulgari, audientes, adſtantes Baccho canenti. — *et Satyros.* Pro hoc vivida ἐναργείᾳ, *aures Satyrorum acutas*, arrectas, Satyros arrectis auribus adſtantes, auſcultantes. Oculorum adeo ſenſu quidni hoc percipi potuit? Mire tamen in hoc quosdam, qui ad Nymphas *diſcentes*, itidem oculis cognitas, non offenderant, argutari videas. — *Capripedes*, αἰγίποδες, e. g. in Anal. Br. T. III. c. 412. p. 238.

v. 5—8. Divina prorſus recurſantis furoris deſcriptio! Dum enim, quae mira ſibi acciderint, quae viderit, quo modo, Baccho conſpecto, in furorem actus ſit, animo penitius perpendit poeta, iisque adſtupet; ecce iterum Bacchum ſibi adſtare, thyrſoque commoto ſe denuo ad orgia celebranda exſtimulari ſentit. Scilicet, quod iam ſupra attigi, poetae dithyrambici enthuſiaſmum, quo ad laudes Bacchi dicendas feruntur, ita efferunt, ut Baccharum inſaniam plane ſuam faciant. Thyrſo adeo Bacchi percuſſi in furorem aguntur, diſcurſitant, evoe adclamant, verbo, orgia fimulant, dum virtutes Bacchi, in iisdem cantu ac ſymbolica repraeſentatione expromi ſolitas, carmine deſcribunt. Inſigne huius rei exemplum praebet locus Pratinae ſupra laudatus, unde haec delibamus: ἐμὸς ἐμὸς ὁ Βρόμιος· ἐμὲ δεῖ (fere ut v. 9. *fas eſt mihi cantare*) κελαδεῖν, ἐμὲ δεῖ παταγεῖν ἀν' ὄρεα ἐσσύμενον μετὰ Ναϊάδων. Bacchantis adeo, ut ita dicam, poetae h. l. exclamatio eſt *evoe*,

Laetatur! Evoe! parce, Liber!
Parce, gravi metuénde thyrſo!

Fas

qua ſe deo correptum h. ἐνθουσιῶντα prodit. Mire hunc locum in rem ſuam detorſit Iuven. VII. 62. *ſatur eſt cum dicit Horatius*: *Evoe!* tanquam vino largius hauſto, quod et Gesnerus ſtatuere videtur, venae eius incenſae fuiſſent, aut incenſas ita ſimulaſſet poeta. — *mens trepidat*, attonita ſtupet, perturbatur *metu recenti*, ἐκπλήξει, μανίᾳ, horrore a Deo recens incuſſo, ſeu, quod malim, quo denuo tentatur, furore novo. Trepidat, metuit ſibi a Baccho poeta, quum furorem accedere ſentit. Is enim, ab eo immiſſus, corpus graviter adfligit atque excruciat. Recte adeo ac docte metum omnino pro furore ponere potuit poeta. Ita quoque Eurip. Bacch. 600. Bacchis τρομερὰ σώματα in adventu dei tribuit. Heinſius in Lectt. Theocr. c. VI. p. 314. comparat Theocr. II. 137. σὺν μανίαις φοβεῖσθαι, parum commode. — 5. Mens *turbidum*, cum perturbatione *laetatur*, laetitia ſimul atque horrore perfunditur *pectore pleno Bacchi*, Baccho pectus inſidente, urgente, deo recepto. Mira βραχυλογίᾳ naturam enthuſiaſmi ſic declaratam dedit poeta. Pectus graviter commovetur, aeſtuat, deo illud ſubeunte: idemque exultat, laetitia geſtit, tanto hoſpite recepto. Pectus *plenum Bacchi*, ut III. 25. 2. Adde Ovid. Faſt. VI. 558. *Fitque ſui toto pectore plena dei.* Lucan. I. 675. *Edonis Ogygio decurrit plena Lyaeo.* et V. 166. *non unquam plenior artus Phoebados irrupit Paean.* — 7. 8. Etſi plenus iam Baccho vates, novis tamen usque furoribus ſe incendi ac perturbari ſentit; hoc adeo, ne iis plane ſuccumbat, deprecatur. Totum enim numen vix capere credebatur humana natura. Praeclare autem a poeta adornata omnia. Recte Porphyrion: *putat per mentis perturbationem ſibi infeſto thyrſo Deum imminere*, quo ſcilicet novos furores excitaret. Senſus adeo: ne thyrſum mihi intentes, ne thyrſo impacto graviorem mihi inſaniam immittas. Haec enim iſto effici credita. Vnde Bacchus θυρσομανὴς, θυρσαχθὴς Orpheo dictus H. XLIV. 5. XLIX. 3. Ad enthuſiaſmum poeticum, quo laudes Bacchi canerentur, ſimiliter hanc imaginem traduxit Pratinas c. l.: Παῖε (thyrſo percute) τὸν Φρυναίου (ſ. Φρυμίου) ποικίλου προανέχοντα, h. inſpira numine tuo choragum, φλέγε τὸν ὀλολυγλαλοκάλαμον λαλο-

Fas pervicaces est mihi Thyiadas,
Vinique fontem, lactis et uberes

Can-

λαλοβαρυοπαραμελοβρυθμοβάταν caet. E Noſtro profecit Ovid. Amor. III. 1. 23. *Tempus erat thyrſo pulſum graviore moveri; ceſſatum ſatis eſt, incipe maius opus:* et eiusd. lib. c. 15. 17. *Corniger increpuit thyrſo graviore Lyaeus, pulſanda eſt magnis area maior equis.* Idem. Triſt. IV. 1. 43. *mota calent viridi mea tempora thyrſo.* Poſſunt etiam verba: *gravi metuende thyrſo* ornate tantum adiecta videri; ut declaretur Bacchus θυρσοφόρος, θυρσοτινάκτης (Orph. H. LI. 4.) θύρσῳ δεινὸς (Epigr. CCLI. 2. in Anal. Br. III. 201.) eadem fere ratione, qua Phoebus ἑκηβόλος *certa metuendus ſagitta* I. 12. 23. Sed alterum phantaſma nobilius atque h. l. accommodatius.

v. 9. Bacchum canam, ab ipſo excitatus, plenus illo. *Fas eſt*, virtutes et ſacra Bacchi celebrare; plane ut Pratinas l. l. ἐμὲ δεῖ κελαδεῖν, ἐμὲ δεῖ παταγεῖν. — *Thyiades* ſ. Bacchae *pervicaces* indomitae, effrenes, furore correptae. Niſi linguae ratio obſtare videretur, mallem equidem interpretari, colla iactantes, imagine a tauris iugum detrectantibus petita. Hoc enim pervicaces recte dici poſſe vix dubitem. Eſſent adeo Bacchae ψιθύριχες, ὑψαύχενες, ut ſaepius de iis poetae. Catull. LXIII. 23. *Vt capita Maenades vi iaciunt hederigerae.* Cf. eundem LXIV. 256. Quem earundem habitum etiam in monumentis antiquis admodum frequentari videas. — 10. Ornate pro: ut vinum et lac copioſe e terra thyrſo icta, profluxerit. Res in miraculum verſa, qua Bacchi ἐπιφάνειαν priſcus ſermo ſimpliciter manifeſtabat. Scilicet Baccho, caeterisque numinibus, quae vegetae atque procreatricis naturae eſſent ſymbola, apparentibus, omnia ſtatim eorum adſpectu efflorescere, progerminare, terramque ubertate quaſi intumeſcere, unde maxima omnium rerum promanaret copia, antiqua fingebat religio. Vide vel Hom. H. in Baech. 35 ſqq. Virg. G. II. 390. et Sil. Ital. VII. 192. Summam autem ubertatem plures antiquiores populi declarant per vini ac lactis fontes e terra ſcaturientes, et mellis copiam in terram defluentem. Vnde et auream aetatem his fere coloribus a poetis depingi videas. Vide Tibull. I. 3. 45. et ibi Heyn. Traducta mox haec imago inprimis ad ſacra Bacchica, in iisque inter Bacchi miracula repraeſentata ac celebrata. Notiſſimus locus Eu-

Cantare rivos, atque truncis
Lapsa cavis iterare mella.

Fas et beatae coniugis additum
Stellis honorem, tectaque Pentheï

Dis-

rip. Bacch. 142 sqq. Ῥεῖ δὲ γάλακτι πέδον ῥεῖ δ' οἴνῳ, ῥεῖ δὲ μελισσᾶν νέκταρι. Senec. Oed. 491. *Pumice sicco fluxit Nyctelius latex — combibit dulces humus alta succos* (puta mellis), *niveique lactis candida fontes, et mista odoro Lesbia cum thymo.* — Mella *lapsa* defluentia in terram e *cavis* arborum *truncis iterare*, canere. Iterat enim poeta, quae gesta describit. Asellio apud Gell. V. 18. extr. loco admodum luculento: *Scribere autem bellum, quo initum consule, et quomodo confectum sit, et quis triumphans introierit, et quae eo in bello gesta sint*, iterare; — *id fabulas pueris est narrare* caet. Non est igitur, post Bacchum vel Nymphas vel adeo alios poetas celebrare, quae quam ieiuna ratio sit, facile animo adsequaris, sed simpliciter referre, enarrare. Vel sic tamen exquisitiorem illam poetarum rationem huic loco accommodandam duxerim, qua sese rerum, quas contigisse exponunt, ipsi auctores ferunt. Vide omnino ad II. 1. 10. Adde Virg. Cul. 27 sqq. *Iterat* adeo, elicit iterum mella poeta ex arboribus, unde ea fluxisse commemorat.

v. 13. *Fas et* celebrare *honorem*, ornamentum, decus, ἄγαλμα, quo Ariadnes *coniugis* caput redimitum fuerat, coronam eius auream (ita *regius honos* de chlamyde purpurea Virg. Aen. VII. 815. et sic passim) *additam stellis*, inter sidera relatam. Possis etiam interpretari: coronam in coniugis honorem inter stellas repositam. Ita *honorem adolere, imponere aris*, de sacrificiis in deorum honorem factis saepius Virgilius et alii. Atque hac fere ratione eandem rem elocutus est Avien. Arat. 197. sqq. *Adspice ceu rutilis vibret lux Gnosia flammis, haec quondam Bacchi monumentum fulget amoris, haec Ariadnei capitis testatur honorem.* Praeferam tamen priorem rationem, tanquam paulo audaciorem, aptioremque adeo huic carmini. — *beatae*, ἀποθεωθείσης. Diis adscriptae; Dii enim μάκαρες, sollenni appellatione. Ariadne autem Bacchi *lyncibus in caelum vecta* (Propert. III. 15. 8.) interque deos relata; ut pervulgatum.

Disiecta non leni ruina,
Thracis et exitium Lycurgi.

Tu flectis amnes, tu mare barbarum:
Tu ſeparatis uvidus in iugis
Nodo

gatum. vid. loca a Broukh. ad Prop. l. l. congeſta; et de Ariadnes corona Hygin. II. 5. — 14. 15. Argumentum huius fabulae pete ex Euripidis Bacchis. Bacchus a Pentheo vinculis conſtrictus, in domo eius aſſervatur; unde ſe cum ipſa domus ruina expedit. *Tecta* adeo *disiecta*, compagibus ſolutis proſtrata *non leni*, graviſſima *ruina*, graviter in terram collapſa. Eurip. Bacch. 633. Δῶμα τ' ἤρήξεν (Βάκχος) χαμαίζε· συντεθράνωται δ' ἅπαν. — *Lycurgus* Edonorum, Thraciae populi, rex, ob pulſas cum ipſarum deo e regno ſuo Bacchas a Iove excaecatus, iuxta Homer. Il. ζ. 130-40. Iuxta alios, ob vites exciſas a Baccho in furorem actus, quo et Dryantem filium interfecit, et ſibi ipſi crura falce amputavit. Propert. III. 15. 23. *Veſanumque nova nequidquam in vite Lycurgum*, ubi v. quos laudat Burmann. Adde Heyn. ad Apollod. III. 5. p. 576. Rem in gemma antiqua repraeſentatam vide apud Gor. T. I. t. 92.

v. 17. Maximam vim habet ſubita orationis ad Bacchum converſae mutatio; plane ut apud Virg. Aen. VIII. 293 et 296. ad Herculem; et apud Claudian. Praef. ad L. II de R. P. 34. ad eundem. — *flectis* retro curſus *amnium*, Hydaſpis et Orontis. Hos enim, thyrſo eius tactos, ſicco pede tranſiiſſe priſca narratio erat, quam latius perſequitur Nonn. Dionyſ. XIII. 123 ſqq. — *mare barbarum*, Indicum ſedas, tranquillum reddis; hac enim notione τὸ *flectis* huic membro adaptandum videtur. Baccho enim mare intrante *tumidum Nereus poſuit mare* apud Senec. Oedip. 450. Eidem Herc. fur. 409. Bacchus *domitor rubri maris* audit. Spectat autem hic locus omnino ad Bacchi expeditionem Indicam, miris antiquiorum poetarum figmentis famigeratiſſimam. — 18-20. Tu *uvidus* madidus vino, βεβρεγμένος, ὑγρὸς (uti idem audit in Anthol. gr. I. p. 82. vino furens, adeoque diſcurrens, verſans in *ſeparatis*, ἠρέμοις, remotis (v. 1.) montium *iugis coerces* conſtringis *crines Biſtonidum*, Baccharum (Biſtones enim Thraciae populus,

Nodo coërces viperino
Biſtonidum ſine fraude crines.

Tu, quum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum ſcanderet impia,
Rhoe-

lus, a quo τελεται traditae ac propagatae) *nodo viperino*, viperis, ſerpentes implicas Baccharum crinibus *ſine fraude*, ſine noxa, impune: non, ut illis nil noceant viperae, ut fere volunt intpp., ſed Bacchi reſpectu, ſine noxa tractas manibus viperas, easque Bacharum crinibus innectis. Apud Euripidem Bacch. 101. ſibi ipſe comam ſerpentibus cingit, eumque ſequuntur Bacchae: στεφάνωσόν τε δρακόντων στεφάνους· ἔνδεν ἄγραν θηροτρόφοι Μαινάδες ἀμφιβάλλονται πλοκάμοις. Sed et nebridas Baccharum anguibus connexas fuiſſe tradit Eurip. trag. laud. v. 665. adde Catull. LXIV. 258. ubi vide Intpp. Deſignatur autem antiquo hoc figmento magna per naturam huius dei vis ac potentia, cui vel, quae eius efficaciſſima habentur, puta viperae venenum, ſubiecta ſint, nihil noxae inferant. Caeterum *Meduſae comas* anguibus innexis *nodoſas* ſimili ornatu vocat Ovid. Pont. III. 2. 124.

v. 21—24. Bacchus γιγαντολέτωρ. Magnae ſane Bacchi, quo antiquiores poetae vim naturae vegetam repraeſentabant, partes eſſe debuere in fabulis phyſicis, in pugna deorum cum Titanibus, Centimanis et Gigantibus; translatae mox adfictaeque eae eiusdem nominis heroi Thebano a poetis ſerioribus, quum vel rerum, quae fabularum involucris proderentur, notiones diverſo poetarum eas tractandi modo plane obliteratae eſſent, vel omnino fabulae pro meris ornamentis poeticis haberi coeptae eſſent. Idem factum in Hercule antiquiore ac Thebano v. Heyn. ad Apollod. p. 325. Iam e quorundam narratione Bacchus ſumta leonis forma diis in hac pugna aderat, quos Noſter h. l. ſequitur. Eadem ſpecie occurrit piratis apud Homer. in einsd. H. v. 44. Nam omnes deos mutatis formis contra Gigantas ſtetiſſe inde cum Geſnero ad Claudianum XXXVII. 51. vix ſtatuerim, minime autem hoc ex Claudiani l. l. probaverim, quandoquidem ibi *Numina omnigenis formis* dicuntur, quatenus ſunt diverſae formae, generis, ac loci, adeoque Dii

marini

Rhoetum retorſiſti leonis
Vnguibus horribilique mala:

Quamquam, choreis aptior et iocis
Ludoque dictus, non ſat idoneus
Pugnae

marini, fluviatiles, agreſtes, ſilveſtres, inferi. Sed ipſorum mutatio in animalia, quae timorem arguebat, in Typhoei demum pugna locum habebat. Saepius autem hoc aut ſimili figmento invictum Bacchi robur declaraſſe veteres diſcas ex Eurip. Bacch. 1025. *Φάνηθι ταῦρος, ἢ πολύκρανος γ' ἰδεῖν δράκων, ἢ πυριφλέγων ὁρᾶσθαι λέων.* — Quum *cohors Gigantum*, gigantes *impii*, *ἀτάσθαλοι*, *ἄδικοι* (Callim. Lav. Pall. 8.) ob affectatum regnum caeleſte, *regna* regnum *parentis* tui, Iovis, caelum *ſcanderent*, in caelum eniterentur, Iovem inde deiecturi, *per arduum* tendentes, quum arduam viam in caelum molirentur. *Per arduum* volunt eſſe per montes exaggeratos; equidem copia poetica adiectum malim, *δι' αἰθέρος*, in ſublime eniſi. — 23. 24. Quam ornate pro, tu Rhoetum deieciſti, depuliſti ſub ſpecie leonis. *Retorſiſti* egregie Rhoeti renitentis imaginem ob oculos ponit. Apud Apollodorum I. 6. Eurytum thyrſo occidit Bacchus.

v. 25 — 28. Sicque te egregium bellatorem oſtendiſti, quem imbellem ac mollitie diffluentem antea differebant, notabant. In ſententia ipſa, quae et apte ſatis cum antecedentibus cohaeret, nihil plane eſt, quod offendat; ſed nimis protraxit eam poeta et quidem admodum vulgari ratione; *quamquam*, *choreis aptior dictus*, quum choreis unice aptus habereris, ideo *non ſat idoneus pugnae ferebaris*: ac in hoc ſubſiſtere debebat Intpp. cenſura. Docte autem *ſed τῷ quamquam* ſubiicitur pro *tamen*: exempla exquiſitioris huius formae pete a Markl. ad Stat. Silv. III. 3. p. 163. *Aptior* natus magis ad choreas ducendas ac ferendos iocos, quam ad proelia obeunda, et arma tractanda. Declaratur Bacchus *χορευτὴς* (Orph. Εὐχ. 9. *ἐγερσίγελως* (Paul. Silent. XL. Anal. Br. III. 83.) et *φιλοπαίγμων* (Anacr. XLII. 2.) ſatis obvia ratione. Tibull. I. 7. 43. *Non tibi ſunt triſtes curae nec luctus, Oſiri, ſed chorus et cantus et levis aptus amor.* — *ſed* enimvero *idem eras*, eundem te eſſe oſtendebas, te praeſtabas, ſive *medius* eſſes *pacis*, ſive verſareris in pace, ſeu in bello, utrique aeque commodum te

prae

Pugnae ferebaris; ſed idem
Pacis eras mediusque belli

Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter adterens

Cau-

praeſtabas: in pace, remiſſiorem, choreis indulgentem, luxuque diffluentem; in bello autem, ſtrenue pugnantem. Vtraque haec virtus Bacchi et pacis amantis et bello ſtrenui paſſim celebratur poetis. Euripid. Bacch. 302. Ἄρειός τε μοῖραν μεταλαβὼν ἔχει τινά et 417 ſqq. ὁ δαίμων ὁ Διὸς παῖς χαίρει μὲν θαλίαισιν, φιλεῖ δ' ὀλβοδότειραν εἰρήνην. Apprime autem huc facit epigr. CCL. (Anal. III. 201.) in Bacchi ſtatuam, Minervae iunctam, dignum quod ex parte huc transferamus: εἰπέ, τί σοι ξυνὸν χθὶ Παλλάδι; τῇ γὰρ ἄκοντες καὶ πόλεμοι κάρα· σοὶ δ' εὐάδην εἰλαπίναι. Μὴ προπετῶς, ὦ ξεῖνε. θεῶν πέρι τοῖα μετάλλα· ἴσθι δ' ὅσοις ἴκελος δαίμονι τῇδε πέλω. Καὶ γὰρ ἐμοὶ πολέμων φίλιον κλέος· εἶδεν ἅπας μοι ἠφοῦ δμηθεὶς Ἶνδος ἀπ' Ὠκεανοῦ. Cf. Lucian. D. D. XVIII.

v. 29 — 32. Quin et Tartari monſtra ſubmiſere ſe tuo numini, remiſſa ferocia. Praeclare hoc Cerberi Bacchum adulantis imagine adumbratur a poeta. Adiit autem Bacchus inferos, Semelen inde reducturus. Vid. Apollod. III. 5. 3. adde Pauſan. II. 37. ubi per ſtagnum Alcyonium Bacchum ad inferos deſcendiſſe ab Argivis tradi memorat. Cf. et Hygin. f. 251. Iam proſaica forma erat: Vbi Cerberus te Orcum ingreſſum *vidit*, ſenſit, tantum abeſt ut noxae inferendae cupidum ſe oſtenderet (*inſons*), ut potius blanda adulatione potentiam tuam veneraretur. — Bacchus *cornibus decorus: inſignis cornu* (Ovid. A. A. III. 348. κεραοφόρος, ταυρόκερως, antiquiſſimo roboris ac potentiae ſymbolo. Cf. Intpp. ad Nemeſ. III. 36. *Aurea* habet cornua, ut deus. Vnde χρυσόκερως Eurip. Bacch. 553. χρυσόκερως (Anthol. gr. I. p. 82.) dictus. Idem capite cornuto in numis ac monumentis Etruſcis obvius. vid. Spanhem. de Vſu et Pr. Num. T. I. p. 392. Burm. Sicula T. II. t. 12. Gori Muſ. Etr. t. LIII. — *leniter atterens* tibi *caudam*, adblandiens tibi cauda mota, σαίνων, Heſiod. Theog. 770. de Cerbero: ὃς μὲν ἰόντας σαίνει ἰδοῦς οὐρῇ τε καὶ οὔασιν ἀμφοτέροισι.

Forte

Caudam, et recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

Forte tamen melius fuerit, ne bis eadem imago occurrat, explicare: applicans, ſubiiciens utero caudam, prae timore. Virgil. Aen. XI. 812. *caudamque remulcens (leniter* Horatii) *ſubiecit pavitantem utero.* Similiter ſe ab Oedipode victam teſtatur Sphinx apud Euripid. fr. Oed. XVI. (ed. Lipſ. p. 458.) Οὐρᾷν ὑπ' ἄλλους' ὑπὸ λεοντόπουν βάσιν ἐκπεδίζει'. — *recedentis*, quum revertereris ex inferis, in reditu tuo pedes cruraque tua attigit *ore trilingui*, tribus linguis ſuis, ore exſertis, blandientium canum inſtar; qui alias reditum umbris negat, easque devorat. Heſiod. l. l. ἐξελθεῖν δ' οὐκ αὖτις ἐφ' πάλιν, ἀλλὰ δοκεύων ἐσθίει, ὅν κε λάβῃσι πυλέων ἐκτοσθεν ἰόντα. Cerberus autem hic τρίκρανος, ut apud Sophocl. Trach. 1106.

CARMEN XX.

ARGVMENTVM.

Generoso spiritu hac ode (quam ex dithyramborum genere quidam, nescio qua ratione inducti, statuunt) Horatius immortalitatem nominis, facultate poetica parti sibi pollicetur certoque auguratur, eamque nova plane ac vividissima imagine ita repraesentat, ut se in cycnum, avem Apollini sacram, transformatum totum terrarum orbem pervolaturum dicat; (de cuius phantasmatis ratione vide ad v. 1.) igitur, ubi inter homines esse desierit, luctus omnino causſam non dari, quandoquidem mortalis conditionis plane expers sit. Idea totius carminis haud dubie e graeco aliquo lyrico poeta ducta est, ab Horatio tantum amplificata atque exornata. Summa virtus carminis est in vivida metamorphoseos adumbratione, etsi hac ipsa ad sensum parum suavi.

AD

AD MAECENATEM.

Non uſitata, non tenui ferar
Penna biformis per liquidum aethera
Vates: neque in terris morabor
Longius: invidiaque maior

Vrbes

v. 1. Famam alicuius nominisque celebritatem ad remotiores terras pertingentem quum poetae fere ita efferant, ut eum vel Famae alis (v. II. 2. 7.) vel ſuismet ipſum levatum pennis totum terrarum orbem volatu luſtrantem fingant (in quam rem commode laudant Theognid. 231. σοὶ μὲν ἐγὼ πτέρ' ἔδωκα, σὺν οἷς ἐπ' ἀπείρονα πόντον πωτήσῃ, κατὰ γῆν πᾶσαν ἀειρόμενος ῥηιδίως — πολλῶν κείμενος ἐν στόμασι. Vide et quae ibi lequuntur); exquiſitius Horatii, quo ſimul, unde ſibi illa gloria obtigerit, docte declaret, haberi debet phantaſma, quo ſe cycni adſumta forma omnes terrarum plagas pervolaturum omnesque populos cantu ſuo permulſurum generoſo ſpiritu iactat. Nam non volatus ſolum, quo efferuntur poetae (ποταναὶ μηχαναὶ appellat Pind. Nem. ζ. 32. cf. ad I. 6. 2. et IV. 2. 25.) ſed etiam cantus rationem in poetarum cum cycnis comparatione haberi, in promtu eſt intelligere. Eadem de cauſſa *Sirenum* alas poſuit Eurip. fr. CLIV. (p. 491. ed. Lipſ.) haud dubie eadem in re: χρυσέαι δή μοι πτέρυγες περὶ νώτῳ καὶ τὰ Σειρήνων ἐρίεντα πέδιλα ἁρμόζεται· βάσομαι τ' εἰς αἰθέρα πολὺν ἀερθείς. Et *luſciniae* formam Cineſiae poetae adſinxit Ariſtoph. Avv. 1372. ἀναπέτομαι δὴ πρὸς Ὄλυμπον πτερύγεσσιν κούφαις. — Pedeſtris enuntiatio ſententiae erat: ego alte in aerem evolabo. Pro tenui *ego* cum vi eſt *vates;* quo cauſſa mutationis declaratur, facultas eius poetica. — *biformis*, reſpectu prioris *humanae* ac novae *cycni* formae in quam nondum plane abierat. cf. v. 9 ſqq. Vel quatenus *vatis* imaginem ac ſenſum in cycni formam transfundit, animo utrumque ſimul complectitur. Ridicule alii ad lyricae et ſatiras, diverſa poematum genera, Horatii referunt. — *Penna*, alis, volatu *non uſitato*, quo pauci mecum certaturi ſint, altiſſimo. Niſi ſimpliciter eſt:

Vrbes relinquam. Non ego pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas,
Dilecte Maecenas, obibo,
Nec Stygia cohibebor unda.

Iam

Novo plane more sc. cycni specie, evolabo. — *non tenui, πυκνῇ πτέρυγι*, densa, valida, quae adeo alte enititur, et satis virium habet, ad se sustentandum. Omnino ad gloriae magnitudinem ac perennitatem refer, quam sibi poeta auguratur. — 4. *invidia maior*, excelsior, cuius gloriae invidia nihil amplius detrahere valeat, *ἄφθονος, φθόνου κρείττων* (quamquam hoc fere de iis, qui invidia non ducuntur, veluti Lucian. Hermot. c. 76. p. 820.) h. l. summam facultate poetica laudem, famam adeptus. Callim. ep. XXII. 4. *ὁ δ' ἤεισεν κρείσσονα βασκανίης*. Ita de se IV. 3. 16. *Et iam dente minus mordeor invido.* Simmias Rhod. II. 3. (Anal. Br. I. p. 204.) *εἰ δέ τις ἐκ πάντων σοφίης μέγαν ἔσχεν ἔπαινον, οὗτος ἔχει πλεῖστον, καὶ φθόνος οὐχ ἕπεται.* Praeclare autem hoc adiectum sententiae, qua se inter homines esse desiturum declarat; ita enim minus arrogantiae habet. Similia sibi spondet Propert. III. 1. 21. *At mihi quod vivo detraxerit invida turba, post obitum duplici foenore reddet honos.* et Stat. Theb. XII. extr. *Mox tibi, si quis adhuc praetendit nubila livor, occidet, et meriti post me referentur honores.*

v. 5. *Ego* etsi *sanguis*, filius (ut III. 27. 63. Tibull. I. 6. 66. Ovid. Fast. VI. 488. cf. Schrad. ad Mus. p. 156.) *paup. parentum*, utpote libertino patre natus, ob humilitatem generis vulgo despectus, *non obibo*, si sententiam spectes, est: summam nominis claritatem consequar, in ore omnium ero, quem nunc libertino patre natum rodunt. Suavis adeo atque satis perspicua oppositio: Immortalem ego gloriam, famam adipiscar, qui nunc vix ullo in honore sum, quippe paupertate atque humili genere depressus, a te tamen, optime Maecenas, aliquo loco habitus, expetitus, qui tamen tui gratia floreo, qui tua me amicitia dignaris, qua facile et paupertatem meam, imperitorumque iudicia fero. Ita fere sententiam verbis, *quem vocas, dilecte Maecenas*, continuatam existimaverim. Vide Obss. — 8. immortalitatis notio novo colore adumbrata, in cuius elocutione non haerendum. Est simpliciter: Stygem non traiiciam, Tartara non videbo.

Simi-

Iam iam residunt cruribus asperae
Pelles; et album mutor in alitem
Superna: nascunturque leves
Per digitos humerosque plumae.

Iam Daedaleo ocior Icaro
Visam gementis litora Bospori,

Syr-

Similiter in Lucceii epitaph. 19. (Poet. min. III. 209.) *Non ego Tartareas penetrabo tristis ad undas — atris non errabo locis, nec cohibebor aquis.*

v. 9. *sqq.* In cycnum enim mutatus pervolabo totum terrarum orbem. Animatur haec imago poetica vivida metamorphoseos repraesentatione per partes facta. *Pelles asperae* pellis aspera residit cruribus, docte et copia poetica dictum pro: pellis aspera fit, residit; dum enim crura humana extenuantur, cycni formam exilem induunt, necesse est, ut cutis, quae mollibus ante ac succulentis partibus inducta fuerat, his evanescentibus *subsidat*, ossibus propius admoveatur, quaeque antea pleniore corpore extensa erat, nunc contrahatur, adeoque *aspera* h. rugosa evadat. In ornatu tam perspicuo mirum utique, Intpp. adeo hallucinari potuisse. Nunc pellem cycni vel natura asperam, vel ex emicantibus plumis ita dictam volunt; nunc *residunt* accipiunt de pelle cuti humanae superinducta, contra receptam poetis immutandae formae rationem, qua corpus tantum disfingitur, nulla re extrinsecus illata. — *album alitem*, cycnum. — 11. *Superna*, superiore corporis parte, τὰ ἄνω, ἄνωθεν. Sequentia perspicuitatis caussa τῷ *superna* adiecta. *Plumae leves nascuntur*, emicant, prodeunt e digitis et humeris, h. alatus fio. — *leves* praeclare de pennis olorinis, levore ac candore refulgentibus, *purpureis*, IV. 1. 10.

v. 13. Ad remotissimas terrae oras *ales canorus*, in alitem canorum, cycnum mutatus, penetrabo, eas sub cycni specie adibo. — *ocior*, celerior, quippe *penna haud tenui* instructus, quam volatus fuit *Icari Daedalei*, Daedali filii. Comparaturus suum volatum cum simili conatu in Daedalum et Icarum incidere debuit, e quibus alterum ponit, tanquam poeta; in quo adeo non argutandum.

Cantare rivos, atque truncis
Lapsa cavis iterare mella.

Fas et beatae coniugis additum
Stellis honorem, tectaque Pentheï
Dis-

rip. Bacch. 142 sqq. Ῥεῖ δὲ γάλακτι πέδον ῥεῖ δ' οἴνῳ, ῥεῖ δὲ μελισσᾶν νέκταρι. Senec. Oed. 491. *Pumice ficco fluxit Nyctelius latex — combibit dulces humus alta succos* (puta mellis), *niveique lactis candida fontes, et mista odoro Lesbia cum thymo.* — Mella *lapsa* defluentia in terram e *cavis* arborum *truncis iterare*, canere. Iterat enim poeta, quae gesta describit. Asellio apud Gell. V. 18. extr. loco admodum luculento: *Scribere autem bellum, quo initum consule, et quomodo confectum sit, et quis triumphans introierit, et quae eo in bello gesta sint*, iterare; — *id fabulas pueris est narrare* caet. Non est igitur, post Bacchum vel Nymphas vel adeo alios poetas celebrare, quae quam ieiuna ratio sit, facile animo adsequaris, sed simpliciter referre, enarrare. Vel sic tamen exquisitiorem illam poetarum rationem huic loco accommodandam duxerim, qua sese rerum, quas contigisse exponunt, ipsi auctores ferunt. Vide omnino ad II. 1. 10. Adde Virg. Cul. 27 sqq. *Iterat* adeo, elicit iterum mella poeta ex arboribus, unde ea fluxisse commemorat.

v. 13. *Fas et* celebrare *honorem*, ornamentum, decus, ἄγαλμα, quo Ariadnes *coniugis* caput redimitum fuerat, coronam eius auream (ita *regius honos* de chlamyde purpurea Virg. Aen. VII. 815. et sic passim) *additam stellis*, inter sidera relatam. Possis etiam interpretari: coronam in coniugis honorem inter stellas repositam. Ita *honorem adolere*, *imponere aris*, de sacrificiis in deorum honorem factis saepius Virgilius et alii. Atque hac fere ratione eandem rem elocutus est Avien. Arat. 197. sqq. *Adspice ceu rutilis vibret lux Gnosia flammis, haec quondam Bacchi monumentum fulget amoris, haec Ariadnei capitis testatur honorem.* Praeferam tamen priorem rationem, tanquam paulo audaciorem, aptioremque adeo huic carmini. — *beatae*, ἀποθεωθείσης. Diis adscriptae; Dii enim μάκαρες, sollenni appellatione. Ariadne autem Bacchi *lyncibus in caelum vecta* (Propert. III. 15. 8.) interque deos relata; ut pervulgatum.

Disiecta non leni ruina,
Thracis et exitium Lycurgi.

Tu flectis amnes, tu mare barbarum:
Tu separatis uvidus in iugis
Nodo

gatum. vid. loca a Broukh. ad Prop. l. l. congesta; et de Ariadnes corona Hygin. II. 5. — 14. 15. Argumentum huius fabulae pete ex Euripidis Bacchis. Bacchus a Pentheo vinculis constrictus, in domo eius asservatur; unde se cum ipsa domus ruina expedit. *Tecta* adeo *disiecta*, compagibus solutis prostrata *non leni*, gravissima *ruina*, graviter in terram collapsa. Eurip. Bacch. 633. Δῶμα τ' ἔρρηξεν (Βάκχος) καμάτῳ· συντεθράνωται δ' ἄπαν. — *Lycurgus* Edonorum, Thraciae populi, rex, ob pulsas cum ipsarum deo e regno suo Bacchas a Iove excaecatus, iuxta Homer. Il. ζ. 130-40. Iuxta alios, ob vites excisas a Baccho in furorem actus, quo et Dryantem filium interfecit, et sibi ipsi crura falce amputavit. Propert. III. 15. 23. *Vesanumque nova nequidquam in vite Lycurgum*, ubi v. quos laudat Burmann. Adde Heyn. ad Apollod. III. 5. p. 576. Rem in gemma antiqua repraesentatam vide apud Gor. T. I. t. 92.

v. 17. Maximam vim habet subita orationis ad Bacchum conversae mutatio; plane ut apud Virg. Aen. VIII. 293 et 296. ad Herculem; et apud Claudian. Praef. ad L. II de R. P. 34. ad eundem. — *flectis* retro cursus *amnium*, Hydaspis et Orontis. Hos enim, thyrso eius tactos, sicco pede transiisse prisca narratio erat, quam latius persequitur Nonn. Dionys. XIII. 123 sqq. — *mare barbarum*, Indicum sedas, tranquillum reddis; hac enim notione τὸ *flectis* huic membro adaptandum videtur. Baccho enim mare intrante *tumidum Nereus posuit mare* apud Senec. Oedip. 450. Eidem Herc. fur. 409. Bacchus *domitor rubri maris* audit. Spectat autem hic locus omnino ad Bacchi expeditionem Indicam, miris antiquiorum poetarum figmentis famigeratissimam. — 18-20. Tu *uvidus* madidus vino, βεβρεγμένος, ὑγρὸς (uti idem audit in Anthol. gr. I. p. 82. vino furens, adeoque discurrens, versans in *separatis*, ἠρέμοις, remotis (v. 1.) montium *iugis coercens* constringis *crines Bistonidum*, Baccharum (Bistones enim Thraciae populus,

Nodo coërces viperino
Biſtonidum ſine fraude crines.

Tu, quum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum ſcanderet impia,

Rhoe-

lus, a quo τελεται traditae ac propagatae) *nodo viperino*, viperis, ſerpentes implicas Baccharum crinibus *ſine fraude*, ſine noxa, impune: non, ut illis nil noceant viperae, ut fere volunt intpp., ſed Bacchi reſpectu, ſine noxa tractas manibus viperas, easque Baccharum crinibus innectis. Apud Euripidem Bacch. 101. ſibi ipſe comam ſerpentibus cingit, eumque ſequuntur Bacchae: στεφάνωσόν τε δρακόντων στεφάνοις· ἔνθεν ἄγραν θηροτρόφοι Μαινάδες ἀμφιβάλλονται πλοκάμοις. Sed et nebridas Baccharum anguibus connexas fuiſſe tradit Eurip. trag. laud. v. 665. adde Catull. LXIV. 258. ubi vide Intpp. Deſignatur autem antiquo hoc figmento magna per naturam huius dei vis ac potentia, cui vel, quae eius efficaciſſima habentur, puta viperae venenum, ſubiecta ſint, nihil noxae inferant. Caeterum *Meduſae comas* anguibus innexis *nodoſus* ſimili ornatu vocat Ovid. Pont. III. 1. 124.

v. 21—24. Bacchus γιγαντολέτωρ. Magnae ſane Bacchi, quo antiquiores poetae vim naturae vegetam repraeſentabant, partes eſſe debuere in fabulis phyſicis, in pugna deorum cum Titanibus, Centimanis et Gigantibus; translatae mox adfictaeque eae eiusdem nominis heroi Thebano a poetis ſerioribus, quum vel rerum, quae fabularum involucris proderentur, notiones diverſo poetarum eas tractandi modo plane obliteratae eſſent, vel omnino fabulae pro meris ornamentis poeticis haberi coeptae eſſent. Idem factum in Hercule antiquiore ac Thebano v. Heyn. ad Apollod. p. 525. Iam e quorundam narratione Bacchus ſumta leonis forma diis in hac pugna aderat, quos Noſter h. l. ſequitur. Eadem ſpecie occurrit piratis apud Homer. in eiusd. H. v. 44. Nam omnes deos mutatis formis contra Gigantas ſtetiſſe inde cum Geſnero ad Claudianum XXXVII. 51. vix ſtatuerim, minime autem hoc ex Claudiani l. l. probaverim, quandoquidem ibi *Numina omnigenis formis* dicuntur, quatenus ſunt diverſae formae, generis, ac loci, adeoque Dii

marini

Rhoetum retorſiſti leonis
Vnguibus horribilique mala:

Quamquam, choreis aptior et iocis
Ludoque dictus, non ſat idoneus
Pugnae

marini, fluviatiles, agreſtes, ſilveſtres, inferi. Sed ipſorum mutatio in animalia, quae timorem arguebat, in Typhoei demum pugna locum habebat. Saepius autem hoc aut ſimili figmento invictum Bacchi robur declaraſſe veteres diſcas ex Eurip. Bacch. 1025. Φάνηθι ταῦρος, ἢ πολύκρανος γ' ἰδεῖν δράκων, ἢ πυριφλέγων ὁρᾶσθαι λέων. — Quum *cohors Gigantum*, gigantes *impii*, ἀτάσθαλοι, ἄδικοι (Callim. Lav. Pall. 8.) ob affectatum regnum caeleſte, *regna* regnum *parentis* tui, Iovis, caelum *ſcanderent*, in caelum eniterentur, Iovem inde deiecturi, *per arduum* tendentes, quum arduam viam in caelum molirentur. *Per arduum* volunt eſſe per montes exaggeratos; equidem copia poetica adiectum malim, δι' αἰθέρος, in ſublime eniſi. — 23. 24. Quam ornate pro, tu Rhoetum deiecisti, depuliſti ſub ſpecie leonis. *Retorſiſti* egregie Rhoeti renitentis imaginem ob oculos ponit. Apud Apollodorum I. 6. Eurytum thyrſo occidit Bacchus.

v. 25 — 28. Sicque te egregium bellatorem oſtendiſti, quem imbellem ac mollitie diffluentem antea differebant, notabant. In ſententia ipſa, quae et apte ſatis cum antecedentibus cohaeret, nihil plane eſt, quod offendat; ſed nimis protraxit eam poeta et quidem admodum vulgari ratione; *quamquam, choreis aptior dictus*, quum choreis unice aptus habereris, ideo *non ſat idoneus pugnae ferebaris*: ac in hoc ſubſiſtere debebat Intpp. cenſura. Docte autem *ſed τῷ quamquam* ſubiicitur pro *tamen*: exempla exquiſitioris huius formae pete a Markl. ad Stat. Silv. III. 3. p. 163. *Aptior* natus magis ad choreas ducendas ac ferendos iocos, quam ad proelia obeunda, et arma tractanda. Declaratur Bacchus χορευτὴς (Orph. Ὕμν. 9. ἐγερσίγελως (Paul. Silent. XL. Anal. Br. III. 83.) et φιλοπαίγμων (Anacr. XLII. 2.) ſatis obvia ratione. Tibull. I. 7. 43. *Non tibi ſunt triſtes curae nec luctus, Oſiri, ſed chorus et cantus et levis aptus amor.* — *ſed* enimvero *idem eras*, eundem te eſſe oſtendebas, te praeſtabas, ſive *medius* eſſes *pacis*, ſive verſareris in pace, ſeu in bello, utrique aeque commodum te

prae

Pugnae ferebaris; ſed idem
Pacis eras mediusque belli

Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter adterens

Cau-

praeſtabas: in pace, remiſſiorem, choreis indulgentem, luxuque diſſluentem; in bello autem, ſtrenue pugnantem. Vtraque haec virtus Bacchi et pacis amantis et bello ſtrenui paſſim celebratur poetis. Euripid. Bacch. 302. Ἄρεώς τε μοῖραν μεταλαβὼν ἔχει τινά et 417 ſqq. ὁ δαίμων ὁ Διὸς παῖς χαίρει μὲν θαλίαισιν, φιλεῖ δ' ὀλβοδότειραν εἰρήνην. Apprime autem huc facit epigr. CCI. (Anal. III. 201.) in Bacchi ſtatuam, Minervae iunctam, dignum quod ex parte huc transferamus: εἰπέ, τί σοι ξυνὸν πρὸς Παλλάδι; τῇ γὰρ ἅμοντες καὶ πόλεμοι πάρα· σοὶ δ' εὐαδὴν εἰλαπίναι. Μὴ προπετῶς, ὦ ξεῖνε, θεῶν πέρι τοῖα μεταλλᾶ· ἴσθι δ' ὅσσοις ἵκελος δαίμονι τῇδε πέλω. Καὶ γὰρ ἐμοὶ πολέμων φίλιον κλέος· οἶδεν ἅπας μοι ἠῴου δμηθεὶς Ἶνδος ἀπ' Ὠκεανοῦ. Cf. Lucian. D. D. XVIII.

v. 29 — 32. Quin et Tartari monſtra ſubmiſſe ſe tuo numini, remiſſa ferocia. Praeclare hoc Cerberi Bacchum adulantis imagine adumbratur a poeta. Adiit autem Bacchus inferos, Semelen inde reducturus. Vid. Apollod. III. 5. 3. adde Pauſan. II. 37. ubi per ſtagnum Alcyonium Bacchum ad inferos deſcendiſſe ab Argivis tradi memorat. Cf. et Hygin. f. 251. Iám proſaica forma erat: Vbi Cerberus te Orcum ingreſſum *vidit*, ſenſit, tantum abeſt ut noxae inferendae cupidum ſe oſtenderet (*inſons*), ut potius blanda adulatione potentiam tuam veneraretur. — Bacchus *cornibus decorus: inſignis cornu* (Ovid. A. A. III. 348. κερασφόρος, ταυρόκερως, antiquiſſimo roboris ac potentiae ſymbolo. Cf. Intpp. ad Nemeſ. III. 36. *Aurea* habet cornua, ut deus. Vnde χρυσώκερως Eurip. Bacch. 553. χρυσόκερως (Anthol. gr. I. p. 82.) dictus. Idem capite cornuto in numis ac monumentis Etruſcis obvius. vid. Spanhem. de Vſu et Pr. Num. T. I. p. 392. Burm. Sicula T. II. t. 12. Gori Muſ. Etr. t. LIII. — *leniter atterens* tibi *caudam*, adblandiens tibi cauda mota, σαίνων, Heſiod. Theog. 770. de Cerbero: ὃς μὲν ἰόντας σαίνει ἰδὲ οὐρῇ τε καὶ οὔασιν ἀμφοτέροισιν.

Forte

Caudam, et recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

Forte tamen melius fuerit, ne bis eadem imago occurrat, explicare: applicans, ſubiiciens utero caudam, prae timore. Virgil. Aen. XI. 812. *caudamque remulcens* (*leniter* Horatii) *ſubiecit pavitantem vtero.* Similiter ſe ab Oedipode victam teſtatur Sphinx apud Euripid. fr. Oed. XVI. (ed. Lipſ. p. 458.) Οὐρὰν ὑπίλλουσ' ὑπὸ λεοντόπουν βάσιν ἐκαθέζετ'. — *recedentis*, quum revertereris ex inferis, in reditu tuo pedes crura*que* tua attigit *ore trilingui*, tribus linguis ſuis, ore exſertis, blandientium canum inſtar; qui alias reditum umbris negat, easque devorat. Heſiod. l. l. ἐξελθεῖν δ' οὐκ αὖτις ἐᾷ πάλιν, ἀλλὰ δοκεύων ἐσθίει, ὅν κε λάβῃσι πυλέων ἔκτοσθεν ἰόντα. Cerberus autem hic τρίκρανος, ut apud Sophocl. Trach. 1106.

CAR-

Nymphasque discentes, et aures
Capripedum Satyrorum acutas.

Evoe!

et Satyros canentem. Baccho adeo Choragi personam induit poeta h. l.; nam is proprie chorum *docet* modos carminis, ac motus leges. Maxime autem cyclios, qui dithyrambos decantarent, a poetis adeo dithyrambicis edoctos atque institutos respici crediderim. Hi enim sollenni appellatione dicti inde διθυραμβοδιδάσκαλοι, κυκλιοδιδάσκαλοι. Apposite igitur *docere* h. l. de Baccho διθυράμβου καὶ χορείας ἐφευρετῇ. v. ad v. 25. Pervulgato autem poetis phantasmate Dii sacris suis adesse, pompam sacram ipsi ducere, choros in ipsorum honorem institutos agere, praesultare, (ἔξαρχος Βρόμιος Eurip. Bacch. 141. de Diana Virgil. Aen. I. 499. Stat. Achill. II. 344. nam ibi legendum *lassata Therapnis*. Quo eodem figmento eandem deam *sacrificantium* h. in eius honorem saltantium, *virginum choro mixtam* Apelles pinxerat iuxta Plin. XXXV. 36.) quid? quod hymnis suis accinere credebantur. Maxime haec opinio obtinebat in sacris cum furore peragi solitis; in quibus ipsa ista insania numinis praesentia excitari putabatur. De Baccho ἐγερσιχόρῳ res notissima. Canentem eum inducit Euripid. Bacch. 150 sqq. Adde Orph. H. LII. 5. αὐτός δ'. ἡνίκα τὸν τριετῆ πάλι κῶμον ἐγείρῃ, εἰς ὕμνον τρέπεται σὺν ἐϋζώνοισι τιθήναις. εὐάζων κινῶν τε χοροὺς ἐνὶ κυκλάσιν ὥραις. Ad Bacchum carminum auctorem Calpurnii Ecl. X. 16. refert Wernsdorf. Sed *debemus carmina Baccho* ibi est, Bacchi laudes dicendae sunt; quae etiam mox subiiciuntur. — *in remotis* a frequentia hominum, deviis *rupibus*. Amat enim Bacchus confragosa loca ac saltuosos recessus (hinc οἰοπολεῖν dictus Eurip. Cycl. 74.) ob orgia ibi celebrari solita; res notissima. Hinc ὄρειος, ὀρειομανὴς φοιταλιεὺς poetis frequenter appellatus. — *credite posteri*. Egregie haec animum poetae ostendunt rerum visarum miratione defixum, earundemque imagines tanquam praesentes complexum, adeo quidem, ut, de quo ipse, phantasiae vi abreptus, plane persuasus sit, eundem et in aliis sensum ac persuasionem excitare cupiat; id quod animi humani naturae mirifice convenit. Quo enim ipsi, vana etsi specie delusi, sensus nostros vere impulsos pro certo habemus, illud maxime pro explorato et aliis obtrudere conamur,

Evoe! recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidum

Laeta-

mur, tantoque enixius hoc credi upimus, quo magis fidem exedere videatur. Apage igitur nsulsam Lambini animadversioem, exclamantis: credat *Iuaeus Apella, non ego.* — 3. *Nymphae* et apud Nostrum (v. . 1. 31. III. 23. 14.) et alibi in Bacchi comitatu memoratae. Euip. Cycl. 68. Οὐ τάδε Βρόμιος — ὐ Νύσσα μετὰ Νυμφᾶν. Orph. I. LII. 2. Διόνυσον ἐγρόμενον ούραις ἅμα Νύμφαις ἐϋπλοκάμοισι. Idem LIII. 6. de Sileno: Ναΐσι καὶ Βακχαῖς ἡγούμενε κιττοφόροισι. Νύμφας Βρομίας vocat auctor Scolii VIII. in Anal. Br. I. p. 156. Conf. etam Pratinae c. l. Bacchi enim utrices eae habitae. Hom. H. n Bacch. XXV. 3. Ὃν τρέφον ἠΰκομοι Νύμφαι — καὶ ἐνυκέως ἀτίταλλον Νύσης ἐν γυάοις. Simpliciter inde τιθῆναι ppellatae Sophocl. Oed. Col. 73. et Orph. H. LII. 6. — *iscentes* modos carminum, ex ppositione τοῦ *docentem*, pro ulgari, audientes, adstantes Bacchо canenti. — *et Satyros.* Pro hoc vivida ἐναργείᾳ, *aures Satyrorum acutas*, arrectas, Satyros arrectis auribus adstantes, uscultantes. Oculorum adeo ensu quidni hoc percipi potuit? Mire tamen in hoc quosdam, ui ad Nymphas *discentes*, itidem oculis cognitas, non offenderant, argutari videas. — *Capripedes*, αἰγίποδες, e. g. in Anal. Br. T. III. c. 412. p. 238.

v. 5 — 8. Divina prorsus recursantis furoris descriptio! Dum enim, quae mira sibi acciderint, quae viderit, quo modo, Baccho conspecto, in furorem actus sit, animo penitius perpendit poeta, iisque adstupet; ecce iterum Bacchum sibi adstare, thyrsoque commoto se denuo ad orgia celebranda exstimulari sentit. Scilicet, quod iam supra attigi, poetae dithyrambici enthusiasmum, quo ad laudes Bacchi dicendas feruntur, ita efferunt, ut Baccharum insaniam plane suam faciant. Thyrso adeo Bacchi percussi in furorem aguntur, discursitant, evoe adclamant, verbo, orgia simulant, dum virtutes Bacchi, in iisdem cantu ac symbolica repraesentatione expromi solitas, carmine describunt. Insigne huius rei exemplum praebet locus Pratinae supra laudatus, unde haec delibamus: ἐμὸς ἐμὸς ὁ Βρόμιος· ἐμὲ δεῖ (fere ut v. 9. *fas est mihi cantare*) κελαδεῖν, ἐμὲ δεῖ παταγεῖν ἀν' ὄρεα ἐσσύμενον μετὰ Ναΐδων. Bacchantis adeo, ut ita dicam, poetae h. l. exclamatio est *evoe*,

 qua

Laetatur! Evoe! parce, Liber!
Parce, gravi metuénde thyrſo!

Fas

qua ſe deo correptum h. ἐνθουσιῶντα prodit. Mire hunc locum in rem ſuam detorſit Iuven. VII. 62. *ſatur eſt cum dicit Horatius*: *Evoe!* tanquam vino largius hauſto, quod et Gesnerus ſtatuere videtur, venae eius incenſae fuiſſent, aut incenſas ita ſimulaſſet poeta. — *mens trepidat*, attonita ſtupet, perturbatur *metu recenti*, ἐκπλήξει, μανίᾳ, horrore a Deo recens incuſſo, ſeu, quod malim, quo denuo tentatur, furore novo. Trepidat, metuit ſibi a Baccho poeta, quum furorem accedere ſentit. Is enim, ab eo immiſſus, corpus graviter adfligit atque excruciat. Recte adeo ac docte metum omnino pro furore ponere potuit poeta. Ita quoque Eurip. Bacch. 600. Bacchis τρομερὰ σώματα in adventu dei tribuit. Heinſius in Lectt. Theocr. c. VI. p. 314. comparat Theocr. II. 137. σὺν μανίαις φοβεῖσθαι, parum commode. — 5. Mens *turbidum*, cum perturbatione *laetatur*, laetitia ſimul atque horrore perfunditur *pectore pleno Bacchi*, Baccho pectus inſidente, urgente, deo recepto. Mira βραχυλογίᾳ naturam enthuſiaſmi ſic declaratam dedit poeta. Pectus graviter commovetur, aeſtuat, deo illud ſubeunte: idemque exultat, laetitia geſtit, tanto hoſpite recepto. Pectus *plenum Bacchi*, ut III. 25. 2. Adde Ovid. Faſt. VI. 538. *Fitque ſui toto pectore plena dei.* Lucan. I. 675. *Edonis Ogygio decurrit plena Lyaeo.* et V. 166. *non unquam plenior artus Phoebados irrupit Paean.* — 7. 8. Etſi plenus iam Baccho vates, novis tamen usque furoribus ſe incendi ac perturbari ſentit; hoc adeo, ne iis plane ſuccumbat, deprecatur. Totum enim numen vix capere credebatur humana natura. Praeclare autem a poeta adornata omnia. Recte Porphyrion: *putat per mentis perturbationem ſibi infeſto thyrſo Deum imminere*, quo ſcilicet novos furores excitaret. Senſus adeo: ne thyrſum mihi intentes, ne thyrſo impacto graviorem mihi inſaniam immittas. Haec enim iſto effici credita. Vnde Bacchus θυρσομανὴς, θυρσαχθὴς Orpheo dictus H. XLIV. 5. XLIX. 3. Ad enthuſiaſmum poeticum, quo laudes Bacchi canerentur, ſimiliter hanc imaginem traduxit Pratinas c. l.: Παῖε (thyrſo percute) τὸν Φρυναίου (f. Φροιμίου) ποικίλου προανέχοντα, h. inſpira numine tuo choragum, φλέγε τὸν ὀλολυγλαλοκάλαμον

λαλο-

Fas pervicaces est mihi Thyiadas,
Vinique fontem, lactis et uberes

Can-

λαλοβαρυοπαραμελοῤῥυθμοβάταν caet. E Nostro profecit Ovid. Amor. III. 1. 23. *Tempus erat thyrso pulsum graviore moveri; cessatum satis est, incipe maius opus:* et eiusd. lib. c. 15. 17. *Corniger increpuit thyrso graviore Lyaeus, pulsanda est magnis area maior equis.* Idem Trist. IV. 1. 43. *mota calent viridi mea tempora thyrso.* Possunt etiam verba: *gravi metuende thyrso* ornate tantum adiecta videri; ut declaretur Bacchus θυρσοφόρος, θυρσοτινάκτης (Orph. H. LI. 4.) θύρσῳ δεινὸς (Epigr. CCLI. 2. in Anal. Br. III. 201.) eadem fere ratione, qua Phoebus ἑκηβόλος *certa metuendus sagitta* I. 12. 23. Sed alterum phantasma nobilius atque h. l. accommodatius.

v. 9. Bacchum canam, ab ipso excitatus, plenus illo. *Fas est,* virtutes et sacra Bacchi celebrare; plane ut Pratinas l. l. ἐμὲ δεῖ κελαδεῖν, ἐμὲ δεῖ παταγεῖν. — *Thyiades* s. Bacchae *pervicaces* indomitae, effrenes, furore correptae. Nisi linguae ratio obstare videretur, mallem equidem interpretari, colla iactantes, imagine a tauris iugum detrectantibus petita. Hoc enim pervicaces recte dici posse vix dubitem. Essent adeo Bacchae ῥιψαύχενες, ὑψαύχενες, ut saepius de iis poetae. Catull. LXIII. 23. *Vt capita Maenades vi iaciunt hederigerae.* Cf. eundem LXIV. 256. Quem earundem habitum etiam in monumentis antiquis admodum frequentari videas. — 10. Ornate pro: ut vinum et lac copiose e terra thyrso icta, profluxerit. Res in miraculum versa, qua Bacchi ἐπιφάνειαν priscus sermo simpliciter manifestabat. Scilicet Baccho, caeterisque numinibus, quae vegetae atque procreatricis naturae essent symbola, apparentibus, omnia statim eorum adspectu efflorescere, progerminare, terramque ubertate quasi intumescere, unde maxima omnium rerum promanaret copia, antiqua fingebat religio. Vide vel Hom. H. in Bacch. 35 sqq. Virg. G. II. 390. et Sil. Ital. VII. 192. Summam autem ubertatem plures antiquiores populi declarant per vini ac lactis fontes e terra scaturientes, et mellis copiam in terram defluentem. Vnde et auream aetatem his fere coloribus a poetis depingi videas. Vide Tibull. I. 3. 45. et ibi Heyn. Traducta mox haec imago inprimis ad sacra Bacchica, in iisque inter Bacchi miracula repraesentata ac celebrata. Notissimus locus Eurip.

Cantare rivos, atque truncis
Lapſa cavis iterare mella.

Fas et beatae coniugis additum
Stellis honorem, tectaque Pentheï

Dis-

rip. Bacch. 142 ſqq. Ῥεῖ δὲ γάλακτι πίδον ῥεῖ δ' οἴνῳ, ῥεῖ δὲ μελίσσῶν νέκταρι. Senec. Oed. 491. *Pumice ſicco fluxit Nyctelius latex — combibit dulces humus alta ſuccos* (puta mellis), *niveique lactis candida fontes, et miſta odoro Lesbia cum thymo.* — Mella *lapſa* defluentia in terram e *cavis* arborum *truncis iterare*, canere. Iterat enim poeta, quae geſta deſcribit. Aſellio apud Gell. V. 18. extr. loco admodum luculento: *Scribere autem bellum, quo initum conſule, et quomodo confectum ſit, et quis triumphans introierit, et quae eo in bello geſta ſint*, iterare; — *id fabulas pueris eſt narrare* caet. Non eſt igitur, poſt Bacchum vel Nymphas vel adeo alios poetas celebrare, quae quam ieiuna ratio ſit, facile animo adſequaris, ſed ſimpliciter referre, enarrare. Vel ſic tamen exquiſitiorem illam poetarum rationem huic loco accommodandam duxerim, qua ſeſe rerum, quas contigiſſe exponunt, ipſi auctores ferunt. Vide omnino ad II. 1. 10. Adde Virg. Cul. 27 ſqq. *Iterat* adeo, elicit iterum mella poeta ex arboribus, unde ea fluxiſſe commemorat.

v. 13. *Fas et* celebrare *honorem*, ornamentum, decus, ἄγαλμα, quo Ariadnes *coniugis* caput redimitum fuerat, coronam eius auream (ita *regius honos* de chlamyde purpurea Virg. Aen. VII. 815. et ſic paſſim) *additam ſtellis*, inter ſidera relatam. Poſſis etiam interpretari: coronam in coniugis honorem inter ſtellas repoſitam. Ita *honorem adolere*, *imponere aris*, de ſacrificiis in deorum honorem factis ſaepius Virgilius et alii. Atque hac fere ratione eandem rem elocutus eſt Avien. Arat. 197. ſqq. *Adſpice ceu rutilis vibret lux Gnoſia flammis, haec quondam Bacchi monumentum fulget amoris, haec Ariadnei capitis teſtatur honorem.* Praeferam tamen priorem rationem, tanquam paulo audaciorem, aptioremque adeo huic carmini. — *beatae*, ἀποθεωθείσης. Dii adſcriptae; Dii enim μάκαρες, ſollenni appellatione. Ariadne autem Bacchi *lyncibus in caelum vecta* (Propert. III. 15. 8.) interque deos relata; ut pervulgatum.

Disiecta non leni ruina,
Thracis et exitium Lycurgi.

Tu flectis amnes, tu mare barbarum:
Tu ſeparatis uvidus in iugis
Nodo

gatum. vid. loca a Broukh. ad Prop. l. l. congeſta; et de Ariadnes corona Hygin. II. 5. — 14. 15. Argumentum huius fabulae pete ex Euripidis Bacchis. Bacchus a Pentheo vinculis conſtrictus, in domo eius aſſeruatur; unde ſe cum ipſa domus ruina expedit. *Tecta* adeo *disiecta*, compagibus ſolutis proſtrata *non leni*, graviſſima *ruina*, graviter in terram collapſa. Eurip. Bacch. 633. Δῶμα τ' ἔρρηξεν (Βάκχος) χαμαίζε· συντεθράυσται δ' ἅπαν. — *Lycurgus* Edonorum, Thraciae populi, rex, ob pulſas cum ipſarum deo e regno ſuo Bacchas a Iove excaecatus, iuxta Homer. Il. ζ. 130-40. Iuxta alios, ob vites exciſas a Baccho in furorem actus, quo et Dryantem filium interfecit, et ſibi ipſi crura falce amputavit. Propert. III. 15. 23. *Veſanumque nova nequidquam in vite Lycurgum*, ubi v. quos laudat Burmann. Adde Heyn. ad Apollod. III. 5. p. 576. Rem in gemma antiqua repraeſentatam vide apud Gor. T. I. t. 92.

v. 17. Maximam vim habet ſubita orationis ad Bacchum converſae mutatio; plane ut apud Virg. Aen. VIII. 293 et 296. ad Herculem; et apud Claudian. Praef. ad L. II de R. P. 34. ad eundem. — *flectis* retro curſus *amnium*, Hydaſpis et Orontis. Hos enim, thyrſo eius tactos, ſicco pede transiiſſe priſca narratio erat, quam latius perſequitur Nonn. Dionyſ. XIII. 123 ſqq. — *mare barbarum*, Indicum ſedas, tranquillum reddis; hac enim notione τὸ *flectis* huic membro adaptandum videtur. Baccho enim mare intrante *tumidum Nereus poſuit mare* apud Senec. Oedip. 450. Eidem Herc. fur. 409. Bacchus *domitor rubri maris* audit. Spectat autem hic locus omnino ad Bacchi expeditionem Indicam, miris antiquiorum poetarum figmentis famigeratiſſimam. — 18-20. Tu *uvidus* madidus vino, βεβρεγμένος, ὑγρὸς (uti idem audit in Anthol. gr. I. p. 82. vino furens, adeoque diſcurrens, verſans in *ſeparatis*, ἐρήμοις, remotis (v. 1.) montium *iugis coerces* conſtringis *crines Biſtonidum*, Baccharum (Biſtones enim Thraciae populus,

Nodo coërces viperino
Biſtonidum ſine fraude crines.

Tu, quum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum ſcanderet impia,
Rhoe-

lus, a quo τελεται traditae ac propagatae) *nodo viperino*, viperis, ſerpentes implicas Baccharum crinibus *ſine fraude*, ſine noxa, impune: non, ut illis nil noceant viperae, ut fere volunt intpp., ſed Bacchi reſpectu, ſine noxa tractas manibus viperas, easque Bacharum crinibus innectis. Apud Euripidem Bacch. 101. ſibi ipſe comam ſerpentibus cingit, eumque ſequuntur Bacchae: στεφάνωσέν τε δρακόντων στεφάνους· ἴνδεν ἄγραν θηροτρόφοι Μαινάδες ἀμφιβάλλονται πλοκάμοις. Sed et nebridas Baccharum anguibus connexas fuiſſe tradit Eurip. trag. laud. v. 665. adde Catull. LXIV. 258. ubi vide Intpp. Deſignatur autem antiquo hoc figmento magna per naturam huius dei vis ac potentia, cui vel, quae eius efficaciſſima habentur, puta viperae venenum, ſubiecta ſint, nihil noxae inferant. Caeterum *Meduſae comas* anguibus innexis *nodoſus* ſimili ornatu vocat Ovid. Pont. III. 1. 124.

v. 21—24. Bacchus γιγαντολέτωρ. Magnae fanc Bacchi, quo antiquiores poetae vim naturae vegetam repraeſentabant, partes eſſe debuere in fabulis phyſicis, in pugna deorum cum Titanibus, Centimanis et Gigantibus; translatae mox adfictaeque eae eiusdem nominis heroi Thebano a poetis ſerioribus, quum vel rerum, quae fabularum involucris proderentur, notiones diverſo poetarum eas tractandi modo plane obliteratae eſſent, vel omnino fabulae pro meris ornamentis poeticis haberi coeptae eſſent. Idem factum in Hercule antiquiore ac Thebano v. Heyn. ad Apollod. p. 325. Iam e quorundam narratione Bacchus ſumta leonis forma diis in hac pugna aderat, quos Noſter h. l. ſequitur. Eadem ſpecie occurrit piratis apud Homer. in eiusd. H. v. 44. Nam omnes deos mutatis formis contra Gigantas ſtetiſſe inde cum Geſnero ad Claudianum XXXVII. 51. vix ſtatuerim, minime autem hoc ex Claudiani l. l. probaverim, quandoquidem ibi *Numina omnigenis formis* dicuntur, quatenus ſunt diverſae formae, generis, ac loci, adeoque Dii

marini

Rhoetum retorſiſti leonis
Vnguibus horribilique mala:

Quamquam, choreis aptior et iocis
Ludoque dictus, non ſat idoneus

Pugnae

marini, fluviatiles, agreſtes, ſilveſtres, inferi. Sed ipſorum mutatio in animalia, quae timorem arguebat, in Typhoei demum pugna locum habebat. Saepius autem hoc aut ſimili figmento invictum Bacchi robur declaraſſe veteres diſcas ex Eurip. Bacch. 1025. Φάνηθι ταῦρος, ἢ πολύκρανος γ' ἰδεῖν δράκων, ἢ πυριφλέγων ὁρᾶσθαι λέων. — Quum *cohors Gigantum*, gigantes *impii*, ἀτάσθαλοι, ἄδικοι (Callim. Lav. Pall. 8.) ob affectatum regnum caeleſte, *regna* regnum *parentis* tui, Iovis, caelum *ſcanderent*, in caelum eniterentur, Iovem inde deiecturi, *per arduum* tendentes, quum arduam viam in caelum molirentur. *Per arduum* volunt eſſe per montes exaggeratos; equidem copia poetica adiectum malim, δι' αἰθέρος, in ſublime eniſi. — 23. 24. Quam ornate pro, tu Rhoetum deieciſti, depuliſti ſub ſpecie leonis. *Retorſiſti* egregie Rhoeti renitentis imaginem ob oculos ponit. Apud Apollodorum I. 6. Eurytum thyrſo occidit Bacchus.

v. 25 — 28. Sicque te egregium bellatorem oſtendiſti, quem imbellem ac mollitie diffluentem antea differebant, notabant. In ſententia ipſa, quae et apte ſatis cum antecedentibus cohaeret, nihil plane eſt, quod offendat; ſed nimis protraxit eam poeta et quidem admodum vulgari ratione; *quamquam*, *choreis aptior dictus*, quum choreis unice aptus habereris, ideo *non ſat idoneus pugnae ferebaris*: ac in hoc ſubſiſtere debebat Intpp. cenſura. Docte autem *ſed τῷ quamquam* ſubiicitur pro *tamen*: exempla exquiſitioris huius formae pete a Markl. ad Stat. Silv. III. 3. p. 163. *Aptior* natus magis ad choreas ducendas ac ferendos iocos, quam ad proelia obeunda, et arma tractanda. Declaratur Bacchus χορευτὴς (Orph. Εὐχ. 9. ἐγερσίγελως (Paul. Silent. XL. Anal. Br. III. 83.) et φιλοπαίγμων (Anacr. XLII. 2.) ſatis obvia ratione. Tibull. I. 7. 43. *Non tibi ſunt triſtes curae nec luctus, Oſiri, ſed chorus et cantus et levis aptus amor.* — *ſed* enimvero *idem eras*, eundem te eſſe oſtendebas, te praeſtabas, ſive *medius* eſſes *pacis*, ſive verſareris in pace, ſeu in bello, utrique aeque commodum te

prae

Pugnae ferebaris; ſed idem
Pacis eras mediusque belli

Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter adterens

Cau-

praeſtabas: in pace, remiſſiorem, choreis indulgentem, luxuque diffluentem; in bello autem, ſtrenue pugnantem. Vtraque haec virtus Bacchi et pacis amantis et bello ſtrenui paſſim celebratur poetis. Euripid. Bacch. 302. Ἄρεώς τε μοῖραν μεταλαβὼν ἔχει τινά et 417 ſqq. ὁ δαίμων ὁ Διὸς παῖς χαίρει μὲν θαλίαισιν, φιλεῖ δ' ὀλβοδότειραν εἰρήνην. Apprime autem huc facit epigr. CCL. (Anal. III. 201.) in Bacchi ſtatuam, Minervae iunctam, dignum quod ex parte huc transferamus: εἰπέ, τί σοι ξυνὸν πρὸς Παλλάδι; τῇ γὰρ ἄκοντες καὶ πόλεμοι πάρα· σοὶ δ' εὐάδην εἰλαπίναι. Μὴ προπετῶς, ὦ ξεῖνε, θεῶν πέρι τοῖα μετάλλα· ἴσθι δ' ὅσοις ἴκελος δαίμονι τῇδε πέλω. Καὶ γὰρ ἐμοὶ πολέμων φίλιον κλέος· οἶδεν ἅπας μοι ἠφύσου δμηθεὶς Ἶνδος ἀπ' Ὠκεανοῦ. Cf. Lucian. D. D. XVIII.

v. 29—32. Quin et Tartari monſtra ſubmiſere ſe tuo numini, remiſſa ferocia. Praeclare hoc Cerberi Bacchum adulantis imagine adumbratur a poeta. Adiit autem Bacchus inferos, Semelen inde reducturus. Vid. Apollod. III. 5. 3. adde Pauſan. II. 37. ubi per ſtagnum Alcyonium Bacchum ad inferos deſcendiſſe ab Argivis tradi memorat. Cf. et Hygin. f. 251. Iam proſaica forma erat: Vbi Cerberus te Orcum ingreſſum *vidit*, ſenſit, tantum abeſt ut noxae inferendae cupidum ſe oſtenderet (*inſons*), ut potius blanda adulatione potentiam tuam veneraretur. — Bacchus *cornibus decorus: inſignis cornu* (Ovid. A. A. III. 348. κεραυφόρος, ταυρόκερως, antiquiſſimo roboris ac potentiae ſymbolo. Cf. Intpp. ad Nemeſ. III. 36. *Aurea* habet cornua, ut deus. Vnde χρυσώπης Eurip. Bacch. 553. χρυσόκερως (Anthol. gr. I. p. 82.) dictus. Idem capite cornuto in numis ac monumentis Etruſcis obvius. vid. Spanhem. de Vſu et Pr. Num. T. I. p. 392. Burm. Sicula T. II. t. 12. Gori Muſ. Etr. t. LIII. — *leniter atterens* tibi *caudam*, adblandiens tibi cauda mota, σαίνων, Heſiod. Theog. 770. de Cerbero: ὃς μὲν ἰόντας σαίνει ὁμῶς οὐρῇ τε καὶ οὔασιν ἀμφοτέρῳσιν.

Forte

Caudam, et recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

Forte tamen melius fuerit, ne bis eadem imago occurrat, explicare: applicans, ſubiiciens utero caudam, prae timore. Virgil. Aen. XI. 812. *caudamque remulcens* (*leniter* Horatii) *ſubiecit pavitantem vtero.* Similiter ſe ab Oedipode victam teſtatur Sphinx apud Euripid. fr. Oed. XVI. (ed. Lipſ. p. 458.) Οὐρὰν ὑπίλλουσ' ὑπὸ λεοντόπουν βάσιν ἐκαθέζετ'. — *recedentis*, quum revertereris ex inferis, in reditu tuo pedes crura*que* tua attigit *ore trilingui*, tribus linguis ſuis, ore exſertis, blandientium canum inſtar; qui alias reditum umbris negat, easque devorat. Heſiod. l. l. ἐξελθεῖν δ' οὐκ αὖτις ἐᾷ πάλιν, ἀλλὰ δοκεύων ἐσθίει, ὅν κε λάβῃσι πυλέων ἐκτοσθεν ἰόντα. Cerberus autem hic τρίκρανος, ut apud Sophocl. Trach. 1106.

CAR-

CARMEN XX.

ARGVMENTVM.

Generoso spiritu hac ode (quam ex dithyramborum genere quidam, nescio qua ratione inducti, statuunt) Horatius immortalitatem nominis, facultate poetica parti sibi pollicetur certoque auguratur, eamque nova plane ac vividissima imagine ita repraesentat, ut se in cycnum, avem Apollini sacram, transformatum totum terrarum orbem pervolaturum dicat; (de cuius phantasmatis ratione vide ad v. 1.) igitur, ubi inter homines esse desierit, luctus omnino causſam non dari, quandoquidem mortalis conditionis plane expers sit. Idea totius carminis haud dubie e graeco aliquo lyrico poeta ducta est, ab Horatio tantum amplificata atque exornata. Summa virtus carminis est in vivida metamorphoseos adumbratione, etsi hac ipsa ad sensum parum suavi.

AD

AD MAECENATEM.

Non usitata, non tenui ferar
Penna biformis per liquidum aethera
Vates: neque in terris morabor
Longius: invidiaque maior

Vrbes

v. 1. Famam alicuius nominisque celebritatem ad remotiores terras pertingentem quum poetae fere ita efferant, ut eum vel Famae alis (v. II. 2. 7.) vel suismet ipsum levatum pennis totum terrarum orbem volatu lustrantem singant (in quam rem commode laudant Theognid. 231. *σοὶ μὲν ἐγὼ πτέρ' ἔδωκα, σὺν οἷς ἐπ' ἀπείρονα πόντον πωτήσῃ, κατὰ γῆν πᾶσαν ἀειρόμενος ῥηϊδίως — πολλῶν κείμενος ἐν στόμασι.* Vide et quae ibi sequuntur); exquisitius Horatii, quo simul, unde sibi illa gloria obtigerit, docte declaret, haberi debet phantasma, quo se cycni adsumta forma omnes terrarum plagas pervolaturum omnesque populos cantu suo permulsurum generoso spiritu iactat. Nam non volatus solum, quo efferuntur poetae (*ποτανὰν μηχανὰν* appellat Pind. Nem. ζ. 32. cf. ad I. 6. 2. et IV. 2. 25.) sed etiam cantus rationem in poetarum cum cycnis comparatione haberi, in promtu est intelligere. Eadem de caussa *Sirenum* alas posuit Eurip. fr. CLIV. (p. 491. ed. Lips.) haud dubie eadem in re: *χρυσέαι δὴ μοι πτέρυγες περὶ νώτῳ καὶ τὰ Σειρήνων ἐρόεντα πέδιλα ἁρμόζεται· βάσομαι τ' εἰς αἰθέρα πολὺν ἀερθείς.* Et *lusciniae* formam Cinesiae poetae adsinxit Aristoph. Avv. 1372. *ἀναπέτομαι δὴ πρὸς Ὄλυμπον πτερύγεσσιν κούφαις.* — Pedestris enuntiatio sententiae erat: ego alte in aerem evolabo. Pro tenui *ego* cum vi est *vates*; quo caussa mutationis declaratur, facultas eius poetica. — *biformis*, respectu prioris *humanae* ac novae *cycni* formae in quam nondum plane abierat. cf. v. 9 sqq. Vel quatenus *vatis* imaginem ac sensum in cycni formam transfundit, animo utrumque simul complectitur. Ridicule alii ad lyrica et satiras, diversa poematum genera, Horatii referunt. — *Penna*, alis, volatu *non usitato*, quo pauci mecum certaturi sint, altissimo. Nisi simpliciter est:

Vrbes relinquam. Non ego pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas,
Dilecte Maecenas, obibo,
Nec Stygia cohibebor unda.

Iam

Novo plane more ſc. cygni ſpecie, evolabo. — *non tenui, πυκνῇ πτέρυγι*, denſa, valida, quae adeo alte enititur, et ſatis virium habet, ad ſe ſuſtentandum. Omnino ad gloriae magnitudinem ac perennitatem refer, quam ſibi poeta auguratur. — 4. *invidia maior*, excelſior, cuius gloriae invidia nihil amplius detrahere valeat, *ἄφθονος, φθόνου κρείττων* (quamquam hoc fere de iis, qui invidia non ducuntur, veluti Lucian. Hermot. c. 76. p. 820.) h. l. ſummam facultate poetica laudem, famam adeptus. Callim. ep. XXII. 4. *ὁ δ' ἥσσεν κρείσσονα βασκανίης*. Ita de ſe IV. 3. 16. *Et iam dente minus mordeor invido.* Simmias Rhod. II. 3. (Anal. Br. I. p. 204.) *εἰ δέ τις ἐκ πάντων σοφίης μέγαν ἔσχεν ἔπαινον, οὗτος ἔχει πλεῖστον, καὶ φθόνος οὐχ ἕπεται.* Praeclare autem hoc adiectum ſententiae, qua ſe inter homines eſſe deſiturum declarat; ita enim minus arrogantiae habet. Similia ſibi ſpondet Propert. III. 1. 21. *At mihi quod vivo detraxerit invida turba, poſt obitum duplici foenore reddet honos.* et Stat. Theb. XII. extr. *Mox tibi, ſi quis adhuc praetendit nubila livor, occidet, et meriti poſt me referentur honores.*

v. 5. *Ego* etſi *ſanguis*, filius (ut III. 27. 63. Tibull. I. 6. 66. Ovid. Faſt. VI. 488. cf. Schrad. ad Muſ. p. 136.) *parentum*, utpote libertino patre natus, ob humilitatem generis vulgo deſpectus, *non obibo*, ſi ſententiam ſpectes, eſt: ſummam nominis claritatem conſequar, in ore omnium ero, quem nunc libertino patre natum rodunt. Suavis adeo atque ſatis perſpicua oppoſitio: Immortalem ego gloriam, famam adipiſcar, qui nunc vix ullo in honore ſum, quippe paupertate atque humili genere depreſſus, a te tamen, optime Maecenas, aliquo loco habitus, expetitus, qui tamen tui gratia floreo, qui tua me amicitia dignaris, qua facile et paupertatem meam, imperitorumque iudicia fero. Ita fere ſententiam verbis, *quem vocas, dilecte Maecenas*, continuatam exiſtimaverim. Vide Obſſ. — 8. immortalitatis notio novo colore adumbrata, in cuius elocutione non haerendum. Eſt ſimpliciter: Stygem non traiiciam, Tartara non videbo.

Simi-

Iam iam reſidunt cruribus aſperae
Pelles; et album mutor in alitem
Superna: naſcunturque leves
Per digitos humerosque plumae.

Iam Daedaleo ocior Icaro
Viſam gementis litora Bospori,

Syr-

Similiter in Lucceii epitaph. 19. (Poet. min. III. 209.) *Non ego Tartareas penetrabo triſtis ad undas — atris non errabo locis, nec cohibebor aquis.*

v. 9. *ſqq.* In cycnum enim mutatus pervolabo totum terrarum orbem. Animatur haec imago poetica vivida metamorphoſeos repraeſentatione per partes facta. *Pelles aſperae* pellis aſpera reſidit cruribus, docte et copia poetica dictum pro: pellis aſpera fit, reſidit; dum enim crura humana extenuantur, cycni formam exilem induunt, neceſſe eſt, ut cutis, quae mollibus ante ac ſucculentis partibus inducta fuerat, his evaneſcentibus *ſubſidat*, oſſibus propius admoventur, quaeque antea pleniore corpore extenſa erat, nunc contrahatur, adeoque *aſpera* h. rugoſa evadat. In ornatu tam perſpicuo mirum utique, Intpp. adeo hallucinari potuiſſe. Nunc pellem cycni vel natura aſperam, vel ex emicantibus plumis ita dictam volunt; nunc *reſidunt* accipiunt de pelle cuti humanae ſuperinducta, contra receptam poetis immutandae formae rationem, qua corpus tantum diffingitur, nulla re extrinſecus illata. — *album alitem*, cycnum. — 11. *Superna*, ſuperiore corporis parte, τὰ ἄνω, ἄνωθεν. Sequentia perſpicuitatis cauſſa τῷ *ſuperna* adiecta. *Plumae leves naſcuntur*, emicant, prodeunt e digitis et humeris, h. alatus fio. — *leves* praeclare de pennis olorinis, levore ac candore refulgentibus, *purpureis*, IV. 1. 10.

v. 13. Ad remotiſſimas terrae oras *ales canorus*, in alitem canorum, cycnum mutatus, penetrabo, eas ſub cycni ſpecie adibo. — *ocior*, celerior, quippe *penna haud tenui* inſtructus, quam volatus fuit *Icari Daedalei*, Daedali filii. Comparaturus ſuum volatum cum ſimili conatu in Daedalum et Icarum incidere debuit, e quibus alterum ponit, tanquam poeta; in quo adeo non argutandum.

Syrtesque Gaetulas canorus
Ales Hyperboreosque campos.

Me Colchus, et qui dissimulat metum
Marsae cohortis Dacus, et ultimi
Noscent Geloni: me peritus
Discet Iber, Rhodanique potor.

Ab-

vid. Obss. — 14. *litora Bospori*, populos Bosporo Thracio adiacentes. Forte cum dilectu *litora* memorantur a poeta; nam ad ea fere cycni cantum ponunt poetae. Moschus III. 14. Στρυμόνιοι μύρεσθε παρ' ὕδασιν αἰλινα Κύκνοι. Loll. Bass. I. 2. (Anal. Br. II. 160.) μελιθρεῦς κύκνος ἐπ' ἠιόνος. cf. Eurip. Iphig. in Taur. 1104. Ovid. Trist. V. 1. 11. Sed hoc forte argutius. — *gementis*, sonori, rauci, undis isto freto coarctatis et fractis. Cf. II. 13. 14. III. 4. 30. — 15. *Syrtes Gaetulae*, ora Africae Gaetulis habitata, omnino pro Africae regione. — 16. *campos Hyperboreos* extremas versus Septentrionem terras, necdum cognitas. De certo adeo populo vix cogitandum h. l.

v. 17. Observa varietatem et copiam poetae in *visam*, *me noscent*, *discent*: tum antea *terras* posuit, quibus nunc *populos* substituit. *Dacus dissimulans*, celans. *metum Marsae cohortis*, Marsorum tanquam fortissimorum militum in exercitu Romano, omnino pro, exercitus Romani. Daci metuunt Romanos, ab iis victi ac in fines suos repulsi; sed dissimulant hunc metum, armis iterum contra Romanos sumtis, in rebellando pervicaces; suaviter. — *Geloni* Scytharum gens, Istri accola. Vid. II. 9. extr. — *ultimi* qui Romanis innotuerant versus Septentrionem, remotissimi. — 19. *Iberi* Hispani ab Ibero fluvio, qui iam Horatii aetate aliquam litterarum Romanarum notitiam e commercio, quod ipsis cum Romanis intercedebat, traxerant; unde *periti*, exculti artibus. — *discet*, audiet meum cantum; nihil amplius. Ita II. 19. 5. Statius, qui hunc locum in animo forte habuit, accepit pro, edisset. Theb. XII. 814. *Iam te magnanimus dignatur* noscere Caesar,

Abſint inani funere naeniae,
Luctusque turpes et querimoniae:

Com-

ſar, *Itala iam ſtudio* diſcit, *memoratque iuventus*. — *Rhodani potor*, Galliae populus, ſollenni poetarum loquendi uſu, quo *fluvium bibere* eſt, ad eum habitare, v. c. IV. 15. 21. Virg. Aen. VII. 715. et centies alibi.

v. 21. Quocirca, ubi inter homines eſſe deſiero, ne lugeas me, ut mortuum. Iam Ennius apud Cic. Tuſc. I. 15. *Nemo me lacrimis decoret, neque funera fletu faxit: Cur? volito vivu' per ora virum.* Ad ſententiam facit quoque egregie locus in Phalaridis ep. XCVI. de Steſichoro: *τὸν δὲ ἄνδρα μὴ στένετε, μήτ' ὀλοφύρεσθε, κινοῦντες τι τῆς ἐπ' αὐτῷ τύχης. Τέθνηκε μὲν γὰρ τὸ σῶμα τὸ Στησιχόρου, τοὔνομα δὲ παραλαβὼν ὁ ἀνήνυτος αἰὼν, εὐκλεὲς μὲν ἐν βίῳ μακάριον δὲ ἐν μνήμαις ἀναθήσεται.* — *Abſint naeniae* ceſſet, ne canatur carmen lugubre ad tibiam in funere *inani*, quandoquidem *funeri*, exequiis, pompae, corpus deeſt, utpote in cycnum mutatum. — 22. *luctus turpis*, qui vultum deformat; ad fletum enim ſollennem, ardente rogo, *luctum* potius retulerim, quam ad veſtem lugubrem, ſqualidam. Ad pompam autem exequialem pertinent etiam *querimoniae* et *clamor*, lamenta et eiulatus in funere inſtituti. — *Compeſce*, reprime, contine; ut Lucret. III. 967. *Aufer abhinc lacrimas — et compeſce querelas.* — *Mitte* omitte *honores*, ne impertiaris honores ſepulchro. *Honores ſepulcri* poſſunt eſſe generatim, qui mortuo impenduntur, exequiae, pompa funebris, et quae ad eam pertinent, naenia, fletus caet. ut adeo antecedentia poeta ita complexus videri debeat. *Extremos honores* hoc ſenſu dixit Sil. It. VI. 670. *ferale decus* idem X. 535. Ovid. ex Pont. I. 9. 61. *Ille tibi exequias et magni funus honoris fecit.* Ita *lacrimae* ſunt *γέρας θανόντων* Hom. Il. ψ. 9. Aeſchyl. Suppl. 120. *ἰηλεμοῖσιν ἀμπρεπῆ θρεομένη μέλη ζῶσα γόοις μὲ τιμῶ.* *lacrimae, qui maior honos* Stat. Silv. III. 3. 213. Ita lacrimis *decorari* ſe vetat Ennius l. l. Praeſtat tamen honores ſepulcri proprie accipere de tumulo in mortui honorem erecto (Hom. Il. π. 455. *Ἔνθα ἑ ταρχύσουσι κασίγνητοί τε ἔται τε τύμβῳ τε στήλῃ τε· τὸ γὰρ γέρας ἐστὶ θανόντων.* Ita *τιμᾷν* de ſepulcri honore adhibuit Heſiod. Sc. Herc. 476.) cupreſſis ornando, tum de inferiis ad eum quotannis faciendis. — *ſupervacuos*, qui-

Compeſce clamorem, ac ſepulcri
Mitte ſupervacuos honores.

quibus plane locus non eſt; ut qui mortuus non ero. Alias honores iſti ita dicuntur, quod mortuis eorum nullus ſenſus eſt. Ita *vanum* hunc *honorem* appellat Virgil. Aen. XI. 52. κενεὰν χάριν Meleag. CIX. 6. (Anal. Br. I. 31.) δαπάνας κενὰς Eurip. in Polyid. fr. VI. p. 470. ed. Lipſ.